This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

167

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME PREMIER.

INTRODUCTION, GRAMMAIRE, TEXTES (1550—1710).

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. I.

INTRODUCERE, GRAMATICĂ, TEXTE [1550—1710].

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCURESCĬ: SOCECŬ & Co.

1891.

62 5.14

HARVARD COLLEGE
NOV 6 1891
LIBRARY.

Minot fund.
I, II.

Toate drepturile rezervate.

Tous droits réservés.

174

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

MAJESTĂŢIĬ SALE

CAROL I

REGELE ROMÂNIEĬ

PROTECTORUL

A TOT CE ESTE BUN ŞI NOBIL

LA A 25ª ANIVERSARE A SUIREĬ SALE PE TRON

ÎNCHIN

ACEASTĂ CARTE.

PRECUVÂNTARE.

AVANT-PROPOS.

Cuvintele „τορνα τορνα φρατρε“ pe care le am ales ca motto la cartea de faţă, represintă nu numaĭ cel maĭ vechiŭ monument al limbeĭ române cu care o Chrestomatie Română ar trebui să înceapă în mod firesc, dar tot deodată esprimă scopul şi tendinţa acesteĭ cărţĭ: „de a ne înturna către trecut“.

Când am întreprins această lucrare, acum zece anĭ, intenţiunea mea a fost de a culege şi de a întruni la un loc, pe cât se poate mai multe texte şi fragmente de texte din vechea literatură română, şi de a urmări astfel pas cu pas atât mersul gradat al desvoltăriĭ limbeĭ româneştĭ, cât şi naşterea şi propăşirea literatureĭ româneştĭ în decursul veacurilor.

Scopul meu era decĭ îndoit: atât filologic cât şi istorico-literar. De aceste două puncte de vedere am fost călăuzit atât în alegerea materieĭ, cât şi în modul de a reproduce textele şi de a le orândui. Pentru a complecta lucrarea, am maĭ crezut de cuviinţă a o precede cu o Introducere, care formează un fel de comentariu filologic şi istorico-literar, după care urmează o Schiţă gramaticală; ĭar Chrestomatia se încheeă cu un Glosar, conţinând toate cuvintele şi formele ce se află în cartea de faţă.

2. In cea dintăĭa Chrestomatie română ce s'a publicat, adecă aceea a maestruluĭ Ciparĭu întitulată „Analectele literare“, autorul s'a mărginit, pe de o parte, a ne da numaĭ extracte din cărţĭ tipărite, eliminând cu desăvărşire manuscrisele, şi pe de alta s'a oprit la anul 1700 cu extractele publicate. Monumentele cele maĭ vechĭ şi cele maĭ de căpetenie ale limbeĭ şi literatureĭ române s'au dovědit însă a fi acele, ce s'au păstrat în manuscris; şi o Chrestomatie care ar trece cu vedere această parte importantă a literatureĭ n'ar fi la înălţimea ştiinţeĭ moderne.

Les mots „τορνα, τορνα φρατρε“, que j'ai choisis comme épigraphe de mon livre constituent non-seulement le plus ancien monument de la langue roumaine par lequel une Chrestomathie roumaine devrait forcément commencer, mais expriment en même temps le but que je me suis imposé dans cet ouvrage : „jeter un regard sur le passé“.

Lorsque, il y a dix ans, j'entrepris de faire ce travail, j'avais pour but de recueillir et de collectionner le plus grand nombre possible de textes et de fragments de textes appartenant à l'ancienne littérature roumaine; je me proposai aussi d'étudier la marche progressive du développement de la langue roumaine, ainsi que la naissance de sa littérature et le progrès de celle-ci dans le cours des siècles.

Mon but touchait donc à la philologie et à l'histoire littéraire; c'est cette double considération que me servit de guide pour le choix des matières, la reproduction des textes et leur arrangement méthodique. Afin de compléter ce travail, j'ai cru nécessaire de le faire précéder d'une Introduction qui formerait comme une sorte de commentaire philologique et d'histoire littéraire, accompagné d'une Esquisse grammaticale. Le tout est suivi d'un Glossaire contenant tous les mots et toutes les formes renfermés dans la Chrestomathie avec la traduction française.

Dans la première Chrestomathie roumaine portant comme Ma
titre : „Les Analectes littéraires“, qui fut éditée par Cipariu, le maître s'était borné d'une part à nous offrir quelques extraits de textes imprimés, en éliminant tous les manuscrits, et d'autre part il s'était arrêté à l'année 1700 dans la reproduction des extraits de textes imprimés. On a constaté pourtant que les monuments les plus anciens et les plus importants de la langue et de la littérature roumaines sont ceux que les manuscrits nous ont conservés; or une Chrestomathie qui négligerait cette partie importante de la littérature ne peut pas être à la hauteur de la science moderne.

Alţĭ autorĭ cari au urmat, precum A. Pumnul cu „Lepturariul“ şi Lambrior cu „Cartea de cetire“ sânt mai departe încă decât Cipariu de a satisface o atare cerere. Cel dintâiu urmărea maĭ mult un scop literar, ĭar cel din urmă n'avea la dispoziţiune bogăţia literară de care dispunea venerabilul şi învăţatul canonic din Blaj.

Eu de acea am căutat să împlinesc acest gol, pe cât îmĭ era cu putinţă, maĭ întâĭu prin extracte făcute din numeroase manuscrise, fără de a trece însă peste marginele prescrise uneĭ Chrestomatiĭ. Intre aceste „texte de limbă“ manuscrise am strecurat şi un număr însemnat de documente şi zapise, importante pentru istoria cultureĭ şi a limbeĭ româneştĭ.

Pentru a putea însă urmări cu oare care desăvârşire mişcarea literară şi din sec. XVII-lea şi al XVIII-lea, am trebuit să lărgesc cadrul Chrestomatieĭ. In loc de a mă opri şi eu la anul 1700 am dat extracte şi texte tot atât de numeroase din sec. XVIII-lea şi al XIX-lea precum au fost cele din sec. XVI-lea şi XVII-lea; m'am oprit însă la anul 1830. Precum se va vedea în Introducere, o mişcare profundă se manifestâ pe atuncea în mijlocul poporuluĭ Român, care a înrăurit în mod nefavorabil asupra creştereĭ fireştĭ a limbeĭ şi a literatureĭ, curmând desvoltarea seculară.

Această schimbare nu a atins însă limba poporuluĭ. In loc decĭ de extracte din aşa numita literatură scrisă a epoceĭ ce urmează după 1830, am dat extracte din literatura populară, oglinda neştirbită a graĭuluĭ vĭu, neinfluenţată şi neschimbată, care singură ne permite a urmări desvoltarea adevărată a limbeĭ româneştĭ. La aceste texte am maĭ adăugat şi alte texte curat dialectale, adică scrise în graĭul Românilor din Macedonia şi din Istria, îmbrăţişând astfel întregul câmp al Românismuluĭ.

ul. Toate textele, afară de acele curat dialectale, sânt aşezate într'un şir cronologic. Cu toate că oferă şi ea greutăţĭ îndestule, am preferit această orânduire, celeĭ-l-alte urmate de Cipariu, care a grupat la un loc toate cele tipărite într'o ţară, fără a ţine seamă de ceea ce s'a făcut în cele-l-alte ţărĭ pe acecaş vreme. Aşa a pus la un loc extractele din toate cărţile tipărite în Transilvania,

D'autres, comme A. Pumnul et Lambrior, ses successeurs celui-ci dans sa „Carte de cetire", celui-là dans son „Lepturariu", ont encore été moins aptes à remplir cette tâche; le premier poursuivait plutôt un but littéraire, le dernier n'avait pas à sa disposition les riches matériaux que possédait le vénérable et savant chanoine de Blaj.

C'est pourquoi j'ai tâché, autant qu'il était en mon pouvoir, de remplir cette lacune par des extraits empruntés à de nombreux manuscrits, sans pourtant dépasser les limites d'un ouvrage de ce genre. Parmi ces extraits de textes manuscrits j'ai introduit aussi des documents inédits et des „Zapise" précieux et de grande importance pour l'histoire de la civilisation et de la langue roumaines.

Je me suis vu forcé d'élargir le cadre de la Chrestomathie afin de compléter encore davantage l'histoire du mouvement littéraire du XVIIe et du XVIIIe siècle. Loin de songer à m'arrêter au commencement du XVIIIe, je me suis engagé plus avant, en donnant des extraits de textes du XVIIIe et du XIXe tout aussi nombreux que ceux des siècles précédents; je n'ai pas cru cependant devoir dépasser l'année 1830. Comme l'on verra plus loin, dans l'Introduction, un mouvement littéraire considérable, né au sein du peuple roumain, prit naissance à cette époque-là, mouvement qui eut une influence défavorable sur le progrès de la langue et de la littérature, en en arrêtant à tout jamais le développement séculaire.

Ce changement ne modifia en rien cependant la langue populaire. Pour continuer le mouvement littéraire de la langue roumaine au delà de l'année 1830, j'ai remplacé les morceaux de littérature moderne par des textes de littérature populaire, ce miroir indestructible de la langue vivante, toujours brillant et jamais obscurci par une influence étrangère, qui seul nous met à même de suivre le développement naturel de la langue roumaine. Ayant ajouté à ces textes, des extraits appartenant aux dialectes roumains de l'Istrie et de la Macédoine, j'ai, ainsi, embrassé le champ entier du domaine roumain.

Dans la disposition des textes, à l'exception de ceux appartenant aux dialectes, j'ai suivi l'ordre chronologique, bien qu'il offre certaines difficultés; mais je l'ai préféré à celui de Cipariu qui avait réuni tout ce qu'il avait trouvé d'imprimé dans une province, sans tenir compte des textes de la même époque appartenant à une autre province. Ainsi, par exemple, il avait

apoĭ cele din România şi maĭ apoĭ cele din Moldova şi a adăugat la sfărşit extracte din două cărţĭ tipărite în ţărĭ străine (Uniev şi Roma).

Scopul meu din potrivă era de a nu despărţi ci de a lega textele între ele, a arăta legătura în care stă mişcarea literară dintr'o parte cu aceea din cea-l-altă parte a ţăriĭ, cea de dincolo cu cea de din coace de munţiĭ Transilvanieĭ; apoĭ de a pune faţă în faţă diferitele forme ale graĭuluĭ de pe aceeaşĭ vreme şi a arăta schimbările ce a suferit acelaşĭ text în cursul veacurilor. Am căutat a stabili un fel de legătură internă între diferitele texte, şi a uşura astfel cercetările filologice; se înţelege numaĭ într'atăta, pe căt era cu putinţă a se face într'un spaţiu atăt de restrăns.

Un exemplu va lămuri modul meu de procedare. Intre cărţile româneştĭ, Psaltirea, în întregul eĭ, sau numaĭ în parte, este fără îndoĭală acea carte care s'a copiat şi tipărit de maĭ multe orĭ de căt orĭ ce altă carte românească. Afară de numeroasele ediţiunĭ şi manuscrise din carĭ am dat extracte în Chrestomatie, psalmĭ răslăţiţĭ se maĭ află şi în maĭ toate cele-l-alte cărţĭ întrebuinţate în slujba bisericească. O comparaţiune minuţioasă a tuturor versiunilor ale Psaltireĭ în morfologia, fonetica şi vocabularul lor ar da o istorie complectă a desvoltăriĭ treptate a limbeĭ române in cele din urmă patru secole.

In mic am făcut această urmărire şi comparaţiune, pornind de la Psaltirea luĭ Coresi. Din această Psaltire, care, precum se va vedea, este cea maĭ veche ce există în limba română, am publicat zece psalmĭ. Aceeaşĭ psalmĭ am reprodus apoĭ în decursul cărţiĭ din maĭ multe Psaltirĭ şi din alte cărţĭ bisericeştĭ, indicănd paralela tot deauna la piciorul fie căruĭ psalm; n'are cineva decât să urmărească acele indicaţiunĭ şi va urmări în acelaşĭ timp mersul gradat al limbeĭ şi al literatureĭ. Tot aşa am procedat la cele-l-alte texte biblice maĭ ales la cele din Evanghelie; tot aşa şi la letopiseţele, cănd doĭ cronicarĭ pomeneau acelaşĭ fapt, tot aşa la hronografiĭ, din care unul este o copie cu vr'o 150 de anĭ maĭ nouă de cât cel-alt şi tot aşa la alte texte din literatura populară scrisă şi nescrisă.

réuni des extraits de livres imprimés en Transylvanie, puis de ceux publiés en Moldavie et en Valachie, et à la fin il avait ajouté deux ouvrages édités en d'autres endroits (Uniev et Rome).

Mon intention, par contre, était de rapprocher les textes et non pas de les séparer, afin de mettre en évidence l'analogie et la connexion du mouvement littéraire dans les contrées d'en deça et d'au delà des Carpathes; de comparer ensuite les textes de différents dialectes de la même époque, et de montrer en même temps les changements subis par le même texte dans le cours des siècles. J'ai tâché d'établir une sorte de liaison entre les différents textes, afin de faciliter de cette manière les recherches philologiques pour celui qui voudra les entreprendre. Il va sans dire que je n'ai fait que ce qui m'était possible de faire dans le cadre restreint de ce livre.

Un seul exemple suffira pour faire comprendre ma méthode. Parmi les nombreux livres roumains, le Psautier, en tout ou en partie, est assurément, de tous les livres, celui qui a eu le plus grand nombre d'éditions. Outre ces nombreuses éditions, tant manuscrites qu'imprimées, auxquelles j'ai emprunté des extraits pour ma Chrestomathie, on trouve encore des Psaumes épars dans tous les livres affectés au service liturgique. Par suite, une comparaison minutieuse, quant à la morphologie, à la phonétique et au vocabulaire, de toutes les variantes des Psautiers, offrirait sans doute une histoire détaillée du développement progressif de la langue roumaine durant les quatre derniers siècles.

J'ai essayé, dans une certaine mesure, d'appliquer cette comparaison au Psautier de Coresi, qui est, comme l'on verra plus tard, ce qu'il y a de plus ancien dans la langue roumaine: je lui ai emprunté dix psaumes que j'ai mis en parallèle avec ceux d'autres Psautiers ou livres liturgiques en ayant soin d'indiquer toujours les parallèles au bas de chaque psaume, pour faire ressortir par leur comparaison la marche progressive de la langue et de la littérature. Le lecteur attentif s'en convaincra facilement. J'ai suivi la même méthode pour les autres textes bibliques, surtout pour ceux de l'Evangile, et ainsi de même pour les letopiseti, quand deux chroniques mentionnent le même fait, et pour les hronografi, dont l'un est une copie de 150 ans plus récente que l'autre, et enfin pour d'autres textes de la littérature populaire.

le. Fixarea dateĭ a fie-căruĭ text oferă greutăţĭ când avem a face cu manuscripte nedatate sau cu publicaţiunĭ a căror dată de tipar lipseşte. Afară de consideraţiunĭ filologice, consideraţiunĭ paleografice si literare m'au călăuzit la hotărârea datelor, cărora le am dat totuşĭ latitudinea necesară.

Operile autorilor cunoscuţĭ am pus supt data vieţiĭ autorilor, cu toate că textul a fost uneorĭ reprodus dupe căte o copie maĭ modernă, ceea ce am însemnat însă tot deauna la locul luĭ.

lul icăcarte — au fost copiate de a dreptul din izvoadele originale. Toate textele — afară de puţinele escepţiunĭ indicate în Chiar şi atuncea când au fost deja publicate de alţĭ, eu totuşĭ am recurs la originalul. In modul acesta am fost în stare a reproduce accentuarea textelor şi toate acele micĭ semne diacritice ce au fost omise de toţĭ predecesoriĭ meĭ. Importanţa acelor semne şi accente este învederată, cu toate că acele din urmă nu sânt tot deauna accente tonice, ci maĭ mult puse după regulele prosodieĭ sloveneştĭ şi greceştĭ.

Din cărţile de care s'a servit Cipariu am reprodus — afară de vr'o cincĭ carĭ nu 'mĭ erau accesibile — alte bucăţĭ de căt acele conţinute în Analecte. Afară de cauze interne, ce se vor lămuri maĭ la vale, am voit prin mijlocul acesta să pun un material maĭ bogat la dispoziţiunea acelora ce se ocupă de vechea literatură română.

ărul lor. Numărul manuscriselor de carĭ m'am folosit şi din carĭ am dat extracte se urcă la maĭ bine de o sută, sau maĭ exact la 98 de manuscrise şi 3—4 comunicărĭ de texte dialectale ce mi s'a făcut în scris; ĭar acel al tiparelor se urcă şi el la maĭ bine de o sută, adică 95 de cărţĭ tiparite până la 1830 şi texte maĭ micĭ ce au fost deja publicate; maĭ bine de 15 după acel an, şi un număr de cărţĭ din literatura populară.

Cu o singură escepţiune, extractele din această sută de manuscrise apare acuma pentru întăĭa oară; ĭar din cărţile tiparnice, din cel puţin 50 de cărţĭ nu s'a maĭ publicat nimica aĭurea înaintea cărţiĭ de faţă. In reproducerea textelor am avut grijă de a însemna tot deauna cu esactitate izvodul direct până şi fila şi pagina origi-

Fixer la date de chaque texte est une tâche difficile d'accomplir surtout quand il s'agit de manuscrits ou de publications dont la date d'impression nous manque. A côté des considérations d'ordre philologique, des considérations paléographiques et littéraires m'ont permis d'en fixer la date, tout en leur donnant une certaine latitude.

Les œuvres des écrivains connus ont été rangées d'après l'époque où ils ont vécu, bien que souvent les extraits aient été empruntés à une copie plus récente, circonstance qui sera toujours mentionnée à sa place.

Tous les extraits, sauf les quelques exceptions indiquées dans le livre, ont été directement reproduits d'après les textes originaux; j'ai constamment suivi cette règle que je me suis imposée, quand même les textes eussent été déjà édités par d'autres avant moi. Grâce à cette méthode, j'ai pu conserver avec exactitude l'accentuation et tout ces petits points diacritiques, omis entièrement par mes prédécesseurs. L'importance de ces points et de l'accentuation est très réelle, bien que les premiers ne soient pas toujours des accents toniques, mais le plus souvent de simples signes mis à tort et à travers conformément à la prosodie slave et grecque.

De tous les matériaux dont a disposé Cipariu, sauf cinq qui m'ont été inaccessibles, j'ai tiré des extraits tout différents de ceux qui se trouvent dans les Analectes, mon intention étant de mettre par ce moyen un plus riche matériel à la disposition de ceux qui s'intéressent à l'ancienne littérature roumaine et qui s'en occupent.

Le nombre des manuscrits, dont je me suis servi pour en tirer des extraits, dépasse une centaine, ainsi répartie : 98 manuscrits anciens et 3—4 copies des textes appartenant aux dialectes. Celui des imprimés dépasse aussi une centaine, dont 95 qui vont jusqu'à l'année 1830, et quelques textes déjà édités avant moi et enfin une quinzaine publiés après cette date, ainsi qu'un nombre considérable de livres appartenant à la littérature populaire.

Tous les extraits empruntés à ces cent manuscrits se trouvent, à l'exception d'un seul, publiés pour la première fois dans mon Recueil. Quant aux livres imprimés, pour une cinquantaine au moins, il n'a été encore rien reproduit ailleurs avant ce travail. J'ai eu soin, en les reproduisant, d'indiquer avec précision la source exacte où je les ai puisés et de rappeler jus-

nalului; iar unde izvodul era un manuscris, cel dintâiu pomenit e acela care a slujit de bază pentru textul reprodus, iar din cell-alte sânt luate variantele. Indreptările făcute de mine sânt adăugate în parantez lângă cuvântul corupt, sau îndoelnic. Textele dialectale au fost copiate întocmai după originalele din carĭ le am luat, cu ortografia lor proprie; iar cele transcrise din texte cu slove cirilice au fost copiate în tocmai cu transcripţiunea întrebuinţată în Glosar.

cerea. Pentru a nu încărca prea mult Introducerea m'am mărginit numai la lămurirea textelor conţinute în aceste două volume, mai ales în ceea ce priveşte legătura lor internă. Altfel ar fi fost nu o întroducere la Chrestomatie, ci o istorie a literaturei române, a izvoarelor ei şi a legăturei în care stă cu literatura universală, ceea ce nu era scopul meu a face aci.

itica. Gramatica se mărgineşte la formele flexionare, declinarea şi conjugarea. Am dat paradigme complecte ale flexiunei, a substantivelor, pronumelor şi a verbelor auxiliare, regulate şi neregulate dacoromâne, macedoromâne şi istriane, cu un număr destul de însemnat de forme vechĭ şi noĭ. La formele arhaice, dialectele sau escepţionale am însemnat toate locurile unde se află în carte, urmând acelaşĭ sistem ca la glosar.

rul. Ceea ce lipseşte în gramatică se împlineşte prin Glosarul adăugat la sfârşitul acestei cărţĭ. Toate cuvintele din textele publicate se află în glosar cu accentul şi cu traducerea lor franceză; şi când un cuvânt avea mai multe înţelesurĭ, de obiceiu le am însemnat deosebit, indicând şi locul lor în carte. Une-orĭ am pus în locul traducerei franceze, cuvântul grecesc din cartea grecească după care s'a tradus cartea românească, înlesnind astfel ajungerea la adevăratul înţeles al cuvântului românesc. Am dat şi fraseologie, mai ales când prin combinarea cu un alt cuvânt, cuvântul principal îşĭ schimba înţelesul. Toate formele importante sau numai interesante sânt reproduse în Glosar, adesea grupate la un loc, alăturea cu forma aceea care este, sau cea mai comună în graiul modern, sau care se află de mai multe orĭ în carte. Aşa se vor găsi toate formele dialectale şi arhaice împre-

qu'à la page et à la cote du texte original; si la source est un manuscrit, le premier mentionné est la base du texte reproduit, tandis que les variantes sont prises des autres qui suivent. Les corrections que j'ai cru devoir faire, je les ai ajoutées entre des parenthèses à côté du mot corrompu ou douteux. La copie des textes dialectaux a été exactement faite d'après l'original : je leur ai conservé leur orthographe propre. Quant aux extraits provenant de textes imprimés en caractères cyrilliques, ils ont été reproduits avec la transcription employée dans le glossaire.

Afin de ne pas surcharger l'Introduction, je me suis borné I
à l'explication des textes que renferment ces deux volumes seulement, surtout en ce qui concerne leur rapport intime; car autrement, au lieu d'une Introduction, nous serions arrivés à faire une histoire de la littérature roumaine, de ses sources et de ses rapports avec la littérature universelle, ce qui n'est point notre but.

La Grammaire se borne à une esquisse de la flexion de C
l'article, des substantifs, des pronoms et des verbes auxiliaires, réguliers et irréguliers et des paradigmes de la flexion dialectale — surtout du Dacoroumain, du Macédoroumain et du dialecte Istrien — suivie d'un nombre suffisant d'exemples de formes anciennes et récentes; les formes dialectales archaïques et exceptionnelles portent l'indication de l'endroit où elles se trouvent dans la Chrestomathie. Enfin, tout ce qui n'est pas expliqué dans la Grammaire, se trouvera dans le Glossaire.

Ce Glossaire renferme tous les mots contenus dans les extraits, portant des accents et suivis de la traduction française; dès qu'un mot m'a offert deux ou plusieurs significations, je l'ai marqué séparément avec l'indication de sa place respective dans le livre. Parfois j'ai substitué au français le mot de l'original grec, d'après lequel la traduction roumaine avait été faite, afin de faciliter la recherche de la vraie signification du mot roumain. J'ai ajouté la phraséologie, surtout quand par la combinaison avec un autre mot, le mot principal changeait sa signification primitive. Toutes les formes importantes ou à peu près se trouvent dans le Glossaire, le plus souvent à côté de la forme soit la plus commune dans la langue moderne, soit la plus fréquente dans les extraits des textes. Ainsi l'on verra réunies toutes les formes dialectales et archaïques, ce qui offrira un résumé de l'histoire de chaque mot à part dans la suite des temps, son passage d'une forme à l'autre, ainsi qu'il se présente dans les différents textes.

unate la un loc, resumând întreaga istorie a fie-căruĭ cuvânt din trecerile de la o formă la cealaltă după cum sânt reprezintate prin diferitele texte cursul veacurilor.

Flexiunea fie-căruĭ cuvânt se poate urmări apoi cu ajutorul cifrelor ce indică pagina și partea pagineĭ unde se află acel cuvânt în cartea de față. Am avut grijă a însemna toate acele locurĭ unde sânt forme interesante flexionare; nu crez că mĭ-a scăpat un singur exemplu de flexiune arhaică sau dialectală sau chiar curioasă numaĭ.

Se înțelege că din forme flexionare moderne, n'am însemnat decât vro 2—3 exemple adică de aceleașĭ caz și număr când era vorba de un substantiv, sau de aceeașĭ persoană, timp și mod la verb. Terminațiunile *ŭ, orĭ, orĭu* n'am maĭ însemnat în special în Glosar, căcĭ o urmărire a cuvântuluĭ în carte prin toate textele indicate, va dovedi dacă, când și unde s'a întrebuințat *ŭ* și terminațiunea *-orĭu* în loc de *or* sau *orĭ*. Unde un cuvânt s'a scris când cu *ă* și când cu *â*, am însemnat această diferință de scriere sau prin *ă̂*, sau am înșirat anume cazurile când se întrebuințează o formă și când cea-l-altă. Refer de pildă la cuvintele: *beserică, cine, cuvânt, dimineață, drept, pun, tot, un, văd, veac, vin, zi, zic* etc.

Fie-care paragraf decĭ din glosar conține supt o formă condensată istoria viețiĭ a fie-căruĭ cuvânt românesc de pe la mijlocul secoluluĭ al XVI-lea până în zilele noastre.

Epilog. Numaĭ aceĭ ce s'au îndeletnicit cu o lucrare ca cea de față vor știe să prețuĭască munca întrupată într' această carte; și bătut cum am fost de valurile acesteĭ lumĭ, n'aș fi dus-o la capăt de n'ar fi fost o muncă de dragoste. Puținĭ m'au ajutat, mulțĭ m'au prigonit și cu drept cuvânt pot incheea această predoslovie cu vorba scriitoruluĭ vechĭu ce spunea: „că precum doresc să sosească la liman neviforat, ceĭ ce sânt bătuțĭ de furtună întru luciul mariĭ, așa am dorit și eu să ajung la sfărșitul cărțiĭ acestia.“

Slava luĭ Dumnezeu celuĭ ce ne-au ajutat după început de am ajuns și sfărșitul!

Londra, în Martie 1891.

On pourra facilement suivre la flexion de chaque mot à l'aide des chiffres qui ont pour but d'indiquer la page et la portion de la page où il se trouve. J'ai eu soin de marquer ainsi tous les endroits renfermant d'intéressantes formes flexionnelles. Je ne crois pas qu'un seul exemple de flexion dialectale, archaïque ou purement curieuse, m'ait échappé.

On concevra facilement pourquoi je n'ai indiqué que deux ou trois exemples seulement de formes flexionnelles modernes, au même cas et au même nombre s'il s'agissait d'un substantif, ou à la même personne, au même temps et au même mode s'il était question d'un verbe. Je n'ai pas marqué dans le Glossaire d'une manière spéciale les finales *ŭ* et *orĭu*, car un examen attentif du mot, poursuivi dans tous les textes se trouvant dans ma Chrestomathie, prouvera si, quant et où on s'est servi de *ŭ* et de la terminaison *-orĭu*, au lieu de *or* ou *orĭ*; j'ai tenu compte de circonstances où l'on écrivait un mot avec *ă* ou avec *â*, en marquant la différence d'écriture par *å*, ou bien en indiquant exprès le cas où l'on emploie l'une des formes et celui où l'on se sert de l'autre. Je renvoie par exemple aux mots : *beserică, cine, cuvânt, dimineață, pun, tot, un, văd, veac, vin, zi* et *zic*.

Chaque paragraphe du glossaire renfermera ainsi, sous une forme condensée, l'histoire de la vie de chaque mot roumain, autant que nous avons pu le suivre à l'aide de la littérature à partir de la seconde moitié du XVIe siècle jusqu'à nos jours.

Maintenant, un mot pour finir. Ceux qui ont tenté d'exécuter un travail comme celui que je présente aujourd'hui au public sauront seuls apprécier le labeur ardu que la composition m'en a coûté. Battu comme je l'étais par les flots de ce monde, je n'aurais certainement pu terminer ce pénible travail sans l'amour du travail lui-même. Peu de gens m'ont encouragé, beaucoup m'ont persécuté; aussi pourrais-je à juste titre terminer cet avant-propos par ces mots d'un ancien auteur roumain : „De même que ceux qui sur l'immensité de l'Océan étant le jeu de la tempête furieuse désirent arriver au port, de même je désirais ardemment arriver à la fin de mon livre.“ Épilo

Gloire à Dieu, qui nous a soutenu du commencement à la fin de cette œuvre!

Londres, Mars 1891.

Introducere.

Datoria mea este acuma a da seamă de importanţa şi valoarea ce au textele pentru istoria literatureĭ şi a cultureĭ româneştĭ, de modul cum am procedat la alegerea lor, de vederile ce m'au călăuzit de a da anume cutare extract dintr'o carte veche sau manuscript vechiŭ, de planul ce am urmărit la orânduirea textelor din literatura dialectică şi acelor din literatura populară.

Pentru a împlini această sarcină, ce mi-am impus-o eu singur, voĭu începe prin schiţarea istorieĭ literatureĭ române întru cât se oglindeşte în Chrestomatia de faţă.

Literatura română se poate împărţi în treĭ marĭ epoce bine distincte una de alta, după limba din care s'au tradus cele maĭ multe cărţĭ tipărite şi manuscripte, şi după influenţa covărşitoare ce a avut când o literatură când alta asupra scriitorilor românĭ.

Vom avea deci I^iu epoca slavonă de la începutul literatureĭ române, până la stabilirea Fanarioţilor pe tronul Moldoveĭ şi al Munteniei, adică de pe la mijlocul secoluluĭ al XVI^-lea până la începutul sec. al XVIII^-lea (c. 1550—1710.) După epoca slavonă urmează a II^-a, epoca greceascā, de pe la începutul secol. al XVIII^-lea până pe la 1830, când începe a III^-a, epoca modernă, romanică, când literatură română se desvoltă şi se transformă supt influenţa adâncă a literatureĭ occidentale, maĭ cu seama supt influenţa celeĭ franceze şi italiane.

Trecerea de la o epocă la cealalta nu se face de odată într'un mod abrupt, ci o literatură ia cu încetul locul celeĭ-l-alte, maĭ ales prin cauze politice. Cu cât stăm maĭ aproape de începutul uneĭ epoce, cu atât maĭ mult se poate observa atărnarea literatureĭ române de acea literatură după care se formează; traducerile sânt absolut literale, din cuvânt în cuvânt: un cuvânt românesc stâ în locul celuĭ slovenesc, sau grecesc fără consideraţiune dacă se potriveşte cu spiritul limbeĭ româneştĭ sau ba. N'avem de cât să comparăm Psaltirea luĭ Coresi, sau Evanghelia sau Apocalipsul Ap. Pavel cu originalele sloveneştĭ, sau Divanul lumiĭ al luĭ Cantemir sau Iliodor sau Omir cu cele greceştĭ pentru a ne convinge de acel fapt al dependenţeĭ absolute. Din acele traduceri putem chiar reconstrui originalele. Este vrednic de observat însă că operile cele maĭ vechĭ din epoca

Introduction.

Il est de mon devoir maintenant de rendre compte de l'importance et de la valeur qu'offrent pour l'histoire de la littérature et de la civilisation roumaines les textes que j'ai reproduits, de la manière dont j'ai procédé à leur choix, des considérations qui m'ont amené à reproduire tel ou tel extrait d'un livre ou d'un manuscrit ancien, enfin du plan que j'ai suivi dans le groupement des textes appartenant à la littérature des dialectes et à la littérature populaire.

Afin de remplir la tâche que je me suis volontairement imposée, je commencerai par tracer une esquisse de l'histoire de la littérature roumaine, telle qu'elle nous apparaît dans la Chrestomathie.

On peut diviser la littérature roumaine en trois grandes époques bien distinctes, selon la nature de la langue qui a servi de base à la traduction des livres imprimés ou manuscrits, ou selon l'influence dominante qu'a exercée sur les écrivains roumains tantôt l'une tantôt l'autre de ces littératures.

La Ire époque sera naturellement l'époque slave, qui partant du commencement de la littérature roumaine, va jusqu'à l'avènement des Fanariotes sur le trône de la Moldavie et de la Valachie, en d'autres termes depuis la seconde moitié du XVIe siècle jusqu'au commencement du XVIIIe (1550—1710). Vient ensuite la IIe époque, l'époque grecque qui va jusqu'à l'année 1830, où commence la IIIe époque, l'époque moderne, dite romanisante, durant laquelle la littérature se développe et se transforme sous l'influence profonde des littératures de l'Occident, surtout française et italienne.

Le passage d'une époque à l'autre ne se fait pas d'un seul coup: une littérature prend la place de l'autre peu à peu, principalement par suite de causes politiques. Plus nous sommes proches du commencement d'une époque, plus on s'aperçoit de la dépendance de la littérature roumaine par rapport à celle qu'elle imite; les traductions sont absolument littérales; un mot roumain se trouvant à la place d'un mot slavon ou grec, sans qu'on s'inquiétât s'il était conforme ou non au génie de la langue. On n'a qu'à comparer aux originaux slavons, le Psautier de Coresi, l'Evangile, l'Apocalypse de l'apôtre St-Paul; et aux originaux grecs le Divan du monde de Cantemir Héliodor ou Homère, pour se faire une idée de cette dépendance absolue. Nous pouvons presque rétablir l'original d'après ces traductions. Il est digne de remarque pourtant, que les œuvres les plus anciennes, datant de la Ire époque, n'ap-

I-a nu ne apare nouă ca siluite; frazele fiind scurte, limba maĭ mlădioasă, nicĭ sintactica închegată, traducerea se ţine foarte uşor de originalul slovenesc. Apoĭ nu se poate tăgădui, că însaşĭ sintactica românească se influenţează foarte mult şi foarte adânc de sintactica slovenească, şi de aceea adesea traducerea nu ni se pare nicĭ aşa de greoae nicĭ aşa de stranie. Cu toate acestea traducătorul sclavic după tipicul slovenesc adesea nu ţine seamă de înţelesul textuluĭ, ci se ţine de cuvintele pe carĭ le traduce; de altă parte cuvintele sloveneştĭ cu două înţelesurĭ sânt adesea tălmăcite într'un mod nedibace şi contribuesc a încurca înţelesul. Textele vechĭ trebue decĭ studiate numaĭ alăturea cu originalele după carĭ s'a alcătuit traducerea, dacă voim să capătăm un înţeles lămurit.

Predominaţiunea influenţeĭ sloveneştĭ dispare însă cu încetul şi face loc celeĭ greceştĭ, care se manifestează maĭ întăiŭ în Muntenia, unde deja pe la sfărşitul secoluluĭ al XVII-lea multe cărţĭ se traduc din originale greceştĭ. Deosebirea între spiritul limbeĭ greceştĭ şi acel al limbeĭ româneştĭ se resimte maĭ mult în aceste traducerĭ decât în acele făcute din sloveneşte. Limba începuse a se întări, nu se maĭ mlădia aşa de uşor după formele limbeĭ originaluluĭ, şi în textele citate maĭ sus, se poate vedea cât de puţin se potriveşte una cu alta; maĭ ales la texte poetice nu biblice, acolo limba traducereĭ nu maĭ represintă nicĭ limba românească şi nicĭ spiritul românesc. In Divanul lumeĭ al luĭ Cantemir de pildă, originalul este grecesc, ĭar traducerea urmează originalul din cuvânt în cuvânt, nu arare orĭ schimosind înţelesul.

In cursul veacurilor limba însă începe a se emancipa, traducătoriĭ devin maĭ dibacĭ, şi cu cât un text se copiază maĭ des, cu atât maĭ mult se depărtează limba copieĭ de aceea a izvoduluĭ, stilul devine din ce în ce maĭ românesc ĭar espresiunea maĭ firească; aceasta se întâmplă atât cu textele aparţinând epoceĭ slavone cât şi cu acele din epoca grecească; aşa de pildă textele biblice, Hronograful, cărţile din literatura populară.

Esemple de traducerĭ din limba latină sânt foarte rare. Cronicariĭ Moldoveĭ au o cunoştinţă profundă a aceleĭ limbĭ, eĭ se folosesc de cronicele leşeştĭ scrise în limba latină, dar limba cronicelor lor arată urme foarte slabe de o atare înrăurire. Maĭ vădită este acea înrăurire în Hronicul Moldo-Vlahilor al luĭ Cantemir, scris nu în spiritul limbeĭ româneştĭ, ci cu desăvărşire în acel al limbeĭ latineştĭ, ceea ce face a crede cum că nu este de cât o traducere făcută de însuşĭ Cantemir după un original latinesc alcătuit maĭ întăiŭ de dânsul. Neculaĭ Costin, cel alt faĭmos cronicar al Moldoveĭ, traduce din latineşte Ceasornicul Domnilor.

In Transilvania cu prilejul mişcăreĭ naţionale despre care voĭŭ vorbi maĭ la vale, influenţa literatureĭ greceştĭ dispare mult maĭ ĭute de cât în Muntenia sau în Moldova. Acolo epoca modernă, adică influenţa literatureĭ occidentuluĭ începe a se manifesta încă pe la mijlocul secoluluĭ al XVIII-lea, şi traducerile în limba română se fac de obşte după originale germane, precum sânt operile luĭ Barac, Molnar, etc.; uniĭ autori, precum Maior şi Şincaĭ stau şi supt înfluenţa stiluluĭ latinesc. Oglinda cea maĭ vie a lim-

paraissent pas toujours comme des traductions serviles : la cause en est que les phrases étant courtes, la langue est plus malléable et la syntaxe non encore fixée et rigide. On ne peut pas nier non plus que la syntaxe roumaine elle-même ne subisse fortement l'influence de la syntaxe slavone : c'est pourquoi la traduction paraît parfois moins lourde et moins étrange. Néanmoins le traducteur, esclave de l'original slavon, ne tient point compte la plupart du temps du sens du texte : il ne fait que traduire les mots; d'autre part, les mots slavons à double signification sont parfois interprétés d'une façon inhabile, ce qui contribue à rendre encore plus embrouillé le sens général de la phrase. Il est toujours nécessaire de se reporter à l'original, toutes les fois que l'on veut avoir la signification réelle.

La prédominance de l'influence slavone disparaît peu à peu pour faire place à l'influence grecque; celle-ci se manifeste d'abord en Valachie, où, à partir de la fin du XVIIe siècle, on traduisait déjà un grand nombre de livres d'après les originaux grecs. La différence entre le génie de la langue grecque et celui de la langue roumaine devient ici encore plus sensible que dans les traductions faites d'après le slavon. La langue s'étant un peu fixée, elle ne pouvait plus se prêter facilement aux exigences de la tournure grecque : on peut voir dans les textes cités ci-dessus, combien peu ces tournures se ressemblent entre elles; surtout dans les textes poétiques non bibliques, où le style de la traduction n'est plus ni roumain ni conforme au génie de la langue. Pour le „Divan du Monde", par exemple, l'original est en grec et la traduction qui le suit est si littérale qu'elle dénature complètement le sens des phrases.

Peu à peu, néanmoins, la langue commence à s'émanciper, les traducteurs acquièrent plus d'habileté, et plus un texte est copié plus sa traduction s'éloigne de l'original : le style devient de plus en plus roumain, l'expression de plus en plus naturelle. Ce changement s'opère également dans les textes appartenant à l'époque slavone ainsi que dans ceux de l'époque grecque, comme par exemple, dans les textes bibliques, dans le „Hronograf" et dans les livres populaires.

Les exemples de traductions latines sont fort rares. Les chroniqueurs de la Moldavie connaissent à fond cette langue, car ils font usage de chroniques polonaises écrites en latin; mais le style de leurs chroniques a conservé peu de traces d'une semblable influence. Elle est plus apparente dans la Chronique des Moldo-Valaques par Cantemir, écrite non pas dans le génie de la langue roumaine, mais entièrement dans celui de la langue latine, ce qui me fait supposer que cette Chronique n'est qu'une simple traduction littérale faite par Cantemir d'après l'original latin composé par lui-même. Un autre chroniqueur illustre, N. Costin, traduisit du latin l'Horloge des Princes.

En Transylvanie, à cause du mouvement national, dont je m'occuperai plus tard, l'influence de la littérature grecque disparaît de meilleure heure, bien plus tôt qu'en Roumanie. Là, l'époque moderne, c'est-à-dire l'influence des littératures de l'Occident, commence à se manifester déjà à partir de la seconde moitié du XVIIIe siècle; les traductions se font d'ordinaire d'après des originaux allemands : ainsi les œuvres de Barac, de Molnar, etc. Certains, comme Maior et Şincai subissent encore l'influence latine. Mais le reflet le plus pur de la langue roumaine, dans

beĭ române în structura eĭ sintactică și gramaticală este literatura populară, maĭ ales cea nescrisă, precum sânt basmele, snoavele și proverbele.

Fie-care carte însă, chear când este o traducere, conține totușĭ câte o parte originală, și adică „Precuvântarea“ și „Epilogul“, unde traducătorul vorbește el însușĭ de cauzele ce l'au îndemnat la acea lucrare, pomenind câte o dată izvodul după care a tradus cartea, cine l'a ajutat și în cinstea căruĭ Arhiepiscop sau Domn închină cartea. Aceste părțĭ originale fiind importante atât din punctul de vedere al limbeĭ cât și din acel al istorieĭ literare le am reprodus maĭ tot deauna sau în întregul lor sau numaĭ în partea lor esențială.

In modul acesta ușor se esplică acuma împărțirea materieĭ în treĭ marĭ grupe, în Chrestomatie. Vol. I reprezintă epoca I-a slavonă; textele cu slove din Vol. II-a reprezintă a doua epocă, cea grecească; ĭar textele cu litere latine, literatura populară, curat românească, ce nu stă de a dreptul supt nicĭ o înrăurire străină, și reprezintă geniul și spiritul adevărat al limbeĭ moderne.

* * *

Trec de la această schițare generală la caracterizarea specială a fie-căriĭ bucățĭ din Chrestomatie și la indicarea cauzelor ce m'au condus la alegerea anume a părților reproduse. Materia întreagă o voĭu împărți: 1) după coprinsul, 2) după limba adică după importanța ce au textele pentru istoria literatureĭ române sau pentru filologia română.

I.

După coprinsul avem următoarele cincĭ grupe:

I. Teologia, II. Dreptul, III. Istoria, IV. Poezia sau literatura estetică și V. Literatura populară scrisă și nescrisă.

I. Teologia.

După natura lucruluĭ textele teologice sânt cele maĭ numeroase și cele maĭ vechĭ. Ca pretutindenea în Europa, așa începe și literatura română cu Biblia, Psaltirea, Evanghelia, Praxiul, și cu cele-l-alte cărțĭ bisericeștĭ, precum sânt Cazaniile, Liturghiile, de carĭ se leagă o literatură bogată dogmatică, didactică, apoĭ hagiologia și apocrifele propriŭ zise.

1. Vechiul Testament. *a)* Psaltirea. Incepând cu vechiul Testament ne vom ocupa maĭ întâĭu cu Psaltirea, care stă în fruntea tuturor cărților ale Legeĭ vechĭ atât prin vechimea eĭ cât și prin numărul tiparelor și al manuscriselor din carĭ am dat extracte. E destul de bine cunoscut, cum că psalmiĭ formează și o parte integrantă atât a Molitvelniculuĭ (Evhologhiuluĭ) cât și a Ceasoslovuluĭ. Avem decĭ un număr destul de conside-

son mécanisme syntactique et grammatical, se trouve dans la littérature populaire, surtout non écrite : les contes, les anecdotes, les proverbes.

Chaque traduction néanmoins renferme une partie originale : l'avant-propos et l'épilogue. C'est dans ces passages que le traducteur rappelle au lecteur les considérations qui l'ont amené à entreprendre le travail, renvoie parfois à la source originale, cite le nom de celui qui l'a aidé dans cette sainte besogne, et dit à la gloire de quel grand personnage, archevêque ou prince, il a dédié son livre. Ces côtés originaux sont très importants, aussi bien au point de vue de la langue qu'à celui de l'histoire littéraire : c'est pourquoi je les ai toujours reproduits dans leur tout ou dans leur partie essentielle.

On conçoit facilement maintenant pourquoi j'ai divisé la matière dans la Chrestomathie en trois groupes. Le premier volume de ma Chrestomathie représente l'époque slavone; l'époque grecque est représentée par les textes en lettres cyrilliques se trouvant au IIe volume; quant aux textes en caractères latins, c'est la littérature populaire, purement roumaine, qui n'a subi aucune influence étrangère et qui incarne le génie et le véritable esprit de la langue roumaine moderne.

* * *

Si nous passons de cette esquisse générale à la description détaillée des textes de la Chrestomathie et à l'indication des considérations qui m'ont amené à choisir tel ou tel des textes que j'ai reproduits, nous les répartirons 1° d'après les sujets dont ils traitent, et 2° d'après les dialectes dans lesquels ils sont écrits; en d'autres termes, selon l'importance qu'ont les textes pour l'histoire littéraire, ou pour la philologie roumaine.

I.

D'après les sujets nous avons les cinq grands groupes suivants :

I° Théologie, II° Droit, III° Histoire, IV° Poésie ou Littérature esthétique, et V° Littérature populaire écrite et orale.

I. Théologie.

Il est tout naturel que les textes concernant la Théologie soient les plus anciens et les plus nombreux. Comme partout ailleurs en Europe, la littérature roumaine fait aussi son apparition avec des traductions de la Bible, des Psaumes, de l'Evangile, du Praxion (Actes) et d'autres livres ecclésiastiques, comme les „Cazanie" (Sermons), les Liturgies, ainsi qu'une riche littérature dogmatique et didactique, l'hagiologie et les apocryphes proprement dits.

1. **L'Ancien Testament** fera l'objet de notre première étude et c'est par *a)* le Psautier que nous commencerons, car il demeure, par son ancienneté comme par ses nombreuses éditions, imprimées ou manuscrites, à la tête de tous les autres livres. Les Psaumes constituent encore, en outre, une partie intégrante aussi bien du „Molitvelnic" (Evhologhion) ou „Livre de prières" que du Ceasoslov (Heures). Voilà donc à notre disposition un nombre considérable de Psaumes, tant dans différentes éditions

rabil de psalmĭ la dispoziţia noastră, atăt în diferitele ediţiunĭ tiparnice căt şi în versiunile manuscripte pentru a iĭ putea compara între dănşiĭ şi a determina izvoarele psalmilor din cărţile bisericeştĭ pomenite maĭ sus.

Psaltirea cea maĭ importantă este fără îndoĭala acea a luĭ Coresi. Din această Psaltire am tipărit (p. 10) nouă psalmĭ şi adică Psalmiĭ 3. 5. 8. 16. 18. 31. 97. 98. şi 150., şi cântarea luĭ Moisi. Spre a arăta legatură între această Psaltire şi cele-l-alte am reprodus paralele la aceştĭ 9 Psalmĭ aĭ luĭ Coresi din Psaltirele ulteriore, apoĭ dintre psalmiĭ carĭ se află intrupaţĭ în Biblie; şi cincĭ paralele din Ceasoslov; ĭar pentru „a doua căntare a luĭ Moisi“ o paralelă din Biblia de Bucureştĭ. Am ales anume aceste părţĭ din Psaltire fiind foarte bogate în forme şi în cuvinte archaice; ĭar în construcţiunea lor sintactică şi în limba traducerĭ se poate recunoaşte la dănşiĭ mult maĭ uşor originalul slavon de căt la alţĭ Psalmĭ. Dacă luăm de pildă numaĭ titlurile psalmilor cincĭ şi opt avem o dovadă pipăită de traducere sclavică şi adesea fără înţeles. Cuvintele sloveneştĭ **ѡ наслѣдьствꙋющемꙋ** şi **о точилѣхъ**, ce stau pentru cuvintele greceştĭ: ὑπερ τῆς κληρονομουσης şi ὑπερ τῶν ληνῶν au fost traduse în mod stângacĭu cu un înţeles nepotrivit. Psalmul 16 este de asemenea un esemplu căt se poate de perfect de modul sclavic de a traduce fără a ţine seamă de înţelesul. In psaltirele următoare, pe lăngă libertatea de stil se maĭ adaugă şi o îngrijire maĭ mare a da textuluĭ un înţeles clar, cu toate că acele carĭ sânt copiĭ după ediţiunĭ maĭ vechĭ se ţin de acel original; dar totuşĭ îl modifică şi îl modernizează.

Există apoĭ o altă Psaltire vechĭe manuscrisă dar cu data nesigură, care se deosibeşte de acea a luĭ Coresi prin anumite forme fonetice, ĭar ca text e aproape identică; m'am mulţumit decĭ cu reproducerea (p. 1*) acelor doĭ psalmĭ dela început carĭ lipsesc în ediţiunea luĭ Coresi, complectând astfel Psaltirea care ni s'a păstrat numaĭ într'un singur exemplar, şi acela defect. Psaltirea luĭ Coresi cum o avem noĭ astăzĭ, începe cu versul al 5-lea din Psalm 1.

Tratând maĭ la vale despre legătura ce există între cărţile tipărite ale luĭ Coresi, şi între Tetra Evanghelul şi Praxiul manuscris voĭu atinge şi aceea dintre aceste două Psaltire, dovedind precum sper, cum că toate acele din urmă nu sânt de căt copiĭ făcute după tiparele luĭ Coresi şi nu vice versa. In cursul acesteĭ Introduceri vom maĭ da foarte des peste manuscrise ce s'au copiat după cărţĭ tiparnice, maĭ ales în timpurile maĭ vechĭ; chiar şi din însaşĭ Psaltirea luĭ Coresi avem, cum se va vedea maĭ încolo, cel puţin două copiĭ manuscrise, una: Psaltirea de maĭ sus, şi alta din 1710.

Ca Psaltire complectă din care am reprodus psalmĭ, urmează acuma imediat cea de Belgrad din 1651 (p. 152) lucrată după izvodul grecesc şi evreesc, cu o metodă mult maĭ ştiinţifică şi într'o limbă care este clasică. Avem chiar variante de traducerĭ în glose marginale.

imprimées que dans des versions manuscrites, que nous pourrons comparer et grâce auxquellles il nous sera facile de fixer les sources des Psaumes se trouvant dans les livres religieux mentionnés ci-dessous.

Le Psautier de Coresi est sans contredit le plus important. C'est précisément à ce recueil que j'ai emprunté les 9 psaumes qui suivent : 3, 5, 8, 16, 18, 31, 97, 98 et 150 et le cantique de Moïse. Afin de montrer le rapport de ce Psautier avec les autres recueils du même genre, j'ai mis en parallèle avec les neuf psaumes tirés de Coresi, ceux des Psautiers postérieurs, et des Psaumes qui se trouvent dans la Bible, puis 5 parallèles empruntés au Ceasoslov, et enfin un parallèle tiré de la Bible de Bucarest pour „le second cantique de Moïse". Ces parties du Psautier ont été choisies surtout parce qu'elles étaient très riches en formes et en mots archaïques; d'autre part, leur construction syntactique et le mode de traduction nous mettent à même de reconnaître l'original slavon plus facilement que dans d'autres psaumes. Il suffit de jeter les yeux sur les titres des psaumes 5 et 8 pour nous convaincre de la servilité de la traduction, presque dépourvue de sens. Les mots slovènes ѿ наслѣдьствующемꙋ et о точилѣхъ, qui correspondent aux mots grecs ὑπερ τῆς κληρονομουσης et ὑπερ τῶν ληνων ont été traduits maladroitement et dans un sens impropre. De même pour le psaume 16 qui pourrait servir comme un exemple non moins puissant à l'appui de notre thèse. Dans les Psautiers postérieurs, à côté d'une liberté de style très nette, on rencontre de plus un soin minutieux tendant à donner au texte un sens précis, bien que ces Psautiers qui ne sont que des copies de traductions antérieures, se rapprochent de cet ancien original, tout en le modifiant et en le modernisant.

Il existe encore un autre Psautier manuscrit, d'une date incertaine et qui ne diffère de celui de Coresi que par certaines formes phonétiques, le texte en étant absolument identique : je ne lui ai emprunté que les deux premiers psaumes seulement, ceux précisément qui manquent dans l'édition de Coresi, afin de compléter ainsi le Psautier dans le seul exemplaire qui nous ait été conservé et encore incomplet. Le seul Psautier de Coresi, tel que nous le possédons aujourd'hui, commence à partir du verset 5 du premier psaume.

En étudiant, plus loin, le rapport qui existe entre les livres imprimés de Coresi, le „Tetra evanghel" et le „Praxion" manuscrit, nous nous occuperons aussi du rapport entre les deux Psautiers en prouvant que les derniers ne sont que des copies faites sur les impressions de Coresi, et non l'inverse. Dans le courant de cette Introduction on rencontrera plus d'une fois des manuscrits qui ne sont souvent que les copies de textes publiés bien antérieurement. Bien plus, du Psautier de Coresi il nous reste au moins deux copies manuscrites : l'une est le Psautier d'une date incertaine qu'on peut voir à la page 1*, l'autre est celui de 1710, que l'on verra plus loin.

Parmi ces Psautiers complets, auxquels j'ai emprunté des extraits, après celui de Coresi, vient en premier rang le Psautier de Belgrade de 1561 (p. 152) — fait d'après les originaux grec et hébreu et avec une méthode scientifique plus rigoureuse. Le style en est presque classique, on y trouve même en gloses marginales des variantes de traduction.

Tot din sloveneşte ca şi Coresi a maĭ tradus Psaltirea Dosofteiu, vestitul metropolit al Moldoveĭ. De la dănsul avem două traduceri, una în proză, la 1650 (p. 246) şi alta în versurĭ, la 1673 (p. 208). Cea dintăĭ s'a tipărit în două coloane, una conţinând originalul slavon ĭar cea-l-altă traducerea românească; pe când Coresi a tipărit Psaltirea sloveneşte şi româneşte într'un şir, după fie care vers slovenesc urmând unu românesc. Dosofteĭu fiind maĭ mult stăpân pe limbă, traducerea luĭ este cu mult maĭ superioară celeĭ luĭ Coresi în ceea ce priveşte mănuirea limbeĭ, construcţiunea eĭ sintactică şi chiar bogăţia eĭ lexicală. De altă parte nu se poate tăgădui cum că cea de Belgrad este cea maĭ ştiinţifică, ĭar ca limbă şi ca traducere mult maĭ perfectă. Psaltirea în versurĭ îşĭ are însemnătatea prin faptul că este cea dintăĭa încercare de versificare a Psalmilor. Nefiind introdusă în biserică, căcĭ nu se întrebuinţează în cultul ortodox, influenţa acesteĭ Psaltire nu a fost atât de mare precum s'ar putea aştepta cine-va judecând după răspândirea Psaltireĭ versificate prin restul Europeĭ. Totuşĭ au pătruns câte-va în literatura populară, precum în cântările steleĭ şi colindele, chiar şi unele bocete s'au format după analogia acestor Psalmĭ. Din „cântările steleĭ" pomenesc N. II (II p. 142) care nu este alt-ceva de cât Psalmul 46 din Psaltirea luĭ Dosofteiu; N. III (II p. 140) nu este iarăşĭ de cât Psalmul 48, modificat aşa ca să devie şi cântec de stea, şi prototip al bocetelor cu care se asemănă foarte mult atât ca fond cât şi ca formă. Originalul în proză l'am reprodus din Psaltirea luĭ Dosofteiu aşa ca să se poată compara uşor unu cu altu. Inceputul acestuĭ psalm a devenit un fel de întroducere stereotipă la acest soĭŭ de cântece religiose precum se poate vedea la N. XIII (II p. 143).

Intorcându-ne la Psaltire avem apoĭ aceea copiată de unu Ioan din Vasluĭu (p. 363) care cu toate că a fost copiată abia la 1710, este foarte importantă, căcĭ originalul eĭ, cum am pomenit deja, este cu mult maĭ vechiŭ, ne fiind altul de cât însaşĭ Psaltirea luĭ Coresi. Din punctul de vedere literar acest manuscript merită decĭ o cercetare maĭ adâncită. Dacă îmĭ aduc bine minte, manuscriptul de faţă se maĭ aseamănă şi în forma sa extrioră foarte mult cu cel-l-alt manuscris din sec. al XVI-lea de care am vorbit maĭ sus, având acelaşĭ format mic. Dar nu numaĭ în exterior se aseamănă ci şi în lăuntru; textul din 1710 nu este de cât o reproducere puţin modernizată a celuĭ-l-alt manuscris. După părerea mea avem aci două copiĭ ale textuluĭ românesc din Psaltirea luĭ Coresi, amândouă făcute în Nordul Transilvanieĭ, sau poate în Bucovina, una din sec. XVI-lea alta din sec. al XVII-lea, una maĭ profund modificată în partea fonetică (rotacism) alta maĭ mult în cea lexicală: cuvinte şi forme maĭ moderne ţiind locul celor vechĭ. Şi în partea lexicală manuscrisul din sec. XVI-lea ţine cumpăna între ediţiunea tipărită şi copia luĭ Ioan din Vasluĭu. Unele forme şi cuvinte carĭ nu se află la Coresi se găsesc în ambele manuscrise, de pildă psalm 31 v, 4 (p. 365) sună aci: **ѧторшѹ-мъ спре кнѧѹри.** Coresi are: **тѹрнаи-мъ спре страсте,** ĭar manuscrisul din sec. XVI-lea: **ѧторшѹ-мъ спре страсте** potrivindu-se în partea întăiă cu Ms. luĭ Ioan, ĭar în cea din urmă cu textul luĭ Coresi. Spaţiul nu 'mĭ permite a mă întinde maĭ pe larg aci asupra acesteĭ chestiunĭ atât de importante. Mă mulţumesc

Un autre traducteur du Psautier slovène est Dosithée, le célèbre métropolite de la Moldavie. Il nous reste de lui deux traductions dont l'une en vers, celle de 1673 (p. 208) et l'autre en prose, de 1650 (p. 246), imprimée sur deux colonnes, la traduction roumaine faisant face à l'original slavon, tandis que dans le Psautier de Coresi, les vers slavons et roumains se succèdent les uns aux autres. Dosithée étant plus maître de la langue, sa traduction est bien supérieure à celle de Coresi, tant par la noblesse de l'expression et par la richesse du lexique que par le manque de complication syntactique et grammaticale. D'un autre côté, il n'est pas à douter que le Psautier de Belgrade ne soit le plus scientifique et le plus parfait comme traduction. L'édition en vers offre une certaine importance par la seule raison qu'elle est le premier essai de Psautier en vers. Il faut avouer pourtant que, l'Eglise orthodoxe n'admettant pas les psaumes dans sa liturgie, l'influence du Psautier versifié n'a pas été aussi grande que l'on devrait s'y attendre, vu sa diffusion dans le reste de l'Europe. Certains psaumes néanmoins ont pénétré dans la littérature populaire : dans les noëls „cântece de stea", et dans les „colinde"; certaines lamentations funèbres même sont imitées des Psaumes. Pour les noëls voir le N° II (II, p. 142) qui n'est autre chose que le psaume 46 du Psautier de Dosithée, de même le N° III (II, p. 140) n'est que le psaume 48 modifié et approprié à servir à la fois et de „chant de Noël" et de prototype des lamentations, auxquelles il ressemble beaucoup aussi bien dans la forme que dans le fond. L'original en prose du Psautier de Dosithée a été reproduit ici afin de faciliter leur comparaison. Le commencement de ce psaume est devenu une espèce d'introduction stéréotypée pour ces sortes de chants religieux, comme l'est le N° XIII (II, p. 143).

Si nous revenons maintenant aux Psautiers, nous trouverons celui d'un certain Joan de Vaslui (p. 363) qui, quoique copié en l'année 1710, laisse facilement reconnaître le texte même de Coresi. Ce manuscrit mériterait, au point de vue littéraire, une étude plus approfondie. Extérieurement, si je m'en souviens bien, il offre une ressemblance frappante avec l'autre copie manuscrite du XVIe siècle, mentionnée plus haut, du même petit format. Le texte de 1710 n'était qu'une reproduction légèrement modernisée. De même pour le contenu, la ressemblance n'est pas moins visible. On aurait affaire, à mon avis, à deux copies du texte roumain du Psautier de Coresi, faites toutes les deux au Nord de la Transylvanie ou bien en Boucovine, dont l'une du XVIe siècle modifiée plutôt dans sa phonétique (rotacisme), et l'autre du XVIIe plutôt dans son lexique; l'on y rencontre des mots plus récents à la place des termes anciens. Enfin, quant au lexique, le texte du XVIe siècle tient encore le milieu entre l'édition imprimée et la copie de Joan de Vaslui. Certains mots et certaines formes qui manquent dans le texte de Coresi, se retrouvent dans les deux autres manuscrits : ainsi le psaume 31, 4 (p. 365) où il est dit : **ѧторшꙋ-мъ спре кинꙋри.** Coresi porte : **тꙋрнан-мъ спре страсте,** et le manuscrit du XVIe siècle : **ѧторшꙋ-мъ спре страсте.** Dans le dernier, comme l'on voit, le premier élément de la phrase est semblable au manuscrit de Joan de Vaslui et le second élément semblable au texte de Coresi. Je regrette ne pouvoir m'étendre

cu atâta de a atrage atenţiunea asupra acestuĭ fapt. Cine ştie dacă 'mĭ va fi dat a maĭ urmări altă dată această chestiune maĭ cu de amăruntu.

Psaltirea se maĭ află încorporată şi în Bibliele complecte precum este cea din Bucureştĭ din 1688 şi aceea a luĭ Clain din 1795 (II, p. 155). Din cea dintăia am reprodus Psalm No. 2, ca o paralelă la Psaltirea manuscrisă (p. 1*), iar din a luĭ Clain n'am scos de cât alte texte biblice de carĭ voĭ vorbi maĭ la vale. Psalmĭ reslăţiţĭ am maĭ reprodus din diferite cărţĭ bisericeştĭ, Molitvelnice, Ceasoslove etc. unde psalmiĭ sânt părţile cele de căpetenie.

Imĭ maĭ remâne a pomeni Psaltirea cu tâlc (p. 314) a luĭ Alexandru Dascal. In Psaltirea în versurĭ a luĭ Dosofteĭu se strecuraseră deja câte-va tălmăcirĭ ale unor Psalmĭ. Alexandru Dascalul, care a fost un contimporan al Metropolituluĭ Dosofteiu şi, fără îndoială de origină moldovean, se poate să fie fost influenţat de acele puţine esemple, pentru a întreprinde de isnoavă traducerea de pe sloveneşte a Psaltireĭ întregĭ împreună cu tâlcul eĭ. Limba arată deja o propăşire vădită asupra tălmăcirilor maĭ vechĭ.

Iată acuma şi lista tuturor Psalmilor din ambele volume în ordine cronologică.

Ps. **1**, p. 1*. **2**, p. 1*. 282. **3**, p. 10. **5**, p. 10. 209.
6, vol. II, p. 185. **8**, p. 11. **10**, p. 364.
16, p. 11, 246. **18**, p. 12. 154. **26**, p. 247.
31, p. 13. 365. **38**, p. 211. **40**, p. 248.
48, p. 155. **54**, p. 366. **69**, vol. II, p. 17.
71, p. 367. **75**, 212. **90**, p. 286.
97, p. 13. 249. **98**, p. 14. **101**, p. 185.
111, p. 368. **123**, p. 213. **125**, p. 249.
137, p. 314. **150**, p. 14.

b) Biblia. Trecând apoĭ la Biblia propriu zisă, pomenim întâiŭ Bibliele complecte şi adică cea de Bucureştĭ din 1688 (p. 279) şi cea de Blaj din 1795 (II. p.155). In alegerea textelor reproduse aci am urmărit acelaşĭ sistem de paralelism pe care l'am descris cu ocaziunea Psaltireĭ. Textele reproduse aci le am maĭ reprodus şi din alte cărţĭ când maĭ vechĭ când maĭ moderne, arătând, sau legătura ce există între ele sau independenţa uneĭ versiunĭ de cea-l-altă.

Din Genesis, cap. 1. am tipărit patru versiunĭ, una din sec. al XVI-lea, două din sec. XVII-lea şi una din sec. al XVIII-lea; acele din Bibliĭ se aseamănă foarte mult între dânsele. Traducerile ale unor cărţĭ din Biblie sânt mult maĭ vechĭ de cât traducerea Biblieĭ complecte. Graţie aceloraşĭ influenţe cărora se datoreşte traducerea Psaltiriĭ, avem şi o traducere a celor dintâĭ două cărţĭ ale luĭ Moisi, tipărite la Orăştica în 1582 (p. 33). Numele dat acestor cărţĭ de Bitie şi de Ishodul (p. 37) dovedeşte că această traducere s'a făcut din sloveneşte, ceea ce se intrevede şi din construcţiunea sintactică a limbeĭ. Din cele două texte reproduse, cel dintâiŭ este cap. I din Genesis, care precum am văzut se maĭ află de treĭ orĭ în cartea de faţă; ĭar blagoslovenia luĭ Iacov (Genes. c. 49; p. 35) se află în vol. II într'o formă maĭ amplificată scoasă dintr'o copie a Hronografuluĭ din sec. XVIII-lea.

plus longuement sur cette question importante, faute d'espace; je me borne seulement à attirer sur elle l'attention du chercheur, car qui sait si, dans l'avenir, j'aurai encore l'occasion de revenir sur ce sujet.

On trouve aussi toute la collection de Psaumes dans les différentes éditions de la Bible, entre autre dans celle imprimée à Bucarest en 1688 (p. 279) et dans la Bible de Claïn publiée en 1795 (II, p. 155). J'ai emprunté à la première le psaume 2 pour servir de parallèle au Psautier manuscrit (p. 1*) et à la seconde quelques fragments bibliques sur lesquels on reviendra plus tard. Certains autres livres liturgiques, comme le Molitvelnic et le Ceasoslov, etc., où les psaumes forment l'élément constitutif, nous ont aussi fourni un certain nombre d'extraits.

Il ne reste qu'à citer le Psautier avec commentaire (p. 314) de A. Dascalul. Déjà dans l'édition en vers de Dosithée on trouve quelques essais en ce genre. A. Dascalul, d'origine moldave, sans doute contemporain du métropolite Dosithée, se serait, sous l'influence de ces essais, décidé à entreprendre la traduction, accompagnée d'un commentaire, du Psautier slavon tout entier. Le style prouve déjà à lui seul un sensible progrès et un certain degré de supériorité sur les précédents traducteurs.

Voici maintenant, dans l'ordre chronologique, la liste des psaumes reproduits dans les deux volumes de la Chrestomathie:

Ps. **1**, p. 1*. **2**, p. 1*. 282. **3**, p. 10. **5**, p. 10. 209.
6, vol. II, p. 185. **8**, p. 11. **10**, p. 364.
16, p. 11, 246. **18**, p. 12. 154. **26**, p. 247.
31, p. 13. 365. **38**, p. 211. **40**, p. 248.
48, p. 155. **54**, p. 366. **69**, vol. II, p. 17.
71, p. 367. **75**, 212. **90**, p. 286.
97, p. 13. 249. **98**, p. 14. **101**, p. 185.
111, p. 368. **123**, p. 213. **125**, p. 249.
137, p. 314. **150**, p. 14.

b) Si nous passons maintenant à la Bible proprement dite, il nous faut citer en première ligne les Bibles complètes : la Bible de Bucarest de 1688 (p. 279) et celle de Blaj de 1795 (II, p. 155). J'ai suivi, cette fois encore, dans le choix des textes reproduits, le même système de parallélisme que pour les Psaumes. J'ai emprunté des extraits à d'autres livres, tantôt plus anciens, tantôt plus modernes, pour faire ressortir encore davantage l'analogie ou la dissemblance entre les versions.

Nous possédons quatre versions du premier chapitre de la Genèse : l'une du XVIe siècle, deux du XVIIe et une enfin du XVIIIe; celles tirées de la Bible offrent une grande ressemblance. Les traductions partielles de la Bible sont plus anciennes que les traductions complètes. Ainsi, on a une traduction des deux premiers livres de Moïse, imprimée à Orestie en 1582 (p. 33), due aux mêmes influences que la traduction du Psautier. Les noms de Bitie et d'Ishodul, donnés à ces livres, prouvent aisément que leur traduction a été faite du slovène, bien que la syntaxe de la langue nous le montre suffisamment. Le premier des deux fragments reproduits est „le premier chapitre" de la Genèse qui, comme l'on a déjà vu, se trouve encore trois fois dans la Chrestomathie; „la bénédiction de Jacob" (Genèse p. 49; p. 35) se trouve, sous une forme plus amplifiée, dans le IIe volume tiré d'une copie du Hronograf du XVIIIe siècle.

Din cele-l-alte cărţĭ ale Vechiuluĭ Testament nu maĭ avem în literatura română de căt capitole reslăţite şi împrăştiate printre cărţile bisericeştĭ. O singură escepţiune pare a face fragmentul din Leviticus, cap. 26, 3—41, (p. 3—5); şi acesta nu e nicĭ de cum scos deadreptul din Biblie, ci este un fragment de la un Parimiar, şi ast fel se esplică cum de s'a păstrat tocmaĭ ca un fragment care începe cu vers 3 şi merge numaĭ până la v. 41, pe când capitolul din Biblie are 46 de versurĭ. Alte texte din Vechiul Testament se maĭ află prin Psaltire, Ceasoslov, Parimiar şi în unele Cazaniĭ cărora le sluţeşte ca text pentru Omiliĭ. Parimiarul constă exclusiv din texte biblice scoase din Vechiul Testament; singurul care s'a tipărit este acela al mitropolituluĭ Dosofteĭu; din el am reprodus (p. 263) maĭ ales acele specimene, carĭ erau importante atăt pentru fonetica şi lexicografia căt şi pentru stilistica. La Psaltire se află adause apoĭ unele părţĭ poetice ale Bibliei, şi cântărĭ care fac parte şi din Ceasoslov. Aşa este Cântarea a două a luĭ Moise adică Deuteron. c. 32, pe care am reprodus aci din Psaltirea luĭ Coresi, şi pentru a doua oară din Biblia de Bucureştĭ (p. 281). Apoĭ Cântarea luĭ Iona prorocul cap. 2, v. 3—10, din Psaltirea de Belgrad (p. 156); Cântarea Anneĭ 1 Reg. c. 2, v. 1—10, din Psaltirea luĭ Dosofteiu (p. 249).

Cele zece cuvinte apoĭ din Cazania luĭ Coresi (p. 33) şi din Catehismul luĭ Popa Grigorie din Măhaciŭ (p. 40). Din cele-l-alte cărţĭ biblice, afară de extractele date din Parimiar şi din ambele Bibliĭ, maĭ avem Ezechiel c. 37, v. 1—14 din Acathistul Mitropolituluĭ Dosofteiu (p. 215) şi Pilde c. 31 v. 8—31 din Penticostariul luĭ Alexandru Dascal (p. 312), toate tălmăcite din sloveneşte în româneşte.

2. Noul Testament. Mult maĭ numeroase şi tot de o dată de cea maĭ mare importanţă sânt textele Nouluĭ Testament, carĭ sânt poate chiar şi cele maĭ vechĭ monumente ale literatureĭ române. E de prisos a maĭ spune, cum că literatura română se naşte de abia cu traducerea Evangheliei în limba română. Tocmaĭ limba această a Evangheliei a devenit limba literară a poporuluĭ român; Psaltirea înfluenţează până la un punct lirica, literatura avăntuluĭ poetico-religios; dar proza, literatura generală care reprezintă manifestaţiunele intelectuale ale neamuluĭ stau supt influenţa directă a limbeĭ Evangheliei şi a literatureĭ bisericeştĭ, care şi dânsa ĭarăşĭ izvoreşte din Evanghelie.

Merită decĭ un studiu cu totul special cercetarea asupra originalelor după carĭ s'a tradus Evanghelia şi cele-l-alte cărţĭ ale Nouluĭ Testament. Eu nu pot atinge această chestiune aci dor numaĭ în treacât; ocupându-mă maĭ la vale cu a textelor limb voĭ reveni şi asupra limbei originalelor.

Precum am observat la Psaltire, literatura veche română (cel puţin cea bisericească) atărnă cu desăvărşire de cea slovencască. Prima traducere a Evangheliei s'a făcut şi dânsa după slovenie; maĭ mult încă, după chiar ediţiunele sloveneştĭ tipărite de însuşĭ Coresi. Singurul exemplar al Evangheliei române ce s'a păstrat este din nefericire necomplect, şi Cipariŭ iĭ dă data: înainte de 1580. Văzând că Psaltirea slavonă şi cea slavono-

Quant aux autres livres de l'Ancien Testament, on n'a dans la littérature roumaine que des fragments détachés et disséminés sans ordre dans presque tous les livres liturgiques : la seule exception est offerte par le fragment du Lévitique, chap. 26, 3—41 (p. 3—5); ce fragment ne vient pas directement de la Bible, mais d'un Parimiar, ce qui nous explique l'état fragmentaire de ce chapitre, qui commence au verset 3 et va jusqu'au 41e, le chapitre ayant en réalité 46 versets. Les autres extraits de l'Ancien Testament sont ceux qui se trouvent dans le Psautier, le Ceasoslov, le Parimiar et dans certaines Cazanie, auxquels ils servent de textes pour les homélies. Le Parimiar en est exclusivement formé : le Parimiar de Dosithée (p. 263) est le seul qui ait été imprimé; c'est lui qui nous a fourni des spécimens importants tant pour la phonétique que pour la lexicographie et la stylistique. Comme additions au Psautier il y a les fragments poétiques de la Bible qui font en même temps partie du Ceasoslov. Ainsi le second cantique de Moïse, qui est au ch. 32 du Deutéronome, que j'ai tiré une fois du Psautier de Coresi et une seconde fois de la Bible de Bucarest (p. 281); le cantique du prophète Jonas (chap. 2, V, 3—10) tiré du Psautier de Belgrade (p. 156); le cantique d'Anne extrait du Psautier de Dosithée (p. 249. 1 Reg. ch. 2, v. 1—10). Les dix commandements se retrouvent dans la Cazanie de Coresi (p. 33) et dans le catéchisme de l'abbé Grégoire de Mahaciu (p. 40). Parmi les autres livres bibliques, sauf les spécimens tirés du Parimiar et des deux Bibles, on a encore ch. 37, v. 1—14 du livre d'Ezéchiel, dans l'Acathiste du métropolite Dosithée (p. 215) et le ch. 31, v. 8—31 du livre des Proverbes, dans le Penticostar d'Alexandru Dascalul (p. 312), tous ces textes étant traduits du slovène en roumain.

2. **Le Nouveau Testament.** Beaucoup plus nombreux et de plus grande importance sont les textes du Nouveau Testament, qui sont peut-être aussi les plus anciens monuments de la littérature roumaine. Il est inutile de dire qu'elle commence avec la première traduction de l'Evangile. C'est précisément la langue de cette traduction qui est devenue ensuite la langue littéraire du peuple roumain. Le Psautier exerce son influence jusqu'à un certain point sur le côté lyrique, sur le développement de la littérature poético-religieuse; la prose, au contraire, cette littérature générale qui représente les manifestations intellectuelles du peuple roumain, a subi l'influence directe de la langue de l'Evangile et de la littérature ecclésiastique, qui prend aussi sa source dans l'Evangile.

Une étude consacrée tout particulièrement à la recherche des textes originaux, ayant servi de base à la traduction de l'Evangile et à d'autres livres du Nouveau Testament, aurait sans doute son importance. Il m'est presque impossible de l'aborder à cette place; quand je serai arrivé à l'étude de la langue des textes, j'en parlerai plus longuement.

L'ancienne littérature roumaine (du moins la littérature ecclésiastique), ainsi qu'il a été dit à l'occasion du Psautier, découle entièrement de la langue slavone. On sait que la première traduction de l'Evangile a été faite d'après le slovène; bien plus, d'après les éditions slovènes données par Coresi lui-même.

Le seul exemplaire de l'Evangile qui se soit conservé, est malheureusement loin d'être complet. Cipariu le place avant l'année 1580.

română se tipărise în acelaşĭ an 1577, la Saz-Sebeş, am conchis că traducerea şi tipărirea Evangheliei româneştĭ a trebuit să se facă tot pe acolo şi tot în acelaşĭ an ca şi cea slovenească; de acea în carte i-am pus data 1579, şi ca loc de tipar am însemnat Saz-Sebeş. Se cunosc însă două ediţiunĭ ale Evangheliei sloveneştĭ, una, frumos tipărită, cu forme slavone serbeştĭ şi alta cu forme bulgare, maĭ puţin frumos tipărită, dar altfel textul este aidoma. Data şi autorul acestor tipăriturĭ nu era sigură şi s'a crezut până acuma, cum că ediţiunea cu formele bulgăreştĭ (din 1579) era singura făcută de Coresi. După o notiţă care s'a păstrat într'un exemplar complect al Evangheliei cu forme serbeştĭ descoperită de mine se dovedeşte, mai întâiŭ, cum că această ediţiune este de pe la 1562 tot din Braşov şi al doilea că şi dânsa se datoreşte asemenea iscusinţei tipografice a luĭ Coresi. Acest fapt odată stabilit, ne ajută de a preciza maĭ bine data tipăririei Evangheliei române.

Maĭ este de observat cum că cu aceleaşĭ slove cu care s'a tipărit Evanghelia slavonă s'a maĭ tipărit şi un Praxiu slovenesc. In literatura română avem de asemenea un Praxiu identic cu Evanghelia în ceea ce priveşte tiparul şi limba. Cazul este decĭ absolut identic cu acel din literatura slavonă.

Pe lângă aceasta se maĭ adaugă faptul cum-că Evangheliarul din British Museum a fost scris la 1574; ceea ce ar fi cu patru anĭ înaintea dateĭ ce s'a atribuit până acuma Evangheliei luĭ Coresi. O comparaţiune a limbeĭ din manuscris cu acea din tipar dovedeşte însă până la evidenţă cum că manuscrisul a fost copiat după tipar, şi nu vice-versa, în tocmaĭ precum era casul şi cu Psaltirea.

Toate aceste m'au convins cum că data tiparuluĭ trebue să fie anterioară anuluĭ 1579, căcĭ trebue să fie anterioară manuscrisuluĭ, adică înainte de 1574, apoĭ trebue să fie anterioară şi Praxiuluĭ, de oare ce în epilogul la Cazania I-a (Cipariu, Anal p. 29) Coresi pomeneşte întâĭ de „Trete evanghelul“ apoĭ de „Pra(xiu)“, şi este lucru natural ca maĭ întâĭ să se tipărească Evanghelia şi apoĭ Praxiul. Tiparul acestuĭa se aseamănă apoĭ cu acel al Evangheliei sloveneştĭ din 1562, prin urmare şi Evanghelia română trebue să fie de pe la 1562; şi trebue să fie tipărită în Braşov împreună cu Praxiul şi cu Cazania I-a.

Cele două ediţiunĭ ale cărţilor sloveneştĭ se pot esplica într'un mod firesc. Cea cu formele serbeştĭ s'a făcut pentru biserica serbească din Transilvania şi Serbia, pe când cea-l-altă cu formele bulgăreştĭ s'a făcut, precum se şi spune anume în dedicaţiune, din porunca şi cu cheltuĭala Domnilor Muntenĭ pentru trebuinţa bisericeĭ lor; totuşĭ urme serbeştĭ, datorite originaluluĭ maĭ vechĭu s'au păstrat şi în aceste tipăriturĭ maĭ nouă. Se ştie în destul de bine, cum că dialectul bulgăresc era acela ce predomina în biserica română, până pe la sfârşitul sec. XVII-lea când se introduseră formele dialectale ruseştĭ.

Am intrat maĭ cu deamănuntul într'această chestiune, fiind-că de ea se leagă începutul literatureĭ române, şi maĭ ales fiind că în urma desco-

Comme le Psautier slovène et le Psautier slavo-roumain ont été, tous les deux, publiés en 1577 à Saz-Sebeş, j'en ai conclu que la traduction et la publication de l'Evangile roumain ont été faites au même endroit et en la même année que l'Evangile slovène : c'est pourquoi je leur ai donné comme date l'année 1579 et fixé Saz-Sebeş pour lieu de publication. Mais on connaît deux éditions de l'Evangile slovène, dont l'une d'une belle exécution typographique et aux formes serbes et l'autre aux formes bulgares et un peu moins bien exécutée. A part ces différences, le texte est absolument identique. La date d'un de ces imprimés n'est pas certaine et l'on a cru jusqu'à présent que l'édition aux formes bulgares (de 1579) est la seule donnée par Coresi; mais d'après une note conservée dans un exemplaire complet de l'Evangile aux formes serbes et que j'ai découvert, il résulte que cette édition serbe a été faite à Braşov en 1562, bien antérieurement à l'autre; et son exécution est due aussi au talent typographique de Coresi. Ce fait, une fois établi, nous aide à préciser la date de la publication de l'Evangile roumain. Ajoutons encore que les mêmes caractères, qui servirent à l'impression de l'Evangile slavon, ont été utilisés pour la publication d'un Praxion slavon; or, un fait semblable se passe dans la littérature roumaine où nous trouvons l'Evangile absolument identique à un Praxion, quant aux caractères et à la langue.

Un autre fait qui confirmera notre conclusion est que l'Evangéliaire manuscrit du British Museum date de l'an 1574; par conséquent il serait de quatre ans antérieur à la date attribuée à l'Evangile de Coresi; mais une étude comparée de la langue du manuscrit et de celle de l'édition imprimée, prouve jusqu'à l'évidence que c'est cette dernière qui a servi de modèle, et non le contraire, le manuscrit n'étant donc qu'une copie faite d'après le texte imprimé, ainsi que cela avait eu lieu pour le Psautier.

Tout cela m'a convaincu que la date de l'Evangile imprimé doit être antérieure à celle du manuscrit pour lequel elle a servi de modèle c'est-à-dire avant l'an 1574; elle doit être antérieure aussi au Praxion, puisque dans l'épilogue de la première „Cazanie" (Cipariu, Anal. p. 29). Coresi mentionne d'abord les „Quatre Evangiles" et ensuite le „Pra(xion)"; et il est tout naturel que l'on doive d'abord publier l'Evangile et ensuite le Praxion. L'impression de ce Praxion ressemble à celle de l'Evangile slovène de l'an 1562; en conséquence, l'Evangile roumain doit aussi appartenir à l'an 1562 et avoir été imprimé à Braşov en même temps que le Praxion et la première Cazanie.

Les deux éditions de l'Evangile slovène pourraient aussi s'expliquer facilement : l'édition aux formes serbes a été faite pour les besoins de l'église serbe de la Transylvanie et de la Serbie; quant à celle avec les formes bulgares, elle a été imprimée, comme il est dit dans la dédicace, par l'ordre et aux frais des princes de Valachie, pour les besoins de l'église roumaine. Cependant, des traces serbes, dues à l'original plus ancien, se sont conservées aussi dans ces impressions. C'était le bulgare, on le sait qui, dans l'église roumaine, avait prédominé jusqu'à la fin du XVIIe siècle, quand s'introduisirent les formes dialectales russes.

Nous sommes entré dans plus de détails sur cette question, puisque c'est à elle que se rattache l'origine de la littérature roumaine et surtout,

perireĭ de manuscrise, conţinând Psaltirea, Evanghelia şi Praxiul, s'au formulat nişte conclusiunĭ, carĭ transportă cercetarea asupra începutuluĭ literatureĭ române de pe tărămul realităţiĭ la acel al închipuireĭ fantastice. Un alt resultat la care am maĭ ajuns este că am stabilit prioritatè tiparelor asupra manuscriselor, aceştia ne fiind decât copiĭ ulterioare, puţin modificate; ceea ce se va dovedi şi maĭ limpede când vom examina maĭ la vale aceste texte şi din punctul de vedere filologic.

După aceste observaţiunĭ trecem acuma la înşirarea textelor din Noul Testament, reproduse aci. Avem maĭ întăĭu *a)* Evanghelia propriu zisă adică cele patru Evangheliĭ (Tetraevanghelul) formând o carte separată, tipărită foarte des, poate chiar şĭ maĭ des încă decât Psaltirea.

In frunteа tuturor stă Tetra-evanghelul luĭ Coresi din 1562 (p. 17). O copie muntenească absolut identică represintă apoĭ Tetraevanghelul manuscris din 1574 (p. 7*).

Noul Testament de Belgrad din 1648 (p. 124) face epocă, întocmaĭ precum a făcut Psaltirea de care am vorbit maĭ sus. Pentru întăia oară s'au tipărit atuncea într'un volum atât cele patru Evangheliĭ, cât şi cele-l-alte cărţĭ ce formează împreună Noul Testament. Nu încape nicĭ o îndoĭală, cum că alcătuitoriĭ acesteĭ opere s'au folosit de traducerile cele vechĭ, modificându-le însă după cum credeau eĭ de cuviinţă. Intr'un loc se pomeneşte chiar de tiparul cel vechĭu, care nu poate să fie decât Praxiul luĭ Coresi. A doua predoslovie dă socoteală asupra moduluĭ critic urmat autoriĭ la lucrarea acesteĭ traducerĭ, şi fiind importantă din maĭ multe puncte de vedere am reprodus-o aci (p. 125).

Tetraevanghelul manuscris din 1650—75 (p. 194) este o copie muntenească făcută după izvodul din Belgrad. Altă copie manuscrisă făcută după tipar!

Evanghelia, cu întreg Noul Testament, se află şi în Biblia cea mare de Bucureştĭ 1688 (p. 279), care stă supt influenţa Testamentuluĭ de Belgrad.

De la acest Tetraevanghel trecem la Evanghelia română-elinească, a luĭ Şerban Greceanu din 1693 (p. 307). O schimbare esenţială s'a introdus de către Ş. Greceanu in Evanghelia din 1693 facând-o să se asemene cu textele cele vechĭ; e o schimbare care era necesară dacă acea ediţiune era să se întrebuinţeze în slujba bisericească; şi adică pe când textul ediţiuneĭ de Belgrad este tipărit în tocmaĭ cu originalul grecesc, începând cu Evanghelia luĭ Mateiu şi isprăvind cu Apocalipsul, împărţit în capitole şi versetur̆ĭ; Evanghelia greco-română ca şi cea veche a luĭ Coresi are textul împărţit în zaceale sau citaniĭ, care sânt orânduite la cea dintăia după şirul citanielor ce se urmează în biserică în cursul anuluĭ; adică începe cu Evanghelia luĭ Ioan, ĭar textul celor-l-alte Evangheliĭ se află împrăştiate prin carte. Printr' această orânduire în citaniĭ dupe sĭptâmânĭ se deosebesc acele cărţĭ ce se întrebuinţează în slujba bisericeĭ ortodoxe de cele-l-alte ediţiunĭ ce urmăresc un scop maĭ puţin practic, poate chiar reformator, sau cel mult cuvios. Aşa avem îndată un alt exemplu în

parce que, à la suite des découvertes de manuscrits, contenant le Praxiu, le Psautier et l'Evangile, on a formulé des conclusions qui tendent à transporter du champ réel sur le terrain de la fantaisie, la recherche des origines de la littérature roumaine. Un autre résultat, auquel je suis arrivé, c'est d'avoir établi la priorité des imprimés sur les manuscrits, qui ne sont que des copies ultérieures, légèrement modifiées. Je reviendrai plus longuement sur cette question en étudiant ces textes au point de vue philologique et j'espère prouver plus clairement la priorité des imprimés par rapport aux manuscrits.

Après ces remarques, passons maintenant à l'énumération des textes du Nouveau Testament reproduits ici. Il y a d'abord *a)* l'Evangile proprement dit, ou les „quatre évangiles", formant un livre séparé imprimé fréquemment, encore plus souvent peut-être que le Psautier.

A la tête de tous les Evangiles se place celui de Coresi de l'an 1562 (p. 17). Une copie faite en Valachie et absolument identique aux „Quatre évangiles" est le manuscrit de l'an 1574 (p. 7*).

Le Nouveau Testament de Belgrade de 1648 (p. 124) fait époque, ainsi que le Psautier, dont il a été question plus haut. C'était pour la première fois qu'on publiait alors en un volume les quatre Evangiles ainsi que les autres livres du Nouveau Testament. Il est hors de doute que pour exécuter leur œuvre, les auteurs ont utilisé d'anciennes traductions, mais tout en les modifiant à leur gré. En un endroit il est même question du texte ancien, qui ne peut être que le Praxion de Coresi, et, dans le second avant-propos, est expliqué le système critique suivi dans l'exécution de cette œuvre; comme cet avant-propos est important à plusieurs points de vue, je l'ai reproduit aussi (p. 125).

Les „Quatre Evangiles" manuscrits de 1650—75 (p. 194) sont une copie faite en Valachie d'après le texte de Belgrade (c'est encore une copie manuscrite faite d'après un imprimé!).

Il va sans dire que l'Evangile complet, c'est-à-dire le Nouveau Testament tout entier, se retrouve dans la grande Bible de Bucarest de l'an 1688 (p. 279). Celle-ci, aussi bien que l'Evangile seul, a subi l'influence du Testament de Belgrade.

Des „Quatre Evangiles" passons à l'Evangile roumain-grec de Şerban Greceanu, de l'année 1693 (p. 307). Un changement essentiel fut introduit par Greceanu dans l'Evangile de 1693, en le rendant semblable aux textes anciens, changement qui était nécessaire si l'édition devait être adoptée dans l'office liturgique; par conséquent, tandis que les textes de l'Evangile et du Nouveau Testament de Belgrade sont imprimés dans l'ordre de l'original grec, qui commence par St-Mathieu et finit par l'Apocalypse, étant divisé en chapitres et en versets, l'Evangile gréco-roumain, ainsi que l'ancien Evangile de Coresi porte, au contraire, le texte divisé en „zaceale" et en leçons arrangées d'après l'ordre qu'on suit pendant le courant de l'année dans l'office liturgique, de sorte que cet Evangile de Greceanu commence par St-Jean, les autres livres étant disséminés sans ordre dans le texte. Par le fait de cet arrangement en „zaceale" d'après les semaines, ces livres employés dans l'office de l'Eglise orthodoxe, diffèrent des autres éditions qui poursuivent un but moins pratique, peut-être même de réforme ou tout au plus de piété. Un autre exemple semblable nous est

Noul Testament tipărit de Anthim Ivireanul la 1703 (p. 347) care Testament nu este de cât o reproducere puţin modificată a Nouluĭ Testament de Belgrad; ceea ce se poate uşor constata dacă comparâm textul din Mateiu p. 348 cu cel din pag. 127. Acest Testament nu este împărţit nicĭ el în citaniĭ sau zaccale ci în capitole şi versetur̆ĭ, urmând în toate izvoduluĭ din 1648. Intocmaĭ aşa este cazul şi cu Biblia de Blaj (II. p. 155). O cercetare în bisericele româneştĭ va dovedi asemenea faptul cum că numaĭ Evanghelia luĭ Şerban Greceanu sau una tot astfel împărţită este aceea ce se întrebuinţase şi se mai întrebuinţează, iar nicĭ decum una împarţită în capitole şi versur̆ĭ şi cu textul în ordinea originaluluĭ grecesc. Din poruncă domnească a fost trimisă acea Evanghelie a luĭ Greceanu la toate bisericele ce stau supt oblăduirea Mitropolituluĭ Ungro-Vlahieĭ, şi s'a păstrat în acele biericĭ maĭ mult decât orĭ ce altă carte veche românească.

Cu timpul, sau că se stricase din prea multă întrebuinţare sau că numărul nu maĭ ajungea, s'a simţit necesitatea pentru o altă ediţiune, şi la 1746 se retipăreşte acea Evanghelie la Râmnic (II p. 35), întocmaĭ în aceeaşĭ ordine, dar de astă dată fără greceşte, numaĭ textul român singur.

La aceste se mărgineşte numărul Evangheliilor din literatura română din care am dat estracte.

b) Praxiul. Afară de Evanghelia propriu zisă s'au maĭ tipărit în mod independent şi Faptele Apostolilor; şi aceştia ca şi Evanghelia în două felur̆ĭ: sau într'o ordine liturgică, adică după cum cere slujba bisericeĭ, sau în ordinea literară după şirul şi orânduĭala originaluluĭ.

In forma liturgică şi în ordine cronologică avem maĭ întăĭ Praxiul din 156? (p. 9*) pe care îl atribuesc luĭ Coresi. Avem apoĭ copia modificată manuscrisă, cunoscută şi supt numele de Codicele Voroneţean (2*). Asupra legătureĭ ce există între acesta din urmă şi cel tipărit am vorbit deja maĭ sus pe larg.

Singurul Apostul ce'l maĭ cunoaştem din vechea literatură română este apoĭ acel din 1683 (p. 260) care s'a tipărit prin porunca luĭ Cantacuzino, domnul ţăriĭ româneştĭ, şi care ca şi Evanghelia de maĭ sus s'a trimes bisericilor pentru trebuinţa slujbeĭ. Intocmaĭ după original se află Praxiul tot deauna tipărit la un loc cu Evanghelia, formând: Noul Testament; aşa în Noul Testament de Belgrad, în Biblia de Bucureştĭ, în Noul Testament al luĭ Anthim Ivireanu şi în Biblia de Blaj.

Noul Testament maĭ întră în mare parte şi în composiţiunea cărţilor bisericeştĭ; el este baza cazaniilor, de carĭ vom vorbi maĭ la vale; a Molitvelnicelor şi a Diaconarelor. La orĭ ce slujbă bisericească textele din Noul Testament sânt centrul în jurul căruĭa se grupează cele-l-alte elemente. Am reprodus de aceea părţĭ ale Nouluĭ Testament din maĭ multe alte cărţĭ bisericeştĭ. Aceste extracte ne vor călăuzi în cercetările — dacă se vor face — asupra originalelor de carĭ s'au slujit autoriĭ cărţilor liturgice, dacă s'au slujit de vre-una din cărţile tiparnice sau manuscrise, ce am pomenit, sau dacă au întreprins eĭ singurĭ traducerea de iznoavă a textelor ce se afla în acele cărţĭ liturgice pe carĭ le tălmăceau. Pentru a înlesni atarĭ cercetărĭ

offert par le Nouveau Testament d'Anthime d'Ibérie en l'an 1703 (p. 347), qui n'est qu'une reproduction peu modifiée du Nouveau Testament de Belgrade; c'est ce qui est très facile à constater si l'on compare le texte de St-Mathieu p. 348 avec le même de la pag. 127. Ce Testament n'est pas non plus divisé en leçons ou „zaceale", mais en chapitres et en versets imitant en tout le texte de 1648. Un cas identique se rencontre dans la Bible de Blaj (II, p. 155). De minutieuses recherches dans les églises roumaines nous conduiraient à établir que c'est l'Evangile de Greceanu ou bien un autre divisé de la même manière que l'on emploie encore et non un Evangile divisé en chapitres et en versets, d'après l'ordre de l'original grec.

Par l'ordre du Prince régnant, cet Evangile de Greceanu fut envoyé à toutes les églises dépendant du métropolite de la Hongro-Valachie; il s'y conserva plus longtemps que tout autre ancien livre roumain. Après un long intervalle cependant, soit que le nombre de ses exemplaires eût diminué, soit qu'un trop fréquent usage les eût rendus difficiles à lire, on sentit le besoin d'une nouvelle édition; on la fit à Râmnic en l'an 1746 (II, p. 35), exactement semblable à la première, mais en roumain seulement cette fois, le texte grec ayant été exclu.

Voilà où s'arrête, dans la littérature roumaine, le nombre d'Evangiles auxquels j'ai emprunté des extraits pour la Chrestomathie.

b) En dehors de l'Evangile proprement dit, ce sont les „Actes des Apôtres" (le „Praxion") qui ont été aussi publiés séparément, de deux manières également comme l'Evangile : d'abord dans un ordre liturgique ainsi que l'office divin l'exige, ensuite dans un ordre littéraire selon la disposition naturelle de l'original. Sous la forme liturgique, il y a d'abord, d'après l'ordre chronologique, le Praxiu (p. 9*) que j'attribue à Coresi; puis une copie manuscrite modifiée du même livre, connue encore sous le nom de „Codex Voroneţean" (ou Creţu p. 2*). J'ai déjà parlé plus haut du rapport qui existe entre ce dernier et l'original de Coresi.

Le seul Praxion que l'on connaisse encore dans l'ancienne littérature roumaine est celui de l'année 1683 (p. 260), qui fut imprimé par l'ordre de Cantacuzène, Prince de Valachie, et envoyé également à toutes les églises pour les besoins de l'office liturgique. De même que dans le texte original, les Actes des Apôtres se trouvent réunis à l'Evangile et constituent le Nouveau Testament; il en est ainsi dans le Nouveau Testament de Belgrade, la Bible de Bucarest, le Nouveau Testament d'Anthime d'Ibérie et dans la Bible de Blaj.

Le Nouveau Testament fait aussi partie intégrante de tous les livres destinés à l'office liturgique : il sert de base aux „Cazanii", dont je parlerai plus tard, aux „Molitvelnice" et aux „Diaconare", et forme le centre autour duquel, dans le service divin, se groupe le reste des textes religieux. C'est pourquoi j'ai reproduit également des fragments du Nouveau Testament tirés d'un grand nombre des livres liturgiques. Ces fragments pourraient nous guider dans la recherche — au cas où l'on voudrait la faire — des textes dont les traducteurs se sont servis, et nous dire si les traductions qu'ils ont utilisées sont parmi celles mentionnées par moi, ou encore s'ils ont exécuté eux-mêmes la traduction des textes bibliques dans ces ouvrages liturgiques. Pour faciliter une semblable recherche, j'énumérerai

înșir aci toate textele din Noul Testament ce se află răslățite prin ambele volume ale Chrestomatieĭ:

Mateiu, cap. 6, v. 14—30 p. 7*. 22. 28. și 111—112. — **cap. 10, v. 1—15** p. 194. **10 v. 16—22** II. p. 38. — **cap. 13, v. 31—55** p. 17. — **cap. 18, v. 1—17,** p. 127. 348. — **18, v. 10—20** p. 309. — **cap. 21, v. 1—7,** p. 232. **21, v. 23—27,** p. 310. — **cap. 22, v. 34—40.** II. p. 21. — **cap. 25 v. 31—46.** p. 18. 103. — **cap. 28, v. 16—20** p. 229.

Marcu, cap. 2, 1—12, II. p. 37. — **cap. 4 v. 24—41,** p. 128. — **cap. 11, v. 1—11,** p. 310. — **cap. 15 v. 43—47,** p. 100. **cap. 16, v. 1—20,** p. 229.

Luca, cap. 6, v. 20—32, p. 8*. 19. — **cap. 11, v. 1—10,** II p. 36. (— **cap. 13, v. 10—17,** p. 23). — **cap. 16, v. 1—13,** p. 195. — **cap. 16 v. 19—31,** p. 30. (— **cap. 17, v. 12—19,** p. 26). — **cap. 21, v. 20—27,** II p. 22. — **cap. 24, v. 1—35,** p. 231.

Ioan, Viața p. 307. — **cap. 1, v. 1—17,** p. 20. 308. II. p. 35. — **cap. 2 v. 1—11,** p. 317. — **cap. 4, v. 5—42,** p. 107. — **cap. 5, v. 25—30,** p. 316. — **cap. 11, v. 1—45,** p. 186. — **cap. 14, v. 38—45,** p. 195. — **cap. 19, v. 6—24,** p. 20.

Faptele, cap. 1 v. 1—8, p. 251. — **cap. 6,** p. 283. — **cap. 22,** p. 2*. — **cap. 23,** p. 4*. — **cap. 24,** p. 6*. — **cap. 28, v. 1—14,** p. 349.

Iacov, (Epistolia) **cap. 3,** p. 9*.
Iuda, Ep. p. 10*. (p. 49).
Pavel, Ep. cătră Romanĭ **cap. 1, v. 28—2, v. 5,** p. 12*.
Pavel, Ep. I cătră Corint **cap. 8, v. 28—39,** p. 318.
— **cap. 10, v. 12—22,** p. 262. — **cap. 15, v. 29—58.**
— **cap. 15 v. 39—45,** p. 316. **cap. 15, v. 47—57,** p. 233. zaceala **127,** p. 51. **134,** p. 45. **136,** p. 51—52. **138,** p. 51—52. **151,** p. 51. **192** p. 45. urm.

Pavel, Ep. cătră Galat. **Introd. cap. 2,** p. 15.
Pavel, I. Ep. I. cătră Tesalon. **cap. 1, v. 6—10,** p. 262.
— **cap. 4, 13—17,** 315.
Pavel, Ep. cătră Evreĭ, **cap. 1, v. 10—2, v. 3,** p. 263.
— **cap. 2, v. 11—18,** p. 317.
Ioan, Apocalipsul **cap. 2, v. 1—10.**
— **cap. 22, v. 10—21,** II. p. 159.

c) Tatăl nostru în următoarele variante: 1) din Evangheliarul Ms. din 1574 (p. 9); — 2) din Cazania a doua a luĭ Coresi din 1581 (p. 32); — 3) din Catechismul luĭ Grigorie din Măhacĭu 1607 (p. 41) o copie esactă a textuluĭ luĭ Coresi; — 4) Tatăl nostru scris cu litere latine de Luca Stroicĭ 1593 (p. 39); — și 5) Tatăl nostru, ca text al uneĭ omiliĭ (p. 53) din 1619 tot a luĭ Grigorie din Măhacĭu.

3. Cazaniile. După Biblia propriu zisă Omiliile asupra Biblieĭ, sau cum se numesc în literatura română: Cazaniile, ocupă rangul cel dintăiu

ci-dessous tous les fragments du Nouveau Testament qui se trouvent reproduits dans les deux volumes de la Chrestomathie:

Matthieu, chap. 6, v. 14—30 p. 7*. 22. 28. et 111—112. — **chap. 10, v. 1—15** p. 194. **10 v. 16—22** II. p. 38. — **chap. 13, v. 31—55** p. 17. — **chap. 18, v. 1—17,** p. 127. 348. — **18, v. 10—20** p. 309. — **chap. 21, v. 1—7,** p. 232. **21, v. 23—27,** p. 310. — **chap. 22, v. 34—40.** II. p. 21. — **chap. 25 v. 31—46.** p. 18. 103. — **chap. 28, v. 16—20** p. 229.

Marc, chap. 2, 1—12, II. p. 37. — **chap. 4 v. 24—41,** p. 128. — **chap. 11, v. 1—11,** p. 310. — **chap. 15 v. 43—47,** p. 100. **chap. 16, v. 1—20,** p. 229.

Lucas, chap. 6, v. 20—32, p. 8*. 19. — **chap. 11, v. 1—10,** II p. 36. (— **chap. 13, v. 10—17,** p. 23). — **chap. 16, v. 1—13,** p. 195. — **chap. 16 v. 19—31,** p. 30. (— **chap. 17, v. 12—19,** p. 26). — **chap. 21, v. 20—27,** II p. 22. — **chap. 24, v. 1—35,** p. 231.

Jean, Vie p. 307. — **chap. 1, v. 1—17,** p. 20. 308. II. p. 35. — **chap. 2 v. 1—11,** p. 317. — **chap. 4, v. 5—42,** p. 107. — **chap. 5, v. 25—30,** p. 316. — **chap. 11, v. 1—45,** p. 186. — **chap. 14, v. 38—45,** p. 195. — **chap. 19, v. 6—24,** p. 20.

Actes, chap. 1 v. 1—8, p. 251. — **chap. 6,** p. 283. — **chap. 22,** p. 2*. — **chap. 23,** p. 4*. — **chap. 24,** p. 6*. — **chap. 28, v. 1—14,** p. 349.

Jacques, (Epître) **chap. 3,** p. 9*.

Judas, Ep. p. 10*. (p. 49).

Paul, Epître aux Romains **chap. 1, v. 28—2, v. 5,** p. 12*.

Paul, Epître Ière aux Corinthiens **chap. 8, v. 28—39,** p. 318. — **chap. 10, v. 12—22,** p. 262. — **chap. 15, v. 29—58.**

— **chap. 15, v. 39—45,** p. 316. **chap. 15, v. 47—57,** p. 233. leçon **127,** p. 51. **134,** p. 45. **136,** p. 51—52. **138,** p. 51—52. **151,** p. 51. **192** p. 45 et suiv.

Paul, Epître aux Galatiens **Introd. chap. 2,** p. 15.

Paul, Epître Iere aux Thessaloniens **chap. 1, v. 6—10,** p. 262. — **chap. 4, 13—17,** 315.

Paul, Epître aux Hébreux **chap. 1, v. 10—2, v. 3,** p. 263. — **chap. 2, v. 11—18,** p. 317.

Jean, Apocalypse **chap. 2, v. 1—10.**

— **chap. 22, v. 10—21,** II. p. 159.

c) Ajoutons-y le Pater dans les variantes qui suivent : 1) dans l'Evangéliaire Ms. de 1574 (p. 9); — 2) dans la seconde „Cazanie" de Coresi de l'an 1581 (p. 32); — 3) dans le Catéchisme de Gregorie de Mahaciu de l'an 1607 (p. 41), copie fidèle du texte de Coresi; — 4) dans le Pater écrit en caractères latins par Luca Stroici en 1593 (p. 39); — et 5) dans le Pater qui a servi de texte à une homélie de Gregorie de Mahaciu (p. 53) de l'an 1619.

3. Homélies. Après la Bible proprement dite, les Homélies sur la Bible ou les „Cazanii", comme on les appelle dans la littérature roumaine, occupent le premier rang dans la littérature ecclésiastique. Il paraît que le

Numaĭ cu un an maĭ tărzĭu, adică la 1643, apăru în Iaşĭ Cazania tălmăcită de Mitropolitul Varlaam (p. 103), întăĭa carte românească ce s'a tipărit în Moldova. Aceeaşĭ carte s'a reprodus apoĭ în anul următor (1644) în Muntenia la Deal (p. 109), schimbându-se numaĭ ortografia, aşa ca limba să se potrivească întocmaĭ cu graĭul muntenesc.

Avem decĭ nu maĭ puţin decât patru colecţiunĭ de Cazaniĭ voluminoase, tălmăcite şi tipărite în abia doĭ anĭ, în Muntenia şi Moldova. Unele cazaniĭ sânt maĭ mult comentariĭ omiletice asupra textuluĭ Evangheliei, dar când într'o zi mare se prăznueşte vre-un Sfânt, atuncĭ viaţa şi minuniile acestuĭa formează textul cazanieĭ. Aceste Cazaniĭ sânt de o importanţă specială pentru istoria literatureĭ, căcĭ nu puţine din aceste vieţĭ şi minunĭ sânt de origină apocrifă şi într'un fel sau altul au avut o înrăurire foarte mare asupra geniuluĭ popular. Din toate Cazaniile vechĭ numaĭ la două colecţiunĭ marĭ am găsit acest adaos de omiliĭ biografice, dacă le pot numi aşa, şi adică la: Cazania luĭ Varlaam şi la aceea din Deal, care nu este altceva decât o copie esactă a celeĭ dintăĭ, cu schimbări fonetice necesare pentru a face o carte moldovencască să devie muntenească. La hagiologie voĭu reveni asupra acesteĭ părţĭ a Cazaniilor.

Cu ocaziunea Cazanieĭ luĭ Varlaam trebue să ating pentru un moment relaţiunile literare ce existau între Moldova şi Transilvania. Faptul cum că acel Mitropolit a convocat un sinod la Iaşĭ pentru combaterea Luteranismuluĭ şi a Calvinismuluĭ ce atuncea se întinsese prin Transilvania, şi polemica literară cu care se îndeletnicea, ne dovedesc cum că mişcarea eretică din Transilvania trebue să fie pătruns şi în Moldova, într'o formă destul de pronunţată, pentru a face pe demnitariĭ bisericeĭ ortodoxe să convoace un sinod şi să formuleze dogmatica pravoslavnică. Chestiunea religioasă nu ne interesează pe noĭ aci; eu am relevat acest fapt pentru a deduce de aci concluziunea cum că literatura română din Transilvania trebue să fie circulat de timpuriu în Moldova şi vice-versa. Chiar până în zilele noastre colportoriĭ aduc cărţile populare tipărite în Braşov şi Blaj, şi găsesc mulţĭ cumpărătorĭ prin locuitoriĭ districtelor megieşe din Moldova. Psaltirea şi Praxiul luĭ Coresi trebue să fi ajuns şi să fi fost copiate tot pre acolo; pe când cărţĭ alcătuite şi tipărite în Moldova se găsesc încă astăzĭ prin bisericĭ şi biblioteci private din Transilvania, precum este cazul cu Psaltirea luĭ Alexandru Dascal etc.

Un caz însă şi maĭ curios ni-l presintă Cazania luĭ Varlaam. Dintr'un codice miscellaneu ce se află la biserica română din Braşov am reprodus între altele şi o Cazanie (p. 136). Limba, ortografia şi notele marginale nu lasă nicĭ o îndoĭală cum că acel codice s'a scris în Transilvania şi în graĭul local. Cu toate acestea cazania aceea nu este decât o copie literală din Cazania luĭ Varlaam, se înţelege cu limba modificată. Copistul a început cu primul cuvânt de pe fol. 78 şi a continuat până la fol. 85 a tiparuluĭ, copiind din cuvânt în cuvânt.

Une année plus tard, en 1643, le métropolite Varlaam publia à Jassy la „Cazania“ traduite par lui : c'est le premier livre imprimé en Moldavie. Une nouvelle édition avec une orthographe modifiée et avec certaines différences de langage propres aux Valaques, parut en 1644 à Deal en Valachie (p. 109).

Voilà donc ni plus ni moins que quatre collections volumineuses de „Cazanii“ traduites et imprimées dans l'espace de deux ans seulement, tant en Valachie qu'en Moldavie. Certaines „Cazanii“ sont plutôt des commentaires homilétiques sur le texte de l'Evangile; mais lorsqu'il s'agit de la fête d'un saint, c'est sur la vie et les miracles de ce saint que roule le sujet de la „Cazania“. Pour l'histoire de la littérature, ces „Cazanii“ sont d'une importance réelle, car pour la plupart elles sont d'origine apocryphe, et ont eu, d'une manière ou d'une autre, une grande influence sur le génie populaire. De toutes les collections de „Cazanii“, c'est dans deux grandes collections seulement que j'ai trouvé cette addition d'homélies biographiques, s'il m'est permis de les nommer ainsi : dans celle de Varlaam publiée à Jassy et dans celle publiée à Deal en Valachie, cette dernière n'étant qu'une copie fidèle de la première, modifiée seulement dans quelques particularités dialectales. Plus tard, quand je m'occuperai de l'hagiologie, je reviendrai sur ces „Cazanii“.

Il est nécessaire, à propos de la collection de „Cazanii“ de Varlaam, d'insister un peu sur les relations littéraires qui existaient entre la Transylvanie et la Moldavie. Le fait d'avoir convoqué un Synode à Jassy pour combattre le luthéranisme et le calvinisme qui s'étaient, à cette époque, étendus en Transylvanie, ainsi que les polémiques littéraires soutenues par ce métropolite Varlaam, prouvent que le mouvement réformateur avait pénétré aussi en Moldavie d'une manière assez sérieuse pour déterminer les dignitaires de l'église orthodoxe à prendre part à ce Synode, afin de formuler et de fortifier leur dogme. — Ce n'est pas la question religieuse qui me préoccupe dans ce fait : je l'ai uniquement mentionné pour en pouvoir tirer la conclusion que la littérature roumaine de la Transylvanie se répandait de bonne heure en Moldavie et vice-versa. En effet, les colporteurs qui venaient avec des livres populaires imprimés à Braşov et à Blaj, trouvaient une nombreuse clientèle parmi les habitants des districts situés à la frontière de la Moldavie. Ce fait persiste encore de nos jours. Il est probable que le Praxion et le Psautier de Coresi avaient été aussi copiés là bas. D'autre part, des livres imprimés en Moldavie se retrouvent aujourd'hui dans des églises et des bibliothèques privées de la Transylvanie; comme c'est le cas pour les œuvres de A. Dascalul.

La collection de „Cazanii“ de Varlaam nous offre un exemple encore plus singulier. Dans un codex miscellané qui se trouve dans une église de Braşov, j'ai pu découvrir, entre autres, une collection de „Cazanii“ (p. 136). Que ce codex ait été écrit en Transylvanie et dans le dialecte local, il n'y a aucun doute : la langue, l'orthographe et les notes en marge nous le confirment assez. Cette „homélie“ n'est pourtant, à part certaines différences de langage, qu'une copie fidèle de l'ouvrage de Varlaam. Ayant commencé au premier mot du folio 78, le copiste est allé jusqu'au folio 85 de l'imprimé, en copiant mot à mot!

Invierea luĭ Lazăr era o temă de predilecţiune pentru cazaniĭ, poate că se întrebuinţa la slujba pogrebanieĭ, căcĭ povestea din Evanghelie (Ioan cap. 11 v. 1—45) face într' adevăr parte dintr' acea slujbă. Alăturea cu moartea se vestea nemurirea!

Tot în Moldova copiază la 1661 ĭeromonahul Rafail (din Dragomirna) o Cazanie de Paştĭ (p. 178), care este o predică a luĭ Chrysostom, tradusă maĭ întâiu din greceşte în slovenceşte, şi apoĭ precum dovedeşte limba din sloveneşte în româneşte.

Cu prilejul Sinoduluĭ din Iaşĭ slovele ruseştĭ fură introduse în tipografia pe care o fundă Mitropolitul Varlaam; aceştia iau locul slovelor vechĭ sloveneştĭ, şi în urma lor vin şi cărţile ruseştĭ, aşa, că multe cărţĭ româneştĭ de atuncea încoace sânt scoase de pe originale ruseştĭ şi nu numaĭ de pe originale sloveneştĭ, adică serbeştĭ şi bulgăreştĭ ca maĭ înainte. Nu ştiu dacă însaşĭ Cazania luĭ Varlaam nu este o traducere după un izvod rusesc. Mai presus de îndoială însă este un atare izvod pentru „Cheea înţelesuluĭ", o Cazanie tipărită în Bucureştĭ la 1678 (p. 236) care s'a tălmăcit de pe opera luĭ Ioanichie Galetovski, arhimandritul Cernigovuluĭ.

Tradiţiunea şi influenţa slovenească scade din ce în ce în maĭ mult, şi pe vremea aceea începe perioada grecească când cărţile româneştĭ, se traduc din greceşte, şi nu din sloveneşte. Aşa avem Mărgăritare ale luĭ Zlatoust, adică o culegere din predicele luĭ Chrysostom traduse de Ş. Greceanu din greceşte şi tipărite la Bucureştĭ 1691 (p. 290). Ca în toate operile Grecenilor limba este foarte frumoasă, bogată în espresiunĭ alese, şi turnată într'un stil elegant şi plăcut. Abia se simte că este o traducere.

Limba care începuse să se emancipeze în Cazania luĭ Varlaam, — şi aceea un monument în ceea ce priveşte tăria şi bogăţia limbeĭ — ajunge pe la sfârşitul secoluluĭ la o perfecţiune pe care n'a maĭ atins-o de atuncea încoace.

Maĭ bine de 50 de anĭ trec de la tipărirea Mărgăritarelor până la apariţiunea Cazanielor de prăznuire ale luĭ Ilie Miniat, tipărite la Bucureştĭ 1742 (II, p. 30), dar limba şi stilul arată semne de decădere, ambele stau supt înfluenţa maĭ directă grecească şi sânt departe de tăria şi limpezimea operilor din secolul al XVII-lea. Tot din greceşte a fost tradusă Comoara luĭ Damaschin, ce ni s'a păstrat într'un manuscris din 1747 scris de Mihalcea Logofătul. Coprinsul Comoareĭ constă în Cazaniĭ şi oraţiunĭ intocmaĭ ca toate Cazaniile carĭ sânt menite pentru zilele marĭ, ocupându-se maĭ mult de importanţa zileĭ decât de textul Evangheliei. Precum am observat, tema cazaniilor de pe aceste zile de prăznuire, este Viaţa şi minunile sfântuluĭ, a căruĭ zi este. Am reprodus din Comoara (II, p. 38) o atare Minune, care aparţine unuĭ cerc întins de legende analoage.

Omiliile părinteluĭ Macarie traduse tot din greceşte şi tipărite la Bucureştĭ 1775 (II p. 106) sânt singurul exemplu de tălmăcire omiletică a Vechiuluĭ Testament. Influenţa stiluluĭ grecesc se întrevede în traducerea.

Tălcul Evangheliei de Teofilact, tradus sau copiat pe la începutul sec. XVIII-lea (II p. 20) este un comentar asupra Evanghelielor.

„La résurrection de Lazare“ était le thème le plus favori aux auteurs des „Cazanii“; on s'en servait peut-être pour le service funèbre, car le récit de l'Evangile (Jean, chap. II, v. 1—45) fait justement partie de cet office. A côté de la mort on faisait entrevoir l'immortalité!

En l'an 1661, le hiéromonaque Raphaël (de Dragomirna), copiait en Moldavie une „Cazania“ pour Pâques (p. 178) qui n'est qu'un sermon de S. Jean Chrysostôme, traduit d'abord du grec en slovène et ensuite du slovène en roumain, comme on peut s'en convaincre par le style.

A l'occasion du Synode de Jassy, on fit introduire dans l'imprimerie établie par le métropolite Varlaam les caractères russes qui remplacèrent désormais les anciens caractères slavons. Ce sont ces nouveaux caractères qui commencent à servir à l'impression des textes roumains, et beaucoup de livres roumains sont aussi, dès lors, traduits du russe et non plus du slovène (bulgare et serbe) comme jadis. En effet, je ne crois pas que la collection de „Cazanii“ de Varlaam soit autre chose qu'une traduction du russe. Cela ne fait aucun doute pour „La clef de la sagesse“ imprimée en 1678 à Bucarest (p. 236) et traduite de l'ouvrage de Joanichie Galetovski, archimandrite de Tchernigov.

L'influence slovène diminue de plus en plus: c'est alors que commence l'époque, durant laquelle on ne traduit que du grec. Il y a, par exemple, „les Perles“ de Zlatoust, collection des sermons de St Jean Chrysostôme, traduite du grec par Greceanu et imprimée en 1691 à Bucarest (p. 290); la langue en est très belle, souple, riche en expressions choisies, et le style en est élégant et agréable. A peine s'aperçoit-on que l'on a affaire à une traduction.

La langue roumaine qui avait déjà commencé à se dégager de ses liens dans la collection de „Cazanii“ du métropolite Varlaam — monument de la force et de la richesse de la langue — arrive, à la fin du siècle, à un degré de perfection qu'elle n'a pas dépassé depuis.

Plus de 50 ans s'écoulent depuis l'impression des „Perles“ jusqu'à l'apparition des „Cazanii de prâznuire“ (homélies pour les jours de fêtes) d'Ilie Miniat, imprimées en 1742 à Bucarest (II, p. 30), et déjà la langue et le style, subissant l'influence grecque, offrent des signes visibles de décadence, et manquent de la force et de la clarté des écrits du XVIIe siècle. Une autre traduction du grec est „Le Trésor“ de Damascene, dans un manuscrit de Mihalcea Logofetul de l'an 1747 (II, p. 38). Il contient des „Cazanii“ et des oraisons à la façon des „Cazanii“ qui sont destinées aux jours de fête, se rapportant plutôt à l'importance du jour qu'au texte des Evangiles. Le thème des „Cazanii“ pour les jours de fête, comme je l'ai déjà remarqué, roule sur la vie et les miracles du Saint du jour. J'en ai extrait un miracle appartenant à un vaste cycle de légendes analogues.

Les Homélies de l'abbé Macariu, traduites également du grec et imprimées en 1755 à Bucarest (II, p. 106), fournissent le seul exemple de commentaire homilétique de l'Ancien Testament; l'influence du style grec perçoit à travers la traduction.

Le „Tâlcul“ de l'Evangile de Théophylacte, traduction ou copie datant du commencement du XVIIIe siècle, est un commentaire sur les Evangiles.

Aşa numitele Propovedanii la morţĭ constitue o clasă specială de Cazanii. Astfel de Cazanii sânt acele din Sicriul de aur, al luĭ Ioan din Vinţĭ, tipărit Sas-Şebeş 1683 (p. 268). Precum arată „predoslovia" (p. 269—270) autorul avea cunoştinţe sănătoase filologice, şi el observă deosebirea ce există între graĭul uneĭ localităţĭ şi celeĭ-l-alte. Citatul latin (p. 272) este scris cu litere cirilice şi după pronunţare ungurească. Dacă această colecţiune este o traducere, e greu a crede că originalul după care s'a tradus să fie slavon. In cărţi slavoneştĭ nu se cam găsesc citate lătineştĭ.

De această grupă ţine şi Propovedania luĭ Lazăr pomenită maĭ sus, şi Didahiile luĭ P. Maior din 1809 (II p. 201) a căror importanţă constă maĭ mult într'aceea că sânt opera luĭ Petru Maior, autorul mişcăriĭ moderne filologice române. Valoarea lor limbistică şi stilistică este din potrivă foarte mică.

4. Molitvelnice şi Liturghiĭ. Dintre cărţile bisericeştĭ, toate ce ţin de slujba directă, adică Molitvelnicele, Liturgiile şi Diaconarele, sânt cele din urmă carĭ se leapădă de limba slavonă şi primesc cea română. Tipicul, adică formularul remâne sloveneşte până la sfârşitul secol. XVII-lea ba chiar şi până maĭ târziu. Rugăcĭunile propriu zise şi citaniile din Evanghelie ce se află printr'ânsele sânt însă cele dintâĭ părţĭ de a fi traduse. Acestia remân româneştĭ şi maĭ târziu, în epoca grecească, când limba formularuluĭ este cea greceaşcă, şi formularul se tipăreşte nu arare orĭ chiar cu slove cirilice, de oare ce preotul ce slujea nu cunoştea nicĭ limba nicĭ slova grecească.

a) Molitvelnicul. Molitvelnicele cele maĭ vechĭ cu părţĭ româneştĭ printr'ânsele, apar de abia pe la a doua jumătate a sec. al XVII-lea. Molitvelnicul ante 1633 (p. 80) nu seamănă a fi de felul acelora ce sânt întrebuinţate în biserică, căcĭ conţine şi cazaniĭ din carĭ am reprodus una aci (p. 83).

Ce-l-alt Molitvelnic, de la 1669 (p. 183) este cu desăvărşire slovenesc, cu escepţiune de 13 foĭ scrise româneşte, carĭ conţin „Râdueala pogrebanicĭ". Precum am observat maĭ sus, această parte din slujbă era cea maĭ populară. Chestiunile despre viaţa după moarte, cerere a de ertăciune etc. sânt menite de a atinge maĭ de aproape pe orĭ ce om, şi de aceea ne putem uşor esplica cum s'a făcut, că tocmaĭ această parte să fie cea dintâĭa care a fost tradusă în limba poporuluĭ. O parte din această slujbă, adică stihurile ce le zice popa la îngropare (p. 184) sânt prototipul după care s'a luat poporul în alcătuirea „bocetelor" la înmormântărĭ (II p. 344). Dintr'un alt Molitvelnic de pe la 1650—1675 (p. 228) am reprodus „Molitva în potriva farmecilor", care de asemenea a avut o înrăurire puternică asupra literatureĭ populare. Molitva canonică a dat naştere la Descântecele necanonice (II p. 137. 338). Despre citaniile din Evanghelie ce conţine molitvelnicul am vorbit mai sus. Toate aceste bucăţĭ sânt scrise într'o limbă din ce în ce maĭ românească şi maĭ populară. Trebuia să fie înţelese de popor şi răspund întocmaĭ la această cerinţă.

Une catégorie à part de „Cazanii“ sont les Cazanii appelées „Propovedanii la morţi“ (Oraisons funèbres), telles que „Le coffret d'or“ par Jean de Vinţi, imprimé en 1683 à Saz-Sebeş (p. 268). L'auteur, comme on le voit dans la préface, possédait une somme de connaissances précises sur la philologie, car il fait remarquer la différence qui existe entre les différents dialectes du pays. Les citations latines (p. 272), qu'il y sème, sont écrites en caractères cyrilliques et selon la prononciation hongroise. Dans le cas où cette collection serait une traduction, il est difficile de croire que le texte original puisse être slavon : dans les livres slavons il est fort rare qu'on trouve une citation latine.

C'est à cette catégorie qu'appartient également „La Propovedanie de Lazare“, mentionnée déjà plus haut, et „Les Didahii“ de P. Maior de l'an 1809 (II, p. 201), dont le seul mérite est d'être l'ouvrage de Maior, ce promoteur du mouvement philologique moderne dans les pays de langue roumaine. La valeur linguistique et littéraire de ce livre est, par contre, très faible.

4. Livres de prières et Liturgie. Parmi les livres ecclésiastiques, les Liturgies, les „Molitvelnice“ et les „Diaconare“, c'est-à-dire tout ce qui touche l'office proprement dit, sont les derniers à se débarrasser du slavon et à adopter le roumain. L'office reste slavon jusqu'à la fin du XVIIe siècle et même plus tard encore. Les prières proprement dites et les leçons des Evangiles, qui s'y rencontrent, sont les premières traduites; elles demeurent roumaines plus avant dans l'époque grecque, alors que le style du formulaire est grec et est imprimé souvent en lettres cyrilliques, vu que le prêtre qui officiait ne connaissait ni la langue ni l'écriture grecque.

a) Les premiers „Molitvelnice“, renfermant la partie roumaine seulement, apparaissent à peine dans la seconde moitié du XVIIe siècle. Il est impossible que le Molitvelnic antérieur à 1633 (p. 80) puisse être absolument identique à ceux employés dans l'Eglise, vu qu'il renferme en même temps des „Cazanii“, telles que celle que j'ai reproduite (p. 83) et qui ne se trouvent jamais dans les autres „Livres de prières“.

Le Molitvelnic de l'année 1669 (p. 183) est entièrement en slavon, à l'exception des 13 feuilles écrites en roumain, contenant le „Rituel funéraire“. Comme je l'ai fait remarquer ci-dessus, cette partie de l'office était la plus populaire. Les questions touchant la vie future, l'appel de la miséricorde sont toujours capables d'émouvoir le cœur de l'homme; ce qui explique naturellement pourquoi l'on a traduit cette partie de meilleure heure dans la langue du peuple. Une certaine partie de cet office, telle que les versets dits à l'enterrement par le prêtre (p. 184), a servi de prototype aux lamentations funèbres (II, p. 344). J'ai encore reproduit d'un molitvelnic de 1650—1675 (p. 228) une „Molitva“ (prière) contre les sortiléges qui a, également, exercé une profonde influence sur la littérature populaire. La „molitva“ canonique donna naissance aux „Incantations“ non canoniques (II, p. 137. 338). A propos des leçons des Evangiles qu'elle contient, j'en ai déjà parlé plus haut. Tous ces fragments sont écrits dans une langue de plus en plus roumaine et populaire. Il fallait que ces „molitve“ fussent comprises par le peuple, et elles répondaient précisément à ce besoin.

Cel dintăiu Molitvelnic tipărit, dar precum se pare puţin întrebuinţat, este acel al Mitropolituluĭ Dosofteiu tipărit Iaşĭ 1679—80 (p. 241). Cipariu de la care am reprodus molitva rimată a luĭ Simeon Metafrast, numeşte cartea această: Trebnic. Această molitvă se mai află şi în Ceasoslovul luĭ Anthim Ivireanu (II p. 16).

Adevărat Molitvelnic complect român este abia cel de Belgrad 1689 (p. 284) tălmăcit din sloveneşte şi tipărit de popa Ioan din Vinţĭ. Acest Molitvelnic a devenit baza tuturor tipăriturilor ulterioare. Limba este mult maĭ curgătoare, maĭ îngrijită şi maĭ românească decât acea din Sicriul, pe care îl tipărise acelaşĭ autor cu şase anĭ maĭ înainte.

Din 1698 maĭ avem încă o copie scrisă a unuĭ Molitvelnic slavono-român (p. 315) din ţara românească. Acel din Transilvania nu ajunsese încă să fie cunoscut sau recunoscut în ţara. Biserica încă nu priimise să se întreducă limba română. Chiar la 1702 se maĭ tipărea la Buzău Molitvelnicul numaĭ sloveneşte.

b) Liturghiĭ. Tot aşa este cazul şi cu Liturghia propriu zisă, adică „missa“ ce se slujeşte numaĭ de preot şi nu poate nicĭ o dată să devie populară. Cea dintăiu este a luĭ Dosofteiu tipărită în Iaşĭ la 1679 (p. 239) şi apoĭ Liturghia care s'a tipărit în Buzău la 1680, (a doua oară 1702) (p. 343), şi întrodusă în bisericile din Muntenia prin porunca domnească, întocmaĭ precum se întrodusese Evanghelia şi Apostolul. Insăşĭ cartea pare-mi-se a fi (ca toate acele tipărituri domneştĭ ale Cantacuzineştilor, etc.) o simplă reproducere puţin modificată a Molitvelniculuĭ luĭ popa Ioan din Vinţĭ.

c) Acathist. Maĭ pomenesc apoĭ Acathistul Maicĭĭ Domnuluĭ tot de neobositul Dosofteiu, tipărit la Uniev în Podolia la 1673 (p. 214) împreună cu Psaltirea în versurĭ. Hymnele adresate Fecioareĭ sânt traduse într'o proză foarte greoae, căcĭ traducerea se ţine prea aproape de original. Abia la 1801 apare un alt „Acathist“ vrednic de pomenire (II p. 183), adică acel al luĭ S. Kláin. Acest Acathist este cea dintăia carte bisericească ce s'a tipărit cu litere latine; în cazul de faţă cu ortografia proprie luĭ Kláin. Am reprodus din Acathist şi o „Căntare jalnică“ rimată, având maĭ acelaşĭ metru ca Patima a luĭ Vasile Aaron (II p. 109) şi mai ales ca acel al cântecilor de stea (II p. 139 şi p. 321).

d) Ceasoslovul luĭ Anthim Ivireanu, Târgovişte 1715 (II p. 15) este cel dintăiu în felul său care s'a tipărit în Muntenia dar pare a fi retipărit din cel din Belgrad. A fost apoĭ retipărit la 1747. Originalele rimate sânt traduse printr'o proză greoae.

5. Literatura dogmatică şi didactică. Supt acest titlu am adunat toate acele cărţĭ, ce se ocupă cu lămurirea dogmelor şi a principiilor fundamentale ale bisericeĭ; apoĭ cele de literatura morală, când religioasă, când medidativă, sau filosofică; în sfârşit şi literatura polemică.

a) Catechisme. Ca cea maĭ veche carte românească se povesteşte de un Catechism anterior chiar operilor luĭ Coresi. Acel Catechism însă care nu putea să fie decât luteran sau calvin, a dispărut; uniĭ au voit să-l-identifice cu acel al popeĭ Grigorie (p. 39) din 1607. Dependenţa acestuia însă de Cazania a doua a luĭ Coresi şi caracterul pravoslavnic

Le premier Molitvelnic roumain complet imprimé, mais peu usité paraît-il, est celui du métropolite Dosithée publié en 1679—80 à Jassy (p. 241). Cipariu, à qui j'ai emprunté la „molitva" de Siméon Metaphraste, appelle ce livre „Trebnic". Cette „molitva" se trouve encore dans le „Ceasoslov" d'Anthime d'Ibérie (II, p. 16).

Le Molitvelnic roumain véritablement complet est à peine celui de Belgrade (p. 284), traduit du slovène et imprimé en 1689 par l'abbé Jean de Vinţi; c'est celui-ci qui a servi de base à toutes les impressions ultérieures. La langue y est plus coulante, plus soignée et plus roumaine que dans „le Coffret" publié six ans auparavant.

En 1698 on fit en Roumanie une nouvelle copie du „Molitvelnic" slave-roumain (p. 315); ou le „Molitvelnic" roumain publié en Transylvanie n'était pas encore arrivé à y être connu, ou l'Eglise valaque n'ayant pas encore permis l'introduction du roumain comme langue officielle; et en 1702 on imprimait encore à Buzeu un „Molitvelnic" en slavon seulement.

b) Un cas analogue se présente pour la Liturgie proprement dite ou „missa" qui est célébrée seulement par le prêtre et ne peut jamais par conséquent devenir populaire. La première Liturgie est celle de Dosithée imprimée en 1679 à Jassy (p. 239), puis celle de Buzeu imprimée en 1680, et une seconde fois en 1702 (p. 343); elle fut introduite par ordre du Prince dans les églises de la Valachie, ainsi que l'avaient été l'Evangile et les Actes des Apôtres. La seconde me semble être (comme tous les ouvrages publiés sous les princes Cantacuzène) une simple copie légèrement modifiée du livre de l'abbé de Vinţi.

c) Mentionnons encore l'Acathiste de la Vierge, dû toujours à l'infatigable prélat Dosithée, et imprimé en 1673 à Uniev en Podolie (p. 214) en même temps que le Psautier en vers. Les Hymnes à la Sainte-Vierge y sont traduites en une prose pénible, étant donné qu'elle suit l'original de trop près. En l'an 1801 à peine, parut un autre Acathiste, digne de mémoire (II, p. 183) : celui de Claïn; c'est le premier livre liturgique imprimé en caractères latins, avec une orthographe propre à Claïn. J'en ai reproduit un „Chant de deuil" en vers rimés, ayant presque le même mètre que le poëme sur „la Passion" de Vasile Aaron (II, p. 190), et les Noëls (II, p. 139 et p. 321). Le „Ceasoslov" d'Anthime d'Ibérie publié à Târgovişte en l'an 1715 (II, p. 15) qui semble être une réimpression modifiée du Ceasoslov de Belgrade, est le premier en son genre qui ait été imprimé en Valachie; il fut réimprimé en 1747; la prose de la traduction y est pénible, bien qu'elle traduise un texte en vers.

5. Littérature dogmatique et didactique. Je classe, sous ce titre, les livres qui servent à l'explication des dogmes et des principes fondamentaux de l'Eglise, la littérature morale soit religieuse soit philosophique et aussi la polémique.

a) Catéchismes. On considère comme le plus ancien livre roumain, un catéchisme antérieur même à Coresi. Ce livre, qui ne pouvait être qu'un catéchisme luthérien ou calviniste, s'est perdu. Certains ont voulu l'identifier avec celui de 1607 de l'abbé Grégoire de Mahaciu (p. 39). L'analogie, pourtant, qui existe entre ce dernier catéchisme et la deuxième Cazanie de Coresi, et de plus son caractère orthodoxe, rend cette identité

ce-l are, face această identificare dacă nu cu dăsăvârşire imposibilă, cel puţin foarte îndoelnică. Maĭ mult ar putea să se potrivească cu dânsul Catechismul din 1648, tipărit cu litere latine (p. 124) din care am reprodus „Crezu". Un alt Catechism, iarăşĭ cu litere latine a fost compus de către P. Pilutio în interesul bisericeĭ catolice, tipărit în Roma la 1677 (p. 266). Dialectul se apropie de cel moldovenesc; se vede că P. Pilutio a trăit o vreme oare care în Moldova. Un alpatrulea Catechism care şi acela numaĭ în interesul bisericeĭ ortodoxe nu este, s'a tipărit în Vienna la 1774 (II p. 99) în treĭ limbĭ. Această carte slujea asemenea tendinţelor de propagandă catolică ce se urmăreau necurmat de către curtea din Vienna. Limba este pe cât se poate de nedibace, greoae, o traducere sclavică după originalul german. Toate aceste cărţĭ de origină sau cu tendenţă propagandistă neortodoxă poartă titlul de Catechisme, pe când toate cele de origină pravoslavnică se chiamă Învăţăturĭ. Aşa este titlul cărţiĭ copiate de popa Grigorie (aşa fără îndoială trebue să fie fost şi titlul cărţuliceĭ perdute ce se atribue luĭ Varlaam). Aşa apoĭ Învăţătura bisericească a luĭ Anthim (1710) 1741 (II p. 27).

Alte cărţĭ mult maĭ desvoltate de felul acestora, tot cu coprins dogmatico-didactic sânt: Învăţăturile creştineştĭ, traduse din greceşte de Filoteiu şi tipărite în Sneagov 1700. Descrierea veciniciei muncilor ĭaduluĭ fiind de o plasticitate poetică am reprodus-o (p. 336) dintr' această carte. De un caracter dogmatic maĭ pronunţat este Pravoslavnica învăţătură a luĭ Falcoianu, tipărită în Bucureştĭ 1794 (II p. 153). Instrucţiune specială asupra dogmelor fundamentale se dă în cele Şeapte taine tipărite în Iaşĭ 1645 (p. 114). Cartea a fost tălmăcită din sloveneşte de către Eustratie Logofătul, şi conţine şi elemente din legĭuirea canonică, hotărărĭ de conciliĭ şi de la Sfinţĭ Părinţĭ. Am reprodus între altele şi două capitole interesante pentru ilustrarea credinţelor populare, şi adică unu „pentru vrăjĭ" şi altu „pentru vărcolacĭ".

Diaconariul (p. 243) se aseamănă au „Şeapte taine", dar se deosibeşte de dânsul printr'un cuprins mult maĭ variat. Nu numaĭ că se esplică dogmele, dar şi odejdiile bisericeştĭ, ĭerarhia cerească după Dionisie Arcopagitul şi altele sânt comentate pe larg. Singurul esemplar ce cunosc din această carte, este din nefericire defect, aşa că am fost nevoit să-ĭ dau un titlu după cuprinsu, şi să-ĭ fixez data aproximativă după indiciĭ filologice şi arheologice. Poate să fie identic cu: „Rânduiala Diaconstvelor", Belgrad 1657. Aceleaşĭ chestiunĭ dogmatice sânt tratate pe o scară întinsă în opera luĭ Simeon Thesalonicul, tradusă din greceşte şi tipărită în Bucureştĭ la 1765 (II p. 78). Din cauza importanţeĭ ce are Bogomilismul pentru literatura populară română am reprodus capitolul care tratează despre eresul luĭ Bogomil.

Tot aci pomenesc şi o altă carte, care ni s'a păstrat numaĭ în manuscris, şi care a devenit o carte curat populară, adică: Intrebărĭ şi răspunsurĭ c. 1750 (II p. 60). In literatura universală îĭ corespunde faimosul Lucidarius, cu care se şi aseamănă în maĭ multe puncte.

si non impossible, du moins très problématique. On pourrait plutôt l'identifier avec un catéchisme de 1648, imprimé en caractères latins duquel j'ai reproduit „le Credo" (p. 124). Un autre catéchisme en caractères latins et pour l'usage de l'Eglise catholique est celui de Pilutio, imprimé en 1677 à Rome (p. 266) : la langue dont il se sert se rapproche du dialecte parlé en Moldavie. Il semble que Pilutio ait vécu un certain temps dans ce pays. Un catéchisme, celui aussi non pour les besoins de l'Eglise orthodoxe et en trois langues, fut imprimé en 1774 à Vienne (II, p. 99). Ce livre favorisait la propagande catholique qui avait son siége à la Cour de Vienne. La langue y est difficile, le style lourd, en un mot une vraie traduction littérale de l'allemand. Je suis porté à croire que tous les catéchismes de provenance étrangère et ayant pour but la propagande non orthodoxe s'appelaient simplement „catechism"; tandis que tous les autres, de tendance orthodoxe se nommaient „Învățături" (Instructions). A ce dernier groupe se rattache le livre copié par Gr. de Mahaciu (et peut-être de même le livre perdu qu'on attribue au métropolite Varlaam) ainsi que l'Învățătura bisericească d'Anthime d'Ibérie de l'année (1710) 1741 (II, p. 27).

En fait d'autres livres, du même genre, avec un fond dogmatico-didactique plus étendu, il y a les Instructions chrétiennes traduites du grec par Filotei et imprimées en 1700 à Sneagov (p. 336). On y trouve la description des tourments éternels de l'Enfer, qui est d'une saisissante réalité : c'est pourquoi je l'ai entièrement reproduite. Vient ensuite l'Instruction orthodoxe de Falcoianu, imprimée en 1794 à Bucarest (II, p. 153), œuvre de caractère dogmatique encore plus prononcé. Des instructions spéciales sur les dogmes fondamentaux se trouvent dans „les Sept Mystères", livre imprimé à Jassy en 1645 (p. 114) et traduit du slovène. Eustratie Logofetul en est le traducteur. „Les Sept Mystères" renferment de plus un Code ecclésiastique, contenant des décisions des conciles et des Saints-Pères. J'en ai emprunté, entre autres, deux chapitres intéressants pour le tableau des croyances populaires, dont l'un traite des incantations, et l'autre roule sur les „vărcolaci" (vampires).

Le Diaconaire (p. 243) offre une certaine ressemblance avec les „Sept Mystères", mais en diffère par un fond beaucoup plus varié. On y trouve décrits non seulement les dogmes, mais aussi les ornements sacerdotaux, la hiérarchie céleste selon S. Denys l'Aréopagite, etc. Le seul exemplaire que j'en connaisse est malheureusement incomplet, de sorte que j'ai dû lui attribuer un titre d'après son contenu, et en fixer approximativement la date à l'aide d'indications philologiques et archéologiques. Il se peut bien qu'il soit identique à la „Rânduiala Diaconstvelor" publiée à Belgrade en 1657 mais que je n'ai pas pu consulter. Les mêmes questions sont traitées, d'une manière encore plus détaillée, dans l'ouvrage de Siméon de Thessalonique, traduit du grec et imprimé en 1765 à Bucarest (II, p. 78). J'ai reproduit le chapitre qui traite de l'hérésie des Bogomiles, à cause de l'influence qu'a exercée cette hérésie sur la littérature populaire roumaine.

Il me reste encore à mentionner un livre, conservé en manuscrit et devenu purement populaire : Demandes et réponses c. 1750,

Aceeaşĭ temă, adică judecata între suflet şi trup, sau între înţeleptul şi lumea se repetă încă de două orĭ în literatura română; eu le am reprodus pe amândouă, căcĭ nu se aseamănă de loc între dânsele în modul de a trata această temă. Una se află în Ocsisteri, adică traducerea opereĭ luĭ Oxenstierna (Pensées), după un manuscris de pe la 1750 (II, p. 46). Această bucată maĭ este importantă din cauza că a fost tipărită de Anton Pann subt titlul de „Divanul lumiĭ" ca o lucrare proprie a sa. Intrebarea înţeleptuluĭ cu lumea, adică disputaţiunea din care filosoful ese învingător, nefiind biruit de ispita lumeĭ, se află într'un manuscris din 1773 (II, p. 93). Aceste două din urmă sânt scrise într'un stil maĭ popular, limba este maĭ corectă, curge maĭ limpede; urmele originalelor s'au şters cu desăvărşire. Nu tot aşa este cazul cu Zăbava Fandasieĭ tradusă de I. D. K. din greceşte în româneşte la 1802 (II, p. 195). Prin cuprins se aseamănă oare-şi-cum cu Pensées ale luĭ Oxenstierna, dar este maĭ abstract, traducerea este esactă, decĭ neîndemănatecă, siluind atât stilul cât şi geniul limbeĭ.

d) Polemica propriu zisă se mărgineşte în literatura română la Lumina, a luĭ Maxim Peloponesianu, tradusă din greceşte şi tipărită la Sneagov 1699. Eu am reprodus un capitol despre diferinţele de căpătenie ce există între Papistaşiĭ şi Pravoslavniciĭ. Un caracter polemic au şi „Intrebările" pomenite maĭ sus, şi unele capitole din Simeon Thesalonicheanul.

6. Hagiologia. Viaţa şi petrecerile sfiinţilor s'au bucurat pretutindenea de o popularitate foarte mare. Nicĭ că e mirare. Fie-care sfânt era un model de virtute, de răvnă religioasă, un martir pentru credinţă şi adevenit un obiect de veneraţiune adâncă. Partea miraculoasă din Viaţa atrăgea tot deauna simţul poetic al poporuluĭ, şi când un sfânt, când altul devencau eroiĭ specialĭ aĭ devoţiuneĭ, maĭ ales când se localizau sau erau legaţĭ într'un fel sau altul de localitate. Tot aşa s'a întâmplat şi în literatura română, care este foarte bogată în atarĭ Vieţĭ. Avem maĭ întâiu colecţiunĭ complecte, orânduite după lunile şi zilele anuluĭ, şi întrebuinţate în biserică; avem apoĭ colecţiunĭ numaĭ pentru zile marĭ, şi avem în sfârşit vieţĭ separate.

a) Prolog. Cea maĭ veche colecţiunea complectă de atarĭ vieţĭ este Prologul manuscris din 1675 (p. 221), care începe cu luna luĭ Septemvrie, şi adică cu Indictionul cronologieĭ vechĭ bisericeştĭ. Originalul după care s'a făcut această traducere a fost fără îndoială slavon, cu toate că limba este foarte frumoasă. Minunea sfântuluĭ Neculae (p. 223) este oare-şi-cum analoagă cu aceea a sfinţilor Arhangheliĭ din Comoara (II, p. 40).

Opera monumentală a neobosituluĭ mitropolit Dosofteiu este colecţiunea cea mare a Vieţilor, tipărită în Iaşĭ la 1682 (p. 250). Pentru această lucrare uriaşă Dosofteiu s'a folosit şi de originale greceştĭ, pe lângă cele sloveneştĭ, şi „cu lexicoane". Această carte este de cea maĭ mare importanţă pentru filologia română; un izvor nesecat atât pentru gramatica

Le même thème de Dialogue entre le corps et l'âme, ou bien „entre le sage et le monde", se trouve encore deux fois dans la littérature roumaine. Comme les deux morceaux envisagent le sujet différemment, j'ai eu soin de les reproduire. On trouve l'un dans l'„Ocsisteri", c'est-à-dire dans la traduction des „Pensées d'Oxenstiern", d'après un manuscrit de l'an 1750 (II, p. 46). Ce fragment est encore important parce qu'il a été copié par Anton Pann, qui le donna comme sien, sous le titre de „le Divan du Monde". „Le dialogue entre le sage et le monde", c'est-à-dire la dispute d'où le sage sort vainqueur, sans avoir failli devant les tentations du monde, se retrouve dans un manuscrit de l'an 1773 (II, p. 93). Ces deux fragments sont écrits dans un style plus populaire, la langue en est correcte et coulante, de sorte que la trace des originaux s'est complètement effacée. On ne peut pas en dire autant de la Zăbava fandasiei, traduction du grec par J. D. K. en l'an 1802 (II, p. 195). L'original offre, au fond, quelque analogie avec les Pensées d'Oxenstiern, mais comme il plane trop dans l'abstraction, la traduction étant littérale, le style en devient pénible, la langue difficile et inintelligible.

d) La littérature polémique proprement dite est limitée à la Lumière, ouvrage de Maxime le Péloponnésien, traduit du grec et imprimé en 1699 à Sneagov. J'en ai reproduit des passages traitant de quelques-unes des principales différences qui existent entre le catholicisme et l'orthodoxie. De même les „Demandes et Réponses", dont il a été question plus haut, présentent également un caractère de polémique, ainsi que certains chapitres de l'ouvrage de Siméon de Thessalonique.

6. Hagiologie. La Vie et les Actes des Saints ont partout acquis une grande popularité. Il n'y a pas à s'en étonner. Comme les Saints étaient des modèles de vertu et d'abnégation religieuse, de vrais martyrs de la foi, il est naturel qu'ils soient encore entourés d'une profonde vénération. Principalement, le côté merveilleux de leur vie a toujours eu un grand attrait pour le sentiment poétique du peuple. Et il arrivait que tantôt l'un tantôt l'autre de ces saints devenait l'objet d'une dévotion toute spéciale, surtout s'il avait appartenu d'une manière quelconque à la localité. Des cas semblables se sont également produits dans la littérature roumaine qui est très riche en Vies de Saints. On y trouve des collections complètes d'après les mois et les jours de l'année, dont on se sert dans les églises, ainsi que des collections spéciales pour les jours de fête, et enfin des Vies séparées.

a) La plus ancienne collection de ces Vies est le „Prologue", manuscrit de l'an 1675 (p. 221) qui commence au mois de Septembre, par conséquent selon l'indiction de l'ancienne chronologie ecclésiastique. L'original ayant servi à la traduction roumaine est sans doute slavon, bien que le style en soit très élégant. Le Miracle de St Nicolas (p. 223) y est, en certains points, semblable à celui des Sts Archanges dans le „Trésor" (II, p. 40).

L'œuvre monumentale de l'infatigable métropolite Dosithée est assurément le grand recueil de Vies, imprimé en 1682 à Jassy (p. 250). Il s'était, dans la rédaction de ce travail gigantesque, servi de textes grecs et slavons, et a fait usage „de lexiques". Ce recueil est d'une haute importance pour la philologie roumaine, par ce fait qu'il est une source inta-

cât şi pentru lexicografia. Nu maĭ puţin importantă maĭ este această colecţiune şi pentru istoria literatureĭ. Multe din acele vieţĭ au fost copiate din cartea această şi răspândite separat. Afară de aceasta, multe aşa numite vieţĭ sânt de origine apocrifă, precum sânt maĭ toate vieţile Apostolilor. Tot aşa este şi textul ce l'am reprodus, care nu este alt ceva decât „plângerea (apocrifă) a luĭ Ieremia". Predoslovia ne lămureşte în deajuns asupra vremiĭ ce-i a luat această lucrare şi munca ce l'a costat a o săvârşi. Comparaţiunea cu Prologul din 1675 arată că Dosofteiu este absolut independent de predecesorul său, pe care poate chiar nicĭ nu'l cunoştea. Cartea fiind foarte voluminoasă, n'a fost atât de mult întrebuinţată în biserică. Acolo îĭ ţine locul Mineĭul, care pe lângă viaţa sfântuluĭ ce se prăznueşte pe fie-care zi maĭ coprinde şi cântările şi troparele etc. Cel maĭ vechĭu Mineĭu, este acela tipărit la Buzău 1698 (p. 319). Numaĭ Vieţile sânt româneştĭ, ĭară tipicul şi tot restul sloveneştĭ. Părţile româneştĭ sânt traduse din sloveneşte. Afară de Mineĭul propriu zis în 12 volume pe cele 12 lunĭ, maĭ există apoĭ şi un Anthologhion adică o culegere de atarĭ vieţĭ numaĭ pentru zilele de sărbătoare de peste an. Acesta s'a tipărit la Râmnic abia la 1705 (p. 357) şi aceste două cărţĭ au rămas singurele ediţiunĭ întrebuinţate în biserică, până pe la începutul secoluluĭ nostru.

La 1809 (II, p. 203) se întreprinse pentru a doua oară tipărirea a Vieţilor Sfinţilor în Neamţ în 12 volume marĭ. Această ediţiune s'a făcut însă după originale ruseştĭ. Limba acestor vieţĭ se aseamănă în frumuseţea, tăria şi eleganţa stiluluĭ cu operele cele maĭ bune ale secoluluĭ al XVII-lea. Limba este cea bisericească, ĭar dialectul este cel din Muntenia, cu micĭ escepţiunĭ pe ici colea din dialectul moldovenesc ce s'au strecurat în text.

Despre vieţile la zilele marĭ am vorbit cu ocaziunea Cazaniclor.

b) Paterice. Pe lângă acele colecţiunĭ de vieţĭ ale Sfinţilor canonisaţĭ, maĭ avem şi vieţile pustnicilor şi săhastrilor cuvioşĭ, carĭ formează lectura de predilecţiune a călugărilor şi a oamenilor cuvioşĭ. Cel maĭ vechĭu Pateric, căcĭ aşa se numesc acele colecţiunĭ după grecescul πατέρικον, sau Otecĭnic, după sloveneşte, aparţine secoluluĭ al XVII-lea. Manuscrisul are data 1692. Am reprodus (p. 304) câte-va povestirĭ scurte dintr'acel manuscris, care a fost tradus, precum se pare din greceşte, de către acelaşĭ Cozma ce a tălmăcit şi Amartolon Sotirie. Extracte dintr'un alt manuscris din 1808 (II, p. 198) ne dovedesc existenţa în literatura română a uneĭ alte colecţiunĭ de atarĭ povestirĭ cuvioase, care şi ea poartă numele de Pateric; întocmaĭ precum există diferite πατερικα greceştĭ şi Otecĭnice sloveneştĭ. „Vedenia părinteluĭ Antonie" reprodusă de aci se atinge de numeroasele vedeniĭ analoage, de carĭ voĭu pomeni maĭ la vale.

c) Vieţĭ individuale şi minunĭ. Cu Minunile Maiceĭ Domnuluĭ coprinzând şi descrierea morţiĭ şi a înălţăriĭ, trecem de la colecţiunĭ la vieţĭ separate. Şi această carte se datoreşte activităţiĭ luĭ Cozma. Am dat extracte dintr'acelaşĭ manuscris din 1692 (p. 299).

α) Dintre Sfinţiĭ propriu zişĭ, avem maĭ întâĭu de toate: viaţa faimoşilor Varlaam şi Ioasaf, cea plină de poveştĭ şi parabole minunate; Udrişte Năsturel, cel de la Cazania de Deal a tălmăcit această viaţă din sloveneşte.

issable tant pour la grammaire que pour la lexicographie. Il est non moins mportant pour l'histoire de la littérature. Plusieurs de ces Vies empruntées à ce recueil ont été publiées séparément; certaines autres sont apocryphes comme le sont généralement presque toutes les Vies des Apôtres. De même pour l'extrait que j'ai reproduit et qui n'est autre chose que le texte apocryphe de „la plainte de Jérémie". Dans la préface, l'auteur du recueil nous précise le temps que ce travail lui a pris et le labeur qu'il lui en a coûté. Si on compare ce livre avec le „Prologue" de l'an 1675, on voit qu'il en diffère absolument et que Dosithée ne connaissait peut-être même pas l'ouvrage de son prédécesseur. Comme le recueil est trop volumineux, l'Eglise ne s'en est pas souvent servi; elle employait, à la place, le „Mineu" (Ménologe) qui, outre la Vie du saint de chaque jour, contient encore les cantiques, les antiennes, etc. Le plus ancien, est le Mineu de Buzeu, imprimé en 1698 (p. 319), dont les Vies seulement sont en roumain, mais le formulaire et tout le reste encore en slavon. La partie en roumain a été traduite du slavon. Sauf le „Mineu" proprement dit, et en 12 volumes pour les 12 mois, il existe également un Anthologion ou recueil de Vies, seulement pour les jours de fête, imprimé vers 1705 à Râmnic (p. 357). Ces deux recueils seuls ont servi à la lecture dans les Eglises jusqu'au commencement de notre siècle.

En l'an 1809 (II, p. 203) on entreprit à Neamțu pour la seconde fois la publication des Vies des Saints en 12 gros volumes. Ce recueil, bien qu'il fût traduit du russe, se rapproche pour la beauté de la langue et pour la force et l'élégance du style, des plus beaux ouvrages du XVIIe siècle. Le dialecte est celui de la Valachie, avec certaines particularités exceptionnelles disséminées çà et là dans le texte traduit.

Quant aux Vies séparées pour les jours de fêtes, il en a été déjà parlé à propos des „Cazanii".

b) En dehors des recueils de Vies des Saints canonisés, il y a aussi les Vies des ermites et des anachorètes fameux, qui constituent la lecture favorite des moines et des dévots. Le plus ancien „Patericon", ainsi que l'on appelle ces recueils, nom qui vient du grec πατέρικον (otecinic en slavon) appartient également au XVIIe siècle, le manuscrit portant la date de 1692. J'ai reproduit (p. 304) quelques courts récits de ce manuscrit qui, paraît-il, a été traduit du grec par le même Cozma qui avait fait la traduction de l'„Amartolon Sotiric". Certains autres extraits d'un Pateric manuscrit de 1808 (II, p. 198) prouvent l'existence, dans la littérature roumaine, d'un autre recueil de semblables récits pieux, qui porte aussi le nom de „Pateric", de même que l'on trouve plusieurs espèces de πατέρικα grecs ou „otecinice" slavons. „La vision de S. Antoine" se rattache à ces nombreuses visions analogues, dont nous parlerons plus loin.

c) Vies séparées. Avec les Miracles de la Ste Vierge, qui renferme de plus le récit de la mort et de l'assomption, on passe des recueils complets de Vies aux Vies séparées. On doit encore ce livre à l'activité féconde de Cozma. J'ai reproduit certains extraits du même manuscrit de l'an 1692 (p. 299).

α) Parmi les Saints proprement dits, on compte avant tout la Vie des fameux Varlaam et Josaphat, Vie pleine de légendes et de paraboles merveilleuses. C'est Udriște Nasturel, dont il a été question à propos des

Dependenţa de limba originaluluĭ se resimte uşor în limba cam meşteşugită a traducereĭ româneştĭ. El a tradus această carte la 1648 (p. 129). M'am mulţumit cu câte-va extracte de la început. „Naşterea" şi una din „parabole" am reprodus apoĭ din traducerea luĭ Boţulescu din 1764 (II, p. 76), care pe când se afla în temniţă a tălmăcit din italieneşte viaţa sfântuluĭ Iosafat. Altă parabolă am maĭ reprodus din Invăţăturile luĭ Neagoe Vodă (p. 165).

β) Sf. Nifon, a căruĭ viaţă s'a scris de Gavriil Protul de la muntele Athos, joacă un rol important în istoria ţăriĭ. Capitolul ce l'am reprodus (p. 170) conţine o notiţă de mare valoare asupra origineĭ Basarabeştilor, de unde au venit şi de unde li se trage numele. Tot de acolo am reprodus cea maĭ veche „descriere a faimoaseĭ mânăstirĭ de Argeş", care se vede că a fost făcută de un martor ocular. De aci această descriere a întrat în cronicele ţăriĭ Munteneştĭ. Traducătorul anonim al acesteĭ vieţĭ trebue să fie identic cu acel al Invăţăturilor luĭ Neagoe Vodă, cu care se află de obiceĭu la un loc. Limba se aseamănă foarte mult cu aceea din opera din urmă.

γ) Viaţa unuĭ alt sfânt Nifon s'a tradus din sloveneşte de către unu Anania ieromonach la 1691. „Vedenia judecăţiĭ ceĭ de pe urmă" fiind bucata cea maĭ poetică, am reprodus-o aci (p. 287) pe lângă „începutul vieţiĭ" a acestuĭ sfânt.

δ) Acela însă care a văzut toate peripeţiile şi păţeniile prin care trece sufletul după moarte, care a urmărit viaţa în raĭu şi în iad şi a descris cu tot de amânuntul desfăşurarea ultimeĭ drame, adică „Judecata cea de pre urmă", a fost sf. Vasilie, a căruĭ viaţa s'a scris de către ucenicul său Grigorie. Cozma a tradus şi această viaţă, şi din manuscrisul din 1692 am reprodus (p. 301) atât descrierea „Vămilor văzduhuluĭ" cât şi „a doua venire a luĭ Christos". Aceasta este o temă pe care o întâlnim foarte des în literatura română şi maĭ toate aceste descrierĭ au devenit cu timpul sau cărţĭ sau credinţe populare.

ε) Viaţa sf. Sava, s'a tradus tot cam pe la sfârşitul secoluluĭ XVII-lea şi am reprodus (p. 354) dintr'un manuscris de pe la 1705 o mică parte. Limba arată o atărnare desăvârşită de originalul slavon.

ζ) Un alt sfânt popular este sf. Alexie, a căruĭ viaţă e plină de duioşie şi resignaţiune religioasă. Textul cel maĭ vechiu cunoscut până acuma este acela reprodus (II, p. 67) din 1760, care însă este fără îndoĭală o copie după o traducere maĭ veche, făcută din sloveneşte. „Pilda turtureliĭ" ce se află în bucata reprodusă (p. 69) a slujit de temă la un şir întreg de cântece populare. Tot de acest cerc de literatură ţine η) revelaţiunea misterioasă asupra Liturghieĭ, ce am reprodus (II, p. 55) după manuscrise de pe la mijlocul secoluluĭ al XVIII-lea (ca 1750), supt titlul de Descoperirea sf. Liturghiĭ.

d) Judecata. „Judecata cea de pre urmă" de care am dat până aci de maĭ multe orĭ, maĭ ales în vieţile sfinţilor Antonie, Vasilie etc. există şi ea ca o carte deosebită. Partea reprodusă după un manuscris din 1815 (II, p. 216) conţine o descriere foarte poetică şi puternică a semnelor

„Cazanii“ de Deal qui l'a traduite du slovène en 1648 (p. 129). On reconnaît facilement l'original à travers le style travaillé et compliqué de la traduction roumaine; je me suis arrêté à quelques extraits du début. Le „Récit de la naissance“ et l'une des „Paraboles“ ont été reproduits d'après la traduction de Boţulescu de l'an 1764 (II, p. 76), qui a traduit de l'italien la Vie de Saint Josaphat, pendant son séjour en prison. Une autre parabole a été reproduite des „Instructions de Neagoe-Voda“ (p. 165).

β) St Niphon, dont la Vie a été écrite par un certain Gavriil, prieur du mont Athos, joue un grand rôle dans l'histoire roumaine. Le chapitre que j'ai emprunté au manuscrit (p. 170) contient une notice très importante sur l'origine des Bassaraba et l'étymologie de leur nom. Du même ouvrage a été encore reproduit une description du fameux „monastère d'Argis“, faite, paraît-il, par un témoin oculaire; elle a passé également dans les chroniques de la Valachie. Le traducteur anonyme de cette Vie doit être le même que celui qui a traduit les Instructions de Neagoe-Voda, car les deux ouvrages se trouvent d'ordinaire réunis; de plus, la langue en est presque identique.

γ) La Vie d'un autre St Niphon a été traduite du slovène par un certain Ananie hiéromonaque, en l'an 1691 (p. 287). „La vision du Jugement dernier“ en étant le morceau le plus poétique, je l'ai reproduite après le début de la Vie de ce Saint.

δ) Mais celui qui a vu toutes les péripéties et toutes les tortures par lesquelles l'âme passe après la mort, qui a suivi l'âme dans le Paradis et l'Enfer, et décrit en détail le déroulement du dernier drame, c'est-à-dire le jugement dernier, c'est St Basile, dont la vie a été écrite par son disciple S. Grégoire. Cozma a traduit aussi cette Vie qui se trouve dans le même manuscrit de 1692 (p. 301); c'est de cette traduction que j'ai tiré la description des „Etapes aériennes“ ainsi que „la seconde venue du Christ“, qui offre un thème très souvent traité dans la littérature roumaine. Presque toutes ces descriptions ou récits devinrent avec le temps populaires, et laissèrent une trace profonde dans l'esprit et dans les croyances du peuple.

ε) La Vie de St Sava fut également traduite du slavon vers la fin du XVIIe siècle, la traduction en est fort servile; j'ai extrait d'un manuscrit de 1705 un court fragment (p. 354).

ζ) Un autre saint populaire est St Alexis, dont la Vie est un long poëme de mélancolie et de résignation religieuse. Le plus ancien texte connu jusqu'aujourd'hui est celui de 1760 qui, sans doute, n'est qu'une copie d'une traduction plus ancienne faite du slavon; j'en ai reproduit un passage (II, p. 67). La parabole de „la tourterelle“, qui se trouve dans le fragment (p. 69), a servi comme thème à une longue suite de chants populaires. Au même cycle littéraire se rattache η) „La révélation mystérieuse sur la Liturgie“, que j'ai reproduite sous le titre de la Découverte de la Ste Liturgie d'après des manuscrits datant du milieu du XVIIIe siècle (1750).

d) Le „Jugement dernier“, dont il a déjà été plusieurs fois question dans les Vies de St Antoine, de St Basile, etc. existe aussi comme livre à part. Le fragment tiré d'un manuscrit de 1815 (II, p. 216) contient une description très poétique et très puissante des prodiges qui précèdent la

ce preced a doua venire a luĭ Christos. Anul 1815 nu este decât data când s'a făcut copia; traducerea trebue să fie cu mult maĭ veche, frumusețea limbeĭ și stilul îngrijit, ne dovedesc că a trecut deja prin maĭ multe măinĭ ce-ĭ au dat poleitura necesară.

c) Apocrife. Pe lângă aceste vieți canonice s'au maĭ strecurat în literatura română nu puține vieți și alte scrierĭ apocrife. In decursul veacurilor cunoștința origineĭ lor eretice se perduse, ĭar coprinsul lor poetic le recomanda. Mai toate aceste scrierĭ au devenit în curând populare și au influențat pe de o parte poezia populară, ĭar pe de alta parte au devenit ele însăși cărțĭ populare.

Din apocrifele Vechiuluĭ Testament avem în literatura română Povestea luĭ Adam care nu este alta decât Apocalipsul luĭ Adam; originalul din care s'a tradus este slavon, dar limba traducereĭ, care este de pe la începutul sec. al XVII-lea (p. 63) este foarte bună. Tot așa este și acea a Paleeĭ, cu care se află la un loc. Din Paleea, adică Biblia împodobită cu legende, am reprodus o parte din viața apocrifă a luĭ Melhisedec. Și această carte este tradusă din slovenește.

Trecând la apocrifele Nouluĭ Testament, posedâm în Apocalipsul Ap. Pavel (p. 1) unu din monumentele cele maĭ vechĭ ale limbeĭ române. Antichitatea se recunoaște în limba nedibace care se ține din cuvânt în cuvânt de originalul slavon, și devine din pricina aceea adesea obscură. Legenda Duminiceĭ sau Epistolia din Cer (p. 8) este maĭ de aceeașĭ dată, și de aceeașĭ origină slavonă. A trecut însă în copiere prin mâna unuĭ scriitor care a schimbat limba așa ca să se potrivească cu dialectul său propriu. Copistul pare a fi popa Grigorie din Măhaciu. Despre particularitatea graiuluĭ voĭu vorbi maĭ la vale.

De aceeașĭ categorie ține Viața sf. Sisoe (p. 6) tradusă de asemenea din slovenește. Toate aceste cărțĭ apocrife pomenite până aci au devenit cărțĭ populare. Sf. Sisoe maĭ mult încă decât cele-l-alte, a avut o înrăurire directă asupra descântecelor (II, p. 339. 341). Până însă să devie descântec, a devenit maĭ întâĭu un fel de amulet, supt forma Avestițeĭ — reprodusă (II, p. 171) după un manuscris din 1799 — numită așa după numele draculuĭ femeesc ce fură copiĭ, și care joacă aci rolul principal.

Incheĭu acest capitol al literatureĭ teologice prin opera luĭ V. Aaron (II, p. 190) o poemă asupra Patimeĭ, care cu toate că e carte cam voluminoasă s'a retipărit foarte des.

Maĭ pomenesc aci un glosar slavono-român din 1705 (p. 355) și „Tălcul buchilor“ (II, p. 57) care așa cum stă n'are nicĭ un înțeles, dar capătă înțeles dacă se traduce numele slovenesc al literelor la carĭ se referă tălcul și de care se leagă. Este o piesă de traducere sclavică maĭ fără seamăn.

Aruncând o privire scurtă asupra drumuluĭ ce l'am percurs vedem că maĭ toate ramurile teologieĭ sânt reprezintate în literatura română. Nu putem zice că avem multe versiunĭ sau traducerĭ independente din literatura slavonă și grecească, cele maĭ multe cărțĭ de un fel fiind maĭ mult

seconde venue du Christ. L'an 1815 n'est que la date où la copie en a été faite, la traduction devant être plus ancienne; la beauté de la langue et le style très soigné nous prouvent qu'elle a passé par beaucoup de mains, qui lui ont donné le poli nécessaire.

e) Outre ces Vies canoniques, ont pénétré également dans la littérature roumaine, d'autres Vies et d'autres écrits d'origine apocryphe; la marque de leur origine hérétique s'étant effacée, elles se conservèrent grâce à leur contenu poétique. Presque toutes ces productions sont devenues de bonne heure très communes et ont exercé une grande influence sur la poésie populaire.

En fait d'Apocryphes de l'Ancien Testament, il y a dans la littérature roumaine la Légende d'Adam qui n'est que l'Apocalypse d'Adam; l'original ayant servi pour la traduction est slavon; néanmoins la langue, bien que du commencement du XVIIe siècle, est très correcte. De même, les apocryphes de la „Paléa" avec laquelle elle se trouve réunie. De cette Paléa ou Bible enrichie de légendes a été reproduit un fragment de la ‚vie apocryphe de Melchissédech". Ce livre est également traduit du slavon.

Si nous passons aux apocryphes du Nouveau Testament, nous trouvons l'Apocalypse de l'Apôtre Paul (p. 1), un des monuments des plus anciens de la langue roumaine. On reconnaît l'antiquité de ce texte par la traduction littérale, qui rend le style obscur et très souvent difficile à comprendre. La légende du Dimanche ou l'„Epître du Ciel" (p. 8) est presque de la même date et également d'origine slavone, mais elle fut transcrite par un copiste qui en modifia la langue, en l'identifiant à son dialecte. Ce copiste semble être Gregorie de Mahaciu. Je parlerai plus loin des particularités de ce dialecte.

Au même groupe se rattache encore la Vie de St Sisoé (p. 6) traduite aussi du slavon. Cet ouvrage ainsi que le précédent devinrent, bien qu'apocryphes, des livres populaires. La Vie de St Sisoé principalement eut une influence directe sur les incantations (II, p. 339, 341). Avant de se transformer en incantation, elle devint d'abord une espèce d'amulette sous la forme d'Avestița (II, p. 171), nommé ainsi d'après le nom du Diable-femelle, la voleuse d'enfants, qui y joue le rôle important. Le texte publié ici est une reproduction d'un manuscrit de l'an 1799.

Je terminerai ce chapitre de la littérature théologique par l'ouvrage de V. Aaron (II, p. 190), un poëme sur la Passion, qui eut un grand nombre d'éditions, bien qu'il soit très volumineux.

Mentionnons encore le glossaire slavo-roumain de 1705 (p. 355) et „le Commentaire des lettres (de l'alphabet)" (II, p. 57) qui ne présente aucun sens, si l'on ne traduit pas le nom slavon des lettres auxquelles il se rapporte. C'est une traduction d'une servilité sans pareille.

Si on jette maintenant un coup d'œil rapide sur la route parcourue jusqu'ici, on s'aperçoit que toutes les branches de la théologie se trouvent représentées dans la littérature roumaine. Ce n'est pas à dire par cela que nous ayons beaucoup de versions et de traductions indépendantes des littératures slavonne et grecque, la plupart n'étant que des reproductions modi-

reproduceri modificate a două sau cel mult a trei traduceri originale; nici numărul cărţilor ce constitue literatura teologică română nu este covârşitor, dar totuşi a eşit mai mult la lumină decât s'a crezut până acuma şi dacă toate manuscrisele ce am indicat şi altele ce se mai vor descoperi se vor publica, se va constata o bogăţie relativ de mare, şi de o valoare neîndoită.

* * *

II. Drept.

Pe lângă literatura teologică, pravilele, adică condicele legilor şi ale regulamentelor sânt cele mai necesare într'un stat consolidat. Numărul acelor condice de legi trebue de altă parte să fie foarte restrâns, căci legi nu se schimbă aşa iute, nici nu există diferenţe fundamentale între o legislaţiune şi alta. Totuşi avem şi aci două clase mari, după cum crima aparţine sau domeniului bisericesc sau celui mirean, avem deci dreptul canonic şi dreptul civil.

1. Pravile. *a)* Cea dintâia carte românească tipărită în Muntenia este o atare Pravilă canonică tipărită la Govora 1640 (p. 87). Interesant este că această Pravilă bisericească pare că a fost tipărită de către mitropolitul Ardealului pentru eparhia lui, şi nu pentru ţara românească. Se poate ca pe atuncea să se fie răsipit tipografiele române din Transilvania din sec. al XVII-lea, ci că Rakoţi II infiinţă acea din Belgrad abea la 1648. Aşa reese din Predoslovia la Noul Testament tipărit acolo (p. 125). Din acea pricină am reprodus Predoslovia Pravilei, iarăşi din text, unele capitole relative la „spiţele de rudenii" şi la „animalele necurate", căci conţine o listă de atari animale. O Pravilă asemenea cu cea de Govoră s'a tălmăcit la 1632 de către Eustratie Logofătul din greceşte în româneşte. A rămas însă în manuscris şi dintr'acela am reprodus Predoslovia şi Epilogul, cari ne lămuresc cu desăvârşire asupra izvoarelor de cari s'a slujit, şi asupra motivelor ce l'au îndemnat la alcătuirea acestei alegeri din Pravilă, din care pricină se chiamă Pravilă aleasă (p. 76).

b) Acelaşi Eustratie a mai tălmăcit şi Pravila civilă, care s'a tipărit în Iaşi 1646 (p. 118) se vede fiind că era cea dintâia în felul ei. Se înţelege că originalul după care a tradus-o a fost grecesc.

O Pravilă complectă, coprinzând atât legiuirea canonică cât şi cea mireană apare cu puţin în urmă în Târgovişte la 1652 (p. 156) supt auspiciile Domnului Mateiu Basarab. Cu toate că Daniil Panoneanu se dă în predoslovie ca acela care a tradus-o din elineşte, totuşi o comparaţiune între capitolile din această Pravilă cu acele corespunzătoare din a lui Eustratie, dovedeşte cum-că toată Pravila tipărită în Iaşi la 1646 a fost încorporată în Pravila de Târgovişte, schimbându-se însă rândul capitolilor, şi modificându-se limba din graiul moldovenesc în cel muntenesc. Pe când acele capitole ce se găsesc şi în Pravila de Govora, se deosebesc de aceste din urmă. Se vede că au fost traduse din nou din izvodul grecesc poate fiindcă Pravila de Govora era bine cunoscută şi se putea uşor recunoaşte izvorul, pe când acea a lui Eustratie era din Iaşi şi de sigur nu tot aşa de bine

fiées de deux ou trois traductions principales, ni que le nombre de livres traitant de théologie soit considérable, mais il en a paru pourtant beaucoup plus qu'on ne l'avait cru jusqu'aujourd'hui. Si l'on procédait à la publication de tous ces manuscrits et d'autres recouverts plus récemment, on constaterait une richesse relativement importante et d'une réelle valeur.

* * *

II. Droit.

Après la littérature théologique, les „Pravila", c'est-à-dire les recueils des lois et des règlements, sont les plus utiles dans un état constitué. Le nombre de ces recueils de lois doit naturellement être restreint, car les lois ne changent pas si vite, et entre une législation et l'autre il n'y a pas de différences fondamentales. Nous avons néanmoins dans ce domaine également deux grandes classes, selon que le crime commis appartient au domaine ecclésiastique ou au domaine laïque : le droit canonique et le droit civil.

1. Pravila. *a)* Le premier livre de droit imprimé en Valachie et en langue roumaine est une „Pravila" ou „code de loi" canonique, publiée à Govora en 1640 (p. 87). Il est intéressant d'observer que ce code paraît avoir été fait par le métropolite de la Transylvanie pour les besoins de son éparchie, et non pour la Valachie. Il se peut bien que les imprimeries roumaines de la Transylvanie se fûssent dispersées jusqu'à ce que Rakoczy II eût rétabli celle de Belgrade en 1648, ce que d'ailleurs la préface du Nouveau Testament imprimé au même endroit se charge de nous dire. J'ai reproduit la préface de la Pravila aussi et en entier, du texte de la „Pravila" j'ai tiré quelques chapitres relatifs aux „Spițe de rudenii" „degrés de parentage" et aux „animaux impurs", chapitre contenant une liste de semblables animaux. Une „Pravila" identique à celle de Govora fut traduite du grec en 1632 par Eustratie Logofătul et s'est conservée en manuscrit : je lui ai emprunté la préface et l'épilogue qui nous mettent à même de connaître les sources dont le traducteur s'est servi et les considérations qui l'ont amené à rédiger en roumain le recueil des lois ou „Pravila choisie" (p. 76).

b) Le même Eustratie traduisit également „la Pravila (loi) civile", qui étant le premier livre en ce genre, fut imprimée en 1646 à Jassy (p. 118). Il est clair que la traduction a été faite du grec.

Une Pravila complète, renfermant les jurisprudences canonique et civile, paraît un peu plus tard, en 1652 (p. 156) à Târgoviște, sous les auspices du Prince Matei-Bassaraba. Bien que Daniel le Pannonien se donne dans la préface comme traducteur, il suffit d'établir une comparaison entre les chapitres de cette „Pravila" et les correspondants de celle d'Eustratie, pour prouver que la „Pravila civile" toute entière, imprimée en 1646 à Jassy, a été incorporée dans celle de Târgoviște, seulement avec l'ordre des chapitres changé et le dialecte moldave rapproché du dialecte valaque. Les chapitres, qui se rapprochent de ceux de la Pravila de Govora, s'en éloignent par la langue, car ils ont été traduits de nouveau; peut-être parce que la Pravila de Govora était très connue et que l'on pouvait facilement reconnaître le plagiat, tandis que la Pravila d'Eustratie était de Jassy et

cunoscută în Muntenia. Pentru a arăta varietatea de coprins dintr'acea Pravilă de Târgoviște am reprodus capitole relative și la legea criminală, și la cea civilă, și la cea canonică, ba chiar și actele conciliuluĭ al cincelea; și un capitol „pentru vrăjì“ asemenea, dar nu identic cu acel din Prăvila de Govora.

Maĭ bine de 150 de anĭ au rămas aceste legĭ în vigoare, așa cum au fost fixate prin Pravila cea mare. Pe vremea ocupațiuneĭ ruseștĭ apăru la 1773 în Iașĭ Invățătură de Condică, tălmăcită din rusește în românește de unu Thoma (II, p. 86). Această carte conține maĭ mult teorii generale asupra principielor de legislațiune, decât legĭ propriu zise. Limba este pe cât se poate de încălcită.

Starea lucrurilor se schimbase însă în țară. Pentru a corespunde acestor schimbărĭ se alcătuește la 1780 (II, p. 124) o altă condică a legeĭ civile și criminale, maĭ mică, maĭ practică, cunoscută supt numele de Pravila luĭ Ipsilante, adică a Domnuluĭ supt a căruĭ oblăduire s'a făcut. S'a tipărit greceşte şi româneşte, dar totuşĭ limba este corectă şi severă. Interesul acesteĭ condice constă în încercarea — şi de sigur cea dintâĭa în felul eĭ — de a stabili „Obiceĭul pământuluĭ“ şi de a'l armoniza cu pravilele împărăteştĭ, adică Basilicalele bizantine, conținute în Pravila cea mare. Predoslovia reprodusă dă lămuririĭ satisfăcătoare asupra acestuĭ punct, și capitolul asupra „Divanuluĭ“ ne arată modul organizațiuneĭ judecătoreștĭ de pe acea vreme.

Noua lege civilă întrodusă de Rusia în Basarabia îndată după ce Turcia îĭ cedase acea provincie, se află în „Așezământul“ tipărit ruseşte şi româneşte în Kişineu la 1818 (II, p. 219). „Privilegiile locuitorilor“ reproduse dintr'acea carte reprezintă gradele sociale ce existau în Moldova, cum erau fixate şi aprobate prin legĭ, şi au fost recunoscute anume şi întărite din nou.

2. Așezăminte. De legislațiunea canonică maĭ țin și „Așezămintele“ mitropolituluĭ Sava din Transilvania (p. 217); de aceea le pomenesc aci, cu toate că coprinsul lor este maĭ mult de un interes cultural. Acele așezăminte făcute la 1675 sânt îndreptate în potriva uneĭ sume de obiceiurĭ superstițioase, și popa este instruit a se feri de ele supt pedepse bine hotărâte. Multe dintr' aceste superstițiunĭ indicate numaĭ aci, se esplică printr'un text publicat (II, p. 51—53), care acuma s'a dovedit că este opera luĭ Miron Costin de pe la 1670 (Neculae 1710?). Măsurile luate de mitropolitul Sava dovedesc cum că acele credințe și obiceiurĭ existau și în poporul din Transilvania.

Actele Soboruluĭ (p. 219) ce s'a ținut în acelaşĭ an 1675 subt Vlădica Sava sânt asemenea de un mare interes cultural, căcĭ articolul întâĭu porunceşte întrodu cerea limbeĭ românestĭ în biserică; şi articolul opt ordonă ca popiĭ „carĭ nu să nevoesc cu rumânie ce tot cu sărbie“ să fie opriţĭ din popie.

3. Zapise. In Chrestomatie am maĭ publicat şi o sumă însemnată de Zapise şi Hrisoave, 20 la număr; nu numaĭ pentru interesul filologic

assurément moins bien connue en Valachie. Afin de donner une idée de la variété de ce code de Târgoviște j'en ai reproduit des chapitres concernant les législations criminelle, canonique et ecclésiastique; de plus „les Actes du cinquième concile"; et enfin un „chapitre sur la sorcellerie", mais différent de celui de la Pravila de Govora.

Durant plus de 150 ans ces lois furent en vigueur, telles qu'elles avaient été fixées par la grande Pravila. A l'époque de l'occupation russe en 1773 parurent à Jassy les Instructions juridiques, traduites du russe par un certain Thomas (II, p. 86). Ce livre renferme plus de théories générales sur les principes de la législation que des lois proprement dites. Le style en est fort enchevêtré.

Pour répondre aux changements qui avaient eu lieu dans le pays, on rédigea en 1780 (II, p. 124) un autre code de lois civiles et criminelles, moins étendu mais d'un but plus pratique, connu sous le nom de la Pravila d'Ipsilanti, prince sous les auspices duquel ce code fut publié. Il fut imprimé en grec et en roumain; cette dernière langue en est correcte et sévère. L'intérêt de ce code consiste dans la tentative — et sans doute la première en son genre — de fixation de la „coutume du pays" et de sa mise en harmonie avec les „Pravila" impériales, telles que les basilicales byzantines qu'on trouve dans la grande Pravila. La préface reproduite par moi donne une explication satisfaisante, et le chapitre sur le „Divan" nous offre un aperçu de l'organisation judiciaire de cette époque-là.

La nouvelle loi civile introduite par la Russie en Bessarabie, après que la Turquie lui eût cédé ce territoire, se retrouve dans l'Institution publiée en russe et en roumain en 1818 à Kischeneff (II, p. 219). Le chapitre des „Privilèges des habitants" tiré de ce livre expose les classes sociales qui existaient en Moldavie, fixées et approuvées par les lois, actuellement reconnues et confirmées de nouveau.

2. Institutions. A la législation canonique se rattachent encore „les Institutions" du métropolite Sava de la Transylvanie. Je les mentionne ici, bien qu'elles n'offrent qu'un intérêt moral. Ces Institutions données en 1675 sont dirigées contre un certain nombre de superstitions que le prêtre doit éviter sous des peines définies. Plusieurs de ces superstitions à peine indiquées dans ce document se trouvent expliquées plus tard dans un texte reproduit (II, p. 51—53), qu'on a reconnu avoir été composé par Miron Costin en 1670 (Nicolas 1710?). Les mesures prises par le métropolite Sava, prouvent que ces croyances superstitieuses existaient réellement au sein du peuple en Roumanie aussi bien qu'en Transylvanie.

Les Actes du Synode qui eut lieu dans la même année 1675 sous le métropolite Sava sont également d'un haut intérêt moral, vu que (II, p. 219) l'article premier ordonne l'introduction de la langue roumaine dans l'Eglise, et l'article huit qui prescrit que tout prêtre, qui persiste à officier en slovène et non en roumain, soit interdit.

3. Documents. En dehors de cela, j'ai encore reproduit dans la Chrestomathie une vingtaine de „Zapise" et de „Hrisoave", non seulement pour leur intérêt philologique mais aussi parce qu'ils représentent „la coutume du pays" qui nous fait connaître la forme de l'ancienne législation,

ce prezintă, ci şi pentru aceea că ne reprezintă „obiceiul pământului", formele legislaţiunei primitive, după care se călauzea statul român înainte de epoca Pravilelor autorizate. Este încă epoca Şoltuzului şi a Pârgarilor în faţa cărora şi cu mărturia cărora se fac toate transacţiunile vieţii sociale, precum cumpărare şi vânzare de moşii; delimitarea hotarului al unei proprietăţi; chemarea în judecată; aservirea proprie, sau actul de vânzare, prin care un om liber devene a rumân adică legat de pământ, cu un grad numai superior ţiganului care era rob veecinic şi nelegat de pământ, dar transferabil din loc în loc şi de la stăpân la stăpân.

Astfel de zapise despre vânzări de moşii sânt p. 38, 43, 44, 53, 74, 75, 87, 91, 92, 93, 102, şi 135. Hrisoave de judecată p. 62 şi p. 73; de rumânie p. 134, 135, de răscumpărare p. 150, de schimbare de moşii p. 151, de întăritură în posesiune p. 173, de împărţire p. 207 şi de ţigancă p. 207.

Cu acestea se închee literatura juridică română pe cât a întrat în cadrul Chrestomatiei.

* * *

III. Istoria.

E firesc lucru să nu ne aşteptâm în cele-l-alte ramuri ale literaturei la o activitate tot aşa de mare ca la cea teologică. Cu escepţiunea legislaţiunei, cele-l-ate producţiuni literare nu corespund unei necesităţi atât de imediate precum este teologia, slujba bisericească. Ori ce altă ocupaţiune literară presupune o stare de cultură înaintată, şi un interes mai universal, nerespunzând unei necesităţi practice. Scrierea istoriei, cultivarea artelor frumoase şi a poeziei, se datoreşte unor individualităţi pronunţate, cari au încredere în puterea lor de a fixa prin scris evenimentele cari se petrec supt ochii lor, sau de a reproduce simţirile de cari sânt mişcaţi. Individualitatea este caracterul principal al acestor producţiuni literare. Se cere o creştere superioară, o educaţiune mai profundă pentru ca cineva să dobândească o atare individualitate, şi să fie în stare să mănuească limba, nu pentru a urma slovă cu slovă lucrarea altuia, puind un cuvânt din limba lui proprie în locul celui din izvod cum se face la traduceri, ci pentru a o întrebuinţa ca un argil moale pe care îl frământă autorul şil plăzmueşte până când devine icoana ideilor şi gândurilor sale proprie. Importanţa literaturei istorice este vădită atât pentru originalitatea limbei cât şi pentru coprinsul care oglindeşte desvoltarea politică şi socială a ţării.

Literatura română nu este săracă nici în acest fel de lucrări, unele originale: cronici nationale, sau letopiseţe scrise într'o limbă pe atât de frumoasă pe cât de firească uneori puternică, chiar poetică, şi altele traduceri de istorii universale sau cronici ale lumii cu o limbă mai greoae uneori nedibace.

a) Hronografe. Precum am observat posedâm istorii sau cronici (letopiseţe) naţionale şi cronici universale. Cea mai veche din

qui servait de règle à l'Etat roumain bien avant que les „Pravili" autorisées parûssent. C'est encore l'époque du Şoltuz, des Pargari devant qui et moyennant le témoignage desquels se faisaient toutes les transactions de la vie sociale, telles que achat et vente de domaines, délimitation de propriétés, appel en jugement, asservissement propre ou acte de vente par lequel un homme libre devenait „rumân" c'est-à-dire attaché à la terre, d'un seul degré supérieur au tzigan, esclave à perpétuité et non attaché à la terre, mais transportable d'un endroit à l'autre, d'un maître à l'autre.

Telles sont les „Zapise" de vente des propriétés p. 38, 43, 44, 53, 74, 75, 87, 91, 92, 93, 102 et 135, les „hrisoave" de jugement p. 62 et 63, de servage p. 134, 135, de rachat p. 150, d'échange de domaines p. 151, de confirmation de propriété p. 173, de partage p. 207, et d'esclavage p. 207.

A cela se borne la littérature juridique pour la part que je lui ai faite dans la Chrestomathie.

* * *

III. Histoire.

Naturellement, il ne faut pas nous attendre dans les autres branches de la littérature à une activité aussi grande que dans le domaine de la théologie. A l'exception des législations, les autres productions littéraires ne répondent que très peu à un besoin aussi immédiat que la théologie, le service divin. Toute autre occupation littéraire suppose un état de civilisation supérieure et un intérêt plus général, sans pourtant répondre à un besoin pratique. La culture de l'histoire, des beaux arts, de la poésie est le partage exclusif des hautes individualités, ayant la foi dans leur talent, qui leur permet de reproduire comme dans un miroir, soit les événements qui se passent sous leurs yeux, soit les sentiments dont ils sont animés. L'originalité est le caractère principal de ces productions littéraires. On exige un développement supérieur, une éducation plus parfaite de quiconque veut obtenir une semblable originalité, qui le rende capable de manier à son gré la langue, non pour suivre mot à mot le travail d'autrui, remplaçant chaque mot de l'original par un mot de sa propre langue, comme les anciens traducteurs, mais pour la rendre malléable comme une argile molle qu'il pétrit de manière à ce qu'elle réponde à ses propres idées et à ses propres pensées. L'importance de la littérature historique est visible tant pour l'originalité de la langue que pour le fond qui réflète directement le développement politique et social du pays.

La littérature roumaine ne manque pas non plus d'ouvrages originaux en ce genre, certains même puissants, mûs par un souffle poétique, écrits dans une langue aussi correcte qu'élégante. Néanmoins, on trouve encore des traductions d'histoires et de chroniques universelles, „Chronographes" dont le style est quelquefois pénible, hésitant ou même incompréhensible.

a) Chronographes. Ainsi que nous l'avons déjà remarqué, il y a aussi bien des histoires ou des chroniques (letopiseţi) nationales que des

această clasă din urmă, cu care încep înşirarea, este acea a luĭ Moxa de la 1620 (p. 56) tradusă din sloveneşte. Am urmărit şi aci acelaşĭ plan de a da preferinţă acelor părţĭ carĭ conţin poveştĭ sau descrierĭ, stilul fiind maĭ vioĭu şi maĭ slobod, decât atuncea când se înşiră evenimente politice supt o formă analistică. Din cronica luĭ Moxa am reprodus descrierea „zidiriĭ lumeĭ", ca o paralelă la acea din Paliea (1582, p. 33); apoĭ legenda privitoare la „originea Romanilor" precum şi istoria venireĭ luĭ „Leu Iconoclast" şi a luĭ „Vasilie Machedon" la împărăţie, toate aceste având caracterul de poveştĭ populare. Vasile Machedon este acelaşĭ de care am vorbit cu prilejul „Invăţăturilor luĭ Neagoe Vodă".

A doua cronică a lumeĭ, foarte voluminoasă şi foarte importantă este Hronograful (Strângere nouă) tradus sau alcătuit de al doilea logofăt Danovicĭ pe la 1640—50 (p. 145). Până a nu da de adevăratul autor am luat pe Pavel Gramatic ca atare, căcĭ el a iscălit Predoslovia, nu ca un copist, ci ca parcă ar fi el însuşĭ autorul. Cercetărĭ ulterioare m'au convins însă cu desăvârşire că Hronograful este opera luĭ Danovicĭ. Predoslovia reprodusă (p. 145—147) conţine o descriere esactă a coprinsuluĭ, precum şi indicaţiunĭ asupra izvoarelor de carĭ s'a slujit autorul la compilarea cărţiĭ de faţă. „Legenda prooroculuĭ Ieremia" ca cuprins este identică cu aceea din Vieţile Sfinţilor ale luĭ Dosofteiu la care este o paralelă foarte instructivă, dar se deosibeşte prin limba. Manuscrisul după care am făcut extractele a conservat foarte bine caracterul original al limbeĭ, care s'a şters maĭ tot în copia cea de la 1760 din care am dat extracte anume din această pricină, în vol. II, p. 70. „Blagoslovenia luĭ Iacob" din acest manuscris se poate compara asemenea cu textul din Paleea (I, p. 35—36). „Intrebările Saveleĭ cu Solomon" şi „Istoria Eudochieĭ cu mărul" fac astăzĭ parte din literatura populară română. Această carte atât de voluminoasă, — la unele copiĭ s'au maĭ adăugat învăţăturile luĭ Vasile Machedon —, nu represintă singura istorie universală română; mai avem şi o altă cronică românească, cu care se confundă adesea de copiştiĭ. Această din urmă este o traducere a croniceĭ neogreceştĭ a luĭ Dorotheus din Monembasia. Această traducere s'a făcut pe semne în Muntenia pe la sfârşitul sec. XVII-lea (p. 311). Neavând manuscrisul mult la dispoziţiune m'am mulţumit a reproduce numaĭ începutul.

Trecând la istoria specială străină avem apoĭ „Istoria Ruşilor" a luĭ Costin, din care am reprodus părţile importante pentru istoria credinţelor populare române. Manuscrisul de care m'am slujit este de pe la 1750 şi cu am reprodus (II, p. 49) acele părţĭ ca aparţinând uneĭ opere din acea vreme. Numele adevărat al autoruluĭ s'a descoperit abea cu mult în urma tiparuluĭ acestor volume. Capitolul despre „idoliĭ sloveneştĭ" esplică într'un mod pe cât se poate de satisfăcător atât circulara mitropolituluĭ Sava (p. 217) cât şi numele curioase ca lado din cănticele de nuntă (II, p. 820) sau „Ler-umĭ doamne" din colinde (II, p. 331 etc.) sau Pailie din descântece (II, p. 343) carĭ nu sânt decât chiar numele acelor idolĭ sloveneştĭ: Lada, Leliu şi Poleliu, „ce se cântă şi se zic şi la Românĭ" aşa după mărturia luĭ Costin (II, p. 51).

chroniques universelles. Parmi ces dernières la plus ancienne est la chronique de Moxa de l'an 1620 (p. 58) traduite du slavon. Ici comme partout j'ai suivi le même plan, en reproduisant de préférence des extraits, principalement des contes ou des descriptions, où le style est plus coulant et plus libre que dans les récits des événements politiques présentés d'ordinaire plutôt sous une forme d'annales. J'ai tiré de la Chronique de Moxa le récit de „la Création" pour le comparer à celui de la Paliea (1582, p. 33); puis la „légende des origines des Romains", ainsi que le récit de „l'avènement au trône de Léon l'Iconoclaste et de Basile le Macédonien", ayant l'apparence de contes populaires. C'est le même Basile, dont nous avons parlé à propos des „Instructions de Neagoe Voda".

Une deuxième chronique universelle, très volumineuse et de haute importance, est „le Chronographe" (nouveau recueil) traduit ou composé par le second logofet Danovici en 1640—50 (p. 145). Avant de fixer le véritable auteur de ce livre, j'avais cru comme tel un certain Paul Grămătic qui a signé la préface, non comme copiste, mais comme auteur. Des recherches ultérieures m'ont cependant convaincu que c'est Danovici qui en est l'auteur. La préface reproduite (p. 145—147) contient le détail exact du contenu, ainsi que des remarques sur les sources, auxquelles l'auteur a puisé la confection du livre en question. „La légende du prophète Jérémie" y est identique à celle de Dosithée dans les Vies des Saints, à laquelle elle pourrait servir de parallèle intéressant. Le manuscrit qui m'a fourni les extraits, a conservé exactement le caractère original de l'ouvrage qui a disparu complètement dans la copie de 1760, à laquelle j'ai emprunté pour ce motif des extraits dans le IIe vol., p. 70. „La bénédiction de Jacob" de ce manuscrit peut être aussi comparée à celle de la Paliea (I, p. 35—36). „Les Dialogues entre Sibylle (reine de Saba) et Solomon" et le récit d'„Evdochie et de la pomme" font aujourd'hui partie de la littérature roumaine populaire. Ce livre si volumineux qui dans certaines copies a été complété par les „Instructions" de Basile n'est pas le seul à représenter l'histoire universelle en langue roumaine; il y a encore une autre chronique en roumain, souvent confondue avec la première par les copistes, qui est une traduction de la chronique néo-grecque de Dorothéus de Monembasie. Il est probable que la traduction a été exécutée en Valachie vers la fin du XVIIe siècle (p. 311). N'ayant pu avoir le manuscrit longtemps à ma disposition, je me suis borné à la reproduction du début seulement.

Si nous passons à l'histoire spéciale, nous trouvons „l'histoire des Russes" de Costin, à laquelle j'ai emprunté certaines parties importantes pour l'histoire des croyances populaires roumaines. Le manuscrit, dont je me suis servi, date de 1750, et les parties que j'ai reproduites (II, p. 49), je les ai attribuées à cette époque-là, vu que le nom de l'auteur réel n'a été découvert qu'après l'impression de la Chrestomathie. Le chapitre sur les divinités slovènes explique d'une manière aussi satisfaisante que possible l'encyclique du métropolite Sava (p. 217) en même temps que les mots singuliers tels que Lado dans les chants des noces (II, p. 820), Lerumĭ doamne dans les „Colinde" (II, p. 331, etc.) et Pailie dans les Incantations (II, p. 343) qui ne sont en réalité que les noms de ces divinités slovènes : Lada, Leliu et Poleliu, qui „se disent et se chantent chez les Roumains", selon le témoignage de Costin (II, p. 51).

Ultimele momente ale luĭ Petru cel mare le-am reprodus (II, p. 53) după un alt manuscris din 1757, care se află legat la un loc cu cel de maĭ sus.

Cu aceasta se închee tot ce avem din istoria universală şi străină în Chrestomatie.

b) Istoria română. Cel maĭ vechĭu monument de istorie naţională îmbrăţişând atât Muntenia cât şi Moldova pare a fi Letopisetul anonim din care am reprodus extracte (p. 189). Autorul necunoscut al acestuĭ Letopiset a lăsat în urma luĭ compilaţiunea cea maĭ importantă de istoria sinhronistă a Munteniei şi a Moldoveĭ; este o operă de o însemnătate capitală, care ar merita să fie publicată în întregul eĭ, înaintea orĭ căruĭ alt letopiset. Sistemul urmat într'această cronică se pote recunoaşte uşor din părţile reproduse aci. „Descălicarea luĭ Negru Vodă" este descrisă aci supt o formă mult maĭ corectă decât aĭurea; şi singur autorul nostru ne dă titlul complect al Domnilor românĭ împreună cu formula începătoare нѡны scrisă pe deplin. „Izbânda luĭ Ştefan cel mare la Vasluĭ" asupra Turcilor este fapta cea maĭ vestită a acestuĭ Domn. Aceeaşĭ bătălie am maĭ reprodus-o şi după cronicarul Ureche (p. 71) şi din comparaţiunea acestor două texte se poate constata cum că autorul Letopisetuluĭ a avut o altă sorginte. In sfărşit am maĭ reprodus şi „venirea sf-luĭ Nifon în ţară", întemeerea eparhielor locale şi a slujbeĭ bisericeştĭ; e acelaşĭ Nifon de a căruĭ „viaţa" am pomenit maĭ sus.

O cronică ştiinţifică, în care autorul cercetează originea Românilor este Hronicul Moldo-Vlahilor al principeluĭ Cantemir. Scris maĭ întâiu latineşte, autorul a tradus Hronicul apoĭ în româneşte (1710), dar într'o limbă maĭ de neînţeles, căcĭ a conservat sintactica latină, şi unde îĭ lipsiau cuvinte româneştĭ se ajuta cu formaţiunĭ noĭ, proprie luĭ. Dintr'-această carte cam voluminoasă şi maĭ mult apologetică şi polemică decât curat istorică am reprodus (p. 359) acea parte, în care Cantemir caută să dovedească izvorul legendeĭ ruşinoase despre originea criminală a Românilor. Intr'această parte de un caracter legendar autorul s'a ferit maĭ mult de latinisme şi se apropie oare-şĭ cum de graĭul adevărat al poporuluĭ. Toată cartea nu este decât o polemică în potriva acelor cronicarĭ moldovenĭ carĭ susţineau acea legendă, de pildă Evstratie, de care vom mai pomeni.

Singurul care a maĭ intreprins apoĭ o istorie generală a Românilor este Şincaĭ, care a dedicat toată viaţa sa acesteĭ lucrărĭ. Am reprodus din opera luĭ (II, p. 205), numaĭ două texte: unu interesant pentru viaţa luĭ şi pentru arheologie, cel-l-alt care ne arată izvoarele de carĭ s'a slujit. Am reprodus acest pasagiu cu atât maĭ mult, cu cât „cronica bălăcenească" nu se maĭ cunoaşte aĭurea ca atare, şi citatul de acolo poate sluji la identificarea eĭ.

Am trecut decĭ de la o compilaţiune curat naţională, făcută pe baza documentelor şi letopiseţelor române, la un „Hronic" latino-român, şi de la dânsul la o adunare vastă şi neîntrecută de materiale importante pentru scrierea istorieĭ Românieĭ.

Les derniers moments de Pierre-le-Grand ont été reproduits (II, p. 53) d'après un manuscrit de 1757, relié en un seul volume avec le précédent.

Voilà tout ce que l'on trouvera sur l'histoire universelle dans notre Chrestomathie.

b) Histoire roumaine. Quant à l'histoire nationale, la plus ancienne qui embrasse à la fois la Valachie et la Moldavie me paraît être la „Chronique" (p. 189). L'auteur inconnu de ce „Letopisetz" nous a laissé la plus importante compilation d'histoire synchronique de deux provinces roumaines, ouvrage remarquable qui mériterait bien d'être imprimé in extenso, avant toute autre chronique. On pourrait se faire une idée du plan que l'auteur a suivi par les morceaux que j'ai reproduits. „L'avènement de Negru-Vodă" y est raconté sous une forme plus exacte que partout ailleurs. C'est le seul qui nous donne le titre complet des princes roumains, avec la formule ИЩИЫ écrite en entier. „La victoire remportée par Etienne-le-Grand sur les Turcs à Vaslui" étant le fait le plus éclatant du règne de ce prince, j'en ai reproduit la description de cette bataille; j'ai reproduit la même description tirée de la chronique d'Urechi (p. 71), afin de prouver par leur comparaison que l'auteur de la chronique anonyme a puisé dans une autre source. Enfin, je lui ai encore emprunté le récit de „la venue de St Niphon en Valachie" et de l'établissement des éparchies locales et de l'office divin. C'est le même Niphon, dont nous avons mentionné la Vie plus haut.

Le „Hronic" du prince Cantemir est une chronique scientifique, dans laquelle l'auteur étudie l'origine des Roumains. Ecrite d'abord en latin, elle fut traduite ensuite en roumain en 1710 par l'auteur lui-même, mais dans un style obscur, imitant le mécanisme de la syntaxe latine, et abondant en nouveaux termes composés d'après sa fantaisie qui remplacent ceux qui manquent en roumain. J'ai reproduit (p. 359) de ce vaste ouvrage de nature plutôt apologétique et polémique que purement historique, le fragment dans lequel Cantemir cherche à réfuter l'immorale légende de l'origine criminelle des Roumains. Dans ce fragment plus qu'ailleurs l'auteur évite les latinismes, c'est pourquoi la langue y est plus conforme au génie de la langue populaire. L'ouvrage tout entier n'est qu'une polémique dirigée contre les chroniqueurs moldaves qui soutenaient cette légende, tels que Eustratie Logofĕtul dont nous reparlerons.

Le seul qui ait entrepris encore une histoire générale des Roumains est Şincaiu qui a consacré toute sa vie à la confection de cet ouvrage; j'en ai reproduit deux fragments seulement (II, p. 205), dont l'un de certain intérêt pour l'archéologie et important pour la biographie de l'auteur, et l'autre qui nous montre une des sources auxquelles il a puisé. Ce dernier fragment a été reproduit d'autant plus que „la chronique de Balaceanu" n'est plus connue nulle part comme telle, et la citation du fragment peut servir à l'identification de cette chronique.

Je suis donc passé d'une compilation purement nationale, basée sur des documents et des létopisetz roumains à une autre chronique latine-roumaine, et de celle-ci à un recueil étendu et hors ligne de matériaux importants pour l'histoire de la Roumanie.

Pe lângă aceste letopisețe generale avem și alte cronicĭ speciale munteneștĭ și moldoveneștĭ; fie care autor descriind numaĭ ceea ce se petrecea în, sau ceea ce atingea maĭ mult de, țărișoara luĭ. Dintr' aceste cronicĭ speciale cel maĭ vechĭu ce ni s'a păstrat este acela al luĭ Ureche de pe la începutul sec. XVII-lea (ca. 1625). „Predoslovia" tipărită aci (p. 68) cunoaște numaĭ pe Grigorie Ureche ca autor. Să fie însă oare opera luĭ Nestor, ce și-a însușit fiul său, Grigorie? Nu este aci locul de a ne pronunța asupra acesteĭ chestiunĭ. Orĭ cum autorul dă istoricul lucrărilĭ în această predoslovie și ne spune și de alte letopisețe vechĭ, carĭ mi se par mie că au fost utilizate și poate chiar păstrate în compilațiunea cea vastă despre care am vorbit maĭ sus. „Proclamarea luĭ Stefan ca Domn" ne arată procedeul uneĭ atarĭ numirĭ de pe vremurile de atuncĭ. „Bătălia și izbânda" au fost pomenite deja, și ultimul capitol ne povestește și ceva din „viața luĭ Ureche" proprie.

Puțin după cronica luĭ Ureche apăru cronica luĭ Simion Dascalu pe la 1650 (p. 142). Dintr' aceasta am reprodus o parte din „viața romantică a aventurieruluĭ Despota" care a ajuns să fie Domn în Moldova. Atât Simion Dascalu cât și maĭ toțĭ cronicariĭ moldovenĭ urmașiĭ luĭ, se folosesc foarte mult de istoriile latine ale autorilor Polonĭ și Unguri, din carĭ fac chiar extracte destul de considerabile. Pentru o vreme oare care Polonia era țara aceea unde boeriĭ moldovenĭ îșĭ trimiteau copiĭ pentru a le da o creștere maĭ înaltă. Așa era cazul cu cronicarul cel maĭ interesant al Moldoveĭ: Miron Costin (ca. 1670) continuatorul imediat al cronicеĭ luĭ Ureche; precum o spune el însușĭ în cap. I reprodus aci (p. 196). In „descrierea domnieĭ luĭ Radu vodă cel mare" Costin ne desfășură un tablou vĭu de viața și purtarea aceluĭ domn. Pasagiul acesta maĭ este important prin aluziunea directă ce face la „Alexandria", adică viața fabuloasă a luĭ Alexandru, care precum se vede, era deja cunoscută în Moldova pe vremea aceea. Plină de reflexiunĭ profunde și de pilde frumoase este apoĭ descrierea „căderiĭ luĭ Vasile Lupu", ĭar acea a „semnelor ceruluĭ și a lăcustelor cum se pogoară", este recunoscută ca o descriere clasică. Pe ambele aceste le am reprodus aci.

Luĭ Evstratie (ca. 1650—1670) se atribuește o cronică, care prin cuprinsul eĭ a dat naștere la protestărĭ energice și patriotice din partea urmașilor luĭ. Partea aceea care maĭ ales a stărnit viforul literar, este despre originea Moldovenilor din temnițele Romeĭ; fiind cea maĭ interesantă am reprodus-o aci (p. 234). Tot de acolo apoĭ „descălcarea Maramureșuluĭ", de un caracter analog. Să fie oare autorul acesteĭ cronice, acelașĭ Evstratie căruĭa se datorește Pravila aleasă (p. 76) și cea de Jașĭ (p. 118)?

Nicolae Costin, fiul luĭ Miron, scrise și el (la 1713) o cronică a Moldoveĭ începându-o de acolo de unde o părăsise tatăl său. Din cauză că poartă acelașĭ nume opera unuĭa a fost amestecată cu aceea a altuia, ba chiar una și aceeașĭ cronică se atribuește de diferiți copiștĭ în diferite manuscrise, când unuĭa când altuĭa. De aceea am reprodus „Predoslovia"

Il y a encore, outre ces létopisets générales des chroniques spécielles valaques et moldaves, dans lesquelles chaque historien décrit seulement ce qui s'est passé dans son propre pays, et ce qui le touche plus particulièrement. Parmi ces chroniques locales, la plus ancienne qui s'est conservée est celle d'Ureche vers le début du XVIIe siècle (à peu près 1625, p. 68). La préface reproduite par moi reconnaît comme auteur Gr. Ureche seul. Serait-ce le travail de Nestor, cette œuvre que son fils Grégoire s'est appropriée? Ce n'est pas ici le lieu de nous prononcer sur cette question. Dans la préface, l'auteur fait l'historique de l'ouvrage et nous parle aussi d'autres létopisetz anciens qui me paraissent avoir été utilisés et peut-être même reproduits dans la vaste compilation dont j'ai parlé ci-dessus. La „Proclamation d'Etienne comme prince" nous donne un exemple d'une semblable dénomination à cette époque. La „Bataille" et la „Victoire" ont été déjà mentionnées. Enfin le dernier chapitre nous rappelle aussi quelques traits de la propre vie d'Urechi.

Peu de temps après la publication de cette chronique parut la chronique de Siméon Dascalul en 1650 (p. 142), à laquelle j'ai emprunté un fragment traitant de la vie romanesque de l'aventurier Despota qui était parvenu au trône de Moldavie. Siméon Dascalul, de même que tous les chroniqueurs moldaves de cette époque qui lui ont succédé, s'est beaucoup servi des chroniques latines écrites par des historiens polonais et hongrois, et en a tiré même des extraits considérables. La Pologne fut pendant un certain temps le pays où les boïars moldaves envoyaient leurs enfants pour leur faire donner une éducation supérieure. Tel est le cas du chroniqueur le plus fameux de la Moldavie : Miron Costin (à peu près 1670) (p. 196), le continuateur immédiat du chroniqueur Urechi, comme il nous le dit lui-même dans le chapitre premier reproduit par moi. Dans le chapitre traitant du règne de Radu-le-Grand, Costin nous trace un tableau vivant de la vie et de la conduite de ce prince. Un passage surtout, où il est question de l'Alexandrie, c'est-à-dire la vie fabuleuse d'Alexandre le Grand, est particulièrement intéressant, car il prouve que ce livre était déjà connu à cette époque-là en Moldavie. Plein de réflexions profondes et de belles maximes est „le récit de la chute du prince Vasile Lupu", et tout-à-fait classique est „la description des signes du ciel et de l'invasion des sauterelles". Je les ai tous deux reproduits.

Une autre chronique qui, par son fond, a provoqué des protestations sérieuses et patriotiques de la part des chroniqueurs postérieurs, est la chronique qu'on attribue à Eustratie (entre 1650 et 1670). Je lui ai emprunté précisément le chapitre le plus intéressant (p. 234) concernant l'origine des Roumains des prisons de Rome, celui qui a surtout soulevé la tempête littéraire; de même que le chapitre traitant de „la colonisation du Marmoros", d'un caractère analogue. L'auteur de cette chronique serait-il le même Eustratie auquel nous devons la Pravila choisie (v. p. 76) et celle de Jaşi (v. p. 118)?

Nicolai Costin, fils de Miron, écrivit lui aussi (en 1713) une chronique de la Moldavie, à partir du point où s'était arrêté son père. Comme ils portent le même nom, ils furent souvent confondus, et leurs œuvres ont été attribuées faussement par les copistes tantôt à l'un, tantôt à l'autre de ces deux écrivains. La préface que j'ai tirée d'un certain manuscrit (II, p. 1)

(II, p. 1) dintr'un manuscris, care poate să fie chiar autograful autorului sau o copie directă după acest autograf. Se va vedea din coprinsul ei că limba este mai greoae, mai pedantică, nu atât de limpede, curgătoare și grațioasă ca aceea a tatălui său. Din aceeași pricină am mai reprodus și un capitol care mai este interesant și pentru „arheologie" și adică asupra „portului locuitorilor"; aceeași temă a tratat o Șincai în pasagiul reprodus (II, p. 205).

Din cronica lui Acsinti Uricariul 1716 am reprodus (II, p. 18) prinderea lui Carol XII-lea, descrisă aci de un contimpuran într'un mod imparțial și viu. Se pare că a fost martor ocular, căci descrie acel eveniment tragic cu toate amănuntele. Iar din acea a lui Muste din 1729 am reprodus (II, p. 24) o descriere a „calamităților" ce se întâmplase în țara Moldovei, pe vremea scriitorului. Acești cronicari nu sânt decât analiști; ei ne dau istorie contimporană, și nu se apropie de Costineștii sau de Ureche nici în spirit și nici în dicțiune. Mai mult se aseamănă cu aceștia Neculcea 1742—1743 (II, p. 32), atât prin vioiciunea și puterea stilului cât și prin interesul ce manifestează chiar și pentru acele lucruri ce nu stau în legătură directă cu evenimentele ce le descrie. Lui îi datorim cea mai veche colecțiune de legende istorice, pe cari le a cules el din om în om. Aceștia sânt baza baladelor populare române (II, p. 287) și de aceea am reprodus acele legende cari mai trăesc și astăzi în gura poporului supt forma de cântece (balade) populare. „Tractatul între Cantemir și Petru cel mare", reprodus tot din Neculce, este de cea mai mare importanță pentru istoria țării.

De la Neculce trecem iarăși la un analist mai sarbăd, Canta 1769 (II, p. 81) din care m'am mulțumit a da numai un mic extract, ca specimen de scriere. Cu acesta se închee istoriografia propriu zisă moldovenească. Epoca Fanarioților nu era tocmai favorabilă acestui soiu de literatură plină cu amintirile din trecut și având ca urmare comparațiunea necesară cu presentul.

Obiceiurile domnilor fanarioți au fost registrate de Gheorgachi în condica sa din 1762. Eu am reprodus (II, p. 75) „orânduiala divanului", descriind cum se făcea judecată.

Muntenia este represintată numai prin vr'o doi scriitorii, dintre care cel mai de frunte este R. Greceanu 1700 (p. 332) din cronica căruia am reprodus „rădicarea la domnie a lui Constantin Basarab" ca o paralelă la proclamarea lui Stefan (p. 70) și apoi „încoronarea lui Tukeli" conținând tot ceremonialul ce se observa la atari ocaziuni. Cel-l-alt cronicar este unu anume Dumitrache de la 1782 (II, p. 126), care ne a lăsat o cronică cu părți scrise în proză rimată. Bucata reprodusă de mine ajunge pentru caracterizarea stilului vioiu al acestui scriitor. Ca izvor pentru istoria Munteneascăă mai poate sluji și viața sf. Nifon, pomenită deja în mai multe rânduri. Tot aci mai adaug și epitaful lui R. Buzescu, faimosul general al lui Mihaiu viteazu, din 1610 (p. 44).

c) Cronici rimate. Pe lângă aceste scrieri în proză mai există și unele cronici în versuri. Așa „Satira slugilor domnești" în letopisețul

et qui pourrait être celui même de Costin, ou encore une copie directe du manuscrit autographe; on s'en convaincra que l'on a affaire à un style lourd et pédantesque, par conséquent à l'œuvre du fils et non pas à celle du père, dont le style est plus simple et plus coulant. J'ai encore reproduit un chapitre très intéressant pour l'archéologie, qui roule sur un sujet analogue à celui traité par Şincai, également extrait (II, p. 205) : „Les costumes des habitants."

La chronique d'Acsinti Uricariul en 1716 m'a fourni (II, p. 18) le récit de la prise du héros suédois Charles XII, racontée par un contemporain avec impartialité et dans un style animé. Il paraît que ce fut lui-même le témoin oculaire, car il décrit cet évènement tragique dans tous ses détails. — A la chronique de Muste (en 1729) j'ai emprunté (II, p. 24) le récit des calamités qui étaient arrivées en Moldavie, à l'époque de l'historien. Mais tous ces chroniqueurs ne sont que de simples analystes, ils ne font que nous raconter les événements contemporains à eux, et sont loin d'égaler les deux Costin et Urechi, ni par l'esprit, ni par le style. C'est Neculce plutôt 1742—1743 (II, p. 32), qui se rapproche de ces derniers, autant par la souplesse et la force du style que par l'intérêt qu'il accorde même aux choses qui n'offrent pas un rapport étroit avec les évènements qu'il raconte. C'est à lui que nous devons également la plus ancienne collection de légendes historiques qu'il avait recueillies de bouche en bouche. Elle forme, pour ainsi dire, la base des ballades roumaines (II, p. 287) et c'est pourquoi j'en ai extrait celles de ces légendes qui subsistent encore dans la bouche du peuple, sous forme de ballades populaires. Un autre fragment, emprunté au même historien, et de la plus haute importance pour l'histoire du pays, est le Traité entre Cantemir et Pierre-le-Grand.

De Neculce nous passons à un chroniqueur, plutôt analyste, de peu de valeur : Canta (en 1769), de la chronique duquel je me suis borné à reproduire (II, p. 81) un petit fragment seulement, comme spécimen de son style. — Avec ce dernier finit l'historiographie moldave proprement dite. L'époque des Fanariotes n'était pas aussi favorable à ce genre de littérature, à raison de ne pas réveiller les souvenirs du passé et d'éviter ainsi les conséquences que la comparaison de ce passé avec le présent aurait pu provoquer dans l'imagination du peuple opprimé.

Les mœurs des princes du Fanar ont été décrites par Gheorgachi dans sa „condica" de 1762. J'en ai reproduit (II, p. 75) la manière dont le Divan jugeait en ce temps-là.

En Valachie il est à mentionner deux historiens seulement, dont le plus remarquable est R. Greceanu en 1700 (p. 332). J'ai emprunté à sa chronique le chapitre traitant de l'avènement de Constantin Bassarab au trône de Valachie, pour servir de parallèle à la „Proclamation d'Etienne" (p. 70), et ensuite le „couronnement de Tekeli", chapitre qui renferme tout le cérémoniel en usage dans de pareilles occasions. L'autre chroniqueur est un certain Doumitrache de 1782 (II, p. 126) qui nous a laissé une chronique en prose mêlée de vers. Le fragment que j'en ai tiré peut donner une idée suffisante du style vif et coulant de cet écrivain. Comme source secondaire pour l'histoire de la Valachie, pourrait encore servir la Vie de St Nyphon, ainsi que l'Epitaphe de R. Buzescu de 1610 (p. 44), fameux général de Michel le Brave.

c) Chroniques rimées. A côté de ces descriptions en prose, il

luĭ Enachi Cogălniceanu 1774 (II, p. 102) de un interes special cultural. Apoĭ de acelaşĭ autor 1777 (II, p. 111) „Stihurile“ asupra morţiĭ sau maĭ bine asasinăriĭ luĭ Ghica Vodă o tragedie, care prin cuprinsul eĭ, şi prin caracterul erouluĭ principal a devenit cântec popular. Un fapt important în istoria română se leagă de acest eveniment tragic, şi adică deslipirea Bucovineĭ de Moldova, şi punerea eĭ supt stăpânirea Austrieĭ.

Revoluţiunea Grecilor la 1821 cunoscută supt numele de Eterie s'a resimţit şi în România, care pe atuncea era plină de Grecĭ. Fazele prin care a trecut această mişcare a Grecilor în Moldova, ciocnirile cu Turciĭ precum şi toate cele-l-alte întămplărĭ ale Grecilor răsvrătiţĭ sânt descrise de către Beldiman în Eteria 1822 (II, p. 242). Această cronică rimată e plină de observaţiunĭ fine şi de o ironie foarte delicată. Am reprodus începutul, care caracterizează atât mişcarea cât şi suferinţele ce a adus ţăriĭ, şi apoĭ întăia „ciocnire între Grecĭ şi Turcĭ“, caracteristică pentru vitejia fie căreĭ părţĭ.

Cu aceasta se închee şirul cronicelor şi al letopiseţelor din carĭ am crezut de cuviinţă a da extracte în cartea de faţă.

Mai pomenesc şi singurul fragment vechiu de Geografie, adică aceea a Ardealuluĭ de pe la 1660—1680 (p. 175).

* * *

IV. Literatura estetică.

Inainte de a trece la literatura populară propriu zisă, ne vom opri puţin pentru caracterizarea literatureĭ poetice şi romantice. Aceasta se leagă în mod firesc de literatura istorică şi de literatura populară; căcĭ nu puţine din operile pomenite până aci au ajuns să devie populare, sau în parte când erau prea voluminoase, sau în întregul lor, când erau maĭ micĭ; ĭar subiectul, maĭ ales al romanţurilor, se leagă de evenimente istorice adevărate sau inventate. Operile aceste au de obşte un caracter maĭ pronunţat de originalitate în ceea ce priveşte mânuirea limbeĭ, şi pregătesc astfel tărămul pentru literatura beletristică şi poetică, propriu zisă, care începe a se desvolta abea în secolul al XIX-lea. Literatura estetică se împarte în:

1. Romanţurĭ. Romanţul cel maĭ vechiu din literatura universală, Aethiopica ale luĭ Heliodor, se află şi în literatură română, de pe la 1750 unde poartă numele autoruluĭ „Iliodor“ (II, p. 88) în loc de Aethiopica cum sună aĭurea. Această traducere română se ţine atât de sclavic de originalul grecesc, în cât este foarte grea de înţeles, fără ajutorul aceluĭ original. In glosar am dat adesea cuvântul grecesc, aşa ca să se poate lămuri maĭ bine înţelesul ce'l are cuvântul român în acel text. Eu am re-

y a aussi quelques-unes de rimées. Ainsi la „Satire des domestiques du prince", dans le létopisetz d'Enachi Cogălniceanu de 1774 (II, p. 102), présente un intérêt tout spécial de culture. Puis les Vers sur la mort ou mieux sur l'assassinat du prince Ghica (en 1777) toujours du même auteur (II, p. 111) forment un véritable drame, qui, par suite du caractère vaillant du héros principal, et de la tristesse du contenu, est devenu chant populaire. Ce qui contribue davantage à la popularité de ce chant, c'est le souvenir du tragique événement : la séparation de la Bucovine de la Moldavie et sa soumission à l'Autriche.

La Révolution grecque en 1821, connue sous le nom d'Hétérie, a eu aussi son contre-coup en Roumanie, envahie alors par les Grecs. Les phases par lesquelles a passé cette révolte dans le pays, les chocs entre les Grecs et les Turcs de même que tous les autres événements qui eurent lieu sont admirablement décrits par Beldiman dans son poëme : l'„Hétérie" en 1822 (II, p. 242). Cette espèce de chronique en vers déborde en observations fines et en jets d'une ironie fort délicate. J'ai reproduit le début du poëme, où l'auteur dépeint les souffrances et les calamités que cette hétérie a attirées sur le pays, ensuite la première collision entre les Turcs et les Grecs, où il raconte la bravoure relative dans les deux champs combattants.

Avec celui-là se termine la série des chroniques et des létopisetz dont nous avons cru bon de donner des extraits dans le présent ouvrage.

Je citerai encore pour mémoire le seul ancien fragment de la Géographie de Transylvanie faite entre 1660—1680 (p. 175).

* * *

IV. Littérature esthétique.

Avant de passer à la littérature populaire proprement dite, nous nous arrêterons ici un instant pour caractériser les littératures poétique et romantique, qui se rattachent d'une manière étroite à la littérature historique et à la littérature populaire; car beaucoup des œuvres rappelées ici sont arrivées à devenir populaires, soit en partie quand elles étaient volumineuses, soit dans leur entier, quand elles étaient plus restreintes. De même, le sujet le plus fréquent des romans se rattache à des événements historiques vrais ou inventés. Ces romans présentent en général un caractère plus prononcé d'originalité, en ce qui concerne le maniement de la langue et préparent de cette manière le terrain pour la culture littéraire et poétique, ou littérature esthétique proprement dite, qui commence à se développer à peine au XIXe siècle. Elle se divise ainsi :

1. Romans. — Le roman le plus ancien de la littérature universelle, les Ethiopiques d'Héliodor, se retrouve aussi dans la littérature roumaine vers 1750, où il porte le nom de l'auteur : „Héliodor" (II, p. 88) au lieu d'„Ethiopiques" comme ailleurs. Cette traduction roumaine suit si servilement l'original grec qu'elle est fort difficile à comprendre sans le secours du texte même. J'ai eu soin dans le Glossaire de mettre à côté du mot roumain inintelligible le terme correspondant du texte grec, afin que l'on puisse plus facilement saisir le sens du terme roumain. J'ai em-

produs o bucată foarte grafică, care conţine şi o traducere în proză a unuĭ imn grecesc.

Al doilea romanţ unde proza alternează cu poezie, aceasta din urmă în rime este Ierotocrit (II, p. 178) sau „istoria luĭ Ierotocrit şi a Aretusi“ de pe la mijlocul secoluluĭ trecut. Manuscrisul cel maĭ vechĭu însă de care am dat este de pe la 1800. Stilul este cu mult superior celuĭ din Iliodor şi versurile aparţin liriceĭ greceştĭ, ce a înfluenţat poeţiĭ românĭ pe la sfârşitul secoluluĭ al XVIII-lea, cărora le slujeau de modele; şi în cântecele populare lirice din secolul nostru se maĭ resimte acea influenţă. Aşa în cântecele luĭ Văcărescu (II, p. 160) şi în unele „doĭne populare (II, p. 304), Anton Pann a tipărit acest romanţ ca o producţiune a sa proprie şi l'a făcut popular.

Un alt romanţ şi acela grecesc, dar de astă dată nu de amor ci maĭ mult cu o tendinţă didactică este: Critil şi Andronius, Iaşĭ 1794 (II, p. 150), despre care ne lămureşte foarte bine „predoslovia“ reprodusă.

Tot aci maĭ pomenesc şi traducerea în proză a Odisieĭ luĭ Homer (II, p. 82) cu totul în forma unuĭ romanţ făcută tot pe acea vreme. „Discursul luĭ Nestor“ şi „Descrierea palatuluĭ Sirsiĭ“ caracterizează în destul această lucrare.

In această din urmă bucată se află singurul exemplu din secolul trecut de o formă intermediară lupchĭ: între lupĭ (pluralul regulat de la lup) şi luchĭ forma dialectală modernă moldovenească. Forma lupchĭ se maĭ aude şi prin munţiĭ Maramureşuluĭ.

2. Poeziĭ şi versurĭ. De la aceste romanţe în proză simplă sau în proză rimată, trecem acuma la literatura estetică curat rimată. Cea maĭ veche versificaţiune este Oda luĭ Haliciu din 1674 (p. 216) un hexametru, curios printr' aceea că toate cuvintele din Oda sânt de origine latină şi corespund întocmaĭ cu traducerea latină, pe care am reprodus-o de aceea alăturea cu textul românesc.

a) Elegia. Contimpuran cu Haliciu, dacă nu chiar şi ceva maĭ vechiu, este Miron Costin, a căruĭ „Viaţa lumiĭ“ (p. 202), este un fel de elegie severă, tristă, o reflecsiune poetică asupra versetuluĭ din Eclesiastes: „Deşărtarea deşărtărilor şi toate sânt deşarte.“ Acest cântec sună ca o jale puternică asupra nimicieiĭ vieţeĭ, o temă ce se cultivă adesea de scriitoriĭ aceleĭ epoce turburate. Tot luĭ îĭ atribuesc şi „Epigrama“ (p. 205) cu toate că s'a tipărit în Psaltirea luĭ Dosofteiu ca parc'ar fi opera acestuia din urmă. Costin însă a fost inspirat la alcătuirea aceluĭ „Epigram“ prin citirea Psaltireĭ în Versurĭ a luĭ Dosofteiu. Poate chiar ca Dosofteiu să'l fi inspirat şi la cele-l-alte poeme, sau influenţa a fost vice-versa. Versurile şi metrul se potrivesc cu acele ale Psaltiriĭ, care nu sânt decât imitate după versificaţiunea polonă.

In Chiemarea a luĭ Loga din 1821 (II, p. 234) avem nişte încercărĭ de versificare în forma epigramelor latine.

b) Lirica. Maĭ bine de un secol ne desparte de la Haliciu la Poeziile lirice aleluĭ Văcărescu din 1796 (II, p. 160) carĭ sânt imitaţiunĭ după poeziile anacreontice greceştĭ moderne.

prunté à ce roman un fragment très graphique, qui renferme encore une traduction en prose d'un hymne grec.

Le deuxième roman, dans lequel la prose alterne avec la poésie, est „Hiérotocryte" (II, p. 178) ou l'histoire d'Hiérotocryte et d'Arétuse de vers le milieu du siècle dernier. Le manuscrit le plus ancien que j'ai eu entre les mains est de 1800. Le style en est de beaucoup supérieur à celui d'Héliodor, et les vers en sont imités d'après la lyrique grecque qui a servi de modèle aux poètes roumains vers la fin du XVIIIe siècle. On ressent encore cette influence jusque dans les poésies lyriques de notre siècle. Ainsi dans les chants de Vacarescu (II, p. 160) et dans quelques „cantilènes populaires" (II, p. 304). Anton Pann a publié aussi ce roman comme étant son propre ouvrage et l'a rendu populaire.

Un autre roman, également grec, cette fois ne parlant pas d'amour, mais ayant un but didactique, c'est : „Crytil et Andronios". Jassy 1794 (II, p. 150) sur lequel nous renseigne suffisamment la préface que j'ai reproduite.

Je mentionnerai encore la traduction en prose de l'Odyssée d'Homère (II, p. 82) exécutée à la même époque, et qui présente tout-à-fait la forme d'un roman. „Le discours de Nestor" et „la description du palais de Cyrcé" suffisent à donner une idée de cet ouvrage.

C'est dans ce dernier fragment qu'on rencontre l'unique exemple au siècle passé de la forme intermédiaire : lupchi entre lupi (pluriel régulier du mot lup) et luchi (forme dialectale moldave). Néanmoins, cette forme lupchi est encore en usage dans les contrées montagneuses du Marmoros.

2. Poésie. — Passons maintenant de romans en prose, ou en prose mêlée de vers, à la littérature esthétique entièrement en vers. L'exemple le plus ancien de versification est l'Ode de Halicz de 1674 (p. 216) en hexamètres curieux, en ce que tous les mots y sont d'origine latine, de manière que la traduction latine est entièrement semblable à l'ode en roumain. Afin de faire ressortir mieux l'analogie, je l'ai reproduite en roumain et en latin.

a) Élégies. Un contemporain de Halicz, et peut-être même un peu plus ancien est Miron Costin. Sa „Vie du Monde" (p. 202) est une espèce d'élégie sévère, triste, ou de méditation poétique sur ce verset de l'Ecclésiaste : „Vanité des vanités, tout n'est que vanité." Ce chant rettentit comme une lamentation sur le néant de la vie qui a servi souvent de sujet aux écrivains de cette époque troublée. J'attribue au même Costin aussi l'Epigramme (p. 205) bien que, dans le Psautier de Dosithée, on l'ait inséré sous le nom de ce dernier. Il se serait, à la confection de cet Epigramme, inspiré à la lecture du Psautier. Peut-être même que Dosithée lui a suggéré aussi les autres poëmes qu'il a composés, ou bien encore que l'influence a été réciproque. Les vers et les mètres de Costin se rapprochent de ceux du Psautier, qui ne sont eux-mêmes qu'une imitation de la versification polonaise.

Dans l'„Invocation" de Loga de l'an 1821 (II, p. 234) nous avons un essai de versification des épigrammes dans le genre de ces mêmes productions latines.

b) Lyrique. Plus d'un siècle sépare Haliczu de l'époque des Poésies lyriques de Vacarescu (en 1796 II, p. 160) imitées des poésies anacréontiques de la littérature grecque moderne.

c) Epica. Un alt stil de poezie se desvoltă în Transilvania, stilul cântecelor populare rapsodice, așa în Arghir și Elena a luĭ Barac din 1800 (II, p. 172) care este un basm versificat, și a ajuns carte populară. Dând de două redacțiunĭ ale acesteĭ poeme, am reprodus atât textul comun cât și variantele. Clain a versificat un imn în Acathist (II, p. 186).

Răsipirea Ierusalimuluĭ, a fost povestită în versurĭ, poporuluĭ român de către acelașĭ Barac la 1821; care a însoțit poema cu note explicătoare și cu o introducere, pe care am reprodus aci (p. 235). Iară Patima luĭ Christos s'a cântat de Vasile Aaron la 1802 (II, p. 190) în acelașĭ metru ca acela al luĭ Barac din Arghir. Partea reprodusă ne dă impresiunea justă a acesteĭ poeme religioase.

De poveștĭ și evenimente istorice puse în versurĭ, precum sânt versurile luĭ E. Cogălniceanu, sau Eteria luĭ Beldiman, am pomenit deja în cursul acesteĭ introduceri când cu literatura istorică.

d) Satira este represintată prin Caracterele luĭ P. Mumuleanu din 1825 (II, p. 246). Limba nu este cea maĭ aleasă, se vede deja începutul mișcăriĭ literare moderne; ĭar versurile sânt departe de a fi tot atât de netede și curgătoare cum sânt de pildă acele ale luĭ Barac.

Un fel de cântec lumesc reprezintă Versul Cotronțeĭ al luĭ Petre Furduĭ din 1818 (II, p. 223), o odă în onoarea băiĭ din Cotronța și a belșuguluĭ ce a adus tuturor ce lucra acolo. Textul acesta maĭ este important și din punctul de vedere filologic, fiind un text dialectal.

La aceasta se rezumă maĭ tot ce am reprodus din vechea literatură estetică românească, sau mai bine din cea romantică și lirică, care nu s'a prea bucurat de mare popularitate în veacurile trecute. Versificațiunea artificială era o floare exotică și modele de poezie și versificațiune, precum le presintă literatura clasică nu pătrundeau în țară, înconjurată cum era de un val slavon și de altu grecesc. Numaĭ câte puțin se strecora prin mijlocirea literatureĭ greceștĭ, și ce venea nu era nicĭ clasic nicĭ perfect.

* * *

V. Literatura populară.

Nescriind aci istoria literatureĭ române, ci facând numaĭ o dare de seamă critică asupra coprinsuluĭ acesteĭ cărțĭ, reunesc supt acest titlu maĭ tot ce a rămas neatins până aci, și adică atât literatura populară scrisă cât și cea nescrisă, literatura fabuleĭ, a satireĭ, a poveștiĭ, a calendaruluĭ și a tot ce depinde de dânsul în materie astrologică, și superstițioasă. Toate aceste sânt maĭ mult sau maĭ puțin rezultatul ficțiuneĭ poetice și nu intră nicĭ în categoria teologieĭ, nicĭ în cea a legislațiuneĭ și nicĭ în cea a istorieĭ propriu zise. Se leagă însă de literatură romantică care îĭ precedă aci. Singura diviziune mare ce voiu face va fi între literatura populară scrisă și cea nescrisă.

c) Épique. Un autre genre de poésie se développe en Transylvanie ayant le caractère des chants populaires rapsodiques : Ainsi „Arghir et Hélène“ de Barac publié en 1800 (II, p. 172) qui n'est qu'un conte versifié, devenu populaire. Ayant entre les mains deux rédactions de ce poëme, j'ai reproduit le même fragment de toutes les deux. Claïn a versifié un hymne dans l'Acathiste (II, p. 186).

La „Dispersion de Jérusalem“, sorte de tragédie élégiaque, fut mise en vers par ce même Barac en 1821 (p. 235), et accompagnée de notes explicatives et d'une Introduction, reproduite par moi. La „Passion“ de Christ fut chantée en 1802 par Vasile Aaron (II, p. 190) dans le même mètre que celui de Barac dans son „Arghir“. Le fragment emprunté nous donne une idée exacte de la nature de ce poëme religieux.

Quant aux événements historiques et aux contes, racontés en vers, il a été déjà question dans le cours de cette Introduction, comme par exemple les vers de Cogalniceanu ou l'Etérie de Beldiman.

d) Satire. La Satire est représentée par „les Caractères“ de Mumuleanu de 1825 (II, p. 246). La langue n'y est pas très choisie, on y trouve déjà l'influence du mouvement littéraire moderne qui commençait à germer. Les vers également sont loin d'être aussi clairs, aussi coulants que ceux de Barac par exemple.

C'est une espèce de chant profane que nous trouvons dans le „Versul Cotronţei“ par Petre Furdui en 1818 (II, p. 223), ode en l'honneur de la mine de Cotronţa et de la richesse qu'elle a procurée à tous ceux qui y ont travaillé. Ce texte est, de plus, important au point de vue philologique, comme texte dialectal.

Voilà à quoi se résume tout ce que j'ai emprunté à l'ancienne littérature poétique roumaine, ou plutôt à la littérature des romans et des productions lyriques, qui, paraît-il, n'a pas joui d'une trop grande popularité dans les siècles antérieurs. La versification artificielle était une fleur exotique. La poésie classique ne pénétrait pas dans le pays, entouré comme il était d'un mur slavon ou grec. La versification grecque a eu plus d'influence que l'autre, mais tout ce qui s'importait n'était ni classique, ni parfait.

* * *

V. Littérature populaire.

Comme je n'ai pas la prétention d'écrire dans l'Introduction une histoire de la littérature roumaine, mais simplement de donner un aperçu critique du contenu de ce livre, — je réunirai sous le titre ci-dessus tout ce qui n'a pas été traité jusqu'ici, à savoir la littérature populaire écrite ou orale, les fables, les satires, les contes, les calendriers, et ce qui dépend de ce dernier en matière astrologique ou superstitieuse. Toutes ces productions différentes sont le résultat plus ou moins de la fiction poétique et ne rentrent en aucune façon ni dans le domaine de la théologie, ni dans celui de la législation et de l'histoire, mais se rattachent cependant à la littérature romantique, que nous avons vue précédemment. La seule grande division que j'établirai sera entre la littérature populaire écrite et orale.

Literatureĭ populare atât celeĭ scrise și celeĭ nescrise am dat un loc însemnat în Chrestomatie, căcĭ este cea maĭ interesantă și cea maĭ importantă atât prin coprinsul cât și prin forma eĭ. La formarea eĭ au contribuit de o potrivă atât literatura slavonă cât și cea grecească. De altă parte s'a identificat într' atâta cu poporul în cât a priimit cu desăvârșire un colorit național, atât ca limbă cât și ca formă și tendință. Literatura populară, cea nescrisă, culeasă din gura poporuluĭ, este cu totul expresiunea firească a acestuĭ din urmă, chiar atuncea când fondul se datorește literatureĭ scrise. Atât în literatura populară scrisă cât și în cea nescrisă avem atât opere în proză cât și alte în versurĭ.

Multe din textele pomenite și descrise până aci aparțin cu drept cuvânt acestuĭ soĭu de literatură; așa o parte însemnată din teologie precum erau poveștile apocrife, viețile de ale sfinților, descrierile de minunĭ și de vedeniĭ; apoĭ poveștile din domeniul istorieĭ: legendele din Hronograf, poveștile din Neculcea, descrierea idolilor sloveneștĭ și alte de felul acestora. Cărțile de legĭ de asemenea conțin o materie destul de bogată, care aparține credințelor și obiceĭurilor populare, precum sânt legile canonice privitoare la vrăjĭ și vărcolacĭ, dar toate acestea sânt maĭ mult ilustrațiunĭ sau elemente din literatura populară scrisă, nu însă cărțĭ populare de sine stătătoare, dor numaĭ câte-va din cele teologice carĭ au reușit a fi tipărite ca atarĭ alăturea cu alte producțiunĭ populare.

I. LITERATURA POPULARĂ SCRISĂ. Adevărata literatură populară scrisă este reprezintată în cartea de față prin următoarele texte.

A) **Proza.** *a)* Alexandria sau povestea luĭ Alexandru Machedon, cunoscută deja de Costin (v. maĭ sus). Am reprodus maĭ întâiu dintr'o Alexandrie copiată la 1784 (II, p. 132) două epizode interesante din faimoasa epistolă, unu „întâlnirea cu piticĭ“ și cel-l-alt „călătoria la raĭu“, care se maĭ află în literatura română și în povestea sf-luĭ Macarie. Iar dintr'un alt manuscris din 1799, care reprezintă o verziune cam deosebită de cea dintâĭ am reprodus (II, p. 166) „începutul“ și bucata analoagă despre „călătoria la raiu,“ care arată deosebirea între aceste două verziunĭ. Originalul primitiv pentru amândouă este verziunea slavonă.

b) Halimaua din potrivă sau „Aravicon Mythologicon“ precum arată și numele este o traducere ce s'a făcut din grecește, pe la mijlocul secoluluĭ trecut. M'am slujit de manuscrise din 1783 (II, p. 128) și am reprodus un fragment din „călătoria luĭ Sevah“, adică Sindbad și „descrierea tronuluĭ luĭ Solomon“ care aparține la „1001 de zile“. Din această carte și din 1001 de nopțĭ s'a alcătuit originalul grecesc.

c) De la acești trecem la istoria luĭ Sindipa tradusă din grecește și tipărită la Brașov 1802 (II, p. 188), din care am reprodus „începutul“ și „o pildă a filosofuluĭ al cincilea“.

d) Nu din grecește ci din sloveneste a fost tradusă istoria luĭ Archir și a nepotuluĭ său Anadam. Manuscrisul cel maĭ vechiu

La littérature populaire, tant orale qu'écrite, tient une place importante dans la Chrestomathie, par la raison qu'elle est du plus haut intérêt, autant pour le fond que pour la forme. La littérature slavone et la littérature grecque ont également contribué à sa formation. D'autre part, elle s'est identifiée complètement avec la nature du peuple au milieu duquel elle a acquis, en se développant, un coloris national. Quant à la littérature populaire orale, recueillie de la bouche du peuple, elle est tout-à-fait l'expression naturelle de ce dernier, alors même que le fond est emprunté à la littérature écrite. Dans la littérature orale comme dans celle écrite, on trouve des productions en prose et en vers.

Un grand nombre de textes mentionnés et décrits jusqu'ici appartiennent à proprement parler à ce genre de littérature. Ainsi une partie considérable du domaine théologique telle que : des contes apocryphes, des vies des Saints, des récits de miracles et de visions; de même des contes appartenant au domaine historique, comme les légendes du „Hronograf", les récits du Neculcea, la description des divinités slavones et ainsi de suite. Les livres de lois contiennent également un fond assez riche traitant des croyances et des mœurs populaires; ainsi certaines lois canoniques concernant les sorcelleries et les vampires. Tout ceci cependant ne forme que des éléments de la littérature écrite et non pas des livres populaires stabiles, sauf quelques parties du domaine théologique qui ont eu la chance de se voir imprimées en livres séparés et de passer dans la littérature populaire.

I. LITTÉRATURE POPULAIRE ÉCRITE. La véritable littérature populaire est représentée dans la Chrestomathie par les textes suivants :

A) **Prose.** *a)* L'„Alexandria" ou le récit d'Alexandre de Macédoine, connue déjà à Costin (voir plus haut). J'ai tiré tout d'abord d'une copie manuscrite de 1784 (II, p. 132) deux épisodes importants de la fameuse „lettre", l'un roulant sur „la rencontre avec les nains" et l'autre décrivant „le voyage au Paradis", qu'on trouve également dans la Vie du St Macaire. Un autre manuscrit, datant de l'an 1799, dont la version offre quelques variantes, m'a fourni (II, p. 166) „le chapitre premier", ainsi que le même „voyage au Paradis", qui servira de parallèle au précédent. L'original ayant servi aux deux manuscrits, est en slavon.

b) La „Halima" ou l'„Aravicon Mythologicon", ainsi que le prouve son nom, est, par contre, une traduction faite sur le grec moderne vers le milieu du siècle dernier. Je me suis servi d'un manuscrit de 1783 (II, p. 128) duquel j'ai tiré un fragment du „voyage de Sevah" (Sindbad) et un autre „la description du trône de Salomon", qui appartient aux „Mille et un jours". L'original grec n'est en réalité qu'une compilation de ce livre avec les „Mille et une nuits".

c) En troisième lieu, nous avons l'histoire de Syndipa, traduite du grec et imprimée à Braşov en 1802 (II, p. 188), dont j'ai tiré le chapitre du commencement ainsi qu'un apologue du cinquième philosophe.

d) L'„Histoire d'Arghir et de son neveu Anadam" est tirée, non du grec, mais du slavon. Le manuscrit le plus ancien date de 1784 (II,

este de la 1784 (II, p. 134) ceea ce nu însemnează însă data traducerei, ci numai data copiei. Această istorie este interesantă pe de o parte prin „pildele și învățăturile“ ce conține (II, p. 134) și de alta prin „isprăvile luĭ Archir“, carĭ se aseamănă foarte mult cu acele atribuite luĭ Isop.

e) Viața luĭ Esop se află în literatură română tot deauna unită cu fabulile luĭ Esop. Această viață este tradusă din grecește. Textul cel maĭ vechĭu se pare a fi acela din manuscrisul de pe la 1705 din care am reprodus (p. 350) atât părțĭ din „viață“ cât și unele „fabule“. O altă traducere, sau modificare anonimă aparu la 1812 (II, p. 207). Dintr'aceasta am reprodus o altă parte din „Viață“, care este importantă fiind maĭ identică cu viața luĭ Archir de maĭ sus. Legătura între Archir și Esop este o chestiune de literatură universală, și eu nu o pot discuta aci. Mă mulțumesc a pune textele față în fața. Amândouă cărțĭ au devenit cărțĭ populare, și istoria luĭ Archir a fost publicată de Anton Pann, fără a se pomeni de dânsul că este tiparul unuĭ manuscris și că nu este lucrarea luĭ proprie.

f) Pe lângă aceste fabule simple, mai avem și Fabulele moralicești ale luĭ Țichindeal 1814 (II, p. 212) traduse fără îndoială de dânsul dupe vre-o carte străină, de care n'am dat încă. Stilul pedantic și o limba care e departe de a fi clară denotă îndestul lipsa de originalitate. Nicĭ nu sânt toate fabulile dintr'aceea carte fabule în adevăratul înțeles al cuvântuluĭ, unele fiind anecdote și snoave precum e No. 126 (p. 214) o snoavă bine cunoscută în literatura universală. „Povestea pitpălăciĭ“ (No. 150) maĭ are o paralelă în carte, și adică din colecțiunea populară a luĭ Ispirescu (II, p. 367) care se mai află aci și în dialectul din Hațeg (II, p. 262).

g) Viața luĭ Bertoldo tradusă din grecește o avem în două verziuni, una maĭ desvoltată într'un manuscris din 1779 (II, 118) și alta maĭ scurtă tipărită la 1799 (II, 168). Această ultimă desvoltare a povesteĭ luĭ Solomon și Marcolf e caracteristică prin mulțimea pildelor și zicătoarelor populare ce conține. Dintr'această viață am reprodus anume acele părțĭ ce stă în legătură cu literatura populară nescrisă. „Vicleșugul luĭ Bertold“ (p. 118) se regăsește într'o snoavă populară a luĭ Anton Pann, ĭar „Învățăturile“ sânt proverbe și zicătoare populare române. Tot așa se regăsesc paralele la bucățile reproduse din edițiunea din 1799 în „dialogul luĭ Cacavella“ (II, p. 366).

h) Pe lângă aceste pilde din viața luĭ Bertoldo, maĭ avem și culegerĭ speciale de pilde, precum sânt: Pildele filosofeștĭ, tipărite la Târgoviște 1713 (II, p. 4) al căror original e grecesc. Aceste sânt zicătoarele antichităţiĭ clasice și ale părinților bisericeĭ culese la un loc. O colecțiune foarte bogată se datorește luĭ Golescu 1830. Din autografuĭ acestuĭa am reprodus (II, p. 255) câte-va pilde și istorioare.

i) Istoria legendară a animalelor o avem în Physiologus, din 1774 (II, p. 109) din care am reprodus unele dintr'acele ce sânt, sau maĭ vestite, sau au devenit populare; iar istorie poamelor (II, p. 97) este „condemnatio uvae“ care se află puțin modificată și în Povestea vorbiĭ a luĭ Anton Pann.

k) De la această clasă trecem la **Calendarul** și la literatura astromo-astrologică. Cel maĭ vechĭu Calendar tipărit este acela

. 134), qui n'est point du tout l'année de la traduction, mais celle où la ›pie a été faite. Cette histoire est importante d'un côté par les maximes t les conseils qu'elle renferme (II, p. 134) et d'autre par les exploits 'Arghir qui ressemblent en quelque sorte à ceux attribués à Esope.

e) La Vie d'Esope, traduite du grec, se trouve toujours, dans la lit-érature roumaine, réunie aux fables du même sage. Le texte le plus ancien araît être le manuscrit de 1705, auquel j'ai emprunté (p. 350) des pas-ıges de la Vie et un très petit nombre de fables. Une autre traduction, u copie modifiée anonyme, parut en 1818 (II, p. 207) : j'en ai tiré une utre partie de la Vie, importante en ce qu'elle ressemble à la vie d'Archir. 'omme la ressemblance entre les Vies de ces deux personnages présente n problème de littérature générale, je ne puis le discuter ici. Je me con-ente de placer les textes l'un en face de l'autre. Les deux livres devinrent galement populaires, et l'histoire d'Archir a encore été éditée par A. Pann, ui, loin de mentionner le manuscrit ancien, donna l'ouvrage comme sien.

f) Outre les fables simples d'Esope, nous avons encore les „Fables ıorales" de Ţichindéal, publiées en 1814 (II, p. 212) et qu'il traduisit ans doute d'un ouvrage étranger, dans un style pédantesque et dans une ıngue obscure qui dénote l'insuffisance et le manque d'originalité. A part ela, ces fables ne sont pas toutes des fables dans le sens véritable du mot, ıais plutôt des anecdotes, telles que le N° 126 (p. 214) qui est une anecdote rès répandue dans la littérature générale. Le conte de la caille au N° 150 e retrouve dans la collection d'Ispirescu (II, p. 367) et encore une fois ans le dialecte du Hatzeg (II, p. 262).

g) De la Vie de Bertoldo, également traduite du grec, il y a deux ersions, une plus longue dans un manuscrit de 1779 (II, p. 118) et une utre plus brève imprimée en 1799 (II, p. 168). Ce livre, qui n'est que e développement du récit de Salomon et de Marcolf, offre un certain in-érêt par les maximes et les dictons populaires qu'il renferme. J'en ai ex-rait principalement les éléments qui se retrouvent dans la littérature opulaire orale. „La fourberie de Bertold" (p. 118) se retrouve égale-ıent dans une anecdote populaire d'Anton Pann; enfin les „Instructions" ont des proverbes et des dictons populaires. De même, j'ai trouvé des arallèles dans les dialogues de Cacavela (II, p. 366) pour les parties re-roduites de l'édition de 1799.

h) Outre les proverbes, renfermés dans la Vie de Bertoldo, nous avons ncore des collections spéciales de maximes, telles que les „Maximes phi-osophiques" imprimées à Tergoviste en 1713 (II, p. 4) dont l'original est rec. Ce sont les maximes de l'antiquité classique à côté de celles des 'ères de l'église. On doit à Golescu une très riche collection faite en 1830 II, p. 255). J'ai tiré du manuscrit autographe un certain nombre de ma-:imes et d'historiettes.

i) L'histoire fabuleuse des animaux se trouve dans le Physiologus e 1774 (II, p. 109) dont j'ai reproduit les parties les plus connues, qui ont devenues populaires. Quant à l'histoire de la vigne (II, p. 97), ui n'est que la „condemnatio uvae", elle se retrouve légèrement modifiée ans la „Provestea vorbii" d'Anton Pann.

k) Passons maintenant au **Calendrier** et à la littérature astro-ıomo-astrologique. Le plus ancien calendrier imprimé est celui de

tipărit la Brașov 1733 (II, p. 26) din care am reprodus o parte din „Astrologhie“ și niște „arătărĭ pentru semințe“ și „lăsare de sânge“. Se vede că este un tipar maĭ nou după o traducere veche care s'a făcut după un original slovenesc. Părțile constitutive ale acestuĭ soĭu de Calendar se și regăsesc prin manuscrise maĭ vechĭ. Așa:

α) Gromovnicul sau oracolul după tunet, pe care l'am reprodus (I, p. 175) și care este din a doua jumătate a secoluluĭ al XVII-lea (ca. 1660—1680). Cel-l-alt Gromovnic, reprodus după un manuscris din 1799 (II, p. 164) este mult maĭ desvoltat decât cel dintăĭu. Subĭectele pomenite sânt mult maĭ numeroase, și se întinde maĭ asupra întreguluĭ cerc de interese sociale.

β) Coliadnicul cel maĭ vechĭu, adică oracolul după zĭua când cade crăciunul se află într'un manuscris de pe la 1750 (II, p. 58) și aci e o limbă bogată în espresiunĭ. Tot acolo este și descrierea „zilelor rele de peste an“ în care românul nu va începe nicĭ un lucru.

γ) Zodiarul (II, p. 66) ne arată credința astrologică în influența zodiilor asupra caracteruluĭ și a vițiĭ omuluĭ care se naște supt cutare sau cutare planetă.

δ) Trepetnicul conține oracolul întâmplărilor ce se prevestesc omuluĭ prin bătaĭa sau tremuratul părților trupuluĭ. Eu am reprodus o parte din Trepetnic după un manuscris din 1779 (II, p. 122).

Toate aceste micĭ cărțĭ se bucură de o popularitate imensă, și sânt de mare importanță pentru istoria credințelor și a obiceĭurilor populare. Toate pomenite până aci sânt de origine slavonă.

l) Nu maĭ puțin interesantă dar nu atât de populară este Fiziognomia tradusă din rusește și tipărită de Strilbețchi în Iașĭ la 1785 (II, p. 144). Părțile reproduse aci sânt acele în care se află maĭ multe expresiunĭ tehnice, și sânt decĭ maĭ importante.

m) Tot din acest punct de vedere al limbeĭ am reprodus extracte variate dintr'o Carte de bucate un manuscris din 1749 (II, p. 42); care conține o nomenclatură bogată de erburĭ, vinurĭ, numirĭ de animale și expresiunĭ tehnice ce rar se întâlnesc într'o altă carte. Cu aceasta se închee lista cărților în proză din literatura populară scrisă.

B) **Versurĭ.** Pe lângă aceste ni s'au păstrat și unele producțiunĭ populare și supt formă rimată. Cu drept cuvânt acestea s'ar putea considera ca aparținând literatureĭ populare nescrise, dar atât pentru vechimea lor, cât și pentru faptul că eu le-am reprodus din manuscrise vechĭ și nu din colecțiunĭ moderne, le pomenesc aci. Acestia vor forma trecerea de la literatura populară scrisă la cea nescrisă.

a) Cel maĭ vechĭu monument pare a fi Cântecul de Crăciun de pe la 1650 (p. 136) unde rima abea începe a străbate; ea se desvoltă maĭ târzĭu subt influența Psaltiriĭ luĭ Dosofteiu.

b) Din „Cântările steliĭ“ din 1784 și 1821 (II, p. 139), precum am arătat maĭ sus, unele sânt chiar psalmĭ versificațĭ, altele li se aseamănă prin versificațiunea.

Braşov, publié en 1783 (II, p. 26), dont j'ai reproduit un fragment de l'„Astrologie", ainsi que certaines „indications pour les semences et pour le saignement". On y reconnaît facilement qu'il s'agit d'un imprimé plus récent d'une ancienne traduction restée en manuscrit et faite d'après un original slavon. Les parties constitutives de cette espèce de calendrier se retrouvent dans des manuscrits plus anciens. Tel est :

α) le „Gromovnic" ou l'oracle d'après le bruit de la tonnerre, reproduit (I, p. 175) et qui est de la seconde moitié du XVIIe siècle (1660 à 1680). Un autre „Gromovnic", copie d'un manuscrit de 1799 (II, p. 164), est plus développé que le premier. Les sujets traités sont beaucoup plus nombreux et se rapportent presque à tout ce qui touche le cercle des intérêts sociaux.

β) Le Coliadnic le plus ancien, ou l'oracle d'après le jour où tombe le Noël, se rencontre dans un manuscrit de 1750 (II, p. 52), dont la langue abonde en expressions curieuses. Nous y trouvons encore la description des „Jours mauvais de l'année", durant lesquels un Roumain ne doit entreprendre aucun travail.

γ) Le Zodiar (II, p. 66) nous expose les croyances astrologiques, telles que l'influence des signes du Zodiaque sur la nature et la vie de l'homme né sous telle ou telle planète.

δ) Enfin le Trepetnic renferme l'oracle des événements qui nous sont prédits par le tremblement ou le battement de quelque partie du corps. J'en ai reproduit un fragment d'après un manuscrit de 1779 (II, p. 122).

Tous ces petits livres jouissent d'une immense popularité et sont du plus haut intérêt pour l'histoire des croyances et des mœurs roumaines populaires. Ajoutons encore que tous ces livres mentionnés ci-dessus sont d'origine slavone.

l) Un ouvrage non moins intéressant, mais moins populaire, est la Physiognomie, traduit du russe et imprimé par Strilbeţchi à Jassy en 1785 (II, p. 144). J'en ai extrait principalement les fragments riches en expressions techniques, de grande importance.

m) Toujours du point de vue linguistique j'ai emprunté quelques extraits variés au livre de la cuisine, manuscrit de 1749 (II, p. 42), renfermant une nomenclature riche en herbes, en vins, en noms d'animaux et surtout en expressions techniques, qu'on rencontre fort rarement dans d'autres livres. Avec ce dernier se termine le tableau des livres, appartenant à la littérature populaire écrite et en prose.

B) **Poésie.** A côté de livres en prose, nous trouvons également maintes productions en vers. Celles-ci, à proprement parler, pourraient bien être considérées comme appartenant à la littérature populaire orale; je les mentionne ici, à cause de leur ancienneté et pour ce fait de les avoir reproduites non d'après des collections modernes imprimées, mais d'après d'anciens manuscrits. Elles formeront la transition naturelle de la littérature populaire écrite à la littérature orale.

a) Le monument le plus ancien paraît être le Chant de Noël de 1650 (p. 136), dont les rimes sont très pauvres et à peine sensibles. C'est avec le Psautier que la versification prend un certain essor.

b) Parmi les Chants à l'étoile de 1784 et 1821 (II, p. 139), comme je l'ai déjà dit plus haut, les uns ne sont en réalité que des Psaumes versifiés et quelques autres leur ressemblent par la versification.

c) Colindele din 1820 (II, p. 228), abea se distinge de aceştia în ceea ce priveşte forma, fondul însă este mult maĭ variat, consistând din: subiecte biblice, canonice şi apocrife, precum este „versul luĭ Iosif“, „al luĭ Adam“, şi chiar „viaţa luĭ Ioasaf“ care se cântă supt formă de Colindă. Această din urmă devine cu începutul „verşul streinătăţiĭ“.

d) Descântecele sau conjuraţiunĭ în potriva draculuĭ şi a spiritelor căşunătoare de boale (II, p. 137) sânt toate într'o proză rimată, şi într'o limbă adesea obscură. Ca incantaţiunĭ au fost adesea corrupte de către babele şi vrăjitoriĭ. Mult maĭ uşoare de înţeles sânt acele din literatura populară nescrisă, culese din viul graĭu al poporuluĭ. Din cauza importanţeĭ lor am reprodus (II, p. 338) un număr destul de însemnat.

La maĭ toate textele pomenite până aci, uşor se pot găsi paralele, pentru unele chiar şi izvoarele directe sloveneştĭ, dar nicĭ decum greceştĭ. Literatura grecească n'a avut nicĭ o înrăurire asupra clascĭ de jos a poporuluĭ.

II. LITERATURA POPULARĂ NESCRISĂ. Planul ce l'am urmat în şirul textelor din literatura populară nescrisă era de a urmări viaţa omuluĭ de la naştere pân la moarte, întru cât a găsit expresiune în cântecele populare. Apoĭ la fie care clasă am cules variante sau specimene deosebite de prin toate acele ţărĭ unde se află românĭ; culegând de pretutindenea ceea ce mi se părea maĭ interesant sau din punctul de vedere al limbeĭ, sau dintr'acel al poezieĭ.

A. Versurĭ. Indată după *a)* cântecul de leagăn (p. 287) urmează *b)* baladele: cea faĭmoasă despre „zidirea mănăstireĭ de Argeş“. Descrierea istorică se află I, p. 172, ĭar aci avem cea legendară. O paralelă la această din peninsula Balcanică am tipărit în dialectul românilor din Macedonia (II, p. 276). Luptele cu Turciĭ se oglindesc în „Marcu şi Turcu“ (p. 292) şi „Ioviţă“. (p. 293) din Basarabia şi Bucovina. Balada din Dobrogea (p. 298) este o paralelă la „Mioriţa“ destul de bine cunoscută; pe când a doua baladă „Mihnea Vodă“ tot de acolo tratează un epizod din luptele cu Tatariĭ Nogaĭ. „Gruea, fiul luĭ Novac“ (p. 302) pare a fi o baladă serbească sau bulgărească, care s'a romanizat cu desăvârşire.

După Balade urmează *c)* Doine şi *d)* Hore, poezia lirică a tinerilor, uneorĭ duĭoasă, alte orĭ amoroasă, una maĭ jalnică alta maĭ veselă. *e)* Oraţiile la nuntele ţărăneştĭ (p. 310) constitue un fel de epopee mică, o naraţiune poetică în versurĭ a peţituluĭ, foarte ceremonioasă, plină de espresiunĭ plastice şi de glume nemerite. Urmarea naturală este *f)* Cântecul de nuntă (p. 320) cu refrenul Lado, pe care l'am esplicat maĭ sus.

g) Cântecul Paparudelor în vreme de secetă (p. 320) precede cu drept cuvânt *h)* Cânteculuĭ de secerat din Transilvania (p. 320). După tinereţe urmează bătrâneţe, după vara urmează ĭarna, *i)* Cântecele de stea (p. 321) es la iveală. Avem ca specimene „Cana Galileĭ“ şi „Moisi şi Aaron“, după carĭ urmează „Cântarea despre călătoria şi vedeniile sufletuluĭ după moarte“ (p. 322) care nu este decât Apocalipsul sf. Pavel (I, p. 1) versificat. De aceste se leagă *k)* Colindele (p. 324), de un ca-

c) Les Colinde de 1820 (II, p. 228) se distinguent à peine de ces derniers par la forme, mais en s'éloignent par le fond, qui est beaucoup plus varié; des sujets bibliques, canoniques et apocryphes, tels que le „Chant de Josèphe", le „Chant de Adam" et même la „Vie de Josaphat" se chantent sous forme de „Colinde". La dernière de ces „Colinde" devint la „Chanson de l'Étranger".

d) Les Incantations (II, p. 137), généralement en prose rimée et dans une langue souvent obscure, sont des conjurations contre le diable et les esprits malfaisants. Les vieilles femmes et les sorcières ont beaucoup contribué à les corrompre et à les rendre inintelligibles. Plus intelligibles sont les incantations puisées dans la littérature populaire orale. J'en ai reproduit un grand nombre à cause de leur importance réelle (II, p. 338).

Pour presque tous les textes reproduits, l'on peut facilement trouver des variantes, et pour certaines même les sources directes slovènes d'où ils proviennent. Des sources grecques il ne faut pas en chercher par ce fait que la littérature grecque n'a exercé la moindre influence sur la classe inférieure du peuple roumain.

II. LITTÉRATURE POPULAIRE ORALE. Le plan que je me suis proposé dans le choix des extraits tirés de ce genre de littérature était de suivre la vie chez le paysan roumain, depuis sa naissance jusqu'à sa mort, en tant qu'elle se manifeste dans les chants populaires, d'y joindre les variantes qui se trouvent dans les autres pays habités par des Roumains, et de reproduire partout tout ce qui me semblerait d'être d'une haute importance pour la langue et la poésie roumaines.

A. Poésie. Après *a)* le Chant du berceau (p. 287) viennent *b)* les ballades, dont la plus fameuse est celle du monastère d'Argiş. Le récit historique de la construction de ce monastère se trouve I, p. 172, ici il s'agit du récit légendaire. Une variante à ce dernier se rencontre dans le dialecte roumain de la Macédonie (II, p. 276). Les guerres entre les Roumains et les Turcs se reflètent dans „Marcu et le Turc" (p. 292). Puis „Joviţa" de la Bessarabie et de la Bucovine (p. 293); la ballade de la Dobrogea (p. 298) pouvant servir comme parallèle à „Mioriţa" très connue, et la seconde „Mihnea-Voda" aussi de la Dobrogea contient un épisode traitant des luttes avec les Tatars Nogai. „Gruia, fils de Novac" (p. 302) paraît être une ballade serbe ou bulgare, qui s'est entièrement roumainisée.

Après les ballades c'est *c)* le tour des (cantilènes) Doine et *d)* de Hore (espèce de danse), qui sont les épanchements des âmes jeunes, tristes ou joyeux, amoureux ou douloureux.. Puis *e)* les Oraisons aux noces des paysans (p. 310), petite épopée ou narration poétique en vers sur (la demande en mariage) le „peţit", très solennelle, abondant en expressions saillantes et en plaisanteries piquantes. Ensuite *f)* le chant de noce (p. 320) où le refrain Lado, au sujet duquel j'ai déjà parlé plus haut, se rencontre très souvent.

g) Le chant des Paparude, en temps de sécheresse, précède non sans raison au *h)* chant des semailles de la Transylvanie (p. 320). La vieillesse succède à la jeunesse, l'hiver à l'été, les *i)* chants à l'étoile viennent à leur tour (p. 321). Citons en fait de spécimens : „Cana Galilei", „Moisi et Aaron", puis „le chant sur le voyage et les visions de l'âme après

racter maĭ mult legendar, apropiindu-se oare-și-cum de balade, având însă un caracter maĭ religios, subiectele fiind adesea luate din apocrife. Refrenul Ler-oĭ-leo sau „lerom“ nu este decât divinitatea păgână Lelo de care am vorbit deja (p. LXIV). De acolo vine și Pailie schimbat din Polelo în urma uneĭ etimologiĭ populare.

Tot de sărbătorile Crăciunuluĭ ţin și *l)* Iroziĭ (p. 332) carĭ reprezintă o urmă a „Misterelor“ din Occident. *m)* Plugul (p. 333) cântecul simbolic inaugurează cu drept cuvânt Anul nou. Noaptea de sf. Vasile, ajunul anuluĭ noĭ, este aceea în care se fac cele maĭ multe vrăjitoriĭ. De aceea am aninat de plugul *n)* Descântecele (p. 339) de tot felul de boale. Bogăţia acestora în termenĭ tehnicĭ este surprinzătoare, fondul de asemenea interesant, nu tot-deauna foarte clar. Am dat de aceea un număr maĭ însemnat de descântece. Nu departe de boala e și moartea, de aceea *o)* bocetele (p. 345) închee șirul cântecelor populare, sau maĭ bine a literatureĭ populare în versurĭ.

p) O curioznică mică cărticică este apoĭ A noroculuĭ și a nenoroculuĭ oglindă (p. 346) pentru oraculul cu acul, fie care rând al uneĭ paginĭ începând cu aceeașĭ literă a alfabetuluĭ ce stă în capul pagineĭ, rândurile de sineșĭ stătătoare având un înţeles, și apoĭ în legătură cu toate cele-l-alte.

B. Proză. Literatura populară nescrisă în proză se rezumă la basme, snoave, ghicitorĭ și proverbe. Dintre aceste cele două din urmă au adesea forme rimate, sau aliterative. *a)* Din Basme am reprodus două caracteristice, una din Moldova (p. 348) și cea-l-altă din Muntenia (p. 353). *b)* Mult maĭ mare e numărul Snoavelor reproduse, sânt și jocoseria, „povestea din Calendar“ (p. 357), și glumeţe ca „Cacavela“ (p. 365) paralela la „Perette“ (p. 360). Năsdrăvăniile turceștĭ ale luĭ „Nastratin Hogea“ (p. 364) devenite snoave populare române; alte caracteristice despre „Sărbiĭ“ (p. 365) și „Ţiganiĭ“ (p. 366). Iar „Vulpea firoscoasă“ (p. 367) o maĭ cunoaștem și supt forma pedantică a luĭ Ţichindeal, și în graĭul Haţeguluĭ (p. 262).

c) Ghicitoarele (p. 368) fac parte din petrecerile populare pe când proverbele și zicătoarele (p. 372) reflectă spiritul de observaţiune și mlădierea limbeĭ poporuluĭ român. Multe paralele la aceste proverbe se găsesc între acele ale românilor din Istria, din suma cărora am cules numaĭ pe acele ce se află și la românii din România.

C. Texte dialectale. Trecem acum la Dialectica adică la textele scrise în dialect curat, și nu în limba literară.

1) Muntenia. Din Opincaru luĭ Jipescu, am reprodus maĭ întâiu (p. 258) o bucată bogată în numirĭ tehnice și maĭ ales în numirile de drăgulean ce le dau ţăraniĭ animalelor. Apoĭ alta (p. 260) cu „numirile diavoluluĭ“ și o legendă ce o maĭ întâlnim aĭurea în literatura română. A

la mort" (p. 322) qui n'est que l'Apocalypse de St Paul (I, p. 1) versifiée. Viennent ensuite *k)* les Colinde (p. 324), de nature plutôt légendaire, se rapprochant en quelque sorte des ballades, mais en s'éloignant par leur caractère religieux, bien qu'on trouve parfois des colindes ayant des sujets apocryphes. Le refrain, Ler-oi-leo ou ler-om, qu'on y rencontre après chaque vers, n'est que le nom de la divinité payenne Lelo (dont j'ai déjà parlé p. LXV). De même Pailie qui n'est qu'une corruption populaire de Polelo.

Aux fêtes de Noël se rattachent encore *l)* les „Irozii" (p. 332), le Mystère d'Hérode, dont l'origine se rattache aux „Mystères" de l'Occident; *m)* la Charrue (p. 333), chant symbolique qui inaugure à raison le Nouvel an; la Nuit de St Basile est la veille du jour du nouvel an, durant laquelle s'accomplissent nombreuses sorcelleries. C'est pourquoi j'ai rattaché à la „Charrue" les *n)* Incantations (p. 339) se rapportant à la guérison de toutes sortes de maladies. Elles présentent une richesse de termes techniques surprenante, un fond également intéressant, bien que parfois non pas assez claire. J'en ai extrait un nombre considérable. A côté des maladies se tient la mort, c'est pourquoi les *o)* lamentations bocete (p. 345) finissent l'ensemble des chants populaires, ou mieux de la littérature populaire en vers.

p) Un tout petit livre très curieux est „le miroir de la bonne et de la mauvaise chance" (p. 346) pour l'oracle à l'aiguille, où chaque ligne des pages commence par la même lettre que celle qui se trouve en tête de la page et où chaque ligne séparément a une signification et est en liaison avec toutes les autres.

B. Prose. La littérature populaire non écrite et en prose se borne à des contes, des anecdotes, des devinettes et des proverbes. Les deux derniers groupes offrent également des exemples en vers rimés ou à allitérations. *a)* En fait de contes, j'en ai reproduit deux très caractéristiques, l'un de la Moldavie (p. 348) et l'autre de la Valachie (p. 353). *b)* Le nombre des anecdotes extraites est plus grand; on trouvera parmi elles des joco-seria, le conte du Calendrier (p. 357), ainsi que les plaisanteries de Cacavela (p. 365), un parallèle à „la Perette" (p. 360), les „Facéties de Nasr-eddin Hodgè" (p. 364), devenues des anecdotes populaires roumaines, et d'autres facéties sur le compte des Serbes (p. 365) et des Tsiganes (p. 366). „Le Renard philosophe" (p. 367) se retrouve encore dans le langage du Hatzeg et aussi sous la forme pédantesque que lui a donnée Tsikindéal (p. 262).

c) Les Devinettes (p. 368) se rattachent aux jeux de la jeunesse, tandis que les Proverbes et les Maximes (p. 372) reflètent l'esprit d'observation et la souplesse de la langue du peuple roumain. Des variantes de ces proverbes se retrouvent chez les Roumains de l'Istrie. En fait de ces derniers, je n'ai reproduit que les proverbes qui existent aussi en Roumanie.

C. Textes dialectales. De là nous sommes passé à l'étude des dialectes, c'est-à-dire aux textes écrits dans un dialecte et non dans la langue littéraire.

1) Valachie. L'Opincaru de Jipescu, rédigé en dialecte valaque, m'a fourni d'abord un chapitre très riche en termes techniques et en noms de caresse que les paysans donnent à leurs animaux (p. 258); puis un

treea bucată conţine apoĭ nişte „credinţe populare despre ursu, aricĭu şi păĭajenu“.

2) Haţeg. Dialectul din ţara Haţeguluĭ ni se înfăţişează în snoava muntenească de maĭ sus, schimbată în graĭul loculuĭ. Intocmaĭ precum am văzut acelaşĭ fenomen petrecându-se în secolul XVII-lea între literatura moldovenească şi cea muntenească.

3) Macedonia. Din dialectul Macedo-român având maĭ multe publicaţiunĭ la îndemână, am putut alege şi din proză şi din versurĭ. Avem şi snoave (p. 263) şi basme (p. 268), şi cântice populare ce se aseamănă cu doĭnele (p. 273) şi o baladă despre „podul de Narta“ (p. 277) o paralelă la „Mănăstirea de Argeş“, şi în sfărşit o altă baladă tradusă din franţuzeşte din dialectul provenţal.

4) Istria. Maĭ restrâns era materialul Istrian. Pe lângă Tatăl nostru în două variante (p. 283 şi 285), Crezu (p. 283) şi cele zece porunci (p. 285) am maĭ reprodus şi două snoave (p. 282 şi p. 286) o fabulă (p. 282), o poveste (p. 283) o mică descriere a obiectelor din casă (p. 285) şi câteva proverbe (p. 285). Basmele şi snoavele ne arată şi maĭ bine construcţiunea sintactică a acestuĭ dialect, care de altmintrelea ca fonetică se aseamănă, precum vom vedea, foarte mult în unele particularităţĭ cu câte-va din textele cele maĭ vechĭ daco-romane. La „Tatăl nostru“, „Crezu“ şi cele „zece porunci“ avem paralele în Catechismul popeĭ Grigorie, ĭar cât priveşte proverbele maĭ toate se regăsesc, în gura românilor din Dacia Traiană.

Aceste multiple consideraţiunĭ istorico-literare înşirate până aci m'au călăuzit la alcătuirea acestuĭ mozaic din fragmente culese din vechea literatură română. Fie care părticică îşĭ are înţelesul şi importanţa eĭ deosebită, toate împreună formează tabloul vĭu al vieţeĭ intelectuale şi literare a poporuluĭ Român din cele din urmă treĭ secole.

* * *

II. Impărţirea dialectală.

Materia întreagă se maĭ poate împărţi şi după limba în care sânt scrise acele texte. Un fenomen de importanţă capitală trebue pomenit şi lămurit înainte de toate, de oare ce a înrăurit într'un mod fundamental asupra alegereĭ textelor ce am publica în Chrestomatie.

Dacă urmăreşte cineva textele reproduse din cărţile tiparnice bisericeştĭ, uşor va putea constata aci în literatura română acelaşĭ mers al desvoltăriĭ limbistice ce ni'l presintă cele-l-alte limbĭ literare, şi adică: după fluctuaţiunĭ şi nehotărărĭ naturale la început, limba literară se fixează cu încetul şi capătă o formă hotărâtă. Cu cât desvoltarea literară este maĭ mare cu atât maĭ mult devine limba literară o limbă artificială, deosebindu-se din ce în ce maĭ mult de limba propriu zisă a poporuluĭ.

autre (p. 260) contenant les noms du diable et une légende qu'on retrouve encore dans la littérature roumaine; et enfin un troisième chapitre traitant des croyances populaires relatives à l'ours, au hérisson et à l'araignée.

2) Le dialecte du Hatzeg est représenté par l'anecdote valaque mentionnée plus haut, modifiée d'après le langage de la localité. On a vu d'ailleurs le même phénomène se produisant au XVIIIe siècle dans les littératures valaque et moldave.

3) Quant au dialecte macédo-roumain, ayant eu à ma disposition beaucoup plus de publications, tant en vers qu'en prose, j'en ai fait un choix plus varié. On y trouvera donc des anecdotes (p. 263), des contes (p. 268), des chansons populaires se rapprochant des cantilènes (p. 273), une ballade „le Pont de Narta" (p. 277) pouvant servir de parallèle à la légende du „Couvent d'Argis", et enfin une ballade traduite du provençal.

4) Le dialecte de l'Istrie, par contre, nous a offert un domaine moins étendu. Outre le Pater en deux variantes (p. 283 et 285), le Credo (p. 283) et les dix commandements (p. 285), j'ai encore reproduit deux anecdotes (p. 282 et 286), une fable (p. 282), un conte (p. 283), une courte description des objets d'une chambre (p. 285) et un petit nombre de proverbes (p. 285). Les contes et les anecdotes nous mettent à même de connaître la construction syntactique de ce dialecte, qui, quant à la phonétique, ressemble beaucoup, par certaines particularités, comme l'on verra à quelques-uns des textes daco-roumains les plus anciens. Le „catéchisme" de l'abbé Grégoire de Mahaciu offre des parallèles au Pater, au Credo et aux Dix commandements. Quant aux proverbes, on les retrouve presque tous dans la bouche des Roumains de la Dacie Trajane.

Ce sont ces multiples considérations historico-littéraires, énumérées jusqu'ici, qui m'ont amené à élever cette mosaïque de fragments tirés de l'ancienne littérature roumaine. Tous ces fragments, dont chacun a son sens et son importance propres, constituent, en leur ensemble, le tableau le plus animé de la vie intellectuelle et littéraire du peuple roumain, durant les trois derniers siècles.

* * *

II. Division dialectale.

La matière toute entière pourrait encore être divisée selon les idiomes dans lesquels les textes ont été écrits. Il est le moment maintenant de mentionner et d'expliquer ici un phénomène d'importance capitale, qui a exercé une profonde influence sur le choix des textes insérés dans la Chrestomathie.

Si l'on passe en revue les extraits tirés des livres ecclésiastiques imprimés, l'on peut facilement constater dans la littérature roumaine, le même développement linguistique suivi par toute autre langue pour devenir littéraire; une langue, après de longs tâtonnements et des fluctuations naturelles, commence à se fixer peu à peu et à revêtir une forme précise, à mesure qu'elle avance; et plus le développement est grand, plus la langue littéraire devient une langue artificielle, en s'éloignant de plus en plus de la langue populaire.

Intocmaĭ aşa s'a întâmplat şi cu limba literară română. Cărţile tipărite în secolul întâĭu al literatureĭ, adică de prin secolul al XVII-lea, la început reprezintă nuanţe dialectale maĭ pronunţate. Limba uneĭ cărţĭ nu se potriveşte întocmaĭ cu limba uneĭ alte cărţĭ, altfel identice în coprins. Pe la începutul secoluluĭ XVIII-lea însă limba bisericească, adică a cărţilor întrebuinţate în slujba bisericeĭ devine aproape uniformă munteană, formele dialectale dispare din ce în ce în maĭ mult şi cu greu se poate preciza originea adevărată a uneĭ atare cărţĭ bisericeştĭ tipărite. Cărturariĭ încep a scrie toţĭ într'un fel, întrebuinţând aceeaşĭ limbă literară. Devine deciĭ din ce în ce maĭ greu a fixa dialectul anume de care ţine o cartea în chestiune. Numaĭ în manuscrisele se păstrează maĭ bine caracterul dialectal. De aceea am preferit texte manuscrise şi populare.

Dacă vorbesc aci de dialecte, înţeleg acele micĭ diferenţe ce se pot observa între textele tipărite sau scrise din Transilvania, şi cele din Muntenia şi Moldova. Sânt într'adevăr maĭ mult nuanţe de dialect, decât dialecte propriu zise; toate deosebirile între dânsele mărginindu-se maĭ numaĭ la schimbărĭ de vocale, la pierderea sau reţinerea unor sunete speciale, precum e ѕ cirilic care corespunde cu **d** = **dz** (maĭ ales la cuvintele de origină latină unde **d** latin s'a sibilat în **dz**) care de pildă în dialectul din Muntenia s'a pierdut cu desăvârşire şi a fost înlocuit prin з (z) simplu. (Toate cuvintele unde ѕ s'a păstrat sânt însemnate în glosar alăturea cu cele cu z), apoĭ ꙗ = ж, ǧ = j, d. e. **agĭutor** = **ajutor**, **gĭudee** = **judec**. Alte micĭ deosebirĭ se pot observa la formarea pluralelor fem. în **ă** unde singul. este în **ă**, pe când în alte locurĭ pluralul se formează în **e**, d. e. **casă**, **masă** etc. (v. glosar); maĭ este terminaţiunea **—rĭu**, de la participiele adĭectivale, care alocurea nu este de cât **-r**, d. e. **luătorĭu**, **-or**; **lucrătorĭu**, **-or** etc. (v. glos.). Ca formă dialectală se maĭ poate pomeni **è** în loc de **ea** la terminaţiunea Infinitivuluĭ apocopat la verbele de conjugarea a doua, tot aşa la a treia pers. sing. Imperfect, d. e. vedè sau vidè în loc de vedea etc. sau **i** în loc de **e**. Toate aceste sânt deosebirĭ aşa de micĭ încât adesea devine foarte greu de a se pronunţa asupra provenienţeĭ locale a unor texte cu atarĭ forme.

Un fenomen important, care leagă dialectul român vorbit în creeriĭ munţilor Transilvanieĭ cu acel din Istria maĭ este înlocuirea luĭ **n** între vocale în **r**, un fenomen care 'şi a căpătat de aci numele de Rotacism, care cu micĭ escepţiunĭ nu s'a generalisat în limba română.

Pe lângă cele pomenite până aci mai este şi un alt fapt de considerat în ceea ce priveşte greutatea de a fixa caracterul dialectal al uneĭ opere române; şi adică că locul unde s'a tipărit sau s'a copiat o carte nu este totde-odată şi locul unde s'a alcătuit acea carte. Nu arare orĭ o carte scrisă într'o parte a ţărĭĭ a fost sau tipărită aĭurea, sau, ceea ce se întâmplă foarte des, sau a fost copiată retipărită aĭurea, precum s'a întâmplat cu Cazania luĭ Varlaam, care a devenit Cazania de la Deal. Un manuscris de origine moldovenească de pildă a fost copiat pentru a doua oară sau a fost prelucrat într'un alt dialect (Hronografele, Alexandria etc.). Locul unde s'a tipărit o carte nu poate deciĭ din capul loculuĭ să dovedească într'un mod absolut provenienţa eĭ. Aşa avem d. e. Psaltirea luĭ Dosoftheiu, Mitropolitul Moldoveĭ, scrisă într'un dialect pe cât se poate de pronunţat moldovenesc, a fost tipărită

Un fait analogue s'est passé dans la littérature roumaine. Les livres imprimés durant le XVIIe siècle, c'est-à-dire le siècle du début de la littérature, présentent des nuances dialectales très visibles, de façon que la langue d'un ouvrage ressemble fort peu à celle d'un autre ouvrage, bien qu'identiques quant au fond. C'est à peine vers la fin du XVIIIe siècle que l'idiome (valaque) usité par les églises acquiert une certaine uniformité, les formes dialectales disparaissent de plus en plus, et il est très difficile désormais de préciser l'origine locale d'un livre ecclésiastique imprimé. Tous les écrivains presque commencent à écrire de la même façon, en se servant de cet idiome littéraire. En un mot, il est presque impossible de reconnaître le dialecte dans lequel ces livres ont été écrits. C'est dans les manuscrits seulement que les traces dialectales sont très visibles, et c'est pourquoi j'ai donné la préférence aux textes populaires et à ceux tirés des manuscrits.

Je comprends par dialecte les petites différences que présentent entre eux les livres imprimés ou écrits en Transylvanie, en Valachie et en Moldavie. En effet, il s'agit plutôt de nuances dialectales que de dialectes proprement dits, vu que les différences se bornent à de simples changements de voyelles, à la perte ou à la conservation des certains sons spéciaux, tels que **ѕ** cyrillique qui correspond à **dz** (principalement dans les mots d'origine latine où **d** latin s'est adouci en **dz**) disparu complètement du dialecte valaque, où il a été remplacé par un simple **з** (z). (Tous les mots dans lesquels **ѕ** s'est conservé ont été, dans le glossaire, mis à côté de ceux avec **z**), puis **ꙗ** = **ж**, **ǧ** = j, comme par exemple **aǧutor** = **ajutor**, **ǧudec** = **judec**. Il y a encore à remarquer certaines autres petites différences dans la formation des pluriels féminins en **ă**, dont le singulier est en **ă**, tandis qu'ailleurs le pluriel se forme en **e** : **casă**, **masă**, etc. (voir le glossaire); et enfin, aux participes adjectivaux, les terminaisons en **rĭu**, qui parfois n'est que **-r** : **luătorĭu**, **-or**; **lucrătorĭu**, **-or**, etc. (v. le glos.). On pourrait encore signaler, comme nuances dialectales, **è** au lieu de **ea** comme terminaison de l'Infinitif apocopé dans les verbes de la seconde conjugaison, ainsi qu'à la troisième personne du singulier de l'Imparfait : vedè ou vidè, etc., et **i** au lieu de **e**. Toutes ces différences, comme l'on voit, sont en réalité si insignifiantes qu'on est fort embarrassé de se prononcer sur la provenance locale des textes.

Il reste pourtant à ajouter un phénomène très important, particulier au dialecte de la Transylvanie carpathine, et qui n'est pas étranger non plus à celui de l'Istrie; c'est le phénomène qui consiste dans le remplacement de **n** par **r** entre deux voyelles, et auquel on a donné le nom de Rotacisme. Sauf quelques exceptions, on ne les rencontre pas dans la langue roumaine de la Valachie et de la Moldavie.

Il y a, en outre, un autre fait digne de remarque : c'est la difficulté de préciser le caractère dialectal d'un livre par ce fait que l'endroit où il a été imprimé n'est pas toujours le lieu de sa composition. Fréquemment un livre écrit dans une ville a été imprimé dans une autre ville, ou encore le même livre se trouvait, ce qui arrivait parfois, réimprimé ailleurs, comme par exemple le cas se présente avec la „Cazania" de Varlaam et la „Cazania" de Déal. Des manuscrits d'origine moldave sont copiés ou refaits dans un autre dialecte, comme les „Hronograf", l'„Alexandrie", etc. Par

în Uniev (Russia) sau Dottrina Christiana a luĭ Vitt. Pilutio scrisă de asemenea în dialectul moldovenesc a fost tipărită la Roma; tot aşa cărţĭ tipărite în Braşov nu sânt în tot-deauna de provenienţă transilvăneană.

Călăuzit dar de acele forme caracteristice ce am însemnat maĭ sus, — totuşĭ ţiindu-se seamă de greutăţile ce am înşirat până aci — şi de indicaţiunile literare interne, am putea subdivide textele în treĭ marĭ grupe, corespunzând cu cele treĭ ţărĭ unde înfloria literatura română. Dintre aceste 1) dialectul de Nord sau din Moldova se deosebeşte într'un mod mult maĭ preciz de 2) cel de Sud sau din Muntenia decât 3) cel din Transilvania, care pe lângă particularităţĭ propriĭ luĭ, maĭ are alte prin carĭ se aseamănă când cu cele din Muntenia când cu cele din Moldova, ţinând astfel cumpăna între cele două din urmă, şi conducând de la un dialect la cel-l-alt.

Muntenia. Incep cu gruparea operilor ce reprezintă graiul muntenesc. Aci ne întimpină îndată o greutate foarte mare, în ceea ce priveşte acele texte ce poartă numele luĭ Coresi, adică Psaltirea, Tetraevanghelul Praxiul şi cele două Cazaniĭ. Este oare Coresi acela care le a tradus din sloveneşte în româneşte, sau este el numaĭ tipograful? Această chestiune devine şi maĭ încurcată, prin faptul ce l'am discutat maĭ sus, că treĭ din aceste cărţĭ fiind ne complecte ne lipsesc datele positive asupra anuluĭ şi loculuĭ de tipar şi maĭ ales asupra părţiĭ ce a avut Coresi la alcătuirea sau tipărirea lor. Manuscrisele al căror text este aproape identic cu acel al cărţilor Coresiane complică şi maĭ mult chestiunea. Aşa se potriveşte Psaltirea (I, p. 1*) întocmaĭ cu cea a luĭ Coresi (No. 6) şi Tetraevanghelul de la British-Museum (p. 7*) cu extractele din Tetraevanghelul (No. 7) şi cu cele din Cazania I (No. 8), pe când se deosibeşte de cele din a doua Evanghelie învăţătoare (No. 9) adică Cazania a doua.

O comparaţiune minuţioasă însă ne dovedeşte că atât tiparele luĭ Coresi cât şi manuscrisele pomenite nu reprezintă decât unul şi acelaşĭ text ca traducere şi ca limbă se deosibeşte, numaĭ prin forme fonetice, şi unele schimbărĭ lexicale. Între textele tiparnice şi manuscrisele nu sânt decât deosebirĭ de dialect ĭar nu de versiune. Pe când Psaltirea luĭ Coresi are forme pronunţate munteneştĭ, manuscrisul Psaltireĭ din potrivă are forme transilvane, poate chiar şi moldoveneştĭ d. e.: ѕ în loc de з în cuvinte ca ѕѹѡа, ѳрѹнѕа, ѕнсє; maĭ are şi fenomenul rotacismuluĭ, d. e.: ѧраинтє, адѹраѫ-сє, (Psalmul 2 v. 2) în loc de ѧнаинтє, адѹнаѫ-сє etc. Tot aşa este cazul şi cu Praxapostol manuscris, care este geamânul Praxiuluĭ; deosebirile între Praxiul tipărit şi cel manuscris sânt aceleaşĭ, ca şi cele observate între Psaltirea tipărită şi cea manuscrisă; Praxiul tipărit ca şi Psaltirea tipărită au forme munteneştĭ, pecând manuscrisele aparţin unuĭ alt dialect. Cât priveşte caracterul dialectuluĭ cărţilor tipărite, faptul următor ne lămuaĭ reşte cu desăvârşire.

Intre Tetraevanghelul manuscris (I 7*—9*) şi textele corespunzătoare din Tetraevanghelul luĭ Coresi (I No. 7, p. 17 urm.) şi textul Evan-

conséquent le lieu de publication ne détermine guère le lieu de provenance. Ainsi le Psautier du métropolite Dosithée, bien qu'imprimé à Uniev (Russie), est écrit dans le dialecte moldave; de même la „Dottrina christiana" par Vitto Piluzzio, écrite également en ce dialecte, mais imprimée à Rome; et enfin des livres imprimés à Braşov ne sont pas toujours d'origine transylvaine.

Cependant guidé par les différences caractéristiques, ainsi que par les autres considérations énumérées jusqu'ici, tout en tenant compte des difficultés mentionnées, je divise les textes en trois grands groupes, par rapport aux trois provinces où fleurissait la littérature roumaine. De tous ces groupes, celui du Nord ou de la Moldavie se différencie beaucoup plus du groupe du Sud ou de la Valachie que celui de la Transylvanie. Ce dernier, sauf quelques particularités propres, en possède certaines autres qui le rapproche tantôt du groupe valaque et tantôt du groupe moldave, de façon qu'il tient le milieu entre eux deux et forme la transition de l'un à l'autre.

Valachie. Je commence par classer les ouvrages appartenant au groupe valaque. Tout d'abord l'on se heurte à une très grande difficulté en ce qui concerne les ouvrages de Coresi, tels que le Psautier, les quatre Evangiles, les Actes et les deux „Cazanii". Serait-ce Coresi qui les a traduits du slovène ou en serait-il seulement l'imprimeur? voilà qui n'est pas facile à préciser. La question se complique davantage par ce fait déjà discuté que trois de ces livres se trouvant incomplets, nous n'avons pas des données précises sur la date et le lieu d'impression, et surtout sur la part qu'a prise Coresi à la traduction ou à l'impression de ces ouvrages. La découverte des textes manuscrits, ayant un fond presqu'identique avec les imprimés de Coresi, contribue à rendre encore plus difficile la solution. Ainsi le Psautier manuscrit (I, p. 1*) ressemble au Psautier de Coresi (I, p. 6) et les Quatre Evangiles du British Museum (I, p. 7*) aux extraits des Quatre Evangiles (I, p. 7) et à ceux de l'Évangile commenté ou I^e Cazania I (I, p. 8), mais elles diffèrent de ceux du second Evangile commenté II Cazania.

Néanmoins, une comparaison minutieuse entre les imprimés et les manuscrits nous prouve que les premiers aussi bien que les derniers nous présentent le seul et même texte quant à la traduction, et diffèrent entre eux seulement par quelques formes phonétiques et certains changements lexicaux quant à la langue. On a donc affaire à de simples différences dialectales et aucunement à des variantes de versions. Tandis que le Psautier de Coresi offre des formes appartenant au dialecte valaque, le Psautier en manuscrit, par contre, possède des formes dialectales en usage en Transylvanie et jusqu'à un certain point aussi en Moldavie, telles que ѕ au lieu de ʒ : ѕѹwа, ѳрѹнѕа, ѕнсє et présente surtout le phénomème connu sous le nom de rotacisme : ꙗрانитє, адѹрарѫ-сє (Psaume 2, v. 2) au lieu de ꙗнаинтє, адѹнарѫ-сє, etc. On pourrait dire de même du Praxion manuscrit et du Praxion imprimé; l'on y observe les mêmes différences que pour les Psautiers. Le Praxion imprimé nous offrira donc des formes propres au dialecte valaque, tandis que le manuscrit appartient à un autre dialecte. Le fait ci-dessous nous éclairera définitivement sur le caractère du dialecte des livres imprimés.

Entre les Quatres Evangiles en manuscrit (I, 7*—9*), et le même

ghelielor din Cazania I (No. 8, p. 22 urm.) nu esistă maĭ nicĭ o deosebire. Locul unde s'a copiat acest manuscris precum şi numele scriitoruluĭ sânt însemnate în Epilogul manuscrisuluĭ, din care rese că a fost scris, adică copiat în Muntenia de către un Muntean şi totuşĭ este absolut identic cu tiparul. Operile ce poartă numele luĭ Coresi se vor clasa decĭ cu drept cuvânt între acele ce represintă dialectul Muntenesc, cu tòate că au fost tipărite în Transilvania. Acelaşĭ caracter fonetic muntenesc îl are şi Cazania a doua, pecând morfologia şi sintactica textelor Evanghelieĭ sânt puţin modificate d. e.: forma viitoruluĭ conditional în manuscris din 1574: **съ амоу лъсаре тоу** e schimbată în: **съ амоу вреци лъса**, fonetica însă este precum am observat, pretutindenea aceeaşĭ, şi de origine Coresiană. Coresi este pomenit anume ca traducător atât aci, cât şi la Psaltire.

Cestiunea priorităţiĭ între tiparele şi manuscrisele fiind de importanţă capitală pentru istoria literatureĭ române o am discutat-o pe larg. După cele ce precedă, pentru mine cel puţin, nu maĭ încape nicĭ o îndoĭală cum că manuscrisele, cu toate formele lor dialectale, neposedând nicĭ o formă maĭ arhaică şi nicĭ un vocabular maĭ arhaic de cât acel al luĭ Coresi, nu sânt anterioare ci sânt posterioare luĭ Coresi, sânt variante dialectale; simple copiĭ făcute după tipar şi schimbate de către copietor. Acest procedeu l'am întâlnit foarte des în descrierea literatureĭ, unde am dat adesea orĭ de texte moldoveneştĭ copiate şi schimbate de către un muntean şi vice-versa.

Avem dar ca resultat al cercetărilor şi al comparaţiuneĭ între diferitele texte faptul că întregul grup de opere Coresiane reprezintă dialectul muntenesc din a doua jumătate a secoluluĭ al XVI-lea. Un rezultat pe care fără Chrestomatia de faţă nicĭ n'am fi putut obţine.

De acelaşĭ grup ţine apoĭ Catechismul de la 1607 (No. 13) care conţine părţĭ întregĭ copiate din cuvânt în cuvânt din Cazania luĭ Coresi (No. 8). Apoĭ Epitaful luĭ Radu Buzescu (No. 15), Cronica luĭ Moxa (No. 20) Călătoria luĭ Sith (No. 22[a]) şi Paleea (No. 22[b]) cu care se află într'acelaşĭ manuscript. Molitvelnicul (No. 28), Melhisedec, Invăţăturĭ (No. 33), Silvestru, Cazania de Govora (No. 35), Meletie, Cazania de Deal (No. 38) textul Evanghelieĭ la toate aceste din urmă este foarte interesant, maĭ ales cu privire la Tetraevanghelul luĭ Coresi. Tot între cărţile scrise în dialectul muntenesc socotesc şi Noul Testament de Belgrad (No. 42) al căruĭ adevărat traducător era Silvestru, fără îndoială acelaşĭ Silvestru care alcătuise sau tălmăcise Cazania de Govora, şi care astfel îşĭ arătase destoĭnicia pentru un aşa fel de lucru literar. El lăsă însă lucrarea neisprăvită, căcĭ moartea îĭ curmă activitatea; alţĭ după aceea „l'au posleduit şi unde n'au fost bine l'au isprăvit şi l'au împlut“ (p. 125). Aceştia se vede că au simţit deosebirea între dialectul lor şi acel al autoruluĭ principal, şi de aceea în „a doua predoslovie“ au un paragraf întreg, despre această deosebire de limbă (p. 126 No. Д) din care

ouvrage imprimé par Coresi (I, N° 7, p. 17 suiv.) et aussi l'Evangile de la première „Cazania" (N° 8, p. 22 suiv.) il n'y a aucune différence. L'endroit où la copie manuscrite a été exécutée, ainsi que le nom du copiste nous sont signalés par l'Epilogue; il en ressort que ce manuscrit, bien qu'il paraisse absolument identique au texte imprimé, a été écrit, c'est-à-dire copié par un Valaque en Valachie. Les ouvrages qui portent le nom de Coresi peuvent donc à juste titre être classés parmi ceux qui représentent le dialecte valaque, quoiqu'ils aient été imprimés en Transylvanie. Le même caractère phonétique valaque est à remarquer dans la seconde „Cazania", tandis que la morphologie et la structure syntactique des textes de l'Evangile se trouvent un peu modifiées, comme par exemple la forme du futur conditionnel dans le manuscrit de 1574 : **съ амоу лъсаре тоу** changée en **съ амоу вреци лъса**. Coresi y est mentionné comme traducteur, ainsi que dans le Psautier et le caractère phonétique est le même partout dans les livres de cet écrivain.

La question de la priorité des imprimés sur les manuscrits étant d'un haut intérêt pour l'histoire de la littérature roumaine, je l'ai suffisamment discutée. D'après ce qui précède, il ne reste plus aucun doute, à mon avis du moins, que les manuscrits, malgré toute leur apparence dialectale, n'offrant pas des formes ni un vocabulaire plus archaïques que les textes de Coresi, doivent être non antérieurs mais postérieurs aux textes imprimés; ce sont de simples variantes dialectales, des copies faites d'après les imprimés et modifiées par les copistes. On a déjà vu très souvent ce procédé dans l'aperçu de la littérature, où l'on trouvait des textes en moldave copiés et transformés par un valaque et vice-versa.

Comme résultat de nos recherches et de la comparaison entre les différents textes, nous arrivons à ce fait que le groupe intégral des œuvres de Coresi représente le dialecte valaque de la seconde moitié du XVIe siècle. Voilà une conclusion à laquelle nous ne serions pas sans doute arrivé sans le secours de la Chrestomathie.

Au même groupe se rattache encore le Catéchisme de 1607 (N° 13) qui renferme certaines parties entièrement copiées d'après la Cazania de Coresi (N° 8). Viennent ensuite l'épitaphe de Radu Buzescu (N° 15), la chronique de Moxa (N° 20), le voyage de Sith (N° 22^a) la Palée (N° 22^b) se trouvant réunie dans un seul manuscrit avec le précédent. Le Molitvelnic (N° 28), Melchissédech, Instructions (N° 33), Sylvestre, Cazania de Govora (N° 35), Meletie, Cazania de Déal (N° 38) — le texte de l'Evangile dans ces derniers livres est très intéressant, surtout en ce qui concerne leur rapport avec les Quatre Evangiles de Coresi. Enfin, parmi les livres appartenant au groupe valaque, je compte encore le Nouveau Testament de Belgrade (N° 42) dont le véritable traducteur fut Sylvestre, le même sans doute qui avait composé ou traduit le recueil de Cazanii publié à Govora, et prouvé de cette façon sa compétence dans un travail littéraire de ce genre. Il laissa l'ouvrage incomplet, la mort l'ayant ravi à son travail avant qu'il en vît la fin; d'autres après lui continuèrent l'œuvre en l'augmentant en même temps de corrections et d'additions (p. 125). Ils sentirent, paraît-il, la différence entre leur dialecte et celui de l'auteur principal; c'est pourquoi ils ont, dans la seconde préface, ajouté un chapitre, dans lequel ils font remarquer les différences des idiomes (p. 126, N° Ѧ),

reese că s'au încercat să alcătuiască un fel de limbă eclectică română lipsită de dialectisme pronunţate. In orĭ ce chip Noul Testament de Belgrad reflectă maĭ mult graiul muntenesc decât cel din Transilvania, şi ne arată cum un original dintr'un dialect cam strein a fost schimbat aşa ca să se potrivească maĭ mult cu dialectul local. Această transcriere şi adaptare a unuĭ text dintr'un dialect într' altul fiind de atâta importanţă pentru cercetările filologice, am pomenit-o tot deauna anume orĭ de câte orĭ am avut prilejul. Nimic nu ne poate lămuri maĭ bine asupra acestor nuanţe dialectale decât schimbările făcute în opere vechĭ de către copiştĭ sau tipografĭ când se încercau să dea lucruluĭ străin sau arhaic o coloare locală sau maĭ modernă.

De un caracter neîdoelnic muntenesc este apoĭ Viaţa luĭ Varlaam şi Iosafat (No. 43), Pravila de Târgovişte (No. 53), Invăţăturile luĭ Neagoe Vodă şi Viaţa sf. Nifon (No. 54—55), Molitvelnicul No. 60 pare a fi de origină moldovenească, dar a fost schimbat în dialectul muntenesc, altfel forme ca svinţĭ pe lângă Dumnezeu nu se pot uşor esplica, cea dintâia fiind o formă curat moldovenească, pecând D-zeu (şi nu D-dău) e curat muntenesc. De origine îndoelnică este Tetraevanghelul (No. 62) care se pare a fi o prelucrare sau o copie puţin schimbată a Testamentuluĭ de Belgrad (No. 42). Prologul sau vieţile Sfinţilor (No. 72) aparţine grupuluĭ muntenesc, tot aşa şi Cheea înţelesuluĭ (No. 76), Apostolul (No. 82) şi părţĭ din Biblia (No. 186). Această lucrare uriaşă şi monumentală, care alăturea cu vieţile Sfinţilor ale Mitropolituluĭ Dosoftheiu este cel maĭ important monument al literatureĭ române din secolul XVII-lea nu pare a fi lucrarea Grecenilor, ci a spătaruluĭ Nicolae Miclescu; şi nicĭ a luĭ nu este în întregul eĭ, căcĭ părţĭ din Biblie nu sânt decât modernisărĭ, schimbărĭ şi adaptărĭ din traducerĭ maĭ vechĭ. Urmărirea isvoarelor a fie-căreĭ părţĭ, — ceea ce nu intră de loc în cadrul acesteĭ Introduceri, — ar cere o cercetare amânunţită şi adâncită. Nouă ne ajunge a constata cum că caracterul predominator al Biblie ĭeste ceĭ muntenesc.

Viaţa sf. Nifon scrisă de Anania Ieromonah (No. 88) precum şi Mărgăritare ale luĭ Zlatoust tălmăcite de Greceanu (No. 89) sânt curat muntenescĭ. Tot aşa e cazul cu Evanghelia Eleno-română a luĭ Şerban Greceanu (No. 94) cu toate că nu se poate tăgădui că Noul Testament de Belgrad a avut o înruire oare care asupra textuluĭ. Această înrăurire este şi mai vădită la Molitvelnicul luĭ Opera din 1698 (No. 98) unde schimbările, deşi foarte minuţioase, totuşĭ sânt foarte instructive. Mineĭul (No. 99) aparţine de asemenea grupuluĭ nostru, tot aşa şi Lumina (No. 101), Cronica luĭ Radu Greceanu (No. 102), Invăţăturile Creştinescĭ (No. 103), Floarea Darurilor (No. 104) şi Liturghia (No. 105). Evanghelia luĭ Anthim Ivireanu (No. 106) iarăşĭ nu este alt-ceva decât o adaptare a celeĭ de Belgrad din 1648 cu schimbărĭ şi maĭ micĭ fonetice şi dialectale decât în adaptările pomenite până aci. Textul şi ortografia sânt aproape absolut identice cu cele de Belgrad, deosebirea constă numaĭ în schimbărĭ lexicale,

duquel il ressort qu'ils avaient essayé de faire une sorte de langue littéraire roumaine, dépourvue de dialectismes prononcés. En tout cas, le Nouveau Testament reflète plutôt le dialecte valaque que celui de la Transylvanie, et nous montre comment un texte original écrit dans un dialecte étranger a été modifié de façon à ce qu'il se rapproche du dialecte local. Cette transcription d'un texte d'un dialecte dans l'autre, étant d'un si haut intérêt pour la recherche philologique, a été mentionnée toutes les fois que l'occasion s'en est présentée, et j'en ai fait mention cette fois-ci encore. Rien ne pourrait mieux nous aider à reconnaître ces nuances dialectales si ce n'est l'étude des modifications faites dans des ouvrages anciens par des copistes ou des imprimeurs, alors qu'ils s'efforçaient à donner à l'œuvre étrangère ou archaïque une apparence locale ou plus moderne.

Nous retrouvons le caractère purement valaque aussi dans la Vie de Varlaam et Josaphat (N° 43), dans la Pravila de Tĕrgovişte (N° 53), dans les Instructions de Néagoe Voda et dans la Vie de St Niphon (N° 54—55). Le Molitvelnic semble être d'origine moldave, mais modifié selon le dialecte valaque, car on ne pourrait pas autrement s'expliquer des formes telles que **svinţi** et **Dumnezeu**, le premier étant une forme purement moldave, le second **D-zeu** (et non **D-dău**), au contraire, une forme purement valaque. Le doute subsiste quant à l'origine des Quatre Evangiles du N° 62, qui paraissent être une refaite ou une copie peu modifiée du Testament de Belgrade (N° 42). Le Prologue ou „les Vies des Saints" (N° 72) appartient au groupe valaque, de même que la Clef de la sagesse (N° 76), l'Apôtre (N° 82) et certains fragments de la Bible (N° 1688). Ce dernier livre, œuvre colossale qui, avec la Vie des Saints du métropolite Dosithée, forme les plus importants monuments de la littérature roumaine du XVIIe siècle, ne paraît pas être le travail des frères Greceanu, mais celui du spatar Nicolae Miclescu et encore il n'appartient pas intégralement à ce dernier, vu que certaines parties sont plus modernes, modifiées et adaptées d'après des traductions antérieures. Il faudrait une recherche minutieuse et détaillée pour rétablir les sources desquelles proviennent les divers livres de la Bible, ce qui n'entre pas dans le cadre de notre Introduction. Il nous suffit de constater que le caractère prédominant de la Bible est d'être en dialecte valaque.

La Vie du St Niphon écrite par Anania le hiéromonaque (N° 88) ainsi que les Perles de Zlatoust, traduites par les frères Greceanu (N° 89) dépendent également de ce dialecte. De même, l'Evangile gréco-roumain de Şerban Greceanu (N° 94), bien qu'on ne puisse nier une certaine influence de la part du Testament de Belgrade (1648 N° 42). L'influence de ce dernier sur le Molitvelnic d'Opréa de l'an 1698 (N° 98), est encore plus sensible; les changements, bien que très légers, sont fort instructifs. Appartiennent encore au même groupe, la Minée (N° 49), la Lumière (N° 101), la chronique de Radu Greceanu (N° 102), les Instructions chrétiennes (N° 103), la Fleur des grâces (N° 104), la Liturgie (N° 105), l'Evangile d'Anthime d'Ibérie (N° 106). Ce dernier n'est également qu'une adaptation d'après celui de Belgrade de 1648 avec des changements phonétiques et dialectaux encore plus légers que dans les autres adaptations, mentionnées jusqu'ici. L'orthographe et le texte de la traduction sont presque absolument identiques à l'Evangile de Belgrade, mais s'en

substituindu-se de către Anthim câte un cuvânt muntenesc în locul celuĭ transilvănean.

De origine curat munteană pare a fi codicele mixt din care am reprodus părţĭ din Isopie (No. 107), viaţa sf. Sava (No. 108) şi glosariul slavono-român (No. 109). Tot de aceeaşĭ origină este şi Anthologhion (No. 110) a căruĭ legătură cu Mineiul (No. 99) merită asemenea o cercetare specială.

Cu acest text se isprăveşte numărul textelor munteneştĭ din vol. I. Caracterul dialectic al textelor din vol. al II-lea maĭ ales când nu aparţin literatureĭ bisericeştĭ propriu zise, devine în ce în ce maĭ precis, cu cât ne apropiăm de vremurile noastre. Diferenţele dialectale se accentuează din ce în ce maĭ mult, şi greutatea ce am simţit-o la clasificarea textelor din vol. I. dispare cu încetul. Indoeala ce am avut câte o dată dacă un text era transilvănean sau muntean, se limpezeşte la textele din vol. II-lea. Avem a face numaĭ cu foarte puţine cărţĭ bisericeştĭ; cu atât maĭ mult însă cu texte mirene şi cu manuscrise. Gruparea este decĭ maĭ uşoară, şi vom considera ca munteneştĭ cele următoare: Ceasoslovul luĭ Anthim (No. 116). După cele ce am constatat la Noul Testament tipărit de acelaşĭ Anthim, mă îndoesc de originalitatea cărţiĭ; se poate ca acest Ceasoslov să fie de asemenea numaĭ o reproducere puţin modificată după Ceasoslovul maĭ vechĭu transilvănean. De origine muntenească este tâlcul luĭ Theofilact (No. 118); Calendarul (No. 120) care cu toate că a fost tipărit în Braşov, pare însă a fi scos după un original alcătuit în Muntenia; Învăţătura luĭ Anthim (No. 121), Cazaniile luĭ Ilie Minieat (No. 122) precum şi Evanghelia (No. 124). Pe când Evanghelia luĭ Greceanu din 1693 (Vol. I, p. 308) era o copie după Noul Testament de Belgrad, îndreptată după originalul grecesc ce s'a tipărit alăturea, textul de faţă nu este decât o retipărire puţin modificată a Evangheliei luĭ Greceanu, schimbările fiind maĭ mult de un caracter gramatical, de pildă substituindu-se perfectul compus în locul Aoristuluĭ: au venit în loc de veni, fost au, în loc de fu etc.

Inşir apoĭ ca aparţinând acestuĭ grup, Comoarea luĭ Damaschin (No. 125), şi Cartea de bucate (No. 126). Oxisteri (No. 127), Istoria Rosească (No. 128) şi Moartea luĭ Petru cel mare (No. 129) sânt nişte remanierĭ munteneştĭ ale unor originale moldoveneştĭ. Pentru No. 128 nu încape nicĭ o îndoeală, de oare ce se pare a fi opera luĭ Miron (sau Neculae) Costin, cronicarul Moldoveĭ. Povestea luĭ Alexi omul luĭ Dumnezeu (No. 136) este curat muntenească, tot aşa şi Varlaam de Boţulescu (No. 139) şi Simeon Thesalonic (No. 140); Iliodor (No. 144) numaĭ până la un punct, căcĭ pare a fi o schimbare munteană de la un original moldovenesc. Urmează apoĭ Omiliile luĭ Macarie (No. 149), Physiologus (?) (No. 150), Pravila luĭ Ipsilante (No. 154), Cronica luĭ Dumitraşche (No. 155), Aravicon Mythologicon sau Halimaua (No. 156), Pravoslavnica Invăţătură (No. 164), Poeziile luĭ Văcărescu (No. 166). Ierotocrit şi Aretusa (No. 173) aparţine iarăşĭ claseĭ indoelnice, de oare ce pe lângă forme pronunţate munteneştĭ se strecoară prin text şi

éloigne, comme je l'ai déjà dit, par des changements lexicaux, tels que des mots d'origine transylvaine remplacés par des correspondants en valaque.

Enfin, au groupe valaque se rattache encore le codex mixte, dont nous avons tiré des fragments d'Isopie (N° 107), la Vie du St Sava (N° 108), le glossaire slavo-roumain (N° 109); de même que l'Anthologion (N° 110), dont le rapport avec le Mineiu ci-dessus (N° 99) mériterait aussi une étude spéciale.

Avec ce dernier texte se complète le nombre des textes valaques renfermés dans le premier volume. Le caractère dialectical des textes du IIème volume, de ceux surtout qui n'appartiennent pas à la littérature ecclésiastique proprement dite, devient de plus en plus précis, à mesure qu'on approche de notre siècle. Les différences dialectales s'accentuent de plus en plus et la difficulté que nous avons éprouvée dans la classification des textes du Ier volume disparaît peu à peu. Les doutes qui nous ont envahis parfois dans ce volume pour savoir si un texte était d'origine transylvaine ou valaque, s'évanouissent dès qu'il s'agit du deuxième volume. Nous avons affaire dorénavant à fort peu de livres ecclésiastiques, et, par contre, à un grand nombre de manuscrits et de livres profanes. Le groupement devient par conséquent moins difficile. Nous allons énumérer maintenant les ouvrages appartenant au dialecte valaque : Le Ceasoslov d'Anthime d'Ibérie (N° 116), bien que, d'après tout ce que nous avons constaté au Nouveau Testament imprimé par le même écrivain, nous doutions de l'originalité du livre; il se peut bien que ce Ceasoslov soit aussi une reproduction légèrement modifiée du Ceasoslov plus ancien transylvain. Le Commentaire de Théophilacte (N° 118); le Calendrier (N° 120) bien qu'imprimé à Braşov, semble être la copie d'un original composé en Valachie; Les instructions d'Anthime (N° 121); le recueil de Cazanii d'Ilie Minéat (N° 122) ainsi que l'Evangile (N° 124). Ce dernier n'est qu'une édition peu modifiée de l'Evangile de Greceanu, les changements y étant plutôt grammaticaux, comme par exemple l'usage du passé indéfini pour l'Aoriste : am venit au lieu de venii, fost-au pour fu etc.; tandis que l'Evangile de Greceanu datant de 1693 (vol. I, p. 308) était une copie du Nouveau Testament de Belgrade, corrigée d'après l'original grec avec lequel il fut imprimé ensemble.

Viennent ensuite le Trésor de Damascène (N° 125), le Livre de Cuisine (N° 126), Oxisteri (N° 124), l'Histoire russe (N° 128) et la Mort de Pierre-le-Grand (N° 129) qui ne sont que des adaptations valaques d'originaux moldaves. Il n'y a pas de doute pour le N° 128 qui semble être l'œuvre de Miron (ou Nicolai) Costin, le chroniqueur de la Moldavie. Le récit d'Alexis, l'homme de Dieu (N° 136) est d'origine purement valaque, ainsi que Varlaam de Boţulescu (N° 139), Siméon le Thessalonien (N° 140) et jusqu'à un certain point Héliodor (N° 144), qui paraît aussi n'être qu'une copie valaque d'un texte en moldave. Appartiennent encore au groupe valaque les Homélies de Macarie (N° 149), Physiologus (?) (N° 150), la Pravila d'Ipsilanti (N° 154), la Chronique de Dumitrache (N° 155), Aravicon Mythologicon ou Halima (N° 156) l'Instruction orthodoxe (N° 164) et les Poésies de Vacarescu (N° 166). Pour Hiérotocrite et Arétuse l'origine est douteuse, car on y trouve des formes valaques à côté d'autres absolument moldaves.

unele moldovenești. Viețile sfinților (No. 180) din potrivă, cu toate că au fost tipărite la Neamț se vede că au fost scoase de pe un izvod muntenesc curat. Cauza acestor forme muntenești mai poate să fie că aceste viețĭ au fost alcătuite în limba bisericească, care precum am pomenit mai sus, a devenit graiul literar bisericesc, deosebit de cel popular și mirean care era și mai dialectic.

Caracterele luĭ Paris Mumulean (No. 191) sânt scrise în dialectul (limba) luĭ Văcărescu; de același dialect ține Loghica luĭ Chir Grigorie (No. 192) și Pildele luĭ Golescu (No. 193) cu care se închee literatură literară propriu zisă. Zapisele de prin carte și textele muntenești ce urmează aci sânt însemnate ca atarĭ, așa extractul din Opincar (II, p. 258) și așa toate acele ce aparțin literatureĭ populare. Influențeĭ limbeĭ literare se datorește fonetica cam uniformă ce se poate observa maĭ în toate aceste texte din urmă. Pe icĭ pe colea se strecoare însă forme populare maĭ ales la vocale și la unele consonante ca **j** și **g** și alte micĭ schimbărĭ. Deosebirea cea mare între diferitele texte constă maĭ ales în dicționarul lor. Vorbe cu un înțeles local denotă originea imediată a cânteculuĭ, sau basmuluĭ sau orĭ ce alt text ar fi. Ca texte muntenești avem decĭ p. 1*, 7*, 9*. No. 6, 7, 8, 9, 13, 15, 20, 22[a], 22[b], 28, 33, 35, 38, (42), 43, 53, 54, 55, (62), 72, 76, 82, 86, 88, 89, 94, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 116, 118, 120, 122, 124, 125, 126 (127, 128, 129), 136, 139, 140, (144), 149, (150), 154, 155, 164, 166 (173), 180, 191, 192, 193.

Transilvania. Intorcându-ne acuma la dialectul Transilvănean vom nota întâiu acele texte, carĭ prezintă fenomenul Rotacismuluĭ, adică schimbarea luĭ **n** în **r** între vocale.

In Chrestomatie se află peste tot patru texte cu acest fenomen caracteristic și adecă Psaltirea (p. 1*), Praxapostol (p. 2*), Legenda Duminiceĭ (No. 4), și un tâlc al Evangheliei (No. 19) din 1619. Din aceste patru, cele două din urmă sânt scrise, adică copiate de către popa Mihaiu din Măhaciu, care în Epilogul la catechismul din 1607 (p. 43) scrie ciri în loc de cine, adică înlocuește pe **n** între vocale cu **r**. Datele și localitatea unde s'au copiat și de cine s'au copiat aceste două texte cu formele dialectale pronunțate fiind cunoscute ne constrâg a considera și cele-l-alte două texte în cari se găsesc aceste forme sau datorite unuĭ singur individ, sau ceea ce este maĭ probabil de o proveniență localnică de tot, de unde-va din Transilvania de Nord, poate chĭar de la Măhaciu. Maĭ la vale voĭu reveni asupra acestuĭ fenomen. De observat maĭ este forma păr, în loc de păn, pănă de origine bucovineană (v. glosarul s. v. păn).

Nu maĭ puțin greu este apoĭ a hotărâ caracterul dialectic al celor alte părțĭ din codicele copiat de popa Grigorie. Dintr'aceste Apocalipsul Apostoluluĭ Pavel (No. 1) și St. Sisinie (No. 3) au un caracter moldovenesc, oare-șĭ-cum modificat de către copietorul, dar totușĭ nu într'atâta ca să se șteargă cu desăvârșire caracterul original. Catechismul (No. 13) stă într'o legătură strânsă cu Cazania luĭ Coresi; dar are forme ulterioare transilvănene, atât lexicale cât și fonetice. Ceea ce ni-l arată a fi o lucrare posterioară, localnică, dependentă într'un mod fundamental de cartea luĭ Coresi. Același caracter transilvănean îl au, precum am observat, și cele alte texte pe carĭ eu le consider a fi prelucrărĭ ulterioare ale operilor

Les Vies des Saints (N° 180), par contre, bien qu'elles fussent imprimées à Néamtz (en Moldavie), paraissent être une copie d'un original valaque. Les formes valaques proviennent peut-être de ce que ces Vies sont écrites dans la langue de l'église, qui, comme je l'ai dit plus haut, était devenue un idiome littéraire différent du dialecte populaire et profane.

Les Caractères de P. Mumuleanu (N° 191) se rattachent également au groupe valaque; de même la Logique de Chir Grigorie (N° 192) et les Maximes de Golescu; c'est avec ce dernier livre que finit la littérature proprement dite. Les extraits des textes valaques qui suivent sont signalés comme tels, aussi bien celui de l'Opincar (II, p. 258) que tous les autres appartenant à la littérature populaire. C'est à l'influence de la langue littéraire qu'on doit la phonétique presque uniforme que l'on observe dans les textes de la littérature populaire. Çà et là ont pénétré pourtant des formes populaires dans certaines voyelles et consonnes surtout, comme **j** et **g**, ainsi que d'autres petits changements. La grande différence entre les divers textes consiste principalement dans le vocabulaire; de mots ayant un sens local, dénotent avec exactitude l'origine immédiate de la chanson, du conte ou d'un texte quelconque. Nous avons donné des textes valaques à la page 1*, 7*, 9*, N° 6, 7, 8, 9, 13, 15, 20, 22[a], 22[b], 28, 33, 35, 38 (42) 43, 53, 54, 55, 62, 72, 76, 82, 86, 88, 89, 94, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 116, 118, 120, 122, 124, 125, 126, (127, 128, 129), 136, 139, 140, 144, 149, (150), 154, 155, 164, 166, (173), 180, 191, 192, 193.

Transylvanie. En passant au groupe transylvain, nous mentionnerons de prime abord les textes qui présentent le phénomène connu sous le nom de rotacisme, à savoir le passage de **n** en **r** entre deux voyelles.

Dans la Chrestomathie l'on trouvera en tout quatre textes en ce genre : le Psautier (p. 1*), le Praxion (p. 2*), la Légende du Dimanche (N° 4) et l'Evangile avec commentaire (N° 19) de l'an 1619. Parmi ces quatre textes, les deux derniers ont été écrits ou copiés par l'abbé Mihaiu de Mahaciu, qui, dans l'Epilogue du catéchisme de 1607 (p. 43) écrit ciri au lieu de cine, par conséquence usa du rotacisme. La date et le lieu où ces deux derniers furent copiés, ainsi que le nom du copiste étant hors de doute; nous fait croire que les autres deux textes dans lesquels ces formes se trouvent sont l'œuvre d'un seul individu ou, ce qui est plus probable encore, qu'ils proviennent de la même localité, probablement quelque endroit du Nord de la Transylvanie, peut-être bien de Măhaciu. Il faut encore remarquer la forme păr au lieu de păn pour pănă originaire de la Bucovine (v. le glossaire s. v. păn).

Il n'est pas moins difficile encore de préciser le caractère dialectal de certaines parties du codex copié par l'abbé Grégoire, telles que l'Apocalypse de St Paul (N° 1) et St Sisinie (N° 3), qui se rattachent au groupe moldave, bien qu'elles fussent légèrement retouchées par le copiste, mais pas assez pour rendre méconnaissable leur nature primitive. Le catéchisme (N° 13) se trouve dans un rapport étroit avec la IIe Cazania de Coresi, mais il est profondément imprégné de formes transylvaines lexicales et phonétiques, qui sont justement la preuve d'un travail postérieur, local, qui dépend entièrement du livre analogue de Coresi. Les autres textes, que je considère comme des refontes ultérieures des œuvres de Co-

luĭ Coresi şi adică Psaltirea (p. 1*) şi Praxapostolul (p. 2*) carĭ au pe lângă aceasta şi rotacismul. Dacă am divide dialectul transilvănean într'unu de Nord-ost şi altul de Sud-vest, aşĭ zice că cel dântăiu se apropie maĭ mult de graiul popular din Moldova şi Bucovina, pe când cel din urmă se apropie maĭ mult de cel din Muntenia. Textele pomenite până aci aparţine toate claseĭ de Nord-ost, sau pentru a preciza-o încă şi maĭ mult geograficeşte aşĭ spune că toate aceste sânt din Maramureş sau din Bucovina, pe când graĭul din Ardeal propriu zis şi din Haţeg este acela de Sud-vest. Tipăriturile ce voĭu pomeni de aci înainte aparţin, în cea maĭ mare parte, acestor provincie din urmă, pe când manuscrisele, în mare parte, constitue monumentele literare ce posedâm din Nord-ostul Transilvanieĭ. Acolo nefiind nicĭ odată tipografiĭ, uşor putem înţelege că s'au făcut copiĭ în scris, după cărţile tiparnice de prin sudul Transilvanieĭ, carĭ erau rare şi scumpe şi că s'a modificati limba cacĭ nu se potrivea întocmaĭ cu graĭul de acolo; cu atât maĭ mult când acele au fost de origină munteneascĭ.

Un text adevărat Transilvănean este acel al Palieĭ (No. 10) care şi el nu prezintă absolută unitate în fonetica sa. Nu se aseamănă apoĭ de loc cu textele Coresiane, dovedind ĭarăşĭ cum-că acele texte nu 'şi au originea lor în Transilvania şi nu reprezintă acel dialect decât în rarele escepţiunĭ carĭ sânt datorite lucrătorilor şi ajutătorilor luĭ Coresi, când la traducere, când la tipar.

Maĭ mult se aseamănă însă cu această limbă a luĭ Coresi, cele-l-alte cărţĭ tipărite în Transilvania în secolul XVIII-lea, căcĭ ele stau deja supt influenţa Evangheliei, a Psaltiriĭ şi a Cazanielor luĭ Coresi. Limba literară începe a se fixa. Nu puţin contribueşte Noul Testament de Belgrad (No. 42) la această fixare şi închiegare. Precum am văzut deja maĭ sus, cartea se datoreşte munceĭ şi ştiinţeĭ unuĭ Muntean. Izvodul alcătuit de dânsul se continuă de către alţĭ şi se adaptă cerinţelor locale de către învăţaţiĭ din Belgrad, dar eĭ deja au conştiinţa diferenţelor dialectale, şi eĭ sânt ceĭ dintăi carĭ se încearcă să creeze o limbă literară română, care neţiind seamă de formele dialectale, tinde a fi o limbă înţeleasă şi prin urmare adoptată şi imitată de toţĭ; ceea ce s'a şi întâmplat până la un punct.

Limba Psaltireĭ de Belgrad (No. 52) se asemănă cu aceea a Nouluĭ Testament dar se apropie şi maĭ mult de acea a Palieĭ.

In Geografia Ardealuluĭ (No. 58) dăm iarăşĭ de forme carĭ se apropie de graĭul muntenesc, deosebindu-se de Psaltirea (No. 52) şi de Paliea, d. e. neavând ѕ ci numai з, tot aşa ж ţine locul luĭ ц etc. cu toate că cele-l-alte forme sânt curat transilvănene. Maĭ pronunţat dialectal este caracterul Aşezămintelor (No. 70) şi acel al textuluĭ ce urmează (No. 71) carĭ se pot numără la clasa Nord-Ost.

Acelaşĭ caracter îl are apoĭ un Diaconariu (No. 79) care din nefericire ni s'a păstrat numaĭ într'un exemplar defect. Nu poate să fie opera luĭ Ioan din Vinţĭ, căcĭ se deosibeşte în fonetica sa de Sicriul (No. 84) şi de Cărarea pre scurt ale aceluĭ autor (No. 85) care urmează în limba

resi, tels que le Psautier (p. 1*) et le Praxapostol (p. 2*) présentent également un caractère transylvain, et de plus suivent le rotacisme. Si l'on pouvait diviser le groupe transylvain en deux sousdialectes : de Nord-Est et de Sud-Ouest, on verrait que le premier se rapproche du langage populaire de la Moldavie et de la Bucovine, et que le dernier ressemble davantage à celui de la Valachie; tous les textes d'origine transylvaine mentionnés jusqu'ici appartiennent à la classe Nord-Est, ou bien pour préciser d'une manière plus exacte, proviennent du Marmoros ou de la Bucovine; tandis que le langage du S.-O. est celui de la Transylvanie et du Hatzeg. Les textes imprimés que je mentionnerai plus loin appartiennent, pour la plus grande partie, à ces dernières provinces, alors que les manuscrits forment généralement les monuments littéraires du groupe N.-E. Comme il n'y avait pas d'imprimerie dans cette région, on comprendra facilement que l'on n'y pouvait faire que des copies manuscrites d'après les originaux imprimés au Sud de la Transylvanie, qui étaient fort rares et hors de prix et modifiées dans un dialecte différent de celui de ce pays-là; à plus forte raison, si les livres provenaient de la Valachie, comme je l'ai expliqué plus haut.

Un texte d'origine purement transylvaine est celui de la Paliea (N° 10) bien qu'il n'offre pas une unité absolue dans sa phonétique. Il ne ressemble point aux textes de Coresi, ce qui prouve une fois de plus l'origine non transylvaine de ces derniers, dont les seules et rares exceptions qu'on trouve dans la traduction et dans l'impression sont dues aux collaborateurs et aux imprimeurs de Coresi.

Ce sont plutôt les textes imprimés au XVIIIe siècle en Transylvanie qui subissent fortement l'influence des œuvres de Coresi, telles que l'Evangile, le Psautier et la Cazania. C'est vers cette époque que la langue commence à se fixer et à se préciser, grâce principalement aux influences du Nouveau Testament de Belgrade (N° 42), œuvre de mérite due au labeur et au talent d'un écrivain valaque. Ce livre servit à beaucoup d'imitations, et les savants de Belgrade, qui possédaient déjà la connaissance des variétés dialectales, l'adaptèrent conforme aux exigences du dialecte local et s'efforcèrent, les premiers, de créer une langue littéraire roumaine, qui, sans tenir compte de formes dialectales, tendit à devenir une langue intelligible et correcte, ce qui, jusqu'à un certain point, s'est précisément réalisé et réussit à être adoptée par un grand nombre d'écrivains postérieurs.

Dans le Psautier de Belgrade (N° 52) la langue ressemble en quelque sorte à celle du Nouveau Testament, mais se rapproche encore davantage de celle de la Palie.

La Géographie de la Transylvanie (N° 58) présente également des formes semblables à l'idiome valaque, tout en s'éloignant de la langue du Psautier (N° 52) et de celle de la Palie, comme par exemple pour ce qui touche à l'usage du ʒ à la place de ѕ qu'elle ne possède pas et l'emploi de ж pour щ, etc., bien que les autres formes appartiennent au dialecte purement transylvain. Les Aşezăminte (N° 70), ainsi que le texte qui les suit (N° 71), offrent un caractère très sensible du groupe N.-O.

De même un Diaconariu (N° 79), qui, malheureusement, s'est conservé dans un texte incomplet. Je ne le crois pas être l'œuvre de l'abbé Jean de Vinţi, car il s'éloigne par la phonétique du Sicriul (N° 84) et de

şi grafia fonetică pe acea a Nouluĭ Testament de Belgrad şi aparţine claseĭ Sud-Vest.

Molităvnicu (No. 87) se aseamână cu „Diaconaru" de maĭ sus. Acela fiind tipărit în Belgrad şi maĭ având şi alte forme dialectale sigure, ne întăreşte în judecata cum să şi „Diaconaru" este de aceeaşĭ origină. In Chronica luĭ Dorotheus (No. 95, p. 311) avem un text de origine moldovenească care a trecut prin mâna unuĭ copist din Transilvania; amestecul ambelor dialecte o dovedeşte. Maĭ greu este de precizat caracterul operilor luĭ Alexandru Dascal. Penticostariul (No. 96) se aseamână cu graĭul de Nord-Ost adică cu al Moldoveĭ, ĭar textul ce urmează: Psaltirea cu tâlc (No. 97) dacă n'a fost prelucrată de un scriitor din Muntenia, ne ar arăta acelaşĭ autor scriind în două dialecte bine deosebite, ceea ce este cu neputinţă. Maĭ mult aşĭ înclina a crede cum că Alexandru Dascal a fost Moldovean şi că Psaltirea este o copie muntenească.

In vol. al II-lea al Crestomatieĭ avem întăĭu Calindarĭul (No. 120) care are deja caracterul limbeĭ literare munteneştĭ; tot aşa este cazul cu Catechismul (No. 147, p. 97) care s'a tipărit în Viena şi anume pentru folosul Românilor de supt stăpânirea Austrieĭ. Nicĭ Biblia luĭ Clain (No. 165) cartea cea maĭ voluminoasă ce a apărut în Transilvania în tot cursul secoluluĭ al XVIII-lea nu se depărtează de această limbă literară, din care au dispărut maĭ toate urmele dialectale. Nu întru în chestiunea originalităţiĭ acesteĭ producţiunĭ, cu toate că e lesne de presupus că s'a folosit Clain de Biblia de Bucureştĭ.

Caracterul dialectal ese maĭ vădit la iveală în producţiunile beletristice şi literare ce se datoresc scriitorilor transilvăneni de pe la sfârşitul secoluluĭ al XVIII-lea. De atuncea începe abea adăvărata literatură originală, când autorul nu se maĭ mulţumeşte a fi un traducător sclavic, urmărind originalul strein din cuvânt in cuvânt, ci autorul, sau este cu totul original în concepţiunea sa, sau prelucrează în mod liber subĭectul împrumutat de aĭurea.

Precum am văzut, când am tratat despre istoria literatureĭ româneştĭ, literatura din Transilvania este supusă uneĭ înrăuririĭ cu totul deosebită de aceea supt care s'a născut, a crescut şi s'a desvoltat vechea literatură română.

Acesteĭ influenţe deosebite se şi datoreşte schimosirea stiluluĭ în acele opere carĭ sânt traduse dintr'o limbă cu desăvârşire opusă spirituluĭ limbeĭ româneştĭ.

O altă cauză puternică care a înrâurit în Transilvania asupra limbeĭ române de pe acea vreme este tendinţa latinisăriĭ, care începe a se manifesta pe atuncea, şi a căreĭ urme se pot observa în scrierile luĭ Maior, Clain, Ţichindeal şi alţiĭ. Tendinţa era îndoită, adică de a scrie limba română cu litere latine şi de a elimina din dicţionarul limbeĭ, orĭ ce cuvânt ce se părea a fi de origine nelatinească. Tendinţa întăĭa a produs acea încurcătură grafică din care n'a eşit nicĭ chiar cea din urmă ortografie autorizată; căcĭ uniĭ scriau etimologiceşte, alţiĭ transcriau sunetele române

la Cărare pre scurt (N° 85), dont la langue et l'orthographe sont celles du Nouveau Testament de Belgrade, et par conséquent se rattachent au groupe S.-V.

Le Molităvnic (N° 87) ressemble au „Diaconariu" précédent. Celui-là, imprimé à Belgrade et présentant de plus des formes dialectales évidentes, nous confirme l'opinion que le „Diaconariu" doit être de la même origine. La Chronique de Dorotheus (N° 95, p. 311) est un texte d'origine moldave, ayant passé par les mains d'un copiste transylvain; le mélange de ces deux dialectes nous le prouve suffisamment. Il est plus difficile à préciser le caractère dialectal dans les œuvres d'Alexandre Dascalul. Son Penticostariu (N° 96, p. 312) se rapproche du dialecte (N.-E.), de la Moldavie, et le texte qui suit: le Psautier avec commentaire (N° 97), au cas où il n'aurait pas été refait par un écrivain valaque, nous présenterait le même écrivain s'exprimant dans deux dialectes différents, ce qui réellement est impossible. Je serais plutôt porté à croire que Dascal était Moldave et que le Psautier ne serait qu'une adaptation valaque.

Dans le second volume de la Chrestomathie, nous avons d'abord le Calendrier (N° 120) qui porte déjà la marque de la langue littéraire, valaque; de même le Catéchisme (N° 147), imprimé à Vienne et publié pour les besoins des Roumains habitant l'Autriche. La Bible de Claïn (N° 165), l'œuvre la plus volumineuse qui ait paru au XVIIIe siècle en Transylvanie, ne s'éloigne pas non plus de cette langue littéraire, dont toutes les traces dialectales se sont complètement effacées. Il est inutile de me prononcer sur l'originalité de cette traduction, car il est facile à supposer que Claïn s'y est servi de la Bible de Bucarest.

Dans les productions littéraires, en prose ou en vers, des écrivains de la Transylvanie vers la fin du XVIIIe siècle, ce caractère dialectal est encore plus sensible. C'est à peine à partir de cette époque-ci que commence la littérature véritablement originale, où l'on n'a plus affaire à des traductions serviles, qui suivaient mot-à-mot le texte original, mais à des écrivains, ayant une puissante faculté de conception ou à des traducteurs habiles, qui refont, conforme au génie de la langue roumaine, les travaux des autres.

La littérature de cette province, ainsi qu'on l'a vu lorsque j'ai parlé de l'histoire de la littérature roumaine, est soumise à une influence bien différente de celle qu'a subie l'ancienne littérature roumaine dans son développement.

C'est à cette influence qu'on doit la bizarrerie du style dans les livres traduits d'une langue absolument opposée au génie de la langue roumaine.

Une autre influence non moins puissante fut la tendance à latiniser, qui commence à se manifester à cette époque-là, comme l'on en peut se convaincre par les traces qu'elle a laissées dans les ouvrages de Maïor, de Claïn, de Ţichindeal et d'autres. La tendance était plutôt double : car il s'agissait d'écrire le roumain avec les caractères latins, et aussi d'éliminer du dictionnaire chaque mot qui ne semblait pas être d'origine latine. Le premier essai donna naissance à une confusion orthographique d'où n'est pas encore sortie même la dernière orthographe officielle : quelques-uns écrivaient selon l'étymologie, d'autres rendaient les sons propres au roumain par des signes arbitraires, et c'est à peine de nos jours qu'est

cu semne arbitrare şi abea acuma începe să răzbată o ortografie curat fonetică, întocmaĭ precum era cea veche chirilică, care a reprodus cu o esactite perfectă toate sunetele proprie graĭuluĭ românesc. Tendinţa latinisăriĭ a contribuit la decâderea literară şi la sărăcirea limbeĭ, ce se poate observa în cursul secoluluĭ al XIX-lea, maĭ ales acolo, unde această tendinţă predomina.

Ca esemplu de ortografie cu litere latine am tipărit textul No. 174 adică Acathistul luĭ Clain, după cum se pare, cea maĭ veche carte bisericească română tipărită cu litere latineştĭ; din care cauză reprezintă deja acele dificultăţĭ şi nedumeriĭ ortografice ce se perpetuă supt forme variate la toţĭ urmaşiĭ, ce întrebuinţează literile latine. Valoarea esactă a vocalelor şi a sunetelor curat româneştĭ nefiind decât abea indicată, toate acele texte cu ortografiĭ meşteşugite şi sucite nu sânt decât de o valoare îndoelnică pentru cercetările filologice. Din această cauză n'am reprodus alte texte decât acel Acathist şi câte-va cântece populare din Sas-Regen (Transilvania), carĭ au fost scrise de culegătorul cu o astfel de ortografie.

In cărţile însă carĭ au păstrat slova chirilică caracterul dialectic reese din ce în ce maĭ mult, şi această cu cât ne apropiăm de epoca modernă. Aşa avem Retorica (No. 167, p. 162) şi toate operile luĭ Barac, şi Aaron de carĭ voĭu vorbi maĭ la vale.

Gromovnicul (No. 168) este o copie făcută de către un Muntean după un izvod transilvănean. Contrariul, adică copiarea şi tipărirea în Transilvania de texte munteneştĭ, se înţelege cu modificărĭ maĭ mult sau maĭ puţin pronunţate dialectale, a avut loc la Bertoldo (No. 170), Sindipa (No. 175) şi Esop (No. 182, p. 207). Aşa că în toate aceste avem un amestec de dialecte.

Forme dialectale pronunţate s'au strecurat apoĭ în Arghir şi Elena a luĭ I. Barac (No. 172) precum şi în Patima (No. 176) a luĭ V. Aaron. Tot aşa este cazul cu Didahiile (No. 179), ale luĭ P. Maior şi cu Hronica (No. 181) a luĭ Şincai. Ţichindeal în Fabule (No. 183) începe a schimba limba întroducând câte-va neologisme, dar totu-şĭ maĭ păstrează ortografia chirilică şi astfel ne arată caracterul dialectic al limbeĭ scrise de dânsul. Verşul Cotronţeĭ (No. 186) ca o producţiune populară oglindeşte într'un mod corect dialectul local; păcat numaĭ că P. Furdui a întrebuinţat literile latine şi ortografia ungurească, care întunecă puţin caracterul adevărat al sunetelor româneştĭ nereproduse cu esactitatea alfabetuluĭ chirilic. Colindele ce urmează (No. 187) sânt de asemenea de origine transilvană, limba fiind maĭ mult populară. Maĭ literară este limba în Chiemarea la typărire (No. 188) a luĭ Loga şi în Răsipirea Ierusalimuluĭ (No. 189) de I. Barac, dar are forme dialectale amestecate cu formele literare.

La suma textelor de origine transilvăneană maĭ este de adăugat textul dialectal din Haţeg şi cântecele populare din secţiunea literatureĭ populare, a căror ortografie nu este în tot deauna fonetică ci, când maĭ mult, când maĭ puţin etimologică, ĭar graĭul este acel al culegătoruluĭ, influenţat de acel a poporuluĭ, fără a'l reproduce cu acea esactitate care e necesară pentru cercetărĭ filologice. Avem decĭ următoarele texte ca reprezintând graĭul din Transilvania: p. 1*, 2*. No. (1, 3), 4,

apparue une orthographe purement phonétique, ainsi que l'était l'orthographe cyrillique, qui reproduisait avec une parfaite précision les sons particuliers au langage roumain. La seconde tendance contribua aussi, de son côté, à la décadence littéraire et à l'appauvrissement de la langue durant tout le XIXe siècle.

Comme exemple d'orthographe en caractères latins, j'ai donné le texte N° 174, un fragment de l'Acathiste de Claïn, le plus ancien livre ecclésiastique imprimé en semblables caractères, et qui présente, le premier, déjà toutes les difficultés orthographiques que l'on verra, sous des formes plus ou moins différentes, se perpétuer dans tous les livres des écrivains postérieurs, se servant de l'alphabet latin. La valeur exacte de certaines voyelles ou consonnes propres au roumain étant insuffisamment indiquée, le mérite des textes imprimés avec une orthographe pareille, compliquée et travaillée, ne peut être que fort douteux pour les recherches philologiques. C'est pourquoi je me suis borné à l'unique reproduction de l'Acathiste et de quelques chants populaires de Sas-Regen (en Transylvanie) écrits également en caractères latins par celui qui les a recueillis.

Par contre, le caractère dialectal s'est mieux conservé dans les textes imprimés en caractères cyrilliques, et il se fait sentir plus on avance vers l'époque moderne, comme dans la Rhétorique (N° 167) et dans toutes les œuvres de Barac et d'Aaron, dont je parlerai plus tard.

Le Gromovnic (N° 168) n'est qu'une copie faite par un Valaque d'après un original imprimé en Transylvanie. Le contraire s'est produit, avec certaines modifications plus ou moins sérieuses, pour Bertholdo (N° 170), Sindipa (N° 175) et pour Aesope (N° 182), de sorte que dans tous ces livres on trouve un mélange de dialectes.

Des formes dialectales prononcées ont pénétré dans Arghir et Hélène de Barac (N° 172) ainsi que dans la „Passion" de V. Aaron, dans les Didahii (N° 179) de Pierre Maïor et dans la Chronique de Şincaï. Ţichindeal, dans ses fables (N° 183), commence à se servir de néologismes, mais conserve encore l'orthographe cyrillique, à l'aide de laquelle il est facile de reconnaître les nuances dialectales. Le Versul Cotronţei (N° 186) comme production populaire reflète d'une manière exacte la nature du dialecte local; il est à regretter seulement que Furdui se soit servi de caractères latins et de l'orthographe hongroise, qui altère en quelque sorte la valeur réelle de chaque son roumain, non plus rendu avec la même exactitude que par l'orthographe cyrillique. Les Colinde qui suivent (N° 187) appartiennent également au groupe transylvain, la langue en étant plus populaire. Elle est purement littéraire dans la Chiemarea la typarire (N° 188) de Loga et dans la Dispersion de Jérusalem (N° 189) de J. Barac, bien que dans ces œuvres on trouve parfois encore des formes dialectales.

Voilà où je me suis arrêté pour ce qui concerne les textes d'origine transylvaine. Il me reste pourtant encore à ajouter un texte dans le dialecte du Hatzeg, et aussi quelques chants populaires, dont l'orthographe n'est pas toujours phonétique, mais plus ou moins étymologique, et dont le dialecte est celui de l'éditeur influencé par celui du peuple, sans le rendre avec l'exactitude nécessaire dans une semblable recherche. Les textes représentant le dialecte de la Transylvanie sont : p. 1*, 2*. N° (1,

10, (13), (42), 52, 58, 70, 71, 79, 84, 85, 87, (95), (96, 97), (120), 147, 165, 167, (170), 172, 174, (175), 176, 179, 181, (182), 183, 186, 188, 189.

Moldova. După ce am analizat din suma textelor publicate în ambele volume toate acele ce am crezut că aparţin dialectuluĭ muntenesc şi celuĭ transilvănean, toate cele-l-alte reprezintă dialectul moldovenesc. Nu este decĭ necesar a le înşira aci, şi mă voĭu mulţumi numai cu câte-va indicaţiunĭ generale. Din toate dialectele, afară de acela cu rotacismul cel moldovenesc cel maĭ pronunţat este. Dacă vre odată ne îndoiam asupra unuĭ text de este din Muntenia sau din Transilvania, care ar fi locul adevărat de provenienţă, o atare îndoeală nu încape la textele moldoveneştĭ. Chiar prelucrărĭ făcute aĭurea din aceste texte din urmă au păstrat foarte des forme carĭ ne arată caracterul moldovenesc al originaluluĭ. Astfel de împrumutărĭ şi schimbărĭ din texte moldoveneştĭ în texte munteneştĭ şi viceversa am pomenit foarte des în această introducere fiind de atâta importanţă pentru studiul dialectelor române.

Luăm de pildă textul cel maĭ vechĭu moldovenesc tipărit, adică Cazania luĭ Varlaam (No. 37) şi vedem că numaĭ un an după aceea apare o ediţiune muntenească, tipărită la mânăstirea Dealuluĭ. Limba moldovenească este cu desăvârşire schimbată în ediţiunea muntenească. Studiul acestor două verziunĭ, una alăturea de alta ne va da rezultatele cele maĭ pozitive şi cele maĭ satisfăcătoare asupra caracteruluĭ dialectal muntenesc şi moldovenesc şi a supra deosebirelor între aceste două, pe la întâĭa jumătate a secoluluĭ al XVII-lea. Tot aşa s'a încorporat Pravila luĭ Vasile Lupu (No. 40) în Pravila mult maĭ voluminoasă a luĭ Mateiu Basarab (No. 53).

Nu maĭ puţin pronunţat decât în acele opere reese graĭul moldovenesc la Cronicariĭ Moldovenĭ. Abea pe la mijlocul secoluluĭ trecut se strecoare limba literară bisericească în operile literare bisericeştĭ şi în tipăriturile din Moldova. Mersul gradat al desvoltăriĭ dialectale s'a păstrat maĭ bine în manuscrisele de origină moldovenească şi maĭ ales în literatura populară scrisă. Cu cât aceste texte provin din provinciĭ maĭ în spre Nord, de pildă din Bucovina, cu atât maĭ pronunţat este caracterul dialectic; aşa schimbările vocalelor **e** în **i**, **ea** în **è** etc. şi altele ce n'au intrat în limba literară se află cu prisos în texte cum este: Intrebarea înţeleptuluĭ cu lume (No. 145) sau Istorie Poamelor (No. 146) Avestiţa (No. 171) şi snoavele p. 359—360; maĭ ales în textele din sbornicul de la 1784, publicate subt No. 157, 158, 159 şi 160 carĭ reprezintă graĭul din Bucovina, căcĭ acolo s'a copiat acel manuscris.

Foarte important ca rezultat al cercetărilor noastre este apoĭ faptul că din toate textele atât tiparnice cât şi manuscrise nu se află nicĭ unu care să prezintă fenomenele cunoscute din graiul popular moldovenesc modern, răspândit şi prin unele părţĭ răsăritene din Ardeal, şi adică trecerea luĭ **p** înainte de **i** în **ch**, a luĭ **b + i = gh**; **v + i = i** sau **j**; **c + i = ş**; **m + i = ñ**. E un fapt cu atât maĭ curios cu cât această trecere este regulată în dialectul Macedo-român şi la maĭ întreaga populaţiune de azĭ a Moldoveĭ, pe când

3), 4, 10, (13), (42), 52, 58, 70, 71, 79, 84, 85, 87, (95), (96, 97), (120), 147, 165, 167, (170), 172, 174, (175), 176, 179, 181, (182), 183, 186, 188, 189.

Moldavie. Maintenant, après avoir énuméré parmi les textes de la Chrestomathie, ceux qui appartiennent aux dialectes valaque et transylvain, il est tout naturel que tout le reste est de provenance moldave. Je ne crois pas par conséquent nécessaire de les mentionner ici; je me bornerai seulement à donner quelques indications générales. Le dialecte moldave est le plus prononcé de tous les autres, à l'exception du dialecte qui présente le phénomène du rotacisme. Si l'on pouvait parfois douter de la provenance réelle d'un texte imprimé en Valachie ou en Transylvanie, un semblable doute ne saurait subsister pour ce qui touche aux textes moldaves. Même les adaptations des textes moldaves faites en dehors de la Moldavie, ont encore conservé telles autres formes qui trahissent leur origine primitive. Dans l'Introduction j'ai montré un fort grand nombre de semblables adaptations de textes valaques en moldaves et vice-versa, vu l'importance qu'elles ont pour l'étude des dialectes roumains.

Prenons par exemple le plus ancien texte moldave imprimé, la Cazania de Varlaam (N° 37) et nous constaterons qu'une année à peine plus tard parut une édition valaque, imprimée au monastère de Deal. La translation d'un dialecte dans l'autre y est très sensible. Une étude comparative entre ces deux versions nous fournirait les résultats les plus précis et les plus satisfaisant sur la nature des dialectes et leur dissemblance vers la première moitié du XVIIe siècle. C'est de la même façon que la Pravila de Vasile Lupu (N° 40) a été incorporé dans la Pravila plus volumineuse de Matei-Bassarab (N° 53).

La nuance dialectale est non moins sensible dans le style des chroniqueurs moldaves, car ce n'est à peine que vers le milieu du siècle dernier que la langue littéraire ecclésiastique commence à s'insinuer également dans les œuvres imprimées en Moldavie. La marche progressive du développement littéraire est mieux représentée par les manuscrits et surtout par la littérature populaire écrite. Plus les textes proviennent des provinces du Nord, telles que la Bucovine, plus la nature dialectale est sensible. Des changements de voyelles, comme **e** en **i**, **ea** en **è** et beaucoup d'autres que la langue littéraire n'a pas admis, se trouvent de plus dans des textes tels que : le dialogue du sage avec le monde (N° 145), l'Histoire des Pommes (N° 146), Avestița (N° 171), les anecdotes p. 359—360 et principalement les textes du Codex de 1784, publiés sous les N°s 157, 158, 159 et 160, et qui représentent le dialecte de la Bucovine, où le manuscrit a été copié.

Un fait très important, résultat de nos recherches, est que de tous les textes imprimés ou manuscrits, il n'y a pas un seul qui présente les phénomènes particuliers au dialecte moldave populaire de nos jours, répandu également dans certaines régions orientales de la Transylvanie, tels que le passage de **p** devant **i** en **ch**, de **b+i** en **gh**, de **v+i** en **i** ou **j**, de **c+i** en **ș**, de **m+i** en **ñ**. Et ce fait est d'autant plus curieux que ce passage est de règle encore dans le dialecte macédo-roumain, ainsi que chez presque toute

nicĭ o urmă nu se găseşte la vre-unu din numeroşiĭ scriitorĭ Moldovenĭ din a căror opere atât publicate cât şi manuscrise am dat extracte aci.

După cum însă se poate dovedi atât prin ajutorul monumentelor literare cât şi prin viul graĭu al locuitorilor, se pare că în secoliĭ din urmă un dialect, care are multe afinităţĭ cu dialectul Istrian şi întru cât-va cu cel din Macedonia s'a răspândit cu încetul de-alungul şiruluĭ munţilor Carpaţĭ. Nişte Mocaniĭ sau maĭ bine păcurarĭ originarĭ de dincolo de Dunăre, carĭ vorbeau acel dialect trebue să se fi întins de la Sud-Vest la Nord-Ost tot de-alungul munţilor şi la un moment dat să se fi aşezat în unele locurĭ, maĭ ales în acele puţin populate, precum era Moldova de Nord. Acestora s'ar datori formele cu rotacismul. O altă imigraţiune a unuĭ element român în număr considerabil, venind din Macedonia s'a efectuat în sec. XVI şi XVII care urmând drumul bătut de mocaniĭ s'a întins din Transilvania prin Maramureş până în Bucovina. In cursul a doĭ secoli s'a contopit cu elementul maĭ vechĭu îndigen, modificând într'un mod esenţial graĭul acestuĭa. Contopirea şi schimbarea graĭuluĭ a avut loc însă abea în ceĭ din urmă doĭ secolĭ, după ce se închegase deja limba literară română în forma cĭ de faţă. Căcĭ schimbărĭ precum le prezintă dialectul moldovenesc de pildă, bi = ghi, pi = chi etc. precum am observat nu se găsesc nicĭ măcar în acele texte carĭ sânt de origină cu totul populară. Urme numaĭ se pot găsi pe icĭ pe colea, câte un cuvânt, câte o formă se strecoară într'un text, care de altfel n'are nimica în comun cu acea escepţiune. Se pot astfel urmări numai tendinţele latente ale uneĭ schimbărĭ ulterioare, produse însă nu în modul organic al desvoltăriĭ ci în modul violent al amestecăriĭ şi contopiriĭ cu un dialect introdus de aĭurea.

Altfel o schimbare precum este aceea de care ne ocupâm ar fi fără seamăn în istoria limbelor. Localizarea acestuĭ dialect, reprezentat în Chrestomatie numaĭ prin texte macedonene şi istriene (şi numaĭ câte un exemplu din ţara Haţeguluĭ şi din Vălenĭ de munte) dovedeşte că stă în legătura intimă cu acel element care locueşte azĭ în creeriĭ munţilor Carpaţĭ, care pribegind din loc în loc ca păstorĭ cu turmele lor, vărând aci şi ernând aiurea, în Istria şi Macedonia, s'a hotărât a se aşeza şi a stăpâni ţinuturile atât de des bătute de dânsul, dar că a venit de s'a sălăşluit aci abea în timpurĭ relativ moderne. Astfel s'ar esplica uşor acea schimbare surprinzătoare a graĭuluĭ moldovenesc şi acel al locuitorilor megieşĭ de prin munţiĭ Transilvanieĭ.

Nuanţa dialectală din Basarabia este reprezintată prin textul No. 185 iar cântecele populare şi textele de literatură populară fiind scrise în limba literară nu au decât puţine forme dialectale pronunţate. Pe cât am putut am păstrat ortografia culegătorilor neschimbată, căcĭ nu voĭam să iau asupra mĭ răspunderea de a transcrie poate neesact texte dialectale schimbându-le ast-fel fără voĭa mea caracterul lor distinctiv.

* * *

la population actuelle de la Moldavie, tandis que dans les ouvrages des chroniqueurs moldaves on ne trouve aucune trace de pareils changements.

Ainsi que l'on peut s'en assurer à l'aide des monuments littéraires et par le langage vivant des habitants, il semble que dans les derniers siècles, un dialecte ayant beaucoup d'affinités avec le dialecte istrien, s'est répandu peu à peu le long des Carpathes. Quelques „mocani" ou bien bergers, originaire d'au-delà du Danube, se seraient répandus du Sud-Ouest au Nord-Est tout le long des montagnes, et à un moment donné se seraient établis dans certains endroits, principalement les moins peuplés, comme l'étaient les parties du Nord de la Moldavie. C'est à cette colonie que l'on doit l'introduction du rotacisme. Une autre immigration d'un élément roumain en nombre considérable, venant de Macédoine eut lieu entre le XVIe et le XVIIe siècle. Ils suivirent la route frayée par les bergers ou mocani, et s'étendirent en Marmoros et en Bucovine en passant par la Transylvanie. Ils fusionnèrent avec l'élément indigène ancien durant deux siècles, modifiant ce dernier d'une manière absolue. La fusion et la transformation de ces deux dialectes se sont effectuées à peine durant les deux derniers siècles, après que la langue littéraire roumaine se fût désormais arrêtée à la forme actuelle. Des changements dans le dialecte moldave, tels que bi = ghi, comme nous l'avons déjà vu, ne se retrouvent même pas dans les textes avec un fond populaire. C'est à peine si l'on y rencontre une trace, çà et là un mot ou une forme qui d'ailleurs n'ont rien de commun avec le reste. L'on ne peut donc suivre que les tendances insensibles d'un changement ultérieur, produit non à la façon naturelle du développement, mais d'une manière abrupte dans la fusion violente d'un dialecte indigène avec le dialecte étranger.

D'ailleurs un changement, comme celui dont nous nous occupons ici, serait sans exemple dans l'histoire des langues. La localisation de ce dialecte, représenté dans la Chrestomathie par des textes macédoniens et istriens (avec un seul exemple du Hatzeg et de Văleni de munte) prouve qu'il est dans un rapport étroit avec le dialecte de la population qui se rencontre dans le creux des Carpathes, errant de place en place comme les bergers avec leurs troupeaux, passant l'été dans un endroit et l'hiver ailleurs, dans l'Istrie ou la Macédoine, jusqu'à ce qu'elle se décida à s'y établir et à se rendre maître des régions qu'elle avait tant de fois parcourues, mais qu'elle s'y fixa à une époque relativement moderne. Ainsi s'expliquerait facilement et cette transformation surprenante du langage moderne moldave, et parmi des habitants des montagnes aux confins de la Transylvanie.

La nuance dialectale de la Bessarabie n'est représentée que par le texte N° 185, et les chants populaires et les textes appartenant à la littérature du peuple n'offrent que fort peu de différences dialectales sensibles. Autant que j'ai pu, j'ai gardé intacte l'orthographe des éditeurs, ne voulant pas prendre sur moi la responsabilité d'une transcription peut-être inexacte, en altérant le caractère dialectal des textes.

* * *

Cu aceasta se închee darea mea de seamă asupra textelor publicate de mine: Ce valoare au pentru cercetările filologice şi istorico-literare îndreptate în spre deslușirea creșterei limbei românești şi a resfirării ei în dialecte şi nuanțe de dialecte; cum cu ajutorul acestor texte se poate urmări desvoltarea limbei de la monumentele cele mai vechi până la cele mai moderne. Ele ne arată ce forțe au contribuit la formarea şi ce elemente s'au întrebuințat la alcătuirea literaturei românești şi ele constitue monumentele neperitoare ale neamului român.

Grâce à ces textes, l'on peut suivre le développement de la langue, des monuments les plus anciens aux monuments les plus modernes. C'est ici que s'arrête mon aperçu sur la valeur intrinsèque qu'offrent pour les recherches philologiques et d'histoire littéraire les textes, que j'ai reproduits en vue de mettre en lumière le début et le développement de la langue roumaine, et de suivre sa séparation en dialectes; ils nous font voir les forces qui ont contribué à la formation de la langue ainsi que les éléments constitutifs de la littérature roumaine. Nous pouvons dire qu'ils renferment les monuments impérissables de la nationalité roumaine.

Gramatica.

§. 1. Alfabetul.

А а (a), Б (b) В (v), Г (ga, go, gu; ghe, ghi), Д (d), Є є (e), Ж (j), З sau Ѕ (ḍ = dz), З (z), И ї і (i), Й (ĭ), К (ca, co, cu; che, chi), Л (l), М (m), Н (n), О ѡ (o), П (p), Р (r), С (s), Т ѿ (t), Ѹ ȣ (u), Ф (f), Х (h), Ц (ţ), Ч (ci, ce; ča, čo, ču), Ш (ş), Щ (şt), Ъ (ă, ŭ), Ь (ĭ, ŭ, ă), Ы (âĭ, y), Ѣ (ê = ea), Ѫ (â), Ю (ĭu), Ꙗ (ĭa), Ѧ (ea), Ѳ (th), Ѱ (ps), Ѯ (x), Ѵ (y, v), Ѧ (în, î), Ꙗ (ge, gi; ğa, ğo, ğu).

§. 2. Accentele.

(′) accentul tonic, (`) am pus pe è lung final dialectal = è italian, istr. ê sau ę. (~) semnul prescurtării, se pune pe abreviaturi. (ˈ) stă deasupra cuvântului în loc de ъ sau ь.

§. 3. Abreviaturile

se fac prin eliminarea vocalelor, sau prin tăierea ultimelor silabe, de pildă: Ѧпстлъ = Ap(o)st(o)l, Дмнзеѹ = D(u)mn(e)zeu, стх = stih, сфнт = sfânt, зач = zacealo etc.

§. 4. Articolul.

I. Substantival sau enclitic:

Masc. Sing. Nom. -l (-ul), -lu, -le, -a; G. D. -luĭ, -lu, lu, -i; V. -o, -e, -le.
Plur. Nom. -ĭ; G. D. V. -lor.
Fem. Nom. Ac. -a; G. D. -eĭ, -iĭ.
Plur. Nom. Ac. V. -le; G. D. -lor.
Macedor. -lu, -le; -lui. -lĭi; -lor. -a, -ea; -lĭi. -le; -lor.

Exemple: S. m. G. D. *-lu; lu:* 2*, 3. 3*, 2. 3. 5*. 8*, 3. 9*, 3. 11*, 3. 13*, 2. 3. 15*, 2. 16, 3. 1. 2, 2. 3. 6. 7. 10. 12, 2. 13, 3. 15. 16, 3. 19, 2. 20, 2. 3. 21. 23. 24. 25, 2. 26. 27, 2. 30. 2. 3. 32, 2. 3. 33, 3. 35, 2. 36, 3. 37, 2. 3. 44. 58, 2. 74. 81. 85, 2. 3. 90, 3. 93, 1. 2. 107, 3. 130, 2. 3. 131. 132, 2. 134, 2. 137, 2. 157, 3. 207, 3. 221, 3. *b.* 77, 2. 258, 2. v. şi pronumele pers. persoana 3ª: *el.*
Plur. G. *-loru* 1. 3.

II. Adiectival:

Masc. Sing. Nom. Ac. V. cel, ăl; G. D. celuĭ, ăluĭ.
Plur. Nom. Ac. V. ceĭ, ăĭ; G. D. celor, ălor.
Fem. Sing. Nom. Ac. V. cea, a; G. D. ceĭ, ăĭ.
Plur. Nom. Ac. V. cele, ale; G. D. celor, alor.

cel şi *cea* sânt şi pronume demonstrative v. §. 6, No. III.

III. Pronominal:

Masc. Sing. al.	Fem. Sing. a.
Plur. aĭ.	Plur. ale.

IV. Nehotărăt:

Masc. Sing. Nom. Ac. un; G. D. unuĭ.
Plur. Nom. uniĭ; nişte; G. D. unor; niştor.
Fem. Sing. o,ună; G. uneĭ.
Plur. Nom. unele; G. D. unor.
Macedor. un, unuĭ; unâ, uneĭ. nişte.
un şi *o* v. numerale §. 7.

§. 5. Substantivul.

I. Declinarea nearticulată:

Masc. Sing. şi Plur. bărbat(-ţĭ); G. de-, a bărbat(ţĭ); D. bărbat(ţĭ); Ac. pe bărbat(ţĭ); V. bărbat(ţĭ); Abl. de la bărbat(ţĭ).
Fem. Sing. şi Plur. fată (fete); G. de-, a fată; D. fată; Ac. pe fată; V. fată; Abl. de la fată (fete).

II. Declinarea articulată:

1. Cu terminaţiune consonantică:

Masc. Sing. Nom. Ac. banul; G. D. banuluĭ; V. bane, banule.
Plur. Nom. Ac. baniĭ; G. D. banilor; V. banĭ, banilor.
Macedor. luplu, a luplui, lupu; luplĭi, luplior.
Exemple arhaice şi esceptiunĭ: Plur. Nom. apostol*y* 77, 3; G. D. -l*y*lor 116, 3. braz*â*lor *b.* 234, 2. copie*i* 200, 2. dăruiţ*â*lor 240, 3. domnie*luru* 53, 3. fecio*a*rii 315, 2. grumaḑ*âĭ* 258. înţălepţ*âĭ* *b.* 181, 2. direpţ*â*lor 256, 2. *b.* 232, 3. fraţ*â* *b.* 230. fraţ*â*lor 259, 1. 2. *b.* 234. morţ*âĭ* 215, 2. meşter*âĭ* *b.* 136.
Sing. V. învăţător*ŭ* 108, 3; -ţătoar*â* 187.
Domn, doamne etc.

2. Cu terminaţiune vocalică:

a) -u. Nom. Ac. *boul*; G. D. bouluĭ; V. boule.
Plur. Nom. boiĭ; G. D. boilor; V. boĭ, boilor.
Macedor. favrulu, favruluĭ, favrilĭi, favrilor.
b) 1. -e. Nom. Ac. *cărbune-le*; G. D. -luĭ; V. -le.
Plur. cărbuni-ĭ; G. D. -lor; V. -nĭ, -lor.
nume, V. nume.
Macedor. jone-le, jone-luĭ, jone; jon-lĭi, jon-lor, joni.
b) 2. -ea. Nom. nenea; G. D. neniĭ; V. nene.
Plur. Nom. neniĭ; G. D. nenilor; V. nenĭ, -ilor.
b) 3. -e. Nom. pârslea; G. D. pârsliĭ; V. pârsle-*o*.
Plur. Nom. pârsliĭ; G. D. -ilor; V. pârslĭ, -ilor.
gâdea.
c) **-a. Sing. Nom.** popa; G. D. popiĭ; V. popo.
Plur. Nom. popiĭ; G. D. popilor; V. popĭ, -ilor.
vlădică, îuzbaşa, G. D. -*şi* 92, 2; -*şie* 92, 2.
Macedor. Dumnezeu, V. -*zeale* *b.* 272, 3; gĭone, V. *gioneale* *b.* 275.

Fem. 1. *a)* terminaţiunea *-a*. Nom. Ac. casa; G. D. caseĭ; V. casă.
Plur. Nom. Ac. case; G. D. caselor; V. case, -lor.
b) Sing. Nom. Ac. scara; G. D. scăriĭ; V. scară.
Plur. Nom. Ac. scările; G. D. scărilor; V. scărĭ, -ilor.
c) -că. Nom. Ac. turturică; G. D. turturiceĭ; V. turturico.
Plur. Nom. Ac. turturicele (-relele); G. D. turturicelor; V. turturicelor.
Macedor. luna, lunilĭi, lunâ. lunile, lunilor, lune.

2. terminaţiunea *-e*.
a) Sing. Nom. Ac. V. cartea; G. D. cărţiĭ.
Plur. Nom. Ac. cărţile; G. D. cărţilor; V. cărţĭ, -ilor.
b) Nom. zestrea; G. D. zestreĭ; V. zestre.
Plur. Nom. zestrele; G. D. zestrelor; V. zestrelor.
Macedor. adunarea, adunarilĭi, adunare; adunârle, adunârlor, adunâri.

3. terminaţiunea *-ie*.
Sing. Nom. datoriea; G. D. datorieĭ, -iiĭ; V. datorie.
Plur. Nom. datoriile; G. D. datorielor, -iilor; V. datorielor, -iilor.
Macedor. istoriea, istoriilĭi, istorie; istoriile, istoriilor, istoriĭ.

4. terminaţiunea *-eauă*.
Sing. Nom. steaua; G. D. steleĭ; V. steauo.
Plur. Nom. stele; G. D. stelelor; V. stele, stelelor.

1. Fem. termin. în -a: Macedor. steaoa, steaolĭi, steao; steale, steallor.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ:

G. D. *-eeĭ*. asin*eeĭ* 36,2; aspid*eeĭ* 16,2. 60; ap*eeĭ* 1,2; cas*eeĭ* 13,2; credin-ţ*eeĭ* 10*,3. 11*; fêţ*eeĭ* 12,2; învăţatur*eeĭ* 138,3; nâpărc*eeĭ* 60.

G. D. *-ieĭ*. dulceţ*ieĭ* 13*,3; Gheen*ieĭ* 113,2; grop*ieĭ* 230; inim*ieĭ* 13,2. 97,3. 137. 141. 154,2; învăţatur*ieĭ* 25,3; limb*ieĭ* 6*,2. 125,3; lumin*ieĭ* 85,3; lumir*ieĭ* 3*; As*ieĭ* 36.

G. D. *-iĭ*. besêrec*iĭ* 114. 129. 148,2; besêric*iĭ* 77,3. 317,2. 193; besearic*iĭ* 257,3. *b.* 9; beseric*iĭ* 363,3; bisêric*iĭ* 297; maĭc*iĭ* 249,3; cas*iĭ* 291,2. 296. *b.* 7,2; căs*iĭ* *b.* 169,2; bab*iĭ* *b.* 362,2.3; coron*iĭ* *b.* 219,2; carăt*iĭ* *b.* 73; cêt*iĭ* 329,3. 330; cin*iĭ* 332; doamn*iĭ* *b.* 68,3; lun*iĭ* *b.* 9,2; ap*iĭ* 69. 265. *b.* 111,2; dumnezăoa*iĭ* *b.* 83,3.

G. D. *-i*. besêrec*i* 98. 87,3; grop*i* 138,3; fabul*i* *b.* 213; făpturi *b.* 100; dumnezăoa*i* *b.* 84,3.

G. D. *-âĭ*. maĭc*âĭ* 64. 340,2; comoar*âĭ* 23; cas*âĭ* *b.* 117,2; cunostinţ*âi* *b.* 156,2.

G. D. *-e*. basn*e* 359,3; drêpt*e* 345,2; biruinţ*e* 192,2.

G. D. *-eĭ*. asin*eĭ* 232,3; bab*eĭ* *b.* 348; besêrec*eĭ* 107,2. 220; cêt*eĭ* 130,3; crăĭ*aseĭ* *b.* 77; ğupânês*eĭ* 45; maĭc*eĭ*.

Plur. *-ă*. biruinţ*ăle* *b.* 198; blândeţ*ăle* *b.* 65; buz*ăle* 350,3; cădelniţ*ă* *b.* 74,2; cas*ăle* 333,2. *b.* 56,3. 113,2. 171,3. 218,2; cosiţ*ă* *b.* 89,2; cuţoar*ăle* *b.* 132,3; fêţ*ăle* 301,3; feţ*âle* *b.* 218; fiiar*ăle* *b.* 150,2. 164,3. 217; *-rălor* *b.* 59,1; ghiar*ăle* *b.* 129,2. 130,3; grăunţ*ă* *b.* 66,3. 221,3; limb*â* 8. etc.

Adĭective femin.: alês*ă* *b.* 10; amar*ă* 363,3. *b.* 48. 179,3; aprins*ă* 147,3; frumos*ă* *b.* 85. 141. 172,3; groas*ă* *b.* 141. 145. etc.

-ê. megiiaş*ê* 197; fapt*eale* 99,3; — *-i*. fapt*ile* *b.* 49; biruinţ*ilor* b. 197,2; barb*ile* *b.* 98,3; căs*ĭ* *b.* 223. 225.

'em. term. în *-e*:

G. D. *-eeĭ*. afunzime*eĭ* 36,3; leg*eeĭ* 5*,3.

-ieĭ. bunătâț*ieĭ* 112,2; cărț*ieĭ* 97,3; chemar*ieĭ* 10*,3; creștinătâț*ieĭ* 39,3. 98; cetăț*ieĭ* 176,2.3; dereptâț*ieĭ* 10*. 13*,3; leg*ieĭ* 16*,3; lum*ieĭ* 1. 12,2. 17,2. 18,2. 29,2. 41. 46,2. 54. 56,3. 84,3. 104. 109,2. 154,2. 186; mâncâr*ieĭ* 30; mări*eĭ* 11,2. 34,3. 35; mar*ieĭ* 36; — (grand) 11*,2; meserâtâț*ieĭ* 25; mie-r*ieĭ* 98; morț*ieĭ* 13*. 14*,3. 23. 99,2. 102,2. 138,1.2. 141; nopț*ieĭ* 34,2. 154.

-eĭ. cetăț*eĭ* 66. 67,3; direptăț*eĭ* 48; mâr*eĭ* 49,3; nopț*eĭ* 286,2.

-iĭ. arder*iĭ* 281,3; căl*iĭ* 285,2; cărț*iĭ* 125,2.3; cetăț*iĭ* 147,2. *b*. 197,3; cinst*iĭ* *b*. 5,2; creștinătăț*iĭ* 76,2; dereptăț*iĭ* 79,2; dragost*iĭ* *b*. 23; lumiĭ 96,2. 118,3; măr*iĭ* 110,3. 127,2; mănâstir*iĭ* 78; morț*iĭ* 166,2.

-âĭ. cetăț*âĭ* 254; morț*âĭ* 257,2. 267,3.

-i. cruc*i* 106. 226,2; lum*i* 36,3. 42,2; mănăstir*i* 94,2; nopț*i* 245.

'em. term. în *-ie*:

G. D. *-iĭ* bătăi*iĭ* *b*. 159; bogăț*iĭ* *b*. 95 (*-ț*ieĭ *b*. 128,3); curăț*iĭ* 79.

-ăi. avuț*ăi* *b*. 359,2.

Plur. în *-ă*. bătrăneț*ă* *b*. 63,2; cărț*âle* 251,2.3; Neutre: braț*ă* *b*. 190,2.3. 230,3; car*ăle* *b*.293; gerur*â* 8; gîudêț*ă* 150,2 (*-ț*e 46. 119. *b*.9).

-i. hrisoav*ile* *b*. 219,3. 222,2. 220,2.

Macedor. Sing. G. D. a ingîurare*lieĭ* *b*. 267,2.3; lumi-*llieĭ* *b*. 280,2. Plur. ingîur*ârile* *b*. 267,2.3.

III. Numele propriĭ:

c. 1. Consonantă: Muș*at*; G. D. luĭ M.; V. Muș*ate*.
V. Isoape 351,2; Anadami *b*. 135,2.

2. -e. Sing. Nom. Ac. V. Gheorghe; G. D. luĭ Gheorghe.
Plur. Gheorghiĭ; G. D. Gheorghilor.
G. Mihn*ieĭ* 172; -n*eĭ* *b*. 206,2; Mambre-*eĭ* 37.

3. -ie. Zaharie; G. D. luĭ Zaharia; V. Zahario.
G. Antonii *b*. 199; Ghenar*ii* 44.

4. -u. Radu; G. D. luĭ R.; V. Radule!
Sandule; Vladule. Alexandre!

5. -a. Luca; G. Lucăĭ 307,3. G. Čogol*eĭ* 53,2; Agrip*eĭ* 148,2; -p*iĭ* 149,2; Nekit*eĭ* 53,2.

ı. Martha; Martei; Martho!
Ana; Aneĭ; Anno!

Nume propriĭ.

G. D. *-ieĭ*. Xenedor*ieĭ* 37,2; (*-eĭ*, Arav*ieĭ* *b*. 55,3).

G. D. *-iĭ*. Ann*iĭ* 249,3. *b*. 171,2; Aretus*iĭ* *b*. 178; Arav*iĭ* 367,2.3; Artem*iĭ* *b*. 91; Elisaft*iĭ* *b*. 61,2; —, *-i*, Ev*i* *b*. 232,2.

G. D. *-âĭ*. Dâmbovit*âĭ* 189,2.
V. Evvo 64,2.

Substantivele comune, adică de doue genurĭ, se declină la singular ca culine, ĭar la plural ca feminine.

Aceeașĭ regulă urmează și adiectivele, cari se declină ca substantive. mele lor feminine și plurale sânt însemnate în glosar.

§. 6. Pronumele.

I. Pronume personal.

Pers. 1.

A) absolut.: Sing. Nom. eu; G. meu; D. mie; Ac. mine.
Plur. Nom. noĭ; G. nostru; D. nouă; Ac. noĭ.

B) conjunct.: Sing. D. îmĭ, mi, -'mĭ, mĭ-; Ac. mâ.
Plur. D. ne, ni; Ac. ne.

Macedor. eu; nĭui; nĭia; mine. noi; a nostror; nao; noi. nĭi; me; nâ.
Istr. ĭó; mire; (a) miĭe; nói; a nó(i); Conj. mê; (ă)m(ĭ); n(ê); n(ê).

Exemple arhaice şi esceptiunĭ: *eu* 3. 4. 8. 16,2. 40. 51,3. etc.; *meu* 8; *mĭeu* 5. 18,2. 3. 31. 42,3; *mie* 4. 5. 12. 18,3. 52,2; *mii* 207. 2. *b.* 199; *mine* 1. 4. 10,2. 16,2. 16*,3. 18,3; *mene* 1*,6. 6. 40. 46. 47,3. 104. 108. 184,2. 366,2. 3; *meînre* 2*,1. 4*,3. 6*,3. 7*; *miînre* 2*. 6*,3; *âm* 215,2; *mi* 9; *mĭ* 6. 2*,3; *em* *b.* 47; *mŭ* 18,2; *mă* 3,2. 3; *mâ* 16,3. 18,2. 364,3; *me* 2*,3. 4*. 5*.

Macedor. Nom. *mine* *b.* 270,2. 272,2. 274,3; *ţeu* *b.* 281,3; *m̃ĭ* *b.* 270,3; *nĭi* *b.* 263,2. 265,2.

Istr. *ĭo* *b.* 284; *mire* *b.* 285.

Plur. Nom. *noĭ* 1. 3; Ac. D. *nuĭ* 55. 36,3. 2; *noao* 10. 25,3. 27. 40,3. 77,2. 167,3. *b.* 101,3; *noaoŭ* *b.* 252,3; *noaâ* 48,2. 108. 137. 196,3. 230. 322,3. *b.* 11. 199,2; *noaî* 179; *noa* 207,2; *noo* 35. 77,2. 119,2; *nuoî* *b.* 56,3.

nostru, v. pron. posesiv.

D. ne 26,2. 27,2; *ni* 285; *nă* *b.* 277.

Macedor. *nă* *b.* 279. 282.
Istr. *na* *b.* 283.
mineş 94,2. 183.

Pers. 2.

A) absolut.: Sing. Nom. tu; G. tâu; D. ţie; Ac. tine.
Plur. Nom. voĭ; G. vostru; D. voao; Ac. voĭ.

B) conjunct.: Sing. D. âţĭ; ţi; -'ţĭ; ţi-; Ac. te.
Plur. D. vă; vi; Ac. vă.
-ţ 3; âţ 254,2.

Macedor. tu; tui; ţea; tine. voi; vostror; vao; voi. ţe; te. vâ.
Istr. tu; tire; (a) ţiĭe. vói; a vó(i). tê; (ă)ţ(ĭ); v(ê); vê.

1. *el.* Pers. 3.

A) absolut.: Masc. Nom. Ac. el; G. D. luĭ; lu; Plur. Nom. Ac. eĭ; G. D. lor.
Fem. Nom. Ac. ea; G. D. eĭ; Plur. Nom. Ac. ele; G. D. lor.

Reflexiv Sing. Plur. G. său; D. şie; Ac. sine.

Ac. cu pron. conjunct.: sine-mĭ; sine-ţĭ; sine-şĭ.

B) conjunct.: Masc. D. âĭ, i, -ĭ, ĭ-; Ac. ăl, -l, l-; Plur. D. le, li; Ac. ăĭ, -ĭ, ĭ-.
Fem. D. âĭ, i, -ĭ, ĭ-; Ac. o. Plur. D. le, li; Ac. le.

Reflexiv: D. âşĭ, şi, -'şĭ, şi-; Ac. se.

Macedor. Abs. el, lui; elĭi, lor. ĭa, lĭei, ĭa; ele, lor. şâ, se; Conj. lĭi, lu. lâ, lĭi; Fem. lĭi, u. lâ, le.

Istr. Abs. masc. ĭê, ĭê, aĭê. ĭelĭ, ĭel, aĭel; Conj. (ă)l, lĭ(ói). lĭ, l(e); Fem. ĭa, ĭa, aĭá. ĭale, ĭale, aĭale; Conj. vo, o, la. lĭ(oĭ), le, l(e). síre, sê.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ: *elŭ* 141; eal 301. *b.* 360,2; *elu* 2. 5. 14. 14*,2. 27,1. 3. 54,2; *ĭel b.* 68,2. *luĭ* 25. 35; *lu* v. Articol. *eĭ* 1. 2. 5. 18. 2. 192; *eai* 1. 300,3. 307; *lor* 1. 9. 19,2. 28. 34,3; *eah* 142; *eeah* 136,2; 07. *b.* 85. 171,2. 3; *eĭ* 29,2; *eai* 306,3. *b.* 83. 85; *eale* 8*,2. 24,2. 34,2. 40,3. 2. 231; *elê b.* 73; *ĭale* 57. 94,2. 167,3. 349; *i* 2. 17,3. 19,3. 26,2. 30,3. 33. 3. 51,2; *îĭ b.* 212,2; *eĭ* 216, 2; *c b.* 360; *-l* 7. 18; *le* 8. 23; *l'* 7; *lâ* 13; *âĭ* ; *i* 2*,2. 7. 8. 13. 15,2. 18. 27,2. 46,2. 50,2. 213; *le* 46; *lâ* 5*,2. 7*; *sine* 3. 50,2; *siînre* 4*,3; *săne* 364; *săni b.* 360; *şie* 285. *b.* 14; *şiea* 313,2; *-şĭ* 2. ,2; *îşĭ* 167; *-ş* 362,2. *b.* 51,3. 120,2. 122; *elu-şĭ* 7. 21. 128,2; *lui-şĭ* 328,2. 2,3. 107. 203,3; *ei-şĭ* 21,3. *b.* 79,3. 107,2; *loru-şĭ* 21,3. *b.* 57,3. 83,2; *sine-mĭ* ,2; *sine-şĭ b.* 5.

Macedor. Plur. Nom. *elĭi b.* 263,3; *ellĭ b.* 276,3; *a lĭei b.* 267, 2; D. *lĭi b.* 263,3. 264,3. 265,3. 266; *ilĭ b.* 270. 272; *îllĭ b.* 281; *li b.* 272,3; Ac. *-lŭ b.* 272,2; *lu b.* 272; *lâ b.* 265,3. 266,2; *lă b.* 276,2. 279,3; *le b.* 273,3; *li b.* 266.

Istr. Sing. Nom. *egl b.* 283; G. *ĭeilĭ b.* 282,3; D. *lu b.* 283,3. 284,2. 3. 285; Plur. Nom. *ĭelĭ b.* 282, 2. 286, 3; D. *lu b.* 283; *ĭa b.* 284, 2; *lieĭ b.* 283,3; *li b.* 284,2; *lĭ b.* 283,3.

2. *nus.* Simplu.

A) nus, nusă. nuşĭ, nuse.

Artic. nusul, nusa. nuşiĭ, nusele.

Macedor. nâsu, nâsâ, nâşi, nâse.

B) Sing. masc. *îns*; fem. însă; Plur. masc. înşĭ; Fem. înse.

npus cu pron. conjunctive.

1. Sing. masc. însu-mĭ; Fem. însa-mĭ; Plur. masc. înşi-ne; Fem. înse-ne.
2. Sing. masc. însu-ţĭ; Fem. însa-ţĭ; Plur. masc. înşi-vâ; Fem. înse-vă.
3. Sing. masc. însu-şĭ; Fem. însa-şĭ; G. D. înse-şĭ; Plur. masc. înşi-şĭ; Fem. înse-şĭ.

sc. Nom. dânsul; G. D. -luĭ; Plur. Nom. Ac. dânşiĭ; G. D. dânşilor.

n. Nom. dânsa; G. D. dânseĭ; Plur. Nom. Ac. dânsele; G. D. dânselor.

Macedor. însunĭ, insuţi, insuşi, insuşă. inşinâ, inşivâ, insuşi, insuşâ.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ:

nus 100,2. 102,2. 103,3. 187,2.

nusul 18,2. 21,2. 58,2. 85,3; *nuşiĭ* 15,2. 85,3; *nusa* 108,3. 188,1. 2; *nusele* 81.

îns 15. 231,2. 232,1. 2; Plur. *inşi* 306,3.

sc. Conj. *însul* 99. 137,3. 139,3. 186; Plur. masc. *însu-mi* 92,3. 98,2. 138,3. *b.* 363,2.

însu-ţi 113,2. 192,3. 186. 345,3. *b.* 48. 119. 149,2. *b.* 208,2.

însu-şi 15,2. 41,3. 44,2. 47,3. 56. 62. 69,2. 88,2. 97,3. 100,2. 182. 231,2. 309,3. 316. 317,2. 342,2. 367,3. *b.* 21. 73. 80,3. 120. 127. 163.

înşi-ne 44,3. 109,2. *b.* 124,3. 154,2.

înşi-vă 46,2. 50. 140,2.

înşi-şi 46,3. 60,2. 111. 130,3. 278,2.

Fem. *însă* 110. 188; Plur. *înse* 229, 2. 3; Comp. s. *însă-mi* 53; *însa-ţi b.* 194; *însă-şi* 141. *b.* 163,2; *însa-ş b.* 179,2. 363,2; Plur. *însă-şi b.* 87,3; *înse-ş* 32. *adins-voi-şi* 12*,2; *adins-ei-şi* 12*,2; *adinşi-şi* (semet ipsos) 12*.

cătr'*ăns* 108,3; *-însu* 31. 365,3; di *însul* 48,2. 84,3; *di însu* 366,2; *d'ins* 367,3; *d'inşii* 15,3. 59,3; *dănsăle* Fem. plur. *b.* 132,3.

într'*ănsul b.* 157; Fem. într'*ănsă* 8; Plur. masc. *-'ânşiĭ* 11. 15,3. Fem. într'*ănsile b.* 91,2; dentr'ânse 57.

pre *ins* 67. 230. 286,2; pre *însul* 185,1. 2. 187,2. 3. 267,3; pri*insul* 82; *-însu* 51,2; *prinsu* 365; *prîinşi* 50,2. 183,3; *prinşi* 367; Fem. pri *însă* 366,2; pre-în*săle* 187,3; Plur. *pre înşine* 241; *sprensŭ* 14; *sprinşi* 15,3; *spreînsul* 247,3.

II. Pronume posesiv.

A) Nearticulat.

a) cu subiectul în singular:

1. Sing. masc. mieu; Fem. mea; G.D. mele; Plur. masc. mieĭ; Fem. mele.
2. Sing. masc. tău; Fem. ta; G. D. tale; Plur. masc. tăĭ; Fem. tale.
3. Sing. masc. luĭ; Fem. eĭ; Sing. masc. său; Fem. sa; G. D. săĭ, sale; Plur. masc. săĭ; Fem. sale.

b) cu subiectul în plural:

1. Sing. masc. nostru; Fem. noastră; Plur. masc. noştriĭ; Fem. noastre.
2. Sing. masc. vostru; Fem. voastră; Plur. masc. voştriĭ; Fem. voastre.
3. Sing. Plur. masc. fem. lor, său.

B) Articulat.

al mieu, a mea; aĭ mieĭ, ale mele, etc.

Macedor. ameu, nĭu; a mei, a mea. amele. ateu, tu; ateĭ. ata, ta; atale. su, sa; (sâĭ). a nostru, a noştri; a nostra, a nostre. a vostru, a voştri; a vostra, a vostre.

Istr. Masc. méu, téu; noştru, voştru; (luţela?) (a)lor. Fem. mê, tê; noştrê, voştrê; (luţêla?) (a)lor. Plur. masc. melĭ, telĭ; noştriĭ, voştri; luţelĭi, (a)lor. Fem. melĭ, telĭ; noştre, voştre; (luţelĭi?), (a)lor.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ:

Masc. *meu* 6; *mieu* 1*,3. 4. 14,3. 47,2. 100; *mieau* 366,3; *miu* 87. 102,3.

Fem. *mê* 4. 5. 11,3; *me* 1. 135,2. 208. 299,3. 302. 365,3. *b.* 57,3. 84,2. 95,3. 138,2. 179,3. 183; *meah* 141,3; G. *me* 7. Plur. *mêle* 3. 4. 8. 12. 13; *meli* 365,3. *b.* 57,3; *mele* 9; *ĭeĭ b.* 69,2.

Macedor.: *a meu b.* 269,2.

Istr. Plur. *melĭ b.* 284.

Plur. *nostru* 1. 3. *noştri* 32. 66,2; *-try* 76,3; *nostri* 69,2. *noastră* 9. 38,2; *nostră* 45. 141,2. *b.* 84,2. 233; *nostre* 37,3. 45,2. 48,3. 363,3.

Istr. *nostra b.* 284,3; Plur. *nostre b.* 283. 284,3.

Sing. Plur. *său* 5. 11*; *seu* 2; *săĭ* 5. 12,2. 16,2; *seĭ* 71,3. *b.* 12; *siĭ b.* 371,3; *sa* 1. 2; *sale* 2. 3. 9. 34,2; *sali b.* 82,3. 119,2.

Macedor. *su b.* 279,2. 280,2.

Istr. Masc. *sev b.* 286,2; Fem. *sae b.* 284,2.

III. Pronume demonstrativ.

1. *acest, cest.* *A)* Nearticulat.

Masc. acest, acestuĭ; aceştĭ, acestor. Fem. această, acesteĭ; aceste, acestor.

B) Articulat.

Masc. acesta, acestuĭa; aceştĭa, acestora. Fem. aceasta, acesteĭa; acestea, acestora.

a) cest, cestuĭ; ceştĭ, cestor. ceastă, cesteĭ; ceste, cestor.

b) cesta, cestuĭa; ceştia, cestora. ceasta, cesteĭa; cestea, cestora.

a) ăst, ăstuĭ; ăştĭ, ăstor. astă, asteĭ; aste, astor.

b) ăsta, ăstuĭa; aştĭa, ăstora. asta, asteĭa; astea, astora.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ: Masc. *acesta* 5. 21. 30,3. 66; *-to* 43,3; *-ti* 83; *acista b.* 56. 132,3. 359,2; *acistu* 87. *b.* 172; *acestuea* 17,2. 77; *-ue b.* 196,2; *acêstê* 15. 31,3. 34,2. 49,3. *b.* 247; *acestê b.* 213,3; *aceşte* 2,2. 184; *aceştê* 15. 18,3. 77. 100,2. 165,2; *-tea* 49,3. 116,3. 184,2; *-eştiè b.* 197,2. 198. 222,2; *acestor, -ra*; *cest* 31. 36,2. 44,3. 74,3. 93. 102,3; *cesta* 162,2. 170,3; *cestuĭ* 23; *-uea* 32; Plur. Nom. Ac. *ceştĭ* 26,2. 3. *b.* 107; *ceştĭ* 216,2; *ceaştĭ b.* 11,3; *ceştê* 85; G. D. *cestor*; *cestora* 128; *ăst b.* 260. 362,2; *ăsta*; *ăstuĭa b.* 355,2; *acestaş* 1*. 11,3. *b.* 8. 39,2. 53,2. 55,2. 163,3. 195,3; Plur. *ăĭestĭ* 226,3.

Macedor. *aistu b.* 265,2. 271; *aistuĭ b.* 271,3; Plur. *aiştĭ b.* 266.

Fem. *ăcasta* 2. 4. 13,2. 30,2. 36,3. *b.* 61,3; G. D. *aceştiĭ* 23. 46. *b.* 82,3, 251,3; *-tie* 306,3; *-tiea* 331,2. *b.* 21,2. 215; *acestiea* 159,2. 160; *aceaştiea b.* 10,2; *aceaste* 77,3; *-tea* 123; *căstă* 23,2. 24,3. 26. 27,2. 38,2. 91,3. 96,3. 118,3. 131,2. 151,2. 196,3. 348,2; *cêstă* 62,2; *ceştiĭ* 32. 36,3. 79,3. 80,2. 125,2. 131,3; *cêste* 25,2. 28,2. 38. 131; *ceste b.* 103,2. 313; *ăcastaş* 319. 320—322; *aceştieaşŭ* 331,2; *astă b.* 360,3; *aste b.* 105. 323,3; *astea* 259,2. *b.* 261; *astor b.* 315,3.

Macedor. *aista b.* 263,3. 264,2. 278,2; *aestă b.* 273,2; *aisteĭ b.* 267,2. 3; *aiste b.* 264,3.

Istr. *časta b.* 284,2.

2. *acel.* *A)* Nearticulat.

Masc. acel, aceluĭ; aceĭ, acelor. Fem. acea; aceleĭ. acele; acelor.

B) Articulat.

acela, aceluĭa; aceiĭ, acelora. Fem. aceea, aceleĭa. acelea, acelora.

a) cel, celuĭ; ceĭ, celor. cea, celeĭ; cele, celor. cela, celuĭa; ceiĭ, celora. ceea, celeĭa; celea, celora.

b) ăl, ăluĭ; ăĭ, ălor. ă, ăleĭ; ale, ălor. ăla, ăluĭa; ăĭa, ălora. a, alei; alea, alora.

Macedor. aţelu, aţeluĭ; aţelĭi, aţelor. aţea, aţelĭei; aţele, aţelor.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ: Masc. *cel* 27,2. 31. 79,2. 80,2. 157,2; *ceal b.* 9; *čăl b.* 56; *cela* 4*. 3. 4. 9. 26,3. 29,2. Nearticulat: *ceĭ* 26; *cie* 365,3; *cii b.* 83. 143,3; *cè* 363,3. Articulat: *ceea* 2*,3. 9*. 10*. 1. 2. 9. 19,2. 3. 28,2. 52,2. 155. 247,3. 349,3; *ceĭa* 106; *čaâ* 8; *ceâ* 50,3. 83,3; *cee* 16,3. 54,2; *ciea* 266,2. 366; *ciĭa b.* 57,3. (*ăl* Plur. -'i *b.* 326,3.) celor*a* 3*,2. 1. 18. 19. 47,3. 84,3.

Macedor. *aţel b.* 267,3; Plur. *aţelĭ b.* 265.

Banat. Plur. *şeĭ b.* 262,2.

Fem. *cea* *b.* 11. 299; *cê* 17,2. 29,2. 340,2; *ča* 34. 198. *cè* 363,3. *b.* 56. 57. 64,2. 83,2. 114,2. 142,2. 181,3. 197,3. 292,2; *ceu* 141,2. 142,2; *cee* 12*,2. *cêea* 3*,2. 29,2. 31,2. 128,2. 137,3; *cêea* 29,3; *ceii* 9. 95,3. 107. *b.* 5,2. 106,2. 164,2; *cei* 306, 3; *cee* 15*, 2; *cele* 2; *cêle* 5. 24, 2. 25, 3. 42, 3. *b.* 22, 3; *ceale* *b.* 357; *celi* *b.* 65. 120,3; Art. *cêlê* 4. 24,3. 29,2. 31,2; *cêlea* 34. 50. *b.* 13,2; *cealea* 8; *čalê* 6*,3; *celê* 8.

Istr. Plur. *celi* *b.* 283,2.

cel-alt G. D. *celuĭ-l'alt* *b.* 355, 2; Plur. *celĭalțĭ* *b.* 126, 3; *cielanțĭ* *b.* 97, 3; G. *celora*lalțĭ *b.* 84,2; *ceea*-lalțĭ 66,2; Fem. *cea*laltă *b.* 84,2; *ceaĭ*laltă *b.* 325,2.

Plur. Fem. G. D. *celora*lalte *b.* 357,2.

IV. Pronume relativ şi interrogativ.

A) Nearticulat.

1. Masc. care; G. D. căruĭ; Fem. care; G. D. căriĭ; Plur. carĭ; G. D. căror.

B) Articulat.

Masc. Nom. Ac. carele; G. D. căruĭa; Plur. Nom. Ac. cariĭ; G. D. cărora.
Fem. Nom. Ac. carea; G. D. căriĭa; Plur. Nom. Ac. carile; G. D. cărora.

1ª *niscare*, se declină *ca* şi *care*; Plur. niscarĭ 177,3; *-caĭ* *b.* 312,2. 315,3.

2. *cine;* G. D. *cuĭ*; *cuişĭ* 13*,3.

3. *ce* nedeclinabil.

Macedor. care, a cui. ți.

Istr. cárle; Fem. carê; Plur. Masc. Fem. cárlĭi.

4. Masc. *căt*; Fem. cătă; Plur. Masc. cățĭ; Fem. căte; G. D. cător; Plur. Masc. Fem. cătâ 1*, 2.

5. Masc. *atât*; Fem. atătă; Plur. atățĭ; Fem. atăte; G. D. atător; Plur. Masc. atăț*ea* 199,3; *-ță* *b.* 46,3. 255,2; *-ța* *b.* 70,2; Fem. *atăță* *b.* 47,2; *atitê* 104,3.

Macedor. Plur. Masc. ahățĭ *b.* 280.

V. Pronume nedefinit.

A) Nearticulat.

1. Sing. Masc. *un:* G. D. unuĭ; Plur. Nom. Ac. uniĭ; G. D. unor. Fem. o; G. D. uneĭ; Plur. Nom. Ac. une; G. D. unor.

B) Articulat.

Masc. unul, unuĭa; uniĭ, unora. Fem. una, uneĭa. unele, unora.

2. *nime:* G. D. nimenuĭ, nimeruĭ.

nim*ănuĭ* 171,3. 204,2; nem*ănuĭ* 159,2; nim*ăruĭ* 174. 177,3. *b.* 178,3. 350; nemăruĭ 230,2. 245,3. *b.* 218; *nimăruĭa* 198,2; ne- *b.* 11,2.

3. Masc. *alt*: altuĭ; alțĭ, altor. Fem. altă, alteĭ; alte, altor. Art. Masc. altul, altuĭa; alțiĭ, altora. Fem. alta, alteĭa; altele, altora.

Sing. G. D. altu*ea* 119,3. 197. 327,2; *-uê* *b.* 189; *-uĭa* 51,2; Plur. Nom. alț*ie* 87,2; alț*âĭ* 258,3; G. D. altor*â* 88,2; Fem. G. alti*ea* *b.* 208; Plur. Nom. alti*le* *b.* 61.

Istr. Masc. Sing. Nom. *ato* *b.* 282,2. 284,2; Fem. *ata* *b.* 283,3. 285.

4. Sing. Masc. Nom. Ac. *tot:* Fem. toată; Plur. Masc. toțĭ; Fem. toate; G. D. tuturor; Art. tuturor*a*.

§. 7. Numerale.

I. Ordinale.

1 un, unu,ună, o (а); 2 doĭ, două (в); 3 treĭ (г); 4 patru (д); 5 cincĭ (є); şase (ѕ); 7 şapte (з); 8 opt (и); 9 nouă (ѳ); 10 zece (і); 11 un-spre-zece (аі); 2 doĭ-spre-zece (ві); 13 treĭ-spre-zece (гі); 20 două-zecĭ (к); 30 treĭ-zecĭ (л); 0 patru-zecĭ (м); 50 cincĭ-zecĭ (н); 60 şaĭ-zecĭ (ѯ); 70 şapte-zecĭ (о); 80 opt-ecĭ (п); 90 nouă-zecĭ (ч); 100 o sută (р); 200 două sute (с); 300 treĭ sute (т); 00 patru sute (ѹ); 500 cincĭ sute (ф); 600 şase sute (х); 700 şapte sute (ѱ); 00 opt sute (ѡ); 900 nouă sute (ц); 1000 o mie (҂а); 2000 două miĭ (҂в); 391 o mie opt sute nouă-zecĭ şi una (҂аѡча).

un: G. D. unuĭ; Plur. uniĭ; G. D. unor. Art. unul, unuĭa, uniĭ, unora. em.ună, o; G.D. unieĭ; Plur. une; G.D. unor. Art. una, uneĭa, unele, unora.

un şi *o* maĭ slujesc ca articol nehotărât.

doĭ: G. D. douor; Fem. două; G. D. douor; *amândoĭ*, -două, -douor.

zece, sută şi *mie:* G.D. zecĭĭ; Nom. Plur. Masc. zecĭ; Fem. zecile; G.D. zecilor. G.D. suteĭ; Plur. sute, sutele; G.D. sutelor. mieĭ; miĭ, miile, miilor.

Macedor. unu, unâ; doĭ, dau; treĭ; patru; ţinţĭ; şase; şapte; optu; nau; zaţe; unsprezaţe; daosprezaţe; treisprezaţe; ĭinĭiţi; treizâţĭ; patruzâţĭ; ţinzâţi; şaizâţi; şaptezâţi; optuzâţi; nauzâţi; unâ sutâ; dao sute; trei sute; unâ nilie; dao nilĭi. Masc. doilĭi, doilor; Fem. daole, daolor, treilĭi, treile, zaţelĭi, zaţele. (Bojadshi p. 40.)

Istr. ur, urê; doi, do; trei; patru; ţinţi; sase; sapte; osăn; devet; zêţi; urprezêţĭ; doĭprezêţĭ; do-vote-zêţĭ; 21. ur-pre-do-vote-zêţĭ; 30. trei-vote-zêţĭ; 40. patru-vote-zêţĭ; ţinţi-vote-zêţĭ; devet-vote-zêţĭ; 100. şto; 200. do-vote-şto; milar; doi milar; 1879 milar asen-vote-şto devet-pre-sapte-vote-zăţĭ. (Miklosich, Rum. Unters., I, p. 74.)

II. Cardinale.

masc. întăĭu, al doilea, al treilea, al zecelea, al o sutelea, al o mielea. ăl dintăĭu, cel dintăĭu, ăl, cel deal doilea etc.

em. întăĭa, a doua, a treea, a patra, a zecea, a o suta, a o miea. cea-, a dintăĭu, cea-, a deadoua etc.

Macedor. Masc. a intenea, primlu; a doilea, a treilea, a patrulea, a ţinţilea, a şaselea, a şaptelea, a optulea, a naulea, a zaţelea, a unsprezaţlea, a ĭinĭiţlea; Fem. a intenea, prima; a daoa, a treia, a patrua, a tinţia, a şasea, a şeptea, a optua, a naua, a zaţea, a unsprezaţea, a ĭinĭiţia.

Istr. Masc. prvi; Fem. prvê; doile, treile, patrile, osmile, devetile; deseti, desetê; do-vote-zêţile.

întaĭu masc. şi fem. 89,3. 180. *b.* 31. 63,2. 65,2; int*ăe* masc. 8,3; întăi 56. *b.* 50,3; *ai* do*ii* 6; al do*e*lea 110,2; al trei*l*e, al şasele, al noîle, al unsprăḑêcele 180,2. 3; al şêseale *b.* 11; Fem. întăea 29,2. 115. 309,2. *b.* 26; int*ăe* 249,3; *a doa* 25. 26,2. 180; a treea, a patra, a cincê, a şêsea, a şêptea 115. 180; a *trie*, a cince, a *şăsa*, a şapte *b.* 63,2. 65,2; a doao, a şăsăle, a şăpte *b.* 65,2.

Macedor. de întânĭu *b.* 267.

§. 8. Verbul.

I. Verbul auxiliar *am.*

Infinitiv. *a avea, avere*:

Indic. Pres.: am, aĭ, a (au, are); am (avém), aţĭ (avéţĭ), a (au).

Imperfect: aveám, aveaĭ, avea; aveam, aveaţĭ, avea (aveau).
Aor.: avúĭ, avúşĭ, avu; avum (avurăm), avut (avureţĭ), avu (avură).
Perfect: am avut, aĭ-, a- (au-); am-, aţĭ-, a (au) avut.
Plusqpf. I: avúsem, avuseşĭ, avuse; avusem (-serăm), avuseţĭ (-sereţĭ), avuse (-seră).
II: avusésem, avuseseşĭ, avusese; avusesem (-seserăm), avuseseţĭ (-seseretĭ), avusese (-seseră).
III *a*: am fost având, aĭ-, a (au)-; am-, aţĭ-, (a) au fost având.
III *b*: am fost avut, aĭ-, a (au)-; am-, aţĭ-, (a) au fost avut.
Futur. I: voĭu avea, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor avea.
II *a*: voĭu fi avut, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi avut.
II *b*: voĭu fi având, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi având.
III *a*: voĭu fi fost având, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi fost având.
III *b*: voĭu fi fost avut, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi fost avut.
Conj. Pres.: să am, să aĭ, să ară; să avem, să aveţi, să ară; *sau:* să aĭb, să aĭbĭ, să aĭbă; să avem, să aveţĭ, să aĭbă.
Perfect I: să fiu având, să fiĭ-, să fie-; să fim-, să fiţĭ-, să fie având. *sau:* să fi având eu, tu.
II: să fiu avut.
Plusqpf. I: să fiu fost având.
II: să fiu fost avut, să fiĭ-, să fie-; să fim-, să fiţĭ-, să fie fost avut. *sau:* să fi fost eu avut. *sau:* să fi fost avut eu.
Futur.: voĭu să am, veĭ să aĭ, va să aibă; vom să avem, veţĭ să aveţi, vor să aibă. *sau:* o să am, o să aĭ etc., *sau:* am să am, aĭ să aĭ, are să aĭbă; avem să avem, aveţĭ să aveţĭ, are să aĭbă. *sau:* am a avea, aĭ-, are-; avem-, aveţĭ-, au a avea, *sau:* am aveare.
Optat. Pres.: aşĭ avea, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar avea.
Imperfect: vream avea, vreaĭ-, vrea-; vream-, vreaţĭ-, vrea avea. *sau:* vreare-aşĭ, -aĭ, -a (ar); -am, -aţĭ, -ar (a).
Perfect I: aşĭ fi având, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi având. *sau:* fire-aşĭ având, fire-aĭ-, fire-a-, fire-am-, fire-aţĭ-, fire-ar-având. *sau:* de aşĭ fi având, *sau:* să aşĭ fi având.
II: aşĭ fi avut, de aşĭ fi avut *sau:* să aşĭ fi avut.
Plusqpf. I: aşĭ fi fost având, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi fost având.
II: aşĭ fi fost avut, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi fost avut.
Cond. Pr. I: de aşĭ avea, de aĭ-, de ar-; de am-, de aţĭ-, de ar avea. *sau:* să aşĭ avea.
Imperfect: de vream avea; *sau:* să vream avea.
Perfect I: de aşĭ fi având; *sau:* să aşĭ fi având.
II: de aşĭ fi avut; *sau:* să aşĭ fi avut.
Plusqpf. I: de aşĭ fi fost având; *sau:* să aşĭ fi fost având.
II: de aşĭ fi fost avut; *sau:* să aşĭ fi fost avut.
Futur.: de voĭu avea, de veĭ-, de va-; de vom-, de veţĭ-, de vor avea.
Imperativ: aĭbĭ, aĭbă; aveţĭ, aĭbă.
Infinitiv: a avea, avere.
Perfect: a fi avut.
Plusqpf.: a fi fost avut.
Part. Pres.: având.
Perfect: avut.
Futur.: aĭbător (avutor?).
Supinu: de a avea, de a avere.

Macedor.

Indic. Pres.: amu, aĭ, are; avemu, aveţi, au.
Imperfect: aveamu, aveaĭ, avea; aveamu, aveaţi, avea.
Aor.: avui, avuşi, avu; avumu, avutu, avurâ.
Perfect: am avutâ, aĭ-, are-; avemu-, aveţi-, au avutâ.
Plusqpf.: aveamu avutâ.
Futur. I: voĭu avere, vreĭ-, va-; vremu-, vreţi-, voru avere.
II: va si amu, va si aĭ, va si aibâ; va si avemu, va si aveţi, va si aibâ.
Conj. Pres.: si furi că eu amu, -că tu aĭ, -că elu are; -că noĭ avemu, -că voi aveţi, -că elĭi au.
Imperfect: si furi că eu aveamu.
Aor.: si furi că eu avui.
Perfect: si furi că eu am avutâ.
Plusqpf.: si furi că eu aveamu avutâ.
Futur. I: cando eu voĭu avere, cando tu vrei avere.
II: cando va si amu, -si ai, -si aibâ.
Cond. Fut.: si avurim, si avuri, si avuri; si avurimu, si avuritu, si avuri.
Imperativ: ai, aibâ; aveţi, aibâ.
Infinitiv: avere.
Partic.: avundu, avundalui.

Istrian. vê.

Indic. Pres.: (a)m, (á)ri, i, (á)re, a; (á)ren, an, (á)reţ, aţ, (á)ru, a.
Imperfect: vé(v)u, vévi, vêvê; veván, vevâţ, vé(v)u.
Perfect: am vut.
Plusqpf.: ve(v)u vut.
Futur.: voi vê.
Conj. Pres.: (á)vu, (á)ĭi, (á)ĭe; (a)ĭén, (a)ĭéţ, (á)vu.
Cond. (Opt.): rêz vê, rêĭ vê, rêi vê; rên vê, rêţ vê, rê vê.
Imperativ: á(ĭi) (1. Plur.) aréţme; 2. aréţ.
Infinitiv: vê.
Partic.: vut.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ: am 3. 9. 31. 108,2; amu 4. 5. 139,3; -'mu 92,2. 217,2. 220; aĭ 2,2. 108,2; -'ĭ 2. 3. 306. *b.* 47; au, -u 2,2. 3. 5. 25,2. 35. 41,2; am (avem) 19. 34*. 346,2; avăm 21,2. 23. 26,2. 30,2. 31,2; avemu 55,3; aţĭ 5. 8. 109; au 31. 37; avèm 298; avèĭ 298,2; aveá 18. 132. 310,2; avè 6. 110. 198,3. *b.* 62,3. 64,2. 119,2. 134,3. 139,3; avú 15. 17,3. 296,2; avusêse 351,2; viĭ avè *b.* 123; va avè 142. *b.* 66,3. 67,2; iţĭ avè *b.* 225,2; vor avè *b.* 220,2; or avea *b.* 103,2; voĭu fi având *b.* 221; am fost având *b.* 34; am fost avut 354; aşĭ avea *b.* 47; ar avea 339,2. *b.* 241; are avea 52,2. 3. 76,3. 121,3; arâ avea 21; ari avea *b.* 14; aşĭ avea fi având *b.* 148,2; de va avea 291; de om avea 197; să aĭb 207,3. *b.* 78. 95. 98; aĭbu 207,2; să aĭbĭ 33. 40,2. 108. 291,3. *b.* 49. 77,2. 78. 295,3; să aĭbă 5. 16. 20,2. 32. 35. 45,3. 47. 50; va să aĭbă 338,3; să fĭu avut 360. 361,2; avè *b.* 181,2. 243; a fi avut *b.* 173; avându 110,3. 187,2. 296,2. 349. *b.* 17,2.

Macedor. am *b.* 265; aĭ *b.* 264,2; are *b.* 270,2. 274,3; era aveam (Perf.) *b.* 264,3.

Istr. am *b.* 284,2; ĭo'm *b.* 286,3; ĭo'n *b.* 282,3; aĭ *b.* 284,2; av, a *b.* 284; o *b.* 292,2; ara *b.* 284,2; amo *b.* 282,3; arem o *b.* 282,2. 3; aren

b. 286,3; Impf. aveĭa *b.* 283,3; vut-a *b.* 286,3; Fut. ver avae *b.* 285; va avae *b.* 284,2; Opt. raş *b.* 285,2.

II. Verbul auxiliar *sânt.*

Infinitiv. *a fi, a fire (a hi, a hire):*

Indic. Pres.: sănt (îs), eştĭ, este (e); sântem, sâneţĭ, sânt (îs).
Imperfect: erám, eraĭ, era (erau); eram, eraţĭ, era (-au).
Aor.: fuĭ, fuşi, fu; furăm (fu), fureţĭ (fut), fură (fu).
Perfect: am fost, aĭ- a- (au); am-, aţi-, au (a) fost. *sau:* fost-am, -aĭ.
Plusqpf. I: fuséĭ, fúseşĭ, fúse; fùsem (-serăm), fúseşĭ (-sereţĭ), fúse (-seră).
II: fusésem, fuseseşĭ, fusése; fusésem (-séserăm); fuséseţĭ (-sesereţĭ); fusese (-seseră).
Futur. I: voĭu fi, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi. *sau:* oĭ fi, eĭ fi, a (o) fi; am (om) fi, eţĭ fi, or (o) fi.
II: voĭu fi fost, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi fost.

Optat. Pres.: aşĭ fi, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi. *sau:* fire-aşĭ, fire-aĭ, fire-ar; fire-am, -aţĭ, -ar.
Imperfect: vream fi, vreaĭ-, vrea-; vream-, vreaţĭ-, vrea fi.
Perfect I: aşĭ fi fost, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar fi fost. *sau:* fost-aşĭ fi, fost-aĭ fi, fost-ar fi; fost-am fi, fost-aţĭ fi, fost-ar fi.
II: fire-aşĭ fi fost, fire-aĭ fi fost, fire-ar fi fost; fire-am fi fost, fire-aţĭ fi fost, fire-ar fi fost.
Futur.: fire-aşĭ să fiu, fire-aĭ să fiĭ, fire-ar să fie; fire-am să fim, fire-aţĭ să fiţĭ, fire-ar să fie.

Cond. Pres.: de aşĭ fi, de aĭ fi, de ar fi; de am fi, de aţĭ fi, de ar fi. *sau:* să aşĭ fi.
Imperfect: de vream fi, de vreaĭ-, de vrea-. *sau:* să vream fi. *sau:* de eram să fiu, de eraĭ să fiĭ, de era să fie. *sau:* să eram să fiu.
Perfect: de aşĭ fi fost, de aĭ fi fost, de ar fi fost; de am fi fost, de aţĭ fi fost, de ar fi fost.
Futur.: de voĭu fi, de veĭ-, de va-; de vom, de veţĭ-, de vor fi. *sau:* să voĭu fi.

Conj. Pres.: să fiu, să fiĭ, să fie; să fim, să fiţĭ, să fie.
Imperfect: eram să fiu, eraĭ să fiĭ, era să fie.
Perfect: să fiu fost, să fiĭ fost, să fie fost; să fim fost, să fiţĭ fost, să fie fost. *sau:* să fi fost eu, tu- (*sau:* a fost să fie).
Futur.: voĭu să fiu, veĭ să fiĭ, va să fie; vom să fim, voţĭ să fiţĭ, vor să fie. *sau:* o să fiu, o să fiĭ, o să fie; o să fim, o să fiţĭ, o să fie. *sau:* am să fiu, aĭ să fiĭ, are să fie; am să fim, aţĭ să fiţĭ, are să fie. *sau:* am a fi, aĭ a fi, are a fi. *sau:* are a fire.

Imperativ: fiĭ, fie; fiţĭ, fie.
Infin. Pres.: a fi, fire.
Perfect: a fi fost.
Part. Pres.: fiind.
Perfect: fost.
Futur.: fiitor.
Gerundiu: fiind.
Supinu: de a fi, de a fire.

Macedor.

Indic. Pres.: escu, eşti, este (è); himu, hiţi, suntu.
Imperfect: eramu, erai, era; eramu, eraţi, era.
Aor.: fui, fuşi, fu; fumu, futu, furâ.
Perfect: am futâ, aĭ-, are-; avemu-, aveţi-, au futâ.
Plusqpf.: aveamu futâ, aveaĭ-, avea-; aveamu-, aveaţi-, avea futâ.
Futur. I: voi hire, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, va hire.
II: va si hiu, va si hiĭ, va si hibă; va si himu, va si hiţi, va si hibâ.

Conj. Pres.: si furi că escu, si furi că eşti, si furi că este.
Imperfect: si furi că eu eram, si furi că tu erai.
Aor.: si furi că eu fui.
Perfect: si furi că ea am futâ.
Plusqpf.: si furi că ea aveam futâ.
Futur. I: cando voi hire, cando vrei hire.
II: cando va si hiu.

Cond. (Opt.) Futur.: si furimu, si furi, si furi; si furimu, si furitu, si furi.
Imperativ: hi, hibâ; himu, hiţi, hibâ.
Infinitiv: hire.
Part. Pres.: fundu, fundalui (hiindu).
Perfect: futâ.

Istrian. fi.

Indic. Pres.: (ắ)som, (ắ)şti, (ă)ĭ; (ắ)smo, (ắ)şte, (ắ)s.
Imperfect: ĭéru, ĭeri, ĭêrê; ĭerán, ĭeráţ, ĭéru.
Perfect: am foşt, (ari)i foşt, (are)a foşt. *sau:* foşt-am.
Plusqpf.: vévu foşt, vevi foşt, vêvê foşt.
Futur.: voi fi, ver fi, va fi; ren fi, veţ fi, vor fi.
Conj. Pres.: fí(v)u, fíĭi, fíĭe; fiĭèn, fiĭéţ, fí(v)u.
Cond. (Opt.): rês fi, rêi fi, rê fi; rên fi, rêţ fi, rê fi.
Imperativ: fi, (1. Plur.) fiĭéţme, 2. fiĭeţ.
Infinitiv: fi.
Part. Perf.: foşt.

Exemple arhaice şi escepţiunĭ:

Indic. Pres.: *sânt* 21,3. 33. 40. 44,2. 293. *b.* 17; *sântu* 4. 16,2. *b.* 57,2.3; *sămt* 108,3; *simtŭ* 138,2; *simtu* 139,2. 324; *sintu* 6; *-s* 46; *eşti* 2. 9. 10,2. 21. 32. 39,3. 65. 82,2. 86,2. 96,2. 108. 129,2. 136,3. 153,3. 323,3. *b.* 17,2.3. 94; *eşty* 35,3; *eşt* 303. *b.* 5,2.3; *eaşti* 1; *ĭest* 226; *este* 44,2. 70,3. 165. *b.* 55,3. 65. 109,3. 210; *ĭaste* 25,2. 35,3. 38,2. 45,2. 47,3. 51. 57,1.3. 62,2. 65. 76,2. 84,2.3. 86,3. 99. 102. 143. 166. 314,3. 340,3. *b.* 4. 26. 31. 37,2.3. 69,3. 189. 200. 357; *easte* 1. 2. 6. 10. 11,2. 15,3. 16. 19,2. 29. 30. 32. 33. 35. 41. 55. 126. 146,2. 183,2. *b.* 9,2. 10; *eastê* 2; *estê* 197; *estea* 198,3; *estă* 141,3; esti *b.* 120. 142. 359; *ĭasti* *b.* 113; *ĭest* 226,2.3; *e* 2. 3. 6. 11,2. 12,3. 14. 16,2. 18,2. 19,2. 30. 31,2. 34,2. 61,2. 83,2. 111. 262. 316,3. *b.* 158,3. 250,2; *ĭe* *b.* 250,3; *-i* 13. 29,3. 30. 36,3. 48,3. 51. 55,2. 108,3. 114,3. 144. 154. 155,2. 201. 254,3. 364. *b.* 14. 95. 113,3; *i* 136,2. 139; *îĭ* 56. *b.* 105,3. 138; *ăĭ* *b.* 300,3. 351,3; *sântem* 27,2. 85,3. 96,3. 124,3. 126,3. 165. 179,3. 262,2. 318,2. *b.* 16,2. 101; *sămtemŭ* 137,2; *simtem* 48,3; *sintem* 101. 112. *b.* 183,3; *semu* 55,3; *sânteţĭ* 86. 88. 96,3. *b.* 28,2. 210,2; *sânteţ* 128,3. 366; *simteţĭ* 46,3. 51,2; *seţĭ* 54,2; *sânt* 16.

25,2. 29.3. 32,2. 42,2. 82,2. 87. 95. 99. 112,3. 129. 148,2. 157. 313,2. 331. 338,2. *b.* 27. 246,3; *sântu* 1. 126. 172. *b.* 48,2; *sînt* 215,2; *sâmt* 35,2. 59,2. 77,3. 78,2.3. 109. 115. 117,2. 118. 121. 122,2. 123; *sâmtu* 180,3. 182,2. 217,2. 219,3; *simt(u)* 45,3. 47,3. 48. 49. 50. 51,3. 52,2. 76,3. 116,2. 137,2. 140,2. 141,3; *simpt* 226. 227; *sintu* 2,2. 145,2. 149,2. 152. 193,2. 197, 199,3. 201. 323,2. *b.* 9,2. 12,2. 82,3. 197,2; *-sŭ*, *-s* 2. 12,2. 36; 3. 40. 42. 49, 3. 83, 3. 85, 2. 93, 2. 99. 112, 2. 114, 2. 153,2. 154,2. 179, 2. 184. 203, 3. 363, 2. 3. *b.* 95; *îs* *b.* 103; *ăs* *b.* 300, 2. 320, 3. 351; *-se* 28; *îĭ* 36,3.

eram 268; era (1. sgl.) 18,2.3. 19; eraĭ 267,2; erá 2. 8. 15,2. 20. 27. 30,3. 33,2; eraţĭ 47,3; era 21,2. 35,2; fu 2. 6. 7. 15. 18,2. 20. 26,3. 30,3. 32,2. 34. 38. 57. 82. 101. 164,3. 215. 254,3. 265,2. 308,3; fum 302. 318,3; fură 67,2.3. 84,2. 184,3. 215,3. 232. 306,2. 308,3. *b.* 167,3; fuseĭ *b.* 293,2; fusăşĭ 182,2.3; fusă *b.* 191,2; fuset 195,2; fuseră *b.* 168,2; am fostu 3. 104; au fostu *b.* 60. 61; aţĭ fost 262,3; au fostu 5. 24. 48. *b.* 13. 25,2. 353; fost-au *b.* 36,3. 134,3. 188,2; fusese *b.* 352; fusesea 6; fusèse 163,3. 232,2; voĭu fi 81,3; veĭ fi 35,2; viĭ fi *b.* 135,2; va fi 4. 15,3. 17,1.2. 28,2. 99; o fi *b.* 224; veţĭ fi 3. 77,2. 96,3; vor fi 9. 10,3. 36. 54. 78,3; fi-voĭu 3; fi-va 25. 368, *b.* 218,2; fi-veţĭ 19,2. 20; fi-vor 112,3. 310; voĭu hi 4; oĭ hi 266; va hi 47,2. 48. 69,2. 105,3. 108. 161. 175,2; o hi *b.* 260; voĭu hi 48,3; vor hi 52,2. 104,2: hi-va 188,2; va fi fost 122.

Optativ: aşĭ fi, aĭ fi 113,2; ar fi *b.* 8. 52,3. 95,3. 114,3. 160,2. 170,3; arî fi 34. 36. 127,2; are fi 76,3. 79,2. 119. 120; aĭ hi 256; ar hi 148,2. 256,2. *b.* 260,2; are hi 52,2. 138; aĭ fi fost *b.* 132; ar fi fost 244,2. 292,3. 297, 2. 339, 2. *b.* 150, 3; arâ fi fost 274; vrê fi fost *b.* 213, 2; ar hi fost 319,2. 324,3; are hi fost 138,2. 287,3; vrê hi fost 138; de are hi 48; de aĭ hi fost 139,2. 188; de are hĭ fost 48.

Conjunctiv: să fiu, să fiĭ 6. 33. 285,3; să fie 5. 16,2. 20. 35. 38,3. 70,3. *b.* 7. 77,3; să fii *b.* 144. 359; să fiĭa 135; să fim 55; să fiimu 55,2; să fiţĭ 3. 4. 96,3. 348,3. *b.* 38; să hie 43,3. 46,3. 47,2. 68,2. 74,3. 105. 139; să hi 93; să hiĭe *b.* 258,2; să him 48,2; să hiţĭ 52,3. 63; easte să hiĭe 200,2; ĭera să hiĭe *b.* 261,2; să fie fost 280. 358,2. 361,2. *b.* 191,2; să fi fost *b.* 33; au fost să fie *b.* 358,2; va să fie 31,3. 32,3. 38,2. 99,3. 166,2; vrê să fie 132,2; o să fie *b.* 192,3. 315; vreţĭ să fiţĭ *b.* 23; vor să fie 76,3. 133,3; vor a fi *b.* 248; aĭ să fiĭ *b.* 320.

Imperativ: fiĭ 129,2. 266. 365. *b.* 182; fy 36,2; fie 1. 32. 34. 35,2. 128; hiĭe *b.* 260,2; fiţĭ 20. 28,3. 111,2. 166,3. 240. 365,3. *b.* 79; nu fireţĭ 13,2. 112.

Infinitiv: a fi 129,2. 324,3. *b.* 120. 124,2; a firea *b.* 187,2; a hi 3. 199.

Particip.: fiindu 46,3. 52. 70. 108. 137,2. *b.* 13; find 47,2. *b.* 233,3; fost.

Supinu: de a hirea 211,3. 212.

Macedor.

Indic.: escu *b.* 266, 2. 269, 2; să- *b.* 272, 3; eştĭ *b.* 264, 3. 266; hiĭ *b.* 281, 3; este *b.* 264, 2. 3. 255; easte *b.* 268, 2. 271; e *b.* 264, 2. 271; himŭ *b.* 268. 276,2; hi-ţŭ *b.* 276,2; sunŭ *b.* 273,2; fu *b.* 268; fură *b.* 281,3.

Conjunctiv: să escu *b.* 272, 3; si hiĭ *b.* 264, 3; să hibă *b.* 276, 3; va si hiᵇă *b.* 264. 267,2.

Istrian.

c.: saem *b.* 285; ĭesam *b.* 282,3; ĭeștĭ *b.* 286,2; ști *b.* 283; i *b.* 283. 284,2. 285,3. 286; smo *b.* 282, 3. 286, 3; esmo *b.* 282, 3; seu *b.* 286, 2; fia *b.* 284,3; foșt-a *b.* 286,3; fi *b.* 285.

III. Verbul auxiliar *voĭu.*

Infinitivul: *a vrea, vrere.*

ic. Pres.: voĭu (oĭ), veĭ (eĭ), va (a), vom (om), veți (eți), vor (or).
erfect: vreám, vreáĭ, vreá; vreám, vreați, vrea (-au).
: vrúi, vrușĭ, vru; vrum (vrurăm), vruțĭ (vrureți), vru (vrură).
ect: am vrut.
qpf.: am fost vrut.
ır.: voĭu vrea.

j. Pres.: să vreau, să vreĭ, să vrea; să vrem, să vreți, să vrea.
ect: să fiu vrut. *sau:* să fi vrut.
qpf.: să fiu fost vrut. *sau:* să fi fost vrut.
ır.: va să vreau, -să vreĭ. *sau:* o să vreau.

at. Pres.: așĭ vrea. *sau:* vrere-așĭ.
ect: așĭ fi vrut.
qpf.: așĭ fi fost vrut.
erativ: vrea, vreți.
nitiv: a vrea, vrere.
ect: a fi vrut.
qpf.: a fi fost vrut.
t. Pres.: vrând.
ect: vrut.
inu: de a vrere.

Alte forme maĭ vezĭ în Glosar, s. v. *voesc.*

Macedor.

ic. Pres.: voi, vrei, va; vremu, vreți, va.
erfect: vreamu, vreai, vrea; vreamu, vreați, vrea.
.: vrui, vrași, vru; vrumu, vrutu, vrurâ.
ect: amu vrutâ.
qpf.: aveamu vrutâ.
ur. I: voi vrere, vrei-, va-; vremu-, vreți-, va vrere.
II: va si voi, -si vrei, -si va; -si vremu, -si vreți, -si va.

j. Pres.: si furi că eu voi, -că tu vrei, -că el va.
erfect: si furi că eu vreamu, -că tu vreai, -că el vrea.
.: si furi că eu vrui.
fect: si furi că eu am vrutâ.
sqpf.: si furi că eu aveamu vrutâ.
ur. I: cando eu voi vrere, -tu vrei vrere.
II: cando va si voi, -va si vrei.
id. Fut.: si vrurimu, si vruri, si vruri; si vrurimu, si vruritu, si vruri.
perativ: vrea, va; vremu, vreți, va.
initiv: vrere.

Part. Pres.: vrundu, vrunda luĭ.
Perfect: vrutâ.

Istrian.

Indic. Pres.: voi, ver, va; ven, vet, vor.
Imperfect: vré(v)u, vrévi, vrè'vè; vreván, vrevát, vré(v)u.
Perfect: am vrut.
Plusqpf.: vévu vrut.
Futur.: voi vrê.
Conj. Pres.: va, va, va; ran, vat (rat), va.
Condít.: rêz vrê.
Infinitiv: vrê.
Part. Perf.: vrut.

Exemple arhaice și escepțiuni:

Pres.: *veri* 3*,3. 13*,3. 2. 3. 7. 23,3. 27,2; *vere* 54; *veĭ* 66,3; *viĭ b.* 122,3. *va* 13*,3. 12,3. *b.* 219; *văm(u)* 14*,3. 3. 23. 24,2. 26,2. 27. 30,2. 4 *vem* 56,2; *vremu* 4*,3; *vom* 121,2. 126; *veți* 3; *vor(u)* 3*,2. 78,3; 1*,2; *oĭu b.* 33,2. 288. 297. 318; *oĭ b.* 309,2. 340,2; *eĭ b.* 33,2; *îĭ b.* 14 *ăĭ b.* 349,3; *-i b.* 294. 306,3. 307,2; *o, b.* 260,3. 318. 362,3; *a b.* 269, 307. 308,3; *om b.* 365,3; *-'ți b.* 303. 319,3; *or* 174,2. 253,3. 254. 133,2. 225.
Imperfect: 1. pl. vrê 3*,3. 5*,3; 1. pl. vrêmu 6*,2; veți 9*,2; 3. pl. vrê
Perfect: *vru* 3*; *vrură* 5*,3.
Optat.: *vrêrêșĭ* 11*,2; *ară vrê* 5*.

§. 9. Conjugarea verbelor regulate.

I. Conjugarea Ia.

Verbele care au terminațiunea *-a, -are* la Infinitiv.

A) a adun-á, adun-áre.

Indic. Pres.: adún, adunĭ, adună; adunâm, adunáțĭ, adúnă.
Imperfect: adunám, adunaĭ, aduná; adunám, adunáțĭ, aduná (-au).
Aor.: adunáĭ, adunașĭ, adună; adunám (-nărăm), adunáțĭ (-narețĭ), a (-nără).
Perfect: am adunát.
Plusqpf. I: adunásem, adunáseșĭ, adunáse; adunásem (-serăm), adunáseți (-se adunase (-seră).
II: am fost (*sau:* fost-am) adunând.
III: am fost (*sau:* fost-am) adunat.
Futur. I: voĭu aduná, veĭ-, va-; vom-, veți-, vor aduna.
II*a*: voĭu fi adunând.
II*b*: voĭu fi adunat.
III*a*: voĭu fi fost adunând.
III*b*: voĭu fi fost adunat.

Conj. Pres.: să adún, să adúnĭ, să adúne; să adunâm, să adunáțĭ, să adúne
Imperfect: eram să adún, eraĭ să adunĭ, era să adune.
Perfect: să fiu adunat, să fiĭ-, să fie; să fim-, să fițĭ-, să fie adunat. *sau* fi adunat eu, tu.
Plusqpf.: să fiu fost adunat. *sau:* să fi fost adunat eu.

Futur: voĭu să adún, veĭ să aduní, va să adune; vom să adunăm, veţĭ să adunaţĭ, vor să adune. *sau:* o să adun, o să aduní etc. *sau:* am să adun, aĭ să aduní, are să adune, avem să adunâm, aveţĭ să adunatĭ, au să adune. *sau:* am a aduna (adunare).

Optat. Pres.: aşĭ aduna, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar aduna. *sau:* adunare-aşĭ, -aĭ, a.

Perfect: aşĭ fi adunat, aĭ fi-, ar fi-; am fi-, aţĭ fi-, ar fi adunat. *sau:* fire-aşĭ adunat.

Plusqpf.: aşĭ fi fost adunat.

Cond. Pres.: de aşĭ aduna. *sau:* să aşĭ aduna.

Imperfect: de vream aduna. *sau:* să vream aduna. *sau:* de eram să adun. *sau:* de adunam.

Perfect I: de aşĭ fi adunând.

II: de aşĭ fi adunat.

Plusqpf. I: de aşĭ fi fost adunând.

II: de aşĭ fi fost adunat.

Futur.: de voĭu aduna.

Imperativ: adúnă, adúne; adunáţĭ, adúne.

Infin. Pres.: a aduna, a adunare.

Perfect: a fi adunat.

Plusqpf.: a fi fost adunat.

Part. Pres.: adunând.

Perfect: adunat.

Futur.: adunător.

Supinu: de a aduna, de a adunare.

B) Inchoative cu *-ez* la Indic. Pres. *a lucra, lucrare.*

Indic. Pres.: lucréz, -ézĭ, -eázǎ, lucrâm, lucráţĭ, lucreázǎ.

Imperfect: lucrám.

Aor.: lucraĭ.

Plusqpf.: lucrasem.

Conj. Pres.: să lucrez, -ezĭ, -éze; să lucrâm, să lucráţĭ, să lucréze.

Imperativ: lucrează, lucréze; lucraţĭ, lucreze.

Infinitiv: a lucra, lucrare.

Part. Pres.: lucrând.

Perfect: lucrat.

Futur: lucrător.

Supinu: de a lucra.

Timpurile compuse se formează întocmaĭ ca la *A*.

C) Cu terminaţiunea *-âre* la Infinit.: *a doborâ, doborâre.*

Indic. Pres.: dobor, dobórĭ, doboáră; doborâm, doborâţĭ, doboárâ.

Imperfect: doborám.

Aor.: doborâĭ, doborâşĭ, doborâ, doborârăm, doborârăţĭ, doborâră.

Perfect: am doborât.

Plusqpf. I: doborâsem.

II: am fost doborât.

Futur. I: voĭu doborâ.

II: voĭu fi doborât.

III: voĭu fi fost doborât.

Conj. Pres.: să dobór, să dobórĭ, să doboáre (ră); să doborâm, să doboráţĭ, să doboare (ră).
Imperfect: de vream doborâ.
Perfect: să fiu doborât.
Plusqpf.: să fiu fost doborât.
Futur: voĭu să dobor. *sau:* o să dobor.
Optat. Pres.: aşĭ doborâ.
Perfect: aşĭ fi doborât.
Plusqpf.: aşĭ fi fost doborât.
Imperativ: doboáră, doboare; doborâţĭ, doboare.
Infin. Pres.: a doborâ, doborâre.
Aor.: a fi doborât.
Plusqpf.: a fi fost doborât.
Part. Pres.: doborând.
Perfect: doborât.
Futur: doborâtor.

II. Conjugarea II.

Verbele care au terminaţiunea *-ere* la Infinitiv.

A) Verbele cu *-ére* accentuat: *a tăceá, tăcére.*

Indic. Pres.: tac, tacĭ, tace; tăcém, tăcéţĭ, tac.
Imperfect: tăceám, tăceaĭ, tăceá; tăceám, tăceaţĭ, tăcea (tăceau).
Aor.: tăcúĭ, tăcúşĭ; tăcú; tăcúm (tăcúrăm), tăcúţĭ (tăcureţĭ), tăcu (tăcură).
Perfect: am tăcut. *sau:* tăcut-am.
Plusqpf. I: tăcusem, tăcúseşĭ, tăcuse; tăcúsem. (tăcúserăm), tăcuseţĭ (-sereţĭ), tăcuse (-seră).
II: tăcusésem, tăcuséseşĭ, tăcusése; tăcusésem (-seserăm), tăcuséseţĭ (-sereţĭ), tăcusése (-seseră).
III*a*: am fost tăcând.
III*b*: am fost tăcut.
Futur. I: voĭu tăcea, veĭ tăcea. *sau:* tăcea -voĭu, -veĭ.
II: voĭu fi tacând. —tăcut.
III: voĭu fi fost tăcând. —tăcut.

Conj. Pres.: să tac, să tacĭ, să tácă; să tăcém, să tăcéţĭ, să tacă.
Imperfect: eram să tac, eraĭ să tacĭ, era să tacă.
Perfect: să fiu-, să fiĭ tăcut. *sau:* să fi tăcut eu, tu.
Plusqpf.: să fiu fost tăcut, să fiĭ fost tăcut. *sau:* să fi fost tăcut eu, -tu.
Futur: voĭu să tac, veĭ să tacĭ, va să tacă; vom să tăcem, veţĭ să tăceţĭ, vor să tacă. *sau:* o să tac, o să tacĭ. *sau:* am să tac.

Optat. Pres.: aşĭ-, aĭ-, ar- (a-); am-, aţĭ-, ar tăcea. *sau:* tăceáre-áşĭ, -aĭ.
Perfect: aşĭ-, aĭ, -ar fi tăcut. *sau:* fi re-aşĭ tăcut.
Plusqpf.: aşĭ fi fost tăcut. *sau:* fi re-aşĭ fost tăcut. *sau:* fost-aşĭ tăcut.
Cond. Pres.: de aşĭ tăcea.
Imperfect: de vream tăcea. *sau:* de tăceam. *sau:* de eram să tac.
Perfect: de aşĭ fi tăcut.
Plusqpf.: de aşĭ fi fost tăcut.
Futur.: de voĭu tăcea.

Imperativ: tacĭ, tacă; tăceţĭ, tacă.
Infin. Pres.: a tăcea, a tăcére.
Perfect: a fi tăcut.
Plusqpf.: a fi fost tăcut.

Part. Pres.: tăcând.
Perfect: tăcut.
Futur.: tăcător.
Supinu: de a tăcea, de a tăcere, de tăcut.

B) Verbele cu *-e, -ere* neaccentuat: *a rúpe, rúpere.*

Indic. Pres.: rup, rupĭ, rupe; rupem, rupeţĭ, rupe.
Imperfect: rupeám, rupeaĭ, rupea; rupeam, rupeaţĭ, rupea.
Aor.: rupséĭ, rupséşĭ, rúpse; rúpsem (rupserăm), rúpseţĭ (rupsereţĭ), rúpse (rupseră).
Perfect: am-, aĭ-, a- (au-); am-, aţĭ-, au- (a-) rupt. *sau:* rupt am, -aĭ etc.
Plusqpf. I: rupsésem, rupséseşĭ, rupsése; rupsesem (-seserăm), rupseseţĭ (sesereţĭ (-sesereţĭ), rupsese (-seseră).
II: am-, aĭ-, a- (au-); am-, aţĭ-, au (a) fost rupând, — rupt. *sau:* fost-am rupând. *sau:* rupând am fost.
Futur. I: voĭu-, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor rupe. *sau:* rupe-voĭu.
II: voĭu-, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor fi rupt. *sau:* fi-voĭu rupt. — rupând.
III: voĭu fi fost rupt. *sau:* fi voĭu fost rupt. — rupând.

Conj. Pres.: să rup, să rupĭ, să rupă; să rupem, să rupeţĭ, să rupă.
Imperfect: eram să rup, eraĭ să rupĭ, era să rupă.
Perfect: să fiu-, să fiĭ-, să fie rupt. — rupând. *sau:* să fi rupt eu, -tu.
Plusqpf.: să fiu-, să fiĭ-, să fie fost rupt. — rupând. *sau:* săfi fost rupt eu, -tu.
Futur.: voĭu să rup, veĭ să rupĭ, va să rupă; vom să rupem, veţĭ să rupeţĭ, vor (va) să rupă. *sau:* o să rup, -rupĭ, *sau:* am să rup, *sau:* am a rupe. *sau:* am a rupere.

Optat. Pres.: aşĭ-, aĭ-, ar- (a)-; am-, aţĭ-, ar rupe. *sau:* rupere-aşĭ.
Perfect: aşĭ fi rupt. *sau:* fire-aşĭ rupt.
Plusqpf.: aşĭ fi fost rupt. *sau:* fost-aşĭ-fi rupt. *sau:* fire-aşĭ fost rupt.

Cond. Pres.: de aşĭ rupe.
Imperfect: de vream rupe. *sau:* de rupeam. *sau:* de eram să rup.
Perfect: de aşĭ fi rupt.
Plusqpf.: de aşĭ fi fost rupt.
Futur.: de voĭu rupe.

Imperativ: rupe, rupă. rupeţĭ, rupă.
Infinitiv: a rupe, a rupere.
Perfect: a fi rupt.
Plusqpf.: a fi fost rupt.

Part. Pres.: rupând.
Perfect: rupt.
Futur.: rupător.
Supinu: de a rupe, de a rupere, de rupt.

III. Conjugarea III.

Verbele cu terminaţiune *-i*, *-ire* la Infinitiv.

A) a dormi, dormire.

Indic. Pres.: dorm, dormĭ, doarme; dormim, dormiţĭ, doarme (dorm).
Imperfect: dormeám, dormeaĭ, dormea; dormeam, dormeaţi, dormea (-au).
Aor.: dormíĭ, dormíşĭ, dormí; dormím (dormirăm), dormíţĭ (dormireţĭ), dormí (dormiră).
Perfect: am dormít, aĭ-, a- (au)-; am-, aţĭ-, au (a) dormit.
Plusqpf. I: dormisem (-sesem), dormíseşĭ (-seseşĭ), dormíse (-sese); dormisem (-sesem, -seserăm) dormiseţĭ (-seseţĭ, -sesereţĭ); dormise (-sese, seseră).
II: am fost dormind. *sau:* fost-am dormind. *sau:* dormind am fost.
II*a*: am fost dormit. *sau:* fost-am dormit. *sau:* dormit am fost.
Futur. I: voĭu dormi, veĭ-, va-; vom-, veţĭ-, vor (va) dormi. *sau:* dormi-voĭu, -veĭ etc.
II: voĭu fi-, veĭ fi-, va fi dormit. *sau:* fi-voĭu, -veĭ dormit.
III: voĭu fi fost dormit. *sau:* fi- voĭu fost dormit.

Conj. Pres.: să dorm, să dormĭ, să doármă; să dormím, să dormíţĭ, să doármă.
Imperfect: eram să dorm, eraĭ să dormĭ, era să doarmă.
Perfect: să fiu-, să fiĭ-, să fie dormit. *sau:* să fi dormit eu, -tu.
Plusqpf.: să fiu-, să fiĭ-, să fie fost dormit. *sau:* să fi fost dormit eu.
Futur.: voĭu să dorm, voĭ să dormĭ, va să doarmă; vom să dormim, veţĭ să dormiţĭ, vor să doarmă. *sau:* o să dorm, o să dormĭ. *sau:* am să dorm.

Optat. Pres.: aşĭ dormi, aĭ-, ar-; am-, aţĭ-, ar dormi. *sau:* dormire-aşĭ, -aĭ.
Perf.: aşĭ fi-, aĭ fi-, ar fi dormit. *sau:* fire-aşĭ fi dormit.
Plusqpf.: aşĭ fi fost dormit, aĭ-, ar-. *sau:* fire-aşĭ fi fost dormit.

Cond. Pres.: de aşĭ dormi.
Imperfect: de dormeam. *sau:* de vream dormí. *sau:* de eram să dorm.
Perfect: de aşĭ fi dormit.
Plusqpf.: de aşĭ fi fost dormit.
Futur.: de voĭu dormi.

Imperativ: dormĭ, doármă; dormíţĭ, doármă.
Infin. Pres.: a dormí, dormire.
Perfect: a fi dormit.
Plusqpf.: a fi fost dormit.

Part. Pres.: dormind.
Perfect: dormit.
Futur.: dormitor.
Supinu: de a dormi, de a dormire, de dormit.

B) a mări, mărire. Verbe inchoative cu terminaţiunea *-esc* la Indic. Pres.

Indic. Pres.: mărésc, mărésţĭ, măréste; mărím, mărîţi, mărésc (-este).
Imperfect: măreám.
Aor.: mărîĭ.

Plusqpf.: mărísem.

Conjunctiv: să mărésc, să măréștĭ, să măreáscă; să mărím, să mărítĭ, să măreáscă.
Imperativ: măréște, măreáscă; mărítĭ, măreáscă.

Infin. Pres.: a mări, măríre.
Perfect: a fi mărit.
Plusqpf.: a fi fost mărit.

Part. Pres.: mărínd.
Perfect: mărít.
Futur.: mărítor.

IV. Conjugarea reflexivă.

Verbele se conjugă ca la activ, adaugându-se pronumele personale conjunctive sau enclitice, cari în timpurile compuse stau în tot deauna înaintea verbuluĭ auxiliar.

A) Verbele cu pronumele în Dativ *îmĭ zic.*

Indic. Pres.: îmĭ zic, îțĭ zicĭ, își zice; ne zicem, vă ziceți, îșĭ zic (zice).
Imperfect: îmĭ ziceam.
Aor.: îmĭ ziseĭ, îțĭ ziseșĭ.
Perfect: mi-am zis, ți-aĭ zis, 'și-a zis. *sau:* zisu-mi-am, zisu-ți-ațĭ.
Plusqpf. I: îmĭ zisesem, îțĭ ziseseșĭ.
II: mi-am fost zicând. *sau:* fostu-mi-am zicând.
III: mi-am fost zis. *sau:* fostu-mi-am zis. *sau:* zisu-mi-am fost.

Futur. I: îmĭ voĭu zice. *sau:* zice-mĭ-voĭu.
II: îmĭ voĭu fi zis. *sau:* zisu-mĭ-voĭu fi.
III: îmĭ voĭu fi fost zis. *sau:* zisu-mĭ-voĭu fi fost.

Conjunctiv: să 'mĭ zic, să 'țĭ zicĭ, să 'șĭ zică; să ne zicem, să vă ziceți, să 'șĭ zică.
Imperfect: de eram să 'mĭ zic.
Perfect: să 'mĭ fĭu zis, să 'țĭ fĭĭ zis. *sau:* să 'mĭ fi zis, să 'țĭ fi zis.
Plusqpf.: să 'mĭ fiu fost zis. *sau:* să 'mĭ fi fost zis.
Futur.: voĭu să 'mĭ zic, veĭ să 'țĭ zicĭ, va să 'șĭ zică. *sau:* o să 'mĭ zic, o să'țĭ zicĭ, o să 'șĭ zică.

Optativ: mi-așĭ zice, ți-aĭ zice, 'și-ar zice. *sau:* zicere-mĭ-ași, zicere-ți-aĭ.
Aor.: mi-așĭ fi zis, ți-aĭ fi zis. *sau:* zisu-mi-așĭ fi.
Plusqpf.: mi-așĭ fi fost zis. *sau:* zisu-mi-așĭ fi fost.

Cond. Pres.: de mi-așĭ zice.
Imperfect: de 'mĭ ziceam. *sau:* de 'mĭ vream zice.
Perfect: de mi-așĭ fi zis.
Plusqpf.: de mi-așĭ fi fost zis.
Futur.: de 'mĭ voĭu zice.

Imperativ: zice-'țĭ, zică-'șĭ. ziceți-vă, zică-'șĭ.
Infinitiv: a 'șĭ zice.
Perfect: a 'șĭ fi zis.
Plusqpf.: a 'șĭ fi fost zis.

Part. Pres.: zicându 'mĭ, -'țĭ, -'șĭ; -ne, -vă, -șĭ.

B) Cu pronumele în Acusativ: *mă închin.*

Indic. Pres.: mă închin, te închinĭ, se închină; ne închinâm, vă închinaţĭ, se închină.
Imperfect: mă închinam, te închinaĭ.
Aor.: mă închinăĭu, te închinaşĭ.
Perfect: m'am închinat, te-aĭ închinat, s'a închinat, ne-am închinat, v'aţĭ închinat, s'au (s'a) închinat.
Plusqpf.: I: mă închinasem, te închinaseşĭ.
II: m'am fost închinând. *sau:* fostu-m'am închinând. *sau:* închinându-m'am fost.
III: m'am fost închinat. *sau:* fostu-m'am închinaĭ. *sau:* închinatu-m'am fost.
Futur. I: mă voĭu închina, te veĭ închina. *sau:* închina-mă-voĭu, închina-te-veĭ.
II: mă voĭu fi închinat. *sau:* închinatu-mă voĭu fi.
III: mă voĭu fi fost închinat. *sau:* închinatu-mă voĭu fi fost.

Conj. Pres.: să mă închin, să te închinĭ, să se închine. să ne închinăm, să vă închinaţĭ, să se închine.
Imperfect: de eram să mă închin.
Aor.: să mă fiu închinat, să te fiĭ închinat. *sau:* să mă fi închinat eu, să te fi închinat tu.
Plusqpf.: să mă fiu fost închinat. *sau:* să mă fi fost închinat.
Futur.: voĭu să mă închinĭ, veĭ să te închinĭ, va să se închine. vom să ne închinâm, veţĭ să vă închinaţĭ, vor să se închine. *sau:* o să mă închinĭ, o să te închinĭ.

Optat. Pres.: m'aşĭ închina, te-aĭ închina. *sau:* închina-m'aşĭ, închina-te-aĭ.
Aor.: m'aşĭ fi închinat. *sau:* închinatu-m'aşĭ fi.
Plusqpf.: m'aşĭ fi fost închinat. *sau:* închinatu-m'aşĭ fi fost.

Cond. Pres.: de m'aşĭ închina,
Imperfect: de mă închinam. *sau:* de mă vream închina.
Perfect: de m'aşĭ fi închinat.
Plusqpf: de m'aşĭ fi fost închinat.
Futur.: de mă voĭu închina.

Imperativ: închină-te, închine-se; închinaţi-vă, închine-se.
Infinitiv: a se închina.
Perfect: a se fi închinat.
Plusqpf.: a se fi fost închinat.
Partic.: închinându-mă, -te, -se; -ne, vă, -se.
Supinu: de a se închina, -are.

V. Conjugarea pasivă

se face prin ajutorul verbuluĭ auxiliar *a fi,* cu perfectul participiuluĭ.

Indic. Pres.: sânt bătut.
Imperfect: eram bătut.
Aor.: fuĭ bătut.
Perfect: am fost bătut.
Futur.: voĭu fi bătut.
Conj. Pres.: să fĭu bătut.
Imperativ: fiĭ bătut.

§. 10. Conjugarea verbelor neregulate.

A) dau.

Indic. Pres.: dau, daĭ, dă; dăm, daţĭ, dă (dau).
Imperfect: dám, dáĭ, dá; dám, dáţĭ, da (dau). *sau:* dedeam, dedéaĭ, dedea; dedeam, dedeaţĭ, dedea (-au).
Aor.: dedéĭ, dedéşĭ, déde; dédem (dederăm), dédeţĭ (dedereţĭ), déde (dederă).
Plusqpf.: dedésem, dedéseşĭ, dedese; dedésem (-seserăm), dedeseţĭ (-sesereţĭ), dedese (-seră).
Futur. I: voĭu da.

Conjunctiv: să dau, dă daĭ, să dea (dee); să dăm, să daţĭ, să dea (dee).
Imperativ: dă, dea; dáţĭ, dea.
Infinitiv: a da, dare.
Perfect: a fi dat.
Plusqpf.: a fi fost dat.

Part. Pres.: dând.
Perfect: dat.
Futur.: dătător.

B) ĭau.

Indic. Pres.: ĭau, ĭeĭ, ĭa; luâm, luáţĭ, ĭa (ĭau).
Imperfect: luám, luáĭ, luá; luám, luáţĭ, lua (-au).
Aor.: luáĭ, luáşĭ, luă; luám (luarăm), luáţĭ (luareţĭ), luá (luară).
Plusqpf.: luasem, luaseşĭ, luase; luasem (-serám), luaseţĭ (-sereţĭ), luase (-seră).

Conj. Pres.: să ĭau, să ĭeĭ, să ĭa (ĭee); să luâm, să luaţĭ, să ĭa (ĭee).
Futur.: o să ĭau.
Opt. Pres.: aşĭ lua.
Imperativ: pers. 2. ĭa. 3. ĭa; luaţĭ, ĭa.

Part. Pres.: luând.
Perfect: luat.
Futur.: luător.
Infinitiv: a lua, luare.

§. 11. Conjugarea dialectală regulată.

I. Conjugarea I.

a) Macedor. *calcare.*

Indic. Pres.: calcu, calţi, calcă; calcâmu, călcaţi, calcă.
Imperfect: calcam, calcaĭ, calcá; călcámu, călcaţi, calcă.
Aor.: câlcái, calcaşi, câlcâ; câlcâmu, calcatu, calcarâ.
Perfect: amu calcatâ.
Plusqpf.: aveamu calcatâ.
Futur.: voi calcare, vrei-, va-; vremu-, vreţi-, va calcare.

Cond. Pres.: si furi că eu calcu.
Imperfect: si furi ca eu calcamu.
Aor.: si furi ca eu calcaĭ.
Perfect: si furi ca eu amu calcatâ.
Plusqpf.: si furi ca eu aveamu calcatâ.

Futur.: si calcarimu, si calcari, si calcari; si calcarimu, si calcaritu, si calcari. *sau:* cando voi calcare. *sau:* cando va si calcu.
Conjunctiv: si calcu, si calţi, si calcâ; si calcâmu, si calcaţi, si calcâ..
Futur.: va si calcu.
Imperativ: pers. 2. 3. calcâ; 1. pl. calcâmu, 2. calcaţi, 3. calcâ.
Infinitiv: calcare.
Part. Pres.: calcândn, calcânduluĭ.
Perfect: calcatâ.

b) Istrian. *portá, portare.*
Indic. Pres.: pórt(u), pórţi, pórtă; portán, portaţ, portu.
Imperfect: portá(v)u, 3. portávê, 1. pl. portaván.
Conj. Pres.: portă, portă, porţi (?); portén, porteţ, portă.
Imperativ: portă; 1. pl. portaţme, portaţ.
Part. Perf.: portat. (Celelalte forme v. vê = am, pag. CXXV.)

II. Conjugarea II.

a) Macedor. *A) taţere.*
Indic. Pres.: tacu, taţĭ, taţe; taţemu, taţeţi, tacu.
Imperfect: taţeamu, taţeai, taţea; taţeamu, taţeaţi, taţea.
Aor.: tacui, tacuşi, tacu; tacumu, tacutu, tacurâ.
Perfect: amu tacutâ.
Plusqpf.: aveamu tacutâ.
Futur.: voĭu taţere, vreĭ-, va-; vremu-, vreţi-, voru taţere.
Cond. Pres.: si furi că eu tacu.
Imperfect: si furi că eu taţeamu.
Aor.: si furi că eu tacui.
Perfect: si furi că eu amu tăcutâ.
Plusqpf.: si furi că eu aveamu tăcutâ.
Futur.: si tacurimu, si tacuri, si tacuri; si tacurimu, si tacuritu, si tacuri. *sau:* cando voi taţere. *sau:* cando va si tacu.
Conj. Pres.: si tacu, si taţi, si tacâ; si taţemu, si taţeţi, si tacâ.
Futur.: va si tacu.
Imperativ: taţi, tacâ; taţemu, taţeţi, tacâ.
Infinitiv: taţere.
Part. Pres.: tacundu, tacundalui.
Perfect: tacutâ.

b) Istrian.
Indic. Pres.: tac, táţi, táţe; taţăn, taţáţi, tacu.
Imperfect: taţá(v)u, taţávi, taţávê; taţaván, taţavát, taţávu.
Conj. Pres.: táţe, táţe, táţi; taţén, taţéţ, táţe.
Imperativ: taţe.
Part. Perf.: taţat (?) (tacut ?).

a) Macedor. *B) arúpere.*
Indic. Pres.: arupu, aruchi, arupe; arupemu, arupeţi, arupu.
Imperfect: arupeamu.
Aor.: arupşu, arupseşi, arupse; arupsemu, arupsetu, arupserâ.
Perfect: am aruptâ.
Plusqpf.: aveamu aruptâ.
Futur.: voi arupere.

Cond. Pres.: si furi ca eu arupu.
Imperfect: si furi ca eu arupeamu.
Futur.: si arupserimu, si arupseri, si arupseri; si arupserimu, si arupseritu, si arupseri.

Conj. Pres.: si arupu, si aruchi, si arupâ; si arupem, si arupeţi, si arupâ.
Futur.: va si arupu, -aruchi, -arupâ.
Imperativ: arupe, arupâ; arupemu, arupeţi, arupâ.
Infinitiv: arupere.
Part. Pres.: arupsendu, arupsendalui.
Perfect: aruptâ.

b) Istrian. *crêdere.*

Indic. Pres.: cred(u), crézi, crêde; credén, credéţ, crédu.
Imperfect: credé(v)u, 3. credêvê; 1. pl. credeván.
Conj. Pres.: crêde, crêde, crêde (cred); credán, credáţ, crêde.
Imperativ: 2. crêde, 1. pl. credéţme, 2. credéţ.
Part. Perf.: crežut.

III. Conjugarea III.

a) Macedor. *A) avzire.*

Indic. Pres.: avdu, avzi, avde; avzimu, avziţi, avdu.
Imperfect; avdeamu.
Aor.: avziĭ, avzişi, avzi; avzimu, avzitu, avzirâ.
Perfect: am avzitâ.
Plusqpf.: aveamu avzitâ.
Futur.: voi avzire.

Cond. Pres.: si furi eă eu avdu.
Futur.: si avzirimu, si avziri, si avziri; si avzirimu, si avziritu, si avziri.
Conj. Pres.: si avdu, si avzi, si avdâ; si avzimu, si avziti, si avdâ.
Futur.: va si avdu.
Imperativ: auzi, avdâ; avzimu, avziţi, avdâ.
Infinitiv: avzire.
Part. Pres.: avzindu, avzindalui.
Perfect: avzitâ.

b) Istrian. *minţire.*

Indic. Pres.: mínt(u), mínţi, mínte; minţín, minţíţ, mintu.
Imperativ: minţí(v)u, 3. minţîvê; 1. pl. minţivan.
Conj. Pres.: minte, minte, minti; minţán, minţát, mínte.
Imperativ: 2. minte; 1. pl. mintíţme, 2. minţiţ.
Part. Perf.: minţít.

B) Inchoative.

a) Macedor. *florescu.*

Indic. Pres.: florescu, floreşti, floreaşte; florimu, floriţi, florescu.
Imperfect: floreamu.
Aor.: floriĭ, florişi, flori; florimu, floritu, florirâ.
Perfect: amu floritâ.
Plusqpf.: aveamu floritâ.
Futur.: voi florire.

Conj. Pres.: si florescu, si floreşti, si floreascâ; si florimu, si floriţi, si floreascâ.
Futur.: va si florescu.
Cond. Fut.: si floririmu, si floriri, si floriri; si floririmu, si floriritu, si floriri.
Imperativ: 2. florea, 3. floreascâ; 1. pl. florimu, 2. floriţi, 3. floreascâ.
Infinitiv: florire.
Part. Pres.: florindu, florindalui.
Perfect: floritâ.

b) Istrian. *A) provesc (probare).*

Indic. Pres.: provésc, provéşt(i), provê; provêin, provêiţ, provescu.
Imperfect: provêi(v)u, 3. provêivê; 1. pl. provêivan.
Conj. Pres.: provê, provê, provi; próván, provâţ, provê.
Imperativ: 2. provê; 1. pl. provêiţme, provêiţ.
Infinitiv: provêi.
Part. Perf.: provêiţ.

B) ramaresc (remănére)

Indic. Pres.: ramarésc, ramareşt(i), ramarê; ramarén, ramaréţ, ramarescu.
Imperfect: ramaré(v)u, 3. ramarêvê; ramareván.
Conjunctiv: rámarê, rámarê, rámarê; ramarán, ramaráţ, rámarê.
Imperativ: 2. rámarê; 1. pl. ramaréţme, 2. ramaréţ.
Infinitiv: ramarê.
Part. Perf.: ramaş.

C) finesc.

Indic. Pres.: finesc, fineşt(i), finê; finín, finíţi, finéscu.
Imperfect: finí(v)u, 3. finivê; 1. pl. finiván.
Conj. Pres.: finê, finê, fíni; finán, finâţ, finê.
Imperativ: 2. finê; 1. pl. finiţme, 2. finiţ.
Infinitiv: finí.
Part. Perf.: finit.

§. 12. Conjugarea dialectală neregulată.

a) Macedor. *A) dare.*

Indic. Pres.: dau, dai, da; dâmu, daţi, da.
Imperfect: dedeamu, dedeai, dedea; dedeamu, dedeaţi, dedea.
Aor.: dedu, dedeşi, dede; dedemu, dedetu, dederâ.
Perfect: amu datâ.
Plusqpf.: aveamu datâ.
Futur.: voi dare.
Conjunctiv: si dau, si dai, si da; si dâmu, si daţi, si da.
Futur.: va si dau.
Cond. Fut.: si darimu, si dari, si dari; si darimu, si daritu, si dari.
Imperat. 2, 3: da. 1. pl. dâmu, 2. daţi, 3. da.
Part. Pres.: dendu, dendalui.
Perfect: datâ.
Infinitiv: dare.

B) loare.

Ind. Pres.: lĭau, lĭei, lĭa; lomu, loţi, lĭa.
Imperfect: loamu, loai, loa; loamu, loaţi, loa.
Aor.: loai, loaşi, lo; lomu, loatu, loarâ.

Perfect: amu loatâ.
Plusqpf.: aveamu loatâ.
Futur.: voi loare.
Conj. Pres.: si lĭau, si lĭeĭ, si lĭa; si lomu, si loţi, si lĭa.
Futur.: va si lĭau.
Cond. Fut.: si loarimu, si loari, si loari; si loarimu, si loaritu, si loari.
Imperat. 2, 3: lĭa; 1. lomu, 2. loţi, 3. lĭa.
Part. Pres.: londu, londalui.
Perfect: luatâ.
Infinitiv: loare.

C) bére.

Ind. Pres.: beau, bei, bea; bemu, beţi, bea.
Imperfect: beamu, beai, bea; beamu, beaţi, bea.
Aor.: biui, biuşi, biu; biumu, biutu, biurâ.
Plusqpf.: aveamu biutâ.
Futur.: voi bere.
Conjunctiv: si beau, si bei, si bea; si bemu, si beţi, si bea
Futur.: va si beau.
Imperat. 2, 3: bea; 1. bemu, 2. beţi, 3. bea.
Infinitiv: bere.
Part. Pres.: biundu, biundalui.
Perfect: biutâ.

b) Istrian. *A) faţe.*

Ind. Pres.: fac, fáţi, fáţe; faţén, faţéţe, facu.
Imperfect: faţe(v)u.
Conj. Pres.: fáţe, fáţe, fáţe; faţán, faţáţ, faţe.
Imperat. 2: faţe.
Part. Perf.: facút. (Tot aşa: ziţe. dar. Part. Perf. zis).

B) prêide (= perde).

Ind. Pres.: predu, prezi, prêide; predén, predéţ, predu.
Part. Perf.: predút.

C) conoşte.

Ind. Pres.: conósc, conoşţi, conoşte; conoştén, conoştéţ, conoscu.
Conj. Pres.: conóşte, conoşte, conóşte; conoştán, conoştáţ, conoşte.
Part. Perf.: conoscút (Tot aşa: naşte, paşte, crêşte).

D) şti.

Ind. Pres.: şti(v)u, ştiĭi, ştiĭe; ştiĭén, ştiĭeţ, ştí(v)u.
Conj. Pres.: 1, 2, 3: ştíĭe; ştiĭán, stiĭáţ, ştiĭe.
Imperat. 2: ştiĭe.
Part. Perf.: ştivút.

E) putê.

Ind. Pres.: poc, poţ(i), póte; putén, putét, potu.
Imperfect: puté(v)u.
Conj. Pres.: pótê, pótê, póţi; pután, putáţ, pótê.
Part. Perf.: putút.

F) munca.

Ind. Pres.: mărânc, mărânți, mărânke; muncán, muncáț, mărâncu.
Imperfect: muncá(v)u.
Conj. Pres.: mărânkê, mărânkê, mărânți; munkén, munkéț, mârânkê.
Imperativ: mărânkê.
Part. Perf.: muncát.

G) bê.

Ind. Pres.: béu, béĭ, bêĭe; beĭen, beĭeț, beu.
Conj. Pres.: bêĭe, bêĭe, béi; beĭán, beĭáț, bêĭe.
Imperativ: bê.
Part. Perf.: beĭút.

H) la (= lua).

Ind. Pres.: la(v)u, láĭi, laĭe; laĭén, laĭéț, la(v)u.
Conj. Pres. 1, 2, 3: láĭe; laĭán, laĭáț, laĭe.
Imperativ: lê.
Part. Perf.: lat. (Tot: așa: *da, sta*).

I) mêre (= merge).

Ind. Pres.: meg, méri, mêre; merjén (?), merjéț, mergu.
Conj. Pres. 1, 2, 3: mêre; merzan, merzaț, mêre.
Imperativ: mêre.
Part. Perf.: mes.

K) veri (= veni).

Ind. Pres.: víru, víri, víre; verín, veríț, víru.
Imperfect: verívu.
Conj. Pres. 1, 2, 3: vire; verán, veráț, vire.
Imperativ: vire, *sau:* vir-o.
Part. Perf.: verít.

Exemple arhaice și escepțiunĭ:

Conjugarea I.

adunară 67,2; adonară-*să* 8; să aduna*se* (pl.) 139; ajutas*ă* *b.* 239; ajútâ 27; ag̃ută 363,2; alêrgâ 12,3; alĭargă *b.* 48; să alerg*i* (3. pers.) *b.* 196,2; alerg (pl.) *b.* 249; se apropie (pl.) 13,2. 139; apropie-se 29. 316,3. 352; să ne apropiem 86; s'au aprop*ie*tu *b.* 62; 'lŭ-apucâ 184,3; arat*a* 226; să arăt *b.* 112; să arate 79,2; să să arate 48. 112; să se arête 137,3. *b.* 213; are să se arăte *b.* 84,2; simtŭ arătațĭ 49; mă aruncas*ă*ră 254,2; vor arunca 18; arunca-i-va 17,3*; mă asêmenĭ, te voĭu asămăna *b.* 209,2; '-l asemănă *b.* 70,3; să asêmene 341; vrê asëmăna *b.* 93; să aseámănă 162,2; s'asêmăn (3 pl.) *b.* 250,3; vă asămăr*a*reț̆ĭ 54; s'ari asămâna 323,2; să va asemăna *b.* 71,2; să să asemine 68,3; asemânăndu-se *b.* 150,2; as*co*ltațĭ 53,3; ascultá (pl.) 283,3. 297,2; ascultat (Aor.) 8; veț̆ĭ asculte 4; aștêptă (pl.) *b.* 239,3; aștept*ă* (pl.) *b.* 245,3; să-l aștepte 73; să aștêpte 95,3. 96; aștêptă (Imperf.) *b.* 96; aș*ta*ptâ 304,3. 306; mâ aștêptâ 96; să se aștêpte 14,3; băgă 131,3; băgá 300,2; băgárâ 209,2; băg*ă*ră *b.* 134; m'au fost băgat 148,2; voĭ băgá-vâ 215,3; báagă 352,2; blastemi 113,3; -mâ (pl.) 19,3; nu blastâmareț̆ĭ 79,3; nu te-or blăstemare *b.* 321; să te blastemê 7; să nu te blastămi (3 sgl.), să nu blăstemațĭ 98,3; boteș̆ind 229,3; s'áre bucura 52,2; voĭu căut*ah* 141,3; veri căuta 138,3; vrêi căuta 61,3; să căstigă *b.* 5,2; să le căștige *b.* 252,3; chemându-mî 13; nu te-or che*mare* *b.* 321; să cumpir*i* *b.* 135; cumpărasâ (pl.) 229,3; *vrem* cumpărat

134,2; *v'or* cumpărat (= vă au-) *b.* 225,2; cutezarêi 293,3; dereptêză 31,2; de a se depăr*tare* 73,2; să 'l dêştepte *b.* 70,3; ertase, i ertâ, să-i ĭarte 96; te ertŭ, să fiţĭ ertaţĭ 183; ğudecâ (pl.) 105; să-i ğudec, ğudecaţĭ, va ğudeca 46,2; nu gudeca*reţ* 105. 193,2; *cê să* ğudece 213; are ğudeca, vor hi ğudecaţĭ 105; a să ğuca 295,3; să ğunghi (1. sgl.) 67; să ğunghiem 66,3; să 'ş ğunghe (pl.) 67; izvor*êea* 360,2; nu îmbrâcat (2. pl. Aor.) 19; *têi* înbrăca *b.* 171; o să mâ îmbrac *b.* 360,3; te înbarbăt*êzi* *b.* 181,3; au încălecat, încalecă *b.* 33; să fie încălecat 361,3; m'oĭ închina 210,2; te-*a* îndrepta *b.* 349,2; a se îndereptare 71,2; înnălţindu-să *b* 209,2; înprumutêzâ 20; —, (Imperf.) 96,2; *să aţĭ* înprumuta 20; l'are înpuţina 79,2; înrădăcin*êazâ* 111,3; a·înserat, *om* însera *b.* 316. 334; însemn*êazâ* 143; nu vă înşelareţĭ 46,3; va să 'l înşale *b.* 215; să vor fi înşălat *b.* 218,3; *se-u* întâmplat 134,3; de se vrê întâmpla 134,2; de s'ar — 328,2; de s'a — *b.* 139,3; va fi întrebat 120; dê-i voru întreba 140; învăţind 229,3; neînvăţindu-să *b.* 203,3; învise 32,2. 41,2. 137,2. 138. 182; învisă 140,3. 182. *b.* 143; învisără 182. 215; amu învisu 140,2; au învie*tu* (v. activ. trans.) *b.* 66; va învie, vor — 139,2. 3; ca să învie 215; învie (Imperf.) 12,2; să are învie 31; are hi înviĭat 138; 'mĭ lasă 81; n'am a te lăsa 7; veĭ să laşĭ *b.* 148,3; vom să lăsăm 97; de nu vor fi lăsând 338; las să grăĭască *b.* 104; lăsaţĭ-mă 296; să lăsare tu 7*,3; lăsind 296,2. 327,2; s'*or* lâuda 254; nu vă lăudareţ 250,2; nu vă mirareţ 316,2; a să mi*rare* 69,2; s'*arâ fi* mănieat 273; a mână; me *b.* 293,2.

Macedor. banaţĭ *b.* 266,2; aşi 'mĭ bănezĭ *b.* 279,2. 281,3; adărat (pl.) Aor. *b.* 278,3; se aspare *b.* 267; să nu te asparii *b.* 269,2; 'lĭ avina, nă avina *b.* 282; de 'mĭ avinaşĭ *b.* 270,2; căftat (2. pl. Aor.) *b.* 277; însurat *b.* 276,2; inviţă *b.* 263,3. 281; me inveţai, se me inveţi, inveţândalui *b.* 267,3; va să te inveaţă *b.* 269,2; lucrat (2 pl. Aor.) *b.* 278,3.

Istrian. afla *b.* 286; las (Imperf.) *b.* 284; lasam (1. pl.) *b.* 284,3.

dau. da *b.* 356,2; ded (Aor.) 33,2; dedêşŭ 315,2; dedĭu 9. 228,3. 266,3; dêde 59,2; dête *b.* 211,2; dete *b.* 255,2. 256,3. 355; dăde 313; dêderemu 55,3; dêdet 18,2. 3; dêderă 5*,3. 16*. 59,2; dideră *b.* 132,3; dadeá *b.* 296. 301,2; dădu *b.* 357,3; dase *b.* 356,3; didesă *b.* 84; verŭ da (2. p.) 88,2; 'ţ-'are 108; nu dea 117,2; nu dareţĭ 285; dăîndu 38; date *b.* 81; datâ-i 229,2; să aĭbŭ a-i dare 207,3; a dare 235; să nu o dêe *b.* 100,3; să-'ĭ deĭe *b.* 33,3. 306,3; să nu dee *b.* 34,2; să-ĭ dăĭe *b.* 262,2; să dê *b.* 132,3; să dê (pl.) *b.* 248; să-ĭ dea 123,2; o sâ 'mĭ dea *b.* 360,3; să nu mă dare *b.* 321; îţi va dare *b.* 320,3.

Macedor. dădeşĭ *b.* 273,3; deade *b.* 273; dede *b.* 266,2; va si te dau *b.* 264,2; dâ-le *b.* 273,3.

Istrian. n'a daveit (Perf.) *b.* 283,3; de *b.* 283; dae *b.* 284,3; du *b.* 283.

ĭau, ĭaĭ 364,3. *b.* 6; ĭè *b.* 351,2; luom 20,3. 96,3; luaţĭ 181,3; luoţi 8; ea (3. pl.) 324,3; ĭau 106,2. 181,3; luá (3. pl.) 131. 317,3. 331; luaĭu *b.* 167,2; luaşĭ 182,2. 267,3; luă 130,2. *b.* 166,2; luo 6. 8. 15,2. 17. 26,2. 43. 59. 65. 67,2. 101. 102,2. 223. 273,3; luî 182,3; loo 42,3; luoă *b.* 166,2; luoară 172,2; am luat 86; -luoat 217,2; au luoat 134,2. 220. 224,2. *b.* 200. 208,3; luas*ă* *b.* 358; -se *b.* 168; am fost luat 74. 362; voĭu luoa *b.* 166,3. 183,3; lua-se-va 128; aşĭ fi luat 341,2; să *eu* 304,3; *să eaĭ* 40. 148. *b.* 42,3; să ĭaĭ 182,2. 291. 348,2. *b.* 45; să ĭeĭ 200,2; *să ĭa* 160,2. 3. 367.

(Pl.); se face (Aor.) 21. 215,2; se fêce 60,2; să feace 215,2. 255; ne feacem 249,2; să feacerâ 267,2; faptu-nêm 249,2; faptu-mi-s'a *b.* 324,3; să se fie făcut 246; este să se facă *b.* 75,2; or să se facă *b.* 103,2; s'or face 210; frâmse 42,3. 52. 64,3; am înceape (pl.) 152,3; să fie început 361; să se fie închis 360,3; vă încrezut (2. pl.) 8; ar întoarce 249,2; te veri întorce 2; întorșu-mă 365,3; să nu mâ învăîncure 13; înțelegu-te 13,2; înțelègeți 15; să înțelêgem 41,3; înțelêsetu (2. pl. Aor.) 8; înțelêge (Imperat.) 10,3; merge (pl.) 182,2; mărgu (pl.) 182,2; marsăm 307; mĭarsărâ *b.* 132,3. 133; mărsă, mêrsă, era merși 182,2; *dêrâ* mêrge 31; o să mergem *b.* 105; vom să mêrgem 97; vor să mêrgă *b.* 39; nâscúm (Aor.) 63,3; au fost născut 175,3; să nu fi fost născut 307,3; vra să nască *b.* 171,2; veĭ să te nești 267,3; neștiind 358; nevădind 300,3; dișu 2*,3; dise 2*,3, etc.

Macedor. (aleg) 'ș-aleapsiră *b.* 282; agĭunse *b.* 272,3; agĭumse *b.* 278,3. 281; agĭumsiră *b.* 282; s'era s'o agĭungeareși (1. Sgl.) *b* 282; agĭungăndalui *b.* 267; (duc) dusiră *b.* 280,3; (fac) fați *b.* 266,3; fațe *b.* 265,2. 266,3; feț̆u *b.* 273. 270,2; feț̆e 265,2; ili feațe *b.* 272,2; mi se feațe *b.* 267; feț̆eră *b.* 263,3; țâ se feațeră *b.* 267,3; îțĭ feț̆iră *b.* 280,3; fă *b.* 266,3; să feațe *b.* 269,2; va 'mĭ fac *b.* 280,3; — facă *b.* 269,2; să o făț̆eam *b.* 282,2; fapt *b.* 265,2. 3. 257,3; facândalui *b.* 267.

Istrian. bate *b.* 285,3; facíe *b.* 285,3; n'av facaveit *b.* 283,3; nu face, nu fae *b.* 285; facut *b.* 285,3.

Banat. îșĭ feceră *b.* 262,3.

Conjugarea III.

adurmea *b.* 292,3; adurmi 273,2; au adurmit 138,4; au fost adurmit 273; vom adurmi 233,3; de va hi adurmit 138,2; 'șĭ agoniseaște 211,3; să'ș agonisască 146,3; aud (pl.) *b.* 72,2. 202,2; auḑâț 215; auzí-mâ 10,2. 156; auzím 109; auzit 140,3; ar fi auḑit 306,2; n'au vrut fi auzit 270; auză 281,2; să auzâ 14,3. 17,3. 134; să'l audă *b.* 133,2; auḑând 79,2; auḑind 296; să se audă *b.* 235; auzire 17,3; se asvărle *b.* 309; bajocorim *b.* 259,3; voĭ blagoslovi 65,3; te verĭ blagoslovi 66; verĭ fi blagoslovit 65,3. 66; să blagoslovescâ 37,3; fusăș biruit 182,3; boreș̆te-i, boraș̆te-ț̆, bori 7; co*a*peri-mă 12; s'ari cuveni *b.* 9; or să vă chinuĭască *b.* 225; dăruím (Aor.) 37,2; era dăruít 33,2; nu *ne-r* hi dăruit 318,2; au fost dăruit *b.* 64,3; deș*par*ț*ea* 34,2; despărț̆â' 265; să desparț̆â 34,2; desparț̆ând 265; era dojenit 23; dorm (pl.) 212,3; durmiea 61,2; durmind 61,2. 136,3; ease 1; easu (pl.) 2; n'au eșitâ *b.* 94,2; n'a eși *b.* 19. 35,2; o să ĭasă *b.* 373,2; ease 11,3; (Imperf. 3) ease 114; ĭasă 264,2; să easă *b.* 35,2; ĭeșând *b.* 262,3; *i*șindă *b.* 259; de a eșire 73,2. *b.* 19,3; i au fost făgăduit 273,3; fugisă (Aor. pl.) 197,2; gândii (1. sgl.) 66,3; vrê goni 60,3; m'au gonet *b.* 180,3; gonindu-ĭ, a-i gonire 234,3; grâeș*tea* (3. sgl.) 2; grâí, grăieá 65; grăiĭa *b.* 199,2; grăie (pl.) 139,2; au fost grăind 312; grăș̆te 86; nice grâireț 250; a grăirê 284; grâmêdescu (pl.) 2; sâ grijeaște 184,3; s'are griji 76,3; nu vă grijireți 8*,2; sănt hulind (pl.) *b.* 80,2; hulia (pl.) 163,2; huliè, a huli 295,3; ĭubesc (pl.), ațĭ ĭubi 19,3; v'a împărț̆â 213,2; înpărățiè *b.* 97,2; vor să înpărățêscă *b.* 86,3; nu lăcomireți 44,2; ași hi lipit 201; măntuâște 86,2; să mântuâscă 82; înmicșurat-aĭ 11,2; îĭ (= veĭ-) muri *b.* 208,2; n'or muri, de or și muri *b.* 94,3; are și muri 139,2; n'are fi murit 139,2; va să moară 67. 159,3. 300,2. *b.* 109,2; nu mințireț

10*,2; vine (Aor.) 16*,2; veniea (pl.) 16*,2; veînrîu 6*,3; veînre 3*. 5*. 6*,2. 7*,2; veri-va 7*; veînri-voru 6*; se veînrimu 6*,2 etc.

Macedor. durmia *b.* 278,2; durmi *b.* 269,2; va să dormu *b.* 269,2; fug (fugĭ) *b.* 272; fuz-i *b.* 264,2; fu*g*í *b.* 272; fu*g*ĭam *b.* 270,3; grescu (pl.) *b.* 264. 281,3; ilĭ gri *b.* 271,3; avde, avdí, avzindu *b.* 264,2.3; avzi *b.* 266; avzĭĭ (1. Sgl.) *b.* 272; am avzită *b.* 276,2; arache *b.* 263,2; arichí *b.* 263,2; 264,3; 'mĭ arichişĭ *b.* 282.

Istrian. za durmi *b.* 285,2.

Alte exemple precum şi Adverbele, Preposiţiunile şi Conjunctiunile vezĭ la Glosar.

SFÂRŞIT.

SCARA.

pag.

Precuvântare I

Introducere XIV

Gramatica CXIV

c. 1550. Apocalipsul apostoluluĭ Pavel 1

1560. Leviticus (fragment) 3

1550—1580. Minunile Sf-luĭ Sisoe 6

1550—1600. Legenda Duminiceĭ 8

1574. Tatăl nostru 9

1577. Coresi, Psaltirea 10

sec. XVI (1585). Psaltirea ms. 1*

sec. XVI (1570—1600). Praxapostol ms. 2*

1574. Tetraevanghelie 7*

1569—1575. Coresi, Praxiul 9*

1562. Coresi, Tetraevanghelul Braşov (1579 Saz-Sebeş) 17

1568—1570. Coresi, Cazania I. (Tălcul Evanghelielor) Braşov (1579 —1580 Saz-Sebeş) 21

1581. Coresi, Cazania IIa. (Evanghelie cu învăţătură) 28

1582. Paliea de Orăştie 33

1591. Hrisov de vânzare 38

1593. Luca Stroicĭ, Tatăl nostru 39

1607. Grigorie, Catechismul 39

1609. Hrisov de vânzare 43

1610. Epitaful luĭ Radu Buzescu 44

1614. Hrisov de vânzare 44

c. 1618. Cuvânt pentru curăţie 45

1619. Hrisov de vânzare 53

1619. Grigorie, Evanghelie cu tâlc 53

1620. Moxa, Cronica 56

1620. Hrisov de judecată 62

a. 1600—1650. Povestea luĭ Adam şi a Eveĭ (Călătoria luĭ Sith la raĭu) 63

b. 1600—1650. Paleea 65

c. 1625. Ureche, Letopiseţ 68

1626. Hrisov de judecată 73

1626. Hrisov de vânzare 74

1631. Hrisov de vânzare 75

1632. Evstratie, Pravila aleasă 76

c. 1633. Molitvelnic 80

1638. Hrisov de vânzare 87

1640. Pravila de Govora 87

1641. Mărturie de vânzare 91

a. 1641. Hrisov de vânzare 92

pag.
32. 1642. Hrisov de vânzare 92
33. 1642. Melhisedec, Invățăturĭ 94
35. 1642. Silivestru, Cazania 97
36. 1642. Hrisov de vânzare 102
37. 1643. Varlaam, Cazania 103
38. 1644. Meletiĭ, Cazania 109
39. 1645. Evstratie, Șapte taine 114
40. 1646. Evstratie, Pravila 118
41. 1648. Catechismus 125
42. 1648. Selivestru, Noul Testament 125
43. 1648. Năsturel, Varlaam și Joasaf 129
44. 1650. Hrisov de rumânie 134
45. 1650. Hrisov de vânzare 135
46. 1650. Hrisov de rumânie 135
47. 1600—1650. Cântec de crăciun, Propovedaniĭ 136
48. c. 1650. Simion Dascal, Letopisețĭ 142
49. c. 1650. P. Danoviciu (P. Gramaticu) Hronograf 145
50. 1651. Hrisov de răscumpărare 150
51. 1651. Schimbare de moșiĭ 151
52. 1651. Psaltirea de Belgrad 152
53. 1652. Pravila de Târgoviște 156
54. 1654. Neagoe Vodă Invățaturile 164
55. 1654. Viața Sf. luĭ Nifon 170
56. 1657. Hrisov de întărire 173
57. c. 1660—1680. Gromovnic 175
58. c. 1660—1680. Geografia Ardealuluĭ 175
59. 1661. Rafail, Paraclis 178
60. 1669. Stoica, Molitvelnic 183
61. 1650—1675. Letopisețul Rom. și al Moldoveĭ 189
62. c. 1650—1675. Tetraevanghel 194
63. c. 1670. Miron Costin, Letopisețĭ 196
64. c. 1670—1675. M. Costin, Viața lumiĭ 202
65. 1670. Hrisov de împărțire 207
66. 1672. Hrisov de țigancă 207
67. 1673. Dosofteĭ, Psaltire în versurĭ 208
68. 1673. Dosofteĭu, Acathist 214
69. 1674. Haliciu, Oda 216
70. 1675. Sava, Așezământurĭ 217
71. 1675. Sava, Actele Soboruluĭ 219
72. 1675. Prologul sau Viețile Sfinților 221
73. 1677. Vito Pilutio, Dottrina Christiana 226
74. c. 1650—1675. Molitvelnic 228
75. c. 1650—1670. Evstratie, Letopisețĭ 234
76. 1678. Cheea înțelesuluĭ 236
77. 1679. Dosofteĭu, Liturghia 239
78. c. 1679—1680. Dosofteiu, Molitvelnic 241
79. c. 1680—1700. Diaconarĭu 243
80. 1680. Dosofteĭu, Psaltire slav-română 247
81. 1682. Dosofteĭu, Viețile Sfinților 250

pag.
82. 1683. Apostolul de Bucureştĭ 260
83. 1683. Dosofteĭu, Parimiile 263
84. 1683. Joan din Vinţĭ, Sicriul de aur 268
85. 1685. Joan din Vinţĭ, Cărare pre scurt 274
86. 1688. Biblia de Bucureştĭ 279
87. 1689. Molitvelnic 284
88. 1691. Anania, Viaţa sf-luĭ Nifon 287
89. 1691. Greceanu, Mărgăritare 290
90. 1692. Cozma, Amartolon sotirie 295
91. 1692. Cozma, Minunile Maiciĭ Domnuluĭ 299
92. 1692. Cozma, Viaţa sf-luĭ Vasile 301
93. 1692. Cozma, Pateric 304
94. 1693. Greceanu, Evanghelie elino-română 307
95. c. 1680—1695. Cronica luĭ Dorotheu 311
96. 1694. A. Dascal, Penticostarĭu 312
97. 1697. A. Dascal, Psaltire cu tâlc 314
98. 1698. Oprea, Molitvelnic 315
99. 1698. Mineĭul 319
100. 1698. Cantemir, Divanul lumiĭ 322
101. 1699. Maxim, Lumina 328
102. 1700. R. Greceanu, Cronica 332
103. 1700. Filotheĭu, Invăţăturĭ creştineştĭ 336
104. 1700. Filotheĭu, Floarea darurilor 340
105. 1702. Liturghie 343
106. 1703. Anthim, Noul Testament 347
107. c. 1705. Isopie 351
108. c. 1705. Viaţa sf-luĭ Sava 354
109. c. 1705. Glosar slavono-român 355
110. 1705. Anthologhion 357
111. 1710. Cantemir, Hronicul Romano-Moldo-Vlahilor 359
112. 1710. Ioan din Vasluĭu, Psaltire. 363

Sec. XVI.

(Ms. Acad. Rom. 8⁰, nepaginat.)

Psaltire.

Psalm 1. (pag. 1—3.)

Дв҃дь прѡ҃рькь ши ѧпжрат . кънтáре . шедѣ́ре ѧнтъж . кънтекоул а҃.

1. Ферúче бжрбáть че нꙋ мѣ́рце ла сфáтꙋль некꙋрáцилорь. ши пре кáлѣ пжкѫ́тѡшилóрь нꙋ стж . ши ла шедéриле пїéрꙕжторилóрь ноу шѣ́де. 2. че ѧ лѣ́цѧ (l. лѣцѧ) дм҃нꙋлоуи ѧвацѫ́-се ꙕꙋѡа ши нѡптѧ. 3. ши хи́-ва ка лемнꙋл ржсѣдит лѣ́нгж ешитꙋл апее(и) . че рѡ́дꙋл съꙋ дъ ѧ врѣ́мѧ са ши фрꙋнꙕл лоуи нꙋ кáде, ши́ тóатж кътж се фáче доспѣ́це. 4. нѡ áша, некꙋрáцилóрь, нѡ áша; че ка поу́лберѧ че ѡ мътóржъ вънтоул де ѧ фáца пжмънтоулꙋи. 5. дерéптꙋ ачѧ нꙋ вꙋрꙋ ѧвїе некꙋрацїи ла цꙋ́дец . нечѐ пжкжтóшїи ѧ сфáтꙋл дерéпцилóрь. 6. къ цѝ дм҃ноул кáлѣ дерéпцилóрь . ши кáлѣ некꙋрáцилóрь пїере.

Psalm 2. (pag. 3—6.)

Л сфръшит . кънтекꙋл лоуи давид . прѡ҃рчїе . ѧ х҃сши кемъ лимбиле.

1. Дерéп-че ѧчетúржъ-се лимбиле ши ѡáменїе(!) ѧвжцѣндоусе дешжртжлóрь. 2. ѧраи́(н)те стжтоу́ржъ ѧпжрáцїи пжмѣнтоулꙋи . ши бѡѧрїи адꙋрáржъ-се ѧпреоунж спрѐ дм҃нꙋл ши лá х҃соул лꙋи. 3. съ роупем легжтѡ́риле лóрь . ши лепжджм де ла нѡи цюгꙋл лóрь. 4. вїетóрюл ла черюре ржде-ш де еи . ши дм҃нꙋл бате-ш цюк де еи. 5. атꙋнче гръи́-ва кътржъ ѧнишїи ѧ мѣнїа са . ши кꙋ оурцїа са смен̑тѣ́це еи. 6. е еоу́ поу́сꙋ сжмтꙋ де ла дéнсꙋ . прѧ сїѡ҃нꙋлоуи мжгꙋ́ржъ сфънтж а лꙋи. 7. спꙋ́ню ꙕисéле дм҃нꙋлоуи . дм҃нꙋль ꙕисѐ кътржъ мѐне : фíюл мїеꙋ ещѝ

тѹ . еоу астѫ-ѕй нѫскоую-те. 8. чѣре де ла мене ши да-ци-
вою лимбиле ѡчинеле тале . ши цинѹтѹриле тале ѧ сфрѣшн-
тоул пѫмѣнтѹлѹи. 9. паще-и кѹ фѹще де фїерѹ . а вас' де лоут
фрѣнце-и. 10. ши акмѹ ѧпѫрацїи ѧнцелѣцеци . ѧвѣцаци-вѫ
тоцй цюдекѫторїи пѫмѣнтѹлоуи. 11. лоукраци дмнѹлѹи коу
фрикѫ ши бѹкоураци-вѫ лоуи коу кѹтремѹри. 12. лоуѡаци
ѧвѣцѫтѹрѫ . се нѹ кънй-ва мѣнїе-се дмноул, ши вецй пере ден
калѣ дерептѹлоуи . кѣндѹ ѧн(чин)де-се-ва кѹрѹндѹ оурцїѧ лоуи.
ферічеѕ' тоцй недеж'дѹи спре ѧнс'.

Sec. XVI.

(Ms. Acad. Rom. 8⁰, mic, defect, 170 pagini.)

Praxapostol.

Faptele Apostolilor, cap. XXII. (pag. 36—45.)

1. Бърбаци, фраци ши пърънци аскоултаци акмоу ал
мїеѹ кътръ вои фелелѧтю. 2. Йоуѕиръ къ еврешска лимбъ
глъси кътр'ънишїи роутес адаоусеръ фъръ-вороавъ. 3. Дѣчи
ѕисе : еоу, пре ѕеоу, сънтоу жидовиноу . нъскоутоу ѧтрѹ тарсѹл
киликиескѹ, хрънитоу ѧтрѹ ачаста четате, лъргъ пичоареле
лоу гамалїилѹ ѧвъцатоу аѩве лѣцѧ тътъѧрѣскъ, ревнитор ю
фїиндоу лоу дѩѕеоу, коум ши вои тоци сеци астъѩи. 4. Ши
ачаста кале цикълоую пъѧръ ла моарте, легъндѹ ши при-
дъдиѧндѹ ѧ темницъ бърбаци ши моуери. 5. Коум ши
ѧнтъии преоуци мъртѹрисескѹ-ми ши тоци бътръїи . кѹм
ши де ла ей карте лѹаю спре фрацїи чеѧ дї ѧнтрѹ дамаскоу
ши мерцѣ (l. мерцѣ) коум чїѧре вою афла, ачїе легацї се-и
адѹкоу ѧтроу іерслимь, се-и моунчѧскъ. 6. Ши ка ера мър-
гъндѹ ши апропїиндѹ-ме кътръ дамаскоу, ѧтрѹ амїаѕъ-ѕи
стрълоучи лоумиръ моултъ де нъпраснъ спре мѣрре. 7. Ши
къѕоую спре пъмънтоу . ши аоуѕїю гласоу грънидѹ кътръ
мѣрре : савле! савле! че ме гонеци? 8. Є еоу ръспоунишоу ши
ѕишоу : чїѧре еци дне? ѕисе кътръ мѣрре : еоу сънтоу іс на-
зарѣнинoул, чела че тоу гонеци. 9. Є чеѧ че ера коу мѣрре
лоумира въѕѹръ ши ѧфрикаци фоуръ, ѩръ гласоул чела че
грънѩ кътръ мїѧре ноу аоуѕиръ. 10. Дѣчи ѕишоу : че се
факоу дне? е дноул ѕисе кътръ мѣрре : скоалъ-те ши пасъ

ѧн дамаскꙋ, ши аколо ѵиче-ци-се-ва де тоате; де кариле ѕисъ
ціе се фачи. 11. Ши ка ноу въѕꙋю де слава лоумирїей ачеей,
де мъѧръ прїѧсеръ-ме чеꙗ че ера коу мерре; дѣчи ѧнтраю
ѧтрꙋ дамаскоу. 12. Ши оуѧ бърбатꙋ че-и ера ноумеле ананїа,
боуѧрꙋ говиторю дꙋпъ лѣцие, мъртꙋриситоу де тоци іоу-
деии чеѧ че віїа ѧтрꙋ дамаскоу. 13. Вѣрре ла мерре, ши
стътꙋ де-ми ѕисе: са́вле, фрате, ꙗне каоу́тъ. ши еоу ѧр ачела
час къоутаю спрі ѧнсꙋ. 14. Дѣчи елоу-ми ѕисе: дн҃ѕеоул пъ-
ринцилорꙋ нощри врꙋ се ѧнцелеци врѣрѣ лоуи, ши се вѣѕи де-
рептоул, ши се аоуѕи глас дїѧ ростоул лоуи. 15. Ши коум
се фїи мартор ꙋ лꙋи кътръ тоци ѡамерїи, карїи въѕоуш ши
аоуѕиши. 16. Ши акмꙋ дереп-че ленещи-те? скоалъ де те бо-
тѧѕъ, ши-ци спалъ пъкателе тале, ѕисе ѧ нꙋмеле дн҃лоуи.
17. Ши-ми фоу ѧнторкъндꙋ-ме ѧтрꙋ іерслимь, ши роугъндꙋ-
ме ѧ бъсѣрекъ, ши-ми фоу спаемъ. 18. Дѣчи въѕоую елꙋ
грънндꙋ: невоѧще-те шї еши коуроундꙋ дин ѧнтрꙋ іерслимь, де-
реп-че ноу-ци ворꙋ прѣеми мъртоурїѧ чѣѧ че е де мерре.
19. Ши еоу ѕишоу: дне, ѧнишиш цїꙋ къ еоу ера чела че-и бъга
ѧн темницѫ, ши-и оучидѣ при ѧ глоате чеѧ че кредѣ ѧнтрꙋ
тинре. 20. Ши кънд върсаръ сънцеле лꙋ стефанꙋ мартор-
л(ꙋ)и тъоу, ѧнсоуми ера стъндꙋ ши лъса спре оучидерѣ лꙋи,
ши стръжоуиꙗ вешментеле челора че оучидѣ елꙋ. 21. Дѣчи
ѕисе кътръ мирре: пасъ, къ еоу ѧтрꙋ лимби департе тре-
мицꙋ-те. 22. Ѧскоулта-лоу елꙋ пъѧръ ла ачеста коувънтꙋ,
дѣчи ши ръдїкаръ гла́соул съоу грънндꙋ: ꙗ деспре пъмън-
тꙋ чел ка ачела, къ ноу-и се каде а віе. 23. Ши стри́гън-
доу еи ши лепъдъндꙋ-ши вешментеле, поулбере върсъндꙋ
спре въздꙋхꙋ. 24. Дѣчи ѕи́се миꙗшоул, се-лꙋ дꙋкъ елꙋ ѧ-
трꙋ плъкꙋ, ши ѕисе, коу ранеле лꙋ ѧтрѧбе елꙋ, де се ѧнцелѣгъ
дерептꙋ каре винъ аша́ стригѣ спри ѧнсꙋ. 25. Ши дека лоу
стринсеръ елоу кꙋ ѡажде, ѕисе кътръ чела че ста, соута-
шоул(ꙋ)и, павелꙋ: де-се ѡмоул чела римлѣноул фъръ ѡсън-
дꙋ, би́рре ꙗсте воаѡ а-л бате? 26. Ѧоуѕи соуташꙋл ши се
апропїе кътръ миꙗшꙋ де спꙋсе, грън: вѣѕи че вери се фачи;
ачеста ѡмоу римлѣнꙋ ꙗсте. 27. Дѣчи се апропїе миꙗшꙋл ши-
лꙋ ѧтребъ, ѕисе: споуѧре-мисе римлѣнꙋ еши. 28. Єлоу ѕисе:
ее. ръспꙋнсе миꙗшꙋл, ѕисе: еоу коу моултоу прецꙋ агонисїю
ачаста четате. е павелꙋ ѕисе: ꙗръ еоу ши нъскоую-ме ѧтрꙋ ꙗ.
29. Ѧчїеши се делоуѧгаръ де елоу чеꙗ че врѣ се-лꙋ ѧтрѣбе;
ши мїꙗшоулоу се спъмънтъ, ѧнцелѣсе къ римлѧноу ꙗсте,
ши ка ера елꙋ въѕꙋтꙋ. 30. Демъръца врѣ се ѧнцелѣгъ дѣ-

девърꙋ, чѧ че клеветѧцїе-се де іоудей, ши лоу дезлегъ елꙋ легътоуръ; дѣчи ѕисе, се вїе архїереии ши тотꙋ збороул лорꙋ. адꙋсе павел ши-л пꙋсе ѧтроу ей.

Сар. XXIII. (pag. 46—56.)

1. Къоутъ павелꙋ спре збороу ши ѕисе: бърбаци, фраци, еоу коу тотꙋ гъндꙋл чела боуѧрꙋл вїоу лоу дн҃зеоу пъѧръ ла ачаста ѕи. 2. Ѧрхїереии ананїа ѕисе челора че ста ѧраинтѧ лоуй, се-и батъ лоуи ростꙋл. 3. Ѧтоунче ѕисе павелꙋ кътръ елꙋ: бате-те-ва дн҃зеꙋ, пърѣте въроуйтꙋ; ши тоу шезъ де ѡюдечи дꙋпъ лѣце ши преспре лѣце тречи, къ ѡичи се ме батъ. 4. Ѩръ чеѧ че ста ѧраинте ѕисеръ: дереп-че досъдецїи преоутоул ѕеоулꙋн? 5. Ѕисе павелꙋ: фраци, и'ам ѡїоутꙋ къ преоутꙋ ѥсте; скрїе амꙋ: ѡюдецꙋл(ꙋ)и ѡамеѧрилорꙋ тъи, се нꙋ ѡичи реоу. 6. Ѧнцелѣсе амоу павел къ ѡ па́рте ѥсте садꙋкїеи, е алтъ фарисеи, кїемъ глоа́та ши ѕисе: бърбаци, фраци, еоу фарисею сънтꙋ, фїю де фарисею; де оуповъинцъ ши де ѧвїерѣ морци́лорꙋ еоу ѡсъндъ преемескоу. 7. Ши ачастѣ ѕисе, фоу пъръ садꙋкїелорꙋ ши фарисенилорꙋ, ши се ѧпърци глоата. 8. Садꙋкїеии амоу ѕикꙋ, къ ноу ва фи ѧвїере, нече ѧнцерꙋ, нече дх҃оу, ѥръ фарисеии исповедескꙋ амъндоаю. 9. Фоу чѣртъ маре. скоуларъ-се къртꙋларїи партѧ фарисеѥскъ ши се пъриѥ оурꙋл ал-алтꙋ, грѣиндꙋ: нече оурꙋ ре́ꙋ ноу афлъмоу ѧтрꙋ ѡмоул ачеста; ѥръ се дх҃оул грѣи лоуи саоу ѧнцерꙋлꙋ се ноу нъ противимоу лꙋи дн҃зеоу. 10. Дѣчи моултъ пъръ фоу. спъмънтъ-се миѥшꙋл се ноу роуптꙋ фїе павелꙋ де ей; дѣчи ѕисе воиничилорꙋ се децїѧргъ ши се-лоу рапъ елꙋ дїѧ мижлокоул лорꙋ, ши се-лоу дꙋкъ ѧ плъкꙋ. 11. Ѧнтрꙋ иоаптѧ ач ѧстътꙋ дноул лъѧргъ (ѧ)соу ши ѕисе: коутѣѕъ павле коумꙋ мъртꙋрнсньи чѣѥ че е де меѧре ѧтрꙋ іерслмь, аша се каде ши ѧ римꙋ а мъртꙋриси. 12. Ши́ дека фоу ѕоуѡ фѣчеръ оурїи дїѧ ѡюдеи ѧнтоарчере, ши́ се ѡюраръ сїѧре нече се мъръѧнче, нече че(!) се бѣ пъѧръ кънд ѡ но ворꙋ оучиде павелꙋ. 13. Єра маи моулци де патрꙋѕечи чеи че ачеста ѡюръмънтоу фѣчеръ. 14. Чей че се апропїаръ кътръ преоуци ши кътръ бътръѧрн ши ѕисеръ: коу ѡюръмънтоу блъстемъмоу-нъ сїѧре, неникъ се нꙋ гоустъмоу пъѧръ ноу времоу оучиде павелꙋ. 15. Ѧкмоу вои споуреци миѥшꙋл(ꙋ)и коу збороул(ꙋ)и (! l. -роул) коум демънрѣцъ се адоукъ елоу ла ной, ши коум

вор8 врѣ се ѧнцелѣ(гъ) истовоул че е де елоу. ши нои аинте
пъ.ѧръ кънд8 ноу се вор8 апропїа де елоу, гата семоу а-лоу
оучиде ел8. 16. Ѧоуѕи фїюлоу соуроїен моу (! l. лоу) павел8 фъ-
рекарѣ, ши ве.ѧре ѧтр8 плъкоу де сп8се л8 павел8. 17. Дѣчи
кїемъ павел8 оур8л дї.ѧ с8таши, ши зисе: д8 ачест8 цюрел8
ла мїѩшоул, къ ѡаре-че и ва се-и сп8е л8и. 18. Єлоу-л лоуѡ
ши-л доусе ла мнѩшоул, дѣчї-и ѕисе: павел8 фоуглоул кїемъ-
ме де ме роугъ се адоукоу ачеста цюре ла тї.ѧре, къ ѡаре-че
аре а-ци гръй. 19. Ѧоуѡ-л8 ел8 мнѩшоу де мъ.ѧръ; дѣчи
мѣрсе оусеби ши лоу ѧтребъ: че ѩсте чѣѩ че аи а-ми сп8.ѧре?
20. Є лоу ѕисе: юудеии се сфетоуиръ се те роаце, аша коум
демъ.ѧрѣцъ се-лъ ад8чи павел8 ѧтр8 зборо̀у, коумоу аръ
врѣ чева а ѧнтреба де ел8. 21. Че тоу амоу се ноу аскоулци
де ен; къ сфетоуиръ-се де елоу дї ѧтр'ъншїи май моулци де
патр8ѕечи де бърбаци, чен че се цюрарь коумоу нече се мъ-
ѧрънче нече се бѣ, пърь кънд8 н8-л вор8 оучиде ел8. ши
акмоу гата сънт8 ши ацѫптъ ноуман чее дела тине цюр8-
ителе. 22. Мнѩшоул амоу лъсъ цюреле шї-и зисе: нимър8и
се ноу споу.ѧри къ ачѫстѫ вестит-аи мїе. 23. Ши кїемъ дои
ѡаре-карїи дї.ѧ с8таши, ши лъ зисе: готовици доаѡ соуте де
воиничи се мѣргъ пъ.ѧръ ла кїесарїѩ, ши шаптеѕечи де къ-
лъраши, ши доаѡ соуте де съцетътор дї.ѧр ал трейле час де
ноапте. 24. Ши витъ се ад8къ коум се ѧкалече павел8 ши
се-л8 петрѣкъ пъ.ѧръ ла филикоу гїемон8. 25. Ши скрисе
карте, анбънд8 ачеста кипоу. 26. Клавдие лїсїа цїетор8л(8)и
гемоноу филикоу, а се боук8ра. 27. Бърбат8л ачеста прї.ѧсоу
де юуден ши врѣ оучисоу се фїе де ен, апропїаю-ме ко воинчїи
ши л8аю ел8; цїоую къ римлѣноу ѩсте. 28. Ши врѣ се-и
ѧницелегоу вина, дереп-че л8 прї.ѧнд8 спре ел8, шн ад8шоу елоу
ѧ глоата лор8; дѣчи л8 афлаю прї.ѧнс8 ел8 дерепт8 ѧтреба-
тоул лецеии лор8, ши нече оура грешалъ де моа̀рте са8 де ле-
гът8ръ досиник (! l. достоиник) ноу афлаю. 30. Єпоусъ-ми
фоу мїе фърекарѣ бърбатоул(8)и, чѫ че вроуръ юудеи̇ се-лоу
8чигъ, ши ачїеши лоу тремиш8 ла тї.ѧре шн амоу споусѐши
клеветничилор8 се грѩскъ чѣ че че-с де ел8, ѧраинтѫ та.
сърътос фїи. 31. Воиничїи порънчитеии лор8 л8аръ павел
преспре ноапте ѧтр8 антипатридѫ. 32. Ши демърѣца лъ-
саръ къкарїи (! l. къла־рїн) а мѣрце коу р8с8л8, ѧнтоарсеръ-се
ѧтр8 плък8. 33. Ѩръ чеѩ че мѣрсеръ ѧтр8 кїесарїѫ, дѣдеръ
картѫ л8и гїем8н8, ѧраинтѫ л8и п8серъ ши павел8. 34. Дѣ-
чи ноумъръ гїемон8 картѫ; шн ѧнтребъ дї.ѧнтр8 каре де-

споус ѩсте, ши цїѹ къ ди.р киликїѧ ѩсте. 35. Се аоуѕъ, ѕинсе (!), кънду клеветничїи тъи ве.ри-ворѹ. ши порънчи елѹ ѧтрѹ тинделе лѹ іродѹ се-лѹ стръжоуѩскъ.

Сар. XXIV. (pag. 57—64.)

1. Дѹпъ а чї.рчѧ ѕи дециѝ.рсеръ архїерии ананїа, ши коу бътръріи, ши коу витѣзюл тертилѹ ѡаре-кареле; чеѩ че споусеръ лѹ гїемоноу де павелѹ. 2. Ши кїематѹ фоу елѹ, ѧнчепѹ тертилоу а лоуа, а гръи. 3. Моултъ лоуме немерѣцїе коу ти.ре, ши испръкире ѩсте лимбиеи ачецїѧ коу але тале гъиндѹре, пре ачича ши претѹтї.рндирѣ преемимоу, ци.рнїетоаре филиѯе, коу тоатъ дѹлче дърѹирѣ. 4. Че се ноумаи роутес оустенескоу-те тї.ре, рогоу-те се аскоулци тоу нои ѧнтрѹ скѹртоу коу але тале блъ.рндѣце. 5. Ѧфлъмоу ачестоу бърбатѹ пїерѕъторю, чел че ръдикъ противире тоутѹрорѹ іоудеилорѹ челора че вїоу претоути.рндирѣ, ѡприторю назаескоул(ѹ)и (! l. назаринеск-) ересоу. 6. Чел че ши бесѣрека испити се спѹрче; чел челоу при.рсемоу пре лѣцѣ ноастръ, ши врѣмоу се ѡюдекъмоу лѹи. 7. Дѣчи ве.ре лїсїѧ мишшоул ши кѹ моултъ грѣцъ скоасе елѹ. 8. Ѕисе нолѡ грънидѹ, нóи се ве.римоу ла тї.ре; ши де елѹ поци нолѡ .рнсоуци ръзѡюдека; де тоате ачѣстѣ се коуноціи де чѣлѧ че нои лоуѡмѹ спрі .рнсоу. 9. Ши токмиръ-се іоудеии грънидѹ ачѣстѣ аша а фи. 10. Ръспѹнсе павелѹ ши мъхъи лоу гїемоноу а гръй: де моулци анїи фїиндѹ тоу ѡюдецѹ дерептѹ лимбиеи ачецеѩ те цїѹ; коу боу.рѹ соуфлетѹ че де ме.ре фелелоуескѹ. 11. Къ поци .рнцелѣце, къ нѹ соу ман моулте ѕиле де деаспръѕѣче (! l. доѡспръ-) де кънду ме соуию ѧтрѹ іерѹсѧмь а ме .ркира. 12. Ши нече .р бъсѣрекъ ноу мѣоу афлатоу коу нецїи.ре грънидѹ саоу .рнторкътоуръ фъкънду, нече ѧтрѹ глоатъ, нече ѧтрѹ зборѹ нече ѧтрѹ четате. 13. Нече а ме потикни ме потѹ де чалѣ че акмоу спре мї.ре преемескоу. 14. Исповедескѹ акмоу цїе къ ѧнтрѹ калѣ чѣѧ че грънескѹ ересоу аша слѹжескоу дѹнѕеѹл(ѹ)и пъринцилорѹ ши креѕѹ тѹтѹрорѹ къте соу ѧтрѹ лѣце ши ѧтрѹ скрипториле пророчилорѹ. 15. Оуповъинцъ аибъндѹ спре дѹнѕеѹ, чела че ши ѧншиш ачѧ аціаптъ, ѧмвїеерѣ чѣ че ва се фїе морцилорѹ дерепцилорѹ ши пъкътошилорѹ. 16. Де ача(с)та ши еоу невоескоуме невиноватоу гъндѹ аибъндѹ къторъ дѹнѕеѹ ши къторъ ѡамери поурѹрѣ. 17. Ши доупъ ани моулци ве.рю милстенїе

се факоу .ѧтрꙋ лимба мѧ(е) адꙋчерѣ. 18. Ѧнтрꙋ ꙗле лфларъ-ме
къ мѧмꙋ поститоу .ѧнтрꙋ бъсѣрекъ нече коу глоата нече
коу вороавъ ши оурїи дї асїѧ іоуден. 19. Че лъ се къдѣ .ѧ-
ранитѧ та се вїе а грѣи, (се) аоу кътръ ме.ѧре. 20. Саоу .ѧшиш
ачещѧ се ѕикъ че афларъ .ѧтрꙋ ме.ѧре недерептате, .ѧнде стъ-
тꙋю .ѧ глоатъ. 21. Саоу де оурꙋл ачеста гласоу че стригаю
стъндꙋ .ѧтрꙋ еи: къ дерептꙋ .ѧмвїерѣ морцилорꙋ еоу цюдецꙋ
преемескꙋ да (! l. де) ла вои. 22. Ѧꙋѕи ачѣстѧ филиꙋоу, ши
ръспоундѧ лорꙋ, истовоу цїиндоу че де чѣлѣ че ѕисе: ши
кънидꙋ лисїе мишашоул вери-ва, споуре-вои че е де вои. 23. Дѣчи
ѕисе соуташоул се стръжꙋѩскъ павелоу, ши се аибъ слъбичю.ѧри,
ши нече оурꙋл съ апъре де ан лоуи коум се ноу-и слоужаскъ,
саоу се ноу оурди.ѧре ла дї.ѧсоул. 24. Дꙋпъ ѕиле нешките
ве.ѧре филиꙋоу кꙋ дрꙋсїлїѧ моуѧрѣ са, чѣ че ера іоудеѩнкъ
ши кїемъ павелꙋ, ши аоуѕи елоу де кредї.ѧница чѣ че е .ѧтрꙋ
х҃с. і҃с. 25. Кънднꙋ грънѩ лоуи (де) дерептате, ши де цї.ѧрꙋтꙋ
ши де цюцꙋлꙋ (! l. цюдецꙋлꙋ) че ва се фїе, .ѧфрикатꙋ фоу фи-
лиꙋоу, ши ръспꙋнсе: че акмоу пасъ, врѣме де вою добънди
кїема-те-вою. 26. Депреоуръ ши нъдъниѩсе къ митъ да-се-ва
лꙋи дела павелоу се-лоу дезлѣце елꙋ; дѣчи ши адесоу тре-
митѣ де бъсъдꙋѩ коу рꙋсꙋл. 27. Дѣчи сфръшиндꙋ-се дои
анїи лоуѡ скилбаре филиꙋоу, е поркїа фиста врѣ ѡгоадъ се
факъ іоудеилорꙋ; ѩръ филиꙋꙋ лъсъ павелоу чела легатоул.

1574.

(Ms. British Museum, Cod. Harl. 6311[b], folio. 276 foĭ pag.)

Tetraevanghelie.

Mateĭu c. VI, v. 14—30 (зач. зі. ні. fol. 11[b]—13[a]).

*) 14. Зисе домноул. съ амоу лъса̀ре тоѝ ѡа́менилѡр
грешалеле лѡр. лъса́-ва шѝ воаѡ̀ та́тъль во́строу де .ѧ черн.
15. е съ ноу лъса̀ре тоу ѡаменѝлѡр грешалеле лѡр. не́че та́тъль
во́строу де .ѧ черн лъса-ва воаѡ грешалеле воастре. 16. е кьнѝ-
доу вь по́стици ноу фи́ци ка̀ акоперѝци че се .ѧтристѣзь.
стрѣмоутѣзь фа̀ца са̀. ка съ се ивѣскь ѡаменѝлѡр къ сѐ по́-
стескь. дѣ̀девърь грѣ̀скь воаѡ. къ лоуа-ш вѡр пла̀та лѡр.

*) Cf. (1581) I, p. 28.

17. тоу кънідоу тѐ постеци оуніце кàпоул тъоу̀ . ши фаца та ѡ ль. 18. ка съ ноу̀ те постѐци, ѡаменилѡр съ те ивéци . чѐ татьль тъоу̀ че ѐ ѧ тайнь. ши татьль тъоу ведѣ-ва ѧ аскоунісь, да-ва цїе ѧ́ве. 19. ноу вь аскоунідеци вистиѩрюл ѧ пъмьнтъ . ни̑ віéрміи о ръзбескь ши поутредѣце . ши ни̑ фоурїи ѡ сàпь ши ѡ фоурь. 20. аскоунідеци-вь вистиѩрюл ѧ черю. ни̑ вїéрміи ноу ѡ̑ ръзбескь нече поутредѣце . ни̑ нéче фоурїи ѡ сапь нече ѡ фоурь. 21. ши ни̑ ѧстѐ комоàра воастрь . ачїа ва фи ши-нни́ма воастрь.

*) зач. ни̑. 22. (зисе домноул) лоумина троупоул(оуи) ѧ́сте ѻ̑кюл . съ амоу̀ фоуре ѡ̑кюл тъоу̀ прóсть . тòть троупоул тъоу̀ лоуминать вà фи. 23. съ ѡкюл тъоу̀ хи́тлѣнь фоуре. тоть троупоул тъоу̀ ѧтоунекàть ва фи . съ амоу̀ лоумина че ѐ ѧтрѹ ти́не ѧтоунекàть ѧ́сте . ачїѧ ѧтоунѣрекоул коу къто̀у ѐ? 24. нимéнѣ ноу поàте а дои домни лоукра . саоу амоу оуноул вà юби . ѩрь алтоул ва оу̀рь . ши амѹ оуноул вà ци́нѣ . ѩрь алтоу̀л оуноул (l. а ноу-л) сокотѝ ва ѧчѣпе . ноу поате доумнезеоу̀ лоу̀кра ши лоу̀и мамонь. 25. дéреѩть ачѣѧ грълѐсь воаѡ̑ : ноу̀ вь грижиреци соу̀флетеле воастре . чѐ ворь мъні́ка саоу̀ чѐ ворь бѣ . нече троу̀поу̀реле воастре ѧ че вь вéци ѧбрькà. (аоу ноу) нече соу̀флетоул май боу̀ноу̀ е де храньь ши троупоул де вешмнителе. 26. къоутàци спрѐ пасъриле чéрюлоуи . къ ноу сàмьнь нѐче сѣ́черь. нéче адоу̀нь ѧ житни́це . ши татьль вóстроу де ѧ черю хрѣнеіце ѧ́ле . ноу сѐнтеци вой май боуни де ѧ́ле? 27. чине де вои грижиндь ши поате адаоу̀це троу̀пѹлоуи лоуи оу̀ѧ кóть? 28. ши де вешмнинте че те къцици? сóкотици крі́ноул сàтелѡр коу̀мь крѣце неоустининдоу̀-се нече тоàрче. 29. грьéскь воаѡ, къ нечѐ Соломѡн ѧтроу тоàть слàва лоу̀и ѧвеци кà оуноул де ѧ́челѣ. 30. е съ фъноул селі́цилорь . астъ-зи фїиндь . е демѣнѣць ѧ коупітори ароу̀нкàци. доумнезѐѹ ашà-ль ѧвеце . коу къть май врътѡс воаѡ̑, поуцинь крéдиніць!

Luca, c. VI, v. 20—32 (зач. (кд) кѐ. кз̃. fol. 135ᵇ—136ᵇ).

**) 20. ши ачела ръдикь ѡкїи лоуи ла оу̀ченичїи лѹи, грьи: ферекàци мѣсерїи . къ а воастрь ѧсте ѧпърьцїѧ лоу дѹмнезеѹ. 21. ферекàци флъмьнзїи акмѹ . къ сътоура-се-вѡр . ферикàци чеѧ че плъні́гь акмѹ . къ ръде-вѡр. 22. ферекаци фѝ-

*) Cf. I, p. 22. **) Cf. I, p. 19.

вещи кънѝдь вѡр оурь вои ѡаменїи . ши' кънѝдь къ вѡр де-спьрѝци . ши вѡр ѧпоута . ши вѡр порекли ноумеле востроу . къ ѐ ръѹ дерепѝть фіюл ѡменескь. 23. боукѹра-къ-вещи ѧтрѝ ачѣ зи ши вещи жоудекà: ꙗть амѹ плата воастрь моуѧ́ть е ла черюре . доупь ачѣѧ амоу фьчѣ пр(о)рочилѡр пърини́цїи лѡр. 24. (зисе домноул кътрь чеѧ че мѣрсерь кътрь ель іоудени:) ваи де вои богацилѡр . къ се ва коурма мьнѝгьнтѹра воастрь. 25. вай де вои сътоуилѡр акмѹ . къ флъмьнѝзи-вещи . ваи де вои ръзъторилѡр акмѹ . къ соуспина-вещи ши плънѝце-вещи. 26. ваи де кьнѝдь бине зи́кь воаѡ то́ци ѡаменіи . доупь ачѣѧ амѹ фъчѣ пр(о)рочїи минчиноши пъринѝцїи лѡр. 27. че воаѡ грѣ́ескь доузици: юбици драчїи воцри . бине фа̀чеци чеѧ чѣѹ оурѣ́ть вои. 28. бла̀словници чеѧ че вь бласьтемь . роугаци де чеѧ че факь воаѡ ѡбидь. 29. чине те ва оучиде ѧ боукь дъ ши алаѧ́ть . ши де-ць ва лоуа въшѝмьнтѹл ши къмашà ноу-и апьрà. 30. тоть че ва чѣре де ла тине дъ-и . ши чине-ци ва лѹа ал тьѹ ноу-ль ѧтреба. 31. (зисе домноул.) коумь вещи съ факь воаѡ ѡаменїи ши вои фачеци лѡр ашиждерѣ. 32. ши съ аци юби чеѧ че юбескь вои, че фо́лось ѧсте воаѡ? ши амоу пъкьтошїи юбе́скь еи юбе́скь.

(Брашов) са. 1569—75.

(Defect. Folio, 248 paginĭ nepag.)

Praxiul.

Epistolia sobornică a luĭ Iacob. Cap. III. (pag. 4—7.)

Де́ ѧ зѡвѡр тремесоул(ѹ)и лѹ ꙗковь чъте́нїе . зач . нд.

1. Ноу моулци ѧвъцѫто́ри фи́реци, фра́цїи мїеи . ши́ци къ ма́и ма́ре пъкать прїими́мь. 2. моулть амѹ греши́мь то́ць . чѐ ѧсѫ че́ла чѐ ноу грешаще коу коувѫнтѹль, ачѐла е дѐсфръшить бърба́ть си́ликь а-шь ѧфрѫнà то́ть троупѹль. 3. ꙗ́тѫ ка́лѹль зъбала ѧ гоурѫ-и бъгъмь, де се сѹпѹне но́аѡ, ши то́ть троупѹ лѹи ѧтоа́(р)чемь. 4. а́декѫ кора́бїѧ къть фїи́ндь, ши де ю́те въントѹ ѡ адъпостимь, ѧторкѫндѹ-се коу ми́кѫ крѣ́мицѫ, коумь вà врѣ̀ съ ѡ порнѣ́скѫ дерептѣ́зь-ѡ. 5. аша̀ ши́ ли́мба ми́кѫ боукѫцѣ̀ ꙗ́сте ши фоарте лаѹ́дь-се. ꙗ́тѫ поуцинель фо́кь, ши кѣтѫ фи́ре а́рде. 6. ши́ ли́мба

фрꙋмсецеи дерептъцїеи . аша̀ ли́мба деспꙋи́ндꙋ-се ѧнтрꙋ мъ-дꙋла́реле но́астре, споу́ркѫ то́ть троу́пꙋль, ши̇ апри́иде ѧпрежꙋ́рꙋль нъскꙋтꙋлꙋи, ши апринзъндꙋ-се де ла гі́еиѫ. 7. дѐ тоа́тѫ а фъптꙋ́ра фїа́рѫ ши па́сѫри, га́дине ши̇ пе́щи оустенескꙋ-се ши мꙋ́рческꙋ-се де фи́рѣ ѡменѣ́скѫ. 8. е ли́мба ни́мѣ ноу ѡ поа́те де ѡа́мени мꙋ́ѧ, съ нꙋ се цїе амꙋ рѣꙋ, че е пли́нь дѐ вени́нь, моарте поуртътóрю. 9. кꙋ ачѣ́ѧ бл(аго)с(ло)ви́мь доумнезеꙋ та́тъль, ши кꙋ ачѣ́ѧ блъсте́мь ѡа́менїи, чѐ прѐ ки́пꙋль лꙋ доу́мнезеꙋ съ́нть. 10. дѐ ѧ ачѣ́лашь ро́сть ꙗ́се бл(аго)с(ло)венїе ши блъстемь . нꙋ́ се ка́де фра́цїи мїеи чеѧ юби́цїи ачѣ́ѧ аша̀ съ фїе.

зач . не. 11. лꙋ доа́рѫ поа́те де ѧтроу ѡ фънтъиѫ, де́ ѧн ачѣ́лашь изво́рь, съ изворáскѫ доу́лче ши амáрь? 12. доа́рѫ поате, фрацїи мїеи, смоки́ноуль масли́не съ фа́кѫ? са́ꙋ ви́ца смоки́не? аша̀ не́че оу́ноул извѡр, съра́ть ши̇ дꙋ́лче ноу поа́те фа́че а́пѫ. 13. чи́не е прѣмѫ́ндрꙋ ши̇ ме́щерь ѧнтрꙋ во́и, дѐ съ ара́те дѐ боу́нѫ вїа́ца лоу́кроул сѣꙋ ѧнтрꙋ блѫндѣ́целе мъндрїеи. 14. е съ оурѫчюни амарѫ аве́ци ши̇ нъра́вꙋре ѧнтрꙋ и́нимиле во́астре, ноу́ вѫ лъꙋда́ци ши̇ нꙋ минци́реци спре дѣдевъръ. 15. ноу-сь ачѣ́лѣ мѫндрїи де соусь дещи́нсе, чѐ дѐ пъмѫнть, соу́флетещи, дрѫчещи. 16. къ ѡ-сь оурѫчю́ни ши̇ ръдрѫа́ле, ачїѧ ноу е ашеза́ре, че тоа́тѫ фи́рѣ рѣ. 17. е а соу́сꙋлꙋи мѫндрїе ѧтъꙗ амꙋ ꙗсте коурацїѧ, доу́пѫ ачѣ́ѧ па́челе (!) блѫнзїа, доу́лче мѫргъꙗ́рѣ, ши плинь дѐ ми́лѫ ши̇ рꙋ́дь доу́лче, нѐгъндитꙋ́рю ши нефъцарникь. 18. пло́дь дерепть, ѧнтрꙋ ѧпъка́ре съмѫньндь фа́че па́че.

Epistolia luĭ Iuda. Introducere. (pag. 55—60, fila 14ª, foĭa 4—6.)

Споунерѣ де тремисоул лꙋ юда де зѡвр.

Ѧчѣ́ѧ тремѣ́тери скри́се челóра амꙋ че крезꙋ́се . че винѫ-ль ꙗсте ачѣ́ста : вени́се нещи́не шї-и ѧвъца̀, ноу̀ (l. коу) де пъка́те ѧ тоа́те кипꙋ́реле съ фїе, ши а се лепъда̀ де домиоул . че невóе авѣ̀ а скрїе ши съ ѧтърѣ́скѫ фра́цїи . ши̇ ѧтъи амꙋ рꙋгѫ еи коу́мь съ се тъмѫдꙋ́ѧскѫ ши съ лъкꙋ́ѧскѫ ѧ придъди́рѣ креди́нцееи . дѣ́чїѧ проповедꙋи а шавѫе(!) ка ѧшелътóри . ши̇ порѫ́нчи̇ неми́кѫ съ нꙋ а́бѫ ѧпреꙋнѫ́ре (!) кꙋ че́н ка̀ ачѣ́ѧ, цїи́ндь къ нꙋ пънѫ ла̀ дестꙋ́лꙋ-е че(л)е зи́се а фи ноу́мли, е съ недестóиничи амꙋ ѧбла̀ кемарїеи . ши амꙋ ѧтъїи оа́мени

скоасе дé ѧ егѵ́петь домноул, ши де нꙋ фоурж ѧ кредѝнцж елꙋ-и пїердꙋ; шѝ ѧцерїи де ноу́-шь ферѝржь аль съꙋ ѧчепꙋ́ть, ноу-и крꙋцж. ма́и фрꙋмо́сꙋ-е дѣчїи ка ачéѧ съ се алѣгж, шѝ амꙋ шѝ михаи́ль архаг҃гль нꙋ адоу́се хоулж дїаволꙋлꙋи. съ фїе амꙋ перѝрѣ лшр, ка̀ содомлѣнїи ѧкъцж. дѣчїѧ ѧвъцж ѧнтрꙋ нъра́вь, шѝ се рꙋгж дѐ е́и съ фїе ѧнтрꙋ ѧврътоша́рѣ кредѝнцеи до́мнꙋлꙋи. сфръшѝ тремѣтерѣ.

Epistolia.

Я лꙋ іоуда тремѣтере дé ѧтъю.

1. Іоуда лꙋ х҃с. і҃с. ше́рбь, фра́теле лꙋ ꙗ́кѡвь, фїѝндь де дꙋмнезеꙋ та́тълꙋи лоу́минацїи. і҃с. х҃с вегїндꙋ-и ке́мацн. 2. месерѣре во́аѡ шѝ па́че шѝ ю́бовь съ се мꙋлцѣскж. 3. прѣюбѝцїи. ѧнтрꙋ тоа́тж ѧдемна́рѣ фъкъ́ндь, скрѝꙋ воаѡ де ѧпреꙋнарѣ спъсе́нїеи востре, невое-ми фꙋ а скрѝе во́аѡ, рꙋгжндꙋ-вж съ вь тъмждꙋници де придъдирѣ кредѝнца сфинцилшрь оу́на. 4. лфа́ржь зѝсержь амꙋ алцїи оа́мени че́и чѐ доу́пж ве́киле скрипт҃ри-сь ѧнтрꙋ ачѣлѣ пъка́те неꙋра́ци. е́ а доумнезеꙋлꙋи но́стрꙋ боунжта́те ѧнайнте алътꙋра́ржь ѧнтрꙋ споуркъчюни ши оу́нꙋль влъдꙋнто́рюль зе́ꙋль шѝ до́мнꙋль нострꙋ і҃с. х҃с. ди'нꙋль лепъдаржь-се. 5. поменескь во́аѡ дѣчѣѧ врѣ́рѣшь, ла̀ цѝре во́аѡ съ вж фїе оу́на ачѣ́ста, къ дѡ́мноуль оа́менїи де ца́ра егѵ́петꙋлꙋи спъсѝ; адѡ́ара де ноу̀ крезоуржь пїердꙋ-и. 6. ѧцерїи че нꙋ вегѣржь аль съꙋ ѧчепꙋ́ть, че еи-шь лъса́ржь а са вїацж, спре жꙋдецоул марїеи зиѡ, кꙋ легътꙋржь недѐзлегатж соу́пть оунтꙋнѣрекь вѣге еи. 7. ка̀ шѝ со́домоул шѝ гомо́рꙋль ши дé ѧ прежꙋрꙋль ачелора четъци, ѧ подоаба ачелꙋѧшь ѡбра́зь кꙋ коурвїи, ши д'ꙋнде еширжь ѧнтрꙋ воиꙗ̀ троу́пꙋлꙋи ши ѧнтр'алтеле, ѧнайнте зъкꙋ́мь ѧнтрꙋ аржтатоул фокꙋлꙋи де вѣкь, жꙋдецоул лꙋѡи. 8. аша ши се амꙋ ачещѣ че ви се вѣдь троу́пꙋлꙋ-шь споу́ркж, де домнїе се лѣпъджь, де сла́кж нетремꙋрѣндь хоулескь. 9. михаи́ль архаг҃гль, кѣндь кꙋ дїа́волꙋль жꙋдека-се, грѣ̀й де трꙋпоул лꙋ мѡу́сѝ, нꙋ кꙋтеза а адꙋ́че жꙋдекла̀та кꙋ хꙋ́лж, че зѝсе: съ ѡпрѣскж цїе домноул. 10. ачещѣ амꙋ кѣть нꙋ цїꙋ хꙋлескь, кѣть дꙋпж фѝре ка нецїе вѝте фържь кꙋвинте цѝꙋ, ачéщѣ спꙋркж-се.

зач. ѡи. 11. ама́рь лшр, къ ѧ ка́лѣ лꙋ каинь ѧбларж, ши ѧнтрꙋ хиклешꙋгꙋль (лꙋ валаамь) плате върсаржь-се. ши ѧнтрꙋ ѧ зѝса лꙋ коре́ѡ перирь. 12. ачещѣ сънть ѧнтрꙋ дра́-

гостѣ воа́стрѫ къ спꙋркьчюни оуспътѫндꙋ-се фърѫ тѣмере, адѝнишишь пъскѫндь. нꙋори фърѫ де апѫ де вѣнть пꙋртаць, лѣмне томнатечи фърѫ ро́дь, де до́аѡ ѡри мꙋрѝрѫ де.ѧ ръдѫчинѫ. 13. валꙋри сферѣпе аспꙋмѫндь а са ръчѣлѫ, стѣле .ѧшелътоа́ре, чѐ лѡр .ѧнтꙋнѣрекь ꙋнтꙋнека́ть ѧ вѣчи вѣге-се. 14. пророчѝрѫ ши де ачѣстѣ ша́пте. шѝ де́ ла адамь ено́хь грьй: адекѫ ви́не домноул .ѧнтрꙋ сфинци, ꙋнтꙋнѣрек де .ѧнцерїи сън. 15. съ фа́кѫ жꙋдекатѫ преспре то́ци, съ обличѣскѫ тоате некꙋрѫцїиле лѡр, де тоате лꙋкрꙋреле некꙋрѫцїеи лѡр чѐ нꙋ чинстѝрѫ, ши де тоате рѣлеле лѡр чѐ грѣѝрѫ спр'иинсоул пъкътѡ́шїи некꙋрацїи. 16. ачѣѧ сънть ръпито́ри вїноваци, дꙋпь похтеле лѡр .ѧблъндь, некꙋръцїе шѝ лѣцекълкьто́ри, ши гꙋ́ра лѡр гръѧще прѣ трꙋ́фѫ, мирѫндꙋ-се фѣцелорꙋ-шь лꙋкрꙋре де фолѡсь. 17. е вои юбицилѡрь, поменици гра́юреле, мои де .ѧнайнте зѝчериле де́ла ап(о)с(то)лїи до́мнꙋлꙋи но́стрꙋ ꙗс. хс. 18. коу́мь грѫѝрѫ во́аѡ, къ ѧ врѣмѣ де апои вени-вѡр бътжокꙋрито́рїи, дꙋпѫ але лѡр по́хте .ѧблѫндь ѧ некꙋрѫцїѧ лѡр. 19. ачѣѧ сѣнть лꙋкрѫндь адѝнсь еи-шь сꙋфлетѣце, соу́флеть неавѫндь. 20. е во́и, юбицилѡр, кꙋ сфънта а воа́стрѫ креди́нцѫ зидиндꙋ́-вѫ вои-шь, дꙋхꙋлꙋи сфънть рꙋгъндꙋ-вѫ. 21. .ѧши-вѫ адѝнсь во́и-шь дра́гостѣ лꙋ дꙋмнезеꙋ ферици, ацептъндь мила до́мнꙋлꙋи нострꙋ лꙋ ꙗс. хс. ѧ вїаца де вѣчи. 22. ши оуно́ра мѝлꙋници жꙋдекъндь. 23. е алцїи кꙋ фрикѫ спъсици де́ .ѧнтрꙋ фо́кь ръпѝндь, ѡбличици кꙋ тѣмере, ꙋръндь чее дѐ трꙋпь спꙋрка́тѫ къмашѫ. 24. челꙋѧ чѐ поате а ферѝ еѝ фърѫ дѐ грешале ши а-и пꙋ́не .ѧнайнтѣ славееи са́ле невѝноваци .ѧнтрꙋ боу́кꙋрїе. 25. ꙋнꙋѧ прѣ .ѧцелептоул до́мноул спъсито́рюл нострꙋ сла́ва ши мърїѧ, цинꙋтоул ши пꙋтѣрѣ, ши акмꙋ шѝ .ѧнтрꙋ то́ци вѣчїи. амїнь.

Epistolia luĭ Pavel către Romanĭ. Cap. I, v. 28 — II, v. 5.
(pag. 69—70, fila 15, foĭa 3.)

Ѧ сфънтꙋлꙋи лꙋ па́вель тремѣтерѣ къторѫ римлѣии.

зач. па. 28. ши дѣка ноу испити́рѫ доу́мнезеꙋ съ-ль аибѫ .ѧнтрꙋ ми́нте, дѣде пре еи доумнезеꙋ .ѧнтрꙋ неиспити́тѫ ми́нте съ фа́кѫ недестоиничїе. 29. .ѧплоу́ци де тоа́те недерептъциле, де коурвїе, хиклешꙋгь, рѣ авоуцїе, злоабе, плини дѐ пи́зме, оучидери, вражбе, хи́клешꙋгꙋри, рѣле нъра́вꙋри, шоптито́ри. 30. клеветничи, лꙋ доу́мнезеꙋ оурѫци, досъдитори,

мърецѝ, троуфаши, афлѫтори рѣлелѡр, пъриницилѡр неплекъ-
тори. 31. не.лцелепци, нече сфатоул феритори, неюбитори, нѐче
блъстемоул феритори, немилостиви. 32. ши дерептатѣ лꙋ
доумнезеꙋ нꙋ лцелѣсерѫ; къ чѐѧ че аша̀ фа́кь дестóниничи мор-
цїеи съить; че нꙋ ачѐѧ ноумаи че ачѣ́лѣ фа́кь, че шѝ челора
че факь вóѧ челора че фа́кь ѩле.

сар. II, v. 1. дерепть ачѣ́ѧ фърѫ сфѣ́ть ещи, ѡ ѡме,
тóци жоудекътóрїи че амꙋ ѡсъндещи алтоул, ти́не-шь ѡсъ́н-
дещи, ачѣ́ѧ амꙋ фачи (че) жоудечи. 2. щи́мь амꙋ къ жоудеката
лꙋ доумнезеꙋ ѩсте спре дерепта́те, спре чѐѧ че фа́кь аша̀. 3. коу-
цещи ачѣстѣ, ѡ ѡме, жоудекъндь аша̀ че́лора че фа́кь лѡр,
шѝ фа́че аши́ждерѣ, къ тоу фоуци де жꙋдецꙋль домнꙋлꙋи?
4. саꙋ де богътатѣ доулчецїеи лоуи ши доупѫ-ащепта́ре шѝ
лделꙋлгь-ръбда́ре нꙋ грижещи? нꙋ цїи къ доулчѣца лꙋ
доумнезеꙋ спре покала́нїе те доукь? 5. доупѫ ръйма та непо-
къйтѫ инимѫ, кроуци цїе-шь мънїе л зиѡа мъниеи, ши ивирѣ
дерептоулꙋи жꙋ(дець) . . . . . (defect.)

Epistolia I a luĭ Pavel către Corintienĭ. Cap. XV, v. 29—58.
(pag. 143—147, f̧ila 22, foĭa 3—5.)

**Кътрѫ коринѳѣны лтъѧ тремѣтере а сфънтоулоуи лоу ап(о)-
с(то)ль павель.**

зач. рз҃а. 29. чѐ фа́кь ачѐи чѐ се ла́сѫ де ботѣзѫ дерепть
мóрци, преспрѐ тоате рѣндꙋреле мóрцїи нꙋ се скоалѫ; къче еи
се ботѣзѫ преспрѐ мóрци? 30. пентроу чѐ ши нóи невое лꙋѡм
л тоате ча́сꙋриле? 31. преспрѐ тоате зи́леле мꙋрици, аша̀ нóи
а вóастрѫ ла́ꙋдѫ, фра́ци, чѐ амь л хс. іс. дóмнꙋль нóстрꙋ.
32. е съ доупѫ ѡ́мь коу га́динеле сълбатечи м'амь мꙋлчить,
че фолосꙋ мїе ачѣ́ѧ? д'ꙋнде мóрцїи ноу се скóалѫ, мѫлкьмь
шѝ бе́мь, демѫнѣца амоу мꙋрим. 33. ноу вѫ лшела́ци. стри-
кѫ амоу нъравꙋль че́ла доулчеле, кꙋвинтеле чѣлѣ рѣлеле.
34. трезници-кѫ дерептѫцнеи, шѝ нꙋ грешици, къ оунїи ноу
щи́ꙋ де доумнезеꙋ, прѐ роуши́не вóаѡ грълескь. 35. че съ ва
зи́че чинева, коумꙋ се вѡр скꙋла мóрцїи, шѝ л чѐ ки́пь троупь
вор вени? 36. небꙋ́не! че вери тоу семѫна̀ ноу ва лвїе; ѡпть
(l. ѡпь) съ моарѫ лнаинте. 37. ши тоу чѐ сѣ́мени, ель нꙋ
ѩсте троупꙋлꙋи съ фїе семѫнать, чѐ е л грълꙋнць дѐ грѣꙋ саꙋ
де алть вигь. 38. доумнезеꙋ дь лоуи троупь коумь ва, шѝ
коуи-шь де л съмѫнца лоуи троупь.

*) зач. рзв. 39. чѐ ѹ тоатѫ кáрнѣ, ачѣ́ѧшь карие. оуна кáрне ѫсте а ѡáменилѡр, алта а дóбитокоулѹи, алта а пѣцелѹи, алта а пáсѫрилѡр. 40. ши сѣнть трѹпѹре дѐ нълциме, ши троу́пѹре дѐ пъмѫ́нть; ꙗрѫ́ áлтѫ чи́нсте нълцимѣ, áлтеле де прѐ пъмѫ́нть. 41. ꙗрѫ́ áлтѫ фрълмсѣце аре соáреле, алтѫ фрълмсѣце аре лоу́на, алтѫ фрълмсѣце стѣ́лele, къ ѡ стѣ́ маи лѹминоáсѫ декѫть алáлтѫ. 42. ашà е ши скѹлѫтѹра мóрцилѡр. къ съ ва семѫнà лнтроу̀ пѹтредúре, ши̇ се вѡр скѹлà л непѹтреднре. 43. съ ва семѫнà л нечи́нсте ши̇ се ва скоулà л чи́нсте; ши се ва семѫнà л слѫбичюие, скѹласе-ва л пѹтѣ́ре. 44. ши съ ва семѫнà лн троупь ѡменескь, ши̇ се ва скѹлà лн троу́пь соу́флетескь; къ áре ѡ́мѹль лн троу́пь дé л съмѫрцѫ, ашà кà ши̇ лн троу́пь дѐ дѹхъ. 45. ашà коу́мь скрие, фоу́ лтѣи ѡ́мь адáмь, лнтрѹ соу́флеть ви́ѹ, ши̇ чела де апóи адáмь л вїаца д(ѹ)хѹлѹи. 46. къ л чéла пре л д(ѹ)хъ ноу е дé лнтроу̀ лтѣи, чé чéла чé е де л съмѫнцѫ, доу̀пѫ ачѣ́ѧ чéла де л д(ѹ)хъ.

**) зач. рзг. 47. чéла де лтѣи ѡ́мь елѹ-е де пъмѫ́нть; ꙗрѫ́ аль дóилѣ ѡ́мь, елѹ-е дóмнь дé л чéри. 48. коу́мь чéла дé л пъмѫ́нть, ашá ши е де пре пъмѫ́нть; ши̇ чé е дé л нълциме, ашà ꙗрѫ́ въмь фи л нълциме. 49. ши коу́мѹ и́ѣмь лбрѫкáть л ки́пѹль пъмѫ́нтоулѹи, съ не лбрѫкьмь ши л ки́пѹль чéрюлѹи. 50. ачѣ́ѧ грълескь éѹ, фраци дрáци, къ ачéль троу́пь ши̇ сѣнце нѹ пóть лпърѫцїѧ дóмнѹлѹи съ ѡ мóщенѣскѫ; ши̇ чѐ трѣ́че, ель ноу̀ ва мощени чѣ́ѧ чѐ е трекътоаре. 51. ꙗть грълескь вóаѡ л аскоунсь, тоци нóи въмь адѹ́рми, чѐ нóи тоци не къмь ски́мба. 52. ши̇ ачѣ́ѧ дѐ грáбь лнтроу̀ кли́питѹрѫ де óки, ла крѣ́мѣ трѫ́мбитеи дѐ апóи; къ трѫ́мбита вà дà глáсь, ши морцїи се вѡр скоулà лнтр'áлтѫ фъі́тѹрѫ, ши нóи нé въмь скимбà лнтр'áлтѫ фъпітѹрѫ. [ши нóи не въмь скимбà лнтр'алтѫ фъптоурѫ.] 53. кáде-се амоу̀ поу́тредúреи ачецинѧ съ се лбраче лнтроу̀ непоутреднре; ши морцнеи ачецинѧ съ се лвра́че (l. лбра́че) лнтроу фърѫ моарте. 54. е кѣидь пѹтреднрѣ ачаста, лбрѫка-се-ва лнтроу̀ фърѫ моарте, атоу̀нче се ва лплѣ коу́вѫнтѹль ачéла че стѣ скрúсь, къ моартѣ е бироу́итѫ л поу́тѣрѣ дóмноулѹи. 55. оу́нде-ци-е моарте, пѹтѣ́рѣ? оунде-ци-е áдоуле, търнѧ та? 56. ꙗрѫ́ гроаза морцнеи елоу-е пъкатоуль; ꙗрѫ́ поутѣрѣ пъкатоу́лѹи

*) Cf. I, p. 316 (1698).
**) Cf. I, p. 233 (1650—75).

елꙋ-е лѣцѣ. 57. ꙗржь домноулꙋи фїе моулцемитѫ, е нóаѡ ѧ-вúнцере пéнтроу аль нúстроу дóмнь ї҃с. х҃с.

зач. рз҃д. 58. дерепть аѣѧ (l. ачѣѧ) фрáци дрáци, фúци тáри шѝ некълкѫтори, шѝ лоу(кра)áци ѧ тоáтѫ врѣмѣ ѧ лоýкроуль дóмноулꙋи, дѐ оýнде вои цúци ка лоýкроуль вóстроу чѐ лоýкраци, съ ноу фїе дешéрть ѧ домноуль доумнезеꙋ.

Epistolia către Galateni. Introducere. (pag. 189—190, fila 25, foïa 4. [Foïa 1 lipsă dar numărată.])

Споунерѣ че е кътрѫ галаци. тремѣте(ре) а сфънтꙋлꙋи лꙋ ап(о)с(то)л' павел'.

Ѩчѣста трмесѣсе (l. трем-) дé ѧ рúмь. възоу еи шї-и шѝ ѧвъцѫ. вúна тремѣтерен, ачеста: ѧвъцаци фоýсеть бине, гълѫтѣнилѡр, де ап(о)с(то)ли. ши крезꙋть коурать ѧнтрꙋ х҃с. трекꙋ апостолоýль, ржпиржсе де ла нещúне, ка съ се обрезꙋѧскѫ. ачáста цинꙋ апостолꙋль, скрúсе кътр'ѫншїи ши ѧтъи амꙋ мъртꙋрисѝ лѡр дѐ чѐ áꙋ кредúнцѫ, шѝ апроапѣ ѧнтрꙋ х҃с. дрáгосте, ѡкържѧ къ ноу сѣꙋ пречепꙋть чѣꙋ фъкꙋть, ши се скимбѫ лѡр. ашѝждерѣ прїими де лѣце че а лꙋ авраамь креденца споусе де ѧ лѣце, шѝ дѐ мꙋéриле лꙋ авраамь сокоти éи пънѫ ла врѣме да-се-ва оýмбрѫ тъѧрен ши се ва дешерта ачелора; дѣчїѧ а лꙋ х҃с. венить шѝ лшà споýсе. ръспоýнсе дѣчїѧ лѡрь, съ ноѹ маи сóкотѣскѫ чéѧ че сѣꙋ ѧшелать, чѐ съ се адáпе ѧнтрꙋ а лꙋ х҃с. кредúнцѫ, ши съ цúе къ чее дѐ х҃с. доулчѣцѫ, дешертá-се-ва чéе доýпѫ трꙋпь тъѧрѣ; ши дѣчїѧ ꙗржь дѐ нъравь споýсе ши ѧвъцѫ. сфръшѝ тремѣтерѣ.

Cap. II. (pag. 194—197, fila 25, foïa 7, 8 și fila 26, foïa 1.)

зач. ч҃. 1. доýпѫ ачѣѧ преспрѐ пáтрꙋспржзѣче áїи еꙋ ꙗржь мершь ла ієр(ꙋ)с(а)лимь кꙋ варнава ши лꙋаи тїть кꙋ мúне. 2. еꙋ дѣчїѧ мѫ доýшь прѐ ѡ адевържтꙋрѫ, ши мѫ грънѧ кꙋ ноýшїи дé ѧ ев(ан)гелїе, че еꙋ пророчїи ѧнтрꙋ пъгѫни, ѧсѫ кꙋ чéѧ чѐ авѣ кꙋтѫтꙋрѫ (l. къꙋт-), ка еꙋ нꙋ ѧ чúнсте алергь саꙋ алерган. 3. шѝ тїть ѧкѫ нꙋ ерà невоúть кà съ-ль ѡбрезꙋѧскѫ, че ель кꙋ мúне ерà, шѝ ел' ерà грéкь. 4. шѝ оунїи фрáци стржмби, чѐ кꙋ нои се ѧдесá, шѝ врѣ кꙋ нóи съ фїе кà съ адеверѣзе а нóастрѫ слóбознѧ, чéѧ чѐ авемь нóи ѧ ї҃с. х҃с. кà нóи съ не прúнзѫ. 5. ꙗржь нóи ноу оу.ѧ часъ фꙋцимь саꙋ съ аскоултъмь дѐ éи, ка дерептатѣ а ев(ан)г(е)лїен

ѧ съ фїе ла вои адевъра́тѫ. 6. чѐ дѐ че́ѧ чѣ́ꙋ къꙋтѫтꙋрѫ де оу́нде еи ꙋ́ фо́сть некрединчоши, къ домнꙋль нꙋ гъндѣще де възътꙋ́ра ѡаменилѡр; ꙗрѫ но́и авъмь че́ѧ че авѣ́ къꙋтѫтꙋ́ра нꙋ ѧнтр'алть кипь ѧвъцать. 7. ꙗрѫ доу́пѫ ачѣ́ѧ дѣ́ка възоу́рѫ чѐ но́и ерамь крединчоши ачѣ́ѧ ев(ан)г(е)лїе тъетꙋ́ра, ка лꙋ пътрꙋ ѧнтрꙋ ѡ тъетꙋрѫ. 8. чѣ́ѧ че кꙋ пътрꙋ ꙋ́ фо́сть поутѣ́рникѫ ка̀ де́регъторїѧ оуноу́и ѧнтрꙋ апостоли сꙋпть ачѣ́ѧ тъетꙋрѫ, ачѐла ѧкѫ ꙋ́ фо́сть пꙋтѣ́рникь ѧнтрꙋ пъгѫни. 9. ши коуноскоурѫ мила че-ми ера̀ датѫ, ꙗкѡвь ши кїфа ши ꙗа́нь, че́ѧ чѐ ера̀ ѧнтрꙋ къꙋтѫтꙋрѫ стлѣпничи, дѣ́дерѫ мїе шѝ варнава мѫ́на дерѣ́птѫ, ши фоу́рѫ кꙋ но́и оу́нꙋль, ка но́и ѧнтрꙋ пъгѫни, ꙗрѫ еи соу́пть тъетꙋрѫ пророчїѧ си́нгꙋри. 10. ка съ не адꙋчем ами́нте дѐ сърачи, ꙗрѫ еꙋ бꙋкꙋрѡс амь фо́сть а фа́че. 11. ꙗрѫ кѫндь пътрꙋ ви́не ѧнтрꙋ антно́хїе, еꙋ стътꙋи ѧнаинтѣ ѡкилѡр лоу́и, къ вени́се пърѫ прѐспре е́ль. 12. къ маинте оунїи вениѧ де ѧ ꙗкѡвь ель мѫ́ѧка кꙋ пъгѫнїи; ꙗрѫ дѐ оу́нде ви́не елꙋ се зи́че (!) ши се деспъріцн, темѣ́-се; фїиндь че́ѧ дѐ ѧ тъетꙋрѫ. 13. ши фъцѫрїѧ-се оукꙋ нши́и ши ала́ліци іоудеи, ка̀ ши ва́р'нава стътꙋ кꙋ ачѐи фъцарничи. 14. ꙗрѫ де оу́нде възоу́и къ нꙋ ѧблѫ дерепть доупѫ дерептате а ев(ан)г(е)лїеи, еꙋ гръии лꙋ пѣ́трꙋ наи́нтѣ тоу́тꙋрора: чела чѐ тоу̀ ѧкѫ еци ѡ́врѣи, ши вїи пъгѫнѣще ши нꙋ ѡвреѧще? коу́мь пъгѫнїи съ тръѫскѫ ѡвреѧще? 15. къ де оу́нде но́и съмѫ́рца ѡвреѧ́скѫ, нꙋ ли́мбиле пъгѫне.

зач. чг. 16. чѐ де оу́нде но́и цимь къ ѡмоуль де ѧнтрꙋ лѣ́це но́-и дѐрепть, че ѧкрезѫтꙋ́ра ѧ ꙗс. хс. ши но́и крѣ́демь ѧ ꙗс. хс ка съ не дерептъмь пре ѧ крединца лꙋ ꙗс. хс. нꙋ де лоу́крꙋль ле́цнеи; дерепть ачѣ́ѧ пентрꙋ лоу́крꙋль лецнеи ни́чи оу̀ѧ троу́пь дерепть. 17. ꙗрѫ но́и ачѐ́ѧ съ къоутъмь пре ѧ хс. дерепци съ фимь, шѝ но́и ѧши-не афламь пъкъ́тоши, ель арѫ фи хс. слоугѫ пѫкателѡр, ачѣ́ѧ фїе депа́рте. 18. ꙗрѫ оу́нде еꙋ ачѣ́ѧ ръсипїи, ачѣ́ѧ ꙗрѫ ѡ вои зидѝ ши еꙋ мѫ фа́кь ѧсꙋми ви́нова́ть. 19. че́ еꙋ пентрꙋ лѣцѣ амь мꙋри́ть, ка еꙋ съ вїꙋ домнꙋлꙋи. 20. къ еꙋ коу хс. сѣнть сѣнть(!) ръстигнить, шѝ еꙋ нꙋ ви́ꙋ ко́аѡ, че хс. вїе ѧнтрꙋ ми́не; чѐ еꙋ акмꙋ тръ́скь ѧн троу́пь, ачѣ́ѧ тръ́скь еꙋ ѧ креди́нца фїюлꙋи домнꙋлꙋи. чела чѐ ми́нѣꙋ ѧдрѫцинть, ши сѣ́ꙋ да́ть е́ль пе́нтрꙋ ми́не.

зач. сд. 21. нꙋ ароу́ѧкъ боу́нѫта́тѣ лꙋ доу́мнезеꙋ; е съ амꙋ а лецнеи дерептате, амꙋ хс. ѧ чи́нсте лꙋ мꙋрить.

I.

Ante 1550.

(Codex Sturdzanus. Ms. Academ. Rom., p. 21—30. — Cuvente den Bătrâni II, p. 415 urm.)

Apocalipsul apostoluluĭ Paul.

Кꙋвѫнтꙋл свѣтꙋлꙋи павел апсль. дѣ еширѣ сꙋфлетелѡр.

Фѣрь. де старе. въ рꙋгаци фрацилѡр кътръ х҃с. ѧ тоатѣ часꙋрїле. ши зꙋа ши нѡаптѣ. ши блсвици дꙋмнезеꙋ! къ ѧ тѡте зїле. дека апꙋне сѡареле то (ци) ѧцерїи ѡаменилѡрꙋ. а бърьбацилѡр ши а мꙋерилѡр. мерꙋ ла дꙋмнезеꙋ съ се ѧкине. ши дꙋкꙋ лꙋкрꙋриле тоате ѧнаинтѣ лꙋ х҃с. дела тѡцї ѡаменїи. е дх҃ꙋл свнтꙋ ѫсе дела х҃с ѧ тъмъпинарѣ лорꙋ ши грѫѩце: де оунъде веницї ѧнцерии мен. де адꙋчеци ачѣле сарчине юшоаре ши рꙋгъчюни кꙋ алте дарꙋре дꙋлчи ши чинститє? ѡржѫ еи ръспꙋндꙋ аша: нѡи веним дела чеѧ че с'аꙋ льсатꙋ де дꙋлчаца лꙋмїеи. дерептꙋ свнтꙋл нꙋмеле тъꙋ. ши съ рѡагъ аша: татъл нострꙋ чела че ѫци ѧ черю свнтꙋ нꙋмеле тъꙋ. кьндꙋ вери венї днїтрꙋ ѧпъръцие тл. фїе воаѧ тл кꙋм ѧ черю аша прѣ пѣмънтꙋ. де сь мꙋнческꙋ ѧ пꙋстїе шї ѧ мъгꙋрї ши ѧ пещери. ши сь дꙋкꙋ ѧ ѡрашѣ ши ѧ четъцї. де-и гонескꙋ шї-и хꙋлескꙋ. ши-и ꙋчигꙋ. ши скꙋепескꙋ спре ѫи. еи ѧ тоате часꙋриле пльнгꙋ. ши сь фльмънзескꙋ. ши сь ѧсетошазѫ. ѡржѫ еи ѧблѫндꙋ ѧ четъци. дерѣптꙋ сфнтꙋ кꙋвьнтꙋл тъꙋ. ши сьнтꙋ ꙋчиши, шї зꙋа ши ноапте. ѡрь инимл лѡр ѫсте милѡасѫ. нои сем ѧцерї. ѧнкъ не мирѫмꙋ де ръбдаре лѡр. ши гръи гласꙋ кътрь еи. ши зисѣ: ачеѧ сь-и цици. къ вои анчи сецї кꙋ мине. ѡръ дꙋлчаца ме ѫсте аколо кꙋ еи. кь сънтꙋ ачеѧ фїи мен чеѧ пре юбїцїи. стаци ѧ тоате часꙋриле де слꙋж(и)ци лѡр. неч диниѡрь нꙋ льсаре пре еи. къ лѡк де вес(е)лїе анчѧ ѫсте ачелорл тꙋтꙋрꙋрꙋ. ѡръ се дꙋкꙋ ѧцерии. ши слꙋжескꙋ лѡрꙋ. ши ѡрь ѧцерин ѡменилор челѡра че н'аꙋ фапте бꙋне. мергꙋ съ сь ѧкинѣ ла скаꙋнꙋл татълꙋи. еи мергꙋ тънгꙋиндꙋ-се къ дꙋкꙋ нꙋмаи стръмбътъцї дела ѡменїи сьи. дх҃ꙋл свнтꙋ ѫсе ѧ тимъпинаре

лwрꙋ . шї грьй глас кътрѧ еи . ши зїсе : де ꙋнде вѣници ѧцерїи меи . де адꙋчеци ачеле сарчинѣ греле . ши вениці поносици? еи ръспꙋндꙋ : нои вениим дела wмени ботезаци ѧ нꙋмеле тъꙋ . ѩръ еи факꙋ вое трꙋпꙋлꙋи сеꙋ . де гржмѣдескꙋ пъкате пре пъка́те . де с(ъ) спꙋркж кꙋ реле лꙋкрꙋре . прѣюбире . ши клеветескꙋ . ши мънтꙋ оунии кътръ альцї . кꙋ фꙋрꙋшагꙋре . ши кꙋ кꙋрвїе . ши кꙋ зависті́и . ши-шь варсъ сънцеле ши-съ грьбитори ѧ фьръде леци . ши калкь порꙋнка та . ши тоа́те лwукрꙋрелѧ съ спꙋркж . крꙋче w цинь ѧ мъниле са́ле ѩръ дин рwстꙋл лорꙋ грьешѧ дїаволꙋл . ѩръ свн҃тꙋл ботезꙋл нꙋ-л пъзескꙋ . ши празничеле свн҃тѣ алле тале шї а шапте зї свн҃та дꙋминѧкь еи нꙋ w пъзескꙋ . ши — — — — — — — (lacună de 2 paginĭ).

.... лꙋ . х҃с пре еи . ши ера ѧ тоать фржмсеце ши милоши . ши ѧтребаю ѧцерꙋл : че ѧцерї синтꙋ ачеще? . ши-м рьспꙋнсь ѧцерꙋл ши зисе : ачеще синтꙋ ѧцерїи wаменилwр дирепци . ши зиш кътрь ѧцерꙋ : тоцї дерепцїи ши пъкътошїи . цинꙋ-се кьндꙋ морꙋ? . ши-ми зїсе ѧцерꙋл : каꙋть пре пьмъньтꙋ . шї къꙋта́ю шї възꙋю тоатж лꙋме . ши фꙋ ка w нимика . ши зис(е) ѧцерꙋл . чела че мь пꙋрта : аколо есте мърїае (!) . ши юбирѣ wменилор чеи дешартà . ши възꙋю оу ѧ нꙋwрꙋ де фокꙋ пре спрѣ тотꙋ пьмжнтꙋл . ши зїшꙋ : че жсте доамне ачела? . ши (! ditogr.) ши-ми зис(е) ѧцерꙋл : . ачела нꙋwр де фокꙋ жстѣ а wменилwр небꙋни . чеѧ че се местекь ѧпреꙋнж ѧ рꙋгьчюнѣ перицилwр . еꙋ плжнꙋшꙋ ши зишꙋ кътржѧцероу : вою съ възꙋ сꙋфлетеле wаменнлwр дирепьцилорꙋ . ши а пъкжтошилорꙋ . ѧ че кипꙋ жсꙋ дин ачаста лꙋме . шї-ми ръспꙋнсж ѧцерꙋл ши-ми зисе : каꙋтъ ѧ цосꙋ . ши кьꙋтаю ѧ цосꙋ пре пьмънтꙋ ши възꙋю ꙋ о́мꙋ мꙋриндꙋ . ши-ми зис(е) ѧцерꙋл : ачела жстѣ ди дерѣптꙋ . ши кьꙋтаю ши възꙋю фапте́ле лꙋи че-ꙋ фꙋкꙋтꙋ ѧ нꙋмеле лꙋ дꙋмнезеꙋ ѧ тоатж вїаца са чеѧ че-ꙋ висꙋ пре пжмжнтꙋ . шї тоате фапте́ле ста ѧнаинте лꙋи ѧн ачела час . ши възꙋю кж ѧ фапте бꙋне се-ꙋ сьвръшитꙋ . ши-ш аꙋ фькꙋтꙋ одїхнжле сꙋфлетелꙋи сьꙋ . ши кꙋ юбїре ши кꙋ дꙋлчацж . ѧнаинте-и ста̀ ѧцерꙋли (!) лꙋ дꙋмнезеꙋ . ши депреꙋнж кꙋ ѧцерии дръчеци . ши кьꙋтаржѧ тоате фапте́ле wмꙋлꙋи . ши де чеѧ ре́лѧ нꙋ афларъ немнкж ла елꙋ . ши възꙋю о́мꙋл къ кꙋ тоатж дꙋлчаца ѧцерїи сокwтиѧ ши пьзїе сꙋфлетꙋл лꙋи пьнж къиндꙋ-л лꙋаржѧ дин трꙋпꙋ . ши де треи wрї гржиржѧ лꙋи : сꙋфле(те)! кꙋноци-цї трꙋпꙋл тьꙋ де ан ешит . достоинкь ецїї . ши ѩржѧ те вери ѧторче ѧ трꙋпꙋл тьꙋ ла зꙋа де лвїере . де сь прїимеци че ци е гьтитъ кꙋ тоцїи дїрепцїи . ши лꙋаржѧ сꙋфлетꙋл дї трꙋпꙋ . ши-л съръꙋтаржѧ ши съ кꙋноскꙋръ . ши зїсѣржѧ сꙋфлетꙋлꙋи : рꙋгатꙋ-не-и .

дѹп'ачеѧ ѧи фькѹтѹ воѧ лѹ дѹмнезеѹ прѣ пѫмънтѹ. ши венїиѧ. ѧцерѹл ши пъзнѧ пре пьмънтѹ ѧ тоате зиле. ши зис(є) ѧцерѹл: бѹкѹрѫ-те сѹфлете! кѫ єѹ мъ бѹкѹр де тине. кѫ ѧи фѫкѹт воѧ лѹ дѹмнезеѹ пънѫ а(и) вис пре пъ(мъ)нтѹ. єѹ амѹ дѹче(!) фапте бѹне ѧ тоѡте зїле кътрѫ ѿс. аша ѩрь ешї дх҃ѹл сф҃нтѹ. ѧ тъмпинаре сѹфлетѹлѹи ши зис(є) лѹи: сѹфлете! сь нѹ те чюдеци неч съ те свиеци. къ верї мерце ѧ локѹль чела че н'ѧи мѧи възѹть неч диниѡаръ. шї фи-ц воѡ єѹ ѧтр'ацѹторю къ амъ афлат єѹ ѧтрѹ тине одїхънелъ кътъ амъ фостѹ ѧтрѹ тине. дх҃ѹл сф҃нтъ мерце ѧнаите соуфлетѹлѹи ѧ черѹ. ѩрѫ ѧтрѹ дх҃ѹл сѹсь єи. ста драчїи де деларте ши с(ъ) тьнгѹнѫ ши грьнѫ: ѡ! кѹ кътѫ славѫ те-и сподобитѹ сѹфлете кѹ алевърѹ кь фѹцїѧи де нои! шї дека ѧтрѫ сѹфлетѹл пре порта черюлѹи. ѧ льѹтрѹ кѹ търіе зис(є) ши кѹ глас маре рьспѹнсе лорѹ ши зис(є) аша: де ѡкьръле воастре фѹцию єѹ. ши кѹ пѹтере ши сила лѹ ѿс. мъ ѧгрьдию. аша мѫ пѹрть ѧцѫрѹл ши-ми арътъ. де с(ъ) цици тоци кь нѹ лас(ъ) дѹмнезеѹ шербии. ши слѹцилѐ сале ѧ поносѹл некѹрацилѡр. чела че слѹжаще лѹ дѹмнезеѹ дерептѹ сѹфлетѹл сеѹ ѧ тоате зиле́ле вїецїеи сале. ачеѧ спѹю воаѡ фрацни меи прѣ юбиц! аша шї вои сь арѫтацї лѹкрѹре бѹне, дестоинич сь фици ѧпѫръцїе черѹлѹи. пѹнеци ѧтр'ьнимиле воастре фрика лѹ дѹмнезеѹ. нѹ де негъндире ши де лене воастрѫ съ пердецѝ дѹлчаца че-ѹ гътит воаѡ домнѹл нострѹ. ѿс. ѿс. ачелѹѧ ѐ слава ши ѧпѫръцїе. ши цинѹтѹлѹ кѹ татьлѹ ши кѹ дх҃ѹл сф҃нтѹ де акѹм ши пѹрѹрѣ ѧ векѹ. адевърѹ.

II.

1560.

(Cuvente den Bătrăni I, p. 6—12.)

Leviticus c. 26, v. 3—41.

3. сь вецї хи. ѧбльидоу ѧ токьмѣлеле мѣле ши вецї фи сокотнидоу. ши цинидѹ порьичѣлеле мѣле. 4. да-воѡ воаѡ плоае ѧ врѣме дестоинникъ. шї пѫмьнтѹл ва да хасна са. ши лѣмнеле вор фи родитоѡре. 5. ши мльтишоуль ва

ажѹнце сторсѹра. шї сторсѹра семьнжтоура. шї вещи авѣ пжнь
ла сациоу. ши вещи лькоуи коу тьрие ѧ цара вострж. 6. да-вою
еоу паче ѧ цара вострь. доурми-вещи шї нимѣ ноу ва спж-
мьнта пре вои. гони-вою лфарь живиннле рѣле сълбатиче де
ѧ пьмьнтѹл востроу. ничи ѡсте ноу ва трѣче пре ѧ цара
вострь. 7. гони-вещи пре врьжимаши вощри. ши ѧнаинтѣ
вострь ворь пика де армъ. 8. ши. є҃. де ѧтре вои ворь гоин
пре ѡ соуть. шї ѡ соуть пре зѣче мїи. кь врьжимашїи вощри
вор пика ѧнаинѣ (! l. -нтѣ) вострь. 9. кь еоу вою кьоута пре
вои. ши вою крѣще пре вои. ши вою моулци пре вои. шї легь-
тоура мѣ коу вои ѡ вою цинѣ. 10. мьѧнка-вещи де ѧ векоу.
ши ачѣлѣ пелтроу чѣлѣ нов. де вещи льса ѧнапон. 11. ши
локоул миеоу ва фї ѧтре вои де лькоуит ши сѹфлетѹл миеоу
нѹ ва оурь пре вои. 12. еѹ вою ѧбла ѧтре вои. ши еѹ вою
хи доумнизеоул востроу. вои ѧкь вещи хи ньродоул миеоу.
13. кь еоу сьнтѹ домноул доумнизеоул востроу. чела кареле
пре вои амоу адоус афарь де ѧ жгипеть. коум роби ачелора
сь нѹ фици. ши жоугѹл а громазилор вощри ам фрьнть. коум
ѧ дерептате сь ѧблац. 14. ѡрь сь мне ноу вещи хи ѧгьдѹиндоу.
шї ноу вещи фаче тоѡте порьчѣлеле (!) мѣле. 15. ши сь вещи
хи оуръндоу ачѣсте порьнчи але мѣле. ши сѹфлетоул вострѹ
ва фи лепьдьндоу лѣцѣ мѣ. ши легьтоура мѣ ѡ ѡ (!) вещи
лепьда. 16. еѹ ѧкь ачаста вою фаче коу вои. ведѣ-вою пре
вои кѹ коутремоури ши коу фоугичеи. коу фригоури. де кареле
ва скьдѣ фаца вострь ѧ сѹфлетоул востроу. се вор доспи
тоте рѣлеле ши че вещи семьна. семьньтоура вострь. ѡ вор
мьѧка врьжимашїи вощри. 17. асоупрь де ачѣж. вою ѧторче
фаца мѣ ѧ алѣноул востроу. шї вещи хи бжтоуци. ѧнаинтѣ
врьжимашилор вощри. ши карии оурьскоу пре вои. ачеж се вор
домни пре вои. шї вещи фѹци кьндоу нимѣ пре вои ноу ва
гони. 18. ѡрь сь ноу вещи нїчи аша ѧгьдоуи мне. коу. з҃. ѡр
маи таре вою бате пре вои. пе ѧтроу пькателе востре. 19. шї
вою фрьнце жос пре троуфїж вострь ши пре мьриж троуфїеи
востре. шї чероул вострѹ ѧл во (!) фаче ка ши фероул. шї
пьмьнтоул. ка де арамь. 20. ши моуѧка вострь ва пери. кь
пьмьнтоул востроу ноу-шї ва да хасна. ши лѣмнеле пре кьѧ-
поул востроу нѹ вор фи родиторе. 21. ши сь вещи хї ѧбльндоу
ѧ противa мѣ. ши ноу вещи аскоулте (!) пре мине. де. з҃. ѡр
вою май таре моулци бжтьиле пре вои. дѹпь пькателе востре.
22. живиниле сьлбатиче де пьдоуре. вою тримите пре вои кареле
вор мьѧка коконии вощри. ши добитокоул востроу. шї пре

вои вор ѧпоуцина ши кьрьрїле востре вор поустии . 23. сь жрь (!) нїчї коу ачаста . ноу вь вецї ѧбоуна . шї вецї хї ѧбльндоу ѧ алѣнѹл миеоу . 24. еѹ ѧкь вою ѧбла ѧ алѣноуль вострѹ . шї де . з . ѡр мои таре ѡ вою бате пентрѹ пькателе востре . 25. шї вою адоуче армь пре вои . каре ва ста де бжсьоу . де пре легьтѹра мѣ каре амоу фькоуть коу вои . ши сь вь вецї адѹна вои ѧтроу ѡрашеле востре . тримите-вою пре вои морте де чоумь . шї де льѧгоре . шї вою да пре вои ѧ мьна врьжимашилор воцри . 26. атоунче вою лоуа спорюл пьинеи . коум зиче (!) моуерїле востре вор коче пьине . мьѧка-вецї шї нѹ вь вецї сьтѹра . кь-и вою лѹа спорюл . 27. сь жрь (!) ничи кѹ ачѣстѣ ноу вь вецї ѧвьца . че вецї ѧбла ѧ алѣноул мїеоу . 28. еѹ ѧкь вою ѧбла ѧ алѣнѹл востроу . шї де . з . ѡр мои таре вою педепсе пре вои . пелтрѹ пькателе востре . пьнж ѧтр'атьта . 29. коум вецї мьѧка карнѣ фечорилор воцри . ши а фѣтелор востре . 30. шї еѹ вою поустии пре вои . ши пре кипоуриле востре еѹ ле вою з(д)роби ши пре троупоуреле востре чѣле морте . еѹ ле вою ароуѧка пре идоли воцри . ши ва оурь пре вои сѹфлетоул миеѹ . 31. шї вою фаче сь фие пѹстии ѡрашеле востре шї еѹ вою поустїи пре локоуриле востре . чѣле свнте . шї пре мїросенїж вострь чѣ бѹнь . нѹ мие вож сь ѡ симцѹ . 32. ѧн ачеста кипоу вою поустии пьмьнтоул . пьнь ѧтр'атьта коум врьжимашїи воцри . карїи лькоуескоу ѧтроу елоу . се ворь мира пре ель . 33. пре вон вор ѧпьрци ѧтре пьгьни . ши вою траце армь доупь вои . ши пьмьнтѹл востроу ва пѹстии . ши ѡрашеле востре вор поустїи . 34. атоунче ва фи пьмьнтоулѹи сьрбьтоѡр . пьнж вецї хи ѧ пьмьнтоул врьжимашилор воцри . атѹнче ва фи пьмьнтоулоуи сьрбжтоѡр шї се ва ѧд(ѹ)лчи ѧ сьрбьтоарѣ са . 35. кь пьнь аоу фостоу пре ел н'аоу авоуть сьрбжтоѡр . кьндоу аоу вроут трїбоуи . коум сь аибь сьрбжтоѡр . атѹнче кьндѹ вои ацї лькоунть ѧтрѹ ель . 36. де ѧтр'ачеж карїи вор рьмьнѣ де ѧтре вои . да-ле вою иним темьтоѡр . ѧ пьмьнтоул врьжнмашїлорь съи . пьнь ѧтр'атьта коум де фрѹѧза сѹньтоѡр а лемноулоуи вор фѹци . ши аша ворь фѹци . ка шї ѧнаинтѣ армеи . ши вор пїка кьндѹ нимѣ пре еи ноу-и ва гони . 37. ши вор фѹцї оуноул де алтоу . нимѣ де ѧтре вои ноу ва коутеза рьдика арма пре врьжимашоул съоу . кьче аоу ѧблать ѧ против мѣ . 41. дерепть ачѣе еѹ ѧкь вою ѧбла ѧ алѣнѹл лор . . . . . .

III.

1550—1580.

(Codex Sturdzanus, p. 114—126. — Cuvente den Bătrâni II, p. 284 urm.)

Minunile Sf. Sisoe.

Каре́ле воиникь фꙋ ка сти сїсинъ . че мꙋлте ѡци бирꙋи? ѧтъю сїрианїи . аи дони тꙋрчїи . ан треїи тътаръи! . е дека-ш фѣпсе рꙋгъ . ѧтоарсе-сѣ сти сисїнъ де ръс(ъ)рит ла равїѧ . ши вине кътржѫ елꙋ ѧицерꙋл домнꙋлꙋи ѧ вис ши зис(є) лꙋи : дꙋ-те сисине кътржѫ со́рꙋ-та мелинтїе . кь-ш аꙋ ньскꙋт чинчи ко́ко́ни . ши ꙗꙋ лꙋать дра́кꙋлъ . ши аль шаселе ва се и-лъ ꙗ . съ нꙋ фачи вънат ачелꙋ дракь . къ пентрꙋ тине гонеще дꙋмнꙋл прѣ ачела дракь . мелинтїа сора лꙋи нъскꙋ де фѫкꙋ стльпꙋ де мармꙋре . ши-л' ферекѫ кꙋ пироане де фїерꙋ . ши коперит кꙋ плꙋмбꙋ . ши лꙋѡ доѡ фете съ-и слꙋжаскѫ кꙋ хранъ ѧтрꙋ ань . ши мерсѧ сти сисин кътръ стльпꙋ ши зисе : соро мелинтие! дешькиде-ми стльпꙋл съ ѧтрꙋ . ѧ зисе . нꙋ кꙋтез съ-ци дешкиз, къ мѫ темꙋ де дракꙋл ѧшельторюл . ел зи́се : со́ро мелинтие! дешкиде-ми стльпꙋл съ ѧтрꙋ кѫ афарѫ ма́ре фрингꙋ ѧсте . ши маре вихор . н'ам капꙋл оунде-ми ѧкина . еꙋ синтꙋ вьнѫторꙋл ачелꙋѧ драк . пентрꙋ ме́не го́неще домноуль прѣ ачела драк . атꙋнче ѧ дешкисе лꙋи стльпꙋл . ши ѧтржѫ дракꙋл питꙋлиш ка ѡ грьꙋнце де мею сꙋптꙋ копита калꙋлꙋи лꙋ сисин . ши ръпи коконꙋл . ши фꙋци кътръ маре . ѧ зис(є) : ѡ фрателе меꙋ! кꙋм ци зиш аша фꙋ . атꙋнче сти сисин ѧкѫлекъ прѣ калꙋл лꙋи ши алергъ прѣ оурма ачелꙋꙗ драк . калꙋл лꙋи вьпъ ни ди́хнїѧ . ши аве ѧ мънѫ ѡ сꙋлицъ де фокꙋ . ши-л гони прѣ ла ѡ салче . ши зис(є) : лемнꙋл лꙋ дꙋмнезеꙋ . салче! . вьзꙋш дракꙋл фꙋциндꙋ ши ѧꙋ (? l. ꙋѧ) коконꙋ дꙋкъндꙋ? . ши салчел(є) фꙋсесѧ вьзꙋт ши зис(є) : нꙋ-л'ам вьзꙋт . ши зис(є) сти сисин : съ ѧфлꙋрещи ꙗръ поаме съ нꙋ фачи . ꙗр ши кꙋрсе ши вьзꙋ алтъ лемнꙋ . рꙋгь . ши зис(є) сти сисинь : лемнꙋл лꙋ дꙋмнезеꙋ . рꙋгꙋле! . вьзꙋш дракꙋл фꙋциндꙋ ши ꙋѧ кокон дꙋкьндꙋ? . ши рꙋгꙋл фꙋсесѧ вьзꙋт ши зис(є) : нꙋ-л'ам вьзꙋт : ши зис(є) лꙋи : съ фїи блѫстемат . ꙋнде цїе ръдѫчїна та аколе съ-ци фїе въръхꙋл

тѫѹ! чине ва тече́ прѣ льнгѫ тине . тѹ сь-и ѧпеадечи ѩрь ей съ те бластемѣ . ши мои алерѓь ши възѹ оуѧ маслинъ стьндѹ льнѓь маре . ши зис(є) сти сисин: лемнѹл лѹ дѹмнезеѹ . маслинѹ! възѹши дракѹл фѹциндѹ ши ѹ кокон дѹкьндѹ? . ши зис(є) маслинѹл: възѹю-л ѧ маре афѹньдъндѹ-се . сь фїи блсвитѹ ши ѡсве́тит . лемнѹл лѹ дѹмнезеѹ . маслинъ! ши съ фїи ла тоате бе́сѣречилѣ де лѹминѫ . ши ѡаменилѡр де спсенїе . аша фѹ . ши вине ла маре ши-шъ арѹнкь ѹндица лѹи ѧ марѣ . ши скос(є) дракѹл ла ѹскат . шй ѧчепѹ а-л бате кѹ . ов . де бѹздѹгане де фїерѹ . ши грьи лѹи: дь-мй з . фечо́ри ои сѹрори ме мѣлинтїеи . ши зис(є) дракѹл: н'ам че-ци да кь-л'ам мънкат . шї-и зис(є) лѹи сисинъ: бореще-и проклете драч(є)! . драк(ѹ)ль зис(є): бораще-ц ши тѹ лаптеле мъни-та ѧ палмѫ . чела че-и сѹптїѹ ѧ тинереце . атѹнче сти сисин . елѹ-ши феч(є) рѹгѫ кьтрь дѹмнезеѹ . ши бори ла́пте́ле мъни-са ѧ палмѫ . атѹнче ши дракѹл бори . з . фечори ои мелинтїеи . шї-и зис(є) лѹи . сисин: вїѹ дѹмнезеѹ . домнѹл нострѹ ал черюлѹи ши алъ пъмънтѹлѹи! н'ам а те льса драче . пѫнѫ нѹ те вери цѹра . ши ѧчепѹ дракѹл а се цѹра: съ мъ парде де търїа ѧфрикатѹлѹи скаоунь . ѡѡ рѹга ачаста грѫи-се́-ва ши нѹмеле тъѹ помени-се-ва . аколе дракѹл съ нѹ-л акопере . вїѹ дѹмнезеѹ . домнѹл нострѹ ал черюл(ѹ)и ши ал пъмънтѹлѹи! н'ам а те льса драч(є) съ нѹ те вери цѹра . ши ѧчепѹ дракѹл кѹ лакрѫми а сѫ цѹра: съ мі(ъ) парде де търїа ѧфрїикатѹл(ѹ)и скаѹнѹл ши де брацел(є) ѧналте . ши чинститѹл вешьмѫнтѹл . че акопере чинститѹл капѹл лѹи . ши де търїаѫ челор м де попи челора че цинь ѧналтѹл Іерслимѹлѹи . ши рѹгѫ фак ши зѹа ши ноапте . ѡѡ рѹга ачаста гръи-съ-ва ши нѹмел(є) тъѹ помени-се-ва . свѫнтѹл ачела нѹ сокоти прѣ дракѹл ниче-л амънѫ . нич кътрѫ каса лѹ дѹмнезеѹ . ачие ши-л тремес(є) елѹ сѹптѹ ѧнтѹнерек . ѩрь чичѧ слъвим нѹмеле татълѹи свнтѹлъи дхъ ши акмѹ ши пѹрѹре ши ѧ вечии векѹлѹи . адъвърат амин.

cf. 1799.

IV.

1550—1600.

(Codex Sturdzanus, p. 1—9. — Cuvente den Bătrâni II, 43 urm.)

Legenda Duminicei.

Скрипітура дин черю

а дмлуи ностру а луи ісус хс . аоу лъсату . ден черю . ла їрслмъ кувъніту . ши спунерѣ . ку фрикъ маре . ла чататѣ їрслмулуи . ла скаунул сфнтъ.

Възоу ѡ пиатръ дéи чéрю . микъ ерà ши ѧ ведѣре . ѧсѫ ниме ну ѡ путѧ ръдика . адонаръ-съ патрїа̀ршїи . ши кълугѫрїи ши преоуции . де стѫтуръ ѧ треи зилѣ . ши ѧ треи нопцї спре роугѫ . ругаръ думнъзъу . ши грън глас дин чéрю де зисъ аша : луѡцн пиатра! дечи ѡ луѡ петра патрїархул чел марѣ . де ѡ десвѣче . ѧтр'ънсь афлѫ оу кáрте . къутарь карте . картѣ зисе аша : ведеци фїи ѡаминилѡр! . къ линте треимеш (!) ѡ картѣ ла вои . ѩръ вои ну ѡ крезуть . тремешу ши а дѡа картѣ . ѩръ ну ши въ ѧкрезут кувънтулуи меу . треимеш (!) ши а трем скрыптуръ : мулте лукруре ши сѣмнѣ лъсаю спре вои . е вои но ши въ ѧкрезоут . ши но въ покъит . неч кувънтоул ѧцерулоуи меу н'ацї аскултату . нече ѧцелѣсету . черюл ши пьмѫнтул се ва скимба . ѩрь кувъніторуль меу но ва трече ѧ вѣку . къ дерептु фаптеле вѡастре челѣ мултелѣ . еу вою лъса ши вою тремете . ерни грѣле . ши церуры . ши фуамете . ши лъкусте . ши ѡмїде ши тусе рѧ . | . . . . . т че ну авеци миль . мишéни плънгу . допъ вой . е вои но-и милуици . пре зеу! съмту лимбы чѧлѧ че н'аоу лѣце . ачѣлѧ ѧкъ дау мастенїе . е вои милостенїе ну авеци . пре зеу! лѣмнелору въ деду плод де рóдеску . дерептु фаптеле воастре чѧлѣ рѧлеле . ѩръ ле вою сéка . шй дерептु грешалеле воастре чѧлѣ мо[у]лтеле . ръоуреле ши изводреле вою сéка . шй прилѧ фърь де лѣцѧ воастръ чаѫ мулта . ѧцелѣцеци . немѫндрилору къ но семтеце ѧцелéпци! дедó-ву лѣце . нече ѡ зись дѣле мѣле но[у] фѣчету шй нó ле цилрóту . ши ну ле аскултат . ну цици не.ѧцелѣпцилору! къ ѧ верерѣ маре линте фечу ѡмоу ѧтъѣ адаму . де-л фѣчю ѧ кипоул мїеу? ну цици

не.ѧцелепицилорꙋ! къ сфнта до[ꙋ]мерекь мѣрсе архаггль гаврилꙋ ѧ четатѣ наза(ре)толꙋи де спꙋсе чени фѣтѣ прѣ кꙋрате къ ва наце хс. ? сфнта домерекь мъ ботезаю ла апа ѡрданолꙋи. кꙋ сфнтꙋл Іѡань. ши миръ сфнтꙋ въ дедю воаѡ лѣце. е вои скрипꙋра но цирѧ реци. ши но[ꙋ] асколтаци. но[ꙋ] цици къ сфнта домерек(ъ). вою цюдека віи ши морціи? но[ꙋ] цици къ ве.ѧрерѣ маре. еꙋ мъ ръстигнію приѧтрꙋ вои? кꙋ со[ꙋ]лица мъ ѧпоунсерь ѧ кѡасте. кꙋ трестіе мѫ оучидѣ пре капꙋ. е ѧ мѫроу ши ѧ пичюаре еи-ми бѫтꙋрь гьвоазде. е кꙋ ѡцьт ши кꙋ фіѫре мъ адъпарь. дерепꙋ съ ласꙋ воаѡ лѣце. ши мѫсаю ѧ тикаль. дерепт че нꙋ алѣцеци сфнта домерек(ъ) ши съ алѣцеци сфнта ве.ѧрери. че лꙋкраци сфнта домерекь? . пре зеꙋ! амь лъсатꙋ вѡаѡ шасе зиле де лꙋкрꙋ. ѡарь сфнта домерек(ъ) съ но лꙋкре. че съ съ чѫе де пъкате къте аꙋ фаптꙋ ѧ(т)р'ачѫле шасе зиле. ѡаръ чела че ва лꙋкра сфнта домерек(ъ). ачелꙋѡ се до[с]ѫце фокꙋл де вѣкь. оунде ворꙋ скърши́ка кꙋ денціи. ши ѧ віерміи чеѫ неадормиціи. е чела че ва цирѧрѣ ши ва чести ши ва пости кꙋ кꙋръціе. ачелꙋѫ се ва да дꙋлчаца раюлꙋи. ши вою шедѣ ѧ скаоуноул славеєи меле. ши вою блъстѫма кꙋ мѫра мѣ чѫѫ ѧралта ши кꙋ скаꙋноул міеꙋ чела сфнтꙋл. че вои но вещи цирѣ. ши но вещи чиѧсти сфнта домерек(ъ). ши сфнціи міеи чеѫ маріи. е еоу вою лъса дерептꙋ некрединца воастръ. фіери юци. ши сърпи кꙋ къте доаѡ капете. ши горие лѡр де фокꙋ вор фи. де ворꙋ сꙋце трꙋпореле воастре. ши съ фіе блъстематꙋ ѡмоул чела че нꙋ-ші ва лъса лꙋкрꙋл съꙋ симбѫть де ѧр ал ноашле час. пѫрръ лꙋрі демеѧреца. де съ мѫргѫ ла бесѣрекь кꙋ тоать фомѣѫ. сѣра ши демеѧрѫца. ши ла летꙋргіе. де съ се роаце кꙋ фрикь чеѧреши коу грешалеле сале.

V.

1574.

Tatăl nostru

din Evangheliarul din British Museum. Columna lui Trajan 1882, p. 80.

Татъль нострꙋ че еци ѧ черюре, сфнцѣскь-се ноумеле тъоу. съ віе ѧпьрьціѫ та. съ фіе воѫ та коумь ѧ чері аша ши пре пьмынть. пьинѣ ноастрь съцишась дъ-не ноаѡ астъзи

ши ѿрть ноаѡ грешалеле ноастре. коумь ертьмь ши ной грешицилѡр ноцри. ши ноу не доуче ѧ нъпасте. че не избьвѣце пре ной де хитлѣноул. къ а та жсте ѧпърьцїе ши пътѣрѣ ши слава ѧ вѣкь. амиинь.

VI.

1577.

(cf. ed. B. P. Hasdeu, Bucuresti 1881.)

Psaltirea.

Ѱалтирѣ Дїаконѹлѹи Кореси.

(Саз-Шебешь). ѕ҃пе.

Psalm 3.

Кънтекоуль лоу (да)видь кънд фѹциж де фаца лѹ авеса(лом)ь фїюль съѹ.

1. Доамне че се моулцирж доденторїи мїеи. моулци се скѹларж спрѐ мине. 2. мѹлци грѣескь сѹфлетѹлѹи мїеѹ. ноу жсте спасенїѧ лоуи де ѧ доумнезеоуль лоуи. 3. тоу доамне флоситорюль мїеѹ еци. слава мѣ ши ѧналць капѹль мїеѹ. 4. кѹ гласѹлъ мїеѹ кътржж домнѹль стр(ига)ю. ши аоузи-мж де ѧ мжгѹра сфнтж а лѹи. 5. еоу адѹрмїю ши ацинїю. скоулаю къ доумнезеоу фѡлѡси-ми. 6. ноу мж теме де мїи де ѡамени. че кадь ѧпрежѹрѹл мїеѹ. скѡалж доамне спъсѣце-мж доумнезеѹль мїеѹ. 7. къ тѹ вътъмашь тѡци чеѧ че връжбескь мїе ѧ дешерть. динцїи грешицилорь здробит-ми. 8. а домнѹлѹи жсте спсенїѧ ши пре ѡ(амен)їи тъи благослѡвенїѧ та.

cf. 1688.

Psalm 5.

Л сфръшить де добжндж кънтекѹль лѹ двдь. е҃.

1. Граюреле мѣле сокотѣце доамне. ѧцелѣце кемарѣ мѣ. 2. ѧ амиинте гласѹль роугжчюнїеи мѣле. ѧпъратѹль мїеѹ ши доумнезеѹль мїеѹ. кътржж тине роугаю-мж. 3. доамне. демжнѣца аѹзи гласѹль мїеѹ. демжнѣца ста-вою ѧнаинтѣ та ши възь. 4. къ дѹмнезеѹ че ноу ва фържлѣце тоу еци. нѹ се апропїе де тине хитлѣнїи. 5. нече вôрь фѝ кълкжторїи де

лѣце ѧнтре окїи тъи . оуржши (l. —щи) тѡци фъкжтóрїи фържлѣце . 6. пїерзи тóци грънїторїи мѝнчиноши . бърбать кроунть шѝ хѝтлѣнь нꙋ агонисѣце дóмнꙋлꙋи . 7. ѩржѫ еꙋ ѧ моулцїѫ месерéрїеи тáле ѧнтрá-вою ѧ кáса тà . ѧкинꙋ-мѫ̑ кътржѫ бесѣрека сфнта а тà ѧ фрѝка тà . 8. доамне плѣкѫ-мѫ ѧ дерéптатѣ тà . дерепть връжмашїи мїеи дерѣце ѧтре тѝне кáлѣ мѣ . 9. къ ноу ѫсте ѧ рóстꙋль лѡрь дѣдевърь . инема лѡрь дешáртѫ . мóрмѫнть дешкѝсь грꙋмазꙋль лóрь . кꙋ лимбиле ѧшелѫчюне . 10. жоудекѫ лѡрь зеꙋль . съ казѫ де коуцетеле сáле . доупѫ моултꙋль некоуржцїе лѣпези . къ мънїѩржте доамне . 11. шѝ веселѝржѫ-се тóци оуповъѝндь ѧ тѝне . ѧ вѣкь боукꙋра-се-вѡрь шѝ фѝ-вери ѧнтр'ѫ̑ншїи . ши се лáꙋдѫ кꙋ тѝне юбѝндь ноумеле тъꙋ . 12. къ тоу блсвéци дерéптꙋль доамне . къ кꙋ армѫ ѧ бꙋнѫ вóе коунꙋнат-ан нóи.

cf. 1673.

Psalm 8.

Л сфръшѝть де кꙋрсь . кънтекꙋль лꙋ двдь . й.

1. Доамне дóмнꙋль нóстрꙋ . кънчю датꙋ-е ноумеле тъꙋ пре тóть пъмѫнтꙋль . къ се лꙋѡ мáре фръмсѣцѣ тà пре мáи соусь де чéрю . 2. дé ѧ ростꙋль тѝнерилорь шѝ соугѫтори сфръшѝт-ан лáоудѫ . дерепть дрáчїи тъи спърсеши дрáкꙋль шѝ връмáшꙋль (! l. връжм-) ши възꙋ чéрюль лоукꙋли (!) дѣцетелорь тáле . лоуна шѝ стѣлеле чѣи тоу оурзѝть . 4. чѐ ѫсте ѡмꙋль къ помениши ель . сáꙋ фїюль ѡмоулꙋи къ чѣрчеци ель? 5. ѧмѝкшꙋрат-аꙋ ель коу нешкѝть чевà де ѧцери . кꙋ слáвѫ шѝ кꙋ чѝнсте кꙋнꙋнат-ан ель . 6. поус-ан ель спре лоукꙋль мѫ̑нилорь тáле . тоате соупꙋс-ан сꙋпт пичоареле лоуи . 7. ѡи шѝ бóии тóцѝ . ѧнкѫ шѝ вѝта къмпилорь . 8. пáсѫржле чéрюлꙋ (!), шѝ пéцїи мърїеи . чѐ ѧмблѫ кържѝриле мъриеи . 9. доамне дóмнꙋль нóстрꙋ къ мѝнꙋнатоу-е нꙋмеле тъꙋ преспрѐ тóть пъмънтоуль.

cf. 1710.

Psalm 16.

Роугѫчюнѣ лꙋ двдь . зї.

1. Поузи доáмне дéрептатѣ мѣ . фъгѫдꙋѫце рꙋгѫчюнѣ мѣ . сóкотѣце роуга мѣ нꙋ ѧтрꙋ рóсть ѧшелѫторю . 2. дѐ фáца тà жꙋдецꙋль мїеꙋ ѫсе . окїи мїеи съ вáзѫ дерéптате . 3. испѝтит-ан инема мѣ . чѣрчеци-ѡ нóаптѣ . ѧ фїербѫнтатꙋ-

м'ан шѝ ноу се афлѫ ѧтрꙋ міне недерéптатé. ка съ ноу грѣѩскѫ
рóстꙋль міеꙋ. 4. лоукрꙋль ѡмéнескь. дерéпть коувинтеле рóстꙋ-
лꙋи тъꙋ. еоу пъзїи къйле юци. 5. сфрѣшаще кълкѫтꙋриле мѣле
ѧ кърѫриле тáле съ нꙋ се лѣгѫне оурмéле мѣле. 6. еоу кéман
къ аоузѝ-мѫ доумнезеꙋль міеꙋ. плѣкѫ оурѣкѣ тà міе. шѝ аоузи
коувинтеле мѣле. 7. ѧ минꙋнѫ мíла тà. спъсѣще оуповъйнь
ѧ тúне. де противѝтóрїи дерѣптеен тáле. 8. пъзѣще-мѫ доамне
кà лоумѣ окюлꙋи. ѧ коперемѫнтꙋль арепилѡрь тáле кѡаперимѫ. 9. дѐ фáца некꙋрацилорь че м'ан стрѫстꙋйть. връжма-
шїи мїеи сꙋфлетꙋль міеꙋ цинꙋрѫ. 10. грáсꙋль съꙋ ѧкúсерѫ.
рѡстꙋль лорь грѣнѧ трꙋфѫ. 11. чúне мѫ гóнїѧ акмꙋ ѧкоуцꙋ-
раръ-мѫ. окїи съи поусерѫ плéкаци ѧ пъмѫнть. 12. прúнсерѫ-
мѫ ка лéоуль гáта спрѐ вънáть. шѝ кà скыменꙋль че ѧсте де
сълъшꙋѧще ѧ кóмоара са. 13. ѧвїе доамне ѧтрéчїи ѧ пїѧ-
дéкѫ лорь. избъвѣще соуфлетꙋль міеꙋ де некꙋраци кꙋ армеле
тáле. 14. де дрáчїи мѫнилорь тáле. доамне дé нешкить дѐ
пъмѫнть ѧпáрци-ѡ ѧ вїаца лѡрь. шѝ кꙋ аскоуѝнселе тáле
ѧмплꙋ́-се згъꙋль лорь. сътꙋраръ-се фїии. шѝ лъсáрѫ ръмѫ-
шицеле тúнерилорь съи. 15. ѩрѫ еоу кꙋ дéрептате ивескꙋ-мѫ
фѣцеен тáе (! l. тале). сáтꙋрѫ-мѫ кънд ивѣще-ми-се слáва тà.
cf. 1680.

Psalm 18.

Кънтéкꙋль лꙋ дѣдь. нї.

1. Чéрюл споуне слáва лꙋ доумнезеꙋ. фъптꙋра мѫнилорь
лꙋи споусе врътꙋте. 2. зѝ дѐ зѝ рѫгѫѧще коувѫнть. ши ноапте
дѐ ноапте споусе ѧцéлепчюни. 3. ноу-сь кꙋвúнте нéче зúчери чѐ
съ нꙋ се аоузѫ глáсꙋль лѡрь. 4. ѧ тóть пъмѫнтꙋль еши споуса
лѡ́рь. шѝ ѧтрꙋ сфрѣшитꙋль лꙋмиеи граюреле лѡ́рь. ѧ соаре
поусе моутарѣ сà. 5. шѝ ель кà оуѧ цинере еши деѧ челарюль
съꙋ. бꙋкꙋрѫ-се кà ꙋриѩшꙋль алѣргѫ кáле. 6. дѐ ѧчепꙋтꙋль чéрю-
лꙋи ешúрѣ лꙋи. шѝ тимпинарѣ лꙋи ѧ сфрѣшитꙋл чéрюлꙋи. шѝ
нꙋ е чúне се ва аскꙋнде дѐ кълдꙋра лꙋи. 7. лѣцѣ дóмнꙋлꙋи
невиноватъ ѧтóарче соуфл(е)тꙋль. мъртꙋрїѧ дóмнꙋлꙋи крéдин-
чоасѫ ѧцелепцѣзѫ тúнерїи. 8. дерѣптеле дóмнꙋлꙋи дерѣпте
весéлескь úнема. зúселе дóмнꙋлꙋи де депáрте лоуминѣзѫ окїи.
9. фрúка деѡ́мнꙋлꙋи (!) коуратѫ лъкꙋѧще ѧ бѣкь дѐ вѣкь. жоу-
дѣцéле дóмнꙋлꙋи дѣдевѣре. ши дерѣпте депреоунѫ. 10. ман
кꙋ врѣре дѐ къть аоуроуль. шѝ дѐ пїетри кꙋрáте моулте. шѝ
мáи дꙋлчи дѐ мїѧрѣ шѝ стрéдїе. 11. къ шéрбꙋль тъꙋ хрънѣ-

ще-ле. кънд хрънѣще-и плѫтире мѹлть. 12. къдѣрѣ пъкателор чине рцелѣще? де аскоунселе мѣле кѹрѫцеще-мъ. 13. ши де стрїини вѣге шербѹль тъѹ. съ нѹ мѫ рвъркѹре. атоунче невиновать вою фи. ши мѫ коурѫческь де пъкате мари. 14. ши вою фи р доулче вое коувинтеле рості́ѹли мїеѹ. ши рвъцѫтѹра иниміен мѣле ртре тине пѹрѹрѣ. доамне ажоутурюль мїеѹ ши избъвиторюль мїеоу.

cf. 1651.

Psalm 31.

Кънтекѹль лѹ двдь лл.

1. Ферите де чеи чѣ лъсарѫ-се фържлецие, ши лѫ се акоаперь пъкателе. 2. ферите бърбать че ноу-и сокоти домноуль пъкателе. нече сте р рюстѹль лоуи ршелѫчюне. 3. къ тъкоуи ши векирѫ-се ѡаселе мѣле кемѫндѹ-ми р тоатѫ зи. 4. къ зиѡа ши ноаптѣ пъсѫ спре мине мѫна та. тоурнан-мѫ спре страсте кънд рги́мпъ-мѫ спинь. 5. фържлѣцѣ мѣ кѹноскѹю ши пъкатѹль мїеѹ ноу коперїю. зишь съ спѹю спре мине фържлѣцѣ мѣ домнѹлѹи. ши тѹ лъсаши некѹратѹль иниміеи мѣле. 6. дерепть ачѣа роагѫ-се цїе тѹци прѣ подбнїи р врѣма че е де трѣбѫ. че р потопь де апе моулте кътрѫ ель ноу се апропїе. 7. тоу еши нъдѣжде мїе де скръби че мѫ цинь. боукѹрїа мѣ. избъвѣще-мѫ де чеа че мѫ рконцюрарѫ. 8. рцелегѹ-те ши дерегѹ-те р калѣ часта че мерци. рврътошѹ спре тине окїи мїеи. 9. нѹ фиреци ка калѹль ши ка мъшкоюль че н'аѹ мінте. кѹ зъбале ши кѹ фрънѹ фалчиле лорь траци. съ нѹ се апрѹпїе кътрѫ тине. 10. моулте ране пъкѫтосѹлѹи. чине оуповъаще р домнѹль месерѣре рконцюрѫ-ль. 11. веселици-вѫ р дѡмнѹль ши бѹкѹраци-вѫ дерепцїи. ши лъѹдаци-вѫ тоци дерепцїи кѹ инема.

cf. 1710.

Psalm 97.

Кънтекѹль лѹ двдь. чз.

1. Кънтаци дѡмнѹлѹи кънтече ноаѡ. къ минѹне фѣче домнѹль. спъсй ель дерѣпта лѹи. сѹптъсѹара сфнта лѹи. 2. спѹсе дѡмнѹль спсенїа са. рнтре лимби дескоперй дерептатѣ са. 3. поменй милостѣ са лѹ іаковь. ши дѣдевърѹль съѹ касеи лѹ ізль. възѹрѫ тоате кѹмплите пъмѫнтѹлѹи спсенїа зеѹлѹи нострѹ. 4. стрігаци зеѹлѹи тѹть пъмѫнтѹль.

кънтаци ши бѹкѹраци-вѫ ши кънтаци. 5. тóть кънтаци дѡмнѹлѹи ѧ четери. ѧ чѣтери ши кѹ гласѹреле кънтърилорь. 6. ѧ бѹчинеле ферекате кѹ гласѹре. бѹчине дѣ корнѹ. стрѝгаци ѧнтрѣ ѧпъратъ дóмнѹль. 7. съ се ръдѝче мáрѣ шѝ плѝнѹль еи. тоатѫ лоѹмѣ шѝ тоци чѣ вїоу спрѣ́нсь. 9. ръѹриле плъсаворь кѹ мѫйниле дѣпреѹнѫ. кóдрїи боѹкѹра-се-вѡрь дѣ фáца дóмнѹлѹи. 9. къ вѝне. къ вѝне съ жоѹдече пъмѫнтѹлѹи. съ жѹдече а тоатѫ лѹмѣ ѧ дерептате. шѝ ѡáменилорь ѧ дéрепцїе.
cf. 1680.

Psalm 99.

Кънтекѹль лѹ дѣдь. ѧ исповедире. чѡ.

1. Стрѝгаци дѡмнѹлѹи тóть пъмѫнтѹль. 2. лѹкраци дѡмнѹлѹи ѧ веселїе. ѧнтраци ѧнтр'ѫнсѹль ѧ боѹкѹрїе. 3. съ щѝци къ дѡмнѹль елѹ е зéѹль нóстрѹ. ель фѣче нóи е нѹ нóи. е нóи ѡаменїи лѹи шѝ ѡи пъскѹите лѹи. 4. ѧнтрáци ѧ оуша лоѹи ѧ исповедире. ѧ кѹрциле лѹи ѧ кънтъри. исповедѝци-вѫ лѹи ши лъѹдаци ноѹмеле лѹи. 5. къ доѹлче е дóмнѹль ѧ вѣкь месерѣкрѣ лѹи. ши пънѫ ла нѣмь ши нѣмь дѣдевърѹль лоѹи.
cf. 1710.

Psalm 150.

(рн.)

1. Лъоѹдаци зéѹль ѧ сфнцїи лѹи. лъѹдаци ель ѧнтрѹ ѧвъртошарѣ сѝлееи лѹи. 2. лъѹдаци ель ѧ сѝлеле лоѹи. лъоѹдаци ель доѹпѫ прѣ моѹлтѫ мърѝрѣ сѝлееи лѹи. 3. лъѹдаци ель ѧ глáс дѣ боѹчинѹ. лъѹдаци ель ѧ ѱълтѝри шѝ чѣтѣри. 4. лъѹдаци ель ѧ тъмпъне шѝ збóрѹре. лъѹдаци ель ѧ строѹне шѝ ѡргане. 5. лъѹдаци ель ѧ клóпоте боѹне глáсоѹре. лъѹдаци ель ѧ клóпоть кѹ стрѝгаре. 6. тоатѫ дѣханїа съ лаѹде дóмнѹль.
cf. 1710.

Deuteronomium c. 32.

Кънтарѣ лѹ мѡѵсѝ дѣдóа лѣце.

1. Ѧ амѝнте чéрюль шѝ грѣй-вою. шѝ съ аѹзѫ пъмѫнтѹль коѹвинтеле рóстѹлѹи мїеѹ. 2. съ се ацѣпте кà плóѧ зѝчерѣ мѣ. шѝ дещѝнгъ кà роà граюреле мѣле. кà слоата спрѣ трóскоть. кà инїѧ спрѣ фънь. 3. къ ноѹмеле дóмнѹлѹи кеман.

дáци мърире дóмнꙋлꙋи нóстрꙋ. 4. доумнезеꙋ дѣдевъръ лоу-
крꙋль лꙋи шѝ тоате къиле лоуи жоудець. доумнезеꙋ крединчос
шѝ ноу е недерептате ѧнтр'ѫнсь. дерепть ши прѣподобникь
дóмнꙋль. 5. грешѝрѫ нꙋ ан лꙋи фечори вѝноваци. нѣмь ръꙋ
шѝ ръзврътить. 6. ачѣстѣ дóмнꙋлꙋи даци. ачéщѣ ѡамени
небоуни шѝ нꙋмѫндри. нꙋ ѧнсь ачéста ал тъꙋ татѫ авꙋ-те
шѝ фѣче-те шѝ зѝди-те. 7. поменѝци зѝлеле де вѣкь. ѧцелѣ-
цеци анїи дѐ нѣмь шѝ нѣмь. ѧнтрѣбѫ пърѝнтеле тъꙋ шѝ
спꙋне-ва цїе. шѝ бътрѫнїи тъи шѝ зѝче-ворь цїе. 8. кънд
ѧпърциѧ дѐ соусꙋль лимбиле. къ семѫнѫ фїии лꙋ адáмь.
пꙋсе ѧмпърцитꙋль лимбилорь дꙋпѫ мѫсꙋрà ѧцерилорь лꙋ
доумнезеꙋ. 9. ши фоу пáртѣ дóмнꙋлꙋи ѡáменїи лꙋ ѩакѡвь.
чѐ достоиничїѧ лꙋи 'ісрль. 10. сътꙋрѫ ель ѧ пꙋстїе, шѝ ѧ
сѣтѣ зъдꙋхꙋлꙋи фърѫ апѫ ѧкꙋнцꙋрѫ ель шѝ ѧвъцѫ ель. шѝ
храни ель кà лоумѣ окюлоуи. 11. кà влътоурꙋль кѡпери коуи-
боуль съꙋ шѝ спрѐ поуии съи желꙋиѧ. тѝнсе арепиле сáле ши
прїими еи. ши лꙋѡ-и ѧ оумърꙋль съꙋ. 12. дóмнꙋль ѧнсꙋши-и
пꙋртаи. ши нꙋ ерà кꙋ ноушїи доумнезеꙋ стрїйнь. 13. ръдикъ-и
спрѐ врътꙋтѣ пъмѫнтꙋлꙋи. ши сътꙋрѫ еи дѐ грꙋль сáтелорь.
сꙋпсерѫ мїѧрѣ де ѧ пїáтрѫ ши оунть де врътоасѫ пїатрѫ.
14. оунть дѐ вакѫ. ши лáпте дѐ ѡае. кꙋ грасꙋль мїенилорь ши
бербечїи. фїии жꙋнчи ши цàпи. коу грáсꙋль гръоулꙋи. ши сънце
дѐ аꙋѡ бѣ вѝнь. 15. ши мѫѧкѫ ѩаковъ ши сътꙋрѫ-се ши ле-
пѫдѫ-се юбитꙋль. кꙋ грáсь ѧгръшѫ-се ши лъръи-се ши лъсѫ
зéꙋль че фѣче ель. шѝ се делꙋнгѫ дѐ зéꙋль чѐ спъси ель. 16. мъ-
нїарѫ-мѫ дѐ стрїинїи шѝ ѧнтрꙋ оурѫтеле амѫрѫрѫ-мѫ. 17. коу-
мѫндарѫ дрáчилорь е нꙋ зéꙋлꙋи. доумнезеилор чѐ нꙋ цинѧ.
ноирѫ-се дѐ къте ѡри вѝнерѫ. чѐ нꙋ циоурѫ пърницїи лорь.
18. доумнезеꙋ чѐ нъскꙋ-те лъсáши. шѝ оулташи доумнезеꙋ че
те сътꙋра. 19. шѝ възꙋ доумнезеꙋ шѝ ръвнѝ ши ѧтърѫтѫ-се
дерепть мънїа фїилорь съи шѝ фїеле. 20. шѝ зѝсе: ѧтоарче-
воѭ фáца мѣ д'инши. шѝ споуне-воѭ чé ва фѝ лорь апóи. къ
нѣмь ръзврътить ѧсте. фїи че нꙋ ѧсте крединцѫ ѧнтр'ѫнши.
21. еи мънїарѫ-мѫ нꙋ ѧ зéꙋль. мънїарѫ-мѫ ѧ идолїи съи.
ши еꙋ ѧтърѫть еи нꙋ ѧ лѝмби. ѧ лимбѫ нелцелѣптѫ мънїоу
еи. 22. къ фóкъ апринсе-се дѐ мънїа мѣ. шѝ арде-се пънѫ ла
ѩадь дѐ соупть. шѝ мънѫѧкѫ пъмѫнтꙋль шѝ виптꙋреле-и.
апринде оурзитꙋриле кóдрилорь. 23. адоуна-воѭ спр'ѝнши ръꙋ.
ши съцѣтеле мѣле сфръши-вои ѧнтр'ѫнши. 24. тóпиндꙋ-се дѐ
фоаме шѝ дѐ мънкарѣ пáсѫрилорь. шѝ спинаре невѝндéкатѫ.
дѝнцїи фїерилорь тремѣте-воѭ ѧнтр'ѫнши. кꙋ мънїе чѐ трá-

гꙋ-се прѐ пъмѫнть. 25. афа́рѫ пїѫрде-и спа́тѫ шѝ дѐ ѧ ка́сѫ фрънгь. жоу́нель кꙋ фѣ́те кꙋ чѐ соу́це. фечю́рель бътрѫнь. 26. зи́шь: семѫна-вою еи. коитени́-вою дѐ ѡа́мени па́ментѣ лорь. 27. ноу лоу́нгꙋ анїи съ а́ибѫ. шѝ съ ꙋ ка́зѫ спр'и́ншїи връжмаши. съ ꙋ зи́кѫ: мѫна ноастрѫ ѧналтѫ. е ꙋ дѡмнꙋль фѣче ачѣ́стѣ тоате. 28. къ ли́мбѫ пїердꙋтѫ сфѣ́ть ѫсте. шѝ ноу е ѧнтр'ѫнши мъестрїе. 29. ꙋ кꙋцетарѫ съ ѧцелѣгѫ ачѣ́стѣ тоате. съ прїимѣскѫ ѧ врѣмѫ чѐ ви́не. 30. кꙋмь гонѣцце оу́нꙋль мїи. шѝ до́и ръдикѫ ꙋнтꙋнѣрече. съ ꙋ до́мнꙋль дѣде еи шѝ дѡмнꙋль придъди́ еи. 31. ꙋ съитъ зѐии ло́рь ка́ дꙋмнезеꙋль но́стрꙋ. е драчїи но́щри неѧцелепци. 32. дѐ ви́иле содмꙋлꙋи вїа̀ ло́рь шѝ ви́ца ло́рь дѐ го́морь. стрꙋгꙋрꙋль ло́рь стрꙋгꙋрь дѐ фїѫре. стрꙋгꙋрь ама́рь ло́рь. 33. мънїа змеꙋлꙋи винꙋль лорь. мънїа аспи́дееи неви́ндекатѫ. 34. ꙋ ачѣ́стѣ тоате адꙋнарѫ-се ла́ ми́не ши печетлꙋи́рѫ-се ѧ внстнѫреле мѣ́ле? 35. ѧ зи де връжбїе еꙋ да́ꙋ-лѫ. ѧ врѣ́ме кънд ѧшела-се-ва пи́чорꙋль ло́рь. къ апроапе е зи́ѡа перирїеи лорь. ши престойрѫ го́товинцеле воастре. 36. къ жоу́декѫ до́мнꙋль ѡаменилорь съи. шѝ дѐ ше́рбїи съи роагѫ-се. къ възꙋ еи слъбинд шѝ ѧм прѫдаре тра́ши скръбици. 37. шѝ зи́се дѡмнꙋль: ѿ съ́нть зе́ии ло́рь че́и чѐ оу́повънѧ спр'и́ншї. 38. чѐ гра́сꙋль кꙋмѫндѫрилорꙋ-лѧ мѫѧкаци шѝ бѣ́ци приноаселе лорь. съ ѧвїе шѝ съ ажꙋте во́ѡ. съ фїе воѡ ко́перитори. 39. ведеци ведеци къ еꙋ съ́нть. шѝ ноу е доу́мнезеꙋ тре́къндь дѐ ми́не. еꙋ оу́чигь шѝ вїꙋ фа̀кь. ва́тъмь ши еꙋ ви́ндекь. ши ꙋ е чи́не скоате де мъинниле мѣ́ле. 40. къ ръдика-вою ѧ черю мѫна мѣ ши жꙋрамѫ-вою кꙋ дерѣ́пта мѣ ши зи́кь: вїꙋ еꙋ ѧ вѣ́кь. 41. къ аскꙋци-вою ка̀ фꙋлцерꙋль спа́та мѣ. ши прїи́ми-ва жꙋдець мѫна мѣ. ши да-во́ю избъндѫ спрѐ дра́чїи мїеи. ши чѐе чѐ мѫ оу́ржѫскь да-во́ю. 42. аджпа-вою съцѣ́теле мѣ́ле де съ́нце. ши армеле мѣ́ле мѫѧка́-ворь ка́рне. дѐ съ́нцеле въ́тъмацилорь. ши прѫдарѣ дѐ ка́петеле жꙋдечилорь ли́мбилорь. 43. весели́ци-вѫ чѐрюреле депреоу́нѫ ши съ се ѧкине лꙋи то́ци ѧце (рїи) лꙋ доу́мнезеꙋ. веселици-вѫ ли́мбиле кꙋ ѡаменїи лоу́и. ши съ се ѧвръ́тошазе лꙋи то́ци фїини лꙋ доу́мнезеꙋ. къ съ́нцеле фїилорь съи шѝ връжбїѧ ло́рь избъ́нди. ши да-ва връжбїѧ дра́чилорь. шѝ челорь чѐ оу́ржѧ ель да́-ва. ши кꙋржци дѡмнꙋль пъмѫнтꙋль ѡа́менилорь съи.

cf. 1688.

VII.

1579.

(După Cipariu: Analecte literare, p. 1 sqq.)

Тетра еѵангелꙋл. де Кореси.

(Саз-Шебешь.)

(Folio nepaginat, 30 quaterniuni.)

Matei XIII, 31—55. зач. иг. ид. не.

31. (Знсе домнꙋл) подоабѫ ѧсте ѧпъръцїѧ черюлꙋи грѫ-оунцоу лꙋи де моуцлари. че лоуѡ ѡмꙋл ши семѫнѫ ѧтрꙋ агрꙋл лꙋи. 32. че мали микѫ ѧсте де толте семенцеле. е кънд кръце мали маре де толте вѣрзеле ѧсте, ши ва фй лемнь. къ винь пасѫриле черю лꙋи. ши ѡдихнескь спре стлъпꙋреле лꙋи. 33. ши алтѫ пилдѫ грѫи лор: подоабѫ ѧсте ѧпъръцїѧ черю-лꙋи, ковъсѣла. че ѡ лꙋѡ мꙋѧрѣ. ши ѡ акопери ѧ фѫинѫ де треи мѫсꙋри пѫнѫ кънд доспирѫ толте. 34. ачѣлѣ толте грѫй Іс. ѧ потрива нѫродꙋлꙋи. ши фѫръ пилдѫ немикѫ ноу грѫи кътр'ѫншїи. 35. ка съ се избѫндѣскѫ зичерѣ прочилѡр че грѫирѫ: дешкиде-вою ѧ пилде ростоул мїеꙋ. шй вою рѫгѫи аскꙋнселе де ѧ токмѣла лꙋмїен. 36. атꙋнче лѫсѫ гдоателе ши вине ѧ касѫ Іс. ши апропиѧрѫ-се кътрѫ ель оученичїи лꙋи шй грѫирѫ: спꙋне ноаѡ пилда плѣвеен а грѫꙋлꙋи (l. агрꙋлꙋи). 37. ель ръспꙋнсе зисе лѡр. 38. чине сѣмѫнѫ чѣ сѫмѫницѫ бꙋнѫ ѧсте фїюл ѡменескь. е агрꙋл ѧсте лꙋмѣ. е бꙋиѫ сѫ-мѫницѫ. ачецїѣ сънть фїи ѧпъръцїи. е плѣвеле сънть фїи непрїиторюлꙋи. 39. е врѫжмашоул че ѡ сѣмѫнѫ ѧсте дракоул. е сечерѫчюнѣ сфръшитоул вѣкꙋлꙋи ѧсте. е сечерѫторїи ѧцерїи сънть. 40. къ вѡр амꙋ адꙋнà плѣвила (!), ши ѧ фок арде-ѡ-вѡр. аша ва фи ѧ сфръшитоул вѣкꙋлꙋи ачестꙋѧ. 41. тре-мите-ва фїюл ѡменескь ѧцерїи лꙋи. ши ва адꙋнà тоци съ-блѫзниторїи де ѧпъръцїѧ лꙋи. ши фѫкѫторїи фѫрѫ лѣце. 42. ши арꙋнка-и-ва ѧ кꙋпторюл де фок. ачиѧ ва фи плѫнцере ши скръшнирѣ динцилѡр. 43. атꙋнче дерепцїи лоумина-се-вѡр ѧпѫръцїѧ татѫлꙋи лꙋи. ши чине аре оурекі де лоузире съ лоузѫ. 44. ѡръши подоабѫ ѧсте ѧпѫръцїѧ черюлꙋи. комоарѫ аскꙋнсѫ ѧ сать. че ѡ афлѫ ѡмь аскꙋнсѫ. ши де бꙋкꙋрїе мѣрсе ши тоть къть авꙋ вѫндꙋ ши кꙋмпъръ сатꙋл ачела.

45. ѩржши подоабѫ ѧсте ѧпѫржїѧ черюлꙋи. ѡмоул негꙋцѫторю че каꙋтѫ бꙋнь мѫргѫритари. 46. ши аѳлѫ оуноул мѫргѫритарю де мꙋлть прець. дꙋсе-се де вънд ꙋ тоть къть авѣ ши-л коумпѫрѫ. 47. ѩрѫ подоабѫ ѧсте ѧпѫржїѧ черюлꙋи. нѫводꙋл арꙋнкат ѧ маре. ши де тоть ихѣмꙋл адꙋнарѫ. 48. че кънд ꙋ-се ѧплꙋ. ши-л скоасерѫ ель ла марцине. ши шезꙋрѫ де алѣсерѫ бꙋнїи ѧ васе. е поутрезїи лепѫдарѫ аѳарѫ. 49. аша ва фи ѧ кꙋмплитоул вѣкꙋлꙋи ачестꙋи. ши вѡр еши ѧцерїи де вѡр алѣце рънии де ѧ мижлокоул дерепцилѡр. 50. шї-и вѡр арꙋнка ѧ кꙋпторюл де фок. ачиѧ ва фи плѫнцере ши скръшнире диницилор. 51. ши грѫи лѡр Іс.: ѧцелѣцеци ачѣстѣ тоате?. 52. грѫирѫ лꙋи еи: доамне. 53. ель зисе лѡр: дерепть ачѣѧ тоть къртꙋларюл ѧва́це-се ѧпѫржїѧ черюлꙋи. подобникь ѧсте ѡмоул кѫсѫторю. чела че скоате ди ѧ вистиѧрюл лоуи ноашле ши векиле. ши фꙋ дѣка сфръши Іс. пилда ачаста, трекꙋ де ачиѧ.

Matei XXV, 31—46. зач. рз.

31. (Зисе домноул) кънд ва вени фїюл ѡменескь ѧ слава лоуи. ши тоци сфци ѧцери кꙋ ноусоул атоунче ва шедѣ ла скаоунꙋл славе еи лꙋи. 32. ши се вѡр адꙋна ѧинаинтѣ лꙋи тоате лимбиле. ши ва алѣце еи оунꙋль де алалть, ка оун пъсторю алѣце ѡиле де ѧ капре. 33. ши ва пꙋне ѡиле дѣ дерѣпта лꙋи, ѩрѫ капреле дѣ стѫнга. 34. атоунче зисе ѧпъратꙋль челора дѣ дерѣпта лоуи: вениці благословици де пѫринтеле мїеꙋ де мощенци че е гѫтитѫ воаѡ ѧпържїѧ де ѧ токмѣла лоумїен. 35. флѫмѫнзїи ши-мь дѣдеть мѫнкаре. ѧсетошаи ши мѫ адѫпать. стрїинь ера ши мѫ доусеть. 36. дезбрѫкать ера ши мѫ сокотить (!). ѧ темницѫ ера ши венить къторѫ мине. 37. атоунче вѡр ръспоунде лоуи дерепцїи де вѡр грѫи: домне! кѫндꙋ-тѣмъ възоуть флъмѫндъ ши тѣмь сътꙋрать саоу сѣтѡс ши тѣмь адѫпатъ? 38. кънд ꙋ-тѣмь възоутъ стрїинь ши тѣмь доусь. саоу дезбрѫкать ши тѣмь ѧбрѫкать. 39. кънд ꙋте възоумь лъницедь саоу ѧ темницѫ ши веним къторѫ тине? 40. рѫспꙋнсе ѧпѫратꙋль зикъндь лѡр: адевърь грѫескь воаѡ. къ фѫкꙋть оунꙋл ачещѣ фраци ай мїеи маи мичи, мїе фѫкꙋть. 41. атоунче ва зиче ши челора дѣ стѫнга лꙋи: дꙋчеци-вѫ дела мине блѫстемацилѡр ѧ фокоул вѣчилѡр. че е гѫтить дракоулꙋи ши ѧцерилѡр лꙋи. 42. флѫмѫнзїи ши ноу-мь дѣдеть мѫнкаре. ѧсетошаи ши ноу мѫ адѫпать. 43. стрїинь ера ши

ноу мѫ дꙋсеть. голь ерà ши нꙋ ѧбрѫкать мине. лънцедь ерà ши ѧ темницѫ ши ноу сокотить мине. 44. атоунче вѡр рѫспоунде лоуи ши ачеѧ грѫиндь: доамне! кънд-тѣмь възоуть флѫмѫнд сꙋ сетѡс. сꙋ стрїинь. сꙋ голь. сꙋ болнавь. сꙋ ѧ темницѫ. ши н'амь слꙋжить цїе? 45. атоунче ва рѫспꙋнде лѡр грѫиидь: адевърь грѫескь воаѡ. къ ноу фѫчѣци оунꙋѧ де ачеци митоутен. нече мїе фѫчѣци. 46. ши вѡр мѣрце ачеѧ ѧ моунка вѣчилѡр. е дерепцїи ѧ вїѧца де вѣкь.

Luca VI, 17—36. зач к҃д. к҃е. к҃з.

17. (Ѧ врѣмѧ ачѣѧ) ста І҃с. ла оуѧ лѡкь тѡкма. ши иърѡдь оученичїи лоуи. ши моулть моулцици ѡамени. де ѧ тоатѫ оврениѧ ши І҃ерслимь ши де преспре маре тирꙋл ши сидоноул, че венисе се аскоулте ель ши съ се виндече де невоиле лѡр. 18. ши кинꙋици де дꙋхь некꙋрать. ши се виндека. 19. ши тоть нъродоуль къꙋта съ се апропїе де ель. къ търїе де ѧ ел ешиѧ. ши се виндека тоци. 20. ши ачела ръдикѫ окїи лоуи ла оученичїи лꙋи, грѫй: ферекаци мѣсерїи, къ а воастрѫ ѧсте ѧпърѫцїѧ лꙋ доумнезеꙋ. 21. ферекаци флъмѫнзїи акмꙋ, къ сътꙋра-се-вѡр. ферекаци чеѧ че плѫнгь акмꙋ, къ рѫде-вѡр. 22. ферекаци фи-веци, кънд вѡр оурѫ вои ѡаменїи. ши кънд въ вѡр деспърци, ши вѡр ѧпꙋтл. ши вѡр пореклй ноумеле вострꙋ, къ ѐ ръꙋ дерепть фїюл ѡменескь. 23. боукꙋра-вѫ-веци ѧтр'ачѣ зи ши веци жꙋкà. ѡтѫ амꙋ плата воастрѫ моултѫ е ла черюре, доупѫ ачѣѧ амꙋ фѫчѣ прорѡчилѡр пъринцїи лѡр. 24. ваи де вои богацилѡр къ се ва кꙋрмà мѫнгѫитꙋра воастрѫ. 25. ваи де вои сътꙋилѡр акмꙋ. къ флъмѫнзи-веци. ваи де вои рѫзѫторилѡр акмꙋ, къ сꙋспина-веци ши плѫнце-веци. 26. ваи де кънд бине зикь воаѡ тоци ѡаменїи. доупѫ ачѣѧ амꙋ фѫчѣ прорѡчїи минчиношїи пъринцїи лѡр. 27. че воаѡ грѫескь доузици: юбици драчїи вощри. бине фачеци чеѧ чѣꙋ оурѫть вои. 28. благословици чеѧ че вѫ бластемѫ. роугаци де чеѧ че факь воаѡ обидѫ. 29. чине те ва оучиде ѧ боукѫ дѫ ши ллалтѫ. ши де-ци ва лꙋà въшмѫнтоул, ши къмаша ноу-и апѫра. 30. тоть че ва чѣре дела тине дъ-и. ши чине-ци ва лꙋà ал тъꙋ нꙋ-ль ѧтреба. 31. коумь веци съ факѫ воаѡ ѡаменїи, ши вои фачеци лѡр ашиждерѣ. 32. ши съ аци юби чеѧ че юбескь вои че фолось ѧсте воаѡ? ши амꙋ пъкѫтошїи юбеск еи юбескь. 33. ши съ аци фаче бине челора че факь воаѡ бине че фолось

жсте воаѡ? . ши амѹ пъкжтошїи ачѣѧ факь . 34. ши съ аци
ѧпрѹмѹта дела чеѧ че ащептаци съ лѹаци . че фолось жсте
воаѡ? ши амѹ пъкжтошїи пъкжтосѹль ѧпрѹмѹтѣзж . ка съ
прїимѣскж токма . 35. ѧсж юбици драчїи воцри . ши вине фа-
чеци ши ѧпрѹмѹтаци ши немикж нѹ ащептаци . ва фи плата
воастрж моултж ши фи-веци фїини де соусь . къ ачела дѹлче
жсте преспре чеѧ недѹлчїи ши ръини . 36. фици амѹ милосръзи .
къ татжль вѡстрѹ милосръдь жсте.

Joan I, 1—17. зач . а҃.

1. Де ѧчепѹтж ерà коувжнть . ши коувжнтѹль ерà кътрж
доумнезеѹ . ши доумнезеѹ ерà коувжнть . 2. ѡтж ерà де ѧче-
пѹтж кътрж доумнезеѹ . 3. тоате ачѣлѣ фѹрж . ши фжрж де
ель . нимѣ нѹ фѹ че фоу . 4. ѧтрѹ ачеста вїацж ерà . ши вїаца
ерà лоуминиж ѡаменилѡр . 5. ши лоуминж ѧтрѹ оунтѹнѣрекь
лоуминà . ши оунтѹнѣрекоул ель ноу-ль прииндѣ . 6. фѹ оуж
ѡмь тримесь дела доумнезеѹ . ноумеле лѹи Іѡаннь . 7. ачеста
вине ѧтрѹ мъртѹрїе . де съ мъртѹрисѣскж де лѹминж . тоци
крединицж съ аибж лѡр . 8. ноу ерà ачела лоуминиж, че съ мъртѹ-
рисѣскж де лоуминж . 9. ерà лоуминж адеверитж . че лоуминà
тоци оаменїи . венисе ѧтрѹ лоуме . 10. ѧтрѹ лоуме ерà ши
лѹмѣ ачелѹѧ фоу . ши лоумѣ лѹи ноу-ль коуноцѣ . 11. ѧтр'ан
лѹи вине . ши ан лѹи ель нѹ прїимиржж . 12. къци прїимиржж ель
дѣде лѡр поутѣре фечори лѹ доумнезеѹ съ фїе . крезѹржж ѧтрѹ
ноумеле лоуи . 13. ши нѹ де ѧ сънце . нече де ѧ похта троу-
пѹлѹи . нече де ѧ похтж бърбжтѣскж . че дела доумнезеѹ се
нъскоу . 14. ши коувжнтѹль троупь фѹ . ши лъкѹиѧ ѧтрѹ нои .
ши възоумь слава лѹи . славж ка оунѹль нъскоуть де ѧ пърин-
теле . ѧплѹть де доулчѣцж ши де адевъръ . 15. Іѡаннь мъртѹ-
риси де ель . ши стригж гржй : ачеста ерà чѣмь зись : че доупж
мине ва вені наинтѣ мѣ фѹ . къ маинте де мине ерà . 16. де
ѧплоутѹль лѹи . ноі лѹѡм . ши доулчѣцж дерепть доулчѣцж .
кà лѣце лѹ Мѡѵси датж фѹ, дѹлчаца ши адевърѹль І҃с . Х҃с . фѹ.

Joan XIX, 6—24. зач . ѯ҃.

6. (ѧ врѣмѧ ачѣѧ) сфать фжкѹржж ман марїи преѹци ши
бътржнїи пре І҃с . ка съ оучигж ель . ши вінержж кътржж Пилатъ.

грѫирѫ: ѧ-лѣ ѧ-лѣ ръстигнѣще елѣ. грѫй лѡр Пилатѣ: лоуаци-лѣ елѣ вои ши-лѣ ръстигници. еоу амоу ноу аѳлаи лтрꙋ елѣ винѫ. 7. ръспоунсерѫ лоуи Іоудеии: нои дѣце авъмѣ, ши пре лѣце ноастрѫ даторю ѧсте а мꙋрй. къ елꙋ-ши се фаче фїюл лꙋ доумнезеꙋ. 8. е кѣндѣ лꙋзй Пилатѣ ачестѣ коувѫнтѣ, врътосꙋ-се темꙋ. 9. ши лтрà л претѡр ѡарѫ. ши грѫй лꙋ Іс: де оунде еци тꙋ? 10. е Іс. ръспꙋнсѣ нꙋ дѣде лꙋи. грѫй амꙋ лꙋи. Пилатѣ: мїе нꙋ грѫеци? ноу цїи къ пꙋтѣре амѣ а те ръстигни, ши пꙋтѣре амѣ а те лѫсà? 11. ръспꙋнсе Іс: н'арѫ авѣ пꙋтѣре неч оуноул спре мине, де н'арѫ фи датѫ де соусѣ. дерептѣ ачѣѧ мѫ вѣндꙋрѫ цїе, мои маре пъкатѣ аи. 12. де ачїѧ къꙋта Пилатѣ съ ласѫ елѣ. Іꙋдеии сригà (! l. стри-) грѫиѧ: де вери лѫсà ачеста, нꙋ еци соцѣ лꙋ кесарѣ. тоци, чине се фаче лпъратѣ, противѣще-се лꙋ кесарѣ. 13. е Пилатѣ аоузй ачестѣ коувѫнтѣ ши шезꙋ ла жоудекатѫ ла оуѫ (! l. оул) лѡкѣ че се ке(ма) лиоостротонѣ. е ѡвреѧще гаваѳà. 14. ерà вйнери пацилe. часоу ерà ка ла шасе. грѫй Іоудеилор: ѡтѫ лпъратꙋлѣ вострꙋ! 15. еи стригарѫ: ѧ-лѣ ѧ-лѣ ръстигнѣще елѣ. грѫи лорѣ Пилатѣ: лпъратоул вострꙋ вои ръстигнй? ръспꙋнсерѫ мои марїи преꙋци: нꙋ авъмѣ лпъратѣ, фѫрѫ кесарѣ. 16. атꙋнче дѣде-лѣ елѣ лѡр, де съ-лѣ ръстигнѣскѫ. лꙋарѫ Іс. 17. дꙋ чѣ-лѣ ши пꙋрта крꙋчѣ лꙋи. еширѫ лтрꙋ оуѫ (! l. оул) лѡкѣ, кемасе аль цестꙋлꙋи, че се грѫѧще голгоѳа. 18. оунде ръстигнирѫ елѣ, ши кꙋ ноусоул ши алци дои де лколче ши де лколо е л мижлокѣ Іс. 19. скрисе ши о скѫндꙋрѣ Пилатѣ, ши пꙋсе ла крꙋче. ерà скрйсѫ: Іс. назарѣнинoул, лпъратꙋл Іоудеилѡр. 20. ачастѫ скѫндꙋрѣ мꙋлци четїѧ де л Іоудеи, къ апроапе ерà локꙋль де четáте оунде ръстигнирѫ Іс. ши ерà скрисѫ: ѡвреѧще, гречѣще, лътинѣще. 21. грѫирѫ лꙋ Пилатѣ мои марїи прéꙋци: нꙋ скрие лпъратоул Іоудеилѡр. че къ ачеста зисе: лпъратѣ сънтѣ Іоудеилѡр. 22. ръспꙋнсе Пилатѣ: че скрнишѣ, скрнишѣ. 23. е воиничїи кѣндѣ ръстигнирѫ Іс. лꙋарѫ вешминтеле лꙋи. ши фѫкꙋрѫ патрꙋ пърци, чине-шѣ кꙋ воиничїи парте ши тъмбарюл. ерà тъмбарюл некꙋсꙋтѣ, де сꙋсѣ оурзитѣ. 24. зисерѫ кътрѫ еншй: съ нꙋ спарцем елѣ. че съ арꙋнкѫмѣ сорци пре елѣ коуи ва фи, съ се избѫндѣскѫ скриптꙋра че се грѫиѧ: лпърцирѫ вешминтеле мѣле лѡрꙋ-шѣ, ши пре тъмбарюл мїеꙋ арꙋнкарѫ сорци. воиничїи амꙋ ачаста фъкꙋрѫ.

VIII.

1579—1580.

(După Cipariu. Analecte, p. 16 urm.)

Тълкꙋл Євангелїилѡр де Кореси.

(Саз-Шебешь.)

(Folio, nepaginat, 31 quaterniuni.)

Dumineca a 3ª după Rusalie.

Matei VI, 22—33.

22. Зисе домнꙋль : лоумина троупꙋлꙋи ѧсте ѡкюль . съ амꙋ фоуре ѡкюль тъꙋ прость тоть трꙋпꙋль тъꙋ лоуминать ва фи . 23. съ ѡкюль тъꙋ хитлѣнь фоуре, тоть троупꙋль лтꙋнекать ва фи . съ амꙋ лоумина че е лнтрꙋ тине лтоунека́тѫ ѥсте, ачїѧ оунтꙋнѣрекоул кꙋ кътꙋ е . 24. нимѣ нꙋ подте а дои домни слꙋжи . саꙋ амꙋ оунꙋль ва юбѝ, ѥрѫ алтꙋль ва оурѫ . ши амꙋ оунꙋль ва цинѣ, ѥрѫ алтꙋль а ноу-ль сокоти ва лчѣпе . ноу поутеци лꙋ доумнезеꙋ слꙋжѝ ши лꙋ мамѡнь . 25. дерепть ачѣѧ гръескь воаѡ : ноу вѫ грижиреци соуфлетꙋлꙋи вострꙋ, че веци мѫлка саꙋ че веци бѣ . нече троупꙋлꙋи вострꙋ л че вѫ веци лбрѫка̀ . аꙋ ноу нече соуфлетꙋль мои боунꙋ-е де хранѫ, ши троупꙋль де вешмынте? 26. къꙋтаци спре пасериле черюлꙋи! къ нꙋ сѣмѫнѫ, нече сѣчерѫ, нече адꙋиѫ л житнице . ши татѫль вострꙋ де л чери хрѫнѣце ѧле . ноу сеци вои мои бꙋни де ѧле? 27. чине де вои грижиндь, шѝ подте адаꙋце л въста троупꙋлꙋи лоуи оуѫ (! l. оул) коть . 28. ши де вешмынте че вѫ къцигаци? сокотици крннꙋль къмпꙋлꙋи, коумь крѣце . неоустенилдꙋ-се нече тоарче . 29. гръескь воаѡ, къ нече Соломѡнь лтрꙋ тоатѫ слава лоуи лмбрѫкать ка оунꙋль де ачѣлѣ . 30. е съ фънꙋль къмпꙋлꙋи астъзи фїиндь, е демѫнѣцѫ л коуптори ароуѫкѫ, доумнезеꙋ аша-ль лмбракѫ . коу къть мои врътос воаѡ, поуцинѫ кредницѫ! 31. ноу-вѫ къцигареци амꙋ грънинь : че времь мѫнка? саꙋ че времь бѣ? саꙋ л че не въмь лмбръка? 32. тоате амꙋ ачѣлѣ лимбиле черь, цїе татѫль вострꙋ де л черю къ требꙋѧце-вѫ ачѣлѣ . 33. чѣреци маните лпърѫцїѧ лꙋ доумнезеꙋ, ши дерептатѣ лоуи . ши ачѣлѣ . тоате се ворь адаꙋце воаѡ . ачеста ѧсте тълкꙋль ачецїи еѵглїе:

Фрацїи мїеи! маинте ачещїи аѵангелїи ера домнѹль доженить коумь съ адѹнъмь ши съ стржнцемь комоара ноастрж ѧ черю, коумъ съ нѹ авъмь инемж липитж ла комоара перитоаре аичѣ пре пъмжнть. аша акмѹ ѧвацж-не х҃с зикъндь: къѹтаци, коумь минтѣ воастрж съ нѹ лъсаци, ничи съ бъгаци пре лоукрѹре трекжтоаре, ши де честоуи пъмжѧть. кь минтѣ воастрж ѧ тоате лоукрѹреле ѩсте, коумь ѩсте ѡкюл трѹпѹлѹи лоуминж, ши кѹмь окюл ка-ль вери стрика ши вери ѡрби, тоть троупѹль тъѹ ва пипжи ѧ оунтѹнѣрекь. ашиждерѣ ши минтѣ та дѣка вери да пре стржнцерѣ комоаржи, лоумина вїецнеи ноу вери пѹтѣ къщига, ши вери ѧмбла ѧнтрѹ оунтѹнѣрекѹль морцнеи. адоара(!) ачесть лоукрѹ адевърѣзж зикъндь, коумь ноу пѹтемь а дои домни слѹжи. атреѧ ѡара ѧвъцж, съ нѹ грижимь де вїаца ноастрж, че въмь бѣ, нече де троупѹль нострѹ ѧ че не въмь ѧбржка, къче къ е оуж лѹкрѹ дешерть. че съ чѣремь маните ѧпържцїѧ лѹ доумнезеѹ ши дерептатѣ лѹи, ши ачѣлѣ тоате адаѹце-се-ворь ноаѡ.

Dumineca X după anul nou.

Luca XIII, 10—17.

Фрацїи мїеи! ѧ частж еѵг҃лїе де астъзи виндекж і҃с. ѡ мѹѧре че ера ѧдръчитж ши ѡлоагж, де ѡпть-спрж-зѣче аїи. ѧ зи де съмбѧтж. ѩрж фарисеии мѹргѹѧ, дерепть че ера сжмбѧтж ѩрж і҃с. ѧвъцж: коумь сжмбѧта а фаче ѡаменилѡр бине, поутемь фаче. ши кѹ ачѣѧ неникж нѹ грешим. ѧнтребаре: сжмбѧта ѧ че кипь ера жидовилѡр? ши дерепче лѹ поржнчить, ш'лѹ лъсать доумнезеѹ? Ръспоунсь. каре коувинте ера скрисе де доумнезеѹ пре доаѡ табле де пїатржѧ ѧ въръхѹль моунтелѹи де Синаѧ, каре-ле дѣде жидовилѡр, пре мѡѵси пророкь. ѧн а патра поржнкж. аша грѣжще доумнезеѹ: поменѣще коумь ѧ зи де сжмбѧтж съ сфнцеци. а шасе зиле вери лѹкра ши вери фаче тоате лоукрѹриле тале. ѩрж ѧн а шаптѣ зи. кáрѣ ѩсте сжмбѧта домнѹлѹи. дѹмнезеѹлѹи тъѹ. ѧ карѣ нѹ фаче нече оуж лоукрѹ. ничи тѹ. ничи фечорѹль тъѹ. ничи фата та. ничи слѹга та. ничи слѹжника та. ничи марха та. ничи стрїиноул, кареле ва фи ѧтрѹ порцнле тале. къ ѧ шасе зиле лѹ фъкѹть доумнезеѹ черюль ши пъмжнтѹ. мареѧ ши тоате че сънть ѧтрѹ ѧ. ѩрж а шаптѣ зи сѣѹ ѡдихнить. дерепть ачѣѧ благословит-лѹ домнѹль зиѡа сжмбете ен. ши ѡ лѹ сфнцить пре ѧ. ачастж

поржнкж кꙋ търїе маре цинꙋржь жидовїи. коумь ничи оуж лꙋкрꙋ нꙋ фъкꙋржь ѧн ачѣѧ зи. че лъсаржь тоть лоукроуль лѡр ѧн апон. ши лѡр маре гриже ерà де слоужба лꙋ доумнезеꙋ. де жрътве ши де роугѫчюне. ши де милостенїе. ѧсте скрись ѧ картѣ лꙋ мѡѵси прорѡкь. коумь оуж ѡмь ѧ зи де сѫмбѫтж. кꙋлѣцѧ нецѣ ашкїи. ши нецѣ соурчѣле адꙋна. коумь съ факж фокь. поржнчи ѩржь доумнезеꙋ. ши принсержь пре ель ши тоть нърѡдꙋль пре ель кꙋ пїетри-ль ѡморжржь ши-ль оучисержь. Ѧнтребаре. даржь ноаѡ крещинилѡрь, каде-не-се а цинѣ аша сѫмбѫта, ка жидовилѡрь? Ръспоунсь. ноаѡ крещинилѡр ѧсте токмитж доуминекж ѧ локꙋль сѫмбете еи. съ нꙋ цинемь ѧтр'оуна ка жидовїи. ши мꙋлте лецѣ але лꙋ мѡѵси коумь лꙋ фость ши жрътвеле лѡр. ноуман пжнж ла нашерѣ ши венитꙋль лꙋ Іс. Хс. коумь лꙋ прорѡчить ш'лꙋ грънть сфнцїи пророчи. коумь лꙋ фость лъсать де доумнезеꙋ. Ѧнтребаре. ѧче кипь въмь даржь нои сърба дꙋминека? Ръспоунсь. нꙋ нꙋман кꙋ шедѣрѣ ши коу лъсарѣ лоукрꙋлꙋи. съ не ѧмбржкъмь ѧ чѣле вешминте маи боуне.. съ шедемь соупть пъреци, саꙋ соупть оумбре, съ не пържмь, саꙋ съ не сфъдимь. саꙋ съ клеветимь, саꙋ ѧ зи де сърбътоаре съ мѣрцемь ла крънчиме, ши съ не ѧбѫтъмь ка нецѣ порчи. че сърбѫториле сънть токмите, коумь ѧ ѧле съ грижимь де слоужба лꙋ доумнезеꙋ, ши де грижа соуфлетꙋлꙋи. ѧ шасе зиле съ грижимь де храна троупꙋлꙋи, че ва мꙋри ши ва поутреди. ѩржь соуфлетꙋль нꙋ ва мꙋрѝ, къче нꙋ грижимь ши съ сокотимь ∴ аша сърбѣзж доуминека: маинте дѣка те вери скꙋла демѫнѣца. дъ харь лꙋ доумнезеꙋ, пре ѧ фїюль съꙋ Іс. Хс. коумь пре тине аоу ферить ши тѣꙋ хрънить ѧ чѣле шасе зиле де ръꙋ. ши-ль роагж съ-ци ѩрте тоате пъкателе тале чѣлѣ чѣи грешить ѧ частж съптѫмѫнѫ трекꙋтж. ши кꙋ мꙋрѣ та. ши кꙋ тоатж фъмѣѧ та пасж ла бесѣрекж. аколо ва фи попа гата кꙋ исправж боунж. че се каде попе еи. пре ѧвъцѫтꙋра мишенилѡр. Ѧнтребаре: дерепть къте лоукрꙋре мергь ѡаменїи ла бесѣрекж? Ръспоунсь: дерепть патрꙋ лоукрꙋре мергь ѡаменїи ла бесѣрекъ. кꙋмь аколо попа съ споуе коувѫнтꙋль лꙋ доумнезеꙋ. сфнта еѵглїе. ѧ лимба пре карѣ грънескь ѡаменїи. съ пꙋтемь ѧцелѣце нои мишеламѣ. че фолосꙋ-е лѡр дѣка попа грънще ѧ лимбж стрїинж роумѫнилѡр сърбѣще де нꙋ ѧцелегь, саꙋ пре алтж лимбж че иоу вѡр ѧцелѣце аскоултѫторїи? коумь зиче паѵель апль, кътржь коринтѣни, рне. зиче: аша ши вои, кънд кꙋ лимби грънци

д'оунде нꙋ даци оуѫ коувѫнть адеверать. коумь полте ѧцелѣце ѡмь че е грънит. фи-ва амꙋ де веци грѫй ѧ вънть ·⁝· де ѧ каре ѧвъцътꙋрѫ съ ѧвѣце мишеламѧ. ѧ че кипь требꙋѧще а чинстй пре доумнезеꙋ ши чине е доумнезеꙋ. ши нои крещинїи слоуциле лоуи, ѧ че кипь пꙋтемь фаче ши вїѧ. доупѫ воѧ ши лъсата лꙋи. ши ѧ че пꙋтемь сфци ноумеле лоуи. аичѣ требꙋѧще. коумь попа съ фїе цинꙋторю кърцилѡр. аша ва пꙋтѣ ѧвъца пре мишеламѣ. кареи сънть ѧ рънднꙋль лꙋ доумнезеꙋ ка неще ѡрби ·⁝· а доа мергь ѡаменїи ла бесѣрекѫ коумь аколо ѧтр'оуна кꙋ попа ши кꙋ тоть нъродꙋль. съ факѫ роугѫчюне. ши чѣрери. дерептъ тоате тикалеле ши невоиле месерѫтѫциен тоутꙋрора. тоци ѧнтр'оуна кꙋ оуѫ глась ши кꙋ ѡ лимбѫ грънидь. ѧнтр'оуна дънднь харь дерептъ тоть биеле чѣꙋ лꙋать де ла доумнезеꙋ, зикъндь: оче нашь, ши алте молитве ·⁝· а треѧ. мергь ѡаменїи ла бесѣрекѫ коумь кареи съить гата, коумь лꙋ порѫнчить Іс. Хс. съ лꙋѡм кꙋминекѫтꙋра. пелица лꙋ доумнезеꙋ. ши кꙋ ѧцелесь боунь. цїиндь че ши дерепче ѩсте токмить де Іс. Хс ·⁝· а патра. мергь ѡаменїи ла бесѣрекѫ съ доукѫ аколо милѫ де ѧ кареле факь милостенїе попилѡр. кареи слꙋжескь ла бесѣрекѫ ши жоунилѡр мишеи. въдꙋѡлѡр. ши сърачилѡр. стрїиннилорь. ѡрбилорь. шкопилорь ши тоутꙋрорь непꙋтинчошилѡр ·⁝· дерептъ чѣсте патрꙋ лоукрꙋре мергь ѡаменїи ла бесѣрекѫ. кари сънть оунгꙋри саꙋ роумѫни. лꙋ сърби. лꙋ гречи. лꙋ нѣмци. лꙋ лѣши. кареи мергь ла бесѣрекѫ. ши нꙋ факь ачѣсте патрꙋ лоукрꙋре. ѧ дешерть мергь ла бесѣрекѫ. ѩрѫ кареи нꙋ мергь ла бесерекѫ, ши нꙋ факь ачѣсте лоукрꙋре еи н'лꙋ ничи ѡ сърбѫтоаре. лоукрꙋль ѩсте контенить ши ѡприть. ка съ поатѫ мѣрце ѡаменїи крещини ла локꙋль ѧвъцѫтꙋрїен. ши доупѫ слоужбѫ мѣргѫ крещинїи ла ѡраше ши ла сате съ каꙋте ѡамени бетѣци съ милꙋѧскѫ пре еи. ши пре акасѫ. оамени крещини. фечорїи ши слоуциле съ ѧвѣце. ши съ-и доженѣскѫ пре фрика ши пре драгостѣ лꙋ доумнезеꙋ. съ не ферим де тоате пъкателе ши де пилдѫ рѣ. ка съ вазѫ ѡаменїи фаптеле ноастре чѣле боуне. ши съ слъвѣскѫ татъль сфнть. че тоу дъ-не иоаѡ. доамне. аминь.

Dumineca XII după anul nou.

Luca XVII, 12—19.

Фраціи міеи! ачичѣ ведемь къ драчіи аѹ пѹтѣре маре ли чеи ѡамени че лмблѫ л пъкате дерепть ачѣѧ зиче Павель апостоль ла римлѣни ·ч: прентрѹ пъкателе оунѹѧ. лнтрѫ лнтрѹ тоци ѡаменіи ѡсънда. ши прентрѹ грешалеле. моартѣ ши тоате рѣлеле ши тоате боалеле. бетешоугоуриле, ши фоамѣ ши месерѫтатѣ ши тоате стрѫмбѫтѫциле че сънть л частѫ лоуме. ши ласѫ доумнезеѹ пре драчи де слобозѣще съ факѫ ѡменилѡр ръѹ. ка съ коуноащемь пъкателе ноастре. де се не лтоарчем л кале бѹнѫ. де съ лмблѫмь л воѧ лѹ доумнезеѹ. коум грѫаще доумнезеѹ ла Ісаїа пророкь. ме: лтоарчеци-вѫ кътрѫ мине. кѹ тоатѫ инема воастрѫ. ашиждерѣ ши Захаріѧ пророкь ·а· аша грѫаще: лтоарчеци-вѫ кътрѫ мине, ши еѹ лтоарче-мѫ-вою кътрѫ вои ·∴ Еуглисть зиче: ши стътѹрѫ ши ачеѧ лнълцарѫ глась грѫирѫ: Іс ръстъвитоаре милѹаще-не ·∴ адоа ·∴ ачичѣ авъмь лвъцѫтѹрѫ. коумь въмь фаче кънд ласѫ доумнезеѹ драчіи пре нои прентрѹ пъкателе ноастре съ не педепсѣскѫ. нои съ не лтоарчемь кътрѫ доумнезеѹ. коумь фъкѹрѫ чеци стрикаци. дѣка възоурѫ къ сънть ѡамени стрикаци, ши нимѣ пре ен нѹ поутѹ кѹрѫци. че стътѹрѫ де департе ши еи нълцарѫ глась. стригарѫ. ши-ль роугарѫ съ-ль милѹаскѫ. аша съ фачемь ши нои л тоате невоиле ноастре. съ коуноащемь пъкателе ноастре. ши съ-ль роугѫмь съ не милѹаскѫ де пъкателе ноастре. ши съ не ажѹте де л тоате невоиле ноастре че авъмь нои. аша фъкѹ ши Давидь пророкь. кънд греши ши фъкѹ пъкать маре. кънд оучисе пре Оуріѧ шї-и лѹѡ мѹарѣ лѹн. доумнезеѹ тремѣсе пре пророкь Наѳань. ла ель. ши спѹсе коумь ва моури ель прентроу пъкателе лоуи. Давидь коуноскѹ атѹнче пъкателе лоуи. ши дѣка н'авѹ че фаче, ель рѹгѫ пре доумнезеѹ. съ-ль милоуаскѫ прентрѹ пъкателе лоуи. ши съ ноу-л пїарзѫ. атоунче кънтѫ чела ѱалѡм ·н· милѹаще-мѫ доамне, дерепть маре мила та. еуглисть зиче: шї-и възѹ. зисе лѡр: пъсаци спѹнеци-вѫ преѹцилѡр, ши фоу доукъндѹ-се еи коурѫцирѫсе ·∴ атреѧ лвъцѫтѹрѫ ·∴ ачичѣ ведемь къ Хс. нѹ ласѫ пре нимѣ неертать къци се лторкь кътрѫ ель кѹ тоатѫ крединца, коум аѹ фъкѹть ши чичѣ л частѫ еулїе рѹгѫндь. кънд аѹ възѹть чеци ѡамени сърачи, ноу ѫѹ лнтребать

моулт . чѣци фъкꙋть? чѣци дересе (!) чѣци лꙋкрать? ничи
ѫꙋ досѫдить . ноуман къть зисе : пъсаци, споунеци-вѫ попи-
лѡр . ши еи мергъндь . еи се коурѫцирѫ . аша не ва коурѫци
ши пре нои акмꙋ доумнезеꙋ ши не ва ажꙋта тоутꙋрора ноаѡ .
дѣка въмь рꙋга пре доумнезеꙋ . кꙋ крединицѫ . ши не въмь
пърѫсй де тоате пъкателе ноастре . елꙋ не ва ажꙋта де тоате
невоиме ноастре ·⁝· оуноуль де ѧтр'ѫншїи вѫзꙋ къ се коурѫ-
ци . ѧтоарсе-се кꙋ глась маре . слѫвй доумнезеꙋ . ши къзꙋ жос
пре пичоареле лоуи . лаоудѫ дѣде . ши ачела ера Самарѣнь .
ръспꙋнсе . Іс . зисе : нꙋ зѣче се коурѫцирѫ . дарѫ ноаѡ оунде-се .
коумь ноу се афларѫ съ се ѧтоаркѫ съ дѣ славѫ лꙋ доумне-
зеꙋ . фърѫ ачесть самарѣнь? ши зисе лоуи : скоалѫ де те доу,
крединица та мѫнтꙋи-те . апатра ѧвъцъмь . че чере доумнезеꙋ
де ла нои . кънд-ꙋ-не милꙋѫще пре нои . прентрꙋ пъкателе ноа-
стре . ши кънд-ꙋ-не ажꙋтѫ ноаѡ де ѧтоате невоиле ши де
ѧтоате рѣлеле . ноу чѣре немикѫ алтѫ . че ноуман съ дъмь
харь лоуи прентрꙋ бинеле ши прентрꙋ мила лоуи . дерептъ
ачѣѧ фоарте плѫкꙋ лꙋ Хс . чель самарѣнь . че се ѧтоарсе ши
дѣде харь лоуи . е пре чеѧ алалци се мъніѣ . къче ноу се ѧтоар-
серѫ съ дѣ харь лꙋ доумнезеꙋ, че нꙋман чель самарѣнь .
ши зисе Хс . лоуи : сколѫ-те! крединица та мѫнтꙋи-те . ши де
ѧ толтѫ частъ еуглїе гръѫще доумнезеꙋ, коум лꙋ скрись слꙋга
са сфнть пророкь двдь, ѧтрꙋ картѣ лоуи . мѳ : ши кѣмѫ-мѫ
ѧ зиѡа де грижа та, ши избѫви-те-воѥ ши мъ вери прослѫви .
фраци драци! ѡтѫ ачеци зѣче бърбаци стрикаци че-и кꙋрѫци
доумнезеꙋ . ноуман оунꙋль дѣде лаꙋдѫ лꙋ (дꙋ)мнезеꙋ . ши ѧкѫ
ера пъгѫнь ѡрѫ чеи ноаѡ ноу се ѧтоарсерѫ съ дѣ лаꙋдѫ лꙋ
доумнезеꙋ . аша сънтемь нои акмꙋ, дѣка не дъ доумнезеꙋ
авꙋцїе . нои съ дъмь харь лꙋ дꙋмнезеꙋ . че не паре, къ е де
боунꙋль нострꙋ ши прентрꙋ лꙋкроул нострꙋ . ѡрѫ нои . сърачїи
де нои . кънд-ꙋ-не ажꙋтѫ доумнезеꙋ ши не избѫвѣще де ѧтоате
невоиле ноастре . ши де ѧ сърѫчїе елꙋ-не ѧбогѫцѣще . е нои нꙋ
дъмь харь лоуи прентрꙋ бинеле лоуи . че не паре къ ѫсте би-
неле нострꙋ . ши тоци ѡаменїи . че ле паре къ авꙋцїѧ ши би-
неле лѡр . къ ѫсте де ѧ боуноул лѡр . ачеѧ ѡамени съить
тоци ка неще ѡамени не-ѧцелепци, коум доу грѫнть Іс . Хс .
ш'лоу скрись слоуга са, сфнть матѳеи . ѳѳ : дела ѡмь нече ѡ
поутѣре ноу ѫсте, дела доумнезеꙋ тотоу се поате.

Fragmente de rugăciunĭ.

Ζ. Роугѫчюнѣ кꙋ че влагословим маса ·⁝· Окїи тоутꙋрора спре тине нъдъждꙋеськ. доамне! ши тоу дан мѫлкаре лѡр лм(!) бꙋнѫ врѣме; дешкизи тоу мѫлна та, ши сатꙋри тоате вїнле кꙋ боунѫ вое ·⁝· апои зикѫ ѡченашеле. ши частѫ рꙋгѫ: домнь а тоатѫ поутѣрѣ! благословѣще пре нон. ши чѣсте мѫлкѫри кареле времь съ лꙋѡмь де л бинеле тъꙋ, пре л Іс. Хс. оуѫ домнь аль нострꙋ. аминь.

И. Роугѫчюнѣ саꙋ датꙋль де харь. че се зиче доупѫ мѫлкаре ·⁝·

Исповедꙋици-вѫ домнꙋлꙋи. къ е бꙋнь. кѫ пѫнѫ л вѣкь мила лꙋи. чене дъ мѫнкаре а тоть трꙋпꙋлꙋи. чине дъ вителѡр мѫнкаре а лѡр. ши пꙋилѡрь корбилѡр кареи кїамѫ пре ель. нꙋ л тѫрїѧ калꙋлꙋи, нече л флꙋере бѫрбатꙋлꙋи бꙋнѫ врѣрѣ лꙋи ва фи. боунѫ врѣрѣ домнꙋлꙋи спре чеѧ. че се темь лꙋи. ши спре чеѧ че нъдеждꙋеськ спре месерѣрѣ лꙋи ·⁝· апои съ зикѫ ѡченашеле ·⁝· ши ачастѫ роугѫчꙋне:

Харь дъмь цїе доумнезеꙋ. татѫль. пре л домнꙋль пострꙋ Іс. Хс дерепт тоть бинеле тъꙋ. че вїези ши лпържцещи л вечїѧ вѣкꙋлꙋи. аминь.

IX.

1581.

Ка́ртѣ че́ се кѣмѫ еѵгліе кꙋ лвъцѫтꙋрѫ.....

.....Бра́шовь.....

....Ши сѣꙋ съвръшить лоукрꙋль ла ѡ мїе фпа.

(Folio nepaginat, 39½ quaterniunĭ.)

Matei VI v. 14—21. Єѵгліе ѡт матѳеи. гла́ва. зі. (Fol. 46—48.)

14. Зи́се до́мнꙋль: съ амꙋ вре́ци лъса̀ ѡаменилѡр грешалеле лѡр. лъса́-ва шѝ воаѡ татѫль во́стрꙋ де л черю грешалеле воа́стре. 15. è съ нꙋ вреци лъса̀ ѡаменилор грешалеле лѡр. не́че татѫль во́стрꙋ де л черю нꙋ ва лъса грешалеле воа́стре. 16. è кънд-вѫ пости́ци нꙋ фици ка акоперицїи че́ се лнтристѣзѫ. стрѫмꙋтѫшь фа́ца лѡр. ка́ съ се нѣскѫ ѡаменилѡр къ се по-

стескь. дѣдевърь грѣескь воаѡ: к'ѧ́ѹ лѹ́ать пла́та лѡр. 17. тоу кѫндѹ-те постеци оунце ка́пѹль тъѹ. ші фа́ца тѧ̀ ѡ спа́лѫ. 18. кѧ̀ съ ноу те нве́ци ѡаменилѡр къ те посте́ци. чѐ та́тѫль тьѹ чѐ ѧ тайнѫ, ші та́тѫль тьѹ ведѣ-ва ѧ аскоу́нсь. да-ва ціе аѡвѣ. 19. ноу вѫ аскоу́ндеци комоа́рѫ ѧ пъмѫ́нть иѡ вїерми ѡ ръ(з)бескь ші поу́тредѣще ші иѡ фоу́рїи ѡ са́пѫ ші ѡ фоу́рѫ. 20. аскоу́ндеци-вѫ комоа́ра ѧ че́рю. иѡ вїерміи ноу ѡ ръзбескь нече поу́тредѣще. иѡ нече фѹ́рїи ѡ сапѫ нече ѡ фоу́рѫ. 21. ши иѡ ѫсте комоа́ра воастрѫ ачїѧ вѧ̀ фѝ ши инема воастрѫ.

Двъцѫтоурѫ де ѧтрѹ частѫ сфнтѫ Євглїе.

Ѩтѫ амѹ ачела дѐ патрѹзечи дѐ зи́ле по́сть. превире къ се дешки́де но́аѡ фрацилѡр. ѩтѫ амѹ къ къ́трѫ оуша по́стѹлѹи ажѹнсемь. ші невои́нца соуфлетѣскѫ ѧнайнте заче. акмѹ амѹ спсенїѧ ноа́стрѫ апро́пїе-се. нѹ кѧ̀ кьндѹ не съ́тѹрамь ши не ѧдѹлчїѧмь ши прѣ мъ́ркамь. ѩрѫ дѣка се апро́пїе лѹмина спъсенїѩ ноастре. ѩрѫ но́и кѹ бѹкѹрїе ші кѹ ини́мѫ бѹнѫ ши вѣсели съ ѧнтрѫмь ѧнтрѹ ѧнтьѧ дешкидере а цинери еи. къ ѩтѫ амѹ къ скьпѫмь де чѣ бѹрѫ рѣ ші ю́те ші дѐ чѣ́рте. ши ажѹнсем ла чѣ адъпостѹрѫ боу́нѫ ші фѫ́рѫ вороавѫ. ла̀ аджпо́сть ші ла̀ ли́нь ші фѫ́рѫ скрьбѫ. ші адевъ́рь ла̀ спѫсенїе. ші скъпѫмь де нѹѡрѹль неса́цїоулѹи ши де бѹрѫ ші дѐ кѹфѹндарѣ фѫ́рѫ дѐ мѫ́сѹрѫ. скъпѫмь амѹ дѐ тоу́рбѹрѣла лѹмїеи ші дѐ ва́лѹриле чѣлѣ си́ничиле ші дѐ вьнтѹль чела неѡпри́тѹль ші греоуль. ші не дезлегѫмь де дѹлчѣца трѹпѹлѹи, ші дѐ гри́жа пъмѫ́нтѹлѹи ші дѐ вороаве. ші де ѧтѹнѣрекѹль нецїи́нцеи сло́бозимѹ-не, ші ла̀ ли́мпезїѧ чѐ е дѐ фо́лось соу́флетѹлѹи ци́нѣрѣ ажѹнсем. дерепть ачѣ́ѧ ачастѫ ѧфръмсецатѫ ші лоу́минатѫ зѝ. кѹ драгосте ші кѹ ве́селїе сь ѡ прїи́мим. ші пькла ші ѧтѹнекатѹль вьтѫмѫторюль соу́флетелѡр иоастре лѹ́крѹль пъка́тѹлѹи съ-ль ле́пѫджмь. кареле амѹ сьнть ачѣ́лѣ лѹ́крѹре? кѹрвїѧ. некѹрѫцїѧ. ки́нѹль ръвни́реи чѣѧ рѣша. ші асѹпри́чюнѣ. ка́мѫта ші ші ала́те. ші съ не ѧбрѫ́кѫмь ѧнтрѹ армà чѣѧ лѹмината. къ дѐ вѡм врѣ но́и. но́и авем пѹтѣ́ре а лепѫда̀ ши а̀ дезбрѫка лоу́крѹль че́ла ѧтѹнека́тѹль. ші пъкателе ка ѡ кѫ́машѫ. ші съ не ѧбрѫ́кѫмь ѧнтрѹ ѧбрѫкѫмѫ́нтѹль че́ла лѹмина́тѹль ші аль коурѫцїеи ші дѐ сфнцїе, чѐ сьнть армеле соуфлетѹлѹи. ші ка ѧнтрѹ зи́ша чѣѧ чи́нстита съ ѧблѫмь. къ фърѫ дѐ чи́нсте-и ши арѹ-

шинен вина-и ѧсте пъкатꙋль. ꙗрѫ чи́неста ши̑ ѡменїѧ елꙋ ѡ ки́цигѫ (!) лꙋкрꙋль чела бꙋнль (l. бꙋнꙋль!) съ нꙋ прѣ мъ.лкѫрїен ши̑ бе́цїен съ не бꙋкꙋрѫмь. съ нꙋ ацериꙋтꙋрилѡр ши спꙋркѫчюнилѡр съ лꙋкрѫмь. ши̑ кле́ветелѡр ши̑ оурѫчюнїен съ не топим. къ де́ ѧ ѡкърѫре ши̑ де́ ѧ кьнтечеле бе́цїен. де́ ѧитр'а-чѣлѣ ѧнтрꙋ тоате некꙋрѫцїиле къдем. че съ не ѧбрѫкѫмь ѧ до́мнꙋль Ї҃с. Х҃с. къ чине се ѧбракѫ ѧ Х҃с. тоате бꙋнѫтѫциле аре. дерепче къ кꙋрѫциторю ѧсте тꙋтꙋрѡр сꙋфлетелѡр ши трꙋпꙋрилѡр де̑ тоате ки́пꙋриле арѫ́тарѣ лꙋ Х҃с. ши̑ невойторю спре̑ лꙋкрꙋль сꙋфлетескь. ши̑ ѡголадѫ ѧ (? l. а) трꙋпꙋлꙋи съ нꙋ фа́чем де ръвни́ре ши̑ де̑ по́хте че̑ нꙋ се кꙋви́нь. ꙗрѫ а ѡго́ди де̑ а трꙋпꙋлꙋи неко́е. неѡпритъ ѧсте ши̑ фѫ́рѫ пъкать. ꙗрѫ че̑ сѧ́нть спре̑ ръвнири спꙋркате ши некꙋвишлсе? а гри́жи трꙋпꙋль нꙋ се ка́де ши̑ е пъкать. дерепть ачѣ́ѧ мѫ рогь во́аѡ. трꙋпꙋль нꙋмаи де сънѫтате съ-ль грнжимь. нꙋ де̑ спꙋркѫчюни ши̑ де по́хтеле троу́пецїи съ гри́жим трꙋпꙋль. ши̑ чи́ие е непꙋтинчос де соу́флеть. кꙋ креди́нцѫ сѧ́-ль прїи́мим. ши̑ де че̑ грешескь но́аѡ фра́цїи. кътрѫ но́и тоате грешалеле ши̑ датоареле сь ертъмь. къ де въмь лъса ѡменилѡр грешалеле лѡр. лъса́-ва ши̑ но́аѡ грешалеле ноастре пъри́нтеле но́стрꙋ де́ ѧ черю. къ ертѫчюнѣ грешалелѡр ноастре афла-ѡ-въмь. де ѧ ертѫчюнѣ че̑ ертѫмь но́и фра́цилѡр но́цїи. къ ми́лостѣ до́мнꙋлꙋи ѧсте ѧнтрꙋ че́ѧ че̑ ми́лꙋескь ши̑ млстенїѧ че̑ е кътрѫ вечи́нꙋль акоперитѫ ѧсте. къ де̑ нꙋ въмь лъса̑. ертѫчюне н'а́въмь а прїимѝ. къ кꙋ че̑ мъсꙋрѫ въмь мъсꙋра̑. мъсꙋра-се-ва но́аѡ. ача́стѫ амꙋ де̑ доу́мнезеꙋ гльситорю еѵгли́сть ма́тоен ръспоу́нде но́аѡ астъзи. еѵглїе: зи́се до́мнꙋль.....

Luca XVI v. 19—31. Ѥѵглїе ѡт лоукы гла́ва пг҃. (Fila 26, foïa 1ᵇ—2ᵇ.)

19. Ꙁи́се до́мнꙋль пи́лда ача́ста: оу.ѧ ѡмь ера̑ бо́гать ши̑ се ѧбрѫка̑ ѧ кѫ.лфѝ ши̑ ѧ фи́рꙋре. ве́селиѧ-се ѧ тоате зи́ле лоу́минать. 20. оу.ѧ ми́шель ера̑ ноу́мele-и ла́зарь. че̑ зъчѣ ѧнаи́нтѣ по́рци ен лоу́и пли́нь де поу́рои. 21. ши̑ же́лꙋиѧ сѧ́ се са́тꙋре де̑ фърѫме че̑ къдѣ. де́ ѧ ма́са бо́гатꙋлꙋи. че̑ ши̑ къи́нїи ли́нцѣ поу́ронле лоу́и. 22. фоу де̑ мꙋрѝ ми́шелꙋль. ши-ль доу́серѫ ѧцерїи ѧ поала лꙋ авраа́мь. мꙋрѝ ши̑ бо́гатꙋль ши̑ ѧгрꙋпа́ть фоу. 23. ши̑ ѧнтрꙋ ꙗдь дешки́се окїи лоу́и. ача́ста де ѧ мꙋ.лкѫ. възоу авраа́мь де депа́рте, ши̑ ла́зарь ѧ поала лоу́и. 24. ши̑ ача́ста стри́гѫ. зи́се: пъри́нте авраа́ме! милꙋѩще-мѫ. ши̑ тремѣте ла́зарь

сь-шь оуде че́ль дѣцеть мои ми́кь лнтр'апж ши̇ съ ржчѣскж ли́мба мѣ. къ мж кинѹеськь л ча́стж въпа́е. 25. зи́се авраа́мь: фїюле! адоу́-ци ами́нте къ цѣи лѹа́ть тоу доу́лчѣца та̀ л вїаца та. е ла́зарь аши́ждерѣ рь́ѹ. акмѹ чи́чѣ мж́лгже-се. тоу́ те мѹлчеци. 26. ши̇ преспрѐ тоате ачѣлѣ лнтре но́и ши̇ лнтре во́и пропа́сте ма́ре лтѣри-се. къ дѣржж врѣ съ вїе де ачи́чѣ кътржж во́и ноу пи́ть. ни́чи дѐ аколо̀ кътржж но́и съ вїе. 27. ши̇ ачѐста стри́гж: рѡгѹ-те амѹ пъринте! съ тремици ель л ка́са татжлѹи мїеѹ. 28. амь амѹ чинчи фра́ци, ка̀ сь ле мъртѹрисѣскж. съ ноу ши̇ ачїа съ вїе ла̀ че́сть лѡкь коу моу́лкж. 29. гръ̇й лоу́и авраа́мь: аѹ мѡѵсѐ ши̇ проро́чїи. съ аскоу́лте дѐ еи. 30. ель зи́се: ба̀. пъри́нте авраа́ме! чѐ дѣржж мѣрце чи́не-ва̀ де л мѡрцїи къ-тр'жишїи покъй-сѣржж. 31. зи́се лоу́и: дѐ мѡѵсѐ ши̇ проро́чїи ноу́ вѡр аскоу́лта̀ не́че съ а́ржж чи́не ва де л мѡрци лвїе ноу́ ва авѣ креди́нцж ·∴

Лвъцжтѹржж де л ча́стж сфнтж еѵглїе.

Доу́лчи амѹ сьнть поу́рѹрѣ ши̇ де фо́лось доу́мнезеецилe коу́винте че́лѡра че́ ле сокотеськь. ачѣа е ми врътѡсь дѐ тоате ши̇ ми моу́лть минѹнатж ши̇ дѐ фѡлось. къ кьте нъра́ѹри але соу́флетѹлѹи дерептѣзж ши̇ спрѐ лоукрѹриле чѣлѣ боу́неле коу оусрьдїе ши̇ кѹ драгѡсте рьди́кж-ле. ши̇ въ́тжмжтѹрилѡр чѣлѣ рѣлеле адаоуце-ле виндека́ре. пе́нтрѹ а́чѣа не-лчетать доу́м-незеѹ поу́рѹрѣ де че́ е фѡлось прѐ но́и лва́цж ши̇ не ча́ртж че́ е спрѐ спъсе́нїе коувїинцж. ши̇ не ара́тж ши чѣа че́ не доуче спрѐ пїерза́ре. ши̇ ѡржж чѣа че спре спьсе́нїе дь-не. ши́ кьте ши̇ спрѐ нъра́ѹри рѣле лторкѹ-не ка̀ дѐ амжндоаѡ пърциле съ не ви́е спъсе́нїе. ши̇ ка̀ съ ноу авъмь а гръ̇й къ дѐ би́не л (?) лвъцатѹ-нѣѹ. ѡржж де чѣле рѣле тъкоут-аѹ. ши пе́нтрѹ ачѣа амь къзоу́ть лнтрѹ рѣле. къчѐ н'амь авоу́ть ши́оутѹржж. пе́нтрѹ ачѣа амѹ ши̇ лоу́крѹриле чѣлѣ боу́неле ши̇ рѣлеле споу́се, амжндѹрора поу́се-ле лпроти́вж ши̇ де тоа́те. ши̇ ачѣстѣ аша̀ сьнть. къ ши̇ ача́стж че лнайнте не жсте поу́сж астьзи еѵглїе ми кѣрь ара́тж-не ши́ не споу́не. а бо́гатѹлѹи ши а ми́шелѹлѹи коу коу́вїинцж лвъцжндь. ши̇ бо́гацилѡр амѹ лнтрѹ са́ціѹ, алта лшелжчюнѣ вїецїен. дѣчїа ши̇ фьрждѐѡменїе а оуржж лва́цж. дестѹль ѡржж ши̇ дра́гѡстѣ ѡа́менилѡр а съроута̀. ѡржж неавоу́цїи ши̇ ми́шеии лва́цж ка̀ съ ноу ка́зж де́л месержта́те л нъпа́стѣ чѣа неспоу́са. чѐ а ръбда̀ кѹ тьрїе ши̇ кѹ моу́лцемитж лва́цж-и. ши̇ боу́на нъдѣжде ши̇ доу́лчѣца че ва̀ съ фїе съ

аибѫ мѫ́лгѫаре . къ ѫсте поусь лнайнте шѝ лоукрꙋль вѡгатꙋлꙋи шѝ мишелꙋлꙋи вїацѫ споуиидь л моулте кипꙋри . чéстꙋѧ кꙋ сáциоуль чé е коуфꙋндать . ꙗрѫ чéстꙋѧ кꙋ соуспиниле де месержтáте . шѝ амѫндои ачéщѣ л проти́ва вїецїеи прїйми-вѡр плáтѫ . коумь лсешь але чéщїи еѵглїе коувинте арáтѫ аша̀ шѝ тръéскь. ·⁝·

(Foaĭa din urmă.) Тáтѫль нóстрꙋ чѐ еци л черн . сфнцѣскѫ-се ноумеле тѣꙋ . съ вїе лпържцїѧ тà . фїе вóѧ тà коумь л чери аша̀ шѝ пре пъмѫ́нть . пи́та ноáстрѫ съцїѡсѫ дь-не ноаѡ астѣзи . шѝ ꙗртѫ нóаѡ грешалеле ноáстре коумь ертъмь шѝ нóи грешицилѡр нóщри . шѝ нꙋ не дꙋче л нъпáсте чé не избѫвѣще прѐ нóи де хи́тлѣнꙋль . къ а тá е лпържцїѧ шѝ поу́тѣрѣ шѝ слáва л вечїе . амиь.

cf. 1607.

Кредница крещнѣскѫ.

(ibid.) Крéзь лтрꙋ дꙋмнезеꙋ л тáтѫль пꙋтѣрникꙋль фъкѫторюль чéрюлꙋи шѝ аль пъмѫ́нтꙋлꙋи възꙋтелѡр тꙋтꙋрѡр ши невъзꙋтелѡр . шѝ лтрꙋ оунꙋль дóмнь Іс . Хс . фїюль лꙋ дꙋмнезеꙋ оунꙋль нѣскꙋть . чѐ дé л татѫль нѣскꙋ майнте де тóате вѣккꙋре . лꙋми́нѫ дел лꙋми́нѫ . дꙋмнезеꙋ дерепть дé л дꙋмнезеꙋ дерепть . нѣскꙋть лсѫ нꙋ фъкꙋть . оунꙋль кꙋ тáтѫль, пре л чи́не тоáте фъкꙋте сѣнть . дерепть нóи ѡаменїи шѝ дерепть испъсéнїѧ ноастрѫ кени́т-аꙋ дé л чéри шѝ аꙋ нѣскоу́ть дел дхꙋль сфнть . шѝ дел Мáрїѧ фáтѫ ѡмь фꙋ . рѣстигни́тꙋ-сѣꙋ дерепть нóи соу́пть Пи́лать де л Пóнть . ки́нꙋить шѝ л грꙋпать ши лвисе а треѧ зѝ доу́пѫ скри́птꙋрѫ . шѝ се соуи л чери шѝ шáде'н а дерѣпта тáтѫлꙋи . шѝ ꙗрѫ ва вени́ кꙋ слáва а жоудека вїии ши мóрцїи . къ лпьржцїѧ лоуи нꙋ ѫсте ѡбрьшенїе . шѝ л дхоуль сфнть дѡ́мнꙋль че вїии фáче . чель чѐ л татѫль вине . чель чѐ кꙋ тáтѫль ши кꙋ фїюль лки́натꙋ-е шѝ слъвить . коумь аꙋ гръ́ить прѡ́рочїи шѝ лтр'оуна сфнтѫ а сьбѡ́рꙋлꙋи апслилѡр бесѣрека . мѫ́ртꙋрисѣще оул бóтезь . л ертѫчюнѣ пъкáтелѡр . ацептъмь скоулатꙋль мѡ́цнлѡрь (! l. мѡрц-) шѝ вїаца че ва съ фїе л вечїе . ами́нь.

ibidem.

Ѧчѣстѣ сѣнть . ї . коувинте, че дѣде доумнезеꙋ лꙋ мѡ́ꙋси прѡрѡ́кь . л връхꙋль мꙋителꙋи дѐ си́нѧ:

Делтѣи: ѥ сынть домнѹль доумнезеѹ ал тѣѹ пре лъргѫ
мине доумнезеи стрїини съ н'аиби. Ѧ дѡа: ноумеле дѡмнѹлѹи
доумнезеѹлѹи тѣѹ ѧ харь сь ноу-ль ми пре ѧ гоура тà къ
невинѡвать ноу вери фи. Ѧ трем: сърбѣзѫ доуменека. Ѧ пàтра:
тàтѫ-тъѹ ши моумѫ-та чинстѣще-и съ вери съ аиби зиле
моулте ши боуне пре пѫмѫнть. Ѧ чинчѣ: съ ноу оучизи. Ѧ шàсе:
съ нѹ фїи кѹрвари. Ѧ шàптѣ: ноу фѹра. Ѧ ѡптà: съ ноу фїи
мѫртѹрїе стрѫмбѫ вечиноулѹи тѣѹ. Ѧ нѡà: сь нѹ похтеци вечи-
нѹлѹи тѣѹ. а зѣчѣ: съ нѹ пóхтеци вечинѹлѹи тѣѹ. нéче моумре-и.
нече фàта-и. нече фечѡрѹль. нече бѡоуль. нече асинѹль. нече немика
чѐ ѫсте ал лоуи.

cf. 1607.

Din Epilog. după Cipariu Anal., p. 44—45.

.....Дерепть ачѣѫ ѥ жоупѫнѹль Хръжиль Лоукачи жѹдецѹль де ѧ четатѣ Брашовѹлѹи, ши атоть цинѹтѹль Бръсеи. фоарте кѹ инимѫ фїербинте ши кѹ жале апринсѫ де мѹлть желѹнѫ ла ачастѫ лоуминатѫ карте. дерепть ачѣѫ ѧ мѹлте пърци амь ѧтребать ш'ам къѹтать пънѫ ѡ амь афлать ѧ цара роумѫнѣскѫ, ла архїмитрополитѹль Серафимь ѧ четате ѧ тръгѡвище.....шн кѹ воѫ митрополитѹлѹи марелѹи Серафимь нои ѡ дѣдемь лѹ Кореси дїаконѹль, че ера мещерь ѧвъцать ѧтр'ачесть лоукрѹ, де ѡ скоасе де ѧ картѣ сърбѣскѫ пре лимба роумѫнѣскѫ, ѧпреѹнѫ ши кѹ преѹцїи дела бесѣрека шкѣилѡрь, де лъѫгѫ (! l. лъргѫ) четатѣ брашовоулѹи, аноуме попь Ѩне ши попа Михаи.....ѡрѫ ѥ ноу маи кроуцаи де ѧ авѣре че-ми ера дърѹить де доумнезеѹ а да ла ачесть лѹкрѹ, чѐ дедь лѹи ши оученичилорь лѹи де съ типѫрѣскѫ ачастѫ карте: Євгліе кѹ ѧвъцѫтѹрѫ.....

X.

1582.

(Cipariu. Anal., p. 46 urm.)

Палиѧ..... Ѡрѫцїе ѧ҃фпв.

(4⁰ nepaginat.)

Genesis c. I. Картѫ де прима лѹ Моиси.

1. Ѧнчепѹть фъкѹ дѡмнезеѹ черюль ши пъмѫнтоул. 2. е
пъмѫнтѹль ера пѹстїю: ши ѧ дешерть. ши ѧнтѹнѣрекь ера

спре адѫнкь. ши дхоул дѡмнꙋлꙋи се пꙋртà спре апѫ. 3. ши зисе дѡмнезеꙋ: фїе лꙋминѫ. ши фꙋ лꙋминѫ. 4. ши възꙋ дѡмнезеꙋ к'арѫ фи бꙋнѫ лꙋмина. ши деспърци дѡмнезеꙋ лꙋмина дела лнтꙋнѣрекь. 5. ши кемѫ лꙋмина зиѡ. ши лнтꙋнѣрекꙋль ноапте. ши фꙋ де лнтрꙋ сѣрѫ ши де лнтрꙋ демѫнѣцѫ зꙋа дентъню. 6. Ши зисе дѡмнезеꙋ: фїе търїе лн мижлокꙋль апелорь. съ деспарцъ апеле дела апе. 7. ши фѣче дѡмнезеꙋ търїе. шн деспърци апеле че ера де сꙋптъ търїе дела чѣлѧ че ера де соупра търїеи, ши фꙋ аша. 8. ши кемѫ дѡмнезеꙋ ча търїе: черюль. ши фꙋ сѣрѫ ши демѫнѣцѫ зꙋа адоà. 9. ши зисе дꙋмнезеꙋ: стрингѫ-се апеле де сꙋптъ черю лнтр'оунь локь. съ се вазѫ оускатꙋль. ши фꙋ аша. 10. ши кемѫ дꙋмнезеꙋ оускатꙋль пъмѫнтъ. ши стринсꙋл апелорь кемѫ маре. ши възꙋ доумнезеꙋ къ фꙋ бине. 11. ши зисе доумнезеꙋ: рѡдѣскѫ пъмѫнтꙋль ꙗрбѫ вѣрде, фъкъндь сѫмѫницѫ. ши поми фъкѫндь рѡдꙋль съꙋ, доупѫ фѣлꙋл съꙋ. каре сѫмѫницѫ фїе лнтрꙋ сине спре пъмънтъ. шн фꙋ аша. 12. ши роди пъмѫнтꙋл ꙗрбѫ ши вѣрзе. ши поми родитори. чине лнтрꙋ сине рѡдїѧ поамеле сале. дꙋпѫ а са фире. ши възоу доумнезеꙋ къ фꙋ бине. 13. ши фꙋ сѣрѫ ши демѫнѣцѫ а трѧ зи. 14. шн зисе дꙋмнезеꙋ: фїе фъптꙋри лоуминоасе лн търїѧ черюлꙋи. ши деспарцѧ зꙋа шн ноаптѣ. ши арате сѣмне. времн адеверите. зиле ши аны. 15. съ лꙋмиинѣзе лн търїѧ черюлꙋи. коумь съ лꙋминѣзе пъмѫнтꙋл. ши аша фꙋ. 16. ши фъкꙋ доумнезеꙋ доаѡ лꙋмини марь. лꙋмина маи маре съ слꙋжаскѫ зꙋѡеи. ши лоумина маи микѫ съ слꙋжаскѫ нопцїеи. доупѫ ачѣстѣ стѣлеле лнкѫ. 17. ши пꙋсе ѧле спре търїѧ черюлꙋи. съ лꙋминѣзе спре пъмѫнтъ. 18. ши съ слꙋжаскѫ зꙋѡеи ши нопцїеи. ши съ деспарцѫ лꙋмина дела лнтꙋнѣрекь. ши възꙋ дѡмнезеꙋ, къ е бине. 19. ши фꙋ сѣрѫ ши демѫнѣцѫ а патра зи. 20. ши зисе дѡмнезеꙋ: апеле съ факѫ ши съ родѣскѫ жиганїи вїи. ши пасѫри зꙋбрѫтоаре спре пъмѫнтъ сꙋптъ търїѧ черюлꙋи. 21. ши фъкꙋ дѡмнезеꙋ мари пещи, че съ кїамѫ китоул. ши тоате фїериле, че съ клътескь, че рѡдирѫ апеле доупѫ фирѣ са. ши тот че зборѫ дꙋпѫ фѣлоул съꙋ, ши възꙋ дѡмнезеꙋ къ е бине. 22. ши блвы ѧле зикѫндь: крѣщеци ши въ лнмоулцицы. ши лмплецы апеле мѫрїеи. ши пасъриле лнмоулцѣскѫ-се спре пѫмѫнтъ. 23. ши фꙋ сѣрѫ ши демьнѣцѫ а чиничѣ зы. 24. ши зисе дѡмнезеꙋ: родѣскѫ пъмѫнтоул жигѫнїи. доупѫ фирѣ са. добитоаче, жиганїи, ши фїери доупѫ фѣлоул лорь..... 25. ши възꙋ дѡмнезеꙋ къ е бине. 26. ши зисе дѡмнезеꙋ: съ фачемь ѡмоул пре кипоул че

съ фїе асѣмине нощ, че съ дѡмнѣскѫ пре пещїи мърїен, ши добитокꙋлꙋи. пасирилорь черюлꙋи. ши живинилорь. ши атот пъмѫнтꙋлꙋи. ши спре тоци вїерміи че се трагь пре пъмѫнть. 27. ши дѡмнезеꙋ фъкꙋ пре ѡм лꙋи пре ѡбразь. пре ѡбразь лꙋ дѡмнезеꙋ фъкоу ель. бърбать ши мꙋѭре фъкꙋ еи. 28. ши дѡмнезеꙋ блви еи. ши зисе лорь: крѣщеци ши вѫ ѧмоулцицы, ши ѧмплеци пъмѫнтꙋль, ши бирꙋници ель, ши дѡмници пре пасѫриле черюлꙋи, ши а тѡт(е) фїерилорь, че съ лѣгѫнѫ спре пъмѫнть. 29. ши дѡмнезеꙋ зисе: ꙗка амь дать воаѡ тоатѫ ꙗрба че фаче съмѫнцѫ спре пъмѫнть, ши тоци помїи, че аꙋ ѧ сине съмѫнцѫ де фѣлоул лꙋи, коум съ фїе воаѡ спре мѫнкаре. 30. ши тоате жигѫнїиле пъмѫнтꙋлꙋи, ши тоате пасериле черюлꙋи. ши тоате че се лѣгѫнѫ спре пъмѫнть, ши тѡт ѧ че ѫсте вїацѫ ка съ анбѫ пре мѫнкаре. ши фꙋ аша. 31. ши възꙋ дѡмнезеꙋ тоате че фъкꙋсе: ши ера прѣ боуне. ши фꙋ сѣрѫ ши демѫнѣца а шасѣ зи.

Genes. c. XLIX.

1. Кїемѫ Ꙗковъ пре фечорїи съи ши зисе: адꙋнаци-вѫ ѧнтр'ꙋна, коум съ спꙋи воаѡ ачѣѧ че ва вени пре вои ѧн времиле вїетоаре. 2. адꙋнаци-вѫ ѧнтр'ꙋна, ши аоузици фечорїи лꙋ Ꙗков ши аоузици пре Издраил пре тѫтѫль вострꙋ. 3. Роувень нъскꙋтоул мїеꙋ дѣ прима, тꙋ търїѧ мѣ, ши пꙋтѣрѣ мѣ дѣ прима ѧн дарꙋре: ман маре ѧпърѫцїе. 4. лесне аи пꙋрчесь ка ши апа, нꙋ веи фи ман десꙋпра. къ аи сꙋить пре патоул тътѫнитѫꙋ, ши патоул мїеꙋ л'аи спꙋркать кꙋ сꙋитоул тъꙋ. 5. Симѡнь ши Леви съмть фраци: арма лорь амарѫ де фꙋриши вселе ѡщитоаре а стримбѫтѫцїеи. 6. ѧн сфатоул лорь нꙋ сосѣскѫ соуфлетоул мїеꙋ, ши ѧн адꙋнарѣ лорь нꙋ фїе слава мѣ. къ ѧн мънїѧ са ѡморѫрѫ пре ѡмь, ши ѧн хрѫборїѧ са ча ѡрбитоаре ѡморърѫ пре таѡре*). 7. блѫстематѫ съ фїе мънїѧ лорь прин че къ-и аша рръкпеде (!) ши пꙋрчесоул лорь, прин че-и аша врътос. ѧнпърци-вою пре еи ѧн Ꙗкѡвь, ши вою адѫвѫси ѧн Издраил. 8. Юда тꙋ ещы ачела: пре тине вѡр лъоуда фраціи тъи. мъна та ѧ червичиле въръжмашилорь тъи ва фи: ѧнаинтѣ та се ворь плека фечорїи тътѫни-тъꙋ. 9. Юда леꙋ тинърь: пре маре лꙋкрꙋ аи сосит драгь фъть. прин маре ѧнвинкѫтꙋри,

---

*) In margine: таоре (l. таꙋрї) ꙗсте Шикхем чела че аꙋ рꙋшенат пре Дина. аша четѣцїе Ꙗѡ. Златоуст.

одихнинду-те коулкашь ку леоул, ши ка ши лешаѫ. чине ва де-
цієнта пре ель? 10. ну се ва лу дела Юда тошгоул кръескь.
ниче ѧвъцѫторюль дела пичоареле лу: пънѫ ну ва вени ши-
лѫх чела че-и тремицѫторю. ши ель ва фи ацептарѣ лимби-
лорь. 11. ачаста ва лега мънзишороул съу ла бучюмуль віе
еи, ши пюль асине еи сале кътрѫ виця віе еи. ла-ва ѧн вниь
вешмѫнтоул съу, ши ѧн сънцеле ашйеи (l. аѹеи. Ciparii) тъм-
барюль съу. 12. маи фрумошы сънть окіи тъи де къть винуль,
ши динціи лу маи алби вшр фи де къть лаптеле. 13. Завулонь
ва лъкуи ѧн цѫрмуриле марїеи, ши лънгѫ локул че стау
корабїиле, шіе-шь ва ѧтинде ацюнгѫндь пънѫ ѧн Сидонь.
14. Изахар ва фи асинь таре, ши ва шедѣ ѧнтре доаш хштарѫ.
15. възу ѡдихна къ арѫ фи бунѫ. ши ачель пъмѫнть, коум
ѧсте де доулчацѫ. че оумереле сале ле плекѫ дѣ пуртарѣ то-
варѫ ши ва фи слоуга дажнинкѫ. 16. Дану ва ва (!) цюдека
ѡаменїи съи ка ши алтѫ съмѫнцѫ ѧн Ісль. 17. дань шарпе
фіе ѧн кале ши аспида ѧ колник, ши ва мушка кълкѫюль ка-
лури, коум чела че шаде пре ель съ казѫ ѧнапои. 18. доамне
ацепта-вою испититорюль тъу! 19. Гадь, ѧнтр'армѫнду-се ва
пурта ѡщиле ѧнаните лу, ши ѧсрѫ ле ва адуче ѧнапои. 20. Асирь
пъне грасѫ а лу. ши ва да дулчаца краилорь. 21. Нефталим,
чербь ацерь ши ку кувинте фрумосе. 22. Іусифь, ва крѣще фъть
крескѫнд, ши фрумос пре къоутать, къ лънгѫ честь изворь.
фѣтеле вшрь ѧмбла ѧкоаче ши ѧколо курѫндь пре зидь. 23. ши
бине поате фы, съцетѫторіи ворь мъніѧ ши ворь оци пре ель.
ши-л ворь досѫди: 24. че дерептатѣ аркоул лу ва ръмѫнѣ
ѧнтрегь, ши мъну́ле брацелор лу вор фи тари прїн мъниле
путѣрине алу ѧсков: дѣичѣ сѣу ръдикат пъсторю ши пїатрѫ
ѧн Ісль. 25. дела дшмнезеоул тътѫни-тъу ѧ ацюторюль тъу,
ши чел путѣрникь ва бл҃ви пре тине де соус ку бл҃вениile черю-
лу, ку бл҃вениile афунзиме еи де цос, ку бл҃вениile оунцерелшр
(l. оуце-) ши згѫоулу. 26. бл҃вениile тътѫни-тъу маи мари-с
де бл҃вениile пъриницилшрь мїеи, дупѫ пшфтеле ѧнѫлцїилорь
чещїи лоуми ши вине пре капоул лу Іусифь, ши пре крѣцетоул
лу Назареи ѧнтре фрацїи съи. 27. Бениаминь, лупь ръпиторю:
деминѣца мънѫѧкѫ прадѫ, ши сѣра ѧпарте добѫнда. 28. Тш-
ци ачеціѧ ѧи доашспрезѣче семинце а лу Ісль, ши ачаста-и
кареле лу грѫит лор татѫ-съу, кънд лу пре еи пре тоц бл҃вит
ку бл҃вениile сале. 29. Ши порѫнчи лорь, зикѫндь: еоу мѫ
адунь ла ѡаменїи мїеи. ѧнгрупаци пре мине ку пъринцїи мїеи.
30. ѧи пещере ѧдонтѫ каре ѫсте ѧ кътпоул лу Єфронь Хе-

теос ѧ противa мамбре еи, ѧн пъмѫнтоул Канаанꙋлꙋи, каре ѧꙋ коумпѫрать Авраамь кꙋ къмпꙋл де пре оунѫ дела Ефрωнь Хетеос пре оуникꙋл де ѧнгрꙋпѫтоаре. 31. ачїѧ ѧгрꙋпарѫ пре Аврам, ши пре мꙋѩрѣ лꙋи пре Сара. аколо ѩсте ѧнгрꙋпать ши Исакь кꙋ Ръвека, кꙋ мꙋѫрѣ са. аколо амь ѧгрꙋпать еꙋ ши Лїѧ. 32. шн сфршиндь (!) порꙋнчеле кꙋ кареле ѧвъца фечорїи съи, трасе пичоареле сале ѧнтр'ꙋна пре пать, ши мꙋри. ши се адꙋнѫ ла ѡаменїи съи. каре лꙋкрꙋ възѫндь Иѡсифь, нъвѫли пре фаца тътѫни-съꙋ плънгѫндь ши съроутѫндь пре ель.

Epilog.

Кꙋ мила лоуи дѡмнезеꙋ ши кꙋ ажꙋторюл фїюлꙋи ши кꙋ съвършитоул дх҃ꙋлꙋи сф҃нть. Єꙋ Тордашь Михаю алесь Пископоул рѡмѫнилорь ѧн ардѣл: ши кꙋ Херче щефань. проповедꙋиторюль Єв҃лїеи лꙋ Хс. ѧи ѡрашоул къвѫран Шебешꙋлꙋи Закань Єфрем даскалоул де дъскѫлїе. а шебешꙋлꙋи, ши кꙋ пещишел Мѡѵси, проповедꙋитороул Євангелїеи ѧн орашоул логожꙋлꙋи ши кꙋ Якїрїе потропопоул вармежиеи Хенедорїеи циноум ѧнтр'ꙋна пентрꙋ желанїе скриптꙋре еи сф҃нте, къ възꙋмь коум тоате лимбиле лꙋ ши ѧнфлꙋрескь ѧнтрꙋ кꙋвѫнтеле слъвите а лꙋ дѡмнезеꙋ, нꙋмаи нои рѡмънїи пре лимбѫ нꙋ авемь. пентрꙋ ачѣѧ кꙋ маре мꙋѫка скоасем ден лимбѫ жидовѣскѫ, ши гречаскѫ, ши сърбѣскѫ пре лимбѫ рѡмѫнѣскѫ, є, кърци але лꙋ Мѡѵси прѡрѡкоул. ши патрꙋ кърци че се кемѫ царства. ши алци прѡчи къцва. ши ле дѫрꙋим воѡ фрацилор рꙋмъни. ши четици ши нꙋ жꙋдекареци нечетинд маинте, къ вещи кꙋ адевърь афла маре вистиѫрю сꙋфлетескь. нои пентрꙋ драгосте лꙋи дѡмнезеꙋ амь оустенить. н'лꙋ ѩрѫ ѧнторсь мънѫ де ѧнцерь. че мънѫ грѣ пъкѫтоасѫ. съ вещи афла че ва грешить. пре а черюлꙋи дѡмнꙋ коум къ ель фїе адевърѫтꙋрѫ. къ нꙋ е кꙋ воє ноастрѫ ачѣ грешалѫ. пентрꙋ ачѣѧ четиндь тоци варе ѧн че мънѫ ва сѡси, блсвици коум ши дѡмнезеꙋ съ блсвескѫ пре вои. Аминь.

Де ѧ мила лꙋ дѡмнезеꙋ ѧн зилеле лꙋ Батърь Жигмонь Ваиводѫ ардѣлꙋлꙋи: дърꙋим ден ачѣсте кърци скрис(е) а ностре чѣсте доѡ де ѧтъню: Бїтїе, ши Исходль (!). челꙋи дѡмнь де стѣгь ши вестить витѣзь Гести фрѣнци алесꙋ Хѡтноцю арделꙋлꙋи ши църѫен оунгꙋреци лъкꙋйторю ѧн Дева. коум ачѣсте дѡо кърци съ фїе пъргѫ пънѫ дѡмнезеꙋ ва ши

алалте типъри ши скоате. ши мъріѧ лꙋ Гести фрѣнци фꙋ кꙋ тѡт аѡюторюл ши лѣꙋ скрис ѧн келтꙋылѫ моултѫ шн кꙋ алци ѡамени бꙋни ѧнкѫ лъѧнгѫ сине ши лѣꙋ дърꙋить вов фраци рѡмѫнилорь. пентрꙋ ачѣѧ рꙋгаци пре дѡмнезеꙋ. пре ѧнтрꙋ мъріе лꙋи. де ѧн мила лꙋи дѡмнезеꙋ Єꙋ шербань діыкꙋ мецероул маре а типарелорь ши кꙋ маріень диыкь дъѧндꙋ ѧн мънѫ ноастрѫ чѣсте кърци четиндь ши не плъкꙋрѫ, ши лѣмь скрись вов фрацилѡр рѡмъни, ши ле четици къ веци афла ѧнтрꙋ ѧле мъргѫритарю скꙋмпꙋ ши вистїерю несфършить. кꙋноаще-веци фолосоул бꙋнѣцилорь. ши плата пъкателорь дела дѡмнезеꙋ ѧнтрꙋ чѣсте кърци. Скрисꙋ-сѣꙋ чѣсте кърци сфнте: анїи ҂з ч. порождества хсво:. ҂аѳпв. Месца іоуле ді. ѧ четате ѧн ѡрѫщїе.

XI.

1591.

(Arhiva istorică ed. B. P. Hăjdĕŭ I. 1, 105, No. 141.)

Hrisov de vânzare.

(Totruș 7100.)

Ѧдекъ ної Тамаш шолтꙋзꙋл кꙋ. вї. пъргарї. шї кꙋ алцї ѡръшанї бътрънї дин тръг дин Тотрꙋш анꙋме Костаитин Бꙋхоч ши Некꙋла Кїхнѧ. ши Дꙋмитрашко Кондрѣ. ши Мъртею де Фїлїпецї ши алцї ѡаменї бꙋнї. скрїем шї мъртꙋрїсїм. кꙋ частъ скрїсоаре а ноастрѫ кꙋм аꙋ венит. ѧнаїнтѧ ноастрѫ Шандрꙋ дїн Рꙋсї фїчорꙋл Кꙋпарюлꙋї дїн Фїлїпецї де а лꙋї бꙋнъ вое де нїме невонт нїчї асꙋприт аꙋ вънднꙋт а лꙋї дїрѣптѫ ѡчинѫ шї мошїе дїн сат дїн Фїлїпецї че ыасте пре апа Ѳїтꙋзꙋлꙋї. ѧ цїнꙋтꙋл Тотрꙋшꙋлꙋї дїн партѧ кꙋпърѣскъ цюмътате де парте дїн партѧ пърїнтелꙋї съꙋ Кꙋпарюлꙋї. дїн ватра сатꙋлꙋї шї дин къмпꙋ шї дїн царїнѫ. шї дїн апъ шї дїн пъдꙋре. шї дїн тот локꙋл кꙋ тот венїтꙋл. ачаста ел ѡ аꙋ вънднꙋт дꙋмисале лꙋї Дръган дїн Фїлїпецї фїчорꙋл Некїтеї дерептꙋ чїнцї зъчї талерї бътꙋц банї гата. ка съ-ї фїе лꙋї дїрѣптѫ ѡчїнѫ шї кꙋмпъртꙋрѫ ѧ вѫчї. лꙋї шї кꙋконїлор съї шї а тот родꙋл съꙋ чїне съ ва алѣце. шї ної дѣка ам възꙋт де а лор бꙋнъ вое. токмалъ шї платѫ де плїн: фъкꙋтꙋ-ыам дела ної ачастъ мъртꙋрїе. шї ам пꙋс печетѧ ѡрашꙋлꙋї ка съ-ї фїе де кредїнцѫ. (знатисе. ꙋ Тотрꙋш лѣт ҂зр мѣсица ѡк. д.)

XII.

1593.

(Luca Stroicĭ: de B. P. Hâjdeu, Bucurescĭ 1864, p. 26.)

Tatăl nostru de Luca Stroicĭ.

Parintele nostru ce iesti in ceriu, swinçaskese numele teu: se vie inpereçia ta, se fie voia ta, komu ie in ceru assa ssi pre pemintu. Penia noastre seçioase de noai astedei. Ssi iarte noae detoriile noastre, cum ssi noi lesem detorniczilor nostri. Si nu aducze pre noi in ispite, ce ne mentuiaste de fitlanul. Ke ie a ta inpereçia ssi putara ssi cinstia in veczij vecilor, Amen.

XIII.

1607.

(Codex Sturdzanus, p. 196—216. — Cuvente den Bătrăni II, 99 urm.)

Catechismul.

Ѧтребарѣ крещинескѫ.

Ѧтребарѣ . Крещинь ещи?

Ръспоунсь . Крещинь.

Ѧ. Кареле ѡмѡл крещинь?

Р. Ѡмоуль крещинь ѫсте ачела ѡмь чѝне ѧ Хс . крѣде . ши вїазѫ коумь сънѝть токмѣклеле . крѣде ертьчюнѣ пѫка́телорь дела татъль сфнть домнезеоу къ и се ва да̀ ѧ харь пре ѧ Іс . Хс.

Ѧ. Дела чѝне те ке́ми кре́щинь?

Р. Де ла̀ Хс.

Ѧ. Коу че вери адевъра̀ къ ещи крещинь?

Р. Коу ачѣѫ къ м'ам ботезать . ѧ ноумеле татьлоуи ши фїюлоуи ши дхоулоуи сфнть ши крезь ѧ Іс . Хс.

Ѧ. Коу мани моул'ть . коу че́ вери адевъра?

Р. Коу ачѣѫ къ цїоу ръдѫчина крещинѫтѫцїен.

Ѧ. Кѫте лоукроуре требоуѫще съ цїи ѡмоуль крещинь?

Р. Чинчи лоукроуре.

Л. Кареле-сь ачѣлѣ?

Р. Де ѧтъи зѣче порѫнчѣле але лоуи домнезеоу. а доа крединца крещинѣскѫ. а трем татьль нóстроу. а патра бóтезоуль. а чинчѣ коуминекѫтоура.

Л. Пре чйне-шь дѣде домнезеѹ. зѣче коувинѝтеле сале афáрѫ?

Р. Пре Мωѵси прôрокь пре доаѡ табле де пїатрѫ ѧ въъхоул моунтѣлѹи де Синаѣ.

Л. Зй чѣле зѣче коувенте.

(Р.) Де ѧтъй: еоу сънть домноул домнезеоу ал тъоу пре лѫнгѫ мене домнезеи стрїини съ н'аиби. а доо: ноумеле домнѹлѹи домнезеоулоуи тъоу ѧ хáрь съ ноу-ль ѧи пре ѧ гоýра та къ невиновать ноу вери фй. а трем: сърбѣзѫ доумéнека. а пáтра: тать-тъоу ши моумѫ-та чинстѣцѣ-и съ вéри съ аиби зйле моул'те ши боýне пре пѫмѫнть. а чйнчѣ: съ ноу оучйзи. а шасе: съ ноу фїи коурвари. а шапітѣ: ноу фоура. а ѡпїта: съ ноу фїи мѫртоурїе стрѫмбѫ вечиноулѹи тъоу. а нѡа: съ ноу пофтеци каса вечйноулоуи тъоу. а зѣчѣ: съ ноу пофтеци вечинѹлѹи тъѹ нече моýѫре-и. нече фáта-и. нече фечороул. нече боѹль. нече калоуль. нече немика че ѫсте ал' лѹи.

Л. Мнй съ грънимь де пре хасна челѡр зѣче коувинѝте але лоуи домнезеѹ. дерепіть чé-ши дѣде домнезеѹ зѣче коувинѝтеле сале афарѫ. съ не пре'нтроу ѫле испъсимь?

Р. Ноý дерепть ачѣѫ къ нимерилѣ иоу ле поате ѧплѣ деплинь.

Л. Дарѫ дерепче лѣѹ дать афáрѫ?

Р. Дерепіть треи фолóсѹре: фолóсоул дъѧтъи: коум нои пѫкателе ноастре. съ ле потемь кѹноаще де ѧ еи пре нои съ не смеримь. ши съ мѣрцемь ла врачю ла Іс. Хс. аль доиле фолóсь:. коумѹ не дѣде зѣче коувинѝтеле сáле съ ѧвѫцьмь фáпіте боуне крещинилѡр ши вїацѫ боунѫ. а трем фолось: коум ѡамени фъкѫторн де рѫоу съ се ѧтоаркѫ къторѫ домнезеѹ.

Л. Дѣка нѣѹ дать домнезеѹ кѹвентеле сале афáрѫ съ не испъсим пеѧтрѹ ѫле. дарѫ прен че не въмь испъсн?

Р. Пре ѧ крединца дерѣпітѫ.

Л. Че не ѧвáцѫ пре крединца дерѣпітѫ?

Р. Єѵглїа.

Л. Че є Єѵглїа?

Р. Боýнѫ вестире ши веселїе дела тáтѫль сфнть домнезеѹ коум ноаѡ нѐ ва ерта тоате пѫкáтеле дерéпть Іс · Хс.

Л. Пре чи́не-шь дѣде домнезеѹ еѵгліа са̀ афа́рж?

Р. Пре фїю-лѹи чель сфнть. съ пре (?) чине поржнчи ноаѡ боукоурїе ши милж ши ертъчюнѣ пжкателѡр.

Л. Че ѐ да́рж кредини́ца чѣ̀ж че ноаѡ требоуѫще съ не испъсим?

Р. Нждѣжде л ми́ла татьлѹи сфнть домнезеѹ дерепть моа́ртѣ фїюлѹи чель сфнть.

Л. Ѕи кредини́ца чѣѹ фъкѹт. вї. апсли.

Р. Капь де дилтьи де фапі́та лоумїеи ·:· Крезь лтрѹ доумнезеѹ л татьль поутѣ́рникоуль фъкьто́рюл черюлѹи ши аль пъмжнтѹлѹи възоутелѡрь ши невъзоутелѡрь. кап ал доиле де скѹмпарьт: ши лтроу оуноул домнь Іс. Хс. фїюль лѹи домнезеѹ. че-оу нжскѹть диниѡржж. лсж де л татьль нжскоут маните де тоате вѣкѹре. лѹминж дела лѹми́нж. домнезеѹ дерепть де л домнезеѹ дерепть. нжскоут лсж нефъкѹть. оуноуль коу тать пре л чи́не тоате фъкоуте сънть. дерепі́ть нои ѡаменїи. ши дере́пі́ть испъсенїе ноастржж ве(ни)т-лѹ де л черю. ши аоу нжскоуть де л дхоуль сфнть. ши л Марїа̀ фать ѡмь фоу. ръстик'нитоу-сѣѹ дерепі́ть но́и соу́пть Пилать де л Пойть. киноуить ши лгропать ши лвисе а трем зѝ. доупж скрипі́тоурь ши съ соуи л черю ши шъдѣ̀ а дерѣпі́та татьлѹи. ши ѡръ вене-ва коу славж а жоудека кїин ши мо́рцїи. къ лпържцїа̀ лоуи ноу̀ ѫсте ѡбръшенїе. Капь ал тренле де сфнцїе: ши л дхоуль сфнть домнѹл че вїи фа́че. лсж дела татьль ви́не ши л татьль ши л фїюл съ нѐ лки́нжмь ши съ слжвимь. коумь аоу грьи́ть проршчїи. ши лтр'оу́на сфнть а съборѹлоуи апслилорь бесѣрека. мжрто́урисѣще оул ботѣ́зь съ съ ѡрте пжкателе. ащептьмь скоула́тоуль мѡрцилорь ши вер фи вїоу л вечїе. аминь.

Л. Че ѫсте а трем пар́те че требоуѫще крещиноулѹи. съ цїе?

Р. Ѫсте татьль ностроу че-оу л въцать лсоу́шь Іс. Хс. пре апсли. Маѳеи зї. ши Лѵкь не.

Л. Ѕи ѡче-нашь рѹмжнѣще съ лцѣлѣцемь.

Р. Татьль ностроу че еци л черю. сфнцѣскж-се ноу́мele тъоу. съ вїе лпържцїе та. фїе воѫ та коумь л черю. аша ши пре пѫмжнть. пита ноастржж съцїѡсж дѣ-не ноаѡ астж-зи. ши ѡрть ноаѡ грешалеле ноастре. коумь ерт(ъм)ь ши нои грешицилѡр но́цїри. ши ноу не доу́че л нжпасте. че не избжвѣще пре но́и де хиклѣноул. къ а· та ѐ лпърьцїе ши пѹтѣ́рѣ ши сла́ва л вечїе. ами́нь.

Л. Кътe ръндоуре де лоукроуре съ не коупринделе ѧ роугѫчюне?

Р. Доаѡ.

Л. Карелe-сь ачѣлѣ.?

Р. Мил'коуитȣра ши да́тоул де ха́рь.

Л. Че ѫсте мил'коуитоура ши да́тоул де ха́рь?

Р. Мил'коуитȣра ѫсте ачѣѧ. кънд ь че́ремь чева̀ де ла домнезеȣ ши авемь греоу ши невонѫ ноастрѫ. сфнть ноумеле ал' лоуи пре аноу́торю съ-ль кемѫм.

Л. Че ѐ да́тоуль де харь?

Р. Датоуль де харь ѫсте ачѣѧ. кънд оу не адоу́чемь амині́те де пре тоате фапі́теле боуне але лоуи домнезеоу ши дъмь харь лоуи пре ѧ Хс.

Л. Кътe лоу́кроуре требоуеськь съ фїе ѧ роу́тъчюне?

Р. Чи́ничи лоу́кроуре. Делтъи: порѫні́чѣлеле. къ домнезеоу аоу порѫничнть ши аоу лъса́ть съ роу́тѫм. Я доаѡ: фъгѫдоуи́тоу-нѣоу къ не ва пре нон аскȣл'та. Я треѧ: крединца къ тоате фъгѫдоуитȣрнле лоуи домнезеȣ коу крединцѫ ноумаи съ ле поутемь коуприниде ла нон. Я патра: чѣрере греȣ ши невоие соуфлетоулоуи ши троупоулоуи. Я чинчѣ: ѧ ал коуи ноуме требоуѫще съ чѣремь съ ве́ри съ цїи ноуман ноумелѐ лоуи Іс. Хс.

Л. Кътe чѣрери сънть ѧ та́тьль нѡстроу?

Р. Шапі́те чѣрери сънть, треи-сь дилѧ ѫле де вїаца де вѣкь. па́троу чѣрерѐ деспре вїѩца ачеѩїи лоу́ми.

Л. Че ѫсте а па́тра па́рте че требоуѫще съ цїе крещиноул?

Р. Боте́зоуль коум аоу скри́сь сфнтоул. Мѳ. Єуглисть. капь маи апои. оунде зи́се домноул доумнезеоул но́строу Іс. Хс: пѫса́ци ѧ тоатѫ лоу́мѣ ѧвъцаци тоате ли́мбиле ботезаци ѧ ноумеле татьлоуи сфнть. ши ѩръ зисѐ ѧ Єуглїе лоуи Марко ка́пь маи апои: чи́не ва̀ крѣде шн ва фи̇̀ ботезать испъсить ва фи̇̀. чи́не ѩрѫ ноу́ ва крѣде перить ва̀ фи̇̀.

Л. Че ѫсте а чинчѣ парте че требоуѫще крещи́ноулоуи съ цїе?

Р. Коуменекѫтоура дела прѣстѡль. че ѫсте скрисѫ де сфнцїи Єуглисти мѳ. рз; мрк. зд; лоук. рв ши сфнтоуль Павель апсль.

Л. Зи̇̀ чѣле коувинте.

Р. Домноул домнезеоу Іс. Хс. доу́пѫ чинѫ лѡѡ питѫ ши блгослови. ши фрѫм'се ши дѣде оученичилѡр съи. шн зисе: лоуаци ши мѫнкаци. къ ачеста ѫсте троупоул мїеоу. чѐ

се дѣде дерéпіть вои. ачáста фáчеци кънідь вещи фáче помѣна мѣ. ашúшдере ши пѫхарь лоуѡ доупѫ чинѫ ши блгослови. ши дѣде оученичнлѡр съи. ши зúсе: бѣци тóци де ѧ тр'ѫнісь ачéста ѫсте сніделе мїеоу де лѣце нолѡ. че се вá върсá дерéпіть вои. дерéпіть моул'ци съ въ се ѫрте пѫкáтеле. ачаста фачеци поуроурилѣ. кѣндь вещи фаче помѣна мѣ ·:·

Єкрис'ам єѹ попа Григорїе дин Мѫхачю. ѧ зилеле лѹи Батьрь Боул'доужарю краю. карте чири съ ва ѧтреба коу ал'тоул съ цїе ръспѹнде. ѡръ ноумѫроул анилѡр. дела Адам ҂зрєї. ан. дела нашерѣ лѹи Хс. ҂ахз. ан.

XIV.

1609.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Roman 7117.)

Єѹ тоадер шолтозол де роман. ши съ. вї. пръгари ѡт там скрием ши мъртoрисим ши дъм цире. ко ал нострѹ запис. ком лѹ венит-ѧнаинтѣ носртѫ. Ишнашко фечюрюл лои каракезел де приѹнъ ко сѹро-са ко мъгдълии. шн ко дѹмитрашко бохош. ши с'лѹ токмит еи дѣлѹ въндот. ишнашко фечюрюл лои каракизел. ко сѹро-са мъгдълин. дерепть ѡчинъ а лор. че лѹ авот. ѧ сат ѧ плотонещи. де цинотол крълегъторїе а трия парте де сат. ко тот венитол. ши де ѧ царинъ ши де ѧ къмпо ши де ѧ пъдѹре. ши де ѧ апъ. ши де ѧ тот локол тот а трия ши лѹ ко(м)пърат. дѹмитрашко бохош. ка съ-и хїе лои ѡчинъ. ѧ вѣчѣ нетрѣкот. ши лѹ ко(м)пърат. дерепто ѹи (450) талери. съ съ цїе. при мои маре кридинцъ. ши търїе. печѣт ѡраш. при ачѣсто запис. ши мари мъртoрїе. чи слѹ тъмплат ѧтро еи поп ѡнчюл ѡт билъещи. и съкоѡн вист(ерник) ѡт бохошци. и пътрашко ап(род) ѡт рошиѹри. ашѣ скрием ши мъртѹрисим. ко ачесто запис. пис. мсце сеп. ка. влѣт ҂зрзї.

XV.

1610.

(Anal. Societ. Acad. Rom. vol. X, sect. 2, p. 305.)

Epitaful lui Radu Buzescu.

† Ѧчастѫ . пїатрѫ . пре гроапа радꙋлꙋи бꙋзескꙋл . ч'ал фостъ . маре ключѣр ктиторꙋл . сфнтеи . мѫнъстире . ши грѣ боалѫ ал болит ѫнтрꙋ аниѣ ши : ѳ . съптѫмъни : ши с'ал прѣставїт ѧ лꙋна лꙋ : генарїи . зиле ї . ѧ зилеле бꙋнꙋлꙋи ѡ радꙋлъ воевод . влт . ,зриї . крꙋг слнцꙋ . ѯ . крꙋг лꙋнѣ . вї . епакта . з.

† Кꙋвънт де ачаст.ѧ вїацъ дешарт.ѧ . рꙋгате-вери лꙋ дꙋмнезеꙋ ѧ зї ши ѧ ноапте . четаш вери фн кꙋ че(и) ди ѧ раи ѩръ чине нꙋ фаче лꙋкрꙋ дꙋмнезескъ (!) ѧкипꙋеще-се фокꙋлꙋи де вѣкъ . чине-ш сатꙋр.ѧ минцеле лꙋи кꙋцет.ѧ кꙋмꙋ-ш угода трꙋпꙋл ши съ факъ воїа некꙋратꙋлꙋи . ши чине нꙋ-ш ва да ди ѧ авѣрѣ лꙋи сърачилор ши бесѣречлор (!) ѧ блвчнем . ачела есте слꙋга дракꙋлꙋи . съ нꙋ зик.ѧ ниме къ еꙋ . сънт домн сал влдик.ѧ . сал боерин . къ чине-ш дꙋпре ал лꙋи лꙋкрꙋ прими-ва жꙋдекатъ . къ аколо вом ста ѧнаинтѣ жꙋдецꙋлꙋи голи кꙋм нъскꙋт . дерепт ача фрацилѡр! нꙋ лъкомиреци хаинелѡръ ши аꙋрꙋлꙋи че в.ѧ фачеци кале ларг.ѧ ши кꙋрат.ѧ спре черю кꙋ млстеніе кꙋм зиче ѧнсꙋш дꙋмнезеꙋ : ꙋнде есте авꙋциѩ воастр.ѧ аколо есте ши инима воаст.ѧ.

XVI.

1614.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Ștefănești 7122.)

Єꙋ бол (?) цїефан снъ мирон . и съ сестра ег(о) сора аричѡе . непота лꙋи мирон . стрънепота лꙋи влайко шетрарюл . ши кꙋ фичорꙋл меꙋ казал . ши кꙋ боисъ . ѧншине пре нои цим . цим (!) ши мръторосим кꙋ честꙋ запис . ши скрисорѣ .

нѡстръ . кꙋм нѡи нѣм скꙋлат . де бꙋнъ воѧ нѡстръ . де
ниме невонци . нич сълꙋици . ѧнсъ де бънъ (!) вѡѧ нѡстръ .
деч иѡи ам виъдꙋт . дирѣпта ѡчинъ а нѡстръ . дин сат
дин влъичани . дин цꙋмътате де сат . а треѧ парте . лꙋи
мънънилъ . вѡрникꙋл де цефънеци . ши цꙋпънѣсеи лꙋи . анге-
лина . дѣꙋ дат лꙋи цефан д бои бꙋни . дерептꙋ н де талери
бътꙋци . ꙗр иричое . кꙋ фичорїи съи аꙋ дат л де галбъни
роши . ка с(ъ) ле фїе лѡр ѡчинъ . ши кꙋмпърътꙋръ . ши фи-
чорилѡр сънъ . кꙋ тот венитꙋл че с'алѣце ѧн наꙗста (!) парте
нескимбат нич ѧнтѡрсъ . ши'н аꙗстъ токмалъ . аꙋ фост
мꙋлци ѡмени бꙋни . андреика шолтꙋзꙋл . ши кꙋ вї пъргари .
ши попа цефан . чел домнескꙋ . ши сара хѡрбъка . ши доло-
ман ч'аꙋ фѡст шолтꙋз . ши гѡргꙋца . ши дани . ши цефан ко-
кошка . ши антон цинере-съꙋ . ши аврам месерчиꙋл . ши хилип .
ши манчѣ фичорїи лꙋи кѡстин . ши алци мꙋлци ѡмени бꙋни .
де ла нѡи . ꙗр пре мои маре крединцъ нѡи ам пꙋс печатѣ
тръгꙋлꙋи . ши але нѡстре . кътръ чест запис . ка с(ъ) съ цїе .
ши сава ѡт бад аꙋ скрис чест запис . влѣт зрков март . еї .
пис ꙋ тръг цефънеци.

XVII.

Ante 1618.

(Ms. Bibl. Centr. Bucur. No. 296, 4⁰, 69 pagine.)

Cuvânt pentru curâţie.

Пéнтрꙋ кꙋрѫцїе кꙋм нꙋ съ кáде нич чéлора че сúмтꙋ ѧсꙋраци съ съ тъвѫлѣскѫ тот дѣꙋна ѧ пъкáте.

(Pag. 1—10.) Корно рлз . лъꙋдáци пре дꙋмнезьꙋ ѧтрꙋ трꙋпꙋриле воáстре . ши ѧтрꙋ сꙋфлетеле воáстре че сúмтꙋ а лꙋи дмзъꙋ . ꙗръ де че мꙗци скрис . бúне ꙗсте ѡмꙋль дé мꙋꙗре съ нꙋ сь атúѧгъ . ꙗрѫ пентрꙋ кꙋрьвїе . карелеш мꙋꙗрѣ са съ анбѫ . ши карѣш бѫрбáтꙋл' съꙋ съ анбѫ . мꙋꙗрѣ съ фáкь кꙋмꙋ сь каде чúнсте бѫрьбатꙋлꙋи . ашиждере ши бѫрьбатꙋл моуерии . мꙋꙗрѣ нꙋ бирꙋꙗце кꙋ трꙋпꙋл съꙋ че бърбатоуль . ашúждере ши бѫрьбатꙋл нꙋ бирꙋꙗце кꙋ трꙋпꙋл съꙋ че моуꙗрѣ . пéнтр'ачѣ нꙋ въ ѧпъръцирец ꙋиꙋл де алалтꙋ . нꙋман пентрꙋ кꙋрьцїꙗ къть-ва врѣме ка съ петрѣчеци ѧ постъ ши ѧ рꙋгъ . ши ꙗръ въ адꙋнац ѧпреꙋнъ . ка сь нꙋ вѫ нѫпѫстоуꙗскъ са-

тана пенѣтрѹ несокотниця воастръ . ѩръ ѩчѣста зѝк, ѧньсъ чине ва врѣ де боѹнѫ [вóе] ѩръ нѹ де невóе . к'áш врѣ съ хїе тоци оаменїи коумоу-с ши еѹ . че кáрилеш дарѹл съѹ аре де ла дѹмнезьѹ . ѹнѹл ѧтрѹ кип . альтѹл' ѧтр'ал'т кѝпь . знк чéлора че нѹ-с мъритате ши вѫдѹѫлор . къ ле ѩсте лор бѝне съ петрѣкѫ ка ши мéне . ѩрѫ де нѹ вóрь пѹтѣ цинѣ съ съ мърѝте . къ мои бѝне ѩсте съ съ мѫрѝте, декът съ съ апринзъ . ѩрѫ чéлор мъритате ле зик . ѧсъ нѹ еѹ· че дѹмнезѫѹ : мѹѩрѣ де бѣрбат съ нѹ се ѧпáрьцъ . ѩрь де съ ва ши ѧпьрьци съ пéтрѣкь фѣрь де бѫрбат . саѹ съ се ѧпач(е) кѹ бърбатоѹл . ши бѣрбáтѹл мѹѩрѣ съ нѹ-ш ласе.

Корно рлд . скрисѹ-в'ам воаѫ ѧ кáрьте . съ нѹ вѫ áместекаци кѹ кѹрвеле . ши нѹ нѹман кѹ кѹрвáрїи ачецїи лѹ́ми саѹ кѹ лакóмїи ла авѹцїе . саѹ кѹ áпѹкѫторїи . саѹ кѹ ѧкиньтории бозилор . кѫч къ вѫ съ каде съ ешиц диѧтр'ачастъ лѹ́ме . ѩрь акмѹ в'ам скрис воаѫ съ [нѹ] въ аместекац . де съ ва грѣи нещи́не вр'ѹи креціни . оаре кѹрвар . оаре лáком ла áвѹцїе . оаре ѧкинътóрь бозилор . оаре окáрьник . оаре бéцивь . оаре апѹкъторю . кѹ ѹнѹл ка ачела сѫ нѹ нич мѫнкац . къ че трѣбѫ ам кѹ чéи некреди́ньчош съ-и цѹдек? . аѹ дорѫ нѹ цѹдекаци вои пре чеи ден лонтроу? . ѩрь пре чеи ден аѳáрь и ва цѹдека дмнзьѹ . дѣчи лепьдаци ѧши-вѫ дѝньтрѹ вой пре чела чé-й ръѹ . оаре кѹтеза-ва нещи́не де вои де ва авѣ вр'о трѣбѫ кѹ нещиие съ съ цѹдече ѧнаи́нтѣ челóрь недирепци . ѩрь нѹ ѧнаиньтѣ свинцилор? . саѹ áѹ доáрѫ нѹ цици къ свенци вóрь цѹдека лѹ́мѣ . ши де съ вà цѹдека де вóи лѹмѣ́ . нѹ въ съ кáде ѧнаи́нтѣ а цѹдѣце просте . нѹ циц къ ши ѧцéрилѡрь во[м] цѹдекà? нѹ нѹман лѹ́мїеи? къ дѣвеци вр'о пѣрѫ лоумаскѫ . чеи окѫрьци прѣчеѩ й пѹнец ѧ събóрь? . ка съ вѫ хїе рѹшине воаѫ грѣескѹ . ашѣ нѹ ѩсте нич ѹнѹ́ль ѧтрѹ́ вои ѧце[ле]нїтѹ . ка сѫ по[а]тѫ цѹдека ѧтре фрáтеле сьѹ? че фрáте коу фрáте съ цюдекь . ши ѧкѫ ш'ачáста ѧнаи́нтѣ челóрь некреди́ничоши . ѩтъ кѹ́ тотѹл ѩсте воаѫ рѹши́не . къ авеци пърѫ ѧнь де вой . пентрѹ че нѹ си́мтеци мои врѣтос вои нъпъстѹ́ици? ши пентрѹ че нѹ симтеци вóи мои врѣтос прѣдаци? че ѧнкѫ вои нъпъстѹ́ици ши прѫдáци . ши ѧнкѫ фїинди́ѹ-вѫ фрáци . саѹ аѹ дорѫ нѹ циц къ недирéнїцїи ѧпьрѣцїа (черюлѹи adaus la margine) нѹ вор добѫ́ньди? . нѹ вѫ ѧшеларецї пре си́не . къ нич кѹрьвáрїи . нич ѧкиньтóрїи бозилорь . нич прѣкоѹрьварїи . нич чеѩ че сѣ спѹркѫ ѧшишн пре си́не . нич чéѩ че (да)ѹ бáн ѧтр'аслам . нич досъдитóрїи . нич апѹкѫтóрїи . ѧпьрѫцїїѩ черюлю́и нѹ вóрь

добѫ́ньди . ши атѹ́чи че ераци . че в'ац свинцит . че в'ац
спълат . че в'ац ѧдире́нітат' . кѹ нѹме́ле дѡмнѹ(лѹ)и но́стрѹ лѹ́и
І҃с . Х҃с . ши коу нѹме́ле дѹмнезьѹлѹи но́строу.

(Pag. 13–19.) Крединчос кѹвъ́нітъ . съ нецине похтѣцие
преѹцїꙗ . бѹ́н лѹ́крѹ похтѣците . че съ [ка]де преѹтѹлѹ́н съ хїе
невинова́т . ѹнїи мѹе́ри бѫ́рбат . трѣ́зь . кѹрат . смѣ́рин . кипеш . юби-
торь ла немѣрьни́ч . ѧвъцтор (!) . небецив . неѹчи́гаш . нестръ-
ѧгъто́р ла авѹцїе . че блѫ́нд . несва́дник . неюбитор ла арьцит . (!)
де ка́са са би́не съ съ невоꙗскѫ . фечорїи съ н'аибѫ ѧтроу пле-
ка́ре кѹ то[а]тѫ кѹрѫцїѫ . къ де ноу ва цѝ нецѝне съ-ш ток'-
маскѫ каса са̀ . даръ бесѣре́ка лѹ́и дмнзьѹ кѹ́м о ва пѹтѧ ток.
мѝ? съ нѹ хїе ботеза́т де кѹрѹ́ндѹ . ка съ нѹ съ мѫ́ндрѣскѫ съ
ка́зѫ ѧ пъкателе дїа́волѹлѹи . каде-сѫ лѹи съ аибѫ ши лаѹдь
де ѡм бѹ́н . де чеи некредини́чоши . ка съ ноу ка́зъ ѧ мѹ́страре
ши ѧ ла́цѹл врѫжма́шоулѹи . дїꙗконїи ашнждере кѹра́ци . съ
нѹ хїе ѧдойци ла кѹвѫ́нтѹ . съ нѹ бѣ вѝнь мѹльть . съ нѹ хїе
лакоми ла стръисѹ́рѫ . съ аибѫ креди́нцѫ ѧ таинѫ . кѹ фи́ре
кѹра́тѫ . ш'ачецѧ съ съ ѧтрѣбе маиньте . дѹп'ач(ѧ?) съ слоу-
жа́скъ фїнд̀ь невинова́ци . мѹериле лор ашиждере съ хїе коу-
ра́те . неклеветитоа́ре . кѹра́те . креди́ньчосе ѧтрѹ̀ тот . дїꙗ-
конїи съ хїе оунїи мѹери бѫ́рбат . фечорїи би́не съ-и сокотѣ́скѫ
ши ка́селе са́ле.

Фїюл мїеѹ тите . [пентр'ачѣ тѣмь лѫсат ѧ кри́ть .] ка
съ токме́ци чѣле нето́кмите . ши съ поу́и пре ѧ тоте ора́-
шеле по́пы . кѹ́м тѣм ѧвъцам (! l. -ат) де ва хи нецине фьрѫ
де ви́не . ѹнїи мѹе́ри бѫ́рьбат . съ аибѫ фечори невинова́ци . нѹ
ѧтрѹ ока́рѧ де кѹрвїе . саѹ неплекаци . къ съ ка́де преѹтѹлѹи
съ хїе невинова́т ка ѹн токьмиторь ал ѹи дмнзеѹ . ненъпра́сник .
немъниѡ́с . негѹстьре́ць . неѹчи́гаш . нела́ком ла а́вѹцїе . че юби-
то́рю ла стра́нич . юбиторь ла би́неле ал'тѹꙗ . кѹра́т' . дире́ніть .
ѧгьдѹито́рь . по́сник . съ аюторѣ́скѫ пентрѹ креди́ньца чѣ
адева́рь кѹ кѹвъ́нтѹ де ѧвьцьтѹрѫ . ка съ хїе пѹ́тѣрьинк а
ѧньвѫца кѹ ѧвѫцьтѹ́ръ адева́ръ . ши чеꙗ че съ ѧпомчишѧзь
съ-и ѧнѣ́рѹнтѣзе . къ симтѹ мѹ́льци ѧдъръ́ніни́чи.

(Pag. 26—27.) Крио рчв . Къ лаѹда ачаста нѹ с'аѹ оприт
де ме́не ѧ хотарьле ахаїеи . пентроуче . къ аѹ доа́рь нѹ вѫ юбѫ́скѹ
пре во́и . дмзъѹ ци . ꙗрь че фа́к вою фач(е) . ка съ таю нъра́-
вѹль челора че похте́ськ съ не афле ви́нѫ . ка де чѣлѧ че сѫ
лаѹдѫ съ (съ) афле коум ши нои . къ ѹнїи ка ачеꙗ симть апсли
менчюно́ши . лѹкрѫтори ме́нчюноши . де съ ѧкипѹеськѹ ѧ ки-
пѹль апслилор лѹи Х҃с . ши нѹ ꙗсте а съ мира̀ . къ ѧсѹши

сатана съ скилбѫ л кип а лцерь лѹминат . дѣчи нѹ ѥсте лѹкроу мáре . де съ ворь ши слѹциле лѹн лкипѹн ка слѹциле дирептъцеи . че свръшитѹль лор ва хи дѹпь лѹкрѹл' лóрь.

(Pag. 30—69.) Пентрѹ Іс . Хс . домнѹл' нострѹ . [фїии мїеи! врѣмѧ дѣпои ѥсте] ши коум аци аѹзит къ анїтїхрїсть ва вени . ш'акьмоу антїхрїсти мѹл'ци симтѹ . пентр'ачѣ съ лцелѣцем . къ ѥсте чѣсѹль дѣпои . дилтрѹ нои аѹ фост че н'аѹ фост де нои . къ дѣре хи фость де нóи аре хи петрéкънд коу нои . че ка съ съ арате къ нѹ сúмть де нóи . ши вои авеци дáрь дела свънтѹл дхь ши цици тоáте . н'ам скрис воаж къ до[а]рж нѹ цици [адевáра] . че пентроу къ о цици . къ ши тоáтж менчюна дилтрѹ адевѫрь нѹ ѥсте . даръ чúне ѥсте мéнчюнос? нѹмаи чела че съ ва лепъдà къ Іс . нѹ ѥсте Хс . ачеста ѥсте антїхрїст . чела че съ лѣпьдъ де татжл' ши де фїюль . фїе кáреле че съ лѣпъдж де фїюль нич пре пърúнтеле н'áре . вои ч'аци аѹзит ди лтью . лтрѹ вои ва петрѣче . ши де ва петрѣче лтрѹ вои ч'аци аѹзит ди лтью . ши вóи лтрѹ фїюль ши лтрѹ пърúньтеле вéци петрѣче . ши ачаста ѥсте цюроуита ч'аѹ цюрѹит ноаж лнсѹши вїѫца де вѣчи . ачаста-м скрис воаж пентрѹ чеа че въ лшалж пре вóи . ши вои дароуль ч'áци лѹат дилтжи лтрѹ вои ва петрѣче . ши нѹ вж требоуажце(!) съ въ лвѣце пре вои нещúне . че ачела дáр въ ва лвѫца пре вои де тоате . ѥсте адевѫрь ши нѹ-и мéнчюнос . ши кѹм ва лвѫца прé вои съ петрѣчеци лтр'ачѣ . ка дѣка съ ва арътà съ авем лдръзинре . ши съ нѹ хим рѹшинáци ди лсѹль ла венирѣ [лѹи] . де цици къ ѥсте дирéпітоу . съ лцелѣцеци къ фїекареле фáче дирéпітате дела дълсѹ с'аѹ нъскѹт . ведеци че любовь ка ачела нѣѹ дат нóаж пѫринтеле . ка съ не кемѫм фїи лѹ(и) дмзьѹ . пентр'ачѣ лѹмѧ нѹ не ци прé нои къ нѹ-л'аѹ коуноскоут прилсѹ . юбыцилóр! акмоу симтем фечори лоуи дмзьѹ . ши лкъ нѹ с'аѹ аржтат че вом хи . цим кънд съ ва аржтà къ вом хи асѣменѣ лоуи . къ вом ведѣ прелсѹ кѹмѹш ѥсте . ши фїекареле ва авѣ недѫждѣ са пр'úнсѹ . съ ва коуръцù пре сúне кѹмѹ-и ши ачéла коурат . фїе кáреле фáче пѫкат . ши фьрь де лѣце фач(е) . къ ши пъкáтоуль ѥсте фьрж де лѣце . ши цици къ ачела с'аѹ аржтат ка съ ѥ пъкáтеле нóстре . ши пъкáт ноу ѥсте лнтрѫсь нич ѹнѹль . фїе чúне ва петрѣче лтр'ънсѹль нѹ ва грешù . ши фїе чúне грешѣце . нѹ л'аѹ възѹт нич л'аѹ лцелес прилсѹ . фїии мїеи! нѧме съ нѹ вж лшѣле пре вои . къ чела че фáче дирепітáте ѥсте дирепітѹ . кѹмоу-и ши ачела дирепіт . ѥръ чела че фач(е) пъкат .

ѥсте дела врѫжмашоуль. къ дилтъю врѣжмашоуль ѹ грéшит. къ пентр'ачѣ с-ѹ арѫтáт фїюль лоуи дѹм'не[зѫ]ѹ. ка съ ръсипáскъ лѹкрѹриле врѣжмашоулѹи. фїе кáреле ѥсте нъскѹт дела дѹмнезъѹ пъкáте нѹ фач(е). къ съмѣница лѹи пéтрѣче лтръ(н)сѹ шин нѹ поате греши. къч къ ѥсте нъскѹт дела дмнзьѹ. пентр'ачѣста симть арътáци фечóрїи лѹи дмнзѹ ши фечóрїи врѣж'мáшоулоуи.

Іѹда шерьбѹл' лѹи Іс. Хс. [фрателе лѹи Іáкѡв]. Челора че сúмть ботезаци лтрѹ дмнзьѹ пьрúньтеле. де Іс. Хс. алéши че лї-и нѹмеле свúнци. мúлъ воаѫ ши пáче ши любовь ка съ съ лмѹльцáскѫ. Юбúцилорь!. кѹ тоатѫ невоинца фак воаѫ скрисо[а]ре пентрѹ мънітѹирѣ воáстръ а тѹтѹрорь. де невое-м фѹ а скрие воаѫ. де мъ рóгь съ вѫ невоúци пентрѹ крединц[а] свúнцилор че-и дáтѫ воаѫ. къ лтрáръ нéще оамени оаре кáрїи. че-с де д(е)мѹльть скрúши лтр'ачест пъкат де некоѹръцїе. де скúлбѫ дáрѹл дѹмнезъѹлѹи нострѹ лтроу спѹркѫчюне. ши де ѹнѹль дмзьѹ деспѹиторюл ши домнѹль нóстрѹ Іс. Хс. съ лѣпѫдѫ. воѥ мї-и съ въ адѹк амéнте. съ цици вои ѹна ачаста: къ дѹмнезьѹ. оамени дил цара егѹпетоулѹи скоáсе. аль доúле рѫнд пре чеѧ че нѹ крéзѹръ и пéрьдѹ. лцерїи чеѥ че нѹ-ш ферирѫ чúустѣ са. че-ш льсáрь петрѣчерѣ са. спре мѹнкѫ ла зѹа чѣ маре кѹ легътѹри недезлегате сѹнітоу лтѹнѣрéкъ ли превѣге. ка содомѹль ши ка гоморѹл ши четъциле че-с лпрецюрѹль лóрь. л кúпѹль ачестора ши ачецѧ рътъчúрѫ. ши лблáрѫ пре ѹрьма альтор трѹпоури. зак лтрѹ черьтáрѣ фокѹлѹи де вѣч съ ѥ мѹлкѫ. ашиждере ш'ачецѧ въд вúсе. трѹпоулѹ-ш спѹрькѫ. ши де дѹмнезьире съ лѣпъдѫ. де мърúрѣ лѹи дѹмнезьѹ нѹ сѫ коѹтремоѹрѫ. Михаúль воеводѹль лце-[ре]скоу. кънд съ причинѧ коу дїáволѹл пе(и)троу троупѹл лѹи Моїсѝ. нѹ кѹтезь съ адоукь цоудець де окáрь. че зисе: ка съ те зъпретѧскь дмнезьѹ. ѥръ ачецѧ де къте нѹ цїѹ хѹлескоу. къте-с доупъ фúре ка добитоáчеле цїѹ. ши коу ачѣстѧ съ споѹрькѫ. амáрь лорь къ пре кáлѣ лѹ каинь лблáрѫ. ши лтрѹ лшѣлѫчюнѣ лѹи валаам съ тилсьрѫ л плáтѫ. ши лтрѹ прúчѣ лѹи корев перúрѫ. ачецѧ сúмть ла мѣселе во[а]стре. кѹ спѹрькьчюни де съ оспéтѣзь. фърь де тѣмéре пре сине съ сокотескь. нѹѫри фъръ де плоае де вѫнт пѹртáци. лѣмне де то[а]мнѫ фьрь де роадѫ. ди лбе капетеле змѹл'те ши съч. валѹри кѹмплите а мѫреи че сѫ аспоѹмѫ лтр'ѹнделе сáле. [стѣле лшелътоаре] челóрь лнтоунѣрекь л вѣчи ли съ кроѹцѫ. пророчúт-ѹ ши дѣчецѧ аль шѣптелѣ дела адам енох дѣѹ

грѫит: ѩть ва вени дмизъѹ ѧтр'ѹнтѹнѣрече де свинци ли сълѧ
ѧнцери. съ фак(ъ) цѹдец престе тоц. ши съ вѫдѣскѫ тоате
некоурѫцилѣ лорь де тоате лѹкрѹрилѣ чѣле некѹрате а лорь.
кѹ чѣлѧ че сѫ спѹрькарѫ. ши де тоате кѹвентеле чѣле грѣле
че грѫирѫ спр'инсѹ пъкѫтошїи. ши некѹрацїи. ачецѧ симтоу
рѫпцитори. виновацї. че ѧблѫ дѹпѫ похтеле сале. кѹ некѹ-
рѫцїи ши кѹ кѫл'каре де лѣце. ши гѹриле лорь грѫескь прѣ
кѹ мѫндрїе. лаѹдѫ пре чеѩ че-с де фац(ъ) пентрѹ добѫнда
лорь. ѩрь вои юбицилорь!. съ вѫ адѹчецї амѣнте де коувен-
теле чѣлѧ че-с зисе маинте де апостолїи домнѹлѹи нострѹ лѹи
Іс. Хс. кѫ грѫиѩ воаѫ: къ ла врѣмѣ дѣпои ворь вени окарь-
ничи ѧблѫнд дѹпѫ похтеле сале. ѧнтрѹ некѹрьцїи. ачецѧ
симт де съ ѧпарьт пре сине. къ-с сѹфлетецї ши сѹфлет н'ѧ.
ѩрь вои юбицилор!. кѹ свьнта крединца воастръ въ ѧтѫ-
рици пре сине. кѹ дѹхѹл свѫнть въ рѹгацї ѧши-вѫ пре сине.
кѹ любовѹль лѹи дмнзьѹ съ вѫ сокотици. ацептѫндѹ мила
домнѹлѹи нострѹ лѹи Іс. Хс. ѧтрѹ вїѩца де вѣч. дѣч пре
ѹнїи милоуници кѹ чертарѣ. ѩрь пре альцїи кѹ фрикѫ и мѫ-
нѹници кѹм ѩци апѹка дин фок. ши и чѣрьтаци кѹ тѣмере.
съ нѹ юбаскѫ вїаца чѣ троупаскѫ спѹрькатѫ. челоуѩ че-и поате
ферѝ приѧши фьрѫ де пѫкате. ши съ-и пѹе ѧнаинитѣ мърнеи
сале невиновацї. ѧтрѹ боукѹрїе. ѹноуѩ прѣ ѧцелег'тоулѹи дѹмне-
зьѹ ши мѫнтѹиторюлѹи нѹстроу. лаѹдѫ ши мѫрире цинѣре ши
пѹтѣре. акмѹ ши ѧтрѹ тоци вѣчїи адевърь. (К. рм. па.) Ши
коум нѹ сѫ сфьтѹирѫ пре сине съ аибѫ пре дмнзьѹ ѧтрѹ ѧце-
лепчюне. пентр(а)чѣ и дѣде приѧши ѧтрѹ мѣнте фѫрѫ де
сфат. съ фак(ъ) че нѹ съ каде. плини де тоате недирептѫциле.
де кѹрвїе. де виклешоугоури. де лѫкомїа авѹцинеи. де рѫѹ-
тѫци. плини де зависты. де оучидери. де свадe. де ѧшелѫ-
чюни. де нъравѹри рѣле. шопотитори. клеветнич. ѹрѫци де
дмнзьѹ. досѫдитори. мѫрецы. мѣндры. ѧчепьтори де рѫѹ-
тѫцу. неплекѫтори пѫринцилорѹ-ш. неѧцелегѫтори. цѹрѫмѫн-
тѹл нѹ-ш цинь. немылостиви. че еи ѧдирепітарѣ лѹи дѹмне-
зѫѹ нѹ ѧцелѣсърѫ. къ чеѫ че фак ѹнеле ка ачѣлѧ ли съ каде
моарьте. нѹ нѹман чеѩ че фак ѹнеле ка ачѣстѣ. че ши чеѫ че
ѧблѫ пре воѩ челора че фак. пентр'ач(ѧ) фѫрь де рѫспѹнсѹ ецї.
ѡ оме! фїе кареле чела че цѹдечи. къ деч осиндецї пре альтѹл
пре тине осиндецї къ ѧтр'ачела кип фаче чела че цѹдечи. цим
къ ѩ цюдецѹл лѹи дмнезѫѹ ѩсте кѹ адевѫрь пре чеѫ че фак
ѹне ка ачѣлѧ. дѣчи ѩн гѫндѣце ѡ оаме!. чела че цѹдечи пре
чеѩ че фак ѹнеле ка ачѣлѧ. къ тѹ вер скѫпа де цѹдецѹль лѹи

дмнезѫ. саѹ де ѹнѫтатѧ бинелѹи съѹ ши де аценторѣ лнделѹлг рѫб'дѫреи сале нѹ гѫнде́ци. нѹ ци къ драгостѣ лѹи дмнзъѹ. спре покѫи́нцѫ те тра́це. ıарѫ дѹпѫ ньсѫл'ничї[а] та ши дѹпь нелтоарсѫ иним ѫ крѹц(ъ) ції[е] (!) мѫнїе лн зѹа чѣ де мѣнїе. ла аржта́рѧ дире́птѹл цѹдецѹл лѹи дмнзьѹ. че ва да кѫрѹıаш дѹпѫ лѹкрѹл лѹи. ѹнора пе́нтрѹ ръбдаре а лѹкрѹре бѹне: мърире ши чи́нсте ши н(е)пѹтрецѹне. ıарѫ ѹно́ра пе́нтрѹ мънїе. челора че съ лпомчишазѫ адевѣре(и). ши сѫ плѣкѫ неднре́птѫцеи: ѹрьцїе ши мѫнїе ши скрѣбѫ. ши грѣѹта́те. пре тот сѹ́фле(т) омѹлѹи челѹѫ че фа́ч(е) ржѹ. жидовило́рь маинте ши пѫгѫнило́рь. мѫри́ре ши чи́нсте а тот омѹл че фа́ч(е) би́не. жидовило́рь маинте ши елинило́рь. кѫ нѹ ıасте фѫцьрїе ла дмнезьѹ. кь кѫци аѹ грешит. фѫрѫ де лѣце. фѫръ де лѣце во́рь ши пе́ри. ши къци аѹ гре́шит л лѣце кѹ лѣце съ вор цѹдека. къ нѹ-с дирепцїи лнаинтѣ лоуи дмнезьѹ, чеıа че аскѹл'тѫ лѣцѧ. че чеıа че фак лѣцѧ съ во́рь лдереіта. (Крно. рна.) Фїекърѹıаш и съ даѹ дарѹри сѹфле́тецци де фоло́с. къ ѹнѹıа кѹ дхѹл и сѫ дѫ кѹвѫнт де лцелеічю́не. альтѹıа кѹвѫнт де лцелѣцере. дела а́челаш дхь. альтѹıа креді́нца. кѹ ачела́ш дхь. альтѹıа дарѹ[ри] де тѫмъдѹйре. тот кѹ а́челаш дхь. альтоуıа дѣ фа́черѣ чюдѣсе. альтоуıа къртоу́льрїıа. альтоуıа дѣ съмьлоуи́рѣ чѧ́ле сѹфлетецци. альтоуıа дѣ тьл'мѫчи́рѣ л ли́лбн. альтоуıа дѣ споу́нерѧ де лнцелес. тоате ачѣстѣ ле фаче оунѹль тот ѹн дхь. де лпа́рьте пре поу́тѣре кърѹıа коумоу-и ѝ воıа. де аѹ нѹ ци́ци. къ ка́сѫ лѹи дѹмнезъѹ си́мтеци. ши дѹхѹл лѹи дмнзьѹ петрѧче лтрѹ вои? деч де ва спѹ́рька нещи́не каса лѹи дмнзьѹ. пıарде-ль-ва прилсѹ дмнзѹ. кѫ каса лѹи дмнзьѹ ıасте свьнтѫ. че си́мьтеци во́и. (Крно. ркз.) Ѝрь ноаѫ аѹ дескопе́рит дмнзьѹ кѹ дхѹль сѫѹ. къ дхѹл тоа́те ле ци̇. ши адьлкѹриле лѹи дмнзьѹ. къ чине ци̇ дилл оамени чѣлѧ че си́мт лтрѹ оаме́ни. нѹман сѹ́флетѹль ѡмѹлѹи че ıасте лтр'ънисѹ. ашиждере ши а лѹи дмнзьѹ иниме нѹ ци̇. нѹ́ман дѹ́хѹл лѹи дмнзьѹ. ıарѫ но́и н'ам лѹат дѹх лѹмѫскѹ. че дхѹл чела че-й дела дмнезьѹ. ка съ ве́дем чѣлѧ че-с дела дмнзьѹ дърѹйте ноаѫ. де чѣлѧ че ши гржим. нѹ лтрѹ лвъцьтѹрѫ де лцелеічю́не а кѹвенте оменецци. че лтрѹ лвъцьтоура дхѹлѹи свѫнтѹ. челор сѹфле́тецци де чѣле сѹфле́тецци ли́ съ адаѡ́г. ıарѫ ѡмѹл чель лоумáнь. нѹ прїи́мѣцїе чѣлѧ че-с дин дхѹл лѹи дмнзьѹ. къ ıасте лѹи де небѹнїе. ши нѹ́ поате лнцелѣце. къ лоумѣцїе съ лтрѣбѫ. ıарѫ че́ль сѹфле́тескѹ ле причѣпе тоа́те. ıарь ачела нич де ѹна нѹ съ адеверѣцїе. (Крно. рмо.) Къ еѹ ам' лѹат дела дмнзьѹ чѣм

ши дат воаѫ . къ домнꙋль Іс . ѧтрꙋ ноапітѧ чѣѧ че-л' прилсъръѫ . лꙋѫ пѫйне ши мꙋл'цѫми . фрѣмсе ши зйсе : лꙋаци де мѫнка́ци . ачеста ꙗсте трꙋпꙋль мїеꙋ че-и пе́нтрꙋ вой дат . ачаста фач(е)ци ѧтрꙋ поме́нирѣ мѧ . ашиждере ши де пъха́рь дꙋпѫ чйнѫ грѫй : ачеста пѫхарь ꙗсте лѣце иоаѫ де си́нцел(е м)їеꙋ . ачаста фа́ч(е)ци де кѫте ѡри с'а́ци бѣ ѧтрꙋ поменйрѣ мѧ . къ оаре де къте ори с'а́ци мъѧка де ачаста пъйне . ши ве́ци бѣ де ачеста пѫхар . моа́рьтѣ лꙋи дмнзьꙋ съ мрѣтꙋрисицѝ . пънѫ кънд ва вені . пентр'а́чѣ чела че мънѫѧкѫ пъ[и]нѣ ача́ста са́ꙋ вѣ пъха́рꙋль лꙋи дмнзьꙋ нефїйньд' десто́иник . ви́новат ꙗсте троу́поулꙋи ши си́нцелꙋи лꙋи дмнзьꙋ . че ка сѫ сѫ со́котѣскѫ омꙋл пре си́не . ши ашѣ съ мѫнъѧче де ачаста пъйне . ши дѣчеста пъхар съ бѣ . кѫ чела чѐ мьнъѧнкь ши бѣ фїиндь недесто́иник . цꙋде́ц шїе мѫнѫнкъ ши бѣ . пентр'а́чѣ мꙋ́лци си́мть ѧнтрꙋ во́н бо́л'нави . ши непоу́тинчоши . ши мо́рь мꙋлци . (Кро . ѧли.) Йрѫ де вонич ши де фѣте ѧвѫцѫтꙋрь де ла дмнзьꙋ н'ам . ѧсь да́ꙋ сват кꙋ́м симть милꙋит де дꙋмнезьꙋ а фи [крединчо́сь] . къ мїе-ми па́ре к'аре хи бйне ашѧ пе́нтроу невоꙗ че ꙗсте акмоу̀ . къ ꙗсте бйне омоулоу́и съ петрѣкѫ ашѣ . ꙗрь де те ле́ци коу мꙋꙗре нꙋ че́рька дезлегаре . ꙗрь де те дезлеци де моуꙗре нꙋ че́рька моуꙗр[е] . къ де тѣ́ки ѧнсꙋрат н'ан гре́шит . ши фата де съ ва мѫ́рита нꙋ ва гре́ши . че ѧнчеп а авѣ скрьбѫ троу́паскѫ оунїи ка а́чеѧ . ꙗрѫ мїе мї-и мйлъ де во́и . че ачаста грѣеськь фра́цилор : къ врѣмѧ ꙗсте скоу́рьтѫ дѣкмоу̀ . ка чеѧ че аꙋ мꙋ́ери во́рь хи коу́м н'аре авѣ . ши чеꙗ̀ че плъѧг коум н'а́ре плъ́нце . ши чеꙗ̀ че съ боу́кꙋрѫ коум ноу с'аре бꙋкоу́ра̀ . ши чеꙗ̀ че негꙋ́цъторескоу . кꙋм н'аре авѣ . ши че́лора че ле требоуꙗце ачѣсть лоу́ме кꙋм нꙋ лѣ́ре требꙋ(и) . дѣчи аш врѣ де во[и] съ хици фьрь де гриже . чела че ноу-и ѧнсꙋрат съ грижѣце де дмнезьꙋ кꙋм ва ѧгъдоуи лоу́и дмнезьꙋ . ꙗрь че́ла че-и ѧнсꙋрат съ грижѣце де чѣле лоуме́ци . коум ва ѧнгъдꙋ[и] моуере́и . ѧпа́ртесъ ши моуꙗрѣ де фа́ть . къ чѣ немьритатъ съ грижѣце де чѣле дꙋмнезьѣ́ци . ка съ хїе кꙋ́ратѫ коу трꙋпꙋ́ль ши коу сꙋ́флетꙋль . ꙗрь чѣ мѫ́ритать съ грижѣце де чѣле лꙋмеци . коум ва ѧгѫдоуи бѫ́рьбатꙋлꙋи.

XVIII.

1619.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Stolnicĕni 7127.)

Ѩдекъ еѹ рѹка цѹпънѣса лѹи кълдърѹше . фата настасїеи . неподата кърнеи . ч'аѹ фост шетрарю ѡт влъничѣни . де цинѹтѹл дорохоюлѹи . ѧсъми де а мѣ вое де нѝме ѧ пресѹратъ нич асѹпритъ . ам вънд ѹт а мѣ дерѣптъ ѡчинъ ши мошїе . лѹи ифрим фечорѹл лѹй глѝгорїе сѹлицашѹл непотѹл лѹи калапод . цѹмътате де сат де влъничѣ пре жїжиꙗ . кѹ вад де моаръ ѧ жижи́ꙗ кѹ тот вени́тѹл че съ ва алѣце де ѧ цѹмътате де сат ши касе дерепт ѡ сѹтъ ши треизечи де галбени де аѹр . де ѧинтѣ дѹми́сале цѹпънѹлѹи некоаръ пръжескѹл ч'аѹ фост вистѣрнек маре . ши денайнтѣ лѹи чълпан пъркълабѹл . ши денайнтѣ камисѹи (?) ворентарю . ши денаинтѣ лѹнѹлѹи фечорѹл пръжескѹлѹи . ши денаинтѣ лѹи гаврил чоголѣ ши денаинтѣ некитеи де въртоп де цинѹтѹл нѣмцѹлѹи . ши денаинтѣ грекѹлѹи де пъшканїи . ши денаинтѣ лѹи пътрашко чоголеи де влъдеци . ши а лѹи костантин фечорѹл лѹи адам де влъдеци . ши а лѹи тоадер бѹѡрѣни де хъснъшѣнї . ши денаинтѣ а мѹлци ѡамени а нѹме : андреика сорочѣнѹл де цинѹтѹл ꙗшилор де влъничѣни . ши мои маре крединцъ нѣм пѹс тоц печецилe . съ съ крѣзъ . пис ѹ столничѣни . ҂зркз . фв . вї.

XIX.

1619.

(Codex Sturdzanus, p. 232—246. — Cuvente den Bătrâni II, p. 120—126.)

Evanghelie cu tâlc.

(O predică.)

Фраци драци асколтаци сфнта їеѵглїе че съ грѣѧще домнилѹрѹ вѡастре де бине сокотици ши лѡаци аменте че грѣѧще домнезеѹ . домноу Іс . Хс . аша зисе съ роугъмѹ-не . Їеѵглїе .

ѧтръ ѧнтрꙋ челарюль тъꙋ ши ѧнкиде оуша та. тлъкованіе, че се зиче ѧцелѣцере аша зиче: се те ѧнкизи ѧтр'ърема та де тоате кꙋцетеле лꙋміен дешарте. Єѵгліе зиче: рѡагѣ-те татъльи ден черю ѧ фꙋриш, ши татьль тъꙋ ва ведѣ ѧ фꙋриш, да-ва ціе аѧве. ачѣ зиче: ши домнезеꙋ ва ведѣ ѧремата фърь де хикленшꙋгꙋ, ши да-ва ціе ѧ ведѣрѣ тꙋтꙋрорꙋ. Єѵгліе: рѡагъиндꙋ-вь съ нꙋ грънци ръꙋ, ка алте лимби. паре ле амꙋ къ ѧнтрꙋ мꙋлте кꙋвенте але лорꙋ аꙋзици ворꙋ фи; нꙋ вь асемъраници лорꙋ. аша зиче: нꙋ кꙋ ирема се кꙋцеци алте. е кꙋ лимба се гръеци гъндиндꙋ ѧтр'аюре, ка чеѧ фъцарничіи. къ нꙋ вере добънди. Єѵгліе: ши татъль вострꙋ че в'аръ требои аинте ѧкъ де чершотꙋл вострꙋ. ши домнезеꙋ ирима та. ши ѧнцелѣце тоате кꙋцетеле тале. ши вѣде тоате фъцъриле тале. ши плекатꙋл тъꙋ. аите ѧнкъ де кꙋвьнтꙋл тъꙋ. Єѵгліе зиче: аша амꙋ съ въ рꙋгаци вои. вои ботезаціи че сеци ѧ номеле татъльи ши фіюльи ши дхоулꙋи сфнтъ. съ ѧнцелѣцеци че грънци, ши чире кемаци. ѧнтрꙋ аюторюль тъꙋ. де нꙋ кꙋ ирима се нꙋ сокотеши ка чеѧ ѧнтꙋрекаціи. чее че аꙋ ѧнтꙋрекатꙋ дꙋпь часта лꙋме дешартъ. де нꙋ ворꙋ се ѧнцелѣгь бирреле съꙋ. Єѵгліе зиче: татьль нострꙋ чел че еши ѧ черюре. аче ши ѧнцелепчꙋрѣ сꙋфлетꙋлꙋи. ши ѧнрема се ѧраци асꙋпръ де черю. къ домнезеꙋ елꙋ аꙋ фаптꙋ черюлꙋ ши пъ(мъ)нтꙋлꙋ. възꙋтеле тоате ши невъзꙋтеле. елꙋ цѣꙋ датꙋ трꙋпꙋ диѧтр'о фърьнемнкь. елꙋ цѣꙋ датꙋ въртꙋте. елꙋ цѣꙋ датꙋ ѡкіи. ши мърꙋ ши пичоаре. спре сила лꙋи стаи ѧ пꙋрънчита лꙋи. се ѧбли ѧи лѣцѣ лꙋи. къ елꙋ цѣꙋ датꙋ віѧца ши зиле кꙋ самъ. ши час де морте. ши ѧвіере де ѧ морте. ши ѧтре елꙋ сь стаи кꙋ пелница ши кꙋ софлетꙋл съ даи ръспꙋнсꙋ де чѣи лꙋкрат кꙋ пелница. нече кꙋ оуи кипꙋ нꙋ поци трѣче дѣ ачѣ татъл зиче: фіи бꙋрꙋ, ка зисе елꙋ де се фіи фіюлꙋ лꙋи. де се ѧпли кꙋвънтꙋл лꙋи ши фъгъдꙋйта та че се зиче боѡтецюрѣ та. де се добъндеци ѡчина ѧн черю ши дꙋлчаца раюлꙋи. ши каса татъльи тъꙋ. се те въжмашꙋль ѧшаль, къ тотꙋ менчꙋросꙋл татъи е дракꙋл, дече се те рꙋпсере де ла татъл тъꙋ де ѧ черю, дꙋче-те вери кꙋ елꙋ ѧ фокꙋл нестинсꙋ ши ѧнтрꙋ'итꙋнѣрекꙋл дѣ афарь. ѧнтрꙋ віермїи неадꙋрмици. ѡѡ е скърчкарѣ динцилорꙋ ши плъницере кꙋ амарꙋ. ши тоатъ мꙋлка. къ елꙋ кꙋ пъкатꙋл ѧнтре ши гъмбосѣце ѡмꙋл. аинте пъха. мъндріа. трꙋфа. лъкомїе. бецїѧ. ревнирѣ. лѣнѣ. корвїе. фортꙋшаго. ши допъ ачѣѧ тоатъ недерептатѣ. къ нꙋ гръеци татъл мїеꙋ че татъл нострꙋ. дерепче тоци сфнціи лꙋи се-ци фіе фраци

дела ѹнѝ татъ, фечори мъдѹларе лѹи . Х҃с . елѹ нї-и капѹл ностру елѹ-и Х҃с . капѹл ї-е зеѹлѹ . Є҃ѵглїе зиче: се сфенцѣскъ-се иѹмеле тъѹ . ачѣ зичѣ: фъ иѹи сфници съ слъвѣскъ-се кѹ нои иѹмеле славеєи тале. къ'нтрѹ елѹ боштезатѹ-м'амѹ . се сфнцѣскъ-се ѧи сѹфлетеле ноастре ши ѧнтрѹ боштѣцюрѣ ноастръ, кѹ але ноастрѣ бѹре лѹкрѹре съ прослъвѣскъ-се иѹмеле славеєи тале . иѹ лъса нои се фим ръи . се иѹ се ѡкърѣскъ слъвїтѹл иѹмеле тъѹ кѹ ной, че се лаѹде иѹмеле ст҃ѹ ал тъѹ спре нои крещирїи . ѡ ферикатѹ пъринте! че аре фечори ка ачеѧ че се лаѹде ѧи славъ кѹ еи иѹмеле лѹи . Є҃ѵглїе : съ вїре ѧпъръцїа та . ѧпъ ръцїѧ . грѣѧще а доаѡ велретъ кѹ славѣ маре . чѣремѹ се вїре дх҃ѹл лѹи ши милѹи (! l. мила лѹи) ѧтр'ъремиле ноастре се пѹтемѹ фаче пре воѧ лѹи . кѹ сфѣтѹ бѹрѹ, де кѹ бѹ(кѹ)рїе сѐ ацептъмѣ велретѹл лѹи ши ѧвїерѣ мѡрцилорѹ . ши ѹдецѹл . нъдъиндѹ-не спре мила славеєи лѹи . ши спре слѹжба ноастръ . Є҃ѵглїе : ши се фїе воѧ та ка (ш)и ѧ черю ши пре пѫмънтѹ : кѹмѹ ѧ черю ѧцерїи воѧ та факѹ ши ѧпреоуръ сънтѹ . аша ши нои деспре пъмънтѹ воѧ та се фачемѹ . домнезеѹ маре-и ши ѧпреоуръ кѹ то́ци сфенцїи тъи съ фїимѹ . Є҃ѵглїе : пъ-ѧрѣ ноастръ съцинѡаса дъ-ѡ ноаѡ астъ-зи . саціѹ грѣѧще чѣ че ѧсте фирѣ ноастръ . че е ѡпѹ а фи търие асть-зи кѹвънтѹл лѹи домнезеѹ а та-и къцига де мъѧре . пелица лѹи Х҃с . ѧсте пъѧре стътѹтѹлѹи ностру . ши трезвитѹлѹи ностру; ши сфнтѹл ши лѹмиратѹл сънцеле лѹи Х҃с пре спсенїе ноаѡ, ши спре вїѧца де вѣчи . рѹгъмѹ-нъ астъ-зи фъръ ѡсъндъ съ-не кѹмерекѹмѹ кѹ сфнта пелица лѹи ши кѹратѹл сънцеле лѹи, сѐ фимѹ гата къ доаѡръ пъѧръ мъѧре времѹ трѣче де лѹме . къ зисе домноул : ѧ тоате врѣме съ фимь гата . Є҃ѵглїе : ши ласъ ноаѡ грешалеле ноастре . ка ши нои лъсъмѹ грешицилѹрѹ ноцри . дерепче ши дѹпѫ боштецюре грешимь ши допъ фъгъ(дѹ)ить не рѹгъм се ласе ноаѡ, маи въртосѹ аратъ ноаѡ ка времѹ ръбдътори сь фимѹ . къ аша ва лъса елѹ ноаѡ . ка нои времѹ лъса виновацилѹрѹ ноцри . сѐ поменирем рѹ иѹ ва лъса ноаѡ; сѐ дѣдеремѹ ръѹ дерепітѹ ръѹ . иѹ ва лъса . аша нї-и зисъ ноаѡ де домнезеѹ : ка времѹ фаче нои вечирилорѹ ноцри . аша ши елѹ ва фаче ноаѡ нетрекѹтѹ . Є҃ѵглїе : иѹ не дѹче нои ѧ нъпасти . нетаре семѹ нои ѡамерїи . дерепітъачѣ иѹ ни се каде съ не дъмѹ нои кѹ воѧ-не ѧ испити . къ испителе сънтѹ але еи ноастре крединїце . съ авемѹ ръбда́ре де се не рѹгъмѹ кънд времѹ къдѣ къдѣ (!) ѧ испите, се иѹ ѧгицици фимѹ де нъпасти . че кѹ ацюторюл лѹи домнезеѹ ръбда́ре се авемѹ .

ши лѹкрѹ десесфършитѹ се прїимимѹ . къ чела че-ль ѧвенче испита, каде ѧ нъпасте . ши ѧгницитѹ ва фи ѧтрѹ ѩадѹ . е чела че ва кънд ѣ ши-ль ва трѣче кѹ ацюторюл лѹи домнезеѹ кѹ ръбдарѣ ши де ва трѣче достоиникѹ-и ши кѹрѹръ де славѫ че-и гътитъ де домнезеѹ челорѹ че л'аѹ юбитѹ елѹ . Євгліе: хиклѣнѹл ѧ (! l. ѧи) дракѹл че кѹ хлиншигѹл (! l. хиклин-) съѹ къзѹ де ѧ черю, ши скоасе адам ѧтъи ѡмѹ де ѧ раю . ши юда дела хс . ши алци мѹлци; де нѹ ѵиче . се не избъвѣскъ нон де ѡаме(ри) хиклѣне . къ ен нѹ н'аръ фаче ноаѡ ниче ѹи ръѹ . че хиклѣнолѹ връжмашѹлѹ ръдикъ ѡамерїи спре нои . ши фаче невое лорѹ ши ноаѡ; ка ръдикь шарпеле ши ѧтръ ѧ елѹ ши прилъсти евва, ши евва ѧшелъ адам, ши къзѹрь де бѹѧрътатѣ лѹи домнезеѹ, ши еи ши змеѹл . ши ръдикъ спре ѧсѹши хс . хиклѣнѹль ши ѧтръ ѧ фарисеи ши ѧшеларь іоуда спре перирѣ са, ши алцїи мѹлци . дерепітачѣ нѹ де ѡамери не рѹгъмѹ се не избъвѣскь, че де хиклѣнѹл връжмашѹлѹ че тоци не зементѣци . де се нѹ-ль фъгъдѹнмѹ елѹ ѧтрѹ неминь . се нѹ перимѹ кѹ елѹ че се оуримѹ елѹ ѧнтрѹ неминь . ши ии се каде се-лѹ блъстемъмѹ елѹ кѹ кѹ(вънтѹль) лѹи домнезеѹ (Євг.): . къ а та ѧсте ѧпъръцїѧ ши сила ши слава ѧ вечїѧ вѣкѹлѹи аминь . ѧралцъ нои ачичѣ ѧи дърнире съ авемѹ оуповъинцъ таре . къ ѧмпъратѹл а тотѹ ѩсте татъль нострѹ де ѧ черю . ши пѹтѣрникѹ ши слъвитѹ . де се ѹповъимь кѹ крединцъ таре . негъндиндѹ-не, ши се цим къ хиклѣнѹлѹ времѹ ѧвенче ши връжмашѹл кѹ сила татълѹи нострѹ . ши не вемѹ прослъви кѹ елѹ . апои кънд ѹ ва велри ѧнї слава са елѹ ва да кѹи-ши дѹпъ лѹкрѹлѹ лѹи ѧ вечїѧ вѣкѹлѹи . аминь . — пис поп Грнгорїе ди Мѫхачю . влѣт ҂з . р . кз . ѡт рожство: ҂ахої мсца мai . і . дн аминь.

XX.

1620.

(Cuvente den Bătrâni I, 345—406.)

Cronica lui Mihail Moxa.

Zidirea lumeĭ.

Іс . Хс . де'ичепѹтѹл лѹмїееи де'нтъю.

Сѹфлеть тинѫюбы авѹцїе сокотѣще . ши де пѹрѹрѧ о похтѣще, ѩрѫ тѹ сѹфлет ѧпържтескь, де пѹрѹрѧ ѧсетошези кѹ

мента, ка съ афли ѧвъцѫтꙋра кърцилѡр ши дентр'ѫнсе кꙋ дꙋлчацѫ съ те адъпи; ши ѧтреби съ цїи: карїи аꙋ домнить де'нтъю ши пънѫ ꙋнде аꙋ ажꙋнсь, ши кꙋм аꙋ ѧпържцит, ши къци ани. нои вѡм лꙋа ачесть греꙋ, съ-и ши кꙋ прѣцеть де дарꙋриле тале ꙗле не ръкорескь сꙋдориле ноастре; мꙋлци сѣꙋ невоить де аꙋ скрись ани ши ꙗꙋ кибзꙋить съ спꙋе адевърь, ши ꙋнꙋл кꙋ алть нꙋ'ш-аꙋ съмънать, ꙗтъ ши нои де къть не ꙗсте пꙋтѣрѧ спꙋнемь кꙋ адевърь.

Ѧчепꙋтꙋл лꙋ Дꙋмнезеꙋ че фꙋ фъкѫторю десъвръшит лꙋмїеи: де'нтъю фъкꙋ черю фъръ стѣле, нꙋмаи кꙋ кꙋвънтꙋл фѣче, ши-л фрѫмсецѫ дꙋмнезеꙋ кꙋ фрѫсѣцѧ лꙋи. Пѫмънтꙋл ꙗрѫ ера неподобить, къ ера коперить кꙋ'нтꙋнѣрекꙋл; дечи стрѫлꙋчи лꙋминѫ, ши фꙋци ѧтꙋнѣрекꙋл, ши се арътѫ пѫмънтꙋл, ши трекꙋ зꙋа де'нтъю.

Ѧ доа зи: лꙋминѫ ши а доа зи, ши фъкꙋ ши ал доиле черю, шї-и пꙋсе иꙋме дꙋмнезеꙋ чела че-л фѣче. атꙋнче ѧпърци апа, ꙋна ѡ сꙋи сꙋс, алта жос, ѧ сънꙋриле пѫмънтꙋлꙋи. ши пꙋсе ѧтре ꙗле черюл ка ꙋнь пърѣте врътос.

Ѧ треꙗ зи: стрѫлꙋчи ши а треꙗ зи атꙋнче токми ꙗзереле, ши извоарълe, ши вълиле, ши мꙋнцїи, ши пїетриле, врътоапеле, кодрїи, пѫдꙋриле, дꙋмбрѫвиле, помїи, ербиле, съмънѫтꙋриле, легꙋмиле, флориле, ши тоатѫ фрѫмсѣцѧ пѫмънтꙋлꙋи.

Ѧ патра зи: лꙋминѫ ши а патра зи, ѧчепꙋ а подоби черюл кꙋ стѣле ши кꙋ лꙋчѧфери, кꙋ соареле ши кꙋ лꙋна, де се ѧтрекь ꙋна кꙋ алтѫ ѧтрꙋ лаꙋда кꙋи лѣꙋ фапть ши съ кꙋноаскѫ ѡаменїи ѣремиле анилѡр. Пꙋсе пре Кронь мани сꙋс, ал доиле Зевсь, ши ал треиле Ѧрись, ал патрꙋл соареле де лꙋминѣзѫ лꙋмїеи, ал чинчиле Ѧфродить, ал шаселе Ѥрмїа, ши лꙋна мани жос, ши ѧблѫ непържсить, дꙋпѫ зиса лꙋи Дꙋмнезеꙋ, карѣ-шь ѧ ржндꙋл еи.

Ѧ чинчѧ зи: дечи пънѫ а чинчѧ зи нꙋ ера пре пѫмънть ниче ѡ витѫ, ниче ѧтр'апѫ, ниче ѧ въздꙋх а зꙋбра, ши зисе дꙋмнезеꙋ апелор, де фѣчерѫ пещи де тот фѣлꙋл, съ ле фїе сꙋфлетꙋл ши храна дентр'апѫ, ши дентр'апѫ еши родꙋль пасерилѡр че зборѫ. ꙗрѫ де ѧ пѫмънть тоате добитоачеле, ши фїериле, гадинеле ши тоате гъѧнганїиле кътe ѧмблѫ пре пѫмънть.

Ѧ шасѣ зи фѣче дꙋмнезеꙋ раюл кꙋ тоате помѣтеле ши кꙋ фрꙋмоасе мѵризмѫ, ши кꙋ дꙋлчацѫ десфътатѫ, кꙋ ѧвъцѫтꙋра сфинцїеи лꙋи; ши ѧ мижлокꙋл раюлꙋи ржссъди дꙋмнезеꙋ помь де пречепꙋт че ꙗсте бине ши ръꙋ, ши апѫ кꙋржтоаре ѧ мижлокꙋл раюлꙋи де ꙋдѫ помецїи, ши де аколо

авѹть свадж мѹлть кѹ домнѹл латинескь кѹ Латин, Фавно ши Тѹрнѡсь Савантѹл ши кѹ алци домни де ѧпрежѹр, ши тотѹ-н бѫтѧ Єнїѧ. Ѧпои се ѧпѫкарж ши ѧпърцирж лок де царж. Дѣка мѹри Єнїа, ель стътѹ домнь фїю-съѹ Ѧсканїе, нъскѹт де ѧ Креѹса фата лѹи Прїамь краю; дѹпъ 'нсѹл стътѹ фїю-съѹ Теверь, ши ера мѫндрѹ ши витѣзь, ши мѹри некать. Дѣчїи ръмасерж дои фечори, Немиторь ши Ѧмѹлїе; Немиторь лѹѡ домнїѧ, Ѧмѹлїе авѹцїе, ши се скѹлж Немиторь де ѹчисе фечорїи лѹ Ѧмѹлїе тоци, ѩрж вре ѡ фатж ель ѡ пѹсе попж, ши пѹсе лѣце: фѣтеле че ворь фи попи съ нѹ се мърите; ѩрж ѩ се аместекасе кѹ ѡаре чине; дѣка аѹзи Немиторь къ е грѣ, пѹсе де ѡ пѫзїѧ пънж кѫндь нъскѹрж дои цѣмени; дечи пре денса ѡ бѫгарж ѧ теминцж, ѩрж пре коконїи и лепъдарж кѹ ѹнь чинь пре апа Тиверїеи съ пїарж; ѩрж дѹмнезеѹ и крѹцж, къ-и гѫси ѹнь поркарю анѹме Фестѹль, ши фѣче бине къ-и дѹсе акасж-ши, ѩрж мѹѩрѣ лѹи Лѹпа нъскѹсе ѹнь коконь морть, къ фѹ воѩ лѹ дѹмнезеѹ, дѣчїа и пѹсе сѹгаши ѧ локѹ де фечори. дѣчїѧ ле зисе нѹме: Рѡм ши Ромил. Дѣка кресскѹрж, лорь ле ера вїаца кѹ поркарїи, де пъцїѧ тѹрме ши фѹра. кѹ нецїѹтѹл стрикарж тѹрма лѹ Ѧмѹлїе, че ле ера мошь: татж мъни-са. Дѣчї-и принсерж шї-и дѹсерж ла Ѧмѹлїе, ель-и възѹ воиничи ши фрѹмоши. ши афлж къ-и съмть непоци, ши адѹнарж глоате де скоасерж пре Немиторь де ѧ домнїе ши дѣдерж лѹ Ѧмѹлїе домнїѧ, ѩрж Ѧмѹлїе дѣде авѹцїе мѹлтж непоцилорь, де ръдикарж оци ши добѫндирж мѹлте домнїи ши църри. Дѹпж ачѣѧ зиди Ромил четате прѣ маре ши фрѹмоасж, де ла Ѧдамь пънж с'лѹ фъкѹт Рѡмѹл 4708 де ани; ши кѹ глас де бѹчинь ѹрж: съ аскѹлте тоатж лѹмѣ де четатѧ че и се пѹсе нѹмеле Рѡмь; дечи къци есь де аколѧ еи се кїамж Рѹмѫни.

Impărăția luĭ Leu Iconoclast.

Ѧпъръцїа лѹ Леѹ Иконоборецъ.

Ѧчеста Леѹ, кѹ нѹмеле ши кѹ нъравѹл де леѹ, ши кѹ сѹфлетѹл де фїарж, ел ера де ѧ Ісаврїа, де рѹдж мѣсерж, ши-л гѫсирж ла ѹнь пѹць нице Ѡврѣи негѹцѫтори ши-л кѹноскѹрж кѹ але лорь мъестрїи къ ва фи ѧпърать, дечи-л жѹрарж ка съ аскѹлте диншїи кѹмѹ-л ворь ѧвъца кѫндь ва фи ѧпъ-рать. Єль ли се фъгѫдѹи къ-и ва аскѹлта, ши дѣчїи кѹ-рѫндь фѹ кѹноскѹть де сфатничи ши соси воеводь ръсъритѹлѹи,

ши-ши лѧлѫ ажѹторю Ѧртаказдь анѹме ѹнь боѩринь, дѣчїи се ръдикѫ ѧпъратъ; ѩрѫ Ѳеѡдосїе дѣка аѹзи, ель фѹци де-ш лъсѫ скаѹнѹл ши кѹнѹна мѹничиторюлѹи, ши се кълѹгъри, дѣчїи добѫнди ѧпържїѧ де вѣчи; ѩрѫ чел кѹ нъравь де леѹ, фїарѫ нъсилникѫ, атѹнче венирѫ чеи проклѧци де Ѡврѣи ла чел леѹ сълбатекь ши свирѣчь, дечи ниче чершѹрѫ аѹрь, ниче арцинть, ниче боерїе дела ѧпъратѹл, че-и знсерѫ аша: де вери съ мори де бѫтрънь ѧ пържїе (!), ѩрѫ тѹ лѣпъдѫ иконеле де ѧ бесѣрекѫ ши раде ѡбразеле де пре зидѹри ши ѡпрѣще ѡаменїи съ нѹ се ѧкине лорь. Єлѹ се фъгѫдѹи, пѹюл аспидеи непоцилорь нѫпърчееи, ши кемѫ пре Германь патрїархѹл де врѹ съ-л ѧпреѹнѣзе а ръѹ сфатѹл лорь, ѩрѫ пъринтеле нѹ-и дѣде ниче а гръи, че-л фоарте ѧфрѹнтѫ ръѹ кѹ сфентеле скриптѹри. Єлѹ-л гони де ѧ патрїершїе. Ѡ амарь скѹлѫ-се лѹпѹл пре пъсторю, ши ѧтраръ лѹпїи ѧ тѹрма лѹ Х҃с. де ѡ спъруѧ ши ѡ нека кѹм ера маи ръѹ, ши сфръшїѧ (! l. сфъ-) ѡбразѹл лѹ Х҃с. ши а прѣ кѹратеи маиче ши а тѹтѹрорь сфинцилорь, ши-ши врътсѫ вениѹл амарь пре тоци крецинїи къци се ѧкина сфинтелорь ѡбразе, де-и мѹнчїѧ шї-и рънїѧ кѹ мѹлтѫ ѧвъцѫтѹрѫ а дракѹлѹи, ѧкъ маи врътось пре пъринцїи кълѹгѫрн! Соцѹ се фѣче лѹ Вартасарь кѹ рѣле лѹкрѹре але лѹи, къ ковръшїѧ пре мѹнчиторїи де'нтью. Йть еѹ вою арътa корбѹлѹи негрѣла, къ ера ѡ бесѣрекѫ апроапе де света Софїа ши ера стрънсе кърци ѧтр'ънса: треи ѧтѹнерѣче ши треи мїи, ши ера а тоатѫ лѹмѣ фнлософїи ѧтр'ънсе адѹнате, де ле цинѧ 4. даскали плини де тоатѫ ѧцелепчюнѣ, ши цїѧ фнлософїѧ тоатѫ ши адънкѹл скриптѹрилор елинецци кѹ крецинецци, ши вѣкѧ кѹ тотѹл, тѹтѹрор арътa шї-и лѹмина кѹ кѹвинтеле ка соареле, къть токма ѧшиши ѧпърацїи немикѫ нѹ фъчѧ фърѫ сфатѹл ачелора пъринци фнлософи; ѩръ ѧпъратѹл Леѹ мѹлть невои съ-и поатѫ ѧтоарче съ-и фїе соци спре ръѹл лѹи че фъчѧ, че маи бине врѣ гони вълтѹрь саѹ врѣ принде стѣле; дѣка възѹ къ немика нѹ ва фолоси, ел адѹсе гѫтѣже ѹскате демпрежѹрь де бесѣрекѫ, дечи арсе пре ачеи сфинци пъринци ѧпреѹнѫ кѹ кѫрциле ѧ бесѣрекѫ. Ѡ амарь леѹ кѹ сѹфлеть крѹнть ши кѹ минте де фїарѫ въжмаше, кътѫ пагѹбѫ фечеши! къ ера аколѣ, маи скѹмпь де тоате, ѹнь сфитокь минѹнать де пънтече де шарпе ши ера ѧтр'ънсь скриптѹра лѹи Ѡмирь: Илїада ши Ѡдисїа. Л знлеле ачестѹѧ Леѹ прѫдарѫ кѹ мѫнїе цара гречаскѫ пънѫ лънгѫ Цариградь. Ши домни ачеста Леѹ кѹмплить 25 де ани.

Despre Vasilie Machedoneanul.

Съ спѹнемь пѹцинел де Василїе, къ ера де ѧ Македонїѧ, фечорь де ѡмени месери, ши фѹрѫ робици де Шкѣи, ель сѹцѧ цицѫ атѹнче, ши сечера мѹма лѹи ѧ къмпѹ стъпѫнилорь, коконѹл зъчѧ пре мирице ши венїѧ ѹнь влътѹрь де-ль ѹмбрїѧ, мѹмѫ-са'ль гонїѧ, ель ꙗрѫ венїѧ, апои-л лъсѫ, къ пречепѹ къ е семнь бѹнь; дѣка соси ѧ връстѫ, елѹ-ши пържси маикѫ-са де се дѹсе ѧ Цариградь ши се нъими пре ла ѡамени де се хрънїѧ; ноаптѧ дѹрмїѧ ла ѡ бесѣрекѫ анѹме свети Мокїе, атѹнче вени сфънтѹл де гръи преѡтѹлѹи: че дорми де нѹ те сколи съ бацн пре ѧпъратѹл ѧ касѫ? елѹ се скѹлѫ ши мѣрсе ла бесѣрекѫ де възѹ ѹнь ѡмь спрътигось кѹ неще мъни гроасе дѹрминдь пре пъмѫнтѹль голь; лѹи и пърѹ ѡ ведѣре, дечи се тѹриѫ; лѹи и вени пънѫ а треꙗ ѡарѫ, шї-и спѹсе апои: чине доарме ачїѧ ел ва фи ѧпъратъ; атѹнче мѣрсе де-л дещептѫ ши-л дѹсе ѧ касѫ-ш кѹ чисте (!) маре; ши авѣ преѡтѹл ѹнь фрате де слѹжїѧ ла ѹнь боꙗринь маре де-ль кема Ѳеѡфилицъ, дѣчїи дѣдерѫ ла боꙗринь, елѹ-ль пѹсе комись; атѹнче адѹсерѫ лѹи Михаиль (ѧпърат) ѹнь бидивїѹ прѣ бѹнь дарь де ѧ Мисирь, ши нѹ се афла ниме съ-ль поатѫ ѧкълека, ꙗрѫ Ѳеѡфилицъ спѹсе къ аре ѡ слѹгѫ бърбатѫ, ши фѹ атѹнчешь кематъ Василїе, дечи принсе калѹл де фръѹ ши-л ши ѧкълекѫ ши алергѫ къть-и фѹ воѧ; атѹнче-л пѹсе комись маре ши кѹръндь соси ши постѣлникь маре, ши-л фоарте ювїѧ ѧпъратѹл, ши дѣчїѧ ѧчепѹ а ѹри пре Варда. Михаил елѹ-ши пъзїѧ жокѹриле ши бериле ши мъѧкъриле; атѹнче вени ѹнь вѣстникь де-и спѹсе ѧпъратѹлѹи къ-и прадѫ Кърѫиманїи цара; ель дерепть съ нѹ се спае боꙗрїи ши съ нѹ пържсѣскѫ жокѹл, алергѫ де сфъримѫ ѡ ѡглиндѫ че ера фъкѹтѫ де ѹнь философь, дечи къть врѣи къѹта ѧтр'ѫнса тѹ врѣи кѹноаще фїе ден че латѹри а тоатѫ лѹмѣ съ се врѣ ръдика ѡщи. Ѡ, небѹнїе, кътѫ пагѹбѫ фѣче Гречилорь!

Атѹнчѣ дѣде Михаил ѡ ибовникѫ а лѹи дѹпѫ Василїе, анѹме Євдокїѧ, ши ѡ кѹнѹнѫ ѧсѹши, ши-шь дѣде кѹнѹна де ѧпържцїе лѹ Василїе съ фїе ѧпърать. Ѡ датѫ жѹкѫ тоатѫ зѹа, сара бѹ де се ѧбѫтѫ; ѡаречине анѹме Василикинь лъѹдѫ пре ѧпъратѹл къ: жѹкаши бине астъзь ши врътежиши бине калѹл ла алка; ель ера бѣть де се бѹкѹрѫ ши-л дърѹи пре ачела кѹ пашмацїи лѹи, ши-л пѹсе съ фїе ѧпърать; Василїе ста де привїѧ, ши къѹтѫ ѧпъратѹл кѹ амарь лѹ Василїе;

атꙋнче се спъре ши адꙋнѫ чатѫ ши се ръдикарѫ ѧтр'ача ноапте де ꙋчисерѫ пре Михаил, къ-ль афларѫ махмꙋрь де винь ла ацернꙋть, дечи нꙋ се пꙋтѣ апѫра, че фꙋ жꙋлгѣть аколѣ. Ши аꙋ домнить Михаил ѧпреꙋнѫ кꙋ мꙋмѫ-са 14 ани, ѩрѫ ѧсꙋши 11 ани, ши-л ѧгропарѫ ла мънѫстире че ѡ кема Хрисополи, лъѧгѫ мꙋмѫ-са; аша ера а лꙋи Михаиль вїаца: нꙋман че бѣ ши мънка ши жꙋка.

XXI.

1620.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de judecată.

(Jași 7128.)

Єꙋ бꙋми (?) косте бъгок вел дворник долнѣки земли. и никоаре вел дворник вишнѣки земли. и дꙋмитрꙋ гоѩ вел-постелник. и небожатко логофѣт. и дꙋмитрꙋ лꙋпе дворник глотнїи. и баико шетрар. и инїи болѣри ѡт двор гдпнꙋ его мласт.

Скрїем ши мъртꙋрисим кꙋ чѣстъ скрисоаре а ноастръ. кꙋм аꙋ венит ѧнаинтѣ ноастръ. кълꙋгърїи дела свънта мънъстире дела хꙋмор. кꙋ ꙋн запис де мъртꙋрїе фъкꙋт де трифан постелникꙋл. ши с'аꙋ пърът де фацъ ѧнаинтѣ ноастръ кꙋ рꙋска кълдърꙋшоае. сора лꙋи трифан пост. прентрꙋ сатꙋл влъичѣнїи съ лок де моаръ ѧ жижїа че ѩсте ѧ цънꙋтꙋл дорохоюлꙋи. ши прентрꙋ доѡꙋ фалчи де вїи де котнар ѧн дѣлꙋл пскпꙋлꙋи. зикъндꙋ кълꙋгърїи. къ лѣꙋ дат ши ѩꙋ милꙋит трифан пост. кꙋ ачел сат ши кꙋ ачѣле доѡ фалчи де вїи. прентрꙋ сꙋфлетꙋл лꙋи ши а цюпъинѣсїи (!) сале. ши съ ле фак(ъ) паменте де ан ѧтра ан. ши ачел запис ера фъкꙋт де трифан пост. ѩръ рꙋска кълдърꙋшоае. аꙋ зъс. къ ачел сат ѩсте дирѣптъ мошїе еи. ши саꙋ венит ѧн партѣ еи. дечи н'аꙋ врꙋт съ-л дѣ кълꙋгърилор. дечи нои ам ѧтребат пре кълꙋгърїи: маи цънꙋт аꙋ пънъ акмꙋ ачел сат. аꙋ ба? ѩръ еи аꙋ зъс: къ нꙋ'л аꙋ маи цънꙋт. дечи нои ам сокотит кꙋ дирептꙋл ши ам зъс рꙋскъи кълдърꙋшоае съ с(ъ) токмаскъ кꙋ кълꙋгърїи. съ нꙋ стриче дарѣ фръцине-съꙋ. дечи рꙋска с'аꙋ токмнт де бꙋнъ воѩ еи. кꙋ кълꙋгърїи ши лѣꙋ дат алтꙋ сат анꙋме хринканїи пре жижїѩ кꙋ лок де мори ѧн жижїѩ. ѧн цънꙋтꙋл

шишилор . ши лѣꙋ лъсат ши ачѣле дом фалчи де вїи ла котнар . че ачест сат ѥсте дирѣптъ кꙋмпъръторꙋ лꙋи трифан пост . дирептꙋ . т . де талер . дечи кълꙋгърїи с'ꙋ токмит . ши ꙋ лꙋат ачест сат ши влъичѣнїи ѥꙋ лъсат еи . къчи ꙋ фост ши вънꙋдꙋци . ши ачел запис че ꙋ авꙋт фъкꙋт де трифан пост . ѧнкъ'л-ꙋ дат кълꙋгърїи де'л-ам рꙋптꙋ . ши ꙋн исписок де ла радꙋл вовд ашишдере . ши с'ꙋ токмит ѧндесине . ка съ н'аибъ маи мꙋлтꙋ а пъръ кълꙋгърїи пре рꙋска кълдъръшоае . ничи ѥ пре кълꙋгърїи . че съ-ш цїе ачел сат кълꙋгърїи анꙋме хринканїи кꙋ лок де моар(ъ) ѧн жижїѥ . ши ачѣле дом фалчи де вїе ѧн котнар ѧ пископ . ши съ факъ паменте лꙋи трифан пос . дмнезъꙋ ѥарте . ѥаръ чине ва маи скорни пъръ . съ хїе неертат де домнꙋл дмнезъꙋ . ши де прѣчста маикъ ши де тоци свенцїи . че съ хїе треклѣт ши проклѣт ѡт га бга амин . де ачѣста мъртꙋрисим кꙋ чѣстъ скрисоаре а ноастръ . пис ꙋ ѥс вл . зрки . юл . вї . днь.

XXII a.

1600—1625.

(Ms. Acad. Rom. Codex miscellaneus.)

(Повестѣ лꙋи Адам ши а Євеи.)

Călătoria luĭ Sith la raĭu.

Eva povestește:

.....Акълекж адáмь ши съ дꙋ́се . ши афлж пре асин (авел corect. marg.) цꙋнгат' ши нꙋ́-й зи́се лꙋи каин неникж . пре кꙋмꙋ́-й зисѣсе лꙋй ѧцерꙋл' . ши адꙋсе пре авел ши-л пꙋсе ѧ локꙋл че съ кїамж рїѡ́нь . атꙋнча нжскꙋм пре си́оь . ши зи́сей кжтржадам : нꙋ-ц пае ржꙋ домнꙋл' мїеꙋ . къ ѥтж ѧ ло́кꙋл лꙋй авел нжскꙋм алтꙋл . шї-и пꙋсержнꙋмеле лꙋй : сиоь.

Атꙋнча адам съ ржсти ши зисе : та́чй! тꙋ мꙋѥаре . къ сꙋфлетꙋл мїеꙋ съ ѧпꙋцинж ѧтрꙋ ми́не . ѥаржси́о' зисе : домнꙋл' мїеꙋ! еꙋ мж воѡ дꙋче ѧ ра́й . ши де аколо во́й адꙋче ѡа́реш че . ведѣ-ве́рй ши те вери одихнн.

Адам зи́се : о фнюле! кꙋм съ ѧтрн тꙋ ѧ ра́и? нꙋ ашж . нꙋ ашж . че па́сж ѧ проти́ва ра́юлꙋй ши плжнцй . доаржкꙋм-ва

не ва да дꙋмнезѫꙋ дни помꙋл маслинꙋлꙋй съ вѫзꙋ. ка доа́рѫ мн с'аре ма́и потоли боала.

Фїюл' съꙋ сно зи́се: де че боле́цїй. ѡ пѫринтеле нострꙋ?

Ада́мь зи́се: о фїюле! маре боа́лѫ ам. кънд҃ь грешїй е́ꙋ ши майка воастрѫ. атꙋ́нчѧ зи́се дꙋмнезѫꙋ: ѧмꙋлци-съ-во́р сꙋспиниле та́ле ши пꙋрꙋрѣ ѧтрꙋ грижи ка съ петре́чй. да́-ц' во́и цїе ѡв де боале. ꙋна́. боа́лѫ де и́немѫ. адоаѡ. боалѫ де ѡкй. дꙋпѫ ачѣлѣ алалть тоате. ꙗрѫ ма́йкѫй воастре ѧй зисе: пꙋрꙋрѣ бѫрбатꙋл тѫꙋ съ те бирꙋѧскѫ. ши кѫнд҃ь верй на́це коко́нꙋл кꙋ моа́ртѣ съ ци съ кꙋмпѫнѣскѫ. шн съ скꙋлѫ си́ѡь ши съ дꙋсе кꙋ маика са ѧ ра́и. ши възꙋ е́вва о фїарѫ кꙋмплитѫ че съ кїамѫ горгониѧ, гонинд пре фїю-съꙋ сноь ши стѫтꙋ де зисе кѫтрѫ дѫнсѫ: ѡ фїарѫ! нꙋ́-ц' адꙋ́чй ами́нте. кꙋм тѣм хрѫни́ть кꙋ мѫнниле мѣле. кꙋм кꙋте́зй тꙋ дешкиде гꙋ́ра та спре ѡмꙋл че ꙗсте фѫкꙋ́ть пре ки́пꙋл лꙋ́й дꙋмнезѫꙋ? саꙋ кꙋм поци рѫнжи днницїи тѫ́й асꙋпра лꙋ́й? атꙋ́нчѧ фїара рѫспꙋнсе кѫтрѫ евва ши зи́се: ѡ е́вво!. дин тине с'аꙋ ѧчепꙋ́т'. кꙋм кꙋтезаш тꙋ дешкиде гꙋ́ра та спре мѫнка́ре че-ц зи́се цие дꙋмнезѫꙋ съ нꙋ мѫнѫ́нчй?. дере́пть ачѣѧ ши е́ꙋ де во́й врѣ ши пре фечорꙋл тѫꙋ во́й мѫника. ꙗрѫ ев'ва ꙋ́нде ѧчепꙋ а плѫнце гла́сꙋль е́и съ аꙋзиѧ де ла рѫсѫрнтꙋл' соа́релꙋ́й пѫнѫ ла апꙋс. ши зи́се е́вв'а: о амар́ ми́е домнꙋл мїеꙋ! де акмꙋ пѫнѫ ѧ вѣкь. блѫстѫма-мѫ-вор́ тоа́те лимбиле. ши ѧчепꙋ а плѫнце ѧнаинтѧ ра́юлꙋй. кꙋ фїю-съꙋ кꙋ сноь ши́-ш' арꙋнка цѫрѫнѫ ѧ ка́пꙋл' съꙋ. ꙗр ѧцерꙋл' ли съ арѫтѫ ло́р. ши ле зи́се: че стрига́цй? си́ѡ' зисе: доа́м'не! пѫринтеле мїеꙋ ꙗсте бол'нав. ши дорѣцїе де дꙋл'чаца ра́юлꙋй. ши по́ф'тѣцїе съ вазѫ ди́н' помꙋл' маслинꙋлꙋй. доа́рѫ кꙋм-ва и с'аре май потоли боала лꙋ́й. ꙗрѫ ѧцерꙋл зи́се: о сное! пъринтел(е) тѫꙋ адам нꙋ а́ре лѣкь. къче къ с'а́ꙋ апропиѧть зи́леле лꙋ́й кѫтрѫ моа́рте ши свръшитꙋл ꙗꙋ вени́ть. ши фрѫмсе дин помꙋл чела че динтр'ѫись мѫнкасе адам. пентрꙋ кареле пом фꙋ гони́ть дин ра́й. шн дѣде лꙋ́й сно. сно дꙋсе ла адам. адам вѫзꙋ ши кꙋно́скꙋ ши сꙋспинѫ та́ре ши ѧплети кꙋнꙋ́нѫ. ши́-ш' пꙋсе ѧ ка́пь. ши възꙋ мѫна лꙋи дꙋмнезѫꙋ лꙋѫндь сꙋфлетꙋл лꙋ́й. ши възꙋ е́вва. кѫделница кꙋ ладан кѫдиндь трꙋпꙋл лꙋ́й ада́мь. ши вѫзꙋ тре́й ѧцерй цїинд лꙋми́нй апрнисе ѧ мѫниле сале. ши кѫꙋтѫ сно спре черй. ши вѫзꙋ сꙋфлетꙋл лꙋ́й адам стѫндь апроа́пе де дꙋ́мнезѫꙋ ѝши мꙋлциме де ѧцери съ рꙋга́ пентрꙋ адам. шн кѫндь съ скꙋлѫ архаггль михаи́ль атꙋ́нчѧ то́цй ѧцерїи тѫкѫрѫ (!l. -кꙋ-). атꙋ́нчѧ съ млстиви дꙋмнезѫꙋ ши-ш тинсе мѫна

са де апѹкѫ сѹфлетѹл' лѹй адам . ши лвѫцѫ пре снфть де лѹѡ трѹпѹл лѹй ши-л дѹсе л локѹль че съ кїемà героси́а пла́та ши кѫнд сѫпѫ гроапѫ . лцерѹл сѫмнѫ гроа́па . ши фѹ глас дин че́рй де грѫ́и : адаме! ада́ме! . ел зисе : че ѩсте доамне? . дѹмнезѫѹ зисе : крез' спѹсѹ-ц-ам цие . къ дин пѫмѫнть е́цй ши ѩрѫ л пѫмѫнт' ве́рй мѣ́рце . ѩрѫ пѫмѫнтѹл(ѹи) зисе : ал' тѫѹ дин-тр'але тале цїе адѹче де тоате! . аша лгропарѫ пре адам кѹ кѹнѹна че ера л ка́пѹл' лѹ́й . евва кѹ глас смери́ть съ рѹга . кѫтрѫ лѹмнезѫѹ . ши грѫиѧ : доамне . пърынтеле мїеѹ! . приимѣце сѹфлетѹл мїеѹ . ши аша дѹпѫ адам' а шасѧ зи плекѫ ка́пѹл съѹ . ши-ш дѣде сѹфлетѹл съѹ лѹ́й дѹмнезѫѹ . ши аколо лгропа́рѫ пре евва лѫнгѫ фїюл съѹ авел' . шн ако́ло кресѹ ѹн лемнь дин кѹиѹна че е́ра л капѹл лѹ́й ада́м' .

Славѫ домнѹлѹи дѹмнезѫѹ ши мѫнтѹиторюлѹи нострѹ Іс . Хс . лтрѹ вѣчи де вѣчй . ами́нь.

XXII b.

1600—1625.

(Ms. Acad. Rom. Codex miscellaneus.)

Paleea.

Povestea luĭ Melchisedec (pag. 119—140).

.....Зи́се дѹ́мнезѫѹ къ́трѫ аврамь ·:· ѩтъ еѹ́ вой пѹне сватѹль мїеѹ кѹ ти́не лтрѹ тоатѫ рѹда де акмѹ ши пѫнѫ л вѣчй . ши те вой блсви́ пре тине ши верй фи́ блсвить . ши де акѹмь лнайнте нѹ ва фи нѹмеле тѫѹ авра́м . че авраам ва́ фи́ нѹмеле тѫѹ . пентрѹ къ пѫринтеле съ спѹне пъринте а мѹлте лим'бй . пъринте алес ши пъри́нте лнал'т . пентрѹ къ пъринте а мѹлте лим'бй тѣм пѹсь пре тине . крѣце-те-вой ши те вой лмѹл'цй фоа́рте . Че акѹмь ѧ асинѹл тѫѹ . ши ѧ вешімънте скѹм'пе де мѹлть прець . ѧ пъйне ши винь ши бри́чюл амѫнѫ . ши те сѹе л мѫгѹра ѳамарїей ши стѫй пре пїа́трѫ ши стригѫ де трей ѡрй : члче бїи! . члче бѫїн! . члче бѫїн! . ши ва еши де-спре ла́тѹрѣ мѫгѹрей деспре мїазѫ ноапте . еши-ва ѹнѝ ѡмь сѫлбатекь . кѹ ѹнгиле де ѹ́нь ко́ть . ши кѹ пърѹль капѹлѹй ши

ку барба пънѫ ла пичоаре. ѿрѫ ту съ ну те спа́й де дънсь. чи съ те ско́лй съ тай ѹнгиле лѹй. ши съ-и ра́зй пърѹль лѹй ши съ-и да́и пъйне съ мънѫнче. ши вини съ бѣ. ши те ве́рй власви де дѫнсь ши вери фи блсви́тъ.·.

Ѧчеста Мелхисе́дек съ спѹне фѫрѫ де татѫ. фѫрѫ де рѹдѫ. асѣмене ѧсте фїюлѹй лѹй дѹм'незѫѹ. майка са съ кїамѫ сали́мѹль. пре нѹмел(е) четъцей ей. ѿрѫ татѫ-сѫѹ съ кїамѫ ѡседекь. ши нѫскѹ. в. фечорй. нѹмеле ѹнѹѧ седекь. ши нѹмеле челѹѧ-л-алть мелхи. ла арѫтаре ера́ ши ачеѧ ши четатѣ ло́р(?) ѡседекь ера непоть лѹй невро́дь. пентрѹ ачѧѧ съ сълъшлѹйѧ л пола́те. де ла невро́дь петрекѹрѫ лпѫрѫцинидъ. лсѫ бирѹнѧ ши лпърѫцїѧ вавилонѹлѹй. кънди фѹ лтр'ѹна де зи́ле. зи́се ѡседекь лпърат' фїюлѹй съѹ лѹй мелхи: фїюле! ел зисе: че вей съ зи́чи пъри́нте? шї-й зи́се: дѹ-те ла чюрда бойло́рь нощри л галилей. ши-м' адѹ. о. де цѹнчй ка съ цѹнгемь жртвѫ. марелѹй крон дѹ́мнезѫѹ. ши челора-л-а́лцй къ ам нъдѣжде дѹпъ ачѣѧ съ мѣрцем ла ѡа́сте. Ѧчѣстѧ дѣка аѹзи мел'хїй превегїе лтр'ачѧ нолїте врѫнди съ плинѣскѫ слѹжба ши лвъцѫтѹра пъринтелѹй съѹ. лтр'ачѣ нолїте ера лѹна фоа́рте лѹминатѫ. ши стѣклеле стржлѹчїѧ фоа́рте. ачѣстѧ дѣка възѹ мелхїй съ ми́рѫ. ши гѣнди лтрѹ сине зикѫнд': ѡх! пре че лѹкрѹрй фрѹмоасе ѡдихнѣце дѹмнезѫѹ. фѫкѫторюль а тоате! дѹче-мѫ-вой де вой спѹне пъринтелѹй мїеѹ. май би́не ачестѹѧ съ лнѫл'цѫмь жрътвѫ. декѫть бозилѡрь. челорь мѹцй. ши сѹрзй. мai би́не съ адѹчем ши съ цѹнгем жртвѫ дѹмнезѫлѹй чересѹ. Татѫсѫѹ дѣка аѹзй ачѣстѧ съ мѫнїе. ши зисе кътрѫ дѫнсь кѹ цѹрѫмѫнть: цѹрѹ-мѫ пре ма́реле мїеѹ дѹ́мнезѫѹ. ка нѹ кѹм'ва съ съ мѫнїе спре мине ши съ мъ здробаскѫ. ѿрѫ акѹм' те вои цѹнгѧ ши те вой да пре тине жртвѫ гата дѹм'незѫилорь мїен къче къ адѹсешь ви́клешѹгъ спре мине ши спре дѹм'незѫн мїен.·.

Дечй дѹкѫндѹ-сѫ мел'хи л галилею. ѿр татѫ-сѫѹ лтрѫ кѫтрѫ лпържтѣса сали́ма ши грѫи: ѿтѫ еѹ гѫндїй ка пре ѹнѹль дин фечо́рїй но́щрй съ-л цѹнгїемь. ши съ-л дѫм жртвѫ марилорь дѹ́м'незѫи. ѿрѫ лпържтѣса юбїѧ май врътось пре мел'хїи. декѫт пре се́декь. ши кѹ плънсь зи́се: възь къ вей съ цѹнгй пре юби́ть фїюл мїеѹ ка съ-л дай жртвѫ дѹмнезѫилорь нощри. лпъратѹль зисе: съ нѹ фїе аша́. че съ арѹнкѫм со́рцй. де́чй арѹнкарѫ ши възѹ соа́ртѣ спре фїюл ей чел' май микь анѹме мел'хїй. Йрѫ кьнди цинѹ лпържтѣса къ вине мел'хїй дин галилею. зисе кѫтрѫ фїюл съѹ. се́декь: ѿтѫ фра-

теле тъѹ мелхїй ва съ моарѫ де мѫниле тътѫни-тѫѹ ка съ-л дѣ пре ѧс жиртвѫ . че те скоалѫ де мерцй ѧтрѹ тѫмпинарѣ лѹи . шї-й спѹне лѹй де тоате . съ фѹгѫ ѧтр'алтѫ па́рте . ка съ сѫ избѫва́скѫ де гѫндѹль тътѫни-сѫѹ . Де́чй съ скѹлѫ седек ши съ дѹсе ѧтрѹ тѫмпинарѣ фрателѹй съѹ мел'хїй . ꙗрѫ ѧпѫратѹль зисе къторѫ пѹтѣрничїй съй ши къторѫ то́ци божрїй : ꙗтѫ еѹ гѫндїй . ка съ цѹнги пре фїюл мїеѹ чел май тънѫрь . адекъ пре мелхи . ка съ-л ѧналць жиртвѫ : —

Ши дѣка аѹзирѫ де цѹнгїѧрѣ ѧпѫратѹлѹй . съ цѹрѹирѫ тоцй божрїй съ-ш цѹнге къте ѹи фечорь съ ѧналце жртве бозилорь . пентрѹ ка съ ѧтѫрѣскѫ кѹвънтѹль ши похта ѧпъ-рѫтѣскѫ . (ꙗ)рѫ седек дѣка тѫмпинѫ пре фрѧте-съѹ мел'хїй ѧй спѹсе лѹй де тоате къте фѹрѫ . шн ѧ гра́бѫ дескълекѫ мел'хи депре калѹль съѹ ши съ дезбрѫкѫ де вешмѫнтѹль съѹ каре-л пѹрта ши-л пѹсе пре кал' . ши зисе къторъ фрате-съѹ мелхи (corect. marg. : седек) : ѧ калѹл ши хайнел(е) ши ѡаменїй . ши добитоачеле ши те дѹ къторѫ пъринтеле мїеѹ . ꙗрѫ еѹ мъ вои дѹче кѹ ачастѫ хаинѫ че амь асѹпрѫ ѹнде нимѣ мъ ва ци . ши аколо вой петрѣче . пентрѹ ка сѫ ска́п де ачѧ моарте амарѫ . седекь лѹѡ тоате къте фѹрѫ ла фрате-сѫѹ мел'хїн ши съ дѹсе ѧ четате ѧ салимь къторѫ пъринцїй съй . ꙗрѫ мел'хи ста де аскѹлта плънсѹл' шн тънгѹирѣ че съ фъчѧ ѧ четате . пентрѹ фечорїй че врѣ съ-и цѹнге . ши ера глъчавѫ мѹл'тѫ ѧтрѹ то́ци ѡаменїй . шн адѹнарѫ фїеште-чине къте ѹи коконь ал' съѹ . ши фѹрѫ де то́цй . п . де коко́ни . ши ста́ де ашеніта пре ѧпъратѹль съ-ш цѹнгїе фечорѹль съѹ . съ-л факѫ жи́ртвѫ бо́зило́р . дѹпѫ ачѣѧ съ-ш' цѹнге ши ей пре фечорїй съй . ꙗрѫ мел'хи ста ѧ противa четъцеи . ѧ мѫгѹра че съ кїамѫ елеѡнѹль . ши ачейи мѫгѹре ѧй пѹсе мел'хїй нѹмеле елеѡнѹль че съ зиче . млсте . къче къ ако́ло афлѫ мнлѫ . ши бѹ́н да́рь . ши възѫндь тѹ́рбѹрарѣ четѫцей . ѡфтѫ ши къѹтѫ спре че́рй . ши кѹ лакрѫмй ѹдѫ пъмѫнтѹль . сѹспинѫ фоарте та́ре . ши авъндь ѡкїи съй спре че́рй . стригѫ аша : свнцїѧ та ецй до́м'нѹль дѹмнезѫѹ . чела че ай фѫкѹть черюл' . ши пъмѫнтѹль . соареле ши лѹна . ши стѧлеле . паре-м мїе къ свнцїѧ та ецй май маре де къть тоцй дѹмнезѫй . къ лѹкрѹриле тале аѧве арѫтарѫ пѹтѣрѫ та . дечи де те ѡдих'неци спре тоате ачѣстѧ . ши де верй съ мѫ фачи а фи шербѹль тѫѹ . нѹ трѧче чѣрерѧ мѧ . че мъ аскѹл'тѫ ѧ часѹл' ачеста . ка сѫ пїѧе четатѧ кѹ бозїи ши кѹ тоци чеѧ че кредь ѧтр'ѫнший .·. (ш)й дѣка фѹ кѹвънтѹл' ачеста . ачїеш фѹ кѹтремѹр маре ѧ четатѧ салимѹлѹй . ши

де нѫпра́снѫ съ кѹтремѹрѫ ши съ рѫсъпи тоатѫ четáтѧ. ши ѧгніци пъмѫнтѹл' пре тóци че петречѧ ѧ четáте .·. (м)ел'хи дѣка възѹ ѧфрикошатѫ ка ачѣѧ . съ мнрѫ . ши съ темѹ де дѹмнезѫѹ фѫкъторюл черюлѹй ши ал пъмънтѹлѹй ши съ скѹлѫ ши съ сѹй ѧ мъгѹра отамарїей (!) . дѣколо съ погорѫ ши ѧтръ ѧ латѹрѣ мъгѹреи деспре мїазѫ-ноапте . ши петрекѹ аколо . м . де ани́й . ши нѹ ворови кѹ оаменїй . ни́чи́й еши де аколо. че ера де мѫнка мѹгѹр ши мїѧре сълбатекѫ . ши бѧ апѫ ди́нтр'ѹ́и́ из'ворь . пънѫ кънд фѹ тримис авраам кътрѫ дънсѹль. пре кѹм ѧй зисѣсе лѹи домнѹл' дѹмнезѫѹ.

XXIII.

ca. 1625.

(Летопісціле църїі Молдовіі, Vol. I. Іашіі 1852, p. 93 urm.)

Letopisețul luĭ Ureche.

Домнїи цѣрѫи Молдовїи ши вїѧца лор де Григорїе Оурéки . Ворник мáре ѧ Молдóва.

Предословїе.

Мѹ́лци скрїитори с'аѹ невоит де аѹ скрис рѫндѹл ши повестѣ цѣрѫлор ши аѹ лъсат извод пре оурмъ, шн бѹне ши рѣле съ рѣмѫе фичорилор ши непоцѣлор, съ ле хїе чѣле бѹне де ѧвѣцѣтѹрѣ, ѩр чѣле рѣле ка съ съ поатѣ фери, ши съ съ сокотѣскѣ, ши челор бѹне съ оурмѣзе . Ши алцїи пизмѹинд ши ѧсѣмнѫнд, ши скрїинд, кѹм ши еѹ Григорїе Оурѣки, каре ден мила лѹи Дѹмнезѣѹ ши ал Домнѹлѹи меѹ ам фост Ворник Маре, кѹ мѹлтѣ невоинцѣ ам четит кърциле ши изводеле, ши але ноастре, шн челор стрѣине, ши ам афлат кап ши ѧчепътѹрѣ мошилор де оунде аѹ изворѫт ѧ царѣ, ши с'аѹ ѧмѹлцѣт, ши с'аѹ лѣцит, ка съ нѹ съ ѧнече анїи чеи тревѹци а тоате цѣриле; шн апои съ нѹ съ поатѣ щи че с'аѹ лѹкрат, съ съ асемине хиерелор ши дѫвитоачелор челор мѹте, ши фѣрѣ минте . Ѧчеѧ оурмѣнд, ши мѣкар кѣ съ афлѣ ши де алцїи ѧсемнате лѹкрѹриле цѣрѫи Молдовїи, апѹкатѹ-м'ам ши еѹ а скрїере ѧчепътѹра, ши адаосѹл, маи апои ши скъдерѣ, каре съ веде кѣ аѹ венит ѧ зилѣле ноастре, дѹпѣ кѹм аѹ фост

ѧтъюл църѫи ши пъмѫнтꙋлꙋи нострꙋ а Мѡлдѡвїи. Къ кꙋм съ тъмплъ де сърг ши адаоце похоюл апїи, ши ѩръ ши де сърг скаде ши съ ѧпꙋцинѣзъ, аша с'ал адаѡс ши Мѡлдѡва, каре маи апои де ла алте църн с'ал дескълекат, ши с'ал лъцѫт де сърг ши фъръ де зъбавъ. Ѧчеле черкънд ле ам ѧдрептат кꙋ невоинцъ, къ нꙋ нꙋман летописецꙋл нострꙋ, че ши кърци стръине ам черкат, ка съ пꙋтем афла адевърꙋл, ка съ нꙋ мъ афлꙋ скрїитѡр де кꙋвинте дешарте, че де дрѣпте; къ лѣтописецꙋл нострꙋ чел молдѡвинеск аша скрїе де пе скꙋрт, къ ниче де вїѫца Дѡмнилѡр каре ал фѡст тѡатъ кѫрма нꙋ алѣце, не кꙋм лꙋкрꙋриле ден лъꙋнтрꙋ съ алѣгъ, ши пе скꙋрт скрїинд ши ѧсемнънд де ла ѧчепꙋт пънъ ла домнїѧ лꙋи Пътрꙋ Вод(ъ) Рареш, ши с'ал стѫнс; къ де аиче ѧкоаче н'ал маи скрис нименѣ. Ниче есте а съ мирарє, къ скрїитѡрїи ностри н'ал авꙋт де оунде стрънце кърц; къ де ла лъкꙋиторїи де'нтъю н'ал афлат скрисори, къ н'ал лъсат, ка нецє ѡамини неашъзац, ши маи мꙋлт проци ши некъртꙋрари, че ши еи ал скрис маи мꙋлт ден басне ши ден повѣци, че ал азит ꙋнꙋл де ла алтꙋл. Єар скрисориле стръинилѡр скрїꙋ прѣ ларг шн де ацꙋнс, каре ал фѡст ръвнитѡри ши хербинц нꙋ нꙋман але сале съ скрїе, че ши чѣле стръине. Ши де аколѡ лꙋънд мꙋлте, ши липиндꙋ-ле кꙋ але ноастре врѣми потривинд, ши ам скрис ачест литописец, кареле ши де нꙋ съ ва потриви пе ла мꙋлте локꙋри, чел че ва хи кꙋ минте, гѫндескꙋ, къ нꙋ ми ва винꙋи; къ де мꙋлте ѡри ѡмꙋл ѧсꙋши чѣле че вѣде кꙋ ѡкїи съи нꙋ поате съ ле пꙋе пе рънд, ши мꙋлте зминтѣце. ши ал спꙋне маи мꙋлте, ал маи пꙋцине; дар чѣле де демꙋлт шн ръсꙋфлате де атъта врѣми де ани! Че еꙋ кꙋм ам афлат, аша ам арътат.

Григорїе Оурекі;
Ѥѡрник маре.

Кап. ѿ.

Petru Vodă bate oştile luĭ Cazimir.

Домнїѧ фечѡрилѡр лꙋи Стефан Водъ челꙋи де'нтъїꙋ.

Ѧчест Стефан Водъ ал авꙋт дои фечѡри, кꙋм с'ал поменит маи сꙋс, пре Стефан ши пре Петрꙋ; карїи дꙋпъ моартѣ тътъни-сеꙋ причиндꙋ-се пентрꙋ домнїе, ал фꙋцит Стефан, фрателе чел маи маре, ла Казимир краиꙋл лешеск, похтинд ажꙋтѡр ѧмѧротива фръцине-сеꙋ лꙋи Петрꙋ, ши съ-и се плече

кꙋ тоатъ цара. Йр Петрꙋ кꙋ ажꙋтор дела Оунгꙋри аꙋ апꙋкат цара. Брънд Казимир, краіꙋл лешеск, ка съ добъндѣскъ цара, ши съ фїе пре воѧ лꙋи Стефан Водъ, ꙗꙋ дат ѡасте, шн аꙋ ѧтрат ѧ царъ, ѧ зи ѧтъи а лꙋи юлїе. Ши ѧнтъи ѧи мерцѣ кꙋ нърок; ꙗръ маи апои ꙗꙋ амъцит ан ностри, де ꙗꙋ бъгат ла кодрꙋ, фїинд копачїи ѧцѫнаци пре лънгъ дрꙋм, ꙗꙋ сꙋрпат асꙋпра лѡр, оунде къци н'аꙋ перит де копачи ꙗꙋ прйнс вїи, пре карїи маи апон ꙗꙋ ръскꙋмпърат краюл Казимир. фост-аꙋ ѧтре ачестн роби ѡамени мари: Збигнев ши Тѫнченски, фечѡрꙋл воеводꙋлꙋи де Кракъꙋ, шн треи стѣгꙋри а треи Воевози: а Кракъꙋлꙋи, ши а Сандомирꙋлꙋи, ши а Лїѡвꙋлꙋи, ши иоъ стѣгꙋри боерци. Йръ литописѣцꙋл нострꙋ де фечѡрїи лꙋи Стефан Водъ, че поменим маи сꙋс, немнкъ нꙋ скрїе, че зиче къ дꙋпъ домнїѧ лꙋи Стефан Водъ аꙋ домнит Югъ Водъ, апои Алеѯандрꙋ Водъ, кареле се ва помени маи жос. Йръ иои н'ам лъсат съ нꙋ ѧсемнъм ниче де фечѡрїи лꙋи Стефан Водъ, пентрꙋ къ поате съ фїе адевърат, къ нꙋ пъртнѣще кроникарꙋл Бїелскїе алѡр сън, че скрїе потика́ла че аꙋ петрекꙋт Сте́фан Водъ кꙋ ажꙋторюл Лѣшилѡр, де аꙋ перит кꙋ тоцїн.

Кап. ві.

Proclamarea luĭ Ștefan cel mare de Domn al Moldoveĭ.

Кънд с'аꙋ стрнис ца́ра ла локꙋл че се кѧмъ Дирептате, ши аꙋ ръдикат Доми пре Стефан Водъ.

Стефан Водъ аꙋ стринс боѧрїи ши мари шн мичи, ши алтъ кꙋрте мърꙋнте, ѧпреꙋнъ кꙋ Ѳеоктист Митрополитꙋл ши кꙋ мꙋлци кълꙋгъри, ла Дирептате, ши ꙗꙋ ѧтребат пре тѡци: есте кꙋ воѧ тꙋтꙋрѡр съ ле фїе доми? Йтꙋнче тѡци кꙋ оун глас аꙋ стрнгат: „Л мꙋлци ани дела дꙋмнезеꙋ съ домнецци.“ Ши кꙋ воѧ тꙋтꙋрѡр л'аꙋ ръднкат доми, ши л'аꙋ помъзꙋит де домнїе Ѳеоктист Митрополитꙋл. Ши де аколѡ аꙋ лꙋоат Стефан Водъ скиптрꙋл църїи Молдовїи, ши аꙋ мерс ла скаонꙋл домнеск ла Сꙋчѣвъ.

Дечїн Стефан Водъ гътиндꙋ-се де маи марн лꙋкрꙋри съ факъ, нꙋ черкъ съ ашезе цара, че де ръсбоае се гъти, къ аꙋ ѧпърцит ѡцїи сале стѣгꙋри, шн аꙋ пꙋс хотнощи ши къпитани, каре тоате кꙋ норок ꙗꙋ веннт.

Bătălia de la Podul înalt la Vasluĭu.

Де вестита избъндъ а лăи Стефан Водъ кă Тăрчїи ла Подăлна'лт ла Васлăю.

Л анăл „зцпг Сăлтан Мехмет, лпъратăл тăрческ, лтр'армънд ѡасте, „рк де ѡамени, ши ѡасте тътърѣскъ ши мăнтенѣскъ, съ мѣргъ кă Радăл Водъ, аă тримис асăпра лăи Стефан Водъ. Йръ Стефан Водъ авънд ѡасте гата „м ши Лѣши че-и венисе лтр'аѡютор кă Бăчѣцки „в де ла Казимир краю, ши Оунгăри че-и добъндисе де ла Мътїаш, краюл оунгăреск „е лѣă ешит лнаинте дин сăс де Васлăю ла Подăл Лналт; пре карїи ѡă бирăит Стефан Водъ, нă аша кă ветежїа, кăм кă мецершăгăл; къ лтъю аă фѡст лвъцат дѣă фѡст пържолит ѡарба песте тѡт локăл, дѣă слъбит каїи тăрчилѡр чеи цингаши, ши апои аѡютънд ши пăтѣрѣ чѣ дăмнезеѧскъ, кăм се вра токми воѧ лăи дăмнезеă кă а ѡаменилѡр, аша ѡă кăпринс пре Тăрчи ѡ негăръ, кът нă се ведѣ оунăл кă алтăл. Ши Стефан Водъ токмисе пăцйнеи ѡамени деспре лăнка Бърладăлăи, ка съ-и амъцѣскъ кă бăчюне ши кă тръмбйце, дънд семн де ръзбою. Йтăнче ѡастѣ тăрчѣскъ, лторкъндă-се ла гласăл бăчюнелѡр, ши лпедекъндă-и ши апа ши лăнка, ши акопериндă-и ши негăра, тъѧ ши сфърма лăнка съ трѣкъ лагласăл бăчюнелѡр. Йръ дни дос ѡă ловит Стефан Водъ кă ѡасте токмйтъ л. ї. зиле а лăи Генарїе, оунде нѡче ера лок де а-ши токмире ѡасте, нѡче де а се лдерептаре; чи аша еи л-де-сине тъиндă-се, мăлци аă перит, ши мăлци принсъръ вїи педестриме; чи пре ачѣѧ пре тоци ѡă тѣѧт, оунде пе оурмъ мовйле де чѣи морци аă стринс, ши мăлци паши ши сънцѣци аă перит; ши пе фечорăл лăи Ісан-Паша дăпъ че-л'аă принс вїă, л'аă слѡбозит, ши пăшчеле лѣă добъндит, ши стѣгăри мари мăлте де оуна сăтъ аă лăат.

Дакъ ѡă бътăт пре Тăрчи аă лăоат лн ѡос де ла Подăл лналт пин пъдăре, ши аă ешнт оунде пăрчеде апа Смилїи, лн цинăтăл Тăтовїи; аколо лн лецѣ лор аă дат лаăдъ лăи Дăмнезеă, къ с'аă възăт ешиц ла лăме.

Йр Стефан Водъ порнитă-с'аă дăпъ дъншїи кă Молдовенїи сеи. Ши ачеи „в де Леши, шн аă гонит пе Тăрчи пънъ ѡă трекăт Сиретăл ла Іонъшеци, ăнде се кѧмъ вадăл Тăрчилѡр ши пънъ астъзи. Ши аколѡ дѣсăпра Сиретăлăи, ла мовила чѣ маре а Текăчюлăи аă одихнит трїи зиле. Ши ѡă венит весте дела Старостїи дела Кръчюна че-и зикă акмă Пăтна, къ Радăл Водъ вйне кă ѡци асăпра лăи Стефан Водъ, фъръ

весте. Ши лнтристъндꙋ-се Стефан Водъ, кꙋ чине авѣ кꙋ ан сеи, аꙋ ръпезит ла ѡщени де-и стринцѣ де сѫрг. Ятꙋнче аꙋ сосит ши Шендрѣ Хатманꙋл кꙋмнатꙋл лꙋи Стефан Водъ, кꙋ о самъ де ѡщи че аꙋ фост ръмас лнапои; ши лндатъши ши Костѣ Пахарникꙋл кꙋ алте ѡщи, че гонисе пре Тꙋрчи де-и трекꙋсе Сиретꙋл, аꙋ сосит. Ши авънд бꙋкꙋрїе Стефан де ан сеи, кꙋм се афларъ тоци прецюр ел, ла лок де невоие ши де грижъ, лндатъ аꙋ ръпезит пре Шендрѣ Хатманꙋл лнаинтѣ ѡщїи мꙋнтенещи, кꙋ пꙋцинтеи слꙋжитори, ка л кип де стражъ. Ши дънд де ѡастѣ Радꙋлꙋи Водъ, фꙋръ бирꙋщи де Мꙋнтени; ши аколо аꙋ перит ши Шендрѣ Хатмлиꙋл, ман цос де Рѫмник, оунде мꙋлт с'аꙋ поменит мовила Шендрїи; ши л'аꙋ дꙋс де л'аꙋ лнгропат л бисерика дин Долхещи лънгъ татъ-сеꙋ.

Лнцълегънд Стефан Водъ, къ адевърат Радꙋл Водъ кꙋ ѡастѣ са ли вине асꙋпра, Генарїе лн ѿ зиле, аꙋ трекꙋт Сиретꙋл, ши ман сꙋс де Рѫмник ши аꙋ дат ръзбою витежеще, ши де ъмбе пърциле мꙋлтъ вътсаре де сънце с'аꙋ фъкꙋт. Ши кꙋ врерѣ лꙋи Дꙋмнезеꙋ ръмас-аꙋ избънда ла Стефан Водъ, ѡаръ Мꙋнтенїи пердꙋръ ръзбоюл. Дат-аꙋ Стефан Водъ воїе ѡщїи сале съ праде л треи зиле кът вор пꙋтѣ л цара Ромънѣскъ; ши прътънд ѡщенїи адꙋс-аꙋ мꙋлтъ добъндъ. Ши зъбовинд Стефан Водъ аколо пънъ а се стринцере ощиле тоате, адꙋкънд ши пре мꙋлци дин боюрїи църеи Ромънещи, ши алци ѡамени де фрꙋнте, аколѡ аꙋ пꙋс пре ан сеи боюрн ши ѡамени де чинсте де аꙋ воровит ши аꙋ токмит, де аꙋ деспърцит дин Милковꙋл чел маре ѡ парте де пънъ де вине пе лънгъ Одобещи, ши трече де дъ лн апа Пꙋтнїи, ши ачела пънъ астъзи есте хотар църеи Молдовеи ши църеи Ромънещи. Ѩр ман наинте ера приче лнтре амъндоꙋъ църиле; къ цѣра мꙋнтенѣскъ вра съ фїе хотарꙋл сеꙋ пънъ лн апа Тротꙋшꙋлꙋи, ѡаръ Молдовенїи нꙋ-и лъса, пънъ аꙋ врꙋт Дꙋмнезеꙋ, де с'аꙋ токмит аша. Ши аꙋ лꙋоат Стефан Водъ четатѣ Кръчюна кꙋ цинꙋт кꙋ тот, че се кѫмъ цинꙋтꙋл Пꙋтнїи ши л'аꙋ липит де Молдова, ши аꙋ пꙋс Пъркълабїи съи пре Бълчѣ шн пре Іван.

Ятꙋнче лнторкъндꙋ-се Стефан Водъ, ши мергънд пре апа Бърладꙋлꙋи лн сꙋс, ши плъкъндꙋ-и локꙋл лнтре Бърлад ши лнтре Баслꙋю, лнтрꙋ ачѣ лаꙋдъ ши бꙋкꙋрїи де нзбъндъ кꙋ норок че аꙋ бирꙋит пре Тꙋрчи ши пре Мꙋнтенн, аꙋ лнчепꙋт а зидире бисерика сфънтꙋлꙋи Іоан Предитечи лн търг лн Баслꙋю, дънд лаꙋдъ лꙋи Дꙋмнезеꙋ. Пре ѹрмъ аꙋ фъкꙋт ши касе домнещи, кꙋм се кꙋноскꙋ ши пънъ астъзи. Ши ѡдихнинд

Стефан Водъ аколо кꙋ ѡцциле сале, ши ръвнинд кꙋ невонницъ а се зидире бисерика, ши алте лꙋкрꙋри че аратъ къ аꙋ фъкꙋт ман пре ꙋрмъ ши лнторкъндꙋ-се аюторꙋл краюлꙋи лешеск кꙋ мꙋлтъ добъндъ, аꙋ тримис Стефан Водъ солїи сеи, де ꙗꙋ дꙋс ꙗз стѣгꙋри, арътънд витежиѧ чѣꙋ фъкꙋт, ши ꙗꙋ мꙋлцемит де аюютор.

Кап. лг.

Pribegirea luĭ Ureche Vornicul.

Кънд аꙋ прибецит Ꙋреки Логофътꙋл.

Лнцълегънд Ꙋреки Логофътꙋл де венирѣ лꙋи Ирон Водъ ши де поронка че трнмесъсе прен Опрѣ Ирмашꙋл, нꙋ кꙋтезъ съ-л ацепте лн цѣръ цїинд кътъ гроазъ ши ръꙋтъци фъкꙋсъ ман наинте лн домнїѧ динтъи, ши акꙋм а доа оаръ ман де маре казне се ва апꙋка. Че дака с'аꙋ ашезат Опрѣ ла одъниле дъръбанилор, афлънд Ꙋреке време ши кале дешкисъ де а се депъртаре ши де а ешире дин цѣръ, аꙋ лнвъцат пре газда са, чине ва лнтреба а доа зи де дънсꙋл, съ спꙋе къ с'аꙋ дꙋс акасъ ла Кърлигътꙋръ.

Ітꙋнче ши ноаптѣ тоатъ ноаптѣ ши зиоа адоа зи тоатъ зноа, фꙋгънд аꙋ трекꙋт пре ла Сорока лн цара Лешѣскъ. Ир а доа зи сара Опрѣ Ирмашꙋл аꙋ мерс ꙗр ла газда лꙋи Ꙋреки Логофътꙋл съ се сфътꙋѣскъ, ши иꙋ-л'аꙋ афлат; дечи аꙋ възꙋт къ л'аꙋ лншелат. Лндатъ аꙋ киемат пре алцїи карїи с'аꙋ тъмплат аколе ши аꙋ ръпезит кꙋ кърци лн тоате пърциле съ принзъ марциниле. Ир дакъ аꙋ лнцълес къ Ꙋреке аꙋ трекꙋт Нистрꙋл, ши с'аꙋ депъртат, н'аꙋ ман авꙋт че-и фаче, че с'аꙋ ашезат де аꙋ цинꙋт скаꙋнꙋл пъи ла венирѣ лꙋи Ирон Водъ.

Иръ Ꙋреки дакъ аꙋ трекꙋт Нистрꙋл, лндатъ аꙋ мерс ꙋнде ера алци боюри прибеци, де аꙋ ацептат сфършитꙋл лꙋкрꙋлꙋи.

XXIV.

1626.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de judecată.

(Târgu-Jiĭu 7134.)

Ной пъркълаби дел тръгꙋл жїюлꙋи. анꙋм(е) герге и стоика пост.. и дема жꙋдецꙋл кꙋ. вї. пъргари скрис-ам ачаст(ъ) а но-

астръ карте се с(е) цїе кѹм аѹ венит милѡш лог . нанте ноастър де с'аѹ пърът кѹ рад(ѹ)л дъıанѹл пънтрѹ ѹн кал ал ѡпреи ал попеи . кѹм аѹ фост лѹат милѡш лог . в . вачи кѹ вїцеи пънтрѹ ѡ дѣтѡрїе че аѹ фост плътит милѡш радалѹи (! -дѹ-) . ıар радѹл аѹ лѹат калѹл ѡпреи . де л'аѹ дат ла дѹмитрѹ пост . коренски . ши герге пост . че аѹ фост бирари де роши . дече аѹ дат радѹл ачел кал . пънтрѹ ѹг . г . де а лѹи бѹнъ вое . шн аѹ зис кѹм аѹ фост съ де ѡпре ачен бани . ши аѹ лѹат ачеле . в . вачи дела милѡш лог . ıар акѹм ачел кал аѹ перит . дечи милѡш лог . аре невое де ѡпре . . . . . аѹ венит де с'аѹ апѹкат де радѹл . ıар радѹл ıаѹ спѹс кѹ гѹра лѹи . на(ин)те ноастре(!) . кѹм аѹ дат ачел кал ал ѡпреи ѧ мъна лѹ коренски, дерептѹ ачеıа нои ѧкъ ам жѹдекат кѹ тоц бътръни ѡрашѹлѹи . кѹм съ маргъ радѹл се с(е) пъраскъ кѹ ѡпре . пънтрѹ кал . дечи аѹ ѧтрат радѹл ѧ кїзешїе де аѹ пѹс пе станчѹл грама . кезаш . кѹм ва мерце радѹл . де се ва пъръ кѹ ѡпре . ıар кѹ милѡш съ н'анбъ нече ѡ трабъ нече ѡпре нече радѹл . ачаст(ъ) скрием . пис . мсца . март . г . днь . вълѣт ,зрлд . дим . жѹтецлѹ.

XXV.

1626.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Jași 7136.)

Єѹ мънъил ч'ам фост пъркълаб . ши кѹ цюпънѣс(ъ) мѣ ангелена . скрїем ши мъртѹрисем . кѹ чест запис ал нострѹ . кѹм нои де бѹнъ воѫ ноастръ . де неме невоице . нече ѧнпресѹраце . нѣм скѹлат . ш'ам въндѹт . дерѣптъ ѡченъ а ноастръ . ч'ам авѹт кѹмпърътѹръ дирѣптъ . цюмътате де сат анѹме влъечѣни пре жежиıа . ѧн ценѹтѹл дорохоюлѹи . кѹ вечене (?) . кѹ локѹ де моаръ . кѹ локѹ де хълъцъ . лѹи панъ вистѣрнекѹл . дерept н бои . ши дерept е вачи кѹ вицен . ши дерept н ѡи кѹ мїеи . пентрѹ т ѵг . с'аѹ сокотит . ши с'аѹ прецѹит . пентр'ачѣе датѹ-ıам ши тоате дерѣселе ши тоате але мѣле . че ам авѹт де кѹмпърътѹръ ѧн мъна лѹи панъ вистѣрнекѹл . пентр'ачѣе съ-и хїе лѹи . кѹ тот венетѹл де

астъзи нанинте . еѹ нѹ ман ам нече ѡ трѣбъ . ѧн токмала ноастръ аѹ фост инат манѹлѣ . ши аргирїе . ши полефрънe . ши матею . ман маре креденцъ нѣм пѹс тоц печецеле . ка съ с(ъ) цїе . ши кѹ кас(ъ) кѹ тот . ш'аѹ фост ши малкоч слѹжѣрюл ѧи токмала ноастъ.

ѹ ꙗс влто ,зрлз ап . е.

Кожогѣ.

XXVI.

1631.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Jași 7139.)

Ѧдекъ нои некѹла провата ши еѹ ꙗне маврики . ши дисма . скрїем ши мъртѹрисим нои кѹ чест запис ал нострѹ кѹм нои де бѹнъ воꙗ ноастръ . скѹлатѹ-нѧм де ам вѫндѹт . ѡ цѹмътате де сат дин влъничѣни де пре жижꙗ партѣ де цос . кѹ хълъщеѹ бѹн . кѹ моаръ гата . ѧнтр'апа жижїеи . ши кѹ кѹрци бѹне . ши кѹ фънаци . ши кѹ тот венитѹл . ачаста ѡ ам вѫндѹт дѹми-сале логофътѹлѹи челѹи маре гꙗнгеи . дерепт доаѡ сѹте де галбени де аѹр . че ачаста цѹмътате де сат . фост-аѹ дирѣптъ кѹмпъръътѹръ . лѹи пенишоаръ вистѣрникѹл . ши нѣѹ фост нѡаѡ панъ вистѣрникѹл . кѹ кѫтъ-ва самъ де бани датор . деч дѣка и с'аѹ прилежит моарте . ши нѹ ни с'аѹ фост плътит бѹкателе . датѹ-нѣѹ мърїꙗ са моисеи могила воевод . сателе ши ѡчинеле сал(е) пентрѹ сама банилор ноцри . дечи ачастъ цѹмътате де сат нои ѡ ам вѫндѹт дѹми-сале . ачестѹи боꙗринѹ . че маи сѹс скрїе . гꙗнгеи логофътѹлѹи . дерепт ачеци бани . с . де галбени рошїи . дерепт ачѣ . дѣкмѹ ѧнанте . съ-н хїе дѹми-сали ши кѹконилор дѹми-сал(е) дирѣптъ ѡчинъ ши мошїе ѧн вѣчи . ꙗр дирѣсе ч'аѹ авѹт панъ вистѣр . де кѹмпъръътѹръ прѣчастъ цѹмътате де сат ѧнкъ аѹ фост ла нои . че лѣм дат ла мъна дѹми-сале гꙗнгеи логофътѹл . ши аѹ фостѹ ѧн токмала ноастръ боꙗрїи чеи мари . лѹпѹл ворникѹл чел мари де цара де цос . ши лѹпѹл дворникѹл де цара де сѹс . ши башотъ логоф . ши истратїе ал треиле логофът . и вѹхѹш бив . вистѣр . ши стратѹл болѣ ч'аѹ фост пъхарник ши ꙗнашко аврам дворникѹл де поартъ . ши мирка

двор . ши нѣнюл двор . ши василїе рошка дворник . ши лепъ-дат дворник . ши ꙗнош к(ꙋ) лꙋка въташи а лꙋи панъ вист . ши ман пре мар(е) кредни(цъ) искълит-аꙋ тоци ши-ш аꙋ пꙋс печецилe съ с(ъ) цїе.

пис ꙋ ꙗс влѣто ,зрлѳ . мар . кѳ.

XXVII.

1632.

(Ms. Cipariu. v. Principia, p. 113 Qq. comunicat de D. J. Bianu.)

Ѳѵстратїе бывъ логофеть.

Правилѫ алѣсѫ.

Предословїе (fol. 1—3).

Правилѫ алѣсѫ . скóасѫ ши токмитѫ . ши дентроѵ мꙋлте свнте скриптꙋри . черкáтѫ ши гъситѫ . карѫ де тóци прѣ ѧцелепцїи ши бꙋи кредничошїи, ꙗсте чинститѫ . ши прїимитѫ . пентрꙋ къ ѧдѣмиъ, пре тóци православничїи спре кꙋноцинца вїецїи . ши чéлорь недеприншь, кꙋ тóкмала крещинъ-тъцїи . тꙋтоѵрорь ле арáтѫ ѧ тóате фѣлꙋриле, калѧ покъинцїи . ши челóра че пре частѫ лꙋме пофтéскь съ лъкꙋꙗскѫ де тóате пре вóе . ле спꙋне кꙋм ла чѣѧ де апòи . ворь съ фїе сꙋфлетеле лóрь ла мáре невóе . ши пентрꙋ ѧдръзнйре съ вóрь адꙋче пре сйне ла мáре перйре . ши кꙋ несокотйнца вóрь съ-шь пїꙗрзъ тóатѫ невойнца . пентрꙋ къ чéѧ че нꙋ вор ѧбла пре ꙋрма ачестóра дмнзъеш ѧвъцътори, ачéѧ вóр съ фїе . ка ѡ тоѵрмъ де ѡи фърь пъстор, коѵм скрїе ши свнта евглїе : къ ѡиле чѣле де тꙋрмѫ ѧцелéгь, ши кꙋноскь гласꙋль пъстóрю-лоѵи съꙋ . пъсторїи ши ѧвъцъторїи, симть дáскалїи ши пърйнцїи ноцры чеи сꙋфлетеци . архїерени ши дховничїи, кꙋм грѫѧще свнта скриптꙋрѫ, оѵнде зйче : ѧтрѣбѫ пре пъринтеле тъꙋ ши-ц' ва ръспоѵнде цїе, ман марїи тъи, ши-ць ворь спꙋне цїе . че ва съ фїе ла чѣѧ де апóи, къ ва съ вїе зꙋа перирей . ши ꙗсте де стѫ гáта ѧнайнтѧ воáстрѫ . зꙋа мънїи ши а ꙋрцїеи лꙋи дмнзъꙋ . дрепт ачѣѧ тóть ѡмꙋль чине аре авѣ ѧцелéпчюне шй мéнте ѧтрѣгѫ ши с'аре грйжи де вїáца де вѣчи . кꙋ кꙋвїйнцѫ аре фй ши кꙋмꙋ съ каде . кꙋ адевърат лоѵкрꙋ, шй фържь де вóѧ лоѵи . ка съ сокотѣскѫ . шй съ чéр-

четѣзе фоарте прѣмѣнꙋнтꙋлъ ачастѫ кале алѣсѫ ши дешкисѫ ч'аꙋ черкать, ш'аꙋ гѫсит ши нов нѣꙋ арѫтать пꙋртѫторїи чеи де дмнзъйре пъринцїи, ши рпъраціи чеи свнци. ꙗрѫ де ва зиче нецине чева, пентрꙋ къ доарѫ къче аꙋ фость ши ачещѣ ѡамени кꙋ трꙋпь, ка ши нои, саꙋ доарѫ вре ꙋнїи ши пъкъторши. дꙋпъ непꙋтинца трꙋпꙋлꙋи ачестоуѧ слабь ши гробь де пѣмѫнть. ꙗрѫ пентрꙋ крединцѫ ши дирептате ши невойнцъ ши гъндь боунь ч'аꙋ авꙋть кътрѫ дмнзѣꙋ. дмзѣꙋ лѣꙋ дъроунть лꙋрь дарꙋль дхꙋлꙋи свнть. карел(е) ꙗсте тоть мента ши прѣ рцелепчюне. кꙋ кареле аꙋ коуноскꙋт тоате тайнеле рпъръцїи черюлоуꙋи. ши бинеле де вѣчи, ши че ꙗсте дирептатѧ. ши цюдецꙋль лоуи дмнзѣꙋ чел' дирепть. дрепт ачѣѧ, ниме ка съ нꙋ съ мире де ачеста лꙋкрꙋ. кꙋм ши р че кипь поате съ фїе. че съ аскꙋлте че грѫще ростꙋль дмнзъескꙋлꙋи дѣдь проркь ший рпърать: еꙋ зишь къ вѣци фй дмнзъи. ши фїи челꙋѧ де сꙋсь. пентрꙋ ачеста лꙋкрꙋ, ꙗсте даторю тоть ѡмꙋль. ркѫ ши фърѫ де воѧ лоуи. съ оурмѣзе ꙋрма ачестора дмнзъещи рвъцътори пре карїи нї-ꙗꙋ дърꙋить ноаѡ дꙋмнезѣꙋ съ не фїе ноаѡ ка нище пѫстори. ши сꙋфлетелорь ноастре сокотиторы. дече ѡри че нѣꙋ лъсать рвъцътꙋрѫ. съ каде съ фачемь ртрꙋ тоть деплинь ши десъвръшить. пентроу кѣч ꙗсте де бине ши де фолось сꙋфлетелорь ноастре. де врѣме че не ва фй ноѡ гѣндꙋль ши воѧ, съ не спѣсим. ши бинеле чель нетрекꙋть де ни вѣчи, съ-ль добѣндимь. кареле нои тоци дела Хс. дмнзѣꙋ адевърат чела че ꙗсте тꙋтꙋрорь фачерилорь дмнь ши рпъратъ. акмꙋ ши пꙋрꙋрѧ ши ртрꙋ вѣч несръшници ши нетрекꙋц. амин.

Epilog.

(Cap. 370, ultimele 5 foĭ.)

Пентроу нꙋмеле ачесторь свнци ши дмнзъещи бърбаци дасскали, ши а бесѣричїи рвъцътори. ши алторь православнич рпъраци чине ва врѣ ка съ цїе.

Ачѫсте капете де правилѫ, че сѫмт скрисе ртр'ачастѫ карте, о самѫ съмть скосе дентрꙋ свнцилорь ши дмнзъещилорь апслы. о самѫ съмть алѣсе ши скосе дела свнтеле, ши дмнзъещиле, а тоатъ лꙋмѣ лꙋминѫтоаре, чѣле. з. соборе(е). кареле съ афлѫ къ лѣꙋ тлъкꙋить, ши лѣꙋ скось деꙋсеби карѣ дꙋпѫ трѣба са. феричитꙋл ши прѣ рцелептꙋль, мареле Іоань

пре порéклъ зꙋнарà. ч'аꙋ фóсть монах. че съ зич(є) кѫлꙋгѫрь. ла мънѫстирѧ че съ кéма ст҃а агликерїа. ꙗрѫ фїиндь ѡм рцелéпть, ши десъврѣшить кѫртꙋларь бꙋнь, фꙋ алесь дè фꙋ ман мáре. дроꙋкар. че съ зи́ч(є) фꙋ даскал, ши мáи мáре преспре тинарю (! l. тип-) оунде съ тнпърїѧ кърциле. ѧтроу каре лоꙋкрꙋ, ера ѧтроу тóть ѧпреꙋнáть, ла тоáтѫ ръсѫдирѣ кърцїи, коу юбинтóрюл' де дмнзъи́ре дїáконꙋль де ла мáре ши дмнзъи́сѫ бесѣрикѫ. свнта патрїéршїе. фїиндъ номофи́лаѯь. че съ зич(є) сокотитóрю де лѣце, ашиждере ши хáртофи́лаѯь. че съ зич(є) вистѣ́рникь пре кърциле бесѣричїи, ши мáи мáре сокотитóрю мънѫстирїи чени мáри. че съ кéма влахерна. нꙋмеле лꙋи ерà ѳеѡдрь вáл'самонь. кареле преспре пꙋцинѫ врѣ́ме фꙋ алесь де ѡм бꙋнь, ши ѧцелéпть, де фꙋ пꙋс патрїáрхь ла четáтѧ лоꙋи дмнзъꙋ. че съ кꙗмѫ акмꙋ антїѡхїѧ, кáрѧ ѡблѫдꙋѫще тóатѫ пáртѣ ръсъри́тꙋлꙋи. дꙋп'ачѧ сѫмт ѧтр'ачáстѫ кáрте ши алте нꙋ́ме. а мꙋлци свнци патрїаршь, ши алтор даскали. ашиждере ши ѡ самѫ де'нпърац. кърóра ле сѣмть скри́се ши нꙋмеле, ши канóнеле фїешь-кърꙋѧ прен кърциле сале. арътѣ́ндь пре кáпете тóть лоꙋкрꙋл, кáреле ди че тѣ́бъ (! l. трѣ́бъ) ва съ фїе. дечи кꙋи ва трéбꙋи ка съ чѣрче. ачѣлѧ кърци пре кáпете. кꙋм скрїоу анчѧ, ашѣ ва гъсѝ, шѝ аколò. ашиждере ши/де маѳею, ши де арменóпꙋль чи́не ва врѣ́ съ цїе че фѣ́ль де ѡáмени аꙋ фóсть. маѳéю аꙋ фóсть ермóнах. ѧвъцáть ши филосóфь ѧтрꙋ тóть. порéкла ꙗꙋ фóсть влáстари. ꙗрѫ армéн(о)пꙋль аꙋ фóсть цꙋдець ѧ четáтѧ сóлꙋнꙋлꙋѝ. ѧтрꙋ тóть чинсти́ть ши ѧвъцать, авъндь мéсерѣ́ре, ши ла кли́росꙋль бесѣричїи, номофи́лаѯь. нꙋмеле-и ерà. костантинь. ꙗрѫ дꙋп'ачѣ фотїе патрїархꙋл де цриград. ꙗꙋ поус ноꙋме ачестоуѧ: тарáсїе. ачецѧ сѫмть карїи аꙋ фóсть дáскали десъврѣшить, кáрїи аꙋ скос, ш'аꙋ арътáть тóате адѣ́нкꙋрнле кърцилор. ши свáтꙋриле дирéпцилорь, ден лимба чѧ ман сꙋпцире, ши ман аскꙋцитѫ де тоате ли́мбиле, че съ зи́ч(є) еленѣ́скѫ. коу карѣ аꙋ тóкмит дмнзъꙋ, дѣ́ꙋ кꙋнóскꙋть ачецѧ ѧтѣ́и лꙋмина дꙋмнезѣ́ирен. карѣ нꙋ ѡ поть съ ѡ рцелѣ́гѫ фїé-чи́не, де ноу вóрь фꙋ прѣ́ искꙋси́ц', ши депри́нши кꙋ дѣ́иса. кꙋм аꙋ фóсть ши ачець феричїц' дáскалѝ че скрїемь ман сꙋсь. зꙋнáр. вал'сáмонь. маѳéю. арменóпоул. карїи с'аꙋ невои́ть дѣ́ꙋ скóс' пре лимбѫ ман пꙋртѫрѣцъ гречáскѫ. пентрꙋ ка съ пóатѫ рцелѣ́це ши чеи ман нелвѣцаци. че вóрь съ фїе ши еи алторь ѧвъцътóри. къ нꙋ пóлте ниме съ фїе ѧтрꙋ тóть десъврѣшит. фърь нꙋман ꙋноул сѣнгꙋр дмнзъꙋ. че оунїи аꙋ оунь дáрь, алцїи

алть, оунора лѣꙋ дърꙋить дмнзъꙋ дáрꙋл рцелéпчюнїи . ши а рцелѣцерїи . алтора а кꙋръцїи, ши а прешцїи.

Дꙋп'ачѧ ши еꙋ оунь пъкътóсь, шѝ май нерцелегѫторю де тоци, рѣв'иинд оурма рвъцътꙋрїи . ши неацꙋнгѫинд кꙋ фѝрѣ. м'áмь апꙋкать дѣмь скóсь ачастѫ чинстѝтѫ карте де пре лимба гречáскѫ, пре ачáстѫ лимбѫ . че съ кѝамѫ акмꙋ рꙋмънѧскъ. лоурид извóд дела мꙋлте фѣлꙋри де лимби, кáрїи възѫнд ши ен скѫдѣре, ши рпꙋцинáре ртрꙋ тоате лꙋкрꙋриле рчелепчюнїи. дꙋпѫ токмала лꙋмїи . ши дꙋпъ кꙋмпѫна врéмїи кꙋнóскѫнд ка (!) вин тóате спре свръшить, лꙋ скóсь тóате адънкꙋриле ши мецéршꙋрꙋриле кърцнлорь . де лѣꙋ аржтать ла вéдѣре тꙋторор. ка съ кꙋнолскѫ ши чéи мáи прощи, ши нервъцáци . пентрꙋ ачеста лоукрꙋ сокóтинд ши еоу, ши невоинд оуи мик'шорь пѣнинґь че ам лꙋать дела дмнзъꙋ . пентрꙋ мáи немикѫ оустéнѣлѫ . ачéста ка съ нꙋ-ль аскꙋнз' р пъмѣнть . че съ-л' дáꙋ ши еꙋ алтор кꙋи ва фѝ липсить . кънда дóарѫ . нꙋ л'аре мáи рпꙋцина, че л'аре мáи адáоце, ши л'аре мáи крѣце . ꙋна ачáста аата . аꙋзѣнд ши чел кꙋвѣнть . че скрїе свнта скрѝптꙋрѫ . к'áꙋ зѣсь рцéрꙋль лоуи дмнзъꙋ кътрѫ прѣ рцелéптꙋл тóвїѧ : таинеле рпърáцилорь съ ле цїе нещѝне, ши съ ле аскꙋнзѫ . бине ѩсте . ѩрѫ тáинеле лоуи дмнзъꙋ, ши а рпъръцїи чéрюлꙋй . ѩсте бине съ ле арáте нещѝне тꙋтꙋрóрь . ши ѩрѫшь ачéста . оуи пóмѫть ркꙋѩть . саꙋ оуи извор де апъ рѣче, съ фїе астꙋпать . де че фолóсь аре фѝ челóр рсътаци? ашѣ ши ачастѫ свнтѫ карте де рдирептаре . дака ва фѝ рки́сѫ ши некꙋнóскꙋтѫ . де че трѣбѫ ва фѝ челóрь ржтѫчици . че нꙋ съ вóрь пꙋтѣ рдирéпта спре кáлѣ покъйнцеи ши а дирептѫцїи? дрепт ачѣѧ, рогь пре тóц чине ва чéти пре ачáстѫ де мѣна чѣ де лоуть скѝзмире, оунде ва фѝ вре ꙋнь кꙋвънть грешить, кꙋ лѝнеще тóкмици, ши испрѣвици ѩрѫ нꙋ блѫстѫмареци . пéнтрꙋ кѫче н'áꙋ скрѝсь чева врé ѡ мѣнѫ кꙋрáтѫ, саꙋ кꙋ вре ѡ мéнте ка ачѣѧ ашезáтѫ . ч'áꙋ скрѝсь ꙋн ѡмь пъкѫтóсь, ши ркълчѝть р тоáте валꙋриле, ши ꙋнделе чещїи лꙋми нелшезате, ши кꙋ де тоате кипꙋриле де непꙋтѝнце аместекате . лаꙋдъ дмнꙋлоуи нóстрꙋ ꙗс . ꙗс . чéлоуѧ ч'áꙋ дáть дꙋпъ рчепꙋть ши свръшить . ѡ ѡкалнїе Євстрáтїе бывь логофеть начрѣтавь.

(Ocainicul Evstratie biv. logofet a subscris.)

XXVIII.

ante 1633.

(Ms. Bibl. Centr. Bucur. No. 28. 4⁰. 409 pag.)

Molitvelnic.

Rugăciune de seară.

Въ недлѧ вечѣрь млтва (pag. 11—16).

Лаѹдѹ-те доамне доумнезеѹл мїеѹ. ши кжнтаре недестонникъ-ц' адѹкь. дентрѹ гоуръ спѹрка́тъ ши де ла инимъ некѹра́тъ. ши прѣ лаѹдь нѹмеле сфнцїеи та́ле. къ те грижещи де ми́не пъкътосѹль. ши ѧнделѹѧгь раб'зи де ащепїци ѧнтоа́рчерѣ мѣ. ꙗръ еѹ де поурѹрѣ те мънїжю. де амь къл'ка́ть ѧвъцътоуриле тале чѣле доум'незеецин. ши че вою зи́че прѣ лъѹда́те доа́мне? къ тоу цїи небѹнїа мѣ. ши пъка́тел(е) мѣле. де тине ноу се аскѹнсерь. ши акмѹ ноу-мъ лепъда́ денаинтѣ фѣцеи та́ле авъндь гоуръ некѹра́тъ. че ѧдръзнескь спре коувинте де лаѹдъ доумнезеиреи тале. ши роугъчюне де кътръ сѣръ цѣдоукь. къ то́тъ че соуфлъ ши тоатъ лоума коу фрикъ те мърѣще. къ дела ти́не тоатъ дарѣ бине ли сѣѹ дать. ѡ доамне доумнезеѹл мїеѹ! ꙗтъ пъкателе а тоатъ лоумѣ лѣи лоуать. ши пъкателе мѣле чѣле фърь де ноумърь ле пїжрде. ла чел час мои де апой ал чещїи зи́ле дентрѹ дешъртъчюне дещѣптъ. ши коу ажѹторюл тъѹ ши коу фолосире не чѣрка́ръ. къ а та юбире де ѡамени ꙗсте небнрѹитъ. къ чела че вени ѧн ал оунспрезѣчеле час тоу-л прїимиши. ши ѧнтр'оун. кипоу-л фъкѹши челѹѧ че поурѹ́тъ ѡстениѧца зи́лен. ши пре мине мъ прїимѣще ѧнтр'ачесть кипь. къ ноу доа́ръ ѧтр'о зи ноу ман-мь пїерѹ́дѹн коу лѣне бинеле мїеѹ. че ѧтрѹ тоате зи́леле вїецїи мѣле амь петрекѹть дешъртъ. ши фре (!1. вре) оунь лоукрѹ соуфлетескь ниче дининѡа́ръ н'ам фъкѹть. ни́че мъ ѡсжнди ѧпъра́те. ка́ ши пре чеи кема́ци де май денаини́те ла пржнзѹл тъѹ. ши се лепъда́ръ коу ѧндъръътничїа инимїи лѡр. че мъ каѹтъ ѧ чѣстъ вїаѹцъ. ръътъчитѹл лжѧгъ оулицъ. сѹфлетѹл чела че нѹ чѣркъ съ мжнъѧче дентрѹ ѡспѣцѹл тъѹ. къ ꙗтъ ши зїѡа сѣѹ плекать де кътръ сѣръ. ши соарел(е) ѧнкъ сѣѹ погоржть ла апѹсѹл лѹи. ши чѣле ѧнцелѣпте ш-лѹ гътить лоумииле лѡр. ка дѣка веры вени ла мїезоул но́пїи. коу тине съ ле доуче (!) ѧнтрѹ къма́ра ѧпъръцїен

черюлꙋи . че коу ноу́селе мъ ѣъ шн пре мине четáшь . ноу помени моулцѝмѣ пъкателѡрь мѣле . че коумоу цї-е токмѣла милостеи тале милоужще, ши ноу м(ъ) дà съ адо́рмь ѧнтрꙋ моáрте . че ѧтърѣще мъдꙋлареле трꙋпꙋлꙋи мїеꙋ, че аꙋ слъбит де пъкáте-ми . ѧвъртошáзъ соуфлетꙋль мїеꙋ чела че се клъттѣще де неѧцепітáре . ши гонѣще коуцетеле чѣле споурка́те де ла иннма мѣ . ши лоуминѣзъ минітѣ мѣ че с'аꙋ ѧтꙋнекать де похте рѣле . кл съ-ци даꙋ ши ла иолпте роугъчюниле мѣле . доамне їсе христосе, плѣкъ оурекиле тале кътръ роугъчюниле мѣле . ши-м ласъ тоате пъкателе мѣле . ши-м дърꙋѫще сѣъ́ршнть боу́нь, ши аша мъ слобозѣще, дені́трꙋ троупꙋл мїеꙋ . ѩръ-м дъ ши ѧцерꙋль пъчїеи . ши де боѩрїи чеи дел въздꙋх съ мъ избъвѣскъ . коу роугъчюнѣ ши коу роугъриле але прѣкꙋрáтеи манчеи лꙋ доумнезеꙋ . ши коу але поутѣрничилѡр челорь черéци : михаиль ши гаврїиль . оурїиль ши рафаил . ши коу а тꙋтꙋрорь сфнцилорь тъи . чéлора че цѣꙋ ѧгъдоуить ѧ вѣчи . къ бине ещи коувъні́тать де поурꙋрѣ коу пъриѧтеле ши дхоуль сфнть . ѧнтрꙋ вѣчїи лꙋи чеи несфръшици . аминь . моулцимѣ пъкателорь мѣле доамне ѡ слобозѣще . ши коу ѧдоурарѣ инимїи коуноацѣ . коурьцѣще . милꙋжще ши спсѣще.

Въ поделлнкь . мл . почасѣхь (pag. 27—32).

Кътръ тине атóть цинторюл' прѣ сфнте ѧмпъра́те . казь де мъ рóгь ши коу соуфлетꙋл мъ ѡстенескь ши черю мѝлъ . мжиниле тале м'аꙋ фъкꙋть ши м'аꙋ зидить . ши мї-ай дърꙋить вїацъ . ѩръ бътжиле въжмашꙋлꙋи фъръ де роушине къзꙋръ спре ми́не . ши скрьш'нѣще коу ди́ѧцїи лꙋи . ши коу съцѣта чѣ ѧпиз'мошáтъ а фжръделецилорь ва съ мъ съцѣте . ши ште ва съ мъ тàе коу арма пъкáтелорь . ши моул'ть се лоуні́тъ кꙋ ми́не ши мъ бирꙋй . ши къзꙋю ѧнтрꙋ лацꙋл пъкáтелорь . ши ка ѡ фїаръ спре вънаре мъ вънж . ши сим'цїю ранъ фоарте ште́ ши (не)виндекать . деч къоутáю врáчь пре пъмжнть ши нꙋ аѳлаю . че кътръ тине-мь слобозескь роугъчюнѧ граюрилорь мѣле дела нним ъ . ѧпърате . доамне . фъкъторюль тоутꙋрора . доумі́незеꙋ . пъринітеле . ѧндиреі́тътóрюль соуфлетелорь иоастре! грешїю ла чéрю ши наинтѣ та . нꙋ тримите мънїе спре мине коум се кáде доу́пъ лоукрꙋль мїеꙋ . къ воюо фй кá ѡ хлинъ че ѩсте мжркатъ де мóлїе . саꙋ

ка ни́ще фїерь досъди́ть де ѻрѹцинъ . къ ѩтъ фъръ де (ле)-
циле мѣле къзѹръ спре ми́не . ши пъка́теле лкопери́ръ капѹл
мїеѹ . ши-м' фѹ амїа́зъзѣ ка мїезѹль нопїцїи . ши ѧнѣтжѩ боу-
кателорь-м' венирь соуспини . ши тоатъ вїѩца мѣ ѧнѣтрѹ
грижъ-м' фѹ ржпитж . фри́ка ѧнѣтрѹ инима мѣ се сълъш-
лѹй . къ къѹташь спре фъръделецие мѣле, ши мерсеши пре
оурма тоутѹрорь пъкателорь мѣле . ши адѹсеши спре ми́не
испи́тъ, ши мъніе маре поусеши спре мине . ши пенѣтрѹ ачѣж
ноу мъ поч ръдика́ къ́тръ ти́не . ни́че съ-ми ѧна́лць мжниле
мѣле . че мъ рогь зїѡа ши ноаптѣ де черю из'бъви́ре . къ
мъртѹрїе-мъ ѩсте ѧнѣ черь крединѣчоасъ оуиѹл нъскѹт' фїюль
тъѹ . домнѹл ностръ їс . хс . че прилнсоуль л'ли тримис съ
мжитѹжскъ грешицїи . къ ачела зи́че : чѣрецн ши се ва да
волѡ . ѡ доамне доумнезеѹль мїеѹ . ка съ ѧнѣтре лиаинѣтѣ та́
роугъчюнѧ мѣ . ши плѣкъ оурѣ́ка та къ́тръ роугъчюнѧ мѣ,
ши доупъ кѹвилтеле та́ле мъ из'бъвѣще . адоци (!) амнѣте
доамне къ сжнѣть цържнъ . шї е мъсѹра́тъ вїаца мѣ . поуши
сжнѣть аїи мїен коу нѹмъръ . ши'нтрѹ жоумътъцате зи́леле
мѣле ноу мъ пїжрде . ка съ ноу мъ ѧторкь ѧтрѹ пъмжнѣтѹл
чел негрѹ ши ѧнѣтѹнекать . оунде ноу маи ѩсте лѹминъ . ниче
вїжць нетрекѹ́тъ ѡаменилор . ши нѹ коум-ва съ-ми оусѹче
ма́т'ка фокѹлѹи сжнцеле мїеѹ . че-м дъ врѣме де покаа́нїе . къ
нѹ-ци трибѹжще моартѣ пъкътосѹлѹи . къ ецн милостивь,
ши юбито́рю ла ѡа́мени, ши аи ми́лъ фъръ мъсѹ́ръ . ши те
афли апроапе де чеи скръбици . ши дан коум се каде чѣрерѣ
ро́билорь тъи . ісѹсе . фъкъторю боунь . ра́за пъри́нѣтелѹи . лѹминъ
неклътитъ . лоуминѣзъ ѧтѹнека́рѧ ѡкилорь мїен . шн-м дъ
ерта́ре де моулте пъка́те . коу роугъчюнѣ сфнцилорь тъи слѹци
чере́ци . ѧнцерилорь ши а маи марилорь ѧнцери ѧчепъто́рїи,
поутериле ши поутѣ́рничїи ши скаѹниле . домнїнле . херѹвимїи
ши серафимїи . ши а прѣ коура́тен маичен тале . доамна ноа-
стръ . ѧпъръттѣса нъскътоарѣ лоу доумнезеѹ . ши а тѹтѹрорь
сфнцилорь тъи . че коу рѹгъчюнѧ лорь милѹжще-мъ пъкъто-
сѹл робѹл тѣѹ . мр (имрекь) пъри́нѣте ши фїюле шн дхоул
сфнть . къ ецн доумнезеѹль ностръ, ѩрж еѹ сжнѣть робѹль тъѹ .
ши де ла тине черю ми́лъ . акмѹ ши поурѹрѣ ши ѧтрѹ вѣчи
де вѣчи аминь . сх (!) . доам'не доум'незеѹ мїеѹ . спъсѣще соу-
флетѹл мїеѹ чел пери́ть . пенѣтрѹ ѧндѹрарѣ инимїи та́ле . ѩр нѹ
пенѣтрѹ лоукрѹл мїеѹ (че) ѩсте ръѹ.

O Predică la ziua de praznic (pag. 319—332).

Ѧскꙋлтац ѡáмени бꙋни крещиннилор къ ѩръ не кїеамь пре нóи . ѡ фрацилѡр . ачести . м҃р . юбиторюл лꙋ х҃с . ши бꙋн боун бирꙋитор . м҃р . ѧнтрꙋ ачастъ кáсъ мáре ши лꙋминáтъ ши сꙋфлетѣскъ . ѩрѫ не траце кътръ дилнсꙋл роуг(ъ)торїи ачестꙋи праз'дникь де астъзи . къ лꙋ ажꙋлсь лаꙋда ачесторь коувúнте лꙋминате . ачестꙋн дарь дм҃(не)зеескь че оум'блъ ак'мꙋ . дирепть ачѣѫ . м҃р . астъзи се бꙋк(ꙋ)ръ ѧцерїи . ши черюриле се веселескь . тоатѫ марцинѣ пъмънтꙋл(ꙋ)и и паре бине . де ѧпреꙋнарѣ черещилѡр коу пъмънтѣнїи . тоци лꙋ фъкꙋт астъзи аместекáре . ѧнтрꙋ тоатѫ вес(е)лїа с'лꙋ ѧпреꙋнат . ши тоци се боукꙋръ ѧтрꙋ кънтъри де кънтече . тоци адꙋкь коувúнте де мърире . деч оунїи стриг : кл съ се ве(се)лѣскъ черюриле ши пъмънтꙋл съ се бꙋкꙋре . ши толте марцинниле съ ле пáре бине . ѩръ ал'цїи кънтъ : минꙋнатꙋ-е дм҃зꙋ зиче ѧтрꙋ сфнцїи лꙋи . ал'тꙋл ѩръ стрúгъ : дм҃зеꙋ е мъритъ зич(е) . ѧнтрꙋ сфѣтꙋл сфнцилѡр . ѩръ ал'тꙋл зиче : поменúрѣ дирептꙋл(ꙋи) коу лаꙋдъ се кїáмъ . ши ѧтр'ал'тъ лѡкь се грънще . де зúче ѧнсꙋш дм҃зꙋ : чине мъ лаꙋдѫ-л вóю мъри . ши ал'тꙋл кънтъ де грънще : доамне! касеи тале и се кáде сфнцїе ѧтрꙋ зúле делꙋлгате; деч оунорь ѡáмени че сѫнть юбиторю де х҃с . ле зиче : фачеци праздникь ѧтрꙋ ꙋм'блáре пънъ ла корнꙋл ол'тáрюлꙋи . ал'тꙋл лꙋде кънтаре де грънще : ѧтрꙋ глас де бꙋкꙋрїе . зич(е) де мъртꙋрїе ши глас де пръзднꙋире кънтъ мърирїеи тале . ѩръ ѧнсꙋши ачесть глас де бꙋк(ꙋ)рїе ши де мънтꙋире ѧтрꙋ лóкꙋл дирепцилорь . дечи оунїи лаꙋдъ пре мчникꙋл де-и грънще : ферикат еци зич(е) ши бúне цїе . ѩръ ал'тꙋл пре чéи слáби кѣмъ : апропїаци-въ зич(е) кътръ дилсꙋл ши въ вец лꙋмина ши фáца воастръ нꙋ се ва рꙋшина . дечи ачѣстѣ ашá се факь де ла чеѫ че мъресь астъзи пре доум'незеꙋ . че бисѣричїи ѩр съ-и паре бине . ѩрѫ ѧшълъчюнѣ съ се микшорѣзе . ши дрáчїи ѩръ съ се ѧтристѣзе . ши дїáволꙋл ѩръ съ се рꙋшинѣзъ . некꙋрацїи ѩръ съ аибъ мънїе . къ астъзи не д(е)шкисе нолѡ . м҃р . черюл бисѣрикъ . ши възꙋтеле черюлꙋи толте-с мани фрꙋмоасе . ши коу атѫта кꙋ кѫтꙋ-с мáи де чинсте чѣле сꙋфлетеци де кѫт чѣле трꙋпеци . къ нꙋ стáꙋ пре честь соаре че-л ведем . че'ит'рꙋ чел соаре неапꙋс ѧтрꙋ х҃с . се ѧбръкáръ . къ нꙋ пꙋю ѧнлинтѣ ноастръ стѣле ѧшълътоаре . нич лꙋнѫ че крѣще ши се мани мнк'шорѣще . че дарь ничe динниѡръ ѧпꙋцинат . нич ноѡри че фак плоае . че ѧвъ-

цътꙋ́ри де кꙋвънтꙋл лꙋ дꙋмнезеꙋ. нич пъмъ́нть нѫсилникь. че чела че поате лекꙋи соуфлетꙋл. нꙋ съ се скоацъ дентрꙋ ачѣстъ маре. че дентрꙋ дмзеерѣ чѣѫ че коуръцѣще грашалеле. нꙋ дентрꙋ извоаръ де апъ, че дентрꙋ извоаржле чѣле че аратъ виндекарю. нꙋ дентрꙋ глас де пасъре, че дентрꙋ гласꙋри ѧцерецци, че гръескь астъзи дмзеѧще. деч веде́ци дарꙋл де астъзи, ведеци лꙋкрꙋл ѧнойреи. ноу ле нꙋмъръ ачѣстѣ дентрꙋ ѧшълъчюне. къ нꙋ не вом спъсн дентрꙋ мецешꙋгꙋл чел де демꙋл'ть. дирепть ачѣѫ ши чѣле де демꙋ́лть се кипꙋескь честорь де акмꙋ. че съ грънм коу павел ѧнтр'ꙋн кипь: чѣле де де мꙋлть трекꙋ́ръ, ши ѩтъ фꙋръ тоате ноаѡ ши тоате коум се кад сънть. ѡ минꙋнѣ ма́ре ши прѣ лъꙋда́тъ. ши минꙋна́тъ. къ ѡаре оуи́де се мꙋл'цирь пъкателе, аколо мai ковърши да́рꙋл. къ оунде ера троуфъшїа дїеи. аколо ера виндекъриле мчничилорь. шн оунде ера жрътвеле дръчѣ́щи, аюло фꙋръ бисѣричиле крещинещи. оуи́де жꙋка дра́кꙋл, аколо се арътѫ ѧпъратꙋл. оунде-ш фъчѣ дꙋхꙋриле кꙋибꙋри, де аколо акмꙋ се гонирь. къ ѡаре оунде ера пре ачичѣ чинстите, аколо сѫ́нть акмꙋ оумбриле мчничилор. ши оунде ера оумбре чѣле ѧтꙋнекате, аколо се въд акмꙋ кинꙋриле виндекърилор. оунде ера фїертꙋриле чѣле ѧпоуците, аколо ѩсте акмꙋ бꙋнъ врѣре а мчничилор. деч сти. мр. ѩсте лаꙋда а тоатѫ лꙋмѣ. вистїѩрюл бисѣричїи. мр. ѩсте а́рмъ небирꙋитъ воиничилорь. мр. ѩсте кълъторилорь ѧдирепътъторю. челора че оумблъ пре маре, кърмач. досъдицилорь, ръскꙋмпъръторю. ши мини́чиношилорь ѧфрꙋнтъторю. челора че плъигъ, мъѧргъиторю. ши тарилор бꙋнъ ѧфрꙋмсецаре. сърачилорь милꙋиторю. въдꙋѡлорь хрънинторю. мр. ѩсте линище челора че оумблѫ пре маре. ши челора че оумблъ пре ѧ пꙋстїе пъсторь. болнавилорь лекꙋиторь ши челора че алъ́ргъ лоуминъторь. челорь пръдац ѧнанте стъттъторю. тоурмеи стражъ. игꙋменилорь благосвенїе. мꙋѧчницилорь мъѧргъѩре. флъмъ́нзилорь хранъ. голилорь ѧбръкъмъ́нть. челорь нъпъстꙋици скъпаре. ши лꙋмїеи ѧврътошаре. мр. драчилорь ле ѩсте пїерзъторю. ши гречилорь здробиторь. ши де крединцъ пꙋиторю. ѡ минꙋнѣ маре, ши прѣ слъви́тъ чюдѫ! ѡаре коу каре кꙋвъ́нте вою съ лаꙋд пре ачест мчни́кь де астъзи? чела (? I. че). лаꙋдъ вою съ-и зи́кь? ѧ че кипь вою съ-и къ́нть минꙋниле? съ зичем къ се ѧпърци трꙋпꙋл мчникꙋлꙋи, че хс. ди ѧсꙋл нꙋ се дезпърци. спарсе-се фи́рѣ, ѩръ крединца нꙋ се ръсипи. къзꙋ ка́са, ши вистїа́рюл фꙋ тот ѧтрегь. ѧнтр'ꙋн лѡк ѩсте, ши петрѣче ѧтрꙋ толтъ лꙋмѣ. ши пре то́цїи черчетѣзъ.

аколо стѫ лꙋ х҃с . ѧнаинѣте . ши де чещѣ че сънѣть ачичѣ ниче
дининѡаръ нꙋ се маи делꙋѧгъ . аколо се роагъ, ꙗръ кꙋ ион
ачичѣ се вес(є)лѣще . аколо слꙋжаще, ꙗръ ачичѣ фаче минꙋни .
моурирь-и ѡаселе, ши лꙋкрꙋл л' мъртꙋрисѣще . лимба-и тъкꙋ . ши
минꙋниле ле стрйгѫ . карелe лꙋ възоут аша? саꙋ чине лꙋ лꙋзнт
кънѣдьва аша? ѡамени бꙋни! мчнчїи фꙋръ арши кꙋ фокь, ши
моащеле гонирь фокꙋл . ѧ маре фꙋръ арꙋлкац, ши сꙋфлетꙋл
дентрꙋ маре фꙋ мънтꙋнт . оаселе ле здробирь . ши здроби-
тꙋриле се ѧнтреба́ръ . кꙋ моартѣ фоурь осѫндици, ши морцїи
скꙋларь . де пре пъмънѣть се дꙋсерь, ши ѧтрꙋ черю стръ-
лꙋчирь . дечи ка се се рꙋшинѣзе еллїи гречїи . къ-и ведѣ мч-
ничїи слꙋжиндь драчилор . ши съ се стидѣскъ ѧшълъчюнѣ
идолѣскъ, къ лꙋзїѧ пре дꙋхꙋриле некꙋрате темъндꙋ-се де моа-
щеле мчничилорь . деч че грълещи дꙋх некꙋрат ши'нтрꙋ тот
тикълос, де нище оасе моарте ши фърь соуфлеть те теми?
онте-м зиче . къ пентрꙋ х҃с . ши мчнчїи сънѣть чинстици . деч че
вою зиче де ачещѣ че с(є) лѣпъдъ де х҃с? ꙗ не ѧцелѣцици
лимби ши въ плекац! ѡ оурѣилорь ведеци ши къ рꙋшинацї!
ши ка съ амꙋцѣскъ бърфѣлеле елленеци ши съ се пъръсѣ-
скъ . деч ꙗтъ къ тъкꙋръ ши амꙋцирь . оунде е семецїѧ лꙋ
платонь? оунде е флꙋерарѣ лꙋ аполонь? оунде е мърирѣ дїей?
оунде е троуфъшїа лꙋ ераклїе? оунде-сь дѣчїа чѣле грешале кꙋ
стригъри? къ ачеѧ тоци-се рꙋшинарь . ши жос ла пъмънѣть
закь . ши сънѣть тот морци . къ х҃с . сѣꙋ арътатѣть ши крꙋчѣ
сѣꙋ ѧфйптѣ ши мъченичилорь сѣꙋ арътат . мр . моартѣ пентрꙋ
х҃с . ꙗсте негрижитѫ . адꙋл фꙋ бирꙋит, ши ѧшълъчюнѣ се
кълкъ . ши капищиле се ръсїпирь . ши де вери оумбла фрате
ѧтрꙋ тоатъ лꙋмѣ, ноу вери каман афла аша дмзеи ка ачещѣ . коум аполонь . саꙋ ка дїа, саꙋ ка асклйпїи . че дмзꙋл лоу
геѡргїе . ши чеѫ че сънть кꙋ нꙋсꙋл де тоци се мърѣще . ши
крещинѣще се кънтъ, ши слоужбе фърь де сънце се три-
мит ачелꙋѧ пентрꙋ жрътвеле мчнйчилорь . деч пентрꙋ ачѣлѣ
сънтем датори а ста ѧнаинтѣ лꙋ х҃с . че съ пръзднꙋим астъзи .
ноу елленѣще, че сꙋфлетѣще . ноу пънтечелꙋи, че соуфлетꙋлꙋи .
ка съ фїе праздникꙋл сфнтꙋл(ꙋ)и коум се каде . ѧноирѣ праз-
дникꙋл(ꙋ)и ꙗсте, ѧнойци-въ . оумбриле мчнчелорь сънѣть, съ
кинꙋим коу нꙋшїи . лꙋминърїи съ не лꙋминъм . деч съ лепъдъм
лꙋкрꙋл ѧтꙋнѣрекꙋл(ꙋ)и . ши съ не ѧбръкъм ѧнтрꙋ арма лꙋ-
минїен . съ ѧноим бисѣрика сꙋфлетꙋл(ꙋ)и нострꙋ ка съ пръз-
днꙋим сꙋфлетѣще . ши съ не дезбръкъм де ѡмꙋл чел векю,
ка съ не арътѫм маи алби де зъпада . къци в'ацї ѧвекйть

ѧтрꙋ слцїꙋ ши трꙋ дꙋлчéцї . вои астъзи пентрꙋ крещинътатѣ
въ ѧндꙋлчици коу лꙋкрꙋл . кѫци сънтеци мари ши богаци,
ꙗръ пентрꙋ мл҃стенїа ши пентрꙋ плекарѣ астъзи въ ѧнонци,
ка съ ѧгъдꙋим лꙋ дм҃зеꙋ коу лꙋкрꙋре бꙋне . съ скимбѫм
хаина сꙋфлетѣскъ коу трꙋпꙋл, съ не ѧкипꙋим дꙋхꙋрилорь
мчн҃ичлорь . ка съ лꙋѡм плáтъ, ши съ добъндим кꙋнꙋнъ
пентрꙋ бꙋнъ вїаца ноастръ . ши мчн҃никꙋлꙋи съ-и стригъм
тóци . съ-не апропїем дилсꙋл ши кꙋ нои съ-л авем ши кꙋ
дѣдилсь съ-л роугѫм ши съ-и грънм . ѡ мчн҃никꙋл ши воини-
кꙋл ши слꙋжиторюл лꙋ х҃с! моулт дарь ши ѧдръзднйре (!)
ан лꙋат де ла дилсꙋл . дечи тóци депреꙋнъ не рꙋгъм кꙋ кре-
д(и)нцъ, тꙋ фїи рꙋгътóрю де нои пъкътóшїи ши де тоци
ѡаменїи крещинéци . ши съ нꙋ не тречи, че кꙋ тоци сф҃нцїи
грѫще : доамне! крꙋцъ ѡаменїи тъи, ѧпърате христосе!
мънтꙋѫще ѡчинáшїи тъи . крꙋцъ тоурма та . рꙋгъмꙋ-те пъ-
сторю бꙋнь, милꙋѫще съборꙋл тъꙋ . юбитоаре доамне! ми-
лꙋѫще . ꙗтъ фїи тъи къ се ѧпꙋцинаръ . клꙋтъ мл҃стиве доамне
спре ѡаменїи тъи, къ не оумплꙋм де невое . вези невоѫ ноа-
стръ . вези голътатѣ ноастръ . ши не дърꙋѫще ѧмбрътъмин-
те . вези плънсꙋл нострꙋ, ши фѫ милъ кꙋ нои . ажꙋѧце-ци ѧпъ-
рáте къ не рꙋгъм, ꙗръ нꙋ грънм де ръꙋ . рꙋгъмꙋ-не . милости-
вѣще-те . кѣдемꙋ-ци ѧнаинте, ка съ нꙋ те мънїи пѫнъ ѧсфрѣ-
шит . ши съ нꙋ не лѣпези . ши съ нꙋ те делꙋѧци де нои . че-ц
аратъ бинеле тъꙋ спре нои . рѫствицїи ꙗдꙋнъ . лепъдáцїи и
милꙋѫще . прътдацїи и нтоарче . ѧкишїи ꙗръ и поменѣще . ꙗръ
те скимбѫ ка съ нꙋ поменеци пъкателе ѡаменилорь . къ тꙋ
еци оунꙋл фърь де пъкате . ши юбиторю де оамени ши мл҃-
стивь . къ де ла тине ꙗсте їзворꙋл вїецїен . де ла тине е търїа .
де ла тине е поутѣрѣ . къ тоу еци дм҃зꙋл нострꙋ . алтꙋл фърь
тине нои нꙋ цимь, че кътрь тине алергъм . ши не милꙋѫще .
ка съ мърим коу бꙋкꙋрїе татѫл ши фїюл ши дх҃оул сф҃нть .
акмꙋ ши поурꙋрѣ ши'нтрꙋ тоци (вечи).

XXIX.

1638.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare.

(7146.)

Ѧдикъ ѥѹ мѹшат сен мънзатѹлѹи ши кѹ фїю мнѹ ника ѡт бъшинници скрис'ам ачистѹ запис ал нострѹ ка с(ъ) фїе де мари кридницъ ла мъна данчюлѹи ѡт бѹрлъници, кѹм съ се цїе, къ ѧм вънд ѹт аї погони де цѣлин(ъ) ши кѹ аї стънжън ди лок ѧн дѣлѹл бъшиницїлор, погонѹл къте ф де ап. фак бани ,еф. ши ам вънд ѹт иои ди а ноастръ бѹн(ъ) вое. ди ними нивоици нич асѹприци ши кѹ цирѣ тѹтѹрор фрацилор ноцри, карїи сънт ѧн прижѹрѹл нострѹ; ши кънд ам фъкѹт иои ачѣстъ токмѣл(ъ), фост-аѹ попа негоиц ѡт финцице. ши танасие син влаикѹл ѡ там. ши нѧгѹл син ѡпрѣ ѡ там. ши мїхъил ѡ там. ши дѹмїтрѹ нъѩнѹл ѡт там. ши кърти ѩи син дѹмїтрѹ ѡ там. ши (стан)чюл вътавѹл ѡт там. ши братѹл спътрилѹл ѡ там. ши радѹл ѡт там ши алцїе (!) мѹлцїи ѡамнїи бѹни ши бътръни. ши пентрѹ кридинцъ и ѣмѹ пѹс дѣцител(е) ман жос, ка с(ъ съ) цїе. пис. мсца дик. ї. дни. лт. ,зрмз.

XXX.

1640.

(Cipariu: Analecte, p. 141 urm.)

Правила. ачеста ѩсте дирептъторю де лѣце.....

Типаритѹ-сѣѹ..... ѧ мънъстир. Говора вълѣто ,зрмо, ѩрж дела нацерѣ лѹи Хс. ,ахм.

Предословїе кътръ тоци наставничи сфинтеи бисѣречи. прѣ лѹминацилор архїепскопи, митрополицилорь. ши ювиторилорь де дмнезеѹ, епскпилорь, ши преѡцилор, ши тѹтѹрор духовничилор. карїи кѹ пѹтѣре преѡцѣска, де ла дмнезеѹ сънтъ сфици.

Генадїа . кꙋ мила лꙋй дмнезеꙋ архиепископъ, ши мнтрополнт, а тоатѫ цара Ѝрдѣлꙋлꙋй, паче ши спсенїе, прїймици дхъ сфнтъ . кърора вещи лъс(а) пъкателе, лъса-се-вор лор, ши кꙋй ле вещи цинѣ, цинѣ-се-ворь лѡрь.

Сокотит-ам, къ ман тоате лимбиле аꙋ карте пре лимба лѡр, кꙋ ачѣѧ кꙋцетаю ши еꙋ роболꙋл дмнꙋлꙋи мїеꙋ лꙋи іс . хс . съ скоць чѣстѫ карте, анꙋме правилѫ пре лимба рꙋмънѣскѫ, сфнцилор воастре фраци дховнич рꙋмънещи, карїи сънтеци пъстори ѡнлѡр челѡр кꙋвънтътоаре а тꙋрмеи лꙋи хс . карѣ аре лтрꙋ сине мꙋлте фѣлюри де виндекъри сꙋфлетелѡр крещинещи челорь че сънть рьните кꙋ пъкате . лсѫ ман врътос ши кале ла лпъръцїѧ черюлꙋи . лсѫ мѫ рогь сфнцилѡр воастре кꙋ маре милѫ . ла каре мьнѫ ва къдѣ ачѣстѫ сфнтѫ карте, ачела съ анбѫ а ѡ цинѣ л маре чинсте, ши съ се лвеце дентрꙋ ѧ л тайнѫ кꙋм ва виндека сꙋфлетеле ѡменилѡр де пъкате . ѡрѫ лтрꙋ мънѫ де мирѣн съ нꙋ се дѣ, ниче ла мъскъричь . съ нꙋ фїе токмѣлеле сфнцилѡр апсли, ши а сфнцилѡр пърїнци батжокꙋрите, къ апой млтва та верь да са́мѫ фрате дховниче, еꙋ нꙋ вою авѣ трѣбѫ . чела че прїимѣще гъндꙋриле ѡменещи, даторю ѡсте лтрꙋ скриптꙋрѫ лвъцат а фи, съ се ѡпрѣскѫ де похте, смерить, ши кꙋ лꙋкрꙋре бꙋне; пре тот часꙋл съ се роаце лꙋи дмнезеꙋ, ка съ-и дѣ кꙋвънть де лцелепчюне, ка съ лдирепт'ѣзе пре чеѧ, че скапѫ кътрѫ динсꙋль; ѡрѫ лтр'алть кипь лсꙋшь даторю ѡсте а пости мїеркꙋрѣ ши винерѣ преспре тот анꙋль, кꙋм порьнческ сфнтеле ши дмнезееициле правиле *), кꙋмь де кареле ва авѣ лсꙋшь съ ѡ дѣ ши алтꙋрѫ а фаче . ѡрѫ де ва фи лсꙋшь нещиꙋторю ши непостникь . кꙋмь ва лвъца пре алцїи а фаче лꙋкрꙋре бꙋне? ши чине е нелцелепть, ва аскꙋлта пре ель, де кареле ва гръи? възѫндь пре ель фърѫ токмалѫ ши бецивь, ши лвъцьндь пре алцїи съ нꙋ се лбѣте . саꙋ алт вре ꙋнь лꙋкрꙋ бꙋнь а петрѣче, кареле сингꙋрь нꙋ аꙋ фъкꙋт? ѡкїи де оуреки грѫще скрептꙋра **) кꙋ ачѣѧ сокотѣще-те ѡ дховниче, пентрꙋ че, къ де ва пери нꙋман ѡ ѡле пентрꙋ негрижа та, дентрꙋ мъниле тале се ва къꙋта . депринде че зиче сфнть Іѡань златооуть ла дѣанїе лн а треѧ нраво оученїе ***), ачаста грѫще : де се ва делꙋнга нꙋман оунꙋль де таине некꙋминекать, аꙋ нꙋ аꙋ ѡборьть тоатѫ спсе-

*) Notă marginală: правил . апслска . ѿи ши ман наинте : снѣ.
**) езек . лд . сх . і . ерем . ми . сх . і.
***) дѣан . бесѣд . мд . сх . ла.

нїѧ са, епско́пꙋль саꙋ попа? къ сꙋфлетꙋль ѩсте де ѡ перире. атъта дешертъчюне аре, къть ниче ꙋн кꙋвънть нꙋ поате пꙋне ѧиинте; че кꙋ сокотинцѫ ши кꙋ юбире де трꙋдѫ, слꙋжирѣ ши лꙋкрꙋль лꙋи дмнезеꙋ ѩсте а ѧче къ грѫѧще скриптꙋра: проклѧть чела че ѧче лꙋкрꙋл дмнꙋлꙋй кꙋ негрижѫ. ѩрѫ мареле василїе грѫѧще: сокотѣще съ нꙋ те теме (! l. темї) де ѡмь ѧтрꙋ къдѣрѣ лꙋи, ка съ нꙋ дои пре фїюль лꙋй дмнезеꙋ ѧтрꙋ мъиниле челѡр недостоиничь, ка съ нꙋ те рꙋшинези де чине-ва, де марїй пъмънтꙋлꙋй, ниче де ѧсꙋшь чела че поартѫ стемѫ съ нꙋ кꙋминечи; къ правилеле дмнезеещи нꙋ ласѫ пре чеи недостойничи съ се кꙋминече, карїи се сокотеськь ка пъгъниї. ѩрѫ съ нꙋ се ворь ѧтоарче, амарь ачелора ши челора че кꙋминека пре еи; сокотѣще зиче, еꙋ трѣбѫ н'амь. тꙋ вери ведѣ ачѣстѣ, де вери пъзи, ѧсѫ кꙋ сокотинцѫ, ши кꙋ токмалѫ; че май наинте ѧвъцътꙋриле бисѣречїй неклътите съ ле пъзеци, мънтꙋи-вери ши пре тине ши пре чеѧ че те ворь аскꙋлта.

Шиꙋть съ фїе: чине ва ѧдръзни а прїйми кꙋцетеле ши исповеданїиле, фърѫ ѧвъцътꙋра епископꙋлꙋи ачелꙋй локь, ачела педепса правилелѡр ва прїими, ка ꙋнь кълкъторю а дмнезеещилѡр правиле, къ нꙋ иꙋман пре сине сѣꙋ пїердꙋть, че ши къци сѣꙋ исповедит ла ель, неисповедици сънть; ши къть аꙋ легат ши дезлегать, неѧдерептаци сънть, дꙋпѫ а. з. правилѫ а съборꙋлꙋй де кардагень ши дꙋпѫ. мг. ачелꙋѧшь събор.

Де епископи ши де преѡци ши де кълꙋгъри ши де ѡамени мирѣни ши де тоате ѧвъцътꙋриле.

а. Сьмбъта аре дар де зидире, ши де ръпаѡс се кѣмѫ, ѩръ дꙋминека ѩсте ѧтъю зи, а лꙋи дꙋмнезеꙋ, аре дар де ѧвїѩре. дирепт ачѣѧ ѧвъцъм де ачѣстъ зи съ се ферѣскѫ ши съ се чинстѣскѫ. ѩрѫ съмбътѫ дилн ал ѡптꙋл час съ се ѡпрѣскѫ де тоате лꙋкрꙋриле, де мариле ши де мичиле. ши ла бисѣрекѫ съ скапе тоци ѡаменїи кꙋ мꙋериле-ш ши кꙋ фечорїи лор ши ѧтр'ънсѫ кꙋ фрика лꙋи дꙋмнезеꙋ ши кꙋ лꙋаре аминте съ се привѣге рꙋгъндꙋ-се, токма ши пънѫ дꙋминекѫ диминѣца. ѩрѫ дѣка съ ва лъса сфнта леторгїе, дечїѧ съ мѣргѫ акасѫ ши съ се ѡдихнѣскѫ пънѫ лꙋни диминѣца, ши ѩрѫ ден ал доиле час де зи се ѧчѣпѫ а лꙋкра.

в. Ши де чинститꙋл прроꙋл прдтече ши ботезъторюл Іѡанн, де нъскꙋтꙋл лꙋи ши де тъѧрѣ капꙋл лꙋи, каде-се а ле

прѫзднѹи дела ал новлѣ час шн демънѣца тоатж зїѡа ѧтьюл мчник стефан, мои мареле дїакон, поменирѣ съ-и ѡ прѫзднѹим, де димънѣца пънж сара.

и҃. Фьртатѹ-тъѹ сорѹ-та съ нѹ ѡ ѧ, нич фрате-тъѹ пре сора фрьтатѹ-тъѹ съ нѹ се ѧ, къ се гръескь фрици сѹфлетецци, че-ш сънт пре сфнта еѵгалїе шн пре чинстита крѹче. ашиждерѣ шн кѹмътрѹл кѹмътръ-са съ нѹ ѡ ѧ, ꙗрж де се ва тъмпла спре кѹмътръ-сл саѹ спре фечорїи еи спѹркъчюне, че съ дѣ дмнезеѹ съ нѹ се факж, ꙗрж де ва фи вр'ѹн сфѣть дръческь ка ачеста, е҃ ай съ се чѣрте шн съ се къꙗскж нѹмай кѹ пьине шн кѹ апж шн дѣчїѧ съ нѹ се каман вазж оунѹл кѹ алтѹль. ниче нашѹ-тъѹ сорѹ-та саѹ фрателе, ниче наша фрате-тъѹ, саѹ сора съ се ѧ, къ ꙗтж ꙗсте сьнце местекат, ѡ мие де талере се грꙗще тарѹл пъкателорь.

аї҃. Ѧл доиле сьнце аместекать ꙗсте. де се ва афла татж кѹ фата лѹи, дирепт ачѣѧ ачѣсте доаѡ аместекъчюни де сьнце съ се деспарцж шн. к҃. де ан съ се покъѧскж, шн метанїй ѧ тоате зиле кьте тзз. ал треиле сьнце аместекат. де се ва афла фрате кѹ сорѹ-са. еі. ан съ анбж покаанїе шн метанїи кьте т҃. ал патрѹль сьнце аместекать. де се вор аместека вери премари. покаанїе. вї҃. ай, шн метанїи кьте. ро҃. ѧ зи. ꙗрж ал чинчиле. ан дои вери премари, саѹ ай трен де се вор аместека. дерепть ачѣѧ съ фїе покаанїа, ал доиле вери. і҃. ай шн метанїи кьте рн҃. ѧ зи. ал треиле вери. и҃. ай. шн метанїи. р҃. ѧ зи. ал шаселе сьнце местекат че ам зись мои наинте, фїюль чела че ва спѹрка патѹл тътини-съѹ, че се зиче: мащехж-са саѹ соакрж-са саѹ мътѹшж-са.

л҃. Деч ѧвъцъм де сѹгрѹмат шн де мортъчюнж съ нѹ се гѹсте ачѣстѣ, фїе-кареле де ѧ крещини, нич съ ѧ сьнце де чела че кѹрж жѹнгѣтѹлѹй, че ѡаре карїи дентрѹ небѹнїѧ лорь факь ачѣста, къ ѧвацж лѣцѣ лѹ дмнезеѹ. къ карне ѧтрѹ сьнце сѹфлеть съ нѹ мъньнче, деч къ а тот добитокѹл сьнцеле лѹи ꙗсте сѹфлетѹль лѹй.

Чине ва мьнка лѹпь, саѹ вѹлпе, саѹ кьине, саѹ писикж, саѹ аричю, саѹ пжлшь, саѹ невъстѹикж, саѹ вѣверицж, шн ш'алтеле алтеле къте сънть некѹрате, шарпе, броаскж цестоасж шн ш'алтеле ка ачѣлѧ саѹ каль, саѹ мъгарю, саѹ деѧ чѣле сълбатече, саѹ ден челе дѹместече, къте-сь некѹрате, че нѹ зиче лѣцѧ лѹ дѹмнезеѹ. ꙗрж де нѹ ва фи пре воѧ лѹй, че де невое ва мъѧка съ се покъꙗскж. а҃. ань шн метанїи. еї҃.

Ши чине ва мьнка корбь, саѹ чоаржь, човрадкж саѹ кѹкь, саѹ корѹю, саѹ вълтѹрь, саѹ привегитоаре . оунїи ка ачеѧ . а҃ . ань съ айбж покаанїа ши метанїи . р҃ . де зиѡа.

л҃е . Попа че нѹ-ш ва мътѹра сф҃нта бисѣрекж ши съ ѡ кѹръцѣскж, ши нѹ ѡ ва дфрьмсеца, ши нѹ ва сокоти д тоате сьмбете, оунїи ка ачеѧ съ се ласе де прѥѡцїе . попа че ва бѣ ла крьчимж, саѹ ва жѹка, саѹ кънта миренѣще съ се гонѣскж ден попїе.

л҃з . Прѥѡтѹль съ нѹ мъньнче корастржь дела вака лѹй, пъиж . а҃ . съптъмьнж . ашиждерѣ ши тоци крещинїи.

Де ва дтра кьине д бисѣрикж, саѹ поркь съ нѹ се факж летѹргїе пъиж . а҃ . съптъмьнж.

м҃а . Съ нещине ва пѹрта пїѧле де кал саѹ де магарю, съ нѹ дтре д бисѣрикж : че съ стѣ афаржь кѹ мѹериле.

XXXI.

1641.

(Collect. Acad. Rom.)

Marturie de vânzare.

(Jași 7149.)

Гаврилаш вел логфет . и ѹрѣке вел спътар . и дѹмитрѹ бѹхѹш вистѣрник . и тома вел столник . и бълан вел комис . и грама вел жикничѣрю . и ꙗне вел слѹцерю и пътрашко жикничѣр . и рошка дворник глотнїи . и гиѡргїе нъвръпъскѹл дворник . и иримиꙗ венкѹлецѹ дворник . и бърсан дворник . мъртѹрисим кѹ ꙗстъ скрисоаре а ноастръ кѹм аѹ венет . дна-интѣ ноастръ . костантин бѹхѹшел . фечорюл тодосиеи . де ниме невоит . нече асѹприт че де а лѹи бѹнъ вое . дѣѹ вънд ѹт а лѹи дрѣптъ ѡченъ ши мошїе . а треꙗ парте де хлинчѣни . че сънтѹ пре жижїꙗ . дн цинѹтѹл хърлъѹлѹи каре парте де ѡченъ и ꙗсте лѹи де пред мъ-са де пре тодоска . ачѣꙗ ѡ аѹ вънд ѹт . дими-сале фрателѹи нострѹ лѹпѹлѹи . пръжескѹл меделничѣрюл дрептѹ чинзъч де галбени . бани бѹни . дече нои възъндѹ дѣ лор бѹнъ вое токмалъ токминдѹ-с(е) ши фъкъндѹ-и-с(е) плата деплии . нои дкъ ам искълит . ши нѣм пѹс ши печецile дн-

тр'ачеста адевърат запис де ла нон . ка съ анбъ а-ш фаче дъмнѣлъи ши дрѣсе домнеци ка съ съ щїе.

ѹ ѩс лт ,зрмѳ . ман дї.

еѹ костантин бѹхѹш еѹ кѹ мъна мѣ ам скрис.

XXXII.

1641.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare

(scris de un Coresi).

(Privițĭ 7149.)

Ѧдек(ъ) еѹ лѹпѹл фъкѹт-ам запїсѹл меѹ ла мъна юзбашї костандїн де маре (!) кредницъ, ка с(ъ) съ щїе . кь ѩм вънидѹт з погоне де вїе кѹ стънжини пол, дерептѹ ѵг. м . пол . хѹтарѹл гѹценескѹ де песте тот хотарѹл ка с(ъ) фїе юзбашїе костадин де мошїе шї фечѹрїлор лои шї непоцїлор шї стренепоцїлор . ѧнсь ши кѹ пивница, пентрѹ кь лемѹ вънднѹт де бѹи(ъ) вое; кътѹ немѹ токьмит фост-аѹ молци ѡменї бѹне, аиѹме : поп їѡн ѡт жїгорени, и поп гюрге ѡт там . и радѹл ѡт там . и чернат ѡт там . и новакѹ ѡт там . и ангелѹ ѡт вїицещї ши ам скрисѹ еѹ корисї ѡт привиц : и козма.

пис мсца . април . дн . д . ,зрмѳ.

Iscăliţĭ:

еѹ лопол . еѹ козма . еѹ жѹпънѹл станчѹл ѡт бѹкѹрещи . еѹ калии.

XXXIII.

1642.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(Galațĭ 7150.)

Ѧдекъ еѹ илина, непота лѹи їѡн кравеч ѡтичи фата мърїеи ши а попеи лѹи гаврил ѡтичи потрѡпопѹл, ден сат ден милѣщи, де пре сохѹлѹю, ѧнсѹми, де нимє невоитъ ничи ѧм-

пресѹратъ, че де бѹнъ вое мѣ, скріѹ ши мъртѹрисескѹ, кѹ чест запис ал мїеѹ, кѹм ам вънд ѹт ѡ партѣ де ѡчинъ а мѣ, ден сат ден ѡтичи, де пре сохолѹю, партѣ а ѹнѹи бътрън, ден чинчи бътрани партѣ мошѹ-мїеѹ лѹи їѡн ѡтич кравечи, ши ѡ ам вънд ѹт дѹмслеи пъркълабѹлѹи паръ ден ватра сатѹлѹи, ши ден пъмънтѹри, ши ден фънацѣ, ши ден бранищѣ де тоате пърцале, ден тѡт венитѹл дерептѹ чинзечи де галбени, ка съ-и хї дѹмсле ѡчинъ ши мошїе дирѣптъ, ши кѡкѡнилѡри дѹмсле, ши непѡцилѡр дмсле, ши стренепоцилѡр дѹмсле лн вѣчи, ши съ-ш факъ исписокѹ пре мошї дмсале, дентр'ачестѹ запис. пентр'ачеѧ ѩам фъкѹт чест запис съ-и хїе дмсале де мъртѹрїе, ден наинтѣ дѹмсле лѹи іакоми пъркълабѹлѹи де гълац. ши ден наинтѣ дѹмсле лѹи кѡстантин чел маре. ши ден наинтѣ алеѯе чел бътрън. ши ден наинтѣ дѹмнлѡр сале лѹи їюргѹш. ши алѹи (ѳео)досїе вамъмъшїи (!) де гълац. ши а лѹи лндреи вътахѹл де кълъраш. ши а лѹи їлїе кѹпец. ши а лѹи нѳфрим. тиж. ши а лѹи михаи шолтѹз кѹ вї пъргари. ши а пангъи нѣгѹцъторѹлѹи. ши а некѹлеи черкїазѹлѹи. ши а лѹи трандахир. ши а лѹ стїрїѩи кълъраш. ши а лѹ стоѩн а лѹи влад. ши а петреи ръзаш. ши а мѹлци ѡамени бѹни ши бътрън пре маи маре мъртѹрїе пѹс-ам децетѹл мїеѹ, къ печете н'ам авѹт. ши с'аѹ пѹс ши печете. ѡрашѹлѹи. ши а тоц къц сънтѹ маи сѹс скриш. пентрѹ къче съ н'анбъ ниме нич ѡ трѣбъ ден ѡаменїи мїеи. кѹ аче ѡчинъ чѣм вънд ѹт еѹ де бѹн(ъ) вое мѣ. ѩар ден фрацїи мїеи. саѹ ден рѹдѣнїи мѣ. чене ва скорни пъръ пентр'ачестъ ѡчин(ъ) че маи сѹс скрис. съ хї триклѣт де. ткї. ѡтецї. че-с въ нѣкї. ши съ хї негрѹ ка ѩда де скариѡт. ка с(ъ) се цїе.

оу гълац. юл. кѳ. вълѣт ,зрн.

михаи дїакѹл аѹ скрис.

XXXIV.

1642.

(Ciparіu: Analecte, p. 159 urm.)

Лѣцъторі преште тоате зилеле.....в длъгомпóли, влѣт ,ахмв.

(4⁰. III пер. + 55 paginate.)

Din Prefață: Тоторорь блгочстивилорь крещини, паче ши блсвенїе дела домноулъ дмнезеу атотцїйторюл похтескъ ши прїескъ. фолосул ачестор мичи лѣцъторі, адевъратъ поцине сынтъ, карж аша але сынт боне.....карж лѣцъторіле ачѣстѣ але съ афлж скрисе пре лимбж гречаскж, кареле ну ле пот лцелѣце тоци аменїй църъй ноастре ай времїн де акум. карж ной іермонах мелхиседек, ігуменъ сфнтеи мънъстири, оунде ште храмулъ оуспенїей прѣчистїи бци, похтит-амъ ши ам невоит де лѣм скос пре лимбж румынѣскж, ка съ фіе де трѣбж ши де фолос; ну нумай челорь че цїу, че ши челора процїй че ну цину кареле сынт. з. лѣцъторі суфлетеци, токма ка ши чѣле з. дарупе, де фолосинца суфлетѣскж; кареле еу възънду-ле аша, ну ам вруут съ ле лас акоперите, ка съ ну мж арът адинсъ мнеш юбиторю, кум ну юбескъ съ се лфолосаскж (!) ши алцїи ши ле цїу нумай пентру мине, че ам вруут съ ле типърескъ ку келтуала сфнтей мънъстири; ши ле ам скос афаржа ла лумиж, ка съ ле лцелѣгж ши мичи ши мари, къци-ш юбескъ бунътатѣ суфлетулуй лоръ. че ачастъ микж карте де лѣцъторж, аре пуцинж лѣцъторж ши бунж, кум ам зис ши мai сус.....похтиторюл де бине, воаw тоторорь крещинилорь, смеритул мелхиседек іермонах ігуменъ а сфнтей лаврѣ длъгополскыа.

Типъритु-с'au л типарнѣ чѣ дентъй влѣт де ла нашерѣ луй іс. хс. ,ахмв. мсца сеп. зї. дна.

Ал трелѣ кувынтъ ши лѣцъторж. пентру юбирѣ де арцинтъ.

Воюсъ вж повестеск ши пентру чеа че лї-е драг арцинтул; wри карїи au авѣре ши w цини, ши нич ен съ букуржа де дниса

ниче алцїн, че вою съ вѫ спꙋю, карїн ши ѧ че кип сынтъ юбиторїи де арцинтъ; нꙋ нꙋман чеѧ че аꙋ авꙋцїе мꙋлтѫ ши нꙋ вор съ милꙋѩскѫ сърачїи, че ѧнкѫ ши чеѧ че аꙋ пꙋцинѫ, ши ѡ аскꙋнд, ши нꙋ вор съ милꙋѩскѫ ниче ѡ датѫ пре нимине; че бродеск съ факѫ ши май мꙋлтѫ авꙋцїе, ка съ се ѧбогъцѣзе. ши аша невоиндꙋ-се лѡр ѧтр'ачѣѧ ле вине моартѣ, шї-н ѧ кꙋ тотꙋлꙋш тотъ; ши аша̀ мъргъ ѧ мꙋнка чѣ де вечїе, коум аꙋ лꙋатъ ши пре їоуда, пентрꙋ юбирѣ лꙋи де арцинтъ; къче врꙋсѣсе съ възѫ пре домнꙋл нострꙋ ї҃с. х҃с. ши бине съ цици, кѫ ѡри кареле ѩсте юбиторю де арцинтꙋ, ачела ва съ се жꙋдече денпреоуна кꙋ їоуда. ши ѩкъ-тѫ къ вез мꙋлци богаци карїи даꙋ сърачилор бани ѧ добъндѫ, ши кынд ле адꙋк сърачїи бани, ей й нꙋмърѫ де доаѡ ши де тре ѡри, ка съ нꙋ съ ѧшале; ши кꙋм ле адꙋк банїн ши пꙋнцисе, ей шꙋпеск дъ ле нꙋмърѫ ен сингꙋри, ши ѝ траг де грабъ де граб, ка нице лꙋпи звъпъѧц ши сълбатичи, кынд ръпеск нискаре стръвь. даръ къче фак аша? ка съ поатѫ съ-й ѧшале, ши съ ѧпреѳоаре ѡстенѣла сърачилѡр; ѩръ кынд съ ѧтъмплѫ, дъ ле даꙋ съ ѧ чева, саꙋ оунт саꙋ грълꙋ; ѩръ апои съ ѧтъмплѫ сърачилѡр ѧтр'ачел анъ де нꙋ фак ши н'аꙋ съ ле дѣ че ле сынтъ датори. ѩ аскꙋлтаци де ведеци че фак: сокотескь юбиторїн де арцинтъ, кът грълꙋ лѣꙋ фъкꙋтъ съ ѧ, саꙋ вин саꙋ оуит, саꙋ чарѫ; дече, коум съ винде ѧтр'ачел ан, ен фак сокотѣлѫ даторничилѡр, ши зик кꙋ кꙋвынтꙋл: акоум тѣм ѧпрꙋмꙋтат, ши ц'ам дат оун бан, ши ци с'аꙋ възоут съ'м дан. е҃. вѣдре де вин. ѩръ акꙋм тꙋ н'ай фъкꙋт ѧ честъ анъ, съ ми-ле плътеще; че акоум винꙋл съ винде ѡкаѡа. е҃. бани, саꙋ і҃. че фаче вадра. м҃. де бани; че ци-се каде съ'м дан де. е҃. ѡри м҃. че фак. с҃. де бани, каре фаче. д҃. дꙋкаци, дꙋкатꙋлъ ѩсте кътe. е҃. костанде; ши ѩръш акоум ачеци. д҃. дꙋкаци нꙋ-и ан съ мї-и дан, лас къ те вою май лъса̀, ши сь'м дан ла анꙋл к҃. де вѣдре, вадра кътe. і҃. бани. ши ѩ каꙋтѫ, кꙋ оунь галбень че дъ съракꙋлꙋи елꙋ-и ѧ. к҃. де вѣдре де винь, кареле плътескь. еі҃. галбени. скимбаре ка ачаста фак юбиторїи де арцинт ши немилостивїи, ши нꙋ вор съ-и ацѣпте мꙋлтъ. ка ши х҃с. ла чела че повестѣще ла ївг҃лїе ѧ лок де пилдѫ зикьндъ: оуи ѡмъ ера̀ даторю алтꙋѧ ѡ а҃. де таланци. ши-л апꙋкъ съ ий плътѣскѫ, ѩръ елꙋ-и зисе, къ н'ам, че ци-се факѫ милѫ де мине ши мѫ ѩртѫ. атꙋнче ачела и се фъкꙋ милѫ де дїнсоул ши-и ертѫ чѣ мїе де таланци. ѩръ ел коум еши афарѫ ши съ избъвй де даторїа чени мїн де таланци, афлъш оун да-

торникꙋ ал лꙋи че-и ерà даторю ѡ сꙋтѫ де галбени, ши нꙋман
кътоу-л апꙋкъ, ши зисе : дъ-м чѣ сꙋтѫ де галбени че'м еши
даторю; ѩрѫ елꙋ-и зисе : фрате, нꙋ-и ам, че ци-се факѫ милѫ
де мине, де мѫ ман ащѣптѫ . ѩрѫ ел нꙋ врꙋ че-л бъгѫ ѧ
темницѫ . атꙋнче коум аꙋзисе чела че-и ертасе чѣ міе де та-
ланци, коум нꙋ врꙋ съ-и се факѫ милѫ съ-л ман ащѣпте
пентрꙋ чѣ сꙋтѫ де галбени, ел принсе де-л бъгѫ пре динсꙋл
ѧ темницѫ, аколо̀ съ моарѫ . даръ карене ѩсте ачела? ѿс!
даръ чела кꙋ міа де таланци? пъкътосꙋл! де-и ертѫ чѣле
міе де пъкате че авѣ, ѩръ ел нꙋ вроу съ ѩрте нꙋман оуи
пъкат, карене-и стрикасе фрателе съꙋ крещинꙋл, саꙋ съ-и ѩрте
а҃ . бан че-и ерà даторю . дече ши пре неще немлостиви ка ачеѧ,
дмнезеꙋ-и багѫ токма ѧ мꙋнка чѣ де вечіе, де-ш піерд ши
авꙋціѧш ши сꙋфлетеле, ши ноу-ш пот адꙋче аминте, ѡкаан-
ничіи де еи, кѫ къте сынтъ але лꙋміи, тоате сынть пꙋтреде
ши трекътоаре ка ѡ нимикъ, ши оунеле ръмъне аичѣ мъ-
кáрѫ д'áрѫ врѣ, мъкарѫ съ нꙋ арѫ врѣ; коумъ грѫще ши
стꙋи ѡаннъ златооустъ : ѡме, зиче, че те трꙋфеци, къче ан
авѣре мꙋлтѫ, ши аꙋръ ши слꙋци ши алте мꙋлте? де тоате
ачѣстѣ съ ціи, къ нꙋ сынтъ але тале, къче кѣндꙋ-ци ѩсе сꙋ-
флетꙋл, тꙋ нꙋ ле еши стъпынь оунтр'ꙋн час, че дѣй врѣ де
нꙋ ан врѣ, тоате кѣте ан ле лаши ла чеѧ че ръмъне аичѣ,
ѩрѫ нꙋман пънѫ трѣеци ле ан; къче кѫ невоеци де ѡбидеци
пре чеи сърачи . ши къче къ еши юбиторю де арцинтъ ши
немлстивъ . ѧпрꙋмꙋтѣзѫ ѡкаанниче ши юбитоаре де арцинтъ,
челꙋѧ че-ц дъ; дъ сърачилѡр ши фъ пріатень пре домнꙋл,
кѫ астъзи еши, ѩрѫ мѫине нꙋ еши, ши астъзи еши богат,
ѩрѫ мъине еши сърак; пентрꙋ ачѣѧ, адꙋ-ци аминте де моарте,
къче кѫ мьйне вор съ-ци трагѫ ѧцерїи сꙋфлетꙋл дела тине,
дрептъ че нꙋ те гътеци де моарте, грѫще лꙋка . че пентрꙋ
ачѣѧ фрацилор, рѡг пре дꙋмнїа-вѡастрѫ къ-ци сынтеци юби-
тори де арцинтъ, рого-вѫ пентрꙋ драгостѣ лꙋи дмнезеꙋ, съ
ѡ лъсаци, ши съ фици дърꙋитори ши милꙋитори кътрѫ съ-
рачи, ѩрѫ нꙋ фърѫ милѫ ши немлстиви . кѫ де вец фѝ аша̀,
бине съ ціци, къ аша̀ съ фаче ши дмнезеꙋ спре вои . че вѫ
адꙋчеці аминте де моарте, къче къ сынтеци ка флоарѣ кѣм-
пꙋлꙋи ши ка ѩрба карѣ ѡ оусꙋкѫ соареле ши піѧре; ѧтр'ачела
кип сынтемъ нои тоци аичѣ, ши неминкѫ нꙋ лꙋѡм де ѧ чѣстѣ
че авем нои аичѣ ѧ частѫ лꙋме . нꙋман де вѡм да млстеніе
сърачилор, саꙋ кꙋвънт боун съ ле грънім, саꙋ де не вѡм цинѣ
кꙋ кꙋвънтꙋл, саꙋ кꙋ лꙋкрꙋл де вѡм ажꙋтà кꙋн-ка, нꙋман де

ачѣстѣ де вѡм моцїенѝ аколо̀; ѩржъ ден кѣте авем аичѣ, тоате вом съ ле лъсѣм; ши нѹмаи голи вѡм съ мѣрцем ка ши коум нѣм нъскоут. дрепт ачѣѧ фрацилор, рѡг пре дѹмнїа-воастржъ, съ дъм ден кареле авем, кареле бѹкате, кареле кѹвѣнт бѹн, кареле милкѹире, кареле съ ѧ, ши съ прїимаскъ пре съракѹл ѧ каса лѹй, ка съ добъндим ши нои ѧпъръцїа чѣ де вечїе, кѹ бѹнъ дарѣ домнѹлѹи нострѹ ї҃с. х҃с., къ ачелѹѧ-и ѩсте мърїѧ ѧ вечїѧ вѣчилѡр, несфършит. аминь.

XXXV.

1642.

Є҃вглїе ѧвъцъторе..... типъритъ ѧтрѹ дѹмнезеѧска лавра го̀вора.

карѣ ѩсте храмѹлъ оуспенїе бц҃е.

ѡт създанїа мира ҂зр҃на. ѡт въплъщенїа гн҃ѧ ҂ахмв. мс҃ца. септеврїю дни к҃и.

(Folio IV nepaginate şi peste 600 foi paginate.)

Кътръ четитори. предослóвїе четитóрїю лѹи.

Ѝдекъ тот ѡмѹл ѧцелептѣ, датóрю ѩсте кѹ бѹн кѹцет', ши кѹ семѹйре вїе, фїете-кáре лѹ́крѹ де фолóс, ѡ ювнци четитóри! а сокотѝ, ши че фолос трáце кѹ елъ, ши пънъ ла кáре мáрцине мъсѹ́ржъ; дáржъ къръѧ алтѹѧ мáи врѣтос декѣт вóаѡ, ювнц де х҃с. крещи́нїи, ѧтѣю спре къѹтáрѣ кърцїеи ачéцїѧ, ѧтѣю а кѹноáце пре адеверѝцїи лѹкрътóрїи ан вїен лѹи х҃с; ѧтрѹ кáрїи ши еѹ мáи тикълóсѹл ши грешѝтѹл венит-ам лà оуиспръзѣчелѣ час ла лѹ́крѹл дѡмнѹлѹи; ѧтóкма кѹ ачéѧ че аѹ пѹртат зъдѹхѹл зѝлеи, пѹртъндъ грѝже пентрѹ избъвѝрѣ сѹ́флетелор ѡменецї, кѹ лѹáре де мѹлте боáле ши оустенѣле, ши сѹдóри ши асѹпрѣле, дела дїáволѹл ѧ мѹлте кипѹре, кѹ скрьбе, ши ѧ легътѹржъ апроáпе, ши де моáрте, атъта кѣт дм҃зеѹ цїе ѧсѹш, кáреле испитѣце тáниеле и́нимїеи; ши немѝкъ, нѹмáи мѝла рѹдеи мѣле крещи́нїлор м'аѹ ѧдемнáтъ спре ачаста, къ възѹ́ю ѧ нѣмѹл нострѹ мѹлци, оунїи ка ачеѧ

ѡáмени де амьндóаѡ чѣтеле проціи, ши сѹфлетеци карїи пентрѹ нецїйнца се депъртáржь кѹ ѧвъцътѹри стрїине, ши кѹ проáстѫ ши скѹртѫ минтѣ лѡр ръзлѹшиндѹ-се деи кредúнца адевърáтѫ, протúвникѫ бесѣречїи лѹй Дмнезéѹ, кѹ еретúчїи ѧпреѹньндѹ-се ши ка мѹ́ска ла дѹлчáца мїерїеи, аша̀ ши еи ѧшелътóри де спасенїѧ, прóцилор, ши ѧтрѹ амъръчюнѣ венúнѹлѹи чел пѹртътóрю де моáрте, некьндъ ши оучигьндъ сѹфлетеле лѡр ши але ѡáменилор.

Дерептъ ачаста еѹ кѹ рьвне похтїю пентрѹ фрацїи мїеи, ши кѹцетáи съ скоц ачастѫ сфнтѫ кáрте че се кїамѫ еуглїе ѧвѫцътоáре тълкѹитѫ, съ фїе проповѣдáнїе крецинътъцїеи ноáстре, а сфнтеи бесѣречї апостолѣскѫ а ръсърúтѹлѹи, де ѡ ам применит де ѧ лимба рѹсáскѫ пре лимба рѹмьнѣскѫ, ши ка оун извор аскѹнсь ѧ пъмьнтѹл инимїи ноáстре, чел сечетос ши оускат де ѧвъцътѹ́ржь, кѹ ажѹтóрюл лѹй дмнезеѹ ши̇̀ ѧдемнáрѣ дхѹлѹй ачéлѹѧ, скѹрмáт-ам кѹ тѣмпѫ минтѣ мѧ ши ам' скѡс ачест извѡр де апѫ дѹ́лче ши пѹрѹрѣ кѹрътóрю, адъпътоáре де сѹфлете ѡменеци. Ши нѹ̀ ѧдръзнїю ѧсѹми аша простъ, ла ачест' лѹкрѹ кѹ трѹдѫ мáи мѹлтъ де пѹтѣрѣ мѧ. Чи ѧтью кѹвьнтѹл домнѹлѹи мїеѹ ісъ. хсъ. мѫ ѧдемнѫ, ши талантѹл кареле'м фѹ дат мїе недестоúкѹл (!) нѹ-л ѧгрѹпáю ѧ пъмьнтѹл чел ѧтѹнекат ал нецїйнцеи, фърѫ добьндѫ ши фърѫ фолѡс вечїнилор мїеи, ши мáй вьртос съ апринсе ѧтрѹ мúне фокѹл юбирей. Ши дѹпѫ ачáста кѹ порѹнка ши̇̀ кѹ вóѧ лѹминáтѹлѹи домнъ Мѳ. бс. во. ши кѹ блсвенїа прѣ сфнцитѹлѹй митрополит Кѵр Ѳеѡ́фил, ѧпреѹнѫ кѹ сфнцїцїи ши̇̀ юбитóрїи де хс. архїепскпъ Кѵр Ігнатїе рьбническїи кѵр Стефан бѹзевски, ши кѹ сфáтѹлъ чинстúцилоръ боѧри ан църьеи рѹмьнеци, дентрѹ кáрїи ман вьртос пѹртътóрю де грúже: Оурнил Настѹрел предослов. Лѣтъ ҂зрмз.....

Йрѫ еѹ мѹлцемескь домнѹлѹи мїеѹ ісъ. хсъ. челѹи че мѫ ѧтъри ѧтрѹ рьбдаре, ши-мѝ ѧдѹлчѝ ѧтрѹ сѹфлетѹл мїеѹ ачест лѹкрѹ, ши ѧсѹми мѹлте оустенѣле адаѡш, ши изводиндь ши типъринд ѧтрѹ дѹмнезеѧска лаврѫ сълашѹл прѣчестен, говóра, ши кѹ ажѹторюл лѹи дмнезеѹ.....дѹпѫ ачѣѧ ши еѹ: Преда, второ карть. мѫ оустенїи кът пѹтѹи кѹ минтѣ мѧ, а ажѹнце зѹѡа ши ноаптѣ, де типърии ачѣсте свите кѫрци, мѫ рог че вою фи грешитъ, съ нѹ мѫ блъстемаци.

Dumineca lăsateĭ de carne.

(pag. 97—100). Авъцжтѹрж ѧ дѹми́нека лъса́теи де ка́рне. па́ртѣ а доа. ѩрж ачелаш кѹвьнт', де феричи́та вїа́цж а вѣкѹлѹй че ва съ фїе, ши де пла́та сфнцилѡр.

Кѹм' ѩсте соа́реле лѹми́нж ѧ фжптѹриле чѣле възѹте, ши веселїе а тоа́те нѣмѹрнле, ши кѹноа́цере ши семѹйре челóра че-с ѧтрь ѧсѹл. ашиждерѣ ши адѹчерѣ амінте де ачѣ феричи́тж вїа́цж. лѹми́нж, ѩсте ѧцелѣсж, ши веселїе сѹфлетелѡр ноа́стре, ши кѹноа́цере а тоа́те лѹкрѹриле пѹтреде ши трекжтоа́ре, къ сѣнт' оумбрж ѧнайнтѣ челѡр вѣчниче ши непѹтреде. дерепт' ачаста ми-се бѹкѹржж сѹфлетѹл фоа́рте астъзи, къ пре мѹлци въз акмѹ милкѹйндѹ-се кѹ сѹфлетеле, ши де ѧ мѹлци ѡки кѹрьнд лакръме пре ѡбраз. къче ам грънит мѹлт' де чѣле ѧфрикоша́те в'аци венит ѧ фи́ре. ѩрж ача́ста съ вж фїе воа́ѡ ла ци́ре. къ мѹлт' поа́те ла днезеѹ сѹспина́рѣ ши ла́кръмиле воа́стре; къ ѡ ла́кръмж ши ниемж ѧфрьмтж ши сѹфлет смерит, ма́ре жрьтвж ѩсте лѹи днезеѹ, ма́и врътос де тоа́те приноаселе-й ѩсте лѹй прїими́тж; къ феричици сѣнт' чеѧ че пльнг', къ ачеѧ се вор мьнгъѧ́, кѹ мьнгъѧ́ре де вѣчи; къ ла́кръмиле ачелóра сти́нг' въпа́ѧ фокѹлѹй нести́нс', ши вїермїи ачеѧ се нѣ́акж ѧтрьнселе, ши легътѹриле мóрцїеи, пѹтрезéск' ѧтрѹ ѩле, ши се дезлѣгж ачéцѣ ла слобозїѧ де вѣчи. деч ми-се ка́де а мьнгъѧ́ сѹфлетеле воа́стре кѹ адѹ́черѣ амі́нте ачеий феричи́те вїеци, де карѣ аѹ грънит дóмнѹл: мѣрце-вор дирепцїи ѧ вїа́ца вѣчилор; ши че ва фи́ май дѹлче де ача́стж поменийре? ши ман лѹмина́тж чинсте? ка съ фїе фїюл лѹи дмнзеѹ, ши ѧпъра́ци ѧпържцїеи че́рюлѹи. ши чине ва пѹтѣ акмѹ съ спѹе мъри́рѣ ши чи́нстѣ ачеи сла́ве? къ ковръша́ще преспре тоа́те миницие, кѹм грънеск' ши сфнцїи де ѧ, окюл н'аѹ възѹт' ши оурѣкѧ н'аѹ аѹзит. ши ла кѹцетѹл' ѡмѹлѹи н'аѹ сѹит, ка́рѣ аѹ гътит дмнзеѹ челóра че-л юбéск' пре ел, къ ши́ ѧцерїи похтеск' плекьндѹ-се, нѹмай съ ва́зж ачел лок' сфнт', ѧтрѹ ка́реле вор лъкѹй дирéпцїи ѧ вѣчи, ѧ лѹми́на минѹна́тж, ши веселїе льнгж фаца лѹи дмнзéѹ; ши нóи акмѹ съ ши́ грънім, дим' парте грънім, кѹм зи́се апостолѹл, ши дин па́рте пророчим', кѹм се каде ѧцелесѹлѹи вóстрѹ а прїими́.

Де ача́стж феричи́тж вїа́цж, ши де сла́ва сфнцїлóр еѹ вою съ пѹю ѧнаинте вороа́вж де бѹкѹрїе, кѹ да́рѹл дхѹлѹи сфнт', къ ши ачѣстѣ адѹк пре пъкътóши ла покаа́нїе, ши пре лѣнеши ѧтрéци де минте-й ара́тж, ши пре чей юбитори де ѹсте-

нѣле, мли невонтóр-и фáче, къ кȣ поменúрѣ вїéцїей кáрѣ вà съ фїе, мȣлци сфнци сънт' хрънúци, ши кȣ несъцїоáсѫ дрáгосте кътрѫ дмнзеȣ сънт' адъпáци. дерепт ачѣѧ лнáлц глáс ка ȣн бȣчин, ши кем пре тоци кредїнчóшїи ла веселїѧ де вѣчи, ши кȣ лцелепчюнѣ лȣи дмнзеȣ грѣéск'. вени́ци тóци дирéпцїи, вени́ци пъкѫтóшїи кари в'аци покънт, вени́ци пóстничїи, ши девестьвничїи кáрїи в'аци цинȣ́т' кȣръцїѧ, вени́ци кáрїи аци бирȣнт лȣ́мѣ ши лшелъчюнѣ еи, ши вѫ лдȣлчиц де бȣкáтеле чѣле дȣлчи але мѣсеи мѣле, кáри ле ам' гътит' воáѡ; бéци дин пъхáрȣл мїеȣ вин ал веселїеи де вѣчи, лдȣлчи́ци-вѫ кȣ креди́нцѫ, ши кȣ къȣтáрѣ чѣ де минте а дáрȣрелор черюлȣи, ши плáта воáстрѫ маинте де кїемáре воáѡ гъти́тѫ де ла дмнзеȣ, кȣ аȣзȣл ши кȣ нъдѣждѣ, пънѫ вор ведѣ ѡкїи воцри десъвр̆шит ла зȣ́а де адоаѡ вени́ре, ла лвїерѣ дирепцилор. ка шѝ ѡáре кьид' мѡѵсѝ де л пȣстїе тримѣсе съ кáȣте цáра чѣ фъгѫдȣ́итѫ, ши порȣнчѝ черкътóрилор съ адȣкѫ деи рóдȣл' ачелȣи пъмънт'. ѡрѫ еи мѣ́рсерѫ де къȣтáрѫ цáра ачѣѧ тоáтѫ, ши лȣáрѫ дин рóдȣл' еи неще стрȣ́гȣри де нѣм' бȣнѝ де вїе, де-й адȣ́серѫ лȣй; ши дѣ́ка възȣ̀ рóбȣл лȣй дмнезеȣ, атȣнче фóрте се бȣкȣрѫ, ши тóци ѡáменїи кȣ нȣс, ши кȣ бȣкȣрїе врȣрѫ съ мѣ́ргѫ аколò. ѡрѫ неще некредїнчóши се арътáрѫ ши хȣлитóри ачейи цър, шѝ фъкȣ́рѫ тȣрбȣрáре мáре лтрȣ ѡáмени, ачéцѣ нȣ̀ лтрáрѫ лтрȣ ѧ̀, къ трȣ́пȣриле лор, къзȣ́рѫ л пȣстїе. — Ѧшà ши тȣ, ноȣле ісраиле! рȣ́дѫ крецинѣáскѫ! фїнѝ ръсъри́тȣлȣи лȣминат ши а вѣ́селȣлȣи сїѡн, тремитеци лнайнте мїнтѣ воáстрѫ ка ȣн сол л вѣ́кȣл че ва съ фїе, де л пȣстїѧ вѣ́кȣлȣи ачестȣѧ, лтр'ачѣ цáрѫ фъгѫдȣ́итѫ, кáрѣ ѡ аȣ фъгѫдȣ́ит ноáѡ дмнзеȣ лсȣши кȣ сúне, кȣ ростȣриле тȣтȣрор сфнцилѡр пророчилѡр съй, съ не дѣ ноáѡ мошїе, лпъръцїѧ чéрюлȣи кȣ дóмнȣл нострȣ іс. хс.

Vinerea mare.

(pag. 336—338.) Лвъцѫтȣрѫ лтрȣ сфита ши мáрѣ венери, кънд пȣн пънза л гроáпѫ. фоартe кȣ ѡмилиницѫ ши кȣ фрьмсѣце.

Євгліе дел марко зач. ѯѳ.

(Marcu cap. XV. v. 43 — 47.)

Л врѣмѧ ачѣѧ. 43. фїинд сáра, вени̇̀ ѡаре чїне, оуи ѡм богат де л ариматеи, че-и ерà нȣ́меле ісиф, свѣтник де фрȣнте, ши ачела ерà оученик лȣй іс. лдръзнѝ кътрѫ пилат, ши черȣ̀ трȣпȣл лȣи іс 44. ѡрѫ пилат се мирѫ къ аȣ мȣрит аша̀ кȣрȣндъ.

45. дѣка цїѹ декасѹташ, дѣде трѹпѹл лѹи іс., 46. ѩаржь ѡсїф кѹмпържь пѣнзжь, вени шн никодим, оучениѹкѹл лѹи хс. чел аскѹнс, кареле вениѹсе ноаптѣ маинте кътржь ел, пѹртънд местекътѹрѣ де змирнжь шѝ ѹнсори, ка ла ѡ сѹтжь де литре. ши лѹѡ трѹпѹл лѹй іс. де-л ѧфъшѹржь кѹ пѣнзжь кѹратжь, ши кѹ мироділе, кѹм ера ѡбичаюл жидовнлор съ ѧгроапе пре ѡаменїи чей де чинсте. ера ѧтр'ачел лок ѡ гръдинжь, ши ѧтрѹ ачѣ гръдинжь фѹ ѡ гроапжь ноаѡ, тъѧтжь ден пїатржь, ѧтрѹ карѣ нїме ниче-ѡ-дънъѡаржь нѹ фѹ пѹс, ши аколо пѹсержь трѹпѹл лѹи іс. ши ръстѹрнжь ѡ пїатржь маре, спре оуша гроапеи; 47. ѩаржь марїа магдалина шѝ марїа лѹи іѡсиф къѹта оунде-л пѹсержь пре ел.

(pag. 348—350.) Партѧ адоаѡ, де драгостѧ карѧ ѩасте кътржь дѹмнезеѹ ши кѹм синтем датори прїиминд трѹпѹл лѹи хс. а-л чисти пре ел. ѧвъцѧтѹржь:

Каде-се ши ноаѡ съ не ѧвъцѧм, драцїй мїей, кѹм синтем датори а прїимѝ пре хс. ши чинсте а фаче прчиститѹлѹй трѹп ал лѹй, къ аколо іѡсиф кѹ никодим де пре крѹче, лѹаржь кѹ адевър трѹпѹл лѹи хс. мортъ. ѩаржь нѹй акмѹ-л прїимим де ѡлтарю, адевърат пре хс. вїѹ, депреѹнжь кѹ невъзѹта дмнзейре, ѧтрѹ сѹфлетеле ноастре. ши ѧтѣю синтем' датори а-л лѹа съ-л ѧфъшѹржм кѹ пѣнзжь кѹратжь. че съ зиче, кѹ дирѣптжь крединцжь ши неѧдойтжь, ши кѹ кѹрат сват, ши съ-л оуицем пре елъ, ка шѝ кѹ неще мир де мѹлтъ прец кѹ покаанїе адевъратжь; къ ачаста ѩасте жрътва чѣ дѹлче мироситоаре ѧнаинтѧ лѹй дмнзеѹ, деч ачаста, кѹ а сѧ фире оучиде пре тоатжь ѧмпѹцичюнѣ пъкателор. дѹпжь ачаста авем а-й гътѝ лѹй ѧ лок де гроапжь, иннимжь ноаѡ, лепъдьндъ тоатжь векитѹра а ѡмѹлѹи чел де пъкате, ши тъѩатжь де ѧ врътоаса пїатржь, лепъдьндъ тоатжь греѡтатѧ, ши ѧврътошарѣ немилосръдїей; ши ѩаржь иннимжь ѧпетритжь а врътоасей крединце карѣ е кътржь дмнзеѹ, гътѣще-те спре лѹарѣ лѹй хс. ши прїиминдѹ-л пре ел ѧтрѹ иннимжь, ка ѧ гроапжь, авем а ръстѹрна пїатржь маре: врътоаса нъдѣжде ши фрика лѹи дмнзеѹ, ка съ нѹ лъкѹѩаскжь ѧтрѹ а алтъ чева фържь сингѹр хс. токма пѣнжь ла ѧвїерѣ морцилор, ѧ вїаца вѣчилор, ши ѧтрѹ мошїѧ ѧпържцїей черюлѹй. — Нѹмай че ръдикжь ѡкїи сѹфлетѹлѹи тъѹ, спре нълцимѧ ведерїеи черюлѹй, атѹнче веи къѹта спре крѹчѣ челѹѧ, че те юбѣще; ши мѣиниле спре а тà съръстаре ши кѹприндере, ачелѹѧ че с'аѹ тинс' пре крѹче, дѹмнезеѹ пѹртътѹрюл де трѹп; къ ачел

исполин ал черюлуй, съ апрйнде ку драгосте кътръ тине, де-шарте ѡме! — Къ н'ам поменит ѧдешертъ еу де ачестъ пе-ликан; къ ѩтръ ѩсте ѡ пасъре пре лимба греческъ, де се кїамъ: несъцинѡс. де чѣле де фйре грънеск' философїи, де зик, къ ѩсте ачастъ пасъре фоарте юбитоаре де фечори, ши чюдатъ де фйрѧ ей, къч кьндъ адуче пуий ѧ луме. ѧш фаче кунбул пре пїатръ, ши бате ръзбою ку шарпеле, къ мѣрце шарпеле шй пре фечорїй луй ѡмоарѣ ку суфлаѧ венйнулуи. не фїинд ел льнгъ фе-чори. ѩръ дѣка вйне ши-ш вѣде пуий ѡморьц де шарпе, ши фоарте се желѣце ши се апринде де драгостѧ фечорилор, ши ѧчепе а-ш румпе пїептул съу, ши-ш скуръ сьнцеле спре пуй, ши ку ачела-й ѧвїазъ пре еи; ѩръ ѧсуши дурѧре ши моарте рабдъ пентру еи. аша фѣче ши пеликанул черюлуй пентру тйне, мултъ пъкътоасе ѡме! възу моартѣ та, ши де шарпе ку венйнул пъкателор духнит ши ѡморьт; ѧтр'ачѣѧ се желй де моартѣ та, ши ку драгосте се апринсе, ши-ш вътсъ сьн-целе съу, спре ранеле суфлетулуй тъу съ-л вендече, ши съ-л ѧвїе ѧ вїаца вѣчилѡр; деч ѧсуши ръбдъ дурерйле, ши моарте луѡ. нумай съ те ѧвїазе, ши съ те слобозаскъ де ѧ моартѣ чѣ де вѣчи; ши съ ѡкъръ ведѣрѣ луй ши се голй, ка съ те ѧбраче пре тине ѧ непутрезйре, ши ѧтру фъръ моартѣ сла-вей де вѣчи; ѧ мижлокул челор фъръ де лѣце се нумъръ, ка съ те дукъ пре тйне съ вїецуеци ѧ мижлокул луминацилор ѧцери; ѧ гроапъ ѧтунекатъ съ пусе, ка съ те ѧкапе пре тйне ѧтру луминатул черю, аколо съ ѧпъръцецїї ѧ вѣчи ку нус ѧтру луминна букурїей чѣѧ че е де пурурѣ; ѩ куноаце, къ тоатъ рушйнѣ, ѡкара домнулуй тъу, ѩсте слава та чѣ де вѣчи, къ пентру тйне, чел мортъ ши блъстемат, съ дѣде морцїеи ши блъстемулуй.

XXXVI.

1642.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de vânzare.

(7150.)

Аз никулаю сѣкил. бив купар скрив ши мъртурисъск ку чест запис ал миу. кум м'ам токмит. де бун(ъ) воѩ мѣ. де неме невоит ничи сълит. де ам вънду думисали луи лу-

пашкꙋ . медилничерюлꙋи . а треꙗ парте . де сат . де хлинчѣни . че-и ѧн цънꙋтꙋл хърлъꙋлꙋи . пе жъжъꙗ . кꙋ тот венитꙋл . че съ ва алѣце партѣ мѣ . ши дин къмпꙋ ши дин царин(ъ) ши дин ватра сатꙋлꙋи . ши дин хълищеꙋ . ши дин тот венитꙋл . че ва хи партѣ мѣ . и-ам вънднꙋтꙋ дꙋмисали . дрептꙋ патрꙋ зъчи де галбени . ка съ-и хїе дꙋмисали дрѣптъ мошїе ши кꙋмпърътꙋр(ъ) . ши ѧн токмала ноастръ аꙋ фостꙋ . фокшѣ пъхарничелꙋл дин рꙋциноаса ши глигорїе пъхърничелꙋл . ашъждирѣ дин рꙋциноаса . ши алекса дин ръгилеще . ши преꙋтꙋл де хълъщиꙗн(и) ши цꙋцꙋрмак ѡт хълъщиꙗни . ачеци ѡамени бꙋни аꙋ фостꙋ тоци . ѧн токмала ноастръ . ши пентрꙋ маи мари крединца ам искълит ши нѣм пꙋс печецъле . ка съ фїе де крединцъ . ачест запис . влѣт ҂зрн . юл . и.

фокьшѣ ѡт рꙋцꙋноса . гліґорие тиж ѡт рꙋцꙋноса . поп ѡт хълщиꙗни . цꙋцꙋрмак.

XXXVII.

1643.

Карте ромънѣскѫ де ѧвъцътꙋръ . . . . . де варлаам митрополитꙋл . . . . .

ѧ типарюл домнеск ѧши . ѧ мънѫстирѣ а треи ст҃ители де ла х҃с . ҂ах҃мг.

(Folio III nep. + 384 paginate + IV nep. + 116 paginate.)

Duminica lăsatului de carne.

Fol. 22a — 29a.*)

Дꙋме́нека лѫса́тꙋлꙋи кѫрнеи . еванґелїа ди ѧ маѳе́и ѧтр'о соу́тѫ ши шѣ́се капете.

(Mateiu cap. XXV. v. 31—46.)

31. Зи́се до́мноуль, кънднь ва вени̇̀ фі́юль ѡмене́скь ѧтрꙋ сла́ва са̀ . ши тоци свенцїи ѧнцери коу нꙋ́сь . атоу́нче ва шедѣ̀ пре ска́ꙋнꙋль мърі́еи са́ле 32. ши ва адꙋна ѧнайнтѣ̀ лоу́и . то́ате ли́мбиле . ші́-и ва ѧпѫрцѝ при ѧши оунꙋл дѣла́лт . ка ꙋнь пѫсто́рю че-ші̇̀ ѧпа́рте ѡиле дин ѧ капре 33. ши ва пꙋ́не ѡиле дѣ̀ дирѣ́пта са . ꙗрѫ ка́преле дѣ̀ стънга 34. атоу́нче ва зи́че ѧпѫра́тꙋл' челѡ́р дѣ̀ дирѧпта : вени́ци бл҃свицїи пѫри́нтелꙋи мїеꙋ . де ѡчи-

*) cf. 1579. mai sus pag. 18—19.

на́ци ѧпѫръцїѧ че-и гъта́тѫ вшаѫ . ди ѧчепоу́тѹл' а лоу́мїеи .
35. к'ам' фо́сть флѫмъ́нд҃ь, ши мѩци да́ть а мъ.ѧка̀ . ѧсета́т'
ам фо́сть, ши м'аци аджпа́ть . немѣ́рникь ам' фость, ши м'а́ци
доусь ѧ касѫ. 36. го́ль ши м'а́ци ѧбрѫка́ть . бо́лнавь ши м'аци
сокоти́ть . ѧ те́мницѫ ам' фо́сть, ш'ац' венит ла мене 37. атоу́нче
вшр҃ ржспѹ́нде лѹ́и дире́пцїи, де вор грѫ́й: доамне! кънд҃ь тѣ́мь
вѫзоу́ть флѫмъ́нд҃ь, ши тѣ́м' хрънѝть . саѹ ѧсета́т' ши тѣ́мь
аджпа́ть? 38. кънд҃ь тѣ́мь вѫзоу́т' немѣ́рник, ши тѣ́мь доу́сь
ѧ ка́сѫ . саѹ голь ши тѣ́мь ѧбрѫка́ть? 39. кѣ́нд тѣ́м' вѫзоу́ть
болнавь саоу ѧ те́мницѫ ш'амь вени́т' ла ти́не? 40. ши ва ржс-
пѹ́нде ѧпѫра́тоуль де ва зи́че лшр҃: адевѫ́рь грѫ́ескь воаѫ .
пентрѹ кѫ́че аци фѫ́коуть оунѹи фра́те ал' мїеѹ дѣ́чѣци ман
мичи . мїе аци фѫ́коу́ть . 41. атѹ́нче ва зи́че ши челóра че вор хѝ
дѣ стънга лѹ́и : доу́чеци-вѫ дела мене блѫстъма́цилор ѧ фо́-
кѹл' де вѣ́чи . оунде-и гѫта́т' дїаволѹлѹ́и, ши слоу́цилшр лоу́й .
42. к'ам' фость флѫмъ́нд҃ь, ши ноу мѩ́аци да́ть съ мѫнъ.ѧкь .
ѧсетат ам' фо́сть, ши ноу м'аци аджпат 43. немѣ́рникь ам
фо́стъ, ши ноу́ м'аци доус ѧ ка́са во́астрѫ . голь ши ноу
м'а́ци ѧбрѫка́ть . бо́лнавь ши ѧ темницѫ, ши ноу м'а́ци со-
котит . 44. атѹ́нче ворь ржспоунде ш'а́чеѧ де воръ грѫ́й: доамне!
кѣ́нд҃ь тѣ́м' вѫзѹ́ть флѫмъ́нд҃ь, саѹ ѧсетат. саѹ немѣ́рникь,
саѹ го́ль, саѹ болна́в', саѹ ѧ те́мницѫ, саѹ н'а́мь слѹжит цїе?
45. атоу́нче ле ва ржспоу́нде лшр҃ь, де ва грѫ́й : адевѫ́р҃ грѫ́еск'
вшаѫ . пентрѹ кѣ́чи н'аци фѫкѹ́ть оуиѹѫ дѣ́чеци ман ми́чи,
ниче мїе н'аци фѫкоу́ть . 46. ши съ вор дѹче ачéцѣ ѧ моу́ика де
вѣ́чи . ѩрѫ дире́пцїи ѧ вїа́ца де вѣ́чи.

Ѧцеле́сѹль еѵгліе́и ачецїѧ . ачéста ѩсте : ѧнѣ́тъю ара́тѫ
та́нна креди́нцеи но́астре, ка́рѣ и ман ма́ре ши ман денайнѣ́те .
вени́рѣ ла цоуде́ць, а до́мнѹлоуи но́строу лѹ́и іс҃ . хс҃ . ка съ-л'
фо́арте коу дѣди́нсь лцептѫмь, ши фо́арте съ не тѣ́мемь
ши съ не грижи́мь . къ фърѫ-де-гре́ш ва вени̇̀ . кѣ́нд҃ь коу
ати́тѣ соу́те де ли ман дена́нѣте аѹ прорчи́т' про́рчїи де ве-
ни́рѣ лѹ́и . ка́ре лѹ́крѹ деплѝнь с'аѹ избъ́нди́т' коувънтоуль лшр҃ь .
к'аѹ вени́ть пре лоу́ме ѧ трѹ́пь де шмь . ѩръ а до́а оа́рѫ фърѫ-
де-гре́ш' ва вени̇̀ съ не цѹ́дече пре но́и, коу пѹтѣ́ре ши кѹ сла́вѫ
ма́ре . кѹмь ши ѩшань кръсти́тель, адеверѣ́це . де-ль грѫ́це :
ка оунь мїе́ль де цоунгѣ́ть, пентрѹ пѫка́теле но́астре . ши ка
оунь ле́ѹ де черта́ре, пентрѹ немѹлцъми́рѣ но́астрѫ . шї-и скрїе
цоуде́цѹль мърїеи са́ле . ка ѡ лопа́тѫ де вънтоура́ть че алѣ́це
грѣоуль де.ѧ плѣ́ве . ши ка ѡ съкѹ́ре че тле ржд҃ъчи́на лемнѹ-
лоуи . ши ка оун фо́кь че а́рде лѣ́мнеле чѣле се́чи фъ́рѫ де

ро́адѫ . коу́мь ши сѣнгоурь с'ѧ споу́сь : къ ворь ведѣ фїюль ѡмене́скь вїнд' ла ѹдéць пре ноу́жрїи чéрюлѹи . ши ѧнцерїи ла сѹи́рѣ свеницїеи са́ле ѧ чéрю ѧкъ ѧ споу́сь : къ кѹмоу-л' вѫд пре мѫрїа са̀ доукѣндоу-се ѧ чéрю, ашѧ̀ ꙗрѫ ва вени̇̀ . ши ача́ста ѡ мъртоурси́мь та́ре ѧ креди́ница ноа́стрѫ, оунде четѝмь вѣроуѧ.

Ѧ до́а споу́не, къ ѹдéцѹл' лѹи дмзѣѹ аре трéи ѹоудека́те : ѧтѣю пре испра́вничїи лоу́мїеи ачецїѧ, къро́ра лѣѹ да́т' дмзѣѹ ѹоудéцоуль съѹ, съ ѹоу́дече ѡа́менїи, коум' аре ѹоудека̀ ель сѣнгѹрь . ꙗслѧ́т' ѧпѫра́т . дѫ ѧ ѡкїи ѹдекътóрилор челóра че-и пѹнѣ̀ съ ѹдече ши ле зичѣ̀ : сокоти́ци че фа́чеци, къ ноу́ фа́чеци ѹоудéц' оменéскь, че доумнезъéск' . адекѫ . нѹ ѹоудека́реци ка оаменїи, че ка неще дмзѣи . кѹм' ноу́ ꙗсте ла дмзѣѹ стръмбѫта́те . ниче фъцѫрїе, ни́че вое пенѣ́трѹ да́рѹри . ашѣ̀ ниче ла во́и съ ноу́ хїе . къ хїе че ѹоудéць ѧ ло́кѹль лѹи дмзѣѹ ѹдекѫ . дéчи ѡа́ре пéнѣтрѹ лѣ́не, ѡа́ре пéнѣтроу да́рь, ѡа́ре пенѣ́трѹ вóе де ѡмь, ѡа́ре пенѣ́трѹ несокоти́ница са, сѧ̀ а слоу́ѹнило́рь челóрь рѧ́ле, че ле да́оу съ ѹдéче, ноу́ съ фа́че ѹдéцоуль дирéптѣ, ачéѧ тоци вор хѝ ѹоудека́ци кѹ оурцїа ѹоудéцоулѹи лоуи дмзѣѹ.

Ѧ до́а ѹоудека́тъ ꙗсте : кѣ́нд сѣнгѹрь дмзѣѹ ѹюдекѫ ѧ́ичѣ̀ пре лоу́ме, че н'ѧ пѹтоу́ть ѡаменїи ѹдека̀, сѧ̀ къ н'ѧ́ѹ вроу́ть . къ ачéла избѫвѣ́це непоутѣ́рникоуль дилѧ мѣ́ноуле челóрь ман та́ри декъть дѣ́нсѹ, де ка́рїи н'ѧ̀ѹ вроуть ѡаменїи съ грѫскѫ съ ле фолоса́скѫ, пенѣ́троу ка́рїи ѡбо́арѫ до́мни ши ѹоудѣ́це, ши ѧпѫръцїи моу́тѫ, дела ѡ семенїцїе ла алтѫ семенїцїе . ашѣ̀ѹ черта́т' дмзѣѹ пе фечо́рїи лоуи илїе пре́ѹтѹль дилѧ лѣ́цѧ вѣ́кке . пре ка́рїи дѣ́кка ноу-и чертѫ̀ та́тѫль лѝрь, сѣнгѹрь дмзѹ и чертѫ̀ ла ръзбо́ю де перѝрѫ . ман апо́и ши та́тѫль ло́рь, дѣ́кка аоузѝ де перѝрѣ ло́рь, кѫзоу́ ши ел' де мѹрѝ . ашѣ̀ѹ ѹоудека́ть дмзѣѹ содо́моуль ши гомо́роуль . ши пре чéѧ че съ ръдика́се пре мѡѵсѝ проркь, съ дешки́се пѫмѣнтѹл' де-и ѧгицѝ де вїи . ши пре наван че фъчѣ̀ ръѹ лѹи дѣдь ѧль чертѫ̀ ашѣ̀, кѣ́ть моулцѫмѝ дѣдь лѹи дмзѣѹ зикѣнд': блсви́ть съ хїе ачéла, ка́реле ѧ̀ѹ ѹоудека́ть ржоута́тѣ̀ мѧ деспре наванѝ . ши авесало́мь кѣ́нд съ ржди́кѫ коу ѡасте ма́ре пре та́тѫ-съѹ, ман апо́и фѹцѝнд, съ спънзоурѫ . зи́се скрипті́ра . к'ѧ̀ѹ ѹдека́ть дмзѣѹ дирепта́тѣ̀ лоуи дѣдь деспре въръ́жмашїи лѹи . ашѧ̀ ши пънѫ ѧ зѹ́а де астѫзи, моу́лте ѧпѫръцїи пенѣ́трѹ недирептѫ́ци ши въръсѫ́ри де си́нце ле пѧ́рде . ши алто́рь ро́дѹри ле дѫ . а трéѧ ѹоудека́тѫ ва хѝ доупѫ свъ́рши́тоуль ачецїи лоу́ми . кѣ́нд ва пѹрчѣ́де гла́сѹль лѹи дмзѣѹ ѧ бѹ́чи-

ноуль ачéль ѧцерéскь, кáреле ва бꙋчинà де ва дещептà мóрцїи шї-и ва кемà ла цꙋдéць. кънѝдь съ ва аржтà дн.ѧ чéрю свънта кроýче. ши вóр плѣнѝце тóци ѡаменїи пре лꙋме. плѣнѝце-ворь некрединчóшїи, ши чéѧ че л-аꙋ ржстигнѝть. къ и'аꙋ крезоýть свѣнта еѵглїе. плънце-вѡр ши крещинїи чéѩ, че н'аꙋ пꙋртат асꙋпра сà ѡморъчюнѧ чѣ де пжкáте а свéнтен кроýчи. че с'аꙋ кемáт' ноýман коу ноýмеле крещѝни. плѣнѝце-ворь ши чен боýни, къ н'áоу невоѝт' ман моýлть пенѝтроу бѝнеле сѣоу ачéл' вѣчникь. ѧсж плѣнсꙋл' ачестóра съ ва ѧтóарче ѧтрꙋ боукоýрїе. къ ва сосѝ бѝнеле ши чѝнстѣ лѡр, ши мжрѝрѣ чѧ нетрекоýтж. атꙋньче съ ва арътá дóмноул' іс. хс. пре нꙋжри, нꙋ прѣчéщѣ нꙋжри че плóаж ши ѧтоýнекж сóареле, че прѣчéи де аꙋрь, ѧ тóате фѣлюриле де въпсѣле подобѝци ши фроумóши, коу оши де ѧнцери ненꙋмжрáци. ши ѧнайнтѣ лоýи съ ворь адоунà тóате лѝмбиле. шї-и ва цоудекà кꙋм' споýне свѣнта еѵглїе. пенѝтрꙋ кѣчи н'аꙋ дáть челóр липсѝци ши челóр неавꙋци. дáръ чéѧ че нéкоум' съ дѣ че ѧкъ ѩоу, чé цꙋдéць въ пáре къ ворь авѣ? атꙋнче юбицилѡрь, съ ворь деспжрцѝ пжринте де фечорь ши ѧмж де фáтж, ши фрáте де сóрь, ши прїѩтинѝ де прїѩтинѝ. ши сóц де сóць.

Ѧтꙋнчи жѣле ши амáрь ва къдѧ пре пжкжтóши, къ вóрь ведѣ пре чéи ман прóщи, пре кáрїи де мꙋлте ѡри ѩꙋ досъдѝть ши ѩꙋ асꙋпрѝт', ѧбржкáци ѧтр'атѣта подóабж ши фръмсѣце, ши ѧтр'атѣта мжрїе ши чѝнсте, кáрѧ ѡмꙋль ноý поате съ о споуе. ши пре сѝне съ ворь ведà ѩржши ѧтр'атѣта амáрь ши доуржре ши ѧ оустурѝме нетрекоýтж, шн ворь плѣнце кꙋ амáрь. атоýнче-ш' ворь блжстжмà пжкжтóшїи зоýа ѧ чѣѧ ч'аꙋ пжскꙋт' ши вїѩца ч'аꙋ вїецоуѝть. атоýнчи де гróаза лóр ва плѣнце ши черюл ши пжмѣнтꙋл'. ши съ ворь доýче ка нéце виновáци спре перѝре, гóли ши амжрѣци, оучѝши ши оустꙋрáци де ѧнцери кꙋѧплѝци ши немилостѝви ѧ моýрка де вѣчи. ѩржѧ дирéпцїи съ вор веселѝ де фáца лꙋн дмзѣꙋ, ши де кънтжриле чѣле дꙋлчи а ѧнцерилор, ши де фръмсѧцѣ че ва ѧфлорѝ пре троупꙋл лóрь, ши де мирéзма че ва еши дн.ѧ вистѣреле черюлꙋи, ши де добѣнда ѧпжръцїеи, ши де чѧтеле чѣле фрꙋмóасе ши лꙋминáте а свенѝцилорь, ши де кꙋноýнниле кꙋ кáриле и ва ѧкꙋинꙋнà ѧсоуши дмзѣꙋ, коу дирѣпта са, ши де хрáна чѣ доýл'че. де ачѣстѧ де тóате съ вóрь веселѝ ши съ ворь доýче спре ѡдѝхна ши спре ржпáѡсꙋль чел черéск, ѧтрꙋ веселїе нетрекꙋтж, ѧтроу джнцꙋйре несфършѝтж, ѧтрꙋ десфжтáре ши ѧ дезмїердъчюне неѧчетáтж, ѧ коýрциле ши

ѧ пола́теле четѫцеи чени̇̀ де сꙋ́сь, карѣ̀ ѡ лоу зиди́ть ѧсꙋши дмзѣ̀ꙋ . пе́нтр'ачѧ̀ фра́цилоѯ, адоучéци-вѫ аме́нте дѣча́ста веселїе, че пе́нтр-ънсѫ свенцїи ш-аꙋ поу́сь, ноу́ нꙋмаи авꙋцїѧ̀, че ши́ сънѫта́тѧ ши вїа́ца, ши мани апо́и ши ка́поуль ш-аꙋ поус . ꙗрѫ нои акмоу̀ ѡ фѫрѣ́мѫ де пъине, са́ꙋ оун' ба́нь не скꙋм'пи́мь а дѧ̀ . пе́нтр'ачѣ̀ фра́цилорь, кꙋрѫцици-вѫ пѫка́теле, кꙋ исповѣда́нїѧ, коу мл҃сте́нїѧ, кꙋ роу́га, коу ла́крѫмиле, кꙋ па́за бесѣ́речен, ка съ скѫпа́ци де моу́ничиле де вѣ́чи . ши ѧпѫрѫцїѧ че́рюлꙋи съ добъ́нди́ци . пентрꙋ ми́ла ши да́роуль до́мнꙋлꙋи но́стрꙋ лꙋи і҃с . х҃с . кѫроу́ѧ съ каде чи́нсте ши ѧкинъчю́не, сла́вѫ ши мѫри́ре, ѧпреꙋ́нѫ кꙋ пѫри́нтеле ши кꙋ д҃хоул' свънт'. акмоу̀ ши поу́роуръ, ши ѧтроу вѣ́чи де вѣ́чи.

Ами́нь.

Dumineca a cincea după paști.

(Joan cap. IV. v. 5—42.)

Fol. 157a — 160b.

Ла дꙋме́нека а чи́нчѣ дꙋ́пѫ па́ци . ѧвъцѫтоу́рѫ пе́нтроу креди́нца самарѣни́неи . еѵгла̑ї̑а дин ї̑ѡа́н' . ѧ до́ажспрузѣ́че ка́петє.

Коу́мꙋ-и апа чѣ де плоа́е, че съ пого́арѫ дин нꙋ́ѫри пре пѫмѣ́нть, ѧ моу́лте ки́пꙋри лоукрѣ́зѫ, пре кѣ́рпи ши пре ко́дри, ѧ фло́ри шин помéци, де ле крѣ́це ши ле ѧфрѫмша́зѫ, албѣ́це ши ле роушѣ́це, гѫлбенѣ́це ши мохорѫцѣ́це, оунеле верзи алтеле алба́стре . съва́и къ ꙗсте апа ноу́маи ѧнтр'оу́нь фѣ́лю, ꙗрѫ ѧ мꙋлте фѣ́люри лꙋкрꙗ́зѫ, ѧдоулчѣ́це ши амърѣ́це . ашѧ̀ ши д҃хль свънт' ѧ моу́лте ки́поури лоукрѣ́зъ . ка апа спа́лъ ши коуръцѣ́це . крѣ́це ши ѧтърѣ́це ѧтрꙋ ѧцелѣцерѣ̀ дꙋмнезъꙗ́скѫ, ѧфрѫмша́зъ ши подобѣ́це ши непърѫси́ть изворáце, ши сѣ́тѧ соуфлетꙋ̀лоуи потолѣ́це, ши ръкорѣ́це . дѣча́ста апѫ грѫ̀й до́мноуль х҃с . коу самарѣни́на ла поу́цꙋль лоу ї̑а́кѡвь ѧ шѣ́се ча́соури де зи̇̀ . коу́мь лоузи́мь ѧ свѣн'та еѵгла̑ї̑е . і҃ѡ . зач . в҃ї̑.

5. Ѧтр'ачѣ̀ѧ врѣ́ме, вени̇̀ і҃с . ѧ четáтѣ самарї̑еи . че съ кемà сихáрь, апро́апе де оунь са́т' че дедѣ́се ї̑а́кѡвь лꙋи ї̑ѡсифъ фі̑ю́лоуи съ́ꙋ . 6. ши аколо̀ ерà оун' поуць а лꙋи ї̑а́кѡвь . ꙗрѫ і҃с . трꙋди́т' де ка́ле, шезꙋ̀ ашѧ̀ лѣн'гѫ поу́ць, ши ерà ѧн ал' шѣ́селе ча́сь . 7. ши вени̇̀ ѡ мꙋꙗ́ре дин сама́рїѧ съ ско́ацѫ апѫ . грѫ̀й еи і҃с : дѣ́-ми съ ба́ꙋ . 8. оучени́чїи лꙋи ерà доу́ши ѧ четáте съ кꙋм'-

пере бѹка́те . 9. ши гржѝ лоу́ги мѹ́ѩрѧ самарени́на : коу́мь то́у
фїи́ндь жи́довь, дела ме́не че́ри съ бѣ́ки, моуѩ́ре самарѣ́ни́кѫ
фїи́н'дь ѥ́ѹ? . къ жи́довїи ноу съ ниче ати́нгь де самарѣ́ни .
10. ръспѹн'се еи ї҃с . де зи́се : дѣ́ки ши да́рѹль лѹ́и дмзъ́ѹ, ши́ чи́ни
ѩсте че́ла че грѫ́ѩще цїе : дъ-ми съ ба́ѹ . то́у аи чѣ́ре де́ла
дѣн'сь, ши ц'аре да̀ апѫ вїе . 11. грѫ́ѝ лоу́ги самарени́на: ниче ва́сь
н'аи ши поу́цѹль ѩсте адѣ́нкь . даръ де оу́н'де съ аиби апѫ
вїе? 12. аѹ до́аръ еци тѹ́ ман ма́ре декѣ́т' пъри́нтеле нострѹ
ѩкѡвь, ч'аѹ да́ть но́аѫ ачѣ́ст' поу́ць . ши ачѣ́ла ди.ѧтр'ѣ́нсь аѹ
бъѹ́ть, ши фечо́рїи лѹ́и . ши добнто́ачеле лѹ́и? 13. ръспѹ́нсе ї҃с . ши́-и
зи́се еи : хї҃е чи́не ва бѣ̀ ди.ѧтр'ача́ста апѫ, ва .ѧсета̀ ѩрѫ . 14. ѩрѫ
че́ла че ва бѣ̀ де апа че-и вою да̀ ѥ́ѹ лѹ́и . ноу́ ва .ѧсета̀ .ѧ
вѣ́чи . че апа че-и во́ю да̀ ѥ́ѹ лѹ́н . ва хѝ .ѧтр'ѣ́н'с изво́рь де
апѫ де ва кѹ́рѫ .ѧ вїѩ́ца де вѣ́чи . 15. ши грѫ́ѝ кътр'ѣ́н'с мѹ́ѩрѧ:
до́амне дѣ́-ми ача́ста апѫ, ка съ ноу́ ман .ѧсете́з', ниче съ ман
вїю аи́чѣ̀ съ ско́ц' апѫ . 16. грѫ́ѝ еи ї҃с : дѹ́-те де-ц' кѩ́мѫ бърба́тѹл
тѣ́ѹ, ши ви́но аи́чѣ̀ . 17. ръспѹ́нсе мѹ́ѩрѣ̀ шї-и зи́се лѹ́и, н'а́мь бър-
ба́т'. грѫ́ѝ еи ї҃с : би́не зи́сеши : къ н'а́м' бѫрба́т' . 18. къ чи́нчи
бърба́ци аи авѹ́т'. ши акмѹ̀ ка́реле аи н'ѹ́ц' ѩсте бърба́ть . ача́ста
кѹ адевъра́т' аи зи́сь . 19. грѫ́ѝ лѹ́и моуѩ́рѧ : доам'не вѫ́зь къ тѹ́
еци̂ проркь . 20. пѫринцїи но́ціри .ѧтр'ача́ста мѫ́гѹръ с'аѹ .ѧкина́ть .
ѩръ во́и грѫ́ци къ .ѧ ї҃ерслимь ѩсте ло̀кѹл' оунде съ ка́де съ
съ .ѧки́не . 21. грѫ́ѝ еи ї҃с : моуѩ́ре, крѣ́де-мъ . къ ви́не ѡ врѣ́ме
кѣ́ндь ниче .ѧтр'ачаста мъ́гѹръ, ниче .ѧ ї҃ерслі́мь въ ве́ци
.ѧкина̀ пъри́нтелѹи . 22. во́и въ .ѧкина́ци кърѹ́ѧ ноу́ ци̂нци, ноі не
.ѧкинѫм кърѹ́ѧ ци̂мь . къ мън'тоуи́н'ца ди.ѧ жи́дови ѩсте .
23. че ви́не ѡ врѣ́ме ши акмо̀у ѩсте . кѣ́ндь .ѧкинътóрїи че́и аде-
ве́ри, съ вѡ́рь .ѧкина̀ пѫри́нтелѹи кѹ дѹ́хѹль ши кѹ адева́ра .
къ ши̂ пъри́нтеле пре оунїи ка ачѣ́ѧ ча́ркѫ, карїи съ ворь
.ѧкина̀ лѹ́и . 24. дхѹ́ль ѩсте дмнез(ъ)ѹ . ши че́ѧ че съ во́рь .ѧкина̀
лѹ́и, кѹ дхѹ́л' ши кѹ адева́ра съ ка́де съ съ .ѧки́не . 25. грѫ́ѝ лѹ́и
моуѩ́рѧ : ци̂мь къ и съ вїе ме́сїа че-л' ва кема̀ хс . кѣ́ндь ва
вени̂ ачѣ́ла не ва споу́не но́аѫ ачѣ́стѣ̀ то́ате . 26. грѫ́ѝ еи ї҃с : ѥ́ѹ
сѣ́мт' че́ла че грѫ́ѩще кѹ ти́не . 27. ши атѹ́нчи вени́рѫ оучнчїи
лѹ́и . ши съ мира̀ къ грѫ́ѩще кѹ моуѩ́ре . ѩрѫ ни́ме нѹ-и зи́се:
че ка́ѡци? саѹ́ че грѫ́ци кѹ ноу́са? 28. ши лѫ́сѫ ва́сѹл' сѣ́ѹ моу-
ѩ́рѧ . ши съ дѹ́сѫ .ѧ чета́те . ши грѫ́ѝ ѡаменилѡрь : 29. вени́ци де
веде́ци ѡмѹл' ка́реле ми́ѹ зи́сь то́ате кѣ́те ам фѫкѹ́ть . до́аръ
съ нѹ хї҃е ачѣ́ла хс? 30 ши еши́рѫ ди.ѧ чета́те ши вені̂ѧ кътр'ѣ́н'с.
31. ѩрѫ .ѧтре ачѣ́стѧ . рѹга́-ль при́.ѧсѹл' оучнчїи лѹ́и де грѫ́нѧ : .ѧвъ-
цѫто́рю, мѫнѣ.ѧкѫ . 32. ѩръ ель зи́се ло́р : ѥ́ѹ амь а мъ.ѧка вѹка́-

теле, ка́риле вои ноу́ щи́ци . 33. ши грънѧ оучени́чїи ѧтрꙋ си́не : до́ръ ꙗꙋ адоус лꙋ́и чинева̀ дѣꙋ мъѧка́ть? 34. грънь ло́рь ІС : боука́теле мѣ́ле съмт', ка съ ѧ́к' во́ꙗ челꙋ́ѧ че м'а́ꙋ тремѝс . ши съ ѧ̀кь лꙋкрꙋл лꙋ́и . 35. аꙋ ноу грънци вои, къ ѧкѫ съмт' па́трꙋ лꙋ́ни ши ва вень сѣ́черѧ? ꙗтѫ грѫ́ескь во́аѫ : рѫдика́ци ѡкїи во́цри, ши веде́ци хо́лделе, къ съмть плъви́це амꙋ кътрѫ сѣ́черe . 36. ши чи́не ва съчера̀, пла́тъ ва лоуа̀ . ши ва адꙋна̀ рѡ̀адъ ѧ вїа́ца де вѣ́чи . ка шь̀ че́ла че са́мънѫ съ съ боу́кꙋре депреꙋ́нѫ кꙋ че́ла че сѣ́черѫ . 37. де ача́ста ꙗсте коувѣ́нтꙋль адевѫра́т' . къ алтꙋл' ꙗсте че́ла че са́мънѫ, ши алтꙋл' чела че сѣ́черѫ . 38. еꙋ в'амь тремѝсь пре во́и съ сечера́ци . оунде во́и ноу в'а́ци трꙋдит ши во́и ѧ ꙋстени́ѧца ло́р ацн ѧтра̀т'. 39. ꙗрѫ дилѧ четатѧ ачѣ́ѧ моу́л'ци крезꙋ́рѫ дилѧ самарѣ́ни пен'трꙋ кꙋвѣ́нтꙋл' мꙋ́реи че мъртоурисїѧ̀ : къ мꙋ зи́сь то́ате кѣ́те амь фѫкоу́ть . 40. ꙗрѫ дѣ́ка вени́рѫ ла дѣ́нсь самарѣ́нїи . роуга́ръ-ль при́лсь съ петрѣ́кѫ ла дѣ́н'ши . ши петрекꙋ̀ аколо̀ до́аѫ зи́ле . 41. ши моулт мои врътóсь крезоу́рѫ пе́н'трꙋ кꙋвѣ́нтꙋль лꙋ́и . 42. ꙗрѫ моу́реи грѫнѧ̀ : къ дѣ́кмоу̀ нꙋ мои крѣ́демь пен'троу кꙋвъ́н'тꙋль тѫꙋ, къ ѧшине аоузи́мь ши щи́мь, къ ачеста ꙗсте коу адевъра́ть избъвито́рюль лоу́мїеи ХС.

XXXVIII.

1644.

Єѵ(ан)гелїе ѧвъцѣтодре.....

типъри́тꙋ-с'а́ꙋ ѧтрꙋ дꙋмнезеѫска ла́ввра че се кїа́мѫ монасти́рѣ Дѣл . . . . вълѣ́тъ . ҂зрнг . ѡт рож . хво . ҂ахмд . мсцъ . септ . в . дни .

(Folio IV nep. + 786 pagini + 99 foĭ. paginate.)

Кѫтрѫ четито́ри.

(Fol. IIa — IIIa.)

Кꙋ воѧ пъринтелꙋй, шь̀ кꙋ демнарѣ фиюлꙋи, ши кꙋ съвършитꙋлъ дꙋхꙋлꙋй сфѣнтъ, прѣ лꙋминат ѧтрꙋ дерептъ славиторъ, шь̀ крединчос ѧтрꙋ пъринтеле ненаскꙋт', шь̀ ѧтрꙋ фиюл дела пъринтеле нъскꙋтъ, нъйнте де то́ци вѣ́чи шь̀ ѧтрꙋ дхꙋл' сфѣнтъ дела пъринтеле пꙋрчезатор, шь̀ пре фїюл ѡдихнито́рю сфнта троица, оунꙋл адеверит дмнзеꙋ зидитор шь̀ фъкатор тꙋтꙋроръ възꙋтелоръ ши невъзꙋ́телор . крещи́нꙋл Матéю

Басараб вѡевѡдъ, кꙋ мила шѝ кꙋ дарꙋл лꙋй дмнзеꙋ бирꙋйторь а тоатѫ цара рꙋмꙋнѣскѫ. ѧпреꙋнѫ кꙋ благословéнїе шин кꙋ невоинца прѣ сфинцитꙋлꙋй митрополит кѵръ Ѳеѡфил. шѝ юбитóри де хс. епископ кѵр Ігнатїе ръбинцки. шѝ Стефан еп(и)скоп бозовски. кꙋ тот сватꙋл' чинстици боѝри маре шѝ мик. дела дмнзеꙋ шѝ избавитóрюл' нóстрꙋ іс. хс. кáре иꙋсе (? сеe-) ѧдꙋрат дентрꙋ мила лꙋи де нѣꙋ дърꙋит дар ка ачéста кáрте пре лимба рꙋмꙋнѣскѫ, ши пре динса четицъ пре нои поменицъ, ѧтрꙋ рꙋга вóастрѫ нꙋ не оуитáцъ пꙋрꙋрѣ ши ѧтрꙋ вѣчи де вѣчи. амѝнъ.

Кънѣ-сѣрѫ, кꙋм зѝче мареле златооуст' ѧ предослóвнеле тълкованїе еѵ(ан)гелїей лꙋй матей, кꙋм се нꙋ ръмъне нѣмꙋл ѡменéск', аве ажꙋторюл скриптꙋрилор, че се пóатѫ петрѣче кꙋ минте ши ѧцелепцѣще фърѫ де ажꙋтóрюлъ шин фърѫ авъцѫтꙋра скриптꙋрилóръ, кънѣ-с'арѫ съ фáчем, шѝ фърѫ де скриптꙋрѫ, ачѣле че зѝкъ скриптꙋриле ши лециле, шѝ съ арътъм ѧтрꙋ иннима нóастрѫ лѣца скрѝсѫ, ши се авем лѣцѣ фéри шѝ ѧцелепчюнѣ фéри, каре не ѡ áꙋ дат дмнзеꙋ де ѧтрꙋ ѧчепꙋт, къ áꙋ зидит дмнзеꙋ пре ѡм, ши л'áꙋ подобит кꙋ тóт' фѣлюл де ѧцелепчюне, шѝ л'áꙋ фъкꙋтъ ѧцелептъ кꙋм грѫѝще пророкꙋл двдъ де зѝче: пꙋцин ѡареле ѩсте мáи мик ѡмꙋл де ѧцеръ. къц мóаре ѩрѫ фърѫ дъскълїѩ скриптꙋрилор, шѝ фърѫ де авъцътꙋра лѡр, ѩрѫ дѣка врѣма че ачел дар деѧтѣю, шѝ ачел бѝне л-ам пїердꙋт кꙋ кълкарѣ, ѧтрꙋ атѣта ненарок ка съ авéм' ажꙋтóри ден скрѝптꙋрѫ, кꙋ кáрѣ скриптꙋрѫ не авъцъм, шѝ не ажꙋторим, ка съ пꙋтем ажꙋнце ѧтр'а ачѣ дестоинїчїе дентѣю, кáрѣ ѡ áꙋ авꙋт' ѡмꙋл ачел дентѣю ѧ рáю пънѫ нꙋ къзꙋсе, шѝ пентрꙋ ачѣѧ áꙋ сокотит дмнзеꙋ ачéст' áл доелѣ ажꙋтóрюл ал' скриптꙋрилор, ѧсѫ афлат, ши сѣ дат нóаѡ, ѩръ нóи стрикъндꙋ-ни-се кипзꙋѧлеле ши кꙋцетеле шѝ фїинд дац рѣлелор ден тинерѣцеле ноастре, нич' ачест' бине нꙋ л'ам примит ниче-л прїимим спре бинеле нострꙋ; къче оуніи де ѧ ной н'áꙋ ниче де лѣк мецеръшꙋгꙋл скриптꙋрилѡр, шѝ сѣнтъ ка ѡ корабїе фърѫ де кърмѫ ѧ мижликꙋл (! l. -ло-) мърїи, шѝ траце ѧколачъ ши ѧколо, ка пре неще ѡрби ши ча де апон се афꙋнда; алци áꙋ мецершꙋгꙋл скриптꙋрилѡр, ѩрѫ нꙋ фáкъ чѣлѣ че зѝкъ скриптꙋрїле, шѝ аша áꙋ невое а се афꙋнда шѝ ачеѧ, авъндъ лꙋмина ѧ мъниѫ; алци ѩръш четеск скриптꙋриле ѩрѫ нꙋ ѧцелегъ че зик, ши се потривéскъ, кꙋ чела че цине мїѩрѣ ѧ мънѫ, ѩрѫ дꙋлчаца мїерїи нꙋ-л прѣчепъ, саꙋ ка ꙋнꙋл че цине лꙋмина апринсъ ѧ мъна, ши ѡки н'áре съ вазѫ съ ѧмвле непотикниндꙋ-се; ши де áчестъ фѣлъ ѩсте акꙋм нѣмꙋл нóстрꙋ

маи тшт, шинь ѧкѫ че е маи ръѹ, къ нѹман ѧшиш нѹ ѧцелегъ, че де се ши афла чинева а ѧцелѣце нѹ ле плаче лшр, май вътрѣстъ ачеѧ че лѣрѫ требѹи съ фие лѹминѫ, се лѹминѣзѫ пре алцъ, ши се повецѣскѫ ла локѹл ѡдихнїи, кѹм ам' зиче: съ-и ѧвѣце ѧ тоте зилеле, еи прецетъ ши н'аѹ грижѫ, де спъсениѧ ѡменилшр, кърора ле сънтъ сѹфлетеле (ѧ) мъниле лшр. ачастъ възъндъ ноі ѧ врѣмѣ ачѣстѣ, ам' фъкѹт' чѣсте къзанїе прѣсте тот анѹл, че се зич(е) дѹменѣчеле атот анѹлѹи, кътрѫ карѣ ѧдемнѫ прѣ фие-чене, съ ѡ примескѫ мъкар пѡции, къче ши пѹцинѹл бине ѩсте де фолшс, ѩрѫ ши пѹцинелѹл ръѹ ѩсте вътъмътѹра сѹфлетѣскѫ, ѩрѫ пѹцинелѹл бине ѩсте де лаѹда ши де спъсение сѹфлетескѫ. дече пентрѹ ачѣѧ ши вой тоцъ къцъ вецъ немери ачесте къзанїе скимбацъ-вѫ минтѣ ачѣ рѣ карѣ цинецъ, шинь съ ѡбицъ ѧвъцътѹра, шинь пре ачаста карте четиндъ, ѧтро рѹга восѹрѫ (! l. вострѫ) пре домнѹл поменицъ ши нѹ оуитарецъ ши фиц сънътоши. амиинь.

Исправникъ де пре изводѹлѹй скриптѹри ши кѹвинтеле токмитори ачестѹи домнезеаскѫ карте, мѹлтъ грешитѹл ермонах Мелетїй македонѹл, проегѹмен ал говорїи.

Duminica lăsateĭ de brânză.

(pag. 112—117.)

Ѧвъцътѹра ѧ дѹминека лъсатеи де бръинзѫ. еѵгалїе ден маоей. слово е.

Ѧ ѩ ве дхѹл' сфнт' спѹсе кѹ ростѹриле апостолилор, хс. ѩсте пачѣ ноастрѫ. фъкѹт-аѹ пре чеи ръсипици ѧтр'ѹна, пре пъкътош и ѧпъкѫ кътрѫ дмнезеѹ. ши пре ѧцери кътрѫ ѡаменї. спарсе зидѹл пъкатѹлѹи ши вражба ѡ оучисе кѹ вениѣ сă, ѩрѫ дѣ акмѹ ва съ ѧлецѩскѫ пре пъмѣнт' вїаца де паче а челор ден черю. дерепт' ачастă, мънїѧ ши вражба деинтрѹ нѣмѹл' ѡменеск' ѡ гонѝ, ши драгостѣ сă ѧтрѹ ел' ѧръдъчинѣазѫ, пентрѹ кареле порѹнчѣце ѡаменїлор ертъчюне пъкателор, кѹм де ачаста не ѧвацѫ пре ноі астъзи.

Еѵгалїе маѳ. зач. зі.

Mateĭu cap. VI. v. 14—21.*)

Зисе домнѹл: 14. съ веци ертă ѡаменнлор грешалеле лор, атѹнче ва ертă ши воаѡ татѫл вострѹ ден черю грешалеле воастре.

*) v. 1581 pag. 28—29.

15. ѩрѫ съ нꙋ вецѝ ертà ѡáменилор грешалеле лор, нѝче татѫл
вострꙋ вà ертà воáѡ грешáлеле воáстре. 16. ѩрѫ кѣнд' вѫ постици,
нꙋ фиреци ка фъцáрничїи, ѧтристѣндꙋ-се, къ-ш смолéск' фѣцеле
сале ка съ се арáте ѡáменилор постѝндꙋ-се. адевър грѣéск' воáѡ къ
се делꙋѧгѫ де плáта сà. 17. ѩрѫ тꙋ постѝндꙋ-те, оунце кáпꙋл тъꙋ.
ши фáца тà спáлѫ. 18. ка съ нꙋ те аръци ѡáменилор постѝндꙋ-те,
чѐ пърінтелꙋи тъꙋ ѧ тайнѫ, ши пърѝнтеле тъꙋ ва дà цїе
аѩве. 19. нꙋ аскꙋндереци вистїáрюл вострꙋ пре пъмѣнт', оунде рꙋ-
цѝна ши молїиле ѡ пїерд'. оунде фꙋрїи ѡ сáпѫ, ши ѡ фꙋрѫ.
20. че вѫ аскꙋндеци вистїáрюл вóстрꙋ ѧ чéрю, оунде ниче пꙋтре-
жꙋнѣ пꙋтрезѣце, ниче молїиле ѡ мъниѧкѫ, ниче фꙋрїи ѡ сáпѫ
ши ѡ фꙋрѫ. 21. оунде ва фѝ комоáра воáстрѫ, аколо ва фѝ
инима ши сꙋфлетꙋл вóстрꙋ.

Пáртѣ де ѧтью де бльѧзѝе ши кꙋм' сѝнтем' датóри а
нꙋ не мънїѧ пре фрáци че пре дрáкꙋл' ютеле ѧвръжбитóрю. тот
ѡмꙋл кáреле вà съ зидѣскѫ чевà, аꙋ кáсѫ, аꙋ четáте, ѧтью
пꙋне темелїе вр̀тоáсѫ ши аша спре ѧ зидѣце тоáте кѣте вà,
тоатѫ грешатѣ, къ нꙋ се клътѣце. аша ши тꙋ крещѝне
врѣнд' съ те сꙋи спре ѧнълцѝмѣ бꙋнътѫцїеи, ши а зидѝ кáсѫ
сꙋфлетѣáскѫ фърѫ оустенѣáлъ ши дешертáре ѧтрꙋ кáрѣ ѧ
вѣчи поци съ лъкꙋéци, ши комоáра тà а пꙋне, съ нꙋ ѡ фꙋ́ре
невъзꙋцїи фꙋри, атꙋнче пꙋне ѧтрꙋ сꙋфлетꙋл тъꙋ темелїе не-
клътѝтѫ; ѧтью бꙋнътáтѣ ѧ треи вѝгꙋри (? l. кипꙋ-) : кредницѫ
дирѣптѫ, нъдѣжде неѧдойтѫ, дрáгосте деплин. дáрѫ чѐ ѩсте
кредница дирѣáптѫ? нꙋман ачáста, ка съ кꙋноáскѫ кꙋ динса
пре оунꙋл адевъратꙋл дмнзеꙋ, ѧтреи фѝри але дꙋмиезеѝреи
слъвѝт', ши кáреле-с грѫ́ите де ел а ле лꙋà амѝнте ши а ле
пъзи. ши ѩрѫ нъдѣждѣ ѩсте, пꙋтѣрѣ кредницен несемꙋѝтѫ,
депреꙋнѫ ѧблѫ кꙋ ачѣѫ, ка сꙋфлетꙋл' кꙋ трꙋпꙋл. крез каре-ми
порꙋнчѣце лѣцѣ ши прор(о)чїи, ши х̃с. ѧвацѫ, воѧ лꙋи съ
фáкѫ, ши де вою фáче ачѣстѣ фъгѫдꙋѩце-ми плáтѫ, вїаца
вѣчилор, ши нꙋ нꙋмай ачѣстѣ, че ши нъдъждꙋéск' къ аша
ва фѝ мїе дꙋпѫ грáюл домнꙋлꙋи. че съ вей зѝче ѩръш: нꙋ цїꙋ
ѡаре фи-м-вор̀ мїе ачѣстѣ аꙋ бà? . ѩтѫ ачїиш некредѝница ши
ѧдойрѣ се арáтѫ ѧтрꙋ инима тà. дꙋпъ ачаста ши кредница
фърѫ нъдѣжде ѧтрꙋ немѝкѫ е. деч ѩрѫ дрáгостѣ деплѝн
ачáста ѩсте, кáре нꙋ а юбѝ нꙋман прїѧтенїи тъи; ѩрѫ тꙋ
дѣка аи кредницѫ бꙋнѫ ши нъдѣжде неѧдойтѫ, ши ѩрѫ
ачáстѫ дрáгосте нꙋ аи, атꙋнче ши кредница ши нъдѣждѣ
фърѫ драгосте немѝкѫ ѩсте; пентрꙋ че, дрáгостѣ спре кре-
дѝницѫ ши нъдѣждѣ пънѫ ла ѡ врѣме сѣнт' ѧтрꙋ сꙋфлет,

ѩрѫ драгостѣ ѧ вѣчи лъкꙋѧще, къ ачаста акоáпере мꙋлциме де пъкáте. ачáстѫ дрáгосте, вà домнꙋл съ ѡ ѧръдъчинѣзе ѧтрꙋ иннимиле ноастре, зи́че: съ вец ерта ѡáменилор грешáлеле лор, ерта-ва ши воáѡ тáтѫл вострꙋ ден чéрю грешáлеле воáстре. кꙋ ачѣсте кꙋви́нте, скꙋрт' лѣгѫ домнꙋл, че кꙋ дезлегáре нелесне: де нꙋ вей лъсà вечи́нꙋлꙋи тъꙋ грешáлеле лꙋи, ни́че цїе ва лъсà тáтѫл чел дин черю мꙋлци́мѧ пъкáтелор тале. нꙋмай кꙋцетѫ пизмáшꙋле съ ещи грешит? ѩрѫ мїе-м' пáре къ ѳоáрте ещи грешит, дѣка нꙋ вéзи тѹ̀ де мънїе пъкáтеле тале, еꙋ вою арътà цїе, къ тот ѡмꙋл че се мъние спре фрáтеле съꙋ, виноват ѩсте жꙋдекъцїеи; нꙋ̀ ачестꙋи вѣк', че ачелꙋѧ ѧфрикошáтꙋлꙋи. ѩрѫ нꙋмай пре чеи лꙋмѣни ѧвацѫ сѣ се жꙋдече пентрꙋ ачѣстѣ, де ва зи́че чинева фрáтелꙋи съꙋ, рáкха! (?) сирїенеще, ѩрѫ ѧ лимба ноáстрѫ се спꙋне: тѹ̀, кꙋм аꙋ депри́нс оѹнїи а грънѝ: аꙋзн тѹ̀! ѩрѫ чела-л-áлт' и ръспꙋ́нде: нꙋ'м зиче тѹ̀; ши нꙋман пентрꙋ ачаста се апринде кꙋ мънїе тóкма пънѫ ла оѹчи́дере. дирепт ачаста чартѫ домнꙋл, съ нꙋ грѫѩскѫ ашà, съ тае вьна мънїеи. ши ѩрѫ аꙋ зис, де ва зи́че чинева фрателꙋи съꙋ: небꙋне! виноватꙋ-е геенїей. ѩрѫ тѹ̀ нѹ̀ грѣещи нꙋмай ачѣстѣ ѧтрꙋ мънїѧ тà вечи́нꙋлꙋй тъꙋ, че кꙋ блъстéмеле тале геенїей ши дрáкꙋлꙋи дáй, фїинд' ѧсꙋци сꙋпт' пꙋтѣрѣ ачелóра, ши фъкьнд' ачѣстѣ, ѧсꙋци пїерзи сꙋфлетꙋл тъꙋ; ши нꙋ̀ фáчи пáкосте нꙋман цїе оѹнꙋѧ, че ши фрáтелꙋи тъꙋ ещи повáцѫ кътрѫ пъкат. ши ѩ спꙋне-ми дешáрте! кꙋм веи скѫпà де жꙋдекáта лꙋи дмнезеꙋ, ши де мáтка фóкꙋлꙋи? ба нꙋ веи скъпà, къ те вор дꙋче аколо̀ ачей мꙋнчитóри, мъкáрѫ съ н'аи фѝ ши бꙋкꙋрос, акърóра ле фáч' акмꙋ вóѧ. къ де нꙋ̀ веи лъсà вечи́нꙋлꙋи пъкáтꙋл', ѧсꙋци мóри ѧ пъкáте. ѩрѫ ѧтрꙋ че те ва ажꙋ́нце моáртѣ, ѧтр'ачѣѧ дмнзеꙋ те ва жꙋдекà. дмнезеꙋ пре ти́не чел' мънїос, пентрꙋ пъкáтеле тáле, кꙋ мънїе те ва жꙋдекà, ѩрѫ пентрꙋ чѐ бластеми пре чей невиноваци ши пре вечи́нїи тъи, ѧсꙋци кáзи ѧ блъстем', дерепт ачаста кꙋ блъстемáцїи дѣ стѣнга вей стà ѧ зꙋа ѧфрикошатеи ѧтребъри.

XXXIX.

1645.

Шапте таине а бесѣречїи . типъриите..... ѧ типарюл чел домнеск ѧ трзг ѧ ꙗш . вл҃тѡ ҂зрнг . ноев . и.

(4⁰. IV nepag. + peste 340 paginĭ. 317 text şi restul scara.)

Predoslovie (p. IIa — IVb).

Ку мла луи дмѕъу Іѡан Василїе воевода . дмнул църъи Молдовеи.

Де ꙗсте лумина карѣ ꙗсе ши пурчѣде де ла соаре, де луминѣѕѫ ши аратѫ лукруриле пре луме, маи врътос прецул мъргъритарюлуи, ши а пїетрилор челор скумпе, прѣ луминате ши чинститe ши милостиве доамне; ку мулть маи врътос лумина ши соареле чел дирепїть, домнул нострѹ Іс . Хс . ау лу-мина́т бесѣрека са, ѧнаинтѣ ѡкилор а тот родуль ѡменескь, кум ка съ поатѫ веде ши съ кунóаскѫ фїе-чине прецул ѡдоарълор еи; ну де мъргъритарю, ши де пїетри скумпе, че-с лукруре моарте, че де лукруре вїи, че-с маи скумпе декът мъргъритарюль, ши пїетриле чѣле скумпе; карие ну нуман ѡкїи трупецїи, че шй ѡкїи суфлетецїи веселескь ку веселїе вѣч'никъ ши нетрекутъ, ши децїаптѫ пре ѡм ѧтрѹ вїацѫ фърь де моарте.....ку адевърат лукру ꙗсте, кът ръсаре соареле зарѧ ши лумина лун, майнте ловѣцїе ѧ мунцїи чеи мари, турнуриле ши копачїи чеи ѧнальци луминѣѕъ, дѣчїи шесуриле ши вѣиле; ашѧ ѧтр'ачела кип, домнїѧ Мърїи тале ку ачѣсте шѣпїте таине, карие лѣи скос ши лѣи дат ѧ типарюл Мърїи тале, ѧтѣи ацунце ѧтрѹ чата чѧ ѧналтъ суфлетѣскѫ, ѧтрѹ архїерей ши ѧ прѣѡїци де луминѣѕъ, ши ѧ дирегъторїѧ чѣ лумаскъ, ѧ домни ши ѧ боꙗри, дѣчїи ши ѧтрѹ чей маи мич ацунце лумина ши кулдура (!) де луминѣѕѫ ши ѧкълѕѣцїе пре тоци, кътръ воѧ луи чѣ свънтѫ . пен'трѹ карие чинстѧ ши нъроку́л чел де сус ши нетрекут, ацун'ть ѧпреунѫ ку глоателе тутурор свинцилор, ѧтрѹ слава черюлуи, ѧпъръцїѧ чѣ веститѫ, ши богатѫ, че нїчедънъѡарѫ ну-и скимбатѫ, аколо оун'де ѧпъръцескь тоци ѧпреоунѫ, ку дом'нул' нострѹ Іс . Хс . а кърѹѧ-н слава, чинстѧ, ши мъриѧ, ѧтрѹ вѣчи де вѣчы . Аминь . Смѣренїи Варлаам', Архїепископь и Митрополит Сучав'скїи.

Tainele.

Кѣте таине съм'т. (p. 5—7.)

Ѧтѣѧ та́инѫ ѩсте, ботѣ́ѕѹл . адо́а мѵрѹ́ль . атре́ѧ литоургїѧ, кѹменекѫтѹ́ра, трѹ́пѹль ши си́нцеле лѹи х҃с . апа́тра преоуцїѧ . а чи́нчѣ покъ́инца . а шѣ́сѧ кѹнѹнїѧ . а шѣ́птѧ ма́слеле че слѹжескь прешцїи ла болнав.

Ѧчѣ́сте шѣ́пте та́ине съ ѧпреоунѫ кътрѫ чѣ́ле шѣ́пте да́рѹри а дх҃лѹи свънть, ка́риле сѹ́пть ки́пѹре въѕѹ́те ши ати́нсе, ва́рсѫ ѧ сѹ́флетеле крединчо́шилор да́рѹриле лѹи дмѕѣ́ѕ чѣ́ле невъѕѹ́те, ка́риле съ́нть токми́те ши да́те де ла до́мнѹл' но́стрѹ іс҃ . х҃с.

Пе́нтрѹ че съ́нть токми́те та́инеле? ѧтѣ́ю . ка съ сѫ кѹно́аскѫ съ́мнѹл' чело́ра че съ́нть адевъра́ци фїй лѹи дмѕѣ́ѕ. къ че́ла че съ ѧпреоунѫ ачесто́ра та́нне, ѩсте ѧ бесѣ́река лѹи дмѕѣ́ѕ, ѧтѣ́ю мъдѹлар ши дѹпъ дар фїю́ лѹи дмѕѣ́ѕ . адо́а. ка съ авем съ́мнѹл крединцеи но́астре ѧтрѹ дмѕѣ́ѕ, ѧтъри́ть кѹ креди́нца ши кѹ фа́пте бѹ́не пе́нтрѹ мъ́нтѹи́нца но́астръ чѣ́ ва́ч'никѫ . атре́ѧ . ка съ аве́м' лѣ́кь спре вендека́рѣ пъка́телор но́астре.

Părțile pocăinței.

Кѣте па́рци а́ре покъ́инца? (p. 165—166.)

Тре́и . ѧтѣѧ па́рте, ѩсте ѧфрѣ́нцерѧ инимїи . адо́а, исповѣда́нїѧ . атре́ѧ, лѹ́крѹль, адекѫ фа́пте́ѹриле чѣ́ле бѹ́не . ши ачѣ́сте па́рци, оуна фърѫ де алта, нѹ́ съ поате фа́че покѫинца ѧтрѣ́кгѫ ши кѹмѹ съ ка́де . че ѩсте ѧфрънцерѣ инимїй? ѧфрѣ́нцерѧ инимїи ѩсте кѣ́нд желѹѧ́ще нещи́не ши съ ѡбидѹѧ́ще шї-и па́ре рѣ́ѹ пе́нтрѹ пъкателе ч'ѧѹ фѫкѹ́ть, кѹмь скрїе дмнѕъ́ескѹль дѣвдь : инимѫ здроби́тѫ ши плека́тѫ, дмѕѣ́ѕ нѹ ѡ депѣ́рте́ѕѫ дела си́не.

Ѧчѣ́сте тре́и па́рци де покъ́инцѫ с'ѧѹ афла́ть ши ѧтрѹ ѡаменїи дела нине́вїѧ, кѣ́нд мѣ́рсе ла ди́н'ши Іона прѹ́рокь, де ле мъ́рѹрисѝ кѹвънтѹл' лѹи дмѕѣ́ѕ; къ пентрѹ мѹлци́мѧ фърѫделе́цилорь, ва пръпѫдѝ дмѕѣ́ѕ четатѧ лор . Ѧтѹ́нче ѧпѫра́тѹль нине́вїеи, дѣ́де лъцѫтѹ́рѫ ѧ то́атѫ четатѧ де ѕи́се : то́ть ѡмѹль съ сѫ ѧто́аркѫ чи́неш ди.ѧ ка́лѧ лѹи чѣ́ ѕрѧ.

Pentru vrăji.

Пен'трꙋ врѫжи ши пен'трꙋ чеѧ че мѣрѓь ла врѫжитори . василїе великїи . глав . ѕ҃ї. (p. 194—197.)

Л҃ де капете а правилеи марелꙋи василїе, аꙋ лъсать ѧвъцътꙋрѫ, кꙋмь връжиторюль ши чела че слеѩще чаръ, саꙋ арꙋн'кѫ кꙋ плꙋм'би, ашиж'дере ши чела че ва лега нꙋн'та, че съ ѕиче, пре мире съ нꙋ съ ѧпреꙋне кꙋ невеста-шь, саꙋ ши ал'те мещерьшꙋгꙋри че ворь фаче кꙋ връжи . к҃ . де аи съ нꙋ съ кꙋменече . съ циц ши карїи съ кѩмѫ връжитори : връжитори съ кѩмѫ, карїи кѩмѫ ши скоть пре дїаволи де връжескь, съ кꙋноаскѫ нискаре лꙋкрꙋре нециоуте, саꙋ ал'те ръꙋтѣци че факь ка съ-ши избѣн'дѣскѫ нинмїи, дꙋпъ воѧ ши похта чѧ ѓрѧ, кꙋ кареле ворь съ факѫ рѣꙋтате ши вътъмаре а нискаре ѡамени дирепїць . пен'трꙋ чеѧ че каꙋтѫ ѧ стѣле саꙋ факь ал'те мещерьшꙋгꙋри, съ кꙋноаскѫ нискаре лꙋкрꙋре нециоуте, ши чеѧ че поартѫ ла сине ав'гаре саꙋ ерби, ка съ нꙋ съ апропїе немикѫ де дѫн'шь.

Съборꙋль дела аи'гира . глав . ѕ҃ї.

Лкѫ ши чеѧ че адꙋкь връжитори ла каселе лорь, пен'трꙋ ка съ факѫ нискаре фармеч' . ашиж'дере ши чеѧ че вор връжи ѧ стѣле, пентрꙋ ка съ кꙋноаскѫ мꙋл'те лꙋкрꙋри де чѣле нециоуте . ши маи пре скꙋрть, връжиторїи ши чеѧ че връжеск', съ нꙋ съ кꙋменече . е҃ . аи . ашиж'дере ши чеѧ че вор пꙋрта ла сине авгаре саꙋ ал'те рѫдѣчинь саꙋ ерби, ѕъкъндь къ сим'т' бꙋне, съ нꙋ съ апропїе ниче ѡ рѫꙋтате . ашиждере чеѧ че ѕикь, къ ѩсте нъроки саꙋ примеж'дїи саꙋ бечисничїе, саꙋ чеѧ че-шь сокотескь ѕꙋа ѧтрꙋ карѧ с'аꙋ изскꙋть ши ѕикь к'аꙋ фость бꙋнѫ саꙋ ѓрѧ, ши ачеѩ ка съ анбѫ канон . е҃ . аи.

v. 1652.

Pentru mâncare de mortăcĭune.

Пен'трꙋ чела че ва мънка карне мортъчюнѫ, саꙋ де фїаръ съл'батекѫ . правила апслылорь гл҃ . лг҃.

Ѡри чине ва мънка карне де добиток морть, саꙋ ал'ть стрѣвь, че-ль спаргь лꙋпїи, саꙋ де ал'тѫ хїарѫ, саꙋ пасере, кꙋмꙋ-и вꙋл'тꙋрꙋль, саꙋ ал'те пасери че нꙋ съ мънѣѧкѫ, саꙋ карне

.рнека́тѫ, че ва фѝ нѫдѹши́тъ, ѩрѫ нѹ ва фѝ сѣн'целе върса́ть кѹ хе́рь, сѧѹ сѣн'це спри́жени́ть, сѧѹ ал'те жига́нїи, че съ гъсе́скѹ ла ѹдѣлѫ, кѹмѹ-сь кѹбе́л'чїи, броа́целе сѧѹ ал'те асѣ́менѧ ачесто́ра. де ва фѝ пре́ѡт съ фїе лепъда́ть де преѡцїе. ѩрѫ де ва фѝ мирѣ́нь. в҃. ан. ка съ нѹ́ съ кѹми́нече, ши съ фа́къ пост' ши рѹ́гѫ, ши а́л'те бѹнътѣци.

Despre Vărcolac.

Пен'трѹ ѡмѹль че ва фѝ мо́рть, ши вор ѕиче ѡаменїи къ ѩсте въркола́кь. ѡаре че съ ка́де съ фа́кѫ. гл҃. лз҃. (pag. 216—219.)

Ѧче́ста лѹ́крѹ ѕи́кь ѡменїи чеи про́щи. ѩрѫ ни́че ѧтр'ѹн' ки́пь нѹ́ поате съ фїе ече́ста въколак; че въ́ндь дїа́волѹль съ амѫцаскѫ пре ѡаменїи, съ фа́къ лѹ́крѹри кѹм' нѹ́ съ ка́де, пентрѹ ка съ съ мънїе дмѕъѹ асѹ́пра ло́рь, фа́че ачѧ́стѧ сѣм'не. ши де мѹл'те ѡрн но́апта ара́тѫ ѡаменилорь оуно́ра де ле па́ре, къ вѫ́дь кѹ адевъра́ть пре вре ѹ́нь ѡмь де ка́рїи ѩѹ фо́сть коуноскѫндь маи дѣ́инте, ши́ ѧкѫ грѫе́скѹ кѹ дѣн'сь. ал'цїи ѩръѩь вѣдь ѧ со́м'нь ви́се, оуне ши ал'те; ѹне да́те вѫ́дь ѧ ка́ле, оун'де ѧблъ де ва́тѫмѫ пре ѡамени. ѡ ван де небѹнїѧ лорь съра́чїи! чел' морть ѧ че ки́пь съ ѡмо́арѫ пре че́и вїи? нѹ дѧ дмѕѣ́ѹ съ фїе ече́ста лѹ́крѹ.

Ѧши́ж'дере съ порне́скь ѡаменїи ла мормѣн'ть, шї-и дез'гро́апѫ ѡаселе ачелѹ́ѧ, съ ле ва́ѕѫ кѹ́м' съмть. дрепта́чѣѧ де врѣ́ме че н'а́ѹ креди́н'цѫ кѹра́тѫ ѧтрѹ дмѕѣ́ѹ, съ ѧкипѹ́ѧще дїа́волѹль ши съ ѧбра́кѫ ѧтр'аче́л' трѹп мо́рть, ши ле ара́тѫ къ аче́ль трѹп' морть аре сѣн'це ши оунги ши пѣрь; ши кѹ́мь вѣдь аче́ста лѹ́крѹ, съ ѧша́лъ ѡкаа́ничїи ши съ ѧдѣ́мнъ спре ръѹта́те, ши стръ́нгь лѣ́м'не ши пѹ́н' фок де а́рдь ачѣ́ле ѡасе, де ле пїе́рдь де тоть де пре пъмѣ́н'ть, ши нѹ́ кѹно́скь неѧцелегъто́рїи, къ ла вени́рѧ до́мнѹлѹи но́стрѹ лѹи іс҃. хс҃. ла ѧфрикоша́та ѕѝ а цѹде́цѹлѹи, съ гътѧ́ѕѫ ачѣ́ѧ педѣ́пса асѹ́пра трѹ́пѹрилорь ачесто́ра, ка съ-и а́рѕѫ кѹ фо́кѹл' нести́н'сь ѧ вѣ́чи де вѣ́чи нетрекѹ́ци.

XL.

1646.

Кáрте ромънѣскѫ де ѧвъцѫтȣрѫ . . . . . с'áȣ типъ-рить ѧ мънѫстирѣ Ѧтрéи Стиле ѧ Ѩши дела Хс. ѧхмз.

(Fol. XVII nepag. + 186 pag.)

Predoslovie. (Fol. IIa—IIIa.)

Тóць чéѧ че сѫм'ть крещи́ни правосла́в'ничи чине ва четѝ ка съ ѧцелѣгѫ.

Кȣмь из'ворѣскь ши есь тóате апеле денѝ мáре. ши ѧпъ́рциньдȣ-сѫ съ рѫш'кирѫ прень тóате ви́неле пъмѫнтȣлȣи, де адапѫ тоть пъмѫнтȣль. ашѧ ѧтр'ачеста кипь ши свинѝтеле скрипітȣри из'ворѣскь ши есь денѝтрȣ ѧцилепічȣиѧ дмизъирен, ши ал'те тóате ѧвъцѫтȣриле чѣле бȣне. дрепт ачѣѧ ѩрѫшь кȣмь ведемь пре тоць ѧцеленіцїи, ши пȣтѣрничїи лȣмїи, кȣ мáре ѡсръдїе ши невоиницѫ, ши кȣ мȣл'тѫ кел'тȣѩлѫ чарѣкѫ ши сáпѫ пъмѫнтȣль. ши мещершȣгȣескь де гъсъск' де ачѣле ви́не де извор де апъ, ши дака ле гъсъскь, бȣкȣрънѝдȣ-сѫ, фóарте искȣси́ть кȣ мáре мещерѫшȣгь, силéскь де скоть ачель из'вóрь пънѫ ѧ фáца пъмѫнтȣлȣи, пенѝтрȣ би́неле ши ръпаѡсȣль а мȣл'ць, че лъкȣескь пре ачел' лóкь. ашѧ ѩсте ши из'ворȣль свинтелорь скрипітȣри. мȣл'ць ѧцеленіць ши пȣтѣрничи ѧпъраць, кȣ мȣл'тѫ рȣ́гѫ ши невоиницѫ ши кȣ мáре ѡсръдїе с'áȣ кȣмьпътáть дѣȣ черкáть, пънѫ с'áȣ сподобить дѣȣ гъсить из'ворȣль вїецїи чель нескъȣть, че съ ѕи́че свънта скрипітȣрѫ. ши кȣ мȣл'тѫ драгосте ши бȣкȣрїе, лȣмїи л'áȣ арътать, пентрȣ бинеле ши фолосȣл' а мȣл'ць. дȣп'ачѧ пре ȣрма лорь, кȣ бȣ́нѫ ѧвъцѫтȣрѫ ка ѡ мошїе тȣтȣрорь ѧпреȣиѫ л'áȣ лъсать. ши мали врътось челорь липсиць ши ѧсътаць де ѧвъцѫтȣрѫ. пенѝтрȣ къ кȣмь нȣ пóате ниме а лъкȣ́и ѧ частѫ лȣ́ме фърѫ де апѫ, ашѧ нȣ пóате фѝ ниче фърѫ ѧвъцѫтȣрѫ. кȣм ѕи́че Ісаиѧ пр(о)рокȣл': завистїѧ кȣпринде пре ѡменїи чеи неѧвъцаць. дрепт'ачѣѧ ши ал' нострȣ прѣ лȣминать ѧтрȣ́ крещинъта́те ши дирепть ѧтрȣ крединицѫ Иѡан Баслїе Воевода Дóм'нȣл ши бирȣитóрюл църъи Молдóвеи, ȣрмънд' ȣрма челор бȣни ши ѧцеленіць Домни, сокотиндь непȣтиница ши слъбичȣнѧ ачестȣи локь, ши ѧпȣцинарѧ из'вóарѫлор свинѝ-

телор скрипітꙋри ши ал'тор ѧвъцѫтꙋри, ши кꙋноскѫнѣдь невóѧ че ва вени ши скѫдѣрѧ асꙋпра ѡаменилорь че вор фй лъкꙋитóри ѧ цара Мол'довеи. фїиндь фържѫ ѧвъцътꙋрѫ, вор фй де пꙋрꙋрѧ ѧсътáць ши липсиц', ка ши кꙋмь аре фй ѧтр'ꙋн локь сечетóсь фъръ де апѫ. ши маи врътóсь възъндь недрепітъцилe ши асꙋпрѣлеле мишенилóрь, кáреле факь чеи неѧвъцáци ши неѧцелегътори дирегътóрїи, ши цꙋдѣцеле де пре ла тóате скаꙋнеле Мол'довеи. дрепіт'ачѣѧ кꙋ мꙋл'тѫ ѡсръдїе с'аꙋ невоит Мърїѧ сà, дѣꙋ черкать пре мꙋлте църь, пънѫ л'аꙋ ѧдирепітат дмнзѣꙋ дѣꙋ гъсить ѡамени ка ачéѧ. дáскали ши философй дѣꙋ скóсь ден кърци élинéщи ши лътинещь, тóате ток'мѣлеле чѣле бꙋне, ши цꙋдѣцеле челор бꙋне крещини ши свинци ѧпърáц'. кариле ка ѡ лꙋмйнѫ лꙋминѣзѫ ши арáтѫ тот лꙋкрꙋл челор ѧтꙋнекáц ши прóщи ши неѧвъцац', ка съ кꙋноскѫ стръмбѫтáтѧ тꙋтꙋрорь, ши съ цꙋдéче пре дирептáте кáреле съ кѧмъ акмꙋ Правилеле ѧпърътéщь. ачѣстѧ ѧцелепчꙋни, ши ачѣстѧ ѧвъцѫтꙋри нѣꙋ дáть ши нѣꙋ лъсат нѡѡ тꙋтꙋрор рóдꙋлꙋи Ромънéскь, ка съ не фїе нóѡ депꙋрꙋрѧ извор де вїѩцѫ, ѧ вѧчь нескъзꙋть ши несвръшйть.

Дꙋпѫ токмала ши невóинца Мърїи сáле Дóмнꙋлꙋи датꙋс'аꙋ ѧвъцѫтꙋрѫ ши мїе, ꙋнꙋи мáи микь, ши ниче де ѡ трѣбѫ а Мърїи сáле рѡб. Єв'стрáтїе бы влогофеть, де ам' скос ачѧсте Прáвиле ши лѣм' тълмѫнйть (l. -ѫчи-) ден скрисоáре гречáскѫ пре лимбѫ Ромънѣскѫ ка съ поатѫ ѧцелѣце тóць.

Pentru plugarĭ.

Пентрꙋ плꙋгáри, прйчинà денѣтѣю. (Fol. 1a—2a.)

зач. а҃. Кáде-съ а тѡт плꙋгáрюл, съ-ш' аре ши съ-ш' лꙋкрѣзе пъмѣнтꙋль, кꙋ дирептáте. ѩржѫ съ нꙋ кꙋм'вà ѧдрѣз'нѣскѫ а ешй ден хотáрꙋл сѣꙋ, съ апꙋче хотáрꙋл дѣпроапéлꙋи съꙋ.

в҃. Де ва ешй нещйне ден хотáрꙋл съꙋ, ши ва микшꙋрà хотáрꙋл' вечинꙋлꙋи сѣꙋ. де вà фáче ачаста, ла врѣмѧ плꙋгꙋлꙋи, кѣндꙋ-ш' арь пъмъ'нтꙋль, съ-ш' пїѩрзъ лꙋкрꙋль ши ѡстенѣла че ва фй фъкꙋт' аколѧ. ѩръ де ва фи ским'бáт' хотáрꙋл', кѣндꙋ-ш-аꙋ съмънáть съмѣнца. атꙋнче съ-ш' пїѩрзъ ши съмънца ши арътꙋрà, ши тóатѫ рóлда че ва фáче ачел' пъмънть, ч'аꙋ съмънáт' пре лок' стрейн. пентрꙋ къчи аꙋ къл'кáт' хотарꙋл' ал'тꙋѧ.

г҃. Орѣ чине ден плꙋгáри. де ва ѧтра ѧ пъмънтꙋл' ал'тꙋ́ѧ де-л' ва арà, саоу-л' ва ши съмъна ши нꙋ ва фѝ ѧтребáт' пре стъпънꙋл' пъмънтꙋлꙋ́и. дъм' ѧвъцътꙋ́рѫ, ка съ нꙋ ѫ немикѫ дентр'ачел' пъмънт'. ниче пентрꙋ мꙋнка лꙋи, ниче пентрꙋ арѣтꙋра, ни́че ден ро́да че ва фáче ши некꙋм' ал'тъ; че ни́чѣ съмъница ч'аꙋ арꙋнкат' аколѧ, ни́че ачѣѧ ка съ нꙋ аи́бѫ во́е съ ѡ ѫ.

д҃. Де съ вор то́к'ми до́и плꙋгáри, ка съ-ші скимбе пъмънтꙋ́риле, маинте де врѣмѧ съмънътꙋ́рїи, ши дꙋп'ачѧ оунꙋл' де дъншь ва врѣ съ ѧтоаркѫ. де ва фѝ апꙋкáт' чела-л-алт' съ фїе съмънáт' пъмънтꙋл', нꙋ вор пꙋтѧ ѧтоарьче. ꙗрѫ де нꙋ ва фи съмънáт' ниче оунꙋл', пот' съ стри́че ачѧ ток'мáлѫ. ꙗрѫ де съ ва прилежѝ, чела че ва съ стри́че ток'мáла съ нꙋ фїе арáт', ши чела-л-алт' ва фи арáт', атꙋ́нче ка съ аре ши чела. ши дака ва арà съ ѧтоарькѫ съ-шь ѫ чинеш' пъмънтꙋл'. ши съ фїе ѡ то́к'мáлѫ стрикáтѫ.

е҃. Де съ вор то́к'ми до́и плꙋгáри съ ским'бе неще пъмънтꙋ́ри вери но́ѡ ве́ри ве́ки, ши де съ ва афла оунꙋл' де дъншь, съ фїе лꙋат' маи мик' пъмънт' ши мáи про́сть ако́лѧ, съ съ сокотѣ́скѫ, съ-и мáи дѧ ши дентр'алт' пъмъит' съ фїе ток'ма. ꙗръ де ле ва фѝ фо́сть токма ашѧ прекꙋм ва фѝ, съ нꙋ маи дѧ немикѫ.

Pentru furĭ.

Пе́ньтрꙋ фꙋрїй. при́чинà. гі҃. (Fol. 24a.)

зач. рмѳ. Ор̀ чине ва фꙋрà лꙋ́крꙋ свини́ть ден ло́к', кá чела чини́стить ши свъ́нть, пре ачеста съ-ль спънѕꙋ́ре, сáꙋ съ-л' арѕѫ де вїꙋ ѧ фокь. де ачáста дꙋ́пѫ кꙋмь ва фѝ во́ѧ цꙋдецꙋлꙋ́и.

рн҃. Че́ла че ва фꙋ́ра лꙋ́крꙋ свини́ть, ден ло́кь несвинцить, сáꙋ лꙋкрꙋ несвинцит ден лок свинцит, съ ва черта дꙋ́пѫ кꙋ́мь ва фѝ во́ѧ цꙋдецꙋлꙋ́и. ꙗрѫ съ нꙋ-и съ ѧ вїꙗца. алегъ́ндь де ва фѝ фъкꙋть ачéсть лꙋ́крꙋ, де до́ѡѫ, треи ѡри, дꙋпѫ кꙋ́м' спꙋ́не прáвила.

рна҃. Пре чела че-л' во́рь чер'тà пентрꙋ фꙋртꙋшáгь, макáрь че черта́ре микшоарѫ аре фи пъцит, нꙋ ва пꙋтѧ съ фїе ѡпри́ть де съ вà афлà, кънд ꙋ фъкꙋть фꙋр'тꙋшáгꙋль, к'ꙋ фость маи сꙋсь де. еі҃. ани. пентрꙋ кѣче дѣре фѝ маи цос, че съ ѕи́че маи ми́кь, аре пꙋтѧ фѝ. ꙗрѫ де ва фѝ ши преѡть, ши-л' ворь прийде кꙋ фꙋр'тꙋшаг, съ-л' лѣпеде день преѡцїе.

рнв. Кáре лꙋкрꙋри прїимѣще преѡтꙋль, ѧ бесѣрикѫ пéнтрꙋ ка съ ле читѣскѫ вре ѡ м(о)л(и)твѫ, ачелѧ тоáте съ кꙗмѫ свинѩцúте.

рнг. Чéла че ва фꙋрà ши ва вúнде нискáре свúнте мощїи, съ-ль чѣрте кꙋ моарте.

рнд. Чéла че ва фꙋрà крꙋче ден' бесѣрикѫ, мъкар дѣре фѝ ши де лéм'нь, ачелá фꙋрѫ лꙋкрꙋ свин'цить ши ден' лóкь свинѩцит'. чертáрѧ лꙋи ꙗсте съ-л' спънѕꙋре сáꙋ съ-л' арѕъ ѧ фокь де вїꙋ.

Felurile ucidereĭ.

Пéнтрꙋ ꙋчúдере ши къте фѧ́люри де оучидере съм'ть. глав. з.

(Fol. 45a — 45b.)

зач. а. Де врѣме че вóм' съ фáчем воро́авъ ши пентрꙋ оучúдере, че съ ѕúче моарте де ѡм'. дентѣи съ кáде съ цúм', кꙋм' оунú фѧ́ль де ꙋчидере съ кꙗмѫ грáбникѫ, ꙗрѫ ал'та съ кꙗмѫ важникѫ. дéче чѧ граб'никѫ съ кꙗмѫ ѧтр'ачеста кúпі: кѣндь чел' ꙋчúсь нꙋ ꙗсте ꙋчидéрѧ а лꙋи; ч'áꙋ фость съ ꙋчúгѫ пре ал'тꙋл', ꙗрѫ грáба ꙋ припúть де-л'áꙋ оучúсь пре дѣн'сь, ѧ локꙋль ачелꙋѧ. оучúдерѧ чѧ вáж'никѫ ашúж'дере съ кꙗмѫ: к'ꙋ фóсть съ-л' ꙋчúгѫ пре дѣнсь, ꙗрѫ ель ꙋ оучúсь пре ал'тꙋль ѧ лóкꙋл' лꙋи. кꙋ́мꙋ с'аре ѕúче. вáж'никꙋль ꙋ пꙋс вина сà асꙋпра алтꙋѧ ши л'ꙋ оучúсь пре ачéла ѧ лóкꙋл' лꙋ́и.

в. Я дóа съ кáде съ цим, кꙋ́м' алтьфѧ́л' де ꙋчúдере съ кꙗмѫ кꙋ ѧшълъчюне: кѣнꙋ съ тѣм'плѫ, кꙋмꙋ с'аре ѕúче, кꙋ ѧшълъчюне ши кꙋ пофтѫ оучúде ꙋнꙋл' пре ал'тꙋль. ал'тѫ оучúдере съ кꙗмѫ, кꙋ несокотúн'цѫ: кѣн'дь, кꙋмꙋ с'áре ѕúче. нꙋ аре авѧ нещúне нúче кꙋ гѣн'дꙋль а гѣнúдѝ, нúче кꙋ инимà а пофтѝ съ фáкѫ оучúдере. че нꙋмáи къче съ ва мънїѧ пре ꙋн' ѡмь де-л' ва сꙋдꙋѝ, ши-л' ва бáте; ден'тр'ачѧ бътáе и съ ва тъм'плà моарте. атꙋ́н'че ачѣѧ оучúдере съ кꙗмѫ, пéн'трꙋ несокотúн'ца лꙋ́и, къ с'áꙋ немерúть де и с'áꙋ прилежúть моартѧ де мънꙋ́ле лꙋи. ал'тѫ оучидере ꙗсте ꙗрѫшь де съ кꙗмѫ кꙋ грешáлѫ: ѧтр'ачéста кúпь, кѣн'дь арꙋ́н'кѫ нещúне ѧтр'ꙋ́нь добитóкь, саꙋ ѧтр'о пáсере кꙋ ѡ пїꙗтрѫ, ши съ немерѣще де ловѧ́ще пре вр'ꙋ́нь ѡм' ши-л' оучúде. ачáста съ кꙗмѫ оучúдере кꙋ грешáлѫ.

Scăpare de pedeapsă, la suduire.

Кънд҃ь ва пѹтѧ скъпа де чертáре, челà че сѹдѹще, ка съ нѹ́ сѫ чѣрте, арътѣн'дь кѹ́мь кѹвинтеле ч'áѹ ѕи́сь, де л'áѹ сѹдѹить сѣм'ть адевърáте. гл҃ав. м҃е. (Fol. 128b—129b.)

з҃ач. а. Чéла че вà сѹдѹй пре ал'тѹ́ль, ѕикѣн'дѹ-и кѹвинте тóть адевърáте пре кáле, дѹпѫ кѹ́мь ва фй фъкѹ́т'. ачéста ва шѹвѫй кѹм ва пѹтѧ, ши ва скъпà де чертáрѧ сѹ́дълмїи.

в҃. Чéла че вà ѕи́че вре-ѹнїи мѹери, кѹ́рвѫ. карѧ кѹ адевѫрáть маин'те ва фй фóсть кѹ́рвѫ, шарѫ дѹ́п'ачѧ съ ва фй ѧцелепіци́ть, ши ва фй атѹ́н'че мѹшаре де чи́н'сте, нѹ́ съ ва чертà.

г҃. Чéла че вà ѕи́че кѹи-ва, къ-и афѹрси́ть, саѹ кóпиль. нещїин'дь къ чéль афѹрси́ть л'áѹ ертáть ши л'аѹ фъкѹ́ть кѹ адевърáть фечóрь дѹ́пѫ лѣце, нѹ́ съ ва чертà ка ѹн сѹдѹитóрю.

д҃. Де ва ѕи́че нещи́не кѹи-ва, хаинь, кáреле мáи де мѹ́л'ть кѹ́ адевърáть ва фй фóсть хаинь. че́-ль ва фй ертáть дом'нѹ́-съѹ, ши-л' ва фи прїими́ть шаржшь ѧ чи́н'стѧ дентѣи; атѹ́нче ачéла де-и ва фй ѕи́сь хаинь, пéн'трѹ чѣѧ ч'áѹ фóсть ѧтѣа врѣме. че съ ѕи́че, де-и ва фи ѕи́сь: тѹ ан фóсть хаинь. нѹ съ вà чертà ка ѹн' сѹдѹитóрю. шарѫ де-и вà ѕи́че ден'тр'ачéста ан'. кѹмѹ с'áре ѕи́че: тѹ́ ещь хаинь. атѹ́н'че съ вà чертà.

е҃. Кѫн'дь ва сѹдѹй нещи́не пре ал'тѹ́ль, ши-л' ва ѡкърѫ. де ва пѹтѧ арътà, кѹмь кѹвинтеле чѣлѧ че ѡѹ ѕи́сь де ѡкáрѫ сѣм'ть адевърáте, пентрѹ кáреле, пóате съ ѧ ши чертáре. чéла чел'áѹ сѹдѹ́ить нѹ съ вà чертà. кѹмѹ с'áре ѕи́че, де ва ѕи́че нещи́не кѹивà, кѹмь ѡсте фѹ́рь, саѹ прѣкѹрвáрь, саѹ ши ал'те ка ачѣстѧ, ши ле ва арътà кѹ́мь сѣм'ть адевърáте. атѹ́н'че сѹдѹитóрюль нѹ́ съ ва чертà. че съ вà чертà чель сѹдѹ́ить. шарѫ де вà ѕи́че нещи́не ал'тѹ́ѧ: френьци́те, саѹ гѣрбóве, саѹ ал'те, ачéла дѣ́ре ши арътà ачéсть лѹ́крѹ, съ фїе кѹ адевърáть, шарѫ тóть съ вà чертà, чела че ва фй ѡкърѣт', ка ѹн' сѹдѹитóрю; пéнтрѹ къ нѹ съ пóть чертà ни́че дънѫѡарѫ, стрикáцїи ши бетѣцїи, ши алци ка ачéѧ.

ѕ҃. Кѫндь ва сѹдѹ́й нещи́не пре алтѹ́ль, пре дирептáте ши пéнтрѹ кѣче и съ кáде съ-л сѹдѹѩскѫ ка прé ѹнь виновáть, атѹ́нче нѹ съ ва чертà. шарѫ де-л вà сѹдѹн фърѫ де ви́иѫ, атѹ́нче ка ѹн' сѹдѹитóрю съ вà чертà. макáрь дѣ́ре фй ши кѹ́м' ѕи́че сѹдѹитóрюль, кѹ адевърáть. шарѫ пéнтрѹ фи́рѧ ши ми́нтѧ лѹ́и чѧ ррà тóть съ съ чѣрте.

з҃. Чéла че вà арътà ла цѹдéць, кѹ́мь кѹтáре мартѹ́рь че мъртѹрисѣце ѧпроти́ва лѹ́и, нѹ́ ѡсте ѡмь де креди́нцѫ. ши-л'

ва сѹдѹй пре мартѹр ѧнанитѧ цѹдецѹлѹи ѕикѣнд҃ь, кѹм мъртѹрїѧ лѹи нѹ ѥсте бѹнѫ, де врѣме че ель ѥсте прѣкѹрварю ши ѥсте минчѹнось, и ѡм кѹмѹ-и маи рѣѹ. дече де вà арътà ачѧстѧ кѹвинте, кѹм сѣм'ть адевърàте, нѹ съ ва чертà ка ѹнь сѹдѹитòрю. ѥрѫ де нѹ вà арътà, съ вà чертà ка ѹнь сѹдитòрю (l. -дѹи-) че фàче сѹдàлмѫ мàре.

н҃. Чèла че ва дà вре ѹнь арти́кь ла мѣна дом'нїеи, ши ва скрїе акòлѧ хѹлъ ши ѡкàръ ѧпроти́ва кѹи-вà. де вор фѝ ачѣле кѹвинте адевърàте ши де фàцѫ, нѹ съ вà чертà. ѥрѫ де нѹ вор фѝ адевърàте, съ ва чертà ка ѹнь сѹдѹитòрю, че фàче сѹдàл'мѫ мàре.

Semnele nebunuluĭ.

Сѣмнеле небѹнѹлѹи. (Fol. 147a — 147b.)

зач. є҃. Чèла че съ вà фàче ши съ вà арътà кѹмь ѥсте небѹнь, пéнтрѹ съ скàпе де чертàре, ѥрѫель нѹ ѥсте кѹ адевърàть небѹнь, ачела съ ва чертà деплѝнь дѹпѫ прàвилѫ. ѥрѫ пéнтрѹ съ-ль кѹнòаскѫ цѹдецѹль, аѹ дòарѫ съ фàче, аѹ кѹ адевърàть ѥсте небѹнь, трéбѹе съ-л' ѧтрѣбе цѹдецѹль мѹл'те ѧтребѫри ши ѧ мѹл'те фѧлюри, ши кѹ мѹл'те мешерѹшѹгѹри; ши съ ѧтрѣбе ши пре врàчь, карїи фòарте лесне-л' вòрь кѹнòаще, де ва фѝ небѹнь кѹ адевърат.

ѕ҃. Чèла че ва свътѹи при чèль небѹнь съ фàкѫ вре ѡ грешàлѫ, сàѹ съ-й ацѹте, кѹмѹ с'аре ѕѝче: съ-и дѧ сàбїе гòалѫ, ши арътѫнѹ-и пре чиневà съ-ль ѹчѝгѫ, нѹ ва пѹтѧ шѹвъй ачèста пентрѹ че аѹ фòст' ель небѹнь ши аѹ фъкѹт' грешàла. пéнтрѹ съ нѹ сѫ чѣрте дѹпѫ прàвилѫ. чèла че-л' ва фѝ свътѹить.

з҃. Чèль небѹнь, макàрь къ нѹ съ ва чертà ла небѹнїиле лѹи, де ва фàче вре ѡ грешàлѫ. ѥрѫ тоть нѹ съ кàде, съ-ль слобоѕѣскѫ де тòть съ ѧбле пре дрѹмѹрн слобод. че съ аибѫ пàзъ съ фїе пре лѣнгѫ ѡменїи сѣи. пънѫ съ ва ѧцилепіцѝ.

XLI.

1648.

(Cuvente den Bătrânĭ II, p. 725—726.)

Catechismus. Atsaja ej atsaja.

Summa szau Meduha à uluitej si a kredinciej christinaszkae, kuprinsze en entreberj, si reszpunszurj szkurtae; si ku adeveretury den szkriptura szventae enterite.

(Simbolul.)

Cred entr'un Dumnedzeu, en Tatel à tot Puternik, roditorul tseruluj si à paementuluj, si en Jesus Christus, entr'unul Fiul neszkut al seu, Domnul nosztru, kare sze prinsze de Duhul szvent, neszku den Maria Vergure, paeci szupt Pontius Pilatus, resztigni-sze, si mori, engrupe-sze, pogori prae pekurae, a treja dzi de la morcz e sze szkulae, szuji szusz en tser, sede de a derapta Tateluj à tot Puternik, Dumnedzeuluj, de akolo va si vinyetor à dsudeka viji si morci. Cred si en Duhul szvent; kred Beszereka kjuzd Christinaszke; unetsune svencilor, iertatsune pekatelor, szkuletura trupurilor, si viacza de vetsie. Amen!

cf. 1581. 1607.

XLII.

1648.

(Titlul și predoslovia după Cipariu: Analecta p. 83—84.)

Ноѹль тестаментъ .....

Тѵпъритѹ-с'аѹ ѧ Ѩрдѣль ѧ четатѣ Белградѹлѹи . анїи дела ѧтрѹпарѣ домнѹлѹи ши мънтѹиторюлѹй нострѹ Іс . Хс . ѧахми лѹна лѹи Генѹарїѹ к.

(Fol. XII. + 329 foĭ paginate.)

Predoslovie.

Предословїе кътрѫ мърїѧ са краюл Ѩрдѣлѹлѹй . Чинститѹлѹи ши лѹминатѹлѹи ши ѧфръмсъцатѹлѹи кѹ дестоинничїе ши кѹ крецинътате, милостивѹлѹи Гешргїе Ракоци, чел май маре, дин мила лѹи дѹмнезъѹ Краюлѹи Ѩрдѣлѹлѹи . . . ипроч . . . възъндь ши ѧцелегъндь мърїѧ та, къ нои рѹмънїи, карїи сънтем ѧ цара мърїеи тале, нѹ авемь нечи Тестаментѹль чель ноѹ, нечи чел векю деплинь ѧтрѹ лимба ноастрѫ, мърїѧ та тѣй млстивить, ка оунь краю млстивь, ши мї-ай порѹнчить

съ каѹть, ѧ попїи мїей преѹци къртѹлари ши ѡамени ѧцелепци, карїи съ цїе изводѝ Тестаментѹль чел ноѹ, а домнѹлѹй ностръ а лѹй Іс . Хс . дин лимбѫ гречаскѫ, ши словенѣскѫ, ши лътинѣскѫ . карѣ възъндь порѹнка мърїеи тáле ам ши фъкѹт, ши мърїѧ та ѧкѫ тѣй млстивить, де нѣй адѹсь мецери стреини де нѣѹ фъкѹт тѵпографїе . ши лѣй дать платѫ дин вистїѧрюль мърїей тале . ши пентрѹ къ ачесть лѹкрѹ бѹнь ши сфнть ѧсте ѧчепѹть дин сфатѹль ши дин демнътѹра ши кѹ келчѹгѹль мърїей тале, пентр'ачѣѧ съ кѹвине съ ѧсѫ сѹпть нѹмеле ши сѹптѹ сокотинца ши сѹпт дестойничїѧ мърїей тале, пентрѹ кареле съ айбѫ нѹмеле мърїей тале поманѫ неоѵитатѫ ѧ вѣчи . . . . . слѹгѫ май микѫ ши плекатѫ а мърїи тале . Симѡн Стефань, архїепскпь ши митрополить скаѹнѹлѹй Белградѹлѹй, ши Ѧвáдѹлѹй ши Ѧмарамѹръшѹлѹй ши а тоатѫ цара Ѧрдѣлѹлѹй.

A doua predoslovie. Cătrâ cetitorĭ.

Предословїе къторѫ четитори . Четиторилоръ ѧтр'ачастѫ сфнтѫ карте милѫ, паче ши сънътате, дела Татъль, Домнѹль нострѹ Іс . Хс.

Ѧчепенїѧ чецїи сфнте кърци, требѹѧще съ цици ши съ ѧцелѣцеци, деспре чѣсте лѹкрѹрн кареле сънт скрисе пре рънд: а . Ачест Тестамент л'аѹ ѧчепѹт а-л изводѝ, ермонах Селивестрѹ, ден порѹнка ши келшѹгѹль мърїей сале . ши ель с'аѹ оустенит кът с'аѹ пѹтѹт . ши кѹрънд ѧй с'аѹ тъмплат лѹи моарте; ѩръ нои сокотинд ши лѹѧд аминте, гъсит-амь мѹлтѫ липсѫ, шн грешѧле ѧ скриптѹра лѹй пентрѹ неѧцелесѹль лимбїей ши кърцїи гречещи . пентр'ачѣѧ нои амь ѧчепѹть динтъю а-ль последѹй ши оунде н'аѹ фость бине, амь испръвить ши амь ѧмплѹть, ши амь токмить диѧ къть амь пѹтѹть . че нѹмай ачаста съ цици, къ нои н'амь сокотить нѹмай пре оун извод, че тоате къте ам пѹтѹт афлà, гречещй ши сърбещи, ши лътинещи, кареле аѹ фость изводнте де къртѹлари мари ши ѧцелегътори ла карте гречаскѫ, лѣм четить ши лѣмь сокотить; че май вартос нѣмь цинѹт де изводѹль греческѹ . ши амь сокотить ши пре изводѹл лѹй Єронимь, кареле аѹ изводить динтъю дин лимбѫ гречаскѫ, лътинѣще, ши амь сокотить ши изводѹль словенескѹ, кареле-й изводить словенѣще дин гречаскѫ, шї е типърить ѧ цара Москѹлѹй . ши сокотиндь ачѣстѧ тоате, варе карѣ аѹ ѧмблать май апроапе

де картѣ гречаскѫ депре ачѣѧ амь сокотить, ѧсѫ де чѣ гречаскѫ нꙋ нѣмь депъртать, цїиндь къ дх҃ꙋль сфѣнть аꙋ ѧдемнать еѵ҃глистїи, ши апс҃лїн а скрїе ѧ лимбѫ гречаскѫ Тестамынтꙋль чел ноꙋ, ши картѣ гречаскѫ ѧсте нзворꙋль челора л-алте.

в҃. Ачаста ѧкѫ вом съ цици, къ нои ѧ честь Тестамынть ѧтъю амь пꙋсь шꙋма ла тоате капетеле, ши ѧ шꙋмѫ сынтꙋ стихꙋри, кареле аратѫ май пре скꙋртꙋ лꙋкрꙋриле че сынть скрисе ѧтр'ачел кап, пентрꙋ съ сѫ аѩле май ѧ де грабѫ че ва врѣ съ каꙋте, ши ѧ тоате капетеле, тоате сороачеле лѣмь пꙋсь кꙋ нꙋмърь, кареле съ кїамѫ словенѣще, с҃х. пентрꙋ къ май ѧ тоате лимбиле ведемь, къ аꙋ ачесть изводь де скрисꙋ кꙋ стихꙋри, пентрꙋ къ фоарте-й лесне а гъсѝ ѧ де грабѫ че верн врѣ съ каꙋци ѧ нꙋмърꙋл сороачелор.

г҃. Де ачаста ѧкѫ вомь съ цици, къ ведемь къ оунеле кꙋвинте. оунїи лѣꙋ изводит ѧтр'ꙋн кип, алцїи ѧтр'алт. ѩрѫ ной лѣмь лъсать кꙋм аꙋ фость ѧ изводꙋл греческꙋ, възъндь къ алте лимби ѧкѫ ле цинь ашѧ, кꙋмꙋ-й: сѵнагога, ши побликанъ, ши гангрена, ши пїетри скꙋмпе, кареле нꙋ сѫ цїꙋ рꙋмынѣще че сынть. нꙋме де ѡамени, ши де лѣмне, шн де вешменте, ши алтеле мꙋлте, кареле нꙋ сѫ цїꙋ рꙋмынѣще че сынть, нои ѧкѫ лѣмь лъсать гречѧще, пентрꙋ къ алте лимби ѧкѫ лѣꙋ лъсать ашѧ.

д҃. Ачаста ѧкѫ въ рꙋгъмь съ лꙋаци амиинте, къ рꙋмынїи нꙋ грълескꙋ ѧ тоате църълe ѧтр'ꙋн кип, ѧкѫ нечи ѧтр'о царѫ тоци ѧтр'ꙋн кип. пентр'ачѣѧ кꙋ невое поате съ скрїе чине-ва съ ѧцелѣгѫ тоци, грънинь оунь лꙋкрꙋ, оунїи ѧтр'ꙋнь кипь, алцїи ѧтр'алть кипь, аꙋ вешмъ(н)т, аꙋ васе, аꙋ алтеле мꙋлте нꙋ ле нꙋмескꙋ ѧтр'ꙋн кипь. бине цимь къ кꙋвинтеле требꙋе съ фїе ка баніи; къ баніи ачеѧ сынт бꙋни, карїи ѧмблѫ ѧ тоате църълe, ашѧ ши кꙋвинтеле ачѣлѣ сынть бꙋне, кареле ле ѧцелегь тоци. нои дерептъ ачѣѧ нѣмь силит де ѧ кът ам пꙋтꙋт, съ изводим ашѧ кꙋм съ ѧцелѣгѫ тѡц. ѩрѫ съ нꙋ ворь ѧцелѣце тоци, нꙋ-й де вина ноастрѫ, че-й де вина челꙋѧ чѣꙋ ръсфират рꙋмъніи прилтр'алте църъ, де ш'аꙋ местекат кꙋвинтеле кꙋ алте лимби, де нꙋ грълескꙋ тоци ѧтр'ꙋнь кипь.

е҃. Май апой де тоате, рꙋгъм пре четиторїи чецїи кърци, съ нꙋ не цюдече нꙋмай де къть, пънъ нꙋ ворь сокотѝ изводеле ши вецї аѩлà пре че кале амь ѧмблать. Ѝдевъръ шн нои ѡамени сынтем, ши ам пꙋтꙋт ши грешѝ, съва къ ам силить де ѧ къть ам пꙋтꙋт съ нꙋ грешим. май въртось де

тоате прѣ ачаста нѣмь силить, съ цинем ѧцелесѹл дх҃ѹлѹй сф҃нть, къ скриптѹра фърѫ ѧцелесь ѫсте ка ши трѹпѹль фърѫ сѹфлеть. Ачаста пофтимь дела татъль дѹмнезѹ..... Аминь.

Маѳеи капь ні҃. зачало о҃д. о҃е. (Mateiu c. XVIII, v. 1—17).

(Fol. 23a — 23b.)

1. Атр'ачел час съ апропіарѫ оученичи къторѫ і҃с. зикъид: ѡаре чине-й мои маре атрѹ апъръцїѧ черюрелѡр? 2. ші кемѫ і҃с. оун поробок, ши-л пѹсе а мижлокѹл лѡр 3. ші зисе: адевърь грѣескь воаѡ: съ нѹ вѫ вец' атоарче, ши съ фиц' ка поробочїи, нѹ' вец' атра атрѹ апъръцїѧ черюрелѡр. 4. къ варе чине съ ва смери а сине ка ачест' поробок, ачела ѫсте мои маре атрѹ апъръцїѧ черюрелѡрь. 5. ші аѹ чине арѫ прїимі пре оунь поробок' ка ачеста, а нѹмеле мїеѹ, пре мине прїимѣще. 6. дарѫ чине арѫ змінті пре оунѹль де ачеци мич', карїи кред' атрѹ мине, мои бине ѡарѫ фі лѹй, съ и лѣце пїатра морїи де грѹмазїи лѹй, ші съ сѫ анѣче атр'адѣнкѹл' мърїи. 7. ваи лѹмїи де змінтѣле; къ требѹѧще съ вїе сминтѣлеле, асѫ ваи де ѡмѹл' ачела, пентрѹ кареле вине змінтѣла. 8. ѡарѫ де те ва змінті мъна та саѹ пичорѹль тъѹ, тае ѡ ші ѡ лапъдѫ дела тине, мои бине ѫсте цїе чюнгь саѹ шкїѡп' съ атри а вїацѫ, декѫт доаѡ мън' саѹ доаѡ пичоаре авъндь, арѹнкать а фокѹль де вѣч'.

9. Ші ѡкюль тъѹ съ те ва сминті, скоате-ль ши-ль лѣпъдѫ дела тине; мои бине ѫсте цїе оун' ѡкю авънд' а вїацѫ съ атри, де кът' дои ѡки авънд', арѹнкат' а мат'ка фокѹлѹй. 10. сокотиц' съ нѹ ѡбидиц' пре вр'ѹнѹль де ачець мич, къ вѫ грѣеск' воаѡ, къ ацерїи лѡр а черю пѹрѹрѣ вѣд фаца татъльй мїеѹ чель де а черю. 11. къ аѹ вениті фїюль ѡменескь, ши сѫ мънтѹѧскѫ че era періть. 12. дарѫ чѣ сѫ паре воаѡ? съ ва авѣ оун' ѡмь ѡ сѹтѫ де ѡи, ші ва рътъчи оуна дентр'ѣнсе, аѹ нѹ ва лъса ноаѡзечь ші ноаѡ а мѹнци, ші ва мѣрце де ва кътѹта пре чѣ рътъчитѫ? 13. ші де съ ва тъм'пла сь ѡ афле, адевъра' грѣескь воаѡ, къ съ ва бѹкѹра де ачѣѧ мои врътось декът' де чѣле ноаѡзеч' ші ноаѡ нерътъчите. 14. ашѧ нѹ-и воѧ татъльй вострѹ де а черюр', ка съ пїѧе оунѹль де чеци мичь. 15. ѡарѫ съ греші фрателе тѣѹ цїе, пасѫ, ші чартѫ пре ель атре тине, ші атре ель сѣнгѹрь; съ те ва аскѹлта, ои добъндит' пре фрателе тъѹ. 16. ѡарѫ съ нѹ ва аскѹлта пре тине, мои ѧ лънгѫ тине акѫ оунѹл' саѹ дои, къ де а гѹра а дои

ѹ а треи мъртѹрїи съ ѧтърѣще тот' къвѣнтѹль. 17. ѿрж съ нѹ ва аскѹлтà шѝ пре ей, спѹне съборѹлѹй; ѿрж де нѹ ва аскѹлтà нече съкорѹль, фїе цїе ка оунь пъгжнь шѝ пѹбликàнь.

Єѹглїе де ла марко кàпь. д҃. зачало з҃і. н҃і. (Marcu c. IV, v. 24—41.)
(Fol. 45b — 46a.)

24. Ши зичѣ лѡрь: сокотѝц' чѐ аѹзѝць! кѹ кàре мъсѹрж вець мъсѹрà, мъсѹрà-съ-ва воàѡ, шѝ съ ва адàѡще воàѡ чѣстора чѐ аѹзѝць. 25. къ чѝне аре, да-и-се-ва лѹи, ши кареле н'àре ши чѐ аре лѹà-съ-ва дела ел. 26. шѝ зичѣ ашà: ѧсте ѧпъръцїѧ лѹй дѹмнезѣѹ, кà шѝ оун ѡмь чѐ арѹн'кж съмънца ѧ пъмѣнть. 27. шѝ дàрме шѝ съ скоàлж нàптѣ шѝ зѹѡа, ши съмжница ръсàре, ши крѣще кѹмь нѹ цїе ель. 28. къ пъмжнтѹл' де елѹш' родѣще, ѧтѣи ѿрбж, дѹпж ачѣѧ спѝк', дѹпж ачѣѧ ѧпле грънцѹл' ѧ спѝк'. 29. ѿрж кѣндь адѹче рòдѹл', нѹмай декѣть тримѝтъ съчерътòрїи, къ аѹ венѝт' съчерàтѹл'. 30. шѝ зичѣ: кѹи вомь асъмънà ѧпъръцїѧ лѹй дѹмнезѣѹ? саѹ ѧ че пилдж вомь ѧкипѹй пре ѧ? 31. кà грънцѹл' де мѹщàрю, кàреле кѣндѹ-л' сàмънж ѧ пъмѣнт', мои мѝкь ѧсте де тòате семѝнцеле кàре-сь ѧ пъмжить. 32. шѝ дѣка-л' сàмънж, крѣще, шѝ съ фаче мои мàре де тòате бѹрѹжиеле, шѝ фàче стъл'пъри мàри, кът' пот' сѹпт' оумбра лѹй пàсъриле чѐрюлѹи съ сължшѹжскж. 33. шѝ пилде кà ачѣстѣ мѹлте грънѧ лѡрь; кѹ кѹвънтѹл' кѹмь пѹтѣ аѹзи. 34. ѿрж фѣрж пилдж нѹ грѣнѧ лòрь; дарж деѹсѐби оученѝчилорь лѹй тòате ле спѹнѣ. 35. шѝ грѣй лѡрь ѧтр'ачѣ зѝ, фїйнь сàра: съ трѣчемь ѧ чѣѧ пàрте. 36. шѝ лъсжнь мѹлцѝмѣ, лѹàрж пре ел кѹмѹш' ерà ѧ корàбїе; шѝ алте корàбїи ѧкъ ерà кѹ ель. 37. атѹнчи съ скорнѝ вѝхорь де вѣнть мàре; ѿрж оунделе ѧтрà ѧ корàбїе, атѣта къть май съ ѧплѣ корàбїѧ. 38. шѝ ерà ел' ѧ фѹндѹль корàбїи. дормѝнд' пре ѹн' къпътѣю; атѹнчи-ль децептàрж, шѝ зѝсърж лѹи: ѧвъцжтòрюле, аѹ нѹ бàци сàмж къ перѝмь? 39. шѝ скѹлѣндѹ-съ чертж вѣнтѹль. шѝ зѝсе мѣрїи: домолѣще-те, ѧчàтж! шѝ ѧчетж вѣнтѹль, шѝ фѹ ѧчѐть мàре. 40. шѝ зѝсе лор': че сънтец' ѧспъимàц' àшà? кѹм и'àвец крединцж? 41. шѝ съ ѧфрикошàрж кѹ фрѝкж мàре, шѝ грѣнѧ оунѹль къторж ал-àлть: ѡаре чѝне ѧсте ачѐста, къ шѝ вжнтѹль шѝ мàрѣ аскѹлтàрж пре ель?

Апокалїѱис ст҃. Іѡан бгослов ка́пь. в҃. (Apocalips. St. Joan cap. II, v. 1—10.)

(Fol. 304 b.)

1. Ацéрꙋлꙋй *) бесѣ́речїй ефéсꙋлꙋи скрї-й: ачѣ́стѣ зи́че че́ла чѐ ци́не чѣ́ле. з҃. стѣ́ле ѧ дерѣ́пта са̀, ка́реле-й ѧтре чѣ́ле. з҃. свѣ́щиниче де а́ꙋрь. 2. ци́ꙋ фа́птеле та́ле шѝ ѡстенѣ́лѫ та̀, шѝ къ нꙋ̀ по́ць сꙋферѝ пре че́и рѣ́и; шѝ испите́ци пре че́ѧ чѐ зи́кь къ сѣ́нтъ апсли шѝ нꙋ̀ сѣ́нт', шї-ѧ́й афла́т' пре еи менчюно́ш'. 3. шѝ ан ръбда́ре, шѝ ан сꙋфери́ть пе́нтрꙋ нꙋ́мале мїе́ꙋ, шѝ нꙋ ц'ли прецета́ть. 4. чѐ ам' ѡаречѐ пре ти́не, къ дра́гостѣ та̀ динтѣ́и ѡ ай лъса́ть. 5. адꙋ-ц' ами́нте дерепт' ачѣ́ѧ де оунде ан къзꙋ́ть, ши те покъѧ́це шѝ фѫ̀ фа́птеле дин'тѣ́и; ѡрѫ̀ де нꙋ̀, ѧ де гра́бъ во́ю венѝ ѧ проти́ва та̀ шѝ во́ю клътѝ свѣ́щникꙋль тѣ́ꙋ дин' ло́кꙋль лꙋ́и, съ нꙋ́ те верь покъй̀. 6. ѧсъ ача́ста ай, къ ан оурѣ́ть фа́птеле ни́кꙋлаита́нилѡр̀, ка́реле шѝ еꙋ ле оуре́скꙋ. 7. чи́не аре оуре́ки съ а́ꙋзѫ, чѐ зи́че дх҃ꙋль бесѣ́речилорь: ѧвънгъто́рюлꙋи да́-й-вою мъника́ре дим' по́мꙋл' вїе́цїей, ка́реле ѧсте ѧ ми́жлокꙋль ра́юлꙋи лꙋ́й дꙋмнезѣ́ꙋ. 8. ѡрѫ̀ ѧцерꙋл'лꙋ́й бесѣ́речїи смирнѣ́нилѡрь скрїе-й: че́л' дени̇́тѣи шѝ че́ль дѐ апо́и ка́реле мꙋри́се шѝ вїѧ́зѫ. 9. цїꙋ фа́птеле та́ле, шѝ скърба шѝ сꙋрꙋмънїѧ (чѐ еци бога́ть) шѝ тѐ хꙋ́лескꙋ че́ѧ чѐ зи́кь а фи̇̀ жи́дови шѝ нꙋ сънт', че сѣ́нт' събо́рꙋл' сата́нїеи. 10. неми́кѫ нꙋ̀ те тѣ́ме де чѣ́лѧ чѐ цїе а ръбда̀; ѡтѫ̀ ва тримѣ́те сатана̀ оунїи дин'тре во́и ѧ те́мницѫ, ка̀ съ вѫ̀ испити́ць; шѝ ве́ц' авѣ̀ скърбѫ̀ ѧ зѣ́че зи́ле; фїи крединчо́с пънъ ла мо́арте, ши̇̀-ци во́ю да̀ цїе коро́на вїе́цїей.

XLIII.

1648.

Udriște Năsturel: Varlaam și Joasaf.

(ediția Odobescu incomplectă, numai 40 paginÿ.)

Titlul după Ms. M. Eminescu din 1814.

Вїа́ца ши петре́черѣ ачелор' де́н'трꙋ сфнцїи кꙋвїѡши пъри́нцїй нѡцри Варлаа́м шѝ Іѡсаф индїѧ́нилѡр. скри́съ де пре кꙋвїѡ́сꙋл ши сфнтꙋ́л пъри́нтеле но́стрꙋ Іѡан Дамаски́н' пентрꙋ фоло́сꙋл шѝ мѫнтꙋ́ире сꙋфлетелор ачелор, че съ вор невой̀ а четѝ

*) Glosă marginală: Преꙋтꙋлꙋи.

вїаца чѣ кꙋ ѡсѫрдїе а лѡр, че ѧсте тълмъчи́тъ де пе словенїе пре лимба рꙋмънѣскъ де Ѹдрице Нъстꙋре́л ал до́иле лѡгофе́т.

Cap. I. Creștinarea Indienilor. (p. 5—8.)

Ѧтъюл' ка́пъ

Де ѧтоарчерѣ индїа́нилор' пентрꙋ мъртꙋрїѧ лꙋ ст҃ы апс҃лъ Ѳо́ма. ши де Ѧвенир' ѧпъра́тꙋл' Индїей.

Ца́ра [ла́тꙋрѣ] че се ка́мъ Индїа, департе ѥсте де Єги́пет'; ши ѥсте ма́ре фоарте, ши кꙋ мꙋл'ци ѡ́мени, ши ѥсте ѧкꙋнцꙋра́тѫ кꙋ ма́рѣ. ши кꙋ лꙋчїи адьнкътꙋ́ри, пре ка́ре ши кора́бїй оумблъ кътръ пърциле Єги́петꙋлꙋй; ѥръ пре оуска́тъ апроп҃ї́азъ-се кътръ хота́рълe къзъл'ба́шилор', [персилор']; ка́ре ца́рѫ ѡдинїѡ́арѫ де демꙋл'т', кꙋ ѧтꙋнѣрекꙋл' тꙋрбърїй идолецъ' ѧпъкла́тъ ера̀, спꙋр'ка́тъ де тот'' ши невонто́аре спре лꙋкрꙋриле пъгънѣци.

Ѧръ кьнд' ꙋнꙋл' нъскꙋт' фїюл' лꙋ дмнзе́ꙋ. че ѥсте ѧ сьнꙋл' та́тълꙋй. (ї҃ѡ. г҃л. а҃) нꙋ ман пꙋтꙋ ръбда̀ а'ш' ведѣ зндитꙋ́ра лꙋй робитѫ де пѣкат'. чѣ дрепт' дьнса кꙋ а лꙋй мл҃сердїе плекьндꙋ-се. арътѣ́-се ѡм' ка ной. фъръ де пъкат'. шин непъръсиндь скаꙋнꙋл' пърин'телꙋй, сълъшꙋйтꙋ-сѣꙋ ѧ верґꙋ́рѫ, пе́нтрꙋ но́й. ка ной ѧ че́рюрй съ не сълъшꙋим'. де ѧ къдѣ́рѣ чѣ де демꙋл'т' съ не скꙋлъм'. шй де ѧ пъка́те съ не слобози́м. прїнмин'д' фечорїѧ чѣ де ѧтѣю.

Оум'плꙋ да́ръ дерепть но́й, то́атъ сокотин'ца трꙋпѣскъ. ши крꙋ́че ши моарте лꙋѫ. ши пъмьн'те́циле ѧтр'ꙋ́на кꙋ чере́циле, чюдат' ле ѧпреꙋнъ. скꙋлѣ-се де ѧтрꙋ морци, ши ла че́рюр' кꙋ сла́въ се ѧнъл'цъ, ши шезьн'дь дѣ дрепта мърїей та́тълꙋй, тремѣсе дꙋпѫ фъгъдꙋнн'цъ пре мьнґъйто́рюл' дх҃ъ, ѧ ведѣре де лим'бъ де фо́къ, кѣтръ ѧшиш възъто́рїи ꙋченичїй лꙋй [ши тримись пре ей ѧ тоа́те лим'биле]. ка съ лꙋминѣзе пре че́ѧ че шедѣ ла ѧтꙋнѣрек'(ꙋл) [нецїин'цей]. ши сѣ-й ботѣзе ѧ нꙋмеле та́тълꙋй, шй ал' фїюлꙋй, шй ал' дх҃ꙋлꙋй свнтъ.

Де аколѣ, кꙋмꙋ-ш лꙋ́ръ оунїй ден'тр'ьнїй а стръба́те хота́рълe ръсъри́тꙋлꙋй, ал'цїй але апꙋсꙋлꙋй, ал'цїй а петрѣче пърциле despre мїа́зъ-ноапте, шй despre мїа́зъ-зй. ꙋн'пльн'дꙋ-ш' порꙋн'ка че ле ера̀ порꙋнчи́тѫ.

Ѧтꙋнче ши сфнтꙋл' Ѳо́ма, фїин'д' ел оунꙋл' де ѧ иꙋмърꙋл' чѣтей ачѣ́лор' дой-спръ-зѣче оучени́чи ай лꙋ х҃с. тримес' фꙋ ѧ ла́тꙋрѣ индїенѣ́скъ, де ле проповедꙋѥ мьн'тꙋйто́арѣ проповедꙋ́ре; шй домнꙋл' ажꙋтьн'дꙋ-й. ши ѧтърин'дꙋ-й кꙋвьнтꙋл',

кꙋ сѣм'неле че мерцѣ пре ꙋрма ѧвъцътóрилор' лꙋй, изгони́ть фꙋ ѧтꙋнѣрекꙋл' дръчéскъ, ши де ѧ спꙋркъчю́нѣ кáпицилор' идолéць променин'дꙋ-се, кътръ несмин'ти́та кредни́цѫ липи́ръ-се, ши аша кꙋ мьйниле апостолꙋлꙋй ским'бьн'дꙋ-се де ѧ пъгьнътáте, ѧпреꙋнáръ-се лꙋ х҃с. кꙋ ботéзꙋл', ши пре ѧчет' адъѡгьн'дꙋ-се, крещѣ ши спорїꙗ ѧтрꙋ невиновáта кредин'цъ. ꙗръ бесѣричи ѧ тоáте пъ́рциле се зидїꙗ.

Дѣчїꙗ, де врѣме че ѧчепꙋ́ръ а се зиди мънъстыр' ши ла Єгипет' ши а се стрьни́це мꙋлци́ме де кълꙋ́гър. ши вѣстѣ бꙋнътъ-цилор' лор'. ши а вїецїи ѧцерéщїи лѡр' ажꙋн'гьн'дъ пре ѧ тоáте мáрцинниле лꙋмїй. сосѝ шѝ ѧ цáра Индїей, пре кáрїи спре ръвни́ре ка ачѣѫ-й рьдикъ, кът' мꙋл'ци лъсьн'дꙋ-шь тоáте, дꙋчѣ́-се ѧ пꙋстїе, ши ѧтр'ачéсть трꙋп' мꙋритор' пꙋр'тà [лꙋà] вїѫца челор' фърь де трꙋ́пꙋри.

Капъ в҃.

Сар. II. (p. 19—21.)

Ръс'пꙋнзьнд пóст'никꙋл' зи́се: де врѣ́ме че ѧтрéби ѧ-пъра́те, ѧчепътꙋ́ра де ꙋ́н'де-м' фꙋ́ мїе à нꙋ бъгà ѧ сѣмъ пре чѣсте времéн'ныче [тректо́áре], шѝ а мъ липѝ кꙋ тотꙋл' кътръ нъдéждиле вѣч'ниче, аскꙋл'тъ. ѧ чѣле зи́ле де демꙋл'т', кьн'д' ерам' еꙋ ѧкъ тьнър' кꙋ крес'кꙋ́тꙋ, аꙋзїю оу́н' кꙋвьн'т' бꙋн' шѝ де спсенїе [мьн'тꙋ́ре], ши тъ́рїꙗ лꙋй кꙋ тотꙋл' мъ ръпѝ; шн а лꙋй адꙋ́чере амїн'те, ка ѡ дмнезеас'къ съмьн'цъ, се съдѝ ѧтрꙋ инима мѣ, ши недъс'пър'цит' пъзит' ерà ѧтр'ьн'са, атѣта кьт' се ѧръдъчинъ, ши крескꙋ, ши фъкꙋ час'тѫ ро́адъ че вéзи ѧтрꙋ ми́не; ꙗръ тъ́рїꙗ ачéлꙋй кꙋвьн'т' ача́ста éрà:

Некип'зꙋ́цїй, зи́че, аꙋ нърав' ка ачес'та, де аша нꙋ бáгѫ сѣм'ъ лꙋ́крꙋриле чѣле че сьн'т', ка кꙋм' н'ар' фѝ. ꙗръ де лꙋ́-крꙋриле кáре нꙋ-ш' сьн'т', аша се цин' шѝ ле прїимéскъ, ка кꙋм' ар' фѝ. къ чи́не н'аꙋ гꙋстат' дꙋл'чáца чéлор' че сьнть, нꙋ́ поáте причѣ́пе фи́рѣ чéлор' че нꙋ́ сьнть, нич' поáте цѝ кꙋм' ле ва трѣче, адекъ, сѣ́ ле цїе ѧтрꙋ нимик', ши ѧ сѣмъ съ нꙋ́ ле бáце.

Кемъ дáръ кꙋвьн'тꙋл' ачéла, пре вѣчничеле ши пре неклъ-тинáтеле, лꙋ́крꙋри че сьи'т', ꙗръ пре вїѫца, ши хрáна, ши мин'-чиноáса богъцїе, ши чи́н'стѣ [слáва] чéцїи лꙋ́мь кемѣ́-ле, лꙋ-крꙋ́й че нꙋ́ сьнть. кътръ кáре лꙋ́крꙋр' че нꙋ́ сьн'т', инема тà ѧпъра́те, фоарте ръꙋ ши амьрьт' сѣꙋ цин'тꙋит'. ши еꙋ ѡдї́-нїѡ́ръ де ачѣлѣш' мъ цинѣм'; че тъ́рїꙗ ачéлꙋй кꙋвьн'т', не ѧче-

тат' бол'дин'д' пре сѫфлетѫл' мїеѫ, рьдикѫ пре стъпьнѫл' мїн'тѣ, спре алѣцерѣ а май бинелѫй; ѩр' лѣцѣ пъкатѫлѫй ѡщин'д' потрива лецїй а мїнцїй мѣле, кѫ драгос'тѣ честор' лѫкрѫр' де анч', ка кѫ неще лан'цѫр' де фїер легьн'дѫ-мъ, роб' мъ авѣ. ѩръ кьн'д' врѫ мила шй бѫнъта́тѣ мьн'тѫитóрюлѫй нóстрѫ дмнзе́ѫ, а мъ скоа́те де ѧ робїе. ѧтърй мїн'тѣ мѣ а бирѫй пре лѣцѣ пъкатѫлѫй, ши деш'кисе ѡкїй мїей а деспъ́рцй, бинеле де ѧ рѣѫ.

Ѧтѫн'че ѧцелегю́ю амѫ ши възю́ къ тоа́те чѣсте де аич' дешарте сьн'т', ши тѫр'бѫрѣла дѫхѫлѫй. [кѫм' шн прѣ ѧцеле́птѫл' Соломонъ ѡа́ре ѫн'де ѧтрѫ скриптѫриле лѫй зис-аѫ] [еклес'. гл. а.]

Cap. III. Nașterea lui Joasaf. (p. 31—36.)

Ѧл' Трйле ка́пъ.

Де на́церѣ лѫ 'Іѡа́сафъ ши че пен'трѫ дън'сѫл' четито́рїй де стѣле аѫ мъртѫрисит'.

Деч' ѧпъра́тѫл' фїинд' ѧтрѫ ѧшелъчю́не, шй ѧтрѫ рѣ смин'тѣлъ ка ача́ста, нъскѫ́-й-се оун' кокон' прѣ фрѫмос'. шн ток'ма де ѧтр'ачѣ лѫмина́тѫ фрѫмѫсѣце, че ѧфлорїїѩ асѫпръ-й, се семна́ че врѣ съ фїе де дьн'сѫл'; къ аша́ грънїѩ ѡа́менїй: кѫм' нич' ѡдинїѡарѫ ѧтр'ачѣ ца́рѫ, кокон' фрѫмос' ши кѫвїѡс' ка ачéла нѫ сѣѫ арътат'.

Ѩрѫ ѧпъра́тѫл' де мѫл'тѫ бѫкѫрїе се ѫм'плѫ, пен'трѫ на́церѣ кокóнѫлѫй. шї-и пѫ́се нѫмеле 'Іѡа́саф'. ши сьн'гѫр' ел' мѣр'се ла ка́пицеле идолéцї, ка съ адѫ́кѫ ж'рѣтвѫ прѣ нелцелегъто́рилор' дмнзе́йлор'. ши кьн'тѣрь де мѫл'цемúре съ ле тримúцѫ. некѫнос'кьн'дь ел' чúне ѩсте тѫтѫрор' бѫнътѣцилор ѧчепъто́рь адевъра́т', кѣтрѫ ка́реле съ къдѣ а ѧнъл'ца жрѣтвѫ дхов'ничѣскъ. че лѫкрѫл' ши ток'мѣла на́церїй кокóнѫлѫй, нелсѫфлецúцилор' шй сѫр'зилор' дмнзе́й скрїин'дѫ-ѡ, претѫтин'денилѣ триметѣ а стрьн'це мѫл'цúме де нъроа́де ла на́церѣ лѫй. ши ера́ а ведѣ ѫн'де се ѧкѫра́ тоц' де фрúка пъра́тѫлѫй, де адѫчѣ чѣлѣ че ера́ гътúте де жрѣтвѫ. чѣтѫ-й пѫтѣ мьна [кѫмѫ-й ера́ пѫтѣрѣ] ши чúне кѫм' авѣ ѧ знѣлъ [чин'сте] къторѫ ѧпъратѫл', ши май врътос' си ѧпъратѫл' и ѧдем'на́ къторѫ дърѫúре; къ ел' фоар'те л шн ма́ри жѫн'чи адѫчѣ ла жрѣтвѫ. ши аша́ кѫ тоа́те теле съвьр'шин'д' пра́зникѫл', пре тоцї-й чинстй кѫ

кѣци ерà скѣтничїи лѹй, ши кѣци ерà кѹ дерегъторїй, ши кѣци ерà де ѡасте, ши кѣци ерà де чéй прóци [можич'] ши невестúци.

Ѝрж ла ачѣ зѝ де прáзникѹл' нáщерїи коконѹлѹй стрьнсеръ-се ла ѧпърáтѹл' бър'бци алéши, ѧвъцац' ѧ философїꙗ хал'деꙗскъ, четитóаре де стѣле . ка ла . не . кѹ нѹмърѹл' . ши пре ачéꙗ-й пѹсе ѧпърáтѹл' апроáпе де сúне, де-й ѧтребà, съ-й спѹе фїеш' кáреле де ѧтр'ьн'шїи, чѐ ва фѝ де кокóнѹл' че-й се нъскѹсе.

Ѝрж ей сокотин'дь мѹл'т', зичѣ . къ мáре ва фѝ кѹ богъцїꙗ ши кѹ пѹтѣрѣ . ши ва ѧтрѣче пре тóци кѣц' аѹ ѧпъръцит' маин'те де дьнсѹлъ.

Ѝрж оу́нѹл' де ѧтр'ачей четитор' де стѣле, фїинд' декѣт' тóци мáре ѧцелепт', зúсе : ѡ ѧпърáте! пре мúне деѝ кѣт' мъ ѧвáцъ кѹрсѹриле стѣлелор', ашà причеп' : кѹмъ стáтѹл' кокóнѹлѹй че ци сѣѹ иъскѹтъ áкѹм', нѹ ва фѝ ѧтрѹ ѧпъръцїꙗ тà, че ва фѝ ѧтр'ál'та нóаж, ши май бѹнж, ши ашà май мáре кѣт' нѹ се поáте спѹне . ши-м' пáре къ ши чáс'тъ лѣце крецинѣс'къ, че è гонúтъ де тúне, де дьн'сѹл' съ фїе прїимúтж . ши нѹ ацéпть ѥ, кѹм' ачѣꙗ сокотúнцж, ши нъдѣж'де съ фїе мїнцїтж [мїнчиноáсъ].

Зикьнд ачѣстѣ четитóрюл де стѣле, ка ши чéла де ѡдинїѡарж Варлаам (чис' . кг .) . нѹ къ четúрѣ стѣлелор' гѣчїꙗ, ши немерїꙗ адевърѹл' . че дмнзéѹ кѹ чéꙗ че стà ѧпотрúвж, арътà адевърѹл', ка пентрѹ съ се ꙗ ѧ лáтѹри тот' ръспѹнсѹл' пъгьнилор.

Ѝрж ѧпърáтѹл' дѣка аѹзѝ ка ачѣстѣ, кѹ грéѹ прїимѝ ачѣꙗ спѹнере [вѣсте] . ши грúжа тъꙗ веселїꙗ лѹй.

Дѣчїꙗ зидѝ ѧ ѡрáш' деоусéбь нéще кѹрци прѣ фрѹмоáсе . ши ле мещерѹшѹцѝ кѹ нéще къмър'[кáсе] лѹмїноáсе . ши аколѣ пѹин'д' пре кокон', порѹн'чѝ съ лькѹꙗс'къ аколѣ дѹпъ оумплѣрѣ вьрстей де ѧтью . шѝ порѹнчѝ съ нѹ ꙗсж некъирѣ . ши дáскал' ши слѹцѝ пѹсе льнгж дьнсѹл' . тúнер' кѹ кресѹтѹл, ши фрѹмош' ла ѡбрáзъ . ши ашà порѹнчѝ лор', кѹм' немúкъ де ѧ лѹкрѹриле чѣле кѹ скърбж але чéщїи вїец', кáре адѹк' ѧ ѧ тъчюне ши мъх'нúре, съ нѹ-й арате . нúчи моáртѣ . ѧ трьнѣцеле . нúчи боáла . нúчи алтъ чевà де ѧ чѣлѣ че кѹ скърбж . ши кѹ грїже . ши пóть кѹрмà веселїꙗ лѹй . че сьнт'ь фрѹмоáсе ши де веселїе, ачѣлѣ съ пѹе наинтѣ съ-й арáте; кà кѹ дѣчѣлѣ минтѣ лѹй ѧдѹл'чиндѹ-се ѹрьндѹ-се, нич' кѹм' дѣчїж съ нѹ май поáтъ кѹцетà ѣ че вор' съ фїе . ши кѹвьнть мъкáръ кѣт' де прóсть

де х҃с . ши де але лѹй .ѧвъцътѹр, съ нѹ кѹм'-ва съ аѹзж; къ декьт' тоате ал-ал'те, ачаста май врѣтос' гьидїа съ аскѹнзъ де дьисѹл', темьидѹ-се де пророчирѣ четитоурюлѹй де стѣле.

Йръ де се врѣ .ѧтьмпла кѹй-ва де ѧ слѹциле лѹй, боалж. порѹнчїа а-л' скоате де граѣ, ши ал'ть тѣнжр' фрѹмос' пѹнѣ ѧ локѹл' лѹй, ка пентрѹ немик', лѹкрѹ кѹ скърбж съ нѹ вазж ѡкїй кокоѹлѹй.

XLIV.

1650.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de rumânie.

(Rusinești 7158.)

✠ адек(ъ) еѹ стан пръклаб . ѡт рѹснецїї скреем ше мъртѹресем .ѧнтр'а ачест запис, къ с(ъ) фїе де мар(е) кред(и)нь(цъ) ла мъна дѹмнелѹи лѹ їѡрдаке пост . снь . ег . жѹпан лѹ трѹфанда иж бев вел вист . кѹм съ с(ъ) цїе, къ ам фост рѹмън, .ѧнсъ мае денаинте врем кѹмпърат пре бан гат де пърентел(е) дѹмнелѹи жѹпан трѹфанда вест . деч кънд аѹ фост акѹм .ѧн зелеле домнѹ нострѹ їѡ матею воевод неѹ лѹѡат бан дела ѡ сем де ѡамен; деч възънд еѹ атъта невои, ше атъта ръѡтъц, ше атъта грештате пре капетел(е) нострe деспре домне, ше д.ѧн тоште пърцїле, деч алта н'ам авѹт, кар мае фач, че ам плекат капѹл ла пошла дѹмнелѹи съ фїѹ ѡр рѹмън кѹм ам фост ла пърентел(е) дѹмнелѹи, съ-е фїе рѹмнъ (!) кѹ фечореи мен ше кѹ непоцїе мен къц дѹмнезеѹ ва да, хохамнек стът(ъ)тошре . ше пентрѹ кред(и)нца ме-м пѹс ше печете; ш(ъ) сеѹ .ѧнтъмплат де аѹ фост мъртѹрне пре нѹм(е) : боер хамза пост . ѡт попънзълецї, ше стан слѹж . ѡт мнецїї, ше кѹ фїе-съѹ дръгич пост . ѡт там . ше стан слр (слѹцер) ѡт тиха . ше д.ѧн лъкѹстѣн стан пост . ше бѹнъ ѡт там . ше станчѹл вл . пор . ше радѹл снь . ег . станчѹл вор . ѡт избичан.

пес . мсца мр . дне . кз лет ,зрни.

Iscăliți:

станѹ слѹцерлѹ . стан прик . станчѹл портарѹл . радѹл . . . .
хамза лог . etc.

XLV.

1650.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de vânzare.

(Butnarești 7158.)

Ѩдъкъ еѹ ѡпрѣ сн҃ь петко ѡт бѹтнърещи скрис-ам ачеста ал мїеѹ запис, ка (съ) фїꙗ де марѣ крединць ла мьна фратемїеѹ данчѹлѹи пентрѹ къс ꙗм вънд҃ѹт ѡ жѹм(ъ)тате де погон де вїꙗ. дерептѹ бан гата ѹг҃. д҃. пентрѹ къ иѡ ам вънд҃ѹт еѹ де а ме бѹн(ъ) воꙗ, денаинте а тѹтѹрѡр фрацилѡр, ши кѹ щире а тѹтѹрѡр вичинилѡр кѹм съ-и фїе лѹи мошьꙗ ши фечорилѡр лѹи, къц дѹмнезеѹ и ва дърѹи. ши мьртѹрїꙗ ѡамини бѹни, анѹм(е) поп василїе, и поп андреи, и стоꙗн добре чеѹш, и молдовенѹл брат ѡпрѣ, ши дима. ши ам скрис еѹ дѹмитрѹ грам. ѡт търговищ. пис ман. е҃. дне, влѣт ѕ҃рни.

Ши пентрѹ крединца не ам пѹс децетеле.

Iscăliți:

Єѹ станчѹл ѡт бѹкрещ. еѹ ѡпрѣ. еѹ молдовенѹл

XLVI.

1650.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de rumânie.

(Rusinești 7158.)

✝ адек(ъ) еѹ братѹл ѡт рѹсинещи. скрис-ам записѹл мѹѹ (!) съ фїе де маре крединцъ. ла мъна постелникѹлѹи иѡрдаки. фичорѹл вистїер(никѹлѹ)ѹи трѹфанда. кѹм съ се щїе, къ м'ам вънъд҃ѹт дѹмніелѹи де бѹн(ъ) воеа мѣ. фър нич ѡ сил(ъ). ши кѹ щирѣ тѹтѹлор фрацилор мен, пре бан гата. ѵг҃. вї҃. съ-и фиѹ дѹмнїелѹи рѹмън. ши коконилорь дѹмнїелѹи ѧ вечїе. ѧ-прѣѹн(ъ) кѹ алалци мецнеш де рѹсинещ. ши кън(д) м'ам ток-

мит, фост-аѹ мѹльци боѩри мъртѹрїе . ши еѹ братѹл пънтрѹ
крединица, пѹсѹ-м'ем децетѹл, ши искълитѹра . ши ам скрис еѹ
неи логфът, ѡт плъвичѣни.

пис . мсце . мар . ки дни .

вълт зрни .

еѹ братѹл .

фїсѣнцѣ логфът
мъртѹрїе.

XLVII.

1600—1650.

(Ms. bibl. eccles. St. Nicolai Brasov. Ms. No. 167 qu.)

Кънтекъ (де*) ла кръчюнъ.

Cântec de Crăciun.

Дин черю акоум' еѹ винъ ла вои . ши маре весте споунѣво́ю . ши маре вес(е)лїе вою вести . дин карѣ инимиле съ вор весели;

астъзи ѹн порбокъ микъ . дин'тр'о́ въргѹръ (с)аѹ нъскѹт во́ъ . порбокѹл аше-и фрѹмос' ши китит . прѣ вес(е)лїе токмит; акоум аѹ адоус виѩца . каре ла домнѹл аѹ фостъ гътитъ. коум ши вои съ тръници . кѹ еѧх ѧ ферикъчюне съ въ вес(е)лици;

ачес'та ва фи семнѹл': ѩка-и кѹл'катъ ѧ а́сле . акол вещи афла пре е́лъ . пе чинѣ и родитъ черюл' ши пъмънто(ул) ачеста и хс дзъѹ . дин невое мънт(оу)иторю . елъ ва фи сло́бозито́рю . дин' тот'ъ пъкатоул скоцъторю́.

дешки(де)-те инимъ . де вези ман бинѣ, чел че-н коулкатъ ѧ еслех . ачела-и бизѹитъ, чель іс фиюл' лѹи дзъѹ;

ѧ блъмаци съ не боукоуръмъ . кѹ пъсторїи съ ѧтрьмъ . съ вед(е)мъ ч'аѹ датъ дзъѹ . дин драгосте лѹи къторь нои;

родиторюл' тѹтоурѡрах . кьче еци аше ѧ сърьчїе? кь т'ан коулкатъ прѣ фьнъ ѹскать . доурминдь ѧтре бои ши асинн?

нѹ-и нимѣ ѧ частъ лоуме . чине пре тине съ приїмаскъ . ноу-и лок' кълдишоръ . нечи лѩгънь мьнгъето́рю;

цїе ѹршеникъ ши таѹтъ . фънь ѹскат перинъ мо́ле . къче еци тот кра́ю ферикатъ . ѩтъ акоу кът еци съракь . о

---

*) Де șters în ms. și ла scris de asupra.

доулче іс҃ꙋл міеꙋ. драг' десꙋмъпъръто́рюл міеꙋ. х҃с. вино де-ци ѳь патъ линъ. ѧ инимъ-ми цие [касъ];

о доу́лче ѡспе ла ми́не ви́но́. де пькате-ми ноу те ѧгрози. вино ѧ лъоунтроу ла слоуга та. ла ѡае ѧторкътоаре а та;

ѧ аскоунсоу́л иннимиеи. ѧкиде-те ѧ секрюл' еи. коум сь нꙋ те почю зъꙋнта́. ѧ вечи съ те почю лъꙋда;

ѧнал'тоул' черюлꙋи. славь сь ѳие домнꙋл(ꙋ)и. къ ши трьїмасе сн҃тъ ѳиюл' сьꙋ сь ѳие. но́аъ десꙋмпъръторю пънъ ѧ вечїе. аминъ.

Propovedanie în ziua lui Lazăr.

(Fol. 1a — 7a.)

Че ниме ниче-дьнь-ѡарь н'аоу възоуть, ниче аоу аоузить, пентроу ачеѧ, юбициии міеи крещии, астъзи сьмтемъ кема́ци де лазаръ прїѩтиноул лоуи х҃с. ка сь ведемъ та́инъ миноуна́тъ, коумъ ѧвисе морть де па́троу зиле, коум' сь арътъ виоу де сьргъ, фииндоу поутредь ши ѧпоуцитъ, коумоу нꙋ поуть моартѣ ши ѩдь сь-ль ѡпрѣскъ. че форте де грабь (де*) коу коувѧнтоул лоуи доумнезеꙋ еши, ка ши маинте ѧнтрегь ши сьньтос. пентр'ачѧ аскоултаци. ши повѣстѧ св҃теи Є҃ванґлїи. коумь споуне де ѧвнерѣ лꙋи. зиче ашѧ: ера оу ѡмоу ѡаре чине, де-л кема лазьрь, динтроу ѡрашоу че-л кема виоанїе. дин каре ѡрашоу ера марїе ши мароа соуроориле лоу. ши ѧ врѣме че сь ръзболи лазьрь, ѩрь соуроориле лоуи ши тремис(ѥ)рь ѡамени ла х҃с коу ачѣсте коувинте, де зисьрь: доамне! лазьрь че́ла чѐ те юбѣще, че пинтр'ачѣ ши тꙋу-ль юбещи, акмоу с'аоу ръзболить. дечи коум тьмьдоуеци пре́ алци, че симтоу мои стрении, ашѧ вино де тьмьдоуѧще ши пре приетиноуль тьоу, пре лазьрь. ѩрь домноул х҃с зисе: ачасть болль ноу есте спре морте, че-и спре слава лоуи дмѕьоу. ка сь се арѣте поутѧрѣ лоуи доумнезеоу пре ѧнсоул. ши дѣка аоузи х҃с кь лазьрь с'аоу ръзболить, атоунчи петрекоу аколо ѧнтр'ачел локоу че ера. в҃. зиле. доуп'ачѧ зисе оучинїчилорь сьи: бльмаци ѩрь ѧн жидови. кьчекь жидовии, ка нещe завистьвничи (че) ера, кьоута пре х҃с сь-ль оучигь. ѩрь све(н)ціа са фоуцисе ди ѧ мьноуриле лорь. ши трекоус(е) де чѣѧ партре (!) де їѡрдань, оунде ера маинте де боза (!) їѡнь. аколо петрекоу. в҃. зиле. кьчекь ера ка оу доумнезьоу де вечие, ши цїѧ кь ва моури лазьрь. пин-

---

*) Şters apoi în ms.

тр'ачѧ аціепть ачѣле . в҃ . зиле, ка съ се ѧнгроапе лазьрь ши сь се ѳакь ман міеноунать менѹне . кь де-л врѣ ѳи тьмьдоуить ди ѧ боаль, поуцинь меноуне врѣ хи ѳость; ꙗрь кь чель ѧвис дин морци, свнціе са сь арьть поутѣрникь ши бироуиторю маре, ши ѧпьрать морціеи . пинтр'ачѣ ноу мѣрсе наинте де патроу зиле, ка сь арѣте, кь де аре хи ши ѧ патроу пьрци сь рьшкирь троупоул' ѡмоулоуи дѣка моаре . ꙗрь доумзьоу поате сь-ль стрингь ꙗрьши ѧтр'оуна, ка ши пре лазьрь . ши зис(е) ꙗрь оучини(чи)лорь сьи : лазьроу, соцоуль ностроу аоу адоурмить . ноу зисе к'аоу моурить, че аоу адоурмить . кьчекь скриптоура, пькьтосоулоуи шн некрединчосоулоуи зиче к'аоу моурить, кь сь доукь ѧ моунчиле де вѣчи . ши пинтроу кь мергоу ѧ моунчи ши ѧ педѣпсь, зиче к'аоу моурить . кь ман бине аре хи ѳость лоуи сь н'аре хи ѧнвинать пре лоуме . ꙗр' дерепцилорь, кьчекь мергоу ѧ бинеле ши ѧ винаць де вѣчи, ачелора ле зиче домноул' ноуман, к'аоу адоурмить . пинтр'ачѧ ши хс зиче лоуи лазьрь, ка (!) аоу адоурмить . ведеци крещинилор! кь хс зиче морціеи, дерѣпте адоурмире, ꙗр оучиничіи ле пьрѣ, кь ле зиче пинтроу адоурмирѣ де сомноу . пинтр'ачѣ рьспоунсьрь : доамне, де ва хи адоурмить, ꙗр сь ва скола . атоунчи домноул хс дѣка вьзоу, кь ноу пречепь коувьнтоул' лоуи, ле зисе ꙗр : лазьрь аоу моурить ши мь боукоурь пинтроу вои . ноу мь боукоурь де моартѣ лоуи, кьче к'аоу моурить . че мь боукоурь пинтроу вои оучиничіи міеи, кь вецн ведѣ чюдеси ши вецн крѣде . ведѣ-вецн кинюул' ѧвіерін мѣле . ши вецн крѣде, кь сімтоу еоу доумнезьоу, ѧтроу тоата поутѣрникоу . ведѣ-вецн, коумь ноуман коу оу коувьнть ва ѧвіе мортоул', ши вь вецн адевери, кь еоу ѧсоуми пре мине мь вою ѧвіе . ши глас(ѹ)ль вороу аоузи морціи ла зиа де апон, ши сь ворь скоула ди ѧ гропи . пинтроу вои мь боукоурь, оучиничіи міеи, кь вьци ведѣ, кь ноу ва сь поать ѡпри гроапь пре лазарь . ведѣ-вецн коумоу ноу ва поутѣ моартѣ сь стѣ ѧнаинтѣ ѧвьц(ь)тоуреи мѣле . боукоуроу-мь пинтроу вои, ка сь пречѣпецн, кь ѹ н'амь ѳость аколо ши цїоу де моартѣ лоуи лазарь . коумоу зисе хс кь н'амь ѳость аколо? ши домнезьоу, есте не коупринсоу . кь доумнезьоу есте ѧн тоать лоумѣ . оунде-ль каоуци аколо-ль афли . оунде-ль чери аколо-ци дь . кь дмѕьоу есте ѧн тьть (!) черюль ши ѧн тоть пьмѧнтоуль, ѧ тоать марѣ, ѧ тоате фаптелѣ, ѧ ѡраше, ѧ сате . ѡаре оунде ши ѧн че локь вери кьоута пре доумнезьоу, аколо-л вери афла . дарь коумоу зисе хс кь н'аоу ѳость аколо?

домноул' ностроу . ІС . ХС . аоу авоуть доаѡ фири : ши доумне-
зеѩскь ши ѡменѣскь . фост-аоу ѡмоу деплинь, ши доумне-
зьоу деплиноу . дечи лоуи доумнезеоу ѩсте токмала сь хие
л тотоу локоуль . ѩрь ѡмоулоуи дин часть ѩсте-и токмала:
аша кьндоу-и лнтр'оу локь, аюрѣ сь ноу хие, пинтр'ачѣ ХС ка
оу дмѕьоу че ера, лн тоть локоуль ера ши л виѳаніе ши л
каса лоуи лазарь ера . ка оу ѡмоу ѩрь ачии ноу ера . дечїи
вине ХС л виѳанїа оунде ера лазарь морть, де патроу зиле
л гроапь лгроупать . виѳанїа ера апроапе де ѩрслимь . ши
моулци жидови сь адоунасе, ка с(ь) мьнгье пре мароа ши
пре марїе, пинтроу моартѣ фрьцини-сеоу, лоуи лазарь . ѩрь
дака сь апропие ХС . ши циоу марїе ши сороу-са марта, л-
дать сь скоуларь, ши еширь лнаинтѣ лоуи, ши дѣкь-л' вьзоурь
кьзоурь ла пичоареле лоуи, де сь лкинарь . ши коу лакрьми
грьие ши зичѧ : доамне, де-и хи фость аиче, фрателе ностроу
н'аре фи моурить . че ши акмоу цимь, кь ѡр' кьть сь аи чѧре
де ла доумнезьоу да-ц-ва цїе дмѕьоу . ши зис(е) лор ХС : л-
вие-ва фрате востроу . ѩрь зис(е) марта : цїоу доамне, кь ва
лвие . че атоунчи ва лвїе, кьндоу ворь лвїе тоци морцїи,
ла зїа де апои . грьи еи : еоу симть лвїерѧ ши вїѩца, кь коу
зиса мѧ ворь лвїе тоци морции чеи дин вѣчи, кь коу поу-
тѣрѣ мѣ симтоу тоате вїи, кьте-сь л черю ши пре пьмьнть .
ши чела че ва крѣде л мине, сьваи аре ши моури л троупоу,
ѩрь л софлеть ноу сь ва тѧме . зиче-и ХС : зьоу зикь ѡоѡ :
кь чине ва крѣде л мине ши л коувинтелѣ мѣле ноу ва
моури л вѣчи . ѩрь зис(е) . ХС : коу адевьрьть мароо лоу
моури(т) фратѣлѧ тьоу, ѩр де вери крѣде л мине ноу те
тѣме кь ва фи морть де тоть л моунчии . крези мароо коу-
моу-ци зикоу еоу? атоунчи рьспоунсь мароа ши зис(е) : крезь
доамне, ши еоу амоу крезоуть кь ещи ХС . фїюль лоуи доумне-
зеоу, чела че аи венить л лоуме, ши лвли пре пьмьнтоу,
ши ниме ноу те коуноаще . ѩр доумноуль ХС . дѣкь вьзоу пре
мароа, ши пре марїе пльнгьндь . ши тоцї кьцї сь адоунасе
аколо, сь ѡцьрь лнтроу сине ши зис(е) : оунде аци лгроупать
пре лазарь? ши аоу доарь нѹ цїѧ ель гроапа лоуи лазарь .
чела че цїоу ши кьндоу аоу моурить? ноу лтребь кь доарь
ноу цие, че пинтроу сь-и арѣте, сь маргь тоци коу лнсоул
сь-ль петрѣкь пьнь ла гроапь, сь вазь чюдеса, че врѣ сь факь .
ши дѣка лнтребь оунде л'аци лгроупать . ѩрь еи зисерь : вино
доамне ши вези . атоунчи ХС . лькрьмь . кьчекь ера ѡмоу де-
плиноу, ка ши нои коу троупоу ѡменескоу . пинтр'ачѧ лькрьмь

ши сь ѡцѣрь пинтроу моа(рте) приѩтиноулоуи сьоу лазарь. ши дѣка вени ла гроапь соуспинь ѧтроу сине ши зисе: лоуаци (п)ѩтра. аоу доарь ноу поутѣ ꙗс. сь ѡ ѧ пїѩтра ши сь ѡ рьдиче коу поутѣрѣ са? поутѣ свенцїе сѧ сь фаѣь ши ачаста, че пинтроу чѧ ле зисе лорь сь ѡ рьдиче, ка дѣ-и вороу ѧнтреба ѧлци ѡамени воузоут-аоу коу ѡкїи сьи? ѩр еи сь зикь: ши пиѩтра коу мьноуриле ностре ѡ амоу рьдикать. ши дѣка зис(е) ꙗс сь'рдиче пиѩтра. ѩрь марда гръи: доамне, кь ва хи ѧпоуцить. кь ѩть симтоу патроу зиле де кьндоу-и ѧ гроапь. ши ѩрь зис(е) еи ꙗс: аоу ноу ц-амь зис еоу, кь де верн крѣде вери ведѣ слава лоуи доумнезьоу, аоу ноу ц'амь зис, кь еоу симтоу доумнезьоу, ши почю сь ѧвїю пре фрателе тьоу, че-и ѧпоуцить ши де патроу зиле ѧ гроапь, че ши пре морцни чеѧ че-с морци ди.ѧ вѣчи ши симтоу ноуман цѣрьнь, ши пре ачеѧ почю сь-и ѧвїю. ачѣстѣ дѣка зис(е) ꙗс. ши дѣка лоуарь пиѩтра, де при гроапь, атоунчи ши рьдикь ѡкїи сьи ѧ соусоу, кьтрь черю. ши зис(е): моулцьмескоу-ци цїе пьринте, кь мь аскоулташи, кь еоу цїоу кь де тоте поуроуре мь аскоулци. че пентроу нѣроаделѣ, че стаоу аичѣ ѕиш ачаста, ка сь крѣзь кь м'ан тремис тоу. ши доупь ачѣ коу глас маре стригь ши зис(е): лазьре, еши афарь! ѡ миеноуне ши поутѣрѧ лоуи доумнезеоу! ноу зис(е): скоаль, саоу ѧвїе, саоу рьдикь-те ди ѧ морци. че ка ши кьтрь оун вїоу гръи: еши афарь лазаре! ши ѧдать еши мортоуль ѧфьшать преста мьнѹ ши пр(е)сте пичюаре, ши фаца лоуи легать коу пьнзь соупцире. а́тоунчи зис(е) лор ꙗс: дезлегаци-ль, ши льсаци сь сь доукь. ѧши-вь вои коу мьноуриле воастре-ль дезлегаци, сь ноу зичеци ѧпои, кь амоу ѧвїсоу пре алтоуль. моулци ди ѧ жїдовии, че ера аколо крезоурь ѧ ꙗс дѣка вьзоурь ачаста че фькоу ꙗс. дечи токмала ачестоуи празникоу де астьзи каре доузить (!), ювїцїи крещини. ѧнсь поуциле (!) коувинте маи аскоултаци коу тоать инима, кьт сь лоуаци ши плать деплинь де ла доумнезьоу, пинтроу троуда вострь. ачесть лазарь, пре каре ѧвись астьзи ꙗс. скрїе свта скриптоурь де ель, к'аоу фость фечорь де фарею (l. —рисею) че л'аоу кемать симонь. ши аоу фость драгь лоуи ꙗс фоарте пинтроу бльндѧцеле лоуи, ши пинтроу крединца че авѣ кьтрь ꙗс. ѩрь жидовии ка неще реи шн завистничи че ера, дѣкь вьзоурь, кь пентроу лазарь сь доучѧ моулци ши кредѣ ѧ ꙗс. фькоурь сватоу, сь оучигь ши пре лазарь. ѩрь ель дѣка принсе де вѣсте сватоул лор фоуци, ши се доусе ѧ ѡстровоул кипроулоуи. доуп'ачѧ апостолїн

херотониси-лоуи, де ель сь боукоурарь ши-л поусьрь епскопоу литр'о четате че сь кема китеа. аколо и доусь пр(чи)ста, лнкь пьнь ера свенцїе са вїе, де и дѣде оу вьшимьнть; каре вьшмьнть фькоус(е)-ль прста лнсьши коу мьноуриле сале. ıарь лазарь дѣка-ль лвїсе хс. л. де ан лькоуи лкеѧци пре лоуме. ши нче-динишр н'аоу рьсь, адоукьндоу-ши аминте де амароуль морцїен, ши де фрика моунчилорь. ши нимика н'аоу споус ди лн ıадь. ѡаре хс ноу-ль лсь сь споуе, кьчекь симтоу прѣ лфрикошате моунчиле ıадоулоуи. ѡаре оуитасе де фрикь мара (!) че възоусе. ıарь нои, ѡ грешицїи лоуи хс ıать коу аюторюль лоуи хс. амоу трекоуть.

Propovedanie din Jeremia c. IV, v. 3—4.

(Fol. 8a—9a.)

Проп(о)ведание ѡт еримїе гл. д. сх. г. д.·.

Ѧраци-вь волх ѡгор ноѹ ши нѹ сьмьнареци л спин. тьѧци-вь лпрѣцѹр домнѹл(ѹ)и ши вь лепьдаци нетьерѣ лпрѣцѹрѹ а инимиеи вострь; коум мьнїе мѣ сь нѹ сь апринзь ка фокоул, ши сь нѹ арзь аше, ка сь нѹ ѡ поть ниме стьнце пьнтрѹ рьѡтате фаптелѡр вострь.

лчепенїе.

Пре блсвитоул домнѹ дѹмнезьѹ, карѣ аше де кѹ крединць порть гриже нострь, каре аше де кѹ гриѹре не доженеце пре нои, ка сь не ферим де рьѡтатѣ чех виниторе, карѣ неч(е) кьндь нѹ принтр'алть, че прѣ бинел(е) нострѹ не чарть.

Кѹм сингоур сфнцїе-са зиче лтрѹ ачесташи кап: ермїе. д. кв. небоунь есть дех... ние (?) мѧх; прѣ минѣ нѹ мь кѹноскѹ [нѹ кред мїе], фїи небѹни симть ши фьрь де лцел(е)сьтѹрь; мьндрь симть а фач(е) рьѹ, ıарь а фаче бинѣ симть нещиѹтори.

Че ѡре че винѣ наинте: сх. кг. кд. ке. кѕ. кз. ки.·. де вою кьѹта пьмьнтоул, ıать кь есть лѹкрѹ дешерть ши пѹстию. ıарь сь вою кьѹта черюриле, неч ѡ лѹминь нѹ аѹ. де вою кьѹта мѹнцїи, ıать кь трьмѹрь ши тоатѣ мьгѹриле сь кльтескь; де вою кьѹтах, ıать неч ѹн ѡм нѹ есть ши тоатѣ пасьриле черюрилѡр мергь.

Де вою кьѹта, ıать ачесть циноут грасѹ есть пѹстию, ши тоате ѡрашел(е) симть здробитѣ, пинтрѹ домнѹл ши пинтрѹ

априндере мьнїеи лоуи .·. кь аше зиче домноул : пѹстнїсь-ва(!) тоть пьмьнтоул, пинтрѹ ачеѧх нѹ ва аве атѹнчи сфрѹшенїе . дѹпь ачеѧх ва пльнце пьмьнтоул ши сь вор ѧтѹнека черюрнле де сѹс, кѹм амь грьить, кѹм амѹ гьндить, неч мїшѹ пьрѹт рьѹ; ши деспрѣ ачеѧх нѹ мь вою ѧтошрче (l. —тодрче).

Йше-и де маре априндере мьнїеи лѹи дѹмнезьѹ, кь де трьи(?) перире лѹкрѹ есть мьнїе лѹ дзьѹ, кьндь ѧчепе а арде; ши деч грьмьдескоу мани мѹлтѣ лемне але пькателшр прѣ ѧх, де ачеѣх арде ман кѹ марѣ перирѣ.

Ши ман нантѣ(!) нѹ ѧчать де а ардере, де нѹ ѡ вом нои [нои] стьнце кѹ крѣдинць диршпь (l. —пть) кѹ ѧтѹрнаре деплинь, ши коу ѧбѹнаре внецїеи, кѹ сѹспиньрь смеритѣ дела иним, ши коу рѹгьчюни.

Йчасть мьнїе апринсь а лѹ дзьѹ [нои коу маре доурер(е)] ѧтрѹ ачасть време де акоум мани вьртос снмцимь, кь сь апринде спрѣ нои; кь дѹпь чех с'аѹ апринсѹ ѡдать мьнїе лѹи дзьѹ, кѹ пїшатрь поучось, чех ѧпѹцїть а пькателшр; дѹпь ачеѧх фортѣ с'аѹ льцить ши с'аѹ ньлцать парь маре.

XLVIII.

c. 1650.

(Letopisețul Nicolae Kostin Ms. Gaster începutul sec. XVIII, folio 234 foĭ paginate; fol. 229—232. cf. Ms. bibl. centr. No. 24 începutul sec. XVIII, fol. 120b—123b Letopisețele Țării Moldoveĭ ed. M. Kogălniceanu. I, Jașĭ 1852. Apend. IX, p. 55 urm.)

Симіѡн дáскалѹл.

Originea lui Despot Vodă.

Пентрѹ ачéста Диспот вóдъ, де ѹнде с'аѹ иждъръть шѝ ѧ че кип ш-áѹ скѡс нѹ́ме де дóмнїе.

Пентрѹ дѡ́мнїѧ ачéстѹй Дúспѡт вѡ́дъ, лѣтопúсецѹл чел молдѡвенескѹ фѡáрте пре скѹ́рт скрїе . къ нѹмай чѝ арáтъ кѹм аѹ венúтѹ Дúспѡт дин цара лешáскъ кѹ ѡáсте стрéинъ, ши с'аѹ ловúтѹ Йлиѯандрѹ вѡдъ, (ла Бербїе, шн аѹ бирѹнтѹ пре Йлиѯандрѹ водъ) ши л'áѹ гѡнúтѹ пънъ ла Хѹ́шй, шѝ дѣчїй с'áѹ ѧтѡ́рсѹ ла Йшй, ѹнде ѩѹ четúтѹ влъдúчїй мѡлúтва де домнїе, ши ѩѹ пѹс нѹме : ишн' вѡдъ, ши арáтъ кѣцй ани аѹ дѡ́мнитѹ; ѩр де лѹ́крѹриле ши ръзвоалéле ачестѹѧ, че с'аѹ

фъкѹт ѧ зилиле лѹй, нимика нѹ ѧсемнѣ́зъ, ни́чѝ ара́тъ де че рѹдъ ѥсте.

Ѩр дѹмнѣлѹй Оурѣ́ке вѡрникѹл, врънд ѹ съ ара́те ача́стъ пѡкѣ́сте а лѹй Ди́спѡт май дешки́с, шѝ ма́й адевъра́тѹ, ѧпреѹнъндѹ извѡадиле, аѹ чити́тѹ ла крѡника́рюл леше́скѹ, ка́реле ѥсте извѡди́т де Бїелскїй кроника́рюл; ши де аколо афльндѹ май де́шки́с де Диспѡт, аѹ скѡс ача́стъ повѣ́сте, че ѡ скрїем: къ ѥсте дин ѡстровѹл Сами́ѡс де на́ѡерѣ са, шѝ кѹм с'аѹ ѧпрїйтени́тѹ кѹ Ласкїй, ши аѹ вени́тѹ кѹ ѡасте спре Молдова, шѝ аѹ гони́тѹ пре Ѧлиѯандрѹ вѡдъ, шѝ аѹ апѹка́тѹ скаѹнѹл, шѝ дѣчїй тѡате пре рънд кѹм скрїе ман сѹс, ѧсъ май адевъра́тѹ нѹ-л аратъ, де ѹнде с'аѹ иждърѣ́тѹ, ши кѹм ш'аѹ скѡс нѹме де домнїе.

Ѩр (еѹ) Симїѡн даскалѹл, врънд ѹ кѹ адевъра́тѹ, ка съ пѡ́чѹ адевъра̀ шѝ доведѝ ачест лѹкрѹ, май алес, ши ма́й дешкис пентрѹ Диспѡт вѡдъ, чити́ндѹ извоа́диле, ам черкат ши ам афлатѹ извѡ́дѹл ка́риле кизмитѹ (!) ла крони́карюл лешескѹ, каре ѥсте май денаинте, де Гвагнин Ѧлиѯандрѹ пре лимбъ латинѣ́аскъ, ши дѣчїй де пре аче́ла извѡ́дѹ-л'аѹ извѡди́тѹ Марцик Пашко́вскїи дин лимбъ ла́тинѣ́аскъ пре лимбъ лешаскъ, ши дѣколѡ́ ши еѹ ам сили́тѹ кѹ вой́нцъ, де ам извѡди́тѹ де пре ачела извѡ́дѹ пре лимбъ рѹмънѣ́аскъ ача́стъ по́вѣ́сте а лѹи Ди́спѡт: де ѹнде с'аѹ иждърѣ́тѹ ши ѧ че кип ш'аѹ скос нѹ́ме де дѡ́мнїе.

Пентрѹ аче́ста Диспѡт скрїе Марцикѹ Пашкѡвскїй, кроника́рюл лешескѹ: къ ѡаре-къ́нд аѹ фѡстѹ ѹн Диспѡт ѡари-кариле, лъкѹиндѹ ла Мѡлдѡ́ва, ѡм де чинсте ши де фѡлѡс фѡарте, кариле ѧтр'ѡ нимика н'аѹ фѡ́стѹ ма́и жѡс де къ́тѹ чей де фрѹнте, авъндѹ ши ѹн непѡт, анѹ́ме Василикѹ. ачеста Диспот ши кѹ непотѹ-съѹ, вїи́ндѹ Ѧлиѯандрѹ вѡдъ ла дѡмнїе, де фри́ка лѹй аѹ прибеци́тѹ де ѧ ца́ръ, кѹ тоатъ авѣ́рѣ са̀, ши аѹ трас спре Ръм, ѹнде нѹ мѹлтъ врѣ́ме трекъндѹ, аѹ пери́тѹ непо́тѹл лѹй Диспѡ́тѹ ла ѹи ръзбо́ю; шѝ де акѡлѡ мѹтъндѹ-съ ла ѡстрѡв, ш'аѹ кѹмпъра́тѹ ѡчине ши с'аѹ ашеза́тѹ. ѹнде нѹ дѹ́пъ мѹлтъ врѣ́ме, аѹ мѹри́тѹ ши Диспѡт, ши ръмъи́ндѹ-й тоа́тъ авѹціѧ лѹй пре мъна слѹцилѡр сале; ши фіи́ндѹ ѹнѹл динтрѹ слѹцй де рѹ́дъ грѣ́к', анѹ́ме Хераклѹ, каре ера̀ ма́н де фѡлѡс ши ман де чи́нсте декът тѡ́цй, ши ман крединчѡс ла Диспѡт, декът тоате слѹ́циле са́ле, фі́ндѹ ши ѡм истец ла фи́ре, ши ла̀ ми́нте аскѹци́тѹ, аѹ кїема́тѹ пре тѡц тѡва́ръшїй съ́й, пе слѹциле лѹи Диспѡт; ши ле зи́се: фрацилѡрѹ! ѥтъ стъпъ́нѹ-

ностръ мърй, шй авѣрѣ лъи тоатъ пре мънъле ноастре ръмасъ; шй ѩтъ къмъ-и ѡбичѣюл ла ачеста лѡк, къ дѣка моаре ѡмъл, ши нъ ва авѣ фечѡрй, сау алтъ рѫдъ, ѩ ръмъшица мортъляй жъдекътѡрїй тоатъ; шй акъм де вѡр ѡбличй де моартѣ лъй Диспѡт, вор венй де вѡр лъ (l. лъа) тоатъ авъцїа стъпѣнъ-ностръ, шй нѡй вѡм ръмънѣ къ нимика. ѩр де вец врѣ, съ мъ аскълтац пре мине, шй съ фачец към вѡю зиче ев, нѡй фърь грижъ вѡм фй динтр'акѡлѡ, шй авъцїа стъпѣнъ-ностръ нѡй ѡ вѡм пѡживъй, нъман съ прїимици ъи къвънт че въ вѡю зиче: ка съ мъ мъртърисици кътръ тѡц, къ сънтъ непѡтъ лъй Диспѡт, ши Диспѡт ау мъритъ шй авъцїа лъй пре мъна мѣ ау ръмас; ши съ мъ пърѣци ла жъдекътори, към нъ вѡю сѣ въ плътеске симбрїйле, къ ей нъ цїъ къ Василикъ непѡтъл лъи ау перитъ ла ръзбѡю; чй възъндъ еи, къ мъ мъртърисиц, кь сънт непотъл лъй Диспѡт ши мъ пърѣцй пентръ симбрїе, вѡр крѣде къ адевъратъ, къ сънт непот лъй Диспѡт ши нъ вор лъа авъцїа стъпънъ-нострь; че-ми вѡр зиче, сѣ въ плътеске симбрїйле. дѣчїй вѡм ѧпърци тоатъ авъцїа дин преунъ, ши ев вѡй лъса съ лъац вѡй тѡт че ва фй, нъмай мїе съ-ми дац катастишиле ши записиле, кътъ сънтъ тоате, ши чева бани де келтъѩлъ, кътъ въ вецї ѧдъра вѡй. къ вѡаѡ нъ сънт бъне де нимика ачѣле хъртїй, нїчй въ сънт нїчй де ѡ трѣбъ, ши дѣчїй не вѡм ръшкира кариле ѧкътрѡ ѧл ва ѧдирепта дмнезеу. еи къ тѡц прїймиръ ачѣсте къвинте, ши и съ жъраръ, към нъ нъмай ѧнайнтѣ жъдекъторилор, сау кѣтръ алци шаменй, че шй пентр'алте цѣрй къ-л вѡр мъртърисй към ѩсте Василик(ъ) непѡтъл лъй Диспѡт. аша, мецершъгъйндъ-й ѧтр'ачеста кинї Херакл, товарѡшїй съй ау мерсъ ла жъдекътѡри, де л'ау пърѣтъ, към ле ѡпрѣще ел симбрїиле, ши ел ѧ тоатъ авѣрѣ ънки-съ, рѫгъндъ-съ, ка съ и порънчаскъ, съ ле плътѣаскъ симбрїиле. ши аша ау фъкѫт, къ дъп(ъ) че л'ау мъртърисйтъ, към ѩ ѧвъцатъ ел, порънчиндъ-и(-се) съ ле плътѣскъ симбрїиле, ау ѧпърцйтъ тоатъ авъцїа лъй Диспѡт, ши ел ау апъкатъ катастишиле. ши запнсиле, ѧтре каре ау фѡстъ ши дирѣсе, хрисо́аве де домнїе лъй Василикъ, непотъл лъй Диспѡтъ, кариле перйсе ла ръзбѡю; ши ау лъатъ ши дин бани ѡаре-че, ка съ-й фїе де келтъѩлъ, шй ѧпреунъндъ-н нѫмеле тѡварѡшїй съй, ѩ зис: Херакл Васи(ли)къ непѡтъл лъй Диспѡт, лъндъ нѫмеле чѣлѧ, че перйсе ла ръзбѡю.

XLIX.

c. 1650.

(Ms. bibl. centr. No. 10, folio IX nepag. + 309 + 46 foi paginate.)

Pavel Ştefănescul Gramatic: Chronograf

(Strângere noaâ).

Predoslovie. (Fol. Ia—Ib.)

Челор' четитори шй аскꙋлтѫтори тот' бинеле дела дмнзъꙋ пофтим.

Стрѫнцере нша́ѫ, съ кіамъ картѣ ача́стл, ѧтрꙋ ка́рѣ синтꙋ скрисѫ мꙋ́лте истори́ї лꙋате, ши адꙋна́те детрꙋ(!) алте кърци, че скріе ѧтѫй де зыдирѣ лꙋ́мїй кꙋ тоа́тѫ подоа́ба ши фрꙋмсѣца, ши пе́нтрꙋ зыдирѣ шмꙋлꙋи, кꙋм л'аꙋ зыди́т' дмнзъꙋ ден пъмѫнтъ. къ то́ате алте лꙋ́крꙋрии чере́ци ши пеминте́ци, ле фъкꙋ дмнзъꙋ кꙋ кꙋвѫнтꙋл, саꙋ кꙋ поро́нка са; ꙗръ пре шм, адекъ пе ада́м л'аꙋ зидит кꙋ мѫнꙋле са́ле, кꙋм ши пре евва ш аꙋ типосит, фемѣ́е ден коаста лꙋ́й адам; пентрꙋ ачѣѧ л'аꙋ ши чинсти́т', ши ѧꙋ да́т' сꙋптъ аскꙋлта́рѣ лꙋ́й, то́ате лꙋ́крꙋриле де пре пъмѫнтꙋ; ꙗръ пентрꙋ неаскꙋлта́рѣ, кꙋм л'аꙋ скос ден ра́ю афа́рѫ, шї-и поро́нчй, съ съ хрънѫ́скъ, кꙋ трꙋ́дъ ши кꙋ шстенꙗ́лѫ. ши кꙋм с'аꙋ ѧмꙋлци́т ша́менїи пре пъмѫнтъ, ши ꙋйта́рѫ, ши пъръсир(ъ) пре дмнзъꙋ, ши ѧмꙋлциндꙋ-съ ръꙋтѣциле ѧтрꙋ ша́мени, ѧнекъ-й дмнзъꙋ пре тоци кꙋ потоп де апъ, нꙋ́май ꙋнꙋл Но́е кꙋ тре(и) фечо́ри ан съ ръмасъ де потоп, кꙋм ѧл ѧвъцъ дмнзъꙋ. и про́чаѫ.

Ѧшиждерѣ пентрꙋ Авраам, ши Исаак, ши Іа́кшв кꙋ фечо́рїй съй, ши пентрꙋ Мшиси кꙋм ѧл тримисъ дмнзъꙋ, ла Фарашн ѧпъра́тꙋл Еги́петꙋлꙋй, ши къте чертър дѣде дꙋмнзъꙋ египтѣнилор, ѩнъ аꙋ слобозит пре норо́дꙋл лꙋи Израил, ши кꙋм ѧи трекꙋ песте ма́рѣ рошїе. ипроч.

Ѧши́ждерѣ пентрꙋ Исꙋс а лꙋи на́ви. ши пентрꙋ ѩудекъто́рїи, апой ѧпърацїи лꙋи Израил: Саꙋл, Давид, Солшмон ши алции пре ржнд, каре кꙋм ш'аꙋ кꙋмпътат вїѩца ши ѧпъръцїѧ, чине аꙋ цинꙋ́т' порончиле лꙋй дмнзъꙋ, ши шбнчѣеле несминти́те, ачела кꙋ би́не ши кꙋ чинсте ш'аꙋ петрекꙋтъ вѩца. ꙗр ѧкинъ-

тóрїи де идолиръѹ ши амар аѹ петрекѹт, ѧ робие ши ѧ педѣѱъ лѹац де лимбѣ пъгѫне . ипроч.

Ѧшиждерѣ ѧпъраціи персилор, Навоходоносор, ши алціи пре рѫнд, ши пентрѹ пророчи; ши апóн пентрѹ ѧпърáціи елинещи, Ѧлеѯандрѹ македон, ши алцин пре рѫнд; ши пентрѹ ръзбоаеле че с'аѹ фъкѹт ла четáтѣ Троада, ѧ иоаѡ ай, пентрѹ Єлена.

Ши пентрѹ дескълекáрѣ Рѫмѹлѹн, ши пре ѹрмъ ѧпърáціи ръмленéщи, пре рѫндъ.

Ѧшиждерѣ пентрѹ ѧпърáціи крещини, мáреле Костантин, кáреле аѹ ѕидит Цариградѹл, ши аѹ винит дни Рѫм де аѹ ашъѕáть скаѡнѹлъ ѧпъръцїеи ѧ Цриград . ши пре рѫнд тоци ѧпърáціи гречéщи, ши патриарши . ши пентрѹ сфнтел(е) събоáръ шѧпте а тоáтъ лѹмѣ, кáре ла че ѕйле де ѧпърат с'аѹ фъкѹт, ши ѧпотрива а кърор еретичи, ши кáре кѹм аѹ (ѧ)пъръцѫт, ѡри бѹн, ѡри ръѹ ши амар крещинилор . пънъ аѹ лѹат Тѹрчїи тоат(ъ) цинѣрѣ грéшилор(!) ши Цариградѹлъ . шн ѧпърáціи тѹрчещи пре рѫнд, скриш динтр'о карте че съ кѧмъ тѹркогрéціе, че ѧсте скрисъ ѧ лимбъ аръпáскъ ши тѹрчáскѫ, ши кѹ слóве гречéщи . Ѧшиждерѣ ши пентрѹ диспѹтáціѧ прѣ феричитѹлѹн папеи лѹи Силвестрѹ кѹ Ѯамври жидовѹл връжитóрюл, ши кѹ алціи доиспръѕѣче жидови къртѹрари, соціи лѹи Ѯамври . ашиждерѣ кѹм ни съ каде съ не ѧкинъм сфнтелор иконáне, ши пентрѹ сфнтеле пáціи ѧвъцътѹри . ши алте ѧтребъри кѹ ръспѹнсѹри . пентрѹ ачѣѧ, юбите четитóрюле, четинд, съ сокотещи ши кѹ минтѣ, къ четéніѧ де истóріи маре фолос, ши кѹнощинцѫ ши ѧвъцътѹрѫ дъ, челор ѹрмътóри ши юбитóри де ѡстенал(ѫ) . кѹ четитѹл сфнтелор скриптѹри кѹноащем пре дмнѕъѹ, ши-л рѹгъм пентрѹ ертарѣ гришѧлелѡр ноастре . кѹ чититѹл сфнтелоръ скриптѹри кѹноащем лѹкрѹриле чѣле де мѹлци ай трекѹте, ка кѹм лѧм ведѣ ѧнаинтѣ ноастрѫ; къ мѹлци ѡáмени ѧвъцáци аѹ трѹдит', ши аѹ ѡстенит', де аѹ скрис історїи, а краи ши а ѧпърáци, а домни ши а магистани(!) карїи кѹм ш'аѹ кѹмпътáтъ вїаца ши чинстѣ, арътѣндъ челор де пре ѹрмъ, ши лъсѫнд ѧвъцътѹрѫ, ка фїе чине съ-ш поáтѫ кѹмпъта вїаца . адекъ де чѣле рѣле ши де хѹлъ съ съ ферѣскѫ, шн челор бѹне ши де лáѹдъ съ ѹрмѣѕѫ, кѹ мѹлтъ невоинцѫ съ-ш агонисáскѫ немѹритóрю нѹме; кѹм вей чети ѧтр'ачáстѫ кáрте, чине кѹм ш'аѹ кѹмпътат вїáца ши чинстѣ, че лáѹдъ ши немѹритор нѹме а ръмас челор бѹни ши темѫтóри де дмнѕъѹ; ши че хѹлъ челор тирáни, ши нелѧфрънаци ѧ фап-

теле са́ле. спре ка́ре лꙋкрꙋ рог пре дмнꙕъꙋ съ-ц дѣ кꙋцет бꙋн, съ плинéци десврѫшит' лꙋкрꙋл ачеста, четинд ши аскꙋлтѫндъ кꙋ сънътáте. амінь.

де бине воитóрю юбитꙋлꙋи четитóрю.
Павел граматик.

Legenda proroculuĭ Jeremia. (Fol. 65 b—66 b.*)

Пентрꙋ Іерслим, ши пентрꙋ Іеремїѧ пророк, ши пентрꙋ Варꙋх ши Авемелех.

Шѝ ешинд Іеремїѧ дела' мпъра́тꙋл, ꙗр аꙋ ѧчепꙋт а плънце ши а тѫнгꙋи Іерслимꙋл, ꙗръ дмнꙕъꙋ аꙋ ꙕис кътръ Єрмиѧ: Іеремїѡ! съ те сколи ши съ-ц ѧ́й ꙋчени́чїй тѣй, пре Варꙋх ши пре Авемилех ше́рбїй мїей, ши съ еши ден четáтѣ Іерслимꙋлꙋй, къ во́ю съ ѡ потопѣскъ, пéнтрꙋ пъкателе норóдꙋлꙋй че лъкꙋéскъ ѧтр'ѫнса; ши с(ъ) нꙋ зъбъвéци, че съ те грижéци май кꙋрꙋнд, съ еши афáръ, пънъ нꙋ сосѣце пꙋтѣрѣ халденлор, [ши съ вор лъꙋда, къ ѡ аꙋ добъндит кꙋ пꙋтѣрѣ ши кꙋ търіѧ лор]**). ши съ нꙋ те кꙋпри́нꙕъ ши пре ти́не съ пїéй кꙋ дѫншїй. ши ꙕи́съ іеремїѧ пророк(ꙋл): доáмне! ꙗртъ-мъ съ грѣéскъ кътръ ти́не. шї-й ꙕъс(ъ) дмнꙕъꙋ: грѣѧ́це. ꙕи́с-аꙋ Іеремїѧ: дмне! вѣꙕъ къ вей да четáтѣ ачáста пре мѫнꙋле халдéнлор, ши съ вор лъꙋдà къ ѡ аꙋ добѫндит, кꙋ търіѧ лор. че ман бине съ-й фáчѝ потоп сфніціѧ та сѫнгꙋр, ка съ нꙋ́ съ лаꙋде ей кꙋ търіѧ лор. ꙗр дмнꙕъꙋ аꙋ ꙕис кътръ іеремїѧ: іеремїе, сѫргꙋѧ́це де еши май кꙋрꙋнд афар(ъ)! ꙗр халдеи нꙋ съ вор лъꙋдà; къ пѣнъ нꙋ́ вою дешки́де еꙋ порциле четѣцїи, ей нꙋ вор (пꙋ)тѣ ѧтра.

Ѝръ Іеримїѧ аꙋ мърсꙋ ла Варꙋх ши ла Авемелех, ши не ми́къ нꙋ́ врꙋ съ спꙋ́е лꙋй Авемелех, пентрꙋ къ ера фрикѡс, че нꙋман лꙋи Варꙋх аꙋ спꙋс. ши лꙋѫнд Іеремїѧ пре Варꙋх аꙋ ѧтрáтъ ѧ бесѣрека Сиѡ́нꙋлꙋй, че ера фъкꙋтъ де Соломон ѧпърат. ши ѧнтрѫндь Іеремїѧ ши Варꙋх аꙋ фъкꙋт рꙋ́гъ кѫтръ дмнꙕъꙋ ши плѫнсъръ мꙋлтъ, ши желѝръ сфнтꙋл Сиѡн, ши тот Іерслимꙋлъ.

Ѝръ кѫндъ фꙋ ѧ ѕ чáсꙋри де ноапте, кꙋм фꙋ кꙋвѫнтꙋл лꙋй дмнꙕъꙋ, вени́т-аꙋ Іеремїѧ ши кꙋ Варꙋх ла зи́дюлъ четѣцїй, ши аꙋзи́ръ глáсꙋри мꙋлте де бꙋ́чиме ши въꙕꙋ́ръ ѧцери погорѫндꙋ-се ден че́рю, кꙋ фъклїй апринсъ амѫн(ъ), ши стътꙋ́ръ

*) cf. 1682.

**) ditografiat de maĭ jos.

пре зидюрйле четѣцїй. ши възѫндъ Іеремїѧ шин кꙋ Варꙋх, пре
ѧцери погоржнд кꙋ фъклїи пре зидюри, аꙋ ѧчепꙋт амѫидо́и а
плѫнце кꙋ амар, ши ѕисъръ амъндои: доамне! ведем, ши
крѣдем кꙋвѫнтꙋл тъꙋ, че ан ѕис: къ нꙋ вор авѣ ей ни́че ѡ
пꙋтѣре, съ ѧ четатѣ Іерсли́мꙋлꙋй пе мъна въръжма́шилор,
пънъ нꙋ вей дешкиде порциле, пентрꙋ пъка́теле ноастре. ши
ѕи́се дмнѕъꙋ: Іеремїѡ! тꙋ съ ѫй пре то́т' норо́дꙋл мїеꙋ, пре Із-
раилтѣни, ши съ ме́рци кꙋ дѫнїй ѧ робїе ла Вавилѡн, ши
съ-й мѫнгѫй кꙋ кꙋви́нте бꙋ́не, адꙋкѫндꙋ-ле ами́нте, къ ѩръ-й
вою мѫнгѫѧ, ши кꙋ врѣ́ме ѧй вою мѫнтꙋй ден робїе. ѕи́с-аꙋ
Іеремїѧ: доа́мне! че вою фаче пентрꙋ вешминтеле, ши ѡдоа́ръле
чѣле скꙋмпе а сфнтꙋлꙋи Сїѡн? съ ле дай, ѕи́се дмнѕъꙋ, тоа́те
ѧ пъмѫнт, ши съ ѕи́чи ашѣ: аскꙋ́л'тъ пеми́нте де кꙋвѫнтꙋлъ
лꙋй дмнѕъꙋ, челꙋй че тѧꙋ ашъѕа́т престе апе, съ-ци фїе аминте
ши съ пъзъци ачѣсте ѡдоа́ръ ши вешми́нте а сфнте ка́сей
лꙋй дмнѕъꙋ. ши ѕи́се Іеремїѧ: дмне! да́ръ ке́ иле бесѣ́речїи че ле
вою фаче? съ ле ѫй, ѕи́се дмнѕъꙋ, ши съ ле арꙋ́нчи спре соа́ре,
ши с(ъ) ѕи́чи: съ ле ѫй тꙋ соа́ре асꙋпра та, ачѣсте ке́й ши фо-
а́рте съ-ци фїе ами́нте, пънъ кѫнд те ва ѧтреба дмнѕъꙋ пентрꙋ
дѫнѕъле. ши ѩръ ѕи́се Іеремїе пророк: доамне! че вою фа́че лꙋй
Авемилех крединчо́сꙋлꙋи мїеꙋ, ка́реле мѩꙋ слꙋжи́т' кꙋ дрепта́те,
ши м'аꙋ скос ден гроа́па чѣ аджнкъ а ѡа́менилѡр целор морци,
че м'аꙋ фост бъга́т' Седекїе ѧпърат? къ нꙋ ме'р хй во́ѧ съ ва́зъ
пери́рѣ Іерсли́мꙋлꙋй, къ ѩсте ѡм фоарте фрикос. ѕис-аꙋ дмнѕъꙋ:
съ-л треми́ци кꙋ ѡ ко́шницъ ла вїѧ Агри́пей. ѩръ де те ва ѧтреба
чинева́, съ ѕи́чъ, къ л'ай тримис съ адꙋ́къ смоки́не дела вїѧ
Агри́пїй. шй де-ц ва ѕи́че чинева́: че-ц' сѫнт бꙋ́не смоки́неле?
ѩръ тꙋ съ ѕи́чи, къ ашѧ́ аꙋ ѕи́с дмнѕъꙋ: де смоки́неле че ва
адꙋ́че ел, кей съ дай норо́дꙋлꙋй кърѡр вор фи бол'нави, ішй
кѫт' вор мѫни́ка де ачѣле смоки́не, ѧдатъ съ вор тъмъдꙋй.
ши дак(ъ) ва мерце ла вїѧ Агри́пей, еꙋ ѧл вою адормй аколо,
пънъ че съ ва ѧтоарче норо́дꙋл ден рѡбїе, дела Вавилѡн.
ѩръ Іеремїѧ пророк дꙋпъ кꙋвѫнтꙋлъ лꙋй дмнѕъꙋ, аꙋ ѧтрат
ѧ Сїѡн, ши аꙋ лꙋа́т' ѡдоа́ръле ши вемѫнтеле, адекъ сфнтꙋлъ
кивѡт, кꙋ сфнтеле лѣспезѝ, кареле лѧꙋ дат дмнъзъꙋ лꙋй
Мо́иси ѧ мꙋнтеле Сина́е, ши сфнтꙋлъ престол че́лъ де мꙋлт
пре́цъ, ши сфнтꙋл свѣцник, ши ле дѣде тоа́те пъмѫнтꙋлꙋй
съ ле поарте де грѝже. ѩръ адоа ѕї ѧ ръсъри́тꙋл соа́релꙋй,
лꙋѫнд Іеремїѧ ке́ иле свнтꙋлꙋй Сїѡн лѧꙋ арꙋн'кат спре соа́ре.
ши ѕи́съ кътръ Авемелех: съ мерци пънъ ла вїѧ Агри́пей, съ
адꙋ́чи смѡки́не. ѩр Авемелех ѧтребъ, де че трѩбъ-ц сѫнт смо-

кинеле? ѩръ Іеремїѧ ѩꙋ спꙋс, прекꙋм ѧл ѧвъцасъ дмнѕъꙋ. ѩръ Варꙋх ѩꙋ ѕйс дмнѕъꙋ, съ нꙋ-л ѧ ѧ робїе кꙋ джн'сꙋл, ши л'ѧꙋ лъсат прекꙋм ѳꙋ кꙋвжнтꙋлъ лꙋй дмнѕъꙋ.

Шй ешй Варꙋх ден четáте; ш'ѧꙋ ѧтрат ѧтр'о пéщере, съ нꙋ вáѕъ перйрѣ четъцїи Іерслимꙋлꙋи; ши дѣчїй нꙋмай въѕꙋ пре Іеремїѧ пророк, пънъ кжнд с'ѧꙋ ѧторсъ ден робїе ѩр ла Іерслим.

Йръ Явемелех а мърсъ ла вїѧ Агрйпей, ши ѧꙋ кꙋлес смокйне, кꙋм л'ѧꙋ ѧвъцат Єремїѧ пророк ши пꙋрчеѕнид съ вїе, и с'ѧꙋ ѳъкꙋт а адормй, фїнд ѧтрꙋ амїѧѕъ-ѕи, ши кꙋлкъндꙋ-съ съ аципласкъ сꙋпт ꙋмбра ꙋнꙋй пѡм, ши пꙋсъ кошница кꙋ смокйниле, сꙋпт кап. ши ѳꙋ адормит аколо тóкма шѣптеѕѣчи де ай. ши-л акопери аколѡ дмнѕъꙋ пентрꙋ рꙋга Іеремїей пророк, пентрꙋ съ нꙋ май вáѕъ ръсжпа ши прада Іерслимꙋлꙋй.

Impărăția Sultanilor: Mehmet, Ahmat, Mustafa, Osman și Murat.
(Fol. 309 a — 309 b.)

Ѧпъръцїѧ лꙋй Мехмéтъ, фечорꙋл лꙋй сꙋлтан Мꙋрáт'. кап. сѭ.
Стътꙋ ѧпърáт' сꙋлтан Мехмéт', ши ѧпъръци. ѳ. ай кꙋ бꙋн кꙋмпът, ши кꙋ пáче ѧ ѕйлеле лꙋй, ши болнъвиндꙋ-съ ѧꙋ мꙋрйт'.

Ѧпъръцїѧ лꙋй сꙋлтан Ахмáт'. кап. скѧ.

Дакъ ѧꙋ мꙋрйт' сꙋлтан' Мехмéт'. ѧпъръцй фїю-съꙋ сꙋлтáнъ Ахмáт'. дї. ай тот кꙋ пáче. ачéстъ ѧпърáт' ѧꙋ зидитъ ꙋн мечéтъ фоáрте мáре ши фрꙋмос, кꙋ патрꙋ минарѣле ѧ патрꙋ кóрнꙋри а мечéтꙋлꙋи, ѧналте песте сáмъ, ꙋнде съ сꙋе хóцѣ де стрйгж; ши ѧ лонтрꙋлъ мечетꙋлꙋи ѧкъ мали снитꙋ доáж минарѣле, ши ѧсте лꙋкрꙋ минꙋнáтъ ши фрꙋмóс, ши де мáре ѩсте мáй кът' стѧ Сѡфїе. шї-й пꙋсъ нꙋмеле: ахматїѧ, пре нꙋмеле съꙋ, ши ѧꙋ мꙋрйт' ши ель.

Ѧпъръцїѧ лꙋй сꙋлтан Мꙋстафа.

Дꙋпъ моартѣ лꙋй сꙋл'танъ Ахмáт', стътꙋ ѧпърáт' сꙋлтáн' Мꙋстафа, фрáтеле лꙋй сꙋлтáн Ахмáтъ, ши ера блжидъ ши милстивъ. ши кꙋм стътꙋ ѧпъратъ, ѧдатъ тримисъ де слобозй тоáте ѧкисóриле ми темницъле, ши ѧбла ла ведѣре прин' тóтъ Царйградꙋлъ. ѩр фїиндъ ашѣ блжид л'ѧꙋ мазилйт' де ѧпъръцїе, ши ѧꙋ пꙋс ѧ лóкꙋл лꙋй пре фрáте-съꙋ сꙋл'тан Ѳсман, ши ѧпъръци пáтрꙋ ай.

Стътꙋ ѧпъратъ сꙋлта(н) Ѡсман. ачеста ера ютє ши порни́т' фоартє, цїиндꙋ ши лꙋкрꙋл та́рє, шй прє єничари цнѣ фоартє скꙋ́ртꙋ ши та́рє, ши пентрꙋ ачѣѧ съ ръдика́ръ ши л'ꙋ ѡморѫт. дє ачє́ста ѧпърат съ поменѣцє ѧ истóрїѧ дє домнїй цѣрїй Молдóвей, къ ꙋ венит асꙋ́пра цѣрѫй лєшє́цй, ши погорѫиндꙋ-съ ши Лѣшїй пънъ ла Хотин, аколо съ тъбърърѫ пънъ а́ соси́ Тꙋрчїн. ши дънд ръзбóю Лѣшилор, нꙋ-и пꙋтꙋръ добъиди́й, къ ера ѧкиш ѧ шанцꙋри. ши прє ꙋрмъ съ ѧпъка́ръ ши съ ѧтолрсъръ чинеш ла цара са. ши с'ꙋ прилежит вени́рѣ ачє́лꙋи ѧпърат, прин цара ноастръ Молдова, кънд домнїѧ Ѧлеѯандрꙋ водъ Илїѧш, ѧ анїи ,зрл, прекꙋм скрїє лѣтопи́съцꙋл цѣрѫй Мѡлдѡвей. дꙋпъ че ꙋ ѡморѫт' єничарїй прє сꙋлтан Ѡсман, ръдикаръ ѧпъра́т' пє́ фрате-съꙋ прє сꙋлтан Мꙋстафа ал доиле рѫнд ши ꙋ ѧпъръцит. д҃. ани.

Сꙋлтан Мꙋрат.

,ахд ани́й дела хс стътꙋ ѧпърат сꙋлтан Мꙋрат, фечорꙋлъ лꙋй сꙋлтан Ѧхмат. ачеста ера бꙋн ши витѧз ма́рє, ла цюдѣцъ дирептъ, юбитóрю дє крєцини. ѩръ ръзбоаєлє, ши витєжїилє лꙋй, ч'ꙋ фъкꙋ́т' ши къте четъци ꙋ добѫндит, алес кѫнд ꙋ мерсꙋ ла Вавилѡн чета́тѣ чѧ марє, ши ѧ лꙋме вести́тѫ, ши кѫт си́нцє с'ꙋ върсат, ам лъсат съ скрїє алци лѣтописъци; ѩр ноі́ ам фъкꙋт кóнецꙋлъ лѣтописъцꙋлꙋи нострꙋ, аи́чє ла ѧпъръцїѧ ачєстꙋи ѧпърат бꙋн ши дєстонник, сꙋлта́нъ Мꙋра́т'.

Ѩръ лꙋй дмнѕъꙋ сла́въ, чинстє ши ѧкинъчюнє ѧ вѣчни вѣчилоръ. аминъ.

———

L.

1651.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de răscumpărare.

(Jaşĭ 7159.)

† адекѫ ноі костантин чогѡлѣ спътар мари. ши накꙋл комис мари. ши пътрашко чогѡлѣ столник мари. скрїєм ши

тȣръ пентрȣ скимбътȣрж . сатȣл влъичѣни, че синтȣ пре апа жижїе, ѧ цинȣтȣл дѡрѡхѡюлȣи, кȣ лѡк де хелещеȣ ши де мѡри ѧтр'апа жижїе, ши кȣ тот венитȣл . ши ѧ токма(ла) ноастръ с'аȣ тъмплат дȣмнѣлȣи кѡстантии чоголѣ спътарюл чел маре . ши пътрашко чоголѣ стѡлникȣл чел маре . ши григорїе житничѣрюл чел маре . ши статїе ал донле вистиарник . ши дамаскин . ши некȣлаи . ши илїе арапȣл, вѡрничїи де глоатъ . ши алци боѩри . ши воинич . дин наинте 'дин кȣрта мърїеи сале домнȣ нострȣ . ши пентрȣ крединца, ка съ не фїе де мъртȣрїе ш'аȣ пȣс тѡц печецилe ши аȣ искълит кȣ мъиȣли лѡр, ши кȣ нои де преȣи(ъ) . ши еȣ дȣмитрашко ȣрикар ам скрис ка съ с(ъ) цїе.

ȣ ѩс влто ,зрно . фев . з.

LII.

1651.

Ѱалтиръ . че съ зиче кънтарѣ, а феричітȣлȣй прорк' ши ѧпърат' двдь .... ѧ четатѧ Белградȣлȣи . влѣто ,зрно . а ѡт рждства хсва ,ахна декем : ке дне.

(4⁰. XVIII foĭ nepag. + 300 paginate.)

Predoslovie. (Fol. VII a—VIII b.)

Предослóвїе ла ѱалтирѣ ши кътрж четиторю.

Деспре лáȣда шѝ дѐ фолосȣл ѱалтирїй . майнте дѐчѐ ам ѧчѧпе, а изкодѝ ѱал'тирѧ, дéн лимбѫ жѹдѡвескѫ, прѐ лимбѫ рȣмънѣскѫ, съ нѐ ва фѝ дѐ фолóсь, ѧкѫ ѧ дешѣрт' нȣ ва фѝ крещинилорь, ѡ (юбите четитóрю) съ арътъм ѧтѣю чѣсте, д, лȣкрȣри:

Ѧтѣю арътѣмь, къ ѱалтирѧ ѧсте кáрте сфнтѫ, шí-й лъȣдáтѫ, шѝ фоáрте-й де фолóсь сȣфлетȣлȣй ѡмȣлȣй . адóаѡрѫ, деспрѐ сȣмма ѱал'тирїй . а трéѧ ѡарѫ, деспрѐ пѣрциле ши деспре рѣндȣль ѱал'тирїй . апáтра ѡарѫ, съ цним де скрисоáрѧ ѱалтирїй, чине аȣ скрис ѱал'тѹрѧ, двдь нȣмай, сингȣрь аȣ ши алцїи? деспре чѧстѧ кȣ врѣрѧ лȣй дмнзѣȣ прѐ рѣнд' вóм' грѣй, ка съ ѧцелѣгѫ тоц четитóрїи крещин,

кѣтꙋ-й дѐ дестойникѫ ѱалтирѧ, ши де трѣбѫ . ѧтѣю дѐ дестойничїѧ ши лꙋда ѱалтирїй.

Павель апстль ѧ҃ адоаѡ карте ла тимоѳеи глав . г. сх . зі . чѐ зиче грѣиндь деспрѐ тоатѫ скриптꙋра сфнтѫ а лецїи ноаѡ : тоатѫ скриптꙋра дѐ дꙋмнеѕеꙋ-й ръсꙋфлатѫ, шї-й де фолось спре ѧвъцътꙋрѫ, спре чертаре, спре дожанѫ, ши спре ѧвъцътꙋрѫ карѣ-й ѧ дерептате . маи вартось ка пентрꙋ ръбдарѧ скриптꙋрилѡр, нъдѣжде съ авем . кор . глав . еі . сх . д . ачастѧ тоате кꙋ адевър съ пот зиче деспрѐ ѱал'тире . къ ѱал'тирѧ ѩсте ръсꙋфлатѫ де дхꙋль сфнть, пентрꙋ ачѣѧ-й карте свнтѫ; оуна дин кърциле сфнте а лецїей векй, шї-й де фолось спрѐ ѧтъриреѧ крединицїей крецинеци . кꙋм съ аратѫ диитр'ачаста, къ хс ши апслїи лꙋй адꙋкь мъртꙋрїй мꙋлте, деспре мꙋлте лꙋкрꙋри, дин ѱал'тире ѧтрꙋ лѣцѧ ноаѡ . хс врънд' съ аратѐ къ месїа нꙋ-и нꙋман фїюл лꙋи двд, адꙋсе кꙋвинтеле лꙋи двд ѧнаинте, карѐле-с скрисе ѧ ѱал : ро . сх . а : зисе дмнꙋл дмнꙋлꙋй мїеꙋ и проча . ѧ карѐ кꙋвинтел(е) кѣмѫ прѐ хс . къ-й дмнꙋль лꙋй двдь; маѳ . кв . сх . мг.

Ирѫ дꙋпѫ ѧвїерѧ лꙋй хс . врѣнд' а арътà оучничилѡрь сѣй, къ мессїей и с'лꙋ къзꙋть а киндꙋй, ши а ѧвїѧ диѧ морци а . г . зи, ши а проповедꙋй ѧ нꙋмеле лꙋй, покъинца ши ертъчюнѧ пъкателѡр тꙋтꙋрѡр лимбилѡрь, адꙋче мъртꙋрїи нꙋ нꙋмай делà Мойси ши дела пророчи, чѐ ши дин ѱалтире . ашиждерѧ ши апслїи мъртꙋрисескь дин ѱалтире . Петрꙋ апсль ѧ проповеданїѧ лꙋй диѧтѣй, карѧ фъкꙋ ѧ Іерслим ѧ ѕꙋа де Ѳусалїи, кътрѫ мꙋлцимѧ Жидѡвилѡрь, врѣнд а арътà къ Іс . пре карѐле-л ръстигнирѫ ѩсте хс . аꙋ месїѧ . адꙋсе дин еі, ѱал . сх . і . аі . ѧ карѐле пророчѣце деспре ѧвїѧрѧ лꙋй хс . ѧ дѣн . в . сх . ко . ши ѩрѫ Пѣтрꙋ врѣнд а ѧнтърі Ілтѣнїи ѧ крединца лꙋй хс, карїи ера атꙋнчи ръшкирац ѧ Понть, ѧ Галацїѧ, ѧ Кападокїѧ ѧ Асїѧ, ши ѧ Евѳанїа : ѧтр'алте пророчїй карѐле адꙋче деспре хс, адꙋче кꙋвинте ден ѱалом : рзі . сх . кв . оунде зич(е) : пїатра карѧ нꙋ ѡ сокотирѫ зиднторїи, ачаста фꙋ капꙋл' оунгюлꙋй . карѐ кꙋвин'те хс . цїин'д' къ съ скрисе деспрѐ ел', ле адꙋсе ѧнаин'тѧ попилѡр ши бътрѣнилор, мѳ . ка . мв. Павель апсль, ашиждерѧ ѧ Антиѡхїѧ, повестин'д' ѧ сѵнагѡга Жидовилѡрь, врꙋ съ аратѐ къ Іс . карѐле аꙋ фост' ръстиг'нит' ѧ Іерслим ѩсте хс, аꙋ месїѧ, адꙋче мъртꙋрїе ден . в . ѱал . сх . з . зикѣн'д'ь : фїюль мїеꙋ еци тꙋ, еꙋ астѫзи те нъскꙋю; ши ден еі ѱал . сх . і . зиче : нꙋ вери да сфнтꙋль тѣꙋ съ вазѫ пꙋтрецюне . ѩрѫш' Павел' врѣнд съ аратѐ, къ ѡмꙋль съ

рдерѣіїтѫ рнаинтѧ лꙋй дмнзѣꙋ, ден кредин'цѫ. адꙋче рнаин'те кꙋвин'теле лꙋй двдь, ден' ѱал. ла. сх. в. динтр'ачаста ден тоате, поате ведѧ съвай чине, къ хс. ши апслїи лꙋй ѧ цинꙋт' ѱалтирѧ, скриптꙋрѫ сфнтѫ.

Psalm 18. (Fol. 30a—31a.)

Ѱаломь двдвъ иі.

Кꙋвън'тꙋль лꙋи двдь дать май марелꙋй кънтъторилорь.

1. Черюриле спꙋн' слава лꙋй дмнезѣꙋ, ши фаіїтꙋль мѣнꙋлор лꙋй вестѣціе търїе. 2. Ѕꙋа ѕилеен из'бꙋк'нѣціе кꙋвън'т, ши ноапта нопцїей спꙋне рцелепчюне. 3. Нꙋ-й глась нечи кꙋвинте, оунде съ нꙋ сѫ лꙋзѫ гласꙋль лорь. 4. Спре тоть пъмѣнтꙋль еши вѣстѧ лорь*), ши пѣнѫ р марцинеле лꙋмїей граюриле лорь, пꙋсе соарелꙋй кортꙋ ртрꙋ ѧле. 5. Ши ель кà оунь мире ешиндь дин къмара сà, бꙋкꙋръ-се ка оунь пꙋтѣрникь, алергънд' ртрꙋ кала сà. 6. Дин марцинѧ черюрилорь еширѧ лꙋй, ши ркꙋнцꙋрларѧ лꙋй пѣнѫ ла марцинеле пъмънтꙋлꙋй,**) ши нꙋ-й чине съ се аскꙋнзѫ де кăл'дꙋра лꙋй. 7. Лѣцѧ дмнꙋлꙋй ртрѣгѫ, ртоарче сꙋфлетеле; мъртꙋрїа дмнꙋлꙋй крединчоасѫ, рцелеіцѣціе поробочїи***). 8. Порѣнчиле дмнꙋлꙋй дерѣіїте, веселитоаре инимїен; порѣн'ка дом'нꙋлꙋй кꙋратѫ, лꙋминътоаре окилорь. 9. Фрика дмнꙋлꙋи кꙋратѫ, ръмѣне пѣнѫ р вѣкь; цюдекъриле дмнꙋлꙋй адевърате, р дереіїте ден преꙋнѫ. 10. Май дорїте-сь де къть аꙋрꙋль, ши декѣт' аꙋрь мꙋлть-лъмꙋрит'†); ши май дꙋл'чи декѣть мїарѧ ши дѣкѣть стрéдѧ фагꙋрꙋлꙋй. 11. Слꙋга тà ркѫ съ лꙋмнѣзѫ денїтрꙋ ѧле; ши р пъзитꙋра ачелора ѧсте платѫ мꙋл'тѫ. 12. Грешалеле чине лѣ ва рцелѣце? дѣ аскꙋн'селе мѣле кꙋръцѣціе-мѫ. 13. Ши ферѣціе слꙋга тà (дѣ пъкать), нъпрасниче, съ нꙋ-ми рвънгѫ мїе; атꙋн'че вóю фй ртрегꙋ ши вóю фй кꙋрать дѣ пъкать мáре.

14. Ши фїе-ци пре вóе кꙋвинтеле рóстꙋлꙋй мїеꙋ. ши кꙋцетꙋль инимїй мѣле рнаинтѧ та††) дмне, търїѧ мѧ ши ръскꙋмпъртóрюль мїеꙋ.

cf. 1577.

---

*) Glose marginale: порꙋнка лорь. **) черюрилорь. ***) нецинꙋторїи. †) пїетри скꙋмпе. ††) пꙋрꙋре.

Psalm 48. (Fol. 87a—89a.)

Ѱ҃аломь м҃и.

Кѣн'текꙋль фїйлорь лꙋй Кѡрїе, да́ть да́скалꙋлꙋй кънтѣ́рилорь.

1. Ѧꙋзи́цн ача́ста то́ате лимбиле, лꙋа́цн ами́нте то́ци лъкꙋнтѡ́рїи пъмѣ́нтꙋлꙋй. 2. Ѧкѫ шѝ во́й фїи́й ѡа́менилорь, ши во́й фїи́й бѡга́рилорь, ѧпреꙋ́нѫ бога́тꙋль шѝ сꙋрꙋма́нꙋль. 3. Ро́стꙋл мїеꙋ гръ́й-ва ѧцелепїїе? ши кꙋ́цетꙋл' и́нимїй мѣ́ле цїи́нцѫ. 4. Плека́ю спрѐ пи́л'дѫ оурѣ́кѧ мѧ: деш'ки́де-вою ѧ ѱа'ти́ре гъчиториле мѣ́ле. 5. Кѣчи м'а́ш тѣ́ме ѧ зи́ле де пери́ре? кѣнд' мѫ ѧкꙋ́н'цюрѫ стръмбъта́тѧ кълкъ́нилорь мѣ́ле? 6. Ден' че́ѧ че сѫ нъдъждꙋе́скь ѧтрꙋ авꙋцїа лор, шѝ ѧтрꙋ мꙋл'ци́мѧ богътѣ́цїй лор ла́ꙋдъ-сѫ, 7. Прѐ фра́теле ни́ме нꙋ́-ль по́ате ръскꙋм'пъра̀, ничи по́ате да̀ лꙋ́й дꙋ́мнезъ́ꙋ пре́цꙋл' ръскꙋм'пъръ́рїей лꙋ́й. 8. Къ скꙋ́м'пъ е ръскꙋм'пъра́рѧ сꙋфлетꙋлꙋй лѡ́рь, дѣ нꙋ́ сѫ пꙋтѣ́рѧ сфъ́ршѝ ѧ вѣ́кь. 9. Шѝ съ вїѧ́зе ѧкѫ пънѫ ѧ вѣ́к', шѝ съ нꙋ ва́зѫ пꙋтрецюне. 10. Къ фїе чи́не вѣ́де, къ ѧцеле́пїїи ѧкѫ мѡрь, ѧпреꙋ́нѫ небꙋ́нꙋль шѝ неѧцелепїтꙋль пїерь, шѝ ла́сѫ стрни́нилорь богътѣ́циле са́ле. 11. Шѝ ѧкѫ кꙋ́цетꙋль ло́рь ѫсте, къ во́рь ръмънѧ̀ ка́селе ло́рь ѧ вѣ́кь; шѝ съла́шиле ло́рь, ден нѣ́мь пънѫ ѧ нѣ́мь; пентрꙋ ачѣ́ѧ вестѣ́ск' нꙋ́меле ло́рь прѐ пъмънть. 12. Ѩрѫ ѡ́мꙋл' ка́реле-й ѧ чинсте, ни́че ѧтрꙋ оуна нꙋ ва ръмънѧ̀, асъмъна́-съ-ва добито́ачелорь чѐ пїерь. 13. Ача́ста-й ка́лѧ ло́рь, съва къ-й ѧтрꙋ ѧ небꙋнїе; ѧкѫ ръмъши́целе ло́рь воѣ́скꙋ-ѡ кꙋ̀ ро́стꙋль съꙋ. 14. Ка̀ ѡ́йле пꙋ́не-ворь прѐ ей ѧ ꙗдь, шѝ мо́арта ва амистꙋ́й прѐ ей, ши ѧ димин'ѣ́ца*) ачѣ́ѧ, домни́-ворь дире́пїїи прѐ ей, ши фа́ца ло́рь съ ва̀ ѧвекѝ ѧ мормъ́нть, дꙋпѫ чѐ ва еши фїе чи́не ден съла́шꙋль лꙋ́й. 15. Ѩрѫ дмнзъ́ꙋ ва ръскꙋмпъра̀ сꙋ́флетꙋль мїеꙋ ден пꙋтѣ́рѧ ꙗдꙋлꙋй, кънд̀ь мъ ва̀ прїймѝ ла̀ си́не. 16. Нꙋ́ те тѣ́ме кънд' съ ѧбогъцѣ́ще о́мꙋль; аꙋ кѣн'д съ ва̀ мꙋлцѝ слава ка́сей лꙋ́й. 17. Къ неми́кѫ нꙋ ва̀ дꙋ́че кꙋ̀ си́не, кънд̀ь ва мꙋрѝ, ни́че ва̀ погорѫ дꙋпѫ ель сла́ва лꙋ́й. 18. Съва̀ къ сꙋ́флетꙋль лꙋ́й ѧ вїа́ца лꙋ́й с'а́ꙋ бл҃сви́ть, шѝ во́рь лъꙋда̀ прѐ ель, къ ш'а́ꙋ фъкꙋ́ть би́не. 19. Съва̀ къ арѫ ацюн'це вїѧца лꙋ́й, пънѫ ѧ вїѧца пъринцилорь лꙋ́й, ѧкѫ пънѫ ѧ вѣ́кь нꙋ́ ворь ведѧ̀ лꙋми́нѫ. 20. Омꙋль фїи́н'дь ѧ чи́н'сте шѝ нꙋ̀ ѧцелѣ́це, асамънъ-сѫ добито́ачелор ка́реле пїер'.

---

*) Glosă: Ѕꙋ́а де апо́й а подѣ́цꙋлꙋн.

.ѧдерѣ́ітѫ .ѧнаинтѧ лꙋй дмнзѣ́ꙋ, ден креди́н'цѫ . адꙋче .ѧнаи́н'те кꙋви́н'теле лꙋй двдь, ден' ѱал . ла . сх . в . динтр'ача́стѧ ден тоате, поате ведѧ съва́й чи́не, къ хс . ши̇ апслїи лꙋй аꙋ цинꙋт' ѱалти́рѧ, скрипті́ꙋрѫ сѫ́нтѫ.

Psalm 18. (Fol. 30a—31a.)

Ѱа́ломь двдвъ ні.

Кꙋвъ́н'тꙋль лꙋи двдь да́ть май ма́релꙋй кънтъто́рилорь.

1. Че́рюриле спꙋ́н' сла́ва лꙋй дмнезѣ́ꙋ, ши̇ фа́ітꙋль мѣ́нꙋлор лꙋй вестѣ́цие търїе. 2. Ѕꙋ́а ѕи́леен из'бꙋк'нѣ́ще кꙋвъ́н'т, шин ноа́птѧ нопцїей спꙋ́не .ѧцелепчюне. 3. Нꙋ́-й гла́сь не́чи кꙋвинте, оу́нде съ нꙋ́ сѫ аꙋ́зѫ гла́сꙋль лорь. 4. Спре то́ть пъмъ́нтꙋль еши̇ вѣ́стѧ ло́рь*), ши̇ пънѫ .ѧ марцинеле лꙋ́мїей гра́юриле ло́рь, пꙋ́се со́арелꙋй корті́ꙋ .ѧтрꙋ ѧле. 5. Ши̇ ель ка̀ оу́нь ми́ре еши́нді дин къма́ра са̀, бꙋ́кꙋръ-се ка оу́нь пꙋтѣ́рникь, алерґъ́нд' .ѧтрꙋ ка́лѧ са̀. 6. Дин марцинѧ че́рюрилорь еши́рѧ лꙋ́й, ши .ѧкꙋ́ніцꙋрарѧ лꙋй пънѫ ла ма́рцинеле пъмъ́нтꙋлꙋй,**) ши̇ нꙋ-й чи́не съ се аскꙋ́нзѫ де къл'дꙋ́ра лꙋ́й. 7. Лѣцѧ дмнꙋлꙋй .ѧтрѣ́гѫ, .ѧтоарче сꙋ́флетеле; мъртꙋрїѧ дмнꙋлꙋй крединчоа́сѫ, .ѧцеленіцѣ́ще поробо́чїи***). 8. Порѣ́нчиле дмнꙋлꙋй дерѣ́ітe, веселито́аре инимїеи; порѣ́н'ка до́м'нꙋлꙋй кꙋра́тѫ, лꙋминъто́аре окилорь. 9. Фри́ка дмнꙋлꙋи кꙋра́тѫ, ръмѣ́не пънѫ .ѧ вѣ́кь; цюдекъриле дмнꙋлꙋй адевъра́те, .ѧ дереі́та́те ден преꙋ́нѫ. 10. Май дори́те-сь де къть а́ꙋрꙋль, ши̇ декѣ́т' аꙋрь мꙋ́ль-лъмꙋри́т'†); ши̇ ма́й дꙋ́л'чи декѣ́ть мїѧ́рѧ ши̇ дѐкѣ́ть стре́дѧ фа́гꙋрꙋлꙋй. 11. Слꙋ́га та̀ .ѧкѫ съ лꙋминѣ́зѫ дентрꙋ ѧле; ши̇ .ѧ пъзитꙋ́ра ачѐлора ѧсте пла́тѫ мꙋ́л'тѫ. 12. Грешѧ́леле чи́не лѐ ва .ѧцелѣ́це? дѐ аскꙋ́н'селе мѣ́ле кꙋръцѣ́ще-мѫ. 13. Ши̇ ферѣ́ще слꙋ́га та̀ (дѐ пъка́ть), нъпра́сниче, съ нꙋ́-ми .ѧвънгѫ мїе; атꙋ́н'че во́ю фи̇ .ѧтре́гꙋ ши̇ во́ю фи̇ кꙋра́ть дѐ пъка́ть ма́ре.

14. Ши фїе-ци пре во́е кꙋвинтеле ро́стꙋлꙋй мїеꙋ . ши̇ кꙋ́цетꙋль инимїй мѣ́ле .ѧнаи́нтѧ та††) дмне, търїѧ мѧ ши̇ ръскꙋмпъръто́рюль мїеꙋ.

cf. 1577.

---

*) Glose marginale: порꙋнка лорь. **) черюрилорь. ***) непинꙋто́рїи. †) пїетри скꙋмпе. ††) пꙋрꙋре.

Psalm 48. (Fol. 87a—89a.)

Ѱ҃аломь мн҃и.

Кѣн'текꙋль фїйлорь лꙋй Кѡрїе, да́ть да́скалꙋлꙋй кънтѣрилорь.

1. Ѧꙋзи́ци ача́ста то́ате лимбиле, лꙋа́ци ами́нте то́ци лъкꙋнтѡрїи пъмъ́нтꙋлꙋй. 2. Ѧкѫ шѝ во́й фїнй ѡа́менилорь, ши во́й фїйй бша́рилорь, ѧпреꙋ́нѫ бога́тꙋль шѝ сꙋрꙋма́нꙋль. 3. Ро́стꙋл мїеꙋ грълй-ва ѧцелепїцїе? ши кꙋ́цетꙋл' и́нимїй мѣле цїйнцѫ. 4. Плека́ю спрѐ пи́л'дѫ оурѣ́кѧ мѧ: деш'ки́де-вою ѧ ѱа'ти́ре гъчиториле мѣ́ле. 5. Кѣчи м'а́ш тѣ́ме ѧ зи́ле де пери́ре? кѣнд' мѫ ѧкꙋн'цюрѫ стръмбъта́тѧ кълкъ́нилорь мѣ́ле? 6. Ден' че́ѧ че сѫ нъдъждꙋе́скь ѧтрꙋ авꙋцїа лор, шѝ ѧтрꙋ мꙋл'ци́мѧ богътѣцїй лор ла́ꙋдъ-сѫ, 7. Прѐ фра́теле ни́ме нꙋ́-ль по́ате ръскꙋм'пъра̀, ничи по́ате да̀ лꙋ́й дꙋм'незъ́ꙋ пре́цꙋл' ръскꙋм'пъръ́рїей лꙋ́й. 8. Къ скꙋм'пъ е ръскꙋм'пъра́рѧ сꙋфлетꙋлꙋй лѡ́рь, дѣ нꙋ́ сѫ пꙋтѣ́рѧ сфъ́ршѝ ѧ вѣ́кь. 9. Шѝ съ вїѧ́зе ѧкѫ пѣ́нѫ ѧ вѣ́к', шѝ съ нꙋ ва́зѫ пꙋтрецюне. 10. Къ фїе чи́не вѣ́де, къ ѧцеле́пїцїи ѧкѫ мѡрь, ѧпреꙋ́нѫ небꙋ́нꙋль шѝ нѣѧцелепїтꙋль пїе́рь, шѝ ла́сѫ стрини́нилорь богътѣ́цциле са́ле. 11. Шѝ ѧкѫ кꙋ́цетꙋль ло́рь ѧсте, къ во́рь ръмънѧ̀ ка́селе ло́рь ѧ вѣ́кь; шѝ сълашиле ло́рь, ден нѣ́мь пънѫ ѧ нѣ́мь; пентрꙋ ачѣ́ѧ вестéск' нꙋ́меле ло́рь прѐ пъмънть. 12. Ѩрѫ ѡ́мꙋл' ка́реле-й ѧ чинсте, ни́че ѧтрꙋ оуна нꙋ ва ръмънѧ̀, асъмъна́-съ-ва добито́ачелорь чѐ пїе́рь. 13. Ача́ста-й ка́лѧ ло́рь, съва къ-й ѧтрꙋ ѧ небꙋнїе; ѧкѫ ръмъши́целе ло́рь воéскꙋ-ѡ кꙋ̀ ро́стꙋль съꙋ. 14. Ка̀ ѡ́йле пꙋ́не-ворь прѐ ей ѧ ꙗдь, шѝ мо́артѧ ва амистꙋ́й прѐ ей, ши ѧ димин'ѣца*) ачѣ́ѧ, домни́й-ворь дире́пїцїи прѐ ей, ши фа́ца ло́рь съ ва̀ ѧвекѝ ѧ мормънть, дꙋпѫ чѐ ва еши фїе чи́не ден съла́шꙋль лꙋ́й. 15. Ѩрѫ дмнзъ́ꙋ ва ръскꙋмпъра̀ сꙋ́флетꙋль мїеꙋ ден пꙋтѣ́рѧ ꙗ́дꙋлꙋй, кънд̀ь мъ ва̀ прїймѝ ла̀ си́не. 16. Нꙋ́ те тѣ́ме кънд' съ ѧбогъцѣ́ще о́мꙋль; аꙋ кѣн'д съ ва̀ мꙋлцѝ слава ка́сей лꙋ́й. 17. Къ неми́кѫ нꙋ ва̀ дꙋ́че кꙋ̀ си́не, кънд̀ь ва мꙋрѝ, ни́че ва̀ погорѫ дꙋпѫ ель сла́ва лꙋ́й. 18. Съва̀ къ сꙋ́флетꙋль лꙋ́й ѧ вїа́ца лꙋ́й с'а́ꙋ бл҃свѝть, шѝ во́рь лъꙋда̀ прѐ ель, къ ш'а́ꙋ фъкꙋ́ть би́не. 19. Съва̀ къ арѫ аци́ю'це вїѧца лꙋ́й, пънѫ ѧ вїѧца пъринцилорь лꙋ́й, ѧкѫ пѣ́нѫ ѧ вѣ́кь нꙋ́ ворь веда̀ лꙋми́нѫ. 20. Омꙋль фїйн'дь ѧ чи́н'сте шѝ нꙋ ѧцелѣ́це, асамънъ-сѫ добито́ачелор ка́реле пїе́р'.

---

*) Glosă: Ѕꙋ́а де апо́й а поде́цꙋлꙋн.

Rugăciunea lui Jona prooroc. (Fol. 286a—287b.)

Я . ѕ҃ . кънтáре : рꙋгъчю́нѧ лꙋ́й Іѡнѧ̀ прѡ́рокь, кънд с'аꙋ рꙋгáть дин мáцеле кѹ́тꙋлꙋи. (Jona cap. II, v. 3—10.)

3. Стригáю ѧтрꙋ невóѧ мѧ кътрѫ дмнꙋль мїеꙋ, шѝ аꙋзи-мѫ . дин рынза ѩдꙋлꙋй стригáю шѝ аꙋзѝ глáсꙋль мїеꙋ. 4. Ѧрꙋнкатꙋ-м'ай ѧтр'адънкꙋль мижлóкꙋлꙋй мъ́рилорь, шѝ áпеле ѧкꙋ(и)цюрáръ-мѫ, тоате оу́н'деле тале шѝ тóате валꙋ́рнле тáле трекꙋ́рѫ престе ми́не. 5. Ѝрѫ ѥꙋ зичѧ̀ : лепъдáть сънт' денайнтѧ óкилор тъ́н . ѧкѫ нꙋ́ вою ѧчетà а къꙋтà кътрѫ бесѣ́река сфнїцїей тáле. 6. Ѧпрецюрáръ-мѫ прѐ ми́не áпеле пънѫ ла сꙋ́флетꙋл' мїеꙋ . адъни́кꙋл мѫ ѧпрецюрѫ, ши съ ѧклъчи прецюр кáпꙋл мїеꙋ. 7. Погорѣ́ю ла ръдъчи́неле мꙋ́н'цилор, ши мѫ ѧкꙋе пъмънтꙋл' кꙋ ръте́ѕеле лꙋ́й ѧ вѣ́к' . ѩрѫ тꙋ дмне, скосéш вїáца мѧ дин пꙋтрецюне, дмнезéꙋл' мїеꙋ. 8. Кънд съ сфър'шїѧ̀ сꙋ́флетꙋл' мїеꙋ дин ми́не поменїѧ-мѫ дѐ дмнꙋл', шѝ ѧтрѫ кътрѫ ти́не рꙋгъчю́нѧ мѧ, ѧ весѣ́рикѫ сфнтѫ а тà. 9. Кáрїи ѧмблѫ дꙋ́пѫ минчю́ни дешѧрте, де ми́ла тà съ пъръсеск'. 10. Ѝрѫ ѥꙋ кꙋ глáсь де исповедáнїе жиртвéскꙋ цїе, шѝ чѣ́м' фъгъдꙋ́нт да-ц-вою цїе . а дмнꙋлꙋй ѧсте спснїѧ.

LIII.

1652.

Ѧдерептáрѣ лецїй кꙋ дмнезéꙋ ..... ѧ Търговиціе ....

влѣт ҂зрѫ҃ . алꙋи хс . ҂ахнв.

(Fol. XXV nepag. + 795 pagini paginate.)

Predoslovia întăia. (Fol. Ib—IIa.)

Прѣ сфнци́тꙋлꙋй ши прѣ ѧцелéптꙋлꙋй мїеꙋ, ши кꙋ тóате фéлюриле де флѡ́ри але дáрꙋлꙋй дхꙋлꙋй сфнтъ ѧподоби́тъ, тóкма апслилѡр . с : с : Стефанъ . митрополит аль Търгѡ́вицїй . ѥ҃архꙋлъ плáюлꙋй, ши а тѡ́атѫ оунгровлахїа . чел че е май жос скрис, ка ꙋн фїю сꙋ́флетéскъ ши де немúка рѡ́бъ, кꙋ тот сꙋ́флетꙋлъ чѣ́ре, рóагѫ ши прїáще тóатѫ сънътáтѣ, ши бꙋ́на петрекáнїе де ла оунꙋлъ ѧтроцъ дмнезеꙋ .....

Ѧчáста аꙋзи́ндъ шѝ ѥꙋ май ми́кꙋлъ, прóстꙋлъ ши плекатꙋл' прах де сꙋ́птъ пичóареле чинсти́те але сфнцїей тáле (ѡ

сфнте крѣще-те) де мꙋлци Лакедемѡнѣни, вой́ю кꙋ то́атѫ инема кꙋ блгословéнїа ши ѧдемнáрѣ сфнцїей тáле, а препꙋ́не ачáстѫ ѧндрептаре де лѣ́це дъпре лимба еллинѣскѫ, пре ли́мбѫ прóастѫ рꙋмьнѣскѫ. нꙋ̀ дóарѫ де ѧ невредничїа прости́мей мѣ́ле, сáꙋ дъ ве (!) ѧтр'о ѧвъцътꙋ́рѫ ѧвъцáтъ, фѣ́рѫ нꙋ́ман кът м'áм' испити́тъ а ли́нце пре дин афáрѫ пꙋцинéлъ грамматúка ши сꙋнтаѯисꙋл'. че кꙋ то́атѫ ми́нтѣ, ѧцелепцїа, арътáрѣ, спꙋ́нерѣ шѝ ѧдрептáрѣ а кꙋвїóсꙋлꙋй ѧтрꙋ ієромонаш кѵр Ігнáтїе Петри́ци, ши алꙋ́й Пантелеймонъ Лигари́ди, дáскали десъвъ́рши́тъ амьндѡ́й дела Хїѡ, вести́ц' шѝ фóарте искꙋси́ци ѧтрꙋ то́атѫ дꙋмнезеѩска скриптꙋ́рѫ. дрепт' ачѣ́ѩ (ѡ сфнте върхꙋле!) пéнтрꙋ мꙋлтꙋл' хáръ де кꙋчерїе а недъстоиничїей мѣ́ле, кáреле амъ кътрѫ сфнцїа та (мъкáръ де нꙋ-м сынтъ кóпци стрꙋгꙋрїи вúцїй мѣ́ле) прїимѣ́це трꙋда шѝ остенѣ́ла ка ꙋнꙋй недъстóйникъ. прїимѣ́це ачéстъ дáръ ми́къ, кꙋ мꙋлта прóастъ амѣ̀ ми́нте некꙋпринсъ. прїимѣ́це гръди́на кꙋ флѡ́риле Рáюлꙋй ѧподоби́тѫ, ши съди́те кꙋ бꙋ́на мири́смѫ а дáрꙋлꙋй дхꙋлꙋй сфнтъ. прїимѣ́це ка чел пꙋ́мнъ де апѫ че дꙋ́се челъ сърак ла чéлъ ѧпърáтъ. прїимѣ́це, ши пре ми́не блсвѣ́це. ка еꙋ тикъло́сꙋл песпе блсвéнїа шѝ ертáрѣ сфнцїей тáле, съ добъндéскъ ертáре мꙋ́лтелѡр мѣ́ле фꙋмедéнїй де пъкáте.....

прѣ ѡсѫщиства вс. не потрéбный рáбъ

Данїи́лъ: М. Панонѧ́нъ.

Predoslovia a doua.

(Fol. Ша.) Стефáнъ, кꙋ ми́ла лꙋ дмнзéꙋ, митрополит' алъ Търгѡ́вицїй, еѯархꙋл плáюлꙋй, шѝ а то́атѫ оунгровлáхїѧ. прѣ сфнцилѡ́ръ архїепскѡ́пи, митропѡли́ци, юбиторилѡр де дмнзéꙋ епскѡ́пи, егꙋ́менилѡр, ши тꙋтꙋрѡ́ръ пърнницилѡр дховничи ши протопѡ́пи, хиротѡни́ци де дмнзéꙋ песпе мьна архїерѣ́скѫ. ашиждерѧ ши атóате рьндꙋѩ́леле чѣ́ле де афáрѫ, сьнътáте ши спснїе рóагѫ ши прїáце.

То́атѫ скриптꙋ́ра кáрѣ ѩсте ѧсꙋфлеци́тѫ де дмнзéꙋ, (ѡ православничилѡр чититор) фóарте ѩсте де фолос, де ѧвъцътꙋ́рѫ, де ѧфрꙋнтáре, де ѧдрептáре, де педепси́ре пе дрентáте; кꙋм' грѫщ(е) дꙋмнезеéскꙋл апсл', кà съ пóатѫ фѝ óмꙋл лꙋ дмнезéꙋ десъвърши́тъ, ши би́не гъти́тъ спре тóтъ лꙋ́крꙋлъ бꙋ́нъ. пéнтрꙋ къ май вьртос ѧдрептѣ́зѫ нърáвꙋриле нѡ́астре чѣ́ле сꙋфлетéци, шѝ де ѧ лѣ́не ле ръди́кѫ кътрѫ

бунътѣци, ши не порнéскъ кътрѫ ѧвъцътуриле чѣлѣ че плáкъ луй дмнзéу, ши не ѧвáцѫ съ алѣцем бинеле де ѧ рѣу, ши рѣулъ де ѧ бине. де ѧ кáрѣ ши ачáстѫ думнезъйскѫ ѧдрептáре де лѣце, канѡнел(е) зик а сфнтей ши думнезъéщїй прáвиле, кáреле ау ѧколцит ши ау ръсърит ши сѣу иждерьтъ (кумъ амъ зичé) де ла ѧтрупáрѣ ши ѧоменирѣ куванту́лу́й пре лу́ме. де кѣндъ ау стрнгáт трѣмбица чѣ ку мултъ глас апслѣскѫ, ку бунътáтѣ дáрулу́й, ши сѣу аузит ѧ тóатѫ лу́мѣ. чинститу-сѣу, адáоу-сѣу, крескут-ау ши сѣу лъцит, ѧтъриндъ токмѣлеле бесѣричїи, кáре съ фъчѣ пе врéми, пънъ ла сфнтулъ ши а тóатъ лу́мѣ шаптелѣ събóръ....

(Fol. VIb—VIIa.) Дрéптъ ачѣ ши смерéнїа нѡастрѫ, възѣндъ о комóаръ ка ачáста аскунсѫ, ши ка о гръдинѫ ѧкуáтъ, плинѫ фїиндъ де тóате флѡриле дáрулу́й дхулу́й сфнтъ але пуртътѡрилѡр ши ѧсуфлецїицилѡр де дмнзéу пъринци сфнци ши ан лу́мїй дáскали ши лумінътѡри. кáрїи ау ѧплут тóатѫ лу́мѣ де дулчѣ благовóнїе а дхулу́й. гѣндíю зикѣндъ: чѣ фѡлос ѥсте де амѣндóаѫ съ стѣ ѧкуáте, кумъ зич(е) скрипту́ра; май вѣртос адукѣнду-ми амúнте де кувѣнтул стъпѣнулу́й мїеу хс, пéнтру слу́га чѣ виклѣнѫ, че аскунсе талантулъ ѧ пъмѣнтъ, зиш, съ дау ши еу чевà дóмнулу́й мїеу, де ѧ кѣте мї-áу дат, ка съ нѡ мѫ арът съ зик(ъ), къ воескъ нумай фолóсулъ бинелу́й мїеу. че вóию ку тóатѫ инема, ка чéрбулъ ла извѡарълe áпелѡр, съ-м пую тóатѫ нъдѣждѣ пре мáйка кувѣнтулу́й фїюлу́й лу дмнзéу, прѣ слъвúта дóамнѫ а нѡастрѫ сфн. Нъскътóаре де думнезéу. ши пентру руга сфн. апслъ ши ѧтъюлъ мч(ник): архидїáконъ Стефанъ, ши мáреле Янтѡнїе ши сфнтулъ Григóрїе Декаполит, ши Никѡдим мироточецулъ; ка съ нѡ лас комóара аскунсѫ, нич гръдúна ѧкуáтѫ, че съ зич(е), кáпетеле думнезъéщилѡр прáвиле, съ ле адукъ ши съ ле префак, дъпе еллинѣще пре кувúнте проасте румынéще. ши ам фъкут алѣцере де ѧ мулте ши богáте прáвиле, тримецѣндъ пън ши ла ѧпърътѣска четáте, ла прѣ сфнтулъ нѡстру ши á тóатѫ лу́мѣ патрїáрхъ (къ н'ам вруут съ скрíу дъпре чѣле типáриче, фїинду-ми тѣмѫ, къ де кѣндъ ау ѧкъпутъ кърциле правѡслáвїей ла мѣна еретúчилоръ, ей н'áу липсúтъ а нѡ бъгà кѣте чевà зизáнїй.) пън че амъ афлат ла чинстúтулъ ностру фíю суфлетéскъ кѵр Гешр(ге) Карúди дела Трíкис', кáреле ау фóст ал. в. вис(тѣрник), скрúсѫ ку мъна жудекáта тóатѫ архїерѣскѫ, ши лѣнгѫ динса ши ѧпърътѣскѫ. ку тóате канонáнеле але сфнтелѡръ събѡáръ ши апсли. ши а мáрелу́й Васúлїе, ши ал-

тѡръ дмнзеéци ши сфнци пърúнци, ѧпреѹн(ъ) кѹ ѳеѡлѡг(ía). дѹмнезъéцилѡр' бгослѡви. скóасѫ ши токмúтѫ кѹ порѹнка ши ѧвъцътѹра блгочестúвѹлѹй ѧпърат кѵр Іѡáннъ комнúнѹлъ. кѹ мáре ши мѹлтѫ сокотúнцѫ, де православникѹлъ ѧтрѹ дáскали дїáкон, ши пъзитóрюлъ де тóатѫ прáвила ши канѡанеле мáрїи бесѣричи, кѵр Алéѯїе Родúнѹ. ши аша кѹ мѹлтѫ оусéрдїе ши ѧдемнáре, о ам скос де ѧтѹнѣрекъ ла лѹмúнъ. ши кѹ бѹна вóе а лѹминáтѹлѹй ши блгочестúвѹлѹй мїеѹ дóмнѹ: Іѡ Матѳéй Воевод Бас(а)раб, ши кѹ тот сфатѹл мърїей сал(е). кѹ блсвéнїа пъринтелѹй мїеѹ Пáсїе патрїáрхѹл Іерслимѹлѹй. ши кѹ ѧдемнáрѣ а дои фрáци юбитѡ́ри де дмнзéѹ, ши токма слѹжитóри ай облáстїей смерéнїей нѡ́стре, типърúтѹ-сѣѹ ка съ фїе де фолосѹлъ тѹтѹрѡ́р' де обще. ка о гръдúнѫ плúнѫ де флóри миросить́ѡре але рáюлѹй, сáѹ ка ѹн вистїáрю де ѡбще бесѣричїй:....

Pentru judecătorĭu.

Пентрѹ жѹдекътóрю. кѹмъ и съ кáде съ фїе млсрдъ. ши съ нѹ крѣзъ кѹвúнтеле немънѹй фърь де ѧтребáре.

Глава первая. (pag. 1.)

*) Каде-се жѹдекътóрюлѹй, адекъ а(р)хїерéѹлѹй, съ фїе асѣмене жѹдекътóрюлѹй челѹй дрептъ, ши мáрелѹй архїерéѹ, дмнѹлѹй нострѹ Іис. хс. съ фїе тѹтѹрѡ́ръ млсрдъ, неадѹкътóрю амúнте де рѣѹ, немънїóсъ, нефъцáрникъ, нелѹотóрю де мúтъ, дрептѹ; съ нѹ крѣзъ лéсне ши фърь де ѧтребáре препѹнериле ши пърьле, ши бънѹѫлеле. къ де ва аскѹлтà ши ва крѣде, адекъ чѣле че стáѹ ѧпотрúва чéлѡ́ръ бѹне, нѹ ѫсте дрéптъ. пентрѹ къ мѹлци, де мѹлте ѡри, съ педепсéскъ фърь дрептáте, къче нѹ каѹтъ жѹдекътóрюлъ вúна.

Грѫ́ціе ши дмнзъéскѹлъ Ѕлатооустъ: нѹ се кáде съ крéзи пре нúменѣ, фърь де искодúре.

**) Жѹдекътóрюлѹй и се кáде, съ-ш' адѹкъ аминте де чѣсте трéй лѹкрѹре:

Ѧтѣй, къ е пре лѣце ѧчепътóрю. адóа, къ пре ѡáмени ѡблъдѹѫціе. атрéѧ, къ ѧ вечїе нѹ е ѧчепътóрю; че шѝ елъ ка оунъ омъ ва съ мóарь.

---

*) Notă marginală: Матѳеи токмиторюл де лѣце ши Іеромонах, карele аѹфост фоарте ѧцелепт, пре порекалъ Бластари.

**) Прѣ ѧцелептѹл Игнѳѳи.

Pentru preotul, de va mărturisi strâmb.

*) Пéнтрꙋ прéотꙋлъ, де ва мъртꙋрисѝ стрѣмбꙋ, сáꙋ ва прѝнде тáгъ де искълитꙋ́ра лꙋй.

Глава ѿ. (pag. 19.)

Прéотꙋлъ де ва мъртꙋрисѝ стръмбꙋ дъ нискáре лꙋ́крꙋ́ре, адек(ъ) дъ вїе, сáꙋ де мошїй, сáꙋ де кáсе, сáꙋ де хáйне, сáꙋ де галбени, съ опрѣ́ціе дъ преоціа лꙋй г҃ани, ши съ с(ъ) дꙋ́кѫ съ шáзѫ ла мѣнъстѝре. ꙗръ де ва мъртꙋрисѝ асꙋпра кꙋй-вà ка съ и с(ъ) фáкѫ стрикъчꙋне ла трꙋпꙋл' óмꙋлꙋй, сáꙋ сѣ-и пїáрзѫ кїáца, сáꙋ де ѧ трꙋпꙋл' лꙋй чевà: атꙋн'че съи съ ꙗ попїа де тот. ашѝждерѣ́ съ педепсéскъ шѝ алци клирѝчи, де вѡр мъртꙋрисѝ стръмбꙋ.

Ѝръ де ва искълѝ прéотꙋлъ, вéри ла фїечѐ лꙋкрꙋ́ че ва фѝ, шѝ апой пре оурмъ ва прѝнде тáгъ де искълитꙋ́рѫ, кꙋм' аꙋ искълит рѣ́ꙋ, ачéлꙋѧ съ и съ ꙗ попїа.

**) Ѝшиждерѣ́ ши фїе чине че ва прѝнде тáгъ де запис, сáꙋ де искълитꙋ́ра лꙋи, съ фїе липсѝтъ ши гол де чѝнсте че ва авѣ́.

Ѝръ пентрꙋ прéотꙋлъ че ва мъртꙋрисѝ стрѣ́мбꙋ, аꙋ сокотѝтъ ниціе дꙋмнезъ́ціи пърѝнци, кꙋм' съ нꙋ се ѡпрѣ́скѫ ачéла прéот' де попїе, че съ и съ ꙗ попїа де тóтъ.

Pentru preotul, de vor cădea lucrurile sfinte.

Пентрꙋ прéотꙋлъ кáреле ва слꙋжѝ ши се вѡ́ръ върса сфнтеле, сáꙋ и ва къдѣ ѕвѣ́зда. ши кѣндъ сѣнтъ сфнтеле ѡбършѝте, ши пентрꙋ прескꙋ́риле проскомидѝте дъ ле вѡ́ръ мѣнкà кѣйнїй.

Главà: рѯд. (pag. 135—136.)

***) Де съ ва тъмплà кꙋм-вà, съ се вѣ́рсе сфнтеле май найнте де въхóдꙋлъ чéлъ мáре, атꙋн'че прéотꙋлъ ꙗрѫ съ фáкѫ адóа проскомидїе, ши ѡбършѝндъ деплѝнъ, съ зѝкъ шѝ млтва прѣдъложéнїей, дѣ́чїа атꙋ́нче съ ѧчѣ́пѫ дмнзеꙗска лꙋтꙋ́ргіе де аколò, де оунде сѣ́ꙋ тъмплáтъ де с'аꙋ върсáтъ сфнтеле, ши съ ò ѡбършáскъ де тóтъ, ши съ се прич(е)ꙗꙋꙗскъ дмнзеé-

*) Істиннан ѧпърат.

**) Съкор карѳаген' кан: гі.

***) Іѡанъ Кѝтрꙋс.

цилор тайни, ши съ фа́къ отпустъ. Яръ дъ се вѡ́рь върса̀ дупъ въхо́дулъ че́л' ма́ре, ѧтру скрисо́аре ача́ста нѹ̀ май афлъм, съ се ма́й фа́къ алтъ проскомидїе. Яръ дъ се ва тъмпла̀ съ мъньнче дмнзеескул' агнецъ шо́аречe са́у алтъ жнга́нїе, ши пре́отул' ну-л ва ведѣ, атунче требуе съ фа́къ алтъ проскомидїе, де ва хѝ май найнте де въхо́дул чел ма́ре; Яръ пре́отулъ, съ се исповедѣскъ де пъка́тул' лу́й ла архїере́улъ съ́у, ши архїере́улъ съ-л канонѣскъ, Яръ нѹ̀ съ-й ꙗ да́рулъ. ши кано́нулъ лу́й Ясте: съ-л' опре́ци кътъ-ва̀ врѣ́ме, де съ ва фѝ тъмплатъ съ се фа́къ ача́ела лу́кру дъ лѣ́нѣ лу́й. Яръ де ва хѝ невое́ де пре́отъ, ши се ва тъмпла̀ ѧ по́стулъ че́л' ма́ре ла кръчу́нъ, са́у ла боботѣ́зъ, са́у алте зи́ле ма́ри, ка̀ съ нѹ̀ се опрѣ́скъ лу́кру́л' лу́й дмнзе́у, атунче съ н'а́йбъ пре́отулъ кано́нъ де опрѣ́лъ, че нѹ́май по́сть, млстенїе, млтве, ши ру́гъ. Иръ сфнтеле ка́реле се́ вѡ́ръ върса̀, ка́де-се пре́отулу́й, съ ле адуне ѧтру́нъ ва́съ кура́т' ши съ ле ба́це оунде се спа́лъ, дѣ́ка се ва прчцу́й дмнзе́цилор та́йни; са́у ѧтру́алтъ ло́къ сфнтъ съ ле ако́пере; съ нѹ̀ се ка́лче, са́у съ се тѣ́мпле ѧтру́алтъ ки́пъ. ши де се ва тѣ́мпла̀, а при́нде ачѣ́ спуркъчу́не, ка́реле ау мънка́тъ дмнзе́скулъ агнецъ, атунче съ-лъ ѧгро́апе ѧ пъмѣ́нтъ.

Иръ де ва къдѣ́ звѣ́зда дъпре дискос, съ фїе опри́тъ де лутургїе, дѣ́ нѹ̀ се прич(е)цу́й зи́ле м.

Pentru uciderea furului.

Пентру че́ле че оучи́гъ пре фу́ръ, кѣндулъ вѡ́рь при́нде фурѣндъ де фа́цъ. Глава̀: смз. (pag. 243.)

зач. а. Че́ла че ва оучи́де фу́рулъ, кѣндулъ ва гъси́ фурѣндуй бука́теле, ача́ела нѹ̀ се ва черта̀, ѧсъ де съ ва афла̀ к'а́у съри́тъ асу́пра стъпѣнулу́й ку бука́теле, ш'а́у фо́стъ дѣ́лъ оучи́дерѣ. ача́ста се сокотѣ́це, кѣндъ нѹ̀ ва путѣ ѧтру́алтъ ки́пъ съ-шъ ско́аце бука́теле дела ача́елъ фу́ръ, фърж нѹ́май ку мо́артѣ.

в. По́ате неци́не съ-шъ стрѣнгъ прїа́тенїй, вечи́нїй, ши алци стрїи́ни ку арме, съ-шъ ка́уте ши сѣ-шъ а́пере бука́теле, фърж ни́че о черта́ре.

г. Чи́не ва авѣ̀ ла ди́нсулъ вре оунъ лу́кру стрїи́нъ, ши вѡръ вени́ съ-л фу́ре, атунче по́ате съ оучи́гъ пре фу́рїи фъръ ни́че о сминтѣ́лъ, че съ зи́че, фъръ ни́че о черта́ре. мъка́ръ къ Ясте ача́елъ лу́кру ши стрїи́нъ.

д҃. Тóтъ óмꙋлъ пóате съ-шъ ѧ̀ бꙋкáтеле дела чéла, че-й ле ци́не шї-й ле пъзѣ́ще, мъкáръ де ш'áръ фѝ пꙋ́съ ши кезáшъ, кꙋ́мъ съ-й дѣ̀ бꙋкáтеле тоате де фáцѫ ла врѣ́мѣ, кѣндъ с'аꙋ токми́тъ; ѩрѫ чéла кꙋ бꙋкáтеле тóтъ ѩсте вóлникъ орн оунде 'ш ва гъсѝ бꙋкáтеле, тóтъ съ ши ле ѧ̀, фїе че врѣ́ме ва фѝ.

е҃. Пóате фїечи́не съ оучи́гѫ фърѫ чертáре пре чéла, че съ гътѣ́ще сѣ́-лъ фꙋ́ре. че съ зи́че, възѣндꙋ-лъ къ пꙋ́не скáрѫ съ се сꙋ́е, сáꙋ сáпѫ пре сꙋптъ кáсѫ, сáꙋ спáрце пърѣ́теле.

Pentru vrăjí.*)

Пентрꙋ врѣ́жи ши фъмекъторїе, ши пентрꙋ чéѧ че мéргъ не ла въжитѡ́ри, ши пентрꙋ чéѧ че полáртъ бáере. глава тки. (pag. 315.)

**) Канóнꙋлъ з҃е ал мáрелꙋй Василїе порꙋнчѣ́ще, къ въжитóрюлъ ши чела че варсѣ чѣ́ръ, саꙋ плꙋ́мбъ, коситóрю, саꙋ кáреле лѣ́гъ бърка́тꙋлъ ши мꙋ́ѩрѣ съ нꙋ́ се ѧпреꙋ́не.

***) Ши съ ци́ци, къ пре ачéѧ кїáмъ въжнтóри, кáрїи кїáмъ дрáчїи, ши фак врѣ́жиле, пре воил(е) чѣ́лѣ че вѡр ѧтрꙋ стрикъчꙋ́нѣ ѡáменилѡр. Ѧкъ ци чéѧ че адꙋ́къ въжитѡ́рїй ѧ кáселе лѡръ, съ ле скóацъ въж, саꙋ кáрїи читескъ стѣ́леле, саꙋ ка съ ѧвѣ́це чевà че нꙋ́ цїꙋ, саꙋ се дꙋк ла въжитѡ́ри, саꙋ ла въж(и)тóаре: ачéѧ е҃ ани съ нꙋ с(ъ) прич(е)щꙋѩскъ.

†) Ѧшиждерѣ ши чéѧ че пóартѫ бáере, саꙋ нърóкꙋлъ, честа че зи́к' оáменїи къ аре нърок омꙋлъ, саꙋ воръ къꙋтà де вѡ́р сокотїи зїóа ѧ кáрѣ сѣꙋ нъскꙋтъ, бꙋнъ ѩсте аꙋ рѣ̀, ачéѧ съ се канонѣ́скъ ани е҃.

Săborul al cincilea. (pag. 589—590.)

Сѫ́тꙋл ши а тóатѫ лꙋ́мѣ събор ал е҃. лѣ. фъкꙋ́тꙋ-сѣꙋ ѧ четáтѣ Визáнтїей, адекѫ а Цр҃ригрáдꙋлꙋй, дꙋпѫ ал пáтрꙋлѣ събóръ, дѣ́ка трекꙋ́се ани рв҃, ѩрѫ дела хс҃ ани фк҃з, ѧтр'áл' оптъспрезѣ́челѣ анъ де ѧпъръцїа а лꙋй Ѩстинїáнъ чел мáре,

*) cf. 1645. mai sus pag. 116.

**) Мáреле Василїе кан. з҃е.

***) Каꙋтѫ де вез бине де ачастѫ сокотѣ́л(ѫ).

†) Съкóрꙋл' де л(а) анкїра. кан. кд.

ши се адꙋнáрѫ р҃ѯе сфнци ши пꙋртътѡри де дмнзъꙋ пъринци. . . . . ѩрѫ Вигилїе пáпа дела Рѡма ерà ши елъ атꙋнче ла Цриград. дѣчїа кѣте порꙋнчѝ ачéст' сфнтъ събóръ, елъ тóате ле ѧтърѝ ши ле печетлꙋй. адекѫ дрѣптеле, крединчóаселе ши мынтꙋйтѡареле порꙋнчй ши прáвиле, кáреле се фъкꙋсе ла Халкидѡна ши ла чѣлѣ л-алте сфнте събóарѫ, тóате ле дърмонѝрѫ ши ле алѣсерѫ дъ негѝнѫ ши де плѣвѫ, ши ле лꙋминáрѫ лꙋмїй православéй. ѩрѫ пре ачѣле ерéсꙋре, че ѧколцїà ши ръсърїà, пре тóате ле дезръдъчинáрѫ ши ле проклецѝрѫ. ши ашà ѧтѣй скóасерѫ ши проклецѝрѫ пре Ѡригéнъ, ши пре тóатѫ скриптꙋ́ра ши ѧвъцътꙋ́ра лꙋй. ашиждерѣ ши пе Євáгрїе ши пре Дидѝмъ, ши пре оуч(е)нѝчїй лѡрь, ши пре чéѧ че аскꙋлтà ши се плекà догмáтелѡръ лѡр, адекѫ скриптꙋ́рїи ши ѧвъцътꙋ́рїй лѡр, кà нѝце оуч(е)нѝчи че цинѣ ѧвъцътꙋ́риле а лꙋй Ѡригéнъ. кáрїи нꙋ́ хꙋлїа нѝче лъсà бърфѣлеле еллинéци, че бродїà ши се невоѧ съ ле адáогѫ, ши съ ле липѣскѫ бесѣрничїй. ши зичѣ, ѡкаáиничїй дъ ей, кꙋмъ сꙋ́флетꙋлъ ѧблъ сѝнгꙋръ маннайнте де типосѝрѣ трꙋ́пꙋлꙋй, ши зичѣ, къ ѧтрѫ дѣчїа ѧ трꙋ́пъ ши се нáце; ши зичѣ ѩрѫ, къ дѣка мóаре омꙋлъ ачéла, ел' мѣрце ши се нáце ѧтр'áлтꙋль, ши ѩр мали зичѣ, дѣка мóаре омꙋлъ ачéла, се нáце де кѣте орї-и ѩсте вóѧ. ши мали бърфїà де зичѣ, къ несфѣршѝта мꙋ́нкѫ аре сфѣршéнїе, ши дрáчїй ѩрѫ вѡ́ръ съ-ш' вїе ла а лѡ́ръ чѝнсте. ши мáй грънѧ, зикѣндъ, къ х҃с немѝка нꙋ́ се деспáрте де нѡи, че тóкма асѣмене нѡѧ. мали баламꙋцїà зикѣндъ, къ нꙋ е рáюлъ, нѝче е фъкꙋ́т' де дмнзеꙋ. май бърфїà зикѣндъ, къ Ѧдáмъ нꙋ л'аꙋ фъкꙋ́тъ дмнзéꙋ кꙋ трꙋп; ши алте хꙋ́ле мꙋ́лте ѧтꙋнѣрекъ скрѝсерѫ; ши пре мꙋ́лци де ла сфнта ши адеверѝта бесѣрикѫ пїердꙋ́рѫ; кари скриптꙋ́ри, оунїи ле цинѣ ѧ тáинѫ, ши нꙋ́ врѣ съ ле арáте де фáцѫ аѩвѣ. къч къ ла ал пáтрꙋлѣ събóръ, нꙋ́ се пꙋтꙋръ въдѝ тóате (мъкáръ де шѝ лепъдáрѫ ачѣстѣ, оунїи де ѧ сфнцїи пърѝнци, къч къ майнайнте де ачел събóръ, адек'(ъ) де ал' пáтрꙋлѣ, фꙋсѣсе трéй връжмáши прóклеци еретѝчи) ѩрѫ апóй тот се въдѝрѫ. дѣчїа кѣндъ ѧчепꙋ́рѫ а се ръсфирà ачѣле рѣле ерéсꙋри ши ѧвъцътꙋ́ри виклѣне, ѧтрꙋ мꙋ́лци ѡáмени; атꙋ́нче се адꙋнѫ ши ачéстъ сфнтъ събóръ ал' чѝнчилѣ, ши проклецѝрѫ скриптꙋ́риле лѡ́ръ чѣле хꙋлитѡáре.

Cele şapte vârste ale omului.

*) Пентрꙋ кѣ шáпте вѣрсте аре óмꙋлъ, ши кáреле сѫнтъ, ши кꙋ́мъ съ кїáмъ . главà . зї. (pag. 723.)

Кокóнъ ѥсте óмꙋлъ дѣка нáцїе, пѣнъ ла д҃ ани . Копи́лъ се кїáмъ дела пáтрꙋ ани, пѣнъ ла пáтрꙋспрезѣче . Кътрїи́гъ ѥсте де ѧ ѣ҃ ани, пѣнъ ѧ доазéчи ши дóй . Конїи́к адекъ жꙋ́не ѥсте де ѧ доазéчи ши трéй де ани, пѣнъ ѧ мв. Бърбáтъ ѥсте де ѧ мв . де ани, пѣнъ ѧ нѕ . ѥаржъ бътрѣ́нъ ѥсте дела нѕ пѣнъ ла ѯо . ѥаржъ Мáторъ ѥсте дела о҃ де ани, пѣнъ ла оптъзéчи : дѣчїа мани мꙋ́лтъ непꙋти́нцѫ ши дꙋрéри ши бóале.

LIV.

1654.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 28. Copie din 1816. Folio nepaginat, fol. 1—86. — *b*. Ms. Gaster 1817. Folio, fol. 1—91 paginate. — cf. Archiva istor. I, 2. pag. 111 urm. şi ed. Bucureşti 1843.)

Лчепꙋтꙋл ѧвѫцътꙋ́рилор бꙋ́нꙋлꙋи крединчос Іѡ Нѣ́гое вв҃д цѫ́рїи Ѹнгровлáхїеи, кáреле аꙋ ѧвѫцат пре фі́ю-съꙋ Ѳеѡдóсїе вв҃д.

Партѣ динтъи . кꙋвѫнтꙋл. (Fol. 1 a.)

Юбитꙋл мїеꙋ фі́ю! Мáй наинте де тóате съ кáде съ чинстéци, ши̑ съ лáꙋзи не.ѧчетат пре дм҃нзéꙋ, чел мáре ши бꙋн ши милостив, ши зидитóрюл нóстрꙋ чел ѧцелéпт ши зїѡа ши нóаптѣ, ши ѧ тóт чѣ́сꙋл, ши ѧ тот лóкꙋл; ши фóарте съ кꙋви́не съ-л слъвéци, ши съ-л' мърéци кꙋ глáс' пекꙋрмат, ши кꙋ кѫнтъри непъръси́те, ка пре чел че нѣ́ꙋ фъкꙋт, ши̑ нѣꙋ скос дин ѧтꙋнéрек лà лꙋмі́нъ, ши̑ дин неѳїинцъ ла фїи́нцъ . ѡ кѫт есте де мꙋ́лтъ ми́ла та доамне! ши̑ гѫндꙋл, ши кꙋцетꙋл тъꙋ, че-л ай спре ѡáменїи . ѡ мáре тáинъ ши минꙋнáтъ! чі́не вà пꙋтѣ̀ спꙋ́не тоáте пꙋтéриле тáле дм҃не . ши лáꙋда слáвеи тáле . дм҃нзéꙋ пентрꙋ ми́ла са чѣ мꙋлтъ, лъкꙋ́й ѧтрꙋ́ ноі ѡáмении, ши съ арътъ нóаѡъ . дм҃нзéꙋ фꙋ̀ ѧ чéрю, ши

*) Glosă: Дм҃зеѡ даскали.

ѡм пре пъмѫнт', ши ѧтр'амѫндоашъ десъвѫршит. ши пре ѡм ши-л фъкѹ фію юбитѹ ми мощѣнѹ ѧмпъръціи сале. ѡ маре есте таина ѧцелепчіюнии тале дмне, каре фѹ спре нои ѡаменнии. вениці дар съ мърим пре дмнзеѹл нострѹ, ши съ стригъм димпреѹнъ кѹ дав(и)д, зикѫнд: стригаци лѹи дмнзеѹ тот пъмѫнтѹл, слѹжици лѹи дмнзеѹ ѧн веселіе, ѧнтраци ѧнаинтѣ лѹи кѹ бѹкѹріие ши кѹ веселіе, ши кѹ кѹръціе. съ циці къ ачела нѣѹ фъкѹт, ѩр нѹ нѹй, ши ачела есте дмнзеѹл нострѹ, ши нои нородѹл лѹи сѫнтем ши ѡиле пъшѹни лѹи; ѧнтрацй прин порциле лѹи кѹ исповеданіе, ѧн кѹрциле лѹи кѹ кѫитѣри; мъртѹрисици-въ лѹй ши лъѹдаци нѹмеле лѹи; къ есте бѹн ши милостив домнѹл ши сфѫнтѹл дмнезеѹл нострѹ, къ есте мила лѹи чѣ маре ѧ вечи кѹ нѹи, ши бѹнътатѣ лѹи чѣ мѹлтъ. ши дин нимик нѣѹ фъкѹт, къ сѫнтем, ка съ лъѹдъм пре чел че нѣѹ фъкѹт, домнѹл домнилор ши дмнзеѹл дмнзеилор.

Pilda cu inorogul.

(Ms. *a*. fol. 31 b — 32 a. — Ms. *b*. fol. 36 a – 36 b.)

Ѧчецѣ съ асѫмънъ ѹнѹи ѡм, че фѹцѣ де ѹн инорог ши нѹ пѹтѣ нічи кѹм съ рабде ши съ търпѣскъ стригарѣ ши збератѹл гласѹлѹи лѹи, челѹи гроазнек' ши ѧнфрикошат, че фѹцїѫ таре, ка нѹ кѹмва съ-л ажѹнгъ ши съ-л мънъиче. ши аша фѹцинд, къзѹ ѧтр'о гроапъ маре; ши дѣка къзѹ ѧнтр'ънса, ел афлъ аколо ѹн копачю, ши съ апѹкъ де съ ѹркъ ѧнтр'ънсѹл, ши стътѹ кѹ пичоареле пре ніще рамѹрй, ши гѫндѣ, къ ва фй ѧ паче, фъръ нічи ѡ грижъ. ѩр дѣка съ ѹркъ ел ши къѹтъ ла ръдъчина ачелѹи копачю ши възѹ. в. шоаричи, ѹнѹл ера албѹ ши алтѹл нѣгрѹ, ши родѣ тотдѣѹна ачел копачю ѧ кареера ел. ши атъта ѧл росесе кът нѹмаи пѹцинел ѧи ера ка съ каз(ъ) жос'. дечи къѹтъ ѧн фѹндѹл ачеи гропи, ши възѹ ѹн шарпе маре ши гроазнек', ши ѹнде сѹфла ишà дин гѹра лѹи паръ де фокѹ, ши винѣ кѹ гѹра къскатѫ, ши кѹ динции рънжицй, нѹмаи съ-л ѧнгицъ. ши дѣчии ѩр къѹтъ спре партѣ ѧ котрò ста ел кѹ пичоареле, ши възѹ. д. капете де аспидъ, ѹнде съ ивиръ дин малѹл ачелà, че ера. ши ѩр къѹтъ ѧн сѹс', ши възѹ, ѹнде пикà динтр'о рамѹръ ачелѹи копачю, къте ѡ пикътѹръ де мїере. ши дѣка възѹ ачѣ пѹцинъ мїере, ѹнтъ де а-ши маи адѹче аминте де ачеле ръѹтъци мѹлте, че-л ѧнкѹнцюрасе; къ динафаръ де ачѣ гроапъ, ста

инорóгѹл, ста съ-л мънънче; ѩр .рн фѹндѹл грóпїи, рънжà ачéл шарпе грóазнек', ка съ-л .рнгúцъ; ѩр копáчюл .рн кáре съ ѹркасе, ера пѹцинел нѹман ка съ кáзъ; ѩр пичоáреле шѝ ле пѹсéсе пе нúце рáмѹрѝ, ѹскáте ши пѹтреде. ши ѹитъ ачесте ръѹтѣцѝ, шѝ греѹтѣцѝ тóате, ши съ порни спре ачѣ пѹцúнъ (мїере) че пикà динтр'ачѣ рáмѹр(ъ).

Тълкѹл: ачаста ѩсте .ркипѹúрѣ челор, че съ .ршáлъ кѹ .ршълъчюнѣ лѹмїи ачецѣ, каре акѹм цї-ѡ вóю тълкѹѝ. инорóгѹл семнѣзъ моáртѣ, каре гонéце съ ажѹнгъ пре тот нѣмѹл лѹи адам; ѩр ачѣ грóапъ мáре, ѩсте лѹмѣ ачаста, кáре ѩсте плúнъ де кѹрселе морцни; ѩр конáчюл ачéла, кáреле-л родѣ тотдѣѹна ачéй шоáречи, де кареле съ апѹкáсе ачел ѡм де съ цинѣ, ачела ѫсте вїѫца а фїеце кѣрѹѫ ѡм, ши съ скѹртѣзъ трекѫнд зїѡа ши нóаптѣ, ши съ апрóпїе де сфѫршит; ѩр чѣле . д҃ . капете де асúдъ, семнѣзъ . д҃ . стúхїй, дин кáре съ токмéце трѹпѹл ѡмѹлѹи; кáре де ле ва пѹртà чиневà рѣѹ шѝ кѹм нѹ съ кáде, дечи съ ва ръсинѝ токмúрѣ трѹпѹлѹѝ; ѩр фокѹл ачела, че нишà дин сѹфлáрѣ ачéлѹи шáрпе, ачела семнѣзъ гроазничи шѝ кѹмплúте мáце áле ѩдѹлѹи, каре ацѣптъ, съ .рнгúцъ шѝ съ амистѹѫскъ пре чеи, че юбéскѹ ман вѣртос фрѹмѹсéцѣ ши чúнстѣ лѹмїи ачéцѣ, декът бѹнътáтѣ вѣкѹлѹѝ че ва съ фїе; ѩр ачѣ пикътѹръ де мїере семнѣзъ, дѹлчéциле лѹмїи ачецѫ, кѹ кáре амъцѣце ши .ршáлъ пре прїетенїи съѝ, ши нѹ-и лáсъ съ съ грижаскъ де спъсенїе ши мѫнтѹúрѣ сѹфлетелор.

Pilda cu şarpele, porumbul şi gripsorul.

(Ms. *a*. fol. 50b—51b. — Ms. *b*. fol. 57a – 58a.)

Пилдъ кѹ шарпеле.

Фрацилор ши фецни мїеи! ам съ въ спѹю шѝ алте пилде, кáре сѫнтѹ арътáте ман ѩве ши кѣр, къ-м адѹк аминте де кѹвънтѹл домнѹлѹи нострѹ ис҃. хс҃. каре грѫѝ ла еѵгалїе ши зúсе: фúци .рнцелепци ка шърпии шѝ .рнтреци ка порѹмбии; дечи аскѹлтáци акѹм съ шúци, кѹм ѩсте .рцелепчюнѣ шарпелѹи. шáрпиле есте ѡ жигáнїе маѝ .рнцелѣптъ ши ман кѹмплúтъ декът тóате жигъниле; ши тот дѣѹна съ рóагъ лѹѝ дмнзéѹ, ка съ вазъ кип де ѡм, пентрѹ къ ѡмѹл ѩсте шѝ поáртъ подоáба лѹѝ дмнзéѹ; шѝ апóй ѩръ съ рóагъ, ка ѡмѹл съ нѹ кáзъ пре джнсѹл. дечи ел дека вéде пре ѡм, фѹце съ съ аскѹнзъ ѹндевà, ѩр дека мерце ѡмѹл дѹпъ джнсѹл, ши-л ажѹн-

ѿе, ѩр ел ѧши акопере ка́пѹл кѹ тот тр̾ѹпѹл, ши ши-л аскѹнде де сѹпт джнсѹл, ка до́аръ ш(и) л'ар пѹтѣ́ фери здравън. къ ѿїе, къ дека ва скъпа̀ здра́въ́н капѹл ши сънътос, дечи мъкар де ѩр здрѹмика̀ ши фъръме тот тр̾ѹпѹл, ѩр ши-л ва виндика̀ трѹпѹл; ѩр де́ка и съ (ва) здробѝ ка́пѹл, дечии тот тр̾ѹпѹл лѹи ва ръмънѣ кѹ джнсѹл здробит ши сфъръмат. веде́ци ача́стъ жига́нїе, кѹм ѧши дъ тот тр̾ѹпѹл спре ѹчи́дерѣ ши спре здробире, ѩр ка́пѹл ши-л пъзе́ще ши-л фере́ще; ашиждѐрѣ ши во́й фра́цилор, съ въ пъзи́ци ши съ въ фери́цй сѹ́флетеле. къ ка́пѹл ѡмѹлѹи чел адевъра́т ѩсте сѹфлетѹл. дечи де вор фи сѹ́флетеле во́астре дрепте, ши тр̾ѹпѹриле вор фѝ дрепте; ѩр де вецї пїерде сѹ́флетеле; дечїи ши тр̾ѹпѹриле воа́стре ѧндоитъ мѹикъ вор добъндѝ ши ни́чи ѡ да́тъ нѹ ѡ̀ вор виндека̀.

Ши алтъ пилдъ кѹ порѹмбѹл. пѡрѹмбѹл ѩсте ѡ пасъре ман бѹ́нъ ши ман ѧнтрѣ́гъ, декът то́ате па́съриле; шѝ кжнд мерце съ съ хрънѣскъ, ши апѹ́къ грънцѹл кѹ гѹра, нѹ ѡ ѧнгите, чи-л ци́не ѧн гѹръ ши съ пъзѣ́ще, ши ка́ѹтъ съ нѹ кѹм-ва съ съ ла́се ла джнсѹл ѹлеѹл ши съ-л принзъ. дечии дека веде къ нѹ ѩсте ѹлеѹл дѣсѹпра лѹи, атѹнчѣ ел ѧнги́те грънцѹл. ѩтъ ача́стъ фїинд (ѡ па́съре) веде́ци кѹм съ стрежѹе́ще шѝ съ пъзѣ́ще, ка съ нѹ́ пїѧе кѹм-ва фъръ време; аша шѝ вой фра́цилор ши фецїи мїеи! ѧцеле́цци пилда де ла ачест порѹмбѹ, шѝ въ ѧнвъца́ци ши въ дешки́децї ѡкїи, ши ведецї къ ви́не ѹле́ѹл, адекъ ча́сѹл морцїи. ши кънд шедецї ла ма́съ, де въ веселицї кѹ мънкъри ши кѹ бъѹтѹ́рй, нѹ фа́чецї ворбе ши кѹвинте де лѹкрѹри деша́рте шѝ фъръ де испра́въ, чи привегѣцй ши въ гътї́ци; къ нѹ цнци ѧн че час ва венѝ мо́артѣ; пентрѹ ачѧ тот дѣѹна съ въ фїе гъндѹриле ши кѹцетеле ла дмнзе́ѹ, шѝ въ ѧнтърици кѹ кѹвинтиле лѹи дмнзе́ѹ, ши въ стръжѹ́ци кѹм съ стръжѹе́ще ши порѹ́мбѹл де вънъторїѧ ѹле́ѹлѹи. къ кѹм ѩсте ѹлеѹл порѹмбилор, аша̀ не ѩсте ши но́аѡ чѣ́сѹл морцїи.

Пилдъ пентрѹ стратокамил кареле съ ѧцеле́це грѝѱор.

Стратока́мил аднкъ грѝѱорѹл, ѩсте ѡ па́съре ма́ре, ши ман ме́ще́ръ дъкът тоа́те па́съриле, дечи дека ѡаѡ, ши кжнд ва съ скоа́цъ пѹ́й, ел нѹ за́че пре ѡа́ѡ ка алте пасърй, съ ле клочѣ́скъ шѝ съ ле ѧкълзѣ́скъ кѹ трѹпѹл; чи ле ба́гъ ѧн апъ шѝ ле пъзѣ́ще кѹ ѡкїи ши кѹ ми́нтѣ, шѝ ка́ѹтъ тот ла ѩле, ши зїѡа шѝ но́аптѣ не.ѧчетат, пънъ че съ кло́ческѹ ѡаѡле, ши-шѝ ско́ате пѹ́й; ѩр де-ш ва̀ дезлипѝ ѡкїии ши мин-

тѣ де дꙋпъ ѡáѡ, шѝ ва привѝ ѧнтр'алтъ парте, ꙗсте алтъ жигáнїе де-ш сѣмъинъ кꙋ шарпеле, пе кáре ѡ кїѧмъ аспидъ; дечи кѫнд веде пре стратокáмил пъзиндꙋ-ш ѡáѡле ши кътꙋтънд ла дѫнселе, ꙗр ѧ вени (l. вине) ши съ апропїе деи дъстꙋл ши стъ ши ацѣптъ, ка дóаръ ши ва ѧнтоарче стратокáм(ил)ꙋл ѡкїи, съ каꙋте ѧнкотро-вà, ꙗр ѧ съ сꙋфле спре дѫнселе; ши де дх҃ꙋл ѝ съ ле стрѝче, ши съ ле ѧнпꙋцъ. ши пѣнъ нꙋ скоáте стратокáмилꙋл пꙋи съи, нꙋ фꙋ́це ачѣ аспѝдъ. ашѝждерѣ ши ѧнтꙋнкатꙋл сатáна. кънд веде пре ѡм къ стъ кꙋ рꙋ́гъ ши ворбéце кътръ дмнзéꙋ ши ꙗсте плин де бꙋнътъци, ши де кꙋвинтеле лꙋи дмнзéꙋ, тóате ле лáсъ ши стъ тот аколò, ка доáръ ар стрикà бꙋнътъциле лꙋи, ка ши аспида ѡáѡле стратокамилꙋлꙋи. пентрꙋ ачеѧ фрáцилор ши фецїи мїеи! кънд веници ла бисéрикъ съ въ рꙋгáци, съ нꙋ въ фїе ворбиле ничи гъндꙋрѝле пентрꙋ солїи вóꙗрѝ, сáꙋ де сéмиле кáре веци врѣ съ лꙋаци кꙋи-ва, ши съ сокотѝцѝ сáꙋ де аꙋрꙋл шѝ де арꙋинтꙋл вострꙋ, шѝ де алте авꙋцїи; чи ничи де ꙋн лꙋ́крꙋ дешѣрт съ нꙋ ворбицѝ, шѝ съ въ пъзѝцѝ де тоáте лꙋкрꙋрѝле, че нꙋ съ кад. ши съ авéцѝ мѝнтѣ ѧнтрѣгъ кътръ стъпѣнꙋл чел де сꙋ́с', домнꙋл нострꙋ ис. х҃с. зїѡа шѝ ноаптѣ шѝ ѧн тóатъ времѣ, ка съ погоáръ ши съ вїе кълдꙋра дмнзейрии лꙋи ѧн минцѝле ноáстре, де ла дрѣпта лꙋи чѣ пꙋтéрникъ, ши тꙋтꙋрор бирꙋнтоáре, ши съ съ ꙋмпле ѝнимиле воастре де дх҃ꙋл сѫжит.

Pentru judecată.

(Ms. *a*. fol. 65b — 66b. — Ms. *b*. fol. 71a — 71b.)

Кꙋвѫнт пентрꙋ жꙋдекатъ а лꙋи Іѡ. Нѣгое воевод кътр фїю-съꙋ Ѳеодóсїе, ши кътре алци домни, ѧн че кип во жꙋдекà.

Фътꙋл мїеꙋ! жꙋдеката ла ꙋн лꙋ́крꙋ съ ꙋитъ ман кꙋ дѫнсꙋл, адекъ ла дрептате; дрептꙋ ачéѧ, че ѧ че ва фѝ жꙋде тóрю требꙋе съ-ши пꙋ́е тот гъндꙋл ши кꙋцетꙋл спре а дрептáте. ѧнсъ дрептáтѣ. в҃. лꙋкрꙋрѝ фѧче: ꙋнꙋл къ и дéце челор нъпъстꙋйцѝ. алтꙋл къ осън ѣце пре чей р домнꙋл кáре ва жꙋдекà пе дрептáте, ачела ste domnꙋ ad ши ꙋнсꙋл лꙋи дмнзéꙋ. ꙗр домнꙋл кáре va жꙋдекà г тáте ши пре лѣцѣ лꙋи дмнзéꙋ ачела нꙋ ste domnꙋ, va кема ѧндрептътóрю ши ꙋнсꙋл лꙋи дмнзеꙋ; че ꙋн вас нетребник, гътит спре пїерзáре, ши партѣ и

лȣи кȣ ал фъцарничилор. пентрȣ ачеѧ фътȣл мїеȣ ши вои
фрацилор! кжнд вéци врѣ съ ешицй, ка съ фáчецй жȣдекáтъ
ѧи диван, ѧнтѣю въ съ кáде, съ въ рȣгáцй домнȣлȣи нострȣ
ис. хс. съ въ лȣминѣзе ши съ въ ѧнтърѣскъ, ка съ кȣнóа-
цїецй адевѣрȣл ши дрептáтѣ. ши ла рȣгъчюниле вóастре
чѣле де таинъ, ѧнтр'ачест кип съ въ рȣгацй: ѡ ѧнпърáте
атот-цинитóрюл! чела че аи фъкȣт чéрюл ши пъмжнтȣл, ши
аи алес пре нóй дин тóате зидирile тале, съ фим ȣншїи тъи,
ка съ ѧнпърцим дрептáтѣ сърачилор фъръ де фъцърничїе,
дела тине черем ѧнпърате, домнȣл нострȣ, съ не ѧнтърéци
кȣ търїѧ тà, шй съ не ѧнпачии инимиле, ши съ не дешкúзи
ѡкии чеи сȣфлетеци кȣ ѧнцелепчюне ши кȣ причéпере, ка съ
фáчем жȣдекáтъ дрѣптъ, пентрȣ ка нȣ кȣм-ва де недрептъ-
циле ноастре съ фим лепъдаци ши изгоници ла ѧнфрикошáта
а тà жȣдекáтъ. сокотици ши ведеци че лȣкрȣ маре ѩсте жȣ-
декáта. пентрȣ ачеѧ ши вóй, кжнд вéцй шедѣ съ жȣдекаци
ла дúван, съ авецй динпреȣнъ жȣдекътóрии пре лжнгъ вои,
боéри, ѡамени бȣни, искȣсúцй ши алешй; ка ши боéри тúнерии
де лжнгъ вои, съ ѧ тóцй ѧнвъцътȣ́ри бȣ́не ши искȣсúте
дин гȣриле вóастре. дечи ши ѧн тáинъ съ зúчеци кътре
чеи че шъд динпреȣнъ жȣдекътóрй: воери дȣмнвоастрѣ ши
фрацилорѝ! де вом грешй чевà ла жȣдекáтъ, съ нȣ аскȣндеци
адевѣрȣл, ничи съ тъчéци, чй не спȣ́неци ѧндáтъ ка съ
ѧндрептъм; къ ачáстъ жȣдекатъ ѩсте а лȣи дмнзéȣ, чи тре-
бȣéце ши съ кáде съ жȣдекъм пре тоци сърачи пре дрептáте. ши
съ нȣ ѩсъ дела ной нúминѣ кȣ инима ѡмидúстъ (? b: l. ѡби-
дúтъ) ши кȣ недрептáте. ши кънд веи съ съ фáкъ жȣдекáтъ,
съ те делетничецй де мжнїе ши де лéне. къ ѡмȣл чел мжнїѡс'
ши чел леневóс', ничи ѡ дрептáте нȣ вá фáче сърáкȣлȣи. ши
съ-цй стрънци мúнтѣ, чѣ бърбътѣскъ ѧн кап; съ нȣ ци съ
клáтинъ гжндȣл, ка трестїѧ кжнд ѡ бáте вжнтȣл; шй съ нȣ
фъцърничéци кȣ вóе вегѣтъ челȣи богат, ничи ѩръ съ милȣ-
éци кȣ жȣдекáта пре чел сърак; чи съ фáчи жȣдекáтъ дрѣптъ,
ши богáцилор ши сърáчилор. къ дмнзéȣ в'áȣ алéс ши в'áȣ
пȣ́сȣ ѡáменилор, ка ȣн извор де апъ пентрȣ тóци; чи съ нȣ
фици ȣнора апъ дȣлче, алтора амáръ. ши ла жȣдекáтъ съ
нȣ въ причúцй, ка нȣ кȣмва, не.ѧнцелегънд жалба сърáкȣлȣи,
съ-л жȣдекáци кȣ недрептáте, сáȣ дáръ де-и вà фй фрúкъ ши
съ ва ȣлȣй шй нȣ вà пȣтѣ спȣ́не деслȣшит, чи съ-л ѧнтре-
бáци де мȣлте ѡрй, пънъ и съ ва потолй фрúка, ши кȣ кȣ-
винте дȣлчи съ-й зúчеци: омȣле, нȣ́-цй· фїе фрúкъ, нúчи те

те́ме, чи те трезве́ще шй те дещрѣ́пттъ, ши-м спꙋне жалба́ та́ кꙋ адевърꙋл, ка съ-ци пꙋтем лꙋа са́ма ши но́й, ши съ те жꙋдекъм пре дрепта́те. ıар де вещи ши грешй ла жꙋдека́тъ, ши бое́рий воıрїй вор причепе къ ац грешит, пентрꙋ къ нꙋ вещй фй ѧнцеле́с' жꙋдека́та вре ꙋнꙋи сърак, съ нꙋ въ па́е къ въ фак рꙋши́не ѧндрептъндꙋ-въ, саꙋ съ ципещи мѫнїе ѧи иними воастръ пентрꙋ ачел лꙋ́крꙋ; чй ѧнтр'ачел чѣс съ приимищи ачел кꙋвънтꙋ кꙋ бꙋкꙋрїе, шй съ кемащи ıаръ пре сърачи, съ ле фа́чещи дрепта́те. ка нꙋ кꙋм-ва, дꙋпъ че ѫщи фъкꙋт жꙋдека́тъ рѣ, съ въ па́е ръꙋ, ши съ ръмънещи кꙋ иними ѧндоитъ, къ пꙋтънд съ ѧндрептащи жꙋдека́та, де рꙋши́не ши де мѫнїе, ѡ лъса́щи не.ѧндрепта́тъ. къ май би́не ıесте съ фици кꙋ иними ѧнфрънтъ, декът съ фачи сърракꙋлꙋи стръмбъта́те. къ зи́че прѡѡрокꙋл: иними здроби́тъ шй смери́тъ нꙋ ѡ ва дефъима̀ дмнзе́ꙋ. чи дар ла жꙋдекѣщиле та́ле съ фїи дрептꙋ, нефъща́рник шй смерит, къ кꙋ ачéсте трей бꙋнъттъци, ни́чи ѡ да́тъ нꙋ те вей сминтй. пентрꙋ къ да́рꙋл лꙋи дмнзе́ꙋ те ва лꙋмина̀ а кꙋноаще адевѣрꙋл а фїеще ка́ре жꙋдека́тъ; ıар недрептатѣ шй фъщърничїѧ ши трꙋфїѧ ѧцн ва ѧнтꙋнека минтѣ, ши вей къдѣ ѧи пръпа́стїѧ ръѡтѣщїй, де карѣ съ не рꙋгъм кꙋ кꙋцет кꙋрат жꙋдекъто́рюлꙋи челꙋи нефъща́рник, дмнꙋлꙋй нострꙋ хс. съ не ферѣ́скъ, ка съ пꙋтем ста̀ ѧнаинтѣ ѧнфрикоша́тꙋлꙋи жꙋдец ал лꙋй, ла адоаѡ ши прослъви́та лꙋи вени́ре, невиновац ши фъръ метѣ́хнъ, ѧнтрꙋ лаꙋда лꙋи.

LV.

1654.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 28. 1816. fol. 88—107. — *b*. Ms. Gaster 1817. fol. 93—111.)

Бїѧца ши тра́юл сфнцїи са́ле пъринтелꙋи нострꙋ. Нифон патрїархꙋл Царигра́дꙋлꙋи ..... скри́съ де кир Гаврїил про́тꙋл, адикъ мои марile сфета́гории.

Scăparea Basarabeștilor de cursa luĭ Mihnea.

(Ms. *a*. fol. 94a—94b. — Ms. *b*. fol. 99a—99b. — cf. *c*. Ms. bibl. centr. No. 20, sec. XVII, fol. 267—269. — *d*. Ms. bibl. centr. s. n. sec. XVII [Chronică copiă din 1753] fol. 9a—10a.)

Де́чи дꙋпъ моа́ртѣ лꙋи (Радꙋ) бое́ри нꙋ съ пꙋтѣ вой, пре чи́не вор пꙋне до́мнꙋ; къ ꙋнїи зичѣ, съ фїе честа, ıар алцїи ба̀

че́ла, ши̂ ера̀ гълчѣ́въ ши чѣ́ртъ ѧ̀трꙋ джнши̂и, дꙋпъ кꙋвънтꙋл евангелїеи че зи́че: кжнд съ ва̀ ѧ̀пърцѝ каса аджнсюши, атꙋнчѣ съ ва пꙋстїии. ши аша̀ фиинд ей ѧ̀пърекиѧци, ръдика́ръ ка́знъ асꙋ́пра лꙋи (? l. лор) пентрꙋ пъкателе ло́р, кꙋм зисесе феричи́тꙋл Ни́фон, ши пꙋ́серъ домнꙋ ѧ̀ скаꙋнꙋ цѣ́рий пре Михнѣ фечо́рꙋл Дра́чїи арма́шꙋл. ши кꙋм апꙋкъ домнїѧ ѧ̀да́тъ съ дезбрѣ́къ лꙋпꙋл де пїелѣ ѡи, ши-ш астꙋ́пъ ꙋреки́ле ка аспи́да ши̂ ка василискꙋл, ꙗр аркꙋл ши-л ѧ̀кордъ ши гътѝ съцеци де съцета̀, ши сабїѧ ши-ѡ фꙋлцера̀, ши мжна ши-ѡ ѧ̀търѣ спре ране, ши̂ принсе пре то́ци боерии чеи мари ши алешии, ши и мꙋнчѝ кꙋ мꙋлте мꙋнчи ши кꙋмпли́те, ши ле лꙋѡ тоа́тъ авꙋцїѧ; ши съ кꙋлка кꙋ жꙋпѣнесе́ле ши кꙋ фетеле лор ѧ̀нали́нтѣ ѡкилор лѡр. де́чии ꙋнора лѣ́кꙋ тъѧ́т насꙋ́риле ши бꙋзеле, пре алции ꙗꙋ ѧ̀некат, ши пре алции ꙗꙋ спънзꙋрат. ꙗр ел съ ѧ̀нбогъцѣ, ши̂ крецѣ ка кїедрꙋл пънъ ла черю, ши-ш ꙋмплꙋ то́атъ во́ѧ са̀. ꙗр пре ꙋн нѣ́м, каре ера ман алес ши ман темътóрю де дмнзеꙋ, кърꙋѧ-й ера̀ нꙋ́меле де мо́шии Бановцѝ, адекъ Бъсъръбе́цѝ, ел кꙋ мꙋлте амъцѣ́ле ши шꙋте́ле ши кꙋ греле жꙋръмжнтꙋри съ лега̀, кꙋ бое́рїи кари ера̀ де ачел нѣ́м, къ нꙋ-и ва ѡморѣ, ни́чи ле ва фаче вре ѡ невое, ши фъ́кꙋ ши кърцѝ де жꙋръмжнтꙋ ши де афꙋриса́нїе. ꙗр ел ѧ̀ тоа́те зи́леле съпа̀ гроа́пъ, ши кꙋцета̀ кꙋм ва фа́че съ-л ꙗрзъ, ши̂ нѣ́мꙋл лор ка съ нꙋ съ ман поменѣ́скъ ѧ̀ цара Панонїей; ꙗр рꙋгъчю́нѣ сфжнтꙋлꙋи Нифон нꙋ-л слобозѣ, ни́чи-л лъса̀ съ ле фа́къ ни́чи ꙋн нека́зꙋ, ши тоа́те мецешꙋгꙋриле лꙋй чѣ́ле хиклѣ́не, ка нице пъꙗжени съ стрика. ꙗр ел фиинд ѧ̀демнат де тоате ръѡтъциле фирии са́ле, кїемъ пе Стоикан сфѣ́тникꙋл съꙋ чел ман ма́ре, ши ѧ̀трѣ нꙋ́ман кꙋ джнсꙋл ѧ̀ о пивница домнѣ́скъ, ши скоасе пре пивницар афа́ръ. ꙗр кꙋ во́ѧ лꙋи дмнзеꙋ ръма́съ ꙋн ко́пил, ка́ре ера̀ ши ел дин ачел нѣ́м, ши спре каре фъчѣ сфат съ-л пїѧрзъ; ши дека възꙋ пре недре́птꙋл домнꙋ, къ ѧ̀трѣ ѧ̀ пивницъ, ел съ ꙋмплꙋ де фри́къ ши̂ де гроа́зъ, ши неавжнд ꙋнде фꙋцѝ, ѧ̀трѣ ѧ̀тр'о бꙋ́те сѣ́къ де съ аскꙋнсъ. къ аша токмѝ дмнзеꙋ. ши̂ кꙋм ѧ̀трѣ ѧ̀ пивни́цъ домнꙋл кꙋ Стоикан, ѧ̀чепꙋрѣ а съ сфътꙋй, кꙋм ши ѧ̀ че кип вор фа́че съ пїѧрзъ пре ачел нѣ́м, кꙋцетънд къ нꙋ ꙗсте ни́минѣ ѧ̀ пивни́цъ съ-и аꙋзъ; дечии дека ѡбъ́ршѝ сфатꙋл, кїемъ пре пивничѣ́р, ши зи́се, съ ле дѣ́ вин съ бѣ́, де ꙋнде ва фѝ ман бꙋн; ши дека бъꙋ́рѣ ешѝ до́мнꙋл ши Стоикан дин пивни́цъ вѣ́селѝ, гъндинд къ н'аꙋ аꙋзит нимѝнѣ сфа́тꙋл ло́р чел фиклѣ́ки. дечи дꙋпъ джнши̂и еши ши копи́лꙋл фꙋриш, ши нꙋ спꙋ́съ нимънꙋи нимика, че-ш къꙋта трѣ́ба ши

слѫжба сѧ, пънъ афлъ вре́ме ши порлеж (! l. при-) де спо́се
пъри́нцилор ши нѣмѹлѹи сѣѹ че́лѹи мари ма́ре, тоа́те лѹкрѹ-
риле ши фиклешѹгѹри́ле кълкъто́рюлѹи де жѹръмѫнт до́мнѹ.
дечїи ей дека аѹзи́ръ аша, ши кѹноскѹ́ръ къ сѫнтѹ адевъра́те
кѹвинтеле лѹи, ей съ адѹна́ръ де съ сфътѹи́ръ ши лѹѡаръ
авѹцїе ши ѡа́мени кът пѹтѹ́ръ, ши̇ трекѹ́ръ дѹнъръ́ де ачеа
па́рте ши скъпаръ тоци де кѹрса Михнїеи водъ, кълкъто́рюлѹи
де жѹръмѫнтѹ; къ ера̇ дмнзеѹ кѹ̇ дѫншии, ши рѹгъчю́нили
сфѫнтѹлѹи Нифои патрїархѹл, ши нѹ́ пѹтѣ нимини́ѣ съ съ
потривѣскъ лор' ка ши̇ лѹи Моиси ма́реле прошрок.

Mânăstirea de Argeş.

(Ms. *a*. fol. 100a — 100b. — Ms. *b*. fol. 104a — 104b. — Ms. *c*. fol. 290 — 292. — Ms. *d*. fol. 22a — 22b.)

Ши спа́рсъ (Нѣгое водъ) митрополїѧ дин Ѧрцеш дин
темелїѧ ей, ши зиди̇ ѧ локѹл ей алтъ сфѫнтъ бисерикъ, тот де
пїѧтръ чюпли́тъ, ши̇ нетезѝтъ, ши съпа́тъ кѹ̇ фло́рй. ши
аѹ прі́нсѹ тоа́те пїѣтриле пре динлъѹнтрѹ дин дѡс, ѹна кѹ̇
алта ѧ ско́абе де фїер кѹ̇ ма́ре мецешѹ́гѹ, ши аѹ върсат
плѹмбѹ, де лѣѹ ѧтърит; ши аѹ фъкѹт прин мижло́кѹл
тинзии бисеричии : вї : стълпи налци, тот дъ пїѧтръ чоплици,
ши̇ ѧвъртѝцй, фоарте фрѹмоши ши минѹнаци, ка́ре ѧкипѹ-
е́скѹ : вї : апостоли; ши ѧ сфѫнтѹл ѡлтар дѣсѹпра прѣсто́лѹлѹи,
ѧкъ фъкѹ ѹн лѹкрѹ минѹнат, кѹ̇ тѹрлишоа́ре върса́те; ѩр
ферестриле бисерични, ши але ѡлта́рюлѹй чѣле пе дѣсѹпра̇ ши
але ти́нзии, тот скоби́те ши ръзбътѹте прин пїѧтръ, кѹ̇ маре
мецешѹг ле фъкѹ. ши ла мижлок ѡ ѡколи̇ кѹ̇ ѹн брѣѹ дъ пїѧтръ
ѧплетит ѧ треи ви́це, ши чоплит кѹ̇ фло́рй ши по́лент. бисе-
ри́ка кѹ̇ ѡлтарюл динпреѹнъ кѹ̇ тинда, ѧкипѹинд сфѫнта ши
недъспърцитъ тро́ицъ. ѩр пре сѹпт страшина̇ чѣ̇ май дъ
жос, ѧпрежѹрѹл а тоа́тъ бисери́ка фъкѹ̇ ка ѡ страшинъ тот дъ
мармѹ́ръ а́лбъ, чопли́тъ кѹ̇ фло́рй, ши фоарте скоби́тъ ши съ-
па́тъ фрѹмо́с'. ѩр акоперемѫнтѹл, тот дъ плѹмбѹ аместекат
кѹ̇ коси́тор. ши крѹчеле пре тѹ́рле, тот полентѣ кѹ̇ аѹр. ши тѹр-
леле тот чопли́те кѹ̇ фло́рй, ши ѹниле фъкѹте сѹчи́те. ши̇ ѧпре-
жѹ́рюл бо́лтело́р' фъкѹте тот стѣ́ле дъ пїѧтръ чопли́тъ кѹ̇
мецешѹг, ши полеи́те кѹ̇ аѹр. ши фъкѹ ѹн чердъчел денаинтѣ
бисерични пре : д : стълпи де мармѹ́ръ, пестри́ци, фоарте ми-
нѹна́тъ болти́тъ ши зѹгръви́тъ ши ѧвъли́т ши ачѣ́ла кѹ̇

плꙋмбꙋ. ши фъкꙋ скара бисеричии тот дъ пїѧтръ скобитъ кꙋ флорй, ши кꙋ : ві : трѣпте, ѧсемнънд : ві : семинцїи але лꙋи Ісраил. ши пардосй тоатъ бисерика, тинда шй ѡлтарюл дин-преꙋнъ ши ачел чердъчел, кꙋ мармꙋръ албъ, шй ѡ ѧподобй пре дин лъꙋнтрꙋ ши пре дин афаръ фоарте фрꙋмос'. ши тоате скобитꙋриле пїетрилор дин афаръ ле въѱй кꙋ лазꙋр албастрꙋ, ѩр флориле ле полей кꙋ аꙋр. ши аша вом пꙋтѣ спꙋне, кꙋ адевърат, къ нꙋ ѩсте аша маре ши соборникъ ка Сїѡнꙋл, кареле фъкꙋ Соломон, нїчи кà сфѫнтà Софїѧ, каре ѡ фъкꙋ мареле ѧпърат Іꙋстїниан, ѩр кꙋ фрꙋмꙋсецѣ ѩсте маи пре дѣсꙋпра ачелора.

LVI.

1657.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de întărire.

(Jaşi 7165.)

† Бомы иѡнашко рꙋсꙋл вел лог. и щефан боꙋл вел дворник долнѣи земли. и валїе гхетман и пъркълаб сꙋчавски. и дабижѧ вел дворник вишнъи земли. и илїе шептелич вел постелник. и глигорїе рꙋсꙋл вел спѣтар. и некꙋлаю могилдѧ вел чашник. и соломон бърлъдѣнꙋ вел вистиѩрник. и дарие къраб ъи вел комис. и хрисоскꙋл вел меделничѧр. и мирон чоголѣ вел клꙋчѧр. и косте моцок вел слꙋцар. и грꙋмазъ вел армаш. и антиѡхїе агà. и некꙋлаю бꙋхꙋш трети логѳ. и василїе шолдан житничѧр. и дꙋмитрашко рошкат. и строескꙋл. и рꙋцинъ дворник гхлобини. и инии болѣри и сни боѩрски. ѡт дворглмѣ его млсть : скрїем ши мъртꙋрисим кꙋ частъ скрисоаре а ноастръ. кꙋм аꙋ венит ѧннаинтѣ мърїеи сале домнꙋ нострꙋ. ши наинтѧ ноастръ дмнꙋлꙋи пелин вистиѩрникꙋл ши глигорашко герман де илишъщи. ши симіѡн де шилешеꙋ, ши кꙋ алци фраци а лор. ши аꙋ пърът де фацъ, пе фичорїи мꙋрцецилор. пентрꙋ сат, пентрꙋ михалчи че-и ѧ цинꙋтꙋл чернъꙋцилор, ѧн ѡколꙋл търгꙋлꙋи. ѕикънд дмнлꙋи пелин вистиѩрникꙋл ши кꙋ фрацїи съи, че скрїем маи сꙋс : кꙋм ачел сат михалчюл ле ѩсте лор дрѩптѫ мошїе, кꙋмпъръторꙋра мошꙋлꙋи лор, лꙋи гаврил моцо-

чел, дела илѧ вамешѹл; ѩръ илеи вамешѹлѹи ѩѹ фост дарѣ дела бътрънѹл цефан водъ; ши-л цини мѹрецїи кѹ ѧмпресѹръ-тѹръ. ѩръ мѹрецїи тоатъ аѹ дат самъ ѧнаинтѣ мърїеи сале домнѹ ностръ, ши ннаинтѧ ноастръ, кѹм еи ачел сат михалчюл, ѧл цин къ ле ѩсте скимбътѹръ кѹ цефан водъ томша кѹ сатѹл лор кѹ солка, карелѣ л'аѹ дат цефан водъ мънъстирен сале солкъи; ши ли-ѩѹ дат ѡр пентрѹ сат пентрѹ солка, сатѹл михалчюл че скрїем мани сѹс, фїинд сат домнескѹ де ѡколѹл чернъѹцилор. ши нимърѹи н'аѹ фост дат, че аѹ фост тот пре сама домнѩскъ пънъ ѧнтр'ачѣ врѣме. дечи мѹрецїи аѹ арътат ши ѹрик де ла цефан водъ, ши 'нтъритѹри де пре ла алци домни, ч'аѹ фост мани пре ѹрмъ, скрїинд кѹм аѹ фъкѹт скимбѹ кѹ мѹрецїи прекѹм ѕичем мани сѹс. — дечи мърїи са домнѹ ностръ, фъкѹтѹ-лиѹ лѣце пе дрептате, ши фъръ де грабъ. ш'аѹ фъкѹт чинститѧ картѧ мърїеи сале ла дѹмитрашко дръгѹцъскѹл пъркълабѹл де сѹчавъ, ши ла кд де ѡамени бѹни, слѹци домнеци ши боѩри де цръ, мецеѩши денпрецѹрѹл ачелѹи сат михалчюл, съ каѹте ачеи ѡамени бѹни кѹ сѹфлетеле лор, кѹм ѡр ци кѹ дрептѹл, де рънднл ачелѹи сат михалчюл, а кѹи аѹ фост; ши кѹм аѹ апѹкат еи дин мошии лор ши дин пъринцїи лор; цинѹт-аѹ ачел сат мошии саѹ пъринцїи лѹи пелин вистиѩрникѹл ши а фрацилор съи, че скриѹ мани сѹс? ши фост-аѹ ачел сат дат дела цефан водъ, илеи вамъшѹлѹи? ши дела илѧ вамъшѹл фостѹ-л'аѹ кѹмпърат гаврил моцочел мошѹл лор? прекѹм ѧн че кип ѡр ци. ши съ факъ дела дъншїи, дела тоци мъртѹрїе кѹ искълитѹриле ши кѹ печецилe лор, съ дѣ цире мърїеи сале домнѹ ностръ. дечи дакѫ аѹ мърсѹ чинститъ картѧ мърїеи сале домнѹ ностръ аколо, еи с'аѹ стрънсѹ, ачеи ѡамени бѹни тоци, ши аѹ сокотит ши аѹ фъкѹт мъртѹрїе дела дъншїи, кѹ жѹръмънт маре, кѹм еи дин мошїи лор ши дин пъринцїи лор аѹ апѹкат ачел сат михалчюл, тот сат де ѡкол ши пре сама домнѩскъ, пънъ че л'аѹ дат цефан водъ мѹрецилор, пентрѹ сатѹл лор пентрѹ солка. ѩръ еи нѹ цинѹ, ниче аѹ аѹѕит съ фїе цинѹт мошїи саѹ пъринцїи вистиѩрникѹлѹи пелин ши а фрацилор съи, че скриѹ ман сѹс. — дечи ачѣ мъртѹрїе дела ачеи ѡамени бѹни, мърнѩ-са домнѹ ностръ аѹ кре5ѹт-о, ши нои тоци. ши ѩѹ фъкѹт мърнѩ-са домнѹ ностръ дирес де пъръ ши де ѧндрептаре, ла мънѹле мѹрецилор. пентрѹ ачѣѧ ши нои, дѹпъ кѹм цим, къ дрепт а мъртѹриси нѹ-и пъкат, фъкѹт-ам ши дела нои ачастъ мъртѹрїе ла мънѹле мѹрецилор, ка съ ле фїе лор де крединцъ ѧндрептаре, пен-

тръ ачаста пъръ съ нъ-и мани пъраскъ ѧн вѣчи. — пентръ крединца тоци ам искълит: ши еъ контжш ърикарюл ам скрис. съ с(ъ) цїе.

ъ ѩс. лт. зрѣе.
мсца фев. ї.

LVII.

ca. 1660—1680.

(Ms. Cipariu. Organul luminărei No. XXV, p. 130. — cf. Principia p. 114. No. Ss. b.)

Громовник.

Де съ ва ѧтимпла ѧ числа бербечилор. ачесто семно. фи-ва моарте ѧ ѡи марї. ши пъине ши миаръ молтъ ва хи. ши фечюрии мичи мори-вор молци. ше ѧтъръта-съ-вор лимбиле. ши моарте фї-ва де сабие. аколо сопто семно спонѣ. ше оун кап маре ръдика-съ-ва. ши апои маре фоамете фи-ва. споне ръъ. еръ де съ ва котремора пъмжнтъл ѧ числа ѡилѡр. мълтъ фоаметѣ съ аратъ. ши моарте де сабие. ши че домно съ ва скола ѧтъи, ачела ва пери ѧтъи, ѧсъ ко виклинїе. споне ръъ.

cf. 1799. 1816.

LVIII.

ca. 1660—1680.

(Ms. Cipariu: Organul luminărei No. XXV, p. 131—132. — cf. Princip. p. 114, No. Rr. g.)

Geografia Ardealuluĭ.

Де цара ардѣлъли ши де цинътъл ен, кътє сънт. тот пре самж. ѧчепът.

Ардѣлъл нъ жсте царж фоарте маре. ши нъмани о парте че съ зиче олатъри де цинът, карѣ жсте деспре партѧ църъїен оунгъреци, ачаста ѩсте пре цинътъре ѧпърцитж.

Ѧтжи цинът. хънид ванда. хинидоара, четате карѣ с'ав зидит де ѩнкъл водъ, фечоръл лъи жикмонт краю, кареле ав фост нъскът дин морсїма фатж де ръмжн. дечи ачест ѩнк.

че ѩѹ зис хѹніад ѩнъш водъ ел аѹ зидит хѹнидвар . ши аѹ нъскѹт диитр'жис матїѧш краю . ши ѧтр'ачест цинѹт ѩсте дева четате ши ѡраш, карѣ ѩсте сѹс ѧтр'ѹи дѣл . ѧтр'ачаста аѹ фост ши ѧ горгїю демѹлт в вонвози.

Ѧл доиле цинѹт . гюла фїевар . шї-аѹ пѹс нѹмеле гюла пентрѹ нѹмеле оунѹи кълпитан оунгѹреск . карїи аѹ фост з капїтани, кънд аѹ венит оунгѹрїи дела скитїѧ . ши аѹ венит анчи ѧтрѹ ардѣл . ачаста гюла фїервар, алба юлїе . маннанте era мáре лок ши богат ши era лок де епископїе . ши мѹлте бесѣречи кѹ мѹлци преѹци ши era богаци, ши мѹлте одеждїи ши скѹле . акóло ѧсте ѡ бесѣрекъ ши оун тѹрн ѧнаат кáреле л'аѹ зидит ѩнкѹл (Ms. ѩнѹл) вѡдъ, че-и зик хѹнѣдї ѩнош, тот де пїетри чоплите кѹ мáре келтѹѧлѫ, ши ѧлъѹнтрѹ ѡ аѹ фръмсецат кѹ иконе де аѹр ши де арцинт, ши мѹлте скѹмпе ѡдеждїи де летѹргїе, ши кѹм съ каде вешменте де свницїе, кѹ аѹр ши кѹ пїетрї скѹмпе ши мъргърїтарю . ѩр кънд аѹ фост кѹрсѹл айлор ѧфнѕ, ачѣстѣ тоате с'аѹ лъсат, ши с'аѹ апѹкат алтеле.

Ѧтреѧ вармегїе . че се спѹне цинѹтѹл тѹрден, кареле-и нѹмеле пре ѡрашѹл тѹрден . акѡло сънт ѡкне форте алѣсе . апроапе де динсе кѹръ ѧ жос ѡ áпъ фоарте фрѹмоасъ, карѣ съ кѣмъ аренїѧш, шї-и зик апъ полїитѫ . акѡло лѫнгъ тѹрда сѹс ѧ кóастѫ аѹ фост оун ѡраш фоарте фрѹмос ал рóманилор, пре нѹме с'аѹ кемат : селинѹм . ши акѹм съ коноаште поарта четѫцїеи . десѹпра порцеи сѹс аѹ фост ѡ спатъ крѹнтъ, ѧ кип скрис . ши ѧ оунгюл деспре апѹс, аѹ фост фоарте ѡ четате фрѹмоасъ . ши дин четате аѹ фост в пъртъсѣкле че съ зик пъдѹри де пїатрѫ пре кале (l. подѹри де пїатрѫ etc.) ашѣѹ фост мергѫнд афарѫ дин четате : оунѹл мерце спре клѹж, ши дѣчи мѣрце ѧ жос пънъ ла дѣж, ман ѕ мїле де лок; аш'аѹ фост де лат къ аѹ пѹтѹт ѧбла в каре алътѹрѣ . алтѹл мерцѧ (Ms. мецѧ) дечинде престе арїѧш*) пънъ ѧтр'о четате пѹстїе . де аколѣ ѩр мѣрце афарѫ престе апà мѹръшѹлѹи . ши дѣчи тот мѣрце ѧ сѹс пре апъ, пънъ ла ѡшерхѣли мѹрѫш, ман і мїле де лок . ачѣстѧ тоате рѹмънїи лѣѹ пъртъсит кѹ маре келтѹѧлъ . ѧкъ мѹлтъ четѫци пре мѹлте локѹре съ гъсеск ѧ ардѣл . лѫнгъ бълград, ши лѫнгъ сас-шебеш.

Ѧл патрѹле цинѹт, ал колоцѹлѹи (sic!) пре ачѣѧ ши клѹжѹл съ кѣмъ четате . че ши аколѣ сънт нице ѡкне де сáре фоарте алѣсе . ши ѧтр'ачест цинѹт, нѹман ка в мїле де лок,

*) Glosă: áпъ полеи́тъ.

ѥсте ѡ четате фоарте алѣсъ, че съ зи́че клѫжѫл. ши маинте с'аѫ ке́мат немцѣще клаоузенбѫрг. ѧтр'ачѣсте четате с'аѫ нъскѫт ма́тїѧш краю, ѧ четатѧ чѣ вѧке, ѧтр'о ка́съ ма́ре вѣке, карѣ ѥсте ла поарта деспре амїазѫзи, токма ѧна-ѧнаинте-и (sic!) ѥсте.

Ѧл чинчиле цинѫт, че съ кѣмъ добока́и. ачаста ѥсте четатѣ дѧжѫлѫи. ши ѥсте ши аколо ѡ ѡкнъ де саре фоарте веститъ, апроапе де со́меш. ши де акѡло а мїлѫ де лок ѥсте оун балванїош, ка́ре аѫ фост фоарте таре ѧ ардѣл. дела балванїош, оунвар, че съ кѣмъ се́квáръш, де кътръ ръсърит ѥсте четате де скаѫн. лънгъ ачѣѧ ѧкъ сънт ѡкне фрѫмоасе.

Ѧл шѣселе цинѫт съ кѣмъ калотаи. ачѣста ѐ де марцине де ардѣл ши де алте пърци але църїи, кѫм ѧтъи ла ал д кап (спѫне). къ спре мїазъ ноапте ши спре апѫс, сънт ачѣсте цинѫтѫре ѧ ардѣл деспре цара оунгѫрѣскъ; парте ѥр, деспре ръсърит ши деспре амїазъ зи, деспре молдова ши деспре цара рѫмънѣскъ. маи мѫлт нърод лъкѫеск ѧтр'ачѣсть царъ.

Ѧтъи ѥсте спре молдова ѡ четате че съ кїамъ бїстри́ца. ши ачаста ѡ аѫ дат ифїѫ ласло́ краю*), фечорѫл лѫи албїрт краю, лѫи хѫнїд ѡ́ноши гѫбернатѫл. ѥнкѫл вѡдъ, кареле аѫ фост гѫбернат пре цара оунгѫрѣскъ. ши ел аѫ фост татъ лѫи матїѧш краю. ши мѫлтъ избъндъ фъчѣ кѫ ѡщиле ѧпротива тѫрчилор. ши кѫ ачѣсте витежїи мѫлте сате ши четѫци аѫ дърѫнт витѧжилор лѫи. дѫпъ ачѣѧ аѫ кѫмпърат дин рѫда сасілор дин ардѣл цинѫтѫл, кѫ ѡ са́мъ де бани.

Ѧтр'ачѣстѫ парте ши ѧтр'ачест цинѫт, ѧсте ѡ четате фрѫмоасъ токма лънгъ мѫнте, че съ кѣмъ (?). пре кѫрсѫл апеи бїстри́цѫ дин сѫс де четате д мїле де лок, ѥсте баѧ роднї чѣ вѣке, оунде аѫ лѫкрат маи де мѫлт къте : м : де мецери; карїи аѫ фост ла ачѣле бъи, лѫкра́ кѫ маре хаснѫ, акмѫ ѧкъ лѫкрѣзѫ, че нѫ кѫ атъта са́мъ де ѡамени ши нѫ ашѣ хаснъ.

) Дѫпъ ачѣста, съкѫи. аѫ фост ѡамени сло́бозї ши нѣмиши. ши апро́апе де чеѧ че аѫ (венит Cip.) делà скитїѧ. ши ачецѣ аѫ фост маи бътръни ши сло́бози, н'аѫ дат нимърѫи нимик*) ничи аѫ слѫжит. ѥр де с'аѫ тъмплат де аѫ венит нискари врѫжмаши асѫпра църїеи, еи атѫнчи с'аѫ скѫлат дѫпъ порѫнка краюлѫи, ѧнаинтѧ врѫжмашилор съи. ши кѫнд с'аѫ корѫнат краюл, ѥр еи аѫ дат де ѡм къте оун боѫ грас. ши ѡа́мени де ѡасте аѫ фост. ши пъмънтѫл съкѫилор ѥсте ѧпър-

*) Glose: тінър Владислав краю. **) Дъ съкѫи. ***) ничи дажде.

цит . дintр'ъншїи ес ѧ ардѣл кан бѹни, ши де трѣбъ де ѡасте, ши кан де хамѹре, ши бон мѹлци ши граши.

*) Ѩр де саси ши де зиднрѣ лор . кѹм аѹ зїдит четѫцилеѧ цара ардѣлѹлѹи, кѹм съ каде съ се цїе : сїбїи, карѣ ѩсте мáре четáте ѧтрѹ ачѣстъ царъ . ши сасшебеш . Клаѹзѹм бѹрг (sic!) че съ зи́че клѹжѹл . ши бїстрица . мепеш (sic!) мéдїеш . сегѹшвар, сѹгѹшар . кóрона, брашов . сасвáрош, ѡръцїѧ. ачѣсте четѫци ши ѡраше (ши сате şters în Ms.) лѣѹ ѧчепѹт ѧтън а ле зїди, шї алте мѹлте . ѩр пентрѹ мѹлте ѡцї ши ръзболе, нѹман ѡраш ши сáте съ цин, кáреле сънт ѧпърците пре скаѹне ка съ съ цїе де чине аскѹлтъ.

Кап є. де ардѣл . кът аѹ фост де маре ши кът (аѹ) фост де ферїчит.

Ѩрдѣлѹл нѹ съ вѣ(де Cip.) маре . къ нѹман де оунде-и зи́к, баѩ хѹнѹод, пънъ ла бран ѧ сѹс де брашов, дѣбїѧ сънт м де мїле де лок де лѹнг . ѩр де ларг ка к. чї ѫсте лок делѹрос, пентрѹ ачѣѧ ѫсте ши пъмънт родник . ши кѹ поаме дѹлчи . ши ѧпрежѹр ѫсте ка ѡ корѹнъ фрѹмоасъ . ши принтре ачѣсте дѣлѹре мѹлте, сънт сáте дѣсе ши фрѹмоасе . ши ѡамени лѹкрътори кѹ плѹгѹл ши кѹ сапа . ши лї съ гътѣцце грѹ ши съкаре ши мълаѐ . кѹм дѣр фї тот паче, аре пѹтѧ фї жѹмътате тот полеци**) . къчи къ дин дѣлѹре ши дин вълчѣле сáпъ нъсїпѹл ши-л спалъ, ши съ алѣце аѹр фоарте скѹмп ши бѹн . оунїи лѹкръ ла арцинт вїѵ . аѹр. арцинт . араме . плѹмб . хер . ѡцел ши пре алокѹрѣ сънт ѡраше де бъи . пре(кѹм . . . .).

LIX.

1661.

(Ms. bibl. Prag. comunicat de d. Gr. G. Tocilescu. 8⁰ mic.)

Rafail din Dragomirna: Paraclis

(slavono-român).

Повéсте ла свнтел(е) пáци.

Propovedania de paştĭ a luĭ Zlatoust. (15 foĭ.)

Чéла че-й дintрѹ свнци пърънтел(е) нóстрѹ, мáи мáрел(е) влдкъ, ч'аоу фѡсть патрїархѹл ѧ четате лоуй костан-

*) Glosă: де саси. **) Кѹ аѹр.

тин ѧпърат, че съ кѣмъ цригра́дꙋл, пъринтел(є) ѡ, коу ростоул де аꙋрь. ѧсъ нꙋ ѩꙋ фѡст ро́стꙋл свнцїи сал(є) де аоур, че ѩꙋ фѡст кꙋвинтел(є) ма́и скоумпе, декът аꙋроул. блсвѣще пъринте.

Кꙋвѣнть де ѧвъцътꙋр(ъ) ла свнтел(є) па́щи.

Гръѩще де не кѣамъ пре нѡ́й фрац, ншанъ че ѩсте кꙋ ро́стꙋл де аоур, ѡрган сꙋфлетескꙋ, ръндоунѣ ѧ мꙋлте ки́пꙋри, де покъинцъ воровитоаре; дешки́де свнтоул ростоул ши не гръѩще ноаѧ ѧвъцътоур(ъ) ма́и скоумпъ, декът аоурꙋл; ши не мънгѣе коу ли́мба ка ѧ ни́ще строу́не, ши не слобоаде ноаѧ кънтар(є) ма́й скоумпъ ши май фрꙋмоа́сѫ, декът мъргънтарюл ши ка ѡ ръндоунѣ воровітоаре, ѧ ди́воури, ѧ ки́кꙋр(и) нѐ споу́не ноаѧ бꙋкꙋрїе де примъва́ръ. пентрꙋ к'аоу стрѣлоучит ноаѧ астъѕи соарел(є) чел дирепть, ꙗс. хс. ши с'аоу арътат ноаѧ астъѕи примъва́ра, пли́нъ де мире́зма тꙋтꙋрѡр фло́рилѡр челѡр сꙋфлетещи. къ коумꙋ съ лоуминѣа́ѕъ де лꙋми́на соа́релоуй, ши лоуна ши стелел(є); ашѧ ши то́атъ лꙋмѧ съ съ мънгѣе де ѧвиерѣ лоу́й хс. къ тоа́те къте-с ѧ чер ши пре пъмънть с'аоу лоуминат. ши съ мъ́нгъе, де бꙋкꙋрїѩ ѧвїерей лоу́й хс. коум гръѩще ши проро́коул двдъ. къ ва ве́ни свнцїѩ са, де́ ва лоуми́на чѧ́ле ѧтоу́некате ши ва арѣта чѧл(є) аскоунсе. къ ши коу́моу-и при́мъвара ѧчепътꙋръ тꙋтꙋрѡр фли́рилѡр ши а ербилѡр, ашаи (!) есте ши ача́ста свнтъ ѕи́ де астъѕи. съ ѩсте нещи́не кре́щин боун ши юби́тор пре дмнѕъоу, ка съ съ ѧдоулчаскъ астѣѕи, ѧтр'ача́стъ ѕи боун де трѣгоуи́ре, че ѩсте петрѣчере; динтр'ачастъ свнтъ ѕи́ де астъѕи, съ веселѣще тоа́тъ лоу́мѣ. съ нещи́не ѩсте дин шърби коу нѣрав боун, ка съ ѧтре боу́коурънднꙋ-съ ѧтрꙋ боу́кꙋрїе дѡмнꙋ-съоу, дмнѕъꙋлоуй нострꙋ. аичѧ алѣще свънтоул ачесть коувѣнть ши ѕич(є) ашѧ: съ нещи́не динтроу шерби коу нърав боун. ши тѡц не кемъм ботеза́ци, къц крѧ́дем ѧ хс. ші-й сънтем тѡц шъръби. че́ла че ноу ва фи коу нърав боун, ноу́-й ва фи бꙋ́кꙋрїе ѧвїере лоу́й хс. аичѧ ръспоунде свѣнтоул кꙋвънтоул ѧ трей ки́пꙋри, къ сѣнтоу тре́й чѧ́те де посничи: ѧтъй ѩсте ча́та, коум ари фи оун фе́чѡр ла татъ-съоу, деч съ невоѩще ши лоукрѣаѕи (l. -ѕъ) коу то́атъ ини́ма ши коу тоа́тъ воѧ лоу́й, пентроу къ ши, къ тоа́тъ авꙋцїѧ тътъне-съоу ѩсте а лоу́й; ачеста ѩсте ачел ѡм че́ слоу́жѧще лоу́и доумнезъоу дин ти́нерѣще пън ла бътрънѣще фъръ де

грешѣл(ъ), шѝ ѧтроу тот аоу ѧгъдѹит лоуй дмнѕъоу; пе-
тр'ачѣѧ съ кѣмъ ѧ лѡк де фечѡр. ꙗр а доà чáтъ ꙗсте ѧ
лѡк де нѣймит, къ нѣимитоул съ невоѩще де слѹжѣще ла
стѣпънѹ-съоу коу тоáтѫ инем(ъ); къч къ шѝ, кѣ ва лоуà
плат(ъ). ꙗр а треѧ чáтъ ꙗсте ѧ лѡк де шѣрбъ; къ шербоул
ел съ невоѩще, къч съ тѣме де стъпѣноу-съѹ къ-л ва бáте.
ашѧ ши нóй чеѧ сънтем пъкътош, съ не нéвоим кѹ рѹга
кътрѣ дмнѕъѹ, съ не ꙗрте пъкáтел(є) ноáстре. къ чéла че с'аѹ
невонт де с'аѹ постит ел съ ѧ астъѕи пѣнинг. къ дмнѕъѹ
дърѹѩщи(є) пре ѡм кѹ шѣсе дáрѹри: ѧтъю, кѹ кѹноáщер(є), съ
кѹноáщем пре дмнѕъѹ. адоà, съ не мънтѹим де дїаколѹл.
атреѧ, кѹ ертáре де пѣкате. аплатрà, кѹ кѹръцїꙗ трѹпѹлоуй ш'а а(!)
сѹфлетѹлоуй. ачинчѧ, кѹ ѧпреѹнáре кѹ ѧцерїй. ашѧс(ѧ), кѹ очина
ѧпърѣцїꙗ чéрюлоуй. ꙗр нéщине с'аоу невонт де с'аѹ постит
дин часоул динтъю, ел ка (? l. ва) съ ѧ астъѕй плат(ъ) дрѣптъ.
ꙗр де с'аѹ ѧтръѕнѩт нещи́не пън ла ал треил(є) час, би́не съ
мѹлцъмаскъ лоуи дмѕъоу ши съ пръзнѹѩскъ. ꙗр чи́не аоу
сосúт дѹпъ ал шас(є)ле час, немик съ нѹ сѫ ѧдоѩскъ, къ
ноу́-й ва фѝ ѧтрѹ̀ дешéртѹ. ꙗр нещи́н(є) де с'аоу зъбъвит шѝ
пън ла ал но.ѧле час, съ вїе шѝ съ съ апрóпїе, немíк съ нѹ
съ тѣáмѫ. ꙗр дѣѹ вéнит нещи́не ши'н ал оунспръѕѣчел(є) час,
немик съ нѹ́ съ спáе, пентрѹ къч аѹ̀ пестит, де с'аѹ̀ ѧтръѕїѩт.
къ ачестà коувънтѹ грѫѩще де пророчи, де мѡѵсїн шѝ де їлїе
проркъ шѝ де енѡх. шѝ ꙗр ръспѹнде деч ла(!): дин часоул дин-
тъю ꙗсте ачел ѡм, че ѧчéпе дин тинерѣце пънъ ла бътръ-
нѣце а фач(є) би́не; ѡарѐ ѧ мирéнїе, ѡарѐ ѧ кълоутърїе, де
кокѡн де сѣ ва ферѝ де пѣкате, ѧтрѹ́ тоатѫ вїѩца лоуй.
ꙗр чéла дин н-ал треил(є) час, ꙗсте ачел ѡм чé-й де. ѥї. аѝ шѝ
ва ѧчѧп(є) а фач(є) би́не. ꙗр чел дин н-ал. ѕ. час, ꙗсте ачел
ѡм че ѧчѧп(є) а фач(є) би́н(є) дин. л. де аѝ шѝ съ пъръ-
сѣще де тоáте пъкател(є) ши фáч(є) тоáте ѧвъцътоурил(є)
лоуй дмѕъоу. ꙗр чеѧ дин н-ал но.ѧле час, ей съмтоу де н
де аѝ, саоу де. ѯ. де аѝ. ꙗр чеѧ ден н-ал оунспръѕѫч(є)ле час,
ей съмтоу чеѧ, че съ ѧторкоу ла бътрънѣце ши-ш адоук
аменте къ сънтоу грешѝци шѝ пъкѣтош ши ѧчеп а плъще
шѝ а съ рѹга лоуй дмзъоу кѹ лакрѣми, шѝ съ исповедѹескоу
кътрѣ дѹхѡвничи, ши съ пъзѣскоу коу постоул шѝ кѹ рѹга,
шѝ даѹ сърко́усте пре ла свнтел(є) бесѣречи, шѝ ѧпарт мастe-
нїе сърачилѡр. макар вор фѝ шѝ де алтъ лѣце шѝ дака
съ вор ботéѕа, дѕъоу ѧ (l. ѧй) ва прїйми шѝ пре ачеѧ. ачe-
цѣ ѧкѣ-й тлъкѹѩще кѹ чéй ден н-а(л) оунспръѕѫчел(є) час.

пентр'ачѣꙗ ѕич(є) свинцїꙗ са : съ вїе ши съ съ апропїе съ ноу съ спаѐ, пентрꙋ къчѝ аоу ѧтрѣѕїѧт; къ дмѕъоу свнцїѫ са ꙗсте дръгъстос шѝ млстив спре́ тѡц ѡаменїн, ка́рїи факь воѧ свнцїи сал(є); ачеста ꙗстѐ деспꙋитороул, фоарте юбѣще пре чеѧ че слоужъскоу свнцїи сал(є) кꙋ тоа́тъ ине́ма, шѝ прїимѣще пре чел де апой ка шѝ пре чел динтъю. деч мъѧргъѐ пре че́ла дин н-а(л) оунспръѕѣчел(є) час ка шѝ пре чел дин ча́соул динтѣю, шѝ ачел де апо́й ѧл ми́лоуꙗще шѝ пре ачел динтъю ѧл мѣнгъе, шѝ ачелоуи динтѣю ѧѝ дъ, ꙗр пре чел дѣпой ѧл дъроуꙗ́ще, шѝ лоукрꙋл невоинцей че съ невоꙗще, доумнъѕъоу ѧл чинсте́ще. шѝ невоинца че фач(є) ѡ́моул, аноум(є): рꙋ́га шѝ млсте́нїе шѝ алте боунътѣци а соуфле́тоулоуѝ чѐ фа́че, постꙋл шѝ мета́нїиле кꙋ фа́ца пън ла пъмънть, дмѕъоу лаоудъ невоинца ачелꙋѧ ѡм. деч пентр'а́чѣѧ веници фра́цилѡр, съ ѧтръм кꙋ бꙋ́кꙋрїе ѧтрꙋ бꙋ́коурїе домнꙋлꙋй но́строу, бога́цїи шѝ мѣсерїи шѝ че́и динтъю шѝ чей де апои, де лоуаци плат(ъ) дрѣптѫ. сѡ́ць кꙋ сѡ́ць съ петрѣчеци, ачеѧ че в'а́ци не́воит, шѝ че́и лѣнеши ѧкъ съ съ невоꙗскѫ, шѝ ѕоуа́ пра́зникоулоуѝ съ ѡ чи́нстици; оунꙋл алтоуѧ нꙋ зави́стꙋирецци, ни́че съ ѡ̀ чинстици кꙋ ц̑о́коур, саоу кꙋ чемпои, саоу кꙋ аладуте, саоу кꙋ кънтеч(є) лоу́мещ, саоу кꙋ сълтътꙋр, коум нꙋ́ юбеще дмнѕъоу; че петрѣ́чеци доумнѣвоа́стрѫ кꙋ лꙋ́кроурил(є) чѣле дꙋ́мъещи, карел(є) юбе́ще дмнѕъоу. чеѧ че с'аоу пости́т шѝ че́ѧ че ноу с'аоу по́стит, весълици-въ астъѕи тѡц. пе́нтрꙋ бꙋкꙋрїе дѡмноулоуѝ нострꙋ лоу́ѝ іс. хс. пе́нтрꙋ ѧвїерѣ свнцїи сал(є). маса ꙗсте га́та съ въ ѧдꙋлчиц тѡц. аи́чѧ гръꙗще коувинте де свнта нафоур(ъ); съ невоиц тѡц съ фиц кꙋра́ци, ши съ виниц кꙋ крединцъ боунѫ, шѝ кꙋ веслїе соуфлетѣскѫ съ лоуац тѡц свнта на́фꙋрѫ; къ ві́целꙋл ꙗсте хрънит шѝ грас, ні́ме съ нꙋ фїе флъмъндоу. личѧ ноу гръꙗщ(є) де ви́цел де вакѫ, че гръꙗщ(є) де да́роул лꙋ́ѝ дмѕъоу, де свнта коуменекътꙋрѫ шѝ де свнта анафꙋр(ъ). шѝ чи́не ноу съ ва не́вои кꙋ по́стоул шѝ коу рꙋ́га кътрѫ хс. шѝ нꙋ съ ва гѣ́та де свнта нафꙋр(ъ) съ ѧ; ачела ѡм ꙗсте флъмъндоу шѝ пре ачаста вїа́цѫ шѝ пре чѣѧ л'аалтъ вїа́цѫ, оунде-ѝ ма́и моултꙋ а петрѣ́че. ꙗр чеѧ че съ вор не́вои шѝ вор фѝ ѧргъдꙋитор лоу́ѝ дмѕъоу шѝ ꙗоу свнта нафꙋрѫ пꙋ́рꙋрѣ шѝ съ кꙋме́некѫ ѧ постꙋри, ачеѧ вор фѝ ѧдоулчици шѝ сътоуѝ де дра́гостѣ лоу́ѝ дмѕъоу, шѝ пре ачастѫ лоу́ме шѝ маи врътѡс оунде ва фѝ ѧ вѣч а лъкоуѝ. тѡц въ ѧдꙋлчици астъѕѝ де бꙋнѣтатѣ дра́гостеи лоу́ѝ дмѕъоу. ни́ме съ нꙋ съ тъѧргꙋꙗскъ де месърътате, къ с'аоу арътат

.рпъръцїꙗ черюлꙋй, .рпреꙋнарѣ тꙋтꙋрѡр; къ нѣоу .рпреоунат .рсꙋш х҃с. кꙋ .рцерїи, ка (съ) петрѣчем .рпъръцїꙗ чѐрюлоуй. нїме съ нꙋ съ плънгъ де пъкате. .рсъ ноу ѕич(є) свн҃цїꙗ са, съ нꙋ плънцем де пъкател(є) ноастрѐ, че ѕич(є) съ плънцем де пъкател(є) лоу́й а́дам стрѣмошоу нострꙋ; къ ертар(є) аоу стрѣлꙋчит дин гроа́пъ. нїме съ нꙋ съ тѣ́амъ де морте, къ дѣка греши адам, доумнъзъоу съ мѣнїе пре семе́нцїѧ ѡменѣ́скъ. деч чїне мꙋ́рїѧ атꙋнче, тѡц мерце .р ꙗд, .р мꙋичй. доу́пѫ ачеѧ ꙗр съ млстивн дмзъоу шн съ погорь дни черь пре пъмънть, шй съ .рпели́цъ кꙋ троуп кꙋм фоу воѧ свн҃цїи сал(є), шй съ дѣде пре кии шй прѐ ръстигнїре, шй пре моа́рте, шй пре .рграꙋпаре де боу́нъ воѧ свинцїи сал(є); шй мърсъ кꙋ свн҃та кроу́ч(є) .р ꙗд, шй скоа́съ пре адам дни моунчи шй пре тѡт ро́дꙋл ѡмене́скꙋ чел свн҃цит, прорчїй шй тѡц свн҃цїй, ка́рїи ера мѡрци шй ера мерши .р ꙗд. ꙗр де атоунче .рко́ач(є), ка́рїи съмтꙋ кре́цини боун шй дрепци, ей мъргꙋ ла х҃с. пентр'а́чѣа ѕич(є) свинцїꙗ с(а), съ нꙋ не тѣ́кмем де моарте. къ моарте чѣа че ерам цйꙋнде (?), .рса дмзъоу аꙋ стѣ́нсоу шй аоу потолнт кꙋ моарте свн҃цїи сал(є). къ свн҃цїꙗ с(а), дак(ъ) .рвисъ, мѣ́рсъ ла ꙗд, де-л фрънсъ, ши-л здро́би, ши-л прѣдъ; шй дѣ́къ .ртрѣ свн҃цїꙗ с(а) .р ꙗд, ꙗдоу́л съ амърж, пентрꙋ къ съ испити съ гꙋсте де трꙋ́поул свн҃цїи сал(є); шй адекъ исаїѧ прорк҃ъ сиргꙋй .рнаинте де стри́гъ, шй ѕис(є) адек(ъ): адѐ, амъръши-те кѣ те тимпина́ши кꙋ фїюл лоу́й дмзъоу, амъръши-те шй те дешърташй, амъръши-те шй фꙋ́съшй батцо́кꙋрит, испити́ши-те съ ꙗи трꙋп шй те вътъма́ш де дмзъоу, лꙋаш пъмънть шї те тимпи́нъ черюл, испитишї-те съ ꙗи че въѕоуш, шй къѕꙋш .р че нꙋ цинꙋш. оундецї-й моа́рте ве́нинноул? ꙋнде́цї-н адѐ бирꙋи́рѣ? .рвисе х҃с ши тꙋ фꙋ́съш бирꙋит. .рвисъ х҃с ши къѕоу́ръ драчїй. .рвис(є) х҃с ши с(ъ) бꙋкꙋра́рж .рцерїи. .рвис(є) х҃с шй нич оун мѡртъ нꙋ ръмас(є) .р грѡп(ъ). кънда съ скꙋ́лъ х҃с дин гроап(ъ), ꙗр атꙋнче .рвисър(ъ) тѡц праведничїй, ка́рїи аоу фѡстꙋ дела адам пънъ ла ръстигнїрѣ лоу́н х҃с. .рсъ чей дрепци .рвисърь ши въѕоур(ъ) страднїа ши .рвїерѣ домноулꙋй нострꙋ лоу́й іс. х҃с. шй лоу.р дмзъоу дрепцїи анм (?) пре свн҃ци, шї-и доу́съ .рпъръцїꙗ че́рюлꙋй. х҃с. въ скꙋл(ъ) дни мѡрци шй фꙋ .рчепътѡр мѡрцилѡр спре .рвїе́ре, шй дешкис(є) ка́ле .рпъръцїй черюлꙋй съ маргж тѡци кре́цини, ка́рїи вор фач(є) .рвъцътꙋрил(є) свн҃цїи сал(є). ка (!) а свїнцїи сал(є), ꙗсте тоатъ чи́нстѣ шй мъри́рѣ шй бирꙋирѣ шй цинѣ́ре, .ртрꙋ вѣчи несфрѣшици ши нетрѣкꙋци. амин.

LX.

1669.

(Ms. Gaster 4⁰ nepaginat.)

Stoica: Molitvelnic

(slavono-român).

Rândueala pogrebanieĭ. (13 foĭ; fol. 1a—5b.)

. . . . . фъкꙋт' би́не ѧтрꙋ ѧвїа́рѧ' вїецїи; ꙗрѫ фъкѫто́рїи де ръꙋ ѧтрꙋ ѧвїѧрѧ ꙗюде́цꙋлꙋй. шѝ нꙋ почь еꙋ съ факꙋ де́ минеш' ни́мика, къ оарѣ-коум амь аоузит' жꙋдекь шѝ жꙋдецꙋль (м)їѧꙋ де́рептъ ѧсте, къ нꙋ че́рькь воѫ мѧ, че вое пъринте́лоуй че́лꙋѧ, че́ м'ꙋ три́мис пре мине.

Ѧча́стѫ млтвѫ съ ѡ зи́кѫ преоутрꙋль (!) ѧтрꙋ ерта́рѧ фїю́мꙋй (! l. фїюлꙋй) съꙋ чел сꙋфлетескь, грѣ́ѝндь: лꙋй дмзе́ꙋ съ не рꙋгѫм: доа́мне ми́лꙋеще-не ѧтрꙋ́ нꙋмеле пърини́тѧлꙋи, ш'а́ль фи́юлꙋи, ш'а́ль дхлꙋй свнть, шѝ пънтрꙋ рꙋгѣчюнѧ а прѣ чини́стїитеи де́спꙋйтоа́рей но́астре нѣскѣтоа́реи лꙋи дмзе́ꙋ, шѝ пꙋрꙋрѐ фи́чо́арѫ ма́рїѧ; шѝ пентрꙋ свнцїй че́й кꙋ пꙋтере че́ре́шы (! l. цы), че́нсти́тꙋль ши мъритꙋль прорк ѧнаинте а́лерѓъторю шѝ бо́тезиторюль ꙗаннь. свнцїи шѝ пре́ лъꙋдацїи апсли ши сви́нцїи пърїнцїи, трѝ сꙋтѐ шѝ ѡпть спръзѧче че ера́ ѧ не́кнїи. де́че дмзеꙋ аш'ꙋ ѧвѣцать апслии сѣии зикъндꙋле ло́рь: дѐ во́рь гре́ши ѡаме́ни де́наи́нте воа́стрѫ, пѣнѫ де ша́пте ори, кѣтѐ де́ шапте-зе́че де́ орїй съ ле́ ерта́ции лорь; ꙗрѫ ни́ме съ нꙋ зикѫ деа́ка-и-ва́ гре́ши чине́ва́, къ нꙋ-ль вою ерта пѣнѫ ла́ моарте; къ марѐ пѣкат' прїймѧ́ще ачела́ ѡм'. къ пꙋтѣ́рьничї ера́ апслїи а лѣꙋда́ шѝ а блѫ́стѫма́, шѝ а ле́га́ шѝ а де́злега́; че дмзеꙋ пентр'ачѐ зи́се кѣтрѫ свїнцїи апслн: съ во́рь грѣ́шѝ ѧна́инте воа́стрѫ фра́цїй са́ꙋ ве́чи́нїи, са́ꙋ прїетинии во́щри, пѣнѫ дѐ. з. ѡрѝ кѣте де́ шепте́зе́чы дѐ ѡри, ка съ-ѝ ерта́ции при́ ѧнїи, ка съ фиць ерта́ць шѝ во́й ѧн че́рюри. къ пентрꙋ ачѧ аоу зи́сь дѡмнезе́ꙋ апслилор' сѣй: къ оаре кѣте вец' лѣ́га́ прѐ пѣмъ́нть, фи́-ворь лега́те ши (ѧн) черю́ри, шѝ ѡаре кѣте ве́ць де́злега́ пре пъмъ́нть, съ фїе де́злега́те шѝ ѧ черю́ри. де́че дꙋпѫ ѧвѣцетꙋра́ до́мнꙋлꙋй дꙋмнезе́ꙋлꙋй шѝ мъни́тꙋйторюль носьтрꙋ а лꙋй ісс. хрстос, те е́рть шѝ еꙋ пре тине фїюль мїеоу че́ль сꙋфле́теск' імрк, ка съ фїи ерта́ть ѧн

чéсть вѣкѣ, ши ѧ чела че ва съ фїе, кѣндь вà вени̇ ѡюдéцюл чéль дéреніть, сѣ жꙋдече вїни ши морць. кѣ ачелꙋѧ-и сѣ каде тоатж слáва, ченістѣ ши ѧкинѣчюне, акоум ши̇ пꙋ́рюрѐ ши̇ ѧ вѣчїе де вѣчь. аминь.

(дꙋпж ачѧ поп(ъ) съ кънте ачéсте стрых.)

Вéниць лà сърютáрѧ чà май дé апой, фрáцилор! сѣ сѫрютъм прé ачесть мортꙋ, лъꙋдъндь прé дꙋ́мнéзѐꙋ. кѣ ѩтж аꙋ ешить динтрꙋ нáщéре сà, ши̇ кѣтрж грóапа с'áꙋ апропить, дечѐ де акꙋм нꙋ съ ва мai грижи̇ де сꙋ́пáрарѧ трꙋпꙋлꙋи чѣ дешáртж. оунде-сь акꙋм' рꙋдѧле ши сꙋцїиле? кѣ де ачещé мж ѧпáрцꙋ. адéвърь, дé(ш)ертъчюне éци ѡме! ши̇ ѧ дешѣрть тé ѧвѣлꙋéци.

Спꙋ́не тꙋ́ акоумь фрáте, кѣтрж ной: оунѐ тѐ дꙋ́чи дéнтри ной? тѣкъндь ши̇ нꙋ рѣспꙋзи; ѧтоáрче-те дé мъргъ грижи̇ тътѣне-тѣꙋ, ши плѣнцере мѣне-тà ши̇ а прилатинилор ѡ дóмꙋлеце. ѩ ни каꙋтъ дé везѝ кѣтж плѣнцере ши̇ лáкръмѝ сѣ варсж пентрꙋ тúне. оунде-сь акоумь рꙋделѐ ши̇ прїѩтинѝ? кѣ де ачещѝ мѣ (ѧ)пáрцꙋ. адéв'рь, дéшарте-сь челе ѡмéнеци!

Ѧтоунѝчи рѣспꙋнѐ мóртꙋль зúкъндꙋ: еꙋ кѣтрж дꙋ́мнꙋль дóмнезéꙋ, жꙋ́дéцꙋль мїéꙋ, мѣ дꙋ́кь, сѣ стáꙋ денанинте жꙋ́децꙋ лꙋ́й, ши съ даꙋ рѣспꙋ́нсꙋ де лꙋкрꙋрїле мѣ́ле. чѐ вóаж мъ мил'кꙋéскь, ши̇ мъ рóгь фрáцилорь! съ фачец рꙋгъчюни пéнтрꙋ менѐ; кà съ-м' фїе мїе мл҃стúвь мънтꙋитóрюл х҃с ѧн зꙋ́а де ѡюдец. оунде́-сь акоум рꙋденїйле, ши̇ прїѧтинїи? ѩтж де ачещѧ не ѧпърциим. адевѣр, тóате-сь дешáрте, чѣ́ле ѡменéци!

Ѩтж акоумь тóате мъдꙋлáриле трꙋ́пꙋлꙋй гóале съ тъвжлéскь; ши̇ съ арътáрж немꙋтáте, ши неклътúте; ши̇ фꙋ́рж фърж де ниче ѡ трѣ́бж ши немишкáте. къ мѣниле ши̇ пичóареле аꙋ слжбúть; ѡкїй аꙋ апꙋ́сь, ши с'áꙋ ѧникúс; ши̇ лúм'ба аоу амꙋрцить; ши̇ оурекиле аꙋ асꙋрзúть, ши кꙋ тъчѧ́ре съ аꙋ ѧгръдúт, кѣ съ дѧ́ грóапеи. адевѣрь, дешертжчюне еци оме! ши ѧн дешéрть те ѧвълоуеци.

Мърúрѧ пъмънтꙋлꙋй ѩсте дешáртж; ши̇ ѩтж тоáтж нъдѣ́ждѧ къ (! ка) нéце фꙋ́мь съ стúнце ши съ ръшкúржѧ. ѩтж сꙋ́флетꙋль де лà трꙋп съ ѧпáрте, ши̇ кúпꙋль фѣцей аоу перúть, оурéкиле ши пичóареле с'áꙋ вещезúть, къ съ дж грóапей. адевѣрь, тóате-сь дешáрте, чѣ́ле оменéци!

Кѣндꙋ съ ѧпáрте сꙋ́флетꙋль дела троуп, кꙋ невóйнцъ-ль апꙋ́кж ѧфрикѡшáцїи ѧнцéри. ѩрж елꙋ-шь ꙋйтж пре тáтъ-съꙋ ши̇ пре мꙋ́мъ-са, ши̇ прїѩтинїи сѣи; нꙋ́май че съ грижѧ́це де

жоудéцꙋль чéль ѧфрикошáть, шѝ коумь ва стà денайнтѧ лꙋй дмзéꙋ; къ ꙗтѫ акꙋм не ѧпър'цимь. адевърь, дешéр'ть ещи ѡме! шѝ ѧ дешъртѣ тѐ ѧнвълꙋéци.

Пре мúне сóцилорь, съ мѫ аскоултáци; деч веници де-ль сърꙋтáци, сърꙋтáрѧ чà мáи де апой, съ áꙋ фóсть чевà кътъ де пꙋцинéл' коу вóй. къ ꙗтѫ де акоумь н'авеци а-л' мáй ведѫ, пре ѧнсꙋль аичѫ. къ съ ѧнгрóапѫ коу мóрцїи ши съ дѫ грóапей, ши коу църъннѫ съ вà акоперѝ. ѡ сóцилорь! вениици, къ ꙗтѫ не деспърцимь. адевърь, дешáрте-сь тóате чѣле ѡменéци!

Кáре ѧпърцúре ѫсте ачáста фрáцилорь, карии плѣнгь, шѝ кáрїи съ тънгꙋéскь ѧнтр'ачéсть час де акоум? дéче вениици сѣ-ль сърꙋтѫм, с'аоу фóсть чевà кът де поуцинéл кꙋ нóй; къ ꙗтѫ съ дѫ грóапей, шѝ кꙋ мóрцїи съ вà ѧгроупа, шѝ кꙋ пїетри съ ва акоперѝ, шѝ ѧнтрꙋ ѧтꙋнѧрекь съ вà сълъшꙋй. дéчѝ акоумь де тóате рꙋденїйле шѝ прїѧтинїи съ деспáрте. че пентрꙋ дúнсꙋль съ рꙋгѣмь пре дмзéꙋ, ка сѣ-ль ръпáѡсе пре ѧнсꙋль пꙋрꙋрѧ ши ѧтрꙋ вѣчїи несръшúци.

Ведéци-мѫ фърѫ де глас, шѝ фърѫ де сꙋфлеть зъкѣндь денайнте-вѫ. плѣнцець дꙋпѫ мéне, фрацилорь ши прїѧтинилорь, рꙋденилорь ши кꙋноскꙋцилорь! къ ери шѝ ал'та-ери коу вóи амь грѣйть, ши дин нъпраснѫ-м венѝ часꙋль мóрцеєи чéль ѧфрикошáт. че вениици депреоунѫ, къ въ зáкь денáйнькте, де мь сърꙋтáци, сърꙋтáрѧ чà мáй де апóй. къ де акꙋмь нꙋ мъ вою мáй ѧнтóарче, нúче вóю мáй ворови кꙋ вóй. къ мѫ дꙋкь кѣтрѫ чéль жꙋдец, оунде ноу ѫсте фъцѫрїе. къ аколò вóрь стà тóць асѣменѣ, рóбїи ши деспꙋйтѡрїи, богáцїи шѝ мѣсерїи, ѧпърáцїи шѝ вѡйничїи, фїешь-кáреле коу але сáле лꙋкрꙋре; дéчи ѡре съ вóрь прослъвѝ, сáꙋ съ вóрь рꙋшина. че въ рóгь пре вóй фрáцилорь! съ въ рꙋгáци пéнтрꙋ (мúне) лꙋи χс. дмзéꙋ, кà съ нꙋ мѫ ток'мѣскѫ пре мéне соуптъ пъкáтеле мѣле, ѧн чéль лóкь ѧнтꙋнекáть; чѐ кà съ мѫ токмѣскѫ оунде ѫсте лоумúна шѝ вїѧца ча де вечїе.

Спъсѧще-не пре чеѧ, че нъдъждꙋймь спре тúне, чѣѧ че ещи мáйкѫ сóарелꙋй челꙋй лꙋминáть, нъскътóарѧ лꙋи дмзéꙋ! кꙋ дꙋлче те рóагѫ лꙋй дмнзéꙋ, съ ръпáѡсе акоум пре ачéсть мóрть, оунде съ веселéскь соуфлетеле челóрь дирéпци, ѧн бꙋнѫтъциле лоуй дмзéꙋ, ши-ль фѫ пре ѧнсꙋль мощ'нѧнь, съ лъкоуѧскѫ ѧнтрꙋ пóрциле дирéпцилорь, шѝ ѧнтрꙋ помениѧ чà вѣчникѫ.

(съ зич мл҃тва ча́ста ѧ танинж. Fol. 8b—9b)

Дꙋмнезе́ꙋ сꙋ́флетелорь шѝ ал' тꙋтꙋро́рь трꙋпꙋ́рилорь! че́ла че къл'ка́ши мо́артѧ, шѝ пре дїа́волꙋль ѧн деше́ртꙋ-ль лъса́ши, шѝ вїа́цѫ лоу́мїей са́ле ай дъръ́ить. ѧнсоу́цн до́амни ръпа́шсѫ сꙋ́флетꙋл ро́бꙋлꙋй тъꙋ: имр҃кь: ѧн локь лоумина́ть, ѧн ло́кь мо́але, ѧн ло́кь де ръпа́шсь; де оунде фꙋ́гь то́ате дꙋре́риле, грижиле шѝ сꙋспи́ниле. ши тоа́те пъка́теле че́ла че сънт' лоукра́те де ѧнсꙋ́ль кꙋ̀ кꙋвъ́нтꙋль, са́ꙋ кꙋ̀ лꙋ́крꙋль, са́ꙋ кꙋ̀ кꙋцетꙋль, ка̀ оун до́мнь боун чѐ еци, шѝ ла ѡа́мени юбито́рю, ѩртъ-ль пре ѧнсоу́ль. къ ноу̀ ѫсте ни́че оун омь че́ла че ва̀ фѝ вїꙋ, шѝ съ ноу́-ц грешаскѫ цїе. къ тоу̀ ноума́й чѐ еци сънгꙋрь деоусе́би де кътрѫ то́ате пъка́теле. ѩрѫ дирента́тѧ та-й дирѣ́нїтѫ поу́рꙋрѧ, шѝ кꙋвъ́нтꙋль тъꙋ-й дире́пть. — (Попа съ стрице:) къ свинцїѧ та̀ еци ѧнвїа́рѣ шѝ вїа́ца, шѝ ѡдихна ръпъѡса́тꙋлꙋй ше́рбꙋлꙋи тъꙋ: имр҃: хс҃е. дмзе́ꙋль нострꙋ! шѝ цїе́ мъри́ре-ць тримитем, та́тълꙋй, шѝ фїюлꙋй, шѝ свнтꙋлꙋй дхь. акоум шѝ пꙋ́рꙋрѧ, шѝ ѧнтрꙋ аїи несврьшиць. — (Дꙋп'ачѧ, съ зич ачест ѡтпꙋ́сть): че́ла ч'а́оу ѧнви́сь дни мо́рци, хс҃. дмнзе́ꙋль но́стрꙋ че́ль адеверѝть, пентрꙋ рꙋ́га прѣ чинсти́теи майчеи лꙋ́й, ши пентрꙋ пꙋтѣ́рѧ чинсти́тей крꙋ́чи, чѐла че́-и де вїа́цѫ фъкътоа́рѫ; шѝ пе́нтрꙋ рꙋ́га свинцило́рь челора ч'а́ꙋ фо́сть динтѣ́ю патрїа́рши май ма́ри: авра́амь, шѝ иса́кь, шѝ ıа́ковь, ка̀ съ ръпа́ѡсе до́мнꙋль дмзе́ꙋ, сꙋ́флетꙋл ше́рбꙋлꙋй съꙋ: имр҃кь: оунде съ ѡдихне́скь сꙋ́флетеле тоутꙋро́рь дире́пцилорь; ѧтрꙋ ми́ла лꙋи дмзе́ꙋ, ши ѧнтрꙋ ѧпъръцїѧ че́рюлꙋй, кꙋ то́ци свнцїи; шѝ пре но́й съ не млꙋ́ѧскѫ, ши с(ъ) не спса́скѫ, ка оун домнь боу́нь шѝ ла̀ ѡа́мени юбито́рю. Ѧминь.

Joan cap. XI, v. 1—45. (Fol. 10a—13b.*)

Єв҃глїе лазаре́ва. ѡт Іѡа́нна. глав. л҃ѳ.

1. Ѧтр'ачѣ́ѧ врѣ́ме, ера̀ оун ѡмь оаре чи́не де-ль ке́ма лаза́рь, де болїѧ дин виоа́нїа, дин ѡра́шꙋль ма́рїеи шѝ аль ма́рѳей сꙋро́рилорь лꙋ́й. 2. Ѩрѫ ма́рїѧ ера [оун] де оунсѣ́се пре до́мнꙋль коу ми́рь, шї-и цер'сѧсе пичо́areле свинцїей са́ле кꙋ̀ пърꙋль ей; ал' къ́рїѧ фрателе-съꙋ̀ ла́зарь бо́лїѧ. 3. Де́чи трїми́сърѫ соуро́риле лꙋ́й къ́трѫ хс҃. де́-й грѣ́ирѫ лꙋ́й: до́амне,

*) cf. maĭ sus pag. 137 urm. (1600—1650.)

ѩтѫ че́ла че-ль юбе́ци болѧ́ще. 4. Ѩрѫ. ї҃с. дѣ́ка аоузѝ, зи́се: ача́стѫ бо́алѫ ноу̀ ѧсте спре мо́арте, че́-и спре сла́вѫ лоуи дм҃зе́ѹ, ка̀ съ се прослъвѧ́скѫ фїю́ль лѹ́й дм҃зе́ѹ пентрѹ ди́нса. 5. Къ юбїѧ ї҃с. пре ма́рьоа, шѝ пре со́ра ей, шѝ пре ла́зарь. 6. Ѩрѫ дѣ́ка аоузѝ х҃с. къ ла́зарь с'а́оу ръзболи́ть, атоунчѧ петрекѹ аколо̀ спре че́ль ло́кь чѐ ера̀ доа́ѡ зи́ле. 7. Дѹп'ачѧ̀ грѣ́й оученїчилорь съ́й: блема́ци ѩрѫ ѧ жи́дови. 8. Ши-и гръир(ъ) лѹ́й оученичїи съи: ѧвъцъто́арѫ! акоум тѐ ча́ркѫ пре ти́не коу пїе́три съ тѐ оучи́гѫ жидовїи, шѝ ѩрѫ́шь ве́ри съ ме́ци аколо̀? 9. Ѩрѫ. ї҃с. ръспоунсе: аоу доа́рѫ нѹ сѣ́нть до́ѡ-спрѫзѣ́че ча́сѹри ѧн зи? 10. Дечи ка́реле вà ѧнбла̀ зѹ́а, ноу съ ва потикьнѝ, къче къ вѣ́де лѹми́на ачѣ́цїи лоу́ми. ѩрѫ ка́реле вà ѧм'бла̀ ноапѣ́тѣ съ ва потикнѝ, къ нѹ ѧсте лѹми́нѫ ѧнтр'ѣ́нса. 11. Ѩчѣ́стѧ зи́се. шѝ дѹпѫ ача́ста ле грѣ́й ло́рь: ла́зарь прїѧ́тинѹль ни́стрѹ аоу адормѝт; че во́ю мѣ́ре, ка съ-ль дещепѣ́ть пре ѧнсѹль. 12. Ѩрѫ зи́серѫ оучени́чїи лоу́й: до́амне, с'ѧ̀ адормѝть, мънтоу́ить ва фѝ. 13. Ѩрѫ ї҃с. зи́се де мо́артѧ лѹ́й; ѩрѫ ло́рь ле пърѐ къ де адормѝрѧ со́мнѹлѹ́й ле грѫ́ще. 14. Де́чи атоу́нчѧ лѐ зи́се лорь ї҃с: ноу мѫ̀ тъгѫдѹ́ескь, ла́зарь аоу мѹри́т. 15. Шѝ мѫ̀ бѹ́кѹрь пе́ньтрѹ во́и, ка̀ съ крѣ́деци къ н'а́мь фо́сть аколо̀, че блема́ци ла̀ ди́нсѹль. 16. Ѩрѫ зи́се ѳо́ма, че́ла че съ грѫ́ще ца́мъи, оучнчилорь: бла́ци шѝ но́й, ка̀ съ мѹримь кѹ нѹсь. 17. Ѩрѫ дѣ́ка винѝ ї҃с. ѧ виѳа́нїа, де́чи-ль афлѫ̀ пре ѧсѹ́ль де па́трѹ зи́ле авѣ́ндѹ-ль ѧ гро́апѫ. 18. Ѩрѫ виѳа́нїѧ ера̀ апро́апе де ѥрсл҃мь, ка̀ ла̀ чинзе́чь де пистрѣ́ле. 19. Шѝ мѹ́лци дин жи́дови ѩрѫ (! l. ера) вени́ци ла̀ ма́роа шѝ ла ма́рїа, ка̀ съ ле мънгѫ́ре пре ѧнсѣ́ле де мо́артѧ фръци́не-съѹ. 20. Дечи ма́роа дѣ́ка аоузѝ къ. ї҃с. венѝ, ѧ̀ тимпинѫ пре ѧнсоу́ль; ѩрѫ мрїѧ шедѧ̀ ака́сѫ. 21. Ѩрѫ ма́роа зи́се къ́трѫ ї҃с.: до́амне, дѣ́ки хѝ фост ачи́чѧ, н'а́ре хѝ мо́рть фра́теле мїеѹ. 22. Чѐ шѝ акоу́мь щїоу къ о́аре къ́те ве́ри чѣ́ре дела дм҃зе́ѹ, да́-ц'-ва цїе дм҃зе́ѹ. 23. Шї-й грѣ́й ей ї҃с. ѧнвїѧ́-ва фра́теле тъѹ. 24. Ѩрѫ ма́роа и грѣ́и лѹ́й: щїѹ къ ва ѧнвїѧ ѧнтрѹ ѧнвїѧре ѧнтрѹ зѹ́а чѧ̀ де апо́й. 25. Ѩрѫ ї҃с. зи́се къ́трѫ ѧнса: ѥѹ сѣ́нть ѧвїѧ́рѧ шѝ вїѩца, ши че́ла чѐ ва̀ крѣ́де ѧ мене, съ ва̀ ши мѹрѝ, ва̀ ѧвїѧ. 26. Ши то́ци чеи вїи, че ворь крѣ́де ѧ менѐ нѹ̀ во́рь моурѝ ѧн вѣ́чи. съ ѧй ача́стѫ креди́нцѫ? 27. Ши-и грѣ́и лѹ́й: шѝ аша̀ до́амне; ѥѹ амь крезоут, къ тоу̀ ещи х҃с. фїю́ль лоу́й дм҃зе́ѹ, че́ла̀ ч'аи вени́ть ѧ лоу́ме. 28. Ши дѣ́ка зи́се ачѣ́стѧ, мѣ́рсе шѝ ке́мѫ пре ма́рїѧ со́ра ей ѧн та́йнѫ де-и зи́се:

лнвъцътóрюль лоу вени́ть ши те кѣмѫ. 29. Ѝрѫ ѧ дѣка лоузѝ, съ скꙋлѫ десрѣгь, ши мѣрсе лà динсꙋ. 30. Ѝрѫ ꙗс. нꙋ ера вени́ть лн орáшь че ерà спре ачéль лóкь, оунде-ль тимпинáсе пре лсꙋль мáроа. 31. Дéчи жи́довїи чеѧ че ерà кꙋ нꙋса лн кáсѫ де ѡ мѣнгѣѧ пре лнса, дѣка възꙋрѫ пре марїѫ къ съ скꙋлѫ аша десрѣгь ши еши́, доуп'ѣнса мѣрцà грѣйнд, къ съ дꙋче ла грóапѫ, кà съ плѣнгѫ аколò. 32. Ѝрѫ мáрїѫ дѣка вени́ оунде ерà ꙗс. дѣка-ль възꙋ пре лнсꙋл', къзоу лà пичóареле лꙋй, де-и грѫи лꙋй: доáмне, дѣн хѝ фóсть анча н'аре хѝ мóрть фрáтеле мїéꙋ. 33. Ѝрѫ ꙗс. дѣка ѡ възꙋ пре ди́нса, плънгѣндь; шѝ жи́довїи чéѧ че вини́сѫ кꙋ нꙋса плънгѣндь лш коунтени сꙋфлетꙋль, шѝ съ ѡцърѫ лнтрꙋ си́не, шѝ ле зи́се: оунде л'áци поу́с пре лнсꙋль? 34. Шї-и зи́серѫ лоу́й: дóамне, ви́н'о шѝ вéзи. 35. Шѝ лъкръмѫ ꙗс. 36. Дéчи грѣирѫ жи́довїи: ведéци коу́мь л'аꙋ юби́ть пре лнсꙋль. 37. Ѝрѫ ѡáре кáрїи динтр'ѣншїи зи́серѫ: лоу дóарѫ нꙋ ва пꙋтà ачéста, че деш'ки́се окїи челꙋй ѡ́рбꙋ, кà съ фáкѫ шѝ пре ачéста съ нꙋ мóарѫ? 38. Ꙗс. ꙗрѫ съ ѡпрѝ лнтрꙋ си́не, дѣка вени́ ла грóапѫ, къ ерá ѡ пéцере, шѝ ѡ пїꙗтрѫ зъчà спре лнса. 39. Шѝ ле грѣи ꙗс: ръдикáць пїꙗтра. шї-й грѣй лꙋй сóра чéлꙋй мóрть, мáроа: дóамне, хѝ-ва шѝ лнпꙋци́ть, къ ꙗтѫ сѣнть пáтрꙋ зи́ле де кѣндꙋ-й лгрꙋпáть. 40. Шї-и грѣи ей. ꙗс: аꙋ ноу ц'ам зи́сь цїе, къ де вéри крѣде, вéри ведà слáва лꙋй дмзéꙋ. 41. Шѝ дѣка лоуáрѫ пїꙗтра оунде ерà мóрꙋль зъкѣндь. ꙗрѫ ꙗс. ръдикѫ ѡ́кїй сѣи лн соу́сь, ши зíсе: моулцемескꙋ-ць цїе пъри́нте, къ мѫ аскоултáши. 42. Ѝрѫ еꙋ цїꙋ къ де тóате мъ аскꙋлци; че пéнтрꙋ нъроáделе чѣлѧ че стáꙋ лньпрецꙋрь зи́шь ачáста, ка съ крѣзѫ къ м'áй тримись тꙋ. 43. Шѝ дѣка зи́се ачѣстѧ, кꙋ глáс мáре стрѣгѫ: лáзаре, еши́ афáрѫ! 44. Ши еши́ мóртоуль, легáть прéсте мѣни ши прéсте пичóаре кꙋ ѡ фáшѫ, ши фáца лоу́й легáтѫ кꙋ оун помесѧл'никь. ши ле грѣй лóрь ꙗс. дезлегаци-ль пре лнсꙋль, ши-ль лъсáци съ се доу́кѫ. 45. Дéчи моу́л'ци дин жи́довїи чéѧ чѐ вини́сѫ лà мáрїѫ, дѣка възоу́рѫ чѣлѧ чѐ фѣкꙋ ісоу́сь, крезꙋрѫ лнтр'ѣнсоуль.

LXI.

c. 1650—1675.

(Ms. bibl. centr. No. 20. Folio paginat 839 pag.)

Лѣтопи́сецꙋл' цр҃ѫй Ромьне́щ'. ши а цр҃ьй мѡлдо́вей.

Де ва́ца а прѣ лꙋмина́цилѡр домни́и ч'аꙋ стъпъ́нит ѧтрꙋ ачѣ́сте. в҃. цъ́рй, ши че́ с'аꙋ лꙋкра́т' ѧ ѕи́леле лор', ши а пъ́рцилѡр' стрейне, ка́ре съ мецїеше́ск' кꙋ ачѣ́сте цъ́рй, пре ларгꙋ адꙋна́те ден мꙋ́те лѣтопи́сеце. ши кꙋ бꙋ́нъ ѧдрепта́ре алкъ́тꙋит' прекꙋм съ вѣ́де.

Вала́хїа.

Домнъ а҃. Домнїе а҃.

Radu Negru. (pag. 1—3.)

кч. Ра́дꙋл' не́грꙋл вод. а҃. ѧтѣ́юл' до́мнꙋ цр҃ъй Рѡмьне́щй.
ѱчи

ка́п'. а҃.

Ѧче́ст' Ра́дꙋл' не́грꙋл вод. фїинд ѧ цр҃а оуни́грꙋска́ръ воевод, ма́ре хе́рцег' пре Ѧмлаш, ши пре Фъгъраш, ръдика́тꙋ-с'аꙋ де аколо кꙋ тоа́тъ ка́сл лꙋ́й, ши кꙋ мꙋл'ци́ме де нъроа́де, Рѡмъ́н', Паписта́ш', Са́ш', де ти́т фе́люл' де ѡа́мени. погорѣ́ндꙋ-съ пре апа дъмбовицъй, аꙋ ѧчепꙋ́т' а фа́че ца́ръ ноа́ж. фъкꙋ́т-аꙋ ѧтѣ́й ѡра́шꙋл' че́-й ѕик': Къмпꙋл лꙋнгꙋ; аколо аꙋ зиди́т ши ѡ бесѣ́рикъ де пи́атръ ма́ре ши фрꙋмоас(ъ). де ако́ло аꙋ ма́й дескълека́т ши ла Ѧрцеш, фъкъ́нд ѩ́ръш ѡраш ма́ре. ши ш'аꙋ пꙋс ска́ѡнꙋл де домнїе, фъкъ́нд кꙋрци де пїатръ, ши ка́се домне́ци ши алтъ бесѣ́рикъ ма́ре ши фрꙋмоас(ъ). ѩръ нъроа́деле че съ погорѣ́се кꙋ дѣ́нсꙋл', оунїи с'аꙋ тинсꙋ пре сꙋпт подго́рїе, аꙋюнгѫ́нд пъ́н ѧ а́па Сирѣ́тюлꙋй, ши пъ́нъ ла Бръ́йла; ѩръ алцїи с'аꙋ тинсꙋ ѧ ꙋ́ѡс престе тѡт ло́кꙋл, де аꙋ фъкꙋ́т ѡра́шь ши са́те, пъ́н' ѧ ма́рꙋинѣ Дꙋ́нърїи, ши пъ́нъ ѧ Ѡла́т'. атꙋ́нче ши Бъсъръбе́щїи кꙋ тоа́тъ боери́мѣ, че ера́ май наинте престе Ѡл'тꙋ, с'аꙋ скꙋлат кꙋ то́цїи де аꙋ винит ла Ра́дꙋл вод, ѧкинъ́ндꙋй-съ съ фїе сꙋпт поронка лꙋ́й. де атꙋ́нчѣ с'аꙋ нꙋми́т' де-й ѕи́к': Ца́ра рѡмъна́скъ. ѩръ тютюлꙋ́шꙋл' домнилор, с'аꙋ фъкꙋ́т прекꙋм ара́тъ май ꙋ́ѡс: ѧтрꙋ х҃с

дмнѕъѹ, чел' ѹн' крединичѡс, ши чел' ѹн' де чинсте, ши чел' юбитѡр де хс, ши синґѹр' бирѹйтор', Ишин Радѹл воевод, ѹ мила лѹй дмнѕъѹ, домнѹ а тоатъ Цара ромънѣскъ, дентрѹ Ѹнґѹріе дескълекат, ши дела Ямлаш, и Фъґъраш херцеґ.

Ячеста жсте тютюлѹшѹл тѹтѹрѡр' дѡмнилор', де атѹнч рчепъндѹ-съ пън' ак'мѹ, прекѹм адевърат съ вѣде, къ ѣсте скрис ла тоате хрисоакеле църъй. ши ртрѹ ачеста кнп' токмитѹ-ш'ѧ Радѹл вод. цара кѹ бѹнъ паче. къ ркъ нѹ ера де Тѹрчи рпресѹратъ. ши ѧ мѹрит р скаѡн, ргропъндѹ-л ла кесѣрика лѹй ден' Ярцеш. домнит-ѧ ани кд.

Мол'давїа.

Домнъ. вї. Домнїе. вї.

ѕцнг
ѧѹме.

Roman Vodă. (pag. 89—91.)

Роман вод. ал в. снъ Илїѧш вод.

Дѹпъ молртѣ лѹй Илїѧш вод. непѹтънд ръб'да фіюсъѹ Роман вод. атѣта недмнъѕъріе а ѹнкю-съѹ, лѹй Стефан вод. че фъкѹсъ кѹ татъ-съѹ Илїѧш вод, с'ѧ ацюнсѹ кѹ ѡ сам(ъ) де боѧри де кѹрте ши ѧ принсѹ пре оункю-съѹ Стефан вод, ши ѩ тъѧт капѹл. ши ѧ апѹкат Рѡман вод скаѡнѹл църъй. ѩръ Пътрѹ вод фіюл лѹй Стефан вод. симцинд къ рмбла върѹ-съѹ Роман вод. съ-л ѡмоаръ кѹ виклешѹґ, нѹ ѧ пѹтѹт ргъдѹй; че ѩ къѹтат дишдатъ лѹй, Пътрѹ вод а да кале върѹ-съѹ, лѹи Роман вод. ши ѧ прибецит ла Оунґѹри. дѹпъчѣ ѧ прибецит Пътрѹ вод р цара ѹнґѹрѣскъ, де невоѧ върѹ-съѹ лѹй Роман вод. н'ѧ зъбъвит, че кѹрѹндъ врѣме, ацюторіндѹ-л Ишан хѹнѩд вестит пре атѹнчѣ, ѡткърмѹиторюл цръй оунґѹрецѣ, ѧ венит Пътрѹ вод. кѹ ѡасте ѹнґѹрѣскъ ши ѧ рпинсѹ пре върѹ-съѹ Роман вод. дин царъ, ши ѧ апѹкат ел скаѡнѹл. ѩръ Рѡман вод. ѧ нъзѹит ла краюл лешѣскѹ Казимир' ал*) фїиндѹ-и вѫр' примари де пре мѹмъ. ши ѩ арътат стръмбътатѣ деспре върѹ-съѹ Пътрѹ вод; ла каре ѩ ръспѹнсѹ краюл, къ дѹпъ че съ ва погорѫ р цара рѹсаскъ, ши ла Лїѡв рй ва да ръспѹнсѹ. ши ашѧ погорънд-съ краюл Казимир спре пърциле рѹсѣщ', ешит-ѧ рнаинтѣ краюлѹй мѹма лѹй Роман вод, мътѹшѧ краюлѹй,

*) Loc gol în ms.

афлъндꙋ-съ ши ѧ аколо, кърїѧ ѧй дедѣсе краюл Коломжѧ де
кивернисала ей, рꙋгъндꙋ-съ краюлꙋй де аюютор фію-съꙋ лꙋй
Роман вод, авънд ши ѧ кꙋ сине с де молдовени. че дар
краюл аꙋ фостꙋ сфътꙋит, ори съ-и токмаскъ пре амъндой
ла домніе, ори съ пꙋе пре Роман вод. кꙋ търіе; ıаръ маи апой
аꙋ хотържт сфатꙋл, къ де-й вор ѧпъка кꙋ Пътрꙋ вод, съ
домнıаскъ цара ѧпрекꙋн(ъ); къндаи пре ꙋрмъ, вре ꙋнꙋл де дъ-
шии съ нꙋ пацъ май ръꙋ, де кꙋм аꙋ пъцит Илїѧш вод. кꙋ
фрате съꙋ Стефан вод. че май бини съ-л пꙋе кꙋ търіе пре Ро-
ман вод. ла домнїе. ши вржнд съ факъ краюл гътире де
васте аюютор лꙋи Роман вод. скос-аꙋ шлıахта рꙋсаскъ, ши
де ла Примисла, ши дела Лїов', де ла Белзꙋ, де ла Хелмꙋ,
ши де ла Подолїѧ. ши аꙋ пꙋрчес краюл кꙋ васте пъні ла
Лїов'; че май апой тъмплъндꙋ-съ де аꙋ мꙋрит Роман вод.
отръвит де върꙋ-съꙋ Пътрꙋ вод. с'аꙋ лъсат ши краюл де
ачел гжнд. ши аꙋ домнит Роман вод ани а.

Izbânda luĭ Stefan cel mare la Podul înalt. (pag. 146—148.*)

Де веститж избжндъ а лꙋй Стефан вод ч'аꙋ бътꙋт пре Тꙋрчи ла Подꙋл ѧналт.

Ѧтрꙋ ачѣѧ врѣме сꙋлтан Мехмет ѧпъратꙋл тꙋрческꙋ,
невржнд съ ласъ пре Радꙋл вод. фїинд сꙋпꙋс ѧпъръцїей
тꙋрчеци, ѧтрꙋ атѣтѣ пагꙋбе, че-й фъкꙋсъ ѧ къте-ва ръндꙋри
Стефан вод; гътинд ѩр ѩк васте тꙋрчаскъ, кꙋ тътари: ген. к
аꙋ порнит-о кꙋ Радꙋл вод, асꙋпра лꙋй Стефан вод; вржнд
съ сꙋпꙋе ши пре Стефан вод. нꙋ къ-й era мілъ де Радꙋл вод.
ıаръ Стефан вод, лꙋжнд аюютор ѩв де васте кълържцъ лѧ-
ши, ши авжнд ши васте са ѩм, ши май авѣ ѩе де съкꙋй,
че-й добъндисе дела Матїѧш краюл оунгꙋреск; кꙋ ачастъ васте
Стефан вод. нꙋ ашѧ къ ва пꙋтѣ ста фъциш ѧпротива атъта
мꙋлциме де васте тꙋрчаскъ ши мꙋнтенıаскъ кꙋ Радꙋл вод;
че кꙋ мещершꙋг аꙋ сокотит съ ѧчапъ. къ ѧтъй аꙋ пороичит,
де аꙋ пържолит ıарба песте тот локꙋл ѧнаинтѣ тꙋрчилор, де
лѧꙋ слъбит кăни чей цинга ши. ıаръ дꙋпъ че аꙋ трас пре тꙋрчи
ла стръмтоаре, де асꙋпра Раковъцꙋлꙋй, пре апа Бърладꙋлꙋй ла
Подꙋл ѧналт, ѧ цинꙋтꙋл**) аколо лꙋꙋ дат
ръзбою Стефан вод. тꙋрчилор; ши кꙋ аюторюл лꙋй домнъ,

*) cf. maĭ sus pag. 71: Letopisețul lui Ureche. **) Loc gol în ms.

сѹпѹсѣсе (!) ѡ сам(ъ) де ѡа́мени ѧ лѹнкъ, де ѹнде аѹ ѧчепѹт а
да̀ сѧмне де ръзбо́ю, кѹ тръмбнце, кѹ бѹ́чюме ши доме. ка́ре
ѧторкъндѹ-съ ѡа́стѣ тѹрча́скъ асѹ́пра гла́сѹлѹй бѹчѹмелор,
ши а алтор сѣ́мне де ръзбо́ю. къ ши не́гѹра нѹ́-й лъса̀ съ при-
ча́пъ тѹрчїи де ѹнде ꙗр фи а да̀ ръзбо́ю лѹи Стефан вод. аколо
ден дѡс ꙗѹ ловит Стефан вод. пре тѹрчи. ши де мѹлцимѣ
тѹрчилор, съ амеци́съ ѡа́стѣ лѹ́й Сте́фан вод, бирѹнто́ри въ-
ѕиндѹсъ; че Сингѹр сте́фан вод ѧ фрѹнте ѡщилор са́ле, нетъ-
ръси́т ѧбърбъта̀ пре ли́ съй.

Ши аша кѹ лцѹто́рюл лѹ́й Дмнѕъѹ ръма́съръ кѹ ма́ре
ѡка́ръ бирѹ́ци тѹрчїй, кѫт е́й ѧ де ей с'аѹ фо́стѹ тъинд. скрїе
кроника́рюл' Иѡан' Стрикѡвскїе карте к. зач. г. ла ѩр де трѹ́-
пѹри съ фіе къѕѹ́т' ѧтр'ачел ръзбо́ю. прекѹм ѕи́че Стрикѡвскїе
къ аѹ въѕѹт си́нгѹр ла анѹл дела. хс. ѧфое кѹ ѡкїи сѣ́й гръ-
мѣѕи ма́ри де ѡа́се, вїинд ел дин ца́ра тѹрча́скъ. ши г крѹчи
де пїа́тръ, пѹ́се ѧ сѣ́мнеле ачей бирѹнице а лѹи Стефан вод.

Chemarea Sf.-luĭ Nifon decâtre Radu Vodă. (pag. 256—259.)

Л ѕи́леле ачестѹй домнѹ, съ тъмпла́съ де скосѣ́се ден'
скаѡн, Ямира ѧпъра́тѹл, пре свнтѹл Ни́фѡн, патрїархѹл Ца́ри-
градѹлѹй, ши-л тримисѣ́се ла ѧкисо́аре ла Ѡдрїю. де акърѹѧ
свнтъ ши бѹ́нъ вїа́цъ ешинд вѣ́стѣ ѧ тоате пърциле, с'аѹ
аѹѕит ши ѧ ца́ра рѹмынѧ́скъ. ши аѹ ѧцълес ши домнѹл Ра-
дѹл вод, де бърбъциле чѣ́ле сѹфлете́ци але свнтѹлѹй; ши аѹ
тримис кѹ рѹгъминте ла ачест свнт' пъринте, ка съ віе ѧ ца́ра
лѹ́й, къ-л пѡфтѣцїе ца́ра. Ѩръ свнтѹл ꙗѹ дат ръспѹнсѹ ѕи-
кѫнд: мърїѧ та̀ ѧсѹц веѕи гоа́на ши ѧкисо́арѣ мѣ, ка́ре ѧсте
дела връжма́шии чеи адевъра́ци а лѹ́й дмнѕъѹ; дар кѹм вою
вені ѧ ца́ра та? ꙗръ домнѹл ꙗръ ꙗѹ тримис кѹвѫнт ѕи-
къндѹ-й: нѹ пѹрта гриж(е) де ачаста, къ гри́жѣ мѣ ѩсте. ꙗръ
свнтѹл патрїарх, ꙗр ꙗѹ дат ръспѹнс, ѕикънд: кѹм цїи, аша
фѫ. ши ѧдатъ аѹ тримис Ра́дѹл вод. ла ѧпъръцїе, де аѹ
чершѹт пре ачест пъстѡр ма́ре; ши нѹ-и фѹ песте во́е, че-и съ
ѧмплѹ во́ѧ дела ѧпъръцїе. ши де гра́бъ тримисе де адѹсе
пре свнтѹл ѧ ца́ра са̀, ши-и дѣ́де тоа́те пре мънъ, ѕикънд:
еѹ съ домнескѹ, ꙗръ тѹ́ съ не ѧдрептѣѕи, ши съ не ѧве-
ци лѣцѣ лѹи дмнѕъѹ; ши съ не фіи та́тъ, ши пъсто́рю,
мі́е ши тѹтѹрор ѡаменилѡр, ши солито́рю ла дмнѕъѹ. ꙗръ

ел' аѳлъ тꙋрма неплекатъ, ши неаскꙋлтътоаре, ши бесѣрика ръзвръти́тъ, ши кꙋ ѡбичаюри рѣле, ши несокоти́те; ши кемѫ пре то́ци егꙋменїи дела тоате мънъсти́риле църъй мꙋнтенѣ́щи, ши тѡт клирѡсꙋл бесѣричии; ши фъкꙋ събѡр ма́ре ден'преꙋнъ кꙋ домнꙋл, ши кꙋ тоц боѧрии, кꙋ прѣѡщии, ши кꙋ мирѣнии. ши ѧда́тъ слобозй извоа́ръ де ѧвъцътꙋ́ръ, лимпеде ши некꙋрма́тъ. ши ле спꙋнѣ дин свнта скриптꙋ́ръ. ши ѧвъца́ при тѡци; ши-и адъпа́ кꙋ а́па ми́лии, крединиции чей адевъра́те; гра́юри де пра́виле, ши де лѣ́це, де токми́рѣ бесѣ́ричии ши де дмнезъ́щиле слꙋжбе, де домніе ши де боѧрі́ии, ши де мнстири, ши де бесѣричи, ши де алте ръндꙋри де тоате. ши токмй тоате ѡбичаюриле пе пра́вилъ, ши пе токмѣ́леле свнцилор апостоли. де́чи хиротонй шй. в. епи́скопи. ши ле дѣ́де ши епархии кꙋ хота́ръ, ка́ре кът ва бирꙋй. ши ѧвъцѫ кꙋм вор пꙋрта́ де гриж(ъ), ши вор па́це ѡиле, ка́риле синт да́те ѧ сам(ъ); ка съ с(ъ) ѧдрѣптѣ́зе тоа́тъ ца́ра ачѣ́ѧ, ди ачии г. архинере́й.

Йръ до́мнꙋлꙋй ѧй зисъ: ці́е доамне съ ка́де, съ ѧдрепте́зи чеи стръмби кꙋ ѡюдека́тъ та́ре, ши ѧгрози́тъ, ши дрѧ́птѫ, дꙋп' кꙋвънтꙋл лꙋи дмнзѣ́ꙋ, ка́ре зис(е) кътръ Моисеи, ѧгъдꙋито́рюл сѣꙋ, ши кътръ тоц фичо́рии лꙋи Израил, грьинд: ѩть в'ам дат лѣ́цѣ мѣ, ши ѡюдека́та ши ѧдрепта́рѣ ѧ мънꙋле воастре. нꙋ фъцърй, ни́че а мик, ни́че а ма́ре, ни́че а вѣдꙋвъ, ни́че а венетичи; ни́че пре сърачи, съ нꙋ милꙋ́щи кꙋ ѡюдека́та, ни́че челꙋи богат съ фъцърѣ́щи. къ ѡюдека́та ѩсте а лꙋи дмнзѣ́ꙋ; ѩръ ѧ свнта евангелїе зи́че: нꙋ ѡюдека́рец ѧ фъцърі́е, че ѡюдекац ѧ дрепта́те. Ши ѩр аꙋ маи зис дмнзѣ́ꙋ лꙋи Моисии, ши фичорилор лꙋи Израил грьинд*): де вец ѧбла дꙋпъ порончиле мѣ́ле. ши вещи пъзй лѣ́цѣ мѣ. ши ѡ вец фа́че. въ вою да́ роаѡ ѧ врѣ́мѣ еи. ши пъмънтꙋл ва да́ съмънътꙋ́ра са. ши по́мїи вор да́ роа́да са́. ши вец мънка́ ѧ сътꙋра́ре. ши вец фи ѧтъри́ци ѧ ца́ра воа́стръ. ши во́ю да́ па́че църъй воа́стре. ши нꙋ вец фи фрикоши. ши ѡ́щи ши ръзбо́е нꙋ вор трѣ́че прин ца́ра воа́стръ. ши вещи гонй връжма́шии во́ціри. ши вор къдѣ́ ѧ наинте воа́стръ; ши е де аи во́щри. вор гонй пре р. ѩр р. пре ѧнтꙋнѣ́речи. ши во́ю къꙋта́ спре во́й. ши въ вою благословй. ши во́ю ѧмꙋлцй. ши во́ю ѧмплѣ. ши во́ю пꙋне лѣ́цѣ мѣ кꙋ во́й. ши вец мънка́ челе веки. ши бꙋка́теле воастре съ вор ѧпресꙋра́ чѣ́ле веки де

*) cf. maĭ sus pag. 3—4, v. 3—12.

чѣле ноаѡ . ши вóю ѧмбла̀ кꙋ вой . ши вой вец фи ѡа́мении; ѩр еꙋ вои фѝ воаѡ дмнꙋѣꙋ.

LXII.

ca. 1650—1675.

(Ms. M. Eminescu 16⁰. 330 foi paginate.)

Тетраеѵангел.

Єѵ҃гліе дела маѳе́й . каі҃ і҃ . а—еі҃. (Mateiu cap. X, v. 1—15.)

(Fol. 25b — 26b.)

1. Шѝ кемжи̇́нь і҃с . пре чéй . в҃і . оучени́ч' ай сѣй дѣ́де ло́р пꙋтѣ́ре спре дꙋ́хꙋриле некꙋра́те, ка̀ съ ле ско́ацъ пре ѧле, шѝ съ ви́ндече то́атъ бо́ала, шѝ то́атъ непꙋти́нца. 2. Ѝ́ръ чéлорь в҃і . апо́столи нꙋ́мele ло́р ачѣ́стѣ-сь : ѧтжю си́монь ка́реле съ зи́че пéтърь, шѝ анд́рéю фра́теле лꙋ́й, іа́кѡв' (ал̀) лꙋ́й зеведéю, шѝ ѡа́нь фра́теле лꙋ́й. 3. Фили́пь шѝ варѳоломéю, ѳо́ма, шѝ мат'éю ва́мешꙋль, ѩкѡв' ал' лꙋ́й ал'фе́ꙋ шѝ левеꙋ чéл' че с'аꙋ по́реклит' ѳадéꙋ. 4. Си́мѡнь кананитꙋ́ль шѝ іꙋ́да искаріѡ́тꙋл', ка́реле шѝ вжи̇́нꙋ прѐ ель. 5. Прѐ ачéци . в҃і . ѧи тримисе . і҃с . порꙋнчи́нꙋ-ле ло́р зикжи̇́нь : ѧ ка́лѣ пъгжи̇́нилор' съ нꙋ мѣ́рц'ец', ши ѧ четáтѣ самаринѣ́нилор' нꙋ̀ ѧтра́ци. 6. Че въ дꙋ́ец ма́й вжрто́сь кътръ ѡиле чѣ́ле пери́те але ка́сеи' лꙋ́й ісраи́ль. 7. Шѝ мерги̇́нь проповедꙋ́иць зикжи̇́нь : къ с'а́ꙋ апропіа́т' ѧпъръціѧ̀ чéрюрнлор́. 8. Прѐ бо́л'нави вини́дека́ци, прѐ гꙋ́бави кꙋръци́иць, прѐ мо́рци ѧвїѧ̀ци, прѐ дра́чи ѧи ско́атец'; ѧ да́р ац' лꙋа́т', ѧ да́р да́ци. 9. Съ нꙋ̀ къщига́ци аꙋрь, нич арцинт', нич ара́мъ ѧ бржнеле во́астре. 10. Нич траинстъ прѐ ка́ле, нич до́аѡ вешми́нте, нич ѧкъл'цъми́нте, нич тоѩг; къ врѣ́д'ник' ѫсте лꙋ́кръто́рюль, де хра́на лꙋ́й. 11. Ори ѧ чѐ четáте аꙋ са́ть вéци ѧтра̀, черчета́ци чи́не ѫсте ѧтр'жи̇́са ха́рник, шѝ аколо̀ мънéци пънъ вéци ешѝ. 12. Дéчи ѧтржи̇́нь ѧ ка́съ, оура́ци би́не еи. 13. Шѝ де ва фѝ ка́са дето́иникъ, віе па́чѣ во́астръ спрѐ ѫ . ѩръ де нꙋ̀ ва фѝ досто́иникъ, па́чѣ во́астръ кътръ во́и съ ва̀ ѧто́арче. 14. Шѝ чи́не нꙋ̀ ва прїи́мѝ прѐ во́й, ни́чи ва аскꙋл'та̀ кꙋви́нтеле во́астре, еши̇́нь ден́ ка́съ аꙋ ден́ ѡра́шꙋль ачéла, скꙋтꙋра́ци прахꙋ́ль пичо́арелорь во́астре. 15. Ѝ́деверь грънéскꙋ во́аѡ : май юшо́рь ва фѝ, пъмжи̇́нтꙋль Содо́мꙋлꙋи, ши Гомо́рꙋлꙋи ѧ зі́ѡа жꙋдекъцїй, де кжт' ѡра́шꙋль ачéла.

Євгліе де ла лꙋка кап. ѕі. а—гі. (Luca cap. XVI, v. 1—13.)
(Fol. 211b—213a.)

1. Шѝ зичѣ шѝ кътръ оученичїи лꙋи: ера̀ оунь омь бога̀ть, ка̀реле авѣ оунь дирегътóрю ка̀сей, шѝ ачѐста фꙋ пѫрѫ̀ть ла ел къ ръсипѣще авꙋцїѧ лꙋи. 2. Шѝ кемѫ̀нь прѐ ель зи̑се лꙋи: чѐ аꙋзь ача̀ста де ти̑не? дъ сáмъ де дирегътóрїѧ та. къ нꙋ веи пꙋтѣ маи мꙋл'тѣ а фѝ дирегътóрю. 3. Ши зи̑се ѧтрꙋ си̑не дирегътóрюль ка̀сеи: чѐ вóю фáче? къ дмнꙋль мїѐꙋ ѧ дирегътóрїѧ де ла ми̑не; а съпà нꙋ пóчю, а чѣ̀ре, рꙋши̑не мїе. 4. Щїꙋ че вою фáче, ка пентрꙋ кѫ̀нь мъ вою скимбà де дирегътóрїе, съ мъ прїимѣ̀скъ ѧ ка̀селе лóрь. 5. Шѝ кемѫ̀нь кѫ̀те оунꙋль, прѐ фїеще ка̀реле деѝ датóрничи дмнꙋлꙋй сѣꙋ, зи̑се чѐлꙋй деѝтїю: кꙋ кѫ̀ть еци датóрю дмнꙋ мїеꙋ. 6. Єль зи̑се: кꙋ. р. де мъсꙋ̀ри де оунт де лѐмнь; зшѝ (? l. шѝ) зи̑се лꙋй: прїимѣ̀ще-ци скрисóдарѣ шѝ шѣзи нꙋмай де кѫ̀ть де скрїе, чи̑нчи зѐчи. 7. Ѝръ дꙋпъ ачѣ̀ѧ зи̑се ал'тꙋѧ: дарь тꙋ̀ кꙋ̀ кѫ̀т' еци датóрю? ѿръ ель зи̑се: кꙋ ѡ сꙋ̀тъ дъ мъсꙋ̀ри де грѫ̀ꙋ; шѝ зи̑се лꙋй: ѧцн скриптꙋ̀ра тà шѝ скрїе. п. 8. Шѝ лъꙋдъ дмнꙋль пре дирегътóрюль недирептѣцїй, къ ѧцелепцѣ̀ще аꙋ фъкꙋ̀ть; къ фи̑їй вѣ̀кꙋлꙋй ачѐстꙋѧ, май ѧцелѐпци сѫ̀нть, декѫ̀ть фи̑їй лꙋми̑ней ѧ нѣ̀мꙋль лорь. 9. Шѝ еꙋ вóѡ зи̑кь: фáчеци-въ вóѡ прїѧ̀тини деѝ мамóна недирептъцїй; ка кѫ̀нь вець съвѫрши-въ, съ въ прїимѣ̀скъ пре вóй ѧ кортꙋриле чѣ̀ле де вѫ̀чь. 10. Чи̑н-ей кредини̑чось ѧ пꙋци̑нь, шѝ ла мꙋл'ть е кредини̑чось; шѝ чи̑не-й недирѐпть ѧ пꙋцинѐль, шѝ ѧ мꙋл'ть ѐ недирѐпть. 11. Дечи де нꙋ̀ фꙋсѐть кредини̑чóши ѧтрꙋ недирѐптꙋль, мамóна чѣ̀ адевъратъ чи̑не вóѡ ва крѣ̀де? 12. Шѝ дѣ̀ка нꙋ̀ фꙋсѐть кредини̑чóши ѧтрꙋ чѐль стреин, дáрь чѐ-й а вóастрь чи̑не въ ва дà? 13. Ни̑че ѡ слꙋ̀гъ нꙋ̀ пóате слꙋжѝ ла дóн дмни; къ сáꙋ пре оунꙋль вà оурѫ̀, шѝ пре ал'тꙋл' вà ѧдрѣцѝ; сáꙋ де оунꙋль съ вà цинѧ̀, ши де чела-л'áлть ва хꙋлѝ. нꙋ̀ вец' пꙋтѧ̀ слꙋжѝ лꙋй дмнезъꙋ шѝ лꙋй мамóна.

Євгліе де ла ѡáнь. кап аі. ли—ме. (Joan cap. XIV, v. 38—45.*)
(Fol. 295b—296b.)

38. Дѐчи, іс. ѿръшѝ цемѫ̀нь ѧтрꙋ сине, венѝ ла мормѫ̀нть. шѝ ера пѐщеръ, шѝ пїѧт'ра зичѣ (! l. зъ—) престе ѧ̀. 39. Ѕи̑се. іс.

*) cf. maĭ sus pag. 188.

ръдика́ци пїа́тра. зи́се лу́й со́ра че́лун мо́рть марѳа: дмне, аку́мь пу́те, пе́нтру къ де. д. зи́ле асте. 40. Зи́се ей. іс: н'а́мь зи́сь цїе, къ де ве́й крѣ́де, ве́и ведѣ мъри́рѣ лу́й дмнзъ́ѹ? 41. Де́чи ръдика́ръ пїа́т'ра оуне́де ера́ мо́рту́ль зъкжи́дь. ıаръ. іс. ръдикъ окїй .ѧ су́сь шй зи́се: пъри́нте мѹл'цимéскѹ-ц, кѣчи м'ан аскѹлта́тъ. 42. Шй ѹ цїа́мь къ пу́ру́рѣ мъ аску́лци; че пе́нтру гло́ата че стѣ пенпрежу́рь ам' зи́сь, ка съ крѣ́зъ, къ ту́ м'ай тримись. 43. Шй ачѣ́стѣ зикжи́дь, ку гла́сь ма́ре ау стрига́ть: ла́заре, ви́но афа́ръ! 44. Шй еши́ че́л' мо́рть, лега́те фїи́нде пичо́areле шй мжи́ниле ку фъ́шури, шй фа́ца лу́й ку мъхра́мъ ера́ лега́тъ. зи́се лю́р іс: дез'лега́ци пре ель, шй лъса́ци съ мѣ́ргъ! 45. Де́чи мѹл'ци деи жи́довїи, ка́рїй ау фо́сть вени́ть кътръ ма́рїа, шй възжи́дь чѣ́ле че ау фъку́ть іс. ау крезу́т' ѧтру́ е́ль.

LXIII.

c. 1670.

(Ms. bibl. centr. No. 24. Copie din 1710. Folio. II. + 160 foĭ paginate.)

Лѣтопи́сецѹл цѣ́рѣи Молдо́вей ..... де Ми́рѡн Кости́нь.

Predoslovie cătrâ cetitorĭ. (Fol. IIa.)

Прѣдосло́вїе адекъ воро́ава кътрж читито́рюл'.

Фю́ст-ау гжи́дѹл' мїе́ѹ, юби́те чнтнтѡ́рюле, съ фа́к' лѣтопи́сецѹл цѣ́ржй ноастрѣ Молдо́вей, дин дескълека́тѹл ей чел динтжй, ка́реле ау фю́стѹ де Троѧ́н' ѧпъра́тѹл'; ши оурзи́съм ши ѧчепъту́ра лѣтопи́сецѹлуи. че сѡси́ржъ асу́пра ноастржъ кѹм'пли́те ачѣ́стѣ врѣ́ми де акму́, де нѹ́ стъ́м де скрисо́ри, че де гри́жи шн сѹспи́нѹри. ши ла ачѣ́стѹ фел де скрисѡа́ре гжи́дѹ сло́бѡд шй фъ́ржъ ва́лѹри требу́е́це. ıаржъ ню́й пръвим кѹмпли́те врѣ́ми, ши кѹ́мпънж ма́ре пъмжи́нтѹлуй но́стру́ ши ню́ажъ. де́чи прїймѣ́це .ѧ ча́стж да́тж, атжта дин тру́да ноастржъ, кѣ́т' съ нѹ́ съ оуи́те лу́кру́рйле ши ку́рсѹл' цржй, де ѹ́ндѣ ау пърже́ит' а скрїе ръпъса́тѹл Ѹрѣ́ке Во́рникѹл. афла́вей дела Дра́гѡше Во́дж, дин дескълека́тѹл цѣ́ржй чел алдойле ла лѣтопи́сецѹл лу́й, прѣ ржи́дѹл съ́ѹ скрисе, домни́нле цѣ́ржй, пънъ ла Ѧрон Во́дж. ıаръ дела Ѧро́нь Во́дж ѧко́че, .ѧнче́пе ачѣ́ста лѣтопи́сец, ка́рѣ ци-л'ам скрис ню́й. нѹ́ кѹм с'а́ри

кѫдѐ де амѫнѹнтѹл тóате; къ лѣтопи́сецелѫ чѣле стрѣ́ине, лѹкрѹриле нѹмай че-с ма́й ѧсѫмна́те, кѹм синтѹ : ръзвоа́елѣ, скимбѣриле скри́ѹ а цѣржлѡр меци́ашѣ; ꙗръ чѣле че съ лѹкрѣ́ѕѫ ѧ ка́са алтѹѧ де амѫнѹнтѹл, адекѫ лѹкрѹри де ка́сѫ, н'а́ѹ скрис; ши де локь лѣтопи́сецѫ де мѹлдова́нь скри́сѫ, нѹ́ съ афлѫ; ꙗрѫ тѡт ве́й афла́ прѣ ржндѹ тóате. ши прїймѣ́це ачастѫ пѹцїнѫ трѹ́дѫ а ноастрѫ, ка́рѣ амь фъкѹ́т' съ нѹ́ сѫ трѣкѫ кѹм-ва̀ кѹ оуйта́рѣ, де ѹндѣ естѣ пържси́т. кѹ ачастѫ фѫгѣ́дѹнїцъ : къ ши́ лѣтопи́сец ѧтрѣг съ ацепци де ла нѡ́й, де ѡм авѧ̀ ѕи́ле, ши нѹ́ ва хѝ пѹ́с' прѣ вѣ́чникѹл сфат пѹтѣ́рникѹлѹи Дмнѕъѹ цѣржи ачеци'ѧ̀, цеи́кю ши сѡро́к' де сфърши́рѣ.

Inceputul Letopisețului.

Лѣтопи́сецѹл цѣржи Мѡлдо́вей дела Ѧрѡнь Во́дѫ ѧкоа́че.

Ка́пѹл' а҃.

ѧчеп. а҃. Пѣ́нъ ла кѹмпли́тѫ домнїѧ лѹ́й Ѧрѡ́н' Во́дѫ. [ашѧ́-й ѕичѐ ачéй Дѡмнїи ръпъѹса́тѹл Ѹрѣ́ке Во́рникѹл] ѧсте скрис лѣтѡпи́сецѹл цѣржи, де Ѹрѣ́ке Во́рникѹл, ѧчепѹт дела Дра́гѡш Водѫ; ка́рел(е) аѹ дескълека́тѹ дин Ма́рамѹреш ачастѫ ца́ржѫ ал до́иле ржндѹ, дѹпъ чѐ съ пѹстїи́сѫ де тъта́р, ши фѹци́съ то́ци лѫкѹитѡ́рїй ши а цѣржи Мѡлдѡ́вей, ши цѣржи Мѹнтенѣ́ци ѧн Ѧрдѣ́л'. ꙗржѫ ѧтѫ́ю дескълека́тѫ де Трѫян ѧпъра́тѹл Ржмѹлѹ́й, кърѹ́ѧ ѧпъ́рат нѹ́мѣле тръѧ́це ѧтрѐ нѡ́й пѫн астѫѕи, кѹ ша́нцѹл' че́ла че съ ѕи́че Троя́нѹл. ꙗржѫ де ла Ѧрѡн Во́дѫ скрис нѹ́ съ афлѫ, ни́че де алтѹл', ничи де Ѹрѣ́ке Во́рникѹл; ѡри къ л'аѹ ѧпїедека́т даторїѧ ѡаменѣ́скѫ, моартѣ́, ка́рѣ мѹлте лѹ́крѹри та́е, ши съ съ ѡбѫрша́скѫ нѹ ла́сѫ; ѡри къ изво́адѣли лѹ́й аѹ ръсъри́тѹ (? l. -съпи́тѹ) че ва хѝ ма́й скрис ши дела Ѧро́н' Во́дѫ ѧкоа́чѣ. дечи де оундѣ аѹ пържсит ель, ѧче́пем нѡ́й кѹ ацѹто́рюл лѹ́й Дмнѕъѹ.

Cap. XI: Domnia luĭ Radu Vodă cel mare. (Fol. 46a—47b.)

Ка́пѹль аль ѹнь спръѕѣ́чиле.

ѧнчеп. а҃. До́мнїꙗ Ра́дѹлѹй Вод челѹ́й ма́ре. ѧпъръцїе́й нѹ́ домнїе́й съмънѫтоа́рѧ. ши пентрѹ лѹкрѹриле ши токме́лиле ка́сей лѹ́й ꙗѹ ѕи́с': Ра́дѹл Вод чел ма́ре.

в҃. Скріе Плютархъ вестить истории, ла вица лъи Алеѯандръ Макидѡн, каре ас скрис Алеѯандріи ча адевъратъ, нъ баснѧ, кум скріе ѡ Алеѯандріе ден гречіе ѡри дынтр'алтъ лимбъ скоасъ прѣ лимба цѣрѫй ноастре, плинъ де басне ши скорнитури; ел зичѣ, къ хѣрничіѧ рѫтъраціцлѡр ши домнілѡр, май мултъ съ рѫцелеце дин кувентеле лѡр, ши сфатури гръите де дѫниший, каре, кум ши пън ѧ кѫт ас фюстъ, декѫт ден ръзбоае фъкуте де дѫниший. къ ръзбоаеле авуціи ши прилежъ врѣмий фаче май де мултѧ ѡрй; ѩрѫ кувѫнтъ ши сфат рѫцѣлепітъ ден сингурѫ хирѧ изворѫце, пѣнѫ рѣкѫт ѧсте. прѣкум зиче ши рѫцѣлепічюнѧ лъй Солѡмѡн: [изъ оусть праведнагѡ исходить разум]. ден ростъ дирептъ лъй, изъбъкинѫце рѫцѣлепічюнѧ.

г҃. Фост-ас ачестъ домнъ Радъ Вод. деплин ла тоате, ши ѧтрег ла хирѧ. кувѫнтъ че-л грънѫ, ка ѡ правилѫ ера тъторора. ѩюдецеле къ маре дрептате ши сокотилѫ, фърѫ фъцъріе, къ чинстѧ; ѩрѫ немъръ ѩ къ воє вегіатѫ. ава ачестъ кувѫнтъ: домнъ хіе карѣ, кѫндъ ѩюдекѫ прѣ ън боєрин къ оун къртан, ѡкій домнъ лъй съ фіе прѣ боєрин; ѩрѫ ѩъдецъ прѣ кале са съ марѫ. ши ашѧ, кѫндъ съ пъръце ън къртанъ к'ън църан, май де чінстѧ съ фіе къртанъ, ши ла кувѫнтъ ши ла кѣтътъра домнъ лъй; ѩрѫ нъ абътѫн'дъ-сѫ ѩъдецъ дин кале са ча дирѧптѫ. ши ла мулте дивăнури къторъ ворнічій чен де глоатѫ зичѧ: бо́рниче, зи́ чел лъ́й ѡм, мѫйне съ май ѩсѫ ла диван ферíндъ, съ нъ съ хіе грешит къмва ѩъдецъ. ши де съ прилежиа към-ва негъчитъ ѩюдецъ ла ън дивăнъ, съ рѫдрептă ла алтъ. зичѧ де мулте ѡрй: немійкѫ нъ ѡкърѫце прѣ домнъль ашѧ, ка кувѫнтъ нестътѫтор. пентрѫ боєри зичѣ: де маре фолѡс ши чинстѧ естѧ домніей ши цѣрѫй боєринъ рѫцѣлептъ ши авут. къ дакъ арѧ дом'нъль є҃. ѕ҃. боѫри авуци, ніче де ѡ невоє а цѣрѫй нъ съ тѣме. къ боѫрюл ка к'ън боѫрю, къ слъжитѫрюл ка к'ън слъжитѫрь, къ ц҃рлнъ ка к'ън църанъ фъчѧ вороаве. ши тѡт къ блѫндѣце, ши къ маре рѫцелепчюнѧ. къ дѣши ера рътитѫрю ла врѣмѧ са, ѩрѫ нъ рѫделъ́нгъ.

д҃. Боєри ла маре чінсте аве ши зичѧ: прѣ ън ѡм дакъ-л боєрéце домнъль, нъ рѣкапе съ-л съдъ́ѩскѫ; де нъ се поартѫ към съ кадѧ ъ́нъй боєрин, съ-л скоацъ ши съ пъ́е алтъ ѧ лѡкъ; ѩрѫ а-л съдъ́й, сас съ нъ-и съ тріакѫ кувѫнтъ грънт къ калѣ, нъ съ кадѧ.

є҃. Ава ѡ слъгѫ Радъ Вод. рѣкъ дин копилъріа са, къръ ѩ сокотиндъ къ нъ естѣ хирѧ де боєріе, рѫ сокѡтіа дѣ амѫнѫ;

ꙗрѫ боеріе нꙋ-й да̀ . че въꙁѫ́ндꙋ-се ден афа́рѫ дин рѫ́ндꙋл алто́ра, прѣ хи́ре ѡменіа́скѫ, че ѧсте пꙋ́рꙋрѧ силитоа́рѧ ѧ віа́цѫ съ фіе ѧтре че́й де фрꙋ́нте, с'ал рꙋга́т митрополи́тꙋлꙋй, ши боерилѡр сѣ-й грѣіа́скѫ Ра́дꙋдꙋлꙋй Бод . пентрꙋ дѫ́нсꙋл, съ нꙋ́ фіе ꙋитатꙋ, фі́ндꙋ слꙋ́гѫ де атѫ́та врѣ́мѧ; ши ашептѫ́ндꙋ ѧ нѫро́кꙋл стъпѫнꙋ-сѣꙋ съ хіе ши ел ѧтре ѡа́мени . ꙗꙋ грѣ́ит боерии кꙋ то́ціи пентрꙋ дѫ́нсꙋл, съ нꙋ́ хіе ꙋитат, ка ѡ слꙋ́гѫ вѣ́ке че ѧсте . ши слꙋ́цие кꙋ недеждѧ чинстей стъпѫнилѡр, съ аціо́нгѫ ши ей а хѝ ѧтре ѡа́мени, мае мꙋлтꙋ слꙋжѣ́скꙋ . ал ръспꙋ́нсꙋ Ра́дꙋл Бод . боерилѡр : міе съ нꙋ̀ ви сѫ́ трꙗ́къ кꙋвѫ́нтꙋл вострꙋ нꙋ́ ми се ка́дѧ; ꙗрѫ еꙋ цꙋ хі́рѧ ѡмꙋлꙋи, къ де боеріе нꙋ есте; ꙗрѫ̀ ꙗ̀къ л'ѡ́й боерѝ пентрꙋ во́е дꙋмилор воастрѣ . ши адо́а ꙁѝ л'ал кема́тꙋ ши ꙗꙋ дат вътъжі́ѧ де апро́ꙁи, ка́рѣ ера̀ ла чинстѧ ла Ра́дꙋл Бод . ши апро́ꙁии чей де дива́нꙋ ничи ла ѡ домні́ѧ ма́й де чи́нсте н'ал фостꙋ, кꙋ оуршини́че мꙋлци ши кꙋ ка́баницѫ кꙋ ждер, ши кꙋ хꙋ́лпи ѧбрѫка́ци апро́ꙁии . ши ѡрь ла чи́не ши ла чѧ̀ бо́ѫрю мерцѧ̀ кꙋ ка́ртѧ, ѧ пичоа́рѧ ста̀ боерюл, пѣнѫ съ читіѧ̀ ка́ртѣ.

ѕ҃. Н'ал трекꙋ́т съптъмѫ́на ши венѝ жа́лѡв(ъ) дин тръгꙋ ла̀ дива́нꙋ, де ниці̀ фъмѣ́й прѣ ачѧл вта́в нѡ́ꙋ, де си́лѫ че ле фъкꙋ́се ши ле бътꙋ́се ѧ тръгꙋ . ал къꙋта́тꙋ Ра́дꙋл Бо́дѫ ла боери ши ꙗꙋ ꙁис : нꙋ в'ам спꙋс къ ачеста ѡм де боеріѧ нꙋ естѐ . ꙗрѫ̀ кътрѣ дѫ́нсꙋл : еꙋ̀, мѣ́ре, ѧкъ пе боеріе нꙋ ам апꙋка́т съ-ци ꙁи́кꙋ . ши ал ꙁис арма́шꙋлꙋй, де ꙗꙋ лꙋат грѣба́чюл . шѝ ал пꙋ́с' де ꙗꙋ дат . т҃ . де то́ецѧ.

Cap. XVII: Cáderea luĭ Vasilie Lupu. (Fol. 93b—94b.)

Ка́пꙋль аль шѧпте спръꙁѣ́че.

м҃. Прѣ́кꙋм мꙋ́нціи че́й ѧна́лци, ши ма́лꙋриле чѣ́ле ѧна́лте, кѧнд съ нърꙋ́ескꙋ де врѣ ѡ па́рте; прекѫ́т синтꙋ ма́й ѧналци, прѣ атѫ́та ши дꙋ́рѫт фа́кь ма́й ма́ре, кѧндꙋ съ порне́скꙋ; ши копа́чій че́й ѧна́лци май ма́ре сꙋ́неть фа́кь, кѧндь съ ѡбоа́рѫ . ашѧ ка́селе чѣ́ле ѧна́лте ши ѧнтемѣ́ꙗте кꙋ ѧнделꙋнга́те врѣ́ми, кꙋ ма́ре ръꙁсипѫ пꙋрче́гꙋ ла къдѣ́ре, кѧндꙋ ка́д . ѧтр'аче́ла кип ши ка́са лꙋ́й Васи́ліе Бод . дѣ атѫ́цѧ ай ѧтемѣ́ꙗтъ, кꙋ ма́ре къдѫ́ре ши ръꙁси́пѫ, шн апо́й ши ла деплі́нѫ стѫ́нцере аꙋ̆ пꙋрче́сꙋ дѣ атꙋ́нчѧ.

ма҃. Сте́фан Геѡ́ргіе логофѣ́тꙋл, ка́ре ера̀ ло҃гфѫт ма́ре ла Васи́ліе Бод, дꙋпѫ моа́рте лꙋй Тодерашко логофѣ́тꙋл, ціи́ндь

Васи́лие Вод. прѣ та́тж-сѫ, Дѹмитра́шко лѡгѣ́тѹл ла атѫ́ти домні́й боѫ́рю вести́тѹ, кѹ ѡчине .ѧтемѣ́ѩте; ка́ре ни́чі ѡ ка́сѫ ни́чѧ .ѧ ца́рж, мощі́й ка ачѣ́ле, ѡчине, са́те, кѹ́рци н'а́ѹ аѹ́т. дѹпѣ́ че́ ш'а́ѹ гътії́т лѹ́крѹриле спрѣ́ домні́ѧ, прекѹм с'а́ѹ поменит май сѹс, ла Рако́ции, ши ла Матѣ́й Вѡд; аѹ лега́ть вороа́ва ши кѹ ѡ са́мж де боѣ́ри .ѧ ца́рж; кѹ Чогѡлѣ́ции ани́мѧ, ши кѹ Ще́фан сърда́рюл, кѹпринѕ.ѧндѹ-й кѹ цѹръм.ѧнть, съ ціе та́йна, аѹ алес кѹ сфа́тѹл лѡ́р, нѹ́ман съ адѹкж ѡщи оунгѹрѧ́ции ши мѹнтенѣ́ции асѹ́пра лѹ́й Васи́лие Вѡд.

м҃в. Сѹна́се амѹ́ ден ла кѫц-ва́ ла оурѣ́киле лѹ́й Васи́лие Вод. ачѣ́стѧ, ши .ѧнтѫ́ю де ла оун тѹ́рку ла Фѡкша́ни, ши де ла мѹнтѣ́ни .ѧкъ ѩѹ скрис, че н'а́ѹ кресѹт Васи́лие Вѡд.

м҃г. Спѹ́нь исто́рїиле де Пирь .ѧпъра́тѹл Єпиро́цилор, къ фїи́ндѹ .ѧтр'ѹн ръзбо́ю ла ца́ра Ита́лии .ѧн проти́ва Ръмлѣ́нилор. .ѧблѫ́ндѹ Пирь .ѧпъра́тѹл .ѧ фрѹ́нтѧ ѡщилѡр' саале (!) токми́ндѹ-ш ѡа́сте ши мѹт.ѧ́ндѹ-се ши .ѧтр'о арипѫ, ши .ѧнтр'а́лта; оунѹл ден копі́ей лѹ́й че-л пъзїѩ, с'а́ѹ апропиа́т ши ѩѹ ѕи́с: съ ей ами́нте .ѧмпъра́те, чел ржмлѣ́н пре ѹи кал не́грѹ, ден тѡ́ци алци ѡщѣ́ни ал'та немі́кж нѹ пъзѣ́ще, нѹ́ман ш'а́ѹ пѹс прѣ .ѧмпъръці́ѧ та̀ ѡкїй; ѡрѝ .ѧ кътрѡ̀ те .ѧнто́рчи, ель тѡт ачѣ́ѧ пъзѫ́ще, ши ча́ркъ к.ѧнд ши к.ѧнд съ вїе асѹ́пръ-ц кѹ сѹ́лица га́та. аѹ ръспѹ́нсѹ Пи́рь копи́лѹлѹй: кѹ анево́е есте хїе кърѹ́ѧ, а съ ферѝ де чѐ ѧсте съ хїе. ашѧ̀ съ поа́те ѕи́чіе, ши де Васи́лие Вод. до́мнѹ кѹ па́за .ѧ тоа́те пърциле ши пе ла тоа́те пѡ́рци, нѹ с'а́ѹ пѹтѹт ферѝ че-и ера̀ съ́-й віѧ асѹ́пржѫ. ши ма́й алес де примѣ́ждиа ден ка́сѫ, фоа́рте кѹ анево́е а съ ферѝ хїе кърѹ́ѩ.

Cap. XX: Semnele ceruluĭ. (Fol. 124b—125b.)

Ка́пѹль аль доѡ́ѕѣ́чиле.

д҃. Нѹ́ с'а́ѹ поменит де сѧмнеле че́рюлѹй, ка́рile с'а́ѹ прилежи́т маинтѧ дѣ ачѣ́стѧ тоа́те ръѹтѣ́ць, ши кръйе́й лешіе́ци, ши цържй ноа́стре, ши стѫ́нцѧре ка́сей ачѧ́цій домні́й, а лѹи Васи́лие Вод. ла рѣндѹл сѣ́ѹ. къ ера̀ съ съ поменѧ́скж ла домнїе лѹ́й Васи́лие Вод, пентрѹ кѡме́та адекж стѩ́ѡа кѹ коа́дж, ка́ре с'а́ѹ прилежи́т кѹ къц-ва̀ анѝ маинте де ача́ста ашѧ̀ де грѧ̀ пременѧ́лж ачеці́й домні́ей. ши .ѧнтѹнѧка́рѣ соа́рѧлѹй, .ѧ анѹл че́ла, .ѧ ка́ре ан с'а́ѹ ръдика́т Хмил ха́тманѹл кѹ къза́чій асѹпра̀ лѧ́шилѡр, фоа́ртѧ гро́здинкж .ѧтѹнѣка́рѧ, .ѧ постѹл

мáре ѧнаинтѧ пáцилор, ѧ анꙋл*) ѧтр'о вúнерь. ши тот ѧтр'ачéла ан лъкꙋстѧле неаꙋзúте вáкꙋрілѡр, кáрѧ тоáтѧ сѧмнеле ѧ лѡк бътрѣній ши астронѡмій ѧ цáра лѣшáскѫ, а мáре рътѫцúцѝ къ синтꙋ ачѧстѡр цър, менїѧ. мъ вей ертà юбúте чититóрюле, кучи нꙋ ц'áм скрис ачѣстѧ сѧмнѧ ла лóкꙋл сѣꙋ; креде непꙋтинций ѡáменéіцѝ, крѧде вáлꙋрилор ши кꙋмплúтѧлѡр врѣми; ѧтрѧбѫ пе чѐ врѧми ам скрис? ши кѫт амь скрúсь, аш хѝ липѝт ачѧстѧ сѧмнѧ ла рѫндꙋл сѣꙋ, че амѝ ерà трекꙋт рѫндꙋл ла изводꙋл чел кꙋрáт. ши скрій-тóри кáрій изводéскь, пꙋцúні съ аф'лѫ, ѩръ типáр нꙋ-й. дéчі аічѧ дѣ ачѧстѧ сѧмнѧ ѧц дáꙋ ѿре. ши алéс повѧсте лъ-кꙋстѧлѡр, кáрѣ кꙋ ѡкїй кꙋмь венїѧ ам' пръвúт.

є. Кꙋ ꙋнь áнь маинте де чѐ с'аꙋ ръдикàт Хмúл хáтманꙋл къзъческь асꙋпра лѧшилѡр, апроáпе де сѧчіре, ерам прѣ атꙋнчѧ ла шкоáлѫ ла Бáрь ѧ Подóлїѧ, пре кáлѧ фúиндь де ла сáт спрѣ ѡраш; нꙋмай че-въсꙋм деспрѣ амѝáсѫсі ꙋнь нꙋѡр, кꙋм съ ръдикѫ де ѡ пáртѧ де чéрю ꙋн нꙋѡр саꙋ ѡ нéгꙋрѫ, ѩам гѫндúт къ вúне ѡ фꙋртꙋнѫ кꙋ плóае де ѡ дáтѫ, пѣнъ ѩам тимпинáт кꙋ нꙋѡрꙋл чѧл де лъкꙋсте кꙋм вúне, ѡ ѡáстѧ, стол. ѧ лѡк ни с'аꙋ лꙋат соáреле де дѣсúмѧ мꙋцелѡр; чѧле чѐ збꙋрà мáй сꙋс, ка де трéй саꙋ пáтрꙋ сꙋлице нꙋ ерà мáй сꙋс; ѩръ карил(е) ерà май цѡс, де ꙋн стáт де ѡ́м ши мáй цѡс збꙋрà де ла пъмѫнтꙋ. ꙋрлет, ѧтꙋнекáре асꙋпра ѡмꙋлꙋй со-сúндꙋ. съ ръдикà ѡаре чѧ мáй сꙋс, ѩрѫ мꙋлтѧ збꙋрà алá-тꙋрѧ кꙋ ѡмꙋл, фърь сїáлѫ де сꙋнет де чевà, съ ръдикà ѧ сꙋс де ла ѡ́м ѡ бꙋкáтѫ мáре дѣчéѧ поѩдѫ; ши ашѧ мѧрцѐ пе дѣсꙋпра пъмѣнтꙋлꙋй ка дѐ дои кѡць, пѣнъ ѧ трéй сꙋ-лице ѧ сꙋс, тѡт ѧтр'ò дѣсúмѧ ши ѧтр'ꙋн кип. ꙋн стѡл цинѧ а. час бꙋи'. ши дакъ тречѧ ачѧла стѡл, ла ꙋн час ши цꙋмъ-тáтѧ, сосїѧ алтꙋл'. ши ашѧ стол, дꙋпъ стѡл; кѫт цинѧ де ла апрѫнсꙋ пѣнѫ ѧ десáрѫ. оѵндѣ къдѧ ла мас, ка албú-неле де грѡс съчѧ, ничѐ къдѣ стол престѐ стол, че трѣчѧ стѡл де стѡл; ши нꙋ съ порніѧ пѣнъ нꙋ съ ѧкълсїѧ бúне соáрѧле спре апрѫнсꙋ, ши кѣлъторіѧ пѣнѫ ѧ десáрѫ; ши пѣнъ ла къдѣрѧ де мас, къдѧ ши ла попáсꙋри. ѧсъ ꙋндѧ мъиѧ, ръмѫнѧ пъмѫнтꙋл нéгрꙋ ѧпꙋцúт, ничѐ фрꙋнсе, ниче пáй ѡр де ѩрѫ ѡри де съмънѫтꙋрѫ нꙋ ръмънѧ. шн съ кꙋноáце ши ꙋндѧ попосіѧ, къ ерà лóкꙋл нꙋ ашѧ нéгрꙋ ла попáс, ка ла мáсꙋл ачéй мъніей а лꙋй дꙋмнсъꙋ. къте-вà сúле аꙋ фóстꙋ

*) Loc gol în ms.

ачѣѧ оурциѧ; ден пѣрциле де цѡс, ѧ сѹс мерцѧ. ші тѡт атѹ-
чѧ аѹ фостѹ ши аічѧ ѧ царѫ лъкѹстѧ, ши дѹпъ лчѣла ань
ши ла ал доиле, ѧсѫ маі пѹциіне. ші апой ши ѧ ѕилнле а лѹі
Стефан Вод аѹ фістѹ лъкѹсте, ѧсъ пре ѹне локѹрн, ші нѹ
ка ачѣѧ дѣсимѧ ка ѧ чѣла ань, де каре с'аѹ скрис; ꙗрна съ
гъсіѧ ѧ пъмѫнть ѧгропате прѣ мѹлте лѹкѹрі.

LXIV.

ca. 1670—1675.

(Ms. bibl. centr. No. 11. Letopiseţ., Copie de la 1723. Folio. 188 foi paginate.)

Мирѡн Костин. Віаца лѹмії.

(Fol. 12b—14b.)

Еклисїастис глава а҃: дешъртарѣ дешъртѣрнлор, шѝ тоате сѫнт дешарте.

Лѹмій кѣнт' кѹ жале кѹмплитъ віаца,
кѹ грѝже ши примеждій, кѹм ꙗсте ши аца.
Прѣ сѹпцире, ши ѧ скѹртъ врѣме трънтоаре.
ѡ лѹме хиклѣнъ, лѹме ѧшълътоаре!
Трек' зіле ка оумбра, ка оумбра де варъ,
чѣле че трек, нѹ май вин, нич съ ѧторк' ꙗръ.
Трѣче вакѹл десфънат, трек аній кѹ роатъ,
фѹг времиле ка оумбра, ши нич ѡ поартъ
Ѧ ле ѡпрѝ нѹ поате; трек' тот пръвъліте,
лѹкрѹриле лѹмій, ши маі мѹлт кѹмплите.
Шѝ ка апа ѧ кѹрсѹл съѹ, кѹм нѹ съ ѡпрѣціе,
аша кѹрсѹл лѹміи, нѹ съ контенѣціе.
Фѹм шѝ оумбръ сѫнт, тоате вісѹри ши пътѣре,
че нѹ петрѣче лѹмѣ? ши ѧ че нѹ-й кѹ дѹрѣре?
Спѹма мъріі, ши нори сѹпт' черю трекътори.
че-й ѧ лѹме съ н'айбъ нѹме мѹрітори?
Зиче давид пророкѹл: віаца ꙗсте флоаре,
нѹ тръѫціе, чи ѧдатъ ꙗсте трекътоаре.
Віꙗрме сѫнт, ши нѹ ѡм! тот ачела стрігъ.
ѡ хиклѣнъ ѧ тоатъ врѣмѧ, кѹм съ нѹ съ плънгъ,
Тоате кѣте-с пре тіне? че хълъдѹѫціе
непръвъліт, стръмѹтат? че нѹ стърѹѫціе

Спре кънтре де тине? тъ къ врѣме тоате,
  пременеци, ши нимик съ стѣ ѧ вѣч нъ поате!
Черюл фапт' де дмнзеъ, къ пътѣре маре,
  минъната зидире, ши ел сфършит аре!
Шѝ вой лъмин де аър, соареле ши луна,
  ѧтъненка-вец лъмина, вец дѧ жос кънъна!
Бой стѣле искъсите, черюлъи подоаба,
  въ ацѣптъ гроазника трьмбица ши доба!
Ѧ фок' те вей скимоносѝ, пъмынте къ апа!
  ѡ причинъ маре! не ацаптъ сапъ.
Нъ-й нимика съ стѣ ѧ вѣч', тоате трѣче лъмѣ,
  тоате-с нестътътоаре, тоате-с нище спъме.
Тъ пъринте ал тъторор, доамне шѝ ѧпърате!
  сингър нъман ковьршеци, врѣме немъсъратъ.
Чѣлѧ-л'алте тоате, къ врѣме съ се трѣкъ,
  сингър ан дат времилор, тоате съ се петрѣкъ.
Съпт' врѣме стъм, къ врѣме не мътъм віаца,
  ѧблъм дъпъ а лъмїй ѧшълътоаре фаца.
Врѣмѧ(и) лъмїй соцїе, шѝ нороъл алта,
  ел а съй, ел а сърпа ѩр шѝ гата.
Нороълъй зичем ной, че лъкрури пре вое,
  сас примеждїй кьнд не вин, сас кѣте ѡ невое.
Нороълъй ѩс пъс нъме, чей бътрьни дин лъме.
  ел ѩсте чела, че пре мълц' къ амар съ афъме.
Єл се, ел кобоаръ, ел віаца ръмпе,
  къ соцїа сѧ врѣмѧ, тоате ле съръпе!
Нороъл ла оун лок нъ стъ, ѧтр'ун час скимбъ пасъл,
  анїй нъ пот адъче, че адъче часъл!
Нъмай мьнъ шѝ къ арипи, ши пичоаре н'аре,
  съ нъ поатъ стѧ ѧ лок нич ѡдинїѡаръ.
Врѣмѧ ѧчѣпе църьле, врѣмѧ ле фьршаще,
  ѧделънгате ѧпъръции, врѣмѧ пременѣще.
Врѣмѧ петрѣче тоате, нич ѡ ѧпъръцїе
  съ стѣ ѧ вѣч' нъ ѡ ласъ; нич ѡ авъцїе
Ѧ трѣй мълт' нъ поате. Унде-с чей дин лъме,
  мари ѧпъраш ши вестиц? акъм д'абїа ав нъме!
Ѩав ръмас де повѣсте, ей сьнт къ примеждїи,
  трекъц'! чине а лъмїи съ ласъ нъдеждии.
Унде-с а лъмїй ѧпъраш? унде ѩсте Ѯерѯис'?
  Алеѯандръ макидон? унде-й Артаѯерѯис?

Август, Помпей, ши Кесарю, ей ау луат лумѣ,
пре тоц' ıау стинс' ку врѣме, ка пе ниіце спуме.
Фюст-ау Кирос .рпърат, вести́т' ку ръзвоа́е,
ку авѣре песте тоц, ши мултъ невоє.
Ну стрьнс' хълдїй, тъта́рьи, ши асїıа тоа́тъ.
ка́утъ ла чѐ л'ау адуе, .ршълътоа́рѣ роа́тъ!
Принсу-л'ау ѡ фъмѣе, ıау пуе ка́пул .р сьнце:
са́турь-те де моарте, Ки́рос, ши те сти́нце;
Де върса́рѣ сьнцелуи, ѡ ѡа́ме .рфока́те,
къ де въжмъшїıа та̀ нич гангес поа́те
Курсул сѣ́у съ-л пъзѣ́скъ; аша ц̧окурѣ́це
.рпъръцїиле, лумѣ аша пръвълѣ́це.
Нич' во́й, лу́мїй .рцеле́пцїй, ку философїıа,
хълъдуи́ц' де лу́ме; ни́ч' ѳеѡлогїıа
Е'ау скути́т де примеждїй, сфнцїи пъри́нц' ли лу́мїи,
че в'ау адуе ла моарте ама́ръ пре унїй.
Ни́мини лу́крури пре во́е, де тот съ ну крѣ́зъ,
ни́мини грѣ́ле нъдежди, де тот съ ну̀ пїа́рзъ.
Къ дмнзе́у ау въста́т' тоа́те ку соро́кул,
ау порунчи́т' ла оун лок съ ну стѣ̀ нороку́л.
Курсул лу́мїй ац черкат, лу́мѣ курсул во́стру
ау тъıат: аша̀ акум ıасте ва́кул но́стру!
Нимъну-й бун ла лу́ме, тутурор ку моарте
плътѣ́це ѡстенѣ́ла, недрѣптъ фоа́рте.
Пре му́лц' ши невиноац ıа ле та́е ва́кул,
ѡ въжма́шъ, хиклѣ́нъ! тѐ винез ку са́кул
Пре то́ц', ши-и дуч ла моа́рте, пре му́лц' фър де дѣ́лъ,
пре му́лц' ши фърь врѣ́ме дуч ла ача́стъ ка́ле.
Ѡри че фач фѣ, ши ка́утъ фъ́ршитул ку́м ви́не!
чи́не ну-л сокотѣ́це, ну-л петрѣ́че би́не.
Фърши́тул ѡри ла́удъ, ѡри фа́че ѡка́ръ.
му́лте .рчепътури дулч', фърши́тури ама́ръ!
Фърши́тул чи́не-л ка́утъ, ви́не ла мъри́ре;
фа́пта несокоти́тъ, аду́че пери́ре.
Моа́ртѣ въжма́ша, .ртр'ун кип калкъ тоа́тъ ка́съ,
домне́ци шѝ .рпъръте́ц', пре ни́мини̇ нѐ ла́съ.
Пре богац шѝ сърачи, че́й фрумо́ш' ши та́рн,
ѡ въжма́шъ! прїıатени ıа пре ни́мини̇ н'а́ре!
На́цем, мурим ѡ да́тъ, ку че́й че съ трѣ́че.
ку́м н'ар фи фост .р вѣчи, дѣ́ка съ петрѣ́че.

Пъıанжин сынт анїй шѝ зѝлеле ноастре,
сфнц' ѧцери ферѝче де вїаца воастръ!
Вїецꙋим, ши вїаца ıасте нецїꙋтъ,
ши пънъ ла чѐ врѣме ıасте цюрꙋѝтъ.
Ѧшà не поартъ лꙋмѣ, ашà не амъцѣще,
ашà не ѧшàлъ, сꙋрпъ ши батжокорѣще.
Феричѝтъ вїацъ фърѣ валꙋри мꙋлте;
кꙋ гриж шѝ нетокмѣлъ, авꙋцїе пꙋте.
Вїецꙋиц ѧ ферѝче, кàрїй маи пꙋцѝне
гриж' пꙋртàц, дѣ лꙋмїи вои лъкꙋиц бѝне.
Бàкꙋл нóстрꙋ, кꙋ 'мпрꙋмꙋт дат ѧ даторїе,
чѐрюл де гъндꙋриле ноастре батцокꙋрїе.

Єпилóг'.

Мꙋлци аꙋ фост, ши мꙋлц' сынтем, ши мꙋлци те ашѣптъ,
лꙋмѣ дин пременѣле, нꙋ съ маи дещѣпітъ.
Ѡри че ıасте мꙋритóрю, кꙋ врѣме съ петрѣче,
трѣче врѣмѧ, ши пре ан сѣй тоц' ѧй пъръсѣще.
Чѐй че акꙋм петрѣчем, поменим алцїй,
трекꙋц' де нóй; кꙋ врѣме вор поменѝ алцїй.
Нъскъндꙋ-не мꙋрим, мꙋринд не фàчем ченꙋшъ;
динтр'ачастъ лꙋме петрѣчем, ка пентр'о ꙋшъ.
Ѧстъз маре ши пꙋтѣрник, кꙋ мꙋлтъ мърѝре,
мьйне трѐчи, ши те петреч, кꙋ мàре мьхнѝре.
Ѧ лꙋт' шѝ ѧ ченꙋшъ те префàчи ѡ ѡàме,
ѧ вїарме, дꙋпъ каре те афли ѧ пꙋтоàре!
Ѝ-те амѝнте ѡàме дар, чине еши пе лꙋме!
ка ѡ спꙋмъ плꙋтитоàре ръмъи фър нꙋме.
Оуна: фапта че-ц ръмьне, бꙋна те лъцѣще,
ѧ чѐрю кꙋ феричїе, ѧ вѣч' те феричѣще.

Єпѝграма (Fol. 21 b.)

ірѣ сфнцитꙋлꙋй пърѝнте Досоѳей проин митрополит сꙋчàвскїй.

Чѝне-ш фàче, зид' де пàче, тꙋрнꙋри де фръцїе
Дꙋче вїàцъ, фърѣ грѣцъ, ѧтр'ьнса богъцїе.
Къ май бꙋнъ, дин преꙋнъ, вїàца чѣ фръцѣскъ,
Декът ржкъ, кàрѣ стрѝкъ, ѡàсте витежàскъ.

Стъ́й Августин . лг. (Fol. 21b.)

Чи́не-й бога́т' дѣвѣ́ре, пре лу́ме тот ѡмул,
де ну ва авѣ ѧтру си́не лъкунид домнул,
Ѧче́ла д'авуцїе са́цїу ну́ ман вѣ́де;
де ꙗр да̀ тоа́тъ лу́мѣ, ел тот ну съ ѧкрѣ́де.
Ши пре кът стрьнце май мулт, ман му́лт съ лъруцѣ́ще,
ши то́т' дешърт съ вѣ́де, ѧтр'авѣ́рѧ че-и крѣ́ще.
Деч нимин̀ ѧтр'авѣ́ре, съ ну́ съ гъндѣ́скъ,
къ ва путѣ̀ съ се оумпле, съ се ѡдихнѣ́скъ.
Ѧръ ѧтр'а кърый су́флет' до́мнул лъкуа́ще,
ačéла де нимі́ка ну́ ман жълуа́ще.
Пентру ачѣ́ѧ то́т' ѡмул съ ну съ ленѣ́скъ,
пре дмнзеу ѧ су́флет съ агонисѣ́скъ.

Inpotriva Zavistieĭ. (Fol. 21b—22a.)

Стихури ѧ потри́ва зави́стїей.

Ва́кул тѣ́у н'а́ре па́че, зави́стиниче ѡа́ме!
колцул тъу плин де венин, пїа́ре тоа́те де фоа́ме.
Съ мушче пре чине-ва п(у)р(у)рѣ ръхнѣ́ще,
ѧ че кипі ар ѡкърь п(у)р(у)рѣ пъзѣ́ще.
Би́не ау скрис ѧ ѱалти́ре де ти́не пророкул:
зави́сникулый ачеста ꙗсте норо́кул:
Гътла́нул лор мормынтул деступат кум ка́скъ,
лимбиле лор сынт га́та, съ ѡкъра́скъ.
Съ ле фїй цюдец дмне, дин гынду́ри съ ка́зъ,
ѡкъри ка́ре фа́к' ей, спре си́не съ ва́зъ.
Доа́ѡ боа́ле ѧтру си́не зави́стникул а́ре:
уна кынд петрѣ́че ръу, адоа́ѡ ма́и ма́ре,
Кынд привѣ́ще пре алтул къ петрѣ́че би́не;
ну́меле бун ал алтуꙗ ка ѡ моа́рте-й ви́не.
Ѧче́стуꙗ нич' ѡ да́тъ боа́ла ну́-й липсѣ́ще,
ѧ то́т' ча́сул ку ачѣ́сте вїа́ца-ш педепсѣ́ще.
Дар чѐ гынде́цій съ фа́чи? съ пїе́рзи дрепта́тѣ,
ача́ста ну́ вей путѣ̀, бинеле съ-л фач ръѡта́тѣ,
Сау рѣ́у съ-л фачи къ-й бун, ни́чи ача́ста поц фа́че;
деч' аша вїа́ца та̀ ну́ май аре па́че.
Дела дмнзеу ну́ме фъръ дар̀ ну ꙗсте,
чи ну̀ мулцеме́ци кѣ́те ай, чи то́т ръвне́ц'

Инима тà спре алтꙋл! чи́не тоа́те поа́те?
нꙋ тоа́те аре ꙋнꙋл, чи кꙋ тоц тоа́те!
Ꙋнꙋл ꙋна, ши алтꙋл алта бꙋнъта́те,
тꙋтꙋрор де дмнзеꙋ да́рꙋри сынт ѧсемна́те.
Ка́ре трꙋ́да ноа́стръ кꙋ гынд бꙋн прїимѣ́ще,
дмнзе́ꙋ гындꙋлꙋй бꙋн, би́не-и дърꙋя́ще.

LXV.

1670.

(Collect. Acad. Rom.)

Hrisov de impărțire.

(7178.)

Ѧдекъ еꙋ пеници скрїꙋ ши мътърсъскꙋ (!) кꙋ чистꙋ запис ал меꙋ, кꙋм не'м ѧнпърцитꙋ неще вечини, карїи н'аꙋ фѡстꙋ нѡа данїе де ла стꙋлникꙋл фрагꙋле. дечи кꙋмнатꙋ лꙋи глигори с'аꙋ (и)витꙋ дент'ачесте ѡамини, кари аꙋ фѡстꙋ де фаци, михъила, съ кꙋ патрꙋ кꙋпїи ман мичи; ꙗръ мїи с'аꙋ (и)витꙋ дои фичори, че сынтꙋ ман мари, анꙋме василїе ши нѡн. дечи дꙋмнилꙋи кꙋмнатꙋл глигори съ н'анбъ трабъ кꙋ кꙋ (!) ачїи дои фичори. ши еꙋ съ н'анбꙋ тръбъ кꙋ михъила съ ши кꙋ ачїи копїи ши пентрꙋ криден(цъ) ам ши искълит. съ съ цїе.

вл. зрои. фев. кв.

LXVI.

1672.

(Collect. Gaster.)

Hrisov de țigancă.

Скрис-ам запис(ꙋ)лъ меꙋ, радꙋл пѣ. ла мьна лꙋ шърбь сын данчꙋл гозъ. кꙋм сь се (цїе) къ авъндъ еꙋ ла дьншии ѡ копиль де циган зълог, ши кꙋ запис ла мьна лꙋи, пꙋсꙋ-не'м зи де акꙋм ѡ съптъмънъ, ка съ анбъ а-и даре. ї. леи пол.

ши келтъел че аѹ келтѹит, ши сь-м аѹ цнганка виша; ѧ де н(ѹ) вою да бан ла зи, съ-и фие стьтьтоар(е) . ѧнкъ ши л ачѧстъ токмелъ фост-аѹ боер мьртѹрие, каре вор пѹне искълтѹра ман жос . ши ам скрис еѹ кѹ мьна ме, съ се крезъ . ши меѹ дат бан лг.

пис . мес . мартие днъ . к . влѣт : ,зрп.

Iscăliţĭ:

еѹ радѹл пѣ . дѹмитрѹ шокѹц . банко апод . еѹ лазар рош ѡт привиц . etc.

LXVII.

1673.

Ѱалтире а снтѹлѹй пророк' Давид ..... де смерітѹл' Досоѳей Митрополітѹл' де цара Молдовей.

В монастырѹ Оуневском тѵпом' изѡбразися . лѣта ѡт сотворен . свѣт . ,зрпа.

(4⁰. VI nepag. + 265 foĭ paginate + 1 nepag.)

Predoslovie către cetitorĭ. (Fol. IVb—VIa.)

Слово къ читателю.

Пáтрѹ ѧцъléсѹрі аре снта скриптѹрѫ : писмітелныи, ѧсте кѹвѧнтѹл' чела, че нѹ те лáсѫ съ-л' ѕѫч' ѧнтр'áлт' кип', де кѹм ѧсте скрис, ка ши оѹнде ѕѫче дмнл' хс : (аз' послювам оутѣшителѧ ѡт ѡтца, дхъ истинный нже ѡт ѡтца исхóдит) . еѹ вóй тримѵте-вѫ мѧнгѫетóрюл' дела пъринтеле, дхл' чел' адевърáт', кáре делà пъринтеле пѹрчѧде; ачéста кѹвѧнт', чіне-л' вà сокотѵ ѧнтр'алт' кип', ачелá-й стреин кѹ тóтѹл' де снта бесѧрикѫ . ѡбичáйный, ѧсте нърáв' ѧн снта кáрте, кà ши кѧндь ѕѣче : (не прїйдох разорити зáкон', нѫ исполнити) : н'ам венит съ ръсѫпѣск' лѧцѧ, че съ ѡ ѫмплѹ . (не прїйдох мирь въвръщій на земли нѫ меч) : н'ам вени́т' пáче съ арѹнк' пре пъмѧнт', чѐ сáбїе . кѹ кѹвѧнтѹл' чел' динтѣй дмнл' хс . фáче ѧндемнóш' пре жидові къторъ аскѹлтáрѧ снтей евгаїей, ѡарѣ кѹ чел ал дóиле, ле дѫ гроáзѫ пéитрѹ чей ѧндерéпнич'.

Иносказáемїй, жсте кà шѝ чюмилитꙋ́риле, кѧ́ндь алтѫ грѣ́ц', шѝ алтѫ съ'нцѣлѧ́це, кà шѝ : (ꙗкѡ неплóди родúсем, и мнѡгáа въ чѧ́дех изнемóже) : къ стѣ́рпа нѣскꙋ шѧ́пте, шѝ чѣ кꙋ кꙋкóнїй мꙋлц' аꙋ слъбúт'; вá съ ѕѫ́кѫ, къ бесѧ́рика чѣ дин лúмбі, кáрѧ ерà стѣ́рпѫ де дáрꙋл' лꙋй дмнеѕѣꙋ, аꙋ нѣскꙋ́т' кꙋкóні делà хс мúреле сѣꙋ, чѧ́ле з. тáйне, шѝ шѧ́пте дáрꙋр' а снтꙋлꙋй дхъ. ꙗръ чѣ кꙋ кꙋкóнїй мꙋ́лц', адекѫ бесѧ́рика лéцїй век' [кáрѧ съ ѕѫ́че: оу́мбрѫ лéцїй адевърáте] аꙋ слъбúт' ш'áꙋ стерпúт' де тóт' дáрꙋл' лꙋй дмнѕѣꙋ. пéнтрꙋ нѣскꙋлтáрѧ кꙋкóнилѡр' ей, кáрѧ майнте ерà плúнѫ де дáрꙋл лꙋй дмнѕѣꙋ кꙋ пророч' шѝ апстоль. Пренóсный жсте, кà нецúне че вà съ-й съ'нцелѣ́гѫ кꙋвѧ́нтꙋл динтр'алтѫ съмънътꙋ́рѫ де повѧ́сте, ѧнтр'ачéст' кúп': (кáмен' егóже небрѣгóша ѕúждѫцїй, сѣи бы́ст' въ глáвꙋ еглꙋ): пáтра че нꙋ́ ѡ сокотúрѫ зидитóрїй, ачѣ́ фꙋ ѧн кáпꙋл' оу́нгюлꙋй. ачéста кꙋвѧ́нт' съ мꙋ́тѫ лà дмнл хс. къ нꙋ́-л' бъгáрѫ'н сáмѫ жúдовїй кълкътóрїи лéцїй, чѐ снцїа сà стѫтꙋ́ кап' ꙋнгюлꙋй лéцїй векі шѝ лéцїи ноáѫ, де ле ѧмпреꙋнѫ ѫм'бе; къ снцїа сà жсте кáп' снтей бесѧ́рич', мирéсїи сáле. ачѧ́сте пáтрꙋ ѧнцълéсꙋр лѣм' скрис пéнтрꙋ четитóрюл' юбит, че ва авѧ ѡсърдїе а черкà съ'нцълѣ́гѫ ѧнтр'адúнкꙋл' ачéцїи снте кърц'. дѣчáста м'ам рꙋгáт' снцїини сале пърúнтелꙋй шѝ прѣ феричúтꙋлꙋй патрїáрхꙋл', де мѧ́ꙋ скрис ачѧ́сте пáтрꙋ ѧнцълéсꙋрі ѧнкѫ атꙋ́нче, кѧ́ндь венúсѫ снцїа сà, де ерà архїдїáкон' лà пърúнтеле Нектáрїе патрїáрхꙋл' де Іерслúм'. атꙋ́нче мѧ́ꙋ скрис снцїа сà, тúзꙋл' мїеꙋ, кáреле акмѝ жсте ѧн лóкꙋл' пърúнтелꙋй Нектáрїе, кѵр Досоѳéй, шѝ де пре извóдꙋл' снцїи сáле, ам скрис прекꙋ́м' съ вѧ́де.

Psalm 5. (Fol. 6a—7b.*)

Ѱалóм Двдвъ є. Пéнтрꙋ ѡчúнътоáрѧ.

Слобѡ́ѕ' Дмне'н ꙋ́рек' снте,
Грáй, кꙋ де жѧ́ле кꙋвúнте.
Шѝ мѫскꙋ́лте, мишѧ рꙋ́гѫ,
Лà грéꙋ, че-ц ѧнт' а тà слꙋ́гѫ.
Дмнѕъꙋ ши жмпърáте,
Къ мъ рѡ́г' кꙋ дерептáте.
Лнкѫ зоáре нꙋ ръвáрсѫ
Де соáре, кѧн ва съ ꙗ́сѫ.

*) cf. 1577.

Сн҃ца̑ та̀ мꙋ́ѕ' гла́сꙋл',
Ш҃и̇ мъ̀ ве́ѕ' престѐ то́т' ча́сꙋл'.
Къ тꙋ̀ дм҃не 'н фъръ̀ ла́це,
Пре ни́ме нꙋ́ лаш' с'ала́рце.
Ши 'н' ка́са та̀ н'а́вѧ па́рте
Виклѣ́нꙋл', чѣ̀ ста̀ депа́рте.
Стрѫ́мбїй нꙋ́ лаш' съ тръ̑ска́ѫ,
Дѣпроа́пе сѣ̀ те пръва́скѫ.
Кѣ̀ де сн҃та́-ц' къꙋтъ́тꙋ́рѫ,
С'ор' фа́че пизма́шїй згꙋ́рѫ.
Ꙋрѫта́-й пре тоц фъло́шїй,
Ш҃и̇ вей пїа́рде мини̇чино́шїй.
Ш҃и̇ де ѡм че ва́рсѫ сѧце,
Цї-й грѣ́цѫ а те ати́нце.
Ѩръ̀ ѥꙋ, дм҃нѕѫꙋ сн҃те.
Кꙋ̀ ми́ла та де маи̇́нте.
Іцц (!) во́й ѧнтра̀ 'н си҃та ка́сѫ,
Ꙋнде ше́ѕ' дм҃не ла̀ ма́сѫ,
Де м'ой ѧнкина̀ кꙋ̀ рꙋ́гѫ,
Ѧн фри́ка та че цѫ-с слꙋ́гѫ.
Ѧн бесѧ́рика та̀ сн҃тѫ,
Ш҃и̇ мъ̀ дꙋ̀ фъръ̀ де смѧнтѫ.
Спрѣдевѫ́р' съ нꙋ́ дꙋк' грѣ́цѫ,
Къ̀ тꙋ̀ дм҃не-м' еш' пова́цѫ.
Ш҃и̇ спре ти́не-м' дере́ц' па́шїй,
Ка̀ съ нꙋ́-м' стри́че пизма́шїи.
Къ лї-и гꙋ́ра недирѣ́птѫ,
Ш҃и̇ лї-и ннема деша́ртѫ.
Кꙋ гѫлтѧ́желе къска́те.
Де изꙋк'не́ск' ръꙋта́те.
Кꙋ̀ гра́юр' некꙋ́вїнѡ́асе,
Ка́ ꙋн' морм.ѧнт' плин де ѡ́асе.
Ш҃и̇ кꙋ ли́мба лѡ́р' ѧнша́лѫ,
Съ̀ фа́кѫ 'н лꙋ́ме смин'тѣ́лѫ.
Чѐ ле дѫ дм҃не ѡсѧндѫ,
Съ̀ нꙋ́-ш' ла́ꙋде 'н добѧндѫ.
Сфа́тꙋрие съ̀ ле пїа́рѕѫ,
Ш҃и̇ дин' ми́ла та̀ съ̀ ка́ѕѫ.
Кꙋ а лѡр' пъгѫ́нъта́те
Съ̀-й ꙋрне́ц' ла ре́ꙋта́те.

Къ те, дмне, мжнїáржь,
Клеветúндꙋ-те прин цáржь.
Ѝръ чéѧ че тѣцáптжь,
Пре тóц' съ-й бꙋкꙋрі кꙋ плáтжь.
Кꙋ тúне 'н вѧч съ петрѣ́кжь,
Бꙋкꙋрїе съ ле плáкжь.
Съ съ лáꙋде кꙋ тúне
Кáрїй-ц вóр' нꙋмелꙋ́й бúне.
Къ дáй бꙋ́нжь кꙋврънтáре,
Дирéптꙋлꙋй, ши спорю̀ мáре.
Дмне 'н скꙋ́т' де бꙋ́нжь врѧ́ре
Не 'нкꙋнꙋ́ні, кꙋ мръгжѧ́ре.

Psalm 38. (Fol. 60a — 61b.)

Крънтекꙋл' лꙋ́й Давид. ли.

Грънт-áм' ръ мúне, съ мъ ѧ́ꙋ аминте,
Съ-м сокотéск' лимба, съ нꙋ̀ ѕжк кꙋвинте.
Стрáже шѝ ферінцж мѩм пꙋ́сꙋ-мі пре гꙋ́ржь.
Кръд' стж̀ пъкътóсꙋл' де-м' фáче тръсꙋ́ржь,
Тъкꙋт-ам ка мꙋтꙋл', шѝ нꙋ ѩш мѧи ѕжче,
Съ-й кꙋвинтеѕ' бúне, къче стж̀ кꙋ̀ прúче.
Де ми сѣ 'н'нѡѧ́ще дꙋрѧ́рѧ кꙋ̀ боáле,
Жѧ́лѧ мѧ̀ шѝ трнга нꙋ́ съ мѧи потоáле.
Ѝнема мѧ ѧсте ръ мúне хербúнте,
Ши-м ѧсте цїйница, áрсж̀ де кꙋвúнте.
Кꙋ̀ лимба мѧ̀ ѕжс-ам : тꙋ дмне мѩрáтжь,
Сфършéнїѧ вїецїй, съ ѡ вѣѕ' кꙋрáтжь.
Чúсла чѧ́ де ѕжле, съ цинꙋ кжтѧ-м ѧсте,
Шѝ де чѐ мі-й лúѱа, съ-м' фїе лà вѧ́сте.
Ѕжлеле кꙋ нꙋ́мър' ми-с ла тúне 'н пáлмжь.
Наúнте-ц' мї-й стáтꙋл', нúче де ѡ сáмжь.
Къ лꙋ́мѧ ачѧ́ста-й кà ѡ мúзж мúкжь,
Ѡмꙋл' кжт дѣ хúрѧ, ѧсте ѡ немúкжь.
Де врѧ́ме че трѧ́че, кà ѡ ꙋмбржь рáржь,
Зъдар съ трꙋдѧ́ще де ѕж̀ пънѣ 'н' сáржь.
Де-ш агонисѧ́ще с'айбжь шѝ пре мжйне,
Стрънсꙋ́ра чé стрънце, нꙋ́ ци кꙋ́й ръмжне.
Якмꙋ̀ чé вою ѕжче, съ фак лнтребáре,
Ми с'лꙋ спꙋс, къ-м' ѧсте дмнѕѣꙋ ръбдáре.

Ѧвѧрѧ мѧ ѧсте лѧ дмнѕъѹ стрѧнсѫ,
Лѧ врѧме дѐ трѣбѫ, съ нѹ фїѹ ѧн лиѱѫ.
Шѝ мъ избъвѧце дмне дин грешѧле,
Дин чѧле стрейне шѝ дин трѧле мѧле,
Съ нѹ лаш' небѹнѹл' съ мъ ѧ 'н ѡкарѫ,
Съ лъ прохитѣскѫ тѹтиндерѧ 'н царѫ.
Ѧмѹрцѫю де нѹ мѭм мѧи дешкисѹ-м' ростѹл,
Къ м'ѧй фъкѹт' слобод ѧн кинѹр' кѹ тотѹл.
Де ц'ѧй ѡпрѝ дмне мѫна тѧ чѣ ѭте
Съ нѹ мѫ сфьршѧскѫ, дѧндѹ-м' бътѣй мѹлте.
Прин че-ц грешѝ ѡмѹл, л'ѧи дѧт' ѧн мѹстрѧре.
Н'ѧй лесат съ-л' трѣкѫ фъръ де чертѧре.
Ѝй ст.ѧнс бїетѹл сфлт', де дѧбїѧ съ 'нгѫнѫ,
Кѫт нѹ-й мѧй дѣ хирѧ де ѡ паинжинѫ.
Ѧшѧ-й дешерт' ѡмѹл, кѧ ѡ хѧйнѫ слѧбѫ,
Стрикѧтѫ де молїй, шѝ фърѫ де трѣбѫ.
Чѐ тѹ дмне снте, рѹга ѫм-ѩскѹлтѫ,
Шѝ тѹ-м потолѧце грижѧ мѧ чѣ мѹлтѫ.
Съ нѹ съ ѹйте лакръмиле мѧле,
Шѝ стреннътѧтѧ, кѧрѧ дѹк' кѹ жѧле.
Кѧ шї тѡц' пърїнцїй мїей ам фост немѧрник
Лнтр'ачѣстѫ лѹме, тоѧте вѧца жѧлник.
Юшѹрѣѕѫ-м' грѐѹл' пън 'ѧ нѹ мѫ дѹче,
Съ мъ мѹц' дин лѹме, лѧ вѧца чѣ дѹлче.

Psalm 75. (Fol. 134b—135b.)

Ѱаломѹл' лѹй Давид дат лѹй Ѧсаф' пѣвѣцѹл. оѣ.

Шѝѹт' ѧсте дмнѕъѹ ѧн жидовиме;
Шѝ ѝн снт' нѹмеле мѧре изранлиме,
Локѹл' съѹ чел снт' кѹ пѧче ши-л ашѧѕѫ,
Дин Сїѡн лъкѧшѹл' лѹй слобоѧде рѧѕѫ,
Де 'нгрозѣце пре пъгѫн', съ нѹ съ мишче,
Ѧрк' шѝ сѹлицѫ шѝ скѹтѹл' съ-ш' ръдиче.
Минѹнат стрълѹчеці' дмне де лѧ мѹнте!
Де 'нгрозъц' пре тоц нъгѫнїи ѧн ѡщ мѹлте.
Къ ле дѧй спѧймѫ прин сомн', кѧнд дорм' кѹ дѹлчѧче
Кѫт добѧндѧ чѣ дѣ мѫнѫ нѹ-ш пот дѹче.
Къ дѣ тѧ, дмнѕъѹ снте, къѹтътѹрѫ
Шїер' пизмѧшїй, де съ фак' ка нѐце згѹрѫ.

Ка́рїй ска́пѫ де розбо́юл' тѣ́ѹ, фѹг' та́ре,
Де-й ѡбоа́рѫ 'н фѹ́гѫ сомнѹл' де къла́ре.
Даръ чи́не нѹ́ с'а тѧ́ме дмне снте,
Дѣ та̀ грѡа́зѫ, че-й вести́тѫ де ма́инте?
Шѝ тѹ̀ дмне де демѹ́лт' ц'ан дат кѹвѧнтѹл':
Къ еѡ' дмнл', чѣ̀ съ ꙗюде́че пъѧнтѹл'.
Кѹ̀ тъчѧ́ре тоа́те лѹ́мѧ стѫ дѣѡѣ́птѫ,
Пре ꙗюде́ц' че ле ве́й фа́че, съ ѧ̀ пла́тѫ.
Шѝ атѹ́нче пре тоц бл.ѧнѕ ѫ́й вей алѧ́ꙗе,
Де-й веи скоа́те динтре че́й фъръделѧ́ꙗе.
Пе́нтр'ачѧ́ѧ въ лѹа́ц' са́ма, тот ѡмѹл',
Де въ рѹга́ц' кѹ тот г.ѧндѹл' кътръ дмнл'.
Шѝ ферѝц съ нѹ въ ска́пе г.ѧ́нд дин ми́нте;
Чѣ̀ съ пръзнѹиц' .ѧи рѹгѫ кѹ херби́нте.
Шѝ к.ѧ́нд въ рѹга́ц' спре дмнл' кѹ фъга́дѫ,
Де че грѣ́ц', съ плини́ц' фъръ тъга́дѫ.
Шѝ вени́ц' кѹ поминоа́че пре ꙗѹр' дмнл';
Боери́ме шѝ прости́ме, кѹ тот ѡмѹл'.
Шѝ кѹ фри́кѫ ста́ц' ла̀ рѹ́гѫ, съ въ ѧ́рте,
К.ѧ́нд де сфлт' в'а-мпърцѫ, съ нѹ въ чѧ́рте.
Къ дмнѕѣ́ѹ, де кѫт кра́ий, ма́й рѣ́ѹ ба́те.
Шѝ въ лѹа́ц' тоц' ами́нте де пъка́те.

Psalm 123. (Fol. 233a—233b.)

Пѣ́снь степе́ннаѧ . ркг.

Къ де н'а́р фѝ кѹ но́й съ стѧ̀ дмнл',
Ѕѫ́кѫ изра́илѹл' шѝ то́т' ѡмѹл'.
Къ де н'ар фѝ кѹ но́й съ стѧ̀ дмнл',
К.ѧ́ндь ле ви́не тоа́нѫ а то́т ѡмѹл',
Де съ скоа́лѫ асѹпръ-не 'н при́пѫ,
Нѣ сорби́-не де вїй, дѣм' да 'и рѫ́пѫ.
К.ѧндѹ-ш' порне́ск' мѫнїѧ кѹ оунде,
Ясѹпръ-не 'н погхо́й съ нѣфѹ́нде.
Ши сфлтл' но́стрѹ погхо́й трѧ́че,
Ка де пърѣ́ѹ рѧ́педе шѝ рѧ́че.
Ши сфлтл' но́стрѹ, тръкътоа́ре
Ш'а́ѹ фъкѹ́т', прин апѫ некътоа́ре.
Блгсви́т' съ фїй кѹ фери́че,
Къ нѹ́ нѣ́й да́т' дмне, съ нъ стри́че,

Кꙋ дѝнцїи лѡр', шѝ де вънътоáре,
Нѣй скос дин лáц', шѝ де лà принсоáре.
Кà врáкїѧ нѧй скос, дмне снте,
Сꙋфлтле, де кꙋрсе кꙋмплѝте.
Шѝ сѫлцеле челѡр' че винѣѕѫ
Лѧй стрикáт', съ н'áйбѫ съ не пꙋрѕѫ.
Кѣ тꙋ дмне, кꙋ снт(ꙋ)л' тѣꙋ нꙋме,
Не дáй лцꙋтóрꙋл' тѣꙋ пре лꙋме.
Прекꙋм' динтѣй лй ѕѫс кꙋ кꙋвѧнтꙋл',
Де с'áꙋ фъкꙋт' чéрюл' шѝ пъмѧнтꙋл'.

LXVIII.

1673.

(4⁰, 48 foï paginate.)

Йкаеїстъ .... Досоѳéѧ Митрополѝты Сꙋчáвскаго .... в'. монастирꙋ Оу́невскомъ . ахог.

(Fol. 22a—22b.)

Дé мꙋлте кꙋпрѝнс' нъпѣц', кътрѣ снцїà тà нъзꙋéск', мѧнтꙋйнцѫ черкѧндь, ѡ мáйкѫ кꙋвѧнтꙋлꙋй ши фичоáрѫ, де кꙋмплѝте шѝ де чà кꙋ невóй, мѧнтꙋѧ́ще-мѫ.

Я кѝнꙋрилор' мѣ тꙋрбꙋрѫ адъѡсѫтꙋр, де мꙋлтѫ вóѧ рà ѧмплѧндꙋ-м' сфлтл', ѧнпáкѫ фичоáрѫ кꙋ лѝницѧ à фїюлꙋй ш'à дмнѕѣлꙋй тѣꙋ, ѧнтрꙋ тóт' невиновáтѫ. слáва.

Пре снцїà тà, чѣй нъскꙋт' мѧнтꙋнтóрю шѝ дмнѕѣꙋ, те рóг' фичоáрѫ, съ мѣ избъвéцї де ла невóй, къ лà снцїà тà нъзꙋéск' акмꙋ, ѧнтинѕѧндꙋ-м' шѝ сфлтꙋл шѝ кꙋцетꙋл'.

Болѝндꙋ-м' трꙋпꙋл' шѝ сфлтꙋл', сокотѝнцей дмѕъéц' ши чер'четърїй чéий делà снцїà тà мѣ сподобѧ́ще, сѧнгꙋрѫ а лꙋй дмнѕѣꙋ мáйкѫ, кà ѡ дꙋлче, шѝ дꙋлчелꙋи нъскътоáре.

Jezechiel cap. XXXVII, v. 1—14. (Fol. 37b—38b.)

Ѡт прорчства Іезекїйле чтенїе глав . лз.

1. Фѹ пре ми́не мѫ́на дмнлѹй, шѝ мъ скоа́сѫ кѹ̀ дхль дмнѹлѹй, шѝ мъ пѹ́сѫ ѧ ми́жлок' де кѫмп', шѝ ачеста ера̀ пли́н де ѡа́се де ѡа́мені. 2. Ши мъ пѹртѫ̀ пре́цѹрь дѧ́нсе димпрецѹрь, шѝ а́декѫ мѹ́лте фоа́рте, престѐ фа́ца кѧ́мпѹлѹй, шѝ съч' фоа́рте. 3. Шѝ зѫ́съ кътръ ми́не: фїюл' де ѡ́м', ѡа́ре ѧнвїе-вор' ѡа́селе ачѧ́стѧ? шѝ зѫ́ш': дмне, дмне, тѹ̀ ле цїй. 4. Шѝ зѫ́съ кътръ ми́не: фїю де ѡм, прорчѧ́ще пре ѡа́селе ачѧ́стѧ шѝ веи зѫ́че лор': ѡа́се съч', аѹзѫ́ц' кѹвѧ́нтѹл' дмнѹлѹй! 5. Ѩшѧ̀ грѫ́ще адона́и, дмнѹл' ѡа́селѡр' ачѐстора: ѩ́тъ еѹ адѹ́кь асѹ́пръ-вѫ дхь де вѩ́цѫ. 6. Шѝ во́й да̀ асѹ́пръ-вѫ ви́не, шѝ во́й ръдика̀ асѹ́пръ-вѫ ка́рне, шѝ во́й траце престѐ во́й пїѧ́ле, шѝ во́й да ѧн во́й дхль мїеѹ, ши вец' фѝ вїй; шѝ вец' кѹноа́ще къ е́ѹ сѧнт' дмнл'. 7. Шѝ пророчїю, прекѹ́м' ѫ́м' порѹнчѝ дмнл'; шѝ съ фѧ́че глас кѫнд еѹ стътѹю̀ а прорчествѹ̀, шѝ а́декѫ кѹтре́мѹр̀ съ фа́че, шѝ адѹ́сѫ чола́неле, ѡс кътръ ѧнкеитѹ́ра са. 8. Ши възѹ́ю̀, ши а́декѫ престѐ дѧ́нсе ви́не, ши ка́рне крецѧ̀; ши съ сѹѧ̀ престѐ дѫнсе пїѧ́ле дѣсѹ́пра, шѝ дхль нѹ ера̀ ѧнтр'ѫ́нсе. 9. Шѝ зѫ́сѧ кътръ ми́не: прорчѧ́ще де сфлт; пророчѧ́ще фїй де ѡм; ши зѫ́ш' дхлѹй: ачѧ́стѧ грѫ́ще дмнл' дмнзѣѹ: дела па́трѹ вѧнтѹрь ви́н'о сфлтѹле, де сѹ́фле пре мо́рцѫй ачѐцѧ̀, шѝ ка сѫ ѧнвїе! 10. Шѝ прорчїю, прекѹ́мѹ мѩ́ѹ порончѝт дмнл'; шѝ ѧнтрѫ̀ ѧнтр'ѧ́ншїй сфлть, шѝ ѧнви́съръ̀ де стътѹ́рѫ̀ пре пичоа́реле са́ле, нѣрод мѹ́лт' фоа́рте. 11. Шѝ грѣ́й дмнл' кътръ ми́не: фїю̀ де ѡм, ѡа́селе ачѧ́стѧ тоа́тѫ ка́са лѹ́й израил ѧ́сте . ей ашѧ̀ грѣе́ск': сѫ́ч' фѹ́рѫ ѡа́селе ноа́стре, пери́т-аѹ недѧ́ждѧ ноа́стрѫ, шѝ оуморѫ́ц' фѹмь! 12. Пентр'ачѣ́ста пророчѧ́ще, шѝ зѫ̀ кътръ дѧ́ншїй: ашѧ̀ грѫ́ще дмнл' дмнезѣѹ: ѩ́тѫ е́й воѹ (! l. е́ѹ во́й) дешки́де мормѫ́нтѹриле воа́стре, шѝ во́й скоа́те-вѫ дела̀ морм.нтѹриле воа́стре ѡа́менїй мїей, шѝ во́й бъга́-вѫ ѧн пъм.нтѹ лѹи израил. 13. Шѝ ви́ц' кѹноа́ще къ еѹ сѧнт' дмнзѣѹ кѫнд е́ѹ во́ю дешки́де-вѫ мормѫ́нтѹриле воа́стре ѡа́менїй мїей. 14. Ши во́й да̀ дхлъ мїеѹ̀ ѧн во́й шѝ вец' ѧнвїе, шѝ во́й пѹ́не-вѫ ѧн ца́ра воа́стрѫ; шѝ вец' кѹноа́ще къ е́ѹ дмнль ам грънт, шѝ во́й фа́че, грѫ́ще дмнль дмнзѣѹ.

LXIX.

1674.

(Din Colect. N. Densușianu, vol. XXXVII, pag. 80.)

Oda lui Michaiu Haliciu

cătră Dr. Franciscu Paris Pápai.

Kent szenetate, szerund la voi, Romanus Apollo
La totz, ketz szvente'n Emperecie sedetz.
De unde cunostince asteptem, si stince; fericse
De Amstelodam, pren chetz szte'n omenie typar.
Legse derapte au dat, frumosze csetate Geneva
Ecz vine Franciscus, cine-te Leyda, Paris!
Prindetz maene sorory, cu csestz nou oszpe: nainte
Fratzi, Fretaczi, Nymphele, pasze curund
Domny buny, Mary Doctory, Daszkely, 's bunele Domnae
Cu patse ej fitz, cu payne, si szare, rugem.

Traducerea latinească cuvânt din cuvânt din: Succinta medicorum biographia 1774. (Densușianu pag. 81.)

Canto sanitatem, saliendo ad vos, Valachus Poeta,
Ad totos (vos omnes) quotquot sancto in Imperio sedetis,
Unde cognitionem expectamus, et scientian, felicitas
Amstelodami propter chartas stat in omni typo.
Legem directam dedit formosa civitas Geneva:
Ecce venit Franciscus ad vos, excipite eum Leyda, Paris!
Prehendite manum sorores, cum novo hoc hospite inante (obviam)
Fratres, Fraticii, Nymphulae pergite (passiren) currendo,
Domini boni, magni Doctores, pastorculi et bonulae Dominae
Cum pace ei fiatis, cum pane, cum sale rogamus.

LXX.

1675.

(Cipariu: Acta et fragmenta historico-ecclesiastica Blasiu MDCCCLV p. 145 urm. din Archiva Făgărașuluĭ.)

Аше҃зъмѫнтꙋріле Влъдікъі Сава, пентрꙋ фолосꙋл преоцилор, а бесѣречілор ші а крещінілор.

*) ,а҃хое. Пърінтеле Мітрополит Сава кꙋ жꙋрацій Скаꙋнꙋлꙋі, кꙋ протопопіі, ѧ събор ѧ Белград ла мънъстіре, авъндꙋ ші пꙋртъндꙋ гріже де лꙋкрꙋріле дꙋмнезъещі, ші мꙋлте ліпсе, а преꙋцілор, ші а бесерічілор, ші а крещінілор, пърінтеле сфінціе са кꙋ ачестꙋ прілеж, съ еасъ ѧн църкълат, кꙋ ачесте съмнътꙋрі, каре ні с'ав пърꙋт, ші ле-мꙋ скріс; ѧтъю съмтꙋ неще съмнътꙋрі ші ѧдерептътꙋрі, каре ле ам фъкꙋтꙋ кꙋ съборꙋл маре, ші ле-мꙋ лꙋоатꙋ тоці протопопіі съ трънскъ кꙋ еле, кꙋмꙋ се веде дін скрісоріле де атꙋнчі, ші ачѣле ворꙋ съмна пре скꙋртꙋ.

а҃. Кꙋвънтꙋл лꙋі Дꙋмнезеꙋ съ се вестескъ ѧ лімба ноастръ рꙋмънеще, крещінілор ѧ бесерікъ, ші ꙋнде ва трънбꙋі ші ва фі ліпсъ.

в҃. Каре кърці съмтꙋ скрісе ші сконсе пре лімба рꙋмънѣскъ, съ съ четескъ ші съ съ ѧвеце ѧ бесеріка крещінілор, ші ѧтр'алте локꙋрі ꙋнде ва фі ліпсъ.

г҃. Каре попъ ва да пацїле, съ ле порте міренїй пре де аффаръ, де нꙋ ле ва да кꙋ мѫна лꙋі, съ і съ ѫ попіе.

д҃. Каре попъ се ва фаче ворнік пре ла нꙋнте ші ва цꙋка, ші ва ѧбла бетꙋ пін търгꙋ, ші ва ѧбла ла кършме, ші съ фаче мъскъріч ші врънжіторю, съ і се ѫ попіе.

є҃. Каре попъ ва кꙋнꙋна ноапте, аꙋ фрънціе, аꙋ фꙋціці де алтꙋ попорꙋ, саꙋ фъкъторі де рънꙋ, карі нꙋ ш'аꙋ плініт поканіе, съ і съ ѫ попіе.

ѕ҃. Карі съ вор късъторі, попа съ дѣ цире, ла бесѣрікъ, маі наінте кꙋ о съптъмънъ, ші де нꙋ съ ва аффла ѧтре еі ніче о некъдере, аше-і вом кꙋнꙋна. Късъторіѧ съ съ ѧчапъ кꙋ кꙋвънтꙋл лꙋі Дꙋмнезъꙋ, ші съ съ факъ кꙋ жꙋръмънт, съ цие че-і късъторіе.

---

*) Dupa ortografi'a manuscrisului, afora de і și о. (Cipariu.)

з҃. Де бобоношагꙋрі че нꙋ ѫсте скріс ла тінік съ нꙋ ціе; ачесте де мꙋлтꙋ с'аꙋ датꙋ, ла съборꙋл тꙋтꙋрор протопопілор, съ ле ціе, съ ле вестеаскъ, ші съ ле дѐ попілор, ші креціні-лор; дерепт ѧсъ пърінтеле сфінціе-са ешіндꙋ ѧн царъ, съ църкъ-лꙋіаскъ пре протопопі, пꙋртатꙋ-с'аꙋ біне ѧ дерегъторіе лор ші кꙋм аꙋ трълтꙋ кꙋ кꙋвънтꙋлаꙋ лаі Дꙋмнезеꙋ ѧтре креціні, ші кꙋ лꙋкрꙋл деспъріцъніілор, ші кꙋ адъꙋлаꙋ църіи, че ѫсте а бесеречілор? ашіждере ші попіі кꙋм с'аꙋ пꙋртатꙋ, кꙋ бесеріка, кꙋ ѧвъцътꙋра, кꙋ попоренії, ші ѧкъш ші кꙋ каса са ші кꙋ фо-мее са?

Ашіждере ші пре мірені, кꙋмꙋ ціне ла бесерікъ, кꙋм чін-стескꙋ кꙋвънтꙋлаꙋ лаі Дꙋмнезъꙋ, ші пре попі; ашіждере ші вені-тꙋлаꙋ-аꙋ плата попілор? ꙋнде кꙋм съ ва кꙋвені, съ ꙋ (!) каꙋте, ші алте лꙋкрꙋрі че вор фі де ліпсъ съ каꙋте.

а҃. Ботезꙋл съ съ факъ кꙋ апъ, ші кꙋ фок, аше кꙋм ѫсте токмала.

б҃. Каре омꙋ ѫсте късъторітꙋ, ші нꙋ ва мѣрце ла бесе-рікъ, ніче кꙋ чіна домнꙋлаꙋ, попіі съ-і доженескъ, ші съ-і ѧвеце; ѩръ де нꙋ ворꙋ аскꙋлта, ніче ла морте съ нꙋ-і кꙋмі-нече. тотꙋ омꙋл съ съ кꙋмінече де д҃ ѧтрꙋ анꙋ.

г҃. Кънд кіамъ креціні пре попа ла болнаві, съ-і кꙋмі-нече, ші нꙋ ворꙋ съ ѩсъ дꙋпъ попа дін касъ, аколо попа съ нꙋ мергъ ла морціі касеі *). молітвъ съ нꙋ факъ ніче оаселор, ніче хаінелор; ніче оі, аꙋ вачі преще мортꙋ съ нꙋ дѐ, аꙋ гъіні; ѩръ ѧ латꙋрі пот да. нічоарele добітоачелор съ нꙋ ле спеле, ніче съ ле арзъ кꙋ лꙋміна ѧ фрꙋнте; ші колакꙋ преще гроапъ съ нꙋ съ дѐ; банꙋ ѧ гроапъ съ нꙋ съ арꙋнче; мꙋеріле съ нꙋ ціпе пре ꙋлице.

є҃. Карі нꙋ вор съ-ші ѧгроапе морціі лꙋне саꙋ міеркꙋре, ла ачеѧ попіі съ нꙋ мергъ.

ѕ҃. Попіі съ нꙋ факъ молітвъ пре добітоаче.

з҃. Каре оамені саꙋ мꙋері вор фаче фокꙋ ѧ кꙋрте ла цоі марі, саꙋ ла благовещеніі, ші вор пꙋне масъ, ші пъне, ші зікꙋ къ вінꙋ морціі съ съ ѧкъзаскъ, ші арꙋнкъ апъ пре па́жеще, се бее морціі, пре ачеі вор да шпанілор, съ нꙋ съ ворꙋ лъса.

и҃. Сърбъторіле дръчеціі, марце ші міеркꙋре, чіне ва ціне връжі, ачеѧ съ съ дѐ шпанілор, съ нꙋ съ вор лъса.

ѳ҃. Прꙋнчіі съ нꙋ тоаче пре пъре́сімі.

---

*) Aici se pare a fi remasu ceva afora dein punctulu alu 4-le. (Cipariu.)

і҃. Кꙋ лопата ла пацꙗ съ нꙋ съ батъ.

аі҃. Л лꙋне де пацꙗ ѧ апъ съ нꙋ съ трагъ.

ві҃. Покꙋріле де дꙋмінека ші дін сърбъторі съ съ пꙋе ꙋос; съ меаргъ ла бесерікъ. ꙗръ каре нꙋ ва ціне ачесте, ѧтѣі поворꙋ фі фъръ попіе, міренꙗ фъръ де леце, ꙗръ ал-алці съ ꙋ да шпанілор.

Влъдіка Сава.

LXXI.

1675.

(Cipariu: Acta et fragmenta p. 148—150 din Archiva Făgărașuluï.)

Ѧаптеле ꙋнꙋі събор маре де сꙋпт Влъдіка Сава.

Въ летꙋ ѧахое. краю Ѧпахею Міхаю. влъдіка Сава.

Рънду́ꙗла съборꙋлꙋі маре, кареле с'ꙋ фъкꙋт ѧ Белград, ъдіка Сава кꙋ тоці протопопꙗ църꙗ; ѧ ачестꙋ съборꙋ с'ꙋ тꙋ ѧнаінте къте-ва съмнътꙋрі ші ѧдемнътꙋрі, кꙋ каре съ доженескъ ші съ съ ѧвеце протопопꙗ ші преꙋцꙗ, каре съ дѐ тꙋтꙋрор крецінілор ѧнаінте съ ле цие, ші съ ле цие.

а҃. Кꙋвънтꙋл лꙋі дꙋмнезъꙋ, кꙋ кареле ѫсте маі де ліпсъ кре-нілор ші неѧвъцацілор, ка ші кꙋм ѫсте де ліпсъ лꙋміна ѧ ме ѧтꙋнерекꙋлꙋі, ашѐ ші кꙋвънтꙋлꙋ лꙋі дꙋмнезъꙋ, ка съ съ теаскъ ѧ лімба ноастръ, рꙋмънеце, кареле не-м нъскꙋт, ка ѧцелеагъ тоці крецінꙗ, съва къ ѧ тоате събоареле маі ꙗінте врѣме амꙋ доженіт, ші амꙋ порꙋнчіт, ашѐ ші акꙋм. ъ карꙗ съ ворꙋ афла фъкъндꙋ амінтріле, кꙋ бінтътꙋꙗлъ, ꙗеле с'ꙋ дат ѧн кондіціле дінтъі ѧтр'алці ані, съ ва тътꙋі.

в҃. Чінсте ѧ слꙋжба дꙋмнезъꙗскъ, кареле съ фаче ѧ бе-ічіле крецінецꙗ; біне ѫсте ѧ тоате зілеле съ лъꙋдъм пре дꙋм-ъꙋ, съ нꙋ съ ліпсаскъ бесерика де кꙋвънтꙋл сфнціеі сале. ъ пінтрꙋ къ възъндꙋ ноі сꙋпъраръ, ші ѧпресꙋраръ пре-ілор, карꙗ нефіндꙋ пꙋтінцъ съ съ хрънѣскъ фъръ де мꙋн-, ші фъръ де лꙋкрꙋ, сокотіт-ꙋ съборꙋлꙋ сфнтꙋ, пре ꙋнде фостꙋ обічаꙋлꙋ, пре ла ораше, ші пре ла бесерічі, ꙋнде съмтꙋ ꙗ кꙋ добъндъ, ші платъ лі съ дъ маі бꙋнъ, ѧ тоате зілеле ціе слꙋжбъ ѧ бесерікъ. Іаръ челора-л-алці преꙋці, тꙋтꙋрора

депреѹнъ ле порѹнчім, лънгъ дѹмінекъ, міеркѹрі ші вінері, ші кънд съ ворѹ тъм(п)ла сърбъторі, ашіщдере ші ѧ постѹрі съ факъ слѹжбъ ѧ тоате зілеле, іаръ де ва пѹтѣ, претѹтіндініле съ мергъ ла бесерікъ.

҃г. Кѹм амѹ авѹтѹ ші пънъ акѹмѹ обічаю ші порѹнкъ, кѹмѹ ѧ тоате рѹгъчюніле ноастре съ фачем поманъ пінтрѹ мъріе-са, краю, мілостівѹл домнѹ.

҃д. Деспре ръндѹл сърбъторілор, кѹм ле-мѹ датѹ одатъ ші ѧнаінте, ле-ѹ лѹоатѹ тоці протопопі, ашѣ съ съ ціе; іаръ карі съ ворѹ афла фъкъндѹ ѧтр'алтѹ кіпѹ, съ съ бінтъ-тѹіаскъ.

҃є. Ічеле лѹкрѹрі, кареле нѹ съ ѹнеск кѹ скріптѹра сфінтъ, ші кѹ токмала бесеречеі ноастре, іші пънъ акѹм амѹ фостѹ порѹнчітѹ, кѹмѹ съ съ плеваскъ, ші съ съ пѹе жос, ашѣ пофтім ші акѹмѹ; іаръ пре ѹнде съ ворѹ афла лѹкрѹрі де челе, бінтъ-тѹі-съ-вор, кѹм жсте ръндѹіала съборѹлѹі.

҃ѕ. Каре креціне нѹ ва ѧвъца, татъл нострѹ, кредеѹл, і порѹнчі, ѹніі ка ачеє ворѹ фі фъръ леце лѹі дѹмнезъѹ.

҃з. Іаръ пінтрѹ съ съ маі ѧтъръскъ ші прѹнчіі, нефіиндѹ ѧ шкѹлъ ѹнде съ ѧвеце, тот креціне́л съ-ші дѹкъ прѹнчіі ла бесерікъ, іші попа дѹпъ че ва іспръві слѹжба бесеречеі, съ факъ ціре, кѹмѹ съ съ стрънгъ прѹнчіі ѧ бесерікъ, съ-і ѧвеце кѹмѹ жсте скріс маі сѹс.

҃и. Попі, карі нѹ съ невоескѹ кѹ рѹмъніе, че тот кѹ сърбіе, ѹніі ка ачеѧ ші лорѹ факѹ-ші де кътръ дѹмнезеѹ педепсъ, ші де кътръ попорані ѹръчѹне, ші съборѹлѹі скъдѣре; ачеѧ кѹ ѹн кѹвънтѹ, съ съ опрескъ дін попіе.

҃ѳ. Тот протопопѹл съ нѹ прімескъ ніче ѹн преѹтѹ ѧ попорѹ, пънъ нѹ ва адѹче карте де ла протопопѹ, ѹнде аѹ фостѹ наінте, кѹмѹ с'аѹ пѹртатѹ.

҃і. Ніче ѹн попъ ѧ попорѹ, фъръ ціре протопопѹлѹі, съ нѹ съ токмескъ. Іаръ кареле съ ва токмі фъръ ціре, съ фіе опрітѹ дін попіе.

LXXII.

1675.

(Ms. bibl. centr. No. 25. Folio. 282 foĭ nepaginate.)

Прологꙋл адекъ Вїециле Ѳфинцилор.

Septemvrie 1. Despre Indiction. (Fol. 1a—1b.*)

ица септе́врїе, аре зи́ле. л. зиwа́ аре ча́сꙋри. вї. ши ноа́птѣ. вї.

Л зі́wа дентѣ́ю де'нчепꙋт, индиктиѡ́на анꙋлꙋи. Три́бꙋе кꙋноа́щем, бесѣ́рика лꙋи дꙋмнезеꙋ, пентрꙋ чѐ сърбѣ́зъ инктиѡ́на? прїймѝт-ам wбича́ю ве́кю де ла гре́чи, де съ фа́че чепътꙋ́ра анꙋлꙋи, дентр'а́чест индиктиwн; ка съ шиц къ ъз ѧтръ домнꙋл нострꙋ Іс. Хс. ѧнтрꙋ сфа́тꙋл Иоудеилwр, -и дѣдеръ библїа Исаиеи прѡ́рꙋкꙋл де w дешки́се, ши немерѝ ꙋл оунде скрїе: дхꙋл домнꙋлꙋи пре ми́не съ wпрѝ, ши мъ рꙋѝ, съ въ ѧдꙋлчи́ци съра́чїй; трими́сеши-мъ, ка съ лескꙋ чеи плекац кꙋ инима; ши съ избъвескꙋ робицїй; съ слоѕескꙋ ѡ́рбїй съ ва́зъ. ши дѣ́де Хс. библиа, ши шезꙋ́, шн зи́се семнꙋл се ѧмплꙋ скриптꙋ́ра ачаста де прпдбничїй ноцри. се мира́ръ нъроа́деле де кꙋвинтеле чи ешїа ден [ростꙋл сѣꙋ].

Ѧстъзи се поменѣ́ще пентрꙋ чюде́са, чи сѣꙋ фъкꙋт де ѝта манка прчста, ла мънъсти́рѣ Миасинꙋлꙋй, ши помѣ́на ка́рꙋлꙋй. Помѣ́на прчстеи де ла Миасин фа́че-се, пентрꙋ чюеле сфитеи икоа́не а прчстеи, чи лꙋ фост арꙋнга́тъ (!) ѧ ѝзе- Газꙋрꙋлꙋи, ла мънъсти́рѣ Миа́синꙋлꙋи, де фри́ка де (!) ѕргътори́лор де икоа́не. апои дꙋпъ мꙋлтъ врѣ́ме, кꙋ воѝ дꙋмнезеꙋ, афла́тꙋ-сѣꙋ ѧтрѣ́гъ. Ѝ́ръ пентрꙋ пожа́рꙋ поним, къ сѣꙋ фъкꙋт пентрꙋ пъка́теле ноа́стре. къ с'лꙋ фъг пожарꙋ ѧ цриград, ѧ врѣмѣ лꙋ Ле́ꙋ ѧпърат чел ма́ре; лꙋ арсꙋ мари мꙋлтъ па́рте де чета́те, пънъ ѧ. з. зиле.

Noemvrie 11. Sf. Mina. (Fol. 128b—129b.)

Ноѐмврїе.

тр'ачастъ лꙋнъ ѧ. аї. зиле, помѣ́на сфнтꙋлꙋи ма́реле мчник Ми́на ден Котїа́стꙋ.

Ѧче́ста лꙋ фостъ ѧ врѣмѧ лꙋ Маѯимїан; фїинд слꙋжирю ѧн чѣ́та чи зикъ фрънчїй: нꙋмерис, а́декъ ѧи чѣ́та

*) cf. 1682.

домнѣскъ, нꙋ пꙋтꙋ ръбда̀ арꙋмѣла идолилѡр, чи с'аꙋ сꙋйтъ ла мꙋнте, кꙋръциндꙋ-ш пре ел кꙋ ажꙋн, ши кꙋ рꙋгъчюни; ръмнйндꙋ ши похтиндꙋ дор де дꙋмнезеꙋ, сꙋфлетꙋл лꙋн, погорѝтꙋ-сѣꙋ ден мꙋнте жос, ши аꙋ стътꙋ́тъ ѧ мижлѡ́кꙋл идо́лилѡр, ши аꙋ спꙋс де х҃с; дире́птъ ачѣ́ѧ кинꙋнтꙋ-л'аꙋ ши ꙗꙋ фрека́тъ трꙋпꙋл кꙋ пънзъ де пѣ́ръ, ши л'аꙋ да́тъ ши ѧ фок, ши ꙗꙋ рънѝтъ то́тъ трꙋпꙋл, търъндꙋ-л пре мъръчи́нн фъръ ми́лъ; прїймѝт-аꙋ де са́бїе съкръше́нїе.

Ден чюде́селе сфн҃тꙋлꙋи.

Ѡдинишáръ мергъндꙋ ѡáре чине ла мънъстѝрѣ лꙋи, пентрꙋ съ-ш фáкъ рꙋгъчюнѣ, аꙋ мерсꙋ ка съ мъ́е ла ѡ гáздъ, ла оун ѡм, съ доармъ ѧнтр'ачѣ̀ ноáпте. Ꙗр гáзда л'аꙋ възꙋ́тъ къ аре ѡ сáлбъ де аоур; деч с'аꙋ скꙋлáтъ ла мїáзъ ноáпте де л'аꙋ оучис, ши л'аꙋ върѣтъ ѧнтр'ꙋн лѡк. Ꙗр дѣ́ка с'аꙋ фъкꙋ́тъ знѝ, съ мирà ши тремꙋрà, кꙋм ва фáче съ-л аскꙋнзъ, съ нꙋ съ причѣпъ; ши гъндиндꙋ ел кꙋм ва фáче, немерѣ́ще сфн҃тꙋл лꙋн х҃с мч҃ник, кълáре ка оун слꙋжитóрю; ши ѧнтребъ пре гáздъ: оунде ѫсте чел стрїин, чи аꙋ мáсъ ла ти́не ѧ частъ ноáпте? Ꙗр ел зичѣ̀, къ нꙋ цїе нимик, нич аꙋ възꙋ́тъ нич оун ѡм. Ꙗр сфн҃тꙋл аꙋ дъскълекáтъ дъпре кáлъ ши аꙋ ѧнтрáтъ ѧн кáса лꙋи, ѧн лъоунтрꙋ ѧн къмáръ, ши дъшкисе оуша ши-и зи́се: дáръ ачеста че ꙗсте? Ꙗр газда фїе (!) мърмꙋри́тъ, нꙋ пꙋтѣ̀ нич съ грѫ́скъ де фри́къ, ши къзꙋ жос ла пичоáреле сфн҃тꙋлꙋи. Ꙗр сфн҃тꙋл аꙋ стрънсꙋ бꙋкѣ́ціле ѡмꙋлꙋи чѣ́ле сфъръмáте, ши фъкꙋ̀ рꙋ́гъ ла дꙋмнезеꙋ де-л ѧви́се пре ачел мортъ. ши зи́се: дѣ слáвъ ши рꙋгъчю́не ши мꙋлцъмѧ̀лъ лꙋи дꙋмнезеꙋ. Ꙗр ел ка ден со́мнꙋ с'аꙋ скꙋлáтъ, шн кꙋцетà че аꙋ пъци́тъ де гáздъ́ни, слъви́т-аꙋ пре дꙋмнезеꙋ, ши мꙋлцъминдачелꙋи слꙋжитóрю, шї-и се ѧкинà. ши дѣ́ка съ скꙋлъ; Ꙗр сфн҃тꙋл лꙋáт-аꙋ сáлба чѣ́ де аоурꙋ де ла гáздъ де-и ѡ аꙋ дáтъ, ши ꙗꙋ зис: дꙋ-те оунде цї-е кáлѣ́. дѣ́чїѧ с'аꙋ тꙋрнáтъ сфн҃тꙋл ши аꙋ бътꙋ́тъ пре гáздъ кꙋм трибꙋѐ, ши л'аꙋ педепси́тъ; ши апѡи л'аꙋ ертáтъ де грешáлъ, ши аꙋ ѧкълекáтъ пре кал сфн҃тꙋл ши с'аꙋ дꙋс.

Ꙗр алтъ ѡм фїе (!) добъндѝтъ оун тѣ́скъ де арцинтꙋ ал сфн҃тꙋлꙋи, ши с'аꙋ дꙋс ла ме́цери де съ-л стри́че, съ фáкъ в҃. тѣскꙋр, ши съ скрїе ла оунꙋл нꙋмеле сфн҃тꙋлꙋи; Ꙗр ѧ чела-л'áлтъ съ скрїе нꙋмеле лꙋи. деч дѣ́ка съ фъкꙋръ амъндоаѝ тѣ́скꙋриле, лꙋи ѧ пърꙋ̀ къ ѫсте маи фрꙋмос ал сфн҃тꙋ-

лꙋи; ши нꙋман кꙋцетъ ел къч л'аꙋ скрис сфнтꙋлꙋи. деч пꙋрчѣсе ѧ кале пре маре. ꙗр слꙋга-и гътїѧ маса, де съ чинѣзе аколѣ ѧ корабїе, ши мъркà фъръ нич ѡ грижъ. ꙗр слꙋга лꙋѡ тѣскꙋл ден масъ, де съ-л спѣле, ши съ плекъ де-л спълà ѧ маре; скъпъ-и тѣскꙋл ден мъини. ꙗр слꙋга се спъре де фрикъ, чи аꙋ съритъ дꙋпъ тѣскъ де съ-л апꙋче. ꙗр стъпънꙋл съꙋ възъндꙋ сърѝ, де съ апꙋче пе слꙋгъ съ нꙋ съ ѧннѣче. ел се дꙋсе де съ афꙋндъ. дѐч съ въетà стъпънъ-съꙋ: ѡ ваи де мине, че рѣꙋ пъцію; пентрꙋ съ ръмнескꙋ тѣскꙋл сфнтꙋлꙋи, еꙋ пїердꙋю ши робꙋл мїеꙋ ѧнпреоуръ кꙋ тѣскꙋл. че доамне дꙋмнезеоул мїеꙋ вою съ факъ ачастъ токмѣлъ: нꙋман мъкаръ де вою афлà трꙋпꙋл лꙋи, ал фечорꙋлꙋи, да-вою сфнтꙋлꙋи Мина ши честà-л'алтъ тѣскъ, ши вою дà ши прецꙋл челꙋѧ-л'алтъ тѣскъ че с'аꙋ ѧннекатъ. ши аꙋ ешит ла марцине ла оуска́тъ пре пъмънтъ, ши привїѧ пре маре, къ-и ера аминте, доаръ ва адꙋче марѣ трꙋпꙋл робꙋлꙋи. ши ерà трістъ де жале, кꙋм ва фаче. пъзїꙗ кꙋ ѡкїй пре маре; ꙗр ел нꙋман чи възꙋ, оунде венїѧ фечорꙋл пре маре кꙋ тѣскꙋл ѧ мънъ. ꙗр стъпънъ-съꙋ нꙋман чи мърмꙋрѝ де чюдъ, ши стригъ таре, де еширъ тоц ден кѡрабїе. ши дѣка възꙋръ пре рѡбꙋ кꙋ тѣскꙋл ѧ мънъ, се чюдиръ де минꙋне, ши мꙋлцъмиръ лꙋи дꙋмнезеꙋ, ши-л слъвиръ. ши ѧнтребаръ пре фечор: кꙋм аꙋ фостъ ачел лꙋкрꙋ, дѣки скъпатъ ши тѣки спситъ? ши спꙋнѣ фечорꙋл: дѣка ам възꙋтъ де м'ам афꙋндатъ ѧн маре, ꙗр оун ѡм фрꙋмос ши ѧкъ алци дѡи мъ апꙋкаръ, де м'ам дꙋс кꙋ еи ери ши астъзи, пън ам венитъ аичѣ. аша аꙋ петрекꙋт ачела.

Decemvrie 6. Minunea Sf.-luĭ Nicolae. (Fol. 178b—180b.)

Мсца дек. s.

Минꙋнѧ сфнтꙋлꙋи Некꙋлае.

Ачест сфнтъ нич дꙋпъ пристъвиръ лꙋи нꙋ-ш оуитъ пархїѧ лꙋи, че кꙋм аи зиче, ѧ тоатъ врѣмѧ шѝ ѧ тоате зиле шѝ часꙋриле лꙋкраре де бꙋнътъц фъчѧ, кꙋи че трибꙋиѧ. ши пентрꙋ чѣле мꙋлте шѝ ачастъ алѣсъ шѝ маре минꙋне, каре е ѧтрꙋ чеи цїꙋц шѝ ѧтрꙋ алцїи чеѧ-л'алци; че кꙋ сокотѣлъ дерѣптъ се каде а се поменѝ де съ фїе тꙋтꙋрѡр цїꙋтъ, ѧтрꙋ мъриръ шѝ лаꙋда челꙋи, че фоарте ꙗсте прослъвит лꙋи дмнзеꙋ, ши кѣрꙋѧ, че кꙋ тот сꙋфлетꙋл ѧи слꙋжаце сфцїеи сале. шѝ ниме съ нꙋ кꙋм-вà, съ нꙋ крѣзъ ачецїи шинꙋнате шѝ

алѣсе минѹни, че фѹ ѧтрѹ зилеле ноастре. къ лѹи дмнзеѹ нѥ-
мик нѹ ѥсте непѹтѹт. къ шѝ ѡаре кънд маи прѣалесѹлѹи
лѹи дмнезеѹ Ївáком пророк, кáреле фѹ арѹнкат ѧтр'о гроáтъ
де Гоѡйна фáта, шѝ ѧтр'о ноáпте ден Гóотїѧ се афлъ ѧ Ѳ-
дес, дѹс де сфтѹл ѧцер. ши ѹн воиник тънър робит, ден тéм-
ницъ ден цáра тѹрчáскъ л'аѹ лѹѡат мáреле мчник Ѳеѡдор
Тирон, шѝ ѧтр'о ноáпте ѧл адѹсе ла Бизантїѧ. ѧтр'ачéста
кип шѝ, чел де бирѹниицъ пѹртътóрю ши ѧтрѹ тот лъѹдáтѹл,
мáреле мчник Геѡргїе, ден Крит аѹ ръпит пре ачел тънър, ѧкъ
цїинд ѧ мѣнъ пъхáрѹл де стиклъ, плин де вин, шѝ шезънд
Ямір' ла ѡспъц кѹ мѹлтъ чинсте, шѝ нѹ ѧтѹнекáсе ѧкъ; че-л
пѹсе ѧнаинтѧ мѣни-са, ѧ Нефлагóнїѧ шѝ ѧтинзънд пъхáрѹл
кѹ вінѹл. ашиждерѧ шѝ акѹм тот ачел дмнзеѹ ѥсте. ши чїне
ва чѣре кѹ кредниицъ недойтъ, нѹ нѹман оѹнеле ка ачѣлѧ ва
прїимѝ дела дмнзéѹ, че маи мáри минѹни ва фáче. шѝ де
феричітѹл пърінтеле нóстрѹ Некѹлáе. къ ерà ѹн бърбат ѡаре
кáре ѧ Бизантїѧ, темътóрю де дмнзéѹ, шѝ кредиичос дмнѹ-
лѹи Іс. Хс, ши грижъѧ шѝ де прѣ сфтѹл пърінтеле нострѹ
Некѹлáе, ши-л юбїѧ шѝ любов авѧ. деч ачéста ѡ дáтъ кѹцетъ
съ фáкъ ѧнотáре пре мáре, съ мѣргъ ѧтр'алтъ цáръ, пентрѹ
ѹн лѹкрѹ ал лѹи. шѝ вені ѧ бесѣрека сфтѹлѹи де съ рѹгъ,
дѹпъ кѹм ѥсте ѡбичáюл. ши-ш лѹѡѫ зїѡа бѹнъ дела прїá-
тенїи лѹи шѝ дела вечíни; шѝ ѧтрѣ ѧ корáбїе шѝ ѧчепѹрѣ а
ѧнотà. ѥар ѧтр'ал ноáжлѧ час де ноáпте се скорнѝ ѹн вънт
мáре, ши се скѹлáрѣ корѣбїѧрїи съ-ш дерѣгъ вѣтрилеле. деч
съ скѹлѣ шѝ ачел темътóрю де дмнзéѹ бърбáт, пентрѹ тре-
биле корáбїен. ѥар корѣбїѧрїй тѡц невоиндѹ-се пентрѹ ѧдерен-
тáрѧ вѣтрилелѡр; ѥар ел се ѧпїедекѣ ши къзѹ ѧ лѹчїѹл*)
мѣрїи. ѥар пре ачéѧ ѧи цинѧ ѧтѹнѣрекѹл нéгѹрен. ши бъ-
тънд вънтѹл тáре ѧ фѣцеле лѡр, и'авѹрѣ че съ фáк(ъ),
че нѹман че плънсер(ѣ) де амáра моáре (! l. —рте) а секѹ-
лѹи де бърбат. ѥар ел фїинд ѧбрѣкат ѧ хаинеле че пѹртà,
афѹндѣ ѧ мáре. деч оумплѹндѹ-се де апа мѣрїи, ши афѹн-
дѣндѹ-се ѧтр'адѣнкѹл лѣрцїимен, аѹ тот зис: сфинте Некѹлáе
ажѹтъ-ми! шѝ ѧ мѹлтъ врѣме стригѣнд кѹ глас мáре, ѡ че
минѹне! къ сънт неѹрмáте минѹниле тáле дмне, се афлъ ѧ
мижлóкѹл кáсеи лѹи; шї-и пърѣ къ ѥсте де стъ ѧтрѹ адъникѹл
мѣрїй. ѥар вечінїи дека симцирѣ глáсѹл, се скѹларъ. ашиждерѧ
шѝ кáрїи ерà ѧ кáса лѹи, апринсерѣ лѹмънѣри; ши дека се

*) Glosă marginală: ѧ адъникѹл.

стрѣнсер(ъ) вечи́нїи ден прежѹр, ѧл възѹ́ръ пре дънсѹл стънд ѧ мижлокѹл ка́сеи ши стригънд, шѝ кѹръ́нд ден хаинеле лѹи кѹ ка́реле ера̀ ѧбръ́кат, апъ ден ма́ре. шѝ фїинд ѧтрѹ непричѣпере, се спъмънта́ръ шѝ се ѧфрикоша́ръ. ꙗр ел зи́се: ѡ фра́цилѡр! че ꙗсте ача́ста че ведец? къ еѹ щїѹ адевъ́рат, къ ери ѧтр'ал ноа́жлѧ час мї-ам лѹѡат зїѡл бѹ́нъ де ла вѡи де ла тѡц, шѝ ам пѹ́рчес пре ма́ре; шѝ еѹ ерам ѡезъ́нд ѧ кора́бїе, ꙗр ѹн вънт пѹтѣ́рник ѧчепѹ̀ а ба́те; ꙗр коръбїа́рїи ѧчепѹ́ръ а-ш ѧдерепта̀ вѣ́трилеле. ꙗр еѹ мъ ѧпїедека́ю, ши де бъта́ѧ вънтѹлѹи къзѹ́ю ѧ ма́ре. шѝ кема́ю пре сфнтѹл Некѹла́е ѧтрѹ ажѹто́рю, шѝ акѹм нѹ̀ щїѹ оунде сънт. че-м спѹ́нец вѡи мі́е, къ еѹ сънт небѹ́нит, шѝ ка кѹм аш фѝ алтѹл дентр'алтъ па́рте. ꙗр еи аѹзи́нд чѣ́лѧ че ера̀ грънѝте де дънсѹл, ши възъ́нд апа мѣ́рїи кѹръ́нд ден хаинеле лѹи, се мира̀ шѝ кѹцета̀ ла ачѧ̀ прѣ́слъвѝтъ минѹ́не; че кѹ дънсѹл се бѹкѹра́р(ъ) ши лъкръма́р(ъ), шѝ ѧ мѹлтъ врѣ́ме стрига́ръ: ги помилѹи. дечі́и се дезбръ́кѣ шѝ се ѧбръ́кѣ ѧтр'алте хаине ши мѣ́рсе ла бесѣ́река сфтѹлѹи Некѹла́е. ши чѣѧ-л'алтъ ноа́пте аколо̀ ѡ петрекѹ̀; де къдѧ̀ кѹ ла́кръ́ме шѝ се рѹга̀ кѹ жа́ле. шѝ кѹ спъмънта́ре мѹлцемїѧ̀ лѹи дмнезѹ́. ꙗр дека ѧчепѹ̀ а се фа́че зїѡѫ, ши стрънгъндѹ-се ѡа́менїи ла бесѣ́рек(ъ), прекѹм ꙗсте ѡбича́ѡл; ꙗр еи тѡц се оумплѹ́ръ де миросѣ́лъ бѹ́нъ, ка де неще мир би́не миросито́рю, ка́реле се адѹсѣ́се дела ачел бърбат спре мѹлцеми́рѣ сфтѹлѹи. шѝ възѹ́ръ тоа́тъ бесѣ́река лѹминъ́нд. шѝ ѧтреба́ръ кѹм ꙗсте [ачест] лѹ́крѹ че фѹ̀? шѝ дека щїѹ́ръ, се минѹна́ръ, мъ́ринд пре дмнзеѹ, шѝ пре сфт' лъѹдъндѹ-л. шѝ ача́стъ алѣ́сѫ ши ма́ре прѣ́слъвѝтъ минѹ́не, фѹ̀ спѹ́съ престе тот ма́реле Цари́град. шѝ мѣ́рсе шѝ пѣ́нъ ѧтр'аѹзи́рѧ ѧпъра́тѹлѹи шѝ а патрїархѹлѹи. ши фъкѹ́ръ *) съ́бор ма́ре. ши пѹ́серъ пре ачел бърбат де стътѹ̀ ѧ мижлокѹл съко́рѹлѹи. шѝ спѹ́се кѹ ѧдръзни́ре, кѹм, ши ѧ чѐ ки́п аѹ фост лѹ́крѹл ачеи минѹ́ни ма́ри. ши тѡц стрига́ръ: ма́ре еци дмне, ши минѹна́те сънт лѹ́крѹриле та́ле. шѝ нич ѹн кѹвънт нѹ̀ е де ажѹ́нс **) кътръ кънта́рѧ минѹ́нилѡр та́ле. ши се адѹна́ръ ѧ бесѣ́река сфтѹлѹи де фъкѹ́ръ бде́нїе шѝ рѹгъчѹ́ни, лъѹдѣ́нд шѝ би́не кѹвънтъ́нд пре дмнзѹ́. ши мѹлцеми́ръ крединчо́сѹлѹи слѹ́цїеи сфцїеи са́ле.

*) Glosă marginală: стрънсеръ. **) ден дестѹл.

LXXIII.

1677.

(16⁰, 32 paginĭ.)

Dottrina Christiana tradotta in lingua valacha dal padre Vito Pilutio.

In Roma 1677.

Katekismo Kriistinesko. (pag. 1—4.)

D. Jest tu Krijsteno?

V. Simpt pre mila lui Dumnedzeu.

D. Cie arata Kristijnului?

V. Acela kare cine kredenca, szij ledzce Krijstineska.

D. Kum se ensilege kredenca a lui Krijstos?

V. En doe Taine, kari simpt enkisi en semn Kruci, azse iest, en eunecinne (l. —iune), szij Troica lui Dumnedzeu; szij entrupare, szij morte à Ispasitorul nostru.

D. Cie iest euneciune, szij Troica lui Dumnedzeu?

V. Arata, ke en Dumnedzeu iest numai ò Dumnedzeria, kare iest en tri Kipuri Dumnedzereski, szij se kieman: Tatul, Fiul szij Dukul Suijnt.

D. Pentr'acie simpt tri Kipuri Dumnedzereski?

V. Kecie Tatul nu k'are encepitura, nice ine della nime. Fiul ine de la Tatul. Szij Dukul Suijnt de la Tatul szij de la Fiul.

D. Pentr'acie simpt numai vn Dumnedzeu àiesti tri Kipuri Dumnedzereski?

V. Kecie k'au numai ò Dumnedzeria, ò potere, ò encelepgiune, szij ò bonitate.

D. Cie arata entrupare, szij morte à Ispasitorul nostru?

V. Arata, ke Fiu lui Dumnedzeu s'e fekut k'om, szij k'au morito en Krucie pentru spassenie nostra.

D. Kum simpt enkisi àiesti do taine en semn suijnt, Krucie?

V. Kecie semnul Kruci se face, punend de'ntei mijna cie direpta en Kapul dzikend: En numele Tatului; poi la piettjo,

zikend: szij à Fiuluij; ma àpoi la kumere cie stanka, szij àcie irepta, dzikend: szij a Dukului suijnt. Amin.

D. Kum se arata dentei taine à Suijnt Troica?

V. Acie kuuentul: en Numele, arata euneciune, alt kuuenle arata Troica.

D. Arataz akmu al doile.

V. Krucie arata morte à Ispasitorului, kare dopo s'au fekut 'om, szij k'au enuezato kale de spasenie ku encelepciune, ku iuedzatura, szij ku dziudedzile, k'au morit en suijnt lemn Kruci.

D. En summe, cie iest sze krade komul Krijstinesko?

V. Acele Doespredzce Pertz kredencziosilor, kare au fekut iintij Apostoli.

D. Kare simpt àcele Doespredzece Pertz?

Dentei, Suijnt Petre.

Kredz entr'un Dumnedzeu, Tatul preste tot puternikul, izderirul cierului, szij pementului.

A doa Parte, Suijnt Andrea.

Szij en Jesus Krijstos, Fiul suincij-sale Domnul nostru.

A tria Parte, Suijnt Jacob Mai mare.

Karile se prinsze de Dukul Suijnt, neskund en suijnta aria fata ficciora.

A paptra (!) Parte, Suijnt Joanne.

Petzi supt Domnie lui Pontius Pilatus, restengnijt (!), fu norit, szij encropat.

A cince Parte, Suijnt Tamas.

Pogori pre Jad, à treie dzi envise de la morte.

A seze Parte, Suijnt Jacob Mai miko.

Se sui en cier, szde (! l. szede) la derapta lui Dumnedzeu, Tatului preste tot puternik.

LXXIV.

c. 1650—1675.

(Ms. Acad. Rom. 4⁰, 418 paginĭ.)

Molitvelnic.

Molitvă de drăcĭĭ și farmece.

Млтвж касей кжнд аре вр'о сѹпжраре де дръчїй, фармече ши фаптѹри дръчеци. рчапе попа блсвен. (pag. 250—254.)

Дачїй Млтва ачаста. (гѹ помлимсѧ). Дмне дѕъѹл мънтѹйрей ишастре. фіюл' лѹй дѕъѹ челѹй віѹ. ачела че пре херѹвіми те ѡдихнеци. ачела че ещй май дин сѹс де тѡатж рчепътѹра ши стжпънїѧ ші пѹтѧрѧ ши дмнїѧ. тѹ ещи маре ші страшникъ преште тѡц че сжнтъ рпрецѹрѹл тъѹ. тѹ ещи чела ч'ай пѹс черюл кà ѡ къмаржъ. тѹ ещи чела ч'ай фъкѹт пъмънтѹл кѹ пѹтѧрѧ тà, ш'ай ръдикат дирептъ лѹмѧ кѹ рцеленічѹнцї тà. ачела че скѹтѹрї лѹмѧ сѹптъ черю дин темеїюрй ши стълпїй ей нестръмѹтац. ачела чѐ гръеци сѡарелѹй ши нѹ ръсаре. ші преште стѧле печетлѹецій. ргразецій маре ші ѡ ѹсѹч. а кѣрѹѧ мънїе тѡпѧіце рчепътѹрале ши стъпънїйле. ші пїетриле съ сфѣржмъ ла тине. порцъ де арамж ай здрѡбит ші лъкѣци де фїер ай сфърмат. пре силникѹл ай легат, ші васеле лѹй ай жекѹит. пре мѹнчитѡрюл кѹ крѹчѧ тà л'ай рфрѹнтат. ші пре бълаѹрѹл кѹ ѹнднца ртрѹпъріїй тале л'ай трас, ші кѹ легжтѹри де ртѹнѣрек л'ай ркис р тартар ферекат. рнсѹци дрепт ачѧѧ дне. ачела чѐ еци търіе кѣрора недеждѹеск пре снцїѧ тà. зидюл чел таре кърѡра нъзѹескѹ кътръ тине рпрошкж, гонѧіце, депъртѣѕж тѡатж дѡвѡлѣска фачере. ші тѡатж сътънѣска надж. ши тѡтж виклнїѧ пизмжшаскъ. ши тѡтъ сила сѹпъртѡре дела каса ачаста ши де прин прецѹрѹл ей. каре сѣмнѹл а страшника сѹпра димѡнилѡр бирѹнцж а крѹчїй тале пѡартж, ши кѡамж нѹмеле тъѹ стѹлъ ші бѹнѹл. аціѧ дне. ачела каре пре легеѡнѹл димѡнилѡр ай изгонит, ші челѹй сѹрдъ ші мѹт дракъ ші некѹрат дѹх, дѣка л'ай скѡсѹ-л дела ѡм' ші л'ай изгѡнит, ай порѹнчитѹ-й, съ нѹ съ май ртѡаркж. кареле тѡатж фаланга ші ѡцинтѹра невъѕѹцилѡр врѣжмашилѡр нѡцри ай ръсипит ши ѡай пїердѹт. ѡръ крединчѡшилѡр ши кърѡра те кѹнѡскъ лѧй ѕисѹ-ле: ѡтъ къ въ дедю вѡж пѹтѧре, съ кълкац преште

шерпи ши престе скѡрпїй, ши престе тѡатѫ пѹтѫрѧ връжмашѹлѹй. ѧсѹци дѡмнитѡ́рюле, де кътръ тѡа́тѫ лънцецѹ́нѧ ши сѹпъра́рѧ, неати́нши ши май сѹс пре тѡц че-с ѧтр'ача́ста ка́сѫ, апърък-й; избъвиндѹ-й де фри́ка нѡ́пцїй, де съца́тѫ че збѡа́ръ престе ѕѹ́ѫ, де лѹ́крѹ чѐ съ петрѣ́че прин тѹнѧ́рекь, де тимпина́ре шѝ дѐ ди́мѡи дѣ мѣѕѫѕї. пентрѹ ка̀ де ал тъѹ, ай тъй рѡ́бй шѝ рѡа́бе шѝ кѹкѡ́ни ѧдѹлчи́ндѹ-сѫ ѧ ацѹтѡр, шѝ кѹ̀ ѧцерѣ́скѫ ѡа́сте ѧгръди́ци. ка̀ ѹнѹл кѹ тѡцїй ѧтр'ѹи гѫндь кѹ̀ креди́нцѫ съ-ц кѫнте: дмнль ѫсте мїе ацютѡ́рю шѝ нѹ̀ мъ вѡ́й тѧ́ме че съ-м фа́къ ѡмѹл. ши ѩръш нѹ́ мъ вой тѧ́ме де рѣ́ѹ, къ тѹ̀ кѹ ми́не ещи. къ тѹ̀ ещи, дмѕъѹле, ѧтъритѹ́ра мѧ. пѹтѧрникь стѫпѫнитѡ́рю. дмль пѣчїй. та́тъл вїйтѡ́рюлѹй вѧ́кь. шѝ ѧмпъръцїѧ та ѧмпъръцїе вѧчникѫ. шѝ а та̀ а сингѹр ѫсте ѧмпъръцїѧ. а та́тълѹи ш'а фїюлѹй ш'а снтѹлѹй дхь. акмѹ̀ шѝ пѹ́рѹрѧ шѝ ѧтрѹ вѧ́чїи вѧ́чилѡр. амин.

Evangheliele voscresnelor.

Єѵангеліе въскрѣсна. аї.

Єѵгліе въскрѣсна а. ѡт маѳеи. зач. рѕї. (Mateiu cap. XXVIII, v. 16—20, pag. 333.)

16. Ѧ врѣ́мѧ ачѧѧ. ѩрѫ че́й ѹнспръѕѣче оученич мѣрсѫрѫ ѧ галилей ѧ мѹнтеле ѹнде ле порѹнчи́се лор Іс. 17. ши възъндѹ-л пре ѧнс, съ ѧкина́рѫ лѹй. ѩр ѹнїй съ ѧдоирѫ. 18. шѝ апропиндѹ-се Іс грѫ̀й лор, ѕикънд: да́тѫ-й мі́е тѡа́тѫ пѹтѧ́рѧ ѧ че́рю ши пре пъмънт. 19. дереп ѧнсе мѣрцец де ѧвъцац тоате лимбиле, ботеѕинд пре еи ѧ нѹ́ме́ле та́тълѹй шѝ а фїюлѹи ши а дхѹлѹй снт'. 20. ѧвъцинд пре еи съ цїе тоа́те кѣте ам порѹнчит во́аѫ. ши ѩтѫ ѥ кѹ во́й сѫ́нть ѧ тоа́те ѕи́леле пѫнѫ ѧ сфършенїѧ вѣкѹлѹй. Ѧмин. Кѡ(не)ц.

Єѵгліе въскрсно в. ѡт марка. зач о. (Marcu cap. XVI, v. 1—20, pag. 333—337.)

1. Ѧ врѧ́мѧ ачѧ́ѧ, шѝ трекѫ́ндь съмбѫта, ма́рїа магдали́на ши ма́рїа мѹ́ма лѹй ıа́кѡвь ши саломїѧ, кѹмпѫра́сѫ

LXXIV.

c. 1650—1675.

(Ms. Acad. Rom. 4⁰, 418 paginĭ.)

Molitvelnic.

Molitvă de drăcĭ și farmece.

Млтвж касей кжнд аре вр'о сѹпжраре де дръчїй, фармече ши фаптѹри дръчеци. рчапе попа блсвен. (pag. 250—254.)

Дачїй Млтва ачаста. (гѹ помлнмсѧ). Дмне дѕъѹл мънтѹйрей нщастре. фіюл' лѹй дѕъѹ челѹй віѹ. ачела че пре херѹвими те ѡдихнеціи. ачела че ещій май дин сѹс де тщатж рчепътѹра ши стжпъніѧ шй пѹтѧрѧ ши дмнїѧ. тѹ ещи маре шй страшникъ преста тщц че сжнть рпрецѹрѹл тъѹ. тѹ ещи чела ч'ай пѹс черюл кѧ ѡ къмаржж. тѹ ещи чела ч'ай фъкѹт пъмънтѹл кѹ пѹтѧрѧ тѧ, ш'ай ръдикат дирепть лѹмѧ кѹ рцелечѹнѣ тѧ. ачела че скѹтѹрї лѹмѧ сѹпть черю дин темеюрй ши стълнїй ей нестръмѹтац. ачела чѐ грѣеци сѡарелѹй ши нѹ ръсаре. шй преста стѧле печетлѹецій. ргразецій маре шй ѡ ѹсѹч. а кърѹѧ мънїе тщпѧце рчепътѹриле ши стъпънїиле. шй пїетриле съ сфържмъ ла тине. порць де арамж ай здрѡбит шй лъкъци де фїер ай сфърмат. пре силникѹл ай легат, шй васеле лѹй ай жекѹит. пре мѹничитѡрюл кѹ крѹчѧ тѧ л'ай рфрѹнтат. шй пре бълаѹрѹл кѹ ѹндица ртрѹпърїй тале л'ай трас, шй кѹ легжтѹри де ртѹнѣрек л'ай ркис р тартар ферекат. рнсѹци дрепт ачѧѧ дне. ачела чѐ ещи търїе кърора недеждѹеск пре снцїѧ тѧ. зидюл чел таре кърѡра нъзѹеск кътрѣ тине рпрошкж, гонѧце, депъртѣѕж тщатж дѹвщлѣска фачере. шй тщатж сътънѣска надж. ши тѡтж викленїѧ пизмжшаскъ. ши тѡтъ сила сѹпъртѡре дела каса ачаста ши де прин прецѹрѹл ей. карѧ сѣмнѹл а страшника сѹпра димщнилщр бирѹницж а крѹчій тале пщартж, ши кѧмж нѹмеле тъѹ стѹль шй бѹнѹл. ашѧ дне. ачела каре пре легешнѹл димщнилщр ай изгонит, шй челѹй сѹрдь шй мѹт дракь шй некѹрат дѹх, дѣка л'ай скѡсѹ-л дела ѡм' шй л'ай изгщнит, ай порѹничитѹ-й, съ нѹ съ май ртщаркж. кареле тщатж фаланга шй ѡщитѹра невъѕѹцилщр врънжмашилщр нѡцири ай ръсипит ши ѧй пїердѹт. ѧръ крединчѡшилщр ши кършра те кѹнщскь лѧй ѕисѹ-ле: ѧтъ къ къ дедю вѡж пѹтѧре, съ кълкац преста

шерпи ши престе скѡрпїй, ши престе тѡатѫ пѹтарѧ връжма-шѹлѹй. ѧсѹци дѡмнитѡрюле, де кътръ тѡатѫ лънцецѹнѧ ши сѹпъра́рѧ, неати́нши ши май сѹс пре тѡц че-с ѧтр'ача́ста ка́сѫ, апъръ-й; избъвиндѹ-й де фри́ка нѡ́пцїй, де съца́тѫ че збѡа́ръ престе ѕѹ́ѫ, де лѹ́крѹ чѐ съ петрѣ́че прии тѹна́рекь, де тимпина́ре шѝ дѐ ди́мѡн дѣ́ мѣ́ѕѫѕї. пентрѹ ка̀ де ал тъ́ѹ, ай тъ́й рѡ́бй шѝ рѡа́бе шѝ кѹкѡ́ни ѧдѹлчи́ндѹ-сѫ ѧ ацѹтѡр, шѝ кѹ̀ ѧцерѣ́скѫ ѡа́сте ѧгръди́ци. ка̀ ѹнѹл кѹ тѡцїй ѧтр'ѹн гѫндь кѹ̀ креди́нцѫ съ-ц кѫнте: дмиль ѫсте мїе ацютѡ́рю шѝ нѹ̀ мъ вѡ́й тѧ́ме че съ-м фа́къ ѡмѹл. ши ѩръш нѹ́ мъ вой тѧ́ме де рѣ́ѹ, къ тѹ̀ кѹ ми́не ещи. къ тѹ̀ ещи, дмѕъѹле, ѧтъритѹ́ра мѧ. пѹтѧрникь стѫпѫнитѡ́рю. дмль пѣ́чїй. та́тъл вїйтѡ́рюлѹй вѧ́кь. шѝ ѧмпъръцїѧ та ѧмпъръцїе вѧчникѫ. шѝ а та̀ а сингѹр ѫсте ѧмпъръцїѧ. а та́тълѹи ш'а фїюлѹй ш'а̀ снтѹлѹй дхъ. акмѹ̀ шѝ пѹ́рѹрѧ шѝ ѧтрѹ вѧ́чїи вѧ́чилѡр. амин.

Evangheliele voscresnelor.

Єѵангелие въскрѣсна. аї.

Єѵгліе въскрѣсна а. ѡт маѳеи. зач. рѕї. (Mateiu cap. XXVIII, v. 16—20, pag. 333.)

16. Ѧ врѣ́мѧ ачѧѧ. ѩрѫ че́й ѹнспръѕѣ́че оучених мѣ́рсѫрѫ ѧ галилей ѧ мѹнтеле ѹнде ле порѹнчи́се лор Іс. 17. ши въѕъндѹ-л пре ѧнс, съ ѧкина́рѫ лѹй. ѩр ѹнїй съ ѧдоирѫ. 18. шѝ апропиинд-ѹ-се Іс грѫ́й лор, ѕикънд: да́тѫ-й ми́е тѡа́тѫ пѹтѧ́рѧ ѧ че́рю ши пре пъмънт. 19. дерен ѧнсе мѣ́рцец де ѧвъцац тоате лимбиле, ботеѕинд пре еи ѧ нѹ́ме́ле та́тълѹй шѝ а фїюлѹи ши а дхѹлѹй снт'. 20. ѧвъцинд пре еи съ цїе тоа́те кѣ́те ам порѹнчит во́аѫ. ши ѩтѫ ѥѹ кѹ во́й сѫ́нть ѧ тоа́те ѕи́леле пѫнѫ ѧ сфърше́нїѧ вѣ́кѹлѹй. Ѧмин. Кѡ(не)ц.

Єѵгліе въскрсно в. ѡт марка. зач о. (Marcu cap. XVI, v. 1—20, pag. 333—337.)

1. Ѧ врѧ́мѧ ачѧѧ, шѝ трекѫ́ндь съмбѫта, ма́рїа магдали́на ши ма́рїа мѹ́ма лѹй ѩ́кѡвь ши саломїѧ, кѹмпѫра́сѫ

аршма́ть, ка̀ сѫ мѣ́ргѫ съ ѹнгѫ пре І҃с. 2. ши̇ фоа́рте де
деменѣ́цѫ, ѧ ѕѹ́а динтѣ́й а сѫптъмѣ́нїй, вени́рѫ ла мѡр-
мѣ́нть, ѧ ръсъри́тѹл сѡа́релѹй. 3. ши грънѧ ѹна кътръ алта:
чи́не ва̀ пръвъли̇ нѡа́ѫ пїа́тра де пре ѹшѧ гро́пїей? 4. ши̇ къѹ-
та́рѫ ши̇ вѫѕѹ́рѫ къ ера̀ пїа́тра ръстѹрна́тѫ. къ ера̀ ма́ре фо-
арте. 5. ши̇ ѧтрънд ѧ мѡрмѣ́нть въѕѹ́рѫ пре ѹн вони́кь тѣ-
нѫрь шеѕѫнд дѣ дирѣ́пта, ѧбръкать ѧ вешмънт ал'бѹ. ши
съ спъмѫнта́рѫ. 6. ѩръ ел ѕи́се лѡр: нѹ вѫ спъмънта́реци. пре
І҃с черка́ци назаринѣ́нѹл, чел ръстигинт? скѹла́тѹ-с'аѹ; нѹ̀ ѫсте
ачи́чѧ. ѩтѫ лѡ́кѹл ѹнде-л пѹсѧ́се пре ѧнсь. 7. че мѣ́рцеци де
спѹ́неци оучничилѡр лѹй ши лѹй петрѹ, къ ва̀ мѣ́рце манте дѐ
вѡ́й ѧ галилей. акѡлѡ̀ вец ведѣ̀ пре ѧнс, кѹм аѹ ѕис вѡа́ѫ.
8. атѹнчѧ ешинд де гра́бѫ, фѹци́рѫ де ла мѡрмънть, къ ера
кѹпри́нсе де тре́мѹрь, ши де спа́ймѫ. ши̇ немі́кѫ немърѹ́й нѹ
ѕи́чѣ, къ съ темѣ̀.

Зач оа. 9. Л врѣ́мѧ ачѧ́ѧ. ѧви́се І҃с деменѣ́ца ѧ ѕѹ́а
динтѣ́й а сѫптъмѣ́нїй, арътѣ́-се ѧтѣ́ю ма́рїей магдали́ней,
динтрѹ карѣ̀ скосѣ́се З҃ дра́чи. 10. ачѧ́ѧ мъргѫ́нд, вестѝ че́-
лѡра чѐ фѹсѣ́се кѹ дънс, карїй ера̀ плънѓѫ́нд ши сѹспинѫ́нд.
11. ѩрѫ ачє́ѧ дѣ́ка аѹѕи́рѫ къ ѫсте ві́ѹ ши къ л'а́ѹ въѕѹт ѫ, нѹ̀
креѕѹ́рѫ. 12. ѩрѫ дѹпѫ ачѣ́ѧ, а дой дни̇ тр'ѣ́н'ши мъргѫ́нд съ
арътѫ ѧтр'алт кип, мъргѫ́нд ла ѹ́и са́ть. 13. ши ачеѧ мър-
гѫ́нд дѣдерь вѣ́сте челора-л'а́л'ци. ниче прѣ̀ че́ѧ нѹ̀ креѕѹ́рѫ.
14. да́рѫ ма́й апо́й шеѕѣ́нд ей ѹнспръѕѣ́че, съ арѫтѫ лѡр, ши̇ ѧ-
фрѹнтѫ некреди́ницей лѡр ши̇ ѧпїетри́рѣ иниміїй, къ че́лѡр̀ че л'аѹ
въѕѹт пре ѧнс скѹлат, нѹ креѕѹ́рѫ. 15. ши ѕи́се лѡр: мѣ́рцеци ѧ
тоа́тѫ лѹ́мѧ, проповѣ́дѹйци еѵ҃гліа а то́атѫ фъптѹ́ра. 16. че́ла
че ва̀ крѣ́де ши̇ съ ва̀ ботеѕа̀ спси́-съ-ва. ѩрѫ че́ла че нѹ ва крѣ́де,
ѡ҃сѫнди́-съ-ва. 17. ѩръ сѣ́мнеле че́лѡр че вѡр' крѣ́де ачѣ́стѣ
вѡр фѝ дѹпѫ ей: кѹ нѹ́меле мїеѹ дра́чїи вѡр гѡни̇, гръи́-вѡ́р
ѧ лимби нѡ́ѹѫ. 18. ше́рпи вѡр лѹа̀, ши̇ дѣ́ре ши̇ бѣ̀ чева̀ де
моарте нѹ̀ ва стрика̀ лѡр. спре бѡ́лнави мѣ́нѹле-ш вѡр пѹ́не,
ши̇ би́не ле ва фѝ. 19. ѩрѫ дмиѹл дѹпѫ кѹви́нтеле че грънѝ лѡр,
съ сѹ́и сѹс' ѧ че́рю, ши̇ шеѕѹ̀ дѣ̀ дирѣ́пта лѹ́й дѕѣ́ѹ. 20. ѩръ ей
ешинд, проповѣ́дѹйрѫ претѹтиндинѣ̀, ши̇ дмль аѵѹтѡри́ндѹ-й.
ши кѹвинтеле лѡр ѧтъри́ндѹ пре сѣ́мне, ка́ре ле ера̀ кѹ ѧвѫцѫ-
тѹ́рѫ лѡ́рь. аминь.

Ѡт лꙋкы . зач рві. (Luca cap. XXIV, v. 1—35, pag. 337—341.)

1. А врѣмѧ ачѧ . ѧтр'ꙋна де сѣмбете, фѡарте*) де де-менѣцѫ мѣрсѫрѫ ла мѡрмѫнт, дꙋкѫнд арѡмать, каре гѫтисе . шѝ алтеле кꙋ ѧле 2. афларъ пїатра ръстꙋрнатѫ депре мѡрмѣнть. 3. ши ѧтрѣндь нꙋ афларъ трꙋпꙋль дѡмнꙋ(лꙋ)й Іс. 4. ши фꙋ ѧдоиндꙋ-сѫ ѧле дѣ ачаста . шн ꙗтѫ доѝ бѫрбацн стътꙋрѫ ѧнаинте ле, ѧтрꙋ вешмѐнте стрълꙋчиндь. 5. ши спъмън'тъндꙋ-се, плекаръ фѣцеле ла пъмънть . ѕисерѫ кътръ ѧле : че черкацн вїꙋль кꙋ мѡрцїй? 6. нꙋ ѧсте ачичѣ, че с'аꙋ скꙋлать . адꙋчецн-вѫ аменте кꙋм аꙋ грънт вѡаѫ, ѧкѫ фїиндь ѧ галилеѝ. 7. ѕикѫндь : къ съ каде фїюлꙋй ѡменѐскь а сѫ да ѧ мѣнꙋле ѡаменилѡр пъкътѡшь, ши а сѫ ръстигнѝ, ши а трѐѧ ѕѝ а ѧвїе. 8. ши-ш адꙋсѫрѫ амен(те) дѐ кꙋвинтеле лꙋй. 9. ши ѧтѡркъндꙋ-се де ла мѡрмѣндь (!) спꙋсерѫ ачѧстѧ тѡате чѐлѡрь ꙋнспръ-ѕѧче . шѝ алтѡра тꙋтꙋрѡр. 10. era ѧтр'ачѣѧ маріа магдалина ши ѡана ши маріа, мꙋма лꙋй іакѡвь, шѝ алтеле кꙋ ѧле, каре ѕисерѫ кътръ апслы ачѣстѧ. 11. шѝ съ пърѣ ѧнаинтѧ лѡрь кꙋвинтеле ачѐлѡра ка неще менчꙋни . ши нꙋ креѕꙋрѫ лѡрь.

Зач ргї. 12. Иръ петрь скꙋлъндꙋ-се, кꙋрсе кътръ мѡрмънт шѝ съ плекѣ де въѕꙋ вешмѫнтꙋл**) сѝн'гꙋрь, ши съ дꙋсе мирънндꙋ-се ѧтрꙋ сѝне де чѐ фꙋ. 13. шѝ ꙗтѫ доѝ динтрꙋ дѣншїй мерцѣ ѧтр'ачѣѧш ѕѝ ѧтр'ꙋнѝ сат', каре ста шѧсезѐчи де стадїи де іерслим . каре era нꙋмеле еммаꙋсь. 14. шѝ ачѐѧ воровїѧ оунꙋль кътръ ал-алть дѐ тѡате ачѣстѧ, каре съ тъмпларъ. 15. шѝ фꙋ кѣндь воровїѧ ей шѝ ѧтребѣндꙋ-сѫ . шѝ ѧсꙋшѝ іс апропїиндꙋ-сѫ шѝ мерцѣ ѧпреꙋнѫ кꙋ дѣншїй. 16. ꙗрѫ ѡкїй лѡрь съ цинѣ кѧ сѫ нꙋ-л кꙋнѡаскѫ пре ѧнсь. 17. че ѕисе кътръ дѣншь : че сѣнть кꙋвинтеле ачѣстѣ де кареле въ вѡрѡвицй оунꙋль кътръ алтꙋ, мъргѣндь, ши сѣнтецн ѧтрестаць? 18. ръспꙋнѕиндь оунꙋль, кареле-й era нꙋмеле клеѡпь, ѕисе лꙋй : тꙋ сѣнгꙋрь ецн стрейн ѧ іерслим, ши нꙋ цнй чѣлѣ че с'аꙋ фъкꙋть ѧтрꙋ дѣнсь ѧ ѕилеле ачѣстѣ? 19. ель ѕисе лѡр : кареле? ей ѕисѧръ лꙋй : кареле фъкꙋръ лꙋй іс назаринѣнꙋл, чела чѐ era прорѡк пꙋтѣрникь ѧ кꙋвинте ши ѧ фапте ѧнаинтѣ лꙋй дѕѣꙋ шѝ а тѡци ѡаменїй. 20. кꙋм дѣдерѫ пре ѧнсь май маріїй попилѡр ши дѡмнїй нѡцѡри спре ѡсън'дире де мѡарте . ши ръстигнѝръ пре ѧнсь. 21. ши ной недеждꙋнѧм къ ачѐла ва ръскꙋмпъра пре ісраили . че спрѐ

*) Glosă marginală: ꙗр ѧ ѕꙋа дин(тъю) а съптъ(мънїй), фоарте

**) пънѕа scris de asupra.

ачѣстѣ тѡáте, ꙗтж трéй ѕúле сѫнть астѫѕи де кънд ачѣстѣ фꙋрж. 22. чѐ ши нéще мꙋéри динтрꙋ ной не спъмънтáрж, кареле мѣрсеръ де деменѣцж ла мѡрмѣнть. 23. ши нꙋ афлáрж трꙋпꙋл лꙋй, венúрж ѕикѣнѣдь къ ѧле ѧ ѕъѕꙋть шѝ ѡ арътáре де ѧцери, кáрїй л'ѧ ѕись пре ѧнс вїꙋ. 24. ши мѣрсѫрж ꙋнїй динтрꙋ нóй ла мѡрмѣнть, ши афлáрж ашѧ кꙋм ши мꙋéриле ѕúсѫрж, ꙗрж пре ѧнсь нꙋ л'ѧ въѕꙋть. 25. атꙋн'чи ѕúсе ел къторъ ей : ѡ вóй фъръ мúнте ши лѣнеш' кꙋ иними а крѣде тоáте кáреле ѧ грънить пророчїй! 26. ѧ нꙋ с'ѧ къѕꙋть ачѣстѣ съ ле пáцѫ х҃с, ши съ ѧтре ѧтрꙋ слáва лꙋй? 27. шѝ ѧчепѣнд де лà мѡрсѝ ши де лà тѡци пророчїй, а тъл'кꙋй лѡр ѧтрꙋ тѡáте скриптꙋрile (!) кареле-с деспре ель. 28. шѝ съ апрѡпїáрж де сáть ѧ кáреле мерцѣ, ши ель съ фъчѣ а мѣрце мáй депáрте. 29. ꙗръ ей ѧдемнà пре ѧнс ѕикънд : ръмѣнѝ кꙋ ной, къ ѧ ѧсърат ши с'ѧ плекат ѕꙋл . шѝ ѧтрѣ съ мѣе кꙋ дѣншїй. 30. шѝ фꙋ кънд шъѕꙋ ел кꙋ дъншїй, лꙋжнд пѣйне шѝ ѡ блсви, ши фрън'гѣнд дѣде лѡрь. 31. ꙗрж лѡрь ли се дешкúсерж ѡкїи шѝ кꙋноскꙋрж пре ѧнсь, шѝ ель съ лꙋж динтрꙋ ей. 32. атꙋнчѧ ѕúсѫрж ꙋнꙋл къторъ ал-áлть : ѧ нꙋ ардѣ иними нóастрж ѧтрꙋ нóй, кънд грънѧ нѡѧж пре кáле, шѝ кънд дешкидѣ нѡѧѡ скриптꙋриле? 33. ши скꙋлѣндꙋ-се ѧтр'ачель час, съ ѧтꙋрнáрж ѧ иросалим шѝ афлáрж адꙋнáцъ чей ꙋнспръѕѣче [ши] кáрїй ерà кꙋ ей. 34. кáрїй ѕичѣ : к'ѧ ѧвúсь дмнѧ адевърáть, шѝ с'ѧ арътáт' лꙋй сúмѡн'. 35. атꙋнчи ей повестїѧ де кáреле фꙋсѣсе пре кáле, шѝ кꙋм л'ѧ кꙋноскꙋт пре ѧнсь ѧ фрѣн'церѧ пѣйнїй.

От маѳ . зач҃ . пг҃. (Mateiu cap. XXI, v. 1—17, p. 378—381.)

1. Л врѣмѧ ачѧѧ, шѝ кънд съ апропїáрж кътрж иросалúмь, ши венúрж ѧ бет'фáгїѧ, че съ ѕúче кáса изворꙋлꙋй, кътрж лꙋн'теле маслинилорь, атꙋнчи Іс҃ . тримúсе дóй оучнч҃ь . 2. ѕикѣн'д лор : дꙋчéци-вж ѧ чел сът'чель, кáреле ѫсте ѧнайнтѣ воáстрж . шѝ нꙋмай кът' вéць афлà ѡ асúнж легáтѫ, шѝ мѣнѕꙋл кꙋ ѧ; дезлегацї-ѡ шѝ ѡ адꙋчеци. 3. шѝ съ аре ѕúче воáѡ чинеà, ѕúчеци, къ ачѣстѧ дмнлꙋй требꙋéскь, шѝ нꙋмай дек'ѣт' ле ва ꙗрж тримúте. 4. ачáста пентр'ачѣѧ фꙋ, кꙋм съ съ ѧмпле че ѫсте ѕис пре пророкь, ѕикѣндь : 5. зúчеци фѣтей сїѡнꙋлꙋй : ꙗтъ ѧмпърáтꙋл тъꙋ вúне цїе, блѣндь шѝ шѣде спрѐ асúн ши де сꙋпра мѫнѕꙋлꙋй а асиней, ѧвъцáтж сꙋптъ тжр-

хáт.*) 6. шѝ мѣ́рсърж оу҃чни́чїй ши фъкꙋ́рж кꙋм ле порꙋнчѝ лѡр І҃с. 7. шѝ адꙋ́серж аси́на шѝ мѣнꙕꙋл, ши пꙋ́съръ де сꙋ́пра лѡр вешме́нтеле са́ле, ши-л пꙋ́сжръ спре ѧле. 8. ꙗръ мꙋлци́мѣ де ѡа́мени ацернѣ̀ веш'ме́нтеле лѡр пре ка́ле, ꙗрж алцїй фрънцѣ стълпъри де лѣмне ши ацернѣ̀ пре ка́ле. 9. ꙗрж мꙋлци́мѣ карѧ мерцѣ ѧнайнте-й, шѝ ка́рїи мерцѣ̀ денапо́й стрига̀, ꙕикѣ́нд: ѡсанна фїюл' лꙋй дв҃дь, бл҃свит чела чѐ ви́не ѧтрꙋ нꙋ́меле дм҃нꙋлꙋй. ѡса́нна ѧтрꙋ нѫлци́ме. 10. шѝ ѧтрѣ́ндь ел ѧ іер҃слим' съ ѧкѫцегѫ тѡт ѡра́шꙋл ꙕикѣ́ндь: чине ѧсте ачѐста? 11. ꙗрж мꙋлци́мѧ ꙕи́се: ачеста ѧсте І҃с прр҃о́кꙋл, че́ль дин назаре́ѳꙋл галиле́ний. 15. ꙗръ въꙕи́ндь по́пїй чей май марй, шѝ кънтꙋла́рїй чюделе ка́ре ле фъчѣ̀, шѝ прꙋ́нчїй стригѫндь ѧ бесѣ́рикѫ шѝ ꙕикѫ́ндь: ѡса́нна фїюл лꙋй давид, мънїꙗ́рж-сѫ. 16. шѝ ꙕи́съръ лꙋй: ѡа́ре лꙋ́зї чѐ ꙕик' ачѐцѣ? да́рж І҃с ꙕи́се лѡр: лꙋ́ꙕ; лꙋ нꙋ ѧци четит ни́че ѡдѣнѫѡа́ре, къ дин гꙋ́ра кꙋкѡни́лѡр ши а сꙋга́рилѡр съвръши́т-ай лаꙋда. 17. шѝ лъса̀ пре дѣнши, мѣ́рсе афа́рж дин ѡра́шь ѧ виѳа́нїа, ши съ сълѫшлꙋй аколѡ.

Ко҃рнѳ з҃ач р҃ѯг. (Corint. I., cap. XV, v. 47—57, pag. 382—384.)

47. Фра́цилѡр, ѡмꙋл чел динтѣ́ю дин пъмъ́нть, пъмен-те́скь, ал до́иле ѡмь, дм҃нꙋл дин че́рю. 48. кꙋ́мꙋ-й чел де църѣ́нж, ашѧ̀ сѣ́нть ши чей де църѣ́нж; шѝ ѧ че ки́пꙋ-й чел дин че́рю, ѧтр'ачела кип сѣ́нть шѝ че́й черецѝ. 49. шѝ кꙋм амь пꙋрьта́т ки́-пꙋл пъментескꙋлꙋй, ашѧ̀ шѝ чере́скꙋлꙋй. 50. ꙗрж ачаста грѣ́ескь, фра́цилѡр, къ трꙋ́пꙋл шѝ синцеле ѧпъръцїѧ лꙋй дм҃неѕѣ́ꙋ нꙋ̀ вѡр пꙋтѧ̀ моцѝ. ни́че ва̀ моцѝ пꙋтреце́ꙋнѣ ѧ непꙋтрецꙋ́не. 51. ꙗка та́инж ꙕикь, кѣ нꙋ̀ вом адꙋрмѝ то́ци, ꙗрж то́ци не вѡм скимба̀ де си́ргь**) шѝ ѧ клипа́ла ѡкюлꙋй ѧ тръм'бита́рѣ де апо́й. 52. къ ва̀ сꙋна̀ трѣ́мбита ши морцїй сь вор скꙋла̀ непꙋ́трецꙋй, шѝ но́й не вѡ́м скимба̀. 53. къ съ ка́де пꙋ́тре-дꙋлꙋй ачѐстꙋѧ, сь съ ѧбра́че ѧ непꙋтреди́ре, шѝ мѡ́ртꙋлꙋй ачѐ-стꙋѧ, сь сѫ ѧбра́че ѧтрꙋ фъръ мо́арте. 54. ꙗрж кѣ́ндь съ ва̀ ѧбръка̀ пꙋ́тредꙋл ачѐста ѧ непꙋтреди́ре, ши мо́ртꙋл ачѐста, ѧтрꙋ фъръ мо́арте, атꙋ́нча ва фѝ кꙋвѣ́нтꙋл че-й скри́с: ѧгици́тѫ-й моа́ртѣ пѣ́нж ѧ бирꙋ́ницѫ. 55. оунде цї-й моа́рте, бирꙋ́рѣ? оунде цї-й моа́рте, акꙋл тѣ́ꙋ? 56. а́кꙋль мѡрцїй ѧсте пъка́тꙋл;

*) Glosă: че с(ъ) ꙕич(е), сꙋпт тар. **) ѧ де гра́бѫ.

шарж пѹтѣрѧ пъкатѹлѹй ѧсте лѣцѧ. 57. че лаѹд(ъ) лѹй дмне-
ѕѣѹ че нѣѹ дат нóаѡ пѹтѣре прин дмнѹл нóстрѹ Іс. Хс.

LXXV.

с. 1650—1670.

(Когълничѣнѹ, Лѣтопис. I, Ѩшї 1852. Ѧпендикс I, p. 3 urm.)

Євстратіе Логофѣтѹл.

Originea Moldovenilor.

Пентрѹ иждереніа Молдовенилор, ши кѹм аѹ бътѹт ши аѹ изгонит пре Тътари де пе ачесте локѹри.

Скріе летописцѹл чел ѹнгѹрескѹ, къ оаре кънд пре ачесте локѹри аѹ фост лъкѹинд Тътари, ши рмѹлцъндѹ-се ачести Тътари с'аѹ тинс де аѹ трекѹт ши песте мѹнци ла Ѩрдеал. Ши рмпінгънд пре Ѹнгѹрн ден очінеле лор, н'аѹ маи пѹтѹт а сѹферире; че сінгѹр Ласлъѹ краюл ѹнгѹрескѹ, кърѹѧ зік къ аѹ фост върховник, с'аѹ скѹлат де с'аѹ дѹс ла рмпъратѹл Ръмѹлѹи, де-ши аѹ чершѹт оасте рнтр'ажѹтор рмпротива връжмашилор сеи. Дече рмпъратѹл Ръмѹлѹи алт ажѹтор иѹ ѧѹ фъгъдѹит, че ѧѹ дат респѹнс ши аѹ зис: „еѹ сънт жѹрат, кънд ам стътѹт ла рмпъръціе, ом де жѹдецѹл меѹ съ нѹ пле; пентрѹ ачеа, мѹлци оамени реи с'аѹ фъкѹт рн цеара меа, ши къте темнице, тоате сънт пліне де дъншин. Ші иѹ маі ам че ле фаче; че ці-і воіѹ да ціе, съ фачі ізбъндъ кѹ дъншин. Єаръ тѹ рн цеара меа съ иѹ-і маі адѹчі, къ ці-і дърѹеск ціе." Ші де сърг ривъцъ де-і стрінсерѣ пре тоці, де ѧѹ арс рмпрежѹрѹл капѹлѹі, де ле аѹ пържоліт пърѹл, кѹ ѹн хер рнхербънтат; каре семн тръеціе ші пънъ астъзі рн цеара Молдовеи ши ла Мараморѹш, де се чехлѹескѹ прежѹр кап. Дече Ласлъѹ краю дакъ аѹ лѹат ачел ажѹтор тълхъреск дела рмпъратѹл Ръмѹлѹи, аѹ сълит ла цеара ѹнгѹреаскъ, ші де ачі пре кѣшлеціле Кръчюиѹлѹі, кѹ толтъ пѹтереа са с'аѹ апѹкат де Татарі а-і батере ші а-і гоніре, де аѹ трекѹт мѹнтеле рн чеастъ цеарѣ пре ла Родна, пре каре кале ші семне прін стінчі де пеатръ рн доѹе локѹрі се афлъ фъкѹте де Ласлъѹ краю. Ші аша гоніндѹ-і прен мѹніці, скос-аѹ ші пре ачесті Тътарі, карі аѹ фост лъкѹіторі рн Молдова, де ѧѹ гоніт пънъ ѧѹ трекѹт

апа Сіретулуі. Аколо Ласлъу краю, че се кіамъ лешеще Станіслав, стънд ан цермуріле апеі, ау стрігат унгуреще: Сіретем, Сіретем, адекъ: плаче-мі, плаче-мі, сау кум зічем ноі: аша-мі плаче. Маі апоі дакъ с'ау дескълекат цара, де пре кувънтул луі краю че ау зіс: Сіретем, ау пус нумеле апеі: Сіретул. Дупъ мултъ гоанъ, че ау гоніт пре Татарі дін тоате локуріле де унде ера ашезаці, ста ан мулте локурі ампотріва оціілор луі Ласлъу краю; дече чеіа че ста, бътуці ера, къ ну се путе спріжіні, еарăъ чеіа че фуцеа, лі се да лунга анаінте ші скъпа. Пре ачеле времі ера мецершугурі Тътарілор, де се фъчеа а даре дос, ші апоі андатъ се анторчеа асупра челор че-і гоніа. че нече ун спор ну авеа, къ къдеа ан прімежді де періа, ші орі че фелурі де мецершугурі вреа фаче, тот лор ера де смінтеалъ; пън ку скос ден тот локул, ші ку депъртат песте Ністу ла Кржм, унде ші пънъ астъзі тръеску.

Де аколо с'ау анторс Ласлъу краю ку лаудъ ші бірурі; ші сосінд акасъ а зіоа лъсатеі съкулуі, ау чершут ла епіскопіі лор благословеніе съ-л ласъ треі зіле съ се веселеаскъ ку доамна-ші ші ку боіарі сеі. А'ау благословіт де ау лъсат сък марці ку тоатъ куртеа са; каре обічеіу се ціне ла лецеа лор ші пъніъ астъзі, де ласъ сък марці ан съптъмъна постулуі чел маре.

Descălecarea Maramoruşuluĭ.

Пентру дескълекареа Марамурушулуі.

Ласлъу краюл унгуреск дупъ ізбъндъ ку норок че ау фъкут асупра Тътарілор ші с'ау ашезат ла скаунул сеу, с'ау сфътуіт ку боіарі сеі, че вор фаче ку ачеі тълхарі че-і лусе антр'ажутор де ла ампъратул Ржмулуі, ку каре маре ізбъндъ ау фъкут, де ау рісіпіт путереа ачелор Тътарі; къ съ ле деа лок ші мошіе ан цеарăъ, ну суферіа Унгурі чеі де мошіе, възъ́нд къ съ́нт оамені реі ші учігаші; сокотінд, къ де се вор амулці еі, се вор антърі, ші съ ну лі се тъмпле вр'о пріче ку еі, ші съ петреакъ маі рău декът ку Тътарі; маі апоі съ ну ле хіе а-ші пердере ші крăіеа. Че ле ау алес ун лок, осъбіт ші пустіу; ангрăдіт ку мунці пенпрежур, антре цеара лешеаскъ ші антре цеара унгуреаскъ, унде есте акму цеара че се кіамъ Марамурушул, аколо ле ау ампърціт мошіі де târgурі ші де сате, унде тръеск ші пъніъ астъзі.

LXXVI.

1678.

Кѣѧ ѧцелесꙋлꙋи.....ши с'аꙋ тѵпърит ѧтъю ѧ бꙋкꙋреци. ани дом(нꙋлꙋи) ѧхои.

(Folio. III nepag. [IV Ciparin] + 108 foĭ paginate.)

(Fol. IIa—IIIb.) Карлааамъ кꙋ мила лꙋн дмнзе́ꙋ архїепскпъ н митрополи́тъ алъ търгóвицїи шѝ алъ скáꙋнꙋлꙋи бꙋкꙋре́цилор'. е҃архъ плáюлꙋй шѝ а тóатѫ Ꙋгровлáхїѧ. Тꙋтꙋрóръ православничилорь крещи́ну, кáрїи сънтъ нъскꙋ́ци ѧтрꙋ лимба ноáстръ рꙋмънѣскъ сънътáте, сп(ъ)с(е)нїе, рóагѫ ши прїѧ́ще кꙋ тóатѫ и́нема. Ѕис-аꙋ ѧцелéптꙋл' сирáхъ, прекꙋ́м' ѧсте скри́сь ѧ кáртѣ лꙋ́и, ѧ лг. де кáпете, грънндь: а тóате ръꙋтѣцил(е) ѧвáцѫ пре омъ леневи́рѧ.

Пꙋ́ндь шѝ смерéнїѧ нóастрѫ ѧнайнте кꙋвѣнтꙋл' стъпѫ́нꙋлꙋи нóстрꙋ лꙋй іс. хс. пентрꙋ слꙋ́га, чѣ лѣнеше..... ам' сокоти́тъ ѧтрꙋ инема мѧ, къ а мꙋ́лте ръꙋтѣци ѧвáцѫ лѣнѧ. дирептъ ачѣѧ кибзꙋ́ю: ка съ нꙋ́ мъ афлꙋ ѧтрꙋ лѣне пентрꙋ негрижи́рѣ талáнтꙋлꙋй, кáре ми с'аꙋ дат' мїе, де ла стъпѫ́нꙋль ши дмизéꙋль мїе́ꙋ іс. хс. чѣ кꙋ кѣт' мї-ар фи пꙋтѣ́рѧ причѣперїи мѣле съ-л' ѧмꙋлцéскь, ѧтрꙋ нѣмꙋль мїе́ꙋ рꙋмънéскь. ши ачáстъ сокотѣлъ шѝ кибзꙋ́ѧлъ вїи́ндь ѧтрꙋ и́нема мѧ, кꙋ ажꙋтóрюл ачéлꙋѧ че петрѣ́че мани пе дѣсꙋ́пра чéрюрилшр' ѧтрꙋ мъри́рѣ вѣчникѫ, пъри́нтеле, фъкътóрюл' вѣчилшрь, шѝ а тꙋтꙋрóрь фáптелорь; апꙋкатꙋ-м'ам', ши кꙋ мꙋлтъ оусръдїе ам' невойть, ши дáскали де тѵпоградїе ам' адꙋ́сь, ѧ сфнта шѝ де дмнезéꙋ пъзи́та митрополїе а скáꙋнꙋлꙋй бꙋкꙋре́цилорь ши ѩм' ашезáть шѝ дѐ изнóавъ тѵпоградїе, адекъ тѵпáрю де типъри́тꙋл кѣрцилорь ам' ръдикáт', кꙋ тóате мецершꙋ́гꙋриле кѣте аꙋ требꙋ́ить; ши ѩръш' май де изнóавѫ кꙋ тóт' ден а ди́нсꙋль сокотѣлѫ ши черчетáре ам' фъкꙋ́т', чѐ карте ар фи дѐ ѡ кадáтъ (! l. камдатъ) мáи де фолóс' ѧтрꙋ нѣмꙋл нóстрꙋ рꙋмънéскь а съ типърй, ши а съ да бесѣ́речїи нóастре чéи православничи; шѝ ам' афлáть ачáстъ кáрте, че съ кѧ́мѫ словенѣ́ще: клю́чъ разꙋмѣнїѧ, адекѫ че съ зи́чѐ рꙋмѫнѣ́ще: кѣѧ ѧцелéсꙋлꙋй, фъкꙋ́тѫ ши кꙋлѣсѫ динтрꙋ мꙋ́лте скрипітꙋ́ри сфите, кꙋ кꙋнѫ сокотѣлѫ скóасѫ пре ли́м'бѫ рꙋсѣ́скѫ, де прѣ ѧвъцáтꙋл' кѵр' Іѡани́кїе Галетóвски, архї-

ма́ндритꙋл' черниго́вꙋлꙋй, ка́рѣ фїи́нде типъри́тѫ, ѧтрꙋ вести́та чета́те а ливо́вꙋлꙋй. де ача́стѫ ка́рте ам' пꙋ́сь смере́нїѧ мѧ ѧ сокотѣ́лѫ, кꙋ́мь ва фи́ де фолос ма́ре бесѣ́речий църѫ́ни но́астре рꙋмъне́ци, ши́ де ѧдрепта́ре а мꙋ́л'ци спре фоло́сꙋл' а сꙋ́флетꙋлꙋи нѣ́мꙋлꙋи но́стрꙋ, скоцѫ́ндꙋ-се дентрꙋ акопери́рѣ ли́м'бїи стрїине, ши́ кꙋ мꙋ́лтѫ ѡсръдїе ам' невои́ть, ши́ н'а́м' крꙋца́ть дентрꙋ дирѣ́пта агонисі́тъ а мѣ; че кꙋ мꙋ́лтъ кел'тꙋ́ѩлъ ам токми́ть да́скали ѧвъца́ци ши́ лѣ́м' да́ть ача́стъ ка́рте де ѡ ас скос' ди пре ли́мбъ рꙋсѣ́скъ пре ли́м'ба но́астръ дирепть рꙋмънѣ́ще. ши́ пе́нтрꙋ ка съ с(ъ) ѧмꙋлцѣ́скъ ачестъ да́рь бꙋн ши́ скꙋ́мп', спре ѧцелѣ́церѣ нѣ́мꙋлꙋи но́стрꙋ ѡ ам' пꙋ́с' ѧ тупа́рю кꙋ ажꙋто́рюл' бꙋ́нꙋлꙋи мїе́ꙋ стъпъ́нь, ши дмнзе́ꙋ іс. хс, ка́реле мї-ас да́т' мїе ача́стъ ѧдемна́ре. ши с'а́ꙋ ѧчепꙋ́т' а съ тупъри́ кꙋ тоатъ невои́нца, кꙋ бꙋ́нъ сокоти́ре. дире́пт' ачѣ́ѧ ро́гь, смере́нїѧ мѧ, пре во́и пре то́ци, фїи юби́ци ѧтрꙋ дхꙋл' сфнтъ, къꙋта́ци ши испити́ци скриптꙋ́ра ача́ста, къ вец афла вїа́цъ ши́ ѧдирепта́ре кътръ ѧпържцїѧ че́рюлꙋи, дꙋпъ кꙋвъ́нтꙋл' домнꙋлꙋи. къ ѧтр'ача́стъ ка́рте сѫ́нт' ѧвъцътꙋ́ри кꙋ бꙋ́нъ токми́ре алкътꙋи́те, ши кꙋ адевъра́те мъртꙋрі́и дентрꙋ сфнта скриптꙋ́рѫ а ле́цїи че́и ве́ки, ши а ле́цїи чеи но́аѫ . . . . . кà ꙋнь та́тъ тꙋтꙋро́рь ѧтрꙋ правосла́вїе дѐ ѡ́бще, ши́ воито́рю де то́т' би́неле, ачѣ́лаш' ка́реле ѫсте ма́и сꙋ́сь скри́сь.

Cazanie la a opta duminecă după pogorărea duhuluĭ sfânt.
(Fol. 16b — 17a.)

Каза́нїе ла а ѡпта дꙋми́некъ дꙋпъ погорѣ́рѣ дхꙋлꙋй сфнтъ.

Скрїе сфнтꙋл матѳе́й еѵгли́сть ѧ. ді. ка́пете грѣ́инде: дѣ́де хс пьйне оучени́чилор, ѩрѫ оучени́чїи дѣ́держ нъро́аделѡр, ши́ мѫнка́рѣ то́ци ши сь сътꙋра́рѫ.

Ма́ре ла́ꙋдѫ аре прїими́рѣ де стрейни, кѣ авраа́мь патрїа́рхꙋль ле́ции че́й ве́ки, ши́ лѡ́ть непо́тꙋл лꙋй де фра́те, ерà юбито́ри де прїими́ре стрейнилор' кълъто́ри; кѣ пре то́ци кълъто́рїи прїимїѧ ѧтрꙋ ка́селе лор, ка́рїи ерà ѡа́мени стрейни, ѡа́специ, ши́ кълъто́ри, де́чѝ ѧꙋ ѡспъта́ть ши́ ѩꙋ адъпа́т. ши пе́нтрꙋ ачѣ́ѧ с'а́ꙋ сподобит де ꙋ фо́сть дестойничи а ѡспъта́ ши́ пре ѧцери, ка пре ни́ще ѡа́специ ѧтрꙋ ка́селе ло́рь. кѣ аша́ скрїе сфнтꙋл па́вел апо́стол, ла́ ка́ртѣ кътръ ѡвре́й, ѧ гі. ка́пете, грѣинде [: прїими́рѣ де стрейни съ нꙋ оуйта́ци, кѣ кꙋ ачѣ́ѧ възъндꙋ-съ ѡа́ре ка́рїи прїими́рѫ ѧцерїи :] ши хс

дмнзеѹль нострѹ ла жѹдекáта лѹй ча стрáшинкж, пре шáменїй чéй дирéпци ва лѹà кѹ сúне шú-й ва дѹ́че ла рпъръцїа чéрюлѹй, шѝ ва зúче кътръ дьінши [: стрейнь амь фóсть, ши м'ацн прїнмúть р кáселе вóастре :] шѝ пре шáменїи чéй пъкътóши шрьш рй ва тримúте р шдь ла мѹ́нчиле чѣ́ле де вѣ́чи, зикьндѹ-ле лшр [: стрїйнь амь фость шѝ нѹ́ м'ацн дѹс р кáселе воáстре :] ши сúнгѹрь х҃с аѹ цинѹ́ть юбúрѣ де стрїйни, кьндь аѹ венúть ла дьінсѹл нърóаде мѹ́лте ла ѹнѝ лшк пѹстю, оунде н'авѣ̀ еи чѐ мънкà, ничи авѣ́ де оунде съ кѹ́м'пере. атѹнче х҃с аѹ сътѹрáть кѹ̀ . є҃ . пúте, чúнчи мїй де шáмени, фърь де мѹéри ши фърь де кокѡ́ни, ши еѹ рвъцьндѹ-мъ де ла х҃с пéнтрѹ юбúрѣ стрїинилорь, пофтéскь ка съ въ шспетéзь пре дѹмнѣ-вóастрж кѹ пъйнѣ чà сѹфлетѣ́скж, кьчи къ тóци шáменїи ши вой сѣнтеци шáспеци шн немѣрнечи р'тр'ачастъ лѹ́ме : нѹ́ман р'трѹ рпъръцїа чéрюлѹи вещи фѝ лъкѹнтóрн десъвръшúть, къ ашà скрїе пророкѹл двдь, зикѣндь [: немѣрнек сѣнть еѹ пре пъмжнть :]; ачѣ́ш зúче къ́трж нои шѝ пáвел апóстол, грънндь [: нѹ̀ авéмь аичѣ четáте лъкѹнтоаре, че съ къѹтьм кáре ва съ фїе :] дирéпть ачѣ́ш пре дѹмнѣвóастрж ка пре нище шáспецн шѝ стрнини немѣ́рничи, венúци р кáса лѹй дмнезéѹ р'трѹ сфнта бесѣ́рекж, лѹрндь пре дмнезéѹ р'тр'ажѹтóрю, пофтескь а въ шспътà кѹ пъйне сѹфлетѣ́скж, ла кáре пьйне кéмь пре дѹмнѣ-вóастрж пре тшци ла шспъць.

Cazanie la botezul Domnului. (Fol. 78b—79a.)

Казáнїе ла ботéзѹлъ дóмнѹлѹи ностру лѹй І҃с . Х҃с ·:·

Скрис 'аѹ сфнтѹль матѳéй бѹ́нѹл веститóрю р . г҃ . кáпете, грънндь : венѝ і҃с де р галилéа ла шрдáнь къ́трж шѹ́ань, ка съ съ ботѣ́зе де ла дынсѹль.

Кънндь аѹ фъкѹть моусéй пéнтрѹ лъкáшь лѹи дмнезéѹ, кóртѹль цїйнїй, р'тр'ачѣ́ш врѣ́ме аѹ фъкѹ́ть ѡ медéлинцж де спъláре де р'трѹ шглйндел(є) а фъмéнилорь, р'трѹ кáре медéлницж съ спъла̀ прéшцїй, кьндь врѣ́ съ р'тре р кортѹл цїйнїй, ка съ адѹ́къ жъртвъ лѹй дмизéѹ . кóртѹль ѧсте бесѣ́река крещинѣ́скъ; къ ашà зúче дѹ́хѹль сфнть р'трѹ кáртѣ кънтечилшрь [: бѹ́не*) сѣнть фѣ́теле іерѹсалúмѹлѹй, ка нúще сáте а кидáрѹлѹй, шѝ ка ѡ пїѧ́ле че съ кїáмж соломóнь :] медéлница

*) Glosă marginală: фрѹмоасе.

ачѣѧ ѧсъмнѧ сфнтꙋль ботѣзь. кѣчи кареле ѡмь ва врѣ съ ѧтре ѧ кортꙋль бесѣречїй, ка съ съ ѧкине пре сине сѣнгꙋрь лꙋй дмнезѣꙋ ѧ вѣчй, ѧтъю съ каде лꙋи ка съ съ спѣле кꙋ сфнтꙋль ботѣзь. къ крещинилорь кꙋ ѡаменїй чѣй некрединчоши, ши неботезаци, нꙋ съ каде а авѣ прїетешꙋгь; пентрꙋ ачѣѧ зиче пророкꙋль давидь [: кꙋ чей некꙋраци нꙋ вою шъдѣ :]; кортꙋль ачела съ ѧцелѣце ши ѧпъръцїѧ черюлꙋй, къ аша зиче ѱалмиста [: кѣтꙋ-сь юбите сълъшлꙋириле тале доамне а пꙋтерилорь :]. ши чине ва врѣ съ мѣргъ ла ачела кортъ а ѧпъръцїей черюлꙋй, ѧтѣю съ каде ка съ съ спѣле ѧтрꙋ ача медѣлницъ а сфнтꙋлꙋй ботѣзь; къ фїеще кареле ѡмь некрединчось ши неботезать нꙋ поате съ ѧтре ѧтрꙋ ѧпъръцїѧ черюлꙋй. къ аша аꙋ зись хс. [: чине нꙋ съ ва наще кꙋ апъ ши кꙋ дхꙋль, нꙋ ва пꙋтѣ съ ѧтре ѧтрꙋ ѧпъръцїѧ лꙋй дмнзѣꙋ :] дѣчи пѣнтрꙋ ачѣѧ сфнтꙋль вотѣзь съ афлъ ѧтрꙋ лаꙋдъ маре; кѣчи къ фѣръ де ботѣзь нꙋ поть ѧтра ѡаменїй нїчи ла бесѣрека крещинѣскъ, нїчи ла ѧпъръцїѧ черюлꙋй. аре сфнтꙋль ботѣзь ши пентрꙋ ачѣѧ лаꙋдъ маре, къ ши сѣнгꙋрь хс с'аꙋ ботезать ѧтр'апа ѡрданꙋлꙋй, пре кꙋмь зиче матѳей евглїсть грїндь [: вени іс. ѧ галилѣа ла ѡрдань кътръ ѡань, ка съ съ ботѣзе де ла дїнсꙋль :].

LXXVII.

1679.

(După Cipariu: Chrestomathia p. 223—226.)

Досоѳеи: Дзъска литꙋргїе ..... типъритꙋ-с'аꙋ ла свнта митрополїе ѧ Ѧшь, мсць маи ѧн анꙋль ,зрпз.

(4⁰, XVI foĭ nepag. + 34 (l. 36) + 49 foĭ paginate.)

Din prefața I: Кꙋвѧть депреꙋнж кътрж тотж семинцїѧ рꙋмжнѧскж ..... Іѡан Дꙋка воивода. кꙋ мила лꙋи дзъꙋ днъ ши ѡблъдꙋиторю а тотж цара молдовеи, дар, милж, паче, сънътате а тотж семенцїѧ рѡмжнѧскж тꙋтиндерѧ че съ афлж 'нтр'ачастж лимбж православничь, кꙋ тотж ниема чѧрем, дела днль дзъꙋ ши избъвиторюл нострꙋ їс. хс. дин кжт с'аꙋ ѧдꙋрат дзъꙋ де нѧꙋ дърꙋить мила са, дърꙋим ши нои акмꙋ де ѡ датж ачест дарь лимбїи рꙋмжнець снта ли-

тѹргїе скосѫ пре лимбѫ рѹмѫнѧскѫ де пре еллинѣскѫ де лаѹда лѹй дѹ҃ъѹ съ 'ницълѧгъ тѡиць, карїи нѹ 'ницълегь сърбѧще сѧ ееллинѧще. карѧ прїиминд ка ѹн ѡдорь чель май скѹмп чрескь, пре дѹ҃ъѹ съ лъѹдац ши пре нои ла свнта рѹгѫ нѹ ѹнтарець ши фиць сънътѡшь.

Din prefaţa II: Прѣклѹминатѹлѹи ѧтрѹ і҃с . х҃с . Іѡан Дѹка воевода, дн҃ѹлѹи ши ѡблъдѹиторюлѹи а тоатѫ мѡлдовлахїа . . . . . ѧтр'ачела кип ши мърїѧ та, милостиве дмне, те невоець пентрѹ цара мърїи тале, съ ѡ адѹчь ла бине, ши трѹпѧще ши сфлтѣще, ши пентрѹ ѧцелесѹль снтелорь кърць съ-ш ѧцелѣгѫ пре лимбѫ, снта ши дмнѹ҃ъѧска литѹргїе . ѧтрѹ карѧ ѧсте храна чѧ де вѧцѫ вѧчникѫ сѹфлтѣскѫ, ан невоит мърїѧ та, некрѹцѫнд келтѹѧлѫ . . . . . рѹгъторюль мърїи тале смеритѹль дософеи митрополитѹль ѧкинъм кѹ фаца пънѫ ла пъмѫит ка дмнлѹи нострѹ мѧстив.

Liturghia sf.-luĭ Chrisostom.

Іѡанъ ростъ де аѹръ.

Кѹ паче дмнѹлѹи съ не рѹгъмь . попорѹл : дмне милѹѧще. Пентр'ачѧ де сѹсъ паче ши спсенїѧ сѹфлетелѡрь ноастре дмнѹлѹй съ не рѹгъм . попорѹль. Пентрѹ пачѧ а тоатѫ лѹмѧ, бѹнѫ старѧ свнтелѡрь лѹй дмнѹ҃ъѹ бесѧричь, ши а тѹтѹрѡра ѹничюне, дмнѹлѹй съ не рѹгѫмь . попор : дмне милѹѧще. Пентрѹ свнта каса ачаста ши карїй кѹ крединицѫ ши кѹ бѹнѫ вегѧре ши фрика лѹй дмнѹ҃ъѹ ѧтрѫ ѧтрѹ дънсѫ, дмнѹлѹй съ не рѹгѫмь. Пентрѹ архїепскѹлъ нострѹ, имѧ, чстнта прѹцѫме, ѧн х҃с дїакониме а тоть клирѹль ши попорѹлъ, дмнѹлѹй съ не рѹ(гѫмь) . дмне милѹѧще. Пентрѹ прѣ бѹнъ кредничосъ ши юбитор ѧ х҃с . дмнлъ нострѹ, їѡанъ, имѧ, воевода ши а лѹй чинститѫ доамнѫ, имѧ, ши де дмнѹ҃ъѹ дѫрѹницѫлѡрь съй фїй, имѧ. Пентрѹ тоатъ полата, ши кѹртѧ лѹи, дмнѹлѹй съ не рѹгѫмь . дмне милѹ(ѧще). Пентрѹ съ-ль ацюторѣѕе ши съ плѧче сѹптъ пичѡареле лѹи пре тотъ пиѕмашѹл ши лѹптѫторюль, дмнѹлѹй съ не рѹгѫм . попорѹлъ : дмне милѹѧще. Пентрѹ свнта лѫкѹинца ачаста ши а тоате четѫць, ѡраше ши сате, ши прин карїй кѹ крединицѫ лъкѹескъ ѧтр'ѫисе, дмнѹлѹй съ не рѹгѫмъ. Пентрѹ бѹнѫ стѫмпърарѣ въздѹхѹлѹй, бѹнѫ роада виптѹрилѡръ пъмѫнтѹлѹй, ши тимпѹре кѹ паче, дмнѹлѹй съ не рѹгѫмъ. Пентрѹ чеѧ че ѧноатѫ, кълѫторескъ, болескь, съ трѹдескь, ши чеѧ че-с ѧ робїе, ши де мънтѹинца

лшр дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫм. Пентрꙋ съ не избѫвимь де ла тоатѫ скѫрба, ꙋрцїѧ ши невоѧ, дмнꙋлꙋй съ не рꙋгѫмь. попорꙋль: дмне млꙋѧще. Сприжинѣще, мѫнтꙋѧще, милꙋѧще ши не ферѣще дмнеѕъꙋ кꙋ ал тѫꙋ дарь. попорꙋлъ: дмне милꙋѧще. Де прѣ свнта, кꙋрата, прѣ блсвита, слъвита деспꙋитоарѣ ншастрѫ, дмнѕъꙋ нъскѫтоарѣ ши пꙋрꙋрѣ фичоарѫ мрїѧ, кꙋ тѫц свнцїй помениндъ пре ѧшине ши ꙋнїи прѣ л'алць, ши тоатѫ вїаца ншастрѫ лꙋй хс дмнѕъꙋ пре самѫ съ дѫмъ. попорꙋл: цѫе дмне. Къ цѫ-се кꙋвине ..... шаменїи. аминъ.

LXXVIII.

c. 1679—1680.

(După Cipariu: Chrestomathia pag. 226—229.)

Досоѳей: Молитвъникъ. (Ѧши...)

(4⁰, 131 foĭ.)

Molitva Sf-luĭ Simeon Metafrast.

Млтва пре стнхꙋрї а снтꙋлꙋи Сїмеон метафраст. ѧн тоате ѕѫле съ-ши четѣскѫ тоть крещинꙋль.

Де ла пръвꙋите бꙋѕе, де ла инемѫ спꙋркатѫ
Де ла некꙋратѫ лимбѫ, де ла сꙋфлет плин де гоѕꙋрі.
Прїймѧще-мї рꙋга хрстоасе, нꙋ мѫ оурнй де ла тине.
Де кꙋвинте шбичаі, ши де а мѧ нестидинцѫ.
Дъ-мї кꙋ 'ндръзнире а ѕѫче, хе чѧлѧ че мї-й сфатꙋл.
Ши май въртось тꙋ мъ 'мвацѫ, чѣш врѣ фаче, ши чѣш ѕѫче.
Де кѫт блѫдника'м грешитꙋ-ц, че цїꙋ оунде цї-й гаѕда,
Мирꙋрї скꙋмпе кꙋмпърѫндꙋ-ш, вені кꙋтеѕѫнд де-ц оунсѫ
Лꙋи хс. сите пичоре; стъпѫиꙋл мїеꙋ дѕъꙋль!
Прекꙋм н'ай ѧнпинсь прѧчѧѧ, кꙋ инема ч'ꙋ венитꙋ-ц
Ѧшѧ мїе фърѫ грѣцѫ, съ'м лаш снтеле-ц пичоре
Съ ле цѫю, съ цѫ-ле сърꙋт, ши кꙋ изворꙋл де лакръмї
Ка кꙋ мирꙋл чел де мꙋлт прец, съ цѫ-ле оунг кꙋ 'ндръзнире.
Лъ-мъ 'н лакръмиле мѧле, кꙋ дѫнсе мъ кꙋръцѣще.
Йртъ-мї дмне де грешѧле, ши мила та-м дърꙋѧще.
Цїи мꙋлцѫмѧ де тот ръꙋл, цїи мїй ши ранеле мѧле.
Ловитꙋриле де мꙋлте, ле веѕ, ши-мї цїй ши крединца,

Ши 'нкъ-м весь ши невоиница, ши-мї аѹѕї ши де сѹспинѹрї
Нѹ с'аскѹнд де кътръ тине, творецѹ мїеѹ дмне сите.
Ничє пикѹл чел де лакръмї, ничє де сѹспинь вр'о парте.
Къ ши чѧле негътате, сжнт де ѡкїй тъй въѕѹте,
Ши ла картѣ та сжнт скрисе, чѧлѧ че иѹ-с ѧчепѹте,
Ши сжнт пѹсе де дат са́мж, ши-м каѹтж де плекъчюне.
Каѹтъ-мї кжтѹ-м ѧсте трѹда, де пъкателе де то́те,
Дѕъѹ, ши ми ле ꙗртж; ка ѧн инемж кѹратж
Кѹ здробитѹрж де кѹцет, ши кѹ сѹфлет плин де фрикж
Съ мъижнк де прѣ кѹрате але тале сите тайне.
Вїѹ-й ши 'н дѕъꙗѕж, чине бѣ ши те мъижнкж
Кѹ инемж стрекѹратж, къ тѹ ай ѕжс дмне сите:
Чине мꙗ мжнка де карне, ши ва бѧ ши дѣл мїеѹ сънце
Ѧчела 'нтрѹ мине мжне, ши еѹ ѧнкж сжит ѧтр'жнсѹл.
Ѧдевърѹ цї-й кѹвжнтѹл, дмнѹль мїеѹ ши дмнѕъѹль,
Къ чела че-ш аре ꙗрте, 'н дѹмнъѕъито́ре дарѹрї
Ѧчела сжнгѹр нѹ ѧсте, че-й кѹ тине, дмне сите
Кѹ лѹмина чѧ де трей сорї, че стрълѹминѣѕж лѹмѧ.
Ши пентрѹ съ нѹ мжю ѧсѹмї, фърь тине, датѹл вїецїй
Сфлетлѹй вїецїи мѧле, бѹкѹрїѧ мѧ чѣ бѹнж,
Мжнтѹиница чѣ де лѹме; пентр'ачѧѧ ц'ам венитѹ-ц
Прекѹм весь къ плжнг кѹ лакръмї, ши кѹ'мфржнцере де сфлть.
Скѹмпърь дѣ мѧле грешѧле, съ-мї дърѹещї фърь лиꙋж
Дѣ тале вꙗць дътъто́ре, фърь де приханж тайне
Съ-м кѹминек фър' ѡсжндъ, съ мжй прекѹм ц'аѹ фост ѕжса
Ѧнтрѹ мине тнкълосѹл, съ нѹ мъ гъсаскж сжнгѹр
Фърь дарѹл тъѹ, виклѣкнѹл, съ м'апѹче фърь вѣсте
Ши рътъчит съ мъ дѹкж; де ла-л тъѹ дѕъескь граю.
Пентр'ачѧѧ каѕ ла тине, ши стриг кѹ мѹлтж кълдѹрж:
Кѹм ай прїймит пре кѹрварюл, ши пре кѹрва ч'аѹ венитѹ-ц,
Мъ прїймѧще милостиве, пре кѹрварю, пре несъцѡсѹл
Кѹ де сѹфлет здробичюне, ѧдатж че ц'ам венитѹ-ц;
Къ цїѹ дмне къ нѹ-й алтѹл ка еѹ, съ-ц фїе 'н грешалж.
Нич аѹ лѹкрат ничє лѹкрѹрї, ка де мине че-с фъкѹте.
Че ꙗръш ѡ цїѹ ш'ачаста: къ грешѧле кжт де маре
Ничє мѹлтѹл де пъкате, ѧнтрѧче дѕъѹ сите
Прѣ та 'нделѹнгж ръбдаре, ѡм-драгосте 'мвървоматж.
Че кѹ ѡлюль де милж, пре карї съ 'нто(р)к кѹ ка́лдѹрї
Кѹръцъцїй-й, лимпеѕъцїй-й, ши лѹминей ѧй фач партнич,
Соц дѕъирїй тале, фъкжндѹ-й фърь де ръхнж.
Ши че-й стреинь ши ла ѧцерї, ши ла минтѧ чѧ де ѡаменї

Боровецїї адес кꙋ джншїй, ка прїѧтинїй дѧпрѡапе.
Ѧчѧстѧ-м дѧꙋ кꙋтєѕаре, ачѧстѧ-м дѧꙋ арипї х҃е,
Ши 'ндръзниндꙋ-ц, де богатѫ, че ай спре ной бꙋнътате
Бꙋкꙋрѫндꙋ-мѫ 'н кꙋтремꙋр, де снтꙋль фокь мъ кꙋминек.
Фѫнь фїиндь ши кꙋ минꙋне, къ мъ рꙋѫр фъръ арсꙋрѫ,
Ка ши рꙋгꙋль де маинте, че ардѧ фъръ 'нфокаре.
Пентр'ачѧѧ 'н гхарь де минте, ши кꙋ мꙋлцъмитѫ вое
Кꙋ мъдꙋлъриле мѧле, де ла трꙋп ши де ла сфлть
Те мъреск ши мъ 'нкин цїе, дѕъꙋль мїеꙋ кꙋ славѫ
К'адевър блвит ещь ши акмꙋ ши 'нтрꙋ тоц вѧчїй. амин.

LXXIX.

1680—1700.

(Exemplar defect al Bibl. Centr. din București, 4⁰, lipsește titlul și foile până la folio 2, și de la 260 în colo tot restul. Fol. 2—260 paginate.)

Попа Іѡа́нь ди́нь Ви́нци: ѧнвъцътꙋръ пентрꙋ пре-ѡци кꙋ ѧнтребърй ши ръспꙋнсꙋрй (?)

Despre taïnele. (Fol. 2b—3b.)

Ѧтреба́ре. Къте сънть та́йнеле? Ръспꙋндере. Та́инеле сънть шѧ́пте: свнтꙋль боте́ѕь. свнтꙋль ми́рь. преѡ́цїѧ. покаа́нїѧ. дмнѕъі́ска причѧще́нїе. кꙋнꙋнїѧ, шй ма́слеле. Ѧтреба́ре. Къче съ ѕи́кь тайне? Ръспꙋндере. Та́йне съ ѕи́кь къче кꙋпринд ѧ си́не ꙋнь аскꙋнсь дар, ка́ре нꙋ съ ка́де съ съ арѣ́те некре-динчѡ́шилѡр, ка́рїй неавъндь лꙋми́на крединцей нꙋ по́т' ни́че кꙋм съ ле ѧцелі́агѫ. аша̀ ведем пре Нико́дим, ка́реле ѕичѐ къ́трѫ х҃с. ѧ чѐ кип по́ате ѡм съ на́скѫ бътрѫн фїиндь; аоу доа́рѫ поа́те адоѡа́рѫ ѧ пънтечиле майчеи са́ле съ ѧтре, шй съ съ на́скѫ? [гла́ва, г҃, Іѡа́нь]. непꙋтъиндь съ ѧцелі́агѫ ачѧ̀ пре́сте фи́ре адоа на́цере, пре ка́рѧ дърꙋѧ́ще крединчо́ши-лѡр свнтꙋль боте́ѕь. ашѧ̀ жидовїй гълчевїѧ̀ ѧтре дъншїй, ѕикѫ́ндь: кꙋм поа́те ачеста съ не дѧ но́аѡ трꙋ́пꙋл сѣꙋ съ-л мънкѫ́мь? [гла́ва, ѕ҃, Іѡа́нь]. шй мꙋ́л'ц' ден ꙋчени́чїй лꙋ́й аѕ-ѕиндь ѕи́сѫрѫ: та́ре ѧсте кꙋвънтꙋль ачеста, чи́не поа́те съ аскꙋлте пре дѫньсꙋль; непꙋтъндь ей съ ѧцелі́агѫ прѣ ма́ре таинѫ а свніцитей причеще́нїй. са́ꙋ та́йне съ ѕи́кь, къче сънть не́ще ѧвъцътꙋр' дмнѕъе́щи фоа́рте адъичь. пен'трꙋ ка́ре лꙋкрꙋ

Євстáфїй дáскалꙋль ѧпреꙋнѫндь амѫидóаѡ тълкꙋйриле ѕичѧ, кáде-сѫ тайничилѡрь съ ицїе гꙋ́ра ѧкисѫ, шѝ съ нꙋ́ дескꙋ́пърѫ фїеште-кърꙋ́ѧ пре ачѣ́лѧ кáре аꙋ ѧвъцáть.

Despre odejdiile preotuluĭ. (Fol. 42b—44b.)

Ѧ. Сѫнть шѝ алте ѡдеждїй, кáриле требꙋ́ескь сѣ ле анѣѫ гáта прéꙋтꙋл? Р. Свѭщи́теле вáсе. дúскосꙋль, шѝ потúрюль. покровѣ́целе, шѝ антимисꙋл, кóпїѧ шѝ бꙋрѣ́теле, шѝ звѣ́зда, шѝ тóатѫ бесерека бúне гътúтѫ, шѝ дѥѡсéби свѭтꙋл престол, ши жѫртѫвникꙋл. Ѧ. Че ѧсемнѧ́ѕѫ дúскосꙋл? Р. Дúскосꙋл ѧсъмнѧ́ѕѫ пре ѫслеле ачѣ́лѧ, ѧтрꙋ кáриле дáкѫ с'аꙋ нъскꙋт Х҃с л'аꙋ пꙋс ѧтр'ънселе; шѝ слꙋжéскь ѧкъ ѧ лóкь де изсúлїѧ, ѧ кáрѧ трꙋ́пꙋл а дмнлꙋи дé ла преꙋтꙋл, ши дé ла дїѧконꙋл съ токьмѣ́це, кáрїй ѧкипꙋ́ескь пре Іѡсифь, шѝ пре Никóдим. ашѧ́ лѧ видéнїѧ ачѧ́ де тайнъ феричúтꙋл Герман. Ѧ. Че ѧсемнѧ́ѕъ потúрюл? Р. Потúрюл ѫсте ѧ лóкꙋл ачелꙋ́й вас, ѧтрꙋ́ кареле аꙋ пикáть сънцеле ачéла, кáреле с'аꙋ върсат дии рáна а нѣ́ѧтинáтїй коáстей, шѝ а мѣнилѡр, шѝ á пичóарелорь ѧ лꙋ́й Х҃с.; ши слꙋжѣ́це ѧ лóкꙋл ачéлꙋй пъхар, пре кареле ѧцелепчю́нѧ фиюллꙋй дмнѕъꙋ, аꙋ диресь сѣ́ньцеле съꙋ ѧ лю́кꙋль ачéлꙋй вии, пре карелѐ ѧкъ аꙋ гътúть пре свѭнта мáса са, ѕнкѣндъ кътръ тóци: бѣ́ци де ачéста тóци. Ѧ. Чѐ ѧсемнѧ́ѕъ звѣ́зда? Р. Ѕвѣ́зда ѧсемнѧ́ѕъ пре стѣ́ѡа, пре карѧ о аꙋ въѕꙋт вълъховничїй спре ръсърит, шѝ стътꙋ̀ асꙋ́пра ꙋнде ерà кꙋконꙋль; ши слꙋжѣ́це ѧкѫ, ка съ стѧ̀ пꙋ́рꙋрѣ ѧ мижлокꙋл дúскóсꙋлꙋй чинстúта пъйне, шѝ съ нꙋ сѫ ръсипáскѫ пъртичѣ́ле ден дúскос; кѣчи де н'ар фѝ фóсть ѕвѣ́зда акопериманꙋтꙋл дїскос(ꙋ)лꙋи, ар фи пипъит прѐ свѭтеле, ши лѣ́р фѝ клътúть ден лóкꙋл лѡр. мꙋлци вор, кѣ Іѡан златоꙋсть ѡ аꙋ изводúт дентъй ѕвѣ́зда, шѝ ѡ аꙋ нꙋмит стà. Ѧ. Че ѧсемнѧ́ѕѫ акоперемънтꙋриле а дúскосꙋлꙋй, шѝ а потúрюлꙋй? Р. Ѧчѣ́стѧ съ́ть ѧ лóкꙋл сꙋдáрюлꙋй, кáрел(е) акоперїѧ пре фáца лꙋ́й Іс ѧ мормѣ́нть; шѝ ѧсемнѧ́ѕѫ ачѣ́ле дóѡ акоперимѫнтꙋри тот пре ачел сꙋдáрь; кѣчь шѝ свѭнтꙋл трꙋ́пꙋль, шѝ чиньстúть сънцеле нꙋ̀ сънть дóѡ, чѐ тóть ꙋ́нл. ашѧ́ мáреле Дамáскин лà казáнїе, ꙋнде арáтѫ, прекꙋм' пѫ́йнѧ кáрѧ съ денствꙋѫ́це, нꙋ̀ ѫсте кúпꙋль а дмнѕъéскꙋлꙋй трꙋ́п. Ѧ. Чѐ ѧсемнѧ́ѕѫ áерꙋл? Р. Ѧерꙋл ѫсте пꙋс ѧ лóкꙋль ачéїй пїет'ри, кꙋ кáрѧ Іѡсиф аꙋ астꙋпать пре мормѣ́нть, пре кáрѧ ѡ аꙋ пе-

четлꙋи́ть стръжа́рїй жи́довилѡр . ѧкъ съ ѕиче а́ерь, кѣчи ѧкипꙋѧще прѐ ѧтꙋнекѡс аерꙋл ачеїй но́пцй, ѧ ка́рѧ л'аꙋ вънд́ꙋть оучени́кꙋл лꙋ́й, ши́ л'а́ꙋ дꙋс кѣтрѫ анн҃ѣ ши́ каіа́фа, ши́ аꙋ еши́ть лꙋй мини́чюноа́се мъртꙋрїи, ши л'аꙋ бат'цокꙋри́ть, ши́ л'а́ꙋ бътꙋ́ть, кѣнд́ѣ ши петър л'аꙋ тъгъдꙋи́ть . ши ал'алте тоа́те, аша́ гръѧ́ще Германь. Л. Чѐ ѧсъмніаѕѫ антими́сꙋль? Р. Ѧнтими́сꙋль ѧсъмніаѕѫ пре пла́шка, кꙋ ка́рѧ с'а́ꙋ ѧвъли́ть трꙋ́пꙋль лꙋй х҃с, дѣ́кѫ л'аꙋ погорѫ́ть депрѐ крꙋ́че ши́ ѧ мормѫнть л'аꙋ пꙋс . анти́мисꙋл' съ кіамъ гречѣ́ще стрънсꙋ́рѫ, фїиндь пꙋ́рꙋрѧ пре свнтꙋл прстль стрънсь . съ нꙋмѣ́ще ши́ свини́цире, ши ска́ꙋнь, прекꙋ́мь во́мь ведѧ́ ши́ ма́й ѡ́сь . а ко́пїей, ши́ а бꙋрѣ́телꙋи трі́бѫ, ѧсте аѧ́вѧ.

Despre cetele îngerești. (Fol. 208b—209b.)

Но́ѡ ам' ѕи́сь съ фїе чѣ́теле а пꙋте́рилѡрь чере́щи, ши́ тре́й ера́рхїй . ачѧ́ дентѣ́й, дꙋ́пѫ свнци́тꙋль Дншни́сїй ла ка́рте пе́нтрꙋ черіаска ера́рхїе гла́ва ѕ, ѧсте ачѣ́ѧ, ка́рѧ пꙋ́рꙋре съ аѳлѫ ѧпрецюрꙋль лꙋ́й дмнѕѣ́ꙋ, ши́ апро́апе де дѣ́нсꙋль, ши́ ачѣ́ѧ ка́рѧ ма́й ѧнаи́нте де ал'те, фѣ́рѫ миж'лочїе съ ѕи́че кѣ сѫ ѧпреꙋ́нѫ кꙋ дмнѕѣ́ꙋ; ка́рѧ кꙋпри́нде ска́ꙋнеле чѣле прѣ́ прѣ́ свнте, херꙋви́мїй че́й кꙋ мꙋл'ц' ѡки, ши́ серафи́мїй че́й кꙋ мꙋ́лте ари́пи . адо́аѡ ера́рхїе, ѧсте ачѣ́ѧ ка́рѧ съ плинѣ́ще де стъпъни́ри, дѐ дмни́ри, ши́ дѐ пꙋте́ри . а тре́ѧ, ѧсте подоа́ба ачѧ́ а ѧчепътꙋ́рилѡрь, а архаггли́лѡр, ши́ а ѧцерилѡр . серафи́мїй с'а́ꙋ нꙋми́ть тѡ́ть дꙋпъ Дншни́сїй, тѡ́ть лѧ́ ачѧ́ ка́рте гла́ва р, пентрꙋ кѣч арь́дь, ши́ ѧкъл'ѕе́скь, ши́ кꙋръце́скь. херꙋви́мїй, пе́нтрꙋ мꙋл'ци́мѧ а конощи́нцей, саꙋ пе́нтрꙋ въра́рѧ а ѧцелепчю́ней . ска́ꙋнеле, пе́нтрꙋ кѣчи сѣ́нть ѧнѣл'ца́те де тоа́тѫ типи́рѧ смери́тѫ; ши кѣ́трѫ ачѣ́ль ѧнѣл'ть, кꙋ́ тоа́те а лѡрь пꙋте́ри, неклъти́те ши́ ѧтъри́те ста́ꙋ . тѡ́ть Дншни́сїй гла́ва и . дмнири съ нꙋмѣ́скь, пе́нтрꙋ кѣчи немърꙋ́й нꙋ́ сѣ́нть сꙋпꙋ́се, ши́ пе́нтрꙋ сло́бодѫ сꙋи́ре а лѡ́рь ден тоа́тѫ типи́рѧ смери́тѫ . пꙋте́ри, пе́нтрꙋ ачѧ́ бърбътіа́скѫ, ши́ неклъти́тѫ витежїе, лѧ́ тоа́те дꙋ́пѫ а лѡр' дмнѕъе́щи лꙋкрълри . стъпъни́ри, пен'трꙋ ачѧ́, денпреꙋ́нѫ кꙋ́ дмнѕъе́щиле дмнири би́не ѧподоби́тѫ, ши́ нѐѧтꙋлбꙋра́тѫ кѣ́трѫ чѣ́ле дмнѕъе́щи стрълꙋчи́ри, бꙋ́нѫ рънд́ꙋіа́лѫ . іаръш тѡ́ть Дншни́сїй гла́ва . ѳ . ѧчепътꙋ́ри, пе́нтрꙋ кѣчи кꙋ́ ѡрънд́ꙋіа́лѫ свнци́тѫ, ма́й ѧнаи́нте де ал'те чѣ́те, ѧче́пѣ свнте лѡрь лꙋкрълри; архаггли́й, пентрꙋ кѣчи кꙋ́

бꙋнѫ пѡрніалѫ вестéскь ѧцерилѡрь ачѣле дмнꙕъéци стрълꙋчіри; ѧцерїй, пéнтрꙋ кѣчи кивéрнисéскь ачѧ дꙋпѫ нѡи ерáрхїе.

Pentru înălțarea sfinteĭ păĭnĭ. (Fol. 234a—234b.)

Пентрꙋ ѧнъл'цáрѧ а свнтей пѣйней.

Чѐ ѧкѫ скрїе Геѡ́ргїй Кедринò, пéнтрꙋ ѡ фемѣ́е еретúкѫ ѧ ꙕилеле лꙋй Ѧркáдїй ѧпърáть . ѧдáтѫ къ с'áꙋ причещꙋ́ить кꙋ̀ тáйна а македонитѣ́нилѡрь ѧнайнтѧ лꙋй златоꙋ́сть, сѣ съ фїе фъкꙋ́ть пїатрѫ ѧ гꙋ́ра ей, ѧтрꙋ чертáрѧ еретúчилѡрь, шѝ ѧтрꙋ̀ рꙋшúнѧ чéлѡрь нéврѣд'ничи . шѝ мáреле Кипрїáнь лà ѡрáцїѧ, кáрѧ фáче пентрꙋ чей грешúци, скрїе пéнтрꙋ оунь крещúнь, к'áꙋ кꙋтеꙕáть, съ съ причещꙋ́ескѫ дѐ свнтеле, нѐврѣднікь, сѣ съ фїе фъкꙋ́ть ѧ мѣнꙋле лꙋй чин'стúта пѣйне, ченꙋ́шѫ гоáлѫ . ши аюре тѡт ачéста свнть ꙕúче, ѡ фемѣ́е грешúтѫ, аꙋ венить, шѝ аꙋ лꙋáть свнта пѣйне . шѝ кꙋноскѣ́ндь нѐврѣд'ничїѧ ей, ѡ áꙋ пꙋ́сь ѧтр'ѡ ръклúцѫ, шѝ врѣ́ндь ѧтр'ѡ ꙕѝ съ ѡ̀ деш'кúꙕѫ, аꙋ ешúть пáрѫ ѧ протúва ей, шѝ ѧдáтѫ аꙋ перúть.

LXXX.

1680.

Ѱалтирѧ де'нцьлес . . . . . кꙋ послꙋшáнїѧ смерении нѡастре Досоѳей митрополитꙋл' Ѳꙋчѧвей ѧ типарница снтей митрополїй . . . . ѧ Ѧш влѣт, ѡт сѫз. мир . ѕрпи.

(4⁰, II nepag. + 204 foĭ paginate.)

Psalm 16. (Fol. 15a—16a.*)

Фъгáдѫ лꙋй Двдь . їѕ.

1. Ꙗꙋꙕи дóамне дирептáтѣ мѧ, ѧ̀ аминте рꙋ́га мѧ̀ . аскꙋлтѫ рꙋгáрѣ мѧ̀, нꙋ ѧтрꙋ гꙋ́рѫ виклѣ́нѫ. 2. Де ла фáца тà цюдéцꙋл' мїеꙋ ва ешѝ, ѡкїй мїéй ка съ вáꙕѫ дирептѣ́ри. 3. Испи-

---

*) cf. 1577.

ти́ши инема мѧ̀, ши̑ ѡ черчета́ши но́аптѧ; арсе́ши-мѫ ши̑ нꙋ̀ съ афлѫ̀ ѧтрꙋ ми́не недирепта́те. ка съ нꙋ̀ грънскѫ гꙋ́ра мѧ 4. Ѧ́крꙋри ѡмене́ци, пентрꙋ кꙋви́нтеле ро́стꙋлꙋй тѣ̀ꙋ, еꙋ ферѝю кѣ̀й вънто́асе. 5. Съвършѧ́ще ꙋ́рмеле мѣ̀ле ѧтрꙋ кънъ̀риле та́ле, ка съ нꙋ̀ съ клътѣ̀скѫ ꙋ́рмеле мѣ̀ле. 6. Еꙋ стрига́ю, къ мъ аꙋꙁи́ш' дꙋмнъꙁѣ̀ꙋ; плѣ̀кѫ ꙋрѣ̀кѧ та̀ ми̑е, ши̑ аꙋꙁи гра́юриле мѣ̀ле. 7. Минꙋнѣ̀ꙁѫ ми́ла та̀, че́ла че мънтꙋе́щи пре че́ѧ че недеждꙋ́ѣкь (! l. —е́скь) спре ти́не. де че́й че съ ѧпончиша́ꙁѫ дирѣ̀птей та́ле, 8. Ферѣ̀ще-мѫ до́амне ка лꙋми́на ѡкюлꙋй. ѧтре акоперемънтꙋл арепилор та́ле мъ ве́ри акоперѝ. 9. Де фа́ца некꙋра́цилѡр achéлор̀ че мъ кинꙋи́рѫ. връжма́шїй мїе́й сꙋ́флетꙋл мїе́ꙋ цинꙋ́рѫ. 10. Гръси́мѧ са ѡ'мѣꙋндо́рѫ, гꙋ́риле лѡ́р̀ гръ́ирѫ мъндрїе. 11. Че́й че мъ гоне́скь, акмꙋ̀ мъ ѧкꙋнцꙋра́рѫ, ѡкїй съ̀й ѧ́й пꙋ́серѫ, а-й плека́рѣ пре пъмѣ̀нть. 12. Ѧ́кꙋнцюра́ръ-мѫ ка ле́ꙋл' га́та ла вънáт', ши̑ ка пꙋ́юл' ле́ꙋлꙋй че петрѣ̀че ѧ бърлоаце. 13. Ѧвїй до́амне, ѧнаи́нте-й съргꙋ́ѧ́ще, ши̑ ле ѧпїѧ̀декѫ лѡ́р̀'; избъвѣ̀ще сꙋ́флетꙋл мїе́ꙋ де некꙋра́тꙋл, кꙋ̀ арма та̀. 14. Де ла връжма́шии мънии та́ле, до́амне, де ла че́й пꙋцѫ̀ци де пре пъмѣ̀нт; ѧпа́рцъ-й пре ѧш' ѧтрꙋ вїа́ца лѡр̀', ши̑ де аскꙋ́нселе та́ле съ ѧплꙋ̀ згѣ̀ꙋл' лѡр̀'. сътꙋра́ръ-сѫ де фїй, ши̑ лъса́рѫ ръмъши́целе ти́нерейлѡр̀' сѣ̀й. 15. Ѝръ еꙋ кꙋ дерепта́те мъ вою арътà фѣ̀цїй та́ле, ши̑ мъ вою сътꙋра̀, кѣ̀нд' ми съ ва арътà сла́ва та̀.

Psalm 26. (Fol. 29a—30b.)

Ѱалом лꙋи Давид. к҃ѕ. маинте де помъзꙋи́ре.

1. Домнꙋл стръ̀лꙋминътóрюл мїе́ꙋ, ши мѫнтꙋитóрюл' мїе́ꙋ; де чи́не съ мъ тем? до́мнꙋл' скꙋтитóрю вїе́цїй мѧ́ле, де чине съ мъ спа́рю. 2. Кѫнд' съ апропїѧ̀ сꙋпра мѧ̀ фъкътóрїй де рѣ̀ꙋ, ѧтрꙋ съ мънѫнче кърниле мѧ́ле. че́ѧ че мъ сꙋпърѫ ши пизма́шїй, аче́ѧ слъби́рѫ ши къꙁꙋ́рѫ. 3. Де съ ва ѡцѝ асꙋ́пра мѧ̀ ѡа́сте, нꙋ с'а тѧ́ме инема мѧ̀. де с'а скꙋла̀ асꙋ́пра мѧ̀ ръзбо́ю, спре ѧсꙋл еꙋ недеждꙋ́ескь. 4. Оуна чершꙋи де ла до́мнꙋл'; ачѧ́ѧ вои черка̀: съ вїецꙋеск' ѧ ка́са домнꙋлꙋй то́ате ѕѫ̀леле вѥцїй мѧ́ле, съ пръвъ̀скь фрѫмсѧ́цѧ домнꙋлꙋй, ши̑ съ сокотеск' бесѧ́рика ча̀ сфънтѫ а лꙋ́й. 5. Къ м'ꙋ аскꙋ́нсꙋ-мъ ѧ кѡртꙋл съꙋ, ѧ ѕꙋ́а рѣ̀ꙋлꙋй мѥꙋ акоперѝтꙋ-м'ꙋ ѧтр'аскꙋ́нсꙋл кѡртꙋлꙋй сѣ̀ꙋ. пре пѝатръ ѧнълца́тꙋ-м'ꙋ. 6. Ши̑ акмꙋ̀ ѥатѫ к'ꙋ ѧнъл'цат ка́пꙋл мїе́ꙋ сꙋпра връжма́шилѡр мѥй. ѧкꙋнцꙋра́та-м' ши жрът-

вит-ам ѧ кортꙋл' лꙋй жрътвѫ де лаꙋдѫ ши де сꙋс-стригáре; кѫнтá-вою, шѝ ѱълмꙋй-вою домнꙋлꙋй. 7. Йꙋs' доамне глáсꙋл мієꙋ, кꙋ кáреле стригáю. милꙋѧ́ще-мѫ шѝ мъ аꙋsь. 8. Ціе sѫсѫ инема мѧ, пре домнꙋл черкá-вою; черкáтꙋ-тѣꙋ фáца мѧ, фáца та дóамне черкá-вою. 9. Нꙋ ѧтóарче фáца тà де мúне, шѝ нꙋ плека кꙋ мѫніе дела шербꙋл тѣꙋ. аѩютóрю ѧ (!l. ѧм) фій, нꙋ мъ лепъдà, ши нꙋ мъ пъръсѫ, дꙋмнъsѣꙋл' мѫнтꙋитóрюл мієꙋ. 10. Къ тáтъ-мієꙋ, шѝ маикъ-мѧ мъ пъръсѫрѫ, ꙗръ домнꙋл' м'аꙋ прійимит. 11. Лѧ́ще нꙋнеми дóамне ѧ кáлѣ тà, ши повъцá-sъ-мѫ пре кърáре дирѣ́птѫ, пентрꙋ пизмáшій мієй. 12. Нꙋ мъ лепъдà ѧ сꙋфлетеле кърора ѫм сꙋпърѫ; къ съ скꙋлáрѫ сꙋпра мѧ̀ мъртꙋрій недирепць, ш'аꙋ минцúтꙋ-ш недирептáтѧ шіе. 13. Крés' а ведѧ̀ бꙋнꙋриле домнꙋлꙋй пре пъмѫ́нтꙋл вінлѡр. 14. Рабдѫ пре домнꙋл; ѧбърбътѣ́sъ-те, ши ѧтърѣ́скѫ-сѫ инема тà, ши рáбдѫ пре домнꙋл.

Psalm 40. (Fol. 50b—51a.)

Л сфършит ѱалом лꙋи Давид м҃.

1. Феричúтꙋ-й чéла че ѧцълѧ́ще спре мишел шѝ съръймáнь, ла sꙋѫ кꙋмплúтѫ избъви-л-ва домнꙋл. 2. Домнꙋль ферú-л-ва, ши виѧ-л-ва, ши феричú-л-ва пре пъмѫ́нть, шѝ нꙋ-л ва дà пре ѧсꙋль ѧ мѫ́нꙋле пизмáшилѡр лꙋй. 3. Домнꙋль аѩꙋтá-ва лꙋй ла пáтꙋль бóалей лꙋй; тот стратꙋль лꙋй ѧторсѣ́шь ла боáла лꙋй. 4. Єꙋ sѫ́шь: доамне, милꙋѧ́ще-мѫ, тъмъдꙋѧ́ще сꙋфлетꙋль мієꙋ, к'ам грешнт ціе. 5. Пизмáшіи мієй sѫ́съръ рѧле міе: кѫндь ва мꙋрѝ шѝ съ пїѧе нꙋмеле лꙋй? 6. ши ѧтра съ вásѫ. ѧ зъдар грѫ̀: инема лꙋй аꙋ адꙋнат фърь лѧ́ще шúе. ешїѧ̀ аѳáрѫ ши грѫйѧ̀ депреꙋнѫ. 7. асꙋпра мѧ шопотїѧ тоць пизмáшій мієй, асꙋпра мѧ кꙋцетà рѧ́ле міе. 8. Кꙋвѫнт' кълкътóрю де лѧ́ще пꙋ́съръ сꙋпра мѧ̀, дарь чела че дóарме аꙋ н'à адáѡце а съ скꙋлà? 9. Къ дарь шѝ ѡмꙋл пѣчій мѧ́ле ѧ кáре недеждꙋѩм, кáре мѫнкà пѫ́йнѧ мà, мърúт-аꙋ асꙋпра мà пїѧ́декѫ. 10. Тꙋ дáрѫ доамне, милꙋѧ́ще-мѫ шѝ скóалъ-мѫ, ши вой плѫтѝ лѡр. 11. Ѧтр'ачáста кꙋноскꙋ́ю къ врꙋсѣ́ши-мѫ, къ нꙋ с'à бꙋкꙋрà пизмáшꙋл міе́ꙋ де міне. 12. Йръ пре мúне пентрꙋ неръꙋтáтѧ спрежиниш шѝ мъ'нтъриш денаинтѧ тà ѧ вѣч. 13. Бл҃свить дóмнꙋль дꙋмнъsѣꙋль лꙋи Израил, де ла вѣкь шѝ пънъ ла вѣкь: фіе. фіе.

Psalm 97. (Fol. 125a—125b.*)

Ѱалѡм лꙋи Давид чз.

1. Кѫнтáцѣ дн҃лꙋй кѫнтекѣ иóꙋ, къ минꙋнáте фѧче дн҃лѣ. мѫитꙋйт-аꙋ пре ѧс дирѣпта лꙋй ши брáцꙋл' чел сн҃т' а лꙋй. 2. Кꙋноскꙋтѫ фѧче дн҃лѣ мѫнтꙋйнца са, денаинтѧ лимбилор аꙋ дескоперит дирептáтѧ са. 3. Ядꙋс-аꙋ амúнте де мúла са лꙋй Іáкѡв, ши адевáра сѧ кáсїй лꙋи Ізраил. въꙋрѫ тóате хотáръле пъмѫнтꙋлꙋй избѫнда дꙋмнъѕѣлꙋи нострꙋ. 4. Стригáцѣ алалáгмѡн' лꙋй дѕъꙋ тѡт пъмѫнтꙋл', кѫнтац ши въ бꙋкꙋрац ши ѱълмꙋйц'. 5. Ѱълмꙋйц' дн҃лꙋй ѧ чѧтерѫ, ѧ чѧтере ши глас де ѱалѡм. 6. Л бꙋчине ферекáте, ши кꙋ глас де бꙋчинѝ де корнѣ. алалагмꙋнѝ денаинтѧ ѧпърáтꙋлꙋй дн҃лꙋи. 7. Клътѣскъ-сѫ мáрѧ ши плúнꙋл ей, лꙋмѧ ши тóц' кáрїй лъкꙋиц ѧтр'ѫнсѫ. 8. Пъráѡле тропотú-вѡр' кꙋ мѫнꙋле депреꙋнѫ, мꙋицїй бꙋкꙋрá-съ-вѡр'. 9. Де фáца дн҃лꙋй, къ вúне, къ ва венѝ съ цюдече пъмѫнтꙋл'. цюдекá-ва лꙋмѧ пъмѫитꙋлꙋй кꙋ дирептáте, ши попóаръле кꙋ дирептáрюл.

Psalm 125. (Fol. 167a—167b.)

Кѫнтекꙋл трѧпчелѡр. рк҃е.

1. Кѫндь ар ѧтóарче дн҃лѣ прáда сїѡнꙋлꙋй, не фѧчем ка мѫнгъѧцїй. 2. Ятꙋнчѧ съ ѧплꙋ де бꙋкꙋрїе рóстꙋл' нóстрꙋ, ши лимба ноастрѫ де веселїе. атꙋнче вѡр ѕѫче ѧ пъгѫни: мърúтаꙋ дн҃лѣ дѣ фáчерѧ кꙋ дѫншь. 3. К'аꙋ мърúт' дн҃лѣ дѣ фáчерѧ кꙋ нóй, фáптꙋ-нѣм веселиндꙋ-не. 4. Ѧтóарче дне, прáда нóастрѫ, ка пъráѡле ѧтр'аꙋстрꙋ. 5. Кáрїй сáмънѫ кꙋ лáкръми, ѧ бꙋкꙋрїе вѡр съчерà. 6. Ѧелѫндь ѧелà, ши плѫнцѧ, арꙋнкѫнд' съмѫнца лѡр. ѡръ вениндь вѡр' венѝ кꙋ бꙋкꙋрїе, стрѫнгѫндь мѫнꙋнкѧлеле сáле.

Ruga Annii: I Regum cap. II, v. 1—10. (Fol. 195b—196b.)

Рꙋга Аннїй мáйчий лꙋй Самоѝль прорѣкь. а҃. ѧтѣе ѧпъръцїе глáва в҃. пѣсн а трéѧ.

1. Ѧтъритꙋ-с'аꙋ инема мѧ де дн҃лѣ, с'аꙋ нълцá (! l. —цат) кѡрнꙋл мюꙋ де дѕъꙋль мюꙋ; лърцúтꙋ-с'аꙋ рóстꙋл' мюꙋ сꙋпра пизмáшилѡр мюй, м'ам' веселúть де спъсéнїѧ тà. 2. Къ нꙋ ѧсте

*) cf. 1577.

свѣнть кꙋмꙋ-й домнꙋль, шѝ нꙋ́ ѫсте дире́пть кꙋмꙋ-й дѕъꙋл' но́стрꙋ, ни́че ѫсте свѣнть май мꙋ́лт' де ти́не. 3. Нꙋ̀ въ лъꙋда́рець, ни́че грънре́ць на́лте ѧ мѫндра́це, ни́че съ ꙗсѫ ма́ре кꙋвѫнта́ре дин ро́стꙋль во́стрꙋ. къ дѕъꙋ-й ѧцълепчю́нилѡр дмнь, шѝ дѕъꙋ гътѝндь ѧчепътꙋ́риле са́ле. 4. Ѧркꙋль пꙋтѫ́рничилѡр аꙋ слъбѝт'. шѝ непꙋтинчо́шїй съ ѧчи́нсърѫ кꙋ пꙋтѫ́ре. 5. Че́й плинї де пѫ́йне съ скъѕꙋрѫ шѝ флъмѫ́нѕѫй дескълека́рѫ пъмѫ́нть. къ стѣ́рпа нъскꙋ̀ шѫ́пте, шѝ чѫ̀ мꙋ́лтѫ ѧ кꙋко́нї слъбѝ. 6. Дѣль оумо́арѫ ши 'ивїѫ́ѕѫ, пꙋгоарѫ ла ꙗд шѝ сꙋ́е. 7. Дѣль месерїа́ѕѫ ши богъцѫ́це, смерѫ́це ши 'на́лцѫ. 8. Ръди́кѫ де ла пъмѫ́нть пре мишел, ши дин гꙋ́ною скоалѫ пре че́ль неавꙋ́т': ка съ-л посъдѣ́скѫ кꙋ пꙋтѫ́рничїй нъро́дꙋлꙋй, шѝ скаꙋнꙋлꙋи слѣвїи моцениндꙋ-л. дѫндь фъга́дѫ рꙋгътро́рюлꙋи, ш'аꙋ блсви́т' анїй дире́птꙋлꙋй. 9. Къ нꙋ съ ва ѧтърѝ пꙋтѫ́рникꙋл бърбат кꙋ търїѧ са. дѣль слаб ва фа́че пизма́шꙋл съꙋ. дѣль свѣть. Нꙋ́ съ ла́ꙋде ѧцълептꙋл' кꙋ ѧцълепчю́нѧ са, шѝ нꙋ́ съ лаꙋде пꙋтѫ́рникꙋл' кꙋ пꙋтѫ́рѧ са, шѝ нꙋ́ съ ла́ꙋде бога́тꙋл' кꙋ богъцїѧ са. Че дѣчаста съ съ ла́ꙋде ка́ре съ ла́ꙋдѫ: ѧтрꙋ съ причѫ́пѫ ши съ кꙋно́аскѫ пре домнꙋл', шѝ съ фа́кѫ цꙋде́ць шѝ дирепта́те пре мижлокь де пъмѫ́нть. 10. Дѣль съ сꙋ́й ѧ че́рюрї, ш'аꙋ тꙋна́т', ачела ва цюдека̀ марциниле пъмѫ́нтꙋлꙋй, дире́пт' фїи́ндь, шѝ ва да̀ вѫртꙋ́те ѧпърацилѡр но́щри, шѝ ва 'нълца̀ кѡ́рнꙋль христо́шилѡр сѣ́й.

LXXXI.

1682.

Вїа́ца шѝ петрѫ́черѧ свѣцилѡрь . . . . . алꙋй Досоѳе́й митрополи́тꙋль Сꙋчѫ́вей. ѧ типа́рница свѣтей митрополі́й ѧ ѧшь . . . . влтѡ дела ѧчепꙋ́тꙋль лꙋ́мїй ҂зрч. мсца ѡкто́ври кз. дни. Дела на́щерѧ Дмнлꙋй шѝ мѫнтꙋито́рюлꙋй нострꙋ іс хс. лѣ́т' ҂ахпв.

(Folio, IV nepag. + 248 + 78 + 12 foĭ paginate, având cele din urmă paginatura 73—84.)

Гхе́ргꙋль. (Fol. Ib.)

Сти́хꙋрї пре гхергїѧ Молдо́вей.

Ка́пꙋль чел де бꙋ́ѫрь а хїа́рѫ вести́тѫ,
Съмнѣѕѫ пꙋтѫ́ре цѣ́рѫй несминти́тѫ.

Прекѫтꙋ-й де мáре хїáра ши бꙋѩкѫ,
Коáрнеле'м' пъшꙋне лá пъмѫнт ѫш плѣкѫ.
Де пре кúпь съ вѫде бꙋѫрꙋль че-й плáче,
К'ар врѫ 'н тоáтѫ крѫмѫ, съ стѫ цáра'м пáче.
Дмнль Дꙋка вóдѫ дела х҃с аре,
Ѧцютóрю пре стéммѫ шѝ ферúнцѫ тáре
Чинстúта крꙋче; ши 'н чáсь де нъвáлѫ,
Ѧ лꙋй х҃с мáйкѫ ни де сприжинѣлѫ.

Predoslovia a doua, câtră cetitorii. (Fol. IVb.)

Кътръ четитóрї.

Кътръ юбúтꙋль четитѡ́рю сънътáте.

Ѧ синаѯáрюлꙋй дмнѕъѩскѫ ши свнтѫ кáрте скоáсѫ депре гречѫще шѝ еллинѫще дин' вї минѫе а свнтей бесѫричь. ши дин' кърцѫле вистѫрюлꙋй бесѫричїй пре лúмбѫ рꙋмѫнѣскѫ кꙋ лꙋнгѫ невоúнцѫ, ши кꙋ леѯикóне дѣцꙋнсь тълмъчúтѫ. кꙋ пóхта благочестúвилѡрь шѝ лꙋй Дꙋмнъѕѣꙋ юбúць дмнїй цѣрѫй Молдóвей Іѡан Геѡ́рги Гúка воевóда. шѝ Ѳтéфань Василїе воевóда. шѝ Ѳвстрáтїе Дабúжѫ воевóда. шѝ Іѡан Дꙋка воевóда. шѝ Илїѫшь Ѧлеѯáидрꙋ воевóда. шѝ Іѡан Ѳтефань Пéтръ воевóда. ши Іѡáнь Димúтрїе Катакꙋзинѡ̀ воевóда. ши мърїа сà Іѡáнь Ѧнтонїе Рꙋсеть воевóда. шѝ кꙋ пóоа дꙋмилѡрь сáле, чинстúцилѡрь боѫрїй цѣрѫй. ѧтр'атѫта лꙋнгѫ врѫме скрїиндь ши тълмъчúндь, кѫте ам пꙋтꙋть бирꙋй ѧ ачéць вѫчь грей а цѣрѫй, абьѫ кꙋ мꙋлт' грéꙋ ам' скрúсь шѝ ачáстѫ свнтѫ кáрте, де ѡ амь тълмъчúть рꙋмънѫще пре лúмбѫ прóстѫ; кáрѫ юбúцїй лꙋй Дмнѕѣꙋ ши чинстúць четитóрї кꙋ дрáгь съ ѡ примúць шѝ съ ѡ четúць фърь ꙋрѫть. къ нꙋ спꙋне ѧтр'ѫнсѫ де петрекънїиле шѝ пꙋтéриле ѧпъráцѫлѡрь, шѝ а кесáрилѡрь, ш'а краúлѡрь ш'а дмнилѡрь; нúче де витежїиле ши избѫндиле хатманилѡрь; нúче де невоúнцеле витѫжилѡрь ши гхѫрѣцѫлѡрь лꙋмéць; чѐ де невоúнцеле шѝ бирꙋúнцеле шѝ избѫндиле а витѫжилѡрь ѧпъráтꙋлꙋй ши дмнлꙋй чéрѣсь. дѣкърора невоúнце ѧцерїй съ минꙋнѣѕѫ, кꙋм' ей пꙋтꙋрѫ де съ невоúрѫ, ши бирꙋúрѫ а бáте ръзбóй ашà де минꙋнáть преще тоатѫ минꙋнѫ, шѝ чинстúть преще тóатѫ чúнстѫ. кáриле дмнѣ-вóастрѫ четúндꙋ-ле ѧн тóате ѕѫле, вец' ѧндꙋлчѝ сꙋфлетѫще кà ѧ рáюль адевъráть а свнцїй сáле. шѝ ѧтѫй съ помениц шѝ съ мꙋлцъ-

мйц' благочестивилѡрь дмнї . шй пре нóй ѧкѫ нꙋ ꙋйтáць дела свнтѫ рꙋга дꙋмнлѡрь-вóастре.

Septemvrie 1. Despre Indiction. (Fol. 1a.*)

Кꙋ Дмнꙋъ ѧчáнемь пролóацеле тꙋтꙋрóрь свнцилорь.

Лꙋна лꙋй Септéврїе аре л҃ де ѕѫле . ѕꙋа аре в҃ї чáсꙋри . ши нóаптѧ аре в҃ї чáсꙋри.

Ѧстъѕь ѕꙋа ѧтъи, ѧсте ѧчепътꙋра Індиктинѡнꙋлꙋй, адекѫ анꙋлꙋй нóꙋ аꙋ тѫнърь.

Трéбꙋе а ши къ Індиктїѡнꙋль ѧл' пръзнꙋѧще бесѧрика лꙋй Дмнꙋъꙋ дин бътрѫни лꙋ.ѧндь ѡбичнѫ . къ ла ржмлѧни ѧсте ржндꙋл', де'нчéпъ анꙋль дин Індиктїѡн . ши Індиктїѡн пре лимба лѡр съ ѕѫче, порꙋнкѫ ши арътътꙋрѫ . ши ѧкѫ, дерепчѣ, къ'нтр'ачáстъ ѕѫ аꙋ ѧнтрáт' Дмниль нострꙋ Іс . Хс . ѧ бесѧрика Іоудéнилѡрь, ши дѫндꙋ-й кáртѧ Исаиéй пророкꙋль, дешкисѫ ш'аѳлъ оунде ерà скрись : Дхль Дмнлꙋй сꙋпра мѧ, прин карele аꙋ оунсꙋ-мѫ, а бине вестѝ мѧсерилѡрь аꙋ тримисꙋ-мѫ; а тъмъдꙋй чéи ѧѳржнць кꙋ иниема; а стригà пръдáцѫлѡр, слобоѕѫре, ши ѡрбилѡр, ведѧре; а тримите пре чéй здробиць ѧ слобоѕѫе, а стригà анꙋль Дмнлꙋй прїимить . дѧчїѧ дѫнд кáртѧ ла слꙋгѫ ши шеѕꙋ де ѕѫсѫ, къ астъѕь с'аꙋ ѧплꙋть скриптꙋра ачáста ѧ оурéкиле вóастре . кѫнд съ мирà ши нърóаделе де кꙋвинтеле че ешїѧ дин прѣ свнть рóстꙋль свнцїи сáле.

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 110b.)

Ноéврїе ѕ҃.

ѧтр'ачáсташ' ѕѫ помениѧ прѣкꙋвїѡсꙋлꙋи пърѝнтеле нóстрꙋ Лꙋкà.

Ѧчéста феричитꙋль Лꙋкà тръгѫндꙋ-сѫ дин' четáтѧ Тавромéнїе, дин' цáра Сицéлїей, ѧн тѫнържѫ вѫрстѫ де н҃ї ай, пꙋрꙋрѧ съ зъбъвїà лà свнта бесѧрикѫ, ши аскꙋлтà свнтеле читéнїй ши ѧнвъцътꙋриле лꙋй дмнꙋъꙋ, аꙋѕѫндꙋ-ле шй фъкѫндꙋ-ле . шй кѫнд врꙋрѫ пъринцїй съ-ль ѧнсóаре, ель съ скꙋлѫ нóаптѧ, шй съ дꙋсѫ ла лóкь неѧмблáть ши некъл-

*) cf. 1675, mai sus pag. 221.

ка́т', де лъкꙋй кꙋ̀ хе́риле. шй҃ м҃ де ѕѫ́ле ѧмплꙋ̀ немѫнка́ть; с'ѧꙋ сподоби́т' а ведѧ̀ свѣ́тлѣ ѧнцерь шй҃ а фй҃ сокоти́ть. шй҃ мѧ́рсѫ лѧ̀ ѡ свѣ́тѫ мънъсти́ре дѐ съ кълꙋгъри́. шй҃ кꙋ̀ май а́спрѫ петрѧ́чере съ сꙋпꙋ́сѫ, а тре́ѧ ш'а па́тра ѕѫ̀ гꙋстѫ́ндь пѫ́йне кꙋ̀ апѫ, шй҃ трꙋ́пꙋль ни́че лѣ́кь ѡдихни́ндь. шй҃ ашѧ̀ петрекѫ́ндь ні҃ лꙋ́нї, съ скꙋлѫ̀ кꙋ̀ оун' къ́лꙋгъра́шь, шй҃ мѧ́рсѫ ѧн мꙋ́нтеле Ѳтнїй, хрънинꙋ́ндꙋ-сѫ кꙋ̀ бꙋрꙋѧ́неле че съ фъчѧ̀ аколѧ̀. шй҃ пентрꙋ̀ невоѧ́ трꙋпꙋлꙋи дормїѧ пꙋцѫнте́ль, кꙋлкѫ́ндꙋ-сѫ нꙋ́май ѧнтр'о къмѧ́ше, шй҃ деску́лць. шї-й ерѧ̀ хота́рꙋль шй҃ дерепта́рюль, де нꙋ́ ешїѧ̀ дин' килїе пънѫ нꙋ́ четїѧ̀ ѱълти́рѧ то́атѫ. [margin. шй҃ дѧчїѧ дерепта́рюль лꙋй трѐтїи ча́сь] шй҃ дѧчїѧ че май ръмѫнѧ̀ де ѕѫ̀, лꙋкрѧ̀ пънъ лѧ̀ ал шѧ́се ча́с, шй҃ дѧчїѧ съ грижїѧ̀ де пꙋцѫнѧ̀ гꙋста́ре, шй҃ дѧчїѧ цънѧ̀ оуста́вꙋль че авѧ̀ де ръмъши́цѫ. шй҃ ашѧ̀ невойи́ндь с'ѧꙋ сподоби́ть де да́рь делѧ̀ дмнзъꙋ. шй҃ дезлегѧ̀ ши тлъкꙋѧ̀ кꙋви́нте грѧ́ле ши нелѐсне кꙋпри́нсе ла причепꙋ́ть, атѫ́та кѫ́ть съ мирѧ̀ оунїй де ѕѫчѧ̀: де ꙋ́нде цїе ка́рте ачѐста неѧнвъца́ть? дѧчїѧ дин' порꙋ́нкѫ де ла дмнѕъꙋ съ дꙋ́сѫ лѧ̀ оун лю́кь ши стрѫ́нсѫ ві҃ къ́лꙋгъра́шь, пꙋртѫ́ндꙋ-ле гри́жѧ. шй҃ пентрꙋ̀ ачѐста прилежь мѧ́рсѫ шй҃ ла цр҃иград'. шй҃ кꙋтрїерѫ́ндь лъкꙋи́нцеле къ́лꙋгъре́цї, ши дѫ́ндꙋ-сѫ ѧн вѡро́авѫ кꙋ пъри́нцїй съ'нто́арсѫ де мѧ́рсѫ пѣ́нѫ ла кори́ноь. ши'нтр'оре-ка́ре ѡра́ш' петрекѫ́нд' вр'о шѧ́пте лꙋ́нї, кꙋ̀ па́че ѧꙋ ръпъѡсат.

Povestea proroculuĭ Jeremia. (Fol. 105a—106b.*)

Ѧнтр'ачѧ́лѧ ѕѫ́ле, грънй҃ дмнль къ́тръ Иеремїѧ ѕѫкѫ́ндь: Иеремїѧ, ско́алѫ де ешь дин' четѧ́те шй҃ кꙋ̀ Варꙋ́х, къ ѡтѫ къ вой съ ѡ стри́к', пентрꙋ̀ мꙋлцѫ́мѧ пъка́телорь къ́рора лъкꙋ́ескь ѧтр'ѫ́нсѫ, къ рꙋ́циле во́астре сѫнт' ка̀ нище стлѣ́пї та́рї шй҃ въртѐшь ѧ ми́жлокꙋл лѡр ш'а четѣ́цѫй, шй҃ ка̀ оун' зы́дю де адама́нт' де ѡ'нкꙋ́нцюрѫ; пентр'ачѧ́ѧ еши́ць афа́рѫ дин-тр'ѫ́нсѫ маи́нте пънѫ нꙋ 'нкꙋ́(н)цꙋрѫ Халде́ий. шй҃ грънй҃ Иеремїѧ: рꙋ́гꙋ-мѫ дмне, дѣ во́е ше́рбꙋлꙋй тѣꙋ съ грънскѫ наи́нтѣ свѣ́цїй та́ле. шї-й ѕѫ́сѫ дмнль: грънѧ́ще. шй҃ ѕѫсѫ Иерїмїѧ: дмне, да́й четѧ́тѧ ачѧ́ста ѧ мѫ́на Халде́илѡр, шй҃ с'ѡрь лъꙋда̀ къ пꙋтꙋ́рѫ наи́нтѧ свѣ́цїй та́ле; дмне, дѣ́ка-й во́ѧ тѧ̀, май би́не съ съ стри́че де мѫ́на свѣ́цїй та́ле, де кѫт' де Халде́й.

---

*) cf. mai sus pag. 147 urm.

ши зѫсѫ дмзѫѹ : тѹ те скóалѫ де éшь, къ ей нѹ́ с'орь лъѹдà; къ де нѹ ле вою деш'кúде еѹ, ей н'óр пѹтѧ ѧтрà. пáсѫ ла Варѹ́х де-й спѹ́не, шѝ ла ал шѧ́се чáсь де нóапте съ вѣ́ѩць ла зúдюль четѣ́цѫи, де-ц' пръвѝ ши-ц' ведѫ̀, къ де нѹ ле вою дешкúде еѹ, ей н'óрь пѹтѧ̀ ѧнтрà. шѝ мѧ́рсѫ Иеремїѧ де спѹ́сѫ лѹи Варѹ́хь. шѝ ѧнтрѫ́нѣь ѧ бесѧ́рикѫ'ш рѹ́мѱърѫ вешмúнтеле, ши-ш' пѹ́съръ цѣрнѫ ѧи кáпете, шѝ плѫ́нсъръ мѹ́лть. шѝ съ дѹ́съръ де ешúрѫ. шѝ ла ал шѧ́се чáсь мѧ́рсъръ ла зúдюрї, шѝ аѹзѫрѫ трѫ́мбите, шѝ вениірѫ ѧнцерїй дúн' чéрю кѹ фъклїй лѹмиинáте а мѫ́нѫ, ши стътѹ́рѫ ла зúдюриле четѣ́цѫй. шѝ дѣ́ка-й възѹ́рѫ, плѫ́нсъръ шѝ зѫ́съръ : акмѹ̀ ведéмь адевърáть кѹвѫ́нтѹль ч'аѹ зѫ́сь дмизъѹ. шѝ рѹгáрѫ пре ѧнцерї зѫкѫ́нѣь: рѹгѣ́мѹ-вѫ, ѧгъдѹ́ць, нѹ стрикáрець четáтѧ пѣ́нъ вом' грѣ́й лѹй дмнзъѹ. атѹ́нче грѣ́й Иеремїѧ шѝ зѫ́сѫ : рóгѹ-мѫ дмне, дѣ́-мї вóе съ грѣéскь наинтѣ̀ тà. шѝ зѫ́сѫ дѡмнѹль : грѣ́ѧце. шѝ зѫ́сѫ Иеремїѧ : амѹ̀ дмне кѹноскѹ́мь, къ дáи четáтѧ пре мѫ́нѹле пизмáшилорь ей, шѝ съ ва дѹ́че попóрѹль тѣ́ѹ ѧи Вавилѡ́нь; дарѣ̀ чé вом фáче кѹ свѝтеле вáсе? шѝ зѫ́сѫ дмнзъѹ : дѣ́-ле пъмѫ́нтѹлѹй пре мѫ́нѫ, шї-й зѫ : аскѹ́лтѫ пемúнте глáсѹль зидитóрюлѹй тѣ́ѹ, че тѣ́ѹ фъкѹ́т' пре áпе, че тѣ́ѹ печетлѹ́ит' ѧ шѧ́пте врéмї *) шѝ дѹпъ ачѧ́лѧ ѫц вей лѹà фрѣмсѧ́цѧ та, пъзѧ́ціе вáселе слѹ́жбей, пѣ́нъ ла ѡбръшéнїѧ юбúтѹлѹй. шѝ зѫ́сѫ Иеремїѧ : рóгѹ-мѫ дмне, че вой фáче лѹй Явимелéхь, Єонѡ́пѹлѹй? къ мѹ́лть бúне аѹ фъкѹ́ть шéрбѹлѹй тѣ́ѹ, къ ель м'аѹ скóсь дúн' грóапа чá кѹ тúнѫ, оунде мъ арѹнкáсъръ; шѝ н'áш врѧ съ вáзѫ перúрѧ четѣ́цѫй, съ лѧ́шине, къ-й слáбь де фúре. шѝ зѫ́сѫ дмнль кътрѣ̀ Иеремїѧ: тримúте-ль ла вїѧ лѹй Агрúппа, ши ѧи оумбра мѹ́телѹи л'ой акоперн-л (!) пѣ́нѫ кѫ́нѣь с'а'нтóарче попóрѹль дела робїе. ѡрѣ̀ тѹ̀, те дѹ̀ кѹ̀ попóрѹль тѣ́ѹ ѧ Вавилóнь, ши петрéчь кѹ дѫ́нѫшїй, бúне вестúндѹ-ле пѣ́нъ-й вой ѧнтоарче; ѡрѣ̀ прѐ Варѹ́хь съ-л' лáшь ачїѧ. атѹ́нче мѧ́рсъръ ѧи бесѧ́рикѫ ши лѹáрѫ вáселе бесѧ́ричїй чѧле де слѹ́ж'бѫ, шѝ ле дѧ́дерѫ, ѧи пъмѫ́нть, прекѹ́мь лѣ́ѹ зѫ́сь дмнль. шѝ кѫ́нѣь фѹ деминѣ́цѫ, зѫ́сѫ Иеремїѧ лѹй Явимелéхь : ѧ кóшчюгѹль фїюле, шѝ пáсѫ ла вїѧ лѹи Агрúппа пре потúка мѹ́нтелѹй, шѝ адо смокúне пентрѹ̀ бóлнавїй попóрѹлѹй; къ пре тúне лї-й бѹкѹрїѧ, шѝ пре кáпѹль тѣ́ѹ слáва лѡр. шн'ндáтѫ мѧ́рсѫ; шѝ дѣ́ка съ дѹ́сѫ, съ лѹминѫ зѹ́а де сóаре. адекѫ шѝ пѹтѧ́рѧ Хал'дéнлорь сѡсѫ, ши

*) Glosă marginală: шѧпте вѣч.

'нкꙋнцꙋрѫ Иерꙋсалимꙋль. шѝ бꙋчинѫ мáреле ѧцерь грънѝндь: ѧнтрáци ѧн четáте, тóате пꙋтéриле Халдéилор', ꙗкъ вѫ с'аꙋ дешкѝсь пóрцѫле. атꙋ́нче Іеремїѧ лꙋѫ кéиле бесѧ́ричїй, шѝ ешѝндь дин четáте афáрѫ, ле арꙋнкѫ наинтѧ сóарелꙋи шѝ ѕѫ́сѫ: ѧ-ле ачѧ́стѧ, ши ле пъзѧ́ще пѣнѫ лà ѕꙋ́ꙋ (!) кѫ́ндь те ва ѧтреба дмнлъ дѐ дѫ́нселе; къ нóй нꙋ́ нѣмь афлáть хáрничь съ-ле пъзѫмь. дéчи Иеремїѧ мáрсѫ ѧн ровїе кꙋ попóрꙋлà Вавилѡ́нь. ꙗръ Варꙋ́хь ешѝндь дин' четáте, ѧтръ ла ꙋн' мормѫ́нт', де шеѕꙋ̀ аколѡ̀. ꙗръ Авимелéхь дѣ́ка кꙋлѣ́сѫ смокѝниле, съ фѧ́че зъдꙋ́в', ши'нтрѫ сꙋ́пть ꙋ́мбръ де копáчь шѝ адормѝ пре кошчюгꙋль кꙋ смокѝнеле, де дормѝ ѡ де ай. ачáста фꙋ̀ кꙋ̀ порꙋ́нка лꙋй дмнѕъꙋ пентрꙋ кꙋвѫ́нть че аꙋ ѕѫ́сь кътрѣ Иеремїѧ, къ еꙋ ѫл вой акопери. ꙗръ дѣ́ка с'аꙋ дещептáть, ѕѫ́сѫ: дꙋлче ам' адормит ши пꙋнцѫтел (! l. пꙋцѫнтел) пентр'ачѧ́ѧ ми-й рѣꙋ ла кáпь, къ нꙋ́ м'ам' сътꙋрáть де сѡ́мнь. ши дескоперѝндь сомокѝниле (!) кꙋрà лáптеле динтр'ѫ́нсе прóаспете, ка деиꙗꙋрѧ кꙋлѧ́се, шѝ ѕѫ́сѫ: аш' май дормѝ пꙋцънéль, че мꙋꙋ ѕѫ́сь съ съргꙋéскь, ши де м'ой зъбъвѝ с'а скърбѝ, къ аꙋ доарѫ нꙋ́-й зъдꙋ́в' шѝ трꙋ́дъ 'н' тóате ѕѫ́ле; че съ мѣргь мáй тáре ш'ой дормѝ акáсъ. шѝ лꙋѧндь кошчюгꙋль кꙋ̀ смокѝнеле, пꙋрчáсѫ ла Иерꙋсалѝмь; шѝ адекѫ нꙋ́ кꙋноцѧ нѝче четáтѧ, нѝче кáселе, нѝче а сà кáсѫ, нѝче пре нѝмерѧ кꙋноскꙋ́ть нꙋ ведѧ, рꙋ́де шѝ прїѧ́тинї шѝ попорѧ́нї цїꙋць, пре ниме. шѝ ѕѫ́сѫ: блсвит' дмнѕъꙋ, бꙋйгꙋйре м'аꙋ ловѝт' астъѕ'; нꙋ́-й ачáста четáтѧ, м'ам' ръ̀тъчѝть къ нꙋ́ м'ам' сътꙋрáт' де сѡмнь. шѝ ешѝндь афáрѫ дин четáте ѡ сокоти пре фъптꙋ́рѫ шѝ пре сѧ́мне шѝ ѕѫ́сѫ: динѝсѫ ачáста-й четáтѧ, аꙋ ръ̀тъчѝтꙋ-м'ам? шѝ ꙗръш' ѧнтрѫ́ндь, черкѫ шѝ н'áфлѫ пре нѝме кꙋноскꙋ́ть. шѝ ꙗръш' ѕѫ́сѫ: блсвит' дмнѕъꙋ, мáре бꙋйгꙋйре м'аꙋ ловѝть. шѝ ꙗръш' ешѝ афáрѫ, шеѕꙋ̀ мъхнѝть, нещїѝндь че ва фáче, ши пꙋ́сѫ ѡс кóшница кꙋ̀ смокѝниле шѝ ѕѫ́сѫ: аѝчѧ вой съ шéѕ' пънъ кѫ́ндь дмнѕъꙋ ва ръдикà де пре мѝне бꙋйгꙋичюнѧ. шѝ ашà шеѕѫ́ндь, адекѫ венѝ оун' мошнѣ́гь бътрѫ́нь дин' цáринѫ, шѝ съ скꙋлѫ́ де-й ѕѫ́сѫ: оунѝкюле, спꙋ́не-мї чѝне-й четáтѧ ачѣ́ста? бътрѫ́нꙋль ѕѫ́сѫ: Иерꙋсалѝмꙋль ѧсте, ѳїюле. шѝ ѕѫ́сѫ Авимелех: оунде ѧсте Иеремїѧ прéꙋтꙋль лꙋй дмнѕъꙋ, шѝ Варꙋ́хь чътéцꙋль, шѝ тóт попóрꙋль четѣ́цѫй, къ нꙋ́-й афлꙋ? шѝ ѕѫ́сѫ бътрѫ́нꙋль: дарѣ тꙋ̀ нꙋ́ ещь динтр'ачéсть ѡрáшь? дарѣ астъѕ' ц'ай адꙋ́сь амѝнте де Иеремїѧ де-л' ѧнтрéбї? къ Иеремїѧ де ѡ де ай дꙋс ѧн Вавилѡ́нь кꙋ̀ попóрꙋль тѡ́т', къ сѫ́нт' робиць дѐ Навоходонóсорь

ѧмпъра́тъ; дарѣ тѹ̀ ецїї тѫ́нъръ, н'ай фост' ни́че нъскѹ́ть атѹ́нче, ши'н'тре́бї че н'а́й май въsѹ́ть. шѝ аѹsѫ́ндъ ачѧ́ста Авимеле́хъ, sѫ́сѫ: де н'а́й хи бътрѫ́нъ ши н'а́р хи пъка́ть, ѡмѹл' лѹи дмнsъѹ, а проберъзѫ̀ бътрѫ́нїи, тѧшь цинѧ̀ рѣ́ѹ; а че́ грѣецъ къ попѡ́рѹль ѧсте дѹсь ѧн робїе ла Вавилѡ́нъ? къ де с'арь хи дешки́сь по́рцѫле че́рюлѹи, съ пѹго́аре ѧнцерїй лѹй дѹм'нъsъѹ кѹ пѹтѧ́ре ши́ кѹ стъпѫ́нїе, ѧнкъ н'ар хи сосѫ́ндъ ѧ Вавилѡ́н ашѧ'м' при́пѫ ѧнтр'о ми́кѫ де врѧ́ме, де денѣ́ѹрѧ че м'аѹ мъна́т' пъри́нтеле мїе́ѹ Іеремі́ѧ ла помѣ́тѹль лѹй Агри́ппа, ла пѹцѫнѧ́ле смоки́не пентрѹ бо́линавїй, ш'ам' ацъпи́ть пѹцѫне́ль дѣ́м дорми́т' сѹ́пть ѹмбрѫ де ѹм по́мь, пентрѹ зъдѹвѹ́ль, ши-м пърѧ̀ к'ой хи зъбъви́т', ам' дескопери́ть смоки́неле шѝ то́т' ле мерцѧ̀ ла́птеле кѹмь лѣ́м' кѹлесь. шѝ тѹ́-м' спѹ́й къ-с' ѡа́менїи дѹ́ш' ро́бї ла̀ Вавилѡ́нъ. ка́ѹтѫ де ве́sь смоки́ниле, къ астъsь м'аѹ трнми́сь, астъsь лѣ́м' кѹле́сь. ѩрѣ̀ бътрѫ́нѹль дѣ́ка въsѹ̀ смоки́неле sѫ́сѫ: ѡ фїюле! а праве́дник' ѡмь, фичѡр ецъ; н'аѹ врѹт' дмнsъѹ съ-ц' ара́те па́тима четѣ́цѫй ачѣ́цїѧ съ нѹ́ те мъхнѣ́скѫ, шѝ ц'аѹ пѹ́сь асѹ́прѫ бѹйгѹничю́нѧ ача́ста; къ о̃ де ай сѫ́нт' декѫ́ндѹ-й попо́рѹль четѣ́цѫй кѹ Иеремі́ѧ ѧн Вавилѡ́нъ, ден' sѹ́а че ѩѹ лѹат ѧ пра́дѫ. ка́ѹтѫ де те'н'крѧ́де фїюле, къ нѹ́-й ачѣ́ла тимпь, къ ѧнкѫ пѫ́йниле нѹ-с кресѹ́те ши врѧ́мѧ смоки́нелѡр н'а́ѹ сосѫ́т'. атѹ́нче Авимеле́хъ с'аѹ дезмецѫ́т' ка̀ дин' бецѫ́е, шѝ ѡглиндѝ би́не пъмѫ́нтѹль шѝ помїй, ши sѫ́сѫ: блсвит дмнsъѹл' че́рюлѹи шѝ пъмѫ́нтѹлѹи, ѡдихнѣ́ла сфлтлорь дире́пцѫлорь. шѝ 'н'тре́бѫ̀ прѣ̀ бътрѫ́нѹль, че лѹнъ-й ача́ста. шї-й sѫ́сѫ: фъѹра́рюль. шѝ дѧ́де бътрѫ́нѹлѹй смоки́не, ши съ дѹ́сѫ блсвиндѹ-ль.

Noemvrie 24. Sf. Petru, episcopul de Alexandria. (Fol. 159a.)

Ноеврїе кд

ѧтр'ача́сташ' sѫ̀. помени́рѧ свтѹлѹй сцно мчникь Пе́трь епскопѹль де Алеѯа́ндрїѧ.

Шѝ ашѧ̀ съ дѧ́де сѫ́нгѹрь свнцїа сѧ̀ пре мо́арте. ѩрѣ̀ триѹ́нїй нѡ́аптѧ дѣ́ка-л' лѹа́рѫ де нѹ́ цїѧ ни́ме, съ мира́рѫ де некоі́ница лѹй, ши де помити́ка (!) а де пѡ́ртѹль чел' чинстеш' а кѹвѫ́нтѹлѹй шѝ ѡменїе́й. шѝ дѣ́ка-л дѹ́сърѫ ши сосѫ́рѫ ла лѡ́кѹл' чел де мо́арте оѹнде съ кѣ́мѫ вѹко́лон', ла ка́ре лѡ́кь ш'аѹ ѡбръши́ть майнайнте шѝ свнтл' Марко мченичїѧ,

съ ръгѫ слѹжитóрилорь де-л' лъсáрѫ, пѣнъ ла мѡрмѫнтѹл' свнтлѹй апѡстоль, съ-ш' ѧ ертъчюне, ѕѫкѫндѹ-й съ пъзáскѫ съ нѹ прúнѕѫ вѣсте крещúнїй. Шѝ дѣка мѧрсе ла мормѫнть съръгѫ мѡрмѫнтѹль шѝ кѧ оунѹй вїѹ жѝ грѫѝ кѣ оумилéнїе: пърúнте, свнте еѵглúсте а деспѹитóрюлѹй х҃с. шѝ мáрторь пáтимилорь лѹй. пре тúне тѣѹ мънáть х҃с. ѧнтъи архїерéѹ шѝ пъстóрю ачещїй четѣць, ѧнтрѹ кáрѧ ай стригáт' кѹвѫнтѹль кредúнцей, шѝ ай плинúть апостолѧще слѹжба тà, шѝ ай лѹáть ѧн симбрїѧ невоúнцелорь тáле, мчничáскѫ кѹнѹнѫ. ѡръ'н скáѹнѹль тъѹ стътѹ дїáдохь, феричúтѹль Ѧнїанóсь, дѧчїѧ Мúлїе. шѝ Димúтрїе. шѝ Дїонѵсїе. шѝ Маѯúм'. шѝ Иракла́сь. шѝ феричúтѹль Ѳеѡнà кáреле м'аѹ крескѹт'. шѝ дѧчїѧ ми с'аѹ ѧкреѕѹт' шѝ мїе делà деспѹитѡ́рюль х҃с, свнта ачáста бесѧрикѫ, дѣм' стътѹть дїадѡ́хь, съвáй къ нѹ-сь хáрникь. Шѝ динтр'ачéла чáсь ам' ѧсътáть съ бѧѹ пъхáрѹль свнцїй сáле, съ-й фїѹ пáртникь мѡ́рцѫй, съ-м' фършéск' кáлѧ дрѹ́мѹлѹи кѹ мѫченичїе; дечи пърúнте свнте, рóагъ-те пентрѹ мúне, съ ѡбършéскь шѝ ѹ ачáстѫ алергътѹ́рѫ де невѡúнцѫ, кѹ́ инемѫ не'н'дѡ́úтѫ; кѫ́ акмѹ́ мъ дѹкь съ бѧѹ пъхáрѹль мѡ́рцѫй дмилѹй х҃с. шѝ дáѹ ѧтр'акоперемѫнтѹл' тѣѹ тѹрма ачѣста че мúй дáть дин'тъй. шѝ мъ рóгь свнцїй тáле, съ ѡ пъзéщь фъръ пáгѹбѫ, кѹ́ рѹ́циле тáле лà дмнѕъѹ. Шѝ дѣка ѡбръшѝ рѹ́га съ скѹлѫ делà мормѫнть, шѝ нълцѫндь мѫнѹ́ле кътрѣ чéрю ѕѫсѫ ашà: деспѹитóрюле іс. х҃с, фїюле сѫнгѹрь нъскѹ́ть а немѹрнтóрюлѹй шѝ не'н'чепѹ́тѹлѹй пърúн'те, аскѹ́лтъ-мѫ пре ѹнь пъкътóсь, шѝ нетрѧбникь шéрбѹль тъѹ, пѡтѡлѧщѧ ѡрна ачáста кáрѧ ѧмвълѹѧще бесѧрика тà чѣ свнтѫ, премѧнѧще фѡртѹ́на шѝ хóлбѹра ѧ лúнище лимпеде шѝ дѹ́лче, шѝ съ фїе сѫнцеле мїеѹ печѧте шѝ ѡбършїе гѡáней юбúтей тáле тѹрме. къ блсвить ещь ѧ вѧчь. амин.

Шѝ ѧтр'ачéлашь чась съ рѹгà шѝ ѡ фнчѡáрѫ чѐ лъкѹѧ апроáпе дѐ мѫчéнїѧ апóстѡлѹлѹй. шѝ кѹ́мь ш'аѹ фършúть полѹнóцница, аѹѕѫ глáсь дин' чéрю ѕѫкѫндь: Пéтръ, ѧчепътѹ́рѫ апóстѡлилѡръ, шѝ Пéтръ ѡбѫршїе мчничилѡръ. кáре лѹ́крѹ с'аѹ ѧплѹ́ть атѹ́нче; кѫ́ прéсте пѹцѫниѫ врѧме стътѹ ѧпърáт' мáреле Кѡстантúнь, ши съ потѡлúрѫ гѡнáчїи бесѧричїи.

Шѝ дѣка-шь ѡбършѝ рѹ́га свнтль, съръгѫ мормѫнтѹль апóстѡлѹлѹй, шѝ архїерéнилѡръ че ерà акѡлѡ́ ѧн цинтерúмь, ѧгрѡпáць. шѝ ашà с'аѹ ѧтóрсь кътрѣ трúвѹнї кѹ ѧфлорúтѫ фáцѫ шѝ стрълѹминáтѫ шѝ вѧселѫ, кѹ́ лѹмúнѫ фѹлцерѫнць, неповестúт'; кѫ́ть съ мирáрѫ шѝ съ спъмѫнтáрѫ слѹжитóрїй.

ши'нтр'ачела чась венїѧ ла шраше ѡ фемѧе бътрѫнѫ ши кѹ ѡ фичоарѫ, адѹкѫндь в простирї ши д піей; карите дѣка ле възѹ свнтль, кѹноскѹ къ лѣѹ тримись дмнзъѹ. Ши ле рмвъцѫ де ашернѹрѫ пѹйле ла пъмѫнт', ши простирите*) дѣсѹпра. Ши рицеѹнкѣ престе ачѣль ашерисѹт', ши фѧче рѹгѫ мѹлцминдь (!) лѹи дмнзъѹ, ши-ш' фѧче крѹче ши съ дезбрътѫ де ѡмофорь. Ши голи грѹмазѫи съ плекѫ съ-л' тае. Иръ слѹжиторїй фїиндѹ-ле скандъла де бѹнъта́тѧ свнтлѹи, нѹ врѧ ниче оунѹль съ мишче съ-л' тае, къ нѹ-й тръцѧ инема. Апѡн възѫндь къ съ фаче зѹѫ, съ темѹрѫ съ нѹ ѡбличаскѫ четъцанїй, ши ворь вени крещинїй де-ї ѡрь сминти; съ воровирѫ ши пѹсърѫ кѹ тоцѫй къте чин'чь галбенї, чине л'а тъѧ съ ѧ банїй тѡц'. Ши ашѧ оунѹль май ла ком' ла банї аѹ лѹат' банїй ши л'аѹ тъіать. Ши рѫкълекарѫ де фѹцирѫ май кѹрѹндь Еллїй (?) тривѹнїй чей рмпъртеще ачеѧ кѹ исправѫ. Иръ свнтль трѹпѹль мчникѹлѹй стътѹ мѹлт' чась [ѡ минѹне!] дирепть, пънъ мѧрсѫ вѧстѧ р тѡтъ ѡрашѹль; ши крещинїй че пъзѫѧ ла темницѫ, дѣка аѹзѫрѫ алергарѫ, ши дѣка възѹрѫ свнтль трѹпь, плѫнсърѫ мѹлт' ка пре пъринтеле съѹ чѣль ювиторіѹ де кѹкѡнї. Ши бочирѫ а че ръмасърѫ сърачь де дѹлчеле архїерѣѹ. Ши с'аѹ стрѫнсь тѡт' ѡрашѹль ши цѫнѹтѹль, де прин' прецѹрѹль Еги́петѹлѹй; ши мѹлть плѫнсь фѧчерѫ гласѫндѹ-сѫ де мерцѧ гласѹрите рн сѹсь, а че съ скъпарѫ де пъринте. Ши тѡць съ снлиѧ чине май кѹрѹндь ва лѹа ѡ бѹкъцѧ дин хайнеле свнцїнї сале де блсвенїе. Дечи къпетенїиле рмфъшарѫ рн прѡстирите ачѧле че прїймирѫ, де спрежинирѫ сѫнцеле свнцїнї са(л)е, ши рн мешинѹрї ръ'ачѣлѧ, ши-л' легарѫ бине стрѫнсь, темѫндѹ-сѫ съ нѹ дѧ жак нърѡдѹль ла свнтеле мѡцїй. Дѣчїѧ оунїй зѫчѧ съ-л' дѹкѫ рн цин'тирімѹль свнтлѹй апѡстоль Лѹка съ-л' рнгрѡапе, ал'цѫй ла свнтль Ѳеѡна ч'аѹ фость даскаль свнтлѹй ши л'аѹ крескѹть. Иръ чей май дѣ хирѧ гътарѫ ѡ кѹрабїе, ши лѹарѫ пре свнтль де-л' дѹсърѫ ла ѡстровѹль че съ кіамѫ Левкада, къ ера ачїй апропапе, ши'нгропарѫ пре свнтль 'н-а стѫнга парте ачени четъць, проводиндѹ-ль кѹ чин'сте рн кѣ а лѹй Ноевріе, рн цинтирімѹль че ш'аѹ фъкѹть сѫнгѹрь свнтль; рнсѫ маин'те пънъ а нѹ-ль дѹче рн кѹрабїе, жл' дѹсърѫ рнтѫй рн свнта патріархїе, ши-л' пѹсърѫ рн скаѹнь. Ши дѣка-л' възѹ нърѡдѹль рн скаѹнь, съ потолирѫ де плѫнсѹрї, ши съ мѫнгъіарѫ възѫндѹ-ль р

*) Glosă marginală: мешинѹрї.

скáꙋнꙋл' свнтлꙋй ѡл'тáрю, че съ кѧмѫ Сѝн'ѻрѡнон, скáꙋнꙋл' чéль влъдическь чé-й дꙋпъ свнтль престѡ́ль, оун'де шѧ́де архїерéꙋль кѹ̀ влъди́чий ѧн свнтль ѡлтáрю кѫ́ндь слꙋжéскь. Шѝ дѣ́ка-л' въѕꙋ́рѫ съ мѫнгъкáрѫ, къ пънъ ерà вїꙋ ни́че дѫ́нъ ѡарѫ нꙋ́-л'аꙋ въѕꙋ́ть ѧн скáꙋнь съ шѧ́ѕѫ, че нꙋ́май пре стéпена скáꙋнꙋлꙋй; шѝ де мꙋ́лте ѡрї къртїѧ̀ кли́росꙋль а чé нꙋ съ сꙋ́е ѧ скáꙋнь съ шáѕѫ кꙋмꙋ-й ѡбичѧ́юль. Шѝ дѫ́нъ ѡарѫ л'ѫнтребáрѫ кѫ́ндь ерà вїꙋ а чѐ нꙋ бáгѫ сáмѫ чи́н'стѧ влдчáскѫ, ѧмбръкáть фі́ндь ѧн подóабеле патрїѧршéщь шѝ шѧ́де цѡс? Йръ свнціа сà лѣꙋ ръспꙋ́нсь: нꙋ мъ сили́рець фрáцѫлорь, съ мъ сꙋ́ю съ шéѕь ѧн свнтль скáꙋнꙋль Сѝн'ѻронꙋлꙋй, къ фри́кѫ шѝ кꙋтрéмꙋрь кꙋпри́нде сѧ́лтль мѣꙋ кѫ́ндь мъ апропѣ́ѕь лà свитль скáꙋнь; къ въѕь ѡ стрълꙋмина́тѫ шѝ дмнзъкáскѫ пꙋтѧ́ре шеѕѫ́ндь ѧн свитль скáꙋнь; шѝ ѥꙋ де кꙋ фри́кѫ ши кꙋ бꙋкꙋрїе мъ минꙋнéѕь, нецїи́ндь чé воѭ фáче; шѝ пентр'ачѧ́ѧ шéѕь цѡс пре подиѡ́жїе, шѝ кꙋ̀ фри́кѫ фъръ де сáмѫ. Чѐ ѥтѫ фрáцѫлорь къ в'ам' спꙋ́сь шѝ съ нꙋ́ вѫ мъхни́ць шѝ пѡпóрꙋль съ нꙋ́ сѫ мъхнѣ́скѫ шѝ съ мъ ѡсѫндѣ́скѫ. Йкъ в'ам' спꙋ́сꙋ-вѫ ви́на, шѝ мъ рóгь, кѫ́ндь ми-ц' май ведà фъкѫ́ндь ашà съ нꙋ̀ мъ сꙋпърáць, че май въртѡс съ'мвъцáць попорѧ́нїй съ нꙋ́ сѫ мъхнѣ́скѫ. Дéчи пентр'ачѧ́ѧ сꙋ́ирѫ свнтеле мóщїй ѧн снтль скáꙋнь а Сѝн'ѻронꙋлꙋй, съ-л' вáѕѫ съ ле пáе би́не, де врѧ́ме че пънъ ерà вїꙋ н'áꙋ шеѕꙋ́т'. Шѝ адꙋсърѫ епскопїй пре Ахилла̀ шї-й пꙋ́сърѫ ѡмофóрꙋлъ снтлꙋй ши-л хиротони́рѫ патрїархь, де лънгъ свнтль, прекꙋ́мь сѫ́нгꙋр мáреле Пéтръ аꙋ ѧмвъцáть пънъ ерà вїꙋ. Дѫчїй мѧ́рсѫ кꙋ тѡт събѡ́рꙋл де л'аꙋ проводи́ть кꙋ мáре чи́н'сте ши л'аꙋ ѧмфъшáть кꙋ̀ ми́рꙋрї скꙋ́мпе шѝ кꙋ̀ фáше кꙋмь съ кáде, шѝ л'аꙋ астрꙋкáть ѧн мормѫ́нть, че ш'аꙋ гътáть, ла кáреле мꙋлте минꙋ́нї Дмнзъéщь съ фѧ́черѫ шѝ съ фáкь ѧнтрꙋ слáва лꙋй хс. дмнзъꙋлꙋй нóстрꙋ.

LXXXII.

1683.

Апо́столꙋл' кꙋ дꙋмнезѣꙋ свѣнтꙋл ..... ѧ скаꙋнꙋл Митрополїй Бꙋкꙋре́щїлор, тѵпѣриндꙋ-сѣ ла анꙋль де ла спѣсе́нїѧ лꙋ́мїй . ҂ахпг.

(Folio, V nepag. + 199 foi paginate.)

Predoslovie. (Fol. IIa — IIIb.)

Іѡ Шерба́нъ Катакози́но Бъсъраб Воевод . бжїю млстїю гпдрь земли Оѵгровлахїйскои . Тоц че́й че съ во́р ѧтъмпла а четѝ, ѧтрꙋ дмнꙋл' съ съ бꙋ́кꙋре.

Дин пáтрꙋ ачѣ́стѣ сти́хїи сѣꙋ фъкꙋ́ть възꙋ́та ача́ста лꙋ́ме : ден фѡк, ден аер, ден апъ, ден пъмѣ́нть; ден пáтрꙋ ѡр(ъ)ш' матéрїи асѣ́мене сти́хїилорь съ фáче ши лꙋ́мѣ чѣ́ ми́къ, ѡмꙋль : ден сѣ́нце, ден флéгмъ, ден хїѧре плъви́цъ, ши нѣ́гръ; ден пáтрꙋ ши́ кꙋвънтътóрꙋль сꙋ́флет' ал ѡмꙋлꙋй съ вѣ́де а фѝ : ден ми́нте, ден кнпзꙋѧ́лъ, ден кꙋвѣ́нть, ши дин фантасїе; пáтрꙋ кърци съ вѣ́дь а фѝ ши ѧтрꙋ тестаментꙋль ве́кю : лéцїле, истóрїиле, филосóфїа, ши пророчїиле .... асѣ́мене ачéстора съ ѧпартꙋ ши кърцїле нóꙋлꙋй тестаме́нть. ..... ача́стъ да́ръ деспърци́ре ѧ пáтрꙋ пъ́рци а нóꙋлꙋй тестаме́нть, фїéште ка́ре пáрте н'áꙋ авꙋ́ть ѡсиби́рѣ ка́петелѡрь дꙋ́пъ ръндꙋѧ́ла грече́скꙋлꙋй тѵ́пик, че ера́ ръсипи́т' ши аместека́ть ши кꙋ нево́е а гъси́ а фїéште къ́рїѧ зѝ ка́пь, че ера́ съ-л' читѣ́скъ; фїи́ндь фоáрте кꙋ нево́е чититѡ́рилорь . де врѣ́ме че, че́й че ѧтъй аꙋ тълкꙋи́ть дмнезеѧ́ска скриптꙋ́ръ чѣ́ но́ѡ, дꙋ́пъ еллинїе спре а ноáстръ ѧцелѣ́цере, н'аꙋ сокоти́т' ѧпре́ꙋнъ кꙋ тълкꙋи́рѣ, съ пъзѣ́скъ ши ѡръндꙋѧ́ла елине́скꙋлꙋи тѵпи́кь . ача́ста възъндь ноѝ, ка́рїй дин ми́ла лꙋ́й дмнезѣ́ꙋ, ши дела дмнезѣ́ꙋ дъндꙋ-ни-съ ѧ мѣ́нъ домнїѧ ши стъпъни́рѣ църъй Рꙋмъне́ци, ши оѵрмъндь стремóшълорь нѡци; деспре та́тъ, ма́рилорь Кантакꙋзине́ци, ка́рїй кꙋ ма́ре фáчере де би́не с'аꙋ арътáт' нѣ́мꙋлꙋй креци́нескь; деспре мꙋ́мъ че́лѡр, че ма́ри ши ве́ки съ помене́скꙋ Бъсаръбеци; ка́рїи ши ачéѧ ѧтрꙋ але лóрь вре́ми, мꙋ́лтъ невѡи́нцъ аꙋ арътáть спре чѣ́ле бесеречéци, шѝ спре ал-алте, кѣ́те съ адꙋ́кь спре дмнезеѧ́ска креди́нцъ, шѝ спре фолѡ́сꙋль лъкꙋитóрилорь креци́ни аѝ лѡ́кꙋлꙋй; мъка́рь къ нꙋ́ асѣ́мене пꙋтéрїи ачéлора фїиндь но́й,

ѩръ кꙋ по́хта де бꙋ́не фа́пте лорь нꙋ́ не депъртѣ́мь; дере́пт' ачѣ́ѧ порꙋнчит-амь а цїꙋ́цилорь шѝ ѧвъца́цилорь, ка́рїи с'аꙋ ѧтъмпла́ть, да́скали, де аꙋ тълкꙋи́ть сфнта скриптꙋ́ръ чѣ но́аѡ, спре бꙋ́нъ ѧцелѣ́цирѣ ли́мбїй ноа́стре, ши ѡ аꙋ ашъза́ть дꙋ́пъ ѡръндꙋѧ́ла ши оурма́рѣ грече́скꙋлꙋй тѵпи́кь; шѝ ѧтѣ́й с'аꙋ тълкꙋи́ть еѵгаїле, ка́ре сѣ́нть ѧ ръндꙋѧ́ла ле́цилѡрь, прекꙋ́мь с'а́ꙋ зи́сь май сꙋ́сь. шѝ акꙋ́ма ѩръшь ши чѣлѣ́-л'алте доа́ѡ пърци адекъ: чѣ́ историчѣ́скъ, ши философѣ́скъ, каре сѣ́нть ачѣ́стѣ: фа́птеле апстѡлилор, ка́ре съ ѧкипꙋе́скꙋ истѡ́рїилорь, арътъндь вре́миле ши ло́кꙋриле апстѡличещилѡрь кълъторі́и. шѝ дꙋпѫ ачѣ́стѣ епистѡлїиле сфнцилѡрь апстѡли, ка́ре съ адꙋ́кь ѧтрꙋ ѧкипꙋи́рѣ философѡфїй... .... ачѣ́сте трей пърци але но́ꙋлꙋй тестаментъ, ка́ре съ ѧкипꙋе́скь прекꙋ́мь с'а́ꙋ зи́с, ле́цилѡрь, истѡрі́илорь ши философі́й, кꙋ ка́ле ши кꙋ́мь съ ка́де, прин порꙋ́нка ши келтꙋѧ́ла но́аструь сѣ́кꙋ тълкꙋи́ть пѣ́нъ ѧ съвършить, ши сѣ́кꙋ пꙋс ѧ тѵпогра́фїѧ.

Faptele Apostolilor, cap. I, v. 1—8. (Fol. 1a—1b.)

Дин фа́птеле апстолилѡрь чте́нїе. гла́ва а. зача́ло а.

1. Кꙋвѣнтꙋль че́ль дин'тѣ́й адекъ ам' фъкꙋт, ѡ Ѳеѡ́филе, пентрꙋ то́ате ка́ре аꙋ ѧчепꙋ́т Іс а фа́че ши а ѧвъца̀. 2. пъ́н ѧ зїѡа ка́рѣ, порꙋ́нчиндь апстолилорь прин дхꙋ́ль сфнт', пре ка́рїи аꙋ але́сь, с'аꙋ ѧнълца́ть. 3. кърора с'аꙋ шѝ пꙋс ѧнаинте пре си́не вїꙋ, дꙋп(ъ) па́тима са, кꙋ мꙋлте сѣ́мне, ѧ патрꙋ зе́чи де зи́ле, арътъндꙋ-съ лор, шѝ ворбинд' де ѧпрцїѧ лꙋи дмнезъ́ꙋ. 4. ши кꙋ дѣ́ншїй петрекѣ́ндь, аꙋ порꙋнчи́ть лѡрь: дин Іерслимь съ нꙋ́ въ деспърциц, че съ ашептац фъгъдꙋи́нца пъринтелꙋй, ка́ре ац аꙋзит де ла ми́не. 5. къ Іѡан адекъ аꙋ ботеза́ть кꙋ а́пъ, ѩръ вои въ вец ботеза̀ кꙋ дхꙋ́ль сфнть. нꙋ дꙋпъ мꙋлте ачѣ́сте зи́ле. 6. ѩръ ей адꙋнѣ́ндꙋ-съ, ѧтреба̀ пре дѣ́нсꙋль, гръи́ндь: дмне! аꙋ ѧтрꙋ ачѣ́сть ань веи съ токме́щи ѧпрцїѧ лꙋй Іиль? 7. ѩръ (ел) зи́се кътръ дѣ́ншїй: нꙋ ѩсте во́аѡ а щѝ анїи, аꙋ вре́миле, ка́реле та́тъль аꙋ пꙋс ѧтрꙋ а са̀ пꙋтѣ́ре. 8. че вец лꙋа̀ пꙋтѣ́рѣ а дхꙋ́лꙋй сфнт', ка́реле ва венѝ спре во́й, шѝ вец фѝ мїе мъртꙋрі́и, ѧ Іерслимь, ши ѧ тоа́тѫ Іꙋде́а, ши Самарі́а, ши пѣ́нъ ла ма́рцинѣ пъмѣ́нтꙋлꙋй.

Cartea I către Corinteni, cap. X, v. 12—22. (Fol. 53a—53b.)

Кътръ Коринтѣни а кърцїй сфнтꙋлꙋй апстоль Павель чтенїе.
кап . і . зач . рме.

12. Фрацилшрь, кꙋй съ паре къ стъ, съ каꙋте съ нꙋ казъ. 13. къ испитирѣ пре вой нꙋ в'аꙋ ажꙋись фъръ нꙋмай шменѣскъ; шръ кредничось (шсте) дмнезъꙋ, кареле нꙋ ва лъса пре вой а въ испити, май мꙋлть де каре нꙋ пꙋтец; чѐ препꙋнъ кꙋ испита ва фаче ши избѣнда, ка съ пꙋтец вой ръбда. 14. дрептъ ачѣа драцїй мїеи, фꙋциц де слꙋжба идолнлорь. 15. ка рцелепцилшр грънескь. жꙋдекаци вои че грънескь еꙋ. 16. потирꙋль благословенїи кареле благословим, аꙋ нꙋ е препꙋнарѣ сѣнцелꙋй лꙋй хс? пъйпѣ карѣ фрѣницемь, аꙋ нꙋ шсте препꙋнарѣ трꙋпꙋлꙋй лꙋй хс? 17. къ ѡ пъйне, оуинь трꙋпь мꙋлци сѣнтемь, къ тоци дентр'о пъйне не рпъртъшим. 18. ведец пре Ісрль дꙋпъ трꙋпь. аꙋ нꙋ чѐа че мъинѣнкъ жъртфеле сѣнтѣ пърташ ѡлтарюлꙋй? 19. чѐ дарь вои зиче: къ идолꙋль шсте ѡаре че, аꙋ чѐе жъртфъ идолꙋлꙋй шсте че ва? 20. че къч чѣле жертвескь лимбиле, драчилшр жъртфескь, шръ нꙋ лꙋй дмнезъꙋ; шръ нꙋ вою пре вои съ фиц драчилор пърташ. 21. нꙋ пꙋтец бѣ пъхарꙋль дмнꙋлꙋй ши пъхарꙋль драчилорь; нꙋ пꙋтец мѣсей дмнꙋлꙋй пърташ съ фици, ши мѣсей драчилор. 22. аꙋ рвита-вомь пре дмнꙋль спре мънїе? аꙋ май тари де ель сѣнтемь?

Cartea I către Thesaloniceni, cap. I, v. 6—10. (Fol. 93b.)

Кътръ Солꙋнѣни а кърцїи сфнтꙋлꙋи апстшл Павель чтенїе.
кап . а . зач . сг.

6. Фрацилшрь! оурмътори ноаѡ аци фѡсть ши дмнꙋлꙋй, прїйминдь кꙋвънтꙋл' ртрꙋ скърбъ мꙋлтъ, кꙋ бꙋкꙋрїа дхꙋлꙋй сфить. 7. атѣтъ, кът ац фость вѡй кип тꙋтꙋрор чѐлор че кредѣ р Макидонїа, ши Ахаїа. 8. къ дела вѡй съ скорнѝ кꙋвѣнтꙋль дмнꙋлꙋй, нꙋ нꙋмай р Макидѡнїа ши Ахаїа, чѐ ши р тоть локꙋл крединица волстръ, каре ѐ кътръ дмнезъꙋ с'аꙋ ръшкират, ркът нꙋ трибꙋа съ грънім нои чева. 9. къ ей пентрꙋ ной вестѣскь, че ртраре ам аꙋт кътръ вой, ши кꙋм в'ац рторсь кътръ дмнезъꙋ де ла їдоли, а слꙋжѝ лꙋи дмнезъꙋ чѐлꙋи віꙋ ши адеврат. 10. шѝ а ацептà пре фіюль лꙋй дин черюре, пре кареле л'аꙋ скꙋлать дин мѡрци, пре Іс. каре не избъвѣще пре нѡй дин мънїа чѣ вїнтоаре.

Cartea către Ovreĭ, cap. I, v. 10 — II, v. 3. (Fol. 139b—140a.)

Кътръ ѡврѣи а кърцїи сфнтꙋлꙋй апстѡлъ Павель чтенїе.

кап. а зач. тд.

10. Динчепꙋт' тꙋ дмне, пъмѣнтꙋл л'ай оурзит', ши лꙋкрꙋрїле мѣйнелор тале сѣнть чєрюриле. 11. ачѣлѣ вѡр перй, ѩръ тꙋ ръмѣй, ши тѡате ка хайна съ вѡр ѧвекй. 12. ши ка въшмѣнтꙋлъ ле вей ѧфъшꙋрà, ши съ вор скимбà; ѩръ тꙋ тѡть ачела ещи, шй анїй тѣй нꙋ вор скъдѣ. 13. шй кърꙋѧ динтрꙋ ѧцери аꙋ зись ѡаре-кънд: шези де а дрѣпта мѣ, пънъ кънд вою пꙋне въжмашїи тѣй лцернꙋть пичоарелѡръ тале. 14. аꙋ нꙋ тѡц сѣнть дхꙋри слꙋжитоаре, тримеш ѧтрꙋ слꙋжбъ пентрꙋ чей че вѡр съ мощенѣскъ мънтꙋйре? [Кап. в.] 1. Пентрꙋ ачаста май мꙋлть съ каде ноаѡ, а аскꙋлтà чєлѡр че съ аꙋдь, ка нꙋ ѡаре-кꙋмь съ къдемь. 2. къ де врѣме че фꙋ адевъратъ кꙋвѣнтꙋлъ кареле е грѣйть прин ѧцери; ши тоатъ къл'карѣ, ши неаскꙋлтарѣ, аꙋ лꙋать дирѣпть даре де платъ. 3. нѡй кꙋм вѡм скъпà негрижиндь де атѣта мънтꙋйре? карѣ лꙋ.ѧндь ѧчепꙋт а съ вестй, де ла дмнꙋл, прин чей че аꙋ аꙋзить, ѧтрꙋ ной с'аꙋ адевъратъ.

LXXXIII.

1683.

Паримїиле престе ань. типърите ..... кꙋ послꙋшанїѧ смеритꙋлꙋй Досоѳей митрополитꙋл ..... влѣт зрча.

(4⁰ VII nepag. + 38 + 139 fol. + 56 pag. După pag. 38 şi după 139 începe paginatură nouă.)

Joel, cap. II, v. 12—26. (Fol. 5a—5b.)

Дин пророчиѧ лꙋй Іоил чтенїѧ.

12. Ачасте sѫче дмнꙋль: ѧнторчецъ-вѫ спре мине дин тоатѫ инемѫ воастрѫ, кꙋ пость, шй кꙋ плѫнсꙋ, шй кꙋ бѡачеть. 13. шй въ рꙋм'пецъ инемиле воастре, ѩръ нꙋ хайнеле воастре, шй въ ѧтоарчецъ къ дмнꙋл дмнъsъꙋл' вострꙋ. къ милостивь ши'ндꙋрать ѧсте; лꙋнг'-ръбдъторꙋ, ши мꙋлт'-милостив шй къѧце де ръꙋтѣцѫле ѡаменилѡр. 14. чине цїе, кѫнда-и ва'нтоарче ши-й ва къй, шй ва лъсà блсвенїе дꙋпъ сине, жрѣтвѫ

шѝ пáось д҃мнлꙋи дꙋ҃ъꙋлꙋи вóстрꙋ. 15. бꙋчинáць кꙋ̀ бꙋ̀чинї ѧн сїѡн, свѣцѝць пѡ́сть, стригáць слꙋ́жбѫ, адꙋнáц' нърѡждꙋл'. 16. свѣцѝць бесѧ́рикѫ, алѧ́цець бътрѫ́нї, адꙋнáц' прꙋ́нчїй че сꙋг ла цѫ́цѫ, ѩсѫ мѝреле динѝ къмáра сà, ши мирѧ́са дин къмáра мѝрелꙋй ей. 17. ѧтре стéпене ши'нѝтре ѡлтáрю съ плѫ́нгѫ прéꙋцѫй шѝ чéѧ че слꙋжéскь д҃мнлꙋй, шѝ съ ѕѫ́кѫ: крꙋ́цѫ д҃мне, нърѡ́ждꙋль тъꙋ, шѝ нꙋ́ да ѡ́чина тà ѧн ѡкáрѫ, съ ле фіе мáй мáре пъгѫ́нїй. ка съ нꙋ̀ ѕѫ́кѫ ѧн пъгѫ́нї: ꙋнде-й д҃мнѕъꙋль лорь? 18. шѝ желꙋ́й д҃мнл' пъмѫнтꙋл сѣ́ꙋ ш'аꙋ крꙋцáть нърóдꙋль сѣꙋ. 19. шѝ ръспꙋ́нсѫ д҃мнꙋл шѝ ѕѫ́сѫ попóрꙋлꙋй сѣꙋ: ѩка еꙋ вóю тримѝте вóаѫ грѫ́ꙋл шѝ вѝнꙋль шѝ (!) вець сътꙋрà де дѫ́нсе; шѝ нꙋ́ вой камай дá-вѫ де ѡкáрѫ ѧн пъгѫ́нї. 20. шѝ сивéрꙋль ѫл воюꙋ̀ гонѝ де пре вóй ши-л вѡй лепъдà ѧ пъмѫ́нить фъръ де апѫ. ши вою пїѧ́рде фáца лꙋй ѧн мáрѧ чѧ̀ динѝтѫ́й, шѝ дѡ́сꙋл лꙋй ѧн мáрѧ чѧ̀ дѣ́пои, шѝ съ ва сꙋ́й пꙋтрегáѧ лꙋй, шѝ съ ва нъліцà пꙋтóрѧ лꙋй, к'аꙋ̀ мърит д҃мнꙋль лꙋкрꙋриле сáле. 21. кꙋтѣ́ѕѫ пъмѫ́нтꙋле, бꙋ̀кꙋръ-те шѝ те веселѧ́ціе, к'аꙋ мърѝть д҃мнꙋль дѣ фáчерѧ. 22. кꙋтеѕáць добитóачеле кѫ́мпꙋлꙋй, к'аꙋ ѧмфлорѝть кѫ́м'пїй пꙋстїей; къ лéмнꙋль ш'аꙋ скóсь плѡ́ждꙋль съꙋ; вїѧ шѝ смокѝнꙋль дѧ́дере търіѧ лѡ́рь. 23. шѝ кꙋкóнїй лꙋй сїѡн въ бꙋкꙋрáць ши въ веселѝць де д҃мнꙋль д҃мнѕъꙋл' вѡ́стрꙋ, къ въ дѧде вóаѫ бꙋкáте ѧн дирептáте, ши ва плоà вóаѫ плоáе тимпꙋрїе шѝ търѕѫ́е ка шѝ дин'тѣ́й. 24. шѝ съ ворь ѧмплà ариле де грѫ́ꙋ; шѝ съ вор̀ де бѝꙋ върсà кълкътóриле де вѝнь шѝ де ꙋнделéмнь. 25. шѝ вой ѧнтóрче де вой дà воáѫ ѧ лѡ́кꙋл' анилорь ч'аꙋ мѫникáть лъкꙋ́ста шѝ къръбꙋ́шїй, шѝ пꙋ́ричїи шѝ ѡмѝда; пꙋтѧ́рѧ мà ачà мáре, кáрѧ ам' тримис ѧн вóй. 26. шѝ вец' мѫн'кà мѫн'кѫ́ндь шѝ вец' сътꙋрà, шѝ вец' лъꙋдà нꙋ́меле д҃мнꙋлꙋй д҃мнѕъꙋлꙋй вóстрꙋ, кáреле фѧче кꙋ вóй минꙋнáте, шѝ нꙋ́ съ ва рꙋшинà нърѡ́ждꙋл' мѝéꙋ ѧ вѣ́чь.

Genesis, cap. I, v. 1—13. (Fol. 2a—3a.*)

Дела бѝтїѧ чьтéнїѧ. глава а҃.

1. Ла'нѝчепꙋть фѧ́че д҃мнѕъꙋ чéрюль шѝ пъмѫ́нтꙋль. 2. ѩръ пъмѫ́нтꙋль ерà невъѕꙋ́ть ши нетокмѝть, ши 'нѝтꙋнѣ́рекь ѕъчà дѣ́сꙋпра прътѣцїй, шѝ дх҃ль лꙋй д҃мнѕъꙋ съ пꙋртà дѣ́сꙋпра

*) cf. mai sus 1582, pag. 33—34 şi mai jos 1688.

съ ва апѹка̀ ѡм' де фра́теле съѹ, саѹ дѐ дѹме́стикѹль та́тълѹй съѹ, ѕѫкѫ́нде : вешмѫ́нть ай, май ма́ре не фі́й, ши бѹка́теле мѫ́ле сѹп ти́не фі́е. 7. ши ръспѹи'ѕъинде ѧн ѕѹа ѧ ачѧ́ѧ ва̀ ѕѫ́че : нѹ́-ц' вой фѝ май ма́ре, къ нѹ́-й ѧн ка́са мѧ̀ пѫ́йне, ничѐ ѧмбръкъмѫ́нть, н'о́й хи мои ма́ре ѡменилорь ачѐс'тора. 8. къ с'аѹ ръсѫпи́т' Іерѹсали́мѹл', ши̇ Іюда дим'преѹ́нѫ аѹ къѕѹ́тъ. ши ли́мбиле лорь кѹ̀ фъръ̀-де-лѧ́це нѹ́ съ плѧ́кѫ спре дмнль, къ с'аѹ смери́ть сла́ва лѡ́рь. 9. ши̇ рѹши́нѧ ѡбра́зѹлѹй ло́рь ѧпроти́вѫ стътѹ̀ лор; ѡрѣ̀ пъка́тѹль ло́рь ка содо́милорь, жл' стрига́рѫ ши-л' дескопери́рѫ. ва́й сфлтлѹй лѡ́рь! дереп-чѐ къ сфътѹи́рѫ сфа́т' виклѧ́нь асѹ́пръ-ш' ѕѫкѫ́нде: 10. съ легѣ́мь прѐ че́ль дире́пть, къ нѹ нї-й де ни́че ѡ трѧ́бѫ. дрепт ачѧ́ѧ випт'ѹ́риле лѹ́крѹрилорь са́ле вор мѫн'ка̀. 11. ва́й че́лѹй фъръ̀-де-лѧ́це, кѹмплите-и с'а тѫмпла̀ лѹй, дѹпъ лѹ́крѹриле мѫ́нѹлорь лѹй. 12. ѡменеѝй (!) мі́ей! испра́вничїй во́цри въ спикѹ́ескь пре во́й; ши че́ѧ че съ кѹчерѧ́ѕѫ, вор стъпѫ́нѝ во́ѫ. ѡменїй мі́ей! чі́ѧ че въ ферическь пре во́й въ ръттъче́скь, ши къра́рѧ пнчо́релорь воа́стре ѡ тѹ́рбѹрѫ 13. чѐ акмѹ̀ ва̀ ста̀ спре цюдѐць дмнл', ши ва пѹ́не ла цѹде́ць пре оменїй съй. 14. сѫ́нгѹрь дмнѹль ѧн цѹде́ц' ва вени̇ кѹ̀ бътрѫ́нїй ѡменилѡрь ши̇ кѹ бо́ѧрїй лорь.

Genesis, cap. VIII, v. 21 — IX, v. 7. (Fol. 33b—34a.)

Дин' би́тїѧ чьтнїе гла́ва и. ка.

21. Ѕѫ́сѫ дмнѹль дмнѕъѹ, ам' сокоти́ть, нѹ́ вой ада́ѡце а май блъстъмà пъмѫ́нтѹль пентрѹ лѹ́крѹриле ѡ́менилорь; къ ѧсте порни́ть гѫ́ндѹл' ѡмѹлѹй кѹ̀ дѣди́нсѹл' ла рѧ́ле дин' тинерѧ́це. де́чи нѹ̀ вой ада́ѡце а май ѹчи́де тоатѫ ка́рнѧ ві́е прекѹ́м' фе́ч'. 22. то́ате ѕѫ́леле пъмѫ́нтѹлѹй сѫмени́шѹль ши̇ сечери́шѹл', фри́гѹл' ши зъдѹ́вѹл', ва́ра ши̇ при́мъва́ра, ѕѹ́а ши̇ ни́ѡптѧ н'о́р' май пъръсѫ. 1. ши̇ блгсвѝ дмнѕъѹ пре Но́е ши̇ пре фичо́рїи лѹй, ши ле ѕѫ́сѫ лорь: крѧ́цецѫ-вѫ ши мѹлцѫ́цѫ-вѫ. ши̇ ѧмплец' пъмѫ́нтѹль ши-л' стъпѫни́ць. 2. ши̇ тре́мѹрѹль во́стрѹ ши̇ фри́ка вострѫ съ фі́е преста́те то́те хе́риле пъмѫ́нтѹлѹй, ши̇ преста́те то́те па́съриле че́рюлѹй, ши преста́те то́те че съ ми́шкѫ пре пъмѫ́нть, ши̇ преста́те тѡ́ц' пе́цїй мърїй; сѹпть мѫ́нѫ вѫ ле де́дю̀. 3. ши̇ то́тѫ гѫн'га́нїѧ, че ѧсте ві́е, вѡ́ѫ ва фѝ де мѫн'ка́ть, ка̀ бѹрѹѧ́неле е́рбилорь ле де́дю̀ вѡ́ѫ то́те. 4. нѹ́ май ка́рнѧ ѧн сѫ́нцеле сфлетѹлѹй съ нѹ́ мѫн'ка́ц'. 5. дереп-чѐ къ сѫ́нцеле во́стрѹ, а сфлетелорь вѡстре, дин' мѫ́нѹле хе́рилорь жл'

вой черка̀ . ши дин' мѫ́на ѡмꙋлꙋй, фра́телꙋй лꙋй, вой черка̀ сфлетꙋль ѡмꙋлꙋй. 6. че́ла чѐ ва́рсѫ сѫ́нце де ѡм', пентрꙋ дѫ́нсꙋль с'а върса̀ а лꙋй сѫ́нце; кѫ ѧн ки́пꙋл' лꙋй дмнѕъꙋ ам' фъкꙋ́ть пре ѡ́мꙋль. 7. ꙗръ во́й кра́шец', шѝ въ мꙋлцѫ́ц', ши ѧмпле́ць пъмѫ́нтꙋль, ши-л' дмниць.

Jov, cap. XXXVIII, v. 1—21. (Fol. 39a—39b.)

Де Іѡ́вь чте́нїе.

1. Ѕѫ́сѫ дмнль лꙋй Іѡ́вь прин' ви́ворь шѝ прин' не́гꙋрѫ: 2. чи́не-й ачеста че аскꙋ́нде де ми́не сфа́ть? цѫ́ндь гра́юрї ѧ инемѫ, де ми́не-й па́ре къ ва аскꙋ́нде? 3. ѧчи́нцець ка̀ ꙋн' бърба́ть ми́жлшкꙋль тъꙋ; ѧтреба́-те-вой шѝ тꙋ̀ съ-м' ръспꙋ́нзь. 4. оунде ера́й кѫ́ндь ам' ꙋрѕѫ́ть пъмѫ́нтꙋль? спꙋ́не-мї де цїй причѫ́пере. 5. чи́не ав пꙋ́сь мъсꙋ́риле лꙋй дѐ цїй? сав чи́не-й ачела ч'ав ѧти́нсь шва́ра престе дѫ́нсь? 6. сав пре чѐ сѫ́нть стѫ́лпїй лꙋй ѧфи́пць? чі́не-й да́рѫ ачела ч'ав пꙋ́сь пи́трѫ де ꙋго́лницѫ престе дѫ́нсь? 7. кѫ́ндь съ фѫ́черѫ стѫ́леле, лъꙋда́ръ-мѫ кꙋ гла́сь то́ць ѧнцерїи мїе́й, шѝ мѫ кѫнта́рѫ. 8. ш'ам' ѧгръди́ть ма́рѧ кꙋ̀ по́рць, кѫ́ндь нъвъліѧ порни́тѫ, шѝ дин' пѫнтечеле ма́йкъ-са ешїѧ де пꙋрчедѧ. 9. пꙋ́с-ам' да́рѫ ей нꙋ́жрь ѧнбръкъмѫ́нть, шѝ кꙋ не́гꙋрѫ ка'н' скꙋ́текь ѡ ам' ѧфъша́ть. 10. пꙋсꙋ-ѧм' ей шѝ ѯѡта́рѫ, пꙋи́ндь преѡ́р' дѫ́нсѫ зъвоа́рѫ шѝ по́рць. 11. шѝ ꙗм' ѕѫ́сь: пѫ́нѫ ачіѧ съ ме́рцї, шѝ съ нꙋ́ те ꙋрчь съ тре́чь; чѐ ѧтрꙋ ти́не-ць съ цѫ сѫ сфърѫ́ме ва́лꙋриле. 12. ав доа́рѫ пре ти́не ам' ѡрѫ́ндꙋ́ть лꙋми́на деминецїй? ꙗръ лꙋча́фърꙋль цїе ал' сѣꙋ рѫ́ндь. 13. а те апꙋка̀ де а́рипиле пъмѫ́нтꙋлꙋи, а скꙋтꙋра некꙋра́цѫй де пре дѫ́нсꙋль. 14. да́ръ тꙋ̀ лꙋа́ш' ден пъ-пъмѫ́нть (!) лꙋ́ть де плъзмꙋ́йшь вѥцꙋито́рю, шѝ грънито́рю пре ѧсꙋль пꙋсѣ́шь пре пъмѫ́нть? 15. лꙋа́т-ай да́рѫ дела некꙋра́цъи лꙋми́на? бра́цꙋль да́рѫ трꙋфа́шилшрь здроби́шꙋ-л'ай? 16. мъ́рс-ай пре пъмѫ́нтꙋль мъ́рїи? даръ ѧ ꙋ́рмеле прънпѣцїй прим'бла́тꙋт-ай? 17. даръ дешки́дꙋ-цѫ-сѫ де фри́кѫ по́рцѫле мо́рцѫй? шѝ порта́рїй ꙗдꙋлꙋй въѕѫ́ндꙋ-те спърїа́тꙋ-с'ав? 18. сѡкотѫ́ще кꙋ̀ ми́нтѧ ла́тꙋль сꙋпче́рюлꙋй, ши-м' спꙋ́не ка́рѧ кѫ́тѫ ѫсте. 19. ши'н ка́ре пъмѫ́нть лъкꙋѫ́ще лꙋми́на? ши'нтꙋнѫ́рекꙋлꙋй ка́реле-й ло́кꙋль? 20. ав дꙋ́че-мъ-вей ѧ хота́ръле лшрь? ав доа́рѫ шѝ цїй къръ́риле лшрь? 21. цїꙋ́т-ай да́рѫ атꙋ́нчь къ вей съ те на́шь? даръ нꙋ́мърꙋль а́нилорь тъй кѫ́тꙋ-й де мꙋлть?

Pildele lui Solomon, cap. VIII, v. 22—30. (Fol. 32b—33a.)

Дин' а пилделорь чтенїе . гл . и . кв.

22. Дмнль зидитꙋ-м'аꙋ ѧчепътꙋрѫ кѣилор' сале, ѧн лꙋкрꙋриле сале майнте де вѫкь. 23. ѧритемеитꙋ-м'аꙋ ла ѧнчепътꙋрѫ, майнте пънъ пъмѫнтꙋль а нꙋ-л фаче. 24. пънъ прътъциле а нꙋ ле фаче, майнте пѣнѫ а нꙋ вени извѡръле апелорь. 25. майнте пънѫ а нꙋ мꙋнцѫй съ'нтъриръ, шй майнте де тѡць хѡлмїй мъ наще. 26. дмнꙋль фѫче ѡраше шй нелъкꙋйте, ши храніце лъкꙋйте челор пре сꙋп черю. 27. кѫндь гътїѧ черюл', депреꙋнѫ ерам' кꙋ дѫнсꙋл; шй кѫндь ѡсъбїѧ ал' съꙋ скаꙋнь де вѫитꙋрї. 28. кѫндь вѫртꙋчѡсе фъчѧ чѫле де сꙋсь негꙋрї; шй кꙋм въртѡсе пꙋнѧ извѡрѫ челорь сꙋп черю. 29. кѫндь пꙋнѧ мърїй таре пꙋсорѧ ей, шй апеле нꙋ трекь гꙋра ей; шй тарї фъчѧ ꙋрѕътꙋриле пъмѫнтꙋлꙋи, ерам' лѫнїгѫ дѫнсꙋл' дѫсѫмена. 30. еꙋ ерам' кꙋ каре съ бꙋкꙋрѧ; шй ѧн тоте ѕѫле мъ веселїѧм' ѧ фаца лꙋй, пре тѡтѫ врѫмѧ.

LXXXIV.

1683.

Сикриюль де аꙋр. Карте де проповеданіе лѧ мѡрцй. Скоасѫ дин' скриптꙋриле сфнте.... типърітѫ ѧ типографїѧ нолѡ ѧ четате ѧ Сасьшебеш ани ѧхпг сеп . зі.

(4⁰, IV + 168 foĭ paginate.)

Predoslovie către craĭul Ardealuluĭ. (Fol. IIa—IIIa.)

Прѣдословїе кътръ мъріѧ са, краюль Ардѣлꙋлꙋй дом'нꙋлꙋй дом'нꙋлꙋй, Апафи Михаю . дин мила лꙋй дмнзѣꙋ краюль Ардѣлꙋлꙋй, домнꙋлꙋй пърцилѡрь Цѣрълй Оунгꙋрещй, шй шпанꙋлꙋй Сѣкꙋйлѡр, ипроч.

Де ла татъл дмнзѣꙋ, прин дмнꙋль нѡстрꙋ Іс . хс . бꙋнѫ сънътате, паче трꙋпаскѫ ши сꙋфлетѣскѫ, домніе феричітѫ, шй ѧ тѡате пърциле ѧлърцітѫ, пооескь мъріей тале ка домнꙋлꙋй млстив.

Млостиве доамне! сꙋпть а кꙋй домніе кръйре, шй сꙋпть але кꙋй арипй, ѧ паче лінѫ шй ѧ биꙋшꙋг маре амь трътїть,

кг де анй, пънж акꙋмь. Нꙋ нꙋмай нѡй, че ѧкж шй Цара оунгꙋрѣскж тоатж, шй бесѣречиле чѣле амърѣте аꙋ добъндить скъпаре ши скꙋтѣлж. Силит-ам' кꙋ ачесть нѣмь слъбить шй ѧтꙋнеат' ал нѡстрꙋ, а мꙋлцемй мжрїей тале; чѣ де слъбичѡне маре и'ам' авꙋть пꙋтѣре кꙋ алта, фѣрж нꙋмай кꙋ рꙋгъчѡне пентрꙋ сънтате мърїей тале шй а скаꙋнꙋлꙋй слъвить, шй пентрꙋ феричита касж а мърїей тале. Йржж акꙋмь дꙋпж че дмнзѣꙋ, ѧ минꙋнать кипь нѣꙋ аꙋтать дꙋпж сꙋрꙋмъніѧ нѡастрж, кꙋм типографїѧ рꙋмънѣскж, съ ѡ ръдикѣмь дин порꙋнка мърїей тале, дꙋпж нѡцота прѣꙋцилѡр рꙋмъніѣцй, ѧчепꙋт-амь а типърй кѣте-ва проповеданїй, пентрꙋ ѧгрꙋпъчѡнѧ морцилѡр. Ши пентрꙋ къ ачаста ѩсте пърга днитѣю а типографїей нѡастре, кꙋ алтж акꙋмь нꙋ пꙋтѣмь, чѣ кꙋ ачаста нѣ ѧкинъм мърїей тале кꙋ маре смерѣнїе; шй нѣ легѣм прѣ ачѣѧ къ пѣнж кънд' не ва кꙋста млостивꙋл дмнезѣꙋ, пѣнж атꙋнчи тоть вѡмь силй съ слꙋжим мърїей тале. Йржж акꙋм', нꙋ чѣ амь вѡить, чѣ нꙋмаи чѣ ам' пꙋтꙋт' амь ѧкинать мърїей тале. Дѣ акꙋмь дѣ не ва аꙋта дмнзѣꙋ, цїйнь млостивꙋл дмнзѣꙋ прѣ мърїѧ та ѧ паче шй ѧ сънтате, сꙋпт' арипиле мърїей тале, де алте прилежꙋрй, ѧкж вѡм' да родь типографїей нѡастре. Йржж ачесть лꙋкрꙋ пꙋцин', прїимѣще мърїѧ та кꙋ мила кръѩскж, шй дмнꙋль дмнезѣꙋ съ цїе прѣ мърїѧ та ѧтрꙋ анй мꙋлцй шй бꙋнй, прѣ лаꙋда нꙋмелꙋй сѣꙋ, шй прѣ ѧтръмарѣ бесѣречей, шй а цѣрїй, шй прѣ бꙋкꙋрїѧ нѡастржж. Ямиинь. Слꙋцй май мичй шй плекац' ай мърїей тале: Попа Іѡан' дин Винць, кꙋ тѡц протопѡпїй шй кꙋ тоть съборꙋль Рꙋмѣнилѡр дин Йрдѣль.

Predoslovie către cetitorĭ. (Fol. IIIb—IVb.)

Кꙋвънть кътрѣ четиторй. Дѣ ла дмнꙋль Іс. хс. милж, паче шй сънтате, тꙋтꙋрѡр четиторилѡр пооескь.

Тоатж скриптꙋра дѣ ла дмнзѣꙋ ѣ ръсꙋфлатж, шй ѣ де фолось спрѣ ѧвъцътꙋржж, спрѣ чертаре, спрѣ дожанж. Йшѧ зиче Павел апсль ѧн а в картѣ ла Тимоѳ. кап. г. сх. ѕі. Дечй дин скриптꙋрй требꙋѧще съ нѣ ѧвъцѣм' врерій лꙋй дмнзѣꙋ, чѣ порꙋнчѣще съ фачемь, шй чѣ кꙋнтенѣще съ нꙋ фачемь. кꙋмь зиче хс. ла Іѡан', кап. є. сх. лѳ: испитиц' скриптꙋриле, къ въ сж паре воаш, а авѧ ѧтрꙋ ѧле віаца дѣ кѣчй. ѧн а в. карте ла Тимоѳ. кап. г. сх. єі. зиче: шй тꙋ дин поробочіе ай

цінѹть ск(р)иптѹриле сфнте, кареле тѐ поть фаче прѐ тине рцелѐпть спрѐ спсѐніе. Двдъ р ѱалом'. рни сх. ре: лѹмина пичорѹлѹй міеѹ, кѹвѣнтѹл тѣѹ. Липсж ѥсте дерѐпть рсж де кѹвѣнтѹл лѹй дмнзѣѹ кà шѝ дѐ лѹминж р касж р врѣмѧ дѐ нòапте; къ прорѡчій, шѝ апстòлій, с'аѹ лѹминат дѐ ла дхѹл' сфнть, нѹ лѣѹ фѡсть липсж дѐ кѣрцѝ мѹлте; ѥаж нѡй кѹ скриптѹриле съ не рдерептъм', съ лѹѡм' рвъцътѹрж, чертàре. Кѹмь зиче Двдь. ѱалом в. сх. ві: лѹац чертàре кà съ нѹ сж мѣніе дмнѹль, шѝ съ периц дин кàлѧ диржàітж. Неневитѣніи дѐ н'аѹ врѹть фѝ аѹзить шѝ съ рцелѣгж проповедàніѧ лѹй Іωанà нѹ с'аржѝ фѝ покъить, чѐ песте. м. дѐ зиле аржѝ фѝ перит'. Іωанà кап. г. Шѝ р зѹа де àстъзѝ дин кѹвѣнтѹл лѹй дмнзѣѹ ѥѹ мънтѹинцж; къ мѹлцѝ аѹзинд' проповедàніѧ рвъцътòрюлѹи, цин р минте р тѡате зилеле віецїей, ркж шѝ лà чàсѹл морцїй, динтр'ачѣлѧ вѡр авà кїелчюгь. Ячàстж липсж ши слѣбичюне, възѣид' ртрѹ нѣмѹл нѡстрѹ, кàре пѣнж ртр'атѣта аѹ сосит пентрѹ нѐрцелѐсѹл скриптѹрилѡр, кѣт' чѣле порѹичите дѐ дмнзѣѹ мàй тѡате аѹ венит ртрѹ оуйтàре. Пентрѹ кàре лѹкрѹ ам невоить де мѹлтж врѣме съ ръдикъм типографàіе, пентрѹ лѹминàрѣ нѣмѹлѹй нѡстрѹ. ацѹтàтѹ-нѧѹ дмнезѣѹ р минѹнать кип, шѝ ам типърит ачѣсте проповедàній, [пърга типографàїей] де петрекàніе морцилѡр; мàй ла тоатж върста дѐ ѡàменѝ деѡсѐби; темелїѧ ѥсте тòт' дин скриптѹра сфнтж. кѹм съ шѝ вѣде къ тѡате кѹвинтеле скрипт(ѹ)рїи сънт' рсъмнàте кѹ кап шѝ. сх. Яфлà-вей неще кѹвинте, кѹм' è р картѣ лѹй Іωв, кап. а. дѐ пѐ прѫдътѡрїй лѹй Іωв, дѐ ѥм скрис а нѹме: [сабеѹшѣній халдеѧній] шѝ пàтра скѹмпж [карбѹнікѹлѹш] р притче ла. [ркж шѝ маи мѹлте веи афлà] кàре р біблїѧ словенѧскж нѹ сънть, афлà-ле-вей ртр'алте кърц' черкънд кѹ дѣдинс. Яфлà-вей шѝ кѹвѝнте, пентрѹ къ Рѹмѣнїй нѹ грѣим тѡц ртр'ѹн кип, кѹм ѥсте: ѡка, причѝна, аѹ адеверініца; р алѧн, р протѝвж; хàсна, фолòсѹл; алдѹàла, блсвеніѧ шѝ алтеле каре лѧм пѹс, дѹпж ѡбичàюл кѹм грѣеск' прѐ ачѧсте лѡкѹрѝ. дѹпъ аѣѧ (! l. ачѣѧ) рѹгъм прѐ четитѡри, оунде вец афлà грешит, кѹ дѹхѹл блъндѣцелѡр рдерептац; къ нѡи ркж ам силит ркът ам пѹтѹт съ нѹ грешим. мѝла лѹи дмнзѣѹ кѹ вои кѹ тѡц. Ямѝнь.

Propovedania a cincea. (Fol. 45a—49a.)

Проповеданіа а чи́нча. кънд҃ь мо́аре омꙋль вести́ть сеꙋ десто́йникь кꙋ нꙋ́ме бꙋ́нь. Динь кꙋвинтеле лꙋи Соломонь ѧ ка́ртѣ бесѣ́речїй кап. з҃, сх҃. а҃, в҃, г҃.

„Май бꙋ́нъ-й омꙋлꙋй вѣ́стѧ бꙋ́нѫ, декът ѵнсо́арѧ скꙋмпѫ; „шѝ зꙋ́ѡа морцїй май бꙋнѫ-й дѐ зꙋ́а на́церїй. Ма́й би́не-й а „мѣ́рце ла ка́са плъ́нцерїй, декѣ́ть ла ка́са оуспѣ́целѡрь; пен'-„трꙋ къ то́ть омꙋль аре сфърше́нїе, шѝ омꙋль вїꙋ ѧш адꙋ́че „ами́нте деспре ачѣ́ѧ. Ма́й бꙋ́нъ-й ѧтрыста́рѧ дѐкът рѣ́сꙋль, „къ при́н' тристáрѧ ѡбра́зꙋлꙋй ѧбꙋна́-съ-ва сꙋ́флетꙋль о́мꙋлꙋй.“

Па́ртѧ ча ма́й ма́ре а ѡа́менилѡр пъмънте́щй, ѧ мꙋ́лте лꙋ́крꙋрй съ дезмїа́рдѫ, ѧ ка́ре нꙋ́ сѫ а́флѫ ни́че нꙋ́ сѫ гъсѣ́ще ни́че ѡ дезмїердъчю́не дирѣ́п'тѫ. Къ мꙋлцй съ дезмїа́рдѫ ѧ богѫцїе шѝ ѧ авꙋцїе мꙋ́лтѫ, ка̀ чѣ́ль ѡмь бога́тъ де пре ка́ре ѩсте помени́ре ѧ еѵгли́ѧ дела Лꙋ́ка, кап, г҃і. сх҃. ѕ҃і, з҃і, и҃і, ѳ҃і, к҃. ка́ре кънд҃ь аръ фѝ възꙋ́ть къ-й с'а́ꙋ ѧмꙋлци́ть ро́дꙋль пъмънтꙋлꙋй кꙋцетѫ ѧтрꙋ си́не, гръ́индь: „че́ вою фа́че, къ н'а́мь „оунде адꙋна̀ ро́дꙋль мїе́ꙋ, шѝ зи́се, ача́ста̀ во́ю фа́че, спарце-вою „жи́тницеле мѣ́ле, шѝ май ма́рй ле во́ю фа́че; шѝ во́ю стръ́нце „аколо̀ рѡ́дꙋриле мѣ́ле шѝ бꙋнъта́тѧ мѧ̀. Шѝ во́ю зи́че сꙋ́-„флетꙋлꙋй мїе́ꙋ, сꙋ́флете, ай мꙋлтѫ бꙋнъта́те стръ́нсѫ спрѐ „мꙋлцй ани́, ѡднхнѣ́ще, мънъ́нкъ, бѧ̀, весла́ще-те. Йтѫ ма́ре „фꙋ̀ ачаста дезмїердъчю́не, чѐ нꙋ́ фꙋ дирѧптѫ, къ ачїешїй „зи́се лꙋй дмнзъ́ꙋ, фъръ ми́нте ѧтр'ача́стѫ но́апте сꙋ́флетꙋл „тъ́ꙋ съ ва̀ чѣ́ре дела ти́не. да́рѫ чѣ́лѧ чѣ́й гъти́ть, кꙋ́й вѡр „фѝ? ашѧ̀ ѐ че́ла че стрѣ́нце лꙋй комо́арѫ, ѩръ ѧ дмнзъ́ꙋ „нꙋ́-й бога́ть.“

Бал'таса́рь кра́юль че́ль пꙋтѣ́рникь, ѩ́ръ аль Вагилѡ́нꙋлꙋй, съ дезмїерда̀ ѧ беці́е, шѝ дез'мїердъндꙋ-сѫ, кꙋ̀ ла́ꙋдѫ ма́ре адꙋ́се ѧнаинтѧ ѡа́специлѡр сѣ́й, ва́селе чѣ́ле де а́ꙋрь шѝ де арци́нтъ, ка́ре лѐ пръда́се та́тъ-сѣ́ꙋ Навꙋходонѡ́сорь, дин бесѣ́река Іерсли́мꙋлꙋй, кꙋ́мь съ бѧ̀ динтр'ачѣ́лѧ е́ль шѝ ѡа́менїй лꙋй, кꙋ́мь скрі́е ла Данїи́ль, кап, є҃. сх҃. в҃. чѐ фꙋ̀ дезмїердъчю́нѧ лꙋй блъстъма́тѫ, дин ка́ре кънд҃ь аръ фѝ бъ́нд҃ь, ѩтѫ ешѝрѫ дѣ́цете дѐ ѡ́мь шѝ ѧчепꙋ́рѫ а скрі́е прѐ пърѣ́теле полъцїй лꙋй кра́ю, ка́ре възъ́нд҃ь съ спърѐ, шѝ де спаимѫ ма́ре и съ скꙋтꙋра́рѫ тѡ́ате ѡа́селе. ла Данїил, кап, є҃. сх҃. г҃, д҃, е҃, ѕ҃.

Іро́дь Ѧнтипат съ дезмїерда̀ ѧ цо́кꙋл' фѧ́теи Іродїѧ́дїй ѧ зꙋ́ѡа на́церїй сале, ѧтр'атѣ́та кѣ́ть дѐ бꙋкꙋрі́е ма́ре, кꙋ̀ ма́ре

цюръмѣнтѣ фъгъдуй фѣтей съ-и дѫ мъкарѫ че арѫ чѣре. ѩрѫ ѧ черѹ капуль сфънтулуй Іѡанъ ботезъторюль, ши-л добъндй. Бѣзй ѡаме крещине, кѹмъ аѹ къзѹтъ Іродъ ѧ врѫжмъшіе пентрѹ блъстъматъ дезмїердъчюне. мат. кап. ді. сх. ѕ, з, и.

Оунїй съ дезміардѫ ѧ оунсоарѧ скѹм'пѫ, оунїй ѧ оуспѣце, ал'цїй ѧ ръс шй ѧ віацѫ фърѫ де плѣнсь, шй фърѫ сѫръбѫ, шй фърѫ ѧтристаре. Чѣ ѧцелептуль Соломонъ алтеле адѹче ѧнайнте [шй ѧвацѫ] ѧ каре афлѫ ѡаменїй дезмїердъчюне бѹнѫ шй дирѣптѫ; ѧтр'ачѣсте кѹвинте де акмѹ четите. зыкѣнд': „Май бѹнъ-и омулуи вѣстѧ бѹнѫ, дѣкът оунсоарѣ „скѹмпѫ, шй зѹа морцїй ман бѹнъ-и дѣ зѹа нацерей. Май би„не-й а мѣрце ла каса плъницерїй дѣкът ла каса оуспѣцулуй, „пентрѹ къ тотъ ѡмул' аре сфършенїе, шй ѡмуль віѹ ѧшь „адѹче аминте деспрѣ ачѣѧ. Май бѹнъ-й ѧтристарѣ дѣкѣть „рѣсуль. къ прин тристарѧ ѡбразулуй, ѧбуна-се-ва сѹфлетуль „ѡмулуй."

Ѧтребаре:

Чѣ окѫ аѹ ѧдемнать прѣ Соломон, кѹм' съ нѹ ѧцелѣгѫ оуна кѹ ал-аѧць; чѣ май врътос къ съ противаскѫ минтѧ лѹй кѹ минтѣ алтѡрь ѡаменй?

Ръспѹнсь:

Ѧтѣю, къ нѹ съ поате тъгъдуй, кѹм оунсоарѧ скѹмпѫ съ нѹ фіе бѹнѫ; чѣ де съ вѧ кѹмпъни кѹ вѣстѧ [поменирѣ] бѹнѫ, пуцинъ прецъ вѧ авѧ; кѣче къ оунсоарѣ мъкарѫ кът съ фіе дѣ скѹмпѫ, чѣ тотѹ-е трекътоаре, шй ѧ пуцѣнѫ врѣме съ ціне; ѩрѫ поменирѣ бѹнѫ, дѹпѫ моарте ѧкъ вѧ ръмънѧ:

* Биртѹш пош'ть фѹнера вивить *
фаптеле бѹне дѹпѫ моарте ѧкъ-сь вій.

Н'арѫ ніче ѧгъдуй Соломон' съ съ батцокѹрѣскѫ ѹнсоарѣ скѹм'пѫ. къ татъ-съѹ Дѣвдь краю фоарте таре ѡ лъѹдасе ѧ ѱалом. рлв. зикъндь: „ѩтѫ кѣтѹ-й бине шй кѣтѹ-й „дезмїердать, а лъкуй фраціїй ѧ паче денпреѹнѫ. кѧ оунсоарѣ „скѹм'пѫ спрѣ капь, погорѣндь спрѣ барбѫ, барба лѹй Аарон, „карѧ погоарѫ спрѣ марцинилe вешминтелѡр лѹй". Н'арѫ ніче ѧгъдуй зикъ, съ-ш' батѫ цокъ дѣ оунсоарѣ скѹмпѫ; чѣ ашѧ кѧ съ зикѫ, къ оунсоарѣ скѹмпѫ мик локъ вѧ ѧплѧ дѣ мирос бѹнь. Ѩрѫ вѣстѧ бѹнѫ съ тінде ѧ пърциле лѹмїй. фоарте

бине шѝ прѐ кáле зѝче дáрѫ Соломѡн: къ мáй бꙋнъ-й поменѝрѧ бꙋнѫ, де оунсóарѣ скꙋмпѫ.

Propovedaniea a patrasprăzecea. (Fol. 148a—150a.)

Проповедáнїѧ а пáтраспръзѣчѧ.

Лóкꙋль, дѐ оу(н)де аꙋ порни́ть Іáкѡв кꙋ̀ мꙋѧ̀рѣ лꙋ́й чѧ̀ търо́асѫ, шѝ кꙋ̀ тоатѫ глоата лꙋ́й дѐпреꙋ́нѫ, ачéста аи́чѣ ѧ́й зѝче а фѝ Веѳéль, адекѫ Виѳлѣ́ем' кáре мáй наи́нте съ кемà Лꙋ́зъ, кꙋ́мь ѩсте ѧтѣѧ кáрте а лꙋ́й Моѵсѝ, кап. ки, сх. ѳі. аꙋзи́т-аць ѧ чѐ ки́п' с'áꙋ ским'бáть иꙋ́меле ачестꙋѧ̀? кѣнд' Ісáвь с'арѫ фѝ мънїѧ̀ть прѐ Іáкѡв, пентрꙋ блсвенїе ші́-и лешꙋѧ віáца лꙋ́й дꙋпѫ̀ ель, ѧ Месопотанїѧ (!) фꙋ лꙋ́й пентрꙋ ачéль лꙋ́крꙋ а сѫ̀ гътѝ; ѧчепꙋ̀ а прибецѝ сърáкꙋль Іáкѡв, нꙋ́май кꙋ оун тоѩ́гь шѝ кꙋ̀ ѡ плоскѫ кꙋ̀ оулóю, шѝ дѣ́кѫ венѝ ѧ Харáнь, ѧсърѫ̀ аколо̀. Шѝ кꙋ́мь ера̀ ель óмь кꙋ̀ кꙋноще́нцъ сꙋфлетѣ́скѫ дѐспрѐ пꙋрѝтътꙋ́ра дé грѝже а лꙋ́й дмнзѣ́ꙋ, немѝ́кѫ нꙋ́ съ ѧдоїѧ̀, че тꙋти́нденѧ храбос (! l. -бор) фъ́рѫ дѐ фрѝ́кѫ ѡдихнїѧ̀, шѝ ель аколо̀ ѧтр'ꙋ́нь лóкь, ѡ пѩ́трѫ ѧшь пꙋ́сѫ сꙋ́пть кáпь шѝ адꙋрмѝ. Поате съ крѣ́де адевърáть, къ скꙋмпе шѝ фрꙋмѡ́асе гѣндꙋри, шѝ дмнезъ́ѣци кꙋвинте аꙋ фость ѧн и́нима лꙋ́й, мáй наинте пънѫ н'áꙋ фост адꙋрми́ть; къ фрꙋмóсь шѝ дмнзъ́ескь ви́сь аꙋ възꙋ́ть. „възꙋ́т-аꙋ ѡ скáрѫ ѧнáлтѫ, каре аѡнцѧ̀ „кꙋ̀ оунь кáпь ѧ чéрю, ѩрѫ кꙋ̀ алтꙋл ера̀ цóсь прѐ пъмѣ́нть. „шѝ възꙋ̀ прѐ ѧ ѧнцерїй лꙋ́й дмнзѣ́ꙋ, сꙋи́нд' шѝ погорѣ́нд'. „шѝ възꙋ̀ пре дмнезѣ́ꙋ прѐ скáрѫ ръз(н)мáть, шѝ ѩꙋ грѣ́ить „лꙋ́й зикѣ́ндь: ꙋ сѣ́нть дмнезѣ́ꙋ, дмнзѣ́ꙋль лꙋ́й Авраáмь аль „тътѣ́ни-тъꙋ̀, шѝ дмнзѣ́ꙋль лꙋ́й Ісаáкь, шѝ ачéста пъмѣ́нть „прѐ кáреле дóрмѝ, ціе ѧль вóю дà шѝ съминцїей тáле". шѝ кѣ́нд' мáй мꙋ́лтѫ ми́лѫ, шѝ прѐ ель пꙋртътꙋ́рѫ дѐ грѝже ѩꙋ фóсть фъгъдꙋ́ить лꙋ́й, дмнзѣ́ꙋ, ѧтр'ачѣ́ѧ съ дещептѫ̀; съвà къ сѣ темѧ. „ѩрѫ скꙋлѣ́(н)дꙋ-сѫ диминѣ́ца, лꙋѡ̀ ачà пѩ́„трѫ кáрѣ ѧшь пꙋсѣ́се сáра сꙋ́пть кáпь, шѝ ръдикѣндꙋ-ѡ̀ „ѧ сꙋ́сь ѧ помѣ́нѫ де стѣ́лпь, оулóю тꙋрнѫ дѧсꙋ́пра пѐ ѧ̀, „шѝ ѡ̀ нꙋмѝ ачаста Веѳéль. кáре ашѣ́ съ ѧцелѣ́це: кáса лꙋ́й „дмнзѣ́ꙋ. шѝ атꙋ́нчѝ ачéсть фъгъдáшь аꙋ пꙋс лꙋ́й дмнзѣ́ꙋ: „сѣ̀ вà фѝ дмнзѣ́ꙋ кꙋ мѝ́не, шѝ съ мѫ̀ вà пъзѝ прѐ мѝ́не, ѧ „кáлѣ кáре мъргь акꙋ́мь, шѝ сѣ́-мѝ ва дà пѣ́йне прѐ мънкáре „шѝ хане прѐ ѧбрѣкъмънт'; шѝ съ мъ вóю тꙋрнà кꙋ̀ пáче „лà кáса тътѣ́ни-мїеꙋ, шѝ съ-м ва фѝ мїе дмнꙋль, дмнзѣ́ꙋ,

„ѩрж ачастж пѩтржь, каре амь ръдикать акоумь, ѧ кипь дѐ „стѣлпъ, каса лоуй дмнзѣоу ва фѝ; шѝ варе-че-м' вей дѧ міе, „динтр'ачѣѧ а зѣчѧ ѧць вою дѧ."

Дечй де ла каса лоуй Лавань, коу маре блсвенїѧ лоуй дмнзѣоу сѣ тоурнж ѧнапою, шѝ ѧш' адоусе аминте дѐ фъгъдаш, че ао фъгъдоуить май денаинте пътѣрникоуаи дмнзъоу. къ шѝ дмнзѣоу и сж арътж лоуй, каре ашѧ-й порочнѝ, зикѣид': скоалж шѝ пасж соусь ѧ Беѳель, шѝ десклекж аколо, шѝ фж шлтарю челоуй дмнезѣоу пътѣрникь, каре ци с'ао арътат' ціе, кѣнд фоуїѧй деннаинтѣ фръцини-тъоу. Дечй дин калѣ са с'ао тоурнать ѧ Беѳель, шѝ ачель фъгъдашь маре ао планнить лоуй дмнзѣоу; шѝ дѐ аичѣ ао порнїть коу моуѧрѣ лоуй чѧ юбитж, коу Рахила, фѝиндь търоасъ, пентроу каре ді анй ерѧ слоужить; шѝ ачеѧ ашѧ ѧй пъроусе лоуй кѧ шѝ коумь арж фѝ фость ноумай ді зиле.

LXXXV.

1685.

Кърare пре скоурть прѐ фапте боуне ѧдрептъторе.

(Belgrad 1685.)

(8⁰, VII nepag. + 101 foï paginate + III nepag.)

Pentru priveghiare. (Fol. 1a—4a.)

а. Лтью, ѧтребарѣ кълъторюлоуй. Доупъ че м'амь роугать лоуй дмнезѣоу, дин чѐ воюѣ коноаще, къ фаптеле мѣле пот фѝ боуне?

Ръспоунсоул' повъцоуиторюлоуй. Дѐ аичѣ вей коноаще, коум' къ ашѣ ещй даторю коу превегѧре нелчетатж, ка ши коу рогъчюне нелчетатж. Мѧѳ. кд. сх. мв: дерепть ѧсж превегѧцй къ ноу цицй ѧ каре чась дмноул' вострь ва вени. шѝ ѩрж кап. ке. сх. гї: дерепть ачѣѧ превегѧци-вж, ноу цицъ зоуа, ниче часоуль ѧ каре фіюул' (!) оменескь ва вени; ашѧ коум' ниче хикленіѧ чѧ аскоунсж а сатаней, ниче коучерничіѧ пъгоубитоаре а лоумїй, ниче хръборіѧ троупоуй тъоу прѐ тине съ ноу те амъцѩскж.

в. Л. К. Пент(р)оу чѐ требоуе ашѧ кѧ съ мж превегезоу?

Р. П. Пентроу ачѣѧ, къ ѧнайнтѣ ѡкилшр лоуй дмнзѣоу сънт тоате кѣйле тале, кареле тоате кѣйле а тоутоурора ле сокотѣще; при. є. сх. ка.

в҃. Кѣ пꙋрꙋрѣ ѧбли прин мꙋлте примéждїй а пъкáтелѡр; къ тот чѐ ѐ ѧ лꙋ́ме, пóхта трꙋ́пꙋлꙋй ꙗсте, ши десфътáрѣ ѡ́килѡр, ши фълїѧ вїецїй . а҃ . Іѡан, кап҃ . в҃ . сх҃ . ѕі.

г҃. Къ ѧтр'áлть кипь фоáрте ай фѝ нéпꙋтинчос, спре ѧкꙋнцюрáрѣ а мꙋ́лте ръꙋтѣц' . Мѧѳ . кѕ . сх҃ . ма҃ : превегѧ́цй шѝ въ рꙋгáц, ка съ нꙋ ѧтрáц ѧ испи́тѫ; къ сꙋфлетꙋль ѐ гáта, ꙗрѫ трꙋ́пꙋлꙋ-и слáбь.

д҃. Къ ни́че ѡ дáтѫ де лꙋ́крꙋ ашѧ̀ бꙋ́нь нꙋ́ те пóць при́нде, кꙋ́м' аꙋ сатáна, аꙋ ачáстѫ лꙋ́ме, аꙋ фи́рѣ тà чà здроби́тѫ, прѐ ти́не съ нꙋ́ те сминтѧ(с)кѫ, ши съ те ѧпїѧдече . в҃, солꙋн, кап҃ . в҃ . сх҃ . ні : ам' врꙋ́тѣ съ вїꙋ къ́трѫ вѡ́й (еꙋ Пáвел) ꙗръ Сатáна м'áꙋ сминти́ть . Ꙁахарїѧ, кап҃, г҃, сх҃ . а҃, в҃. Сатáна стà дѧ дирѣ́пта лꙋ́й, шѝ съ ѧпизмїѧ̀ кꙋ́ ель.

е҃. Къ ѧкѫ шѝ ѡáменїй лꙋй дмнезъꙋ чéй сфнцй, Нóе, быт, кап҃ . ѳ, сх҃ . кв. Лот бы́тїе кап, ѳі, сх, лв. Дѫвдь, в. Самꙋил, кап҃ . аі, сх, в . г ипроч. Соломон а . цар, кап . аі, сх, ра . аꙋ къзꙋт кънд ь с'áꙋ пъръсѣт' дѐ превегѣ́ре.

ѕ҃. Къ кꙋ́ превегѣ́рѧ дещептáтѫ вéй добъндѝ пáчѣ чà басви́тѫ (! l. бас—), а кꙋнощинцей сꙋ́флетꙋлꙋй; кáрѣ ꙗсте комóарѫ май скꙋ́м'пѫ ѧ лꙋ́ме . дѣан . кг . сх҃ . а҃ . еꙋ [Пáвель] кꙋ тóатѫ кꙋнощи́нца бꙋнѫ, ам' слꙋжит лꙋ́й дмнезъꙋ, пѣнѫ ѧнтр'ачáстѫ зѝ.

з҃. Къ ашà мáй лéсне вéй пꙋтà стà, ѧпроти́ва тꙋтꙋрѡ́р' испи́телѡр', ши ашà вéй пꙋтà фѝ гáта, шѝ прѐ мóарте, шѝ прѐ дáре дé сáмѫ ла зꙋ́а цюдéцꙋлꙋй . ашà с'áꙋ пъзи́ть Іѡси́фь дѐ кꙋрвїе . бы́тїе, кап҃ . лѳ, сх҃ . ѳ . і҃ . зикѣ́ндь : кꙋм ашь фáче ачест рѫꙋ мáре, ши аш греши́ лꙋй дмнезъꙋ? шѝ ꙗрѫ Лꙋк . ка, сх, лѕ : превегѧ́ц къ ашà вец' скъпà дѐ тоате чѐ сѣнть венитоаре.

и҃. Къ ѧтр'áлть кипь нꙋ вéй пꙋтà дà сáмѫ лꙋй дмнезъꙋ, дѐпре талáнтꙋль чѐ ц'áꙋ дáть . четѣ́ще ла Лꙋка кап҃ . ѳї, сх, еі, ѕі . ипроч:

ѳ. Къ ашà вéй пꙋтà астꙋпà гꙋ́риле пиз'мáшилѡрь тѣ́й, кáрїи хꙋлéск' вїаца та . а҃ Самоил кап҃ . кѕ, сх, ка : ши зи́се Сáꙋл : греши́т-амь, ѧтоарнъ-те ѧнапои фїюль мїеꙋ Дѫвде; ꙗка еꙋ ам' фъкꙋ́ть небꙋнѣ́ще, ши фоáрте тáре ам' греши́ть.

і҃. Къ ашà вѡр лъꙋдà тѡц лѣ́цѧ та, дѐ вéи пꙋ́ртà гри́же бꙋнѫ прѐ вїаца тá, ши пре трáюл' тѣꙋ кꙋ́ алцїй . Мѧѳ, кап҃ . е҃, сх, ѕі : ашà съ лꙋминѣ́зе лꙋми́на вóастрѫ ѧнайнтѧ ѡáменилѡрь, кà съ вáзѫ фаптеле вѡ́астре чѣ́ле бꙋ́не, шѝ съ

прослъвáскѫ пре тáтъл вѡстрꙋ, чела че ѩсте ѧ чéрюре. шѝ ѩрѫ а, Пѣтрꙋ, кап. в҃, сх҃. а҃, в҃, четѣіме.

Pentru înbrăcăminte. (Fol. 25a—28a.)

аі҃. Л. К. Дáрѫ кꙋ ѧбръкъминтеле мѣле съ нꙋ грешéск' чѐ лꙋкрꙋрѝ трéбꙋе съ ціѭ?

Р. П. а҃. Лбръкъмѝнтеле нѝче прѣ фълоасе нѝче прѣ прóасте съ нꙋ фіе; чѝ дꙋпъ врѣме, дꙋпѫ пꙋтѣре шѝ кꙋмь съ кꙋвѝне кътръ дерегъторіѧ та, съ-ць фіе ѧбръкъмѝнтеле. Мѡ, а҃, сх҃, и҃: чéѧ чѐ пóартъ вешмѝнте мóн, ѧ кáсе кръéщѝ сѣить.

в҃. Фъптꙋ́ра шѝ фóрма хáйнелѡрь тáле съ фіе дꙋпъ ѡбичáюл' крещннéскь; ѩръ фръмсѣцѣ ханнелѡр' мꙋерéщѝ чáртъ дмнезѣꙋ прин Ісаїѧ проркꙋл' кап. г҃, сх҃, з҃ ипроч.

г҃. Хаинеле тáле съ нꙋ фіе здробитꙋ́рѫ фірей тáле, чѝ съ фіе арътáре шѝ мъртꙋріе миніцїй тáле чéй трѣзве, шѝ сфцїей, гъндѝндь пре чѐ фолóсꙋрѝ ц'аꙋ дат ціе дмнезѣꙋ ѧбръкъминтеле; кáре фолóсꙋрѝ сѣнть ачáстѣ:

а҃. Пéнтрꙋ ачáстѫ лѝпсѫ, кꙋм' трꙋпꙋль тѣꙋ чéль досъдѝть, ѧпротѝва врéмилѡр ѡцѝ съ съ скꙋтáскѫ. при, ла҃, сх҃, ка҃: нꙋ-ш тѣме [мꙋáрѣ мꙋнчитóаре] глóата сѐ дѐ фрѝг', къ тóатъ глóата ей съ ѧбрáкѫ ѧ дóаѡ хáине.

в҃. Пентрꙋ чѝнстѣ, кꙋм' рꙋшѝнѣ голичѝóней тáле съ акóперѝ быт. г҃, сх҃, з҃: атꙋнчи ли сѫ дешкѝсърѫ лѝрь ѡкїй ка съ кꙋноаскъ къ сѣнт' гóлѝ, ши дин фрꙋ́нзъ де смокѝн' ѧш фъкꙋрѫ акоперемънт'.

г҃. Пентрꙋ фолóсꙋл', кꙋм лꙋкрꙋ́л' дерегъторій тáле мáй бѝне съ пóцѝ испръвѝ. Іѡань г҃і, сх҃. д҃.

д҃. Пентрꙋ фръмсѣцѧ, шѝ вáза чѐ аи ѧтре оáменѝ, прѐкꙋм' съ кꙋвѝне дерегъторіей тáле. в҃, Самоил. г҃і, сх҃, нї: ерà Ѳамáра ѧ хáйне пестрѝце фоарте фрꙋмóасе, кꙋм' ерà деприннсь а пꙋртà фѣтеле крáилѡрь.

е҃. Пентрꙋ оусебитꙋ́ра дѐкътръ áлцїй; съ съ кꙋнóаскъ, мꙋéриле дин бърбáцѝ, бътрѣнїй динь тѝнерѝ, дерегътóрїй динь сꙋрꙋмáнѝ, прѐꙋцїй дин' мирѣнѝ, богáцїи дин' сърáчѝ, ши дóмнїи дин' слꙋ́цѝ, ипроч. съ съ поатъ оусебѝ. д҃, Моусѐ кв҃, сх҃, е҃: мꙋáрѣ съ нꙋ ѧбраче хáине бърбътéцѝ, нѝче бърбáтꙋл хáине мꙋерéщи съ нꙋ ѧбрáче, къ лꙋй дмнезѣꙋ ѩсте

оурѣть кáре фáче ашѣ; быт. лз҃, сх҃, г҃: ꙗръ Іиль юбїѧ пре Іѡсифь, шї-й фъкꙋ ѡ хáинъ фрꙋмóасъ пестрúцъ. Єстфирь ѕ҃, сх҃, ѳ҃, і҃, аі: ѧбръкáръ прѐ Мардохéꙋ ѧ хáине кръéцй. исход, ки, сх҃, г҃, д: порꙋн'чѣще дмнезѣꙋ лꙋи Моѵсѝ съ фáкѫ лꙋй Ѧрóнь вешмúнте преꙋцéцй. Лꙋк. з҃, сх҃, ке: кáре съ ѧбрáкъ ѧ вешмúнте скꙋмпе, ѧ кꙋрциле крáюлѡр (!) сънт'; Софóнїѧ а҃, сх҃, и: лáꙋдъ-сѫ дмнезѣꙋ тꙋтꙋрóра ачелѡ́ра, че с'áꙋ ѧбръкат ѧ хáине стрéине. ꙗръ ѧтр'ачѧстѧ ѧ тóате съ сокотéцй, къ ачѣѧ хáинѫ съ пóрцй, кáре ѡ пóцй шѝ плътѝ. ꙗрѫ ѧкъ нúче прѣчѣѧ нꙋ трéбꙋе а къꙋтà, каре пóцй плътѝ шѝ кърїѧ пóцй дà прéцꙋл'; чѐ май тáре сокотѣще: кáде-ци-сѫ цíе съ ѡ пóрцй? шѝ прѐ чѐ вей съ келтꙋéци? къ тóт' дѣꙋна мáй бúне ꙗсте де кътꙋ-ц' ацюнце пꙋтѣрѧ, кꙋ чевà съ тѐ пóрцй май прѐ цóс' ѧтрꙋ̀ ѧбръкъминтеле тáле, декѣть мáй прѐ сꙋск дѐ пꙋтѣре-ц'; къ атꙋнчй н'áй чинстѝ, чѐ ан ръсъпѝ дáрꙋриле че ц'áꙋ дáть дмнезѣꙋ; шѝ май тáре ан пꙋне мъртꙋрíе ѧпротúва тà деспре трꙋфїѧ инимїй тáле, декѣть деспрѐ смерéнїе, ѧкъ шѝ алтѡ́ра ан фѝ пилдъ сминтитóаре. Єзекїил, кг҃, сх҃. е҃, ві.

Pentru părinţĭ vitregĭ. (Fol. 63b—66a.)

ке҃ѕ. Л. К. Дáрѫ пърúнцїй вúтрецй ши мꙋмѣниле мáщехъ, чѐ лꙋкрꙋре трéбꙋе съ цíе, кꙋм' ѧ фаптеле фечóрилѡрь шѝ фѣтелѡр фїѧстри кà съ нꙋ трѣкъ лꙋкрꙋль вреднічíей?

Р. П. а҃. Трéбꙋе съ гъндѣскѫ, къ ѧкѣт с'áꙋ ѧпреꙋнáть ѧтр'ꙋ́на пърнцїй лѡрь ѧ късъторíе, атꙋнчй ачѣѧ легътꙋрѫ с'áꙋ фъкꙋ́ть шѝ кꙋ ачéй фечѡ́рй шѝ фѧте фїѧстри. Єфес д҃. сх҃. д.

в҃. Кѣндь пърúнцїй лѡр ѧ късъторíе с'áꙋ ѧпреꙋнáть, атꙋнчй нꙋмай декѣт дмнезѣꙋ ꙗꙋ дат' прѣчéѧ сꙋпть пꙋртътꙋ́ра де грúже а лѡр.

г҃. Къ ѧтр'áлть кúпь нúче кꙋмь нꙋ вѡр пꙋтѧ̀ арътà дрáгосте деплин оунꙋль кътрѫ áлтꙋль, де нꙋ вѡрь фѝ лѡр дрáцй ши фечóрїй лѡр, кꙋ кáрїи с'áꙋ ѧпреꙋнáть.

д҃. Ши ачáста трéбꙋе съ гъндѣскъ, къ тóт' óмꙋль трéбꙋе съ фíе милóсь кътръ сърáчй, шѝ кътрѫ кáрїй н'áꙋ нúче ѡ трѣбѫ; кꙋ кѣть май вартóсь дáрѫ тáтъль вúтрег' ши мꙋма мáщехѫ кътрѫ фїѧстрїи лѡрь.

е҃. Шѝ ачáста трéбꙋе съ кáꙋте, къ дꙋпѫ че аꙋ мꙋрúть тáтъль аꙋ мꙋма ачелѡр сърáчй, атꙋнчй аꙋ ръмáсь фъръ де

та́тъ аѹ̆ фъръ де мѹмѫ; пентрѹ ачѣ́ѧ фо́арте лѧѹ̆ фо́ст' ли́псѫ де пѹртътóрѹ̆ де гри́же.

ѕ҃. Шѝ ача́ста тре́бѹе съ по́арте .ѧ. ми́ите пъри́нцїй ви́трецѝ, шѝ мѹмъ́ниле ма́цехъ, къ шѝ кѹко́нїи лѡр потъ ръмъна̀ ла съръчі́е, ка шѝ ачѐѧ; де́чи ашà тре́бѹе съ фа́кѫ, кѹ прѹ́нчїй ръма́ший съра́чѝ дѐ а́лтѹль, кѹм' арѫ пофтѝ ши ѝ съ фа́кѫ а́лцїи кѹ кѹко́нїй лѡр .ѧ. ли́псѫ ка ачѣ́ѧ.

з҃. Шѝ ача́ста тре́бѹе съ гъндѧскъ, къ кѹ ачѣ́ѧ сокотї́нцъ [ми́лъ] а съра́чилѡр, пѹтѣ́-вѡр добъндѝ шѝ ѝ .ѧнаи́нтѣ алто́ра нѹ́ме кѹнь шѝ дра́госте; ши ашà вор' пѹтà ацепта̀ ши ѝ дѹ́нъ мо́артѣ лѡр мѹ́лть ки́не прѐ съра́чїй лѡ́рь.

и҃. Къ .ѧтр'а́лть кип нѹ вѡр пѹтà .ѧкѹнцюрà деспрѐ ѝ цюдека́та чà рà кѹ ка́ре аѹ̆ депри́нсь а хѹлѝ пре пъри́нцїй ви́трецѝ, ши пре мѹмъ́ниле ма́цехѫ, пентрѹ ръѹта́тѣ шѝ немил(о)стики́рѣ кѹконилѡр съра́чѝ.

Ѝ҃ръ ка́рїй вѡр врà съ-ш' испръва́скъ кѹ̆ ла́ѹдѫ дерегъторі́ѧ крецинѣ́скѫ, ачѣ́сте лѹ́крѹре тре́бѹе съ фа́кѫ:

а҃. То́кма ка .ѧшишь прѐ фечо́рїй лѡр, ашà съ съ невоѧ́скъ кѹ то́атѫ пѹтѧ́рѣ ши невоѝнца, а крѣ́це пре фечо́рїй фїѧ́стри, ши съ-ѝ крѣ́скѫ .ѧ. лѣ́цѧ дирѧ́птѫ шѝ .ѧ. фри́ка дмнезъѧ́скѫ.

в҃. Май мѹ́лт' съ ра́бде фїѧ́стрилѡр, декѣ́ть прѹ́нчилѡр лѡ́рь; къ де вѡрь че́ртà та́ре пре фїѧ́стри, кѹ мѹ́лть, ши май кѹрѣ́ндь ва ешѝ кѣ́стѣ чà рà, декѣ́ть кѣ́ндь вѡр чертà прѐ аи лѡр прѹ́нчѝ.

г҃. Прѣча́ста съ съ невоѧ́скѫ, кѹм кѣ́ть пѹци́нь че аѹ̆ ръма́сь фїѧ́стрилѡрь де пъри́нцїй лѡ́рь че́й бѹ́нѝ, .ѧ. то́ть ки́пѹль, дмнезъѧ́це ши кѹ ма́ре гри́же съ спорѣ́скъ авѹцїѧ̀ съра́чилѡр.

д҃. Съ нѹ дà кѹ сѣ́ла фърѫ де во́е пре фїѧ́стрїй лѡр прѐ късъторі́е. ѿръ май къртос кѹ̆ прилѐжѹль късѫторі́ей съра́чилѡрь, съ нѹ́-ш' ка́ѹте лѡр добѣ́ндѫ, кѹмь аѹ̆ депри́нсь мѹ́лцѝ а фа́че.

LXXXVI.

1688.

Библїѧ адекѫ дꙋмнезеѩска скриптꙋръ . . . . . Типъ-рꙋтꙋ-с'ꙋ ѧтѫю . ѧ скáꙋнꙋль митрополїей бꙋкꙋрéщи-лорь . . . . . ла анꙋль дела фáчерѣ лꙋмїй . зрчз ѩръ дела спъсéнїѧ лꙋмїй ахпи ѧ лꙋна лꙋи ноéм'ври ѧ ї зйле.

(Folio, IV foĭ nepag. + 932 paginĭ + 1 foae.)

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Іоань Шърбань Катакозинò Басарáбъ Воевòдь, ден мила лꙋй дмнзѣꙋ дмнꙋ, ши бирꙋитóрю а тóатъ оугровлáхїѧ.

Чéлор che съ áфлъ лъкꙋитóрю сꙋпть стъпѫнирѣ нóастрѫ, прѣ сфнцитꙋлꙋй митрополит' кирь Ѳеѡдóсїе, юбитóрилор де дмнзѣꙋ епúскопи, прѣ кꙋвїѡшилор егꙋмени, смерúцилор прéѡци, благорóд'ничилор божри, ши тꙋтꙋрóр чéлора-л'ал'ци православ'ничилор крещúни, чéл' дела дмнзѣꙋ ажꙋтꙋрю пофтúмь.

Вржндь съ съ дꙋкъ ден' лꙋмѣ ачáста прѣ бꙋнꙋл' ши оунꙋл' пꙋтѣрникь дмнзѣꙋ, дом'нꙋл' нóстрꙋ, Іс. Хс. ши нꙋмъ-ржн'дь ѧ мѫниле крединчóшилор слꙋцилор сáле, талáн'тꙋл' чел де требꙋúн'цъ, кꙋ мáре арътáре лѣꙋ порꙋн'чит' зикѫн'дь: негꙋцитори́ци пънъ вою вени́ . . . . . ши ачáста пентрꙋ че? пен'трꙋ къ áре а не лꙋà сáма ши пен'трꙋ ачѣстѣ ши пен'трꙋ добѫн'да лóр. кѫн'дь? пънъ вóю вени́, зúче, адекъ ла адѡà вени́ре, ла чѣ ѧфрикошáтъ ши прѣ дирѣптъ жꙋдекáтъ. прѣ дирѣптъ ѧй зúкь, пен'трꙋ къ ла ачáста, жꙋдекътóрюл' ка оунь дмнзѣꙋ нꙋ пóате съ грешáскъ, грешúцїй нꙋ поть съ-шь аскꙋнзе грешалеле лóрь, ши ръспꙋнсꙋл' че ѫсте съ фїе нꙋ се май префáче; прéкꙋм' съ вѣде дáръ, пꙋцúнъ ѫсте врѣмѣ ѧтрꙋ кáре авéм' а негꙋцитори́ талáнтꙋл' дмнзѣéскꙋлꙋй дарь. ши аꙋзѫндь ачáста, еꙋ смерúтꙋл' дмнь ден гꙋ́ра дмнꙋлꙋй мїеꙋ адѣсе а зúче: привегѣци, къ нꙋ цúци ѧ че чáсь дмнꙋл' нóстрꙋ вúне, кꙋноскꙋтꙋ-мї-ам' даторїе непъръсúтъ, маи наинте де а сосй сфѫршúтꙋл' немерничїей мѣле, дꙋпъ дáрꙋл' че ми с'ꙋ дат' ден мúла лꙋи дмнзѣꙋ, съ негꙋцитоpéскь дꙋхов'ничáска негꙋциторїе, ши съ дáꙋ чéлор че сѫнть сꙋпть аскꙋлтáрѣ нóастръ талáндꙋл' каре м'ꙋ ѧкрезꙋт' дмнꙋл'. ши ачáста ам' фъкꙋт

ла тъл'мъчи́рѣ ачéцїи сфи́те скрипітꙋ́ри, фъкѫ́нді мꙋ́л'тъ невои́нцъ ши дестꙋ́лъ кел'тꙋа́лъ; деспре о па́рте пꙋи́нді даскали цїꙋ́ци фо́арте ден' ли́м'ба елинѣ́скъ, пе прѣ ѧцеле́пітꙋл' чел' ден'трꙋ да́скали але́сь ши архїерѣ́ꙋ Германонисі́сь, ши дꙋ́пъ петрѣ́черѣ лꙋ́и прѣ алцїи ка́ре с'аꙋ ѧтѫм'пла́т', ши деспре алтъ па́рте а но́щри о́амени ай ло́кꙋлꙋй, нꙋ́ нꙋмай педеѱи́ци ѧтрꙋ а но́астръ ли́м'бъ, че ши де ли́м'ба елинѣ́скъ авѫ́н'дь цїи́н'цъ, ка съ о тъл'мъчѣ́скъ. ка́рїй лꙋѫ́н'дь лꙋми́нъ ши деи́тр'а́л'те азвоаде (! l. из—) ве́ки, ши алътꙋрѫ́ндꙋ-ле кꙋ чел' елинѣ́скь ал' челор. о. де даскали, кꙋ врѣ́рѣ лꙋ́й дмнзѣ́ꙋ о а́ꙋ съвѫ́рши́ть прѣкꙋ́м' съ вѣ́де. ши мъка́ръ къ ла оу́неле кꙋвин'те съ фїе фо́сть фо́арте кꙋ нево́е тъл'мъчито́рилор пеи́трꙋ стрим'та́рѣ ли́м'бїй ромънéци; ѩръ ѧкъш' авѫ́н'дь пи́л'дъ прѣ тъл'мъчито́рїи лати́нилор ши словѣ́нилор, прѣкꙋ́м' ачéѧ аша́ ши ан ноцри лѣ́ꙋ лъса́т' прѣкꙋ́м' съ чите́скь ла чѣ елинѣ́скъ. ши дꙋ́пъ испръви́рѣ тъл'мъчи́тꙋлꙋй ачéцїй фолосито́аре ши сфи́нте остенѣ́ле, лꙋѫ́н'дь дꙋ́пъ кꙋ́м' съ ка́де ши во́е дела сфи́нта ши мꙋ́ма но́астръ бесѣ́река чѣ ма́ре, с'аꙋ да́т' ѧ типогра́фїе де с'аꙋ типъри́т' ѧ сфи́нта митрополїе ден' бꙋкꙋре́ци, фїи́н'дь архїерѣ́ꙋ ши пъсто́рю крещинéскꙋлꙋй ачéстꙋѧ норо́дь, прѣ сфи́цитꙋль пъри́н'теле но́стрꙋ ки́рь Ѳеѡдо́сїе митрополи́тꙋл.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.*)

Дꙋмнезеаска скрипті́ꙋръ вѣ́ке ши но́аѫ. фа́черѣ. ка́п' а.

1. Де'нч'епꙋт аꙋ фъкꙋ́т дмнзѣ́ꙋ че́рюль ши пъмѫ́н'тꙋл'. 2. Ѩръ пъмѫ́нтꙋл' ера́ неквъзꙋ́тъ ши нетоки́ть, ши ѧтꙋнѣ́рек' зъчѣ дѣсꙋ́пра преще́ чéль фъръ де фꙋ́н'дь, ши дхꙋл' лꙋ́й дꙋм'незѣ́ꙋ съ пꙋрта́ дѣсꙋ́пра апей. 3. Ши зи́се дмнезѣ́ꙋ съ съ фа́къ лꙋми́нъ, ши съ фъкꙋ́ лꙋми́нъ. 4. Ши възꙋ́ дмнезѣ́ꙋ лꙋми́на къ ѫсте бꙋ́нъ, ши осебѝ дмнзѣ́ꙋ ѧтре ми́жлокꙋл' лꙋ́мийїй, ши ѧтре ми́ж'локꙋл' ѧтꙋнѣ́рекꙋлꙋй. 5. Ши нꙋмѝ дмнзѣ́ꙋ лꙋми́на зїѡ, ши ѧтꙋнѣ́рекꙋл' нꙋмѝ но́апте. ши съ фъкꙋ́ са́ръ, ши съ фъкꙋ́ дименѣ́цъ, зы́ оу́на. 6. Ши зи́се дмнзѣ́ꙋ: фа́къ-се ѧтъриті́ꙋръ ѧ ми́ж'локꙋль апей, ши съ фіе ѡсебито́аре ѧтре апъ ши ѧтре апъ, ши съ фъкꙋ́ аша́. 7. Ши фъкꙋ́ дꙋм'незѣ́ꙋ ѧтъриті́ꙋра, ши осебѝ дꙋмнезѣ́ꙋ ѧтре мижлокꙋл' апеи ка́ре ера сꙋ́пітъ ѧтъриті́ꙋра, ши ѧтре ми́ж'локꙋль апеи че ера́ дѣсꙋ́пра ѧтъриті́ꙋрїи.

---

*) cf. 1582 maĭ sus pag. 33 şi 1683 maĭ sus pag. 264.

8. Шй нꙋмй дмнезъꙋ ѧтъритꙋра, чѣрю . шй възꙋ дмнзъꙋ къ ѫсте бине, шй съ фъкꙋ сáръ шй съ фъкꙋ дименѣцъ, зй адѡа. 9. Шй зйсе дꙋм'незъꙋ : адꙋне-се апа чѣ де сꙋнїть чѣрю, ѧтр'о адꙋнáре, шй съ съ ивѣскъ оускáтꙋль. 10. Шй нꙋмй дꙋмнезъꙋ оускáтꙋл' пъмѫнїть . шй адꙋнъриле апелорь нꙋмй мъри, шй възꙋ дꙋмнезъꙋ къ ѫсте бине. 11. Шй зйсе дꙋм'незъꙋ : ръсáръ пъмѫнтꙋль бꙋрꙋїанъ де ꙗрбъ, съмънътóаре съмѫнцъ дꙋпъ фѣлю-шь, шй дꙋпъ асъмънáре-ш', шй лéмнь родитóрю фъкѫндь рóадъ, кърꙋѧ съмѫнца лꙋи ѧтр'ѫнсꙋль дꙋпъ фéлю-шь пре пъмѫнть, шй фꙋ ашѧ. 12. Шй скóасе пъмѫнтꙋль бꙋрꙋїанъ де ꙗрбъ съмънътóаре съмѫнцъ дꙋпре фѣлю шй дꙋпре асъмънáре, шй лéм'нь родитóрю кáре фáче рóадъ, кърꙋѧ съмѫнца лꙋи ѧтр'ѫнсꙋль, дꙋпре нѣм' пре пъмѫнть; шй възꙋ дмнзъꙋ къ ѫсте бине. 13. Шй съ фъкꙋ сáръ, шй съ фъкꙋ дименѣца, зй атрéѧ.

Deuteronomium cap. XXXII, v. 1—26. (pag. 150—151.*)

Ѧ дóа лѣце кáп' лв.

1. Ѩ амйнте чѣрюле шй вóю грънй, шй аꙋзъ пъмѫнтꙋл' кꙋвйнтеле дентрꙋ рóстꙋл мїеꙋ. 2. Нъдеж'дꙋїскъ ка плóаѧ ръспꙋнсꙋл' мїеꙋ, ши съ съ погóаре ка рóѡа кꙋвйнтеле мѣле, ка плóаѧ пре трóскот', шй ка нинсóарѣ пре бꙋрꙋїан'. 3. Кѣчи нꙋмеле дмнꙋлꙋй амь кемат, дáци мърйре дмнзъꙋлꙋй нóстрꙋ. 4. Дмнзъꙋ, адевърáте фáптеле лꙋй, шй тóате кѣиле лꙋй жꙋдекѣци . дмнзъꙋ крединчѡс, шй нꙋ ѫсте стрѫм'бътáте ѧтрꙋ ел' . дирéпть шй сфнть дмнꙋль. 5. Грешйт-аꙋ, нꙋ лꙋй фїй хꙋлйцй, нѣм' стрѫмбь шй дестръмáт'. 6. Ѧчѣстѣ дмнꙋлꙋй ръсплътйц'? ачéста, нърѡд' небꙋн' шй нꙋ ѧцелéпть; нꙋ ачéста тáтъ-тъꙋ тѣꙋ агѡнисйть пре тйне шй тѣꙋ фъкꙋт шй тѣꙋ зидит? 7. Ѧдꙋчеци-въ аминте де зйлеле вѣкꙋлꙋи, причѣпеци дáръ анїи, нѣмꙋриле нѣмꙋрилор; ѧтрѣбъ прѐ тáтъ-тъꙋ шй ва повестй цїе, пре чéи мáи бътрѫни декѫть тйне шй вóр' спꙋне цїе. 8. Кѫндь ѧпърцїѧ чель ѧнáл'ть лйм'биле, кꙋм' аꙋ съмънáт' прѐ фїїй лꙋй Ѧдáмь; аꙋ пꙋсь хотáръле лйм'билорь, дꙋпъ нꙋмърꙋл' ѧцерилор' лꙋй дмнзъꙋ. 9. Шй съ фъкꙋ партѣ дмнꙋлꙋй, норóдꙋл' лꙋй Ѩков', ѧпърцѣлъ мощенйрей лꙋй, Ісраїль. 10. Л'áꙋ дестꙋлáт' прѐ ел ѧтрꙋ пꙋстїе, ѧтрꙋ сетечюнѣ áрдерїй, ѧтрꙋ фъръ де апъ; ѧкꙋнѫжꙋрáтꙋ-л'áꙋ прѐ ель шй л'áꙋ чер'тáт' прѐ ел', шй л'áꙋ пъзйт' прѐ ель ка лꙋмйна

---

*) cf. 1577 mai sus pag. 14.

окюлуи. 11. Ка вул'турулъ кжндъ арь акоперй кююбул' (!) луй, шй прѐ пуїй луй ау похт'ит' слобозиндъ арипиле луй, ау прїнмит' прѐ еи, шй ѿу луат' прѐ еи прѐ дупъ капул' луй. 12. Дмнул' сжнгур' ѿу адуск прѐ еи, шй нуе ера .прѐеунъ ку еи думнезѐ стрїїнй. 13. Ѿу суит' прѐ еи пре въртуттѣ пъмжнтулуй, ѿу хрънит' прѐ еи ку роаделе царенилор', ау суп'ть мїжре ден пїатръ, шй оунтъ де лѐм'ну ден' въртоасъ пїатръ. 14. Оунтъ де вачи ши лаїте де ои, ку гръсимѣ мїе(и)лор' шй а берѐчилшрь, а фін де таури шй де цапи, ку сѐул' муш'килорь грѣулуи, шй сжнце де стругурь ау бъут' вин. 15. Шй мъникъ Ѿковь шй съ сътуръ, ши звѣрлй чѐль юбить, съ оунсе, съ .рн'грѣшъ, съ лъцй, шй пъръсй прѐ дмнезѣ, чѐла чѐ л'ау фъкут' пре ель, шй съ ѡсибй де ла дмнзѣ мжнтуйторюл' луи. 16. Мъ скърбиръ прѐ стрїїни, .ртру оурѣчюнеле лорь м'ау амържть пре мине. 17. Ѿу жжртвуйть драчилшрь шй ну луй дмнзѣ, ла дмнзѣи карїй н'ау цїут; нои шй проаспецї ау вениїт', прѐ карїй н'ау цїут' пъриницїй лшрь. 18. Прѐ дмнзѣ чѐла че т'ѣ нъскут' ан пъръсит', шй ан оунтат' пре дмнзѣ чѐла че тѐ хрънѣцїе. 19. Ши възѐ дмнул' шй ръв'нй, шй съ скжрбй пѐнтру оурцїж фінлор лшрь шй фѣтелшрь. 20. Шй зисе: .ртоарче-вою де кътръ еи фаца мѣ, шй вою аръта чѐ ва фй лшрь ла чѣ де апои; кѣче нѣм' .ртортु жсте, фіе (!) ла кареи ну жсте крединицъ .ртру еи. 21. Єи м'ау ръв'нїть пре мине, ну ка прѐ дмнзѣ, м'ау скърбить ку кипуриле лшрь, шй еу вою ръв'нй прѐ еи, ну ка пре лим'бъ; прѐ лим'бе фърь минте вою оурцисй прѐ еи. 22. Кѣче фок' с'ау ацъцат' ден'тру мжнїж мѣ, ва арде пън .р ѿдул' чел' маи де жось, ва мжнка де тшт' пъмжнтуль шй родуриле луй, ва арде темелїиле мунцилшрь. 23. Ѿдунавою ла еи рѣле, ши съцециле мѣле ле вою съвжршй ла еи. 24. Топиндु-съ ку фоаме шй ку мжникаре де пасъри, шй дешъларе денапои невиндекатъ, диніци де жжганїй вою тримите ла еи ку мжніе, каре-н траґь пре пъмжнїть. 25. Ден афаръ и ва десфечорй сабїе, шй ден къмѣри фрика, тинерел' ку фечоара, сугъторю ку чѐль ашъзат' бътржнь. 26. Ѕис-ам': съмъна-и-вою прѐ еи, шй вою потолй дѐн'тру ѡамени поменирѣ лшрь.

Psalm 2. (pag. 382.)

Ѱал'муль луй Двдь. в.

1. Пѐнтру чѐ с'ау .рфїербжнтать лим'биле, шй норо́аделе ау куцетат' дешарте? 2. Стътут-ау апроапе .рпъраційй пъмжнтулуи,

шѝ боѧрїи с'ѧ адꙋна́ть ѧтр'ꙋнѝ ло́к', асꙋпра дмнꙋлꙋи шѝ асꙋпра оу́н'сꙋлꙋи лꙋ́й. 3. Съ рꙋ́м'пемь легътꙋ́риле лѡ́р' шѝ съ лепъдъм' де пре́сте но́и жꙋгꙋл' лѡ́рь. 4. Че́л' че лъкꙋѧ́ще ѧ че́рюри ва бат'жорѝ (! l. батжокꙋрѝ) прѐ джнїй, шѝ дмнꙋл' ва дефъима̀ пре еи. 5. Ѧтꙋ́н'чѣ ва грълѝ кътръ джн'шїи кꙋ оур'ціѧ лꙋ́й, шѝ кꙋ мъніѧ лꙋ́й ва тꙋрбꙋра̀ пре джнїй. 6. Шѝ еꙋ мъ пꙋ́ш ѧпъра́т' де джн'сꙋль пре́сте сїѡ́н', мꙋ́н'теле че́л' сфнт' ал лꙋ́й, повести́н'дь порꙋ́н'ка дмнꙋлꙋи. 7. Дмнꙋл' зи́се кътръ ми́не: фїюл' мїеꙋ еци тꙋ̀, еꙋ а́стъзи тѣ́м' нъскꙋ́ть. 8. Чѣ́ре дела̀ ми́не, ши-ц' вою да̀ ціе ли́м'би мощени́рѣ та̀, шѝ цинѣ́рѣ та̀ ма́рцинниле пъмѫ́н'тꙋлꙋи. 9. Па́ще-вей пре джн'шїй кꙋ тоѩг' де фїе́р', ка ва́селе а ѡла́рюлꙋи здроби́-веи пре джн'шїй. 10. Шѝ акꙋ́м' ѧпъра́цилор', причѣ́пеци, чер'та́ци-въ тоци че́ѧ че жꙋ́декъ пъмѫ́н'тꙋль. 11. Слꙋжи́ци дмнꙋлꙋи кꙋ фри́къ, шѝ въ бꙋкꙋра́ци лꙋ́й кꙋ кꙋтре́мꙋр. 12. Ѧпꙋка́ци ѧвъцътꙋ́ра ка нꙋ̀ кжнд-а́и се ва̀ мъніѧ дмнл', ши вещи перѝ ден' калѣ чѣ дирѣ́п'тъ. 13. Кжн'дь съ ва̀ ацъца̀ де гра́бъ мъніѧ лꙋ́й, феричиц то́ци че́ѧ че недеждꙋ́ци прѐ джнсꙋль.

Faptele Apostolilor cap. VI. (pag. 835—836.)

Фа́п'теле Апо́столилор'. кап. ѕ.

1. Шѝ ѧ зи́леле ачѣ́стѣ ѧмꙋл'ци́н'дꙋ-се оучени́чїи фъкꙋ́тꙋ-с'ѧ ръп'ци́ре ели́нилор, кътръ евре́и, кѣчи съ тречѣ кꙋ ведѣ́ре, ѧтрꙋ слꙋ́жба чѣ де тоате зи́леле, въдꙋвиле ло́рь. 2. Шѝ кемѫ́нь чеи. ві. мꙋл'ци́мѣ оучени́чилор' зи́серъ: нꙋ̀ ѐ плъкꙋ́т' но́и, пъръсѫ́н'дь кꙋвѫ́н'тꙋл' лꙋ́и дмнзѣ́ꙋ, а слꙋжѝ ла мѣ́се. 3. Сокоти́ци дере́пть ачѣ́ѧ фра́цилор, ша́п'те оа́мени ден'трꙋ вои, мър'тꙋри-си́ци фїинд', плини де дхꙋ́ль сфнть, шѝ де ѧцелеп'чю́не, прѐ ка́рїи вом пꙋ́не пре́сте трѣ́ба ача́ста. 4. Ѝръ но́и ла рꙋгъчю́не шѝ ла слꙋ́жба кꙋвѫ́н'тꙋлꙋи вом ѧгъдꙋ́й. 5. Шѝ плъкꙋ̀ кꙋвѫ́н'тꙋл' ѧнаин'тѣ а тот норо́дꙋл, шѝ алѣ́серъ прѐ Сте́фан' бър'ба́т плин' де креди́н'цъ, шѝ де дхъ сфнть, шѝ прѐ Фи́лип' шѝ прѐ Прѡ́хор', шѝ пре Ника́нор' шѝ прѐ Ти́мон', шѝ прѐ Пар'ме́на, шѝ пре Никꙋла́ꙋ немѣ́рникь ан'тїѡхѣ́нь. 6. Прѐ ка́рїи ꙋ пꙋ́сь ѧнаи́нтѣ апо́столилор', шѝ рꙋгѫ́нꙋ-се ꙋ пꙋс' престе еи мѫ́ниле. 7. Шѝ кꙋвѫ́нтꙋл' лꙋ́и дмнзѣ́ꙋ крещѐ, шѝ съ ѧмꙋл'ціѧ̀ нꙋ́мърꙋл' оученичилор' ѧ ієрꙋсали́м' фо́ар'те. шѝ мꙋ́лтъ гло́атъ ден' пре́ѡци аскꙋл'та̀ креди́нцїи. 8. Ѝръ Сте́фан' пли́н' де креди́н'цъ шѝ де пꙋтѣ́ре фъчѣ̀ минꙋ́ни шѝ сѣ́мне ма́ри ѧтрꙋ норо́дь. 9. шѝ

съ скꙋлáръ оаре кáрїи ден'трꙋ чеи ден' адꙋнáре чéѧ че се зичѣ ан Левертúнилор' шѝ ан Киринéилор, шѝ ан Ѧлеѯандрѣнилор шѝ чéлор дела Килúкїѧ шѝ Ѧсїѧ, чертѫндꙋ-се кꙋ Стéфан. 10. Шѝ нꙋ пꙋтѣ съ стѣ .рпотрúва .рцелеп'чюнїи шѝ дх҃ꙋлꙋй кѣрꙋѧ грѣѝѧ. 11. Ѧтꙋичѣ ѧꙋ сꙋнꙋ́сь оáмени зикѫн'дь, къ ам' аꙋзúт' прѐ ель грѣúндь грáюри де хꙋ́лъ спре Мóѵси шѝ спре дꙋмнѣзѣꙋ. 12. Шѝ ѧꙋ .рѣтѣржтáт' пре норóдь, шѝ прѐ бѣтрѫни шѝ прѐ кѣр'тꙋрари, шѝ стѫн'дь асꙋ́прѣ-и .рл' апꙋкáрѣ пре ель ши-л адꙋ́серѣ ла сфат'. 13. Шѝ пꙋ́серѣ мѣртꙋрїи мин'ченóасе зикѫн'дь: омꙋл ачéста нꙋ пѣрѣсѣ́цїе грáюри кꙋ блестéм' а грѣнирѣ асꙋ́пра лóкꙋлꙋй чéлꙋй сфитѣ ачéстꙋѧ ши лéцїи. 14. Пен'трꙋ къ ам' аꙋзúт' пре ель зикѫн'дь: къ Іс. назаринѣнꙋл' ачéста ва сꙋрпà лóкꙋл' ачéста. шѝ ва скимбà обичѣиле, кáреле ѧꙋ дáт' нóаѡ Мóѵси. 15. Шѝ къꙋтѫн'дь ла ель тоци чéѧ че шѣдѣ .р адꙋнáре, възꙋ́рѣ фáца лꙋи ка о фáцѣ де .рцерь.

LXXXVII.

1689.

Молитѣвникь. изводит дин словенїе пре лимба рꙋмѣнѧскѣ ..... Тѵпѣритꙋ-с'аꙋ .р митрополїѧ Белградꙋлꙋй. анїй дмнꙋлꙋй ахпѳ април. ка де ѕил.

(4⁰, VI nepag. + 222 foĭ paginate + VII nepag.)

Învăţătura ispovedniculuĭ. (Fol. 51a—52b.)

Рѣндꙋїáла исповѣдáнїей.

(Шѝ дꙋпѣ ачѣѧ .рвáцѣ пре исповѣдник кꙋ тóатѫ смерéнїѧ.)

Фїюле! нꙋ-ць фїе грéꙋ а те покѣй, кѣче тѐ ѡсѣбéскь а стà афáрѫ дни бесѣрекѫ м де ѕúле, къ ашà ѫсте токмала де ла дмнеѕѣꙋ дáтѫ свнцилѡр апсли, ши прѣ кꙋвїѡшилѡр пѣринци; ка съ не кꙋрѣцим кꙋ́мь съ кꙋвúне, съ фúмь дестоиничь а не .рпреꙋнà трꙋ́пꙋлꙋи шѝ синцелꙋи дмиꙋлꙋй. къ ашà ѧꙋ .рвѣцат свнтꙋль Пáвел апсль грѣиндь: съ съ испитѣскѫ ѡ́мꙋль пре сúне, ши ашà дúнь пѣне съ мѣнѣнче, шѝ

ди́нь пъхáрь съ бѧ̀; къ чела че мънънкъ недестойник, ѡсѣнджь шїе мънѣнкѫ ши̇ бѧ̀, несокоти́ндь трꙋ́пꙋль дмнꙋлꙋй. ши̇ си́нгꙋрь дмнꙋль ѕи́че: нꙋ̀ дáрець свита кѣнилѡр. дерéпть ачѣ́ѧ, съ нꙋ́ май слꙋжи́мь похтелѡр пѣнтечелꙋй, че съ агонисимь пóаме дестóйниче покъи́ницей; съ не пꙋ́немь ѧпроти́вѫ лъкомїйлѡр. къ ни́че бóалеле трꙋ́пꙋлꙋй нꙋ̀ съ тъмъдꙋ́ескь кꙋ сáцїꙋль ши кꙋ бецїѧ, че̇ кáре съ ва пости̇ тáре, ачéла съ тъмъдꙋѧ́ще лéсие. къ вáре-кꙋмь ѧ́сте пъкáтꙋль ла гꙋстáре дꙋ́лче, ꙗ́ръ апóй амар ши кꙋ стрепезáлѫ; ашѣ̀ ши̇ покаáнїѧ, ѧкинъчюниле, постꙋль, пꙋци́нь съ арáтѫ кꙋ скърбѫ, ꙗ́рѫ апóй адꙋ́кь рóдꙋль бꙋкꙋрїей де вѣ́чи. къ грѣѧ́ще апостолꙋль: къ кꙋ мꙋ́лте скърбе ни съ кáде нóаѡ съ ѧтрѣ́мь ѧтрꙋ̀ ѧпъръцїѧ чéрюлꙋй лꙋй дмнѕъꙋ, ши невонтóрїи ѡ вóрь апꙋкà пре ѧ̀. ши ꙗ́ръ ѕиче: невóйци-въ де ѧтрáци пе пóарта чѧ̀ стръмтѫ, кáре дꙋ́че ѧ вїѧ́цъ, че пꙋци́ни сънть, кáрїй ѡ áфлѫ пре ѧ̀; къ пóрцїй чéїй стръм'те, ши̇ кѣлїй чеїй ѧгꙋ́сте ачѣ́стѧ сѣнть лꙋ́крꙋриле: фóамѧ, сѣ́тѧ, кꙋлкáрѣ пре пъмънть, ѧкинъчюниле, недѡрми́рѧ, смерéнїѧ, блъндѣ́целе, ръбдáрѧ асꙋпрѣ́лелѡр юби́рѣ де сърачь, плънсꙋль ѡ́кїлѡр, къ фъръ де плънись нꙋ пóате фи покъинца, къ плънсꙋль ѧ́сте покъинца адевърáтѫ. ши̇ кáре съ ѧтрóанъ (! l. ѧтóаринъ) ѡ дáтѫ де ла пъкáть, съ нꙋ съ май ѧтóарне ꙗ́ръ кà кѣнеле ла борътꙋ́ра сà, сáꙋ кà поркꙋль спълáть ꙗрѫ лà мочирлѫ; че съ ръвним чéлꙋй ди́ньтѣ́й пъкътóсꙋлꙋй фїю, кáре кꙋ покъи́нца аꙋ дешкис оу́шѧ ѧпъръцїей, ши ѧтъюлꙋй тълхáрю, ши кꙋрвей, вамъшꙋлꙋи ши алтора, карїи ѡ дáтѫ дѣ́ка съ пъръси́рѫ де пъкáте, нꙋ съ май ѧтóарсърѫ ꙗ́рѫ ла пъкáте. ашѧ ши тꙋ, фїюле, силѣ́ще-те съ фїй ашѧ̀: ѧ лóкь де мънкъчос ла бꙋкáте, фїй поститóрю. ѧ лок де беꙋтóрю, бѧ̀ áпѫ. ѧ лóкь де рѣ́сь, варсъ лакръми. ѧ лóкь де мърец, фїй смери́т. ѧ лóкь де пáть мóале, кꙋлкáре грѣ́. ѧ лѡ́к де свáдникь, фїй дръгостос, ѧ лóкь де врѫжбитóрю, фъкътóрю де пáче. къ де те веи покъи̇ ашѧ̀, аколѡ̀ вей фи фїю лꙋми́неи, ши фїю ѕилей; ши прин ачѣ́стѧ кѣ́й вéй ѧтрà ѧ лáтꙋрѧ фър де трꙋ́дъ, ѧтрꙋ ѧпъръцїѧ чéрюлꙋй. къ аꙋ ѕис дмнꙋл: фи́цн гата, къ нꙋ́ цни́ць ѕꙋ́а ши чáсꙋль кѣндь вà вени̇ свърши́тꙋль; къ нꙋ́ цим пънѫ кѣндꙋ-й вїѧ́ца нóастрѫ. ши̇ де не вà афлà мóартѧ ѧ пъкáте, мáй би́не съ нꙋ̀ фимь нъскꙋ́ци. дéчи съ не невóймь, ка съ лепъдѣ́мь сáрчина пъкáтелѡр нóастре ѧ де грáбѫ, ка съ тимпинѣ́мь лꙋминац ла лвїѧ́ре пре дмнꙋл, ръпи́(н)дꙋ-не спре нꙋ̀ѡри ѧ въздꙋ́хь, кѣндь ва вени̇ пре пъмънть ѧ слáва

пъринтелуй сѣу, съ цюдече вїйлѡр ши морцилѡр, ши съ плътѣскъ куи дуінъ лукрул луи.

Psalm 90. (Fol. 99a—99b.)

Ѱалом ч҃.

1. Кáреле петрѣче ѧтру аюторюл ѧнъліцáтулуи, ѧ коперемѣнтул дмн҃зъулуи чéрюлуй съ сълъшлуáще. 2. Зиче-ва домнулуи: фолоситóрюль мїéу éщи, ши скъпáрѣ мѧ, дмн҃зѣуль мїéу, ши спрѐ дѣнсь мѫ нъдеждуéскь. 3. Кѣ ачéла те ва избъвй де лáцуль вънътóрюлуй, ши де кувѣнтъ гълчевитóрю. 4. Ку спáтеле сáле оумбри-те-ва, ши сýптъ áрепиле луй те вей нъдеждуй; ку армѫ ѧкуцюрá-те-ва адевѣрул луй. 5. Ну те вей тѣме де фрїка нóщей, ши де съцáта че збóарѫ зуа. 6. Де лýкрулъ че сѫ петрѣче ѧтру ѧтунѣрек, де тъмпинáть, де дрáкуль де амїáзъзи. 7. Кънѣ-ворь де лáтурѣ тà мїй, ши зѣче мїй дѣ дирѣпта тà, ѡръ де тине нý съ ва апропїѧ. 8. Дсъ ку ѡкїй тъй вей сокотѝ, ши плáта пъкътóшилѡр вей ведѧ. 9. Къ ту, дмне, нъдѣждѧ мѧ, пусай пре чел де сус скъпáрѣ тà. 10. Ну ва вени кътрѫ тúне рѣу, ши бътáе нý съ ва апропїѧ кътръ сълáшул тѣу. 11. Къ ѧцерилѡрь сѣй порунчит-ау де тúне, съ те ферѣскѫ пре тúне ѧ тóате кѣйле тáле. 12. Спре мѣни пуртá-те-вѡр, съ ну кумвà съ съ ѧпїѧдече де пїáтрѫ пичóруль тѣу. 13. Пре аспúдъ ши пре василúскѫ вей пъшѝ, ши вéй кълкà лéуль ши бълáруль. 14. Къ спре мúне ау нъдеждуúть, ши-ль вóю избъви пре ѧсь; акоперú-л-вою пре ель, къ ау куноскýть нýмеле мїéу. 15. Стригá-ва кътрѫ мúне ши-ль вóю аскултà пре ѧсь, ку éль сѣнть ѧ скърбе, скóате-л-вою ши-ль вою слъвй пре ѧнсь. 16. Ку зúле лунци ѧплѣ-л-вою пре ель, ши вóю арътà луй спсенїѧ мѧ.

Molitva pe sălcĭ. (Fol. 184a.)

Мл҃тва ѧ думинек(а) флóрилѡр пе сълчи.

Дмне дмн҃зѣу, атóате цїйтóрюле! ту арътáшь корáбїѧ ѧ кúпуль бесѣречїй, ѧтре дирéптул ши оугодникуль тъу Нóе; ши вени́рѧ сфнтулуй тѣу дхъ вестúшь ку порýмбуль, адукѣндь кáре адýсѫ крангъ де маслин. ачéсть кúпь ѧмплýрѫ

коко́нїй жидове́ци, кѣндь те тъмпина́рѫ кꙋ стълпѣри ѧ-фрꙋнзи́те де маслин, стригъндь ши гръи́ндь : ѡса́ина ѧтрꙋ чей де сꙋс . ачéсть глас шѝ но́й робїй тѣй, кꙋ гла́сꙋри стригъм цїе : ѡсаина, бл҃сви́ть че́ла чѣ́й вени́ть; шн ꙗ́ръ ве́й венѝ съ ꙗ҃ю́дечи ѧ дерепта́те, кꙋ та́тъль ши кꙋ дх҃ꙋль сф҃нть, акꙋ́м' шѝ пꙋ́рꙋрѧ ши ѧ вѣ́чїй вѣ́чилѡр . Ѧмин.

LXXXVIII.

1691.

(Ms. bibl. centr. No. 15.)

Ѧнанїа їермонах : Вїа́ца прѣ кꙋвиѡсꙋлꙋи пърѝн'телꙋй нострꙋ Нифѡн'.

(4⁰, nepaginat, 346 paginĭ.)

Pentru trimiterea Sf-luĭ Nifon în şcolile de la Ţarigrad. (pag. 2—4.)

(ѧн) Ѕи́леле лꙋи Костантин бꙋ́нꙋл крединчо́с ши де дꙋмнезеꙋ ювиторю ѧпърат, ера̀ ѡ́аре ка́ре бърбат бꙋи крединчос ши темътóрю де дꙋмнезе́ꙋ, анꙋ́ме Сававтїе . ачела̀ фꙋ̀ тримис прекꙋм зи́че, де бꙋнꙋл крединчос ѧпърат, фїиндь хиротонисит воивод, ѧтр'о ца́ръ кꙋ дѣдинсь че-и зи́кꙋ Четате съра́тъ . ши мергъндь ель ѧ ца́ра ачѣѧ ѧл ѧтимпина́ръ пре денсꙋл тоц ман марїи ши боѧ́рїи четѣцїи, кꙋ плекъчюне ши кꙋ кꙋчерїе, сърꙋтъндꙋ-л пре дънсꙋл; ши кꙋ деншїи ера̀ ши та́тъл ал лꙋи Нифон, че-л кема̀ Ѧгапи́ть . ши кꙋм възꙋ̀ та́та ал лꙋ Нифон пре ачел де маинаинте иꙋмит воивод Сававтїе, фоарте съ бꙋкꙋръ инима лꙋи де ма́ре драгосте а лꙋй; къ ера вїецꙋинд амъндои кꙋ бꙋне крединце ши драгосте дꙋмнъзъѧскъ . ши пентрꙋ ачѣѧ ман мꙋлт юбиѧ́ оунꙋл пре алтꙋл . къ ера̀ воеводꙋл фоарте смерит; ꙗр трꙋфїе нꙋ̀ авѣ̀ нич кꙋм . ши Ѧгапит фїинд ман ма́ре престе ѡщиле лꙋи, ман мꙋлтъ драгосте добъндисе . деч ѧтрꙋ оуна̀ де зи́ле, лꙋъ́нд Ѧгапит пре фїюл съꙋ Нифон, ден ка́са с҃а̀, венѝ кꙋ дънсꙋл ла воеводꙋл . ши ера̀ атꙋ́нчѣ Нифон ди . и . ани; ши ѧнтрънд кꙋ ель ла воеводꙋл сърꙋтъ пре ей, ши ле порꙋ́нчи съ ша́зъ апро́апе де дънсꙋл . дꙋп'ачѣѧ зи́съ кътръ Ѧгапит : че-ц ѧсте дꙋмнита́ле ачест кокон? аꙋ фечор цїе, аꙋ алтчеваш? грънѝ лꙋи Ѧгапит : адевърат, доамне, ачест коконь фїюл

мїеѹ ѧсте. ши зи́се лѹи воеводѹл: даръ фи́-ва съ дъпринзъ ла карте? ръспѹнсе лѹи Ѧгапить: ва доамне ал мїеѹ, къче даскал нѹ съ афлъ анч ѧтрѹ мошїѧ иоастръ съ по́атъ ѧвъца̀, ши съ-л ѧвѣце ка́рте. зи́се воево́дѹл кътръ дънсѹл: де ми-л вей да пре дънсѹл мїе, еѹ ѧл во́ю тримѝте ѧ Цариград, оунде сънт мѹлци даска́ли. ѹнде ва врѣ съ с(ъ) ѧвѣце фїюл тъѹ, лисне ва добънди че ва похтѝ. ıар та́тал коко́нѹлѹи лѹзинд ачаста, скѹлъндѹ-се къзѹ̀ ла пичоариле воеводѹлѹй зикъинд: че ам врѹт еѹ, доамне, съ че́ю дела мърїа та̀, ачѣѧ ѧм зи́сеш, фїиндѹ ѧдерептат дела дѹмнезе́ѹ; деч акѹ́ма ıатъ коко́нѹл тъѹ тримите-л пре ель. ши зи́се лѹи воеводу: еѹ вою фа́че то́ате къте вор плъчѣ ѡкилор тъи ши минцїн та́ле. ачѣстѧ лѹзинд татъл коко́нѹлѹи, фоарте съ бѹкѹръ ши съ веселѝ, петрекъинд днрепт ачѣѧ кѹ воеводѹл, Ѧгапит ши фїюл лѹи Нифон, ка ла тре́и лѹни.

Vedenia judecăţii de pre urmă. (pag. 155 – 159.)

Ѧскѹлтац фра́цилор че вои съ въ спѹю воаѡ. къ ѡда́тъ дѹ́пъ чѐ сфърши̇̀ свнтѹл пра́вила де ноа́птѣ, ши кѹм авѣ ѡбичѣю де дормїıа̀ пре пїа́тръ, фїинд ка ла мїезѹл иопцїй, шъдѣ привегинд ши рѹгѣндѹ-се къ́тръ нълцѝмѣ че́рюлѹи, фїинд тоатъ ноа́птѣ лѹ́нъ ши сенин. деч кѹм шъдѣ си́нгѹр, адѹкъндѹ-ш амиинте пъкателе са́ле, плънцѣ тънгѹиндѹ-с(е) кѹ амар; адѹкъндѹ-ш аминте де ѧфрикоша́тѹл жѹдец а жѹдекъцїи, шъдѣ ши плънцѣ. ши де нъпра́снъ възѹ̀, ши ıат(ъ) съ лѹѡ̀ търїıа черю́лѹи ка ѡ́ пънзъ, ши възѹ пре домнѹл нострѹ ıс. хс. прѣ ма́ре стъ́нд ѧ възѹх, ѧ лъѹитрѹ търїей, ши ѧпрежѹр ста̀ то́ате пѹте́риле че́рюлѹи кѹ фри́къ ши кѹ кѹтре́мѹр, ѧцерїй ши воево́зїи ши чѣтеле ѧфрикоша́те ши ѧспъима́те, кѹ токми́ре ши кѹ рѹши́не ши кѹ кѹчерїе мѹ́лтъ. дѹп'ачѣѧ америнцъ домнѹл воеводѹлѹи ѹнїй чѣте, ши вени апроа́пе де е́ль ѧспъима́ть ши фоарте кѹтремѹрѣндѹ-се. ши зи́се кътръ ел: Михайле, ѧчепътóрюл порѹнчїй, ѧ скаѹнѹл чел кѹ ки́пѹл чел де фо́кѹ кѹ ча́та та̀, ши мерцн ѧ зъподїѧ лѹи Іѡса́фа́ть, ши аколо̀ ѧл гътѣце пре ел, ѧтрѹ дѹмнезеıаска гътѝре а веннрии мѣ́ле, ши а жѹдецѹлѹи; ка съ ѧ чинеш дѹп(ъ) лѹкрѹл съѹ, къ вою фа́че ачаста кѹрънд, къ зїѡ́а ıасте лънгъ оушъ. еѹ вою да̀ челора че с'ѧѹ ѧкинат ѝдолилор, ши де мине фъкътóрюл лор сѣѹ лепъдат, ка́рїи пїетрилор ши лѣмнилор крезѹ́ръ, ка́рїи съ дѣдеръ лор ѧтрѹ слѹ́жбъ. къ ачѣѧ тоц съ вор

здро́би ка ѹн вас де лѹт връжма́шїи мїеи ши еретѝчїи, чеѧ че аѹ ѧдръзнит а адѹче пре мънгъито́рюл мїеѹ ѧ фъптѹ́ръ. ѡ амáр лор! ши мѹнчїн ка́ре ѧи ацѣптъ пре дѣншїи, жидо́вилор, кърóра м'аѹ ръстигнит, ши нѹ́ аѹ крезѹт мїе. арътáтъ мъ во́ю фáче пре ми́не. мїе ми с'аѹ дáтъ пѹтѣ́рѣ, ши чи́нстѣ ши цинѣ́рѧ, еѹ жѹдекънд; дрепт ачеѧ грънѧ пре крѹче. оѹна кареле спъруцѣ́й бесѣ́ричиле, мънтѹа́це-те сингѹр пре ти́не. мїе с'аѹ дат ръскѹмпъра́рѣ, еѹ во́ю дà. лимба чѣ ръзвръти́тъ ши виклѣ́нъ еѹ ѡ во́ю жѹдекà, ши ѡ вою въдѝ, ши де мѹлтъ стиди́ре ши мѹнкъ ѡ вою ѹмплѣ; пентрѹ къч ши покаа́нїе лѣм датъ лор ши нѹ-м лѹáръ аминте; еѹ а мѣ ръскѹмпъра́ре ши спре ачецѣ вою лѹкрà. ши содомлѣ́нилор ка́рїи спѹрка́ръ въздѹ́хѹл ши пъмънтѹл кѹ ѧнпѹчючю́нѣ сà, ꙗм арсъ ши ꙗр ѧи вою арде, пентръ къ съ лепъда́ръ де дѹлчѣца дѹхлѹи свънт, ши юбиръ дѹлчѣца диáволѹлѹи. еѹ вою дà прѣ кѹрва́рилор, ѧтѹнека́цилор ши небѹнилор, ка́йлор челор звъпъа́цѝ, кърóра нѹ ли ажѹигѹ мѹериле лор, че ѹмблъ ѧтрѹ скъдѣ́рѣ минцен, ши ѧфрънац де сатáна, ѧтрѹ адънкѹл фо́кѹлѹи, ѹнде нѹ вор аѹзѝ; къ е кѹ фрикъ а къдѣ ѧ мъиниле дѹмнезеѹлѹи челѹи вїѹ. карїи нѹ съ темъ, еѹ оурцїѧ во́ю съвършѝ спре деншїи, къ ам дат лор покаа́нїе ши нѹ съ покъйръ. ши во́ю ажѹнце ши пре фѹри ка́рїи фъкѹ́ръ оучи́дере ши мѹлте невóи аѹ фъкѹт. еѹ ѧ чѣле ма́и де жóс але ꙗдѹлѹи вою тримѝте пре чеѧ, че аѹ фъкѹт мѹлте ръѹтъц. еѹ вою арътà лор кѹм съ ка́де а съ плекà лѹи дѹмнезеѹ, ши порѹничилор лѹи. тѹтѹрóра ачестóра лѣм дат покаа́нїе ши нѹ ѡ бъга́ръ ѧ сѣмъ. оѹнде ꙗсте лѹкра́рѣ лор? кѹ кът да́ръ нѹ ферѝръ покаа́нїѧ, ка́ре лѣм дат лор, че кълкар(ъ) покаа́нїѧ, ши порѹнка, де мѹлтъ рѹши́не ши де амъръчю́не ши де невое ши ардере ѧи вою плини пре еи; къ ам дат лор ки́пѹл фїюлѹи чел кѹрва́рю, ши алте скрисори мѹлте, ка съ нѹ фїе недомирици; ꙗр еи нѹ грижѝръ порѹничиле мѣле, ши съ лепъда́ръ де мине, де кътръ ми́не съ ѧтоарсерь, ши кѹрвїꙗ юби́ръ, пре ми́не мъ оурѣ́ръ, ши съ роби́ръ пре еи пъкатѹлѹи; дѣчїѧ съ мѣ́ргъ ѧ въпа́ѧ ка́ре ѡ апри́нсиръ.

LXXXIX.

1691.

Мъргъритáре адекъ кȣвинте де мȣл'те фѣлюри . . . . . а лȣй златоȣсть . . . . . с'аȣ скос де пре лим'ба гречѣскъ, прѐ лим'ба рȣмънѣскъ . . . . . шѝ с'аȣ типъри́т' . . . . ѧ Бȣкȣрéци . . . . анїй дела фáчерѣ лȣмїй ,зрчѳ.

(4⁰, VI nepag. + 178 foĭ paginate.)

Predoslovie către Vodă. (Fol. Шb.)

Предословїе кътръ мърїа са вóдъ . . . . . Шѝ ѧтр'ачéста кип' сфър'шин'дȣ-се шѝ ачáста, съ съ типърѣскъ, ай порȣнчи́т', кȣм' библїѧ сфнтъ с'аȣ фъкȣ́т'; кáрѣ съвай къ дела ръпъѡсáтȣль Шър'бáн' вѡевóд' оун'кюл' мърїи-тáле с'аȣ ачепȣ́т', ѩръ шѝ лà ѧчепȣ́тȣ-й, кà оун' вл. лѡг. испрáвникь чѐ ерàй, шѝ прѐ ачѣѧ нȣ́ нȣмай кȣ ѡсѫр'дїе ан невои́т а съ испръвѝ, че ѧтрȣ феричи́теле зи́леле дом'нїей мърїи-тáле а ѡ съвѫр'шѝ де тóт' ай фъкȣ́т'.

Кáртѣ лȣн Мелéтїе Сири́г', ѧпроти́ва ерéсїилор кал'вини́ци, шѝ ѧтребъ́рилор' лȣй Кнри́л' Лȣкáри патрїáрхȣлȣй оаре кѫн'дь цригрáдȣлȣй че аȣ фóстȣ. Шѝ адáѡселе чѐ Досиоéȣ Патрїáрхȣл' Іерȣсали́мȣлȣй, ѩръ ѧпотри́ва ачéлор' кал'винéци ерéсїй де ич де колѧ аȣ адȣнáт', ѧкъ кȣ вóѧ-ци, шѝ бȣкȣрос а съ типърѝ гречѣце ай фóстȣ. Кáре тóате ачѣстѣ нȣ́ кȣ мич саȣ кȣ пȣци́не кел'тȣѧ́ле але мърїи-тáле с'аȣ типъри́т' шѝ с'аȣ фъкȣ́т'.

Май сѫ́нть ѧкъ прѐ мѫини-не акȣ́м' де съ май скóт' депре гречѣце рȣмънѣце, мър'тȣрїѧ правослáв'никъ, чé-й зи́кȣ, де Нек'тáрїе ал' Іерȣсали́мȣлȣй патрїáр'хь фъкȣ́тъ, шѝ ал'теле кáре кȣ дȣм'незéескȣл' ажȣтóрю невои́м' а ле испръвѝ, кà шѝ ачѣлѣ ѧ типáрю съ съ бáтъ; шѝ áл'теле мȣл'те бȣ́не съ съ фáкъ спре фолóсь дѐ óп'ще; оун'де ведéм' ѩръ зи́кȣ шѝ кȣнóацем', къ тóатъ невои́н'цъ, шѝ гѫ́н'дȣл' мърїи-тáле ѧсте, кà ѧ помени́ре вѣчникъ, бȣ́нъ фаптъ съ лáши, ши немóр'ть нȣ́ме съ-ц' кѫщи́ци . . . . . .

Ай мърїи-тáле мич плекáци шѝ дирѣпі́те слȣ́ци
Шър'бан' ал' дóилѣ лѡгѡфѣт'
ѝ Рáдȣл' лѡгѡфѣт'.

Cuvânt al doilea. Pentru frumusețea muerilor. (Fol. 6a—6b.)

Кꙋвънтъ ал' до́илѣ а че́лꙋи ѧтрꙋ сфнци пърѝн'теле но́стрꙋ а лꙋй Іѡа́нъ Ѕлатооустъ. пентрꙋ фрꙋмꙋсѣцѣ мꙋе́рилор.

Че́ла че ва̀ съ ѧ̀ мꙋѧ́ре пре лѣ́це, требꙋѧ́ще ѧтѫ́ю съ читѣ́скъ пра́вилиле, ка́реле ѧꙋ скри́с' апо́столꙋл' Па́велъ, пе́н'трꙋ ка̀ съ а́фле чѐ-и съ ка́де съ фа́къ. Кѣ́чи кѫ́нд' съ ва ѧтѫм'пла̀ мꙋѧ́рѧ чѐ ва лꙋа̀ съ фі́е рѣ̀, окърѫто́аре шѝ беци́въ ши пли́нъ дѐ фъ́ръ дѐ ми́н'те, шѝ ал'те ръꙋтѣ́ци съ аибъ; шѝ нꙋ́май о ръꙋта́те де ачѣ́стѣ де ва авѣ́, мai вѫр'то́с' прѣкꙋ́рвъ съ фі́е, требꙋѧ́ще съ о деспа́р'ци шѝ съ ꙗи ал'та; къ ве́и авѣ̀ мꙋл'тъ кел'тꙋꙗ́лъ шѝ невои́. Дире́пт' ачѣ́ѧ ѧ то́т' ки́пꙋл' фъ̀ ка̀ съ ꙗи мꙋꙗ́ре бꙋ́нъ смери́тъ шѝ ѧцелѣ́п'тъ шѝ аскꙋ́лтъто́аре. Къ̀ де веи врѣ̀ съ кꙋ́м'пери ка́съ бꙋ́нъ, ѧꙋ ро́би, че́рчи кꙋ невои́н'цъ прѐ ачѐѧ ка́рїи ѧи вѫ́нд', шѝ прѐ ачѐѧ ка́рїи ꙗꙋ авꙋ́т' ма́и нли́н'те; ѧсъ дѐ але ка́сїи дики́се, ꙗръ̀ дѐ а ро́билор' сънъта́те шѝ бър'бъці́е ши де во́ѧ сꙋ́флетꙋлꙋи лор' черчи. Ка́де-се май мꙋ́л'тъ съ фа́чи чер'чета́ре пен'трꙋ мꙋе́ри; къ̀ де вей лꙋа̀ ка́съ рѧ̀, по́ци съ ѡ да́й ѧдъ́рѣт', ѧшѝж'дерѣ шѝ пре ро́би, ꙗръ̀ пре мꙋѧ́ре нꙋ́ ѡ поци съ ѡ да́и нич декꙋ́м' ѧдъ́рѣт'. Шѝ ꙗръ̀ де ва лꙋа̀ чиневà мꙋѧ́ре съра́къ, ѧсте пꙋци́нъ ръꙋта́тѣ, ꙗръ̀ де ва лꙋа̀ бога́тъ, ѧсте ма́ре шѝ ѧдо́итъ ръꙋта́тѣ, къ оуна фа́че стрикъчю́не вїе́цїй, ꙗръ̀ ал'та, адꙋ́че прѐ бър'ба́т' ла сꙋпꙋ́нере шѝ ла̀ невол'ничїе. Шѝ ал'цїи ꙗръ̀ ка́рїи пъзе́скꙋ кꙋ́рвеле нꙋ́ нꙋ́май ѧчѣ́ѧ лꙋ́ме съ мꙋн'че́скꙋ де вѣ́чи, чѐ шѝ анч кꙋ̀ рѧ̀ ръꙋта́те ѧꙋ пери́т'. Мꙋ́л'те мецешꙋ́гꙋри дїаволе́ци ѧꙋ ръбда́т' де мꙋе́риле чѣ́ле рѣ́ле; къ ачѣ́лѣ мꙋ́л'тора лѣ́ꙋ фъкꙋ́ть фа́рмече, шѝ прѐ ибо́в'ничїи лор' прѐ оунїй ꙗꙋ небꙋни́т', ꙗръ̀ пре а́л'цїй ꙗꙋ шѝ ѡморѫ́т'. шѝ тꙋ̀ ѡ оа́ме, де нꙋ́ те те́ми де дмнезѣ́ꙋ нич де мꙋ́н'ка дра́чилор, ѧка́й де фа́рмечиле дїа́волилор тѣ́мете. Къч кѫ́нд̑ вей ведѧ̀ пре ти́не къ тѧи фъкꙋ́т' пꙋстїю де ажꙋто́рюл' лꙋи дмнезъ́ꙋ пентрꙋ кꙋ́рвїиле, шѝ деспꙋи́нд̑ꙋ-те де ажꙋто́рюл' шѝ да́рꙋл' чел' де сꙋс, атꙋ́нчѣ кꙋ мꙋ́л'тъ нетѣ́мере тѐ ѧ̀ кꙋ́рва шѝ кїа́мъ пре дра́чи, ши-ц' скрїꙋ ба́ере, шѝ тѐ деспо́ае де мѫнтꙋи́рѣ тà, шѝ те фа́че де рѫ́с шѝ де бат'жо́кꙋръ ѧ тоатъ четатѣ. Де вей съ аиби пꙋцинтà мѫнгѫ́ѧре ла сꙋ́флетꙋл' тъꙋ? нꙋ мѣ́рце ла збо́рь ши лà жо́кꙋри, нꙋ май ме́рци ла гръди́ни, ла рѫ́ꙋри шѝ ла бъ́л'ци шѝ ла ливе́зи шѝ ла поме́тꙋри де аскꙋ́лтъ прѐ грі́ери ка́рїй кѫ́нтъ тоа́тъ зїѡа. Па́съ ла бесѣ́речиле сфнци мꙋ́ченич, ка́рїй да́ꙋ сѫнъта́тѣ сꙋ́флетꙋлꙋй

шѝ а трꙋпꙋлꙋй, шѝ нꙋ ла алте стрикъчіони: Ѧй ро́бь, ай мꙋ-ѫ́ре, ай конїи? чѐ ѫсте де потри́въ бꙋкꙋрїей ши веселїе(й) ачѣ́щїа? ан ка́съ шѝ глоа́тъ ай прїѧ́тини, ачѣстѣ сѫн'тъ веселитóаре, шн кѫщи́гꙋл' мѫн'тꙋитóрю шѝ ферич́ит'. Чѐ ѫсте а́л'ть май ферич́ит' шѝ май дꙋ́л'че ѧ тоа́тъ лꙋ́мѣ, ка прїѧ́тенїй чѣ́й бꙋ́ни ши юби́ци? шѝ че ѫсте ѩ́ръш' ка ѧсоци́рѣ тнк'ни́тъ шѝ ѧцелѣп'тъ ши аскꙋл'тътоа́ре? деч кѫн'дь ве́зи мꙋѫ́рѣ фрꙋмо́асъ шѝ ада́ѡци по́х'та та̀ май мꙋл'ть декѫт' а ей, сокотѣ́ще къ нъмѫн'ть ѫсте шѝ ченꙋ́шъ, шѝ съ ва̀ потолѝ тꙋрꙋвра́рѣ по́х'теи; аꙋ пꙋ́не кꙋ гѫндꙋл' тъꙋ кꙋм ва премени̇̀ фрꙋмꙋсѣ́цѣ ей бътржнѣ́целе аꙋ боа́ла, шѝ вей ведѫ̀ кꙋ́м' и съ адѫн'ча́зъ окїй, кꙋм' съ зѫрче́скь фѣ́целе обра́зꙋлꙋй шѝ тоа́тъ съ стри́къ фло́арѣ ачѣ́ѧ а фрꙋмꙋсѣ́цїй шѝ а тинерѣ́цїй. Лꙋ́т' лаꙋ́зи шѝ цържнъ шѝ ченꙋ́шъ, ка́ре нꙋ ѫсте ал'ть фъ(ръ) нꙋ́май мор'-мѫнть върꙋ́ит', фрꙋмꙋсѣ́цѣ трꙋ́пꙋлꙋй. Шѝ де ан ведѫ̀ чѣ́ле ден' лъꙋ́н'трꙋл' трꙋ́пꙋлꙋй, ѫсте пли́н' де некꙋръцїй шѝ де пꙋтоа́ре мꙋ́л'тъ. Шѝ де мꙋ́л'те ѡ́ри ши фетншо́ара фрꙋмо́асъ мꙋри́н'дь, шѝ дꙋпъ о зѝ до́ѡ, с'аꙋ афла́т' гро́апа ен пли́нъ де вїе́рми ши де ѧпꙋцичю́не мꙋ́л'тъ. Ве́зи оа́ме чѐ фрꙋмꙋсѣ́це ръв'не́ци шѝ съръ́ци?

Cuvânt al XIX. Pentru pocăinţă. (Fol. 75b—76a.)

Кꙋвъ́н'т' ал' ѿї а че́лꙋй ѧтрꙋ сфѫ́ци пъри́нтеле нострꙋ а лꙋй Іѡа́нъ Ѕлатооустъ. Пен'трꙋ покаа́нїе, шѝ пен'трꙋ чѐй че ръмѫ́нь де събо́аръ, шѝ пен'трꙋ сфѫ́нтꙋл' прѣстѡ́ль, шѝ пен'трꙋ жꙋдека́тъ. блгословѣ́ще пъри́н'те.

Прекꙋ́м' н'аꙋ фолос съмѫнътóрїй кѫнд' лѣ́пъдъ съмѫ́н'ца пре ка́ле, аша̀ шѝ но́й нꙋ̀ авем ни́чи оун' фолос кѣ́чи не кемѣ́м' креци́ни, де нꙋ вом' авѫ̀ шѝ лꙋ́крꙋри съ оур'мѣ́зе нꙋ́мелꙋй. Шѝ де вец' врѫ̀ съ въ адꙋ́к' мър'тꙋрїе бꙋ́нъ ши врѣд'-никъ пре фра́теле лꙋй дмнзъꙋ прѐ Іа́кѡв', знкѫнд': креди́н'ца, фъръ де фа́п'те ѫсте мо́ар'тъ. Пентрꙋ ачѣ́ѧ да́ръ претꙋти́н'-динѣ требꙋ́ескꙋ лꙋ́крꙋриле фа́п'тей чѐй бꙋ́не, къ дѣ́ка лип'се́скꙋ ачѣ́лѣ, ни́чи нꙋ́мелe крецинътѣцїй нꙋ̀ по́ате съ не фолоса́скъ нимика. шѝ де ача́ста съ нꙋ́ те ми́ри, къ спꙋ́нем', че доѫжи́дъ аре ѡста́шꙋль кѣ́чи мѣ́рце ла ѡа́сте, шѝ нꙋ ѫсте врѣд'ник' де ѡа́сте съ ба́тъ ръз'бо́ю, пе́н'трꙋ ѧпъра́тꙋл' дела ка́реле съ хрънѣ́ще? Къ дѐ ѫсте шѝ ѧфрикоша́т' ачѣ́ст' кꙋвѫ́нт', май би́не ар' фи фо́стꙋ съ нꙋ́ фїе ѡци́т', декѫ́т' аꙋ ѡци́т' шѝ нꙋ̀

с'аѹ невойт' пен'трѹ чи́н'стѣ ѧпъра́тѹлѹй. Къ кѹм' нѹ се ва педеп'сй че́л' чѐ дела ѧпъра́тѹл' съ хрънѣще шѝ пе́н'трѹ ѧпъра́тѹл' нѹ съ невоѧ́ще? Шѝ ѧкъ че́ зи́кѹ еѹ пен'трѹ ѧпъра́тѹл', мака́ръ дѣм' пѹтѧ̀ пе́н'трѹ сѹфлетеле ноа́стре съ не невойм'. Че ве́й съ зи́чи: Даръ кѹм' по́чю съ мъ спъсе́скѹ къ сѫ́нт ѧ лѹ́ме шѝ ѧ ва́лѹри. че́ грѣе́щи ѡ́мѹле? Еѹ ѧц во́ю арътá къ нѹ мѫн'тѹѧ́ще прѐ ѡм ло́кѹл', чи фапта шѝ во́ѧ чѣ̀ дирѣп'тъ. Ида́м' с'аѹ ѧнека́т' ѧ лима́нѹл' ра́юлѹй. Йръ Лѡт ѧ Содѡ́м' съ мѫн'тѹй ка ден' лѹ́чїѹл' мѣрїй. Іѡ́в' съ ѧдиреп'тъ ѧ гѹно́ю. Йръ Саѹл' ѧ кѹр'циле чѣ́ле ѧпъръте́щи къзѹ̀, шѝ ден' чи́н'стѣ ачéщїи лѹ́ми шѝ ден ча̀ вїито́аре. Нѹ̀ ѫсте съ те кѹ́ри кѹ ача́ста, съ зи́чи, къ нѹ по́чю съ фі́ѹ ѧ лѹ́ме шѝ ѧ ва́лѹри шѝ съ мъ шѝ мѫнтѹе́скѹ. Да̀ръ ка́ре ѫсте ѧпїедека́рѣ? кѣчи нѹ алер'гѣм' адѣ́се ла рѹгъчю́не шѝ ла сфнтеле адѹнъри! аѹ нѹ ведещи пре че́ѧ че вор' съ ѧ̀ боерїй шѝ чи́н'сте дела ѧпъра́тѹл', кѹ́м' ме́р'гѹ де де́сь ла кѹ́рте шѝ кѹ́м' пѹ́н' пре а́л'цїй ла ми́ж'локь съ грѣѧ́скъ, ка съ добѫ́н'дѣ́скъ чѣ́рерѣ лор'. Ѧчѣ́стѣ ле зи́кь кътръ че́ѧ че нѹ̀ алѣ́ргъ ла сфнтеле шѝ дмнзъ́е́щеле слѹ́жбе, шѝ пен'трѹ че́ѧ че вор'бе́скѹ кѹви́н'те ѧ дешѣ́рт', ѧ ча́сѹл' че́л' ѧфрикоша́т' ал' сфнтей летѹ́рґїй, а мѣ́сей чей та́йниче. Йѹ н'ай фъгъдѹ́йт' пре́ѡтѹлѹй кѫ́н'дь аѹ зис: Сѹс съ аве́м' ми́н'тѣ шѝ инимиле но́стре? шѝ ай зис: аве́м' кътръ до́м'нѹл'. Нѹ̀ те теми, нѹ̀ те кѹтре́мѹри, къ шѝ ла ачéстѹ ѧфрикоша́т' час те а́фли мин'чинос? О ма́ре минѹ́не! Ма́са ча̀ де та́йнъ ѫсте га́та, мїе́лѹл' лѹй дмнзъ́ѹ пен'трѹ ти́не съ жѹ́н'ге, фо́кѹ дѹхов'ниче́скѹ изворáще ден' прѣ̀ сфнтѹл' прѣсто́ль, херѹвимїй дворе́скѹ шѝ серафи́мїи збо́аръ, че́й кѹ ша́се а́рипи ѧш' ако́пър' фѣ́целе, то́ате пѹте́риле чѣ́ле фъръ де трѹ́пѹри съ ро́агъ пен'трѹ ти́не кѹ пре́ѡтѹл', фо́кѹл' че́л' сѹфлете́скѹ съ пого́ръ, сѫ́н'целе съ деша́р'тъ ѧ поти́рю ден' прѣ̀ кѹра́та ко́астъ пен'трѹ кѹръце́нїѧ та̀, ѡаръ тѹ̀ нѹ̀ те теми ни́чи те кѹтре́мѹри. О сѹ́тъ ши ѯи де ча́сѹри сѫ́нт' ѧ съп'тъмѫ́нъ, шѝ дмнзъ́ѹ иѹ́май оѵн' час сѫ́н'гѹр' ш'аѹ але́с, ѡаръ тѹ̀ шѝ ачéста ѧл' кел'тѹе́щи ѧ лѹ́крѹриле лѹме́щи шѝ ѧ во́р'бе шѝ ѧ рѫ́сѹри. Да́ръ кѹ чѐ ѧдръз'ни́ре те апро́пїй дѐ дмнзе́щиле та́ине? кѹ чѐ цїи́н'цъ спѹр'ка́тъ? Дѣ́й цинѧ̀ ѧ мѫ́иниле та́ле ти́нъ, ѡаре кѹтезáрѣ́й съ те лти́н'ци де хаинл ѧпъра́тѹлѹй? ни́чи де кѹ́м'. Че съ иѹ зи(чи), къ ѫсте пѫ́йне, ни́чи съ гѫн'де́щи къ ѫсте ви́н', пентрѹ кѹ нѹ̀ мѣ́рце ѧ жос ка чѣлѣ л'а́л'те бѹка́те. Съ нѹ̀ дѣ дмнзъ́ѹ съ фі́е ача́ста, ни́чи съ кѹ́щеци ачéста лѹ́крѹ ни́чи о да́тъ; че прекѹ́м' ла ча́ръ фо́кѹл' нѹ̀ фа́че ни́чи о присоса́лъ, аша̀

гжн'дѣце шй пен'тръ дъл'незеѣциле таине, къ съ ѧпа́рте ѧ фїйн'ца трꙋпꙋлꙋй.

Răsplătirea unuĭ tâlhar ucigaș. (Fol. 168b.)

Ѧскꙋл'та́ци шй а́л'тъ повѣсте, саꙋ шй ръскꙋм'пъра́ре ч'аꙋ фъкꙋ́т' дмнзѣ́ꙋ ла оун' тжл'ха́рю оучига́шꙋ.

Ꙋн' тжл'ха́рю шй оучига́шꙋ ѧтр'о врѣ́ме, мѣ́рсе де съ кꙋл'къ съ до́ар'мъ ѧ оум'бра оунꙋй зи́дꙋ ве́кю, ши и съ арътѣ ѧ со́м'ꙋл' лꙋй, кꙋм' къ-й грънй оаре-чи́не шї-й зи́се : скоа́лъ дѣчїй шй те дъ ѧ ла́тꙋри, къ ка́де [зи́дꙋл'] съ те ѧпресо́аре. Ѧ́ръ ел' дѣ́ка лꙋзй съ скꙋлъ шй фꙋцй, шй ѧда́тъ къзꙋ́ зи́дꙋл'; ꙗръ ел', бъꙋто́рюл' де сжи́це, пꙋсе ѧ ми́н'тѣ лꙋй къ фа́че би́не, де врѣ́ме че-л' ско́асе дмнзѣ́ꙋ ден невое, къ нꙋ́-л' оура́це пен'трꙋ фа́п'теле лꙋй шй пентрꙋ оучи́дериле лꙋй. Де́чи лꙋй тъмже шй лꙋмжнѣ́ри шй ажꙋнгжи́дь ла бесѣ́рекъ, зи́че : мꙋл'цимéскꙋ-ци до́ам'не; къ мъ скосе́ши ден' невóе. Шй нꙋ́ цїѧ бечи́сникꙋл', къ а́л'та вожце дмнзѣ́ꙋ. Шй съ дꙋсе ла ка́са лꙋй, шй мжн'кжи́дь шй бжи́дь би́не съ кꙋл'къ съ до́ар'мъ; шй аколѧ оуи́де дормїѧ и съ арътѣ ꙗръ че́ла че-л' из'бъви́се дела зи́дю, шї-й зи́се лꙋй : даръ че мї-ай адꙋс тъмжѧ шй лꙋмжнѣ́риле? аꙋ сокоте́ци кꙋ ми́н'тѣ та̀ кѣ́-м' пла́кꙋ фа́п'тел(е) та́л(е) чѣле фър де лѣце? че съ цїй, къ пентр'ача́ста тѣ́м' изъви́т' ден' невóѧ ачѣ́ѧ, ка съ нꙋ́ мори ѧ ѡди́х'нъ, съ нꙋ́ те ва́зъ ни́менѣ, че вою съ те пꙋ́ю ѧ ца́пъ, ка съ те ва́зъ оаменїй ка́рїй се вор' афла̀ аколо̀. Ѧ́ръ ел' дѣ́ка възꙋ́ виде́нїѧ, съ скꙋлъ ѧфрикоша́т', шй вѣ́де афа́ръ стжи́нь оуиїи съ-л' при́н'зъ; шй ѧтр'аче́ла час дꙋкжи́дꙋ-л' ла жꙋдекъто́рю, порꙋнчй жꙋдекъто́рюл' съ-л' пꙋ́е ѧ ца́пъ ѧ ми́ж'локꙋл' тжрꙋлꙋй, ка съ-л' ва́зъ шй ми́чи шй ма́ри. Ѧ́шà аꙋ плъти́т' дꙋмнезъꙋ оучига́шꙋлꙋй ачелꙋѧ. Шй ача́ста ѡ фа́че дмнзъꙋ де мꙋл'те ѡри, ка̀ съ педеѱа́скъ прѐ че́й кꙋ̀ фи́ре рѧ̀, шй съ а́нбъ ши ачеѧ̀ чѐ съ педеѱе́скꙋ май пꙋци́нъ мꙋн'къ; къ че́ѧ̀ чѐ нꙋ́ съ педеѱе́скꙋ ли́чи, ва́й де джи'шїй, къ се вор' мꙋн'чй ѧ вѣ́чи.

XC.

1692.

(*a*. Ms. M. Eminescu, Codex miscellaneus, 4⁰. No. 1, 94 foĭ pag. Foia 1—2 lipsesc. cf. *b*. Ms. Gaster, copie din 1805, folio, fol. 1—70.)

Козма: Амартолѡн сотіріе адекъ: мѫнтꙋирѣ пъкъ-тошилор.

Din prefață. (*a*. fol. 3b — 4a.)

Кꙋвѫнт кътръ юбиторіи де х҃с четитор.

. . . . . Пентрꙋ ачѣѧ ши нѡи кът нѣꙋ фѡст пꙋтѣре, ам ѡстенит скріинд спре фолосꙋл чѣлор невоитор спре бꙋнътъц, ꙗр мои наинтѣ де тóлте ши дꙋпъ тоате, де с(ъ) ва афла вре ꙋн кꙋвѫнт, саꙋ грáю, саꙋ словъ кът де пꙋцин ѧтрꙋ ачастъ карте, ши де нꙋ ва фи дꙋпъ кꙋм порꙋнчѣще сфита лꙋи дꙋ҃ъꙋ ши апслѣскъ бисѣрик(ъ) а ръсърѝтꙋлꙋи съ съ царгъ ка оуи лꙋ́крꙋ де німик(ъ). ачаста гръеск ши еꙋ, пентрꙋ къ ѧвъцътꙋріле ачѣсте сънт скоас(е) прекꙋм с'аꙋ ꙋис мои сꙋс деи мꙋлте фѣ́клюри де кърци елинѣщи ши фрънчѣщи. пентрꙋ ачаста съ ѧдрептѣꙋ҃ъ испръвинд ачел кꙋноскътор даскал; ѧсъ дꙋпъ дꙋ҃ъꙋ, ꙗр нꙋ дꙋ́пъ ѡаре каре врѣре, саꙋ пизмъ, саꙋ мъніе, саꙋ ѡсъндире съ нꙋ фіе ачѣѧ нич кꙋм. къ еꙋ крез ши мъртꙋрисеск прекꙋм аꙋ вестит прѡ҃рчїи апс҃тлїи сънгꙋрн възъторїй кꙋвѫнтꙋлꙋи аꙋ ѧвъцат. прекꙋм де ла чеи де дꙋ҃ъꙋ пꙋртътор пъринци [ши 'нвъц(ъ)торіи ноцірі] ам лꙋат. ши мъ ѧкін пъріинтѣлꙋи ши фїюлꙋи ши дх҃ꙋлꙋи сфнтъ.

Pentru hulire. (*a*. fol. 14a—14b, *b*. fol. 2a.)

Пентрꙋ некꙋрáта хꙋ́лъ.

Скріе епскпꙋл Вікентіе ѧ картѣ лꙋи че-и ꙋик: ѡглѝнда нърáвꙋрилѡр, кꙋм ерà ѧ цáра фрънчаск(ъ) оуи ѡръшан че с(ъ) депрінсъс(ъ) а съ цꙋкà ѧ кърці; кáре пїердꙋ мꙋ́лці бáні, ши нꙋ-и мои ръмас(ъ) німік(ъ) фър нꙋман оуи бан. деч ел ка ꙋн ръттъчит че ерà ѧчѣпꙋ а хꙋлѝ спре дꙋ҃ъꙋ ши спрѐ прч҃ста, ші кїемѣ пре діаволꙋл, карел(е) ши стътꙋ ѧнаинте

лѹи, грънинд лѹи : че веи? ѩр ел ръспѹнсъ : ѧц дърѹеск ціе сѹфлетѹл ши трѹпѹл міеѹ, ши ѧ де ла мѝне чест бан арвѹнъ . ѩр дра́кѹл лѹ.ѧнд банѹл фѹ невъѕѹт . ѩр адо́а ѕѝ ста̀ ѧ ѹшіле касіи лѹи нефіинд ѧкъ гѹстат нимік, кѹцетънд кѹ мѹлтъ скърбъ ши кѹ ѡчаѧ́ніе ч'ѧѹ фъкѹт . ѩр трекънд ѡ мѹѧ́ре съ-рак(ъ) чершѹ де ла ел мл҃сте́ніе пентрѹ д҃ѕъѹ; ѩр ел ѕис(ъ) ѧи : нѹ чѣре де ла мѝне пентрѹ д҃ѕъѹ кѹ ка́рел(е) еѹ н'ам па́рте, чѣре пентрѹ дра́кѹл, къ ел ѧсте домнѹл ши стъпѣнѹл міеѹ. ѩр съра́ка аѹѕинд кѹвѧжитѹл ачеста съ кѹтрѣмѹр(ъ), ши мергънд кътръ вечіни спѹс(е) лѡр чѣле ч'ѧѹ аѹѕіт . ши мергънд еи .ѧл .ѧтребар(ъ) де віна скърбеи лѹи, ши спѹс(ъ) лор тот адевърѹл . ѩр еи .ѧл .ѧдемна кътръ покъницъ, съ-ш плънгъ фърлѣце, чершинд де ла мл҃стивѹл д҃ѕъѹ ерта́ре . ел ръспѹнсъ лѡр: нѹ ѧсте пѹтиницъ съ фак ачаста, пентрѹ къ де во́е мѣ м'ам дат дракѹлѹи . ши ачаста ѕикънд стръгѣ : ѩт(ъ) къ вин съ мъ ѧ̀ домніи мѹнчилѡр де веч . ѡ ван міе тик(ъ)ло́сѹл! лъсаці-м(ъ) съ мъ дѹк кѹ еи, ка с(ъ) нѹ м(ъ) мѹнчаск(ъ) ман кѹмплит . ѩр врънд ѡаменіи съ-л апѹ́че, .ѧл ръпір(ъ) дра́чи кѹ търіе ши-л дѹ́сър(ъ) кѹ то́тѹл .ѧ мѹнкъ, лъсінд пре чеи че ста аколѡ кѹ мѹлтъ фрик(ъ) ши спанмъ.

Ѩр .ѧтрѹ ачел ѡраш съ цѹка оѹн ѡръшан .ѧ кърці, ши пентрѹ къч пъгѹбі тот че авѹ́ хѹлїѣ небѹ́иѹл, ші'ндатъ .ѧл трънти дра́кѹл .ѧ пъмѧнт, оѹчігъндѹ-и ка́пѹл де пїетрі; ши кѹргъндѹ-и спѹ́меле, .ѧш мѹшка карне де пре ел, стригъ́нд ши збіерънд ка ѡ ви́тъ, мѹрѝ.

Ѩшіждіре .ѧ Паріс ера̀ оѹн кърѣѹш авѧнд ка́рѹл лѹи; карел(е) .ѧтр'ѹ́на де ѕи́л(е) съ токмѝ .ѧнъиминдѹ-с(ъ), дѹче карѹл плин де ѡамени кътръ сф҃нтѹл Діѡніс́іе, къѕѹ̀ тѹнет кѹ фѹлцер дин чер ши-л арсъ; пре алтѹл пре ні́ме нѹ вътъмъ, ніч боѹ ніч ка́рѹл, че нѹ́мai ел перѝ пентрѹ хѹ́ла.

Pentru slava raiului. Povestea cu călugărul ce auzia pe vulturul cântând 300 de ani. (*a.* fol. 86b—88a, *b.* fol. 56a—57b.)

Пентрѹ сла́ва раюлѹи.

Скрїе ла Лівѧ́да .ѧфлорітъ ла карте ча динтрѹ слава ра́юлѹи . къ ла ѡ мнстіре ера̀ оѹн фра́те фоарте кѹ бѹ́нъ тѣ́мере, .ѧфлорінд .ѧтрѹ бѹнътъці, ка́реле аѹѕинд стіхѹл ачеста че ѕічѣ прѡ҃рѹл : ѡ мїе де а́ни доамне .ѧтрѹ ѡкїн тъи, ка ѕѹ́а

де ери кáре аѹ трекѹт; деч аѹ черчетат ѧтрѹ гъндѹл лѹи де мѹлте ѡри ачѣстѣ кѹвинте, ші нѹ пѹтѣ съ причапъ тъл'кѹл. ші де врѣме че (*b*. ла) ачѣ мнстіре нѹ ерà вре ѹн даскал ѧвъцат съ-л ѧтрѣбе, аѹ фъкѹт рѹгъ кътръ домнѹл, съ-и дескопере тълкѹл ачестѹи рѫнд. ші рѹгъндѹ-с(ъ) де мѹлте ѡри, фѹ аскѹлтат де чел че фáче вóе чѣлѡр че с(ъ) тем де ел. ші ѧтр'о ѕѝ дѹпъ че аѹ четит слѹжба бисѣричїи ші с'аѹ дѹс тоц фрáцїи пре ла кілїиле лѡр; ѩр ел сѫнгѹр аѹ ман ръмас ѧ бисѣрик(ъ) де с(ъ) ѧкина дѹпъ ѡбичéюл лѹи. атѹнче аѹ въѕѹт пре оѵн хѹлтѹр фрѹмѡс престе фѝре, ші оѵмбла прін тóатъ бісѣріка [ші мерцѐ] ші лънгъ дънсѹл де мѹлте ѡри. пентрѹ ачѣѧ с'аѹ вес(є)лит де мѹлта фрѹмсѣца лѹи, ші с(ъ) испитїѐ съ-л принѕъ. ѩр вѹлтѹрѹл с'аѹ депъртат пѹцінел де ла ел, ші ел пѹрчас(ъ) дѹпъ дѫнсѹл, пън аѹ аѵѹнсѹ ѧтр'ѹн десѹш (!) де пъдѹ́ре апрóапе де мнстире, пентрѹ къ нѹ зѣѹрà пе сѹс ка чеѧ-л'анци вѹлтѹри, че апрóапе де пъмѫнт, ка съ-и пóатъ оѵрма сфнтѹл пъринте. ші дѹпъ че аѹ ѧтрат ѧтр'ѹн лѡк аскѹ́нсъ а пъдѹ́рїи, аѹ ѧчепѹт вѹлтѹрѹл а кънта атѣта де дѹ́лче ші кѹвіѡс, кът аѹ венит кълѹ́гърѹл ѧтрѹ спаимъ де дѹлчáца кънтѣрїи ачѣкие, сокотинд кѹ вес(є)ліе неспѹ́съ вієрсѹл рáюлѹи. ші нѹ с(ъ) стрік(ъ) трѹ́пѹл лѹи кѹ врѣре ші кѹ порѹика лѹи дѕъѹ. ші н'аѹ симцит нич фóамете, нич сѣте, нич рѫчáла, нич алте невои а трѹ́пѹлѹи, че нѹман че ста ла ачастъ скимбáре дѕъѩскъ, ка кѹм ар фи фѡст кѹ адевърат ѧ рáю, шї аскѹлтъ а вѹлтѹрѹлѹи ѧцерѣск(ъ) кѫнтáре треи сѹ́те де áни. ши атѹнче ѧцерѹл кáрел(є) с'аѹ арътат ѧтр'ачеста кип с'аѹ сѹит ѧ чер, ѩр кълѹ́гърѹл вінд ѧтрѹ сѝне с'аѹ ѧторсѹ ла мнстѝре. ши сосинд ла поартъ, л'аѹ ѧтребат портáрюл де ѹнде ѫсте; ѩр ел с'аѹ мират кѹм нѹ л'аѹ кѹноскѹт, ши ѕис(є): єѹ сѫнт кѹтáрел(є), че оѵмблам прін ѡлтар, нѹ́ мъ ціи? портáрюл с'аѹ гѫндит къ ѫсте небѹн ші ѕис(є): дѹ́-те ѧ кáлѣ та, къ нои авем ѡлтарник, ѩр пре тѝне нѹ тѣм въѕѹт алтъ датъ, шѝ нич дънъѡар(ъ) н'аи ѧтрат ѧ мнстирѣ нѡастръ. ѩр чел кѹвїнѡс кълѹ́гър спѹс(є) лѹи тóатѣ ѡбичéюріл(є) ши нѹ́меле фрацилѡр. ши мергѫнд ла егѹменѹл с'аѹ адѹнат тоц, ши нич пре ѹнѹл н'аѹ кѹноскѹт дінтрѹ чѣи кáре аѹ цинѹт. пентрѹ ачѣѧ аѹ ѕис кътръ дъншїи кѹ мáре жáле: мѝрѹ-мъ ши мъ ѧфрикошез фрáцилѡр, кѹм с'аѹ фъкѹт атѣта скимбáре ѧтр'ѹн час карел(є) ам липсит, къ скимбъ фáца воастръ ка с(ъ) нѹ кѹнѡск пре вѡи нич вои пре мѝне. къ мáртѹр мі-и домнѹл, къ гѫндеск, кѹм нѹ ва фѝ трекѹт оѵн час де кънд ам ешит дин мнстѝре, дѹпъ че ам

ачѣстѣ нѹ цшѹ; че мѹлте мнницнд ен асѹпра ме. къ деши ера гръните де міне ѧтр'алт кип сѧѹ пентрѹ дрáгшсте лѹи дѧзъѹ, шр ен ле адѹчѐ ла мижлшк кѹм ар фи грънте кѹ нъраѩ де шсъндѝре, шѝ ѕічѐ ѧцерілшр, ка с(ъ) ръспѹнѕъ де ѧл(е). ши ръспѹнѕінд пентрѹ ачѣле че грънѐ асѹпра ме кѹ адевърат, лѹѧнд дін дáрѹл домнѹлѹи Ѥас(и)лїе пѹнѐ ѧпотрíка повестíрен лшр ши трекѹм. ши шр сѹиндѹ-не ман сѹс тъмпінъм алтъ ваам(ъ) кáре съ грънѐ а фѝ де батцокѹр(ъ); ши ла ачѣа фѹм ѧтребац ка ши ла чѐ дінтъи. ши ръспѹнѕінд дѣдър(ъ) дін дарѹл сфнтѹлѹи пърінтелѹи иострѹ Ѥас(и)лїе ши кѹ рѹ-цíл(е) лѹи трекѹм. ши сѹиндѹ-не нши де аколо ман наинте, грънр(ъ) сфнцїи ѧцери ѹнѹл кътръ алтѹл: адевърат къ ачест сѹфлет мáре ацѹтшр áре пре ѧгъдѹитóрюл лѹи ѯс Ѥас(и)лїе, къ мѹлте невши врѣ съ пáцъ трекънд домнїиле въздѹхѹлѹи ачестѹе. ши грънинд ен ачѣсте де міне, шт(ъ) ацѹнсъм ла шаре кáре ваам(ъ) кáре ерà де пизмъ. шр кѹ дáрѹл лѹи ѯс нимік нѹ авѹр(ъ) а ѕíче спре міне, къ ніч ѧ гънд н'ам авѹт кънд-ва съ пізмеск спре чіне-ва, ши кѹ бѹкѹрїе трекѹм де ен. шр ен скършка кѹ дінцини кът ми с(ъ) пърѣ къ мъ вшр ѧ-гнці. шр сѹиндѹ-не нши ман сѹс, ацѹнсъм ла алтъ ваам(ъ) кáре ера де мінчѹні. шр харáпїи ачеи въмі ера фшарте оѹръц, шр ман мáрел(е) лшр ерà нелѧблънѕит ши фóарте сълбáтік. ачѣще въѕиндѹ-не пре нши, ѧдáтъ ешір(ъ) ѧтрѹ ѧтъмпінáре ноастръ, ши фъчѣ гълчеві проклецїи, адѹкънд ѧнаинтѣ спре мінчѹни нѹмел(е) ши семнеле ши врѣмиле, кѹ арътáре ѧтрѹ кáрел(е) ам мінціт грънинд. деч фъкънд ши аколѝ дестѹл чеи че мъ дѹчѐ пре міне ка ши ла челе ман денаинте, плъ-тінд ши ачѣлора дін дáрѹл сфнтѹлѹи мъ ръскѹмпърар(ъ) ши трѣкѹм.

Judecata cea de pre urmă. A doua venire a lui Hristos.
(*a*. fol. 101a—101b, *b*. fol. 32a—33b, *c*. fol. 96a—97a.)

Картѣ цюдецѹлѹи.

Ши шт(ъ) ѹн нѹшр лѹмінат фóарте, ши пре нѹшр домнѹл нострѹ Іс. Хс, ши мерцѐ нѹшрѹл спре ръс(ъ)ріт, ши с(ъ) дешкі-сър(ъ) пшрціле ръс(ъ)рітѹлѹи, ши стрълѹчі домнѹл де ла ръс(ъ)ріт. ши 'ндат(ъ) тѹнет кѹ глас де дѹх кѹ вівор, ка с(ъ) каѹте тшц ши съ-л ваз(ъ) пре дънсѹл. ши аша пѹртън-дѹ-л пре ел ачел лѹмінат нѹшр, вені пре скаѹнѹл мърирїи сале ши въѕиндѹ-л съ ѧфрікошар(ъ) тоц, ши 'ндат(ъ) стръгáр(ъ)

тоц сфнцїи ѧцери : бине-и кꙋвѫнтат чел че віне ѧтрꙋ иꙋмел(є) домнꙋлꙋи дѕъꙋ, домнꙋл аꙋ веніт съ цꙋдеч(є) віи ши морцїи. ши ачесте фіннд ѕнс(є), къѕꙋр(ъ) тоц ла пъмънт ши с(ъ) ѧкінар(ъ) цꙋдекътóрꙋлꙋи тꙋтꙋрор. дꙋпъ ачаста погорънднꙋ-с(ъ) домнꙋл де пре нꙋѡ́рꙋл (*b.* пре) карел(є) шѣдѣ, шъѕꙋ пре скаꙋнꙋл мъріїи сал(є), пре кáрел(є) аша въѕіндꙋ-л тоц, кꙋ мáре фрік(ъ) фꙋр(ъ) кꙋпрінши, чéрюл съ кꙋтремꙋрà ка ѡ пїеле скꙋтꙋрáт(ъ) де ѡм, ши пъмѫнтꙋл съ клъті ка ꙋн лѣгън де кꙋкон, ши стръгар(ъ) кꙋ глас мáре тоц ѧцерїи; де кáре глас съ с(ъ) кꙋтрéмꙋре тоц ерéтичїи ши съ с(ъ) рꙋшінезе тѡц некредінчоши жід. агарéнии ши тоц кáрїи н'аꙋ приміт мъртꙋрїе сфнцілѡр оучнчь ши апстли, ши ѕнсър(ъ): тꙋ ещ хс фіюл лꙋи дѕъꙋ челꙋи вїꙋ, пре кáре те ръстігнір(ъ) жід. тꙋ ещ кꙋвънтꙋл чел де сꙋс а лꙋи дѕъꙋ пре кáре-л нъскꙋ пърінтел(є) маи нанте де вѣчі, фър(ъ) патім(и) ши фър(ъ) пꙋтрѣцꙋне, ѧдоит кꙋ фи́ре ши кꙋ фіинца, кꙋ вое ши кꙋ врѣ́ре оунꙋл домнꙋл Іс. Хс, карел(є) ши ѧ трꙋп теи ѧбръкат ши н'аи скімбат дѕъире, ши аи лꙋат трꙋп фър(ъ) съмънце дін нъскътóаре де дѕъꙋ Марїе, ши ѧ лꙋмѣ аи венит, семне ши мінꙋні аи фъкꙋт. тꙋ ещ дѕъꙋл нострꙋ ѧпреꙋнъ кꙋ пърінтел(є) ши кꙋ дхꙋл сфнтъ, фър(ъ) тíне пре алтꙋл нꙋ цим. ачесте ѕікънд ѧцерїи, тъкꙋр(ъ). атꙋнче съ ѧфрікошѐ Яна ши Канафа ши тоатъ мꙋлціме жід(о)васк(ъ). ши с(ъ) кꙋтрѣкмꙋр(ъ) ши чел фър'мінте Яріе ши проклѣтꙋл Махмет. ши 'ндат(ъ) къꙋтъ домнꙋл спре чер, ши ачéла фꙋцї де фріка фéцїи лꙋи. ши ѩр къꙋтъ домнꙋл спре пъмънт кꙋ мъніе, къ ера спꙋркат фоарте кꙋ фър' лéцил(є) ѡáменилѡр, кáрел(є) ѧл пънгърис(ъ) кꙋ ѧкінáре идолилѡр, ши кꙋ връж(и)ле ши кꙋ фармечіле ши кꙋ върсáре ши аместекáре де синце ши кꙋ ꙋчідере; ши ачѣла фꙋцї де ла фáца лꙋи ши нꙋ с(ъ) афлъ лѡк пре ел. ши ера тоц стънд ѧ въздꙋх неклътнц. ши'нкъ къꙋтъ домнꙋл спре ѧнълцимѣ ча пе дѣсꙋпра, ши спре адънкꙋл чел фър(ъ) фꙋнд, ши ѩт(ъ) черю ши пъмѫнт ноꙋ съ фъкꙋ, кꙋ скимбáре, дін пꙋтреднре вінд ѧ непꙋтредúре. ши ѩт(ъ) търіе чéрюлꙋи съ фъкꙋ ка соарел(є), ши стѣлел(є) періръ де пре ел, къ сфнцїи оумплꙋр(ъ) лóкꙋл, ши сóарел(є) нꙋ́ маи фꙋ́ пре ел, пентрꙋ къ ръс(ъ)рітꙋл стрълꙋчі тꙋтꙋрор, сóарел(є) чел дрепт, домнꙋл нострꙋ Іс. Хс. ѩр къꙋтъ домнꙋл спре лóкꙋл мѣрии, ши ѩт(ъ) съ сꙋй ѧ локꙋл мърии пар(ъ) де фѡк, а кърꙋе парръ (!) де съ сꙋе пън' ла чер, ши с(ъ) погорѫ ѧ арѕинд ши ѧнекънд ши акоперінд пъмънтꙋл кꙋ върсáре ѧи. ѩр дꙋп' ачаста къꙋтъ домнꙋл спре тоц ѡáменїи чеи ѧкинъ-

то́ри де идоли ши пък(ъ)тоши, карїн ѧ некредінцъ вїецꙋи́р(ъ) ка ши добітóачел(є); ши ꙗт(ъ) оуи чін ѧфрікошат де ѧцери де ѣѡк венір(ъ) де ла апꙋс ши-ш пꙋсър(ъ) мъ́нꙋле пре пъкъ-тош ши некꙋрац, шї-и арꙋнкар(ъ) пре ѣїеш(є) ка́ре де еи ѧ ма́ре ча де ѣѡк.

XCIII.

1692.

(Codex Eminescu, No. 3, 133 foi paginate.)

Єкрисоаре де'невъц(ъ)тꙋр(ъ) пре кꙋвїѡшилор ши де дꙋ҃ъ пꙋртъторілор пъріци ч'аꙋ вїецꙋит ла пꙋстїе.

Povestea părinteluĭ Evloghie. (Fol. 1a—1b.)

Повесте пъріントѣлꙋи Паладїе кꙋ оуи Євлогїе кап ҃а.

Єпꙋ́сꙋ-нѣꙋ нѡ́ж пъріントеле Пала́дїе, оуи філосѡф а́ре (! l. оа-) ка́рел(є) дінтрꙋ пъріци, нꙋ́меле лꙋи Євло́гїе, дін Алеѯандрїе, апрінꙋіндꙋ-с(ъ) де дра́госте лꙋи дꙋ҃ъꙋ, съ лепъдъ де лꙋ́мѣ, ши-ш ѧпърці то́атъ аве́рѣ лꙋи, ши-ш лъсъ лꙋи пꙋцине парте, съ-и фїе де трѣ́ба лꙋи; пентрꙋ къч нꙋ пꙋтѣ съ лꙋкрѣ́ꙋе, еши́ ла скіт де с(ъ) испити пре си́не. деч ніч кꙋ пъріци мꙋлці нꙋ пꙋтѣ съ петреак(ъ) ши ніч сънгꙋр нꙋ́ вре съ ша́дъ. ꙗр ѡдънъ-ѡар(ъ) дꙋкъндꙋ-с(ъ) съ-ш въиꙋъ ръкоделїе лꙋи, афлъ пре ꙋн стрікат, лепъдат пре ка́ле, ши ера̀ аша, де нꙋ ава ніч мъ́нꙋ ніч пічѡ́аре, че нꙋ́ман ава лимбъ де черѐ мілостеніе. деч дакъ-л въꙋꙋ пре ачеста Євлогїе, съ мнлкꙋи кꙋ иніма, ши с(ъ) рꙋга ѧ мінтѧ са лꙋи дꙋ҃ъꙋ де ꙋис(є): доамне, пентрꙋ нꙋ́меле тъꙋ вою съ еꙋ пре ачест стрікат ши съ-л ѡдихнескъ пре ел пъи ла моартѣ лꙋи, ка пентрꙋ дънсꙋл ши еꙋ съ мъ спсъск; че-м дърꙋеш(є) доамне, аꙋꙋтѡр ѧтрꙋ слꙋжба ачестꙋе ши ръбда́ре. деч съ апропїѧ кътръ ачел неволник, шї-и ꙋис(ъ): вре-вери пъринте съ те еꙋ ѧ кілїе ме, ши съ те ѡдінеск? ꙗр ел ꙋис(ъ): дакъ ве́рі, е́ мъ, че еꙋ сънт неволник. ꙗр Євлогїе ꙋис(ъ) лꙋи: аціа́пт ъ пꙋцінел, пъи' во́ю адꙋ́че оуи довітѡк съ те еꙋ. ꙗр ел съ бꙋкꙋръ фоарте. деч адꙋс(ъ) оуи катър ши-л лꙋѫ ши-л дꙋс(ъ) ла кїлїе лꙋи, ши-л сѡкотїѐ кꙋ де тоате че-и требꙋѐ, ши-и спълъ ра́нел(є) лꙋи, ши-и пꙋс(ъ) оуисѡ́аре алифїе, ши-л пꙋрта пре мъ́нꙋле лꙋи ѡр ѧкътрѡ̀ врѐ стріка́тꙋл; ши кꙋ дѣдінсꙋл ѧи слꙋжїѐ лꙋи ѧтрꙋ тоате пъи ла. еі. а́ні. деч

ѧтръ оуи драк юте ѧ чел стрікáт, ши с(ъ) скърбѝ Євлогїе фоарте. ши кꙋ кꙋвінте рѣле ши кꙋ пакосте дос(ъ)діндꙋ-л ѧи гръи лꙋи: ѡм кꙋ нъраѵ ръꙋ ши фꙋгар! де аи фꙋрат пре дѡмнꙋл тъꙋ фіинд рѡб лꙋи, ши аи венит аиче кꙋ авѣре лꙋи, ши акꙋм ніч мїе нꙋ-м слꙋжеці, къч пентрꙋ мíне те аскꙋнsі анче; ши деч мъ адꙋсеш ла кїлїе та ка с(ъ) те спъсеці пентрꙋ мíне. ꙗр Євлогїе съ рꙋгà лꙋи де sічѐ: нꙋ гръй ачесте кꙋвінте домнꙋл мїеꙋ, че-м спꙋ́не ѧтрꙋ че те ам скърбіт ши с(ъ) мъ ѧдрептеѕ. ꙗр ачѣла ѧл дос(ъ)дїѐ де-и sічѐ: ба нꙋ-м маи трѣбꙋе ѧшълъчюніл(е) тáле, че мъ дꙋ ла кáле кáре м'аи афлат, къ маи бине-м жсте съ sак аколо, декът ръпаѡсꙋл тъꙋ. ꙗр Євлогїе ѧи грънѐ: рóгꙋ-те домнꙋл мїеꙋ, мънгъе-те, ши де че те-и скърбит спꙋ́не-м. ꙗр ел маи кꙋ асꙋ́пръ съ мжнїѐ ши стръгà: нꙋ вѡи съ маи фіꙋ кꙋ тіне ѧ сънгꙋрътáте че вою съ фїꙋ кꙋ мꙋлцїме ѧ вороавъ.

De un tănăr ce a făcut pace între doĭ bătrânĭ. (Fol. 47a—47b.)

Де ꙋн тънър ч'аꙋ фъкꙋт пáче ѧтре дѡи бътрънı.

Єпꙋ́сꙋ-нѣꙋ нꙋ́ж ѡáре-кáре дін пърінци, къ аꙋ фѡст оуи съхастрꙋ фѡарте сѡкотитѡр, ши аꙋ мерсꙋ а петрѣ́че ѧ скит, ши нꙋ афлъ килїе съ шáдъ кътъ-ва врѣ́ме. ꙗр ерà аколо алт бътржн, де авѣ ѡ килїе деѡсѣби, ши-л рꙋгъ пре ел старѣцꙋл съ маргъ съ шáдъ аколѡ, пжнъ-ш ва афла килїе. деч ѧл аскꙋлтъ пре ел бътржнꙋл ши марсъ. ꙗр ѡаре-кáрїи ѧчепꙋр(ъ) а венѝ ла ел ка ла оуи бътржн стреин, шї-и адꙋчѐ лꙋи чи́не че авѣ, ꙗр алцїи мꙋлци ши пентрꙋ фолóсꙋл венїѐ; ꙗр ел пре тѡц кꙋ бꙋкꙋрїе ѧи прїимїѧ. ши ѧчѣпꙋ старѣцꙋл чел че-и дедѣсе лꙋи килїе а-л ржпци ши а-л гръи де ръꙋ: де къц ани петрек еꙋ аиче ѧтрꙋ мꙋлт пѡст ши ни́ме ла ми́не нꙋ ви́не, ꙗр ачастъ искóадъ, де пꙋци́не sиле фъкꙋ ши тѡц ла ел вин. ши sис(ъ) оучникꙋлꙋи съꙋ: пáсъ де-и sи лꙋи: еш дин килїе ноастръ къ не трѣбꙋе. ши вени оучникꙋл ши фъкꙋ метáнїе бътрънꙋлꙋи sикжнд: sи́че пъринтѣ(ле) мїеꙋ: кꙋм петреч? ѧ би́не еш? ꙗр ел ръспꙋнсъ: sи пъринтѣлꙋи тъꙋ, съ с(ъ) рꙋ́аце пентрꙋ ми́не, къ-м жсте ѡáре-че кан ръꙋ. ши венѝ тѣнърꙋл ши sис(ъ) пъринтѣлꙋи съꙋ: sиш бътржнꙋлꙋи, ши-м ръспꙋнсъ аша: ам афлат килїе ши мъ вóю дꙋ́че де аиче. ꙗр дꙋпъ кътe-ва sи́ле ꙗр гръй оучникꙋлꙋи съꙋ: пáсъ де-и sи лꙋи: къ де нꙋ вен ешѝ кꙋржнд вою вени, ши фър воe тà те вою скоáте кꙋ тѡꙗгꙋл. ши марсъ фрáтел(е), шї-и гръи лꙋи: аꙋ аꙋsит пъринтел(е) мїеꙋ къ

бѡлѣци ши фоарте с'аѹ скърбит, че м'аѹ трнмъс съ те черчетѣѕ. ръспѹнсъ бътржнѹл: спѹне пъринтѣлѹи тъѹ, къ пентрѹ рѹга лѹи ѧм жсте бине. деч марсъ фрáтел(е) ши грън бътржнѹлѹи: пжнъ дѹминек(ъ) аѹ ѕис бътржнѹл де ва врѣ дѣзъѹ ва еши. деч вини ши дѹмúнека ши нѹ маи еши. деч лѹж бътржнѹл тѡѩгѹл ши марсъ съ-л бáтъ ши съ-л гонеаск(ъ); ѩр оучникѹл ѧи ѕис(ъ) лѹи: ацѧптъ пъринте пѹцинел, съ мъ дѹк ѧнинтѣ съ вжд, съ нѹ фїе чине-ва аколѡ ши с(ъ) ле фач сминтѣлъ. ши алергъ ѧнинте ши спѹс(ъ) бътржнѹлѹи: пърнителе мїеѹ вúне [съ те] рѡаце ши съ те дѹк(ъ) ла килїе нѡастръ, съ те ѡспетѣѕе. деч дак(ъ) аѹѕи бътржнѹл къ вине, де грáабъ (!) еши ѧнаинтѣ лѹи ши де департе и фъкѹ лѹи метанїе, грънинд лѹи: нѹ те ѡстени пъринтѣ, къ воѡ вени еѹ ла тúне. деч въѕинд дѣзъѹ лѹкрáре чѣлѹи тънър, оумили пре пъринтел(е) съѹ, ши лепъдъ тоѩгѹл дин мжнъ че авѣ, ши алергъ спре сърѹтáре бътржнѹлѹи, лѹѧндѹ-л де-л дѹс(ъ) ѧ килїе лѹи, ка кѹм н'ар фи аѹѕит нимик(ъ). ѩр бътржнѹл гръи оучникѹлѹи съѹ: де къте ц'ам ѕис, нич де оунѣле нѹ еи ѕис лѹи. съ бѹкѹръ бътржнѹл ши ѧцълѣсъ къ аѹ фѡст завистїе дела дїаволѹл. атѹнче гръи бътржнѹл къѕинд ла пичóарел(е) оучникѹлѹи съѹ: де акѹм съ-м фии тѹ мїе пъринте, шї еѹ цїе оучникъ, пентрѹ къ дѹпъ лѹкрѹрил(е) тал(е) амжндѡж сѹфлетел(е) фѹр(ъ) спсите.

De sf-ul Macarie ce a înviat un mort. (Fol. 118b—119a.)

Де стїи Макарие ч'аѹ ѧвіс ѹн морт.

Спѹне пърінтел(е) Сісое де пърінтел(е) Макарїе: ѧ скіт кънд ерам, ѕіч(е), кѹ пърінтел(е) Макарїе, не дѹсъм съ с(ъ)черъм з ѧнші. ші ѩт(ъ) ѡ въдѹвъ стръницѣ спіче пре оурма нѡастръ ші не.ѧчетат плъницѣ. ѩр бътрѣнѹл ѧтребъ пре стъпъиѹл пъмънтѹрілѡр ші-и ѕіс(ъ) лѹи: че-и жсте чеи бътрѣне къ тѡтдѣѹна плънце? ші-и спѹс(ъ) лѹи, къ бърбáтѹл ачѣцїе аѹ авѹт ниціе авѣре а ѡаре-кѹи пѹс(ъ) ла ел, ші аѹ мѹріт де грáабъ (!) ші н'аѹ апѹкат съ спѹе оунде ѡ аѹ фѡст пѹс-ѡ, ші ва домнѹл авѹцїеи ши пре ачаста ші фічѡрїи еи съ-и ѧ ѧ робїе. шї-и грън лѹи бътрънѹл: ѕи-и съ вїе ла нѡи оунде вѡм ѡдихни де амїаѕъѕ. ши дак(ъ) вени ла нѡи, ѧи ѕис(ъ) ѧи бътрънѹл: че тѡт плънцї дѣѹна? ѩр ѧ ръспѹнсъ: бърбатѹл мїеѹ аѹ мѹріт ші аѹ фѡст лѹат авѹцїе ѡáре-кѹи ши мѹринд нѹ мѣѹ спѹс оунде жсте. ши ѕис(ъ) ѧи бътрънѹл: вин-о де-м арáтъ оунде

ѧсте ѧгропат; ши лꙋѫ кꙋ ел ши пре чѣѧ-л'анцї фрац ши марсъм кꙋ дънса . ши дак(ъ) марсъм ла лѡкꙋл ачѣла оунде ера ѧгрѡпат, ѧи ѕис(ъ) ѧи : дꙋ-те акꙋм ла каса та ши не рꙋгъм ноі ла мормънт . ши стръгъ бътрънꙋл пре мѡрт, ѕикънд : кꙋтарел(е)! оунде ѧи пꙋс авꙋцїе ачѣлꙋи стреин? ѩр ел ръспꙋнсъ де ѕис(ъ) : къ ѧсте ѧгропат ѧ каса мѧ сꙋпт оун пичѡр а патꙋлꙋн . ши ѕис(ъ) кътръ ел бътрънꙋл : дѡрмі ѩр пън ла ѧвїере . ѩр дак(ъ) въѕꙋр(ъ) ачаста фрациии, къѕꙋр(ъ) ла пічѡарел(е) лꙋи де фрік(ъ) . ши ѕис(ъ) кътръ ѧи бътрънꙋл : ачаста нꙋ фꙋ пентрꙋ міне, къ еꙋ німік(ъ) сънт, че пентрꙋ чѣ въдꙋвъ ші пентрꙋ чеи сърач фъкꙋ дѕъꙋ ачест лꙋкрꙋ; ѩр ачаста ѧсте маре, къ дѕъꙋ пофтѣще сꙋфлетꙋл чел фър пъкат, ши ѡри че чѣре добъндеці(е) . деч марсъ де спꙋс(ъ) въдꙋвеи оунде зак ѵг . ѩр е лꙋѫ де-и дѣде стъпѫнꙋ(лꙋи) лѡр, ши-ш слобоѕі фічорїи еи дин робїе ші тоц прослъвір(ъ) пре дѕъꙋ.

XCIV.

1693.

Сфѣнта шѝ дмнезъѩска евангелїе елинѣскъ шѝ рꙋмънѣскъ . . . . . ѧ анꙋл мънтꙋйрїй ахчг . шѝ с'аꙋ типърит ѧн'трꙋ сфнта митрополїе а ꙋгровлахїй.

(Folio, V foĭ nepag. + 372 pag. paginate.)

Viața sf-luĭ Joan Evanghelistu. (Fol. IVb—Va.)

Вѩца сфнтꙋлꙋй ши Євгліcтꙋ Іѡан, дꙋпъ кꙋм аꙋ скрис Софронїе.

Іѡанъ пре карele Іс . фоарте л'аꙋ юбит, фіюл' лꙋй Зеведеꙋ, фрателе лꙋй Іѩкѡвъ, къръѧ де Ирѡд' дꙋпъ патима домнꙋлꙋй капꙋл' и с'аꙋ тъѧтъ, пе ꙋрма тꙋтꙋрорь аꙋ скрис евгліа, рꙋгатъ фїїнідъ де епскопїй Асїей, шѝ ѧпотрива лꙋи Кириноѣ, шѝ ал'тор еретичи, шѝ май вѫртос лецїй Ємвїѡнитѣнилор' чей че съ арътà атꙋнчѣ, челор' че зичѣ де хс, май нainте де Марїа съ нꙋ фїе фостъ нъскꙋт'; дерепітъ ачѣѧ с'аꙋ ѧдем'нат дмзъѩска лꙋй нащере а зиче . ѩръ шѝ алтъ причинъ ачецїй евглїй адꙋк; къ читиндъ кърциле лꙋй Маѳей, Марко, ши Лꙋкъй, испитит-аꙋ ток'мѣла исторїйлор, шѝ аꙋ адеверитъ пре джнші

къ адевъра́ть аѹ грѣ́ить, нѹ́май фър де оунь ань ѧт(р)ѹ ка́ре аѹ пътими́ть Іѡа́нь; къ дѹ́пъ ѧкисо́арѣ лѹй Іѡа́нь аѹ скрис исто́рїѧ. лъсѫ́нд дар анѹл ѧтрѹ ка́ре чѣ́ле че с'аѹ лѹкрат де чен тре́й еѵгли́сти, с'аѹ скрис але анѹлѹй че́лѹи май денайн'те, пънъ а нѹ́ бъга̀ пре Іѡа́нь ѧ те́ми́ницъ, лѹ́крѹриле аѹ скрис прекѹ́м' съ ва пѹтѣ́ доведѝ ла чей че кѹ грѝжъ пре че́й па́трѹ еѵгли́сти вор' читѝ; ка́ре шѝ чѣ́ че с'аѹ пърѹ́т' неток'ми́рѣ лѹй Іѡа́нь, кѹ чеѧ-л'а́л'ци кон'тенѣ́ще. скри́с-аѹ шѝ ѡ епистолїе а кѣ́рїѧ ѧчепътѹ́ръ ѫсте: [чел че аѹ фо́сть де'нчепѹ́ть] ка́ре де то́ци бърба́цїи бесѣ́речїи, шѝ че́й ѧвъца́ци ѫсте алѣ́съ, ѡръ чѣлѣ-л'а́л'те до́аѡ кърора ѫсте ѧчепътѹ́ра, чей ден'тѫ́ю: [пре́ѡтѹл' чинсти́тїй еклѣ́ктїй] ѡръ чей дѐ адо́аѡ: [пре́ѡтѹл' лѹй Гаїе че́лѹй юби́ть] зи́кѹ-се а фи але лѹй Іѡа́нь пре́ѡтѹлѹй, ал' кѣрѹѧ ѧкъ шѝ акѹ́м' ал'ть мо́рмѫн'ть ла Єфес ѫсте. шѝ оунїй сокоте́скь амѫн'до́аѡ мор'мѫнтѹрисе съ фїе але лѹи Іѡа́нь еѵгли́стѹлѹи, пентрѹ ка́ре кѫ́нд вом вени̇ ла Па́нїѧ (! l. Папїѧ) аскѹлтъто́рюл' ачесто́ра вом тѫ́лкѹї прекѹ́м ѫсте ѡръ́нд̇ѹа́ла. че да́ръ ла̀ ал' па́трѹспръзѣ́че ань порни́нд̇ь Дометиа́нь а до́аѡ гони́ре дѹп(ъ) Нерѡ́нь, ла ѡстро́вѹл' ла Па́т'мо гони́нд̇ѹ-се аѹ скрис апокали́ѱис, ка́ре л'аѹ тъл'кѹит Иѹстинь мѵ́никѹл' шѝ Иринеѹ. ѡръ тъи́н'-дѹ-се Дометїа́нь, шѝ фа́пїтеле лѹй де мѹ́л'та лѹи ръѹта́те, фъ-кѫ́нд̇ѹ-ле сфа́тѹл' лѹй дешарте [епине́ра], с'аѹ дѹ́сь ла Єфесь. фїи́нд' аколо пънъ ла Траіа́нь ѧпъра́ть, то́ате бесѣ́речиле Ісїй аѹ ѧтъри́ть шѝ аѹ зиди́т бесѣ́риси (! l. —ричи) шѝ фо́ар'те ѧбътрѫ́нинд̇ь, ла ѯи де ани дѹ́пъ па́тима дмнѹлѹй съвѫ́рши́н'дѹ-се лѫ́н'гъ чѣ́ де май сѹс зи́съ чета́те, ръпосѣрїй с'аѹ ѧвредничить.

Joan cap. I, v. 1—17. (pag. 1—2.*)

Л сѫнта шѝ ма́рѣ дѹми́некъ а па́цилорь. дела Іѡа́нь а.

1. Де'нчепѹ́т' ерà кѹвѫ́нтѹл', шѝ кѹвѫ́нтѹл ерà ла̀ дмнзъ́ѹ, шѝ дмнзъ́ѹ ерà кѹвѫ́нтѹл. 2. Ѧче́ста ерà де'нчепѹ́ть ла дмнзъ́ѹ. 3. То́ате прѝнтр'ѫ́нсѹл фѹ́ръ, шѝ фър' де дѫ́нсѹл неми́ка фѹ̀, че фѹ̀. 4. Ѧтрѹ дѫ́нсѹл вїа́ца ерà, шѝ вїа́ца ерà лѹми́нъ ѡа́менилорь. 5. Шѝ лѹми́на ѧтрѹ ѧтѹнѣ́рек лѹминѣ́зъ, шѝ ѧтѹнѣ́рекѹл пре ѧ нѹ ѡ кѹпри́нсе. 6. Фѹ̀ ѡмь тримѝсь дела дмнзъ́ѹ, нѹ́меле лѹй Іѡа́нь. 7. Ѧче́ста вени̇ ѧтрѹ мър'тѹрїе, ка съ мѫ́ртѹрисѣ́скъ де лѹми́нъ, ка́ то́ци съ крѣ́зъ прин' ель.

---

*) cf. 1579, maĭ sus pag. 20.

8. Ну ерà ель лумúна, че ка съ мъртурисѣскъ де лумúнъ. 9. Єрà лумúна чѣ адевърáтъ, кáрѣ лумúнѣзъ пре тот ѡмул' чѐ вúне ѧ лýме. 10. Л лýме ерà, ши лýмѣ прéн ел съ фъкý шѝ лýмѣ пре джнсуль нý-л' куноскý. 11. Лтру але сáле вéнѝ, шѝ ай съй пре джнсул нý-ль прїймúръ. 12. Йръ кѫци прїймúръ пре джнсул', ле дѣде лор путѣре ка съ фїе фїй луй дмнзѣ, чéлорь чѐ крéдь лтру нýмеле луй. 13. Кáрїй нý ден сѫнце, нич ден вóе трупѣскъ, нич ден вóе бърбътѣскъ, чé дела дмнзѣ съ нъскýръ. 14. Шѝ кувжнтул трýп съ фъкý, ши съ сълъшлуй лтру ной, шѝ ам' възýт' слáва луй, слáва кà а оунуѧ нъскýт' дела тáтъл, плúнь дѐ дáрь ши дѐ адевър. 15. Іоáнь мъртурисѣще де джн'сул' ши стрúгѫ грънúнд': ачéста ерà дѐ кáреле ам' зис: кáреле дýпъ мúне вúне, наинтѣ мѣ фý, къ маи лтжю де мúне ерà. 16. Шѝ дéнтру плинúрѣ луй, нóй тоцѝ ам луáт', ши дáру пéнтру дáру. 17. Къ лѣцѣ прéн' Мωѵсїй фý дáтъ, ѡръ дáрул' прéн' Іс. Хс. фý.

Mateiu cap. XVIII, v. 10—20. (pag. 47—48.*)

Луй лтжѧ съптъмънъ дýпъ русáлїй. адекъ дýпъ свнтуль дхь. дела Маѳей ое.

Суúсе дмнуль. 10. Сокотúци съ нý ѡбидиц' пре вре оунул' ден'тру ачéци мич', къ грѣéскь вóаж, къ лцерїй лор ла чéрюре пýрурѣ въдь фáца тáтълуй мїéу чéлуй черéскь. 11. къ аз вéнить фїюль ѡменéскь съ кáуте ши съ мжнтуáскѫ пре чéл' пїéрдуть. 12. Че въ съ пáре вóаж? де ва авѣ оунь ѡм' ѡ сýтъ де ѡи, ши ва рътъчѝ оуна ден'тру джнселе, аз нý ва лъса чѣле ноаѡзéчи шѝ нóаѡ ши мер'гжн'дь ла мýн'те ва къутà пре чѣ рътъчúтѫ? 13. Шѝ дѣка ѡ ва афлà пре джнса, адевър грѣéскь вóаж, къ съ бýкурѫ де джн'са мáй вжр'тос, декѫть де чѣле нóажзеч шѝ нóаж че н'áу рътъчит. 14. Йша нý ѧсте вóѧ лнаинтѣ пърúнтелуй вóстру чéлуй черéскь, ка съ пїáръ оунул' динтру ачéци мич. 15. Де-ц ва греши цїе фрáтеле тѫ, мéр'ци ши-л' въдѣще лтре тúне шѝ лтре джн'сул лсуш', деч де те ва аскул'тà ѡтъ къ аи добжндúть пре фрáтеле тѣ. 16. Йръ де нý те вà аскул'тà пре тúне, ѧ кý тúне ѡръ пре оунуль сáу пре дои, ка лтру гура а дóаѡ сáу а трéй мъртурїи съ стѣ тотъ грáюль. 17. Йръ де нý-й ва аскултà пре джншїи, спýне събóрулуи. шѝ де нý вà аскултà нúче де сѫбóрь, съ-ц фїе цїе ка оунь пъгжнь шѝ вамеш'.

---

*) cf. 1648, maĭ sus pag. 127.

18. Ѝдевѣрь грѣескь воаж : ѡри кѫте вѣци легà пре пъмѫнть, вор' фй легáте шй ѧ чѣрю, ши ѡри кѫте вец дез'легà пре пъмѫнть, фй-вор' дезлегáте шй ла чѣрю. 19. Ѝаръ адевѣрь грѣескь воаж, къ де съ вор' сфътуй дин' вой дой пре пъмѫн'ть, де тóть лукрулъ че вор' чѣре вà фй лор' дела тáтъл' мїеу кáреле жсте ла чѣрюре. 20. Къ оун'де сѫн'ть дой сáу трей адунáци ѧтру нумеле мїеу, аколò сѫн'ть пре мийж'локулъ лóрь.

Mateiu cap. XXI, v. 23—27. (pag. 85.)

Мáр'цй а зѣчѣ съптъмѫнъ. дела Маѳей пѕ.

23. Л врѣмѣ ачѣа вїйнде Іс. ѧ бесѣрекъ, шй ѧвъцѣнде, вениръ кътръ дăн'суль Ѝр'хїерéїй шй бътрѫнїй нъроаделор, грăйн'дь : ку чѣ путѣре фáчи ачѣстѣ? шй чине ц'ау дать цїе путѣрѣ ачáста? 24. Ѝаръ Іс. ръспунзѫнде, зйсе лóрь : вóю ѧтреà шй еу пре вóй оунь кувѣн'ть, кáреле дѣка ми-л вецн спúне мїе, шй еу вóю спúне воаж ку чѣ путѣре фáкь ачѣстѣ. 25. Ботéзулъ лúй Іѡань де оун'де ерà? дин' чѣрю, ау дела ѡамени? ѡръ ей кугетà ѧтру сúне, грăйн'дь : де вомь зйче : дин' чѣрю, ва зйче нóаж : даръ пентру чѣ н'áци крезúть лúй? 26. Ѝаръ де вом зйче : дела ѡамени, не тѣмемь де нърóдь; къч къ тóци авѣ пре Іѡань ка пре оунь проро́кь. 27. Шй ръспунзѫнд' лúй Іс. зйсерь : нú цйімь. зйсе лóрь шй ель : нйче еу вóю спúне воаж ку чѣ путѣре фáкь ачѣстѣ.

Marcu cap. XI, v. 1—11. (pag. 194.*)

Лúни а лъсáтулúй де кáрне. дела Марко аі. зач. мѳ.

1. Л врѣмѣ ачѣа съ апропїе Іс. кътръ Іерусалúмь, шй вени ѧ Виѳ'фáги шй ѧ Виѳанїа кътръ мúнтеле Маслúнилор, шй тримйсе доі дин оученйчїй лúй. 2. Шй зйсе лóрь : мѣр'цци ѧ сáтуль, кáреле è ѧ прѣж'ма воастра, шй ѧдáтъ ѧтрѣнд' ѧтр'ѣн'суль, вецн гъсй оунь мѣн'зу легáть, пре кáреле нйме дин' ѡамени н'áу шъзуть, шй дезлегѣн'ду-ль, сѣ-ль адúцци. 3. Ши де вà зйче воаж чине-вà : чѣ фáцци ачáста? зйцци, къ дмнулúй требуѫще, шй нуман декѣть ѧль ва тримйте пре ель айчѣ. 4. Деч мѣрсерь, шй гъсйръ мѫн'зуль легáть лѣн'гъ

---

*) cf. maĭ sus pag. 232 din Mateĭu.

оушъ, афа́ръ ла ръѕпѣнтїе, ши-л дезлега́ръ. 5. Ѝръ оунїй ди́н ка́рїй ста̀ ако́лѣ, зи́серъ ло́рь: че фа́чец, де дезлега́ци мѣнзѹль? 6. Єй зи́серъ лор, кѹм ле порѹнчи́се Іс; шї-й лъса́ръ пре ей. 7. Деч адѹ́серъ мѣнзѹль ла Іс. ши пѹ́серъ пре ель веш'ме́нтеле лор, ши шъзѹ́ пре джнсѹль. 8. Ши мѹл'ци ашернѹ́ръ вешми́нтеле ло́рь пре ка́ле. ѿръ ал'цїй тъѧ стълпъри дин копач ши ле ашернѐ пре ка́ле. 9. Ши че́й че мер'цѣ ѧнайн'те, ши чеи че венїѧ пре оур'мъ стирга̀ (! l. стри—) зикѣнд: Осанна̀! блгослови́ть че́ль че ви́не ѧтрѹ нѹ́меле дмнѹлѹй. 10. Блгослови́ть ѧпъръцїѧ пъри́нтелѹй но́стрѹ лѹй Двдь, ка́рѣ ви́не ѧтрѹ нѹ́меле дмнѹлѹй. Осан'на̀ ѧтрѹ чеи де сѹ́сь. 11. Ши ѧтржѫ Іс. ѧ Іерѹсалим ши ѧ бесѣ́рекъ; ши лѹѧн'дь ами́нте де то́ате, фїйн'дь ча́сѹль ѧ де́ са́ръ, еши ѧ Киоа́нїа, кѹ̀ че́й доиспръзѣче оученичи.

XCV.

c. 1680—1695.

(Ms. bibl. Hohenzollern-Sigmaringen, folio.)

Cronica luĭ Dorotheus din Monembasia.

(Fol. 8a—8b.)

Фїинд воѧ прѣ ѧнцелептѹлѹи изводитор домнѹл нострѹ Іс. Хс. ши дзъѹ адевърат съ факъ лѹмѣ кѹ ненѹмъратѫ ши несъмѹитѫ минтѣ ши ѧнцелепчюнѧ са ши кѹ мѹлцимѣ пѹтереи сале, де ѹнде н'аѹ фост ѧнтрѹ съ фіе, фѧче свинцїѧ са, кѹм сингѹри бгословии свинтеи бисѣреч мъртѹрисеще зикънд, къ прѣ мастивѹл ши прѣ пѹтѣрникѹл дзъѹ а тоатѫ цннѣрѣ нѹмаи кѹ кѹвънтѹл свинцїеи сал(є) кѹ (!) тоате лѹкрѹрил(є) с'аѹ фъкѹт, възѹтеле ши невъзѹтел(є); ѧнкъ ши марел(є) двд чѣѹ фост ѧнпърат ши пророк не спѹне пинтрѹ ачѣста зикънд: къ сингѹр дзъѹ аѹ зис, ши кѹ зиса лѹи тоате с'аѹ фъкѹт, ши сингѹр аѹ ѧвъцат ши кѹ ѧнвъцътѹра са с'аѹ зидит; ашиждерѣ ѧнкъ маи мъртѹрисѣще ачеста пророк де зичѣ: кѹ кѹвънтѹл лѹи дзъѹ черюрил(є) с'аѹ ѧнтемеѧт ши кѹ дхѹл ростѹлѹи съѹ тоц пѹтѣрничии лѹи. адевърат кѹвънт не аратъ двид ка с(ъ) поатъ ѧнцелѣце тоатѫ фирѣ ѡменѣскъ. къ ѧнкъ маи ѧнтъи де вѧч аѹ фѡст татѫл ѧнпреѹнъ кѹ фиюл ши кѹ дхѹл свънт. пинтрѹ ачѣѧ татъл ѧнпреѹнѫ кѹ фиюл, ши кѹ лѹкрѹл дхѹлѹи свънт аѹ съвръшинт тоатъ лѹмѣ. адевърат зичѣ ши марел(є) моиси пророк ла ѧнчепътѹръ скри-

сорен веки, къ ди'нчепѹт аѹ фъкѹт дзъѹ черюл ши пъмънтѹл. аичѣ ла ачестѹ кѹвънт че грънще монси ди'нчепътѹръ. трибѹще съ рицелѣгъ бине фїеще чине, къ ричепътѹра ачѣста мai тълкѹще ринаинте; кѹм ши марел(е) василіе ривъцъторюл свинтеи бисѣреч аѹ фост грънид алес кътръ елинин, ка с(ъ) поатъ кѹноаще че ѧсте ричепътѹра, адекъ кѹм прѣ пѹтерникѹл ши марел(е) дзъѹ, карел(е) н'аре нич ричепѹт нич свръшит, нич фире ѡменѣскъ нѹ поатъ съ аюнгъ а гънди таинил(е) лѹи, кѹм ѧѹ фѡст воѧ аша ле свръши тоате. рисъ ривъцътѹриле свинцилор отци ши даскáлии свинтеи бисѣреч зик, къ рикъ мai рнтъи декът черюл ши пъмънтѹл аѹ зис дзъѹ кѹ кѹвънтѹл, ши с'аѹ фъкѹт пѹтѣрничии, адекъ свинции рицери, карии нничи аѹ трѹп нич сѹфлет, чи сънт фъкѹци кѹ кѹвънт, кѹм фѹ воѧ лѹи дзѣѹ. деч сънт фърь моарте кѹм сънт ши фър(ъ) трѹп, мai юци декът ведѣрѣ окилор, ши декът кѹцетѹл гъндѹлѹи, кѹм спѹне ши свънтѹл глигорие бгослов ла ривъцътѹрил(е) сале, къ дзъѹ мai динтѣи аѹ гъндит пинтрѹ пѹтѣрнични рицери. деч гъндѹл свиницен сале лѹкрѹ фѹ, ши кѹ кѹвънтѹл лѹи съ плинирь ши кѹ дхѹл лѹи съ съвръширь.

XCVI.

1694.

(Ms. bibl. eccles. St. Nicolai Brașov No. 157. Folio, 275 foĭ paginate.)

Алеѯандрѹ Даскал: Пентикостарїонь. саѹ слѹжба де чинчи ѕеч' де ѕыле де пре лимба словѣнѣскѣ. кѹ аюторѹл' лѹи дѹмнѕѹ с'аѹ скось пре лимбѣ рѹменѣскѣ.

Pildele luĭ Solomon, cap. XXXI, v. 8—31. (Fol. 4a—4b.)

Ѧ пилделор чтенїе.

8. Фїюле! дешкиде гѹра та кѹвънтелор лѹи дѹмнѕѹ, шѝ цюдекѫ тоате диреепть. 9. дешкиде гѹра та, шѝ цѹдекѫ кѹ дирептáте. дъч' сокотѣще пре сърáкѹл' шѝ пре непѹтинчосѹл'. 10. мѹѧре чине афлѫ брбатѫ, оунѫ ка ачеѧ ѧсте мai де чинсте декът пїетриле челе де мѹлт' прец'. 11. шѝ съ веслѣще инемѫ брбатѹлѹи еи де дънсѫ; оунѫ ка ачеѧ нѹ с(ъ) ва липсѝ де докънѕнле челе бѹне. 12. къ лѹкрѣѕѫ брбатѹлѹи [съѹ] бине, ѧръ нѹ

рѣꙋ. 13. тóатѫ вáра стрѣнце лънѫ ши и́нꙋл'. ши фáче кꙋ мъниле сáле чéле де бꙋ́нѫ трѣ́бѫ. 14. фꙋ̀ ка ѡ корáбиѧ кáре фáче негоцеторїѧ; де де департе адꙋ́нѫ богъциѧ са. 15. ши съ скóалѫ ѧкъ фїи́нд' де нóпте. дъ̀ бꙋкáте кáсеи. ши лꙋ́крꙋл' слꙋжни́челор. 16. въси́нд' лꙋкрътóарїи де пъмѣнт' кꙋмпъра̀; ши дин' рóадѫ мъинилор сáле ръседи̇̀ къщи́гь. 17. ѧчини́гѣнд' въртóсь мижлóкꙋл' съꙋ; ѧтъри̇̀ брáцеле сáле пре лꙋ́крꙋ. 18. гꙋстѫ къ ѩсте би́не а лꙋкра̀. нꙋ́ съ сти́нце сфѣцнекꙋль еи тóатѫ нóпте. 19. кóтеле сáле тѣнде спре чéле де фолóсь; ши мъинile сáле ле ѧтърѣ́ще спре фꙋ́сь. 20. ѩръ ши мъинile сáле ле дешки́се сърáкꙋлꙋи. ши рóадѫ ти́нсе мѣ́серꙋлꙋи. 21. нꙋ́ съ грижѣ̀ще бр̇бáтꙋль еи де кѣте сѫнт' ѧ кáса, кѫнд' зъбовъще оунде-ва; къ тоц' кáрїи сѫнт' ла дѣнсѫ сѣнт' ѧбръкáц', 22. хáйне ѧдойте фъкꙋ бр̇бáтꙋлꙋи сѣꙋ; де мътáсѫ ши де еврїши́н' ѧбръкъмѝнте ши́ ѧ. 23. ши ѩсте слъвѝт' бр̇бáтꙋл' еи ѧ пóр̇циле; кѣнд' де шáде ѧ събор кꙋ бътрѣ́нии лъкꙋитóрїи пъмѣнтꙋлꙋи. 24. пешки́ре фъкꙋ̀ ши̇̀ ле дѣде фїнічиѧнилор; ѩръ брѣ́не хана́неилорь. 25. ѧ търїѧ ши ѧ кꙋвїи́нцѫ бꙋ́нѫ съ ѧбръкѫ; ши съ веслѣ̀ще ѧ ѕы́леле чéле де апои. 26. къ гꙋ́ра са ѡ дешки́се кꙋ сокꙋтѣ́лѫ ши кꙋ токмáлѫ; ши ли́мбїй сáле пꙋ́се обичѧ́ю. 27. стрѣ́м'те прилазꙋри кáселорь ей; ши бꙋкáте лѣ́нешилор нꙋ̀ дѣде. 28. ръдикѫ̀ кокóании съи ши съ ѧбогѣциръ; ши бр̇бáтꙋль ей ѡ лъꙋде. 29. мꙋ́л'те фїйче фъкꙋ́ръ пꙋтер, ши мꙋ́те агонеси́ръ богѣциѧ; ѩръ тꙋ̀ аи ѧтрекꙋт ши те ѧнълцáш' престе тóате. 30. ѧбꙋнáре фръмсéции бꙋ́ѕелор минченóасе мꙋѧ́ръщ' нꙋ̀ ѩсте ѧтрꙋ тыне. къ мꙋѧ́ре чѧ́ ѧцелѣ́птѫ съ блсвеще; ши фри́кѫ домнꙋ(лꙋ)и съ ѡ лáꙋде. 31. дáц' еи дин рóада бꙋ́ѕелор еи; ши съ фїе лъꙋдáт' бр̇бáтꙋл' éи ѧ пóр̇циле.

Epilog. (Fol. 275b.)

Ювицилор ѧтрꙋ хрс фрац ши чинстиц пъринци, карии вец чити̇̀ ачѣстъ свнтъ карте, че съ кїѣмъ пентикѡстар, ши афлъндꙋ чеваш вре ѡ лꙋникáре дин мъхни́ре фи́рїи иорꙋлꙋи (?) сꙋ дин оуими́ре минции, сꙋ динтр'а мънии, пентрꙋ дꙋмѕꙋ рꙋгъм пре дꙋмнѣвóастръ, кꙋ ѧцелепчюнѣ блъндецелор съ ѧдрептáц', прекꙋм въ ва ѧцелепцѝ свнтꙋл' дхъ. ѩр пре ми̇̀не, кáреле ам оустенит ѧтр'ачест лꙋ́крꙋ де ам скрис ши ам ши̇̀ тълкꙋи́т' ачѣстъ карте де фолос сꙋфлтꙋлꙋи, съ мъ ертáц' ши с(ъ) мъ блсвиц'; съ нꙋ мъ б(л)естемац. кá ши̇̀ дꙋмнѣвóастръ съ въ сподоби́ц' ертърии ши̇̀ блсвенїии дела дꙋмѕꙋ

а тоате цїнтѡрюл'. къ н'аѹ скрис мъна черѣскъ ѧцерѣскъ, че мѣна пъкътоасъ грѣ пъмънтѣскъ. шй н'ам дат ѡдихнъ марцинилор мѣле, дѹп(ъ) кѹм зиче прѡрокѹл: не дах сôн' ѡчима моима. и проч. аша шй еѹ ѕѣѡа шй ноапте кѹцетам ка с(ъ) въѕ' марцинѣ сфършитѹлѹи. ка шй чела чѣ ѧтрѫ ѧ апъ адънкъ шй мâре съ ѡ ѧноате, шй дѣкъ оустенѣще, пѹрѹрѣ шй дес каѹтъ марциний; аша шй еѹ ман мнк шн ман плекат ѧтре робин лѹи х̃с, Алеѯандр' Даск(ъ)л ам ѧчепѹт кѹ врѣре пъринтелѹи ши кѹ аюторюл' фїюлѹн, ши кѹ съргѹалъ дхѹлѹи свит' въѕѹи шй сфършитѹл. слâвъ лѹи дѹмнѕѹ оунѹл' ѧ троцъ. лъѹдат пѹрѹрѣ де тоате дыхъніиле. акѹм шй ѧ вѣчи вѣчилор амин.

Дела зидире лѹмии ан ,зсг. ѡръ дела ѧтрѹпаре дмнѹлѹи ,ахчд. ѧчепѹтѹ-с'аѹ а скрїе дчѣстъ карте мсца мрт. ши с'аѹ сфършит мсца септ. кд. дн.

XCVII.

1697.

(Odobescu, Revista română II., 1862, pag. 118—120.)

Alexandru Dascalul: Psaltire slavono-română cu tâlc.

Psalm 137.

Ла ръѹль вавилонѹлѹи аколо шедѣмь ши плънцѣмь, адѹкъндѹ-не аминтѣ де сїѡнь. тълкѹль: Ятѹнче жидовиї чеи робици плънцѣ. ѡр съ цїй къ плънцѣ сѹфлетѣле дирепцилорь, шезънд ѧ вавилонь, ѧ ѡадь. къ вавилонѹль съ зиче тѹрбѹраре, плънцѣ адѹкъндѹ-ши аминтѣ де сїѡнѹл чересь. Ѧ салчнѧ пе мижлокѹл еи спънзѹръм ѡрганеле ноастре. тл: Ръстигниръ жидовиі пе х̃с пре мижлокѹль крѹчіи, ачелѧ ѡрганеле сѹнътоаре крединчіоашилор. Къ аколо не ѧтреба пре нои чѣѧ че не робиръ пре нои, ши карії не дѹчѣ, де кънтаре. тълкѹль: Робиндь діаволиі пре ѡмениі, ѧи дѹчѣ ла ѡадъ ка ла вавилонь, ѧтребънд пре дънши оунде ѡсте домнѹ лор. Кънтаць ноаѡ дин кънтъриле сїѡнѹлѹи. тълкѹль: Цїе діаволиі ѧтоарчере лимбилорь, карїи ера съ кънте ѧ бесеречиле, кънтърь нѡоъ. Кѹм вѡм кънта кънтаре домнѹлѹи пре пъ-

мѣнть стрѣнинь. тл: Зиче дирепциі дѣкъ ѧтраръ ѧ ꙗдь: де акꙋма нꙋ вор маі пꙋтѣ лъꙋда пре дмнзъꙋ пе пъмънтꙋль діаволилорь. Де вои оунта пре тине Іерслиме, оу(и)татъ съ фіе дирѣпта мѣ. тл: Зиче Ядамь: де вои оунта пре тине раіоле, съ фіꙋ оунтат ши еꙋ де дмзеꙋ. Липаскъ-се лимба мѣ де грꙋмазіи міеи, де нꙋ те вои помени пре тине. тл: Ниче декꙋм нꙋ пꙋтѣ оунта дꙋлчѣца раюлꙋи, мъкар де ера ши ѧтрꙋ ѧкисоаре Ядам; че кꙋ гъндꙋль гъндиѧ. Де нꙋ вои пꙋне де наинтѣ Іерслимꙋль ка ѧтрꙋ ѧчепꙋтꙋль веселіей мѣле. тл: Ядекъ прекꙋм ера Ядамь ѧтъи ѧ раю кꙋ веселие, аша ши пре оурмъ ва фи, тръцѣ нъдѣжде. Поменѣще дмне фечїоариі Єдомꙋлꙋи ѧ зꙋа Іерслимꙋлꙋи. тълкꙋль: Ядꙋче-шь ва аминтѣ хс де жидовїи фечїоариї де кꙋрвиѧ, ѧ зꙋа чѣ ѧфрикошата а жꙋдецꙋлꙋи. Карїи зичѣ: дешертаць, дешертаць пънъ ѧ темелїиле лꙋи. тл: Зичѣ жидовїи лꙋи Пилать: ꙗ-ль ꙗ-ль ши ши (!) ръстигнѣще пе хс. Фата вавулонꙋлꙋи тикълоаса. тълкꙋль: Єъборꙋль жидовъскь дешертъ ши тикълось, къ и'аꙋ причепꙋт тайна лꙋи хс. Феричить кареле ва плъти цїе даториѧ та, каре дедѣшь ноаѡ. тл: плъти-ва хс ла ѧфрикошата зы, сьборꙋлꙋи жидовѣскь, кареле аꙋ върсат сънцѣле прѡрочилорь, ши аї лꙋи. Фернчѣ де чела кареле ва лꙋа ши ва здроби тинъреи тъи де пїатра. тл: Феричиць вор фи жидови, карїи вор крѣде ѧнтрꙋ хс, ачела-й пїатра, ши съ вор ботеза ѧтрꙋ дънсꙋль.

XCVIII.

1698.

(Ms. bibl. centr. No. 363. 8⁰, mic. defect la început. 282 paginĭ.)

Oprea: Molitvelnic slavono-român.

(Numaĭ citeniile din Evanghelie românestĭ.)

Молитъвник.

Epistola I către Tesalonicenĭ, cap. IV, v. 13—17. (pag. 54—55.)

13. Фрацилорь нꙋ вой съ нꙋ циць вои де чеѧ че аꙋ адормить, ка съ нꙋ вь ѧнтристаци ка чеѧ че н'аꙋ нъдѣждѣ. 14. кь де вом крѣде кь Іс аꙋ мꙋрить ши аꙋ ѧнвїѧть; аша ши дꙋмнезъꙋ, пре чей че аꙋ адормитъ ѧн Іс, адꙋче-й-ва кꙋ ель.

15. къ ачастà грънимъ воàѡ кꙋ кꙋвънитꙋл дóмнꙋлꙋи, кь нóи кáрїй сънтем вїй, ши вом ръмънѣ лнтрꙋ вениѝрѣ дóмнꙋлꙋи, нóй (нꙋ) вом лнтрѣчѐ пре чей адормѝц'. 16. къ лсꙋшъ домнꙋл кꙋ стригáрѣ лидéмнерїй, кꙋ гласꙋлъ архангéлꙋлꙋй, ши кꙋ тръмбица лꙋи дꙋмнéзеꙋ погóръ-вà дин чéрю, ши чéи морци лнтрꙋ х҃с ворь лнвїѧ лнтьꙋ. 17. дꙋ́пъ ачѣѧ нóй вїй, кáрїй вамъ (!l. вомъ) фѝ ръмáши, динпрéꙋнъ кꙋ ей вом фи ръпѝцъ спрé нóѡрїй, лнтрꙋ́ лтимпинáрѣ домнꙋлꙋй ли въздꙋ́хь. ши ашà пꙋрꙋ́рѣ кꙋ домнꙋл вом фѝ.

Joan cap. V, v. 25—30. (pag. 55—57.)

Єѵ҃глїà ѡт Іѡáнь зач. ѕ҃ї.

25. Ѕ҃ѝсе дóмнꙋл кътръ жидóвїй, кáрїй венїѧ кътръ ель: адéвъръ, адéвъръ грънескъ воàѡ: апропїе-сѧ врéмѧ. ши акꙋ́мь ѩстѐ кѣндъ морцїй вóръ лнвїѧ ши вор аꙋзѝ глáсꙋль фїюлꙋй лꙋй дꙋмнéзеꙋ. шѝ кáрїй вóрь аꙋзѝ лнвїѧ-вóрь. 26. къ кꙋм арѐ тáтъль вїѧцъ лнтрꙋ елъ, ашà дѣдѐ шѝ фїюлꙋй вїѧцъ съ айѣъ лнтрꙋ ель. 27. шѝ пꙋтѣрѐ дѣдé лꙋи ши жꙋдекатъ съ фáкъ, къ фїюл' ѡмéнескъ ѩсте. 28. нꙋ въ мирарéць де ачастà; къ вà вéни чáсꙋл' ли кáреле тóци чеи дин морънмънит' вóрь аꙋзѝ глáсꙋлъ лꙋй. 29. ши вóръ мѣрцѐ чеѧ чѐ аꙋ [фъкꙋть] бѝне лнтрꙋ лнвїѧрѣ вїéцїй. ѩръ чѐѧ че аꙋ фъкꙋть рѣлѐ лнтрꙋ лнвїѧрѣ ѡсъндѝрїй. 30. нꙋ пóчь еꙋ съ фáкь де синé-мь нимѝкъ. кꙋ́мь аꙋзь, жꙋдéкь, ши жꙋдекáта мѣ дѝрѣáпїтъ ѩсте. кънчѐ нꙋ каꙋть вóѧ мà, чѐ вóѧ челꙋѧ чѐ м'аꙋ трѝмис, а пъринтéлꙋй.

Epistola I către Corintienĭ, cap. XV, v. 39—45. (pag. 82—84.)

Ѧпостóль кь коринѳѣн. зáчал. р҃ѯв.

39. Фрацѝлорь! (нꙋ) тóтъ трꙋпꙋ́ль ѩсте ачелáшь трꙋ́пъ, че алтꙋ́ль è трꙋпꙋ́лъ ѡаменѝлорь, ши алтꙋл трꙋпꙋ́ль добитоáчелорь. ши алтꙋ́ль ѩстѐ аль пецилорь, ши алтꙋ́л' ал пасърилор. 40. ши трꙋ́пꙋри черéци, ши трꙋ́пꙋре пъментéци; че алтá е а черѝцилор' слáва, алтá è а пъментецѝлѡр. 41. алтá е слáва соáрелꙋи, ши алтá è слáва лꙋ́нїй. ши алтá е слава стѣлелорь; къ стѣ дин стѣ съ ѡсъбѣце ли слáвъ. 42. ашà ши лнвїѧре морцилорь. сáмънъ-с(ъ) лнтрꙋ пꙋтрéзнрѐ; скоалъ-с(ъ) лнтрꙋ непꙋтрезѝре. 43. сáмънъ-с(ъ) лнтрꙋ нечинстѐ; скоáлъ-с(ъ) лнтрꙋ слáвъ. сáмънъ-с(ъ) лнтрꙋ слъбѝчюне; скоáлъ-с(ъ) лнтрꙋ пꙋтѣре. 44. сá-

ѧнъ-с(ъ) трꙋп' сꙋфлѣтескъ; скоалъ-с(ъ) трꙋпъ дх҃овничѣскъ. ѥстѣ трꙋпь сꙋфлетѣскъ, шѝ ѥстѣ дх҃овнѝчѣскъ. 45. аша̀ с'аꙋ ши крис : фꙋ ѡмꙋль чел динтѣю, ѧн сꙋфлѣть вїйцꙋйторю (!); ѥръ ел дꙋпрѣ оурмъ Ѧдамъ, ѧн дꙋх' фъкътóрю де вїѥцъ.

Epistola către Evrei, cap. II, v. 11—18. (pag. 123—125.)

Ѧпсль к' еврѣѡм зач . т҃s.

11. Фра́цилорь! чель че сф҃нцѣ́ще, шѝ чѣ́й сф҃нци́ци, динтрꙋ ꙋнꙋл то́ци . пентрꙋ каре прич(и)нь нꙋ съ рꙋшинѣ́зъ а́-й нꙋмѝ ре дъншїй фрац 12. грѣ́индъ : во́ю спꙋнѣ̀ нꙋмѣ́ле тъꙋ фра́цилор ѩї́ей, прин мижло́кꙋл бесѣ́ри́чїй тѣ́ вою кънтà. 13. ши ѥр : еꙋ во́й ѩ нъдъждꙋиндꙋ-мъ спрѣ́ дьнесꙋ́ль . шѝ ѥръ : ѥт'(ъ) еꙋ ши окѡ́нїй ка́рїй мї-аꙋ да́ть дꙋмнезеꙋ. 14. пентрꙋ̀ къ дѣ́кà съ ѧ-ци́рь феци трꙋпꙋ́лꙋи ши сънцѣ́лꙋй, шѝ ачелà прѣ̀ де апроа́пе съ ѧнсоци́рь (!1. —ци́съ) ло́рь, ка кꙋ моа́ртѣ̀ съ дешѣ́ртѣ̀зе пре челà е арѣ̀ цинѣ̀рѧ мо́рцїй, адек(ъ) пре дїа́волꙋл. 15. ши съ избѣ̀-ѣ̀скъ пре ачѣ́ѧ, кѣ́ц' кꙋ фри́ка морцїй ѧнтрꙋ тоа́ть вїѥцà лорь ꙋпꙋ́ши фꙋ́ръ робїѣ́й. 16. къ нꙋ пре ѧнцѣ́ри ѡа́ре-кънд̀ъ прїи́мѣ̀ще, е семенцїà лꙋй Ѧврааамь прїи́мѣ̀ще. 17. пентрꙋ ка́ре да́торю ерà ѧнтрꙋ̀ тоа́те а сѐ асъмъна̀ фра́цилѡрь, ка съ фїе мл҃сти́в' ши ре́динчось архи́реꙋ, ѧнтрꙋ ачѣ̀лà къ̀тръ дꙋмнезеꙋ, ка́ съ кꙋ-ъцѣ̀зѐ пъка́теле ѡаме́нилѡр. 18. къ ѧнтрꙋ чѐ аꙋ пътими́т', ѧ-ꙋ́шь фїиндь испитит, поа́те ши челóрь испи́тици съ лѐ ажꙋтѐ.

Joan cap. II, v. 1—11. (pag. 210—212.)

Єѵгл҃їа ѡт Іѡан . зач . s҃.

1. Ѧ врѣ̀мѧ ачѣ̀ѧ нꙋнтъ съ фъкꙋ ѧн Ка́на Галїлѣ́й . шѝ ѩà мꙋмà лꙋй І҃с акóло. 2. шѝ фꙋ кемать І҃с шѝ ꙋчи́ничїи лꙋй а нꙋнтъ. 3. ши сфѣ́рши́ндꙋ-сѐ ви́нꙋль, зис(ъ) мꙋмà лꙋй І҃с къ̀тръ ѣнсꙋл : ви́нъ н'аꙋ. 4. зи́се ѣ́й І҃с : че ѐ мїѐ ши цїѐ мꙋѧ́рѐ? ѧнкъ 'аꙋ венить ча́сꙋл мїеꙋ. 5. зи́се мꙋмà лꙋй слꙋцило́рь : ѡрѝ чѐ ар̀ ичѐ во́аѡ, фачѣ́ци. 6. шѝ ерà аколо ша́се ва́сѐ де пїа́тръ, стъндъ ꙋ́пъ кꙋръцѣ́нїѧ жидови́лорь, ка́р лꙋà къ̀тѐ доаѡ саꙋ трей ѣ̀дре. 7. зи́се лорь І҃с : ѧнплѣ́ци васѣ́ле де апъ; ши лѐ ѧмплꙋ́ръ ѣн(ъ) сꙋ́сь. 8. ши зис(е) лор : тꙋрна́ци акꙋм, ши адꙋчѣ́ци нꙋнꙋ́й . шї-й адꙋсѣ́рь. 9. ши дꙋ́пъ чѐ гꙋст'(ъ) нꙋнꙋ́л' апà че съ фѣ́-ꙋсе ви́нъ, шѝ нꙋ̀ щїѧ де оундѐ ѥстѐ . ѥръ слꙋцѝле ка́рїй тꙋр-

насѐ апà, цїѧ . стриг(ъ) пре цѝнере, нѹнѹл. 10. ши зѝсе лѹй : тóть ѡмѹл лнтѣю вѝнѹл чел бѹнь пѹнѐ, ши дѣкà съ лнбáть, атѹнчѐ чел май прóстъ; ꙗръ тѹ̀ ай цинѹт вѝнѹль чел бѹнъ пън(ъ) акѹмъ. 11. ачастà фъкѹ лнчепътѹ́рь сѣмнѝлорь Іс лн Канà Галїлѐй, ши арътѣ слáва сà . шѝ крѣзѹрь лнтрѹ̀ ел ѹчнчїи лѹи.

Epistola către Romanĭ, cap. VIII, v. 28—39. (pag. 243—247.)

Ѧпстóль кѣ кóрниѳѣном (! l. римлѧном) зач . чѡ.

28. Фрацило(рь) цѝмъ къ челóрь че юбѝскѣ пре дѹмнѣзѹ. тоáте съ лѹкрѣ́зъ лнтрѹ бинѐ; кърóра сънтъ кїѐмац дѹпъ лниáйнтѐ-цїинцъ. 29. къ пре кáрей мáй нáйнтѐ ꙗаѹ(!) цїѹ́ть, пре ачѐѧ ꙗаѹ ши рънднѹйтъ, мáй нáйнтѐ съ фїе лнкѝпѹйци кинѹ́лѹй фїюлѹ́й съѹ, ка с(ъ) фїе ель лнтѣю нъскѹ́ть лнтрѹ мѹлцѝ фрáци. 30. ꙗр пре кáрїй мáй нанинтѐ ꙗаѹ рънднѹйтъ, пре ачѐѧ ꙗаѹ ши кїѐмат; ꙗръ пре кáрїи ꙗѹ кїѐмат', пре ачѐѧ ꙗѹ ши лндирѐптать; ꙗр' пре кáрїи ꙗѹ лндѝрептат', пре ачѐѧ ꙗѹ шин прослъвѝтъ. 31. чѐ вом зѝче дáръ къторь ачѣстѧ? дѐ ꙗстѐ дѹмнѣзъѹ пентрѹ̀ ной, чинеи-е (!) спрѐ ной? 32. къ чѐла чѐ н'аѹ крѹ́цат пре фїюл съѹ, чѐ пентрѹ нóй, пентрѹ тóци л'аѹ дáть пре дънсѹл, кѹм иѹ нѐ'р хѝ ши дърѹ́ть лнпреѹнъ кѹ елъ тоáте? 33. чинѐ ва пърь спре алѐшїй лѹй дѹмнѣзъѹ? дѹмнезъѹ ꙗстѐ карел(е) лндрѐптѣзъ. 34. чѝне ꙗстѐ кареле ѡсъндѣще? Хс . Іс . ꙗстѐ кáреле аѹ мѹрѝт', ꙗръ маи вартос аѹ шѝ лнвїѧть, кáреле шин ꙗстѐ де а дѝрѣпта лѹй дѹмнезъѹ . кáреле съ ши роáгъ пентрѹ ной. 35. чѝне не вà ѡсъбѝ де драгостѣ лѹй дѹмнѣзъѹ? скърба, аѹ лнгїѐсѹала, аѹ гоáна, аѹ фоáметѣ, аѹ гольтáтѣ, аѹ невóѧ, аѹ сабїѧ? 36. прекѹм ꙗстѐ скрис : къ пентрѹ тѝне сънтѐмъ ѡмóръц тоать зѹáѡ; фѹ́мъ сокотѝц' ка ѡиле жѹнгїѐрїй. 37. чѐ лнтрѹ ачѣстѧ тоáте бирѹ́имь, пентрѹ чел че нѣаѹ юбѝть прѐ нóй. 38. къ м'ам лнкрѐдницатъ, кѹм нич моартѣ, нич вїѧца, нич лнцѐрїй, нич лнчѐпъторїйле, нич пѹтѐриле, нич чѣсте трекътóаре, нич чѣл'(е) вѣнитоáре, 39. нич лнньлцѝмѧ, нич адъникѹ́ль, нич ал'ть фъптѹ́ръ, ѡрѝ кáрѣ поáте пре нóй съ не ѡсъбѣскѣ де дрáгостѧ лѹи дѹмнѣзъѹ, кáрѣ ꙗстѐ лн Хс . Іс . домнѹль нóстрѹ . Ѧллилѹїа . Дѝрептѹл ка финѝкѹл вà лнфлóри . съдит лн касà домнѹлѹй.

XCIX.

1698.

Минеюль ..... с'аѹ типъри́ть ѧ сфнта епскпїе дела Бѹзѹ́ѹ . ѧ анѹль дела зиди́рѣ лѹ́мїй ѕ҃сѕ.

(Folio. Januarie 186 foĭ, Fevruarie 118 foĭ, Martie 120 foĭ, Aprilie 98 foĭ, Maĭu 101 foĭ, Junie 108 foĭ, August ?, Septemvrie ?, Octomvrie 152 foĭ, Noemvrie 156 foĭ paginate, Decemvrie ?.

5. Aprilie. Cuvioasa Theodora din Solon. (Fol. 13b—14a.)

Ѧ є҃ зыле а лѹй Апри́лїе.

Ѧтр'ача́сташ' зѝ прѣ кѹвїѡаса маика нѡастръ Ѳеѡдо́ра чѣ дни Солѡ́нь.

Ача́стъ прѣ кѹвїѡа́съ Ѳеѡдо́ра, юби́ндь пре х҃с . дни' тѫ́ръ вѫ́рста са̀, съ лъпедъ̀ дѐ лѹ́ме, шѝ мергѫ́ндь ла̀ ѡ мънъсти́ре дѐ ѡбще съ кълѹгъри́, шѝ пъзи́ндь тоа́те фаптеле чѣ́ле бѹ́не, лѣ́ѹ шѝ испръви́ть; шѝ атѫ́та аскѹлта́ре шѝ чи́нсте да̀ челор л'а́лте сѹро́ри кълѹ́гърице шѝ ста́рецїй, кѫ́т шѝ дѹ́пъ мо́артѣ ей аѹ арътá́ть ка̀ кѹ́мь ар хѝ фѡ́сть вїе. къ пъзи́ндѹ-ш' вїа́ца кѹра́тъ ѧтре дѫ́нселе ка оуи' стѫ́лпь вїѹ шѝ ѧсѹфлеца́ть . шѝ дѹ́пъ ръпоса́рѣ ей трекѫ́ндь кѫ́тъ-ва̀ врѣ́ме, пристъви́ндѹ-се шѝ ста́рица, шѝ фїи́ндь шѝ ѧ кѹра́тъ шѝ сѹфлетѣ́скъ, съ стрѫ́нсеръ ка съ ѡ ѧгрѡапе . адѹнѫ́ндѹ-се шѝ ѡамени дѐ чи́нсте, шѝ нъро́дь шѝ че́й кѹ фри́ка лѹй дмнзе́ѹ кълѹ́гъри, шї-й фъкѹ́ръ слѹ́жба погреба́нїей дѹ́пъ ѡбичѣ́ю; шѝ дешкизѫ́ндь мѡрмѫ́нтѹль оунде зъчѣ́ сфнта Ѳеѡдо́ра де мѹ́лтъ врѣ́ме, ка съ астрѹ́че шѝ пре игѹмени́ца лѫ́нгъ дѫ́нса, съ фъкѹ́ минѹ́не ма́ре, ка́ре да̀ че́лѡрь че ведѣ́ мира́ре, шѝ че́лѡрь че аѹзїѧ̀ оумили́нцъ; къ фїи́ндь лѡ́кѹль ѧде-мѫ́нъ де прови́ть шѝ а ведѣ̀ тоци, кѹ́м' съ мишка́ шѝ съ стрѫ́нцѣ чѣ̀ де демѹ́лть зъкѹ́тъ мѡ́артъ Ѳеѡдо́ра, шѝ ка кѹ́мь ар хи фѡ́сть вїе, аша̀ с'аѹ трас де аѹ фъкѹ́ть лѡ́кь ма́йчей чинсти́ндѹ-ѡ . ача́стъ минѹ́не възѫ́ндь тѡ́ц, мирѫ́ндѹ-се стрига̀ : гсди поми́лѹй . шѝ де атѹ́нче пѫ́нъ акѹ́мь мѹ́лте чюде́се дмнзе́ѹ прин кѹвїѡ́са ача́стъ Ѳеѡдо́ра аѹ фъкѹ́ть, мѹ́лци ѧдрънчиц тъмъдѹи́ндь, шѝ прѐ мѹ́лци ѡрби фъкѫ́ндь кѹ ѡки, шѝ бо́лнави нѐнѹмъра́ци лекѹи́ндь.

---

15. Mai. Păr. Ahilie, mitropolitul Lariseĭ. (Fol. 50a—50b.)

Ѧтр'ача́сташ' зѝ (.еі.) прѣ кꙋвїѡсꙋль пърнителе нѡстрꙋ
Ѧхілїе питрополи́тꙋль Ларѝсей.

Ѧче́ста аꙋ фѡ́ст прѐ врѣ́мѣ ѧпъръцїеи ма́релꙋй Кѡнстанти́нь, нъскꙋ́ть шѝ крескꙋ́ть ден пъри́нци блгочести́ви, де ла̀ ка́рїй фꙋ̀ ѧвъца́ть ꙋна кредѝнцъ, шѝ кꙋ чѣ́ле де афа́ръ ѧвъцътꙋ́ри, шѝ чѣ ѧнъліца́тъ философїе. ши ѧподоби́ндꙋ-се пре си́не кꙋ то́ате дмнзеє́ціиле ꙋнътъ́ци, съ пꙋсе архїере́ꙋ ѧ а до́ѡ Ѳеталїѧ ѧ Ла́риса, де то́ци лъкꙋнто́рїй Ѳла́дей. ши мергѫ́нд ла съко́рꙋль че́л' ма́ре че с'аꙋ стрѫ́нсь ла Никѐа, шѝ ѡстени́ндь шѝ невои́ндь пѫ́нъ ѧ сфѫрши́ть ѧпреꙋ́нъ кꙋ пъри́нцїй шѝ ѡборѫ́ндь пре Ѧрїе, шѝ прѐ соцїйле лꙋ́й, ши анаѳиматисѝндꙋ-й, съ ѧто́арсе ѡръ ла̀ Ла́риса. шѝ стрикѫ́нд мꙋ́лте ка́пици идоле́цїй, шѝ дра́чи гони́ндь ден ѡа́мени, шѝ алте мꙋ́лте минꙋ́ни фъкѫ́ндь, кꙋ па́че вїа́ца аꙋ пъръси́ть; фъкѫ́ндь ден темелїе сфнте бесѣ́речи шѝ ѧподоби́ндꙋ-ле ѧ тѡ́т' ки́пꙋль. кꙋ але лѡр сфпте рꙋ́ци, дмне милꙋѫ́ще-не шѝ не спъсѣ́ще. Ѧмнн.

---

15. Junie. Sf. mucenic Dula. (Fol. 45b—46a.)

Ѧ еї зи́ле а лꙋй Ꙋнїе.
Ѧтр'ача́сташ' зѝ сфнтꙋл' мчникь Дꙋ́ла.

Ѧче́ста аꙋ фость ден' Преторїа́да лꙋ́й Ѕефі́рїе, ден' цнинꙋ́тꙋл' Кили́кїей; шѝ пе́нтрꙋ кѣ́чи кредѣ̀ ши съ ѧкина̀ ѧ хс, фꙋ̀ адꙋ́сь ла до́мнꙋль Ма̑ѕимь, шѝ фꙋ бътꙋ́т' кꙋ тоѫ́це. ѡръ ель повести́ндь де Ѧполон ши де Да́фни, къ ѧдръцинд-ѡ шѝ алергѫ́нд' дꙋпъ дѫ́нса, с'аꙋ скъпа́ть де по́фта лꙋ́й, аꙋ порни́ть пре домнь спре май мꙋлтъ мънїе шѝ оурціе; пе́нтрꙋ ачѣ̀ фꙋ̀ бътꙋ́ть ѡръш' кꙋ фа́ца ѧ сꙋ́сь преста пѫ́нтече шѝ фꙋ пꙋ́сь дѣсꙋ́пра оунꙋй грътáрю пе фо́кь. шѝ адꙋкѫ́ндꙋ-ль ѡръш' ал' до́йлѣ рѫ́ндь ла ѧтреба́ре, ѧл оунсеръ кꙋ оуить де ле́мнь пре ка́пь, шї-й тꙋрна́ръ жъра́текь апри́нсь, шн-л фрека́ръ кꙋ ѡцѐ́т' шѝ кꙋ хѫ́рбь, шї-й тꙋрна́ръ шѝ мꙋщáрю пре нъри, шн-л бръзда́ръ кꙋ фїа́ръ пе спина́ре, шї-й здроби́ръ фѣлчиле, шѝ флꙋ́ереле пичо́арелѡр. дечїѧ ѧтребѫ́ндꙋ-ль игимо́нꙋл' пентрꙋ хс, кꙋ́мь съ по́ате сокотѝ дмнзеꙋ ѧ трꙋ́пь? ель повестѝ пре скꙋ́рть то́атъ ѡрѫ́ндꙋѩла че с'аꙋ фъкꙋ́ть пентрꙋ но́й. шѝ адꙋкѫ́ндꙋ-ль шѝ ла̀ а тре́ѧ ѧтреба́ре, ѧл' силїѧ̀ съ мънѫ́нче ден

жѫртвеле йдѡлилор. ꙗръ ель нꙋ врѣ кꙋ вóѧ лꙋй, че скꙋйпà жѫртва чѣѧ че-й бъгà ѧ гꙋръ кꙋ сила; пéнтрꙋ ачѣѧ фꙋ спѫнзꙋрáть, шѝ атѫта ѧл стрꙋжи́ръ кѫть ѧй бели́ръ ѡбрáзꙋль шѝ пѫнтечеле, ди се ведѣ мáцеле. дечїѧ лꙋѫндꙋ-ль ѧ гóанъ ка ла. к҃. де ми́ле де лóкь, ш'áꙋ дáть сꙋфлетꙋл' ла дмнезѣꙋ.

---

20 Fevruarie. Sf. Agathon. (Fol. 77a.)

Л҃ к҃. зыле а лꙋи Февръарїе.

Лтр'ачáсташь зы поменѝрѣ челꙋй ден ѧтрꙋ сфнци пъри́нтелꙋй нѡстрꙋ Ягаѳѡ́нь Пáпа де Рѣмь.

Ячест прѣ кꙋвїѡс пъринтеле нѡ́стрꙋ шѝ фъкътор де минꙋ́ни Ягаѳѡн аꙋ фóст' ден Итáлїѧ, адекъ ден цáра фрънчáскъ, фечор де пъри́нци креци́ни, кꙋ фри́ка лꙋй дмнзѣꙋ шѝ блгочести́ви, ай кѣрꙋѧ пъри́нци ѡстени́нд', ѧл дѣдере лà ѧвъцътꙋ́ръ, шѝ ѧвъцъ тóатъ чѣ де дмнзѣꙋ сꙋфлáтъ скриптꙋ́ръ шѝ фолосить ѡáре. къ атѣт с'аꙋ фолѡси́т' шѝ с'аꙋ ѡмили́т' дентр'ѫнсъ кът', дꙋпъ чѐ ꙗꙋ мꙋри́т' пъри́нцїи, аꙋ стрѫнсь тóатъ авѣрѧ лѡр, ши кемѫндь сърáчїй ѡ áꙋ ръсипи́т' ѝꙋмай ѧтр'о зѝ; ши с'аꙋ дꙋ́сь ла ѡ мънъсти́ре де с'аꙋ фъкꙋ́ть кълꙋ́гъръ, пꙋртѣндь чи́нꙋль кълꙋгъре́скь, ши слꙋжи́ндь лꙋй дмнзѣꙋ зїѡа шѝ ноаптѣ, шѝ рꙋгѫндꙋ-се пентрꙋ лꙋ́ме. шѝ атъта с'аꙋ невонт спрѐ бꙋнътѣци, къть аꙋ лꙋáт' шѝ дáрꙋри де тъмъдꙋ́ри. шѝ де врѣме че бꙋнътѣциле нꙋ́ съ пóт' аскꙋ́нде, съ фъкꙋ́ пáпъ Рѣмꙋлꙋй; ши ѡкърмꙋ́ндь ши би́не стрълꙋчи́нд' ѧ чи́нстѧ епскопїе́й, кътръ дмнꙋл' с'аꙋ пристъвит'. кꙋ але лѡр' сфнте рꙋци дмне, милꙋѫще-не шѝ не спъсѣще. амин'.

---

19 Octomvrie. Sf. proroc Joil şi sf. mucenic Uar. (Fol. 87b.)

Л҃. ѳї҃. зи́ле а лꙋй Октѡ́врїе.

Лтр'ачáстъ лꙋнъ, ѧ. ѳї҃. зи́ле поменѝрѣ сфнтꙋлꙋй проро́кь Іѡи́ль.

Ячéста съ тѫлкꙋѫще дрáгостѣ дмнꙋлꙋй, саꙋ ѧчепътꙋ́ръ, сáꙋ пѫргъ лꙋй дмнезѣꙋ; шѝ ерà ден' съмѫница лꙋй Рꙋви́мъ, ден сáтꙋль Меѳомóрилѡр. шѝ пророчи́ндь пен'трꙋ фóаметѣ, шѝ пен'трꙋ сти́нсꙋл' жѫртвелорь, шѝ пен'трꙋ пáтима дирéптꙋлꙋй

пророкь, пре ѧ каре ѧноиндꙋ-се спре спъсе́нїе то́тъ пъмѫнтꙋл', мꙋрй шй съ ѧгропъ ла пъмѫнтꙋл лꙋи.

Ѧтр'ача́сташ' зй поменирѣ сфѫнтꙋлꙋй мчнкь Оуа́рь, шй ачелшрь че ера̀ кꙋ дѫнсꙋль ден'преꙋнъ.

Ѧче́ста аꙋ фо́сть ѧ зйлеле ѧпъра́тꙋлꙋй Маѯимїа́нь, ѡшйндь ѧ Єгѵ́петь, де нѣмь ма́ре ши лꙋминос шй блгочестивь. де́чи фїйндь ла ѧкисо́аре ни́це сфци, з, мꙋлтъ врѣ́ме, ле пꙋрта̀ грйжа ѧ то́ате зйлеле; ши съвѫршйндꙋ-се оунꙋль ден'тр'ачей ша́пте, съ пꙋсе сфнтꙋл' пре си́не ѧ ло́кꙋль аче́лꙋѧ. шй мергѫндь ла до́мнь кꙋ чеѧ-л'а́лци ден'преꙋнъ, фꙋ бътꙋ́тъ кꙋ то́ѧце, шй-й стрꙋжи́ръ ко́астеле мꙋ́лть. шй ѧтр'ачѣсте мꙋ́нчи, е ча́сꙋри афлѫндꙋ-се, кꙋ ръбда́ре ш'аꙋ да́тъ сꙋ́флетꙋл' ла дмнꙋль.

С.

1698.

Диванꙋлъ саꙋ гѫлчава ѧцелептꙋлꙋй кꙋ лꙋма саꙋ цюдецꙋл сфлетꙋлꙋй кꙋ трꙋпꙋл, прин ..... Іѡань Димитрїе Кѡнстантинь воевод ..... ѧн Йши. влѣт дела Ѧдамь ,зсѕ. ѡръ дела мѫнтꙋинца лꙋмїи ,ахчи.

(Folio, X foĭ nepaginate + 138 paginate + VI nepaginate.)

Carte de închinăciune. (Fol. IIIa—IVa.)

Блгочестивꙋлꙋй прѣ лꙋминатꙋлꙋи ши нѡѧ чинститꙋлꙋй, дꙋл'челꙋй шй ма́й ма́релꙋй фра́те, Іѡан' Ѧнтїѡхъ Кѡнстантинь воевод, кꙋ дꙋмнъѕъѡска мйлъ, до́мнь, ѡблъдꙋнто́рю цѣрѫи Мол'до́вїй, дела̀ аль мърнїй са́ле, ма́й мйк', шй плекат фра́те, Іѡан Днмитрїе Кѡнстантин воевод. ка́рте дѐ ѧкинъчю́не.

Ѧстроно́мїй, адекъ а стѣ́лелѡрь кꙋноскъто́ри [прѣ лꙋмина́те, чинстйте, юбитꙋл' мїе́ꙋ фра́те] ѧтрꙋ тоа́те кѫ́те ѧтрꙋ а че́рюлꙋи трꙋп' стѣ́ле съ поартъ, до́аѫ нꙋ́маи неклътито́аре шй немꙋтътоаре а фй ара́тъ, ка́риле оуна ѧ партѣ́ че́рюлꙋй дѡсꙋ́пра, ѡръ алта ѧ па́ртѣ́ че́рюлꙋи де десꙋп'тъ а съ афла повесте́скь. оуна по́лꙋс' арктикꙋс, ѡръ алта по́лꙋс' анїтарктикꙋс' ле нꙋмъск', прйн' ка́риле а черюлꙋи трꙋп', шй рътꙋйѕа́лъ съ ѧвѫрте́ще.

Ѧчѧсте дáръ доáж стѣле [мáй мáреле мїéꙋ шѝ юбѝт фрáте] мáкар къ кꙋ стáрѧ оуна делà алтъ, лꙋ́нгж депъртáре шѝ мáре деѡсъбѝре аꙋ . ѧсъ ꙗръшѝ [дꙋпъ сокотꙗлъ] пꙋ́рꙋрѣ недеспърцѝте, шѝ тóт'дѣоуна недеѡсъбѝте синть . шѝ а лѡр оуна кътръ алта дрꙗптъ потривѝре, шѝ оуна ѧпотрѝва алтїѧ неклътѝтъ ѡдих'нѝре ши ръѕимáре, нич а чéрюлꙋи лáтъ лъцѝме, нич а сфéрїи пъмѧнтꙋлꙋи грóасъ гросѝме, а ѡ ѡпрѝ, сáꙋ а ѡ деспърцѝ пóт' . къ прекꙋ́м в рѡ́ате ѧтр'ѡ ѡсїе съ лꙗгъ, ашѧ ачѣле принтр'ѡ̀ ѡ (!) мнинтꙗскж ѡсїе [кáрѣ аѯон съ кꙗмъ] оуна кꙋ̀ алта съ, прин атѫта де ме(р)идꙗн деспърцѝре, ѧтрꙋлокáѕъ.

Ѧтр'ачѣсте в стѣле кендрꙋл, адекъ цинта а мижлочѝрїи кѫтѝнцїи чéрюлꙋи съ ѧмижлочꙗѕъ, шѝ ѧ ачѣ адевърáтѫ мижлочѝре а рътꙋнѕѣлїи пъмѧнтꙋлꙋи съ ашáѕъ, кáриле дин въртꙋ́тѧ а ачéлѡр в дрептъ-кꙋмпънѝте, шѝ потривѝте стѣле, ачѣлѧ кѫте дѐ асꙋ́пра кентрꙋ́лꙋи ѧтемеѧ́те синть, нич кꙋм ѧ сꙋс сáꙋ ѧ ѡс, ѧ дрꙗпта сáꙋ ѧ стънга, а съ мꙋтà сáꙋ а съ клътѝ пóт' . чѐ ѡр' кѫте ѧ а кѫтинцїи чéрюлꙋи кꙋприндере съ кꙋпринд', тóате ѧтр'ачел ѧ мижлок' дрептъ-мижлочѝт' кентрꙋ, съ рáѕимъ спрестѐ тóть.

Кà ачѣсте дáръ в стѣле [дꙋлчеле мїеꙋ юбит, мáи мáре фрáте] дои фрáци, сáꙋ дѡ́аж нним' а дои [ѧсъ адевърáци] с'áри асъмѧнà пꙋтѣ фрац, кáрїи кꙋ̀ стáрѣ локꙋлꙋи, шѝ кꙋ̀ депъртáрѣ деѡсъбирїи [трꙋпéщи] мáкар къ кѫт департе депъртац, шѝ кꙋ̀ петрѣчерѣ нелтрꙋлокáц' ар' фѝ, ѧсъ дꙋпъ а сфѣлетелѡр, де немѝкъ чеваш ѡпрѝтѫ пътрꙋндере [де врѣме чѐ сфѣлтль нѐѡприт шѝ прин тѡ́ате пътрꙋнѕитóрю ѧсте] пꙋ́рꙋрѣ недепъртáц', тот дѣꙋ́на ши'н тóате дáте ѧтрꙋлокац съ аѳлъ.

Cartea întâea. Divanul lumii cu înţeleptul, cap. I—VII. (Fol. 1a—2a.)

Я лꙋи Іоан Димитрїе Кѡнстантин воевода, дївáнꙋл' лꙋ́мїй кꙋ̀ ѧцелéп'тꙋл', сáꙋ ѯюдéцꙋл сꙋ́флетꙋлꙋи кꙋ̀ трꙋ́пꙋл.

Картѧ ѧтѫѧ.

а.*) Ѧцелéпітꙋл' . Брѣрѧш' шѝ аш' пофтѝ кà съ тѐ щїꙋ [прекꙋ́мь ми съ пáре] ѡ лꙋ́ме фáлинкъ, амъцитóаре, ши трекътóаре, чѝне тꙗꙋ фъкꙋ́т'? шѝ чѐ еш'? дѐ кѣнд' еши? шѝ де кънд еши кꙋ́м' тѐ цїй?

---

*) Glosă marginală: Лꙋ́мѧ де чине-и фъкꙋ́тъ а щи щи съ каде.

в҃.*) Лꙋма. Єꙋ сѝнть фа́ꙗта шѝ плъз'мꙋѝрѧ а вѣч'нникꙋꙋи ѧпъра́ть. ши сѣ́нть гръдѝнъ плѝнъ дѐ по́мі, са́ꙋ по́мі плѝні дѐ роа́дъ. шѝ мои адевъра́т' вистѣ́рю плѝн' дѐ тот' бѝнеле. шѝ сѫнть ,зсъ дѐ ані, де кѣ́нді ѧтр'ачеста кѝп' фрꙋмшс дмнль м'а́ꙋ мецієрꙋшꙋꙋѝт'. шѝ мъ ці́ю кꙋ ѡа́менїй, шѝ ѡа́менїй кꙋ мѝне.

г҃.**) Ѧцеле́нїтꙋл'. Ѧдевъра́т', крекꙋ́м' плъз'мꙋѝрѧ лꙋ́й дмнѕѣ́ꙋ съ фїй ці́ꙋ шѝ кре́з'; ашиж'дерѧ гръдѝнъ плѝнъ дѐ фло́рі. нꙋ́маи еꙋ пре кѫ́ть причеп', фло́риле та́ле ꙗръ кꙋрꙋ́нді вещеѕнто́аре, къѕъто́аре, шѝ ѧ немѝкъ ѧторкъто́аре; ши по́мїй шѝ пѡ́амеле по́милѡр тѣ́и мъ те́м' съ нꙋ, ка́ пѡ́мꙋл че́л' че дꙋмнъѕѣ́ꙋ аꙋ порꙋ́нчит' лꙋ́и Ѧда́м' а нꙋ мъ́ника́ съ фіе; шѝ порꙋ́ника дꙋмнъѕѣ́ꙋлꙋи, шѝ а зидитѡ́рюлꙋи съꙋ кълкъндь, аꙋ мъника́т', ши кꙋ моарте аꙋ мꙋрѝт'. ꙗръ авꙋцїйле вистѣ́рюлꙋи тѣ́ꙋ, нестътъто́аре; петрѧ́черѧ та́ кꙋ ѡа́менїй, шѝ ѡа́менїй кꙋ тѝне, дешерта́ре шѝ амъцѝа́лъ ѫсте. ꙗръ пеѝтрꙋ, а анилѡр' векѝме кѫтъ аѝ, мꙋлть мъ мѝрі; атѫ́та кѫт ещі де амъцинтѡ́аре, мнничино́асъ, ши шꙋгꙋба́цъ, кꙋ́м те дмнѕѣ́ꙋ ра́бдъ, шѝ нꙋ́ те кꙋ оуні чи' (! l. чꙗс) ма́й ѧнаѝнте прътъпъдѣ́ще; чѐ кꙋ ачѣ́ста, прѐ а са́ прѣ́ бога́тъ мѝлъ, шѝ ѧделꙋ́нгь-ръб'да́ре свитѧ́ще.

д҃.***) Лꙋ́ꙋмѧ. Ѡ небꙋ́нꙋле шѝ дешерꙋ́тꙋле де мѝнте! кꙋ́м' къ амъцито́аре, ши мнѝчино́асъ съ фїꙋ, ѕѝчі. нꙋ́ каꙋці съ ве́зі шѝ съ кꙋно́ці фрꙋмсѣ́целе мѣ́ле; нꙋ́ пръве́ці подоа́ба мѧ́; нꙋ ѡглинде́ць бꙋ́нꙋриле мѧ́ле; нꙋ́ ѧ ами́нте десфътѣ́риле шѝ дез'мїердѣ́риле мѣ́ле.

ѣ҃.†) Ѧцеле́нїтꙋль. Бѣ́ѕ фрꙋмсѧ́целе шѝ подѡ́аба та́, ка́ ꙗ́ба шѝ ка́ флѡ́арѧ ерѐїи. бꙋ́нꙋриле та́ле ѧ мъ́нꙋле тълха́рилѡр', шѝ ѧ дѝнтеле мо́лїилѡр'. десфътѣ́риле та́ле пꙋ́л'бере ши фꙋ́м', ка́реле кꙋ ма́ре гросѝме ѧ аер' съ ѧна́л'цъ, шѝ ѧда́тъ ръш'кирѫ́ндꙋ-съ, ка́ кѫнді н'ар' хи фѡ́сть, съ фа́кь.

ѕ҃.††) Лꙋ́ꙋмѧ. Ба́й непричепꙋ́тꙋле, шѝ стрейнꙋле де мѝнте! [чѐ ѕѝчь къ ѧи бꙋ́нъ причѣ́пере] кꙋ чѐ мѝн'те шѝ кꙋ чѐ сокотѧ́лъ, кꙋвѫ́нть ка́ ачѣ́ста зѝчі? ені ѧ амѝн'те шѝ ѧ са́ма прѐ ѧпъра́ць, кꙋ́м' сфѣ́ржмъ шѝ фа́к' четѣ́ць, кꙋ́м' прътъпъде́скь ши фа́кь ѡа́сте, кꙋ́мь ѡмо́аръ шѝ ꙗ́ртъ, кꙋ́м' мꙋ шѝ да́ꙋ, шѝ прътвѧ́ще пре богаць, прѐ ка́рїй еꙋ ѧй ѧбогъцъск'. къ нѝче кꙋ́м'

---

*) Note marginale: Лꙋ́ꙋмѧ де дꙋмнъѕѣ́ꙋ фъкꙋтъ а фѝ краде. **) Лꙋ́ꙋмѧ трекътѡаре а фѝ съ ціи. ***) Кꙋ а лоумїй фрꙋмсѣ́це нꙋ те амъци. †) Лꙋкрꙋ́риле лоумїи, ка пра́вꙋль ѧнаинтѧ кѫнтꙋлꙋи. ††) Пре ѧпърацїи лимбилор къѕѫ(н)дь, нꙋ те мъхнѝ.

Cap. LXXI. (Fol. 75a—75b.)

*) Сокотѣще дáръ, къ де врѣме чѐ дмнѕѣꙋ плъзмꙋйтóрюл' тѣꙋ, пре пъмѫнть, шѝ престе тоáте ал'алте але сáле фáпте стъпѫнитóрю, шѝ ѧмпърáт', тїꙋ арътáт', шн кꙋ тóате дáрꙋриле, дакъ тїꙋ ѧкоронáт, ꙗтъ дáръ къ нꙋ рóбь, че стъпѫн лꙋмїи тїꙋ лъсáт; пре кáрѧ дꙋпъ дмнѕъéщиле сáле порꙋнчі, а ѡ кивернинсѝ ці́ съ кáде, ниче пóфтеле лꙋмїй пре тѝне, че тꙋ пре дѫнселе съ ле ѧфрънéѕ' шн съ ле хъпꙋéщи. шѝ сокотѣще, оун персїéск' ѡм' ѧвъцат', нꙋмеле Хенлсадѝ, макар къ пъгѫн' ерà, дáрѫ фрꙋмѡс аꙋ грънит', ѕикѫ(н)д': нꙋѫрꙋль шѝ вѫнтꙋл, лꙋна шѝ сóареле, шн рътꙋнѕáла лꙋкрѣѕъ, пънъ кѫнд тꙋ ѡ пѫине съ-ц агонисéщий ѧ пáлмъ. тоáте пéнтрꙋ грѝжѧ тà гáта шн порꙋнка пъзъскь; нꙋ ва фѝ сокотѝáлъ дрѣптъ кà тꙋ порꙋнка съ нꙋ-м ці́н? адекъ дꙋпъ дмнѕъꙗска порꙋнкъ, тóате ці́е ѧц' слꙋжéскь. ашà дáръ чѐ ѡменіе вен авà, кѫнд' тꙋ порꙋнка плъзмꙋйтóрюлꙋи, шн а тꙋтꙋрѡр дáрꙋрилѡр дътъ-тóрюл нꙋ вен цинà? шѝ ѧкъ ачаста съ кꙋнóщи, къч адевърáть ѫсте, къ ачéла чѐ ц'áꙋ дáт' атѫта, аре шн поате шѝ ман мꙋлт' декѫт' атѣта, шѝ де те вéи кꙋ ачѫсте пꙋцѝне бѝне слꙋжѝ, ѧц' ва дà шѝ ман мꙋлть декѫть атѣта; чѣре-ц' дáръ ѧтѫи [ѕѝче] ѧмпъръці́ѧ лꙋи дмнѕѣꙋ, шѝ дрептáтѧ лꙋи, шн тóате съ вѡр адáѡце вѡáѫ. маѳ, гл҃в : з҃ : сх҃ : лг҃ : добѫндѝндь дáръ тóате кѫте аѝ пофтѝт', ачáста трéбꙋе съ ці́ї, къ нꙋ нꙋман пентрꙋ тѝне, чѐ пентрꙋ кà шн пре алцїи бꙋнꙋрилѡр сáле пърташ съ фач, ци лїꙋ дáт'; шн прекꙋм ѧ дар аѝ лꙋáт', ашà ѧ дар съ даи. къ ѕѝче оун кꙋвѫнть : дѣ сърáчилѡр, шн съ вѡр ѧмплà жѝтниците тáле. пил : гл҃ : г҃ : сх҃ : і҃ : шѝ ман адеверѝт' сингꙋр' дмнль, шн дмнѕѣꙋл' иострꙋ іс. хс. лà пѝлда талантꙋлꙋи ѕиче : аферѝм' слꙋгъ бꙋнъ шн кредин'чóасъ, къ пре пꙋцѝне ан фост крединчóасъ, ман пре мꙋлт' те вóю пꙋне, ѧтръ ѧ бꙋкꙋрі́ѧ дмнлꙋи тѣꙋ. маѳ. гл҃ : кє : сх҃ : кв. ꙗръ ман прѐ оурмъ, пентрꙋ чéль скꙋмпь ѕѝче, адекъ слꙋцїи кáрилe талáнтꙋль ѧ пъмѫнть аꙋ аскꙋнсь : лꙋáци делà дѫнсꙋл' талантꙋл' шѝ-л дáц' чéлꙋѧ чѐ аре ѕѣче. маѳ. гл҃ : кє : сх҃ : ки.

---

*) Notă marginală: Нꙋ рѡ́ѣь, че стъпѫнь лꙋмїи дзъꙋ тїꙋ лъсать; пентрꙋ ачаста, тꙋ не дѫнса, ꙗръ нꙋ ѧ пе тине съ стъпѫнискъ.

Cartea a treea. Pacea înțeleptului cu lumea, cap. XLIX. (Fol. 129a.)

Картѧ атреѧ : пентрꙋ пáчѧ ѧцелептꙋлꙋи кꙋ лꙋмѧ.

м҃ѳ.*) Ѧ тѡате ѕи́ле невоинцѫ ѧ кáлѧ бꙋнътѣцїи а ѧтрà пꙋ́не . ши пꙋ́рꙋрѣ маи ѧнаинте а адáѡце, ши кꙋ бꙋнъта́тѧ а те адáѡце силѣ́це . дѐ астъѕі алес шѝ бꙋ́н' еѡі, мѫ́ине маи бꙋ́н' ши маи алес а фѝ те невоѧ́це . къ кáриле динтр'ꙋн лѡк маи ѧнаи́нте нꙋ̀ мѧрце нич маи адáѡце, ачéла прѣ пе лéсне ѧдъръпть съ дѫ̀ шѝ скáде, ниме фолóсꙋл сѣꙋ оунде л'аꙋ лъсáть ѧль афлѫ̀.

Вéршь.

Нꙋ̀ ѧтр'алть ки́п' съ пóате фъръ кѫ́т' нꙋ́маи чел чѐ ѧ сꙋ́сꙋль апїи, ѧ си́лъ кѫ́т поате каи́кꙋл оурнѣ́це.

Ѧ лопѣ́ц' вѫ́нслинд' : макар прин тѫ́мплáре съ нꙋ̀ кꙋмвà мѫ́нꙋле лъснинд', ръпецїонѧ апїи ѧдáтъ-л вà дꙋ́че лà мáлꙋл динтѫ́ю де ꙋндї аꙋ ешит . ѧкъ маи силинд, поáте съ с(ъ) ръстоарне кꙋ̀ фꙋндꙋл ѧ сꙋс.

Învățătură. (Fol. Ia din urmă.)

Ѧ алтꙋѧ ѧвъцътꙋ́рѫ.

Крѣ́де ѧ дм҃нѕѣꙋ, нꙋ̀ те крѣ́де пре ти́не . Фъ чѣ́ле хирице . Кꙋрáте ѧцї вáрсѫ рꙋ́ѡиле . Кꙋ̀ чѣ́ле пꙋцинтѣ́ле те слꙋжѣ́це . Де чѣ́ле мꙋ́лте фꙋ́ѡі . Мꙋ́лте аскꙋ́лтѫ . Грѫ́ѡце пꙋцинтѣ́ле . Тáчі чѣ́ле тъинꙋ́йте . Ѧвáцъ-те чéлѡр маи мич крꙋ́цѫ . [адекѫ фáкъ-ци-съ ми́лъ] . Чéлꙋй маи мáре оурмáѕѫ . Пѡартъ-те кꙋ̀ чéи де ѡ потри́вѫ . Ръди́кѫ зъбѣ́виле . [адекъ, нꙋ̀ фі́й лѣ́нешь] . Неми́къ те мирà . Побръзѣ́це пе чель мѫ́ндрꙋ . Ли́пъдѫ чѣ́ле рѣ́ле . Ѧвáцъ-те лꙋ́й дм҃нѕѣꙋ а тръѝ . Ѧвáцъ-те а мꙋрѝ.

---

*) Notă marginală: Ѧ тоате ѕи́леле адáѡце че-ва спре фолóсꙋль сꙋфлетꙋлꙋи.

CI.

1699.

Кáрте сăѹ лѹмúнъ. де прѣ ѧвъцáтѹль Іеромонáх' Мăзимь Пелопоннисѣнѹль ..... шѝ с'ăѹ тѵпърúтъ ѧ тѵпогрáфіѧ дом'нѣскъ ѧ сфнта мъностúре ѧ Ѳнѣгѡ̑в'. ла анѹль мжнтѹирїй лѹмїй ,ахче.

(4⁰, III foĭ nepaginate + 108 foĭ paginate.)

Cap. I: Papa, pricina desbinăriĭ bisericilor. (Fol. 1a—1b.)

капь а҃.

Кѹ́мь къ тѹрбѹрáта стъпжнúре а Пáпей, жсте прúчинъ дежгинжрїй бесѣрнчилѡрь.

Дѣ с'ар̑ ѧтжмплà сѣ-м' зúкъ нещúне, пентрѹ кѣчи ѧчéпи делà стъпжнúрѣ, адекъ дела ѧчепъторіѧ Пáпей? шѝ нѹ̀ ѧчéпи делà алте ѧтребѣри, шѝ ѡсебúри кáре сжнт' май мáри шѝ май де трѣбъ, прекѹ́м' жсте чѣ пентрѹ пѹрчѣдерѣ сфитѹлѹй дх҃ь, шѝ алтеле? Ръспѹ́ндемь шѝ зúчем', къ трéбѹе прекѹ́м' зúк' философїй, чéла чé скріе сăѹ съ ѧтрѣбъ, съ чѣрче ѧчепътѹриле шѝ прúчиниле чѣле де ѧтжю а чéлѡр' винѹйте, шѝ атѹнче съ скріе, сăѹ съ ѧтрѣбе. Шѝ кѹ́м' къ жсте ѧчѣперѣ, ши стъпжнúрѣ Пáпей ѧтжѧ прúчинъ, де с'ăѹ деспърцúтъ бесѣрика апѹ́сѹлѹй делà а ръсърúтѹлѹй, шѝ чѣ̀ делà ръсърúт' де чѣ̀ дéлà апѹ́сь, аскѹлтáци бúне чéѧ че нѹ̀ цúц', кà съ ѧцелѣцец'. Шѝ пентрѹ кà съ ѧцелѣцец' шѝ съ кѹнóлцец' бúне, аѳлáц' чé чѣре шѝ похтѣцие Пáпа съ айбъ ѧ бесѣрика лѹй х҃с, шѝ пентрѹ чé похтѣцие, шѝ де оунде с'ăѹ ѧдемнáтъ а похтѝ войнцъ кà ачáста?

Cap. II: Cererile Papeĭ. (Fol. 1b—2a.)

кáпь в҃.

Чѣ̀ жсте пъпистъшіѧ, сăѹ чѣ зúче Пáпа пентрѹ джнса къ жсте шѝ пентрѹ чѣ̀?

Пѡхтѣцие Пáпа съ фіе дѹпъ х҃с ѧ бесѣрика лѹи х҃с сúнгѹр' ел' сокотитóрю, шѝ испрáвникь, кáпь шѝ стъпжнитѡ́рю, боѧ́рю, дóм'нь, ѧтжю, шѝ епúтроп' лѹй х҃с; съ дезлѣце, шѝ съ лѣце, шѝ съ скúмбе дин' дóгме, съ пѹ́е кжте кà врѣ̀, шѝ

съ скѡлцъ, съ адáѡгъ, шѝ ни́менѣ съ н'áйбъ пѹтѣ́ре съ-й зи́къ, аѹ би́не фáче аѹ рѣ́ѹ. Шѝ при́чина пентрѹ кáрѣ ле похтѣ́це áчѣстѣ тóате, жсте ачáста. Кѣ́ч къ зи́че, къ жсте ел' анч пре пѣмжнт' дѹпре ѧнѣлцáрѣ лѹй х҃с ѧ чéрюри аль дóйлѣ х҃с шѝ áре тѡ́ть ѹна шѝ ачѣ́жшь стѣпжни́ре шѝ пѹтѣ́ре, кáрѣ авѣ̀ х҃с май найнте пжнъ а нѹ̀ съ ѧнѣлцà, ѧ чéрюри. Шѝ ле похтѣ́це ель ачѣ́стѣ тѡ́ате пéнтрѹ къ́ч лѣ́ѹ авѹ́ть Пéтрѹ, ѧтрѹ ал' кѣрѹѧ скáѹнь шáде ель стѣпжнь шѝ дїáдох'. Шѝ Пéтрѹ лѣ́ѹ авѹ́ть ачѣ́стѣ пéнтрѹ къ́ч ѩѹ дать х҃с пѹтѣ́ре кà ачáста, шѝ л'аѹ фъкѹ́ть прекѹ́мь зи́кь ачѣ́стѣ Латѝнїй, десъвжрши́т' епи́трѡпь лѹй, шѝ май мáре ѧтре тóци апѡ́стѡлїи, съ-й повъцѹѧ́скъ, шѝ съ айбъ тѡ́ате ѧ тѡ́кма кѹ х҃с. Пéнтрѹ ачáста с'аѹ ѧдемнáть шѝ с'аѹ порни́ть шѝ Пáпа, а пѡхтѝ пѹтѣ́рѣ шѝ стѣпжни́рѣ а тѡ́атъ бесѣ́рика шѝ а ръсъри́тѹлѹй шѝ а апѹ́сѹлѹй. Ѧдекъ съ стѣпжнѣ́скъ дѹпъ х҃с пре тѡ́ци чéѧ чé крéд' ѧ х҃с, прекѹ́м' прè чéй дè бесѣ́рика пе патрїáрш', шѝ прè чéѧ-л'алц' е҃пскѡ́пи, шѝ прéѡци, аша̀ шѝ прè мирѣ́ни. Шѝ съ нѹ̀ съ фáкъ нич ѹн' лѹкрѹ ѧ тѡ́атъ бесѣ́рика áчáста фъ́ръ де вѡ́ѧ шѝ порѹ́нка лѹ́й. Шѝ ѡри чè аѹ врѹ́ть сáѹ чè арь врѣ̀ съ се фáкъ, афáръ ден' вѡ́ѧ шѝ ден' порѹ́нка лѹ́й, мъкáръ дè ар' фáче шѝ е҃пскѡ́пѹль цр҃и́градѹлѹй, сáѹ алт' патрїáрх' шѝ е҃пскѡ́пь, шѝ мъкáръ съ фїе шѝ би́не фъкѹ́т', шѝ съ нѹ́ фїе ѧ потрива правослáв'ничилѡрь ѧвъцътѹ́ри, съ нѹ плътѣ́скъ нимѝк'. Ѩръ шѝ кжци нѹ̀ сжнт', зи́че сѹ́пт' аскѹлтáрѣ лѹй шѝ сѹ́пть вóѧ лѹ́й, шѝ сѹ́пт' гжндѹль лѹ́й, ни́чи кѹ́м' нѹ́ сжнт' креци́ни, чè схисмáтичи шѝ лепъдáци кà ни́ще ѡй фъ́ръ пъстѡ́рю шѝ пери́те. Стѣпжни́ре кà ачаста ѧш' пѡхтѣ́це лѹ́иш, шѝ атжта аскѹлтáре шѝ плекáре съ айбъ делà тѡ́атъ бесѣ́рика, кжт' аѹ авѹ́т' шѝ х҃с кжнд' аѹ фѡ́ст' ѧ лѹ́ме кѹ̀ трѹ́пѹл', ѧкъ шѝ май мѹ́лт'.

Cap. XIII: Petru, vârful ceteĭ ucenicilor. (Fol. 17b—18a.)

кáп' г҃ї.

Пентрѹ чè аѹ зи́сь Ѕлатоѹ́ст' лѹй Пéтрѹ вжрф' чѣ́тїй оученичилорь, шѝ кѹ́м' къ шѝ чéѧ-л'áлц' апстѡли сжнт' вжрфѹ́ри, шѝ стжлпи, шѝ сàре, шѝ лѹми́нъ; шѝ пентрѹ чè?

Верхóвникь чѣ́тїй ѹчени́чилорь ѩѹ зи́сь, ѧтжй пéнтрѹ къ́ч' ерà май бътржнь декжть тѡ́ц'. Ши пéтрѹ (l. пентрѹ) къ́ч' с'áѹ кїемáть ла адóѡа кемáре [прекѹ́мь с'áѹ арътáть мáй сѹ́сь] майнте декжть алцїи, ѧпреѹ́нъ кѹ̀ фрáте-съѹ Ѩндрéю ла

мáрѣ Галилéюлꙋй. Ѝръ, адóаш ѡꙋ зись вѫрфь, дꙋ́пъ алтъ ѧцелѣцере; кѣч' къ шѝ кꙋвинтеле сфнтꙋлꙋй Ꙁлатоꙋ́сть, мъкáръ къ сѫнт' шѝ ꙋшѡáре шѝ аѧ́ве ка шѝ але Ѥвгліей, ѡръ сѫнть фѡáрте плúне кꙋ гѫндꙋль, шѝ ле трéбꙋе мꙋ́лтъ сокотѣ́лъ. Кѣч' къ шѝ ачéста дꙋховничéскь шѝ пꙋртътóрю де дх҃ъ бърбáть ѧсте, ши фѡáрте фъръ пꙋцúнь ѧтѡ́кма кꙋ апóстолій, шѝ кꙋ дꙋхꙋль сфнть грълѧ. Нꙋ зиче кѡ́рь верхóвникꙋль апóстолилѡрь, сáꙋ май мáре; чѐ зúче верхóвникь чѣтій апостолилорь. Шѝ кѣч' аꙋ зúсь аль чѣтій, аꙋ зúсь шѝ верхóвникь кꙋ пúлдъ, шѝ кꙋ асемънáре. Прекꙋ́мь ѧтр'о хѡ́ръ трéбꙋе съ фіе оунꙋль съ ѡ пóарте, кáреле съ кіáмъ адевърáть верхóвникь, кѣч' ѧсте ѧ мáрцинѣ хóрій; ѧтр'ачéста кúпь ѧсте шѝ Пéтрꙋ верхóвникь чѣтіи апóстолилорь. Шѝ ѧ чé кипь ла хóръ нꙋ ꙋрмѣ́зъ нúч' трéбꙋе съ фіе верхóвникь саꙋ стъпѫ́нь, саꙋ май мáре хѡ́рій; кѣч' кꙋ ꙋне-ѡри пѡ́артъ дáицꙋль шѝ ꙋнь ом' прóсть, шѝ фъмѣ́ке прóастъ; ѧтр'ачéста кúпь шѝ ла чáта апóстолилорь, мъкáрь дѧ́ꙋ зúсь шѝ верхóвникь лꙋй Пéтрꙋ сфнтꙋль Ꙁлатоꙋ́сть; ѡръ нꙋ ꙋрмѣ́зъ, нúч ѧсте вре ѡ невóе съ фіе Пéтрꙋ стъпѫ́нь, саꙋ май мáре апóстолилорь. Ѧтр'ачеста кúпь дáръ аꙋ зúсь Ꙁлатоꙋ́сть лꙋй Пéтрꙋ верхóвникь, саꙋ ѡꙋ зúсь верхóвникь апóстолилорь, ка ꙋнꙋй ѧтѫ́й апѡ́стѡль ѧ ѡрѫндꙋáлъ, ѡръ иꙋ мáй мáре асꙋ́пра челóра-л'áлци апостоли, съ ле порꙋнчáскъ шѝ съ-й стъпѫнѣ́скъ ка пре нúце слꙋ́ци.

Pentru azime. (Fol. 74b—75b.)

Пентрꙋ áзиме. Пáртѧ ѧтѫ́и.

Явéмь шѝ пентрꙋ áзиме ѡсебúре мꙋ́лтъ кꙋ Латúній. Кѣч' къ ей фáкь сфнта лутꙋргіе нꙋ кꙋ пѫ́йне дѡспúтъ, чѝ кꙋ недѡспúтъ. Шѝ ла ачáстъ ѡсебúре, нúч' ей нúчи нóй нꙋ авéмь алѣ́се кꙋвúнте але скриптꙋ́рій съ зúкъ, аꙋ кꙋ дѡспúтъ аꙋ кꙋ недѡспúтъ съ фáчемь лутꙋргіѧ; ѧсъ нóй не ажꙋтѡрúмь ден' дóаш лꙋ́крꙋри: ден' врѣ́мѣ ѧ кáре с'аꙋ дáт' тáйна лутꙋргіей, шѝ ден' ѡбичѣ́юль бесѣ́ричій ден'тѫ́н. Шѝ врѣ́мѣ не ажꙋ́тъ, кѣчи кѫ́ндь аꙋ фъкꙋ́ть х҃с чúна ачѣ́ де тáйнъ, н'аꙋ фóсть врѣ́мѧ áзимелѡрь. Къ дмнꙋль аꙋ фъкꙋ́т' чúна ачáста, ла кáрѣ аꙋ дáть кúпꙋль шѝ тáйна лутꙋргіей, жѡ́й. Ѝръ пáска лéцій ѧ кáрѣ мънкà Жúдѡвій азнмеле, с'аꙋ фъкꙋ́т' сѫ́мѣтъ. Шѝ майнте де пáска лéцій н'аꙋ фóст' лѣ́це съ мънѫ́нче чúне-ва

азимъ. Дéчи х҃с де ар' фѝ мънкáт' жѡ́й азимъ, нꙋ́май пентрꙋ ачѣ́ѧ ар фѝ афлáт' завѝстничїи Жѝдѡви съ фáкъ мáре тꙋрбꙋрáре. Шѝ ѡ áр фѝ ѧсемнáть шѝ ачáста ка шѝ чѣ́лѧ-л'áлте, сфѣнцїй шѝ юбитóрїй дѐ адевѣ́рь ѥвгли́цїй. Дéчи ꙗтъ къ се адеверѣ́це шѝ съ дѡведѣ́це кꙋ́м' къ н'ав фъкꙋ́ть х҃с чи́на ачѣ́ѧ де тáйнъ кꙋ азимъ, съ ꙗсъ шѝ день лѣ́це; кáрѧ нꙋ врѣ́ съ ѡ стри́че, чѝ съ ѡ плинѣ́скъ, ꙗръ нꙋ́ съ дѣ́ при́чинъ Жѝдѡвилѡр' съ съ тꙋ́рбꙋре. Шѝ де ар фѝ мънкáт' х҃с жѡ́й лà чи́на ачѣ́ѧ азимъ, нꙋ ѡ арь фѝ тъкꙋ́ть юбитóрїй де при́чини Жѝдѡвїй; чи ѧ чѣ́лѧ-л'алте пѫ́р' шѝ нъпѣ́ц' че фъчѣ́ асꙋ́пра дмнꙋлꙋ́й ѡ арь фѝ пꙋ́сь шѝ ачáста; ꙗръ де врѣ́ме чѐ нꙋ́ съ вѣ́де, нꙋ ѡ áв ни́чи фъкꙋ́ть дáръ х҃с. къ цїѧ́ би́не дмнꙋль, ка чéла че ѧсте ель ѧцелепчю́нѣ, шѝ ка чéла че ѧтрꙋ ель сѫ́нть вистїѧ́реле ѧцелепчю́нїй аскꙋ́нсе. Врѣ́мѣ а тóть лꙋ́крꙋль, шѝ чела че алѣ́це врѣ́мѣ ла тоть лꙋкрꙋль, нꙋ́ ѧ́се ден' врѣ́ме. Дéчи де врѣ́ме че жѡ́й мѫнкá тóци пѫ́йне доспи́тъ, кꙋ́ пѫ́йне дѡспи́тъ аꙋ фъкꙋ́т дмнꙋл шѝ чи́на чѣ́ аскꙋ́нсъ. Ꙗръ де ар' фѝ мънкáт' дмнꙋль ши жѡ́й азимеле але Пáцїи лéцїй вéки, аꙋ требꙋ́ить съ ле мънѫ́нче дꙋпъ ки́пꙋл' шѝ дꙋпъ ѡръндꙋꙗ́ла че зи́че лѣ́цѧ лꙋй Мѡ́ѵси съ мънѫ́нче Жѝдѡвїй; къ зи́че Мѡ́ѵси лà кáртѣ еши́рїи: Лꙋà фіете-кáре кѫ́те ѡ ѡáе ѧ зѣ́че а лꙋ́нїй ден'тѫ́й, адекъ а лꙋ́й Мáртъ; кѣ́чи къ ачéцїѧ ѧй зиче дмнезеꙗ́ска скриптꙋ́ръ ѧтѫ́ѧ лꙋ́нъ, шѝ ѡ цинѣ́ віе пѫ́нъ ѧ ді ачéцїѧ́шь лꙋ́ни, шѝ ѡ жꙋнгїѧ́ сѣ́ра. Шѝ ашà лꙋà фіете-кáре ден' сѫ́нцеле ѡїй ачéїѧ, шѝ оунцѧ амъндои стѫ́лпїй оушїй лꙋй шѝ лà. прáгꙋль кáсей лꙋй. Шѝ тóатъ кáрнѣ ѡїй ачéїѧ, ѡ мънкà фри́птъ ѧ фóкь, ꙗръ нꙋ́ фїáртъ, шѝ мънкà шѝ азимъ, кꙋ чикѡ́аре; шѝ авѣ́ пѡрꙋ́нкъ съ нꙋ́ мънѫ́нче нимѝкь фїéрт' кꙋ́ апъ, чѝ тóате фри́пте, шѝ кáпꙋл' ей шѝ чѣ́ле ден' лъꙋ́нтрꙋль ей. Шѝ съ нꙋ́ лáсе нимѝка пе диминѣ́цъ, ни́ч' съ фрѫ́нгъ вре ꙋ́нь ѡсь. Шѝ ѡри че врѣ́ ръмѫ́нѣ пре диминѣ́цъ, съ ѡ арзъ ѧ фѡ́кь. Шѝ май авѣ́ ѧкъ пѡрꙋ́нкъ съ мънѫ́нче ѧтр'ачéста ки́п': съ фіе тóци ѧчинши, шѝ съ фіе тóц' ѧкълцáци кꙋ́ чѡбѡ́теле лѡ́р', шѝ съ ціе фіеце-кáре ѧ мѫ́на лꙋй тѡꙗ́г', шѝ съ мънѫ́нче кꙋ грáбъ. Ачéста ки́п' шѝ сéмн', лà чи́на чѐ аꙋ фъкꙋ́т' дмнꙋль нꙋ́ съ вѣ́де съ фіе фъкꙋ́т' ашà. Къч къ ей фъчѣ́ пáска лéци стѫ́нд' прекꙋ́м ам зи́с', ꙗръ дмнꙋл' шѝ ꙋчени́чїй лꙋй аꙋ фъкꙋ́т' чи́на шъзѫ́ндь. Шѝ Жѝдѡвїй ѡ фъчѣ́ дꙋ́пъ пѡрꙋ́нка лéцїи фъръ де зáмъ, ꙗръ дмнꙋль съ вѣ́де кꙋ́м' къ аꙋ ѧти́ис' шѝ ѧ блѝд' пѫ́йнѣ шѝ ѡ аꙋ дáт' Іꙋ́дей. Шѝ ѧкъ аꙋ авꙋ́ть аи́ч шѝ

пъхáр', ѡръ ей лѹкрѹ ка ачéста и'аѹ авѹ́ть; шѝ ѧ скѹ́рть, ѧтр'áлт' кипь с'аѹ фъкѹ́т' аѝч, шѝ ѧтр'áлть кип' аколѡ. Дéч' прекѹ́м' тѡáте алтеле але чи́нїй ачéцїѧ аѹ авѹ́т' ѡсéби де пáска ачѣ́ѧ а лéцїй, ѧтр'ачéста кип' ни́ч' áзимъ и'аѹ авѹ́ть аѝч. Прекѹ́м' нич' Євгли́цїй н'аѹ зи́сь азимъ, че пѫ́ние, шѝ пи́тъ.

Epilog.

Кѹ̀ ажѹто́рюль дмнѹлѹй лѹáт-аѹ съвѫршитѹль,
Ячáстъ кáрте врѣдникъ де Пáпа еретикѹль.
Ѧ лѹ́на лѹй Апри́лїе ѧ трéй-зеч де зи́ле.
Єрà шѝ кѹ́рсѹль анилѡрь чель делà мѫжитѹйре,
Ѡ міе шѝ шáсе сѹ́те шѝ нóаѡ зеч ши нóаѡ.
Ши ѡръ слáвъ дмнѹлѹй чи не ажѹ́тъ нóаѡ.

CII.

1700.

(Ms. bibl. centr. s. n., 4⁰, 164 foĭ nepaginate, fol. 101b—161b. Copiat de Пѡпа Іѡан ѡт Іаѡ la 7261 = 1753.)

Radu Greceanu: Cronica.

Домнїѧ лѹи Костандинь вѡд. лѹминатѹлѹи, ши прѣ крещинѹлѹй домнѹлѹй цéръй рѹмънещй Іѡ Кѡстандин б. Басарабъ вѡевѡд, де кънидъ дѹмнезеѹ кѹ домнїѧ л'аѹ ѧкорѹнáтъ, пентрѹ времиле ши ѧтъмплъриле че ѧ пъмънтѹлъ ачеста ѧ зилеле мърїи сале с'аѹ ѧтъмплатъ.

Cap. IV: Rădicarea la domnie a luĭ Constantin V. Basarab.
(Fol. 103b—104a.)

Кап. д̃. Ѧ че кипъ ръднкарѣ ши ѧнълцáрѣ домниеи аѹ фѡстъ лѹи Кѡстандинъ вѡд(ъ).

Фїиндъ дарь, прекѹм ам зис, адѹнарѣ тѡат(ъ) ла митрополїе, тѡат(ъ) боеримѧ цéръи ши слѹжитори, ши Дѡнѡнесїе патриархѹл цригрáдѹлѹи, карѣ атѹнча анча съ афла, ши пъринтеле митрѡполитѹл церъи, ерà ши ѹн капици-бáша ѧпъръ-теск анѹме Ахметъ агà, каре ман наинте кѹ треби вениѕ(ъ) ла

дѡмнъ, ши алци богац аун, карии атꙋнча ѧ цр҃ь съ афла. дечи възиндъ ши ен алѣцерѣ, ши сѡк(о)тѣла ча де ѡбще че с(ъ) фъкꙋс(ъ) пентрꙋ домнїе; ѩр капици-баша нꙋмаи декът пре ачест Кѡстандин в. вл. лѡг. кꙋ кафтан аꙋ ѧбръкат. ши аша боҩри ѧпреꙋн(ъ) кꙋ архїереи лꙋꙋндꙋ-л, ѧ бисѣрекъ аꙋ мерсꙋ, ши дꙋкъндꙋ-л пъринтеле патриархꙋл ѧ ѡлтарю, млтвеле де домнїе ѩꙋ четит, сфънтꙋлъ престол ѧкꙋнцꙋрънд, дꙋпре чел че дѡмни съ ѧкорꙋнѣказъ ѡбичѣи. дечи ешиндъ дии бисѣрек(ъ), ѧдат(ъ) ши кал дѡмнескꙋ ѩꙋ адꙋс кꙋ тѡат(ъ) подоба ши фрꙋ(м)сѣца, ши тоц слꙋж(и)тори ши тоат(ъ) ѡрънд-ꙋѩла домнѣскъ фїиндъ, аꙋ ѧкълекат, ши ла кꙋртѧ дѡмнѣскъ кꙋ чинсте ши кꙋ пѡмбъ маре аꙋ мерсꙋ; ши ѧтъи ѧ бисѣрека дѡмнѣскъ аꙋ ѧтрат, ши кънтънд аѩишнꙋл, дꙋп(ъ) ѡбичѣи сф(и)нтеле иконе аꙋ сърꙋ́тат, ши жꙋр(ъ)мънтъ аколѣ кꙋ боҩри ѧкрединциндꙋ-с(ъ) ѧ сф(ъ)ита евглїе кꙋ мъриѧ са ѧ дрептате съ цїе. дꙋп(ъ) ачѣѧ ѧ касъле домнеци, ѧ диванꙋл челъ маре сꙋнндꙋ-съ ѧ скаꙋ(нꙋ)лъ домнѣскъ аꙋ шезꙋтъ, ши кꙋ тꙋнꙋриле дъндъ, маре веселїе ѧ тѡат(ъ) политїѧ с'аꙋ фъкꙋт де домнїе ноаѡ, карѣ дꙋп(ъ) плъчѣрѣ а тѡат(ъ) обцѣ съ фъкꙋсъ. ши дꙋп(ъ) ачаста а дѡа зи ши ѡасъле лꙋи Шербан вод(ъ) аꙋ ръдикат, ѧпреꙋн(ъ) кꙋ тѡат(ъ) боѣримѧ, ши тоц архїереи, ши преѡци де л'аꙋ дꙋс ла мън(ъ)стире ла Котрꙋчѣни кꙋ фал(ъ) ши кꙋ чинсте маре, ка пре ꙋн домнъ, ши фъкъндꙋ-с(ъ) слꙋжба погребанїи л'аꙋ ѧгропат ѧ бисѣрекъ.

Cap. XX: Incoronarea luĭ Tukeli, craĭul Ardealuluĭ. (Fol. 123b—126a.)

Пентрꙋ корꙋнацїѧ лꙋй Тꙋкели, кꙋмъ с'аꙋ корꙋнат а фи краи Ардѣлꙋлꙋи.

Дечи дар ши де аколѣ дела ачел конак ръднкъндꙋ-съ мерс'аꙋ ши маи наинте ла сатꙋл Кърстиѧнꙋл, ши тоате ѡщиле аколо аꙋ тъбърът; ла каре сат ши корꙋнацїѧ лꙋи Тꙋкели с'аꙋ фъкꙋт, де каре маи пре ларгъ вом зиче. ѧ че кипъ с'аꙋ фъкꙋтъ, ши кꙋм аꙋ фостъ пентрꙋ чей ще н'аꙋ възꙋт, съ аꙋзе; мъкар къ сокотѣла ѧкорꙋнъри ла Белград ера съ с(ъ) факъ, оунде скаꙋн кръескъ ѩсте; ѩръ краюл темъндꙋ-с(ъ) пентрꙋ вре ѡ сминтѣал(ъ) де нескар-ва ѡщ немцеци, че съ аꙋзїѧ къ вин дин сꙋсъ, ел аꙋ припит де с'аꙋ корꙋнат аколѣ ла ачел сат, каре ши ѧ прѣжма Снбїюлꙋи ѩсте. дечи дар ѧ ръндꙋита зи ще ера съ съ фѧкъ корꙋнацїѧ, ръдикатꙋ-с'аꙋ тѡат(ъ)

шастѧ де аколѡ, де ѹнде ерà тъбърът(ъ) дин порѹнкъ кѹ гъ(ти)ре де алан, съ дѹкъ пре Тѹкели краюл кѹ помбъ маре, съ дѹкъ пре краюл ѧ сат, ѧ Кърстїанѹл, съ с(ъ) ѧкорѹнѣзе. ши тримициндъ краюлъ ѧнаинте пре боѩри арделѣни къци кѹ елъ ерà ѧпреѹн(ъ) ши кѹ царà, къ пън(ъ) атѹнча съ ѧкинас(ъ) къ-та съкѹйме, кари ерà ка ла ,ѕ. ,з. ка съ мѣаргъ еи ѧнаинте, ѹнде гътире де корѹнацїе ерà. дечи венитаѹ Кѡстандин вѡд(ъ) домнѹл церъи рѹмънеци, де аѹ дескълекатъ ла кортѹлъ краюлѹи, ши пѹцѹнелъ кѹ краюл ѧ вѡрбъ шезиндъ, венит-аѹ ши паша сараскѣрюл, дескълекъндъ ѩръш ла кортѹл краюлѹи, ши шезиндъ пѹцѹнел ѧ вѡродавъ кѹ тоци пън с'аѹ ръндѹнт ѡщиле тоате кѹ ѯалан, съ мѣаргъ чинеш дѹп(ъ) ръндѹѩала лѹи. вениръ ши соли дела боѩри арделѣни, ши дела царъ кари маи наинте мѣарсасе ла Кръстїанѹл, пѡхтиндъ пре краюл съ мѣаргъ фїиндъ врѣме де корѹнацїе. дечи дар нѹман декът аѹ пѹрчес кѹ тоц, фїецикáре кѹ ѡастѣшъ ши кѹ фрѹмосъ алан; мергъ(н)дъ ѧнаинте пре ръндъ пашїн, къц ера кѹ ѡасте тѹрчаскъ, ши дѹпъ дъншїи сѹлтанѹл, ши дѹп(ъ) сѹлтан, домнѹлъ церъи рѹмъниеци, ши пре ѹрма домнѹлѹи мерцѣ сараскѣрюлъ, ѩр пе ѹрма тѹтѹрор венѣ краюл, пре кареле ѡастѣ ардѣлѹлѹи ацептъндѹ-л, кѹ помбъ маре л'аѹ примит. аша дар Костандин вѡд(ъ) трекъндъ ѧ капѹл ѡщилор арделѣни, ши ацептъндъ пъ аѹ трекѹтъ сараскюрюл (!) ка съ примѣскъ пре краюл. ѩръ краюл кѹм с'аѹ апропиѩт, лѹат-аѹ пре домнъ де ѡ парте, алътѹра кѹ дънсѹлъ мергъндъ, ши де алт(а) парте капи́ци-баша чел ѧпърътескѹ, кареле кѹ кафтан ѧпърътескѹ, де ла подртъ, ка съ ѧбраче пе краюл, веннс(ъ). ши къте г алътѹрѣ мергъид, краюл ла мижлѡк; ѩръ динаинтѣ лѡр де ѡ па́рте боѩри арделѣни мерцѣ, де алт(ъ) парте бѡѩри мѹнтенеци; ши поводничи прин милжок мерцѣ, атъта ан краюлѹи, къть ши а дмнѹлѹи. ѩръ ѡастѣ Ардѣлѹлѹи стъндъ чинешъ ла ръндѹѩала лѡр, кѹ къпетенїиле лѡр, тѡц съ ѧкинà краюлѹи, ши съ дѹчѣ ѧнаинте. ши аша кѹ ѡрънду́ѩал(ъ) ка ачаста ши кѹ бѹн(ъ) тѡгмире мергъндъ кѹ трѣмбице, ши кѹ табалханеле, ши кѹ тѡт фѣлюлъ де помбъ ѧтрънду́ѧ ѧ сатъ, аѹ дескълекат ѧ кѹртѣ бисѣречи, оунде корѹнацїе ерà съ фїе. ши ѧтъи ѧ касе сѹиндѹ-съ, краюл кѹ домнѹлъ Дмитреѹн(ъ) ши кѹ капици-ба́ша, мерс-аѹ ши сараскѣрюлъ ши сѹлтанѹлъ, ши ал'алци пáши тѡц къци ерà; пре каре краюлъ де ѡ датъ чинстинди-и, венит-аѹ нѹман декът боѩри арделѣ- ши, де аѹ пѡхтитит (!

пентрꙋ норочнрѣ шн ѧнълцáрѣ, че дꙋмнезеꙋ ѧлъ ѧвреднчис(ъ), шн ка съ-н фїе ѧтр'ꙋн часъ бꙋн грънѧ, шн алте кꙋвинте фрꙋмоас(ъ) . дꙋп ачѣстѧ ешнт-аꙋ краю днн бисѣрекъ, кꙋ дмнꙋл днннреꙋн(ъ) шн кꙋ капицн-баша, шн безнрюлъ сꙋлтанꙋлꙋн, шн мергъндъ сꙋсъ ѧ касъ, ꙋ(н)де ера серáскѣрюл де ацшепта пре краи, кꙋ чинсте л'аꙋ примит, шн кꙋ кꙋвинте де бꙋкꙋрїе пентрꙋ ѧнълцарѣ крънен . апон с'аꙋ скꙋлат сераскѣрюлъ де с'аꙋ дꙋс ла ѡтак; ѩр маи пре ꙋрмъ шн краюл кꙋ Костандин вѡд(ъ) ешиндъ, мерс'аꙋ ла сꙋлтанꙋл, оунде ера ла ѡтакꙋл лꙋн, де аꙋ датъ мꙋлцемит(ъ) кꙋм н съ къдѣ ка ꙋнꙋн сꙋлтан, шн ешинд де аколѡ аꙋ мерсъ чине ла ѡтакꙋл лꙋн . ѩр а доаѡ зн фъкꙋт-аꙋ краюлъ ѡспъцн мърїн сале лꙋн Кѡстандин вѡд(ъ), ѧ сатъ ѧ Кърстиѩнꙋл, кꙋ маре прїнице, шн кꙋ драгосте шн чинсте, шезиндъ амъ(н)дон ѧ капꙋлъ мѣсїн, шн ѧ жѡс, боѩри арделѣни де ѡ парте, шн де алта боѩри мꙋнтенецн, фъкъндъ маре веселїе пън ла ꙋн час дин ноапте . апон скꙋлъндꙋ-с(ъ) дела мас(ъ) врънд дмнꙋл а-ш лꙋлѡ (l. лꙋѡа) сѣра бꙋн(ъ) дела краюл, ѩр краюл аꙋ ѧкълекат де аꙋ петрекꙋтъ пе мърїѧ сѧ кꙋ тѡц боѩри пън ла ꙋн лѡк, апѡн ш'аꙋ лꙋат сѣрà бꙋн(ъ) ꙋнꙋлъ де кътръ алтꙋл, шн с'аꙋ дꙋсъ чине ла ѡтакъ.

CIII.

1700.

Лѣцътори крецинецй ..... сколсе де пре лимба гречаскъ, пре лимба рꙋмѫнѣскъ . шн с'аꙋ типърит ѧ анꙋл мѫнтꙋирей ѧѱ Генáрїе . ѧ . Ѳнѣгѡвъ.

(8⁰, mic. 13 + 203 pagine.)

Inchinăcĭune către Constantin Voevod. (pag. 5—7.)

Прѣ крецинꙋлꙋй, прѣ лꙋминáтꙋлꙋй шй прѣ ѧнълцáтꙋлꙋй Дмнꙋлꙋй шй стъпѫнитóрюлꙋй а тáатъ цáра Рꙋмѫнѣскъ. Дмнꙋлꙋй, Дмнꙋлꙋй. Іѡаннъ Кѡнстандин' Басарáбъ Воевѡдъ, ачѣ плекáтъ пѣнъ ла пъмѫнтъ ѧкнинъчюне.

Йръ .... гъсиндъ ѡ тълмъчире нóаѡ а оунїй кърци нóѡ фолоситóаре де сꙋфлет', кáрѣ дин' лимба гречáскъ ѧ лимва рꙋмѫнѣскъ, с'аꙋ ѡстенитъ прѣ кꙋвинсꙋль ѧтрꙋ ѥермонáхи кѵр

Фїлоѳéю ст҃агорéцꙋль, м'áм' апꙋкáть де ѡ ам тѵпъри́ть кꙋ ажꙋтóрюль лꙋй д҃мнезъ̀ꙋ. кáрѣ̀ нꙋ̀ нꙋ́мои къчи ѥсте нóаѡ, чи къчи ѥсте ши̇̀ ѧчепътꙋ́ръ а тѵпографáфїей кáрѣ̀ амь ѧвъцáть. фъкънд динтр'ачáста ѧчепътꙋ́ръ ѧтѫ́ю а тѵпографáфїей; кꙋ плекъчю́не дáръ ши кꙋ ценꙋ́ке плекáте, адꙋкꙋ ши пꙋ́ю ѧнайнте кътръ мнлосѫ́рдꙋль ши̇̀ прѣ̀ линꙋль ѡ́кюл мърїей тáле. кáрѣ̀ мърїѧ тà дꙋ́пъ оурмáрѣ̀ ѧпърáцилорь чéлор' де демꙋ́лтꙋ, ка оунь стрънепóть ал' ѧпърáцилор', ши̇̀ мои нáлть ши̇̀ мои алéсь декѫ́ть д҃мнїй чеи ди'нчепꙋ́ть, мъ рогь съ ѡ прїймещи, кꙋ блѫндѣ̀це ши̇̀ кꙋ юбúре де ѡмь. прекꙋ́мь мáреле ѧпърáть аль Пéрсилор Кѵ́рь, ачѣ̀ пꙋцинтѣ̀ апъ а сърáкꙋлꙋй, саꙋ ка чéй дóй бáни мúчи ай въ̀дꙋвїй. ши д҃мнезъ̀ꙋль тꙋтꙋрорь, ши̇̀ дъ̀тътóрюль ши̇̀ съвѫ́ршитóрюль а тоатъ ѧвъцътꙋ́ра ши̇̀ мецершꙋ́гꙋль, съ пъзѣ̀скъ пре мърїѧ тà май пресꙋ́сь де тóатъ ръꙋтáтѣ̀ чéлор ѧпротúвничи, ѧтърúндꙋ-те ѧтрꙋ прѣ̀ нáлтꙋль ши̇̀ де д҃мнезъ̀ꙋ пъзúтꙋл скáꙋнь аль д҃мнїей, ѧ мꙋ́аци ани, ши прѣ̀ норочúци кꙋ пáче ши̇̀ фъръ тꙋрбꙋрáре, ши̇̀ дърꙋúндꙋ-ци вїáцъ ѧделꙋнгáтъ, ѧтрꙋ веселїе, ѧпреꙋ́нъ кꙋ прѣ̀ лꙋминáцїй кокóни ай мърїеи тáле, ши кꙋ тóатъ кꙋ́ртѣ̀. Ѧминь. Ѧ слъвúтеи де д҃мнезъ̀ꙋ ѧнъліцúмеи тáле, май микь ши плекáть робь: Геѡ́ргїе Радовúч'.

Predoslovie către cetitorĭ. (pag. 8—9.)

Предослóвїе кътръ Четитóри.

Ѧтр'ачáстъ кърцꙋлїе, ѡ юбúци четитóри, нꙋ вéци афлà ворóаве кꙋ невóе ла ѧцелѣ̀сь; къ сѫ́нть прóасте сокотѣ̀ле ши ѧвъцътꙋ́ри, пре скꙋ́рть ши̇̀ лéсне, кáреле съ ѧцелéгь фъръ ѡстенѣ̀лъ де фїеѩеш' кáреле. Нꙋ сѫ́нть ѧвъцътꙋ́ри де ѡбичѣ̀ю ши политичéци прекꙋ́мь сѫ́нть ачѣ̀лѧ але лꙋй Єпик'тит ши але алтора. Че сѫ́нтъ сокотѣ̀ле крещинéци, кареле привéскꙋ нꙋ́май кътръ адевѣ̀рꙋль чель евангеличéскꙋ, ши̇̀ кътръ кредúница лꙋй х҃с. Ѧчѣ̀сте сокотѣ̀ле нꙋ сѫ́нть дáте нꙋ́май кътръ чéй делꙋнгáци де лꙋ́ме ши кътръ чéй че петрéкь пꙋ́рꙋрѣ̀ ѧтрꙋ рꙋгъчюни не'нчетáте; че ши̇̀ кътръ ачéѧ, кáрїй вїецꙋ́ескь ѧ лꙋ́ме, ши̇̀ нꙋ кꙋнóскꙋ атѫ́та де кꙋрáть тайнеле лꙋй д҃мнезъ̀ꙋ; къ пóть ши̇̀ ачéщѣ̀ май апóй дꙋ́пъ грúжиле лꙋ́мїи ка съ ѡ чит'ѣ̀скъ; къ прѣ̀ адевърáт' ле присосѣ̀ще пꙋциникъ врѣ̀ме ши̇̀ пéнтрꙋ спсéнїѧ лѫ́рь. Де нꙋ ворь пꙋтѣ̀ съ ѡ чит'ѣ̀скъ тóатъ ѧтр'о зи̇̀, ѥръ май пꙋцинь вор пꙋтѣ̀ ка съ прочит'ѣ̀скъ, ѧ фїеѩеш' кáре зи̇̀ кѫ́те оун' кáп' май найнте пѫ́нъ че нꙋ ѧчéпь

грижиле. Димин҃ца дꙋнъ че вѣци сфършѝ чѣ дато́аре шѝ дꙋнъ ѡбичѣю рꙋгъчю́не кътръ дмнезѣꙋ, чити́ци оунь ка́п', ѧсъ кꙋ сокоти́ницъ ка съ ѡ пꙋте́ци ѧцелѣце би́не. Де нꙋ въ вѡр' фѝ лъсѫнд' лꙋкрꙋриле а четѝ димин҃ца, пꙋте́ц' ши кътръ сѣръ, май найнте пѫнъ нꙋ мѣрцецѝ спре па́т'. Ѧчѣсте сокоти́нице, мъка́р къ сѫнть ши ми́чи ꙗръ ѧтръ ѧ сꙋфлетꙋл' но́стрꙋ, де-л' печетлꙋе́скꙋ ка шѝ печѣтѣ пре ча́ръ.

Cap. VII: Pentru veciniciа muncilor ꙗadului. (pag. 33—37.)

Пентрꙋ къкꙋйрѣ мꙋнчилорь ꙗдꙋлꙋй. кап. з҃.

а҃. Дмнезѣꙋ мꙋнчѣ́ще пъка́теле чѣле времѣличе кꙋ мꙋнчи вѣчниче, ши ѡа́ре по́ате сокотѝ нецѝне май ма́ре мънїе де кѫт ача́ста? ка́зниле ꙗдꙋлꙋй сѫнт' фъръ де нꙋ́мърь. пентрꙋ къ фа́ца ка́рѣ ѡ дефа́ймъ пъкъто́шїй, ꙗсте пе́сте сѣ́мъ; че требꙋ́ще, дꙋпъ кꙋ́м' ꙗсте фа́ца кѣрїѧ-й фа́кь нечи́нсте, съ фїе шѝ мꙋ́нка лѡ́рь фъръ де сѣ́мъ.

в҃. Мꙋ́нчиле атꙋ́нче сѫнть ма́ри, кѫнд сфършѝть н'а́ꙋ. ѧпꙋ́нцерѣ а́кꙋлꙋй ꙗсте ѧтрꙋ адевѣрь оушоа́ръ кѫнд ва фѝ нꙋ́май де ѡ да́тъ, ꙗръ (!) дѣка ва ѧпꙋ́нце неконтени́т' дѣчїй ръмѣ́не нерѣбда́ть; де с'а́рь фи врꙋ́ть съвършѝ мꙋ́нчиле ꙗдꙋлꙋй, ла̀ ѡ сꙋ́тъ де мїй де ани, саꙋ ѡри ѧ че нꙋ́мърь ман мꙋ́лть ай пꙋтѣ́ сокотѝ, прѣ адевѣрь ꙗдꙋл' арь фѝ ѡ нимѝка. ꙗръ де врѣ́ме че мꙋ́нчеле сѫнть де пꙋрꙋ́рѣ въкꙋнто́аре, чине по́ате съ нꙋ́мъре мꙋ́нка? де врѣ́ме че оунь ѡ́мь нꙋ по́ате сꙋферѝ съ стѣ пре ꙋнь ацїернꙋ́ть мо́але ши фрꙋмо́сь тот дѣ́ꙋна, да́ръ кꙋм' ва пꙋтѣ ръбда̀ съ стѣ ѧтр'о мꙋ́нкъ вѣ́чникъ? но́й нꙋ пꙋте́мь ръбда̀ а ста̀ ла ѡ жо́акъ ѡ зы̀ шѝ ѡ но́апїте, да́ръ кꙋ́мь вом' съ пꙋте́мь ръбда̀, а̀ фѝ пꙋ́рꙋрѣ шѝ тоть дѣ́ꙋна ѧтр'о въпа́е несфършѝтъ?

г҃. Съра́кꙋль кѣндь н'а́ре чѣле де трѣба хра́нїй, сокотѣ́ще па́тима нерѣбда́тъ; да́ръ сꙋ́флетꙋль пъкъто́сꙋлꙋи, кѫнд' ва пїѫрде атꙋ́нче, вай, то́ть би́неле, че ръбда́ре ва съ айбъ? дѣпꙋ́рꙋрѣ чѣ́ре, че нꙋ́-и даꙋ алть чева́ш', фъръ нꙋ́май мꙋ́нчи; похтѣ́ще лꙋмїи́нъ, че нꙋ́-и съ дъ алть чева́шь, фъръ нꙋ́май фѝкꙋль мꙋнчилѡрь, ка́реле тѡт дѣ́ꙋна арде, ꙗръ нꙋ лꙋмин҃ѣзъ. аꙋзѝрѣ алт чеваш' н'а́ꙋде, фъръ нꙋ́ман сꙋспи́не, шѝ скръшни́тꙋль ди́ницилѡрь. гꙋста́рѣ нꙋ добъндѣ́ще алть чевашь, фъръ нꙋ́май амъръчю́ни ши вени́нꙋри. ши май пре скꙋ́рть: тѡ́т' трꙋ́пꙋль нꙋ си́м'те алть чева́ш', фъръ нꙋ́май въпѣиле ꙗдꙋлꙋй.

д҃. Ва́й де ачѣ въкꙋире! пъкътóсꙋль пéнтрꙋ пъка́теле лꙋ́й, де арь върса̀ дин ѡ́кїи лꙋ́й атѣ́та ла́кръме кѫ́ть аре ма́рѣ, шѝ тѡ́ате гѫрлеле мѣрїй, шѝ ла р҃ де а́ни съ нꙋ вѣр'се май мꙋл'т' декѣ́ть ѡ ла́кръмъ; ачéста дꙋ́пъ атѣ́тѣ мїи ши ѧтꙋнѣ́рече де ани, съ сокотѣ́скъ къ нꙋ испръвѣ́це нимúкь; ка кꙋ́мь ар фѝ фъкꙋ́т' атꙋ́нче ѧчепътꙋ́ра, ꙗръш' съ ѧчѣ́пъ дин чепꙋ́ть, ши ꙗръш' дин'тр'а́лть ѧчепꙋ́ть, ка кꙋ́м' н'а́р фи пъци́ть ѧкъ ни́чи ѡ мꙋ́нкъ. фóарте кꙋ адевъра́ть тикълóсꙋль, нимúкь н'а́р пꙋтѣ́ плинѝ, де ар фѝ фъкꙋ́т де атѣ́тѣ ори ѧчепътꙋ́ръ, кът' ꙗсте нъсúпꙋль мърїй, ши кѣ́те сѫ́нт' чѣ́ле мърꙋ́нцѣле, чѐ съ вѣ́дꙋ ѧ аерꙋ, ши кѣ́те сѣ́нть фрꙋ́нзеле ѧ пъдꙋ́ре.

е҃. Пъкътóшїи аколо̀ ѧ мꙋ́нкъ, аꙋ тоть фѣ́люль де педéѱъ а мꙋнчилѡрь; шѝ тóате ѧтр'о врѣ́ме кꙋнóскꙋ, къ казнеле лóрь н'а́ꙋ сфърши́ть. къ де ар фѝ фóсть кꙋ пꙋти́нцъ ка съ мóаръ шѝ аколо́ ка шѝ аи́че, пóате къ арь авѣ̀ сфърши́ть мꙋ́нчиле лóрь. ꙗръ ва́й де ей, пентрꙋ къ аꙋ а вїецꙋ́й ѧтр'о мóарте тоть дѣ́ꙋна. ѡ жа́лникъ шѝ врѣ́дникъ де ла́кръме ашеза́ре а пъкътóшилорь!

ѕ҃. Лꙋа́ци ами́нте въкꙋи́рѣ мꙋ́нчилор', кꙋ ка́рѣ дмнезеѩскъ диреп'тате мꙋнчѣ́це пре чéи пъкътóш'; ши де нꙋ́ вец' пꙋтѣ̀ съ ѡ причѣ́пец', крѣ́децї-ѡ къ ꙗсте оуи адевъ́рь аль дхꙋлꙋ́й сфнт'. мѣ́рце-ворь ачéцѣ ѧ мꙋ́нка де вѣ́чи. ма́ре рѣ̀ ꙗсте оуи́ꙋй креци́нь а нꙋ̀ крѣ́де въкꙋи́рѣ ачѣ̀ тоть дѣ́ꙋна а ꙗдꙋлꙋ́й, дѣ́ка нꙋ́ ле ва испитѝ кꙋ лꙋ́крꙋль. чéла че дъ ръсплъти́ре чéлорь че н'а́ꙋ кꙋноскꙋ́ть пре дмнезѣ́ꙋ, шѝ чéлора ка́рїй нꙋ̀ аскꙋ́лтъ еѵгла̀ѩ лꙋ́й Хс. ка́рїй вѡрь лꙋа̀ жꙋдека́та, пери́рѣ чѣ̀ вѣ́чникъ. адекъ дмнезѣ́ꙋ ва съ мꙋнчѣ́скъ пре ачéѩ, ка́рїй нꙋ̀ крéдь ѧ дмнезѣ́ꙋ, шѝ ѧ дмнꙋл' нóстрꙋ Іс. Хс. ши ка́зна лóрь ва съ фіе вѣ́чникъ. шѝ Ѕлатоꙋ́ст' зи́че: времѣ́л'никъ ꙗсте ачѣ́ѩ че веселѣ́це, вѣ́ч'никъ ꙗсте ачѣ́ѩ че ѧтристѣ́зъ; адекъ добъндúрѣ пъка́тꙋлꙋ́й аи́чи ꙗсте времѣ́лникъ, ꙗръ мꙋ́нка лꙋ́й ѧ ꙗд' ꙗсте вѣ́чникъ.

CIV.

1700.

(8⁰, mic. VI foĭ nepaginate, 82 foĭ paginate.)

Флоáрѣ дáрꙋрилѡр . . . . . с'аꙋ тѵпъри́т' ѧ сфнта мънъсти́ре ѧ Ѳнѣгѡ́вь . въ лѣтѡ . ѕси . мсць юл.

Inchinăciune către Constandin Basarab Voevod. (Fol. IIb—IIIb.)

Прѣ крещи́нꙋлꙋй, прѣ лꙋмина́тꙋлꙋй ши прѣ ѧнълца́тꙋлꙋй до́мнꙋлꙋй, ши стъпѫнито́рюлꙋй, а то́атъ ца́ра Рꙋмѫнѣскъ, до́мнꙋлꙋй домнꙋлꙋи, Іѡанн' Кѡнстанди́н' Басара́ба вѡевѡд . ачѣ плека́тъ пѫнъ ла́ пъмѫнт' ѧнкинъчꙋ́не.

. . . . . Ши ѩтъ кꙋ ажꙋто́рюл' лꙋй дмнезъꙋ мъргѫ́ндь спре ѧкина́рѣ сфнтꙋлꙋй мꙋ́нтелꙋй Ѳеѳнꙋлꙋй, ѧ чѣ грънди́на ма́йкъй прѣчестїй, ши афлѫ́нд' мꙋ́лте ши прѣ ѧфрꙋмꙋшица́те сфнте кърци, стрълꙋчи́нд' кꙋ ѧнълца́те ѧцелепчꙋ́н'; ши къꙋтѫ́н'дь кꙋ амърꙋ́н'тꙋл', ам' афла́т' ши ача́стъ кърти́чѣ, ка́рѣ съ кїамъ : флоа́рѣ да́рꙋрилѡр, скрі́съ ѧ ли́мба грече́скъ; ѡ ам' адꙋ́сь кꙋ ми́не ли́чѣ . ши ѧтѫмплѫндꙋ-се прѣ кꙋкїѡ́сꙋл Іеромонах Филоѳе́й сфнта-горе́цꙋл' а веній пѫ́нъ ли́чѣ ѧ ца́ръ, л'а́м' ѧдемна́т' дꙋпъ пꙋти́ница-м' спре ѡстенѣ́лъ, де́ ѡ ас ѧто́рсꙋ спре чѣ де мошіе ши де ѡвеще ли́м'ба но́аструъ рꙋмѫнѣскъ; пе́нтрꙋ ка съ фіе би́не прїймитъ де лъкꙋито́рїй ачестꙋѫш' ло́к' . ка́реле ши тѵпъри́ндꙋ-ѡ прекꙋ́м' съ вѣ́де, ві́ ак ꙋм мъка́р' ши недъсто́йнїк сѫнт, ши ѡ адꙋ́к' робѣ́ще ѧ ра́юл' че́л' ма́ре ал' мꙋлтелѡрь ши де мꙋ́лте фе́люр' де́ да́рꙋри изворѫто́аре, ши би́не миросито́аре ши прѣ фрꙋмо́асе фло́ри але блѫндѣ́цилѡр' мърі́й тале . . . . . .

Ѧль блѫндѣ́цилѡрь мърі́й та́ле, неврѣ́дник' ши нетрѣ́бник робь . Кѡнстанди́нь нъх . Саракинь . снь Геѡргїе Дѡхтѡрь Критѣ́нꙋл'.

Cap. II: Păcatul pizmeĭ. (Fol. 12a—14a.)

Пъка́тꙋль пи́змїй . ка́п' . в.

Пи́зма, ка́рѣ ѩсте пъка́тꙋл' ѧ проти́ва дра́гостей, ѩсте ѧ до́аѡ фе́люр' : оуна ѩсте ка съ-й па́ръ рѣ́ꙋ де би́неле а́лтꙋѧ, ѩръ алта ка съ се бꙋ́кꙋре де́ рѣ́ꙋль ал'тꙋѧ . ѩръ фіеще-ка́рѣ

сѝтъ зидѝре, декѫт то́атъ зидѝрѣ, дꙋпре ѧцери :] аꙋ ѡрѫ-дꙋѝть ачѣ пꙋтѣ́ре, шѝ ѧ немꙋрито́рю сꙋ́флетꙋль лꙋй аꙋ пꙋ́сь кꙋноцѝнци, кѣрїѧ шѝ ма́ре порꙋ́никъ аꙋ да́ть, ка̀ ѧтрꙋ соцїѝрѣ че съ афлъ, съ съ ціе, шѝ съ съ пъзѣ́скъ, оуꙋꙋль кꙋ алтꙋль ажꙋтѫ́ндь, шѝ сприжинѝндь кꙋ ачѣ́ѧ, че фіеще-кѣрꙋѧ провиденціа, шѝ кꙋнѣта́тѣ дмнезъѝскъ ꙗꙋ дърꙋѝт', шѝ л'аꙋ милꙋѝть; адекѣте, чель май та́ре, шѝ ман авꙋ́т, пре че́л' сла́бь, шѝ май лиѡ́ѝть; че́л' май ма́ре шѝ май вѫрто́сь, пре че́ль май мѝ́кь, шѝ непꙋтнѝчос; шѝ аша̀ оурмѫ́ндꙋ-се ла то́ате ал'а́лте съ кꙋ́ргъ. ачѣ́ѧ да́ръ а съ фа́че, шѝ ка ачѣ́лѣ а съ ажꙋта̀, кꙋ́м' шѝ даторіе къ ѧсте ѡмꙋлꙋй, то́ате сфнтеле скрипт-ꙋ́ри ара́тъ, ѧва́цъ, шѝ порꙋн'че́скꙋ, ашѝждерѣ шѝ политичѣ́циле ле́ци шѝ канѡане ачѣ́лѣ дог'матисе́скꙋ. шѝ нꙋ́ нꙋмай чѣ́ле кре(ци)не́ци, че ѧ́къ шѝ чѣ́ле еѳинче́ци асѣ́менѣ ѧва(цъ), ѧдѣ́мнъ, шѝ силе́скꙋ пре то́ть ѡмꙋл'; дире́п(т) къ, а фа́че, шѝ а пъзѝ ачѣ́ѧ, дмнезъ́ескꙋ шѝ фире́скꙋ лꙋ́крꙋ ѧсте. ажꙋ-то́рюль да́ръ ачѣ́ла, че шѝ даторіе ѡмꙋлꙋй ꙗсте де а да̀, шѝ а адꙋ́че оуꙋл алтꙋѧ, де пре пꙋтѝница, шѝ авꙋ́тꙋль съꙋ́ че ва фѝ, ѧ мꙋ́лте фѣ́люри, шѝ кѝпꙋри ꙗсте шѝ съ по́ате зѝче; пре-кꙋ́мь преи' мꙋ́лте скрипітꙋ́ри, чѝне читѣ́ціе, саꙋ ва врѣ̀ съ чи-тѣ́скъ, вѣ́де шѝ ва пꙋтѣ̀ ведѣ̀. ѧсъ лѫ́нгъ алте ажꙋто́аре, ачѣ́ѧ май алес шѝ май де мꙋ́лть фоло́сь ꙗсте а сꙋ́флетелорь, де врѣ́ме че, кꙋ кѫ́ть май пре дѣсꙋ́пра ѧсте, май але́с, май искꙋсѝть, шѝ май чин'стѝть сꙋ́флетꙋль декѫ́ть трꙋ́пꙋль, кꙋ атѫ́та май але́сь шѝ фоло́сꙋл лꙋй ѧсте шѝ май ма́ре, шѝ май ѡсебѝть бѝнеле. дире́пть къ а то́ть ціито́рюль, шѝ ѧ троѝцъ мърѝть, слъвѝть, ши прослъвѝть дмнезѣ́ꙋ, аꙋ чин'стѝть, аꙋ ѧподобѝть, шѝ аꙋ ѧбогъцѝт фѝрѣ ѡмене́скꙋлꙋй сꙋ́флеть, кꙋ немꙋрѝрѣ, кꙋ веч'ничіѧ, шѝ кꙋ ѧпъръціѧ черюрилѡр, ка́рѣ ꙗсте ферічѝрѣ чѣ̀ адевъра́тъ, бꙋкꙋрїѧ, шѝ дꙋлча́ца (ч)ѣ не-спꙋ́съ, шѝ некꙋпрѝнсъ де вѣ́чи.

Ла ачѣ́стѣ да́ръ то́ате мꙋ́лть оуѝтѫндꙋ-се (ш)ѝ бѝне сокотѝндꙋ-ле, май сꙋ́сь нꙋмейтꙋль(!) дꙋмі(н)ѣлꙋй жꙋпан Шер-ба́нь Кан'такозино̀, аꙋ гѫн'дит, ка̀ преи че́л' че милосѫ́рдꙋль, шѝ прѣ сфнтꙋль дꙋмнезѣ́ꙋ прилѣ́жь ꙗꙋ дат, кѫт прен' пꙋтѝни'ца-ѝ ва фѝ, съ ажꙋ́те пре че́й че требꙋѝнца лор ѧй силѣ́ціе шѝ не-во́ѧ ѡ чѣ́ре, май вѫртѡ́сь па́ртѣ бесѣрича́скъ, ка́рїй сѫ́нть пре́ѡцїй. дире́пть ачѣ́ѧ ꙗтъ аꙋ сокотѝть, шѝ аꙋ але́сь де аꙋ типърит де изно́лвъ Лутꙋрґійле ѧ кѝпꙋль че съ вѣ́де, де врѣ́ме чѐ с'аꙋ шѝ ѧпꙋцина́ть ачѣ́ле кѣрци ѧтр'ачѣ́сте вре́ми. шѝ кꙋ то́атъ кїел'тꙋѧла са̀ испръвѝндꙋ-ле, ха́рь (! l. дарь) ле

рпа́рте пре ла сфнтеле шй дмнезъе́щиле бисѣ́речи, шй кӯй ѥсте де требӯи́нцъ дърӯѫ́ще, пентрӯ бӯна помени́рѣ лӯй, а пъри́нцилор, а мо́шилорь, стръмо́шилорь, шй а то́тъ ве́кю шй блгорщд нѣмӯлӯи съ́ӯ, ден' бӯнъ во́ѧ са̀ миш'кат шй лцѫца́ть; лӯкрӯ кӯ адевъра́ть бӯнь де лъӯда́ть, ши де мӯлть мӯлтора фолос. кѣче ача́стъ прѣ сфнтъ ка́рте, Литӯргі́е зи́кь, ка́пӯль шй рчепътӯ́ра тӯтӯро́рь правосла́вничи а́й Ръсъри́тӯлӯй бесеричѣ́щилор кѣ́рци, шй ѡрѫндӯе́ли ѫсте; дире́пть къ прентр'ачѣстѣ май алтѣ́са, шй минӯна́та та́йн(ъ) а евхаристі́ей съ съвѫрша́ще, ка́рѣ кӯ дмнезъе́скӯль трӯ́пь ал' дмнӯлӯй шй спъсито́рюлӯй но́стрӯ Іс. Хс. не рпреӯ́нъ, не оунѣ́ще, шй вїа́цъ де кѣ́чи не къщи́гъ. а кѣрӯѧ дмнӯ, шй дмнезе́ӯ фіе сла́въ, шй ла́ӯдъ р вѣ́чи де вѣ́чи ами́нь.

Molitva la pogorărea duhuluĭ sfânt. (Fol. 155b—156a.)

Млтвъ (ла погорѫ́рѣ дхӯлӯй сфнть).

Дмне, дмне, че́ла чи не избъве́щи пре но́й де то́атъ съцѣ́та че збо́аръ р зи́, избъвѣ́ще-не де то́тъ лӯкрӯл' че оум'блъ ртрӯ ртӯнѣ́рекь: прїймѣ́ще жертва чѣ де сѣ́ра а рнълцѣрїй мѫ́йнилорь но́астре, шй не рвред'ничѣ́ще съ трѣ́чемь шй мъсӯ́ра но́пцїй фър де прихáнъ, нефїиндь испити́ци де че́й ръй. шй не избъвѣ́ще пре но́й де то́атъ тӯрбӯра́рѣ шй фри́ка, ка́рѣ ви́не дела дїа́волӯль. дърӯѫ́ще сӯ́флетелорь но́астре оумили́нцъ, шй гѫндӯрилорь но́астре пӯр'та́ре де гри́жъ, де ртреба́рѣ жӯдекъцїй та́ле че́й рфрикоша́те шй дрѣ́пте. пътрӯи́де кӯ фри́ка та̀ трӯпӯриле но́астре, шй ѡмоаръ мъдӯлѣриле но́астре, чѣлѣ чи сѫ́нть пре пъмѫ́нть; ка ртрӯ ли́нищѣ со́мнӯлӯй съ не лӯминъмь кӯ ведѣ́рѣ жӯдекъцилор та́ле. депъртѣ́зъ де ла нӯй то́атъ нълӯчи́рѣ чѣ некӯвїѡасъ, шй по́хта чѣ адӯкъто́аре де пе́йре. шй не ско́алъ пре но́й р врѣ́мѣ де рӯгъ ртъри́ци р креди́нцъ, шй спори́ндь ртрӯ порӯ́нчиле та́ле.

Molitva sf-luĭ Damaschin. (Fol. 187a—187b.)

Моли́тва а чи́нчѣ, а сфнтӯлӯй Іѡа́нь Дамаски́нь.
(Рӯгъчю́нѣ причеща́нїей).

Стъпѫ́не, дмне, дмнезъӯль но́стрӯ Іс. Хс. че́ла че рсӯци а́й пӯтѣ́ре а ерта̀ пъка́теле, ка оун бӯ́нь ши юби́торю де ѡа́-

мени, ѡртъ-ми чѣле че ам' грешитъ кꙋ цїйница шѝ кꙋ нецїйница; шѝ мъ ѧвред'ничѣще фър' де ѡсѫндъ а мъ ѧпреꙋнѧ дмнезъецилорь, прѣ слъвителорь, шѝ прѣ кꙋрателѡрь, шѝ де вїѧцъ фъкътоарелорь тайнилѡр тале; нꙋ спре греꙋтате, ничи спре мꙋнкъ, ничи спре адаѡцерѣ пъкателорь, че спре кꙋръцире шѝ сфнцире, шѝ спре логодире вїецїй шѝ ѧпъръцїей че ва съ фіе, спре зидь шѝ ажꙋторю, шѝ изгонирѣ чѣлор противници, ѧтрꙋ пїѧрдерѣ пъкателорь мѣле чѣлор мꙋлте. къ тꙋ ещи дмнезъꙋль милїй, шѝ ал ѧдꙋрърилор, шѝ ал' юбирїй де ѡамени. шѝ ціе мърире ѧнълцъмь ден'преꙋнъ кꙋ татъль, шѝ кꙋ дхꙋль сфнть, акꙋмь шѝ пꙋрꙋрѣ, шѝ ѧ вѣчїи вѣчилѡрь. Ѧминь.

Invățătură către preoți. (202a—202b.)

Ѧвъцътꙋръ кътръ прѣѡци.

Ѧшиждерѣ шѝ ѡдъждїйле чѣле ѧвеките дѣка нꙋ пꙋтец алѣце нимика дентр'жнселе, съ ле ѧгропаци ѧ ѡлтарю афꙋндь. прекꙋм' шѝ де икоане дѣка съ ѧвекескь фоарте кꙋм' съ ле ѧгропѣм' ѧ лок кꙋрат, авем ѧвъцътꙋръ ла прав. кап. тпю. мъхрѣмиле чѣле де ѡерсь, ѡръ съ фіе кꙋвїѡасе доаѡ, сꙋ г, ка дѣка съ негрѣще оуна съ съ поатъ спъла алта; шѝ ѡр съ нꙋ се спѣле дѣвалма кꙋ алте рꙋфе, че ѧ лок кꙋрат, сꙋ ѧ апъ кꙋрътоаре, ка ніще лꙋкрꙋри оусебите де чѣле де ѡбще.

Ѧчѣстѣ толте прекꙋм ведец къ кѫ съ дѣ порꙋнкъ аша съ ле пъзици. ѡръ карїй ден вой прѣѡцїй вор фаче ѧтр'алть кин, шї-и вом афла, оунїй ка ачеѧ бине съ ціе, къ нꙋ нꙋмай маре чертаре вор авѣ дела нои пентрꙋ вина са, че шѝ де прѣѡціе ка ніще неаскꙋлтътори съ вор лиѱй. ѡръ чеи аскꙋлтътори шѝ карїи вор фаче дꙋпъ порꙋнка ачаста а ноастръ, шѝ кꙋ тѣмере вор слꙋжѝ лꙋй дꙋмнезѣꙋ, шѝ де чинстѣ лꙋй нꙋ вор фи небъгътори де сѣмъ, ачеѧ де ла ной вор авѣ рꙋгъ, шѝ блгсвенїе. ѡръ че è май мꙋлть, дела дмнезѣꙋ вор лꙋа платъ, ка ніще слꙋци бꙋне, ши крединичолсе; кѣрꙋѧ ка мастивꙋлꙋй пъринте пре вой пре тоци въ лъсѣм' спре ѧтърире, шѝ пазъ.

CVI.

1703.

Нóѹль Тестамéнть . . . . . с'аѹ тѵпъри́ть ѧ тѵпогра́фїѧ домнѣ́скъ, ѧ ѡра́шѹль Бѹкѹре́щилорь . Ла анѹль Мѫнтѹи́рїй ҂аѱг.

(4⁰, II + 209 foĭ paginate.)

Па́трѹ сѫнт' рѫѹри день Ра́ю че кѹ́ръ,
Прекѹ́мь грѫ́ще сѫ́нта скриптѹ́ръ.
Па́трѹ еѵгалїй ден' че́рю не тѹнъ,
Ши ла креди́нцъ пре то́ци адѹ́нъ.
Па́трѹ сѫнть сѣмне тѡ́т' ѧдои́те,
Шѝ але цъ́ржи, фо́арте слъви́те.
Кѹ ка́ре сѣ́мне съ 'нкоронѣ́зъ,
Дѡмнѹл Кѡнстанди́н', тѡ́т ѡмѹл' крѣ́зъ.
Че съ нѹмѣ́ще шѝ Бъсъра́бъ,
Дѣ́й дмнѹль вїа́цъ мѹ́лтъ съ анбъ.

Inchinăciune către Constantin Basarab Voevod. (Fol. IIa — IIb.)

Прѣ лѹмина́тѹлѹй ѧнълца́тѹлѹй шѝ бѹ́нѹлѹй крединчѡ́с' дмнь, шѝ ѡблъдѹйто́рю а то́атъ ца́ра Рѹмѫнѣ́скъ Іѡ Кѡнстанти́нь Басара́бъ воево́дь, плека́те ѧкинъчѹ́не.

Ѧто́арче-се пѹ́рѹрѣ магни́тѹль кътръ по́лѹсь*), збо́ларъ спре ѧнъл'ци́ме фо́кѹль, плѣ́къ-се ѧ сѫнѹл' пъмѫнтѹлѹй пїа́тра, алѣ́ргъ апеле ѧ бра́целе мърїй, шѝ ѧ скѹ́рте кѹви́нте, то́ате лѹ́крѹриле кѣ́тръ ке́ндрѹль ло́рь съ плѣ́къ . Де́чи да́ръ де ѥсте аша́, нѹ ѥсте ни́чи де кѹ́мь минѹ́не; де врѣ́ме че аче́стѹй дмнезе́ескь Тестамéнть тоате че сѫнт' ѧ сѫнѹль крединчо́сѹлѹй ѡбито́рюлѹй де ѿс шѝ крещине́скѹлѹй тъѹ сѹ́флет', ка ла оѵнь кендрѹ фире́скь алѣ́ргъ; пентрѹ че́, къ прекѹ́мь чѣ́ле сѫ́нте съ кѹви́нь сѫ́нцилорь, ши чѣ́ле сѫ́нците сѫ́нцицилорь, аша шѝ чѣ́ле крещине́ци крещи́нилорь съ кѹви́нь . Мѹ́лте адевъра́те крещине́ци ши де дмнезе́ѹ плъкѹ́те, шѝ де сѹ́флете фолосито́аре кърци, дентрѹ але мърїй та́ле келтѹ́ѧле спре фо-

---

*) Notă marginală: бо́лдѹл че́рюлѹй.

лосѹль чел' де ѡбще с'аѹ дат'; ѩръ де кжт' тоате май фолоситоаре де сѹфлете ши мжнтѹнтоаре ѩсте ачаста а новлѹй Тестамент'. Пентрѹ къ де врѣме, дѹпъ кѹм' зиче феричитѹл Павел' алт нѹ ѩсте еѵгліа фърѣ нѹмай пѹтѣрѣ лѹи дмнезѣѹ спре мжнтѹире ла тот' чела че крѣде. Пръта' ѩсте кѹм' къ декжт' тоате кърциле бесеріцеі, ачаста ѩсте май фолоситоаре де сѹфлете ши мжнтѹитоаре. Де врѣме че еѵгліа ѩсте сабіа, карѣ бирѹаще тоате армеле противникѹлѹй, кѹ ачаста кълкѣм' тоате рѣлеле, рѣбдѣм' кѹ ѧдръзнѣлъ чѣле ѧпротивъ, гонириле, тикълошіиле, нъказѹриле, ши моартѣ, асъмънжндѹ-не челѹй, че бине с'аѹ вестит ши мѹлт' пътимашѹлѹй мжнтѹиторю. Прен' мижлокѹль еѵгліей бирѹим' пре Іѹдей, рѹшинѣмь небѹнъ ѧцелепчюнѣ не.ѧцелепцилорь ѧцелепци ай лѹміі ачеціа..... Дечи кжтъ платъ сокотеціи, прѣ лѹмината дмне, съ ѩй дела богатѹль дътъторю ши платникѹль дмнезѣѹ пентрѹ тупъритѹль дмнезеецій ачеціа ши де сѹфлете фолоситорей кърци ал' новлѹй Тестаменть? маре славъ аѹ лѹать адевърать, ши чинсте немѹритоаре Птоломеѹ ѧпъратѹль егѵпетѹлѹй, пентрѹ тълмъчирѣ библієй ѧ лимба елінѣскъ. Ѩръ мъріа та май маре чинсте ши платъ вей лѹа ѧ частъ лѹме, ши ѧ чѣ віітоаре, пентрѹ кѣчи новль ачеста Тестаменть аль мжнтѹиторюлѹи, фіиндь ѧтрѹ лимба чѣ пъринтѣскъ тълмъчить кѹ але мъріи-тале к(е)лтѹале спре чѣ де ѡбще фолосиицъ л'ай маи тупърить, ши л'ан дать..... Ѩл мъріи тале мик' ши плекать рѹгътѡрю. смеритѹль ѧтрѹ Іермонахи, Ѩиеіме Івирѣнѹль.

Mateiu cap. XVIII, v. 1—14. (Fol. 16a.*)

Єѵаггеліе дела Матѳеи капь ѿі.

1. Ѧтр'ачель чась съ апропіаръ оучениічій кътръ Іс зикжнд': оаре чіне-й май маре, ѧтрѹ ѧпъръціа черюрилорь? 2. Ши кемжндь Іс оунь копиль, ѧль пѹсе ѧ мижлокѹль лорь. 3. Ши зисе: адевъръ гръескь воаѡ: де нѹ въ веци ѧтоарче, ши съ фіиц' ка копиіі, нѹ вец' ѧтра ѧтрѹ ѧпъръціа черюрилорь. 4. Деч' карele съ ва смери пре сине ка ачесть копиль, ачела ѩсте май маре ѧтрѹ ѧпъръціа черюрилорь. 5. Ши каре арь прїимѝ пре оунь копиль ка ачеста ѧ нѹмеле мїеѹ, пре мине

*) cf. 1648, mai sus pag. 127.

прїймѣще. 6. Йръ чи́не арь сминтѝ пре оунѹль де ачéци ми́чи, ка́рїи кре́дь ѧтрѹ ми́не, май би́не е лѹ́й съ съ спѫ́нзѹре пїа́тра мо́рїи де грѹма́зїй лѹ́й, ши съ съ ѧнѣ́че ѧтр'адѫ́нкѹль мѣ́рїи. 7. Ба́й лѹ́мїй де сминтѣ́ле, къ требѹѧ́ще съ вїе сминтѣ́леле; ѧсъ вай де ѡмѹл' ачéла, прень ка́реле ви́не сминтѣ́ла. 8. Йръ де те сминтѣ́ще мѫ́на тà, са́ѹ пичо́рѹль тѣ́ѹ, та́е-ле пре ꙗле ши́ лѣпъдъ дела ти́не; май би́не ꙗсте цїе чо́нгь са́ѹ шкїѡпь съ ѧтри ѧ вїа́цъ, декѫ́ть дѡ́ѧѡ мѫ́н' са́ѹ до́ѧѡ пичо́аре авѫ́нд' съ те пѹ́й ѧ фо́кѹль вѣ́чникь. 9. Ши́ окюл тѣ́ѹ де те ва сминтѝ, ско́ате-ль пре ель, шли́ь (! l. ши́-ль) лѣпъдъ де ла ти́не; май би́не ꙗсте цїе кѹ оунь окю съ ѧтри ѧ вїа́цъ, декѫ́ть до́и оки авѫ́нд' съ те пѹи ѧ ма́тка фо́кѹлѹй. 10. Къта́ци съ нѹ хѹли́ци пре вр'ѹ́нѹл' де ачéци ми́ч'; къ грѣе́скь воѧѡ: къ ѧцерїй лорь ѧ че́рю, пѹ́рѹрѣ вѣ́дь фа́ца Та́тъльѹи мїе́ѹ чель день че́рюри. 11. Къ аѹ вени́ть фїюль ѡмене́скь, съ мѫнтѹѧ́скъ пре че́ль пїердѹ́ть. 12. Че́ съ па́ре во́ѧѡ? де вор' фѝ ла оунь ѡмь ѡ де ой, ши́ ва ръ́тъчѝ оуна де́нтр'ѫ́нселе, аѹ нѹ̀ лъсѫ́нть (!) пре чѣ́ле ч ши ѳ ѧ мѹ́нци, каѹ́тъ пре чѣ ръ́тъчи́тъ? 13. Ши́ де се ва тѫ́мпла съ ѡ̀ афле, адевъра́ть грѣе́ск' во́ѧѡ, къ съ бѹ́кѹръ де ачѣ́ѧ май въртóсь декѫ́ть де чѣ́ле ч ши ѳ нерътъчи́те. 14. Йша̀ нѹ̀ ꙗсте во́е ѧнайнтѣ́ Та́тълѹй во́стрѹ день черюри, ка съ пїѫ́е оунѹль де че́ци ми́чи.

Faptele Apostolilor, cap. XXVIII, v. 1—14. (Fol. 123b—124a.)

Фа́птеле апо́столилорь капь. ки.

1. Ши скъпѫ́ндь атѹ́нчѣ аѹ кѹноскѹ́ть къ Мелетѝ ѡстро́вѹл' съ кїа́мъ. 2. Йръ варва́рїй фъчѧ̀ нѹ̀ фіе чѐ ми́лъ кѹ нѝй, пентрѹ къ апринзѫ́ндь фо́кь нѣ́ѹ лѹа́ть пре то́ци пре но́й, пентрѹ пло́ѧ̀ че ера̀, ши пентрѹ фри́гь. 3. Ши́ адѹнѫ́ндь Па́вель мѹлци́ме де гътéжїй, ши пѹи́ндь преста фо́кь, ѡ ви́пере де кълдѹ́ръ ешѝндь, съ апѹкъ де мѫ́на лѹи. 4. Йръ дѣ́ка възѹ́ръ варва́рїй, спѫнзѹрѫ́ндь жига́нїѧ де мѫ́на лѹ́й, зичѧ̀ оунѹль кътръ алтѹль: кѹ адевъра́ть оучига́шь ꙗсте ѡ́мѹль ачéста, пре ка́реле мѫнтѹи́ндь ден' ма́ре, жѹдека́та съ тръꙗ́скъ н'аѹ лъса́ть. 5. Де́чи ель скѹтѹрѫ́ндь жига́нїѧ ѧ фокь, немѝкъ рѣ́ѹ н'аѹ пъци́т'. 6. Йръ еи ѧцепта̀ пре ель ка съ съ оу́мфле, аѹ съ ка́зъ фъръ вѣ́сте мо́рть, ши́ мѹ́лть еи ѧцептѫ́ндь ши́ възѫ́ндь немѝкъ невóе ла ель фъкѫ́ндѹ-се, пременѝндѹ-се зичѧ̀, къ е дмнезе́ѹ ель. 7. Йръ ѧтрѹ че́ѧ̀ че ера̀ ѧпрежѹ́рѹль ло́кѹлѹй

ачелуѧ, ера сълашъ але май марелуй ѡстроуелуй, пре нуме Поплїе, каре прїимиїнду-не пре ной, трей зиле ку драглсте (! l. драгосте) не ѡсїгътъ. 8. Шй фу татъль луй Поплїе, де фрїгури ши де вїнтре фїїнди купрїнсь зъчѣ; кътръ кареле Павел' ѧтржнди шй фъкжнд' ругъ, пуїнди мжнییле преste ель, л'ау виндекать пре джнсуль. 9. Дечи ачестѣ фъкжнду-се ши чеа л'алци, чеѧ че авѣ боале ѧ островь мерцѣ шй съ тъмъдуа. 10. Карїй шй ку мултъ чїнсте нѣ чинстить пре ной, шй вржнди а пурчѣде нѣ грижить чѣле де трѣбъ. 11. Пръ дунъ трей луни нѣм' порнїть ку корабїѧ, че ау ернать ѧ островуль Алеѯандрїен, карѣera ѧсъмнать дїѡскурилорь. 12. Шй немерїиндь ла Сиракусса амь аціептать зиле трей. 13. Шй де аколѡ ѧкуп'журжн'дь амь венїть ла Потїѡль. 14. Оунде афлжнди фраци, нѣм' мън'гъѧть спре еи ка съ ръмжнем' зиле шапте, шй аша ла Ржм' амь лжунсь.

CVII.

ca. 1705.

(Ms. bibl. centr. Nr. 18. Codex miscellaneus. 4⁰, 351 paginĭ. Isopie pag. 1—62.)

Ісопїе сирѣч картѣ луи Ісоп' ѧцълептуль.

Viața luĭ Isop. Povestea cu smochinele. (pag. 1—3.)

Ачеста era дин Амѡрїѧ четате, дин цара Фрїгїи чѣ маре, ши де нѡрокуль луи ау фость рѡб; прекум скрїе Платѡн, ѧ картѧ че съ кїѧмъ Геѡргїѧ; кум де мулте ѡри ачѣсте лукрури нѡ сънт дин ѡбичаюл ѡаменилор, чи дин дарул луи думнезъу, ка съ с(ъ) педепсѣаскъ, ши съ с(ъ) ѧцълепсѣаскъ ѡаменїи чеи дрепци ку инима.

Дат-ау ѡаменилор трупул луи ѧн рѡбїе, ши ниче ку ачѣѧ нѡ ѧ путут стрика слѡбозїѧ суфлетулуи. ши къче ау ѧмблат динтр'ун лок ѧнтр'алт лок, тот нѡ л'ау путут скѡате дин фирѣ луи. дѡаѡ кувенте сънт, кът тѡци ѡаменїи с'ау мират де дънсул ѧн вїаца луи: къ era ла кап аскуцит, ши ѡкїи ѧторши, ши насул туртит, ши дуплекат ла чаф(ъ), ши бузъле ръстурнате, ши ръсфрънте, ши негру, ши бурсукос, ши ла труп кѡк(о)шат ши стръмбу, ши пичоареле стръмбе, ши ѧтѡарте.

ши ѹн лѹкрѹ ера мани ръѹ ла дънсѹл, фїинд зъбáвник ла лимбъ, ши ла грáю нетокмит. де ачѣстѣ тѡате аѹ фъкѹт пре Іс҃ѡп рѡб. ши мáре лѹкрѹ ера: авъинд ел оуѧ трѹп ка ачéла некѹвїѡс, ши а скъпà дин мрéжиле рѡбїен. ѧнсе ел ашá ерà ла трѹп, прекѹм ам зис мани сѹс; ѩр де сѹфлетѹл лѹи, ши де фи́рѣ лѹи ерà фѡарте ѡм бѹн ши дрепт, ши фечор де ѡамени дрепци. ши ѧтрѹ тѡате гѣндѹрил(є) ши ѧнтребѣриле ерà гата ла ръспѹнсь, ка ѹн ѡм че нѹ̀ ерà де ни́че ѡ трѣаб(ъ) ѧ кáсъ. ши дѣка аѹ ажѹнсѹ ел ла стъпън, кѹ́ тѡат(ъ) инима с'аѹ апѹкат де лѹ́крѹ. ши с'аѹ дѹс стъп(ъ)нѹ-съѹ ла гръди́нъ съ-ш ваз(ъ) лѹкрѹл гръди́нїи; ѩр ѹн съпътѡ́рю аѹ кѹлес смоки́не де чѣле бѹ́не, ши ле дѹсе поклон ла стъп(ъ)нѹ-съѹ, ши-и плъкѹ̀ фръмсѣцѧ ачелѡр пѡáме ши зи́се лѹи Гатапод, къ ашà-и ера нѹ́меле ачелѹи фечор, съ ле аскѹнзъ ѧн кáсъ, пъи ва вени̇̀ ел де ла бáе. ѩр Іс҃ѡп пентрѹ ѡ трѣабъ че авѹсѣсе, ѧнтръ ѧн кáсъ; ѩр Ѧгатапод афлъндѹ-ш прилеж кътръ ѡ сѡцїе а лѹи, зи́се: де цї-є вѡѧ, блъм ши съ не сътѹръм де смѡки́не, ѩр де вà ѧнтребà стъп(ъ)нѹл де смѡки́не, нѡи вѡм мъртѹрисѝ амъндѡи, кѹм къ аѹ ѧнтрат Іс҃ѡп ѧ кáсъ ши аѹ мънкат смѡкинел(є) фѹриш; мани въртос къч аѹ ѧнтрат ел ѧ кáсъ нѡи вом пѹтѣ адаѡце мѹлте менчѹ́ни, ши нѹ ва пѹтѣ оуѧнѹл кѹ дои, ши фър де мъртѹрїе нѹ ва пѹтѣ̀ гръи̇̀. ши мънкаръ смѡкинел(є) тоате, ши ръдѣ̀ ши зичѣ: ѡ ваи де де (!) тине блестемате Ісоáпе. ши дѣка аѹ кенит стъп(ъ)нѹ-съѹ дела бáе, чершѹ́ смѡкинел(є); ѩр еи пъръръ пре Іс҃ѡп, кѹм къ ел аѹ мънкат смѡкинел(є). ел кѹ мъніе зи́се, съ кїѧме пре Іс҃ѡп, шї-и зи́се: спѹнем прѡклете, къче ан ѧнтрат ѧн къмáръ, ши ан мънкат смѡки́неле? ѩръ Іс҃ѡп аѹзїѧ ши нѹ пѹтѣ гръи̇̀ ни́че ѧнтр'ѹн кип пентрѹ зъбава лимбїи, ши врѣ̀ съ-л батъ пентрѹ къ пъръшъ-и ста де фац(ъ), ши пъръѧ̀ тàре асѹпра лѹи. ѩръ Іс҃ѡп аѹ къзѹт ѧ ценѹнке ѧнлинтѣ лѹи, ши с'аѹ рѹгат съ ѧгъдѹѧскъ стъп(ъ)нѹ-съѹ пѹцинтел. шѝ аѹ алергат, ши аѹ адѹс апъ калд(ъ), ши аѹ бъѹт ѧтъю ел; шѝ аѹ бъгат дѣцетѹл ѧ гѹ́ръ, ши аѹ бѡрът нѹман апъ гоáлъ, кѣ нѹ мънкáсъ. шѝ съ рѹгà ши челор че-л пъръѧ̀, съ фáкъ ши еи ашà, пентрѹ ка съ с(ъ) въдѣскъ чи́не аѹ мънкат смѡки́неле. ѩръ стъпѣнѹл лор съ мирà де ачѣѧ; ши зи́се ши чéлора-л'алци съ фáкъ ши еи ашà. ѩръ еи лѹар(ъ) съ бѣ̀ апъ де чѣ калдъ, ши н'аѹ апѹкат съ ѧгиц(є) апъ, чи аѹ върсат смѡкинел(є) ѧтреци. дéчи дѣка съ въди́ръ кѹм къ ачеи дои мънкасе смѡкинел(є), аѹ порѹнчит стъп(ъ)нѹл лор съ-и баатъ (!)

деспшѫц . ши ѧ8 възѹт тоц, прекѹм съ спѹне къ, чи́не са́пъ грша́па алтѹѧ, ка́де .ѧнтр'ънса.

Omul necurios. (pag. 20—21.)

Ѯ́ант зи́се ѩтъ афлъндѹ прилеж съ батъ пре Ісшп . ши ѩр .ѧи зи́се : ро́бѹле дѣка̀ фъкѹш пъ приѧ́тенїи мїе́и искшдито́ри, дѹ-те де-м адѹ шм неискодито́рю . а дошл зѝ ѧ8 ме́рсъ Ісшп .ѧ търгъ, ши къѹтъ .ѧкша́че ши .ѧколѣ, .ѧпрежѹ́рѹл тѣ́ргѹлѹи, шѝ възѹ̀ пре ѹн шм църаи шъзъ́нд сънгѹ́р, фър де лѹкрѹ, .ѧтр'ѹн лок де атѣ́та врѣ́ме сънгѹ́р . шѝ съ апропїе Ісшп де дънсѹл ши-и зи́се, ка оунѹи шм прост : те кїѧ́мъ стъп(ъ)нѹл съ прънзъци кѹ дънсѹл . ѩр църа́нѹл мѣ́рсе неискшдито́рю, фїинд шм прост; шѝ .ѧтръ .ѧ ка́съ, шѝ шъзѹ̀ ла ма́съ некїемат, кѹ .ѧбръкъме́нте църъиеци ка́ре авѣ̀ . Ѯ́ант зи́се кътръ Ісшп : чи́не ѩсте ачѣ́ста? Ісшп зи́се : шм неискшдито́рю . Ѯ́ант шопти̇̀ ла оурѣ́киле жѹп(ъ)нѣ́сей, ши-и зи́се, съ нѹ́ се мѣ́нїе де че-и ка гръѝ, къ вою съ фак съ бат пре Ісшп кѹ ви́нъ; шѝ зи́се Ѯ́ант жѹп(ъ)нѣ́сеи : балгъ апъ .ѧ легни ши ме́рци де спа́лъ пичоа́реле шаспелѹи . църа́нѹл зи́се : би́не еи фа́че жѹп(ъ)не, къ де астъ-ва́ръ нѹ мї-ам спълат пичшларел(е). дѹп'ачѣ́ѧ ѧ8 пѹс ма́съ, ши ѧ8 .ѧчепѹт а мънка̀ . църа́нѹл .ѧкъ ѧ8 .ѧчепѹт а мънка̀ фър де кѹци́те, ши не.ѧвїѧт, тшт де ш парте . мои пре оурмъ ѧ8 пѹс .ѧ ма́съ плъчи́нте, шѝ ѧ8 зи́с Ѯ́ант, съ кїѧ́ме плъчинта́рюл съ-л батъ, къ ѧ8 фъкѹт плъчи́нтеле рѣ́ле; ѩр плъчи́нтеле ера̀ бѹ́не, нѹмаи чи врѣ̀ съ казъ че ка зи́че църа́нѹл . ел зи́се : ба́те-л жѹп(ъ)не, къ ѧ8 фъкѹт плъчи́нтеле сѹ́пцири, съ ле фа́къ маи гроас(е) . ши ѧ8 .ѧчепѹт църа́нѹл а ле глшмозѝ .ѧн мъ́ни ши а ле мънка̀ . шн ѩр ѧ8 зи́с Ѯ́ант, съ фа́къ слѹ́циле афа́ръ фок ма́ре, ши съ деспоа́е жѹп(ъ)нѣ́са ши съ ш баце .ѧн фок съ ш арзъ; църанѹл ѧ8 зи́с лѹи Ѯ́ант : мъ ршг дѹми-та́ле жѹп(ъ)не, ацѣ́пътъ съ мъ дѹк ши еѹ, съ-м адѹк мѹѧ́рѣ, ши съ ле арзи пре амъндѝаш, къ аша̀ ли се ка́де.

Fabulile luĭ Isop.

Тълкꙋры але лꙋи Ісоп.

Fabula 1. (pag. 46.)

Лéꙋл . мъгáрюл . вꙋлпѣ . глава а҃.

Лéꙋл, мъгáрюл ши вꙋлпѣ, съ ѧсѡцѝръ тѡци ѧпреꙋн(ъ) . дѣчїи ешѝръ ла вънат, ши принсеръ вънат мꙋлтꙋ . ши зѝсе леꙋл мъгáрюлꙋи, ка с(ъ) ѧпарц҃ъ вънáтꙋл; ꙗр мъгáрюл апꙋ́къ, ши ѧпърцѝ вънáтꙋл, ши фъкꙋ г҃ пърци тѡкма . ши зѝсе съ-ш ѧ че-и ва плъчѣ фїе-те кáреле дин еи . ꙗр лéꙋл възꙋ̀ ачáста ши съ мънїе, ши лѡкѝ пре мъгáрю ши-л оучѝсе . ши зѝсе вꙋ́лпеи : пас дáръ де ѧпарци тꙋ̀ . ши апꙋ́къ вꙋлпѣ, ши ачѣ́ле г҃ пърци лѣꙋ фъкꙋ́т тѡате ѡ парте, нꙋ́мai че-ш лъсъ еи пꙋцин лꙋкрꙋ ѡáре-чѐ . ши зѝсе леꙋл : жꙋп(ъ)нѣасъ вꙋ́лпе! чине тѣꙋ ѧвъцат съ фáчи ашà, ши съ ѧпáрци ашà дрепт? ꙗр вꙋлпѣ зѝсе : ръꙋтатѣ мъгáрюлꙋи м'лꙋ ѧвъцат . ачáстъ пилд(ъ) ѧкипꙋ́ѧще, кꙋм съ ѧцълепцéскь ѡаменїи, кънд въд пре алци ѡáмени петрекънд невѡ́е.

Fabula 6. (pag. 49.)

Кърбꙋнáрюл ши пънзáрюл . кап . ѕ҃.

Оу́н кърбꙋнáрю ѡáре кáреле, и се прилежи де мáсъ ѧтр'ѡ нѡапте ѧ кáса оунꙋи пънзáрю, ши съ рꙋгà пънзáрюлꙋи съ-л лáсе съ шлазъ(!) кꙋ дънсꙋл ѧ кáсъ; ꙗр пънзáрюл и зѝсе : кꙋм вѡ́ю пꙋтѣ еꙋ съ лъкꙋéскь кꙋ тѝне ѧнтрꙋ ѡ кáсъ? пентрꙋ чѐ, къ че вóю еꙋ ѧнълбѝ тꙋ веи иегрѝ . ачастъ пилд(ъ) ѧкипꙋ́ѧще, къ фїе-че ѡм ѡри кꙋ чѐ фѣлю де мецешꙋг, де нꙋ вор фи тот де ꙋн фѣлю, нꙋ вор пꙋтà трънѝ ѧнтр'ꙋн лок.

Fabula 25. (pag. 61—62.)

Вꙋлпѣ ши маимꙋца . кап . кѐ.

Ѡдънъѡáръ съ стрънсѣ́се ла ꙋн лѡк тѡате добитоáчел(е), ши гáденел(е), ши фїѧ́ръле . шѝ аꙋ фъкꙋ́т маимꙋца ꙋн жѡк ши аꙋ жꙋгат (!) кът ле плекꙋ̀ тꙋтꙋрор . шѝ ле плекꙋ̀ кът ѡ юбѝръ, ши ѡ ръднкáрѣ съ ле фїе ѧпърат . ꙗръ вꙋлпѣ ѡ

ръінцій фwáрте, шї-и арътъ w фърѣмъ де кáрне ѧтр'w кѹрсъ, шї-и зйсе: ѩтъ ам гъсит ачáстъ мънкáре, шй н'ам ѧдръзнйт съ w мънънкь пън нѹ ци-w кwю арътà цїе, пентрѹ кѣче ещи ѧпърат; дéчи акѹм мерци ши w ѧ. ѩръ маимѹца аѹ сърнт де аѹ апѹкат фъръма де карне, ши с'аѹ принсь ѧ кѹрсъ, ши ѧчепѹ а ръпцій спре вѹлпе. ѩръ вѹлпѣ зйсе: w жѹп(ъ)нѣáсъ маимѹцъ, дáръ ачаст(ъ) небѹнїе ам фwст авѹт тѹ, шй ѧкъ врѣки съ фїн ѧпърат престе фїáръ, ши дwбитwáче, шн пасери? ачáста пилд(ъ) ѧкипѹáще, пре чеѧ че нѹ кwскѹ (! l. кѹнóскѹ) ѧтѣю нич сфътѹескь кънд съ апѹкъ де нйще лѹкрѹри мáри кл ачѣлѧ, ши апwи ѧ невкѡе маре кад, ши ѧ мáре бечизничїе.

CVIII.

ca. 1705.

(Ms. bibl. centr. No. 18, pag. 173—240.)

Вїѧца ши минѹниле сфнтѹлѹи ши прѣ кѹвїwсѹлѹи пъринтелѹи нострѹ Савва.

(pag. 225—227.)

Л врéмиле ачѣлѧ съ фъкѹ пре ла сáтеле че сънт ѧнпрежѹрѹл Іерѹсáлимѹлѹи фоáмете мáре ши моарте де чюмъ. ши кът мали тречà врѣмѧ, атътà мали кѹмплит съ адъщѧ ръштáтѧ, ши пентрѹ ачѣѧ мѹлте кáсе с'аѹ пѹстїит. ѩр ѧнпрáтѹл кѹ свѣтничїи лѹи, пентрѹ кл съ нѹ фїе паг(ѹ)бъ де wще, аѹ пwрѹнчит зикънд: кънд вор' мѹри wáменїи дннтр'ѹн сат, съ плътѣаскъ харáчюл мóрцилwр wáменїи чеи вїн. де ачастъ тwкмѣлъ фъръ милъ ши фъръ лѣце, аѹзнд ачел милосьрд Сáва, съ дѹсе ѩр ла ѧпрáтѹл, спѹиндѹ-и де ачѣле лѹкрѹри че ам зйс. ши зикъндѹ-и къ ачаста ѩсте кѹ тwтѹл де пеире сърáчилwр, ши ачаста нѹ ѩсте вре w добьндъ ѧнпръцїеи, чи маре пагѹбъ ши пеире десьвършит(ъ); пентрѹ къ ѩсте кѹ тотѹл фър дрептате, адекъ къци вор скъпа де ачѣсте в кѹмплите ръштъц, моартѧ ши чюма, ши апои ѩр съ-и некъжаскъ стъпнїи, ка сь плътѣескь ши харач фъръ дрептате. ачѣстѧ зикънд Сáва кѹ мѹлте рѹгъчюни кътръ ѧнпрáтѹл, ка съ с(ъ) стриче [ачѣ] фъръ лѣце тwкмѣлъ. ши авънд ел пре сфънтѹл ѧнтрѹ евлáвїе, врѣ съ-и факъ пре

воѐ . ѩр чел че нꙋ юбѣцие бинеле ѩръ фъкꙋ сминтѣлъ; къ фїинд ачїи де фацъ ꙋн бѡѧ́рю ма́ре дин свѣтничїи ѧнпъръ-тецин, анꙋ́ме Марѝн, ка́реле аꙋ ѡприт зикънд ачѣ́стѧ : къ мани мꙋлци дин ѡа́менїи Палистинїи сънт, ѧпъра́те, Несторїа́ни; чи нꙋ съ ка́де съ ле фач ꙋн бине ка ачѐста . атꙋнчи сфнтꙋл ѧи зѝсе ачелꙋѧ кꙋ скърбѫ : та́чи, нꙋ ацица̀ пре ѧпъра́тꙋл кꙋ лꙋпта чѣ де демꙋлт, ши съ те къе́щи де ачѣсте кꙋвинте че ѧи грънт; ѩр де нꙋ, пестѐ пꙋцинъ врѣме ва перѝ нꙋмеле тъꙋ, ши тоа́тъ слава̀ тà съ ва трѣче . ѩр Марѝн ръмасе ѧнтрꙋ виклешꙋгꙋл съꙋ, несокотинд нимѝка ѧнвѣцътꙋра ачаста̀ . ши лъѧнд (!) сфнтꙋл де ла ѧнпъра́тꙋл ѧи дар алтъ мїе де галбени, с'аꙋ дꙋс ла Палисти́на; ѩр ачел фър де дрептате сфат ръма́се аша неѧндрептат . атꙋнчѧ пъи че аꙋ мꙋрит ѧнпъра́тꙋл Анастасїе, ши с(ъ) пꙋс(е) ѧнпърат Іꙋстин, кътръ ка́реле аꙋ тримис скрисо́ри, дꙋмнезеескꙋл Сава̀, ши аꙋ мани ѧндрептат лꙋкрꙋл къте чева; ѩр Іꙋстїѧн кꙋ тотꙋл аꙋ ѧндрептат ачаста . ши дꙋпре ачѣѧ тикълосꙋл Марин аꙋ пътимит песте пꙋцѝне зѝле [тоате] къте ѧꙋ пророчит сфнтꙋл . къ фъкъндꙋ́-се ръзмирѝцъ ѧи четате, фꙋ де жаф тоа́тъ авѣрѧ лꙋи, ши касел(е) лꙋи ле арсеръ, ши пꙋцин скъпъ дѐ нꙋ-и тъѧ́ръ ка́пꙋл . атꙋничѧ кꙋноскꙋ ел пророчїѧ сфнтꙋлꙋи.

CIX.

ca. 1705.

(Ms. mixt. bibl. centr. No. 18, pag. 104 şi 144.)

Glosar de plante slavono-român.

Glosar de erburĭ. (pag. 104.)

Лиѯѡн . аичѣ скрїем ербиле, слѡвенѣцие ѡтвѣтом.

Бле́кот : кꙋкꙋ́тъ
Бꙋквѝсца : крестецел, подбѣл, брꙋ́стꙋр
Подрожник : пътла́цѝнъ, спѡриш, тро́скот
Чемерѝца : стеригоае . сирѣч : ѩрбъ де мꙋнте .
Ѕаеча́е капꙋ́ста : ѩрба гра́съ
Папѡрос : па́пѡръ, шѡвар .
Млѐгѡ : сꙋса́ю
Расходник : ѡкюл боꙋлꙋи
Ѡсет : ѩрбъ ѧгимпоасе, ѧ кнпꙋл пъл(ъ)минден .

Бълчéцъ : пълъмúдъ, ѡрбъ лгимпоáсъ.
Барвинок : меришор.
Рꙋмен : мꙋшъцел.
Прáхн : оурзúчи.

Иглица : мѣтꙋра, сáꙋ ѡрбъ дин каре фак мѣтꙋри, пелини.
Ѡсет влáскїй : скаю рꙋм(ъ)-нескꙋ, воинническꙋ.
Слюз : налбъ.
Слѣз : налбъ мáре.
Ѡмáнъ : ѡрбъ мáре.
Ситѡ́вїе : цепериг.
Мазма : мáзъре.
Гꙋб диви : митърчи.
Ѕеленúчїе бꙋкъ : полѣ́й, воешинцъ сáꙋ измъ броцѣскъ.
Червениц : ѡрбъ рꙋменѣáлъ.
Рѣпек : скаю, сáꙋ брꙋ́стꙋр.
Колꙋва : бѡбꙋл.
Гꙋ́сѧ нога : пичорꙋл гъцїи, талпа гъцїи.
Ст'вѡ́лїе : бѡзїꙋл.
Сланꙋток : нъхꙋт.
Рожа : трандафир.
Рúпи : напи.
Мꙋшкатóвна какна : нꙋкшѡ-ар.
Синап, горошишнꙋ : мꙋцарю.
Крѡ́кос : шѡфран.
Лꙋкчервенец : чѣапа.
Капꙋ́ста или крамви : варзъ.
Коднмента : пътрънжéю.
Бритка : ръдúке.
Кѡпър : мърáрю.
Лѣца : линте.
Лꙋкъ, чесник : оустꙋрѡ́ю.
Цъбꙋлѣ : чапъ.
Кѡмбéста : сфéкле.

Glosar de pomĭ. (pag. 144.)

Ѕдес пишем древесà.

Ѧсéнъ : фрáсенꙋл.
Перестꙋп : виц(ъ) албъ.
Черемка : сорбꙋ.
Глꙋд : пъдꙋчел.
Шипшина : мъчеш.
Ива : дин нѣ́мꙋл ръкитеи.
Брꙋсвилúна : салбъ моáле.
Ємéло : въскъ ден копачи.
Свѧдúна : сѣнцер.
Берестúна : ꙋ́лмꙋл.
Березина : местѣкън.
Ѧвѡръ. репúна : палтини.
Оуршúна. пѣсцѣ : анúнꙋл.
Пивга : гꙋтъю.
Бодный кривáв'никъ : крúн де
Броскѣвúна : пїѧрсекꙋл. [апъ.
Смерчии : бpaад кꙋ ръшинъ.
Чернúчїе : прꙋн сълбатек, сáꙋ порꙋмбъ че фаче порꙋмбе мари.
Ѧгодичїе : дꙋд дин кáре съ хрънескъ гъндáчїи, кáрии фак мѣтáса.
Ѧблон : лемнꙋл мърꙋлꙋи.
Слѣме : гриндъ.
Іѡрѣхов : катастáни (!)
Барꙋх глав : кꙋкꙋтъ.

Ѡрѣхїи : нꙋчїи.
Изборное кедра : скъндꙋри де
Нѡсило : пъргїе. [кедрꙋ.
Прꙋта : нꙋѧ.
Плюска заѡрѣх : гъѡчи де
Репин : де палтин. [нꙋчи.
Берва : салчїѧ.
Стꙋракини : плоп сълбатек.
Слива : прꙋнꙋл.
Дрѣнка : корнꙋл.
Клен : жꙋгастрꙋ.
Липа : теюл.
Скиба липа : фъшїе де тею.
Частина : пъдꙋрѣ дѣасъ.
Чацъ : пъдꙋре.
Грꙋшан : пърꙋл.
Грꙋши : пѣре.
Фꙋскъ : фагꙋл [пиꙋ : фагꙋл].
Теревенѡъ : маслин сълбатек.
Дꙋб желꙋдѧ : кѡпачюл стежар.
Идѣж зеѱꙋръ (! l. зефꙋръ) дꙋшит, тамѡ и цꙋрове поют: оунде сꙋфлъ аꙋстрꙋ, акѡл(о)ши грецїи кънтъ.
Хрисант : флѡаре де аꙋр.
Папир : хъртїе.
Хлѣмис : епъницѣ.
Ѧцер : шопърлъ.

De altă mână:

Глѣнъ : сѡк саꙋ мъдꙋхъ де
Сꙋсѣ : сек, ꙋскат. [лемн.
Сыро : вѣрде.

CX.

1705.

Анѳолоґїон. адекъ флоарѣ кꙋвинтелѡр'.... А сфнта епскопіе а Ржмникꙋлꙋй. Ла анꙋль дела зидирѣ лꙋмїй зсгї.

(Folio, Esemplarul Academieĭ Române necomplect, 402 foĭ paginate.)

Septemvrie 14. Înălţarea cruceĭ. (Fol. 28b—29a.)

Лꙋна лꙋй Септемврїе дї.

Атр'ачастъ лꙋнъ а дї зиле, а тоатъ лꙋмѣ анълцаре а чинститей ши де вїацъ фъкътоаре крꙋчи.

Кѡнстандин чель маре ши атѫюл' апъратъ крещинилѡр, авѣ ѡаре-кѫндъ ръзбою [прекꙋмъ зикъ оунїй день истори'] ла Ржмъ а потрива лꙋй Магнентїе, пѫнъ а нꙋ лꙋа апъръцїѧ; ѡаръ алцїй зикъ, ла апа Дꙋнърїи, асꙋпра Скиѳилѡръ. дечи възѫндъ мꙋл'цимѣ апотривничилѡр, къ ера май мꙋлтъ декѫть ѡастѣ лꙋй, era кꙋпринсъ де фрикъ ши кꙋ мираре. ши афлѫндꙋ-се ель атр'ачѣ ржндꙋѫлъ кꙋ сꙋфлетꙋл', и сѣꙋ аръта'ть атр'амїазъ-зи, кипꙋль крꙋчїй кꙋ стѣле пе черю ши слове

прежѹвѹль крѹчїй ржмленéци, кáре шѝ ачѣлѧ ерà пкипѹйте кѹ стѣле шѝ зичѣ: ѧтрѹ ачáста бирѹѫще. дéчи фъкѫнд' нѹмай декѫт' ѡ крѹче де аѹр', дѹпъ кипѹл' чéї-й съ арътáсе шѝ порѹнчинд' съ мѣргъ ачáста пилинтѣ ѡщилѡрь сáле, с'áѹ ловить кѹ връжмáшїй, де аѹ дáт' ръзбóю; ши атѫта съ спорѝръ, кѫть чéй мáи мѹл'ци деньтр'ачéѧ аѹ перить, шѝ ал'цїй аѹ фѹцит'. деньтр'ачáста, гѫндиндь ѧтрѹ сѝнеш' де пѹтѣрѧ чéлѹй че с'áѹ ръстигнит' ѧтр'ѫнса, ши крезѫндь къ ачéста ѥсте сѝнгѹрь адевърáть дмнезéѹ, шѝ ѧтъриндѹ-се ѧтр'ѫнсѹль кѹ ботéзѹль, ѧпреѹнъ кѹ мáйкъ-са, ѡ тримѝсе ла Іерѹсалѝмь ка съ гъсѣскъ крѹчѣ лѹй х҃с. пре кáрѣ ѡ аѹ афлáть аскѹнсъ ѧпреѹнъ кѹ чѣлѣ-л'áлте крѹчи, кáре с'аѹ ръстигнит тѫлхáрїй; шѝ нѹ ѝѹмай крѹчиле че шѝ пирóанеле аѹ афлáть. дéчи нещїѹндь ѧпъръттѣса шѝ мирѫндѹ-се кáре съ фїе фóст' крѹчѣ лѹй х҃с, арътѣ-се кѹ минѹни, че аѹ фъкѹть ла ѡ фъмѣе въдѹвъ мóартъ, кáрѣ атингѫндѹ-се де крѹче с'аѹ скѹлáт', неарътѫндь чѣлѣ-л'ал'те дóлѡ крѹчи але тѫлхáрилѡрь нѝчи оунь сéмнь де минѹни. ла кáрѣ крѹче с'аѹ пкинáть ѧпъръттѣса ши ѡ аѹ сърѹтáть, ѧпреѹнъ кѹ тóатъ боерѝмѣ. шѝ непѹтѫндь пкъпѣ тóть нородѹль съ съ пкѝне, рѹгáтѹ-сѣѹ ка съ ѡ вáзъ мъкáръ. атѹнчѣ с'аѹ сѹит' феричитѹль патрїáрхь аль Іерѹсалѝмѹлѹй, шѝ ѡ аѹ пнълцат десѹпра амвонѹлѹй, ши възѫндѹ-ѡ нородѹль аѹ ѧчепѹть а стригà: Гс҃ди помѝлѹй. шѝ де атѹнчѣ, аѹ ѧчепѹть а съ цинѣ прáзнинкѹл' пнълцѣрїй чинтѝтей (! l. чинсти—) крѹчи. кѹ пѹтѣрѣ чинстѝтеи тале крѹчи х҃се, дмнезéѹле, милѹѫще-не пре нóй. Ѧмѝнь.

Aprilie 25. Sf. Evanghelist Marcu. (Fol. 301a—301a.)

Лѹна лѹй Апрілліе.

Ѧтр'ачáстъ лѹнъ, ѧ к҃е де зѝле. поменѝрѣ сф҃нтѹлѹи Апс҃толь, шѝ Єв҃глѝсть Мáрко.

Бестѝтѹль Апс҃толѹл' Марко, аѹ проповедѹит' пре х҃с ѧ тóть Єв҃гѝпетѹл' шѝ Лївїѧ, шѝ Варварїѧ шѝ ѧ Пентáполи, ѧ зѝлеле лѹй Тївéрїе кесáрюль, шѝ аѹ скрїсь шѝ Єв҃глїѧ сà, тѫлкѹѝндь Апóстолѹль Пéтрь; шѝ мергѫндь ѧ Кѹрѝни а Пентапóлей, аѹ фъкѹть мѹлте минѹни. дѣчїѧ с'аѹ дѹсь ѧ Алеѯандрїѧ чѣ деспре Фáронь, шѝ де аколѡ ла Пентáполи, фъкѫндь петѹтѝнденѣ минѹни, шѝ ѧподобѝндь бесѣричиле лѹй х҃с, кѹ хїротонїй де епс҃копи, ши де ал'áлци клирѝчи. дѹпъ ачѣѧ мер-

гжнд' ѿръши ла Алеѯандріѧ, шѝ афлѫндь пре ѡáре-кáрїи фрáци ла мáре ла Бꙋкóлїй, петречѣ кꙋ дѫншїй, бѝне вестѝндь ши проповедꙋѝнд' кꙋвѫнтꙋл' лꙋй дмнезéꙋ; оунде мергѫнд' кътръ дѫнсꙋль лкинътóрїй ѝдолилѡрь, ши несꙋферѝндь а ведѣ спорѝндꙋ-се кредѝнца л хс, лл' легáръ кꙋ ѡрѣнгꙋри, шѝ лль тѫрѫѧ, ши кънѫнд'ꙋ-й кáрнѣ пре пїéтри съ дъръмà, шѝ сѫнцеле съꙋ рꙋшїѧ пъмѫнтꙋль. дечи бъгѫндꙋ-ль л тéмницъ, и съ арътѣ Дмнꙋль, спꙋѝндꙋ-й май наѝнте слáва че врѣ съ-ль прїимѣскъ; ши ла зїѡ ѿръшь легѫндꙋ-ль, лль тѫрѫръ пе оулицъ. шѝ ашà дърѫмѫндꙋ-се шѝ рꙋмпѫндꙋ-се де пїéтри, ш'ꙋ дáть сꙋфлетꙋл ла дмнезéꙋ. кꙋ але лꙋй сфнте рꙋци дмне, милꙋѫще-не ши не спъсѣще. Ѧмѝнь.

CXI.

1710.

(2 vol. 8⁰, LXXI, X, 365; X, 402, CVII pagini.)

Хроникꙋл Романо-Молдо-Влахилор алкътꙋит де домнꙋл Молдавїей Димитрїе Кантемир. ла анїи 1710; ..... Ѩшїи лн тѵпографїа с. митрополїй 1835.

Cap. XIII: Izvorul basmuluĭ despre originea Românilor. (vol. I, pag. 150—159.)

Кап XIII.

Ѧратъ-съ дин че извор с'ꙋ скꙋрс пищѣлница ачещїй пꙋтꙋродасе бласне (кꙋм къ Ромѫнин с'ар траце дин темницеле Рѡмей).

Лн че кип лимпеде апа изворꙋлꙋй, дин кꙋрцерѣ са лн пищѣлницъ, ши лн бълцй стътътоаре опринднꙋ-съ, съ стрикъ ши грѣ пꙋтоаре де глоад саꙋ де алт мирос неплъкꙋт слобоаде, ашѣ повѣстѣ а ꙋней адевърате історїй лн ꙋрекиле ши гꙋриле а ꙋнор бъснꙋиторй къзѫнд, лн пꙋтоасе ши грозаве бложитꙋрй съ префаче; ѿръ прекꙋм мꙋлцй ка ачѣщѣ прин май тоате вакꙋриле съ съ фїе тѫмплат, ши кꙋ а лор блъстъмѫцїе, кѫтъ тꙋлбꙋраре ши стрикъчюне съ фїе адꙋкѫд (! l. —кѫнд) історїей адевърате, фрꙋмос не аратъ Кор-

нилїе Агрипа, картѣ пентрѹ дешертáрѣ цїинцилор, кап пентрѹ історїе, дин карїи ши ка карїй съ фїе фост ши Симїон ачеста, дин кѹвинтеле, кареле акмѹши де фацъ ле вом адѹче, фърь преп̂ѹс съ ва кѹноацїе. Ансъ ꙗръш ел съ нѹ фїе авѹт кап, кареле съ поатъ динтрег а скории ши а токми миничюнъ ка ачаста, простимѣ вороавей Ал аратъ, каре лѹкрѹ ной прин мѹлтъ врѣме Ан кѹмпъна сокотѣлїй кѹмпъниндѹ-л ши испитиндѹ-л, пънъ май пре ѹрмъ ам сокотит, къ басна ла адевъраціи историчй лок неавжнд, ꙗръш ла бъснѹиторй требѹе а съ афла, ши ашѣ кърціле историчилор Антр'ѡ парте лъсжнд, де але бъснѹиторилор кѹ маре осжрдїе нѣм апѹкат; къ прекѹм ѹрекѣ хирешъ карѣ есте май апроапе декжт тоате ѹрѣкиле де гѹра миничюноасъ, че ꙗсъ динтр'ача гѹръ нѹ аѹде, аша сѹфлетѹл одихнъ нѹ поате афла, пънъ нѹ гъсѣце адевърѹл, кариле Ал чѣркъ, орй кжт де департе, ши орй кжт де кѹ трѹдъ ꙗр фи а-л нимери. Ашѣ даръ дѹпъ кътъ-ва пїердере де врѣме, ши де остенинцъ пънъ май пре ѹрмъ, ам дат песте ѹн хроник бѹлгъреск, кѹ лимба словенѣскъ, Ансъ фърь нѹмеле ши фърь порекла изводиторюлѹй скрис; Ан мжнъ лѹжндѹ-л, скрїйторю ꙗш зиче аѹ арътторю (?) нѹ пѹтем алѣце, кърчй ка кѹм ам фи Антрат песте нницѣ тиноасъ пицѣлницъ ши глодосе тинй ши бълцй фърь под, фърь дрѹм ши фърь инчй ѡ потикъ де мърс, саѹ де тречере, ашѣ блоцикъинд май мѹлт декжт мергжнд, пънъ май пре ѹрмъ ацюнсем ла кѹвжнтѹл хнмичилор, адекъ ла капѹл морт, дела кареле изворжм зиса май динаинте пѹтѹроаса баснъ, пре кáрѣ дин кѹвжнт Ан кѹвжнт а ѡ тълмъчи, ши четиторюлѹй пентрѹ привала Анаинте а-ї-ѡ пѹне, нѹ не вом леневи . . . . . .

Ачест Ласлъѹ, зиче, кръинд Ан цара Унгѹрѣскъ, с'аѹ скѹлат Батїе кѹ ненѹмъратъ мѹлциме де оасте Тътъраскъ, ши сѹппѹинд сѹпт сабїе ши сѹпт фок цара Москѹлѹй, а Литфїй ши тоатъ кръїм Лешѣскъ, апой аѹ Антрат ши Ан цара Унгѹрѣскъ, ши пънъ ла скаѹнѹл кръїей ацюнгжнд маре моарте Ан оамени ши стрикъчюне пъмжнтѹлѹй аѹ фъкѹт, [макар къ нѹмеле четъцїй скаѹнѹлѹй ѹнгѹреск нѹ поменѣце, че зиче нѹмай, к'аѹ фост ѡ четате прѣ таре, ши дин тоате пърциле кѹ апъ Анкѹнжѹратъ]. Ласлъѹ краюл ѹнгѹреск възжнд къ кѹ че съ стѣ Ан потрива атъта ценѹне де Тътарй, нѹ ва пѹте, кѹ пѹциней, карїй пре лжнгъ джнсѹл с'аѹ тжмплат, съ съ фїе Анкис Антр'ачѣ четате, ши тримицжнд солй пре ла тоцй країй ши домнїй крещинецй, ши май кѹ дѣдинс ла Ан-

пъратꙋл Ржмꙋлꙋй, съ съ фїе рꙋгат съ-й дѣ аюторю, съ поатъ ста ѧн потрива а непрїѧтин ши връжмаш де обще а тот нѣмꙋл крещинеск; че пꙋцин ши май нимикъ аюторю аꙋ пꙋтꙋт де ла дѫншїй лꙋа, де каре лꙋкрꙋ Ладислаꙋ, де тот аюторюл оменеск пъръсит, ши де але сале пꙋтерй слаб ши непꙋтиничос възѫндꙋ-съ, съ съ фїе сꙋит ѧтр'ꙋн стѫлп де мармꙋръ атѫта де ѧнналт, кѫт де абѣ и с'аꙋ фост възѫнд вѫрвꙋл. [каꙋтъ де те миръ, стѫлпꙋл де мармꙋръ бꙋлгъреск кѫт есте де ѧнналт]. дин вѫрвꙋл ачелꙋй стѫлп привинд Ласлъꙋ кꙋм ард ши прадъ пе ден афаръ Тътаржй лꙋй Батїе кꙋ лакръми фїербинцй съ фїе ѧнчепꙋт а съ рꙋга лꙋи дꙋмнезеꙋ, ка нꙋмай дин черю доаръ съ-й тримицъ аюторю, кариле съ-л литросѣскъ ши пе дѫнсꙋл ши пе цара лꙋй де сꙋпт фокꙋл ши сабїѧ Тътаржлор. ѩръ лакръмиле лꙋй Ласлъꙋ, кариле аꙋ фост въресѫнд, атѫта съ фїе фост де фїербинцй ши де юцй, кѫт стѫлпꙋл ачела де марморъ дин вѫрв пънъ ѧн темелїе съ-л фїе потрикълит. [ачѣста повѣсте есте, кърїѧ ной Молдовѣнїй ѧй зичем, минчꙋнъ кꙋ коарне.] Ѧшѣ Ласлъꙋ фїинд кꙋ тот гѫндꙋл кътръ аюторꙋл дин черю, ши кꙋ трꙋпꙋл асꙋпра стѫлпꙋлꙋи ръдикат, де нъпраснъ съ фїе възꙋт ꙋн кал прѣ фрꙋмос ѧншълат, ѧнфрѫнат, ла ръдъчина стѫлпꙋлꙋй, де ниме нецѫнꙋт стѫнд, ши пре шѣ съ фїе авꙋт ꙋн топор де чѣле лꙋнци ѧн коадъ [кареле поартъ ла ной Ѹнгꙋрѣнїй], ел ла кал ꙋйтѫндꙋ-съ, съ фїе аꙋзит ꙋн глас къ-л стригъ: Ласлъе! Ласлъе! ел ѧнторкѫндꙋ-ш окїй съ фїе възꙋт ꙋи ѡм бътржн, кариле съ-й фїе зис: нꙋ те тѣме Ласлъе! къчй дꙋмнезеꙋ аꙋ къꙋтат спре лакръмиле тале, ши аꙋ аскꙋлтат рꙋгъминтѣ та, ши ц'аꙋ дърꙋит бирꙋинцъ асꙋпра връжмашилор Бꙋсꙋрманй. ачѣстѣ зикѫнд бътржнꙋл ачела, съ съ фїе фъкꙋт невъзꙋт. Ласлъꙋ причепѫнд къ аюторꙋл ѧй есте тримис дела дꙋмнезеꙋ, коборѫндꙋ-съ де пе стѫлп съ фїе ѧнкълекат пе калꙋл чел нъздръван дин черꙋ коборѫт, ши съ фїе лꙋат амѫнъ топорꙋл чел дин аер оцълнт, ши ашѣ ѧнбърбътѫнд пре чей пꙋцинй ай съй че авѣ ѧн четате, съ фїе дешкис порциле ши фъръ вѣсте съ фїе дат нъвалъ Тътаржлор, карїй акмꙋ ардѣ ши пръда тѫргꙋл де ден афара четъцїй; ѩръ Тътаржй възѫнд къ ли с'аꙋ порнит Ласлъꙋ асꙋпра, ка морцїй де фрикъ, де нимикъ алтъ апꙋкѫндꙋ-съ, иꙋмай де фꙋгъ съ фїе плекат. Ладислаꙋ кꙋ Ѹнгꙋрїй съй тот де апроапе гониндꙋ-й ши фъръмѫндꙋ-й, мꙋлциме де дѫншїй съ фїе оморѫт. ѩръ Батїе ханꙋл възѫнд ръссипа Тътаржлор съй ши бирꙋинца ла Ѹнгꙋрй

а вени алтъ че аѹ авѹт кѹ прада агонисит, съ фїе лепъдат тот, ши нѹмай пе сора лѹй Ласлъѹ, [пре карѣ кѹ кѫтева зиле май деиаинте аѹ фост робит-ѡ] пе сапа калѹлѹй дѹпъ сине арѹнкѫид-о, съ фїе плекат фѹга, сокотинд ка доаръ кѹ фѹга ва пѹтѣ скъпа. че Ласлъѹ краюл декѫт тоцй ши май ветѣз ши маи кѫртос фїинд, съ фїе лѹат ѧн гоанъ пе Батїе, ши ацюнгѫндѹ-л дин дос, н'аѹ фост пѹтѫнд съ-л ловаскъ де сорѹ-са, пентрѹ карѣ съ фїе зис: соро, плѣкъ-цй капѹл ѧнтр'ѡ парте, пентрѹ ка съ почю лови пе пъгѫнѹл. че сора май мѹлт пъгѫиѹлѹй ацѹтѫнд, декѫт фръцѫне-съѹ, орй кѫнд съ ѧнтиндѣ Ласлъѹ кѹ топорѹл съ тае капѹл лѹй Батїе, ѩръ ѧ съ съ фїе фост плекѫнд ѧнтр'ачѣ парте, ши съ-л фїе фост скѹтинд; [кѣчй акмѹ Батїе ш'аѹ фост-ѡ лѹат мѹѧре, ши ка ѡ мѹѧре май (мѹлт) ѩбїѧ вїѧца бърбатѹлѹй, де кѫт а фръцине-съѹ]. Ласлъѹ май пре ѹрмъ кѹноскѫнд, прекѹм соръ-са ѧн тот кипѹл снлѣце съ апере пе Бѹсѹрман, ши май мѹлт ферѣце вїѧца лѹй, декѫт а фръцине-съѹ, ѧнтр'амѫндой ка нїце непрїѧтини тот одатъ топорѹл съ-ш фїе ѧндрептат, ши ашѣ де таре съ-и фїе ловит, кѫт кѹ ѡ ловалъ пе амѫндой де одатъ съ-й фїе деспикат дин кап пънъ ѧн облѫнкѹл шелїй. ашѣ витѣзѹл ачела Ласлъѹ, дѹпъ че аѹ ѹчис ши пе Батїе ши пе сорѹ-са, кѹ маре избѫндъ ла четате-ш ѧнторкѫндѹ-съ, съ фїе порѹнчит, съ съ ѧ сама Тътарѫлор, пре карїй ѩѹ принс вїй, ши дѹпъ че аѹ афлат мѹлциме де дѫнший фъръ нѹмър де мѹлтъ, съ фїе зис, къ орй карїй дин пъгѫнй ар врѣ съ съ ботѣзе, съ фїе ертацй, ѩръ карїй а съ крещина н'ар прими, пре ачїѧ пре тоцй пънъ ла ѹнѹл съ-й омоаре, ши ашѣ съ фїе ши фъкѹт.

Ѩръ боярїи ѹнгѹрецй ши четъцѣнїи ѧмпреѹнъ кѹ тот нъродѹл врѫнд, ка поменирѣ славей лѹй Ласлъѹ ѧн вѣчй немѹритоаре съ ръмѫе, фъкѫнд кипѹл лѹй Ласлъѹ де арамъ върсат пе кал къларе, ши ѧн мѫнъ топорѹл цїинд, съ-л фїе пѹс ѧн вѫрвѹл ачелѹй стѫлп, пре кариле с'аѹ фост ѹркат Ласлъѹ кѫнд с'аѹ фост рѹгѫнд лѹй дѹмнезеѹ, кариле зиче къ ши пънъ астъзй стъ. ачестѣ даръ сѫнт, кариле де Ласлъѹ въжиторюл, апой ши сфѫнтѹл, повестѣце хроникѹл бѹлгъреск; ши токма ка ачѣсте ши май пре ѹрмъ ам афлат, ши ла ѹн хроник рѹсеск, кариле съ кѹноаце, къ дин чел бѹлгъреск ачѣстъ повѣсте дин кѹвѫнт ѧн кѹвѫнт съ ѡ фїе лѹат; ѩръ ал'алте кѫте май мѹлт адаоце Симеон, саѹ алтѹл асеминѣ лѹй мъзак май деиаинте де кѫт дѫнсѹл, адекъ де Ромѫнїй

чей дин темницile Рѫмꙋлꙋй скощй, ши ѧнтр'ацюторюл лꙋй Ласлъꙋ тримишй де ꙋнде съ ле фїе скорнит, ничй кꙋм май мꙋлт а афла нꙋ пꙋтꙋм, фъръ кѫт сокотим, къ дин історїа а дой край, пре доаѫ деосебите врѣмй тѫмплатъ, ѡ баснъ чюдатъ ка ачаста алкътꙋинд, простимїй съ ѡ крѣзъ, кꙋ кондеюл хъртїа аꙋ мꙋрꙋит.

CXII.

1710.

(Ms. bibl. centr. No. 324. 8⁰, mic. 302 foĭ nepaginate.)

Joan din Vasluĭu: Psaltire.

Predoslovie. (Fol. 1b—5a.)

Ферѝче де ѡмоул чела че нꙋ мѣрце ѧтрꙋ сватꙋлъ некꙋрацилѡрѣ.

Трѡѝцъ сфънтъ ацꙋтѫ, ацꙋтъ мѝхаиле; херꙋвѝмн, серафими, прѡ͡рче(!) апостѡ́ли, мꙋчиничи, съхрасти, мѝлꙋици-мъ. амъ ѧчепꙋт а скрие ѧ ѕѝѡа мѝхаил' арх͡агглъ съв. ѕсиї. нѡев. и. ѧ ѕѝлиле лꙋи Иѡан водъ.

Кꙋвѫнт дин прѣдꙋсловѝѧ ѱълтѝрии, каре ѫсте кѫе тꙋтꙋрѡр кърцилор, карѣ ꙗсте карте сфѫнтъ ши лъꙋдатъ, ши фоарте-и де ф͡олос сꙋфлетꙋлꙋи. динтрꙋ ачастà тоате съ цие хие-чине, къ х͡с шн апостѡли лꙋи аꙋ цинꙋт ѱълътирѧ, скриптꙋръ сфънтъ. аше кꙋ̀ цире лꙋи дмн͡ѕъꙋ арътъм ши нꙋи, кꙋмꙋ-с де фѡлѡс сфн͡ции ѱалми. динтр'ѧчеще поáте фие̇-чине ѡпри виꙗцà че ррѧ ши съ с(ъ) ѧдѣмнѣ спре виꙗца че бꙋнѫ. аꙋѕинд лаꙋда ѱълтирии, динтрꙋ ростꙋл лꙋи василие ши а лꙋи авгꙋ (!), тълкꙋиндъ кꙋвинтеле лꙋи пáвъл апосттꙋл: тѡàтъ скриптꙋра че сфънтѫ ꙗсте дела дмн͡ѕъꙋ избꙋкнитъ; аше гръескꙋ де ѱълтире, къ кꙋпринде тꙋàте лꙋкрꙋриле карие-с де фолос, ши ꙗсте вистерюл а тоàте ѧнвъцѫтꙋрилор челор бꙋне. дечи съ принимим кꙋ маи маре дꙋлчацъ ѧвъцътꙋриле сꙋфлетецї, ши кънтъриле ѱлмилор. кꙋм фак ши врàчии че цинꙋтори кѧнд' даꙋ болнàволꙋи ерби амаръ се бе, еи ꙋнгꙋ пре ден афáръ ꙋснеле гъхáрꙋлꙋи кꙋ дꙋлчáцъ ка съ нѡ ꙋрáскѧ фѡлѡсѡл лекꙋлꙋи; пентр'àчеѧ аꙋ афлàт' даскалии бесеричии ностре, кѧнтъриле ѱалмилор, кꙋ гласꙋри кꙋвинѡас(е) кънтъ(н)д кънтече.

къ ниче кꙋ ѧв.ѧцътꙋра апостолилор ничи ко а прѡчнилор, но поате деприпде лесне, ниче пот цние мнинте, дека̀ ес дин бесѣрнк.ѧ; ѩръ кънтъриле ѱалмилор ле кънтъ шн акасъ шн ле поартъ кꙋ сънє шн аѳа́ръ . шн к.ѧндꙋ ва фи̇̀ чинева̀ кꙋ инимъ амъръ̀тъ, саꙋ мъниѡасъ, саꙋ мѫхнитъ, шн дѣка̀ ва̀ аꙋѕи̇̀ гла́сꙋл кънтъри́лор ѱлмилор', атꙋнчеш съ мъигъе шн ѧ-блънѕѣцє фи̇́рѣ лꙋн . ѱ'а́ломꙋл гонеще пре дра̀чи, шн адꙋче пре ѧцери ѧтр'ацꙋто́рюл иострꙋ, шї нї-и армѫ де апъ̀рат ѧ фри̇́ка но́пции, шн ꙋн гласꙋ-и а тоа̀те бесѣ̀ричиле . ѱлмꙋл дин инимъ ѧнпиетринтъ, изворъще лакръми . ѱлмоуѧ ѩсте лꙋкрꙋ ѧнцереск, шн слꙋжбъ сꙋфлетѣскъ . ѱлмꙋл ѩсте вистѣ̀рюл а тоа̀те лꙋкрꙋрилор челор бꙋне, шї̀ ѡглинда фиреи шн милен дмнеѕъеци, шн гръдина инимилор крещинеци, лѣкꙋл боа́лелор сꙋфлетеци . ѱлтирѣ съ кѩмъ картѣ лаꙋделор . ѩрѫ де скрїнторїи ѱлмилор, ꙋнїи аꙋ скрис двдъ, алцїи соломон, алцї̀ де асаѳъ, алцїи їдиѳѡм, алцїи де фичорїи лꙋн корею, ал'цїи а лꙋн мѡиси; ѩръ нꙋ̀и ведем, къ а тоци ѱлмилор ле ѩсте скриниторю дхꙋл свнт . дерепт' ачеѧ аꙋ мѡиси, аꙋ двдъ, аꙋ алцїи ка́рїи аꙋ скрис, ен аꙋ фѡст' нꙋмаи кꙋ ꙋн коидею; ѩръ дхꙋл свнт аꙋ фост скрїнто́рюл, кареле аꙋ ѧндирептат кондеюл, шн ментѣ лѡр . мai врътос де то́ате съ цинем ѧнцелесꙋл дхꙋлꙋи свнт', къ скриптꙋра фъръ ѧцелес, ѩсте ка шн трꙋпꙋл фѫрѫ сꙋфлет.

Psalm 10. (Fol. 25a—28a.)

1. Пе́нтрꙋ че доа́мне стаи дѐпар̀те, де нꙋ ѩи ами́нте ла врѣ́ме де трѣбѫ шн де грижѫ? 2. ѧнтрꙋ мѫндрїѧ че́лꙋи некꙋ̀рат се апри́н'де мѣ́серꙋл, шн лѣгѫ ѧнтрꙋ сва́тꙋриле че́лѧ че гъндѣще. 3. къ се лаꙋдѫ пъкѫтосꙋл ѧнтрꙋ похте́ле трꙋ́пꙋлꙋи съꙋ, шї̀ че́ла че не ѡбидꙋѧще бине съ-л кꙋвѫнтѫм. 4. ѧнтъ-рѫ́тѫ пре д чел пъкѫтос, шн дꙋпъ мꙋлцимѣ мънїи са́ле нꙋ чѣ́рчетѫ . къ нꙋ ѩсте д наинтѣ лꙋи. 5. спꙋркѫ-се ка́лѣ лꙋи ѧн тоа̀тѫ врѣ́мѧ . лꙋа-се вор токмѣ́леле та́ле ди́наинтѣ фѣ-цеи лꙋи, шн тꙋтꙋ́рор въжма́шилор сънва̀ бирꙋи. 6. къ ѕисе ѧнтрꙋ инима са̀ : нꙋ мѫ вою клѫти, ди.ѧ род 'н' род фъръ де ръꙋ. 7. шн гꙋ́ра лꙋи е плинѫ де блѫстем, шн де амъръчюне, шн де ѧншелѧчюне . сꙋпт' лимба̀ лꙋи е ꙋстенинцѫ шї̀ дꙋрѣ́ре. 8. шѧ́де ѧн лѣшничи кꙋ че́й бога́ци, ѧнтр'аскꙋнсъ съ ꙋчигѫ пре чел невиноват; ѡкыи лꙋи спре че́л мишел прѫвѫскъ. 9. лешꙋѧще ѧнтр'а-

скынс' ка ѹ леѹ ѧнтрѹ ѡгра́да са, ле́шѹѧще съ апѹ́че пре чел мѣсерь, съ апѹ́че пре чел мѣсер ка съ-л тра́гѫ при'нсѹ, ши ѧтрѹ ла́цѹриле са́ле съ-л смерѣскѫ при'нсѹ. 10. плека̀-се-ва ши ва кѫдѣ, кѫндѹ-и ва пърѣ к'аѹ бирѹит пре чел мїшелъ. 11. къ ѕи́се ѧнтрѹ инима са: ѹитѫ̀ д҃, ѧнтоарсе-ши фаца са ка съ нѹ̀ ваѕѫ пънѫ сфръши́т'. 12. скоа̀лѫ доа̀мне дѹмнеѕъѹл мїеѹ, ка съ се ѧнналце мъна та̀. нѹ ѹита̀ мишеии тъи пънѫ сфър'-ши́тъ. 13. пентрѹ че мъни́е чел некѹрат пре д҃, къ ѕи́се ѧнтрѹ инима̀ са̀: нѹ ва̀ черчета̀. 14. дечи веѕи, къ тѹ дѹрѣре ши ѹрцїе сѡкотеци, ка съ фїе дат ѧнтрѹ̀ мънѹле та́ле. цѝе ꙗсте лъсат мѣсерѹл; съракѹлѹи тѹ ии фии ѧнтр'ацюто́р. 15. здрѡ-бѣ́ще бра́цѹл пъкѫтосѹлѹи ш'а витлѣнѹлѹи. черка-се-ва пъка́-тѹл лѹи ши нѹ се ва афла̀. 16. д҃ е (ѧн)пърат ѧн вѣчи ши́ ѧнтрѹ вѣчии несфр'шици. перици лимби дин ца̀ра лѹи. 17. до-ри́рѣ мише́илор ѡ аѹѕи́ши доамне. ши гътирѣ ннимѝи лор ѡ лѹѫ̀ аминте ѹрѣке та. 18. а цюдека́ съра́кѹлѹи ши смѣри́тѹ-лѹи. ка съ нѹ се ада́ѹгѫ дѹп'ачѧ ѡмѹлѹи а се мѫрѝ пре пъ-мѫнт'.

Psalm 31. (Fol. 71b—72b.*)

Ѱл҃ѡм давид разѹмъ ла. л҃а.

1. Фериче де чеѧ че ле се ꙗртѫ фърѫ де лѣциле. шѝ лор ли съ акоп(є)рѫ пъка́теле. 2. ферѝче де ѡмѹл, челѹѧ че нѹ-и нѹ-мѣ́ще д҃ пъка́теле, ни́чи ꙗсте ѧнтрѹ ростѹл лѹи ѧшелъчюне. 3. къ тъкѹ̀ю шѝ се векѝрѫ ѡаселе мѣле, стригъндъ тоа̀тъ ѕи́-ѡа. 4. къ ши ѕи́ѡа ши нопте съ греѹѧ спре ми́не мъна̀ та̀. ѧ-троршѹ-мъ спре ки́нѹри, кѫнд ми плети́ръ спи́нѹл. 5. фъръ де лецие мели кѹноскѹю ши пъка́тили мели нѹ ле акопери́ю. ѕиш: мърт(ѹ)риси-мъ-вои спри мине фъръ де лецие мели лѹи д҃. шѝ тѹ ерташ некѹръцїе инимии меле. 6. де чиче роа̀гъ къ̀тръ тѝне фїе-чи́не чела̀ че-и пре кѹвишс ла врѧме де требъ. ѧсъ ѧ пото́пѹ-с апе молте, шѝ къ̀тръ ѧсъ но се вор апропиѧ. 7. тѹ ецци скъпа́рѣ ме де скръби́ле чеде че мъ цѫнѹръ; бѹкѹрїѧ мѧ ецци, избъвѣци́-мъ де чие че мъ ѧнкѹнцѹра́ръ. 8. ѧцѣлепци-те-вои ши те вои ѧдирепта̀ прѣ ка́ле ачаста̀, че ѧтр'ънса те вери дѹчи. ѧтъри-м вон спре ти́не ѡкии мнеи. 9. но фѝци ка̀ кан шѝ ка̀ мъшкѹл че еи н'аѹ ѧцелецѝрѣ, кѹ фръѹ шѝ кѹ зъба́ле тра́-

---

*) cf. maĭ sus pag. 13, 1577.

ци фълчиле лор, де чие че нѹ сѧ апропиѧ. 10. мѹлте ра́не пъкъто́сѹлѹи, ѩръ челà че вà н(ъд)еждѹи спрѣ д҃, милà лѹи д҃ ѧл вà ѧкѹнцѹрà. 11. вѣсѧлѝцъ-въ де д҃, ши въ бѹкѹра́ци дирепци, ши въ лъѹда́ци тоци чѝѧ че сънтец дирепци кѹ инимиле.

Psalm 54. (Fol. 114a—117a.)
Ѱлѡм . нд҃.

1. Сокотѧце доамне, рѹга́ мѧ мѧ (!) шѝ нѹ трѣче рѹгарѧ мѧ . ѩ-мѫ аминте ши м'аскѹлтѫ. 2. къ'нтрѹ скръвеле грижилѡр мѣле, мѫ спѫмѫнта́ю. 3. де гласѹл връжма́шѹлѹи шѝ де сѹпъра́ре пъкътѹсѹлѹи; къ плека́рѫ спре мене кѹ лѹкрѹре фърѫ де лѣце, ши'нтрѹ мъниїе връжмъшинѧ міе. 4. нними мѧ се спъмънтъ ѧнтрѹ мене, шѝ фрѝка морцѝи къѕѹ спре мене. 5. тѣмере ши кѹтремѹр венѝ спре менѐ, шѝ мѫ акѡперѝ ѧтѹнѣрекѹл. 6. шѝ ѕиш : чѝне-м вà дà арепи кà а порѹмбѹлѹи, съ збѹр шѝ се мъ ѡдихнескъ? 7. ѩтъ мъ депѫрта́ю фѹциндъ, ши мѫ сълѫшлѹйю ѧи пѹстїе. 8. ацепта́ю пре д҃, челà че ерà съ мъ мънтѹѩскѫ ден пѹцинàрѧ фирии ши де вѝвор. 9. пѧрде-и доамне, ши ѧпарци лимбиле лѡр; къ въѕѹ́ю фъръ де лѣце шѝ прѝче'н четате. 10. ши ѕи́ѡа шѝ нѹпте ѡ кѹнцюрѫ при ѧнсъ шѝ дѹпѹ зи́дѹреле еи шѝ пъреці́и еи, фъръ де лѣце-и, ши оустенинцѫ пре ми́жлокѹл еи ши недерепта́те. 11. шѝ нѹ се маи ѧнпѹцинѣѕъ дин кàле еи асла́мѹл шѝ ѧшелъчюнѧ. 12. къ де мѣѹ врѹт пѡнослѹи вре ѹ връжмаш, врѹтѹ-ѩм ръбдà акмѹ . ши де сѣѹ врѹт скѹла спре мене вре ѹнѹл де чеѧ че нѹ мѫ юбиѧ, врѹтѹ-м'ам аскѹнде ди'нсъ. 13. ѩръ тѹ ѡме асѣмѧне фирии, деспѹето́рѹл мѝеѹ ши цинѹ́тѹл ми́еѹ. 14. че депреѹ́нъ мъ ѧдѹлчиш ѧ бѹка́те . шн'н кàса лѹи д҃ ам ѧблат кѹ ѹ гъндъ. 15. кà се вѝе моартѧ спрн'нши, шѝ съ погоа́рѫ ѧн а́дъ де вїи; къ е рѹѣ ѧнтрѹ сълàшѹреле лѡр пре минжлокѹл лѡр. 16. еѹ кътрѫ домнѹл стригаю, ши дѹмнеѕъѹ мъ аѹѕѝ. 17. са́ра шѝ деминѧца шн'нтрамѣѕъ-ѕн спѹю ши вестескъ, ши аѹѕѝ гла́сѹл мнеѹ. 18. шн избъвѝ кѹ паче сѹфлетѹл ми́ѧѹ, де чеѧ че се апропиѩрѫ спре мене, къ'нтрѹ мѹлте токмѣле ера кѹ мене. 19. аѹѕѝ д҃ ши и смерѝ прн'нши, чела че ма́нте де вечи . къ нѹ ле ѩстѐ лѡр скимба́рѧ, къ нѹ се темѹрѫ де д҃. 20. тинсе́ мъна спре да́ре, ши спѹрка́ръ сфàтѹл лѹи. 21. ѧпърцѝръ-се де кътръ мънїа фѣцїи лѹи шѝ се апропѝѩръ иннмеле лор. 22. мѹѩръ-се кѹвевтеле (l. кѹвенте-) лѡр маи врѣтос де кът ѹнтѹл, ш'а́чѣ сънт съцеци. 23. арѹнкъ спре д҃ грижà

тà, ш'áчела те ва хрънии . нѹ вà дà ничѝ-дънѹѡаръ глъ-
чáвъ дирептѹлѹи. 24. ѿаръ тѹ доамне, цос ѧи ѡборъ при'н-
шѝ ѧи пѹцѹл пѹтрецюнеи . бърбáцїй чеи ѧнк(р)ѹнтàци шѝ
ѧнишелѫтóри нѹ-ш вор ѧнцюмѫтъцà ѕѝлеле сáле . ѿр еѹ до-
амне спре тѝне недеждѹескъ.

Psalm 71. (Fol. 149a—152a.)

Ѱлом . оа.

1. Доамне, цюдецѹл тъѹ дъ-л ѧпърáтѹлѹи, шѝ дерептáтѧ
тà фїюлѹи ѧпърáтѹлѹи. 2. кá съ цюдече ѡáменилор тъи ѧтрѹ
дерептáте, ши мѣсерѝлор ѧтрѹ цюдец дирептъ. 3. кà съ ѿ ѡá-
менїи пáчѧ мъгѹрилор, ши дерептатѧ мѹнцилѡр. 4. съ цюдéче
мѣсерѝлѡр ѡменецци, ши ва мънтѹи фїи чеи мишен, ши вà
смери пре чел клеветник. 5. шѝ вà петрѣче кѹ соáреле, шѝ è ма-
интѧ де лѹнѫ ши де родол родѹрелор. 6. погоръ-ва кà плоáѧ
пре лънѫ (?), ши кà ѡ пикѫтѹрѫ че пѝкѫ пре пъмънтъ.
7. стрълѹчѝ-ва ѧтрѹ ѕилеле лѹи дерептáтѧ, ши'нтрѹ мѹлцѝмѧ
пáчеи пънѫ къндъ се ва лѹà лѹнà. 8. ши ва бирѹѝ дѧла мáре
пѣнѫ лà мáре . шѝ де ла апе пънѫ лà марцинile лѹмии. 9. ѧн-
нàинтѧ лѹи вор къдѧ еѳѝѡплѣнїи, шѝ връжмашїи лѹи цъ-
рънѫ вор линце. 10. ѧнпъраціїи ѳарсисѹлѹи ши а ѡстровѣлѡр,
дáрѹре и вор адѹче, ѧпърáціїи аравїи (gl. аръпецци) шѝ сàва
дарѹре и вор адѹчé. 11. шѝ ѝ се вор ѧкина лѹи тоци ѧпърáціїи
пементецци, ши тоáте лимбиле и вор шербѝ лѹи. 12. къ избѫвѝ
пре чел мѣсер де ла чел пѹтерник, шѝ пре чел мишел, че ел
н'áвѧ аціютѫтор. 13. крѹцá-ва пре чел мѣсер ши пре чел мѝшел,
ши сѹфлетеле челор мишеи ле вà мънтѹѝ. 14. де аслáмѹри шѝ де
недрептѫци вà избѫви сѹфлетеле лоръ, ши вà фѝ чинстит
нѹмéле лѹи ѧнáинтѧ лѡр. 15. шѝ вà фѝ вѝѹ ши и се вà дà лѹи
де аѹрѹл арáвїи (gl. аръпъскъ) . ши и се во(р) рѹгà лѹи пѹрѹрѧ,
ши тоáте ѕѝлеле бѝне-л вор кѹвъита при'нсъ. 16. ши ва фѝ търїе
пре пъмънт' пънѫ ѧи връвѹл мъгѹрилѡр, прѣ се ва ѧнѫлцà
мáи врътос декът ливáиѹл тъмъѧ семенцїѧ лѹи, ши вор
ѧнфлѹрѝ дин четáте кà ѿрбà пементѫскѫ. 17. ши бѝне вà фи
кѹвънтат нѹмеле лѹи пѹрѹрѧ, шѝ мѧин(те) де сѡáре петрѣче
мѹле (! l. нѹмеле) лѹи, ши се вор блсви ди'нсъ тоате семен-
цїile пементéци, ши тоáте лимбиле вор феричѝ при'нсъ. 18. бѝ-
не-и лъѹдат домнѹл дѹмнезъѹл Іилтѣнилѡр, чела че фáче ми-
нѹни ѧсѹш. 19. ши бѝне-и кѹвънтат нѹмеле мърѝрии лѹи пѹ-

рꙋрѣ, ши'нтрꙋ вѣчии несфръшици . ши̇ се̇ ва̇ ѧплѧ де мърѝрѣ лꙋи тот пъмънтꙋл . фѝ ва̇ . фѝ ва̇ . фост-аꙋ ши ва фи.

Psalm 111. (Fol. 257a—258a.)

Ѱ҃лом дв҃ид . алилꙋиꙗ . р҃аі.

1. Фериче де ѡмꙋл че се тѣме де д҃ . ши'нтрꙋ вѫцѫтꙋриле лꙋи дорѣще фоарте. 2. та́ре ва̇ фи пре пъмънт' семенцїе лꙋи . родꙋл дирепцилор бине се ва̇ кꙋвънта̇. 3. мъриря ши бꙋиѫтата е ѧтрꙋ каса лꙋи, ши дерепта́тѧ лꙋи ва петрѧче ѧнтрꙋ вѣчии несфръшици. 4. стрелꙋчѝ ѧнтрꙋ тꙋнѣрек лꙋми́иѫ дирепцилор, млстивꙋ-е ши ѧдꙋрат ши дирепт'. 5. чела че е ѡм бꙋн' милꙋи́ще ши̇ дѫ ши сокотѣще кꙋвентеле са́ле, съ гръискѫ ла̇ ѕи̇ѡа де ѡюдец. 6. къ ничи-дънꙋѡа́рѫ нꙋ се ва̇ клѫтѝ, ѧтрꙋ поменирѣ чѧ несфръшитѫ ва̇ фѝ дирептꙋл. 7. ши де аꙋѕъ ръꙋ нꙋ се ва тѣме, гата-и инима лꙋи а недеждꙋи спре д҃. 8. ѧтърѝтꙋ-с'аꙋ инима лꙋи ши̇ нꙋ се ва̇ тѣмѧ, пънѫ кънд ва кънта̇ спре връжма́шїи сăи. 9. ѧпа́р'те ши дѫ мишеилор, ши дерепта́тѧ лꙋи ва петрѣче ѧтрꙋ вѣчїи несфръши́ци; корнꙋл лꙋи се ва̇ ѧнѫлца ѧитрꙋ мърире. 10. ѡръ пъкѫтосꙋл ва пръви ши се ва мънїѧ, кꙋ динцїи ва скръшка ши̇ се ва топѝ . дорѝрѣ пъкѫтосꙋлꙋи ва пери.

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 (617) 495-2413

WIDENER
MAR 3 0 1998
BOOK DUE
CANCELLED

3 2044 004 030 ...